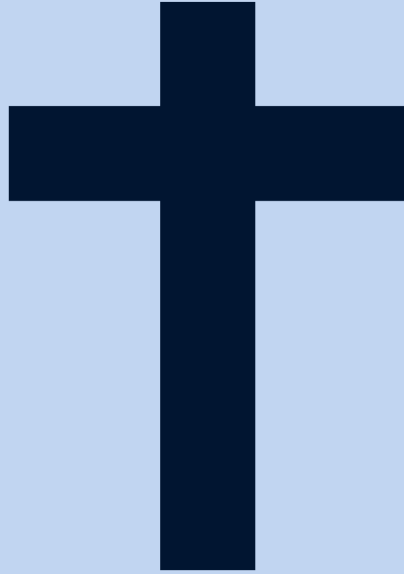

Μελερι με Njambye
Jonja Mbon

Kako: Μελερι με Njambye Jonja Mbon New Testament

Μελεπι με Njambye Jonja Mbon
Kako: Μελεπι με Njambye Jonja Mbon New Testament
Le Nouveau Testament en langue kako (kako-est) Cameroun et RCA

copyright © 1999 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Kako)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
01d5712f-3809-5574-9928-b20d539536e3

Contents

MATIYO	1
MARK	51
LUKAS	82
JAN	134
ʼBOTU BE TOMUN	173
ROM	223
1 KƆREŊT	248
2 KƆREŊT	271
GALASI	288
EFES	298
FILIFI	307
KOLOS	313
1 TESALONIK	319
2 TESALONIK	324
1 TIMƆTE	328
2 TIMƆTE	335
TIT	340
FILEMƆŊ	343
BEHEBERE	345
JAK	364
1 PIYER	371
2 PIYER	379
1 JAN	384
2 JAN	391
3 JAN	393
YUDE	395
PUNJA MEYASI	398

Kimɔ Tom Yesus Krist te yi Matiyo ketima

Mekana mete yɔkɔ, yo Matiyo kete yo. Yiŋa dɪnɔ dɪyene nde Levi (Mt 9:9; Lk 5:27). Nye Beyuden. A bɔ mɔ boŋna garama. A bɔ ke njoka bejেকে be Yesus kamɔ jɔ yiɓa.

To mekana mete yi Matiyo ketima kɛ tɛdɪya nde, Krist, nye Nyangwe Kumande. Yo jɛki beŋe Beyuden. A ke lɛpɔ ke mɔyɛ nde, Yesus, nye Kumande Beyuden, nye Mɔnɔ Davit, Mɔnɔ Abaraham.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyangwe menɔgabiye yitan jɔ yiɓa:

1. Krist, nye Kumande: Dino besanmbambo bene. Mbey kome bo jama nye kɛ. Kandina jɔŋgwe dɪyene (kumte 1-4).
2. Nye Kumande. A nɔm meyasi nan? Yasi te yi Yesus tɛdɪya ke to kekɛ kɛ (kumte 5-7).
3. Nye Kumande, yasi wete, bomɔ payma nye (kumte 8-12).
4. Kasi *Kandɔ te yi kwey (kumte 13).
5. Mesay mete yi Kumande Yesus kelma kɛ (kumte 14-23).
6. Kasi njena ne ke kɔkɔ ke menɛti (kumte 24-25).
7. Kasi sɔŋ nɛ womiya ne (kumte 26-28).

Besanmbambo be Yesus (Lk 3)

¹ Mekana maka ke lɛpɔ kasi Yesus Krist nɛ medɪnɔ me besanmbambo bene. Nye nday Davit, nday Abaraham. ² Abaraham jama Isak, ɛ Isak ja Yakɔp, ɛ Yakɔp ja Yuda bene beman. ³ Yuda jama Fares nɛ Jara ke mɔy nyangwe te wan Tamar. Fares jama Esrom, ɛ Esrom ja Aram. ⁴ Aram jama Aminadap, Aminadap jama Nason, ɛ Nason ja Salmɔn. ⁵ Salmɔn jama Bowas ke

mɔy nyangwe te wene Rahab, ɛ Bowas ja Yobed ke mɔy nyangwe te wene Rut. Yobed jama Isay, ⁶ Isay jama Davit, ɛ kumande Davit bɔ nya Uri ja ne Salomɔŋ. ⁷ Salomɔŋ jama Robowam, Robowam jama Abiya, ɛ Abiya ja Asa. ⁸ Asa jama Yosafat, ɛ Yosafat ja Yoram, ɛ Yoram ja Osiyas. ⁹ Osiyas jama Yoyatam, Yoyatam jama Akas, ɛ Akas ja Esekias. ¹⁰ Esekias jama Manase, Manase jama Amɔn, ɛ Amɔn ja Yosiyas. ¹¹ Yosiyas jama Yekoniyas bene beman ke ngimɔ te yi bo biyima ne Bɔnɔ be Isarayel kɛ nɔ ke dɪyɔ bala ke Babilɔn kɛ. ¹² Ke yɔkwɔ dɪyɔ bala ke Babilɔn, ɛ Yekoniyas ja Salatiyel, ɛ Salatiyel ja Sorobabel. ¹³ Sorobabel nɔ ja Abiyud, Abiyud jama Eliyakim, ɛ Eliyakim ja Asɔr. ¹⁴ Asɔr jama Sadɔk, Sadɔk jama Akim, ɛ Akim ja Eliyud. ¹⁵ Eliyud jama Eliyasar, Eliyasar jama Matan, ɛ Matan ja Yakɔp. ¹⁶ Yakɔp nɔ ja Yosep te njonɔ ne Mariya. Yo Mariya te ja Yesus te yi bo jeɓa nde *Krist kɔ. ¹⁷ Dete, kande Abaraham kumɔ Davit bomɔ jadɪya ne ndendi te kumɔ kamɔ jɔ yini. Kande Davit kumɔ ke ngimɔ te yi bo biyima ne Bɔnɔ be Isarayel kɛ nɔ ke dɪyɔ bala ke Babilɔn kɛ, bomɔ jadɪya ne ndendi te kumɔ kamɔ jɔ yini. Kande ke ngimɔ kena dɪyɔ bala kumɔ ke ngimɔ jariki Krist bomɔ jadɪya ne ndendi te kumɔ kamɔ jɔ yini sendi.

Kasi jariki Yesus (Lk 2)

¹⁸ Jariki Yesus Krist kwanɔnama deke: Yo bɔ kponate nde, nyangwe wene Mariya ta kelo gwaki bene Yosep. Ma piŋɔ te yi bene nye ti pa bokwe to, ɛ Mariya seme nde, a me ne mɔy ne deti te yi Kimɔ Sisiŋ. ¹⁹ Njonɔ wene Yosep bɔ ne ngben. A ti kwadye wungwe nye ke mbombu bomɔ na. ɛ nye pese nde, a ta tikɔ nye kine nde, bomɔ dɔkwe na. ²⁰ Piŋɔ te yi nye bɔ ndi ke takina dete kɛ, ɛ wete jaki Baba Mboko dɪyɔ ke yene ne nje te yi nyenɔ lɛpɔ

nye nye nde: «Yosep te mɔnɔ Davit, wɛ tɪ gwaki wɔ te yi bɔ nyari wɔ Mariya nɛ mɛgwaki na, kɛto mɔy te yi nye nɔ kɛ́, a bɔn nɛ dɛti te yi Kimɔ Sisiŋ. ²¹ A ta ja mɔnɔ mbam, wɛ ta lo nye nde Yesus, kɛto yo nye ta jɔngwɛ botu bɛ kando dɛyɛnɛ kɛ mɛbɛyɔ man.»

²² Mɛyasi mɛtɛ hɛnɛ kwanɔnama dɛtɛ, nɛ lɛpi te yi Baba Mbokɔ kwanɔdya kɛ numbu mɔ punja mɛlɛpi mɛnɛ kɛ́ si tɔndu. ²³ A lɛpima nde: «Nɛ bɛnɔ, bɪndi nɔndu ta tɔkɛ mɔy ja mɔnɔ mbam. Bo ta lo nye nde Emanuwɛl.» Yitɛ nde: Njambiyɛ mɛ sinɛ bo. ²⁴ Kɛ Yosep ma jemiye kɛ́, ɛ nye keɛ nda yi jaki Baba Mbokɔ lɛpima nye nye kɛ́. ɛ nye bɔ nyari wɛnɛ Mariya. ²⁵ Ko a tɪ kpokɛ nye na kumɔ kɛ nɔgimɔ te yi Mariya jama nɛ bosa mɔnɔ wɛnɛ, mɔnɔ mbam. ɛ Yosep lo nye nde Yesus.

2

Botu bɛ duwɔ mɛyasi kɛ nje bɛnɛ mbɔngɔ Yesus

¹ Yesus jadya kɛ Betelɛhɛm kɛ mɛnɛti mɛ Yuda kɛ nɔgimɔ te yi Herod bɔ kumandɛ kɛ́. Yo bɔ nɛ botu bɛ duwɔ mɛyasi kɛ kasi bɛsisɔ. ɛ bo tɛmɛ wulɛ pulɔ komɛ yesɔ pundɛ kɛ́ dya kɛ Yerusalem ² diyɛ nde: «Kumandɛ Beyudɛn te ɛ jadya kɔkɔ te tɪ pa kɪkɔ kɔ ba wɛ? Kɛto wusɛ semma sisɔ wɛnɛ kɛ pulɔ komɛ yesɔ pundɛ kɛ́, ɛ wusɛ nje yɪ nje kanɔ nyɛ.» ³ Kɛ kumandɛ Herod ma woko dɛtɛ kɛ́, ɛ lɛpi banɛ nye bɛnɛ botu bɛ Yerusalem hɛnɛ. ⁴ ɛ nye wesidye bɛkum bɛ botu bɛ nyɛna sadaka nye Njambiyɛ hɛnɛ nɛ botu bɛ kɛtina mɛyasi bɛ kando Isarayɛl yɪ diyɛ bo mbɛy te yi *Krist yákanɔgwɛ jadyɛ kɛtɛ kɛ́. ⁵ ɛ bo yɛnsa nye nye nde: «Kɛ Betelɛhɛm kɛ mɛnɛti mɛ Yuda, kɛto mɔ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ kɛtina nde: ⁶ «Ma wɛ Betelɛhɛm kɛ mɛnɛti mɛ Yuda, ko wɛ yeti mɔnɔ dya kɛ njoka kpasa mɛdya mɛ mɛnɛti mɛ Yuda

na, kɛto kum te ɛ ta kɛndɔ nɛ kando mbɛ Isarayɛl kɔ ta wulɛ ndi kɛ yɔ.»

» ⁷ Dɛtɛ, ɛ Herod jɛba botu bɛ duwɔ mɛyasi nɛ sɔ, ɛ nye kombilɛ diyɛ bo nɔgbak nɔgbak nɔgimɔ te yi sisɔ te punduma nɔ kɛ́. ⁸ Kɛ kɔntɛ, ɛ nye tomɛ bo kɛnjɛ kɛ Betelɛhɛm lɛpɔ nde: «Nɛ kɛn, nɛ wunɛ dya yasi kimɔtɛ kɛ kasi mɔnɔ te. Kɛ wunɛ si dolɔ nye, nɛ wunɛ njáki nje lɛpɔ nye mi, nɛ mi nɛ nɔguru wombɛ kɛ sendi kɛ kanɔ nyɛ.» ⁹ Kɛ bo ma si lɛngwɛ mɛtɔ kɛ yasi te yi kumandɛ lɛpima kɛ́, ɛ bo kwɔ. Bo sɛm semɔ, sisɔ te yi bo bɛnɛma kɛ pulɔ komɛ yesɔ pundɛ kɔ kɛ kɛndɔ kɛ mbombu yan. Kɛ nye ma kumɔ ndi kɛ mbɛy te yi mbɔngɔ mɔnɔsɪkɛ bɔ kɛtɛ kɛ́, ɛ nye tɛmɛ. ¹⁰ ɛ botu bɛ duwɔ mɛyasi ma nje semɔ sisɔ nɛ kɔkɔ kɛ́, ɛ bo sosa budɛyate. ¹¹ Bo nyinɔma tɔ dolɔ mbɔngɔ mɔnɔsɪkɛ bɛnɛ nyangwɛ wɛnɛ Mariya, ɛ bo kusɛ mɛbɔn kɛ mɛnɛti kanɔ mbɔngɔ mɔnɔsɪkɛ. Bo walma kpasa kimɔ mɛyasi mɛtɛ yi bo njɔ nɔ kɛ́ nye nye. Yo bɔ lɔr nɛ yɪnɔ kpasa njɔnɔju jeti bɔ yɪnɔ lɔbinda te yi bo keɛ nɛ wɛtɛ mbunɔ nde *mir kɛ́. ¹² Kɛ kɔntɛ, ɛ Njambiyɛ lɛpɛ nye bo nɛ nje te yi nyɛnɔ nde, bo tɪ yɔkwɛ nɛ kɔkɔ kɛ́ punjɛ misi nye Herod na. Kɛ nye ma lɛpɔ nye bo dɛtɛ kɛ́, ɛ bo tɔkɛ mbanɔ nje dɛlɛ yɪ dɛwɛ nɔ kɛ́ nɔ dya dyan.

Yosep bɛnɛ Mariya kɛ bɔmbɔ nɛ

mbɔngɔ Yesus kɛ́ nɔ kɛ Ejipt

¹³ Kɛ botu bɛ duwɔ mɛyasi ma si kwɔ kɛ́, ɛ wɛtɛ jaki Baba Mbokɔ nje punjɛ yotu nye Yosep nɛ nje te yi nyɛnɔ lɛpɔ nye nye nde: «Tɛma, bɔngɔ mbɔngɔ mɔnɔsɪkɛ bɛnɛ nyangwɛ bɔmbɔ nɔ kɛ́ nɔ kɛ Ejipt. Wunɛ dya mate kumɔ kɛ nɔgimɔ te yi mi ta lɛpɔ nye wɛ, kɛto Herod ta sɔ nje te yi wo mɔnɔsɪkɛ.» ¹⁴ Dɛtɛ, ɛ Yosep tɛmɛ nɛ tu bɔ mbɔngɔ mɔnɔsɪkɛ bɛnɛ nyangwɛ kwɔ nɔ kɛ́ nɔ kɛ Ejipt. ¹⁵ A dya mate kumɔ kɛ nɔgimɔ te yi Herod

gwa nɔ ké. Yo kwanɔnama dɛte, né lɛpi te yi Baba Mbokɔ lɛpima ke numbu mɔ punja mɛlɛpi mɛnɛ ké si tondu. A lɛpima nde: <Mi jɛbama mɔnmbɛ sɔɛ ke Ejipt.>

¹⁶ Ke Herod ma bɛɛɛ nde, botu bɛ duwɔ mɛyasi sebila nyɛ ké, ɛ njoɔ nɛ tusiyɛ, ɛ nyɛ tomɛ bomɔ, né bo kɛ wo mbɔɔɔ bɔnɔ bɛmbam hɛnɛ kumɔ ke baka bɛ nɛ sew yiba ke Betɛlɛhɛm nɛ ke pɔku te yite. A pɛsima mɛsɛw mɛ bɔnɔ bɛmbam bɛte yi bo yákanɔwɛ wo baka bɛɛɔwɛ ɛgimɔ te yi botu bɛ duwɔ mɛyasi semma nɛ sisɔ nda yi bo lɛpima nyɛ nyɛ ké. ¹⁷ Dɛte, lɛpi te yi Jeremi te mɔ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ lɛpima nɛ mbombu ké kɛlnama gbate. A lɛpima nde: ¹⁸ <Bo wokuma mɛkɛmbi ke Rama, mɛdɔkwe nɛ bɛya nyangwɛ mɛjaba. Rasɛl ke lelɔ bɔnɔ bɛnɛ, a ti kway nde, mumɔ wɛdya temɔ nɛ na, kɛto bɔnɔ bɛnɛ yeti se na.>

¹⁹ Ke Herod ma gwe ké, ɛ wɛtɛ jaki Baba Mbokɔ punjɛ yotu nyɛ Yosɛp nɛ nje te yi nyɛnɔ ke Ejipt lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: ²⁰ «Tɛma, bɔɔɔ mbɔɔɔ mɔnɔsike bɛnɛ nyangwɛ dɔwɛ nɔ nɛ kɔkɔ kɛ nɔ ke Isarayɛl, kɛto botu bɛte bɛ kwadya wo nyɛ baka ma gwe.» ²¹ ɛ Yosɛp tɛmɛ bɔ mɔnɔsike bɛnɛ nyangwɛ yɔkwɛ nɔ kɛ nɔ ke Isarayɛl. ²² Ma ke Yosɛp ma woko nde, yo Arkɛlas bɔ dɔyɔ kumande ke Yuda ke numbu sanɔwɛ wɛnɛ Herod ké, ɛ nyɛ gwe wɔ te yi yɔkwɛ kɛ mate. Yasi wɛtɛ, a nja kwɔ kɛ Galile nda yi Baba Mbokɔ njɔ lɛpɔ nyɛ nyɛ ke nyɛnɔ ké. ²³ A kɔ dɔyɔ ke wɛtɛ dya nde Nasarɛt. Yo kɛlnama dɛte, né mɛlɛpi mɛte yi botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ lɛpima ké si tondu. Bo lɛpima nde: <Bo ta jɛba nyɛ nde Mɔ Nasarɛt.>

3

Kasi Jan te mɔ tɔpuna bomɔ

*ke mɔrɔku
(Mk 1; Lk 3; Jn 1)*

¹ Ke ɛgimɔ te yite Jan te mɔ tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku punduma kande pɛlna Kimɔ Tom ke kɔɔɔɔ ke mɛnɛti mɛ Yuda. ² A dɔkima lɛpɔ nde: «Wunɛ yɛnsanɔwɛ temɔ, kɛto *Kandɔ te yi kwey ma wuta.»

³ Jan, nyɛ mɔ te yi Esayi te mɔ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ lɛpima kasi nɛ nde: <Wɛtɛ mumɔ ke kɛmbidya ke mɔy kɔɔɔɔ nde: Wunɛ kɔmbila nje Baba Mbokɔ. Wunɛ tɛmbidya mɛnje mɛnɛ nɛ ɛgbɛɔ.>

⁴ Jan dɔkima lɛɛɛ nɛ wɛtɛ lambɔ te yi bo kɛlna nɛ mɛmburu mɛ *samo ké. Mɛdɔyɛ mɛnɛ bɔ bɛdɔlɔ nɛ muto mɛ jo te yi nyɛ dɔkima dolɔ ke liko ké. Kanda te yi nyɛ dɔkima lɛɛɛ ke jon ké, bo kɛl yo nɛ kotu nyamɔ. ⁵ Botu bɛ Yerusalem nɛ botu bɛ Yuda nɛ botu bɛte bɛ dɔkima dɔyɔ ke pɔku gɔɔ Yurdɛ baka dɔkima nje hɛnɛ pɛlɛ yɛnɛ. ⁶ ɛ bo dɔki jaye bɛya mɛkɛle man ke mbombu bomɔ, ɛ Jan dɔki tɔpɛ bo ke mɔrɔku ke Yurdɛ.

⁷ Ke Jan ma bɛɛɛ nde, *Bɛfarisɛ nɛ *Bɛsatusɛ bɔdɔyate ke nje ke yɛnɛ, na tɔpi bo ke mɔrɔku ké, ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bo nde: «Wunɛ mbo yeri, nda lɛpɛ nyɛ wunɛ nde, wunɛ yakama dɔyɔ lalɛ ke ɛgambi Njambiyɛ yi nje ké? ⁸ Wunɛ kɛl mɛkɛle mɛte yi tɛdɔyɛ nde, wunɛ ma yɛnsa temɔ. ⁹ Wunɛ tɛ boba lɛpɔ ke mɔy temɔ yun nde, wunɛ bɛnday bɛ Abaraham. Kɛto mi ke kɔmbile lɛpɔ nyɛ wunɛ nde: Njambiyɛ yakama yɛnsa mɛtari mɛte yikɛ nde, yo bɛki bɔnɔsike nyɛ Abaraham. ¹⁰ Njɛɛ mɛ nɛ lɛndɛ ke njuku jɛti, dɛte jɛti hɛnɛ ɛ dɔyɛ kinɛ wumɔ kimɔ mɛmbumɔ, bo ta pɛsɔ nyɛ bɛte ke dɔtɛ. ¹¹ Mi tɔpa mɛ wunɛ nɛ mɔrɔku yɛ tɛdɔyɛ nde, wunɛ ma yɛnsa temɔ. Yasi wɛtɛ, mɔ te ɛ nje ke kɔɔ mɛ kɔ ta tɔpɛ nɛ wunɛ ke Kimɔ Sisɛɛ nɛ ke dɔtɛ, kɛto a nɛ dɛti kwɔ mi. Ko mi ti yaka sɔrɛ mɛnakala ke kol nɛ na. ¹² A nɛ jɛti ke bo yɛ kuto nɛ nyambi, yɛ baka njɔsɔ te nɛ kopu te. A ta sɔɛ njɔsɔ nyambi kɛ bakidɔyɛ ke ndam. Ma a ta lodɔyɛ mɛkopu mɛte ke dɔtɛ

te yi ti dīm ké.»

¹³ Kε ηγimɔ te yite ε Yesus tεme ke Galile kε ke yi Jan ke goη Yurdε, nε Jan tɔpi nye ke mɔrɔku. ¹⁴ Yasi wete, ε Jan seηe kutudya lepɔ nde: «'Yeti gba we yâkanɔwe tɔpe mi ke mɔrɔku na? Nan yi we kpalo nje nde, mi tɔpa we ke mɔrɔku ké?» ¹⁵ Ε Yesus yeηsa nye nye nde: «Tiko, nε yo pa kelna dεte ndana, keto yo kimɔte nde, wuse tɔnjukwe meyasi hεne te yi ne ηgbenη nda yi Njambiye kwadye.» Ε Jan jaye kine pitidye se yaηa nye nye na. ¹⁶ Ndi ne tɔpuna ne ke mɔrɔku, ε Yesus bendε ηgindi nedɔ. Semɔ semɔ, dɔyɔbɔ nεmbiya, ε nye beηe Sisih Njambiye ke piye nda pepɔ nje ke yotu ne ¹⁷ yaka ne wete men ke wule dɔyɔbɔ lepɔ nde: «Yɔkɔ mɔnmbε, sɔη temɔ mbε, temɔ mbε hεne ke yotu ne.»

4

Kum beya mekele ke bobε Yesus (Lk 4)

¹ Kε kɔηte, ε Kimɔ Sisih kele nde, Yesus kεn ke kɔηgor, nε *Kum beya mekele kε bobι nye. ² Yesus kiyma medye yaka meyesɔ kamɔni nε metu kamɔni. Kε kɔηte, ε nye woke nja. ³ Ε *Mɔ bobuna bomɔ kɔ nje ke keki ne lepɔ nye nye nde: «ηγε be nde, we Mɔnɔ Njambiye, lepɔ nye metari maka nde, yo yeηsangwe be mampa.» ⁴ Yasi wete, ε Yesus yeηsa nye nye nde: «Yo ketinate ke mekana me Njambiye nde: «Mumɔ ti yaka joηna ndi ne mampa nyepɔ na, mumɔ yakama joηna ne melepι hεne te yi pundε ke numbu Njambiye.» »

⁵ Kε kɔηte, ε Kum beya mekele kɔ bu nye kε nɔ ke Yerusalem, dya te yi Njambiye tɔkuma, kwɔ tembidyε nye ke tosiyɔ mbanjɔ Njambiye ⁶ lepɔ nye nye nde: «ηγε be nde, we Mɔnɔ Njambiye, dɔkɔ piye ke meneti, keto yo ketinate nde: «Njambiye ta nye numbu nye bejaki bene keto yɔ, dεte bo ta jekidyε bo biye ne we, kambɔ we me nje dɔmɔ kol

yɔ ke tari.» ⁷ Ε Yesus lepε nye nye nde: «Yo ketinate nde: «We tι bobα Baba Mbokɔ te Njambiye wɔ na.» »

⁸ Ε Kum beya mekele kɔ bu nye sendi, kε nɔ ke wete nyangwe dɔηna keki, tedye nye mekandɔ hεne ke to meneti nε menyɔηɔ mete yi diye kete ké. ⁹ Ε nye lepε nye nye nde: «Meyasi menɔri hεne, mi ta nye we yo, ηge we kuse meboη ke meneti kanɔ mi.» ¹⁰ Ε Yesus lepε nye nye nde: «*Satan, lɔndɔ ke keki mbε. Yo ketinate nde: «Kanɔ Baba Mbokɔ te Njambiye wɔ, kelɔ mesay nye ndi nye nyepɔ.» » ¹¹ Ndana, ε Kum beya mekele kɔ tike nye, ε bejaki be Njambiye nje nje kelɔ mesay nye nye.

Yesus ke kandε mesay mene

ke Galile

¹² Kε Yesus ma wokɔ nde, bo biyma Jan nye ke jɔbɔ ké, ε nye tεme kwɔ kε Galile. ¹³ A duwɔ ke Nasaret kε dɔyo ke Kapernawum ke goη matɔ ke meneti me Sabulɔη nε Neftali. ¹⁴ Meyasi kwanɔnana dεte yι tonje ne melepι mete yi Esayi te mɔ punja melepι me Njambiye lepima ké. ¹⁵ A lepima nde: «Botu be meneti me Sabulɔη nε Neftali peλε poku nyangwe matɔ ke ηginje Yurdε, meneti me Galile te yi botu bete be yeti ke duwe Njambiye baka, ¹⁶ botu baka be dɔyima ke moy yitil baka beηma nyangwe mejasi. Botu bete be dɔyima ke ndilih mbey te yi sɔη baka, mejasi kumma peλε yan.» ¹⁷ Kandε ke ηgimɔ te yite, ε Yesus kandε pelna Kimɔ Tom lepɔ nde: «Wune yeηsangwe temɔ, keto *Kandɔ te yi kwey ma wuta.»

Yesus ke tɔke bosa bejεke bene (Mk 1; Lk 5)

¹⁸ Kε ηgimɔ te yi Yesus bɔ ke kendɔ ke goη nyangwe matɔ Galile, ε nye beηe bembam yiβα, bo pɔndu moy wete, Simɔn te yi bo jεba nde Piyer kɔ bene maη wene Andere. Bo bɔ ke bete bulajama ke matɔ, keto bo bɔ botu be wona benjanjɔ. ¹⁹ Ε nye lepε nye bo nde: «Wune

bêngwɛ mi, mi ta kelɔ nde, wunɛ bêki botu be d'alna bomɔ tedye nje Njambiyɛ.» ²⁰ Ɛ bo temɛ nɛ nget ngbɛsɛ mɛbulajama man bɛngwɛ nyɛ. ²¹ Yesus njà tongidya kɛ mbombu, ɛ nyɛ bɛɛɛ sendi baɲa bembam yifa, bo púndu sendi moy wɛtɛ, Jak te monɔ Sebede bɛnɛ man wɛnɛ Jan. Bo bɔ kɛ moy landi bɛnɛ be sangwɛ wan Sebede kɛ kombile mɛbulajama man, ɛ Yesus jɛba bo. ²² Ɛ bo temɛ nɛ nget ngbɛsɛ landi nɛ sangwɛ wan kwà bɛngwɛ nyɛ.

²³ Yesus kɛndima linje mɛnɛti mɛ Galile hɛnɛ, tedye bomɔ mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ kɛ mɛmbanjɔ mɛwɛsidya mɛ Beyuden, pɛlɛ Kimɔ Tom kɛ kasi *Kandɔ Njambiyɛ, sidye kwalɔ mɛkɔn nɛ kwalɔ mɛkɔsu hɛnɛ kɛ yotu bomɔ. ²⁴ Dinɔ dɛyɛnɛ wumma kumɔ kɛ ndingɛlɛ mɛnɛti mɛ Siri. Bo dikima bɔ botu be kɔn hɛnɛ nje nɔ kɛ yɛnɛ. Yo bɔ botu bɛtɛ be bɔ kɛ wokɔ yotu kwanatɛ nɛ baka be bɔ kɛ sangwa nɛ mɛbɔnɛ nɛ kwalɔ mɛkɔn wɛtɛ wɛtɛ nɛ botu bɛtɛ be bɛya mɛsisinɔ dikima njangwɛ bo baka. Yo bɔ nɛ botu bɛtɛ be bɔ kɛ kɔnɔ nɛ jaja nɛ botu be kɔsu. Bo dikima bɔ bo hɛnɛ nje nɔ kɛ yɛnɛ, ɛ nyɛ dikɛ sidye mɛkɔn man. ²⁵ Nyangwɛ ngil bomɔ dikima bɛngwɛ nyɛ. Bo dikima wulɛ Galile nɛ kɛ nyangwɛ mɛdya kamɔ nɛ kɛ Yerusalem nɛ Yuda hɛnɛ nɛ nginjɛ Yurdɛ.

5

Tedya yasi te yi Yesus tedya

kɛ to keki ké

¹ Kɛ Yesus ma bɛɛɛ budya ngil bomɔ ké, ɛ nyɛ kwà bɛndɔ keki kwà diyɔ mɛtidye. Ɛ bɛjɛkɛ bɛnɛ nje kɛ keki nɛ. ² Ɛ nyɛ butɛ numbu kandɛ tedya mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ nyɛ bo lɛpɔ nde:

³ «Botu bɛtɛ be duwɛ kɛ temɔ yan nde, bo kinɛ dɛti baka nɛ mɛsosa, ketɔ *Kandɔ te yi kwey, yo yan.

⁴ Botu bɛtɛ be nɛ ngambi kɛ temɔ ketɔ mɛbɔnɛ baka nɛ mɛsosa,

ketɔ Njambiyɛ ta wɛdye temɔ yan.

⁵ Botu bɛtɛ be nɛ wɛyna temɔ baka nɛ mɛsosa, ketɔ bo ta namɔ mɛnɛti maka.

⁶ Botu bɛtɛ be gwe njà nɛ yesidyɛ kelna ngbɛɛ mɛkelɛ baka nɛ mɛsosa, ketɔ Njambiyɛ ta nyɛ bo dɛti te yi kelɔ dɛtɛ.

⁷ Botu bɛtɛ be gwe ngwɛtɛ bɛsɔ baka nɛ mɛsosa, ketɔ a ta gwe ngwɛtɛ yan.

⁸ Botu bɛtɛ be nɛ temɔ nɛ salɛlɛ baka nɛ mɛsosa, ketɔ bo ta bɛɛɛ Njambiyɛ.

⁹ Botu bɛtɛ be kelɛ nde, bomɔ dɛyi nɛ tɛ baka nɛ mɛsosa, ketɔ Njambiyɛ ta jɛba bo nde Bɔnɔ bɛnɛ.

¹⁰ Botu bɛtɛ yi bo tedye bo mɛbɔnɛ ketɔ ngbɛɛ mɛkelɛ baka nɛ mɛsosa, ketɔ Kandɔ te yi kwey, yo yan.

¹¹ Kɛ bomɔ toyɛ wunɛ tedye wunɛ mɛbɔnɛ pɛsɔ jà nyɛ kɛ numbu yun lɛpɔ kwalɔ bɛya mɛlɛpi hɛnɛ nɛ wunɛ ketɔ mbɛ, yitɛ wunɛ nɛ mɛsosa. ¹² Wunɛ sɔsangwɛ diyɔ nɛ mɛbɛkɛrɛ, ketɔ nyangwɛ sol kɛ ladye wunɛ kɛ dɛyɔbɔ. Bo tedya ndi sendi nyangwɛ mɛbɔnɛ dɛtɛ nyɛ bɔsa botu be punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ be kandima nje nɛ wunɛ baka.

¹³ «Wunɛ kwa te yi mɛnɛti maka. Ma kɛ kwa si lenjɔ, bo ta kelɔ nan yí yɔkidye nɛ som te? Siya yasi te yi bo yakama kelɔ, yo nde, bo lɛɲ yo kɛ sɛ, bomɔ má si natɛ sɔpɛtɛ.

¹⁴ Wunɛ mɛjasi te yi mɛnɛti maka. Dya te yi bo sumɛ kɛ to keki ké yeti nɛ dɛti te yi sɔma na. ¹⁵ Bo ti kwɛnɲa lambo tikɔ kɛ moy mɛ na, bo bɔɲ kase kɛ to tɛbɛl, yo má panɔ yí nyɛ mɛyasi nyɛ bomɔ hɛnɛ be diyɛ kɛ moy tɔ baka. ¹⁶ Dɛtɛ sendi, wunɛ pânkwɛ mɛjasi kɛ misi mɛ bomɔ, né bo bɛɲ kimɔ mɛkelɛ mun yí lukɛ nɛ Sangwɛ wun te ɛ diyɛ kɛ dɛyɔbɔ kɔ.»

Yesus kɛ lɛpina kɛ kasi mɛmbɔɲga

17 «Wune tî taka nde, mi njâki nje yangile membonḡa mete yi Mōyisi ketima ho yangile tedya yasi te yi botu be punja melepi me Njambiyē tedya ké na. Mi ti ma njâki yí nje yangile na, mi njâki nje kelo yasi te yi membonḡa lēpe ké kumo njena. 18 Gbakasi yi mi lēpe nye wune ké: Ngimō hene te yi d̄yobō t̄i pa yambile, ko gbela mōnō mbulma meketi sik̄e ho gbela mōnō yaṅa ne mbet te yi d̄iyē ke membonḡa ké t̄i yambile kete na kumo nde, meyasi hene s̄iki kelna. 19 Dete, mumō hene ε ta yangile ko wete mōnō mbonḡa te ε ne mbet ke njoka membonḡa yí tedye bomō nde, bo k̄el d̄ete, bo ta jeba nye nde njena mumō ke *Kandō te yi kwey. Ma yōkō ε ta bengwe membonḡa mete tedye sendi bomō nde, bo k̄el d̄ete ko ta be nyanḡwete ke Kandō te yi kwey. 20 Mi ke lēpō nye wune nde: Nḡe wune ti kele ḡben̄ mekele laṅsa botu be ketina meyasi nè *Befariṅ na, ne t̄i nyiṅe ke Kandō te yi kwey na.

21 «Wune duwā nde, bo lēpima nye bebaba busu nde: <Kpe, we t̄i woku mumō. Mō te ε wo mumō, bo k̄en ne nye ke mbombu botu be pesina j̄osi.> 22 Ma ke yembe, mi ke lēpō nye wune nde: Nḡe mumō woke ḡgambi sunḡwe ne maṅ, na s̄anḡwanḡwe ne mebon̄e ke mebo me botu be pesina j̄osi. Nḡe mumō yise maṅ lēpō nde: <Kwanḡō wari,> mō te s̄anḡwanḡwe ne mebon̄e ke mebo me botu be njena nyanḡwe j̄osi Beyuden. Nḡe mumō jeba maṅ nde lem, bo b̄ōṅ nye bete ke d̄ite te yi ti d̄im ké. 23 Nḡe b̄e nde, we ke k̄e nye Njambiyē sadaka ke mbey nyena sadaka, ḡḡe nje ke d̄yano d̄yō nde, wune mbaṅa mōṅ ne lēpi, 24 n̄ō p̄aṅ pa niṅḡwe sadaka yō womete ke mbey nyena sadaka nye Njambiyē, yōkwe ne kōkō, pa k̄e kombile lēpi wune mōṅ. Ke kōṅte, n̄ō njâki nje nye sadaka yō nye Njambiyē yey. 25 Nḡe wune mumō b̄e ne lēpi, saṅḡō nje te yi kombile lēpi te nedō wune

nye piṅō te yi wune nye ndi ke nje ké. Kelo d̄ete, a me nje b̄y we k̄e n̄ō ke mbombu mō pesina j̄osi, ma mō pesina j̄osi me nje b̄y we kaṅe nye mō te ε d̄iyē ne t̄y j̄obō kō, ma mō te ε d̄iyē ne t̄y j̄obō kō nje b̄y we nye ke j̄obō. 26 Gbakasi yi mi lēpe nye we ké: We disō pundo womeri, yite o sima gbo lēpi hene ne satak kine bukwe ko mōnō mbulma sisi wete na.

27 «Wune duwā nde, bo lēpima nde: <Kpe, we t̄i kel wanja na.> 28 Ma mi ke lēpō mbe nye wune nde: Mumō hene ε b̄eṅe wete nyari bosa nye, mō te sima kelo wanja b̄ene nye ke mōy temō ne. 29 Nḡe b̄e nde, misi wō ε mbam bō ke kwadye jatidye we ke beya nje, n̄ō d̄ōka yo l̄i ne naṅ. Keto yo ta jeko b̄e kimote ke yō nde, ndi doku yotu yō wete s̄anḡwanḡwe, laṅsa nde, ken ne ndiṅḡele yotu yō hene ne jem ke d̄ite te yi ti d̄im ké. 30 Nḡe b̄e nde, mbam bō wō ke kwadye jatidye we ke beya nje, n̄ō kila yo l̄i ne naṅ. Keto yo ta jeko b̄e kimote ke yō nde, ndi doku yotu yō wete s̄anḡwanḡwe, laṅsa nde, ken ne ndiṅḡele yotu yō hene ne jem ke d̄ite te yi ti d̄im ké. 31 Bo lēpima sendi nde: <Nḡe mumō soṅe bō ne nyari wene, na nyēki nye mekana me didya gwaki.> 32 Ma mi ke lēpō mbe nye wune nde: Nḡe mumō soṅe bō ne nyari kine nde, a jatidye kol ke s̄e na, yite mō te ke sesidye nya te ke nje kelna mewanja. Sendi, mō te ε b̄y nya te yi njom soṅma bō ne nye, mō te mō kelna wanja.

33 «Wune duwā sendi, bo lēpima nye bebaba busu nde: <Kpe, we t̄i yangila yasi te yi we si kinja ké na. Yo nde, tonjukwe meyasi hene te yi we si kinja ke mbombu Baba Mboko ké.> 34 Ma mi ke lēpō mbe nye wune nde: Kpe, wune t̄i kinḡanḡwe yaṅa na ko kaṅe bō kenje kwey na. Keto d̄yobō, yo siya bekum te yi Njambiyē. 35 Ko wune t̄i tenda meneti yí kinja ne yaṅa na. Keto meneti, yo yasi te yi nye kase kol

keɛte. Wunɛ tɪ kinjanɔwɛ yaɲa nɛ dɪno Yerusalem na. Kɛto yo dya te yi Nyanɔwɛ Kumande. ³⁶ Wɛ tɪ kinjanɔwɛ yotu yo na. Kɛto wɛ ti yaka yɛnsa nyiɲo to yo wɛtɛ nɛ wɛtɛ nde, yo bɛki wumnate ho yindinate na. ³⁷ Nɔgɛ wunɛ lɛpɛ nde: <I.> yo bɔna ndi nde: <I.> Ma nɔgɛ wunɛ lɛpɛ nde: <Bɛ.> yo bɔna ndi nde: <Bɛ.> Yikɛ yi wunɛ nje dokidye kɛ to te kɛ wɪla kɛ yi *Mɔ bɛya mɛkele.

³⁸ «Wunɛ duwɔ, bo lɛpima nde: <Nɔgɛ mumɔ tɔsɛ misi mɛ jakɔsɔ, nɛ bo tɔsu sendi yɛnɛ. Nɔgɛ mumɔ leke sɔ jakɔsɔ, nɛ bo lɛka sendi yɛnɛ.> ³⁹ Ma mi kɛ lɛpɔ mbɛ nyɛ wunɛ nde: Wunɛ tɪ pitidya yaɲa nyɛ mɔ te ɛ keɛ bɛya yasi nɛ wunɛ na. Nɔgɛ mumɔ kpakɛ wɛ kɛ pokɔ te ɛ mbam bo, nɔ yɛnsanɔwɛ sendi yɔru nyɛ nyɛ. ⁴⁰ Nɔgɛ mumɔ bɛnɔwɛ wɛ nɛ lɛpi, na suku lambɔ te yi wɛ lɛnɛ kɛ, nɔ tiki sendi nde, a bɔnɔ nyanɔwɛ lambɔ duku yo. ⁴¹ Nɔgɛ mumɔ jeliyɛ wɛ nde, kɛn tikidye nyɛ kɛ nje yaka kilomɛta wɛtɛ, nɔ kɛn wɪnɛ nyɛ kumɔ kilomɛta yiba. ⁴² Nɔgɛ mumɔ jɔmbɛ yaɲa kɛ bo yo, nɔ nyɛki nyɛ. Wɛ tɪ tum kɔn nɛ mɔ te ɛ kɛ kwadye jɔmbɔ yaɲa kɛ mɛbo mɔ kɔ na.

⁴³ «Wunɛ duwɔ, bo lɛpima nde: <Kwadɔyikwɛ mɔ nɔnɔ wɔ, bɛno pɛndɔ wɔ.> ⁴⁴ Ma kɛ yɛmbɛ, mi kɛ lɛpɔ mbɛ nyɛ wunɛ nde: Wunɛ kwadɔyikwɛ bɛpɛndɔ bun, [diyɛ Njambiyɛ nde, a nyɛki mɛkombila nyɛ botu bɛtɛ bɛ kita nɛ wunɛ baka, kelɔ nɔgay nɛ botu bɛtɛ bɛ bɛnɛ wunɛ baka], nɔgwɛta nɛ Njambiyɛ kɛto botu bɛtɛ bɛ pɔnsɛ wunɛ tɛdye wunɛ mɛbɔnɛ baka. ⁴⁵ Nɔgɛ wunɛ keɛ dɛtɛ, wunɛ ta bɛ bɔnɔ bɛ Saɲɔwɛ wun te ɛ dɪyɛ kɛ dɔbo kɔ, kɛto a pɔnkwɛ yɛsɔ nyɛ bɛya bɔmɔ, nyɛ sendi kimɔ bɔmɔ. A nɔdɔyukwɛ mbiyɔ nyɛ botu bɛtɛ bɛ nɛ nɔgbɛn, nyɛ sendi botu bɛtɛ bɛ keɛ yasi kɔtute baka. ⁴⁶ Ma nɔgɛ wunɛ kwadye ndi botu bɛtɛ bɛ kwadye wunɛ baka, kwalɔ sol te yɛn yi wunɛ ta bɛ nɔ kɛ? 'Ko botu bɛ

bɔnɔna mɔni garama ti kɛl ndi sendi dɛtɛ na? ⁴⁷ Nɔgɛ wunɛ nyɛnɛ ndi bɛmanɔ bun, nyanɔwɛ kimɔ yasi te nda yi wunɛ kelma komɛtɛ laɲsa bɛsɔ kɛ? 'Ko botu bɛtɛ bɛ yeti kɛ duwɛ Njambiyɛ baka ti kɛl ndi sendi dɛtɛ na? ⁴⁸ Dɛtɛ, wunɛ bɛki nɛ njololo nda yi Saɲɔwɛ wun te ɛ dɪyɛ kɛ dɔbo dɪyɛ nɔ kɛ.»

6

¹ «Wunɛ dɪy nɛ sɔsɔ, wunɛ tɪ kel kimɔ mɛkele kɛ misi mɛ bɔmɔ, nɛ bo bɛn dɛtɛ yɪ tɔndɔ nɛ wunɛ na. Nɔgɛ wunɛ keɛ dɛtɛ, ko wunɛ tɪ bɛ nɛ sol kɛ mɛbo mɛ Saɲɔwɛ wun te ɛ dɪyɛ kɛ dɔbo kɔ na. ² Kɛ nɔgimɔ te yi wɛ kɛ kelɔ nɔgay nɛ buka bɔmɔ, wɛ tɪ paɲ pa jɛmbɔ jɛmbɔ kɛ numbu kɛ mbɔmbu bɔmɔ nda yi botu bɛ likisi diki kelɔ kɛ mɛmbanɔ mɛwɛsidya mɛ Beyudɛn nɛ kɛ boku mɛnɛ kɛ nɔ kɛ na. Bo kɛl dɛtɛ, nɛ bɔmɔ lukɛ nɛ bo. Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: Sol te yi bɔ nde, bo bɛki nɔ kɛ, bo ma dolɔ yo kɛ yite. ³ Yo nde, nɔgɛ wɛ kɛ nyɛ buka mumɔ yasi, bo wo ɛ gare tɪ dukwɛ yasi te yi mbam bo keɛ kɛ na. ⁴ Yo kɛlnanɔwɛ dɛtɛ, nɛ nyɛna yasi te yi wɛ nyɛ kɛ kwanɔna kɛ sɔ. Dɛtɛ, saɲɔwɛ ɛ bɛnɛ yasi te yi kwanɔna sɔdɔyate kɔ ta duwɛ yɔkidye yo nyɛ wɛ.»

Yesus kɛ tɛdye bɛjɛkɛ bɛnɛ

*mɛnɔgwɛta
(Lk 11)*

⁵ «Nɔgɛ wunɛ nɔgwɛta nɛ Njambiyɛ, nɛ tɪ kel nda yi botu bɛ likisi diki kelɔ kɛ na. Bo kwadɔyikwɛ tɛmɛ tɛma kɛ mɛmbanɔ mɛwɛsidya mɛ Beyudɛn nɛ kɛ boku mɛnɛ nɔgwɛta nɛ Njambiyɛ, nɛ bɔmɔ bɛn bo. Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: Sol te yi bɔ nde, bo bɛki nɔ kɛ, bo ma dolɔ yo kɛ yite. ⁶ Yo nde, nɔgɛ wɛ kɛ nɔgwɛta nɛ Njambiyɛ, nyiɲa tonɔgari yo ndadɔyɛ numɛy nɔgwɛta nɛ Saɲɔwɛ womɛtɛ kɛ sɔ. Dɛtɛ, Saɲɔwɛ ɛ bɛnɛ yasi te yi kwanɔna sɔdɔyate kɔ ta duwɛ yɔkidye yo nyɛ wɛ.»

⁷ «Ɔgɛ wɛ ɲgwɛta nɛ Njambiyɛ, wɛ tɪ budyukwɛ lɛpi nɛ ndambu ndambu nda yi botu bɛtɛ bɛ yeti kɛ duwɛ Njambiyɛ kelɛ kɛ na. Kɛto bo t́aka ndɛ, ɲgɛ bo lɛpina budyate, yite Njambiyɛ ta yɛnsa kɛ mɛɲgwɛta man. ⁸ Wunɛ tɪ bɛkidɲangwɛ nɛ bo na, kɛto Saɲgwɛ wun sima duwɛ yasi te yi wunɛ kwadyɛ piɲɔ te yi wunɛ tɪ pa diyɛ nyɛ na. ⁹ «Dɛtɛ, ɲgɛ wunɛ ɲgwɛta nɛ Njambiyɛ, wunɛ lɛpi dɛkɛ:

<Saɲsu, wɛ ɛ diyɛ kɛ dɲobɔ, kelɔ ndɛ, bomɔ bɔɲ dɪnɔ dɲɔ kiɲɔ.

¹⁰ Inja namɔ mbokɔ.

Yasi te yi wɛ kwadyɛ kɛlnaɲgwɛ kɛ mɛnɛti maka nda yi kelna sendi kɛ dɲobɔ kɛ.

¹¹ Nyɛkɔ wusɛ mɛdyɛ mɛtɛ yi ta yaka nɛ wusɛ kɛ yesɔ te ɛ muka.

¹² Tikɔ wusɛ nɛ ɲgwɛtɛ kɛ bɛya mɛyasi mɛtɛ yi wusɛ kelɛ kɛ nda yi wusɛ ma tikɔ sendi nɛ botu bɛtɛ bɛ kelma bɛya mɛyasi nɛ wusɛ.

¹³ Wɛ tɪ jaya ndɛ, wusɛ sɔɲgwɔɲgwɛ nɛ mɛbɔbilan na.

Soɲa wusɛ kɛ mɛbɔ mɛ *Mɔ bɛya mɛkɛlɛ. [Kɛto yo wɛ namɛ, yo wɛ bɛ nɛ ɲgɲɲgudɲɛ nɛ luksa yaka nɛ mɛɲgimɔ hɛnɛ, *amɛn.]>

¹⁴ Dɛtɛ, ɲgɛ wunɛ tɪkɛ bomɔ nɛ ɲgwɛtɛ kɛ bɛya mɛyasi mɛtɛ yi bo kelɛ nɛ wunɛ kɛ, yite Saɲgwɛ wun te ɛ diyɛ kɛ dɲobɔ kɔ ḿa tikɔ sendi wunɛ nɛ ɲgwɛtɛ. ¹⁵ Ma ɲgɛ wunɛ tɪ tɪkɛ bomɔ nɛ ɲgwɛtɛ kɛ bɛya mɛyasi mɛtɛ yi bo kelɛ kɛ na, Saɲgwɛ wun tɪ tikɔ sendi wunɛ nɛ ɲgwɛtɛ na.

¹⁶ «Ɔgɛ wunɛ kiɲɛ mɛdyɛ yɪ kanɔ nɛ Njambiyɛ, wunɛ tɪ kel mɛmbɔlɛ ndɛ, wunɛ nɛ ɲgambi nda yi botu bɛ likisi diki kelɔ, tiɲɔ mɛɲgɛmbi nɛ sibibi dɲiɲɔ nɔ, nɛ bomɔ taki ndɛ, bo kɛ kiɲɔ mɛdyɛ yɪ kanɔ nɛ Njambiyɛ kɛ na. Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: Sol te yi b́a ndɛ, bo bɛki nɔ kɛ, bo ma dolɔ yo kɛ yite. ¹⁷ Ma ɲgɛ wɛ kiɲɛ yo mɛdyɛ yɪ kanɔ nɛ

Njambiyɛ, weya misi lɔmbɛ lɔbinda kɛ to, ¹⁸ kambɔ bomɔ mɛ nɛ duwɛ ndɛ, wɛ kɛ kiɲɔ mɛdyɛ. Ma ndi sɔɲgwɛ ɛ diyɛ womɛtɛ kɛ sɔ kɔ kɛ duwɛ. Dɛtɛ nyɛ, mɔ te ɛ bɛɲɛ yasi te yi kwaɲna sɔdyate kɔ ta duwɛ yɔkidɲɛ yo nyɛ wɛ.

¹⁹ «Wunɛ tɪ ndɛm kusuku komɔ kɛ mɛnɛti maka kɛ mbɛy te yi bɛnya nɛ ɲgalma bɛkidɲɛ kɛ na, kɛ mbɛy te yi botu bɛgubɔ lekɛ tɲ bɲ yo kɛ na. ²⁰ Yasi wɛtɛ, wunɛ ndɛm kusuku komɔ kɛ dɲobɔ kɛ mbɛy te yi bɛnya nɛ ɲgalma tɪ bɛkidɲɛ kɛ, kɛ mbɛy te yi botu bɛgubɔ tɪ lekɛ tɲ bɲ kɛ. ²¹ Kɛto kɛ mbɛy te yi kusuku yo diyɛ kɛtɛ, tɛmɔ yo sendi womɛtɛ.

²² «Misi yo nda lambo kɛ yi mumɔ. Ɔgɛ misi mɔ bɛɲna kimɔtɛ, yotu yo hɛnɛ kɛ mɔy mɛjasi. ²³ Ma ɲgɛ misi mɔ ti bɛɲna kimɔtɛ na, yotu yo hɛnɛ ta bɛ kɛ mɔy yitil. 'Ɔgɛ bɛ ndɛ, mɛjasi mɛtɛ yi diyɛ kɛ yotu kɛ mɛ yitil, komɛtɛ, yitil te yite ḿa nɛ yindɔ ba nan?

Wusɛ tɪ gwaki kaɲ yaɲa na

²⁴ «Kiya mumɔ wɛtɛ ti yaka bɛ nɛ bɛmasa yiba na. Ho a ta bɛnɔ wɛtɛ, kwadyɛ mbaɲa, ho a ta wokuna nɛ wɛtɛ, yɛliɲɛ mbaɲa. Wunɛ ti yaka kelɔ Njambiyɛ mɛsay, bɛɲgwɛ sendi kasi kusuku na. ²⁵ Dɛtɛ, mi kɛ lɛpɔ nyɛ wunɛ ndɛ: Nɛ tɪ gwaki kaɲ kɛ jɔɲgwɛ dɲun kɛ kasi mɛdyɛ ho kɛ kasi yasi te yi wunɛ ta hɔbiɲɛ ho gwe kaɲ yotu yun kɛ kasi mɛɲgwɛ na. 'Jɔɲgwɛ ti kẃa ka mɛdyɛ? 'Yotu ti kẃa ka lambo? ²⁶ Wunɛ ṕaɲ pa bɛɲɛ bɛnɔn bɛtɛ bɛ jɛ nɛ kwey b́aka. Bo ti bɛki mbɛki ho sɔɲɛ nyambi kɛ ɲgwanɲ ndɛmɔ nyɛ kɛ mɛndam na. Ma kɔ dɛtɛ, sɔɲgwɛ wun te ɛ diyɛ kɛ dɲobɔ kɔ kɛ nyɛ bo mɛdyɛ. 'Yeti wunɛ kẃa ka yun bo mɛtu gɔmay na? ²⁷ Mɔ te nda kɛ njoka yun yakama sɛwdɲɛ mɛtu mɛ jɔɲgwɛ dɲɛnɛ kɔ nɛ mbɛt kɛto gwɛna kaɲ te yi nyɛ nɔ kɛ? ²⁸ Ɔgɛ bɛ dɛtɛ, kɛto ɲgɛ yi wunɛ nɛ gwe kaɲ kɛ kasi mɛlambo kɛ? Wunɛ bɛɲna nda yi mɛmbunɲɔ jɲ nɔ kɛ.

Membunjo yeti ke kelo yiṅa mesay ho sa melambo na. ²⁹ Ko dete, mi ke lepo nye wune nde: Ko kumande Salomɔn ne nyanḡwe diyo meluksa mene ti lenje yiṅa kpaasa kimɔ lambɔ nda njam membunjo maka wete ne wete na. ³⁰ Wuy, tikina temɔ te yi wune tike ke yi Njambiye ke gba deke ne mbet. Ma nḡe Njambiye nye kimɔ njam nye membunjo mete yi likɔ yi diye ndi muka, nemanɔ bo boṅma bete ke dite ke, 'sunḡwa ne wune? 'A ta diyo ka kine lenje wune lambɔ na? ³¹ Ma dete, ne ti gwaki kaṅ yaṅa lepo nde: <He ta dye ba nḡe? He ta hoḡbiye ba nḡe? He ta lenje ba nḡe?> na. ³² Yo nde, yo botu bete be yeti ke duwe Njambiye baka sa meyasi mete yinori hene. Saṅwe wun te e diye ke dyobo ko duwa nde, wune yaṅḡwe be ne meyasi mete ke jonḡwe dyun. ³³ Wune kanda ḡoso *Kando te yi Njambiye ne nḡben mekele mene, dete a ma nje dokidye meyasi mete yiri hene ke to te nye wune. ³⁴ Dete, wune ti gwaki kaṅ yasi te yi ta kwanja nemanɔ ke na. Yeso te e nemanɔ ta gwe kaṅ yotu te yene, keto yeso hene ke sobe mapi mebɔne mete yene.

7

Kasi jɔsuna besɔ nɛ kasi diyina

Njambiye yasi

¹ «Wune ti jɔsa mumɔ na. Dete, Njambiye ti jɔse sendi wune na, ² keto Njambiye ta jɔse wune ndi nda yi wune jɔse ne besɔ ke. A ta nye wune yasi beṅwe ndi kiya doko mapi te yi wune yeke ne yasi nye besɔ ke. ³ Nḡe kele yi we beṅe ndi mbulma dyan te yi ke misi me mɔn kine pa woko kelen kelen koko jeti te yi ke misi mo ke? ⁴ We ta kelo nan yi lepo no nye mɔn nde: <Manmbe inja, ne mi wumbidye dyan soṅe ke misi mo> piṅo te yi koko jeti ndi ke misi mo ke? ⁵ We mo likisi! Kanda soṅe koko jeti te yi ke misi mo ke, ne we nje beṅ yasi ne nḡelele, ne we nje soṅ ne mbulma dyan te yi ke misi

me mɔn ke. ⁶ Wune ti nyeki beṅbiye kpaasa meyasi na, ma bo nje kpalɔ bu dyambi sunḡwe ne wune nyalɔ wune ne sel sel. Sendi, wune ti beta membɔtu mun nye boṅo beabem na, ma bo nje nate soṅite yo.

⁷ «Wune jombu yasi, dete bo ta nye wune. Wune san, dete ne ta dolɔ. Wune dṅḡwe numey, dete bo ta bute nye wune. ⁸ Keto bo nyeki yasi nye mumɔ hene e jombe ko. Mo te e sa, a ke dolɔ. Yoko e dṅḡwe numey, bo ke bute nye nye. ⁹ Mo te nda ke njoka yun yakama nye monɔ wene kil kusu, nḡe nye diye mampa ke bo ne? ¹⁰ Ho nde, nḡe nye diye nye njanjo, 'a ma yaka nye nye nyɔṅe? ¹¹ Nḡe be nde, ko botu be nyalɔ nda wune ke duwe nyena boṅo bun kimɔ meyasi, 'sunḡwa ne Saṅwe wun te e diye ke dyobo ko? 'A ta diyo ka kine nye kimɔ meyasi nye botu bete be diye nye yo baka?

¹² «Yasi hene te yi wune kwadye nde, bomɔ kel nye wune, wune kel sendi nye bo dete. Nyanḡwe yasi hene te yi Moyisi kwadya lepo ke moy membɔṅa ne nyanḡwe yasi hene te yi botu be punja melɛpi me Njambiye kwadya lepo ke, yori.

¹³ «Wune nyina ne boloko numey, keto gbaḡu gbaḡu numey ne nyanḡwe nje bonɔ mumɔ ke no ke nje te yi nye ta yambile kete ke. Ma bomɔ budyate ke toke nje te ete. ¹⁴ Yasi wete, boloko numey ne monɔ nje bonɔ mumɔ ke no ke nje te yi jonḡwe, ma botu bete be kwa ne nje te yite baka ti buyo na.

¹⁵ «Wune diy ne soṅo ne botu be punja melɛpi me ja be nje ke yun ne kimɔ teri nda besam baka. Yasi wete, metemɔ man nda beṅwey. ¹⁶ Wune ta duwe bo ke mekele man. 'Bo noḡu ka fiya ke lelɔ? 'Bo noḡu ka fumbi ke menḡombiya? ¹⁷ Kimɔ jeti wum kimɔ membumɔ, ma jeti te e me ke beyo ko wum beya membumɔ. ¹⁸ Kimɔ jeti ti yaka wumɔ beya membumɔ na. Sendi, jeti te e me ke beyo ko ti yaka wumɔ

kimɔ mɛmbumɔ na. ¹⁹ Jeti hɛnɛ ɛ diyɛ kinɛ wumɔ kimɔ mɛmbumɔ, bo kɛ pɛsɔ yo nyɛ kɛ dɪtɛ. ²⁰ Dɛtɛ, wunɛ ta duwɛ botu bɛtɛ kɛ mɛkɛlɛ man.

²¹ «Yeti bomɔ hɛnɛ bɛ jɛba mi ndɛ: <Nyangwɛ Kumandɛ, Nyangwɛ Kumandɛ> baka ta nyinɛ kɛ *Kandɔ te yi kwey na, yasi wɛtɛ, yo ndi baka bɛ kɛlɛ yasi te yi Saɲmbɛ te ɛ diyɛ kɛ kwey kwadɣɛ kɔ kɛ. ²² Komɛ yesɔ te ta dɣa kɛ, bomɔ budɣatɛ ta lɛpɔ nyɛ mi ndɛ: <Nyangwɛ Kumandɛ, Nyangwɛ Kumandɛ, 'wusɛ tɪ punjɛ ka mɛlɛpi mɛ Njambiye nyɛ bomɔ nɛ dɪnɔ dɣɔ na? 'Wusɛ tɪ soɲɛ ka bɛya mɛsisinɲ kɛ yotu bomɔ nɛ dɪnɔ dɣɔ na? 'Wusɛ tɪ kɛlɛ sendi budɣa mɛyɛkambiye nɛ dɪnɔ dɣɔ na?> ²³ Komɛtɛ, mi ta yɛɲsa nyɛ bo nɛ ɲgwɔy ndɛ: <Wunɛ botu bɛ kɛlɛ bɛya mɛyasi mɛtɛ yi mɛmbonɲa bɛnɛ kɛ, wunɛ lɔndu kɛ kɛki mɛbɛ, kɔ mi tɪ duwɛ wunɛ nɛ mbɛt wɛtɛ yesɔ na!>

Kanɔ kɛ kasi mɛtɣ yɪba
(Lk 6)

²⁴ «Yo ndɛ, mumɔ hɛnɛ ɛ wokɛ yasi te yi mi lɛpɪma ndana, kelɔ nda yi yo tɛdɣɛ nyɛ, nyɛ nda mɔ te ɛ nɛ sɔsɔ, kɛto a summa tɣ dɣɛnɛ kɛ to mbatɔ. ²⁵ Mbiyɔ nɔma, ɛ mɛbɛɲ dɣa, ɛ pupɔ kwɔ mɛnda kɛ tɣ, tɣ kinɛ gbunɲula na, kɛto yo bɔ sumnatɛ kɛ to mbatɔ. ²⁶ Yasi wɛtɛ, mumɔ hɛnɛ ɛ wokɛ yasi te yi mi lɛpɛ kinɛ kelɔ nda yi yo tɛdɣɛ nyɛ, nyɛ nda lem mumɔ, kɛto a summa tɣ dɣɛnɛ kɛ to mɛsɛy. ²⁷ Mbiyɔ nɔma, ɛ mɛbɛɲ dɣa, ɛ pupɔ kwɔ mɛnda kɛ tɣ, ɛ tɣ gbunɲula balɔ nɛ hugbak.»

²⁸ Kɛ Yesus ma si lɛpɪna dɛtɛ kɛ, ɛ nyangwɛ ɲgil bomɔ ɲgbakima kwalɔ tɛdɣa yasi te yɛnɛ, ²⁹ kɛto a dɪkɪma tɛdɣɛ bo mɛyasi nda mɔ te ɛ namɛ, a tɪ bɛ kɛ tɛdɣɛ nda yi botu bɛ kɛtɪna mɛyasi ban na.

8

Yesus kɛ sidɣɛ kɔn ndoko

wɛtɛ mbam
(Mk 1; Lk 5)

¹ Kɛ Yesus ma si piyɛ wulɛ kɛki kɛ, ɛ nyangwɛ budɣa ɲgil bomɔ bɛɲgwɛ nyɛ. ² Ndana, ɛ wɛtɛ mɔ ndoko njɛ kɛ kɛki nɛ kɛsɛ mɛbɔɲ kɛ mbɔmbu wɛnɛ lɛpɔ ndɛ: «Nyangwɛ Kumandɛ, ɲɲɛ wɛ kwadɣɛ, wɛ yakama kelɔ ndɛ, yotu mɛbɛ bɛki nɛ kpɛlɛɲ.» ³ ɛ Yesus sambilɛ bo kpokɛ nɛ nyɛ lɛpɔ ndɛ: «Mi kwadɣa, yotu yo bɛki nɛ kpɛlɛɲ.» ɛ kɔn ndoko siyɛ, ɛ yotu nɛ yɔkwɛ bɛ nɛ kpɛlɛɲ ndi kɛ kiya mɛbɛy. ⁴ ɛ Yesus njɛ lɛpɔ nyɛ nyɛ ndɛ: «Diyo nɛ sɔsɔ. Kpɛ, wɛ tɪ yekidɣa mɛyasi mɛtɛ yi kwanɲama kɛ nyɛ mumɔ na. Yasi wɛtɛ, kɛn kɛ tɛdɣɛ yotu yo nyɛ mɔ nyɛna sadaka nyɛ Njambiye, nɛ wɛ kɛn kelɔ sadaka nda yi Mɔyisi pɛsɪma kɛ, nɛ bomɔ duwɛ ndɛ, kɔn yo siyɛ.»

Yesus kɛ sidɣɛ sendi yɪɲa mɛkɔn

⁵ Kɛ ɲgimɔ te yi Yesus bɔ kɛ nyinɛ kɛ Kapernawum kɛ, ɛ wɛtɛ nyangwɛ kum bɛsoja, mɔ Rom te ɛ dɪkɪma dɣɔ nɛ bɛsoja gɔmay kɔ njɛ kɛ yɛnɛ ɲgwɛta nɛ nyɛ lɛpɔ ndɛ: ⁶ «Nyangwɛ Kumandɛ, mɔ mɛsay womɛ kɛ tɣ kɛ mɛtinɛɲgwɛ kɛ kɔnɔ nɛ mɛkati, yotu nɛ kɛ kwa budɣatɛ.» ⁷ ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ nyɛ ndɛ: «Mi ta kɛ jonɲgwɛ nyɛ.» ⁸ ɛ nyangwɛ kum bɛsoja kɔ yɛɲsa ndɛ: «Nyangwɛ Kumandɛ, mi yeti mɔ te yi wɛ yakama nyinɛ kɛ tɣ dɣɛnɛ na. Bɛta ndi gbɛla numbu kɛnɲɛ, nɛ kɔn mɔ mɛsay womɛ siy. ⁹ Kɛto kɔ mi, bɔɲa bomɔ kɛ dɣɔ nɛ mi, ma mi kɛ dɣɔ sendi nɛ bɛsoja. Mi yakama lɛpɔ nyɛ wɛtɛ soja ndɛ: <Kɛn kaka,> ɔ bɛɲa, a kɔ, lɛpɔ nyɛ mɛbɔɲa ndɛ: <Inja wonɲa,> a mɔ njɛ. Mi yakama lɛpɔ nyɛ mɔ mɛsay womɛ ndɛ: <Kelɔ yiri,> ɔ bɛɲa, a mɔ kelɔ.» ¹⁰ Kɛ Yesus ma wokɔ lɛpi te yi kum bɛsoja lɛpɪma kɛ, ɛ nyɛ ɲgbakima lɛpɔ nyɛ botu bɛtɛ bɛ bɔ kɛ bɛɲgwɛ nyɛ baka ndɛ: «Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: Kɔ kɛ kandɔ Isarayɛl mi tɪ pa bɛɲɛ kwalɔ nyangwɛ tikɪna tɛmɔ te

yike na. ¹¹ Dete, mi ke kobile lepo nye wune nde: Bomɔ budyate ta wule pulo kome yeso punde nɛ pulo kome yeso bale nje diyɔ dyena bene be Abaraham nɛ Isak nɛ Yakɔp ke *Kando te yi kwey. ¹² Yasi wete, bo ta bete ngbak ngbak bono be kando ke sɛ ke yitil, yo womete kome bo ta lelo nyambo mesu.» ¹³ Ke kɔnte, ε Yesus lepe nye nyanɔwe kum besɔja ko nde: «Dukwe, meyasi kelnanɔwe ke yo beɔwe tikina temo te yi we no ke yembe ke.» Ndi ke kiya ngimo te, ε kon mo mesay wene siye.

¹⁴ Ke kɔnte, ε Yesus nje kwa ke tu Piyer dolo ki ne Piyer ε nyari metinɔwe ke konɔ ne duku. ¹⁵ ε Yesus kenje bo kpoke ne bo mo kon, ε kon duku siye ke yotu ne. ε nyari teme ke kelɔ mesay nye nye. ¹⁶ Ke bekoko ma dya, ε bomo ke ne baɔa budya botu bete be ba ne beya mesisiɔ ke yotu baka ke yi Yesus. A dikima soɔe beya mesisiɔ ke yotu yan ne lepi te yi punde ke numbu ne ke, ε nye sidye mekon me bomo hene. ¹⁷ Meyasi kelnama dete yi tonje ne melɛpi mete yi Esayi te mo punja melɛpi me Njambiye lepima ke. A lepima nde: «A bonma mekosu musu soɔe mekon musu.»

*Kasi beɔwe Yesus
(Lk 9 nɛ 14)*

¹⁸ Ke Yesus ma beɔe nyanɔwe ngil te yi linja nye ke, ε nye lepe nye bejeki bene nde, bo sabikwe nyanɔwe mbato ke nginje te yoru. ¹⁹ Wete mo tedya membonɔa nja ke keki ne lepo nye nye nde: «Yekele, mbey hene te yi we ta ke kete, mi ta beɔwe we.» ²⁰ ε Yesus yensa nye nye nde: «Betongo ne menjembi man, benon sendi ne metu man. Yasi wete, *Mono mumo kine mbey te yi nye yakama bokwe to kete na.» ²¹ ε wete mumo te ε ba sendi jeki wene ko lepe nye nye nde: «Nyanɔwe Kumande, tiko mi, ne mi pa ke pumbu sanmbɛ.» ²² Yasi wete, ε Yesus yensa nye nye nde:

«Beɔwe mi, tiko, ne bemun pumbu bemun ban.»

*Yesus ke tembidiye mbuku
(Mk 4; Lk 8)*

²³ Ke kon meyasi menori, ε Yesus kwa bendo landi, ε bejeki bene beɔwe sendi nye. ²⁴ Semo semo, ε nyanɔwe mbuku kwa ke to nyanɔwe mato, ε mekumbo memiye landi, yinori Yesus ne ke jako. ²⁵ ε bejeki ke ke keki ne, jeme nye lepo nde: «Nyanɔwe Kumande, jongo we, he ta giro ndana.» ²⁶ ε nye nje lepo nye bo nde: «Wune botu bete be tike temo ne mbet ke yi Njambiye baka, wune gwaki wo nge?» Ndana, ε nye nje teme bama ne mbuku bene nyanɔwe mato, ε yasi hene yokwe be weynate ne semyek. ²⁷ ε sosu yan siye ne hirek, ε bo lepe tande yan nde: «Yoko ba kwalɔ mo te nda yi gba mbuku ne nyanɔwe mato wokuna ne nye ko?»

*Yesus ke soɔe beya mesisiɔ ke
yotu baɔa bembam yiɔa
(Mk 5; Lk 8)*

²⁸ Ke Yesus ma sabiye nyanɔwe mato kumo ke nginje te yoru ke meneti me botu be Gadara ke, ε baɔa bembam yiɔa be ba ne beya mesisiɔ ke yotu baka nje ke yene. Bo pundu ke menguku ke mbey kome bomo dikima pumbo bemun ke. Bo ba nda gongo njomo, dete ko mumo ti be ke pesa pulo mate na. ²⁹ Ndana, ε bo kembidya lepo nde: «Mono Njambiye, sine wune ne lepi te nda? We san nge ke yotu su? 'We njaki, ne we nje tedye wuse mebɔne pinjo te yi ngimo ti pa yaka ke?» ³⁰ Yinori nyanɔwe kuru beabem ba ke dyena, bo ti be londunate ne bo na. ³¹ ε beya mesisiɔ ngweta ne Yesus lepo nde: «Ige we dudye wuse, kenjikwe wuse ke ke kuru beabem bari, ne wuse ke nyin ke yotu yan.» ³² ε Yesus lepe nye bo nde: «Wune ken.» ε bo duwe ke yotu bembam benori ke nyin ke yotu beabem. ε ndingele kuru

beabem siliye kumbo ne beya soko ne bibibi bimbina ke nyanngwe matɔ si gwe. ³³ Botu bete be bɔ ke bakidye beabem baka sedya kumbo kumbo dya, yekidye meyasi hene te yi kwanama ke. Bo jekima lepɔ yasi te yi dyanma ke yi botu bete be bɔ ne beya mesisiɲ ke yotu baka. ³⁴ Ndana, e ndingele dya sutiye ke pe yi Yesus. Ke bomɔ ma kanɛ misi beɲe ne nye ke, e bo ngweta ne nye nde, a kwɔn londɔ ke meneti man.

9

Yesus ke kelɔ nde, wete mɔ

jɛmti kɛndi
(Mk 2; Lk 5)

¹ Ke kɔn te ke, e Yesus bende landi sabiye nyanngwe matɔ ne kɔkɔ ke ke ngbak ngbak dya dyene. ² E baɲa bomɔ sobe wete mɔ jɛmti metinengwe ke tan nje nɔ ke yene. Ke Yesus ma beɲe gbate nde, bo tikima temɔ ne nye ke, e nye lepe nye mɔ jɛmti nde: «Mɔnmbɛ, we ti kambi yaɲa na, mebeyɔ mɔ, mi ke tiko yo ne ngwete.» ³ Ndana, e baɲa botu be ketina meyasi lepe ke mɔy temɔ yan nde: «Mbam kɔ ke gbuto gba ne Njambiyɛ!» ⁴ Yesus duwɔ metake man, e nye lepe nde: «Keto nge yi wune be ne beya metake ke mɔy metemɔ mun dete ke? ⁵ Ma nɛ lepinate nde: «Mebeyɔ mɔ, mi ke tiko yo ne ngwete» nɛ lepinate nde: «Tema kendo,» kelna nge kwɔ jɛwɔ ke njokate? ⁶ Dete, mi ta tedye wune ndana nde, *Mɔnɔ mumɔ ne deti te yi tiko mebeyɔ me bomɔ ne ngwete ke to meneti.» E nye nje lepɔ nye mɔ jɛmti nde: «Tema, bonɔ tan yo dukwe ke tɔ dya.» ⁷ E mɔ jɛmti teme duwe ke tɔ dyene. ⁸ Ke ngil ma beɲe dete ke, e bomɔ gwe wɔ budyate lukse Njambiyɛ, keto a nya bomɔ deti te yi kelɔ kwalɔ meyasi nda yite.

Yesus ke toke Matiyo
(Mk 2; Lk 5)

⁹ Yesus nɔ tongidya ke mbombu, e nye beɲe mbaɲa mbam nde Matiyo ke diyo ke mbey kome bomɔ diki gbo mɔni garama ke. E nye lepe nye nye nde: «Beɲgwe mi.» E nye teme beɲgwe nye. ¹⁰ Ke ngimɔ te yi Yesus bɔ ke dyena ke tɔ Matiyo bene bejeki bene ke, e baɲa budya botu be bonna mɔni garama nɛ baɲa botu be mebeyɔ nje dyena bene bo. ¹¹ Ke *Befarisɛ ma beɲe dete ke, e bo lepe nye bejeki bene nde: «Keto nge yi masa wun dyena bene botu be bonna mɔni garama nɛ botu be mebeyɔ ke?» ¹² Yesus wokuma yasi te yi bo lepima ke, e nye yeɲsa nye bo nde: «Yeti botu bete be ne membundo weynate baka sɔ ne nje mɔ nyeti na, yasi wete, yo ndi botu be kɔne baka. ¹³ Ma dete, wune kwɔn, nɛ wune jɛka biye to lepi ke yi Njambiyɛ lepe nde: «Yo gwena ngwete beso yi mi jaye, yeti wona benyamɔ kelɔ ne sadaka na.» Yo nde, mi ti njaki nje jeba ngben bomɔ na, mi njaki nje jeba botu be mebeyɔ.»

¹⁴ Wete yesɔ bejeki be Jan nɔ ke yi Yesus lepɔ nye nye nde: «Sine *Befarisɛ ke diki kiyɔ medye yi kanɔ ne Njambiyɛ. Ma keto nge yi bejeki te bo ti kel sendi dete ke?» ¹⁵ E Yesus yeɲsa nye bo nde: «'Beso be mbam te e kele gwaki kɔ yakama jaba ka ke ngimɔ te yi nye ndi kete bene bo ke? Ko na. Ma ngimɔ ta dya yi bomɔ ta sonɛ ne nye ke mebo man. Yo ke ngimɔ te yite yi bo ta kiyɔ medye yey.

¹⁶ «Mumɔ ti bon pel jonja lambɔ nje dato ne lambɔ te yi ma buto ke na. Keto nge yo kelna dete, pel jonja lambɔ ma nyukute njombute, o bena, nyal te ma nje doko kwɔ to te. ¹⁷ Sendi, mumɔ ti sɔpita jonja menjam nye ke boru membe na. Keto nge yo kelna dete, membe ma posiye nyiɲe siri, menjam ma si dendila ne meneti. Yasi wete, bo sɔpita jonja menjam nye ke jonja membe. Komete, menjam nɛ

membe tí yambile na.»

Yesus ke womiye wete monɔ ngɔndu.

Wete nyari ke kpoke numbu

*lambɔ Yesus
(Mk 5; Lk 8)*

¹⁸ Yesus bɔ ndi ke lepina dete nye bo ké, yaka ne wete kum ke dya nje kuse meɓɔŋ ke mbombu wene lepɔ nye nye nde: «Ŋgɔndu wombe gwɔ ndana ndana, ko dete, inja kase bɔ ke yotu ne, na jɔ.» ¹⁹ E Yesus teme bene bejeki bene beŋgwe nye. ²⁰ Ndana, e wete nyari yi mekiyo bɔ ke lekwe nye ke mesew kamo jo yiba ko pesa ne koŋ Yesus kpoke numbu lambɔ ne. ²¹ Nya ko kelma dete, keto a dikima lepɔ ke moɔ temɔ ne nde: «Nge mi kpoke ndi gbela numbu lambɔ ne, kon mbe ta siyo.» ²² E Yesus yeŋsa beŋe nyari lepɔ nde: «Monmbe, we ti kambi yaŋa na, tikina temɔ te yi we no ké joŋgwa we.» E kon nyari siye ndi ke kiya mbeɔ.

²³ Yesus dyaŋma ke tu kum ko beŋe bomɔ ke to mbule, dolo sendi ngil ne ho. E nye lepe nye bo nde: ²⁴ «Wune siki pundo, monɔ ngɔndu ko ti gwe na, a ke jako.» Yasi wete, e bo nyete nye. ²⁵ Ke bo ma si punje bomɔ ké, e Yesus nyiŋe tu kenje bo biye ne monɔ ngɔndu ke bo, e nye teme. ²⁶ E kasi te nyanja ke ndingele poku meneti mete hene.

Yesus ke sidye mekon me

budya bomɔ

²⁷ Ke Yesus ma teme komete yi kwa ké, e baŋa botu bete be ne dibina misi baka yiba kande beŋgwa ne koŋ ne koŋ kembidya lepɔ nde: «Monɔ Davit, gwako ngwete wusu.» ²⁸ Ke Yesus ma nyiŋe tu ké, e botu bete be ne dibina misi benori nje ke keki ne, e nye diyɛ bo nde: «Wune ke tiko temɔ nde, mi yakama kelo yasi te yi wune diyɛ ké?» E bo yeŋsa nde: «I, Nyangwe Kumande.» ²⁹ Ndana, e

Yesus kpoke misi man lepɔ nde: «Meɔyasi kelnangwe ke yotu yun beŋgwe ndi tikina temɔ te yi wune no ké.» ³⁰ E misi man butuna. E Yesus kombile lepɔ nye bo nde: «Kpe, mumɔ ti dukwe yasi te yi kwanama ké na.» ³¹ Ko dete, ke bo ma pundo ndi yan deke ké, e bo lapidye kasi Yesus ke ndingele meneti mete hene.

³² Ke ngimo te yi bo bɔ ke kwa ké, e baŋa bomɔ nje ne wete mbam e bɔ ne beya sisiŋ ke yotu ko ke yi Yesus. A ti dikiki tapita na. ³³ Ke Yesus ma si soŋe beya sisiŋ ke yotu ne ké, e nye kande ndapi. E bomɔ ngbakima lepɔ nde: «Ko njel yasi nda yike ti pa beŋna ne toru ke kando Isarayeel na.» ³⁴ Yasi wete, e *Befariŋe lepe nde: «Yo *Kum beya mesisiŋ nye nye deti te yi soŋe ne beya mesisiŋ ke yotu bomɔ.»

³⁵ Yesus kendima linje nyangwe medya ne monɔ medya hene. A dikima tedye bomɔ melesi me Njambiyɛ ke membanjo mewesidya me Beyuden, pele Kimɔ Tom ke kasi *Kando Njambiyɛ, sidye kwalɔ mekon ne kwalɔ mekosu hene ke yotu bomɔ. ³⁶ Ke nye ma kanje misi beŋe budya ngil bomɔ ké, e nye gwe ngwete yan budyate, keto bo bɔ ke jaba, yotu ne pute nda besam bete be kine mo bakidya yan baka. ³⁷ Dete, e Yesus lepe nye bejeki bene nde: «Budya nyambi ma deto ke ngwan, ma botu be mesay ti buyo na. ³⁸ Dete, wune ngwɛtangwe ne sa ngwan nde, a kenjikwe botu be mesay, ne bo ke wesidye nyambi ne.»

10

Yesus ke tomɔ bejeki kamo jo yiba

*kenje ke lepina Kimɔ Tom
(Mk 6; Lk 9)*

¹ Ke koŋte, e Yesus jeba bejeki bene kamo jo yiba, nye bo deti te yi soŋe beya mesisiŋ ke yotu bomɔ, sidye kwalɔ mekon ne kwalɔ

mekosu hene. ² Medino me botu be tomun be Yesus kamɔ jɔ yiɓa ke: Bosate Simɔn te yi bo jeba sendi nde Piyer ko bene ndembi wene Andere bu Jak te monɔ Sebede bene man wene Jan. ³ Yo ne Filip ne Bartelemi ne Tomasi ne Matiyɔ te mo boɔna moni garama ne Jak te monɔ Alfe bu Tade. ⁴ Yo sendi ne Simɔn te mo meneti me Kanan ne Yudas te mo dyari Iskariyot. Yo nye dyanɔwe Yesus.

⁵ Yesus tomma botu baka kamɔ jɔ yiɓa kite bo lepo nde: «Kpe, wune ti ken ke yiɔa mekandɔ na. Wune ti nyiɔa sendi ke medya me botu be Samari na. ⁶ Wune kpɔl ke ke kandɔ Isarayeɓ ke yi besam bete be ma dimbiye baka. ⁷ Wune pela ke no nye bomɔ nde: <*Kandɔ te yi kwey ma wuta.> ⁸ Wune sidyikwe mekon me bomɔ. Wune kel nde, bemun womkwe, kelɔ sendi nde, yotu botu be ndoko beki ne kpelen. Wune sona beya mesisiɔ ke yotu bomɔ. Bo nya wune meyasi gbelate, dete wune nyeki sendi ne gbelate. ⁹ Wune ti boɔ ko lor ko sumba ko monɔ lito moni bakidye ke jon dyun na. ¹⁰ Wune ti biya ko kobiye kwa no ko lambɔ yiɓa ko nakala ko yiɔa kum jeta ke bo na, keto mo mesay yakanɔwe dye nduku mesay mene. ¹¹ Dya hene te yi wune ta dya kete, wune pan pa diyɛ, simande wete mo te e jaye mesay mun e yakama bu wune kimote ko kete, ne wune yaki ndi ke mbey ne kumo ke ngimo te yi wune ta kwa ke. ¹² Kome wune ta nyiɔe tu te ke, ne wune nyen botu be tu lepo nde, tete njaki ke yan. ¹³ Nge bo yaka ne tete yi wune lepima no ke, ne yo njaki gbate ke yan. Ma nge bo ti yaka no na, ne yo yokwe ke pe yun. ¹⁴ Nge be nde, ke yiɔa tu ho ke yiɔa dya bomɔ ti bu wune kimote ho wokɔ melepi mun na, ne wune pindu ke tu te ho duwe ke dya te. Ne wune kutu ngbutu tu te ho yi dya te soɔe ke mekol mun yi tedye nde, bo kelma beyate. ¹⁵ Gbakasi

yi mi lepe nye wune ke: Ke yeso pesina josi, pesina josi botu be dya te ta deto kwa yi botu be *Sodom ne Gomor.

Yesus nde, botu be tomun ta sangwa ne mebɔne

¹⁶ «Ne beɔa, mi ke tomɔ wune kenje nda besam ke njoka bengwey. Wune diy ne soso nda bekwɛ, be weyna bomɔ nda bepepo. ¹⁷ Wune diy ne soso ne bomɔ, keto bo ta bu wune kanɛ nye botu be pesina josi. Bo ta njuro wune ne njambala ke membanjo mewesidya man. ¹⁸ Bo ta bu wune ke no ke mbombu bekum ne ke mbombu bekumande keto mbe, ne wune lepi yasi te yi wune beɔma ne yi wune duwa ke kasi mbe ke nye bo, lepo sendi nye botu bete be yeti ke duwe Njambiye baka. ¹⁹ Ma kome bo ta bu wune ke no ke mbombu yan dete ke, wune ti gwaki kan wo yotu nda yi wune ta lepina no, ho gwe kan ke yasi te yi wune ta lepo ke na. Keto yasi te yi wune ta lepo ke, yo Kimɔ Sisiɔ ta nye wune yo ke numbu ke kiya mbey. ²⁰ Keto ko yeti wune ta tapita na, yo Sisiɔ te yi Sangwe wun ta tapita ne nje yun. ²¹ Man ta dyanɔwe man wene nye bomɔ, ne bo wo nye. Sangwe ne monɔ ta kelɔ sendi dete ne monɔ wene. Bombesike ta lu dyambi sangwe ne besangwe ban ne benyanɔwe ban dyanɔwe bo nye bomɔ, bo ma wo bo. ²² Bomɔ hene ta benɔ wune keto dino dyembe, ma mo te e ta disima kelɔ tin kumo ke siynate ko ta ju. ²³ Nge bo tedye wune mebɔne ke wete dya, ne wune kambɔ bombɔ ke ke mbanɔ. Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Wune ti sidye linje medya hene ke ndingele meneti me Isarayeɓ kine nde, *Monɔ mumɔ dyan na.

²⁴ «Mo te e jeke yasi ko ti kwa yekele wene na. Sendi, mo mesay ti kwa masa wene na. ²⁵ Nge bo kele ne mo te e jeke yasi ko nda yi bo kele ne yekele wene, yite kimote ke yi jeke te. Sendi, nge bo kele ne mo

mesay nda yi bo kele ne masa wene, yite kimote ke yi mo mesay te mbete. Ma nge bo jeba sa tu nde *Belsebul, 'bo ta nje lepo nde nge sungwε ne botu be tu dyene? ²⁶ Dete, wune ti kambi botu bete be kele beya yasi sungwε ne wune ke na, keto kine yaɲa te yi diye ke so ta diyo kine pundo puye na. Sendi, kine yaɲa te yi diye sodyate ta diyo nde, bomo ti duwe na. ²⁷ Yasi te yi mi lepe nye wune ke moy yitil ne tu, wune lepi yo ke puye ne yeso. Yasi te yi bo lakidya lakidyangwe nye wune ke meto, wune bendi metosiyɔ pele yo ne gbololo. ²⁸ Wune ti kambi botu bete be yakama wo membundo kine be ne deti te yi wo sendi sisiɲ na. Yasi wete, wune kpāl kambɔ yoko ε yakama girise sisiɲ nε membundo ke dite te yi ti dim ke. ²⁹ 'Bo ti dyangwe ka bengiri yiɲa sisi wete na? Ko dete, kine wete ne wete ke njoka yan ke balo ke meneti yambile kine nde, Sangwe wun dukwe na. ³⁰ Ko nyiɲo to yun, Njambiyε ke duwe buyote. ³¹ Dete, wune ti kambi yaɲa na. Wune sulnate ke misi me Njambiyε kwɔ budya bengiri. ³² Yo nde, mumo hene ε jaye mi ke mbombu bomo, mi ta jaye sendi nye ke mbombu Saɲmbe te ε diye ke kwey ko. ³³ Ma mo te ε seɲε mi ke mbombu bomo, mi ta seɲε sendi nye ke misi me Saɲmbe te ε diye ke kwey ko.

³⁴ «Wune ti taka nde, mi njaki nje nye tete ke meneti maka na. Mi ti njaki nje nye tete na, yasi wete, mi njaki ne kafa. ³⁵ Keto mi njaki baka njoka mono bene sangwe, baka njoka mono nyari bene nyangwe, baka sendi njoka njari bene mbambo ε nyari. ³⁶ Sendi, dyambi ta wule ndi ke tu mumo sungwε ne nye. ³⁷ Mo kwadye sangwe ho nyangwe kwɔ mi, mo te ti yaka be mumo wombe na. Sendi, mo kwadye mono wene ε mbam ho ε nyari kwɔ mi, mo te ti yaka be mumo wombe na. ³⁸ Nge mumo ti

sobe kroa ne bengwe ne mi, mo te ti yaka be mumo wombe na. ³⁹ Mo te ε ta bakidye jongwe dyene ne ngom ngom ko ta dimbidye yo, ma yoko ε ta dimbidye jongwe dyene keto mbe ko ta kpalo be ne yo.

⁴⁰ «Mo bu wune kimote, mo te bon mi. Ma mo bu mi kimote, a bon Mo te ε tomma mi ko. ⁴¹ Mo bu mo punja melepi me Njambiyε kimote, keto a duwa nde, nye mo punja melepi me Njambiyε, mo te ta be sendi ne sol te yi botu be punja melepi me Njambiyε ta be no ke. Sendi, mo te ε bu ngben mumo kimote, keto a duwa nde, nye ne ngben, mo te ta be sendi ne sol te yi ngben bomo ta be no ke. ⁴² Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Mo te ε ta bu ko ndi gbela pelo te moroku nye mbaɲa monosike, keto mono te jeke wombe, mo te ti kopo sol ne na.»

11

Jan ke tomo bejεε bene

kenje ke yi Yesus (Lk 7)

¹ Ke Yesus ma si lepo meyasi menori nye bejεε bene kamɔ jo yiɲa ke, ε nye teme womete kwɔ, na ke tedye bomo melepi me Njambiyε, pele sendi Kimɔ Tom ne ke nyangwe medya mete yi meneti mete.

² Jan diyma ke tu jobo woko nda yi bomo dikima yekidye meyasi mete yi *Krist dikima kelo ke. ε nye tome baɲa bejεε bene ke diye ne nye nde: ³ «We ka mo te ε ba nde, a njaki ko, ho wuse ladya mbaɲa dele?» ⁴ ε Yesus yeɲsa nye bo nde: «Wune yokwe ne wune yekidya yasi te yi wune wokuma ne yi wune benma ke nye Jan. ⁵ Botu bete be ne dibina misi baka me ke benje yasi. Botu be ndembil me ke kendo lala ne ngben. Baka be ne ndoko baka me ne yotu ne kpelen. Botu bete be ne dibina meto baka me ke woko pe. Bemuj ke womiyε. Bo ke lepo sendi Kimɔ Tom nye buka bomo. ⁶ Mo te ε ta

diyo kine jɔsidye kelɔ yiɲa beya yasi ketɔ mbe kɔ ne mesosa.»

⁷ Ke ngimɔ te yi bejেকে বে Jan ɓa ke kwɔ kɛ, ε Yesus kandɛ lɛpina mɛyasi ke kasi Jan nye ngil bomɔ nde: «Ke yi wunɛ ka nɔ ke konɔr kɛ, wunɛ kɛn kɛ beɲɛ yasi te nda? 'Wunɛ kɛn ka kɛ beɲɛ njoy te yi pupɔ wumbidye kɛ? ⁸ Ma wunɛ ma kɛn kɛ beɲɛ yasi te nda gbate? 'Wunɛ ka kɛ beɲɛ mbaɲa mumɔ ne kpasa melambɔ ke yotu? Yo nde, botu bete be lɛɲɛ kpasa melambɔ dɛte ɓaka jɔɲnaɲgwe ndi ke ndoko bekumande. ⁹ Ma wunɛ ma kɛn gbate kɛ beɲɛ nda? 'Wunɛ kɛn kɛ beɲɛ mɔ punja mɛlɛpi mɛ Njam-biyɛ? I, mi ke lɛpɔ nye wunɛ nde: Nye mɔ punja mɛlɛpi mɛ Njam-biyɛ gbate gbate, ma yasi wɛtɛ, a kwanɲa yite. ¹⁰ Yo nye yi ɓo ketima kasi ne ke mɛkana mɛ Njam-biyɛ nde: «Beɲa, mi ke kandɛ tomɔ mɔ tomun wombe ne wɛ, na kɛ kandi kombile nje tike wɛ.» ¹¹ Gbakasi yi mi lɛpɛ nye wunɛ kɛ: Kine mumɔ wɛtɛ ne wɛtɛ ε jaɗya wule ke mɔy nyari kwanɲa Jan te mɔ tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku na. Ko dɛte, njena mumɔ ke *Kandɔ te yi kwey kwɔ nye. ¹² Kandɛ ke ngimɔ te yi Jan te mɔ tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku kandima ne pelna Kimɔ Tom Njam-biyɛ kumɔ ndana Kandɔ te yi kwey ke sangwa ne dɛtina mesungwa. Ma yo botu bete be lɔ to ɔɔsɔ yo ne tiɲ hɛnɛ ɓaka ɓɔ yo. ¹³ Ma botu be punja mɛlɛpi mɛ Njam-biyɛ hɛnɛ nɛ mɛmbɔɲga mɛte yi Mɔyisi ketima kɛ lɛpima kasi Kandɔ te, yite Jan tɔ pa kandɛ lɛpinate yenɛ na. ¹⁴ Nɲɛ wunɛ kwadɛ woko to yasi te yi mi lɛpɛ kɛ, yo nde, Jan nye Eli te yi ɓo dɛkima lɛpɔ nde, a ta nje kɔ. ¹⁵ Mɔ te ε ne mɛtɔ te yɔ woko ne pɛ, na woku.

¹⁶ «Ma, mi ta yeko ɓa botu be ngimɔ te yoko ne be nda? 'Bo nda ɓonɔsike te be diye ke babal, ɓaka mɔ lɛpɔ kenje ɓɛsɔ nde: ¹⁷ «Wuse tɔɲma mbule nye wunɛ, wunɛ kine ɓolo na. Wuse jembima mɛjembɛ mɛ

son nye wunɛ, wunɛ kine lelo na.» ¹⁸ Dete sendi, Jan nɲa. Mɛɗye, a ti dɔaki. Mɛnjam, a ti hɔbiya. Ke konɛ, bomɔ nde: «A ne beya sisin ke yotu.» ¹⁹ Ndana *Mɔnɔ mumɔ nɲa. Mɛɗye, a ke dɔɛ. Mɛnjam, a ke hɔbiye. Ke konɛ, bomɔ nde: «Ne ɓɛɲa ndi nyangwe mɔ mɛɗye nɛ nyangwe mɔ hɔbiya mɛnjam te yoko, sɔ ne botu be ɓɔɲna mɔni garama nɛ botu be mɛɓɛyɔ.» Yasi wɛtɛ, dɔyanɔ Njam-biyɛ gbate ne ngbenɲ. Yo ke beɲna dɛte ke mɛkele mɛte yi dɔyanɔ te kele kɛ.»

Yesus ke ndeya

ɓaɲa bomɔ

²⁰ Ndana, ε Yesus kandɛ ndeyna botu be mɛɗya mɛte yi nye kelma sulo nyangwe mɛkele ke yan ɓaka, ketɔ ɓo tɔ yenɲa temɔ na. A lɛpima nde: ²¹ «Wunɛ botu be Korasin, mɛɓɔnɛ ta ɓalo ke to yun! Wunɛ botu be Betsayda, mɛɓɔnɛ ta ɓalo sendi ke to yun! Ketɔ mɔ ɓeki nde, nyangwe mɛkele mɛte yi kelnama ke mɛɗya mun kɛ ma kɛlnangwe ke Tir nɛ Sidɔn, ma botu bete yenɲsama temɔ njombu yaɲa lɛɲɛ mɛsanduku kutudɛ mɛsu mɛ dɛtɛ ke yotu. ²² Yori yi mi lɛpɛ nye wunɛ nde: Ke yesɔ pɛsina jɔsi, pɛsina jɔsi te yun ta lan dɛtɔ kwɔ yi Tir nɛ Sidɔn. ²³ Ma wunɛ botu be Kapernawum, 'wunɛ tɔka ka nde, ɓo ta ɓendidɛ wunɛ kumɔ kwey? Ko na, ɓo ta kpalo pidɛ wunɛ kumɔ ke dɔya ɓemɔɲ. Ketɔ mɔ ɓeki nde, nyangwe mɛkele mɛte yi kelnama ke yun kɛ ma kɛlnangwe ke *Sɔdɔm, ma Sɔdɔm ndi kete kumɔ muka. ²⁴ Yori yi mi lɛpɛ nye wunɛ nde: Ke yesɔ pɛsina jɔsi, pɛsina jɔsi te yun ta lan dɛtɔ kwɔ yi Sɔdɔm.»

Yesus nde, yo nye nye

bomɔ mɛwɛɗya

²⁵ Ndi ke kiya ngimɔ te yite ε Yesus lɛpɛ nde: «Mi ke lukse wɛ Da, Kumande dɔyɔɓɔ nɛ mɛnɛti, ketɔ wɛ sɔɗya mɛyasi mɛte ne botu be

dɔyano, sɔɔɔye sendi ne botu be duwa yasi kpalo nje punje yo nye gbela bonosike. ²⁶ I Da, mi ke lukse we, keto we kwadɔya nde, meyasi kwannangwe dɛte. ²⁷ Saɔmbe nya mi meyasi hene. Mumɔ wete ne wete yeti ke duwe Monɔ na, soɔɔe ndi Da. Sendi, mumɔ wete ne wete yeti ke duwe Da na, soɔɔe ndi *Monɔ nɛ mo te yi Monɔ kwadɔye punje yo nye nye ko. ²⁸ Wune njaki ke yembe, wune bomɔ hene be ma si kato ne sobuna ditina memapi, mi ta nye mbe wune mewedɔya. ²⁹ Wune jaya *mapi te yi mi sobidɔye wune ke, beɔgwe mi kelo yasi te yi mi lepe nye wune ke, jaye sendi meyasi mete yi mi tedɔye wune ke, keto mi weyna mumɔ, mi sendi ne kimo temo. Dete, metemo mun ta diyo gbate ne te, ³⁰ keto mapi te yi mi sobidɔye wune ke kimote ke yun. Sendi, yasi te yi mi sobidɔye wune ke deke ne hesem.»

12

Yesus ke lepina ke kasi yeso Saba (Mk 2; Lk 6)

¹ Diyo ke, e Yesus bene bejeki bene kwa ke ke moy menngwan mete yi bo bema nyambi te yi bo kele ne mampa ke. Yo ba ke yeso *Saba. Bejeki ba ke gwe nja, e bo nye bo ke lekina meto mete dɔye. ² Ke *Befarisɔ ma beɔɔe dɛte ke, e bo lepe nye Yesus nde: «Beɔa ndi, bejeki bo ke kelo yasi te yi membonga musu kidɔye nde, mumɔ ti kel ke yeso Saba ke.» ³ Yasi wete, e Yesus yeɔsa nye bo nde: «'Yite nde, wune ti pa tolo yasi te yi kumande Davit kelma kome nye gwa nja bene botu bene ke? ⁴ A nyinma ke mbanjo Njambiyɛ, bu memampa mete yi diye ke mbanjo Njambiyɛ ke dɔye bene botu bene. Yo ti be nde, gbela mumɔ dɔyaki na, ko nye Davit ko botu bete be ba ke njoɔ ne baka. Yo ba nde, ndi botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ bepo yakangwe dɔye yo. ⁵ 'Yite nde, wune ti tole ke membonga

mete yi Moyisi ketima ke nde, botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ yeti ke yeso mbonga te e lepe kasi Saba ke na? Bo ke kelo mesay lala ke moy mbanjo Njambiyɛ ke yeso Saba. Ma ko dɛte, Njambiyɛ yeti ke ndeye bo ke yite na. ⁶ Ma mi ke kombile lepo nye wune nde: Yo ne wete mumɔ waka e kwanma mbanjo Njambiyɛ. ⁷ Wune ma dukwe biye to lepi ke yi mekana me Njambiyɛ lepe nde: «Mi kwadɔyikwe gwena ngwete beso, yeti nyena sadaka te yi mumɔ nye mi ke na.» Wune ma dukwe lepi te, ma wune yeti ke lepina beyate sungwe ne botu bete be ti kele yina beya yasi na. ⁸ Keto yo mi *Monɔ mumɔ diye ne yeso Saba.»

Yesus ke sidɔye jemti wete mbam

ke yeso Saba (Mk 3)

⁹ Ke koɔte, e Yesus teme kwa ke ke mbanjo mewesidɔya man. ¹⁰ Wete mbam ba womete, bo ne ma jeme be ne feɔgeleɔ. E baɔa bomɔ diye Yesus nde: «'Membonga ke jaye ka nde, mumɔ sidɔyikwe kon mumɔ ke yeso *Saba?» Bo diya dɛte yi tulo ne numbu ne yi lepo nde, a kelma yina beya yasi. ¹¹ E nye yeɔsa nye bo nde: «Ige mbaɔa mumɔ ke njoka yun be ne ndanga nya sam wene, nge sam te bale ke moy belo ke yeso Saba, mo te nda ma diyo kine biye nye saɔe ko? ¹² 'Yite nde, mumɔ ti kwa ka nya sam menɔa gomay na? Dete, membonga ke jaye nde, mumɔ kama jakoso ke yeso Saba.» ¹³ Ndana, e nye nje lepo nye mbam ko nde: «Sambila bo.» E nye sambile bo te, e yo yokwe be lala nda bo te yoru. ¹⁴ E *Befarisɔ punde ke kelo kutu yi sa nje nda yi bo yakama wo ne Yesus ke.

¹⁵ Ke nye ma duwe dɛte ke, e nye kwa londɔ womete. Nyangwe ngil bomɔ beɔgwa nye, e nye jongwe botu be kon hene. ¹⁶ Yasi wete, a lepima nye bo nde, kpe, bo ti dɔyangwe dinɔ dɔyene nye bomɔ na.

17 Yo nde, meyasi kelnangwe dete yi tonje ne mɛlepi mete yi mo punja mɛlepi me Njambiyɛ lɛpima kɛ́. Njambiyɛ lɛpima kwanɔɔye ke numbu Esayi nde: 18 «Nɛ bɛ́ɛna, yɔko mo mesay wombe yi mi tokuma ko, mi ke kwadye nye budyate, temo mbe biyima nye. Mi ta nye Sisiɔ mbe ke yotu ne. A ta lɛpo ngben mekele membe nye mekando mete be yeti ke duwe mi baka. 19 A ti lombidya bene mumo ho bama na. Mumo ti wokɔ men ne ne boku menje yi ke na. 20 A ti leke soɔ te e ma nimbo ko na, ho dimo lambo te e ndi ke biye ko na. A ta kelo dete kumo nde, kelna yasi ne ngben nam meneti maka. 21 Dete, mekando me botu bete be yeti ke duwe mi baka ta be ne bibina temo ke yene.»

Kasi lepina lepi gbutu sunɔwe

ne Kimɔ Sisiɔ (Mk 3; Lk 11)

22 Bo nja bu wete mbam te e ba ne wete beya sisiɔ ke yotu ko nje no ke yi Yesus. A ti be ke beɛe yasi ho tapita na. E Yesus jongwe nye, e nye kande ndapi, beɛe sendi yasi. 23 Ngil bomo hene ngbakimama, e bo diki lɛpo nde: «Yoko yeti gba Monɔ Davit na?» 24 Ke *Befarisɛ ma wokɔ kasi te ke, e bo lɛpe nde: «Mbam ko soɔna beya mesisiɔ ke yotu bomo ne gba deti te yi *Belsebul te *Kum beya mesisiɔ.» 25 Yesus duwa metake man, e nye lɛpe nye bo nde: «Ngɛ kiya kando wete baka ke bembe lu dyambi tande yan, bo ta yangile kando te. Sendi, ke kiya botu be nyangwe dya ho botu be kiya tu wete baka ke bembe lu dyambi tande yan, dya te ta tika wele, ho moy tu te ti ke mbombu na. 26 Ke *Satan yeɔsa yotu kpalo dudyɛ Satan, yite a ti si baka yotu ne na? Ma yite kando dyene ma nje ke mbombu nan? 27 Ngɛ be nde, mi soɔna mbe beya mesisiɔ ke yotu bomo ne deti te yi Belsebul, ma botu bun soɔna yan bo ne deti te yi nda? Dete, yo bo ne nguru

wan ta jose wune nɛmɛno. 28 Ma ngɛ be gbate nde, mi soɔna mbe beya mesisiɔ ke yotu bomo ne deti te yi Sisiɔ Njambiyɛ, yite tedya nde, *Kando Njambiyɛ me ke njoka yun. 29 'Mumo yakama nyiɛ ka ke tu wete ngabolo mbam, wenjile meyasi mene kine pa kande biye nye woto na? Yo nde, ngɛ nye si kande woto nye, a ma nje wenjile meyasi me tu dyene yeɛ. 30 Ngɛ mumo ti be ke koɔ mbe na, mo te ke lu dyambi ne mi. Sendi, ngɛ mumo ti kwadye wesidyɛ yasi sine nye na, mo te ke wanjo. 31 Dete, mi ke lɛpo nye wune nde: Njambiyɛ yakama tiko bomo ne ngwete ke beya yasi hene te yi bo kele ne ke lepi gbutu hene te yi bo lɛpe sunɔwe ne nye ke. Ma ndi nde, ngɛ mumo lɛpe lepi gbutu sunɔwe ne Kimɔ Sisiɔ, ko Njambiyɛ ti tiko mo te ne ngwete na. 32 Ngɛ mumo lepina beyate sunɔwe ne *Monɔ mumo, Njambiyɛ yakama tiko nye ne ngwete. Ma ngɛ mumo lepina beyate sunɔwe ne Kimɔ Sisiɔ, Njambiyɛ ti tiko mo te ne ngwete, ko ke ngimo te yoko ko ke ngimo te yi ta nje ke na.»

Kasi kimɔ jeti ne beya jeti

33 «Bo lepi nde: Yoko kimɔ jeti, kome nye wume kimɔ mbumo. Bo lepi sendi nde: Yoko beya jeti, kome nye wume beya mbumo, keto bo dukwe jeti wule ke mbumo te yi nye wume ke. 34 Wune mbo yeri, beya bomo nda wune, ne ta kelo nan yi lɛpo ne kimɔ mɛlepi? Yo nde, numbu punjukwe meyasi mete yi tonde ne ngben ke moy temo mumo ke. 35 Kimɔ mumo kel kimɔ mekele wule ke kimɔ meyasi mete yi diyɛ ke temo ne ke. Ma beya mumo kel beya mekele wule ke beya meyasi mete yi diyɛ ke moy temo ne ke. 36 Ma mi ke kobile lɛpo nye wune nde: Ke yeso pesina josi bomo hene ta yeɔsa ke mɛlepi me tum hene te yi bo lepima ke. 37 Yo nde, we ta kabo ho balo lepi wule ke yasi te yi we lepima ke.»

Befarisę ke diyę yiņa meyekambiyę mbombu. Yo ta be sendi dete ke yi (Lk 11) beya botu be ngimo te yoko.»

³⁸ Ndana, ε βαηα botu be tedya membonęa nę *Befarisę bu lepi lepō nde: «Yekele, he ke kwadyę nde, kelo wete meyekambiyę, nę wuse beη.» ³⁹ Ε nye yeņa nye bo nde: «Beya botu be ngimo te yoko be yeti ke wokuna ne Njambiyę baka ke diyę wete meyekambiyę. Ma ko bo tí tedye bo wete meyekambiyę na, ndi yike yi ma dyán Yonas te mo punja melepi me Njambiyę ké. ⁴⁰ Yo nde, ndi nda yi Yonas kwanđya meyeso yitatu nę metu yitatu ke moy nyanęwe njanjo, dete sendi, *Mōno mumo ta kwanđye meyeso yitatu nę metu yitatu ke moy meneti. ⁴¹ Dyobo Njambiyę ta peso josi ké, botu be Ninive ta teme ke mbombu botu be ngimo te yoko peso josi yan tedye bo nde, bo balma lepi, keto bo, botu be Ninive yeņsama yan temo kome Yonas pelma yasi te yi Njambiyę lepima ké nye bo. Ma ndana waka, mo te ε kwanęma Yonas ko kete. ⁴² Ke yeso pesina josi te nya te ε ba kumande ke Seba ko ta teme ke mbombu botu be ngimo te yoko peso josi yan tedye bo nde, bo balma lepi, keto a temma ne londunate ne mbj ke njena meneti yí nje woko lepi te yi ba tondunate ne dyano ke numbu Salomōη ké. Ma ndana waka, mo te ε kwanęma Salomōη ko kete.

⁴³ «Ięe beya sisin punde duwe ke yotu mumo, a kwán wowo ne mekonęor yí sa mbey mewedya. Ma nęe nye ti dole ké, ⁴⁴ a má lepō nde: «Mi ta yokwe ne koko ké ke tu dyembe kome mi wulma ké.» A yokwe nje dolo nde, tu me gbonęote, bo ma wombile yo ne nęesese si kombile yo. ⁴⁵ Nęe nye seme dete ké, a kwā kę bu sendi βαηα hakambe beya mesisin yitan jo yiba be ne deti kwā nye baka. O beηa, bene hene bo má dyā nyinę tu biye dya womete. Dete, teri mo te má nje be ndana beyate kwā yi

Bemaη be Yesus, yo be nda? (Mk 3; Lk 8)

⁴⁶ Pinjo te yi Yesus ba ndi ke lepina nye ngil bomo ké, ε nyanęwe bene bemaη dyā diyō ke sę. Bo kwadya lepō yiņa yasi nye nye. ⁴⁷ Ε mbaηa mumo nje lepō nye nye nde: «Beηa, nyanęwe ke sę bene bemōη, bo ke kwadyę lepō yaηa nye we.» ⁴⁸ Ε nye yeņa nye nye nde: «Nda nyanęmbę? Be nda bemaη bembe?» ⁴⁹ Ke kōηte, ε nye sambile bo tewo ne bejke bene lepō nde: «Ha, nyanęmbę nę bemaη bembe baka! ⁵⁰ Yo nde, mumo hene ε kele yasi te yi Saņmbe te ε diyę ke kwey ko kwadyę, mo te maņmbe ho dyombu dyembe ho nyanęmbę.»

13

Kano ke kasi mo beηa mbeki (Mk 4; Lk 8)

¹ Ke kiya yeso te ε Yesus punde ke tu kę diyō ke goη nyanęwe mato. ² Nyanęwe ngil bomo nja wesidya ke kęki ne, ε nye bende wete landi diyō kete. Ngil bomo hene ba ke ngindi. ³ A lepima budya meyasi nye bo ne nje mekano lepō nde: «Wete mo beηa mbeki kwanęma ke ngwan yí kę nyanje kwalo. ⁴ Ke ngimo te yi nye ba ke nyanje kwalo ké, ε yiņa bale ke nje, ε benon si nje dye yo. ⁵ Yiņa balma ke mbey te yi ba tande metari kine budya gbela meneti kete ké, ε yo lo nedo, keto meneti ti be dimnate na. ⁶ Yasi wete, ke yeso ma panō, ε yo si nyolo soso, keto mekanęil mete ti kume womaηa na. ⁷ Yiņa balma ke mbey te yi ba ne menęombiya kete ké, ε menęombiya ju si nęanęile yo. ⁸ Yiņa kwalo nja balo ke kimo meneti, ε yo wume membumo. Kwalo te wete nya membumo gomay, ε wete nye kamotan jo kamo wete, ε wete nye ne kamotati. ⁹ Mo te ε ne meto te yí woko pę, a woku.»

10 Ndana, ε βερεκε βενε nje ke keki ne diyε nye nde: «Keto ηγε yi we lepina nye bo ne nje mekano ké?» 11 Ε nye yeηsa nye bo nde: «Yo ndi wune yi Njambiyε nya deti te yi duwe meyasi mete yi ma βέki sofyate ne mbombu ke kasi *Kando te yi kwey ké. Yasi wete, ke be bo, a ti nye yan bo deti te yi duwe meyasi mete na. 12 Yo nde, pe mo te ε me ne yasi ko, bo ta dokidyε sendi yiηa yasi nye nye, a má be ke nyεngwe. Ma pe yi yoko ε kine yaηa ko, bo ta soηe ko mono yasi te yi nye no ké. 13 Yi mi lepina nye bo ne nje mekano ké, yo keto bo ke βεηε yasi kine duwe yasi te yi bo βεηε ké na. Bo ke leηgwe meto ke yasi kine woko ho biye to te na. 14 Dete, mekele man ke tonje lepi te yi Esayi te mo punja melepi me Njambiyε ma lépi ké. A lepima nde: «Wune ta woko woko ne meto mun, ma ko wune ti biye to te na. Ne ta βεηε βεηa ne misi mun, ma ko ne ti duwe yasi te yi wune βεηε ké na, 15 keto metemo me botu baka me ne biηbili. Bo ne ηguru wan ma difo meto man ne misi man. Bo kél dete, ma misi man nje βεηε yasi, ma meto man nje woko pe, ma temo yan nje nembe meyasi, ma bo nje yeηsa temo, ma mi nje sidye kon yan.» 16 Ma ke yun, wune ne mesosa, keto misi mun ke βεηε yasi, meto mun ke woko pe. 17 Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Botu be punja melepi me Njambiyε budyate ne budya botu be Njambiyε kwadya βεηε meyasi mete yi wune βεηε muka ké, ko dete, bo ti βεηε na. Bo kwadya woko meyasi mete yi wune woke muka ké, ko dete, bo ti woke yo na.

18 «Ma ndana, wune woku to kano mo βena mbeki. 19 Nge mumo woke melepi mete yi lepe kasi *Kando te yi kwey kine biye to te na, o βéηa, *Mo βeya mekele má nje si soηe melepi mete yi nyiηma ke temo ne ké. Nje te yi yiηa kwalo balma kete ké tédyā njel mo te mbete.

20 Mbey te yi ba tande metari yi yiηa kwalo balma kete ké tédyā mo te ε woke melepi me Njambiyε jaye yo nedo ne mesosa. 21 Yasi wete, a ti pa lo megata na. Deti sumna kol kikwe yeti na. Ma ηge nye sangwa ne yiηa mepoku ho tedye nye yiηa mebone keto melepi me Njambiyε ké, o βéηa, a jatidyā kol ke βeya nje. 22 Mbey te yi ba ne meηgombiya yi yiηa kwalo balma kete ké tédyā mo te ε woke melepi me Njambiyε. Yasi wete, kesa temo ke meyasi mete yi ηgimo te yoko ne kasi kusuku te yi difi sebile temo bomo ké ma si ηganyile melepi mete, o βéηa, melepi me Njambiyε te yi nye wokuma ké ti kelo se yaηa na. 23 Ma kimo meneti te yi yiηa kwalo balma kete ké tédyā mo te ε woke melepi me Njambiyε biye to te kwā wumo membumo. Kwalo mbumo wete ke nye membumo gomay, wete ke nye ne kamotan jo kamo wete, wete sendi ke ke nye kamotati.»

Kano ke kasi beya mbunjo

24 Ke konje, ε Yesus yekidyε sendi wete kano nye bo lepo nde: «*Kando te yi kwey ke boηna ne wete mo te ε nyanja kimo kwalo ke ηgwan ne ko. 25 Ma piηo te yi bomo hene ba ke jako ké, ε mo pendo wene kwā ké nyanje sendi kwalo beya mbunjo ke njoka kimo kwalo te yiri toke kendi kwā. 26 Ma ke nyambi ma lo ju nye membumo ké, ε beya mbunjo ηgbabiyε sendi ne kamama. 27 Ke botu be mesay βene ma βεηε dete ké, ε bo nje diyε masa wan nde: «Nyangwe mbam, 'we ti ma βέki kwalo kimo nyambi ke ηgwan yo na nde? Ma beya mbunjo te yoko wula ba we?» 28 Ε nye yeηsa nye bo nde: «Yo mbaηa mo pendo wombe kele yasi yinori.» Ε bo diyε nye nde: «'We kwadyikwe nde, wuse kēn kē sute beya mbunjo te soηe?» 29 Ε nye yeηsa nde: «Be. Ne tiki, kambo wune me nje sute beya mbunjo gbamo ne kimo nyambi. 30 Ne tiki, né yo hene ju kumo ke ηgimo soηa

nyambi ke ngwan. Kome ngimo te ta yaka ké, mi ta lepó nye botu be soṅna nyambi nde: Wune kânda sute beya mbunjo dokó yo woto kè lodye. Ma ke be kimó nyambi, wune ndêm yo kè nye ke ndam mbe.» »

Kano ke kasi wete monó mbumó

*nde mutar
(Mk 4; Lk 13)*

³¹ Ke kònte, ε Yesus yekidyé sendi wete kano nye bo lepó nde: «*Kando te yi kwey nda wete kwaló monó mbumó nde mutar yi wete mumó bonma kè be ke ngwan ne ké. ³² Mbumó te kwá yeló ke njoka mekwalo hene te yi díyε ke to meneti. Ma ke yo si lo, yo kpál nje ju dokó kwá kwaló menyinjó hene nje be nyanṅwe jeti, o béṅa, benon ke nje sumó metu man ke mebo mete jonna kete.»

*Kano ke kasi ngg kelna mampa
(Lk 13)*

³³ Ke kònte, ε nye yekidyé sendi wete kano nye bo nde: «*Kando te yi kwey nda monó ngg kelna mampa yi nyari bu sanṅwe ne su farin yaka lonṅa yitati. Monó ngg yinóri ta keló nde, mboro farin yinóri hene síki wudyε.»

³⁴ Yesus díkima lepó meyasi menóri hene nye ngil bomó ne nje mekanó. Ko a tí be ke lepina nye bo kine nye kano na. ³⁵ Yo kwanama dte yí tonje ne melepi mete yi mó punja melepi me Njambiye lepima ké. A lepima nde: «Mi ta bute numbu lepina ne nje mekanó. Mi ta punje meyasi mete yi bá soḍyate ne mbombu kande ke ngimo te yi mbokó tí pa kusuna na.»

Yesus ke gbaso to kano ke kasi

beya mbunjo

³⁶ Ndana, ε Yesus tike ngil kwá nyinje tu. ε bejεke bene nje ke keki ne lepó nye nye nde: «Lepó to kano beya mbunjo te yi memiya ngwan ké nye wuse.» ³⁷ ε nye yensa nye bo nde: «Mó te ε nyanje

kimó kwaló kó, yo *Monó Mumó. ³⁸ Ngwan te yi bo lepé nó ké, yo téfya ndingele meneti maka. Kimó kwaló, yo botu be *Kando Njambiye. Beya mbunjo, yo botu be *Mó beya mekele. ³⁹ Mó pendo te ε nyanja kwaló beya mbunjo te kó, yo *Kum beya mekele. Ngimo soṅna nyambi ke ngwan téfya siyna mbokó te yókó. Botu be soṅna nyambi ke ngwan, yo bejaki be Njambiye. ⁴⁰ Ma meyasi ta kwanṅa ke siyna mbokó te yókó ndi nda yi bo sute ne beya mbunjo bete ke dite ké. ⁴¹ *Monó mumó ta tomó bejaki bene, bo má si kè kawule bomó hene te be jatidyε besó ke beya nje nè botu bete be kele meyasi mete yi membonṅa bene ké soṅe ke Kando dyene. ⁴² Bo má nje biye bo bete ke nyen nyen dite, womete bo ta lelo nyambo mesu. ⁴³ Ke ngimo te yite mbombu botu bete be ne ngben baka ta panó ne pay pay nda misi me yesó ke Kando Sanṅwe wan. Ma mó te ε ne metó te yi wokó ne pε kó, a wóku.

Kano ke kasi yina kpasá meyasi yiba

⁴⁴ «*Kando te yi kwey nda yina kpasá yasi te yi bo soḍya ke moy meneti ke wete ngwan. ε wete mumó nje sombo yo. ε nye yokidyé soḍye yo ne kókó. Mesosa kwanma nye ke temó, eru ε kwá kè dyanṅwe meyasi mene hene nje bu moni te bomó ne ngwan yinóri.

⁴⁵ «*Kando te yi kwey sendi nda mó dyanṅwa meyasi te ε gose kpasá mediyaman. ⁴⁶ Ke nye ma kwedya wete yi dye budya moni ké, ε nye kwá kè dyanṅwe meyasi mene hene nje bomó ne yo.

Kano ke kasi bulajama

⁴⁷ «*Kando te yi kwey sendi nda bulajama te yi bo betima ke man, ε yo kawule kwaló benjanjo hene. ⁴⁸ Ke yo si tondó ké, bo ke dale yo kè nó ngindi, bo má nje kwá díyo metidyε, sawe kimó benjanjo nye ke

memapi, bete be beya bete. ⁴⁹ Yo ta kwan̄na sendi d̄ete ke siyna mboko te yoko. Bejaki be Njambiyē ta nje b̄ake beya bom̄o n̄e ngben̄ bom̄o. ⁵⁰ Bo ta biye beya bom̄o bete ke nyen̄ nyen̄ mat̄o d̄ite. Yo womete kom̄e bo ta lelo nyambo mes̄u.»

⁵¹ E Yesus nje diyē bejēke benē nde: «N̄e wokuma ka to m̄lepi h̄ene te yi mi l̄epima nyē wun̄e k̄é?» E bo yēnsa nde: «I, h̄e wokuma.» ⁵² E nyē nje l̄ep̄o nyē bo nde: «M̄o tedya m̄embon̄ga h̄ene e jekima m̄eyasi m̄ete yi b̄en̄e *Kando te yi kwey k̄o nda sa t̄u te e b̄en̄e kusuku n̄e b̄u j̄onja m̄eyasi n̄e m̄enjombu m̄ete ke njokate.»

Botu be Nasaret yeti ke tiko temo

*ke yi Yesus na
(Mk 6; Lk 4)*

⁵³ Ke Yesus ma si sidye l̄epina m̄ekan̄o m̄en̄ori d̄ete k̄é, e nyē t̄eme womete kw̄a. ⁵⁴ A kwan̄ma k̄e ke ngbak ngbak d̄ya d̄yene. E nyē d̄iki tedye bom̄o m̄lepi m̄e Njambiyē ke mban̄jo m̄ewesid̄ya m̄e Beyud̄en̄ yi b̄a womete k̄é. Botu bete be d̄ikima woko yasi te yi nyē tedya k̄é d̄ikima ngbakima l̄ep̄o nde: «N̄jel d̄yano te yi mbam k̄o be n̄o n̄e njel d̄eti kelna nyangwe m̄ekele m̄ete yi nyē n̄o k̄é w̄ula b̄a nyē we? ⁵⁵ 'Ta e k̄o na m̄ono kapinda? 'Nyangwe wenē yeti Mariya na? 'Bemañ yeti be Jak n̄e Yosep n̄e Sim̄on n̄e Yude na? ⁵⁶ 'Bedyombu benē h̄ene yeti waka sine bo na? 'Dyano n̄e d̄eti te yike h̄ene w̄ula nyē we?» ⁵⁷ Ke yan, a b̄a yasi te yi n̄jan̄gwa bo ke temo jatidyē bo ke beya nje. Yasi wete, e nyē l̄epe nyē bo nde: «Bo l̄uksa m̄o punja m̄lepi m̄e Njambiyē ke yiña memb̄ey, ma bo ȳelkwe nyē ndi ke d̄ya d̄yene n̄e ke m̄oy kando d̄yene.» ⁵⁸ A t̄i kele yiña bud̄ya nyangwe m̄ekele womete na, keto bo t̄i tike temo ke yene na.

14

*Kasi s̄on̄ Jan
(Mk 6)*

¹ Ke ngim̄o te yite kumande Herod te e b̄a kumande ke Galile k̄o wokuma je Yesus. ² E nyē l̄epe nyē botu be mesay benē nde: «Yo Jan te m̄o t̄opuna bom̄o ke m̄oroku, yo gba nyē womiyē ke njoka bemun̄, yori yi nyē be n̄e d̄eti te yi kel̄o nyangwe m̄ekele k̄é.» ³ Yo nde, n̄e mbombu Herod tomma bom̄o k̄e biye n̄e Jan woto nyē nyē ke j̄obo keto Herodiyas nya Filip te mañ wene. ⁴ Herod kelma d̄ete, keto Jan d̄ikima l̄ep̄o nyē nyē nde: «Yo ti yaka nde, bon̄go Herodiyas n̄e m̄egwaki na.» ⁵ Dete, Herod kwadya wo nyē, yasi wete, a gw̄a w̄o ngil, keto bom̄o h̄ene duw̄a nde, Jan m̄o punja m̄lepi m̄e Njambiyē.

⁶ Wete yeso bo b̄a ke kel̄o jeso yeso jariki kumande Herod. E nḡondu Herodiyas nje b̄olo jeso ke mbombu botu bete be nj̄a baka, e yo biye temo Herod. ⁷ E nyē l̄epe kinja nyē nyē nde, yasi h̄ene te yi nyē ta diyē ke m̄ebo m̄ene ko n̄ge, a ta nyē nyē yo. ⁸ M̄ono nyari b̄engwa yasi te yi nyangwe l̄epima nyē nyē k̄é, e nyē l̄epe nyē kumande Herod nde: «Nyeko mi to Jan te m̄o t̄opuna bom̄o ke m̄oroku gba waka ke m̄oy pan.» ⁹ Yo nya kumande ngambi ke temo. Ma keto a sima kinja n̄e keto m̄beri misi m̄e botu bete be nyē jebama baka, e nyē pese nde, a ta nyē nyē to Jan te m̄o t̄opuna bom̄o ke m̄oroku. ¹⁰ E nyē tome bom̄o kenje ke t̄u j̄obo k̄e kil̄e n̄e to Jan. ¹¹ E bo d̄ȳa n̄o ke pan kan̄e nyē nḡondu nyari. E nyē nje kan̄e nyē nyangwe. ¹² E bejēke be Jan k̄e b̄u mun̄ n̄e k̄e pumb̄o. E bo nje kw̄a k̄e l̄ep̄o nyē Yesus.

Yesus ke nyē bom̄o tomay

*yitan m̄ed̄ye
(Mk 6; Lk 9; Jñ 6)*

¹³ Ke Yesus ma woko kasi s̄on̄ Jan k̄é, e nyē d̄uwe womete kw̄a n̄e

landi yí kè sà yíṅa mbey te yi bā ne senjenje kine bomō kete kẹ́. Ma ke bomō ma duwe dete kẹ́, ε bo sutiye ke madya benḡwe nye kol ne kol ne ṅgindi. ¹⁴ Ke Yesus ma piye ke landi kẹ́, a bẹ́ṅa nyanḡwe ṅgil bomō kẹ́. E nye gwe ṅḡwete yan budyate sidye mekōn me botu bete be bā ke kōnō ke njoka yan baka.

¹⁵ Ke bekoko ma dya kẹ́, ε bejeki bene kè ke keki ne lepō nye nye nde: «Waka koḡor, ma ṅgimō ma kwā sendi budyate, tikō, né bomō kwā kè ke madya kè sà madye bomō, né bo dye.» ¹⁶ E Yesus lepe nye bo nde: «'Bo njāki nje kwā kè we? Ndi gba wune ne ṅguru wun nyēki bo madye.» ¹⁷ Yasi wete, ε bo nje yeṅsa nye nye nde: «Wuse waka ndi ne mampa yitan nè benjanjō yiba.» ¹⁸ E Yesus lepe nde: «Ne njāki ne yo woṅga ke yembe.» ¹⁹ Ke kōṅte, ε nye lepe nye ṅgil bomō nde, bo dīy dīyō ke to membunjō. E nye nje b̄y mampa yinōri yitan nè benjanjō benōri yiba kaṅe misi kenje kwey nye Njambiye wosoko. Ke kōṅte, ε nye nje leke yo kaṅe nye bejeki bene. E bo b̄y yo kè kabō nye ṅgil bomō. ²⁰ E bomō hene dyena ditō. E bo nje wesidye mebukwe mete yi tonje memako kamō jō yiba. ²¹ Ke njoka botu bete be dyenama baka bembam ne bembam kumma nda bomō tomay yitan kine tōlō bomari nè bonosike na.

*Yesus ke kendo ke to duku
(Mk 6; Jh 6)*

²² Ndana ndana ke kōṅte kẹ́, ε Yesus lepe nye bejeki bene nde, bo bēndi landi kande sabiye kè ṅginje te yōru, na pa tika lepō nye ṅgil bomō nde, bo síki duwe. ²³ Ke nye ma si kwanḡdye ṅgil dete kẹ́, ε nye kwā kè ne nan bendō keki, na kè ṅḡweta ne Njambiye. Tu yinjama dolō nye mate nyepō. ²⁴ Yinōri bejeki me kè ne landi londunate ke bembe sombu. Bo bā ke sanḡwa ne mebonē budyate ne mekumbō, keto bo ke kè, pupō ke nje njako ke

mbombu yan mata bo. ²⁵ Ke pōku njenamenō ε Yesus nye kol ke kēndi ke to duku yí kè nō ke yan. ²⁶ Ke bejeki ma benje nye ke kēndō ke to duku dete kẹ́, ε bo gwe wō lepō nde: «Yo ablasa!» E bo gwe wō budyate kembidya. ²⁷ Ke Yesus ma benje ndi dete kẹ́, a tī ndekidye na. E nye bete men kenje bo lepō nde: «Ne tī kambī yaṅa na, yo mi! Ne tī gwaki wō na!» ²⁸ Ke Piyer ma woko dete kẹ́, ε nye lepe kenje nye nde: «Nyanḡwe Kumande, ṅḡe be nde, yo gba we, jaya nde, mi kēndi ke to duku kè pe yō.» ²⁹ E nye lepe nye nye nde: «Inja.» E Piyer piye ke landi kande kēndi ke to duku yí kè nō ke yene. ³⁰ Ma ke Piyer ma benje dimbi pupō kẹ́, ε nye gwe wō. A benma nde, a me ke nyiṅe ke mōrōku, ε nye kembidya lepō nde: «Nyanḡwe Kumande, jonḡwe mi.» ³¹ E Yesus sambile bo nedō biye ne nye kine ndekidye na lepō nye nye nde: «We mō te ε ke tikō temō ne mbet ke yembe kō, keto ṅḡe yi we nya meso kẹ́?» ³² E bo hene yiba bendē landi, ε pupō siye. ³³ E bejeki bete be bā ke mōy landi baka nje kuse mebonj ke mbombu Yesus lepō nde: «We Mōnō Njambiye gbate!»

³⁴ Bo sabiya duku kumō ke meneti me Genesaret. ³⁵ Botu be mate duwā nde, yo Yesus, ε bo kenje men ke mepōku mete yite hene. E bo b̄y botu be kōn hene nje nō ke yene. ³⁶ Bo ṅḡwetama ne nye nde, a jāya nde, botu bekōn kpōka ndi gbela numbu lambō ne lalē. Dete, bomō hene be kpokuma numbu lambō ne mekōn man siyma ne kpaya.

15

Befarisḡ nè kasi metumbu me

*bebaba ban
(Mk 7)*

¹ Ndana, ε *Befarisḡ nè botu be ketina meyasi be wulma Yerusalem baka nje ke yi Yesus diye nye nde: ² «Keto ṅḡe yi bejeki bo yanḡile mekele mete yi wulma ne

besanmbambo busu ké? Keto bo ti wéya bo kome bo kwadye dyena ké na?»³ E Yesus yeŋsa nye bo nde: «Ma wune, keto nge yi wune nje yangile mbonja te yi Njambiye kpaló nje beŋgwe mekele mete yun ne nguru wun ké?»⁴ Ma Njambiye lepima nde: «Jeso saŋgwe bene nyonŋwe.» A lepima sendi nde: «Mó te e ta lepina beyate ne saŋgwe ho ne nyanŋwe, bo wóku nye.»⁵ Ma ke yun, wune lépi yun nde, nge mumó lepe nye saŋgwe ho nye nyanŋwe nde: «Yasi te yi mi diyma kame ne we ké, mi sima si nye Njambiye yo ne sadaka.»⁶ Womete ke yun, mó te yakama díyo kine kame se saŋgwe ho nyanŋwe na. Dete, wune ke kpaló lí lepi te yi Njambiye wule ke mekele mete yi wune tembidya kande ne betomba ké.⁷ Wune botu be likisi, lepi te yi Esayi te mó punja melepi me Njambiye lepima ke kasi yun ké ba gbakasi. A lepima nde:⁸ «Botu baka kán mi ndi ke kondó numbu, yasi wete, temó yan londunate ne mbj ne mi.»⁹ Kannate yi bo kane ne mi ké gba gbelate, keto bo tédyá ndi meyasi mete yi wule ke pesina te yi bomó.» »

*Yasi te yi bekiŋye mumó ké
(Mk 7)*

¹⁰ Ke kónte, e Yesus jeba ngil lepo nye bomó nde: «Wune lénŋwe metó yi wokó lepi ke.»¹¹ Yeti yasi te yi nyiŋe ke numbu mumó ké kele nde, a bēki ne sembo na, yasi wete, yo yasi te yi pundé ke numbu ne ké, yo yite kele nde, a bēki ne sembo.»¹² Ndana, e bejeki bene kè ke kēki ne lepo nye nye nde: «'We ke duwe ka nde, lepi te yi we lepima ké njanŋwa temó *Befarisē budyate?»¹³ E nye yeŋsa nye bo nde: «Kwaló mbunjo hene te yi Saŋmbe te e díye ke dyobo kó tí be, yo ta sutuna.»¹⁴ Ne tiki bo, bo botu bete be ne díbina misi baka. Bo ke tedye besó botu bete be ne díbina misi baka nje. Ma nge mó díbina misi tedye jakóso mó díbina misi nje, bo hene yiŋa ta baló ke

móy beló.»¹⁵ E Piyer bu lepi lepo nye nye nde: «Nemba to kano te nye wuse.»¹⁶ E Yesus yeŋsa nye nye nde: «'Ko wune sendi, wune tí pa be ndi ne dyanó na?»¹⁷ Wune yeti ke wokó ka nde, yasi hene te yi nyiŋe ke numbu ké pikwe kè ke móy mumó, ke kónte, a má kè nyakó yo ke mbonja na?»¹⁸ Ma yasi wete, meyasi mete yi pundé ke numbu mumó ké wúla ke móy temó. Yo yite kele nde, a bēki ne sembo,¹⁹ keto beya metake hene wúla ndi ke móy temó mumó. Yo kasi wona bomó. Yo kwaló kelna mewanja hene te yi mumó yakama keló. Yo kasi megubó nè kasi pesina lepi nye mumó ke numbu nè kasi toyna besó.²⁰ Yo meyasi menori kele nde, mumó bēki ne sembo. Ma nge mumó dyena kine pa weye bo, yite ti kél nde, mumó bēki ne sembo na.»

Wete ngóndu Kanan ne bíbina temó

*ke yi Yesus
(Mk 7)*

²¹ Yesus temma womete kwá kè ke meneti me Tir nè Sidon.²² Yaka nó, wete nyari ngóndu Kanan e díkima díyo ke meneti mete kó njá ke yene kembidya lepo nye nye nde: «Nyanŋwe Kumande, móno Davit, gwakó ngwete wombe. Beya sisij ke njanŋwe ngóndu wombe beyate.»²³ Ko Yesus tí yeŋsa yaŋa nye nye na. Bejeki njá ke kēki Yesus jeliye nye lepo nye nye nde: «Lepo nye nya kó nde, a kwân, keto a ke díki kembidya beŋgwe ne wuse.»²⁴ E Yesus yeŋsa nde: «Njambiye tomma mi njesé, né mi nje jonŋwe ndi bonó besam be kandó Isarayel be ma dímbiye baka.»²⁵ Ko dete, nya kó njá kuse mebon ke mbombu wene lepo nye nye nde: «Nyanŋwe Kumande, kama mi.»²⁶ E Yesus yeŋsa nde: «Yo yeti kimote nde, bo bôn medye me bonosike nje bete nye bonó bembiye na.»²⁷ E nyari lepe nde: «Yo gbate dete, Nyanŋwe Kumande. Ma ko dete, bonó bembiye díy ndi lalé ke nji

tebel yí dýe membulma mēdye mete yi bale wule ke tebel bemasa ban ké.»²⁸ Ndana, ε Yesus nje lepɔ nye nye nde: «Nyangwε nyari, tikina temɔ te yi wε nɔ ke yembe ké gba nyangwete budyate. Meyasi kēlnangwε pε yo nda yi wε kwadye ké.» Ε monɔ wene bε ne te ndi ke kiya ngimɔ te.

²⁹ Yesus njā kwā komete kendo kumɔ ke keki nyangwε matɔ Galile. Ε nye kwā bendɔ keki kwā dīyɔ metidyε. ³⁰ Nyangwε ngil bomɔ njā ke yene. Bo njā ne botu be ndembil nē botu be dībina misi nē baka be ti tápitanwε nē botu be kɔsu nje bɔ sendi baŋa budya botu be kɔn. Bo njā ne bo hene ke nji mekol mene, ε nye sidye mekɔn man. ³¹ Ε ngil ngbakima budyate tɔndɔ yí beŋe nde, botu bete be tī bε ke tapita baka me ke tapita, botu be kɔsu me ne te, botu be ndembil ke kendo lalε kimɔte, botu bete be ne dībina misi baka ke beŋna. Ε bomɔ lukse Njambiyε te ε kandɔ Isarayel.

Yesus ke nye bomɔ tomay

yini mēdye
(Mk 8)

³² Diyɔ ké, ε Yesus jeba bejεke bene lepɔ nye bo nde: «Mi ke gwe ngwete ngil botu baka budyate, keto yo me kē muka metu yitati yi bo waka ke keki mbe ké. Ma yasi te yi bo ta dýe yeti. Mi yeti ke kwadye nde, bo dūkwε ne nja na, kambɔ wum me nje badye bo ke nje.» ³³ Ε bejεke bene lepε nye nye nde: «Waka kongor, he ta kelɔ ba nan yí dolɔ ne budya mēdye mete yi wuse ta nye ne njel ngil nda yike, bo má dýe ditɔ?» ³⁴ Ε Yesus diyε bo nde: «Wune ne mampa ninɔ?» Ε bo yeŋsa nde: «Yitan jɔ yiba nje bɔ bonɔ benjanjɔ ne mbet.» ³⁵ Ε nye lepε nye bomɔ nde, bo dīy dīyɔ ke meneti. ³⁶ Ε nye bɔ mampa yinɔri yitan jɔ yiba nē benjanjɔ nye Njambiyε wosoko nje leke yo nye bejεke bene. Ε bo nje bɔ yo kē kabɔ nye ngil bomɔ. ³⁷ Bomɔ hene

dýenama ditɔ, ε bo nje wesidyε mēbukwε mete tonje memakɔ yitan jɔ yiba. ³⁸ Botu bete be dýenama baka bā bambam ne bambam tomay yini kinε tɔlɔ bomari nē bonɔsike na. ³⁹ Ke kɔŋte, ε Yesus lepε nye bomɔ nde, bo siki dūwε. Ε nye nje bendɔ landi kē pε wete mbey nde Magadan.

16

Yesus ke lepina ke kasi Befarisε

nē Besadusε
(Mk 8)

¹ *Befarisε nē *Besadusε njā ke yi Yesus. Yí boβε ne nye, bo diyma nye nde, a tēdya bo wete meyekambiyε te yi wule ke dýobɔ ké, né bo beŋ. ² Ε Yesus yeŋsa nye bo nde: «Bekoko wune nde: <Yesɔ ta pano nemeno, keto meta me dýobɔ tenate ne ngawo.> ³ Ma bemenmene wune nde: <Mbiyɔ ta nɔ muka beyate, keto dýobɔ deke ne gangayoko, yasi ne ndilin.> Wune ke duwε nembe teri dýobɔ, 'ma wune yeti ne deti te yi nembe meyasi mete yi kwanja ke mengimɔ te yike na? ⁴ Beya botu bete be ngimɔ te yɔkɔ be yeti ke wokuna ne Njambiyε baka ke diyε wete meyekambiyε. Ma ko bo tí tedye bo wete meyekambiyε na, ndi yike yi ma dyan Jonas ké.» Ke kɔŋte, ε nye tike bo tɔke kendi kwā.

⁵ Bo sabiya duku kē nginje te yoru. Bejεke lensama kinε kē ne mampa na. ⁶ Diyɔ ké, ε Yesus lepε nye bo nde: «Wune dīy gba ne sɔsɔ ne ngā te yi Befarisε nē yi Besadusε.» ⁷ Ε bejεke diki takina sɔ to te ke moy metemɔ man lepɔ nde: «A lépi dete, keto wuse tī nje ne mampa na.» ⁸ Yesus duwā yasi te yi bā ke kwanja ké, ε nye lepε nde: «Keto nge yi wune takina dete ke moy metemɔ mun lepɔ nde, yo keto wune tī nje ne mampa ké? Tikina temɔ te yi wune nɔ ké deke ne mbet. ⁹ 'Yite nde, wune tī pa biye ndi to meyasi kumɔ ndana na? 'Wune yeti

ke take se mampa yitan te yi mi nya bomo tomay yitan dye ke na? 'Wune yeti ke take se buyo memako mete yi wune nja tonje ne bukwe medye mete ke na? ¹⁰ Ke kante yinori, 'mi ti bu mampa yitan jo yiba nye bomo tomay yini dye na? 'Wune yeti ke take se buyo memako mete yi wune nja tonje ne bukwe medye mete yite ke na? ¹¹ Nge kele yi wune ti woku nde, mi ti lepi ne kasi medye ke? Ma wune diy ne soso ne nga Befarisge ne yi Besaduse.» ¹² Ndana yey, e bo nje biye to te nde, a ti lepi nde, bo diy ne soso ne fan nga te yi bo bu kelo ne mampa ke na. A lepi ne tedya yasi te yi Befarisge ne Besaduse.

*Piyer nde, Yesus nye Krist
(Mk 8; Lk 9)*

¹³ Yesus nja kwa kumo ke meneti me Sesare Filipi. E nye diy bejeka bene nde: «Bomo lepi nde, mi *Mono mumo, mi nda?» ¹⁴ E bo yensa nde: «Bana lepi nde, we Jan te mo topuna bomo ke moroku. Bana nde, we Eli. Bana nde, we Jeremi. Bana sendi nde, we wete mo punja melipi me Njambiyen da bari.» ¹⁵ Ndana, e nye nje diy bo nde: «Ma ke yun, wune lepi ba nde, mi nda?» ¹⁶ E Simon Piyer yensa nde: «We *Krist te Mono Njambiyen te e ne jon ko!» ¹⁷ E Yesus bu lepi lepo nye nye nde: «Simon te mono Yonas, we ne mesosa, keto yasi te yi we lepima ke. Yeti wete mo meneti maka punje yo nye we na, yasi wete, yo Sanmbe te e diy ke dyobo ko punje yo nye we. ¹⁸ Ma ke yembe, mi ke lepo nye we nde: We Piyer! Yite nde mbato. Mi ta kuso njon botu bete be tike temo ke yembe baka ke to mbato te. Ko son ne deti te yi nye no ke ti yaka kelo yana ne yo na. ¹⁹ Mi ta nye we menjango me numey te yi *Kando te yi kwey. Yasi hene te yi we ta kpo ke meneti maka, yo ta be sendi kponate dete ke kwey. Sendi, yasi hene te yi we ta wunje ke meneti maka, yo ta

be sendi wunjinate dete ke kwey.» ²⁰ Ke kante, e Yesus lepe nye bo nde, kpe, ko bo ti lepi nye wete mumo nde, nye Krist na.

Yesus ke lepo kasi son ne

*ne womiya ne
(Mk 8; Lk 9)*

²¹ Kande ke ngimo te yite, e Yesus kande lepinate nye bejeka bene nde, meyasi ta kelna deke: A yakanwe ke pele Yerusalem. Sendi, betomba be dya ne bekum be botu nyena sadaka nye Njambiyen ne botu be ketina meyasi ta tedye nye mebone budyate kwa wo nye, a ma nje womiyen ke metu yitati. ²² E Piyer bu nye keno ne nan kande gayna ne lepo nye nye nde: «Njambiyen ti jaye na, Nyangwe Kumande! Yana dete ti dya we na!» ²³ Yasi wete, e Yesus yensa benen Piyer lepo nye nye nde: «Satan, londo ke keki mbe. We yasi te yi yakama jatidye mi ke beya nje, keto metake mo yeti wete ne yi Njambiyen na, yo metake mete yi bomo.»

²⁴ Ndana, e Yesus nje lepo nye bejeka bene nde: «Nge mumo kwadye bengwe mi, a ti bon yotu ne nde, yo yana na. A saba kroa ne bengwe mi, ²⁵ keto mumo hene e kwadye kambidya ne jongwe dyene ne ngom ngom ko ta dimbidye yo. Ma yoko e ta dimbidye jongwe dyene keto mbe ko ta be ne ne jongwe. ²⁶ Ma nge mumo si namo meneti maka hene nje dimbidye jongwe dyene, yo ma nje kame nye ke nge? Ho nde, yo kwalo yasi te nda yi mumo yakama nye ke numbu jongwe dyene ke? ²⁷ Yo nde, *Momo mumo ta nje ke meluksa me Sangwe wene bene bejaki bene. Komete, a ta nye mumo hene sol bengwe mekele mene. ²⁸ Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Bana bomo ke njoka yun be diyen ndana waka baka ti gwe kine pa benen *Momo mumo ke nje bu diyen kumande ne na.»

17

Yotu Yesus ke senjo ke nyanɔwe

mɛjasi mɛ Njambiyɛ

(Mk 9; Lk 9)

¹ Ya metu yitan jo wɛtɛ kɛ kɔntɛ, ε Yesus bu Piyɛr nɛ Jak nɛ Jan te maɔ nɛ Jak kwɔ bɛnɛ bo bɛpɔ kɛ nɛ naɔ kɛ wɛtɛ nyanɔwɛ keki. ² Kumɔ mate, ε yotu nɛ sɛnjɛ kɛ misi man. Mbɔmbu nɛ bɔ kɛ panɔ nɛ pay pay nda yol misi mɛ yesɔ. Mɛlamɔ mɛnɛ bɔ wumnate nɛ mboɔ mboɔ nda yol mɛjasi. ³ Bo sɛm sɛmɔ, Mɔyisi bɛnɛ Eli baka kɛ nyɛ mɛsimɔ bɛnɛ bɛ Yesus. ⁴ Ndana, ε Piyɛr bu lɛpi lɛpɔ nyɛ Yesus ndɛ: «Nyanɔwɛ Kumandɛ, yo kimɔtɛ ndɛ, wusɛ dɔy waka. Nɔgɛ wɛ kwadɔyɛ, mi ta sumɔ mɛbala yitati waka, wɔ wɛtɛ, ε Mɔyisi wɛtɛ, ε Eli wɛtɛ.» ⁵ Piɔɔ te yi nyɛ bɔ kɛ lɛpɔ ndi dɛtɛ kɛ, ε wɛtɛ wumna kulutu nɛ pɔɔpɔɔ dɛbidɔyɛ bo. ε wɛtɛ mɛn wulɛ kɛ mɔy kulutu lɛpɔ ndɛ: «Yɔkɔ mɔnmbɛ, sɔɔ temɔ mbɛ, wunɛ wɔkunɔnɔwɛ nɛ nyɛ.» ⁶ Kɛ bɛjɛkɛ ma wokɔ mɛn yinɔri kɛ, ε bo gwe wɔ budɔyate balɔ busɛ mbɔmbu kɛ mɛnɛti. ⁷ ε Yesus nje kpokɛ bo wasɛ lɛpɔ ndɛ: «Nɛ tɛma. Nɛ tɛ kambi yaɔa na.» ⁸ Kɛ bo ma kanɛ misi, bo tɛ bɛɔɔ sɛ wɛtɛ mumɔ na, ndi Yesus nyɛpɔ.

⁹ Ma ndana, komɛ bo bɔ kɛ piyɛ wulɛ kɛ to keki kɛ, ε Yesus kidɔyɛ lɛpɔ nyɛ bo ndɛ: «Kpɛ, nɛ tɛ yekidɔyɛ yasi te yi wunɛ bɛɔma kɛ nyɛ mumɔ na. Nɛ disɔ yekidɔyɛ, yitɛ *Mɔnɔ mumɔ womiya kɛ njoka bɛmun.» ¹⁰ Kɛ kɔntɛ, ε bɛjɛkɛ diyɛ nyɛ ndɛ: «Kɛto nɔgɛ yi botu bɛ tɛdɔyɛ mɛmbɔnɔgɛ lɛpɛ ndɛ, Eli ta pa kandɛ nje dɔɔ kɛ?» ¹¹ ε Yesus yɛnsa ndɛ: «Yo gbate ndɛ, Eli njaki yɛ nje kombilɛ mɛyasi hɛnɛ tikɔ kɛ mbɛy te. ¹² Ma mi kɛ lɛpɔ nyɛ wunɛ ndɛ: Eli ma nje, bɔmɔ kɛnɛ duwɛ nyɛ na. Bo kelma yasi te yi bo kwadɔyɛ kelɔ kɛ nɛ nyɛ. Yo dɛtɛ sendi ndɛ, Mɔnɔ mumɔ ta saɔgwa nɛ mɛbɔnɛ kɛ mɛbɔ man.»

¹³ ε bɛjɛkɛ nje wokɔ yɛy ndana ndɛ,

a lɛpi kasi Jan te mɔ tɔpuna bɔmɔ kɛ mɔrɔku nyɛ bo.

Yesus kɛ sɔɔɛ bɛya sisinɔ kɛ yotu

wɛtɛ mɔnɔ mbam

(Mk 9; Lk 9)

¹⁴ Kɛ bo ma yɔkwɛ kumɔ komɛ nɔgil bɔmɔ bɔ kɛ, ε wɛtɛ mbam nje kusɛ mɛbɔnɔ kɛ mbɔmbu Yesus ¹⁵ lɛpɔ ndɛ: «Nyanɔwɛ Kumandɛ, gwakɔ nɔgɛtɛ mɔnɔ wombɛ. A kɛ kɔnɔ nɛ jaja saɔgwa nɛ mɛbɔnɛ budɔyate. Yo kɛ diki bɛtɛ nyɛ kɛ dɔtɛ, yinɔ kɛ mɔrɔku. ¹⁶ Mi bɔnɔma nyɛ kɛ nɔ kɛ yi bɛjɛkɛ bo, ε bo sudɔyɛ kɛnɛ sidɔyɛ kɔn nɛ na.» ¹⁷ ε Yesus yɛnsa ndɛ: «Wunɛ botu bɛ ti jaya yasi baka, mi ta dɔyɔ sinɛ wunɛ kumɔ ndɛnɛn? Mi ta gbisɔ wunɛ kumɔ ndɛnɛn? Wunɛ bɔnɔ nyɛ nje nɔ wonɔgɛ kɛ yɛmbɛ.» ¹⁸ Ndana, ε Yesus bama nɛ bɛya sisinɔ. ε bɛya sisinɔ pundɛ duwɛ kɛ yotu mɔnɔsikɛ ndi kɛ kiya nɔgimɔ te, ε kɔn mɔnɔsikɛ siyɛ ndi kɛ kiya mbɛy. ¹⁹ Ndana, ε bɛjɛkɛ nje kɛ keki Yesus diyɛ nyɛ tandɛ yan ndɛ: «Kɛto nɔgɛ yi wusɛ sudɔyɛ su sɔɔna bɛya sisinɔ te kɛ?» ²⁰ ε Yesus yɛnsa nyɛ bo ndɛ: «Yo kɛto tikina temɔ te yi wunɛ nɔ kɛ dɛkɛ nɛ mbɛt. Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: Mɔ bɛki ndɛ, tikina temɔ te yi wunɛ tikɛ kɛ yɛmbɛ kɛ nyanɔwɛtɛ nda dɔkɔ mbumɔ nɔgwal lalɛ, ma wunɛ yakama lɛpɔ nyɛ keki te yɔkɔ ndɛ: «Jisa waka kɛ suma kaka.» Ma yaɔa te yi ta ganɔ wunɛ yeti na. ²¹ Ndi ndɛ, njɛl bɛya sisinɔ nda ɛnɔru yakama duwɛ kɛ yotu mumɔ ndi nɛ nje mɛnɔgwɛta nɛ Njambiyɛ nɛ nje kiyna mɛdɔyɛ.»

²² Wɛtɛ yesɔ piɔɔ te yi Yesus bɔ kɛ kwɔ kɛ mɛnɛti mɛ Galilɛ bɛnɛ bɛjɛkɛ bɛnɛ kɛ, ε nyɛ lɛpɛ nyɛ bo ndɛ: «Yo ndɛ, bo ta bu *Mɔnɔ mumɔ kanɛ nyɛ kɛ mɛbɔ bɔmɔ, ²³ bo mɔ wo nyɛ, a mɔ nje womiyɛ kɛ metu yitati.» ε lɛpi yinɔri kwadɔyɛ temɔ bɛjɛkɛ budɔyate.

Yesus kɛ gbo garama

24 Kε Yesus bene bejεke bene ma dya ke Kapernawum kε, ε botu bete be diki bu moni garama te yi kombila mbanjo Njambiyε baka lεpe nye Piyer nde: «'Yite nde, yekele wun ti gboku garama te yi beηε kombila mbanjo Njambiyε kε na?» 25 ε nye yeηsa nde: «A gboku gboko.»

Ke Piyer ma dya nyiηε tu kε, ε Yesus kande bu lεpi lεpo nde: «Simon, o beηa nan? Bekum be meneti maka diya metiket nε moni garama ke bo be nda? 'Bo diya ke bo bono be dya ho ke bo bejεngwe?» 26 ε Piyer yeηsa nye nye nde: «Bo diya ke bo bejεngwe.» ε Yesus nje diyε nye nde: «'Yite tεdya nde, bono be dya ti gboku na, nduku? 27 Ma kamba yo me nje njangwe bo jatidye ke beya nje, ken ke nyangwe mato, nō bεta gey. Bosa njanjo te ε ta biye gey ko, nō suta nye bake numbu ne, o ta dolo sule wete. Nō bōη gbo ne garama te yembe ne yo.»

18

Nda kwa beso? (Mk 9; Lk 9)

1 Ndana, ke kiya ηgimo te bejεke be Yesus nja ke kεki ne diyε nye nde: «Yo nda ba kwa beso ke *Kando te yi kwey?» 2 ε Yesus jεba wete gbela monosike bu nye tembidyε ke bembe yan 3 lεpo nde: «Gbakasi yi mi lεpe nye wunε kε: Nge wunε ti yeηsa temo kpalō be nda bonosike, ko wunε ti nyiηε ke Kando te yi kwey na! 4 Dete, mumo hεne ε ta pidye yotu nda monosike nda yoko, mbete ta be nyangwete kwa beso ke Kando te yi kwey. 5 Sendi, mo te ε bu monosike nda yoko kimote keto mbe, yo mi yi mo te bu gba mi kimote. 6 Ma nge wete mumo kele yiηa yasi te yi yakama jatidye wete monosike ke njoka bono baka be tike temo ke yembe baka ke beya nje, nge bo lεpe ndi nde, bo bōη tari kokuna yasi kese ke ηgin mo te kwa bete nye ke man, yite bo jekima kelo kimō yasi ne nye budyate.

7 «O nyangwe mebōne mete yi ta balo ke to botu be meneti maka kε wa! Keto yo nde, meyasi mete yi yakama jatidye mumo ke beya nje kε yakanawe dya. Yasi wete, mebōne ta balo ke to mo te ε kele nde, yo dyan ko. 8 Nge be nde, wete bo yo ho wete kol wo ke kwadye jatidye we ke beya nje, nō kila yo li ne nan. Yo ta jeko be kimote ke yo nde, nyiηa ndi ne bo wete ho ndi ne kol wete ke dyobo, be ne jongwe, lanja nde, bo bεta we ke dite te yi ju kpo ne kpo kε ne mεbo ho ne mekol mo hεne yiηa ne jem. 9 Nge be nde, wete misi yo ke kwadye jatidye we ke beya nje, nō doka misi te mbete li ne nan. Yo ta jeko be kimote ke yo nde, nyiηa ndi ne misi wete ke dyobo, be ne jongwe, lanja nde, bo bεta we ke dite te yi ti dim kε ne misi mo hεne yiηa ne jem. 10 Wunε diy ne soso yi yeliye wete monosike ke njoka bono baka. Mi ke kobile lεpo nye wunε dεte, keto bejaki bete be bakidye bo baka ke diki nje ke mbombu Saηmbe te ε diyε ke dyobo ko menimo hεne. [11 Yo nde, *Mōno mumo ma njaki nje sa botu bete be ma dimbiye baka jangwe bo.]

Kano ke kasi sam te ε dimbiya ko (Lk 15)

12 «Ne beηa nan? Nge wete mumo be ne besam gomay, nge wete dimbiye, a kel nan? 'A ti pan pa tiko besam kamotan jo kamoni jo yitan jo yini te bari ke mbey medye, pa ke sa yoko ε dimbiya ko na? 13 Gbakasi yi mi lεpe nye wunε kε: Nge nye kwedya nye, a beki ne mesosa, lanja yike yi nye be no keto be kamotan jo kamoni jo yitan jo yini te bari be ti dimbiye baka. 14 Dete sendi, Saηgwe wun te ε diyε ke dyobo ko yeti ke jaye nde, wete mumo ke njoka bono baka yambila na.

Kasi tikina mumo ne ηgwete

15 «Nge mon kele yiηa beya yasi sunawe ne we, nō ken dolo nye ndi wunε yiηa ndeye nye ke beya yasi

te yi nye kelma ké. Nge nye jaye yo, yite o jonḡwa nye. ¹⁶ Nge nye seḡe kine jaye na, nò bôḡ bomo yiba ho yitati kè dolò ne nye, né wune nembu lèpi te ke mbombu botu baka yiba ho yitati be ta diyo ke mbey te baka. ¹⁷ Ma nge nye seḡe kine jaye sendi yan na, nò bôḡ lèpi te kè tedye njon botu bete be ma tiko temo ke yembe baka. Ma nge nye seḡe kine jaye yan na, nò bêḡa nye nda mo te e ti pa duwe Njambiyè na, beḡe nye nda botu be bonna moni garama. ¹⁸ Gbakasi yi mi lèpe nye wune ké: Yasi hene te yi wune ta kpo ke meneti maka, yo ta be sendi kponate dète ke kwey. Sendi, yasi hene te yi wune ta wunje ke meneti maka ta be sendi wunjinate dète ke kwey. ¹⁹ Gbakasi sendi yi mi lèpe nye wune ké: Nge bomo yiba ke njoka yun saḡwe metemo ke meneti maka yí diye ko kwalò yasi te nda, Saḡmbe te e diye ke dyobo ko ta nye bo ya te, ²⁰ keto ke mbey kome bomo yiba ho yitati ngbo saḡwa ne dino dyembe, mi womete ke njoka wan.» ²¹ Ndana, e Piyer teme kè ke kèki Yesus diye nye nde: «Nyanḡwe Kumande, nge maḡmbe diki kelo yinḡa beya yasi saḡwe ne mi, mi yakama tiko nye ne ngwete kumo menḡa ninḡo? 'Mi yakama tiko nye ne ngwete kumo menḡa yitan jo yiba?» ²² E Yesus yeḡsa nye nye nde: «Ja, mi yeti ke lèpo nde: Tiko ndi nye ne ngwete menḡa yitan jo yiba na. Mi lèpi nde: Tiko nye ne ngwete menḡa kamotan jo kaba menḡa yitan jo yiba.»

Kano ke kasi wete beya mo mesay

²³ «Yo dète, *Kando te yi kwey nda wete kumande te e kwadya duwe buyo meyasi mene yi ba ke mebo me botu be mesay bene ké. ²⁴ Ndana, pinḡo te yi nye ba ke tolò nembu yo dète ké, e bo dya ne wete mo mesay wene e ba ne moni ne kumo budya bemiliyon ko. ²⁵ Mo mesay ko ti be ne moni te yi gbo ne pilo te na. E masa wene pese nde, a ta

dyanḡwe nye nè nyari nè bono bene nè meyasi mene hene yí yokidye no. ²⁶ Ndana, e mo mesay ko nje balo ke nji mekol mene kuse mebon ke mbombu wene lèpo nde: «Tiso masa, gbiso mi kumo nde, mi yòkidya yo hene nye we.» ²⁷ Masa wene gwa ngwete wene budyate, e nye tike pilo yinori hene lèpo nde, a kwân.

²⁸ «Ke mo mesay ko ma kwa dète ké, e nye kè saḡwa ne wete mo njon wene yi bene nye dikima kelo mesay ko. E mo njon wene te ba ne pilo ne mil yitan jo yitati. E nye kenje bo biye ne nye soto nye ne dot ke ngin lèpo nde: «Gboko moni mbe nye mi.» ²⁹ Ndana, e mo njon wene te bale ke nji mekol mene ngweta ne nye lèpo nde: «Tiso, gbiso mi kumo nde, mi gboku yo hene nye we.» ³⁰ Yasi wete, ko a ti jaye na. A kwanma bu nye nye ke jobo kumo ke ngimo te yi nye gboma ne pilo yinori hene. ³¹ Ke botu bete be bene bo dikima kelo mesay baka ma beḡe yasi te yi kwanama ké, e yo kwadye bo temo budyate. E bo kwa kè yekidye meyasi mete yi kwanama hene ké nye masa wan. ³² Ndana, e masa mo mesay ko jeba nye lèpo nye nye nde: «We beya mo mesay! Kwey mi tikima pilo yo hene, keto we ngwetama ne mi. ³³ Nge ba kele yi we ti gwe ngwete mo njon wo nda yi mi gwa ne ngwete wo sendi ké?» ³⁴ Masa wene wokuma ngambi kanje nye nye besoja, e bo tedye nye nyanḡwe mebone kumo nde, a yokidya pilo ne hene nye nye.» ³⁵ E Yesus lèpe nde: «Yo dète sendi nda yi Saḡmbe te e diye ke dyobo ta kelo ne wune, nge wune diye kine tiko bemaḡ bun ne ngwete ne temo yun hene ke beya yasi te yi bo kele ne wune ké na.»

19

Kasi didya gwaki nè kasi diynate ko
(Mk 10)

1 Kε Yesus ma si lepina dεte kέ, ε nye tεmε kε Galile kwạ tokula kε kε meneti mε Yuda kε nginje Yurdε. 2 Nyangwε ngil bomo bengwa nye, ε nye jongwε botu bekon womete sidye mekon man. 3 *Befarisε njạ kε yene yί nje bobε nye. ε bo diyε nye nde: «'Membonga kε nye ka mumo dεti nde, a sόna bo nε nyari wene kε lεpi hene te yi yakama kpọ kέ?» 4 ε nye yeηsa nde: «'Yite nde, wune tί pa tolo mεlεpi maka yi dīye ketinate kε mekana mε Njambiyε nde: «Kε yi Njambiyε kusuma nε meyasi kε kandinatε kέ, a kusuma mbam kusonari?» 5 ε Njambiyε lεpε sendi nde: «Dete, mbam ta tikọ sangwε bene nyangwε jonna bene nyari nda kol bene jon. Bo hene yίba ta kpalo nje bε ndi mbundo wete.» 6 Komete, bo yeti se bomo yίba na, bo mε ndi mbundo wete. Ma dεte, mumo tί baka yasi te yi Njambiyε sima jangwε kέ na.» 7 ε *Befarisε nje diyε nye nde: «Ma keto nge yi Moyisi nya nje nde, mbam yakama keto mekana mε didya gwaki nye nyari yί sonε bo nε nye kέ?» 8 ε Yesus yeηsa nye bo nde: «Moyisi nya wune nje nde, wune sόna bo nε boma bun, keto metemọ mun nε keskere. Yasi wete, yo tί bε dεte kε yi Njambiyε kusuma nε meyasi kε kandinatε kέ na. 9 Ma mi kε lepọ nye wune nde: Mbam hene ε ta sonε bo nε nyari wene kine nde, a jatidya kol kε sε na, nge mbam te kwạ kε bụ mbaηa nyari nε megwaki, yite nye mọ kelna wanja.»

10 ε bejεke bene lεpε nye nye nde: «Ige bε nde, tεri mbam dεte kε mbombu nyari, yite yo yeti kε kame yaηa nde, mumo bόη nyari lalε na.» 11 ε Yesus yeηsa nye bo nde: «Yeti bomo hene yakama biye to lεpi kε na, yo ndi botu bεte bε Njambiyε nye bo dεti te yi biye to te baka. 12 Yo nde, baηa bomo jadfyikwε nyakote dεte, bo ti yaka duwε bomari na. Kε yi baηa, yo bomo nje kelo nde, bo bεki nyakote. Kε yi baηa sendi, yo bo nε nguru wan kwadyε diyọ dεte

kine bụ boma na, keto bo kε kwadyε kelo mesay mεte yi bεηε *Kando te yi kwey. Mọ te ε yakama woko lεpi kε jaye yo, na jaya.»

Yesus kε nye bonosike mekombila (Mk 10; Lk 18)

13 Diyọ kέ, ε bomo bụ seke seke bonosike kε no kε yi Yesus, na kase bo kε yotu yan ngweta nε Njambiyε kε to yan. Yasi wete, ε bejεke bame bo. 14 ε Yesus lεpε nye bo nde: «Nε tiki seke seke bonosike, nε bo nje kε yembε. Nε tί peti bo na, keto *Kando te yi kwey, yo yi njel botu bεte bε nda bo baka.» 15 Kε nye ma si kase mεbo kε yotu yan kέ, ε nye nje tōke kendi kwạ.

Wete mọ kusuku kε nje kε yi Yesus (Mk 10; Lk 18)

16 Ndana, ε wete mbam nje kε yi Yesus lepọ nye nye nde: «Yekele, mi kεl kwalo kimọ yasi te nda, nε mi bε nε jongwε te yi kpọ nε kpọ?» 17 ε Yesus yeηsa nye nye nde: «Keto nge yi wε diyε mi diyan kε kasi yasi te yi kimote kέ? Kimọ mumo ndi gba wete. Nge wε kwadyε bε nε jongwε te yi kpọ nε kpọ, bakidya membonga mε Njambiyε.» 18 ε mbam kọ diyε nye nde: «Membonga te yin?» ε Yesus yeηsa nde: «Kpε, wε tί woku mumo. Wε tί kel wanja. Wε tί gubu na. Wε tί pesi lεpi nye kε numbu mumo na. 19 Jeso songwε bene nyongwε. Sendi, kwadyikwε jakoso mumo nda yi wε kwadyε nε yotu yo kέ.» 20 ε gwanjọ kọ yeηsa nye nye nde: «Mi kε bakidye meyasi menori hene, bukwa sendi nge yi mi tί pa kelo kέ?» 21 ε Yesus lεpε nye nye nde: «Ige wε kwadyε bε nε njololo, kwangọ, ken dyangwε meyasi mọ hene bụ moni te kabo nye buka bomo. Dete, wε ta bε nε kusuku kε dyoobo, kε konje, nō bεngwε mi.» 22 Yasi wete, kε gwanjọ kọ ma woko dεte kέ, ε nye kwạ nε ngambi kε temo, keto a bā nε budya kusuku.

²³ E Yesus nje lepɔ nye bejেকে বেনে nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune k : Yo gba sulnate nde, mɔ kusuku ny na ke *Kandɔ te yi kwey. ²⁴ Mi ke lepɔ sendi nye wune nde: Yo j wnate nde, nyaŋgwe nyamɔ nde *samo yakama kw  lal  nedɔ ke njembi alula n  nde, mɔ kusuku ny na ke *Kandɔ Njambiy .» ²⁵ Ke bejেকে ma wokɔ lepi yinɔri k ,   bo  gbakima budyate lepɔ nde: «Ma  ge be d te, nda yakama j  kɔ?» ²⁶ E Yesus  gekila be e bo lepɔ nye bo nde: «K  yi bomɔ mumɔ yeti ne d ti te yi kelɔ d te na. Ma ke yi Njambiy , a ne d ti te yi kelɔ meyasi h ne.»

²⁷ Ndana,   Piyer b  lepi lepɔ nye nye nde: «Wuse ma tikɔ su meyasi h ne beŋgwe we. Yo ta nje be nan ke yusu?» ²⁸ E Yesus yeŋsa nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune k : Kom  *Mɔnɔ mumɔ ta nje d yɔ ke siya bekumande ne ke mɔy meluksa y  nje kombile sendi meyasi h ne ne kɔkɔ k , wune botu bete be beŋgwa mi baka, wune ta d yɔ sendi ke mesiya bekumande kamɔ jɔ yi a pesɔ jɔsi mekandɔ me botu Isarayel kamɔ jɔ yi a. ²⁹ Mumɔ h ne   ta tikɔ mety m ne, tikɔ beman  o bedyombu  o saŋgwe  o nyaŋgwe, tikɔ nyari  o bɔnɔ  o  gwan ne keto mbe, mɔ te ta kpalɔ be ne meyasi kw  yite. A ta be sendi ne jonɡwe te yi kpo ne kpo. ³⁰ Bosa bomɔ budyate ta nje be botu be njime. Sendi, botu be njime ta be bosa bomɔ.»

20

Kanɔ ke kasi botu be mesay

¹ «Yo nde, *Kandɔ te yi kwey nda wete masa mesay   punduma bemenmene ne kpuŋ y  k  gosɔ bomɔ, n  bo k  kel mesay ke  gwan *vinye ne. ² A kombila bene bo nde, a ta gbo bo nda yi bo diki gbo ne mɔ mesay ke yesɔ wete k . Ke kɔŋte,   nye kwanɔye bo kenje ke mesay ke  gwan ne. ³ Ke yesɔ ma bendɔ kumɔ ke pɔku hawa yitan jɔ yini k ,

  nye pund  sendi. A d l ba a bomɔ ke d yɔ ke babal kine ya a te yi bo kele na. ⁴ E nye lepe nye bo nde: «Wune sendi, wune k n kelɔ mesay ke  gwan mbe, mi ta nye wune yasi te yi ta yaka wune.» ⁵ E bo kw  k   gwan. D yɔ k ,   masa mesay kɔ pund  sendi ke bembe yesɔ, nje pundɔ sendi ke pɔku hawa yitati te yi bekoko. A kelma ndi nda yi nye kelma ne bari k . ⁶ D yɔ ke pɔku hawa yitan te yi bekoko k ,   nye nje pundɔ sendi dolɔ ba a bomɔ ndi ke d yɔ womete. E nye lepe nye bo nde: «Nge ba yi wune kwanɔye ndinɡele yesɔ waka kine ya a te yi wune kele k ?» ⁷ E bo yeŋsa nye nye nde: «Yo nde, ko mumɔ t  jeba wuse ne mesay na.» E nye nje lepɔ nye bo nde: «Wune sendi, wune k n kelɔ mesay ke  gwan mbe.»

⁸ «K  tu ma yinja k ,   nye lepe nye mɔ te   dikima d yɔ ne botu be mesay h ne kɔ nde: «Jebaŋgwe botu be mesay gbo mɔni yan nye bo. Kanda gbona yan ne botu bete be mi nj  jeba njime baka k  nɔ ke be bosa bete.» ⁹ Botu bete be nye jebama njime ke hawa yitan te yi bekoko baka nj . Bo gboma mumɔ h ne nda yi bo diki gbo ne mɔ mesay ke yesɔ wete k . ¹⁰ Ke kɔŋte,   botu bete be nye kandima jeba baka nje. Bo takima nde, bo ta biye mɔni kw  bari. Yasi wete, bo gboma sendi bo ndi nda yi bo gbo ne mɔ mesay ke yesɔ wete k . ¹¹ Ke bo ma biye mɔni d te k ,   bo lepina beyate sunɡwe ne masa mesay lepɔ nde: ¹² «Botu bete be we jebama njime baka kelma mesay ndi hawa wete. He wɔnduma su biriki kelɔ mesay ke baŋbaŋ yesɔ kande bemenmene kumɔ bekoko. Ma  ge kele yi we nje gbo sendi bo nda wuse k ?» ¹³ E masa mesay yeŋsa nye mba a nde: «Sɔ mbe, beya yasi te nda yi mi kelma ne we k ? Nduku,  he kombila nde, mi ta gbo we nda yi bo diki gbo ne mɔ mesay ke yesɔ wete k ? ¹⁴ Ma bonɡɔ mɔni yɔ, n 

lôndu ke keki mbe. Mi kwadye nye yasi nye mo te yi mi jebama njime ko ndi nda yo sendi. ¹⁵ 'Yite nde, mi yeti ka ne deti te yi kelo yasi te yi mi kwadye ne kusuku mbe na? 'Ma temo yo kwaki sungwe ne mi, keto mi kimo mumo?' » ¹⁶ E Yesus nje lero nde: «Yo sendi dete, botu be njime ta nje be bosa bomo. Sendi, bosa bomo ta nje be botu be njime.»

¹⁷ Ke ngimo te yi Yesus ba ke bendo yi ke pe Yerusalem ke, e nye jeba bejeka bene kamo jo yiba lero nye bo tande yan ke nje nde: ¹⁸ «Ne beta, wuse be bende ke pe Yerusalem baka: Bo ta bu *Mono Mumo kaje nye bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyen ne botu be ketina meyasi. Bo ta peso nde, bo woku nye. ¹⁹ Ke kante, bo ma nje bu nye kaje nye botu bete be yeti ke duwe Njambiyen baka, ne bo nyeti nye njuro nye ne njambala nje ngba nye ke kroa, a ma nje womiyen ke metu yitati.»

Nyangwe ne Jak bene Jan ke diyen

*Yesus yina yasi
(Mk 10)*

²⁰ Ndana ke, e nyangwe ne bono be Sebede bu bo ke yi Yesus, kuse mebon ke meneti yi diyen nye yina yasi. ²¹ E Yesus diyen nye nde: «We kwadyikwe nge?» E nye yensa nye nde: «Peso nde, bono bembey yiba baka diy metidye ke keki yo kome we ta bu diy kumande yo ke, wete pulo mbam bo, wete pulo gare yo.» ²² E Yesus yensa nde: «Wunen yeti ke duwe yasi te yi wunen diyen ke na. 'Wunen yakama hobiye ka pelo mebone mete yi mi ta hobiye ke?» E bo yensa nde: «He yakama hobiye.» ²³ E nye yensa nye bo nde: «Yo gbate nde, wunen ta hobiye pelo mebone mete yi mi ta hobiye ke. Ma yasi wete, ke kasi diy metidye ke mbam bo ho ke gare mbe, yeti mi kabe yo nye bomo na. Membey mete wokunangwen ne botu bete be Sanmbe sima si

kombile yo tike bo baka.» ²⁴ Ke bejeka te bari kamo ma woko yasi te yi Jak bene Jan lepima ke, e temo yan kwa sungwe ne bo. ²⁵ E Yesus jeba bejeka hene lero nde: «Wunen duwa nde, bekum bete be name bomo keto meneti baka ke bendo to yan bendo. Ma be nyangwen bomo bete be ke njoka yan baka ke kpalon nate bo nata. ²⁶ Yasi wete ke yun, yo ti kelnangwen dete na. Mo te e kwadye be nyangwete ke njoka yun ko yangwen kelon mesay nye wunen. ²⁷ Ma yoko e kwadye be bosa mumo ke njoka yun ko yangwen be bala beso. ²⁸ Yo dete, *Momon mumo sendi ne nguru wene ti ma njaki, ne bomo kelon mesay nye nye na. Yasi wete, a nja nda mo mesay yi nye jongwen dyen yi kolo ne budya bomo.»

Yesus ke bute misi me bembey yiba

(Mk 10; Lk 18)

²⁹ Ke ngimo te yi Yesus ba ke pundo duwe ke Yeriko bene bejeka bene ke, nyangwen ngil bomo ba ke bengwen nye. ³⁰ Yinori bana botu bete be ne dibina misi baka yiba ba metidye ke keki nje. Ke bo ma woko nde, Yesus ke kwa ke, e bo kembe nde: «Nyangwen Kumande, Monon Davit, gwako ngwete wusu!» ³¹ Bo dikima bame bo, ne bo difi numbu. Ko dete, bo nja kumbo kwa to te nde: «Nyangwen Kumande, Monon Davit, gwako ngwete wusu!» ³² Ndana, e Yesus teme jeba bo diyen bo nde: «Ne kwadyikwe nde, mi kelon nge nye wunen?» ³³ E bo yensa nye nde: «Nyangwen Kumande, kelon nde, misi musu beta ngwene.» ³⁴ Yesus gwa ngwete yan kpoke misi man. Ndana ndana, e bo kande beta yasi kwa bengwen nye.

21

*Yesus ke dyen ke Yerusalem
(Mk 11; Lk 19; Jn 12)*

¹ Bo kendima wuta ne Yerusalem, kumo ke Betfage ke pulo *Keki meoliviye. E Yesus tome bana bejeka

yiɓa kenje mbombu lepo nye bo nde: ² «Wune kên ke dya te ε ke mbombu wun ko. Ne nyiɓna dya deke wune ta dolo wete nya tofu tinɓate nè mɔno wene. Nè wune wúnja bo nje nye mi. ³ Nge mumo lepe yiɓa yaɓa nye wune, nè wune yênsaɓgwe nde: <Nyangwe Kumande ke kwadye bo.> O béɓa, ndana ndana a má soɓe bo ne bo.» ⁴ Yo nde, meyasi kwanɓama deɓe, né lepi te yi mo punja meɓe me Njamɓiye leɓima ké si tɔndu. A leɓima nde: ⁵ <Nè lèpi nye Ngɔndu Siyɔɓ*fl* nde: Beɓa, kumande wo yima pe yo. Temo ne deke ne te. A bendima nya tofu. A bendima mɔno tofu te yi nyaɓgwe dikima sobe memapi ko.> ⁶ Bejeko ka, ε bo kele nda yi Yesu leɓima nye bo ké. ⁷ Bo boɓma nya tofu nè mɔno te dya no, bu melambo man jono ke to yan, ε Yesu kwa bendo bo diyo ke to yan. ⁸ Sulɔ botu bete be ba ke moy ngil baka boɓma melambo man jono ke nje, ε baɓa leke yan mɔno bo mejeti bete ke nje. ⁹ Ngil botu bete be ba mbombu nè be ba ke koɓ ne baka dikima kemo nde: «*Hosana Mɔno Davit! Mekombila ne yoko ε nje ne diɓo Baba Mboko ko! Njamɓiye bêki ne meluksa ke kwey!» ¹⁰ Ke Yesu ma nyiɓe ke Yerusalem ké, ε ndiɓgeɓe dya be ne kamtana. Bomo dikima diye nde: «Yoko ba nda?» ¹¹ E bomo yeɓa nde: «Yo Yesu te mo punja meɓe me Njamɓiye, nye mo Nasaret ke Galile.»

Yesu ke dudyɓe botu be dyaɓgwa meyasi ke mbanjo Njamɓiye (Mk 11; Lk 19; Jh 2)

¹² Yesu dyaɓma nyiɓe mbanjo Njamɓiye, ε nye dudyɓe bomo hene be ba ke dyaɓgwe nè be ba ke bomo meyasi womete baka. A tindima metebel me botu be senjina mɔni nè mesolo me botu be dyaɓgwa bepepo bete ke meneti ¹³ lepo nye bo nde: «Yo ketinate ke mekana me Njamɓiye nde: <Bo ta jeba tu dyembe nde tu menɓweta.> Ma yasi wete, wune ke kpalɔ yeɓa

yun yo ne gbaɓ botu be gubɔ.» ¹⁴ Baɓa botu bete be ne diɓina misi baka nè botu be ndembil nja ke yi Yesu ke mbanjo Njamɓiye, ε nye sidye mekosu man. ¹⁵ Ko deɓe, ke bekum be botu be nyena sadaka nye Njamɓiye nè botu be ketina meyasi ma beɓe mberi meyasi mete yi nye kelma, woko sendi nda yi boɓosike dikima kembidya ke moy mbanjo Njamɓiye nde: «*Hosana Mɔno Davit!» ké, ε temo yan kwa. ¹⁶ E bo lepe nye Yesu nde: «'We ke woko yasi te yi bo lepe ké?» E nye yeɓa nde: «I, mi ke woko. 'Ma yite nde, wune ti pa tolo meɓe maka yi diye ketinate ke mekana me Njamɓiye ké na? Yo ketinate nde: <We kelma nde, ko seke seke boɓosike nè baka be ndi ke dya beɓi baka lúksa we.> » ¹⁷ Ke nye ma si lepo deɓe ké, ε nye ngbeɓe bo pundo duwe womete ke Yerusalem kwa ke ya ke Betani.

Yesu ke kita ne figiye (Mk 11)

¹⁸ Misi pupɓe bemenmene ke ngimo te yi Yesu ba ke yokwe ne koko ke Yerusalem ké, nja ba ke kelo nye. ¹⁹ Ke nye ma kanɓe misi, a béɓa wete njuku *figiye ke keki nje. E nye kwa kè, a sém ndi memboru ne memboru ne gbi. E nye lepe nye njuku figiye te nde: «Yo siyma boɓe, ko we ti wumo se ko mbumo wete ne wete mbanja yeso na.» Ndana ndana, ε njuku figiye enoru gwe soso ne kawoyo. ²⁰ Ke bejeko ma beɓe yasi yinori ké, ε bo ngbakima lepo nde: «Kelma nan yi njuku figiye ko gwa soso ndi ndana ndana deke ké?» ²¹ E Yesu yeɓa nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Nge wune tike gba temo ke yi Njamɓiye kine meso na, wune ta kelo yasi kwa yike yi mi kelma ndana ne njuku figiye ko ké. Ko wune lepi nye keki te yoko nde: <Dukwe waka kè balo ke maɓ,> yo má kelna deɓe. ²² Yasi hene te yi wune ta diye Njamɓiye

ke menḡweta mun, tiko gba temo ke yene, a ta nye wune yo.»

*Deti Yesus wúla ke yi Njambiye
(Mk 11; Lk 20)*

²³ Yesus njá kwá kè ke mbanjo Njambiye. Ke ngimo te nye bá ke tedye bomo melépi me Njambiye ké, ε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye nè betomba be dya nje ke yene diye nye nde: «Deti te yi we kele ne meyasi mete yike ké wúla we? Sendi, nda nye we deti nde, kelo meyasi mete?» ²⁴ E nye yeḡsa nye bo nde: «Mi sendi, mi ndi ne lepi wete yi mi ta diye wune. Nge wune yeḡsa nye mi, mi má nje lepo nye wune mbey kome deti te yi mi kele ne meyasi mete wule ké. ²⁵ Nda tome Jan nde, a njáki tɔpe bomo ke moroku? 'Yo Njambiye ho yo bomo?» Ndana, ε bo kande mediyna tande yan lepo nde: «Iḡge wuse lepe nde: Yo Njambiye, yite a ta diye wuse nde: Ma keto nge yi wune ti tike temo ke yasi te yi nye lepima ké? ²⁶ Ma nge wuse nje yeḡsa nde: Yo bomo, yite wuse yákanḡwe kambɔ ngil bomo, keto bomo hene ke beḡe nde, Jan mo punja melépi me Njambiye.» ²⁷ Dete, ε bo yeḡsa nye Yesus nde: «Wuse yeti ke duwe na.» E nye nje lepo nye bo nde: «Mi sendi, mi yeti ke lepo yana nye wune ke kasi deti te yi mi kele ne meyasi mete ké na.»

Kano ke kasi baḡa bono bembam yiba

²⁸ «Ne ta lepo nde nge ke kano te yi wune ta woko ndana ké? Mbanja mbam ba ne bono bembam yiba. E nye lepe nye tomba te nde: «Mɔnmbɛ, ken kelo say ke ngwan mbe muka.» ²⁹ E nye yeḡsa nde: «Kway na.» Diyo ké, ε nye diye ne ngbum take yasi teme kwá kè ngwan. ³⁰ Ndana, ε nye dole ndembi te lepo ndi kiya yasi te yi nye lepima nye yoru ké nye nye. E nye yeḡsa nde: «I Da, mi ta kè.» Ma yasi wete, a ti nje kè na. ³¹ Ke njoka bono baka

yiba, nda wokuma men sanḡwe ko?» E bo yeḡsa nde: «Yo tomba te.» E Yesus nje lepo nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Botu be bonna moni garama nè boma bete be jonna ke sap sap jonḡwe baka ta kande nyiḡe ke *Kando Njambiye tiko wune. ³² Yo ta beḡna dete, keto Jan njá ke yun tedye wune nje te yi ne ngbeḡ, ma wune ti tike temo ke yasi te yi nye lepima ké na. Yasi wete, botu be bonna moni garama nè boma bete be jonna ke sap sap jonḡwe baka tikima yan temo ke yasi te yi nye lepima ké. Wune kómbila beḡe yun meyasi menori hene. Ma ne nde, wune njáki yeḡsa temo ke kɔḡte yi tiko temo ke yasi te yi nye lepima ké, wuse ti kele dete na.

Kano ke kasi beya botu be

*bakidya ngwan
(Mk 12; Lk 20)*

³³ «Wune woku sendi wete kano. Wete masa mesay sama ngwan *vinye. E nye kele kakwe lito ne yo, timo mbey sɔpita membumo, sumo sendi donḡbe donḡbe tu yi pemna ngwan. E nye nje kanje yo hene nye baḡa botu be mesay nde, bo bakidya, be sendi ne ngabiye te yan kete. Ke kɔḡte, ε nye kwá kè londunate ke yiḡa meneti. ³⁴ Ke ngimo te yi membumo ma si deto ke ngwan ké ma dya, ε nye tome baḡa botu be mesay kenje ke yi bari, né bo njese nye yiḡa kwalo membumo me ngwan. ³⁵ Yasi wete, ε botu be ba ne mesay te bari biye bo mende wete, wo mbanja, lu mo yitatite ne metari wo. ³⁶ Ke kɔḡte, ε nye tome sendi baḡa botu be mesay budyate kwá be mbombu. E bo kele ne bo ndi nda yi bo kelma ne bosa bomo ké. ³⁷ Yi sidye no, ε nye nje tomɔ mono wene kenje lepo nde: «Bo ta kambɔ, keto yo mɔnmbɛ.» ³⁸ Yasi wete, ke botu baka ma kanje misi beḡe ne nye ké, ε bo lepe tande yan nde: «Mo te ε ta tika ne meliko, eko. Ne njáki, he woku nye, né wuse tika no.» ³⁹ E bo

biye nye kè bete ke kɔŋ ɲɔwɔŋ wo. ⁴⁰ Ma ndana, kome sa ɲɔwɔŋ ta kè nje ké, a ta kelo nan ne botu baka?» ⁴¹ E bo yeŋsa nye Yesu nde: «A ta girise beya botu benɔri ne nyalɔ, nje kanɛ ɲɔwɔŋ nye baŋa botu be mesay be ta nye nye mɛmbumɔ ke ɲɔgimɔ dya.» ⁴² E Yesu nje lepo nye bo nde: «'Yite nde, wune ti pa tolɔ lepi ke yi diye ketinate ke mekana me Njambiyɛ ké na? Yo ketinate nde: <Tari*f1* te yi botu be sumna tu seŋma kɔ kpalma nje be saŋgwe kondu. Ma yasi ke, yo mekele me Baba Mbokɔ, yo yasi te yi wuse beŋe ɲɔbakima.> ⁴³ Dete, mi ke lepo nye wune nde: Njambiyɛ ta soŋe *Kando dyene ke mebo mun, a má nje kanɛ yo nye kando te e ta kelo meyasi ne ɲɔbenɛ nda yi nye Njambiyɛ kwadye ké. [⁴⁴ Nge mumɔ balɛ ke Tari te, a ta lekwe ne mutu mutu. Sendi, nge Tari te balɛ ke to mumɔ, yo ta kɔkɔ nye ne mbɔl.]» ⁴⁵ Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nè *Befariŋ wokuma mekanɔ menɔri, e bo duwe nde, Yesu lépinangwe ne bo. ⁴⁶ Bo saŋma nje te yi biye nye, yasi wete, bo ba ke kambɔ ɲɔl bomɔ, keto bomɔ beŋma nde, Yesu mɔ punja melepi me Njambiyɛ.

22

Kano ke kasi nyaŋgwe dina (Lk 14)

¹ Yesu njá kè sendi mbombu lepina nye bomɔ ne nje mekanɔ. A lepima nde: ² «*Kando te yi kwey ke boŋna ne wete kumande te e kelma jeso gwaki mɔnɔ wene e mbam kɔ. ³ A tomma botu be mesay bene kè jeba ne botu bete be nye jebama ke jeso baka. Yasi wete, botu bete ti kwadye nje na. ⁴ A njá basidyɛ tomɔ baŋa botu be mesay lepo nde: <Ne kèn lepo nye botu bete be mi jebama baka nde: Mi sima kombile medye hene. Mi woma benday nè benyamɔ bete be ne mutɔ baka. Meyasi me kombilate, bo njáki ke jeso.> ⁵ Yasi wete, botu bete yeliya

jeban te toke kendi yan kwa. Yoko e teme kè ɲɔwɔŋ ne, yoru e kwa kè dyaŋgwe mejeŋ mene. ⁶ Bukwe te baka temma biye botu be mesay be kumande tedye bo meboŋe wo bo. ⁷ Temɔ kumande kwama budyate, e nye tome besɔja bene si kè girise ne beya botu be wona bomɔ baka, lodye dya dyan. ⁸ Kumande njá lepo nye botu be mesay bene nde: <Mi ma komsa jeso, ma botu bete be mi jebama baka ti yaka ne jeso te na. ⁹ Ndana, ne kèn ne memano yi kè nɔ. Bomɔ hene te yi wune ta dolɔ, wune lepi nye bo nde, bo njáki ke jeso.> ¹⁰ Botu be mesay ka ne boku menje ɲɔbo bomɔ hene te yi bo dolma, ko beya bomɔ ko kimɔ bomɔ. E tu jeso tonde ne bomɔ ne ɲɔbenɛ. ¹¹ Kumande njá nyiŋe tu yi nje beŋe bomɔ, a sém mbaŋa mumɔ ke njokate kine lambɔ jeso gwaki ke yotu na. ¹² E nye diye nye nde: <So mbe, yo kwaŋnama nan yi we nyiŋma waka kine lambɔ jeso gwaki ke yotu ké?> Mbam diyma ne kpingbili kine bute numbu na. ¹³ E kumande lepe nye botu be mesay nde: <Wune biya nye woto mekol nè mebo mene toke nye bete ke se ke yitil. Yo womete kome nye ta lelo nyambo mesu.> ¹⁴ Yo nde, Njambiyɛ jebangwe bomɔ budyate, ma baka be nye toke ke njokate baka ti buyo na.»

Yesu nde, bomɔ gbôku garama

nye Sesar

(Mk 12; Lk 20)

¹⁵ Ndana, e *Befariŋ kwa kè kelo kutu yi beŋe ne nje te yi bo yakama dongidye ne Yesu wule ke yasi te yi nye ne ɲɔguru wene ta lepo ké. ¹⁶ Bo tomma bejeki ban nè baŋa botu bete be ba ke njɔŋ kumande Herod baka kenje ke yi Yesu lepo nde: «Yekele, he duwa nde, we mɔ gbakasi. We tedya nje Njambiyɛ gbate gbate ko ke misi me nda, keto we ti ban yo mberi misi me mumɔ na. ¹⁷ Ma, lepo yasi te yi we take ke lepi ke ké: 'Membonɔga lepi ka nde,

mumɔ gbôku garama nye *Sesar ho a tî gboku?»¹⁸ Yasi wete, Yesus duwà beya metake man. E nye yeŋsa nde: «Wune botu be likisi, wune bóba mi keto nge?»¹⁹ Wune pân pa tedye mi mɔni te yi bo diki gbo ne garama ké.» E bo nje ne sule wete bɔ kanɛ nye nye.²⁰ E nye diyɛ bo nde: «Yike yekambiyɛ to nda? Meketɛ mete yike tédya nda?»²¹ E bo yeŋsa nye nye nde: «Yo yi Sesar.» E nye nje lɛpɔ nye bo nde: «Dete, wune nyêki Sesar meyasi mete yene, nye Njambiyɛ meyasi mete yene.»²² Bo wokuma nda yi Yesus yeŋsama ké, e bo ngbakima ngbese nye tɔke kɛndi si kwà.

*Kasi womiya bomɔ
(Mk 12; Lk 20)*

²³ Kɛ kiya yesɔ te *Besadusɛ be lɛpɛ nde, bemuɲ tî womiyɛ baka njà ke yi Yesus lɛpɔ nye nye nde:²⁴ «Yekele, Mɔyisi lɛpɛma nde: «Nge mbam gwe kinɛ tikɔ mɔnɔsike na, nè maɲ ne mbam te bóɲ kuso, na ja bene nye yí kwanɲye ne dínɔ maɲ e gwà kɔ.»²⁵ Ma yo bɔ ne baɲa bóɔ bembam yitan jɔ yiba be jadya ke mɔy yan, bo jɔɲnama ke njoka wusu. Tomba te boɲma nyari nje gwe. Nda a tî ja ké, e ndɛmbi te bɔ kuso maɲ.²⁶ Yo njà kwanɲa ndi sendi dɛte nè ndɛmbi te nè mɔ yitatite kumɔ ke mɔ yitan jɔ yibate.²⁷ Diyɔ ké, e nyari nje gwe sendi ke kɔɲ yan hɛnɛ.²⁸ Ma ke yesɔ te yi bemuɲ ta womiyɛ nɔ ké, ke njoka bembam baka yitan jɔ yiba, nya kɔ ta nje be nya nda, keto bo hɛnɛ boɲma nye ne megwaki?»²⁹ E Yesus yeŋsa nye bo nde: «Wune ke mɔy meɲɔsɔ, keto wune ke ndekima yasi te yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ ké, ndekima sendi ngunɲudye Njambiyɛ.³⁰ Yo nde, komɛ bemuɲ ta womiyɛ ké, megwaki tî beɲna se na. Yasi wete, bomɔ hɛnɛ ta jɔɲna nda yi bejaki be Njambiyɛ jɔɲna nɔ ke dɔyɔbɔ ké.³¹ Ma ke kasi womiya

bemuɲ, 'yite nde, wune tî pa tɔlɔ ka yasi te yi Njambiyɛ lɛpɛma nye wune ké na? Njambiyɛ lɛpɛma nde:³² «Mi mbɛ Njambiyɛ te e Abaraham, Njambiyɛ te e Isak, Njambiyɛ te e Yakɔp.» Yo nde, Njambiyɛ yeti Njambiyɛ bemuɲ na, nye Njambiyɛ te e botu bete be ne jɔɲ baka.»³³ Ngil botu bete be lɛngwa metɔ ke yasi te yi Yesus dɛkima lɛpɔ ké ngbakimama kwalɔ tedya yasi te yene.

*Kasi mbonɲa te e kwanɲma besɔ
kɔ
(Mk 12)*

³⁴ Kɛ *Befarisɛ ma wokɔ nde, a dɛbɛma numbu *Besadusɛ ke yeŋsa lɛpi te yi nye yeŋsama ké, e bo kwà wesidyɛ.³⁵ Wete ke njoka yan bɔ nyangwe mɔ tedya membonɲa. E nye diyɛ Yesus diyan yí lɛbiye ne nye. A diyma nye nde:³⁶ «Yekele, ke njoka membonɲa, yen kwà besɔ?»³⁷ E Yesus yeŋsa nye nye nde: ««Kwadyikwe Baba Mboko te Njambiyɛ wɔ ne temɔ yɔ hɛnɛ, ne sisiɲ yɔ hɛnɛ, ne dɔyano dɔy hɛnɛ.»³⁸ Bosa mbonɲa nè nyangwe mbonɲa te e kwanɲma besɔ hɛnɛ kɔ, eru.³⁹ Mbonɲa yibate e ke boɲna ne mbete, yo yɔkɔ e lɛpɛ nde: «Kwadyikwe mɔɲ nda yi we kwadye ne yotu yɔ ké.»⁴⁰ Membonɲa maka yiba be njuku membonɲa nè njuku melepi hɛnɛ te yi botu be punja melepi me Njambiyɛ lɛpɛma ké.»

Krist kwanɲma kumande Davit

⁴¹ Nda yi *Befarisɛ wesidyama ké, e Yesus diyɛ bo nde:⁴² «Ne táka nde, *Krist nda? Nye mɔnɔ nda?» E bo yeŋsa nye nye nde: «Nye Mɔnɔ Davit.»⁴³ E Yesus lɛpɛ nye bo nde: «Ma nge nje kelɔ nde, Kimɔ Sisiɲ nyêki Davit dɛti te yi jeba nye nde Kumande wene ké? Keto Davit lɛpɛma nde:⁴⁴ «Baba Mboko lɛpɛma nye Kumande wombe nde: Diyɔ metidyɛ ke mbam bɔ mbe kumɔ nde, mi síki kawule bependo bɔ tikɔ ke nji mekol mɔ.»⁴⁵ Ma nge Davit jeba nye nde Kumande,

yite Kumande wene ta kpalo nje be mono wene nan?»⁴⁶ Ko mumo wete ne wete ti be ne deti te yi yensa yaja nye nye na. Kande yeso te ko mumo wete ne wete ti bobo diyee se nye yija diyan na.

23

Bomo diya ne soso ne botu

be ketina meyasi

¹ Ndana, e Yesus lepe nye ngil bomo ne bejeka bene nde: ² «Botu be ketina meyasi ne *Befarisex ndana ke mbey Moyisi yi tedye membonga me Njambiyee yi Moyisi ketima ke nye bomo. ³ Dete, wune kel bakidye meyasi hene te yi bo ta lepo nye wune ke, ma yasi wete, ne ti jonangwe nda bo na, keto bo lepi ndi yasi lepo ke numbu kine nje kelo nda yi bo lepima ke na. ⁴ Bo kanya ditina memapi sobidye bomo ke beko. Ma yasi wete, bo ne nguru wan yeti ke sambile nyey bo wete kpoke ne yo na. ⁵ Bo kel mekele man hene nde, ne bomo bej bo. Dete, bo ke dokwe mono meyasi mete yi bo diki leje yi ne membonga me Moyisi ke moyte ke kwa yi beso, sewdye sendi meyasi mete yi bo nye ke numbu melambo man ke ne ndulen ndulen. ⁶ Bo san kpara membey ke metu medina, kwadye diyo ke bosa membey ke mambanjoo mewesidya me Beyuden. Bo kwadyikwe nde, bomo ke nyeno bo ke membey kome bomo diki wesidya ke, ⁷ kwadye sendi nde, bomo ke jebangwe bo nde yekele. ⁸ Ma nge be wune, wune ti san nde, mumo jebangwe wune nde yekele na, keto wune ndi ne Yekele wete ne wete. Ma wune hene beman ne beman. ⁹ Wune ti jebangwe wete mumo ke to meneti nde da na, keto wune ndi ne Da wete ne wete, yo yoko e diyee ke kwey ko. ¹⁰ Ne ti san nde, mumo jebangwe wune nde masa na, keto wune ndi ne Masa wete ne wete, yo *Krist. ¹¹ Mo te e be nyangwete ke

njoka yun kwa beso ko yakangwe kelo mesay nye wune. ¹² Mo te e bendidye yotu kenje kwey, Njambiyee ta pidye nye kenje nji. Ma yoko e pidye yotu kenje nji, Njambiyee ta kpalo bendidye nye kenje kwey.»

Yesus ke ndeye botu be ketina

meyasi ne Befarisex (Lk 11)

¹³ «Mebone ta balo ke to yun, wune botu be tedya membonga ne *Befarisex, wune botu be likisi, keto wune ke diboo numey te yi *Kando te yi kwey ke mbombu bomo. Wune ne nguru wun yeti ke nyine kete na, ma wune yeti ke tiko nde, botu bete be kwadye nyine kete baka nyina na. [¹⁴ Mebone ta balo ke to yun, wune botu be tedya membonga ne Befarisex, wune botu be likisi! Keto wune ke wenjile meyasi hene ne mbul ke mebo me bekuso bomari diki nje kelo sewna mengweta, ne bomo bej nde, wune kimo bomo. Dete, Njambiyee ta jese wune detinate tedye wune nyangwe mebone kwa to te.]

¹⁵ «Mebone ta balo ke to yun, wune botu be tedya membonga ne Befarisex, wune botu be likisi! Keto wune ke bendoo melandi ke no ke to meduku, ke mekendi ke to meneti yi sa mo te e ta yensa temo nyine ke mison yun. Ma nge nye si nyine dete ke, wune kpalma nje kelo nde, a beki yoko e ta ke dite te yi ti dim ke, keto wune ta kelo nde, a kel beya yasi kwa wune menga yiba.

¹⁶ «Mebone ta balo ke to yun, wune botu be dibina misi be kende ne bomo baka! Wune lepi nde: <Nge mumo kinja mbanjo Njambiyee, a yakama diyo kine tonje yasi te yi nye kpoma ke na. Yasi wete, nge nye kinja lor te yi diyee ke mbanjo Njambiyee ke, na tonjukwe yasi te yi nye kpoma ke.> ¹⁷ Ma wune belem, wune botu bete be ne dibina misi baka, nge kwa jakoso, yo lor ho yo mbanjo Njambiyee te yi kele nde, lor te wokunangwe ndi ne

Njambiyε kε? ¹⁸ Wunε lεpi sendi nde: <Nge mumo kinja ne dino mbey nyena sadaka nye Njambiyε kε, a yakama diyoo kine tonje yasi te yi nye kpoma kε na. Yasi wete, nge nye kinja sadaka te yi bo nja kase ke mbey nyena sadaka kε, na tonjukwe yasi te yi nye kpoma kε.> ¹⁹ Ma wunε botu bete be ne dibina misi baka, nge kwa jakoso, yo sadaka te yi bo nje no kε, ho yo mbey nyena sadaka te yi kele nde, sadaka te wokunangwe ndi ne Njambiyε kε? ²⁰ Mo te ε kinja mbey nyena sadaka nye Njambiyε, a kinjangwe mbey nyena sadaka gbeso ne meyasi hene te yi diyε kete kε. ²¹ Mo te ε kinja mbanjo Njambiyε, a kinjangwe mbanjo gbeso ne mo te ε diyε kete ko. ²² Sendi, mo te ε kinja dyobo, a kinjangwe siya bekumande te yi Njambiyε gbeso ne mo te ε ke diyoo kete ko.

²³ «Mebone ta balo ke to yun, wunε botu be ketina meyasi ne *Befarisε, wunε botu be likisi! Keto ke gbela membunjo nde *mant ne *anis ne *kimε wunε ke bu yasi hene ke njokate baka ke mengabiye kamo kamo, bu kwaloo ngabiye te wete wete nye Njambiyε. Wunε ke kpalo tikoo kelna kpasa meyasi mete yi diyε ke moy membonga nda pesina lepi ne ngben ne gwena besoo ngwete ne tikina temoo ke yi Njambiyε. Ma yo yite yi wunε yakanngwe kelo kine tikoo kelna bukwe meyasi mete yiri na. ²⁴ Wunε botu bete be ne dibina misi be kende ne bomoo baka, wunε ke se menjam soje gbela monoo dyengil kete kpalo nje tikoo nyangwe nyamoo nde *samo kete menoo nye.

²⁵ «Mebone ta balo ke to yun, wunε botu be ketina meyasi ne *Befarisε, wunε botu be likisi! Keto wunε weya ndi kon peloo ne kon pan, yasi wete, moy te tondunate ne meyasi me guboo ne beya meyasi mete yi wunε nye temoo yun kete kε. ²⁶ We *Farisε te mo dibina misi pan pa weye moy peloo ne moy pan, ne

kon te nje be pupunate.

²⁷ «Mebone ta balo ke to yun, wunε botu be ketina meyasi ne *Befarisε, wunε botu be likisi! Keto wunε nda mebonsojete mete yi bo si lombε konoo kete kε. Ke puyε, kimoo yaŋa deke ne ngerε ngerε, ma moy te tondunate ne meyesoo me bemun ne kwaloo yasi nye hene. ²⁸ Wunε ndi sendi dete ke mbombu bomoo. Deke oo ba nde, wunε ne ngben, ma ke moy metemo mun likisi ne yina beya meyasi mete yi membonga bene kε kete ne ngben.

²⁹ «Mebone ta balo ke to yun, wunε botu be ketina meyasi ne *Befarisε, wunε botu be likisi! Keto wunε ke womoo mebonsojete me botu be punja melēpi me Njambiyε, kerke mebonsojete me ngben bomoo. ³⁰ Ma wunε ke kpalo nje lepoo nde: <He ma diy ke ngimoo te yi besangwe busu ba no kete kε, ma wuse ti gbese bo sine bo yi wo ne botu be punja melēpi me Njambiyε na.> ³¹ Dete, wunε besa bete ke peso lepi yun ne nguru wun jaye nde, wunε bonoo be botu bete be woma botu be punja melēpi me Njambiyε baka. ³² Ma ndana, ne ken mbombu yi tonje ndi yasi te yi besangwe bun kandima kwey kε. ³³ Wunε benyone, wunε mbo yeri! Wunε ta kelo nan yi kambio ne mebone mete yi dite te ε ti dim tedye kε? ³⁴ Dete, mi ke tomoo botu be punja melēpi me Njambiyε ne botu be dyano ne botu be ketina meyasi kenje wunε. Wunε ta wo banja, ngba banja ke kroa, njuroo banja ne njambala ke membanjo mewesidya mun. Ne ta tedye bo nyangwe mebone ne medya yi ke no. ³⁵ Meyasi ta kwanja dete, ne mekiyo hene te yi botu bete be ti kele yina beya yasi yi nyanjama ke to meneti maka kε bal ke to yun, kande ke mekiyo me Abel te ngben mumoo kumoo ke mekiyo me Sakari te monoo Baraki yi wunε woma ke njoka mbanjo Njambiyε ne mbey nyena sadaka nye Njambiyε

ké. ³⁶ Gbakasi yi mi lèpè nye wuné ké: Mèyasi mete héné ta bálò ké to botu bé ngimò te yòkò.

³⁷ «Yerusalem, Yerusalem, wé é òfiki wo botu bé punja mèlèpi mé Njambiyé, lù botu bété bé Njambiyé tomé njese ké yò baka né metari wo, mi kwadya wesidyé bònò bò nda yi gway kubé gukule né bònò bènè ké nji mēpapò ménè ké! Ko òfete, né tì kwadyé na. ³⁸ Ma ndana né ta tika né tỳ òfyun gbongote. ³⁹ Yasi weté, mi ké lèpò nye wuné nde: Wuné tì bēñe se mi na kumò komé wuné ta duwé lèpò nde: «Mékombila né yòkò é nje né òfínò Baba Mbokò kò!» »

24

Kasi mèbòné mete yi ta nje ké (Mk 13; Lk 21)

¹ Ké ngimò te yi Yesus bā ké pundo ké mbanjò Njambiyé ké, é bējèké bènè kè ké kèki né lèpò nde, a sēngila ndi metù mé mbanjò Njambiyé. ² Yasi weté, é nye yēnsa nye bò nde: «'Nduku wuné ké bēñe mèyasi mēnòri héné? Gbakasi yi mi lèpè nye wuné ké: Kiné tari weté né weté ta òfiyò waka ké to jakòsò kiné nde, bò gbùngula bété ké mēnèti na.»

³ Ké kòñte, é nye kwà kè òfiyò metidyé ké *Keki mèoliviye. É bējèké bènè nje dolò nye tandé yan diyé nye nde: «Lèpò nye wusé, mèyasi mete ta kwanña ndenén? Yo nge yi ta tedye nde, njena yò nè siyna mbokò te yòkò ma wuta ké?» ⁴ É Yesus yēnsa nye bò nde: «Wuné òfiy né sòsò, ma mumò mé nje sebile wuné. ⁵ Kéto budya bómò ta nje né òfínò òfyembé lèpò nde: «Mi *Krist, mi kò!» Bò ta sebile budya bómò. ⁶ Né ta wokò bómò ké lèpò kasi mèfyambi, wokò ngum ngum te. Wuné tì gwaki kan yāna na, kéto mèyasi mete yākanḡwé kelna. Ndi nde, yite tì pa bē siyna mèyasi na. ⁷ Kando weté ta tēmé lù òfyambi né weté kando. Kumandé weté má tēmé lù òfyambi né jakòsò. Kòlò ta kelna ké yīña mēmbey,

sendi mēnèti ta ngwanḡwa ké yīña mēmbey. ⁸ Mèyasi mēnòri héné ta bē ndi gbela toñ mèbòné. ⁹ Bò ta kané wuné nye bómò, bò má tedye wuné beya nyangwé mèbòné wo wuné. Mèkandò héné ta bēnò wuné kéto òfínò òfyembé. ¹⁰ Dete, yo ta nje jatidyé budya bómò kēñjé ké beya nje. Bómò ta òfyangwina benna tandé yan. ¹¹ Budya bómò ta nje lèpò jā nde, bò botu bé punja mèlèpi mé Njambiyé. Bò ta jatidyé budya bómò ké beya nje. ¹² Kelna beya mèyasi mete yi mēmbongá bēné ké ta òfòkò òfòkò kè nò mbòmbu. Dete, sulò bómò tì kwadya se budyate kè nò mbòmbu nda yi bò kandima nò ké na. ¹³ Ma yòkò é ta gbisò kelò tīñ kumò ké siynate kò ta jù. ¹⁴ Bò ta pele Kimò Tom te yi lèpè kasi *Kando te yi kwey ké ké to mbokò héné, né mèkandò héné si woku. Ké kòñte, siyna mèyasi má nje òfyā yey.

¹⁵ «Yo nde, wuné ta bēñe mò te yi bò jeba nde *Nyangwé mò bēkidya mèyasi é kelé gbutu biye né mbanjò Njambiyé kò. Daniyel te mò punja mèlèpi mé Njambiyé lèpima kasi né. A ta nje òfiyò ké mbey te yi né kiyò ké. Ma mò te é tólé mèlèpi maka kò wòku to te òfiyò né sòsò. ¹⁶ Yite nè botu bété bé òfiyè ké mēnèti mé Yuda baka sēdyikwé kambò kè ké to mèkèki. ¹⁷ Mò te é ta bē ké tosiyò kò pìkwé kiné pa nyīñe tỳ nde, na kè bỳ yāna pundo nò na. ¹⁸ Sendi, mò te é ta bē ké ngwan kò tì yòkwé né kòkò nde, na pa kè bỳ lambò né na. ¹⁹ Ké ngimò te yite, boma bété bé ta bē né mòy nè baka bé ta bē ndi ké nye bònòsike bēri baka ta sangwa né mèbòné. ²⁰ Wuné ngwētangwé né Njambiyé nde, ngimò sokò te tì òfyāñ ké ngimò abekata ho ké weté yesò *Saba na. ²¹ Kéto ké ngimò te yite nyangwé mèbòné ta bēñna. Kande yi Njambiyé ma kúsu né mbokò kumò ndana yīña nyangwé mèbòné tì pa bēñna òfete na. Sendi, yīña nyangwé mèbòné tì bēñna se òfete weté yesò na. ²² Tì bēki nde, Baba

Mboko kâya buyo metu mete tiko ne ngbet na, ma mumo wete ne wete tí jù na. Yasi wete, a ta kaye yo, keto botu bete be nye sima si tóke baka. ²³ Ma nge mumo lepe nye wune nde: «Ha *Krist waka ho a wari!» wune tí jaya na. ²⁴ Keto botu bete be lepe ja nde, bo Krist nè baka be lepe sendi nde, bo botu be punja mɛlepi me Njambiyɛ baka ta nje. Bo ta kelo nyanɔwe meyekambiyɛ, kelo sendi nyanɔwe meyasi, simande bo yakama jatidyɛ ko botu bete be Njambiyɛ sima si tóke baka ke yiɔa beya nje. ²⁵ Ma mi ma lepo meyasi hene nye wune.

*Yesus ta kala nje
(Mk 13; Lk 21)*

²⁶ «Ma nge bo lepe nye wune nde: «Ha *Krist kaka ke konɔr!» wune tí ken na. Ho nde: «A ke mesoma ke tongari womaɔa!» wune tí jaya na. ²⁷ Yo nde, njena *Mɔno mumo ta be nda yi yesi mbiyo yese no ne verum, pano kande kome yeso punde kumo kome yeso bale ké. ²⁸ Ma ke mbey hene te yi mun yasi diyɛ kete, bedabo wésidyangwe womete.

²⁹ «Nge metu me nyanɔwe mebone menori siye ndi deke ké, yeso ta dimo, ngwende tí pano se na, besiso ta ketiyɛ ke kwey balo ke meneti. Meyasi mete yi ne ngungudye yi diyɛ ke kwey ké ta ngbokisa budyate. ³⁰ Ke konɔte, yasi te yi tedye nde, *Mɔno mumo yima ké ta pundo ke dyobo, mekando me bomo hene ke to meneti ta jaba. Bo ta beɔe Mɔno mumo ke nje ke to mekulutu ke kwey ne nyanɔwe ngungudye nè nyanɔwe meluksa. ³¹ A ta tomo bejaki bene ne nyanɔwe medombiya kenje ke membey hene kè wesidyɛ botu bete be nye sima tóke baka ke mebokoku me meneti maka yini ke mboko hene.

*Kano ke kasi figiye
(Mk 13; Lk 21)*

³² «Wune bôɔɔ dyanɔ ke yasi te yi *figiye tedye ké. Ke ngimo te

yi mebo mete me ke boye nè ke ngimo te yi memboru mete me ke lo, wune ke duwe nde, ngimo mbiyo ma wuta. ³³ Dete sendi, kome wune ta beɔe nde, meyasi menori hene me ke dyɔ, wune dúkwe nde, *Mɔno mumo me nedo te yi nje, yasi me ke ngin nyino. ³⁴ Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Ko botu bete be ne jon ke ngimo te yoko baka tí gwe hene kine nde, meyasi menori dyan na. ³⁵ Dyobo nè meneti ta si kwa yambile, ma ndi mɛlepi membe tí yambile ko wete yeso na.

³⁶ «Ma ke kasi yeso nè hawa te yi meyasi mete ta dyɔ kete ké, ko mumo wete ne wete yeti ke duwe na, ko bejaki bete be diyɛ ke dyobo ko *Mɔno, ndi Da nyepo duwe. ³⁷ Yasi te yi kwanama ke ngimo Noy ké ta kwanana sendi dete ke ngimo te yi Mɔno mumo ta nje kete ké. ³⁸ Ke metu mete yi mben tí pa dyɔ na, bomo dikima dyena, dye menjam, kelo megwaki, kenje bengondu ban ke megwaki kumo ke yeso te yi Noy nyinma no ke moy nyanɔwe kuka ké. ³⁹ Bomo tí be ke take yara na kumo nde, nyanɔwe mben dyanma si memiye bo hene. Yo ta kwanana sendi dete ke ngimo te yi Mɔno mumo ta nje ké. ⁴⁰ Ma ke njoka bambam yiɔa be ta be ke kelo mesay ke ngwan, a ta bu wete, tiko wete. ⁴¹ Ke njoka boma yiɔa be ta ngbo koko yasi ke tari, a ta bu wete, tiko wete. ⁴² Dete, wune pem yasi, keto wune yeti ke duwe ngimo te yi Nyanɔwe Kumande wun ta nje kete ké na. ⁴³ Wune dúkwe gba nde: Sa tu má dukwe ngimo te yi mo gubo nje no ne tu ké, ma nye ke pemo yasi, kambu mo gubo me nje leke tu nyine gubo meyasi. ⁴⁴ Dete wune sendi, wune komsangwe, keto Mɔno mumo ta nje ke ngimo te yi wune tí be ke take nde, a ta nje kete ké.

Kasi kimo mo mesay nè

*beya mo mesay
(Lk 12)*

⁴⁵ «Yo mɔ mesay te yen yi bo yakama be ne bibina temɔ ne nye? Yo yɔkɔ ɛ ne sɔsɔ yi masa wene tembidiya nye nde, a diy ne botu be mesay bene yi nye bo medye yaka ne ngimɔ te yi nye pesima ké. ⁴⁶ Mɔ mesay kɔ ne mesosa, nge masa wene yɔkwe dolo nye ke kelo dete. ⁴⁷ Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: A ta nje tembidiye nye, na diy ne meyasi mene hene. ⁴⁸ Yasi wete, nge mɔ mesay kɔ be beya mɔ mesay, a ta lepo ke moy temɔ ne nde: «Masa wombe tí yɔkwe ndana nedɔ na.» ⁴⁹ Ɔ béɲa, nge nye nye bo ke mendina besɔ botu be mesay, diyo ndi medye nè hɔbiya menjam bene botu be gwena menjam, ⁵⁰ yite wete yesɔ masa wene ta duwe dya ke yesɔ te yi nye ti be ke take nde, a ta dya kete na, ke hawa te yi nye ti duwe na. ⁵¹ A ta tedye nye nyanɔwe meɓone tiko ke nje son kelo ne nye nda yi bo kele ne botu be likisi ké. Yo womete kome nye ta lelo nyambo mesu.»

25

Kanɔ ke kasi banɔ beɲɔndu kamɔ

¹ «Ma kome *Kandɔ te yi kwey ta nje ké, meyasi ta kwanɲa nda yi yo kwanɲama nɔ ke kanɔ banɔ beɲɔndu kamɔ be boɲma melambo man yi kè saɲɔwa ne mbam gwaki. ² Ke njoka yan, yitan ti be ne dyanɔ na, ma bari betan ba ne dyanɔ. ³ Baka be ti be ne dyanɔ baka boɲma melambo man kine biye yiɲa karasin kwa nɔ na. ⁴ Ma baka be ba ne dyanɔ baka boɲma melambo man telo sendi yiɲa karasin ke mendaki biye kwa nɔ. ⁵ Mbam gwaki linjama kine nje nedɔ na, dete ɛ bo hene si donɲbo kwa ne jakɔ. ⁶ Ne bembe tu bo woku kambi: «Wune tɛma dɔ, mbam gwaki dyanɲa. Ne pundu kè saɲɔwa ne nye.» ⁷ Ndana, ɛ bo hene jemiye teme kobile melambo man. ⁸ Baka be ti be ne dyanɔ baka

nja lepo nye bari nde: «Ne nyêki wuse yiɲa mɔnɔ karasin yun, keto melambo musu ke si dimɔ.» ⁹ Ɛ bari be ba ne dyanɔ baka yeɲsa nde: «Ko na, yite tí yaka wuse sine wune hene na. Wune kpâl kè ke mbey dyanɔwate kè bɔmɔ yun mate.» ¹⁰ Piɲɔ te yi bo ba ke kè ke bɔmnate ké, ɛ mbam gwaki dya. Bari be komsama baka nyiɲma bene be mbam gwaki ke tu jeso gwaki, ɛ bo diɓe numey ne kpikip. ¹¹ Diyo te ke konɲe ké, ɛ beɲɔndu te bari nje dya yey kembidiya lepo nde: «Nyanɔwe mbam, nyanɔwe mbam, buta numey nye wuse.» ¹² Ɛ mbam nje diyo yeɲsa nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Mi yeti ke duwe wune na.» ¹³ Dete, wune pɛm yasi, keto wune yeti ke duwe yesɔ ko hawa te yi *Mɔnɔ mumɔ ta dya kete ké na.

Kanɔ ke kasi mesule me lɔr kamɔ (Lk 19)

¹⁴ «Kome *Kandɔ te yi kwey ta nje ké, meyasi ta kwanɲa nda yi yo kwanɲama ke kasi wete mbam te ɛ kwadya kè londunate ke wete meneti kɔ. Ke ngimɔ kwanɲe ɛ nye jeba botu be mesay bene kanɲe kusuku ne nye bo. ¹⁵ A kanɲa miliyɔn yitan nye bosa mumɔ, kanɲe miliyɔn yiɓa nye mɔ yiɓa, nje kanɲe miliyɔn wete nye mɔ yitati. A nya mumɔ hene beɲɔwe deti ne. Ke konɲe, ɛ nye toke kendi kwa. ¹⁶ Ndana ndana, mɔ te ɛ boɲma miliyɔn yitan kɔ kwanɲa si kè dɔkwe yo, kwedya sendi miliyɔn yitan dokidye ke to te yiri. ¹⁷ Mɔ yiɓa ɛ boɲma miliyɔn yiɓa kɔ kelma ndi sendi dete. A dolma miliyɔn yiɓa dokidye ke to te yiri. ¹⁸ Ma mɔ te ɛ boɲma ndi miliyɔn wete kɔ kwanɲa kè dɔkile meneti sɔɔye mɔni masa wene kete. ¹⁹ Yo kwanɲa budya metu ɛ masa wan nje yɔkwe. A jebama bo, né bo lepi yasi te yi bo kelma ne mɔni te ké. ²⁰ Mɔ te yi masa wene nya nye miliyɔn yitan kɔ nja ne

miliyɔŋ yitan te yi nye kwedyama dokidye ke to te yiri ké. E nye lepe nde: <Nyangwe mbam, we nya mi miliyɔŋ yitan, beɲa, miliyɔŋ yitan yi mi kwedyama dokidye ke to te ké!> ²¹ E masa wene lepe nye nye nde: <Kimɔ yaɲa! We mɔ mesay te yi bo yakama be ne bibina temɔ ne nye, we ne duwe bakidya yasi. We duwɔ bakidye yasi te yi ne mbet, dete mi ta nye we budya meyasi nde, diyɔ nɔ. Mi masa wɔ, inja ke diyɔ ke moy mesosa sine we!> ²² Mɔ te yi masa wene nya nye miliyɔŋ yiba ko nja sendi lepo nde: <Nyangwe mbam, we nya mi miliyɔŋ yiba, beɲa, miliyɔŋ yiba yi mi kwedyama dokidye ke to te ké!> ²³ E masa wene lepe nye nye nde: <Kimɔ yaɲa! We mɔ mesay te yi bo yakama be ne bibina temɔ ne nye. We duwɔ bakidye yasi te yi ne mbet, dete mi ta nye we budya meyasi nde, diyɔ nɔ. Mi masa wɔ, inja diyɔ ke moy mesosa sine we!> ²⁴ Ndana yey, e mɔ te yi masa wene nya ndi nye miliyɔŋ wete ko dya nje sendi. E nye lepe nde: <Nyangwe mbam, mi duwɔ nde, we ne nyano budyate. We ndem medye kine mbeki te yi we paɲma be na. We wesidya medye kine kwalɔ te yi we nyanja ke meneti na. ²⁵ Mi gwɔ wɔ, e mi bu miliyɔŋ wɔ kɛ sɔɔye ke moy meneti. Ma beɲa mɔni yo ke, boŋgo yo!> ²⁶ E masa wene yeɲsa nye nye nde: <We beya mɔ mesay, we mɔ dyem! We duwɔ nde, mi ndem medye kine mbeki te yi mi paɲma be na. Mi wesidya medye kine kwalɔ te yi mi nyanja na. ²⁷ Dete, ma we boɲma mɔni mbe kɛ tikɔ ke yi botu be bakidya mɔni, ma mi ta kɛ bu mɔni mbe ke yɔkwe ne liba ke to te. ²⁸ Ma wune sɔku miliyɔŋ te e ke bo ne ko kaɲe nye mɔ te e ne miliyɔŋ kamo ko. ²⁹ Yo nde, bo ta dokidye yasi nye mɔ te e me nɔ ko, a má nje be ke nyengwe. Yasi wete, pe yɔko e kine yaɲa ko, bo ta sukɔ ko mɔno yasi te yi nye nɔ ké. ³⁰ Ma pe yi beya

mɔ mesay ko e dimbidye ngimo ne gbelate ko, wune biya nye bete ke se ke yitil. Yo womete kome nye ta lelo nyambo mesu.> »

Kasi njena pesina josi

³¹ «Kome *Mɔno mumɔ ta nje ke moy meluksa mene bene bejaki bene hene ké, a ta kwɔ diyɔ metidye ke siya bekumande nɛ ke diyɔ meluksa mene. ³² Mekando me botu be meneti maka hene ta nje wesidya ke mbombu wene. A ta baka bo nda yi mɔ bakidya betiter baka njoka besam nɛ begbatabo ké. ³³ A ta bu besam kenje pulo mbam bo ne, bu begbatabo kenje pulo gare. ³⁴ Ndana, nye Kumande má nje lepo nye botu bete be ta be ke mbam bo ne baka nde: <Ne njâki, wune botu bete be Saɲmbe nya wune mekombila baka. Wune njâki nje namo *Kando te yi nye sima kombile tike wune piɲo te yi mboko ti pa kusuna na. ³⁵ Keto mi gwɔ nja, e wune nye mi medye. Mi gwɔ yesidye, e wune nye mi mɔroku nde, mi hɔbiya. Mi ba jengwe, e wune bu mi kimote. ³⁶ Mi ba sokere, e wune lenje mi lambɔ. Mi ba ke kono, e wune nje beɲe mi. Mi ba ke jobo, e wune nje lepidye mi.> ³⁷ Ma ndana, botu bete be Njambiye pesima nde, bo me ne ngben ke mbombu wene baka má nje diyɔ nye nde: <Nyangwe Kumande, wuse beɲa ba we we ke gwe nja, e wuse nye we medye? He beɲa we we ke gwe yesidye, e wuse nye we mɔroku nde, hɔbiya? ³⁸ Wuse beɲa we we nda jengwe, e wuse bu we kimote? Ho nde sokere, e wuse lenje we lambɔ? ³⁹ Wuse beɲa we we ke kono ho nde ke jobo, e wuse kɛ lepidye we?> ⁴⁰ Kumande má nje yeɲsa nye bo nde: <Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Mengimo hene te yi wune kelma yiɲa kimɔ yasi dete ne wete mumɔ ke njoka bemaɲ bembe baka, ko nde, bo bêki beɲgbanda, wune kél yo ne mi.> ⁴¹ Kɛ kɔnte, a má nje lepo nye botu bete be ke pulo

gare ne baka nde: <Wune j̄isa l̄ondo ke k̄eki m̄be, wune botu bete be Njambiȳe sima kita ne wune baka. Wune k̄en ke d̄ite te yi j̄u kpo ne kpo. Njambiȳe kombila yo yi *Kum beya m̄ekele bene bejaki bene. 42 Yo keto mi gw̄a nja, wune kine nye mi medye na. Mi gw̄a yesidȳe, wune t̄i nye mi m̄oroku nde, mi h̄obiya na. 43 Mi b̄a j̄engwe, wune kine b̄u mi kimote na. Mi b̄a s̄oker̄e, wune t̄i lenje mi lamb̄o na. Mi b̄a ke k̄on̄o, be ke j̄ob̄o, wune t̄i nje beɛɛ mi na.> 44 Ma bo sendi, bo ta diȳe nde: <Nyangwe Kumande, wuse b̄eɛa ba we we ke gwe nja, ke gwe yesidȳe ho j̄engwe ho s̄oker̄e ho ke k̄on̄o ho ke j̄ob̄o, e wuse diȳe kine kame we?> 45 Ndana, a m̄a nje yeɛsa nye bo nde: <Gbakasi yi mi lepe nye wune k̄e: M̄engim̄o hene te yi wune diȳma kine kel̄o kim̄o yasi d̄ete ne wete mum̄o ke njoka beman̄ bemb̄e baka, ko nde, bo b̄eki beɛɛbanda, yo mi yi wune diȳma kine kel̄o yo.> 46 Dete, beya botu baka ta k̄e sangwa ne m̄ebone kpo ne kpo. Ma botu bete be ne ngbeɛ baka ta be ne j̄ongwe te yi kpo ne kpo.>

26

1 Ke k̄onte, ke Yesus ma si lepo tedye meyasi men̄ori hene d̄ete k̄e, e nye nje lepo nye bejake bene nde: 2 <Wune duw̄a nde, bukwa ndi metu yiba, n̄e jes̄o *Paska Beyuden kelna. Bo ta biye *M̄on̄o mum̄o kan̄e nye bom̄o, n̄e bo ngba nye ke kroa.> 3 Ndana, e bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiȳe n̄e betomba be d̄ya wesidya ke mbanjo Kayif te nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiȳe. 4 Bo pesima nda yi bo ȳakangwe biye ne Yesus ne nje likisi ȳi wo ne nye. 5 Yasi wete, bo lepima nde: <Yo t̄i kelngwe ke bemb̄e jes̄o na, kamb̄o bom̄o me nje kel̄o meyasi ne hoyā hoyā.>

Wete nyari ke kumbe lobinda ke

*to Yesus ke Betani
(Mk 14; J̄n 12)*

6 Yesus b̄a ke Betani ke tu wete mbam nde Sim̄on, a b̄a ke k̄on̄o ne ndoko. 7 Diȳo k̄e, e wete nyari nje ke k̄eki Yesus ne wete ndaki tondunate ne yina lobinda te yi d̄ye budya m̄oni. Bo sama ndaki te ne yina tari nde albatere. P̄in̄o te yi Yesus b̄a ke d̄yena k̄e, e nya ko nje kumbe yo ke to ne. 8 Ke bejake ma beɛɛ d̄ete k̄e, e bo woke ngambi lepo nde: <To bekidya lobinda te yike ba ne nge? 9 Ma bo d̄yangwa lobinda ke yi yaka budya m̄oni b̄u yo kame ne botu be ngwete.> 10 Yesus wokuma yasi te yi bo b̄a ke nyingila k̄e. E nye lepe nye bo nde: <Wune nj̄angwe nya ko keto nge? A kelma kim̄o yasi ne mi. 11 Ne b̄eɛa, metu hene w̄une botu be ngwete ke diȳo ke kiya mbey, ma ke be mi, mi t̄i diȳo mbe sine wune ke kiya mbey metu hene na. 12 A kumbuma mut̄o ke yotu mbe ndana. A kelma d̄ete ȳi ladye ne pumbuna mbe. 13 Gbakasi yi mi lepe nye wune k̄e: Mbey hene te yi bo ta pele Kim̄o Tom ke to men̄eti hene, bo ta yekidȳe sendi yasi te yi nya ko kelma k̄e, n̄e bom̄o taki ne nye.> 14 Ndana k̄e, e Yudas te Iskariyot, nye e b̄a ke njoka bejake kam̄o jo yiba ko kw̄a k̄e ke yi bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiȳe 15 lepo nye bo nde: <Ne ta nye mi nge, n̄e mi d̄yangwe Yesus nye wune?> E bo kan̄e sule kamotati nye nye. 16 Ndana, e nye kande san̄a kim̄o ngim̄o te yi nye yakama d̄yangwe ne Yesus nye bo.

Yesus ke d̄ye jes̄o Paska

*bene bejake bene
(Mk 14; Lk 22; J̄n 13)*

17 Bosa yes̄o jes̄o d̄yena memampa mete yi kine nḡa kete k̄e d̄yanma. E bejake be Yesus nje diȳe nye nde: <We kw̄adyikwe nde, wuse k̄en kobile mbey d̄yena jes̄o *Paska te yo we?> 18 E nye yeɛsa nde: <Wune k̄en ke moȳ d̄ya ke yi mum̄o nde

kaɗye, né wune lepi nye nye nde: «Yekele nde: Ngimɔ mbe ma ɗya. Mi ta kwanɗye *Paska sine bejeki bembɛ ke yasi yo.» »¹⁹ Bejeki kelma nda yi Yesus leɓima nye bo ké. E bo kombile meɗye me *Paska.

²⁰ Ke bekoko ma ɗya ké, e Yesus kwaɗɗiɗo bene bejeki bene kama jo yiɓa yi ɗyena. ²¹ Piɗo te yi bo ba ke ɗyena ké, e nye lepe nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Mbanja mumo ke njoka yun ta ɗyanɗwe mi.» ²² Yo nya bo ngambi buɗyate ke temo. E mumo hene diye nye wete wete nde: «Nyanɗwe Kumanɗe, yo ka mi?» ²³ E Yesus yensa nde: «Mo te yi sine nye betima bo ke kiya kato meɗye wete ko, yo nye ta ɗyanɗwe mi. ²⁴ *Momo mumo ta kwaɗɗate nda yi yo ketinate ke kasi ne ke mekana me Njamɓiye ké. Ndi nde, meɓone ta balo ke to mo te e ta ɗyanɗwe nye ko. Bo ma ɗiy kine ja mo te, ma yo gba kimote buɗyate ke yene.» ²⁵ Yudas mo te e kanɗa nye nye bomo ko nja bu sendi lepi diye nye nde: «Yekele, yo ka mi?» E Yesus yensa nye nye nde: «Yo gba we!»

*Kasi meɗye me Njamɓiye
(Mk 14; Lk 22; 1Kt 11)*

²⁶ Piɗo te yi bo ba ke ɗyena ké, e Yesus bu mampa. Ke nye ma si nye Njamɓiye wosoko ké, e nye leke yo kanɗe nye bejeki bene lepo nde: «Wune bon, ne ɗyaki, yike membundo membe.» ²⁷ Ke konɗe, e nye bu pelo ne tena menjam ke moyte. Ke nye ma si nye Njamɓiye wosoko ké, e nye kanɗe yo nye bo lepo nde: «Wune hene hobiya yo. ²⁸ Keto yike mekiyo membe, yo mekiyo mete yi kele mbon. Mekiyo mete yi nyanjama keto buɗya bomo. Yo ta kelo nde, Njamɓiye tiki bomo ne ngwete ke mebeyo man. ²⁹ Mi ke kombile lepo nye wune nde: Ko mi ti hobiye se tena menjam maka na kumo ke ngimɔ te yi mi ta hobiye ne wete jonjate sine wune ke *Kando Sanɓbe.» ³⁰ Ke bo ma si jembina yi

lukse ne Njamɓiye ké, e bo kwa ke ke *Keki meoliviye.

³¹ Ndana, e Yesus lepe nye bo nde: «Yasi te yi mi ta sanɗwa no ke tu te yoko muka ké ta njanɗwe wune hene ke tikina temo te yi wune tike ke yembe ké jatidye wune ke beya nje. Keto yo ketinate ke mekana me Njamɓiye nde: «Mi ta muko mo bakidya besam, besam ma si wanja.» ³² Ndi nde, kome mi ta womiye ké, mi ta kande kumo Galile ne wune.» ³³ E Piyer bu lepi lepo nde: «Ige be nde, ke yi bomo hene, yasi te yi we ta sanɗwa no ké ta njanɗwe bo dete ke tikina temo te yi bo tike ke yo ké jatidye bo ke beya nje, ma pele yembe, ko yo ti beɗna dete wete yeso na.» ³⁴ E Yesus yensa nye nye nde: «Gbakasi yi mi lepe nye we ké: Ke gba tu te yoko muka piɗo te yi mbam kube ti pa koko, we ta tonɔ kumo menɗa yitati nde, we yeti ke duwe mi na.» ³⁵ E Piyer yensa nye nye nde: «Ko nde, son te biya mi sine we, ko mi ti tonɔ ne mbet nde, mi yeti ke duwe we na.» Bejeki hene leɓima ndi sendi dete.

Yesus ke ngweta ne Njamɓiye

*ke Getsemane
(Mk 14; Lk 22)*

³⁶ Ke konɗe, e Yesus kwaɗɗiɗo bene bejeki bene ke ke wete mbey nde Getsemane. E nye lepe nye bo nde: «Wune ɗiy metidye waka kumo ke ngimɔ te yi mi ta pa ke kaka si ke ngweta ne Njamɓiye ké.» ³⁷ E nye bu Piyer ne bono be Sebede yiɓa kwa no. E ngambi kande nyina ne ke temo, temo ne ba ne habubu. ³⁸ E nye lepe nye bo nde: «Temo mbe ne ngambi nda mi ta gwe. Wune ɗiy waka, wune ɗiy mejemsidye sine wune.» ³⁹ E nye nje kwa ke mbombu ne mbet, e nye bale ke meneti koto mbombu ngweta ne Njamɓiye lepo nde: «Sanɓbe, nge yo yaka, kelo nde, nyanɗwe mapi meɓone mete yike dukwe ke to mbe. Ma yo ti kelnanɗwe nda

yi mi kwadye ké na, yo kèlɔnɔngwe nda yi we kwadye ké.» ⁴⁰ E nye kè yɔkwe nje komɛ bejeki bɔ ké dolo bo ke jakɔ. E nye lɛpɛ nye Piyer nde: «Ko gbela hawa wɛtɛ, wunɛ tɪ weliye dɪyɔ mɛjɛmsidɪyɛ sine wunɛ na. ⁴¹ Wunɛ dɪy mɛjɛmsidɪyɛ, nè wunɛ ɲgwɛtɔngwe nɛ Njambiyɛ, ma mɛbɔbilan nje laɲsa wunɛ. Temɔ nɛ yesidɪyɛ kelna kimɔ yasi, ko dɛtɛ, mɛmbundɔ nɛ tekɔ.» ⁴² Kɛ mɛɲga yibate, ɛ nye jise kwɔ kè nɛ nan ɲgwɛta nɛ Njambiyɛ lɛpɔ nde: «Sanɲmɛ, ɲgɛ ti yaka nde, nyangwe mapi mɛbɔnɛ mɛtɛ dɪkwe kɛ to mɛbe kinɛ mi nɛ saɲgwa nɔ na, nɔ kèl nda yi we kwadye.» ⁴³ A kɔ gbɲngbɔ mate nje dolo sendi bo ke jakɔ, ketɔ jakɔ kwanɲma bo ke misi. ⁴⁴ E nye tike bo kwɔ kè nɛ nan nɛ kɔkɔ. Kɛ mɛɲga yitatite ɛ nye ɲgwɛta nɛ Njambiyɛ lɛpɔ ndi kiya yasi te yi nye kandima lɛpɔ ké. ⁴⁵ A kɔ yɔkwe mate nje dolo bejeki bɛnɛ lɛpɔ nye bo nde: «Wunɛ kɛ kombile ya yun ndana, wɛdɪya yun lalɛ. Nɛ bɛɲa, ɲgimɔ dɪyaɲma yi bo ta bɪ nɛ *Mɔnɔ mumɔ kaɲɛ nye kɛ mɛbɔ mɛ botu bɛ mɛbeyɔ. ⁴⁶ Nɛ tɛma, hɛ kwɔɲ. Nɛ bɛɲa, mɔ te ɛ dɪyaɲgwe mi kɔ yima!»

*Bo ke biye Yesus
(Mk 14; Lk 22; Jɲ 18)*

⁴⁷ Piɲɔ te yi nye bɔ ndi kɛ lɛpɔ dɛtɛ ké, ɛ Yudas te ɛ bɔ kɛ njoka bejeki kamɔ jɔ yiba kɔ dɪyɔ. A nɲa nɛ nyangwe ɲgil bɔmɔ, bo bɔ nɛ mɛkafa nè mɛtegbɛ. Yo bɛkum bɛ botu bɛ nyɛna sadaka nye Njambiyɛ nè bɛtomba bɛ dɪya tomɛ bo. ⁴⁸ Mɔ te ɛ ta dɪyaɲgwe nye nye bɔmɔ kɔ nya bo kasiya nde: «Mɔ te yi mi ta nyɛnɔ nye dulɔ numbu nɛ kɔ, ɛru, nè wunɛ bɪya nye.» ⁴⁹ Ndana ndana ké, ɛ Yudas dɪyɔ kwɔ kè kɛ kɛki Yesus lɛpɔ nde: «Yekele, hɛ lɛpi!» E nye kwɔ dulɔ numbu nɛ. ⁵⁰ E Yesus lɛpɛ nye nye nde: «Sɔ mɛbe, yasi te yi we nɲa kelɔ ké, kelɔ yo nɛdɔ!» Ndana, ɛ botu baka ɲgbɔ kɛɲɛ bɔ biye nɛ Yesus.

⁵¹ E mbanɲa mɔ te ɛ bɔ bɛnɛ bɛ Yesus kɔ sutɛ kafa kɔtɔ nɛ mɔ mɛsay mɛ nyangwe kum botu bɛ nyɛna sadaka nye Njambiyɛ, pɛsɔ tɔ nɛ bɛtɛ kɛ mɛnɛti. ⁵² E Yesus lɛpɛ nye nye nde: «Yɔkidɪya kafa yɔ sɔmɔ kɛ bambi te. Ketɔ bɔmɔ hɛnɛ bɛ sutɛ kafa, bo ta sɔmbɔ sɔɲ ndi nɛ nje kafa. ⁵³ 'Wɛ yeti kɛ duwɛ nde, ɲgɛ mi kwadyɛ, mi yakama diyɛ Saɲmɛ bo ndana, a má nɛsɛ mi nyangwe ɲgil nɲɔɲ bɛjaki laɲsa kamɔ jɔ yiba na? ⁵⁴ Ma ɲgɛ mɛyasi nje kwanɲa dɛtɛ, yite yasi te yi diyɛ ketinate kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ ké má nje tondɔ bɔ nan? Ketɔ yo ketinate kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ nde, mɛyasi yákaɲgwe kelna dɛtɛ.»

⁵⁵ Ndana, ɛ Yesus diyɛ ɲgil botu bɛtɛ bɛ nɲa biye nye baka nde: «'Mi ka mɔ gubɔ, né wunɛ bɪ mɛkafa nè mɛtegbɛ yí nje biye nɛ mi? Mi dɪkima dɪyɔ mɛtidɪyɛ mɛtu hɛnɛ kɛ mbanɲɔ Njambiyɛ tɛdɪyɛ bɔmɔ mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ, ma wunɛ tɪ biye mi na. ⁵⁶ Yo nde, mɛyasi mɛnɔri hɛnɛ kwanɲama dɛtɛ, né mɛlɛpi mɛtɛ yi botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ lɛpima yi diyɛ ketinate kɛ mɛkana mɛnɛ ké si tɔndu.» Ndana, ɛ bejeki hɛnɛ si posiye lɪ nye.

Yesus kɛ mbɔmbu nyangwe

*jɔsi Beyuden
(Mk 14; Lk 22; Jɲ 18)*

⁵⁷ Botu bɛtɛ bɛ biyɲa Yesus baka bɔɲma nye kè nɔ kɛ yi Kayif te nyangwe kum botu bɛ nyɛna sadaka nye Njambiyɛ. Yite botu bɛ tɛdɪya mɛmbɔɲga nè bɛtomba bɛ dɪya mɛ kɛ mɛwesidɪya mate. ⁵⁸ Piyer bɔ kɛ bɛɲgwe Yesus nɛ nan kumɔ kɛ ndoko nyangwe kum botu bɛ nyɛna sadaka nye Njambiyɛ, ɛ nye nyiɲɛ kè dɪyɔ mɛtidɪyɛ bɛnɛ botu bɛ mɛsay, na bɛɲ nda yi mɛyasi ta siyɔ nɔ ké.

⁵⁹ Bɛkum bɛ botu bɛ nyɛna sadaka nye Njambiyɛ nè bɔmɔ hɛnɛ bɛ bɔ kɛ nɲɔɲ njɛna nyangwe jɔsi Beyuden baka saɲma to lɛpi te yi bo ta lɛpɔ sunɲgwe nɛ Yesus yí wo

ne nye. ⁶⁰ Ma yasi wete, bo sanja denḡo. Ko beko nde, baṅa bomo budyate dikima teme nje peso lepi nye nye ke numbu. Diyo ké, ε baṅa yiḡa punde dya lepo nde: ⁶¹ «Mbam ko lepima nde: <Mi yakama si leke mbanjo Njambiyε te yoko, nje sumo sendi yo ndi ke metu yitati.> » ⁶² E nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε teme diyε Jesus nde: «We yeti ke yeṅsa ka yaṅa ke yasi te yi bo lepe sunḡwe ne we ké na?» ⁶³ E Jesus diyε ne sem. E nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε lepe nye nye nde: «Mi ke diyε we ke mbombu Njambiyε te ε ne jon ko, nḡe be nde, we gbate *Krist te Mono Njambiyε, lepo nye wuse.» ⁶⁴ E Jesus yeṅsa nye nye nde: «J, we tosuma lepi. Mi ke kombile lepo sendi nye wune nde: Kande ndana wune ta beṅe *Mono mumo metidyε ke mbam bo Njambiyε te ε ne nḡunḡudyε hene ko. Wune ta beṅe sendi nye ke nje ke to mekulutu ke dyobo.» ⁶⁵ Ndana, ε nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε nyale melambo ke yotu ne lepo nde: «Nḡe yi bo ta lepo sendi nye wuse ké? Wune wokuma lepi gbutu te yi nye lepima ndana ndana sunḡwe ne Njambiyε ké! ⁶⁶ Ke yun, ne beṅa nan?» E bo yeṅsa nde: «Yakama nde, bo woku nye!» ⁶⁷ Ndana, ε bo kande sana meseri ke misi mene somo nye. E baṅa kpake nye ke poko ⁶⁸ lepo nde: «Krist, tubo mo te ε kpakima we ko.»

Piyer ke tonḡo nde, a yeti ke

duwe Yesus na
(Mk 14; Lk 22; Jh 18)

⁶⁹ Yinori Piyer baṅa metidyε ke moy ndoko ke sε. E wete nya te ε dikima kelo mesay womete ko nje ke keki ne lepo nye nye nde: «We sendi, we ba wune Yesus te mo Nasaret.» ⁷⁰ Yasi wete, ε Piyer tone ke mbombu bomo hene lepo nde: «Mi yeti ke duwe yasi te yi we kwadyε lepo ké na.» ⁷¹ E nye teme, na ke pulo numey ndoko. E wete nya te ε dikima kelo sendi

mesay womete ko beṅe nye lepo nye botu bete be ba womete baka nde: «Mbam ko ba bene be Yesus te mo Nasaret.» ⁷² E Piyer tone wolo kinja lepo nde: «Mi yeti ke duwe mbam te na.» ⁷³ Diyo ne mbet ke konḡe ké, ε botu bete be ba womete baka nje ke keki Piyer lepo nye nye nde: «Gbate, we sendi ke njoka botu bete, keto ndapi yo ke tedye dete.» ⁷⁴ Ndana, ε nye kande mekinja me yotu biye kwey biye nji lepo nde: «Ko mi yeti ke duwe mbam te na!» Yaka ne mbam kube ke koko. ⁷⁵ Dete, ε Piyer take lepi te yi Yesus ma lepi nde: «We ta tonḡo kumo menḡa yitati nde, we yeti ke duwe mi na piḡo te yi kube ti pa koko ké.» E Piyer punde kwā ke lelo beyate.

27

¹ Bemεḡmene sut ε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε ne betomba be dya kele kutu ne dino Yesus, ne bo wo nye. ² Ke bo ma si woto nye ké, ε bo bu nye kwā no kaṅe nye nye Pilat te nyanḡwe kum dya.

Son Yudas

³ Ndana, ke Yudas mo te ε boḡma Yesus kaṅe nye bomo ko ma beṅe nde, bo pesima nde, bo ta wo Yesus ké, ε metake kwā nye ke temo ke yasi te yi nye kelma ké. E nye bu sule kamotati te yi bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε ne betomba be dya nya nye ké, na ke tikidyε nye bo. ⁴ E nye lepe nye bo nde: «Mi kelma beya yasi yi kaṅe mo te ε ti kele yina beya yasi ko nye wune.» E bo yeṅsa nye nye nde: «Yeti kasi su na, yite beṅa we!» ⁵ E Yudas bete moni ke meneti ke mbanjo Njambiyε pundo kwā ke kesε nḡin ne. ⁶ Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε tokuma moni te lepo nde: «Membonḡa musu yeti ke nye wuse deti te yi bu moni nje gbeso ne yike yi wokuna ne Njambiyε ké na, keto moni te yike wula ke nje mekiyo me mumo.»

7 Kε bo ma si jaŋo yí beŋe yasi te yi bo yakama kelo no ké, ε bo bu yo bomo ne wete ηgwan ke bo mo womna membe. Bo bom yo yí pumbuna bejeŋgwe. 8 Yori, kumo muka bo jébaŋgwe ηgwan te nde ηgwan mekiyo. 9-10 Dete, lepi te yi Jeremi te mo punja melepi me Njambiyε ma lépi ké sima tondo. A lepima nde: <Bo boŋma sule kamotati bomo ne ηgwan mo womna membe nda yi Baba Mboko kombila lepo nye mi ké. Kando Isarayel pesima nde, buyo moni te yakama ne bomna ne.>

*Yesus ke josi ke mbombu Pilat
(Mk 15; Lk 23; Jh 18)*

11 Bo ka ne Yesus ke josi ke mbombu Pilat te nyanŋwe kum dya. E nye diyε nye mediyan lepo nde: «We kumande Beyuden?» E Yesus yeŋsa nye nye nde: «Yo nda yi we lepe ké.» 12 Yasi wete, a ti yeŋsa yaŋa ke melepi mete yi bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nε betomba be dya dikima lepo sunŋwe ne nye ké na. 13 E Pilat diyε nye nde: «We yeti ke woko meyasi hene te yi bo lepe sunŋwe ne we ké na?» 14 Ko Yesus ti yeŋsa yaŋa nye nye na, ko ne mbet ke yiŋa yasi na. E Pilat ηgbakima budyate.

15 Ke ηgimo jeso *Paska hene nyanŋwe kum dikima soŋe bo ne mo jobo wete, yoko yi ηgil dikima lepo nde, a soŋa bo ne nye ko. 16 Ma bo ba ne wete beya mo jobo ke ηgimo te yite nde Barabas. Bomo hene dikima lepo kasi ne budyate. 17 E Pilat diyε ηgil botu bete be wesidyama baka nde: «Nε Barabas nε Yesus te yi bo jeba nde *Krist ko, wune kwadyikwe nde, mi soŋa bo ne nda yokidye nye nye wune?» 18 Pilat diyma dete, keto a duwa nde, yo keto beya temo yi bo kaŋma ne Yesus nye ke mebo mene ké. 19 Ke ηgimo te yi Pilat ba metidyε ke mbanjo josi ke pesina josi ké, ε nyari wene kenje tomun lepo nye nye nde: <We ti nyeki numbu ke lepi mbam enoru na, nye ηgbenj mumo.

Mi yama beya tu muka budyate ke kasi ne.> 20 E bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nε betomba be dya kite bomo nde, bo diya nde, Pilat soŋa bo ne Barabas kpalɔ wo Yesus. 21 E nyanŋwe kum Pilat basidyε diyε bo nde: «Ke njoka botu baka yiba, wune kwadyikwe nde, mi soŋa bo ne nda yokidye nye wune?» E bo yeŋsa nde: «Soŋa bo ne Barabas.» 22 E Pilat nje diyε bo nde: «Ma mi kél ba nan ne Yesus te yi bo jeba nde Krist ko?» E bo hene yeŋsa nde: «Bo ηgbâki nye ke kroa.» 23 E nyanŋwe kum Pilat diyε bo nde: «Ma yo kwalo beya yasi te nda yi nye kelma ké?» E bo kembidya ndana kwa to te lepo nde: «Bo ηgbâki nye ke kroa.» 24 Pilat beŋma nde, sosu ne siyma, lepi yeti ke weye na, meyasi ke kpalɔ be ne hoya hoya kwa to te. E nye bu moroku weye ne mebo ke mbombu ηgil bomo hene lepo nde: «Mi yeti mbe ne lepi ke soŋ ηgbenj mo te yoko na, yo beŋa wune.» 25 E ηgil bomo hene yeŋsa nde: «Simbo soŋ ne bâl ke to su nε ke to bono busu.» 26 Dete, ε Pilat soŋe bo ne Barabas yokidye nye bo. Ke nye ma si nye deti nde, bo njuru Yesus ne njambala ké, ε nye kaŋe nye nye bo, né bo kε ηgba nye ke kroa.

27 Besoja be nyanŋwe kum Pilat ηgbosuma Yesus kε no ke mbanjo Pilat ke numey tu dyene mate. E bo wesidyε ndingele njon besoja hene lito nye. 28 Bo soruma melambo ke yotu ne nje lenje nye wete kpaŋa tena gambo. 29 E bo bu yiŋa mekol ne mesoru kete jako ne dunŋwe te lenje nye ke to. E bo bu yiŋa kum soŋ nye ke mbam bo ne. E bo nje kuse mebon ke mbombu wene serke nye lepo nde: «Kumande Beyuden, he lêpi!» 30 E bo bu kum soŋ yinori kwelé ne nye ke to, sa meseri ke yotu ne. 31 Ke bo ma sidye serka ne dete ké, ε bo sore kpaŋa tena gambo yinori ke yotu ne nje lenje nye melambo mene ηgboso nye kwa

nɔ, né bo kè ngba nye ke kroa.

*Bo ke bu Yesus kè ngba ke kroa
(Mk 15; Lk 23; Jn 19)*

³² Ke ngimɔ te yi bo bɔ ke pundo duwe ke moy dya ké, ε bo sangwa ne wete mbam nde Simɔn, mo Siren. E besɔja jeliye nye nde, a sɔba kroa Yesus. ³³ Bo kendima kumɔ ke mbey te yi bo jeba nde Golgota, yite nde Mbey gbɔngɔ to. ³⁴ Kumɔ mate, ε bo bu yiɔa menjam mete yi bo pulma ne yiɔa pekeke yasi kete nye Yesus nde, a hɔbiya. Ke nye ma boɔe ndi deke ké, ε nye seɔe kine hɔbiye na. ³⁵ Ke bo ma si ngba nye ke kroa deke ké, ε bo bu melambo mene lu ke mbari yi kabidya ne yo. [Meyasi kwanɔma deke yi tonje ne melɛpi mete yi mo punja melɛpi me Njambiyɛ ma lépi ké. A lɛpima nde: <Bo kabidyaama melambo membe. Bo lonɔma lambɔ te yi mi dikima lɛɔe ke nji te yiri ké ke mbari.>] ³⁶ Ke kɔnte, ε bo kwɔ diyɔ metidyɛ pemɔ nye. ³⁷ Yi tedye ne to sɔɔ ne, bo ketima yiɔa yasi ngba ke to kroa ne nde: <Yɔko Yesus, kumande Beyuden.> ³⁸ Bo ngbama sendi nyangwe botu be guɔo yiba ke kroa nda Yesus, wete ke kroa te wene pulo mbam bo nye, wete ke wene pulo gare.

³⁹ Botu bete be dikima kwɔ kwanɔo ne nje baka dikima toyɛ nye kenje ndingile to sɔɔe pokɔ ⁴⁰ lɛpɔ nde: «We mo te ε leke mbanjo Njambiyɛ nje sumɔ ndi ke metu yitati kɔ, jɔngwe yotu yɔ ne nguru wɔ. Nge be nde, we Mɔnɔ Njambiyɛ, pikwe ke kroa.» ⁴¹ Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nɛ botu be ketina meyasi nɛ betomba be dya dikima nyetɔ nye sendi lɛpɔ nde: ⁴² «A dikima jɔngwe baɔa bomɔ, ma a yeti ne deti te yi jɔngwe yotu ne ne nguru wene na. 'A yeti kumande Isarayel na? Ma a pikwe ngenje ndana ke kroa, deke wuse ta tiko temɔ ke yene. ⁴³ A bɔ ne bibina temɔ hene ke yi Njambiyɛ, a dikima lɛpɔ nde: <Mi Mɔnɔ Njambiyɛ.> Ma

nge be nde, Njambiyɛ ke kwadyɛ nye gbate, a jɔngwe nye ndana.» ⁴⁴ Nyangwe botu be guɔo bete yi bo ngbama ke kroa bene be Yesus baka bɔ ke toyɛ sendi nye deke.

⁴⁵ Yitil kelma ke ndingele meneti kande ke bembe yesɔ kumɔ ke hawa yitati te yi bekoko. ⁴⁶ Ke poku hawa yitati, ε Yesus kembe detinate lɛpɔ nde: «Eli, Eli, lama sabatani?» Yite nde: <Njambiyɛ wombe, Njambiyɛ wombe, we léɔ mi keto nge?> ⁴⁷ Ke baɔa botu bete be bɔ womete baka ma wokɔ deke ké, ε bo lɛpe nde: «A ke jeba Eli.» ⁴⁸ E wete mumɔ ke njoka yan sedye nedɔ kè bu yiɔa yasi nda kusa tɔpe ke yiɔa dyanjina menjam somɔ ke jeti sambile nye nye nde, a hɔbiya. ⁴⁹ E baɔa lɛpe nde: «Tiko, he pa beɔ, simande Eli ta nje jɔngwe nye.» ⁵⁰ Diyɔ ké, ε Yesus kembe detinate kwɔ kanɛ sisin ne nye ke meɔo me Njambiyɛ. ⁵¹ E nyangwe lambɔ te yi bɔ kesate ke mbey te yi ne kiyo ke mbanjo Njambiyɛ ké nyaliye ke bembe kande kwey kumɔ nji. E meneti ngwanɔwa, ε metari posiye, ⁵² meɔonɔnɔnɔ butunama, ε botu be Njambiyɛ budyate be ma gwe baka womiye. ⁵³ Bo punduma ke bɔnɔnɔ. Ke Yesus ma si womiye ké, ε bo nyinɛ ke Yerusalem, dya te yi Njambiyɛ tokuma. Bomɔ budyate beɔma bo. ⁵⁴ Kum besɔja nɛ besɔja bete be bene bo bɔ ke pemɔ Yesus baka beɔma nda yi meneti ngwanɔwama nɔ, beɔe sendi yasi te yi kwanɔma ké. E bo gwe wɔ beyate lɛpɔ nde: «Mbam kɔ bɔ gbate Mɔnɔ Njambiyɛ!» ⁵⁵ Baɔa boma budyate bɔ womete. Bo dikima diyɔ ne naɔ beɔe yasi kenje. Bo dikima beɔngwe Yesus kelo mesay nye nye kande Galile. ⁵⁶ Mariya te ngɔndu Magdala nɛ Mariya te nyangwe ne Jak bene Yosep nɛ nyangwe ne bɔnɔ be Sebede bɔ ke njoka boma benɔri.

*Pumbuna Yesus
(Mk 15; Lk 23; Jn 19)*

⁵⁷ Kε bekoko ma kelo, ε wete mo Arimate nde Yosep dya. A ba mo kusuku, be sendi wete jeki Yesus. ⁵⁸ A ka ke yi Pilat ke diyε mun Yesus. E Pilat jaye nde, bo bon mun Yesus nye nye. ⁵⁹ E Yosep bu mun Yesus boye ke wete wumna ndombo ne mbon mbon ⁶⁰ kwa ke ningwe ke jonja bonson te yi nye Yosep ne nguru wene ma lepi nde, bo tim nye nye ke wete nyangwe tari ke. Bo ti pa pumbo wete mumo kete ne mbombu na. E nye nje bingile wete nyangwe tari difo ne numbu te toke kendi kwa. ⁶¹ Mariya te ngondu Magdala bene Mariya te yoru ba womete metidye ke keki bonson.

⁶² Misi pupε, yite nde, ke kon mekomsa me yeso *Saba, ε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε ne *Befarisε ke dolo Pilat lεpo nye nye nde: ⁶³ «Sa Mboko, wuse ndi ke take yasi te yi mo ja ko dikima lεpo pinjo te yi nye ba ndi ne jon ke. A dikima lεpo nde: <Ya metu yitati ke kon te mi ta womiyε.> ⁶⁴ Dete, peso nde, bo pem bonson kumo ke metu yitati, kamba bejeki bene me nje gubo mun ne kwa no nje kpalo lεpo nye bomo nde: <A womiya!> Lepina ja te yite ta nje be yey ngboro kwa bosate.» ⁶⁵ E Pilat lεpe nye bo nde: «Ta besoja be pemna yasi baka, ne kwān, bo kēn kē pemo bonson nda yi wune kwadyε.» ⁶⁶ E bo nje kwa bu yina yasi nda dangi dakse ke numbu bonson yi tedye nde, yo nyangwe kum nye deti te yi kelo dete. Bo bonma sendi besoja tiko womete yi pemna bonson.

28

Womiya Yesus (Mk 16; Lk 24; Jh 20)

¹ Ke kon yeso *Saba ε Mariya te ngondu Magdala bene Mariya te yoru teme bemenmene ne sut ke bosa yeso te ε kande jonja son di ke beje bonson. ² Semo semo, ε meneti ngwanwa budyate, keto wete jaki Baba Mboko piya wule dyobo njeje

tari sonε ke numbu bonson nje kwa diyε metidye ke to te. ³ A ba ke pano ke misi nda yesi mbiyo, melambo mene ba wumnate ne mbon mbon. ⁴ Besoja bete be ba ke pemo yasi baka gwā wō ngwanwa tika nda mun bomo. ⁵ Yasi wete, ε jaki lεpe nye bomari nde: «Kε be wune, ne ti gwaki wō na. Mi duwā nde, wune sān Yesus te yi bo ngbama ke kroa ko. ⁶ A yeti se waka na, a ma womiyε nda yi nye ma lepi ke. Ne njāki, ne bēna mbey te yi bo ningwa nye kete ke. ⁷ Wune kēn nedo kē lεpo nye bejeki nde: <A ma womiyε ke njoka bemun. A ma kande kwa ne wune kē pe Galile. Wune ta beje nye mate.> Ma yoke yi mi ma lεpo nye wune ke.»

⁸ Boma gwā wō, ma bo ba ne nyangwe mesosa ke temo. Bo kwanma jese nedo kē keki bonson sedye kē lεpo tom te nye bejeki bene. ⁹ Semo semo, Yesus ε nje ke mbombu yan ru sangwa ne bo lεpo nde: «He lēpi wune!» E bomari kē wuse nye ke mekol kuse mebon kano nye. ¹⁰ E Yesus lεpe nye bo nde: «Ne ti gwaki wō na. Ne kēn lεpo nye beman bembe nde, bo kēn pele Galile, bo ta beje mi mate.»

¹¹ Pinjo te yi bomari ba ndi ke kē ke, ε bāna besoja bete be ba ke bakidye bonson baka pesa kumo ke moy dya, dolo bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε yekidye meyasi hene te yi kwanama ke nye bo. ¹² Ke kon te, ε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε ne betomba be dya wesidya kpo ngin kanε budya moni nye besoja baka ¹³ lεpo nye bo nde: «Wune lēpi nde, bejeki bene njā ne tu nje gubo nye pinjo te yi wune ba ke jako ke. ¹⁴ Ma nge nyangwe kum dya woke kasi te, wuse ta wedyε temo ne kelo nde, wune ti sangwanwe ne menjanwe na.» ¹⁵ Besoja bonma moni te, ε bo kele nda yi bo lepima nye bo ke. E lepi ja te yi bo lepima

nye bo nde, bo lêpi dɛte ké lapidya ke njoka Beyuden kumɔ ndi muka.

Yesus ke punje yotu nye bejɛke bɛnɛ

(Mk 16; Lk 24; Jh 20)

¹⁶ Bejɛke kamɔ jo wɛtɛ tɛmma kɛ pɛlɛ Galile ke keki te yi Yesus lɛpima nye bo kɔ. ¹⁷ Ke bo ma bɛnɛ nye ké, ɛ bo kuse mɛbɔn kanɔ nye. Ma baɲa ba nɛ meso ke temɔ. ¹⁸ Ɛ Yesus kɛ ke keki yan lɛpɔ nde: «Njambiyɛ ma nye mi dɛti te yi namɔ mɛyasi hɛnɛ kandɛ ke kwey kumɔ ke mɛnɛti. ¹⁹ Dɛte, wunɛ kwâɲ, wunɛ kêl nde, mɛkandɔ hɛnɛ bɛki bejɛke bɛmbɛ. Wunɛ kêl dɛte nɛ nje tɔpuna yan ke mɔrɔku nɛ dɛnɔ Da, nɛ dɛnɔ *Mɔnɔ, nɛ yi Kimɔ Sisɲ. ²⁰ Wunɛ kêl nde, bo bɛki bejɛke bɛmbɛ dɛte nɛ nje tɛdya yan sendi nde, bo bâkidya mɛyasi hɛnɛ te yi mi lɛpima nye wunɛ ké. Ma wunɛ dɛkwɛ nde: Mi ndi sinɛ wunɛ mɛtu hɛnɛ kumɔ ke siyna mbokɔ te yɔkɔ.»

Kimɔ Tom Yesus Krist te yi Mark ketima

Mekana mete yɔkɔ, yo Mark ketɛ yo. Yiŋa diɔ dɛyene nde Jaŋ. Nye mɔ Yerusalem. A kendima budɣate bene Pol bu Barnabas. A nembima meyasi ne kwet kwet ke moy mekana mene kwɔ Matiyo bene Lukas.

To mekana mete yi nye ketima kɛ tedɣa nde, Krist bɔ mɔ te ε kele mesay nye besɔ. A kelma kimɔ mekele budɣate ke jonɣwe ne. Yo yɔkanɣwe tedɣe nde, a bɔ Njambiyɛ.

Wuse yakama baƙe mekana maka ke nyanɣwe menɣabiyɛ yini:

1. Kandina mesay me Yesus ke njoka bomɔ (kumte 1).
2. Mesay mete yi Yesus kelma kɛ (kumte 1-13).
3. Yesus wokunama ne Njambiyɛ kumɔ ke sɔŋ (kumte 14-15).
4. Womiya Yesus nɛ duwɔ ne kɛ pe dɛyɔbɔ (kumte 16).

Kasi Jaŋ te mɔ tɔpuna bomɔ

*ke mɔrɔku
(Mt 3; Lk 3; Jn 1)*

1 Kimɔ Tom te yi lɛpe kasi Yesus Krist te Mɔnɔ Njambiyɛ kɛ kandima deke: 2 Yo kandima nda yi Esayi te mɔ punja melepi me Njambiyɛ ketima kɛ. A ketima nde: <Benɔ, mi ke kande tomɔ mɔ tomun ne we, na kɛ kandi kombile nje tike we. 3 Wete mumɔ ke kembidɣa ke moy konɣor nde: Wune kɔmbila nje Baba Mbokɔ. Wune tɛmbidɣa menje mene ne ngbenj.> 4 Diyo ke konɣe, ε Jaŋ dɣa nye bo ke tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku ke konɣor, pele ke kasi tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku nde, bo yeŋsanɣwe temɔ jaye nde, bo tɔpa bo ke mɔrɔku, ne Njambiyɛ tiki mebeyo man ne ngwete. 5 Botu be Yerusalem nɛ botu be meneti me Yuda hene dikima kɛ ke yene. Bo

dikima jaye beya mekele man ke mbombu bomɔ, ε nye diki tɔpe bo ke Yurdɛ. 6 Jaŋ dikima lɛŋe wete lambɔ te yi bo kelma ne memburu me *samo. Kanda te yi nye dikima lɛŋe ke jon kɛ, bo kɛl yo ne kotu nyamɔ. A dikima dɛye bedɔlɔ nɛ mutɔ me jo te yi nye dikima dolo ke likɔ kɛ. 7 A dikima pele lɛpɔ nye bomɔ nde: «Wete mumɔ ke nje ke kon mbe. A ne deti kwɔ mi. Mi ti yaka ditima yi wunje kol menakala ke kol ne na. 8 Mi tɔpuma mbe wune ke mɔrɔku. Yasi wete, ke be nye, a ta tɔpe wune ke Kimɔ Sisij.»

9 Ke ngimɔ te yite, Yesus dɣanma wule Nasaret ke meneti me Galile. ε Jaŋ tɔpe nye ke mɔrɔku ke Yurdɛ.

10 Ke ngimɔ te yi Yesus bɔ ke bendɔ ndi ngindi deke kɛ, a beŋa dɛyɔbɔ ke nembiyɛ, ε Kimɔ Sisij piye nje ke yotu ne nda pepɔ. 11 ε wete men wule dɛyɔbɔ lɛpɔ nde: «We Mɔnɔ mbe, sɔŋ temɔ mbe, temɔ mbe hene ke yotu yo.»

12 Ndana ndana, ε Kimɔ Sisij kanɛ Yesus kenje ke konɣor. 13 A kwanɣya metu kamoni mate. Ke metu te yinɔri *Satan bɔ ndi ke boƙe nye. Yesus jonnama mate ke njoka benyamɔ be likɔ, ε bejaki be Njambiyɛ diki kelɔ mesay nye nye.

14 Ke bo ma si biye Jaŋ nye ke jobɔ kɛ, ε Yesus kwɔ kɛ ke meneti me Galile pele Kimɔ Tom Njambiyɛ nye bomɔ. 15 A dikima lɛpɔ nde: «Ŋgimɔ te yi Njambiyɛ pesima kɛ ma dɣa, *Kandɔ Njambiyɛ ma wuta. Wune yeŋsanɣwe temɔ jaye sendi Kimɔ Tom.»

*Yesus ke tɔke bosa bejake bene
(Mt 4; Lk 5)*

16 Yesus bɔ ke kwɔ ke gon nyanɣwe matɔ Galile. A beŋma Simɔn bene Andere, man ne Simɔn ke bete bulajama ke nyanɣwe matɔ, keto bo bɔ botu be wona benjanjo. 17 ε nye lɛpe nye bo nde: «Wune beŋgwe mi, mi ta kelɔ nde, wune kpɔl be botu be dalna bomɔ, tedɣe nje Njambiyɛ.» 18 Ndana ndana, ε bo

ngbese mēbulajama man bēngwe nye. ¹⁹ Yesus tongidyama kumo mbombu ne mbet, ε nye bēne Jak te mōnō Sebede bēne maṅ wene Jaṅ. Bo bā ke mōy landi ke kobile mēbulajama. ²⁰ Ndana ndana, ε Yesus jeba bo, ε bo tike saṅgwe wan Sebede ke mōy landi bēne botu be mesay kwā bēngwe nye.

Yesus ke soṅe beya sisinḡ ke

yotu wete mbam

²¹ Ke kōṅte, ε Yesus kwā bēne bejēke bēne benōri kē ke Kapernawum. Ke yesō *Saba ma dya, ε nye nyinḡ ke mōy mbanjō mēwesidya me Beyuden tedye bomō mēlepi me Njambiyē. ²² Bomō ṅgbakimama kwalō tedya yasi te yene budyate, keto a dikima tedye bo mēyasi ne deti Njambiyē. A tī be ke tedye nda yi botu be ketina mēyasi na. ²³ Ke ṅgimō te yite wete mbam te ε bā ne wete beya sisinḡ ke yotu kō bā ke mōy mbanjō mēwesidya man. ²⁴ E nye kembidya lepō nde: «Yo ṅge, Yesus te mō Nasaret, sine wune ne lepi te nda? 'We njāki nje girise wuse? Mi duwā we kimote, we pupuna mō te yi Njambiyē tokuma njese.» ²⁵ E Yesus bama ne beya sisinḡ lepō nde: «Dibo numbu yō, pundō ke yotu mbam kō.» ²⁶ E beya sisinḡ jalē mbam kō beyate kwā pundō ke yotu ne ne nyanḡwe kembi. ²⁷ E sosu bomō hene siye ne hirek, ε bo diki diyana tandē yan nde: «Yike ba ṅge? Yike ba kwalō jōnja tedya yasi te nda? A tēdya gba yasi ne ṅgungudye. A ke bama ko ne beya mēsisinḡ, beya mēsisinḡ ke wokuna ne nye.» ²⁸ Ndana ndana, ε dīnō Yesus wume nyanja yaka ne meneti me Galile hene.

Yesus ke sidye yinḡ budya mekōn

²⁹ Ke bo ma pundō ke mbanjō mēwesidya me Beyuden kē, ε Yesus kwā bēne be Jak nē Jaṅ kē ke tū Simōn bēne Andere. ³⁰ Yinōri ki ne Simōn ε nyari bā metinḡwe ne

dfuku. E bo lepē kasi ne nedō nye Yesus. ³¹ E nye kē ke keki nyari kenje bo tambidye ne nye. E kōn dfuku siye ke yotu ne, ε nye temē kē kelō mesay nye bo.

³² Ke bekoko ma dya, tu me ke yinja, ε bomō by botu be kōn hene nē botu bete be bā ne beya mēsisinḡ ke yotu baka nje nō kē yi Yesus. ³³ E botu be dya hene ṅgbō wesidya ke numey tū. ³⁴ A sidya mboya mekōn me budya bomō, soṅe sendi budya beya mēsisinḡ ke yotu bomō. A tī be ke jaye nde, beya mēsisinḡ lēpinḡwe na, keto beya mēsisinḡ duwā nye kimote. ³⁵ Yi kē nō njenamēnō pinḡ te yi yasi ndi gba ne mbi mbi mbilip kē, ε Yesus temē pundō kwā kē ke wete mbey te yi bā kine bomō kete kē kē ṅgweta ne Njambiyē. ³⁶ E Simōn bēne botu bete be bēne bo bā baka bēngwe nye nedō. ³⁷ Ke bo ma dolō nye kē, ε bo lepē nye nye nde: «Bomō hene ke gōsō we.» ³⁸ E nye yeṅsa nye bo nde: «He kwāṅ kē ke yinḡ membey ke mēdya mete yi ke mbombu wusu kē, né mi kē pel sendi mēlepi me Njambiyē mate, keto mi ma njāki keto te yite.» ³⁹ E nye temē kwā kendo ne meneti me Galile hene pele Kimō Tom ke mēmbanjō mēwesidya me Beyuden, soṅe sendi beya mēsisinḡ ke yotu bomō.

Yesus ke sidye kōn ndoko

*wete mbam
(Mt 8; Lk 5)*

⁴⁰ Wete mō ndoko njā ke yi Yesus kuse mēbōṅ ke mbombu wene ṅgweta ne nye lepō nde: «Ḳge we kwadye, o yakama kelō nde, yotu mbe bēki ne kpele kpele.» ⁴¹ E Yesus gwe ṅgwete wene sambile bo kpoke ne nye lepō nde: «Mi kwadya, yotu yō bēki ne kpele kpele.» ⁴² E ndoko siye ke kiya mbey ke yotu ne. E yotu ne be ne kpele kpele. ⁴³ E Yesus yōkidye nye ke kiya mbey kidye nye nde: ⁴⁴ «Kpe, we tī yekidya mēyasi mete yi kwaṅnama kē nye mumō

na. Yasi wete, ken tedye yotu yo nye mo nyena sadaka nye Njambiyε, nε we ken kelo sadaka nda yi Mɔyisi pesima kε, keto yotu yo mε nε kpεle kpεle, nε bomɔ duwe nde, kɔn yo siyima.»⁴⁵ Ko βεko dεte, mbam ko kwanjama kande pele meyasi mete yi kwanjama kε ke membey hene nye bomɔ. Dete, Yesu tɔ βε se nε dεti te yi nyiηε ke wete dya ke misi mε bomɔ na. A dikima diyo nε nan ke membey mete yi bomɔ yeti kete kε. Bomɔ dikima wule membey hene nje ke yene.

2

Yesu ke kelo nde, wete mo

jemti kɛndi

(Mt 9; Lk 5)

¹ Mɔnɔ metu kwanjama ke kɔnte, ε Yesu yɔkwe wolo nε kɔko kε ke Kapernawum. Bomɔ wokuma nde, a ke moy tɔ. ² ε budya bomɔ ηgbo wesidya komete, ko mɔnɔ mbey tɔ βε se na ko ke keki numey. Yesu bɔ ke pele mɛlepi mε Njambiyε nye bo. ³ Ndana, ε baηa bomɔ yini sobe wete mo jemti nje nɔ ke yene. ⁴ Bo tɔ βε nε dεti te yi kumɔ nε nye ke mbombu Yesu na, keto nyanjwe ηgil bomɔ. Dete, ε bo bendε tosiyo, toso yaka nε mbey kome nye bɔ kε, pidye tan nε mo jemti metinεngwe kete. ⁵ Ke Yesu ma βεηε gbate nde, bomɔ baka tikima temɔ nε nye kε, ε nye lεpe nye mo jemti nde: «Mɔnmbe, mεbeyɔ mo, mi ke tiko yo nε ηgwete.» ⁶ Baηa botu be ketina meyasi bɔ metidye womete. ε bo dikima lεpo ke moy metemɔ man nde: ⁷ «Nan yi mbam ko lεpina dεke kε? A ke gbuto gba nε Njambiyε. Nda yakama tiko mεbeyɔ me mumɔ nε ηgwete ko? Kine mumɔ na, ndi Njambiyε nyepo!» ⁸ Yesu duwɔ metake man ke moy temɔ nε ke kiya mbey. ε nye lεpe nye bo nde: «Keto ηge yi wune βε nε ηjel metake dεte ke moy metemɔ mun kε? ⁹ Nε lεpinate nye mo jemti nde: «Mεbeyɔ mo, mi ke tiko yo nε

ηgwete,» nε lεpinate nde: «Tema, bonjɔ tan yo kendo,» kelna ηge kwɔ jεwo ke njokate? ¹⁰ Yasi wete, mi ke kwadye nde, wune dukwe nde, *Mɔnɔ mumɔ nε dεti te yi tiko mεbeyɔ mε bomɔ nε ηgwete ke to meneti.» Dete, ε nye lεpe nye mo jemti nde: ¹¹ «Mi ke lεpo nye we nde: Tema, bonjɔ tan yo, dukwe kε tɔ yo.» ¹² ε nye teme nε ηget bɔ tan nε pundɔ nɔ ke misi mε bomɔ hene. ε bo hene ηgbakima budyate lukse Njambiyε lεpo nde: «Wuse tɔ pa βεηε yike nε toru na!»

Yesu ke tɔke Levi

(Mt 9; Lk 5)

¹³ Ke kɔnte, ε Yesu yɔkwe nε kɔko kε pulo gon nyanjwe matɔ. Bomɔ hene diyma nje ke yene. ε nye dikima tedye bo mɛlepi mε Njambiyε. ¹⁴ Ndana ke ηgimɔ te yi Yesu bɔ ke kwɔ kε, ε nye βεηε Levi te mɔnɔ Alfe metidye ke mbey kome bomɔ dikima gbo garama kε. ε Yesu lεpe nye nye nde: «Bεngwe mi.» ε Levi teme bεngwe nye.

¹⁵ Ke ηgimɔ te yi Yesu bɔ ke dyena ke tɔ Levi bene bejεke bene kε, ε baηa budya botu be bonna mɔni garama nε baηa botu be mεbeyɔ nje dyena sendi bene bo. Yo nde, budya botu be bonna mɔni garama nε budya botu be mεbeyɔ dikima bεngwe nye. ¹⁶ Ke botu be ketina meyasi bete be bɔ ke njɔη *Befarisε baka ma βεηε nde, Yesu ke dyena bene botu be bonna mɔni garama nε botu be mεbeyɔ kε, ε bo lεpe nye bejεke bene nde: «Keto ηge yi nye dyena ke kiya mbey bene botu be bonna mɔni garama nε botu be mεbeyɔ kε?» ¹⁷ Ke Yesu ma wokɔ dεte kε, ε nye lεpe nye bo nde: «Yeti botu bete be nε membundo weynate baka sɔ nje mo nyeti na, yasi wete, yo ndi botu be kɔne baka. Mi ti njaki nje jeba ηgben bomɔ na, mi njaki nje jeba botu be mεbeyɔ.»

¹⁸ Wete yeso bejεke be Jan te mo tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku nε *Befarisε bɔ ke kiyo medye. ε bomɔ

nje diyε Yesus nde: «Bejεke be Jan nε be Befarisε ke dfiki kiyɔ mεdyε. Ma keto nge yi bejεke te bo ti kεl sendi dεte kε?» ¹⁹ ε Yesus yeŋsa nye bo nde: «Ijε mumɔ kele gwaki jεba besɔ bene ke mεkebi mete, 'besɔ ma kiyɔ mεdyε piŋɔ te yi nye ndi kete bene bo kε? Ko na, ngimɔ hεne te yi nye ndi kete bene bo, bo yeti ne dεti te yi kiyɔ mεdyε na. ²⁰ Yasi wetε, ngimɔ ta dya, ngimɔ te yi bo ta soŋε ne nye ke mεbo man. Yo ke ngimɔ te yite yi bo ta kiyɔ mεdyε yeŋ.

²¹ «Mumɔ ti bɔŋ pel jɔnja lambɔ nje datɔ ke lambɔ te yi ma butɔ kε na. Keto nge yo kelna dεte, pel jɔnja te mǎ nyukute njombu te. ɔ bεŋa, nyal te mǎ nje dɔko kwǎ to te. ²² Sendi, mumɔ ti sɔpita jɔnja menjam nye ke bɔru membe na. Keto nge yo kelna dεte, menjam ta wudye kelɔ nde, membe pɔsukwε. ɔ bεŋa, menjam nε membe ma si yambile gwe nyiŋε siri. Yo nde, mumɔ sɔpita menjam nye ke jɔnja membe.»

Yesus ke lepina ke kasi yesɔ Saba (Mt 12; Lk 6)

²³ Wetε yesɔ Yesus bǎ ke kwǎ ke moy menɔwan mete yi bo bεma nyambi te yi bo kele ne mampa kε. Yo bǎ ke yesɔ *Saba. ε bejεke bene nye bo ke lekina mεto mete kwey ne kwey kwǎ nɔ. ²⁴ ε *Befarisε lepε nye nye nde: «Beŋa ndi, keto nge yi bo kele yasi te yi membonɔga musu kidye nde, mumɔ tǐ kel ke yesɔ Saba kε?» ²⁵ ε Yesus yeŋsa nye bo nde: «'Yite nde, wunε tǐ pa tolo yasi te yi kumande Davit kelma ke ngimɔ te yi yasi kwanma nye yi nye gwǎ nja bene botu bene kε? ²⁶ Yo nde, a nyiŋma ke mbanjɔ Njambiyε ke ngimɔ te yi Abiyatar bǎ nyanɔgwe kum botu be nyεna sadaka nye Njambiyε kε, bu memampa mete yi diyε ke mbanjɔ Njambiyε kε dye, bu sendi yiŋa nye botu bene. A kelma dεte ko bεko nde, yo ndi botu be nyεna sadaka nye Njambiyε bepɔ yǎkanɔgwe dye yo.» ²⁷ ε Yesus

nje lepɔ nye bo nde: «Njambiyε tembidya yesɔ Saba yi kame ne mumɔ. A ti kusu mumɔ keto yesɔ Saba na. ²⁸ Dete, yo mi *Mɔnɔ mumɔ diyε ko ne yesɔ Saba sendi.»

3

Yesus ke sidye jemti wetε mbam

ke yesɔ Saba (Mt 12)

¹ Ke kɔŋte, ε Yesus kwǎ nyiŋε wolo ke mbanjɔ mewesidya me Beyuden. Wetε mbam bǎ womεte, bo ne ma jemε be ne fεngelen. ² Baŋa bomɔ bǎ ke pemɔ Yesus yi beŋε, simande a ta sidye kɔn mumɔ ke yesɔ *Saba, nε bo kwedya nje te yi lepɔ nde, a kelma yiŋa beya yasi. ³ ε Yesus lepε nye mbam te yi bo ne ma jemε be ne fεngelen ko nde: «Tema womeri ke bembe bomɔ.» ⁴ ε Yesus nje diyε bo nde: «Membonɔga mun lεpi ne nge? 'Bo kǎma mumɔ ke yesɔ Saba, ho bo kεl nyalɔ ne nye? Nε jɔŋwa mumɔ nε wona ne, yasi te nda yi mumɔ yǎkanɔgwe kelɔ ke yesɔ Saba kε?» ε bo diyε ne kpingbili kinε butε numbu na. ⁵ ε Yesus woke ngambi kanε misi beŋε ne bo hεne kola, keto metemo man bǎ ne keskere. ε nye lepε nye mbam ko nde: «Sambila bo.» ε nye sambile bo. ε bo te yi ma jemε kε yɔkwε nje ke mbey te. ⁶ ε *Befarisε punde beke beke bene botu bete be bǎ ke njɔŋ Kumande Herod baka kε kelɔ kutu yǐ sǎ nje te yi bo yakama wo ne Yesus.

⁷ Yesus jisima kwǎ bene bejεke bene kε pulɔ nyanɔgwe matɔ. Nyanɔgwe ngil bomɔ beŋwa nye. Bo wula Galile, ⁸ wule Yerusalem nε Yuda hεne, wule Idume nε pɔku te yi Tir nε Sidɔn. Nyanɔgwe ngil bomɔ te njǎ ke yi Yesus, keto bo wokuma meyasi hεne te yi nye dikima kelɔ kε. ⁹ ε nye lepε nye bejεke bene nde, bo bɔŋ wetε mɔnɔ landi bakidyε womεte ladye ne nye, kambɔ nyibi nyibi ngil bomɔ te yike me nje matima nye. ¹⁰ Yo nde, nda yi nye

dikima sidye kɔn budya bomɔ dete ké, ε bomɔ hene be bɔ ne mboya mekɔn baka diki matima nye yí sɔ nje te yi kpoke nye. ¹¹ Ke be beya mesisin, ngimɔ hene te yi bo dikima kanje misi beje nye, bo dikima kuse meɔn ke mbombu wene kembidya nde: «We Mɔnɔ Njambiyé!» ¹² Yasi wete, a dikima kidye bo nde, kpe, bo tí kel nde, mumɔ dúkwe nye na.

Yesus ke tɔke botu be tomun

kamɔ jɔ yiɔa

(Lk 6)

¹³ Yesus njɔ kwɔ bendɔ keki jeba botu bete be nye kwadya nde, bo njáki baka. ε bo kè ke kɛki ne. ¹⁴ ε nye tɔke bomɔ kamɔ jɔ yiɔa be ta diyɔ ke kɛki ne baka, na tom bo sendi kenje ke pele Kimɔ Tom, ¹⁵ nye sendi bo deti te yi sonje beya mesisin ke yotu bomɔ. ¹⁶ Medinɔ me bomɔ kamɔ jɔ yiɔa te be nye tɔkuma baka, yoke: Yo ne Simɔn te yi nye loma nye nde Piyer kɔ. ¹⁷ Yo ne Jak te mɔnɔ Sebede bene man wene Jan. Yesus loma bo nde Bowanerges, yite nde Bonɔ be lum mbiyɔ. ¹⁸ Yo ne Andere nè Filip nè Bartelemi nè Matiyo nè Tomasi nè Jak te mɔnɔ Alfe nè Tade bɔ Simɔn te yi bo jeba nde Mɔnɔ kandɔ kɔ, ¹⁹ nje bɔ Yudas Iskariyot, mɔ te ε dyanɔwa Yesus kɔ.

Kasi lepina lepi gbutu sunɔwe

ne Kimɔ Sisin

(Mt 12; Lk 11)

²⁰ Diyɔ ké, ε Yesus nje yɔkwe kè pe tɔ bene bejeke bene. Bo tí be ne mɔnɔ ngimɔ te yi dye mɔnɔ yan na, keto nyanɔwe ngil bomɔ njɔ wesidya wolo komete. ²¹ Ke beman ne Yesus ma wokɔ dete ké, ε bo kè, né bo kè bɔ nye kwɔ nɔ, keto bo dikima lepo tande yan nde: «A ke kɔnɔ ne to.» ²² ε botu be ketina meyasi bete be wulma Yerusalem baka lepe nde: «A ne *Kum beya mesisin te yi bo jeba nde *Belsebul kɔ ke yotu. A sɔnɔ beya mesisin ke yotu bomɔ ne deti te yi Kum beya mesisin.» ²³ Ndana, ε Yesus jeba

bo lepo nye bo ne nje kanɔ nde: «*Satan ne nguru wene yakama dudye yotu ne ne nje te yin? ²⁴ Ke kiya botu be kandɔ wete baka ke bembe lɔ dyambi tande yan, kandɔ te tí kè mbombu na. ²⁵ Sendi, ke kiya botu be moy tɔ wete baka ke bembe lɔ dyambi tande yan, moy tɔ te tí kè mbombu na. ²⁶ Dete, nge Satan lɔ dyambi sunɔwe ne yotu ne ne nguru wene baka yotu ne ke bembe, a tí kè mbombu jonna na, yasi wete, a ta yambile. ²⁷ Mumɔ ti yaka nyinje ke tɔ wete ngabolo mbam yí wenjile meyasi mene kine pa kande biye nye woto nye, na nje wenjile meyasi mene na. Yo nde, nge nye si kande woto nye, a má nje wenjile meyasi me tɔ dyene ye.

²⁸ «Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Njambiyé yakama tiko bomɔ ne ngwete ke beya yasi hene te yi bo kele nè ke kwalɔ lepi gbutu hene te yi bo yakama lepo sunɔwe ne nye ké. ²⁹ Yasi wete, mumɔ hene ε ta lepo lepi gbutu sunɔwe ne Kimɔ Sisin, ko Njambiyé tí tiko mɔ te ne ngwete wete yesɔ na. Yo nde, mebeyɔ mete ta diyɔ ke to ne kpo ne kpo.» ³⁰ Yesus lepi dete, keto bo dikima lepo nde, a ne beya sisin ke yotu.

Beman be Yesus, yo be nda?

(Mt 12; Lk 8)

³¹ Semɔ semɔ, ε nyanɔwe ne Yesus bene beman dya diyɔ ke sɔ tomo mumɔ, na kè jeba nye. ³² Nyanɔwe ngil bomɔ bɔ metidye linje nye. ε bo lepe nye nye nde: «Beja, nyɔnɔwe ke sɔ bene bemɔn, bo ke dita we.» ³³ ε nye yeɔsa nde: «Nda nyanɔmbe? Be nda beman bembe?» ³⁴ ε nye kanje misi beje ne botu bete be bɔ metidye linje nye baka lepo nde: «Ne bɛnɔ, nyanɔmbe nè beman bembe, bo baka! ³⁵ Yo nde, mumɔ hene ε kele yasi te yi Njambiyé kwadye, mɔ te manɔmbe ho dyɔmbu dyembe ho nyanɔmbe.»

4

*Kano ke kasi mo bena mbeki
(Mt 13; Lk 8)*

¹ Ke kante, e Yesus basidye nye numbu ke tedya bomo melipi me Njambiyε ke gon nyanḡwe mato. Nyanḡwe ngil bomo nja wesidya ke keki ne. E nye bendε wete landi diyo metidye kete ke to dfuku. Ngil bomo hene ba ke ngindi ke gon. ² A ba ke tedye bo budya meyasi ne nje mekanō. Ke ngimo te yi nye ba ke tedye bo meyasi kε, e nye lepe nye bo nde: ³ «Ne lεngwe meto ke yasi te yi mi ta lepo kε. Wete mo bena mbeki kwanma kε ngwan yi kε nyanje kwalo. ⁴ Ke ngimo te yi nye ba ke nyanje kwalo kε, e yiḡa bale ke nje. E benon si nje dye yo. ⁵ Yiḡa balma ke mbey te yi ba tande metari kine budya gbela meneti kete na. E yo lo nedo, keto meneti ti be dimnate na. ⁶ Yasi wete, ke yeso ma pano, e yo si nyolo soso, keto mekanḡil mete ti kume womaḡa na. ⁷ Yiḡa balma ke mbey te yi ba ne menḡombiya kete kε. E menḡombiya ju si ngangile yo, kwalo te kine nye membumo na. ⁸ Yiḡa kwalo nja balo ke kimo meneti. E yo ju doko wumo membumo. Kwalo te wete nya membumo kamotati, e wete nye kamotan jo kamo wete, e wete nye ne gomay.» ⁹ Ke kante, e Yesus lepe nde: «Mo te e ne meto te yi woko pe, a woku!»

¹⁰ Ke nye ma nje tika nyepo kε, e botu bete be ba ke keki ne baka, nε bejεke bene kamo jo yiba diye nye to kano te. ¹¹ E nye lepe nye bo nde: «Yo ndi wune yi Njambiyε nya deti te yi duwe meyasi mete yi ma beki sodyate ne mbombu ke kasi *Kando Njambiyε kε. Yasi wete, ke yi gbela bomo, meyasi hene kwāḡ ne nje mekanō. ¹² Yo kwāḡnanḡwe dete ke yan, ne bo beḡ yasi sengile kine duwe yasi te yi bo beḡe kε na, ne bo leḡwe meto woko kine biye to yasi te yi bo woke kε na. Yo kelnanḡwe dete, ma bo nje yeḡsa

temo, ma Njambiyε nje tiko bo ne ngwete ke beya mekele man.»

¹³ Yesus nja kε mbombu lepo nye bo nde: «Yite nde, wune yeti ke woko to kano te na? Nḡe be nde, wune ti woke na, ne ta kelo nan yi woko ne to mekanō hene? ¹⁴ Kwalo te yi mo bena mbeki nyanja kε, yo tedya melipi me Njambiyε. ¹⁵ Nje te yi yiḡa kwalo balma kete kε tedya botu bete be woke melipi me Njambiyε. Ke kante, *Satan nja nedo nje sonε melipi mete yi nyinma ke temo yan kε. ¹⁶ Mbey te yi ba tande metari yi yiḡa kwalo balma kete kε tedya botu bete be woke melipi me Njambiyε, jaye yo nedo ne mesosa, ¹⁷ ma bo ti pa lo megata na. Deti sumna kol kikwe yeti na. Nḡe bo sanḡwa ne yiḡa mepoḡu ho tedye bo yiḡa mebōne keto melipi me Njambiyε kε, o beḡa, bo jatidya kol ke beya nje. ¹⁸ Mbey te yi ba ne menḡombiya yi yiḡa kwalo balma kete kε tedya botu bete be woke melipi me Njambiyε, ¹⁹ yasi wete, kesa temo ke meyasi mete yi ngimo te yoko nε kasi kusuku te yi dfiki sefile temo bomo kε nε yiḡa mewobo ma si nyiḡe temo yan ngangile melipi me Njambiyε. O beḡa, melipi me Njambiyε te yi bo wokuma kε ti kelo se yaḡa na. ²⁰ Ma kimo meneti te yi yiḡa kwalo balma kete kε tedya botu bete be woke melipi me Njambiyε jaye yo kwā wumo membumo. Wete ke nye kamotati, mbaḡa ke nye kamotan jo kamo wete, ma wete ke kε nye ne gomay.»

*Kano ke kasi lambo
(Lk 8 nε 11)*

²¹ Yesus ka sendi mbombu lepo nye bo nde: «Mumo kwēḡa ka lambo nje bu mbe buse no ho bu tiko ke nji tan? 'A ti bon kase ke to tebel na? ²² Keto kine yaḡa te yi be sodyate yakama diyo kine pundo puye na. Sendi, kine yaḡa te yi be sodyate yakama diyo nde, bomo ti duwe na. ²³ Mo te e ne meto te yi

wokɔ nɛ pɛ, na woku!» ²⁴ Ɛ Yesus nje lɛpɔ sendi nye bo nde: «Wunɛ dɛy nɛ sɔsɔ kɛ yasi te yi wunɛ woke kɛ. Njambiyɛ ta nye wunɛ yasi bɛngwɛ ndi kiya dɔkɔ mapi te yi wunɛ yekɛ nɛ yasi ketɛ nye bɛsɔ kɛ. Ma a ta dokidɛyɛ yiɲa yasi kɛ to te nye wunɛ. ²⁵ Yo nde, bo ta dokidɛyɛ yiɲa yasi nye mɔ te ɛ mɛ nɔ kɔ. Ma pɛ yi yɔkɔ ɛ kinɛ yaɲa kɔ, bo ta soɲɛ ko mɔnɔ yasi te yi nye nɔ kɛ.»

Kanɔ kɛ kasi kwalɔ te yi lo ju nyɛpɔ

²⁶ Yesus njɔ kɛ sendi mbombu lɛpɔ nde: «*Kandɔ Njambiyɛ kwáɲnangwɛ nda yi mumɔ kɛ nyanje nɛ kwalɔ kɛ ngwan kɛ. ²⁷ Kɛ kɔɲte, ko a yáki ko a pɛm tu nɛ yesɔ, kwalɔ kɛ lo nɛ dɔkɔ kinɛ nde, nye nɛ nguru wenɛ dúkwɛ nda yi yo kwanɲa nɔ kɛ na. ²⁸ Menɛti nɛ nguru wenɛ kɛ kelɔ nde, nyambi wúm kandɛ kɛ lonate kumɔ kɛ wumnate nje kumɔ kɛ ngimɔ te yi yo ta si tandɛ dɛtɔ kɛ. ²⁹ Kɛ yo si dɛtɔ dɛte kɛ, ɔ bɛɲa, ndana ndana a nya bo kɛ mɛsay, keto ngimɔ soɲna nyambi kɛ ngwan sima dɛyɔ.»

Kanɔ kɛ kasi wetɛ mɔnɔ mbumɔ

nde mutar
(Mt 13; Lk 13)

³⁰ Kɛ kɔɲte, ɛ Yesus nje lɛpɔ sendi nde: «Hɛ yakama lɛpɔ nde, *Kandɔ Njambiyɛ nda nge? Hɛ ta yekidɛyɛ ba kwalɔ kanɔ te yɛn yi yekɔ nɔ? ³¹ Yo nda wetɛ kwalɔ mɔnɔ mbumɔ nde mutar yi bo bɔ yikile kɛ menɛti kɛ. Mbumɔ te kwɔ yelɔ kɛ njoka mɛkwálɔ hɛnɛ te yi dɛyɛ kɛ to menɛti. ³² Ma yasi wetɛ, kɛ bo si yikile yo kɛ menɛti kɛ, yo kpál nje ju dɔkɔ kwɔ kwalɔ mɛnyinɔ hɛnɛ, nye nyangwɛ mɛbo mɛte. Ɔ bɛɲa, benɔn má nje sumɔ mɛtu man kɛ mɛbo mɛte jonɲa kɛ wukumɛ te.» ³³ Yesus dɛkima kwɔ nɛ nje budɛyɔ mɛkanɔ nda yike dɛkɛ yí lɛpɔ nɛ mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ nye bomɔ. A dɛkima nye mɛkanɔ saman te yi bo yakama biye to te. ³⁴ Yo nde, ko a tɛ lɛpina nye bo

kinɛ nye kanɔ ketɛ na. Yasi wetɛ, a dɛkima nɛmbɛ to mɛyasi hɛnɛ nye bɛjekɛ bɛnɛ kɛ ngimɔ te yi bɛnɛ bo bɛ bɛpɔ kɛ.

Yesus kɛ tɛmbidɛyɛ mbuku
(Mt 8; Lk 8)

³⁵ Kɛ kiya yesɔ te bɛkoko ɛ Yesus lɛpɛ nye bɛjekɛ bɛnɛ nde: «Wusɛ sáɓikwɛ nyangwɛ matɔ kɛ nginje te yɔru.» ³⁶ Ɛ bo tike ngil bomɔ bɔ Yesus kwɔ nɔ nɛdɔ nɛ landi te yi nye bɔ kɛ mɔyɛ kɔ. Yiɲa mɛlandi bɔ sendi kɛ njɔɲ nɛ. ³⁷ Ndana ndana, ɛ wetɛ nyangwɛ mbuku dɛyɔ. Ɛ mɛkumbɔ mɛnda kɛ landi. Ɛ landi kandɛ dɛyɛna mɔrɔku. ³⁸ Yinɔri Yesus bɔ nɛ kɛ jakɔ kɛ to filo, kɛ mɛta mɛ landi. Ɛ bo jɛmɛ nye lɛpɔ nde: «Yekele, hɛ ta giro ndana, 'yo yeti kɛ kelɔ nɛ wɛ yaɲa na?» ³⁹ Yesus jemiya bama nɛ mbuku lɛpɔ nye nyangwɛ matɔ nde: «Yo síy dɛte. Wɛ tɛ wati na.» Ɛ mbuku siyɛ, ɛ yasi hɛnɛ yɔkwɛ bɛ nɛ te nɛ sɛmyɛk. ⁴⁰ Ɛ Yesus nje lɛpɔ nye bo nde: «Kɛto nge yi wunɛ gwe wɔ dɛte kɛ? 'Yite nde, wunɛ yeti kɛ tikɔ temɔ nɛ mi na?» ⁴¹ Bo gwɔ wɔ budɛyɛte, sosu nɛ hirek. Ɛ bo dɛki lɛpɔ tandɛ yan nde: «Yɔkɔ ba kwalɔ mɔ te nda yi gba mbuku nɛ nyangwɛ matɔ wokuna nɛ nye kɔ?»

5

Yesus kɛ soɲɛ bɛya mɛsisin kɛ

yotu wetɛ mbam
(Mt 8; Lk 8)

¹ Bo njɔ sabiyɛ kumɔ kɛ nginje nyangwɛ matɔ kɛ menɛti mɛ botu bɛ Gerasa. ² Yesus piya kɛ landi yaka nɛ wetɛ mbam kɛ wulɛ kɛ mɛnguku komɛ bo dɛkima pumbɔ bɛmun kɛ. A njɔ sangwa nɛ Yesus. Mbam te bɔ nɛ wetɛ bɛya sisin kɛ yotu. ³ A dɛkima dɛyɔ kɛ mɛnguku mɛte. Ko mumɔ wetɛ nɛ wetɛ tɛ bɛ nɛ dɛti te yi wotɔ nye na, ko nɛ mɛkol mɛ sumba. ⁴ Yo nde, bo dɛkima nye mɛpoka kɛ mɛkol mɛnɛ wotɔ nye nɛ mɛkol mɛ sumba. Ko dɛte, a dɛkima

pamɔ mɛkɔl mɛ sumba leke mɛpoka nɛ ɛsɛ ɛsɛ. Mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ tɪ bɛ se nɛ dɛti te yi kuse nyɛ na. ⁵ A dɪkima dɪyɔ tu nɛ yesɔ kɛ mɛnguku mɛnɔri nɛ kɛ to mɛkeki. A dɪkima dɪyɔ ndi kembɪ, ndi tendina yotu nɛ mɛtari. ⁶ Kɛ nyɛ ma kaɲɛ misi bɛɲɛ Yesus kɛ nje nɛ naɲ kɛ, ɛ nyɛ sɛdɻɛ kɛ kuse mɛbɔɲ kɛ mbɔmbu wɛnɛ ⁷ kembɪdɻa lɛpɔ nɛ mɛn kɛ kwey nde: «Yesus te Mɔnɔ Njambiyɛ te ɛ kwanɲma mɛyasi hɛnɛ kɛ kwey kɔ, sinɛ wɛ nɛ lɛpi te nda? Mi kɛ lɛpɔ nyɛ wɛ kɛ mbɔmbu Njambiyɛ nde, wɛ tɪ tɛdɻa mi mɛbɔnɛ na.» ⁸ A lɛpi dɛte, keto Yesus lɛpɪma nyɛ nyɛ nde: «Beya sisɪɲ, pundɔ dɻuwɛ kɛ yotu mbam kɔ.» ⁹ ɛ Yesus diyɛ nyɛ nde: «Dinɔ dɻyɔ nde nda?» ɛ nyɛ yɛɲsa nde: «Dinɔ dɻyɛmbɛ nde Nyangwɛ ngil, keto wusɛ nɛ buyɔ.» ¹⁰ ɛ nyɛ ngwɛta budɻyate nɛ Yesus nde, a tɪ lonjukwɛ bo nɛ pɔku mɛnɛti te yite na.

¹¹ Nyangwɛ kuru bɛabɛm bɔ kɛ dɻyena womɛtɛ pulɔ to keki. ¹² ɛ bɛya mɛsisɪɲ ngwɛta nɛ nyɛ lɛpɔ nde: «Kɛɲjikwɛ wusɛ kɛ kuru bɛabɛm bari, nɛ wusɛ kɛ nyɪɲ kɛ yotu yan.» ¹³ ɛ Yesus jayɛ. ɛ bɛya mɛsisɪɲ pundɛ dɻuwɛ kɛ yotu mbam kɛ nyɪɲɛ bɛabɛm. Ndana, ɛ kuru bɛabɛm siliyɛ kombɔ nɛ bɛya sokɔ nɛ bibibi kɛ gwadɻa kɛ nyangwɛ matɔ bɛfiyɛ mɔrɔku si gwe. Buyɔ yan kumma nda tomay yɪba. ¹⁴ ɛ botu bɛtɛ bɛ bɔ kɛ bakɪdɻɛ bɛabɛm baka sɛdɻɛ kambɔ kwɔ kɛ yekɪdɻɛ kasi te kɛ nyangwɛ dɻya nɛ kɛ mɔnɔ mɛdɻa. ɛ bɔmɔ sutiɻɛ kɛ bɛɲɛ yasi te yi kwanɲama kɛ. ¹⁵ Bo kɔ kumɔ komɛ Yesus bɔ kɛ. ɛ bo bɛɲɛ mbam te ɛ bɔ nɛ bɛya mɛsisɪɲ nɛ mbɔmbu kɛ yotu kɔ kɛ dɻyɔ wɛynatɛ nɛ mɛlamɔ kɛ yotu, gba nyɛ mɔ te ɛ bɔ nɛ ngil bɛya mɛsisɪɲ kɛ yotu kɔ. ɛ bɔmɔ gwe wɔ budɻyate. ¹⁶ Botu bɛtɛ bɛ dɻiyɛma kɛ mbɛy te baka yekɪdɻa mɛyasi mɛtɛ yi bo bɛɲɛma kɛ nyɛ bo. Kandɛ kɛ yi mɔ te ɛ bɔ nɛ bɛya mɛsisɪɲ kɛ yotu kɔ kumɔ kɛ yi bɛabɛm. ¹⁷ Dɛte, ɛ botu baka nyɛ

numbu kɛ mɛngwɛta nɛ Yesus nde, a kwɔɲ lonɔ kɛ mɛnɛti man.

¹⁸ Kɛ ngimɔ te yi Yesus bɔ kɛ bɛndɔ landi kɛ, ɛ mbam te ɛ bɔ nɛ bɛya mɛsisɪɲ nɛ mbɔmbu kɛ yotu kɔ diyɛ nyɛ nde, a kɛ kwadɻɛ kwɔ bɛnɛ nyɛ. ¹⁹ Yasi wɛtɛ, Yesus tɪ jayɛ na, a lɛpɪma nyɛ nyɛ nde: «Dukwɛ kɛ tɻ dɻyɔ sunɲwɛ botu bo, nɔ yɛkɪdɻa mɛyasi hɛnɛ te yi Baba Mbokɔ kelma nɛ wɛ kɛ nyɛ bo, yekɪdɻɛ sendi nda yi nyɛ gwɔ nɛ ngwɛtɛ wɔ kɛ.» ²⁰ Ndana, ɛ mbam kwɔ. ɛ nyɛ kandɛ pelna yasi hɛnɛ te yi Yesus kelma kɛ yotu nɛ kɛ kɛ nyangwɛ mɛdɻa kamɔ te yi bɔ kɛ mɛnɛti mɛtɛ kɛ. ɛ bɔmɔ hɛnɛ ngbakɪma.

Yesus kɛ womiyɛ wɛtɛ mɔnɔ ngɔndu.

Wɛtɛ nyari kɛ kpokɛ numbu

*lambɔ Yesus
(Mt 9; Lk 8)*

²¹ Yesus kwanɲma nɛ landi yɔkwe nɛ kɔkɔ kumɔ kɛ ngɪɲɛ te yɔru. ɛ nyangwɛ ngil bɔmɔ nje wesɪdɻa kɛ keki nɛ. A bɔ kɛ ngɪndi kɛ goɲ nyangwɛ matɔ. ²² ɛ wɛtɛ kum mbanɲɔ mɛwesɪdɻa mɛ Beyudɛn dɻyɔ. Dinɔ dɻyɛnɛ nde Yayrus. Kɛ nyɛ ma kaɲɛ misi bɛɲɛ Yesus kɛ, ɛ nyɛ nje balɔ kɛ nji mɛkɔl mɛnɛ ²³ ngwɛta budɻyate nɛ nyɛ lɛpɔ nde: «Tiso mɔnmbɛ, mɔnɔ nyari ta gwe ndana! Inja kasɛ mɛbɔ kɛ yotu nɛ, nɛ kɔn nɛ siy, na jɻ.» ²⁴ ɛ Yesus kwɔ bɛnɛ nyɛ. Nyangwɛ ngil bɔmɔ bɔ kɛ bɛngwɛ nyɛ nɛ suk suk matɪma nyɛ.

²⁵ Yinɔri wɛtɛ nyari bɔ kɛ njoka ngil, mɛkiyɔ bɔ kɛ lekwe nyɛ, yo mɛ kɛ mɛsɛw kamɔ jɔ yɪba. ²⁶ A bɛɲɛma mɛbɔnɛ budɻyate kɛ bɛngwa budɻa botu bɛ nyɛti kɛ nɔ. A kwanɻdɻa mɛyasi hɛnɛ te yi bɔ nde, a jɔɲnanɲwɛ nɔ kɛ, kɔ wokɔ mɔnɔ mɛkamna nɛ mbɛt na. Kɔn kpalma dɔkɔ dɔkɔ kɛ nɔ mbɔmbu. ²⁷ A wokuma bɔmɔ kɛ lɛpɔ kasi Yesus. ɛ nyɛ kwɔ nɛ pulɔ kɔɲ bɔmɔ nyɪɲɛ mɔy ngil kpokɛ lambɔ nɛ. ²⁸ Keto nya kɔ dɪkɪma lɛpɔ kɛ mɔy temɔ nɛ

nde: «Nge mi kpoke ndi gbela lamba ne, kon mbe ta siyo.»²⁹ Ndana ndana, e mekiyo mete yi ba ke lekwe nye ke pesiye ke kiya mbey. E nye woke ke moy yotu ne duwe nde, kon ne siyima.³⁰ Ndi ke kiya mbey sendi Yesus duwa nde, yiya deti ne duwa ke yotu ne. E nye yenja ke njoka ngil diyen de: «Nda kpokuma lamba mbe ko?»³¹ E bejeka bene yenja nye nye nde: «We ke benje nde, bomu deke ne suk suk ke matima we, ke konte, we ke kpalo diyen de: «Nda kpoke mi?» »³² Yesus ka mbambu ngekila, na ben mo te e kelma yasi yinori ko.³³ Nyari gwa wo ngwanwa, keto a duwa yasi te yi dyanma nye ke. E nye nje kuse mebon ke mbambu Yesus lepo yasi hene te yi kwanama ke nye nye.³⁴ E Yesus nje lepo nye nye nde: «Monmba, tikina temo te yi we no ke jongwa we. Kwango ne te, kon yo siyima ne kpaya.»

³⁵ Yesus ba ndi ke lepina dete ke, yaka ne bomu ke wule ke tu Yayrus te kum mbanjo mewesidya me Beyuden nje lepo nye nye nde: «We njangwe sendi yekete ne nge, ngondu wo ti si gwe.»³⁶ Yasi wete, Yesus wokuma lepi te pupu meto, e nye lepe nye Yayrus te kum mbanjo mewesidya me Beyuden nde: «We ti gwaki wo yana na, siya te ndi nde, tiko temo ke yembe.»³⁷ Yesus ti jaye nde, wete mumo bengwe nye na, soje ndi Piyer ne Jak bene man wene Jan.³⁸ E bo kwa kumo ke tu kum mbanjo mewesidya me Beyuden ko. E Yesus dole bomu ne ho, bana ba ke lelo kembidya ne kpe.³⁹ E Yesus nyinje tu, lepo nye bomu nde: «Ho te yike yi wune kele ke, yo keto nge? Keto nge yi wune lele ke? Monosike ti gwe na, a ke jako.»⁴⁰ E bo nyete nye. Dete, e nye punje bo hene kenje se. E nye bu ndi sangwe ne monu ne nyangwe ne monu ne botu bete be nye nja bene bo baka nyinje no ke mbey kome mun monosike ba

ke.⁴¹ E nye biye monosike ke bo lepo nde: «Talita kumi!» Yite nde: «Monu ngondu, mi ke lepo nye we nde: Tema.»⁴² E monu ngondu teme ndi ne nget ke kiya mbey nye kol ke kendi. A ba ne mesew kamo jo yiba. E bo ngbakima budyate.⁴³ E Yesus lepe nye bo nde, kpe, mumo ti dukwe yasi te yi kwanama ke na. E nye nje lepo nde, bo nyeki monosike medye.

6

Botu be Nasaret yeti ke tiko temo

*ke yi Yesus na
(Mt 13; Lk 4)*

¹ Yesus punduma womete kwa ke de dya dyene. E bejeka bene bengwe nye.² Ke yeso *Saba ma dya ke, e nye kande tedya bomu melepi me Njambiyen ke mbanjo mewesidya me Beyuden. Budya botu bete be dikima lengwe meto ke yasi te yi nye ba ke lepo ke ngbakimama. E bo diki lepo nde: «Mbam te yoko kwedyangwe yike we? Njel dyano te yike wula nye we? Ma deti kelna kwalo nyangwe mekele mete yike wula ba nye we?»³ 'A yeti kapinda, monu Mariya na? 'Yeti man ne Jak ne Yoses ne Yude ne Simon na? 'Sine bedyombu yeti waka na?» Ma pe yan, bo benma nde, a ba yasi te yi jatidya bo kenje ke beya nje.⁴ Yasi wete, e Yesus lepe nye bo nde: «Bo ti luksa mo punja melepi me Njambiyen ke dya dyene, ke njoka bejadye bene ho ke moy kando dyene na. Bo luksa ndi nye ke yiya membey.»⁵ Dete, yo kelma nde, a ti kel yiya nyangwe mekele womete na. A kasa ndi mebo ke yotu bana botu bekon ne mbet sidye mekon man.⁶ Yesus ngbakimama keto bo ti tike temo ke yene na. Ke konte, e nye kwa kendo sangwe medya mete yi ba ke poku te yite ke, tedye bomu melepi me Njambiyen.

Yesus ke temo bejeka kamo jo yiba

*kenje kè lepina Kimò Tom
(Mt 10; Lk 9)*

⁷ Ndana, ε Yesus jeba bejeki bene kamò jò yiba kande tomna yan yiba yiba. A nya bo deti te yi soje beya mesisiñ ke yotu bomò. ⁸ E nye lepe nye bo nde, kpe, bo tí biya yaña kwà nò na, soje ndi tonjolo. Bo tí biya ko medye ko kobyie ko mònò lito mòni bakidye ke jon na. ⁹ Ndi nde, bo yakama leje menakala, ma mumò tí dokidya lambò yiba ke yotu kwà nò na. ¹⁰ Ke konje, ε nye lepe nye bo nde: «Tù hene te yi wune ta nyiñe ya te, wune ñyi ndi womete kumò ke ngimò te yi wune ta kwà ké. ¹¹ Ma nge wune kume ke yiña mbey nde, bomò tí bù wune kimote ho wokò melepi mun na, ne wune kwân womete. Kome wune ta teme yí kwà ké, nè wune kùtu ngbutu te yi ndama ke mekol mun ké yí tedye bo nde, bo kelma beyate.» ¹² Bo temma kwà yí kè pele melepi me Njambiyie nye bomò nde, bo yênsangwe temò. ¹³ Bo sojma beya mesisiñ budyate ke yotu bomò, lombe mutò ke yotu budya botu bekòn yí sidye ne mekòn man.

*Kasi soñ Jan
(Mt 14)*

¹⁴ Kumande Herod wokuma kasi Yesus, keto ñinò dyene bā ke wumò budyate ke membey hene. Bo ñikima lepò nde: «Jan te mò tòpuna bomò ke mòròku womiya ke njoka bemun, yori yi nye be ne deti te yi kelo nyangwe meyekambiyie te yike ké.» ¹⁵ Baña bomò ñikima lepò nde: «Yo Eli.» Baña nde: «Yo ndi wete mò punja melepi me Njambiyie nda botu be punja melepi me Njambiyie hene.» ¹⁶ Yasi wete, ke Herod ma wokò meyasi mete yi Yesus ñikima kelo ké, ε nye lepe nde: «Gba Jan te yi mi lepima nde, bo pèsi to ne kò, yo nye womiyie.» ¹⁷ Yo nde, Herod ne nguru wene tomma bomò kè biye ne Jan nye ke jòbò kwà wotò nye. Herod kelma ñete, keto nye Herod sukuma Herodiyas te nya

man wene Filip ke mebo mene bù nye ne megwaki. ¹⁸ E Jan ñiki lepò nye nye nde: «Yo ti yaka nde, bonjo nya mòñ ne megwaki na.» ¹⁹ Dete, ε Herodiyas bakidye ngol te ke temò sunjwe ne Jan, sà nje te yi wo nye. Ma yasi wete, a gosuma nje te denjo, ²⁰ keto Herod bā ke kambo Jan. A duwà nde, Jan bā ne ngben kine mejosò ke yiña yasi na. Herod bā ke kambidya ne nye budyate. Mengimò hene te yi nye woke yasi te yi punde ke numbu Jan, a ñikima ñiyò sosu ne ham, ndi nde, a bā ne mesosa yí wokò meyasi mete yi Jan ñikima lepò ké.

²¹ Wete yesò ε yiña kimò ngimò ñya ke yi Herodiyas. Yo bā ke ngimò te yi Herod bā ke kelo jeso yesò jariki ne ké. A kelma nyangwe dina jeba ne nyangwe bekum bene nè bekum besoja nè kpasa bomò be meneti me Galile. ²² Diyò ké, ε ngòndu Herodiyas nyiñe tù bòlo jeso. E yo biye temò Herod nè botu bete be bā ke mbey medye bene bo baka. E kumande Herod lepe nye ngòndu nyari nde: «Diyà mi yasi hene te yi we kwadye, mi ta nye we yo.» ²³ Herod kinjama yotu lepò nye nye nde: «Yasi hene te yi we ta diyie, ko nge, mi ta nye we yo. Ko beko nde, mi pèsi meneti mete yi mi name ké ke bembe bù pel te wete nye we, mi ta kelo.» ²⁴ Mònò nyari punduma kè dolò nyangwe lepò nye nye nde: «Mi ñiya ba nge?» E nye yensa nde: «Diyà to Jan te mò tòpuna bomò ke mòròku.» ²⁵ E nye yòkwe beke beke nyiñe tù kè nedò ke yi kumande Herod lepò nde: «Mi kwádyikwe nde: Nyeko mi to Jan te mò tòpuna bomò ke mòròku ndana ndana waka ke mòy pan.» ²⁶ Yo nya kumande Herod ngambi budyate, ma keto a sima kinja nè keto mberi misi me botu bete be nye jebama baka, a tí kwadye pitidye numbu se na. ²⁷ Dete, ε nye tome wete soja te ε bakidye nye kò nedò lepò nde, a kwân beke beke yòkwe ne to Jan

te mɔ tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku. ²⁸ E soja kwɔ kumɔ ke tɔ jɔbɔ pesɔ to Jan nye ke mɔy pan dya nɔ kanɛ nye ngɔndu nyari. E nye nje kanɛ nye nyanɔwɛ wenɛ. ²⁹ Ke bejɛke be Jan ma wokɔ kasi te kɛ, e bo kɛ bɔ mun nɛ kɛ pumbɔ.

Yesus ke nye bomɔ tomay

yitan mɛdye

(Mt 14; Lk 9; Jn 6)

³⁰ Botu be tomun be Yesus nja yɔkwɛ, e bo nje wesidya ke kɛki nɛ. Bo yekidya mɛyasi hɛnɛ te yi bo kelma nɛ yi bo tedya kɛ nye nye. ³¹ E Yesus lɛpɛ nye bo nde: «Wunɛ njâki wonɔga tandɛ yun, né wusɛ kwɔ kɛ ke mbɛy te yi kinɛ bomɔ ketɛ kɛ, né wunɛ pa wɛdya nɛ mbɛt.» A lɛpi dɛtɛ, ketɔ bomɔ bɔ ke nje duwɛ nɛ gbɛti gbɛti, ngimɔ te yi bo ta dye nɛ mɔnɔ yanɔ tɛ be na. ³² Dɛtɛ, e bo kwɔ nɛ landi yɛ kɛ ke yɛnɔ mbɛy te yi bɔ nɛ sɛnɛnɛ kinɛ bomɔ ketɛ kɛ. ³³ Ko dɛtɛ, budya bomɔ semma bo ke kwɔ, e bo duwɛ bo. E bomɔ sutiye ke mɛdya hɛnɛ pesa kol nɛ kol beke beke kandɛ kumɔ nɛ bo ke mbɛy te yi bo kɛ ketɛ kɛ. ³⁴ Ke Yesus ma piye ke landi kɛ, a bɛnɔ nyanɔwɛ ngil bomɔ ke. E nye gwe ngwɛtɛ yan budyate, ketɔ bo bɔ nda besam bɛtɛ be kinɛ mɔ bakidya yan baka. E nye kandɛ tedya yan budya mɛyasi. ³⁵ Bekoko sima dya, ngimɔ ma kwɔ budyate, e bejɛke be Yesus kɛ ke kɛki nɛ lɛpɔ nde: «Waka konɔr, ngimɔ sima kwɔ sendi budyate. ³⁶ Tikɔ, né bo kwɔ kɛ ke mɛlundɛ nɛ ke mɛdya mɛtɛ yi ke pɔku te yi waka kɛ, né bo kɛ bɔm yasi te yi bo yakama dye.» ³⁷ E Yesus yɛnsa nye bo nde: «Ndi gba wunɛ nɛ nguru wun nyêki bo mɛdye.» E bo nje yɛnsa nye nye nde: «'Wusɛ bôn ka ndi mɔni te yi yakama gbo mɔ mɛsay ke mɛyesɔ mɛsay gɔmay yɛba kɛ kɛ bomɔ nɛ mɛdye nje nye bo?» ³⁸ E Yesus diye bo nde: «Wunɛ nɛ mampa ninɔ? Wunɛ pân kɛ bɛnɛ.» E bo kwɔ

kɛ dɛta yɔkwɛ nje lɛpɔ nde: «Yo nɛ mampa yitan nɛ benjanɔ yɛba.» ³⁹ E nye lɛpɛ nye bo nde, bo lɛpi nye bomɔ hɛnɛ nde, bo dɛy dɛyɔ nɛ mɛnɔn mɛtɛ ke to mɛmbunɔ. ⁴⁰ E bomɔ kwɔ dɛyɔ nɛ mɛnɔn mɛtɛ, bɔnɔ kamɔtan kamɔtan, bɔnɔ gɔmay gɔmay. ⁴¹ E nye nje bɔ mampa yinɔri yitan nɛ benjanɔ benɔri yɛba kanɛ misi kenɛ kwey nye Njambiyɛ wosoko. Ke konɛ, e nye nje leke yo kanɛ nye bejɛke bɛnɛ, né bo kabi nye ngil bomɔ. E nye kabe sendi benjanɔ benɔri yɛba yaka nɛ bo hɛnɛ. ⁴² Bomɔ hɛnɛ dɛyɛnɛma ditɔ. ⁴³ E bo nje wesidye bukwe mampa nɛ bukwe njanɔ tonɛ mɛmakɔ kamɔ jɔ yɛba. ⁴⁴ Ke njoka botu bɛtɛ be dɛyɛnɛma baka bɛmbam nɛ bɛmbam kumma bomɔ tomay yitan.

Yesus ke kendɔ ke to duku

(Mt 14; Jn 6)

⁴⁵ Ndana ndana ke konɛ kɛ, e Yesus lɛpɛ nye bejɛke bɛnɛ nde, bo bɛndi landi kandɛ sabiyɛ kɛ nginɛ te yɔru ke pulɔ Betsayda, na pa tika lɛpɔ nye ngil bomɔ nde, bo siki duwɛ. ⁴⁶ Ke ngil ma si kwɔ kɛ, e nye kwɔ bɛndɔ keki yɛ kɛ ngwɛta nɛ Njambiyɛ. ⁴⁷ Tu yinjama dolɔ bejɛke nɛ landi ke bɛmbɛ sombu, ndi Yesus tikama nyɛpɔ ke ngindi. ⁴⁸ Yesus bɛnɛma nde, bejɛke ke sanɔwa nɛ mɛbɔnɛ budyate yɛ duku nɛ landi, ketɔ bo ke kɛ, pupɔ ke nje njako ke mbɔmbu yan mata bo. Ke pɔku nɛnamɛnɔ, e Yesus kandɛ kendi ke to duku kɛ nɔ pulɔ yan. A diyama kwɔ bo kwanɔ. ⁴⁹ Ke bo ma bɛnɛ nye ke kendɔ ke to duku kɛ, e bo take nde, yo ablasa. E bo kandɛ kembɛ. ⁵⁰ Bo hɛnɛ bɛnɛma nye, e bo gwe wɔ budyate. Ndana, ke Yesus ma bɛnɛ dɛtɛ kɛ, e nye bɛtɛ mɛn kenɛ bo lɛpɔ nde: «Nɛ tɛ kambɛ na, yo mi, nɛ tɛ gwaki wɔ na.» ⁵¹ A kɔ kɛ dolɔ bo bɛndɔ landi. E pupɔ siye. E bo ngbakima budyate. ⁵² Bo ngbakimama, ketɔ bo tɛ biye to yasi te yi kwanɔnɛma ke mɛyɛkambiyɛ

mete yi nye kelma yí nye ne bomo mampa ké na. Bo tí biye to te na, yo nde, metemo man bā ne keskere.

⁵³ Bo sabiya nyanḡwe matō kumō ḡginje te yōru ke meneti me Gene-saret kwā bendō ḡgindi. ⁵⁴ Ndi ne piya te yi bo piya ke landi ké, ε bomō duwe nde, yo Yesus. ⁵⁵ E bo kè ke pōku te yinōri hene, kande sobuna botu bekōn ke metan kè nō ke mbey hene te yi bo wokuma nde, a kete ké. ⁵⁶ Ke mbey hene te yi nye nya kol kete, ko ke mōnō mēdya ko ke nyanḡwe mēdya ko ke melunde, bo dīkima bū botu be kōn nje tikō ke membey mete yi bomō dīki wesidya kete ké. E bo dīki ḡgweta ne nye nde, a jāya nde, botu bekōn kpōka ndi gbela numbu lambō ne lalē. Dete, baka hene be kpokuma numbu lambō ne, mekōn man siyma.

7

Befarisḡ nè kasi metumbu me

bebaba ban
(Mt 15)

¹ *Befarisḡ nè baḡa botu be ketina meyasi be wulma Yerusalem baka nḡa wesidya ke kēki Yesus. ² Bo beḡma baḡa bejēke bene ke dyaena ne mēbō mete yi kpokuma yinḡa yaḡa te yi nye sembo ké. Yite nde, bo tí weye mēbō na. ³ Yo nde, Befarisḡ ko Beyuden hene ti dyanḡwe kinē pa weye mēbō kimōte, beḡwe mekele mete yi wulma ne besanmbambo ban ké na. ⁴ Sendi, ke bo yōkwe ke mōy sḡ, bo yeti ne dēti te yi dyaena kinē pa weya na. Bo sendi ne budya yinḡa mekele mete yi bo bakidye yi wulma ne betomba nda weyna mēpelō nè mēmbē nè mējōlē mete yi sumba nè metan. ⁵ E Befarisḡ nè botu be ketina meyasi diyē Yesus nde: «Keto ḡge yi bejēke bo ti bēḡwe mekele mete yi wulma ne besanmbambo busu ké? Keto ḡge yi bo dyaena ne mēbō mete yi kpokuma yinḡa yasi te yi nye sembo ké?» ⁶ E nye yeḡsa nye bo nde: «Wunē botu

be likisi! Lēpi te yi Esayi te mō punja mēlēpi me Njambiye lepima ke kasi yun ké bā gbakasi. Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njam-biye nde: «Botu baka kán mi ke kondō numbu, yasi wete, temō yan londunate ne mbj ne mi. ⁷ Kannate yi bo kanē ne mi ké gba gbelate. Bo tēdya ndi mēyasi mete yi wulē ke pesina te yi bomō.» ⁸ Wunē ke tikō mēmbōḡa me Njambiye kpalō bakidye mekele mete yi wulma ne betomba ké.» ⁹ A kā mbōmbu lēpō nye bomō nde: «Wunē ke kombile paye mēmbōḡa me Njambiye, né wunē nje bakidye mekele mun yi wunē ma wūla nō ké. ¹⁰ Ma Mōyisi lepima nde: «Jesō sōḡwe bene nyōḡwe.» Sendi: «Yōko ε ta lepina beyate ne sanḡwe ho ne nyanḡwe, bo wōku nye.» ¹¹⁻¹² Ma ke yun, wunē lēpi yun nde: «ḡge mumō lēpe nye sanḡwe ho nye nyanḡwe nde: Kōrban, yite nde: «Yasi te yi mi diyma kame ne we ké, mi sima si nye Njambiye yo ne sadaka.» Ke yite, wunē lēpi yun nde, a tí kama se sanḡwe ho nyanḡwe na. ¹³ Dete, wunē ke lḡ lēpi te yi Njambiye wulē ke mekele mete yi wunē tembidya kande ne betomba ké. Ma wunē ke kē mbōmbu yí kelō yinḡa budya kwalō mekele nda yite.»

Yasi te yi bekidye mumō ké
(Mt 15)

¹⁴ Ke kōḡte, ε Yesus jēba ḡgil wolo lēpō nye bomō nde: «Wunē hene lēḡwe metō yí woko lēpi ké. ¹⁵ Kinē yaḡa wete ne wete yakama wulē sḡ kè ke mōy mumō kelō nde, a bēki ne sembo na. Yasi wete, yo yasi te yi wulē ke mōy mumō ké yakama kelō nde, a bēki ne sembo. ¹⁶ ḡge mumō be ne metō te yí woko pḡ, na woku.»

¹⁷ Ke nye ma kwā nyinḡe tū be ndi nye bene bejēke bene ne nan ne ḡgil bomō ké, ε bejēke diyē nye mēdiyan ke kasi kanō te. ¹⁸ E nye lēpe nye bo nde: «'Yite nde, wunē sendi, wunē yeti ne dyaḡo na? 'Ne tí woke nde, kinē yaḡa wete ne wete yakama

wule sɛ kɛ kɛ mɔy mumɔ kelɔ nde, a bɛki ne sembo na? ¹⁹ Keto yo ti kɛn ke temɔ ne na, yo kɛn ke mɔy, ke kɔŋte, a mǎ nje kɛ nyako yo ke mboŋ.» Yesus ke kwadye tedye komete nde, medye hene kimote. ²⁰ A njǎ kɛ mbombu lepɔ nde: «Yasi te yi punde ke mɔy mumɔ, yo yite kele nde, a bɛki ne sembo, ²¹⁻²² keto beya metake hene wɔla ke mɔy yotu, ke mɔy temɔ mumɔ, yo kwalɔ kelna mewanja hene te yi mumɔ yakama kelɔ. Yo kasi megubo nɛ kasi wona bomɔ. Yo kasi nyena temɔ ke meyasi nɛ kelna beya meyasi. Yo kasi boŋna yasi ne nje mesebila nɛ kasi kelna mekele me memi nɛ kasi beya temɔ nɛ toyna besɔ nɛ bendidya yotu nɛ kelna yasi ne yaw yaw. ²³ Beya meyasi menɔri hene wɔla ke mɔy yotu kelɔ nde, a bɛki ne sembo.»

Wete ngɔndu Kanan ne bibina temɔ

*ke yi Yesus
(Mt 15)*

²⁴ Yesus temma ke meneti me Genesaret womete kwǎ kɛ ke meneti me Tir. E nye kwǎ nyiŋe ke mbanja tu, yasi wete, a ti kwadye nde, bomɔ dukwe na. Ko dɛte, a ti be ne dɛti te yi soma kine nde, bomɔ dukwe na. ²⁵ Wete nyari ba ne ngɔndu wene ne beya sisiŋ ke yotu. Ke nya ko ma woko kasi Yesus kɛ, e nye nje balɔ ke nji mekol mene. ²⁶ Nya ko ti be ngɔndu Yuden na, a ba ngɔndu Fenisi ke meneti me Siri. A ngwetama ne Yesus nde, a dukya beya sisiŋ soŋe ke yotu monɔ wene. ²⁷ E Yesus lepe nye nye nde: «Pa tiko, nɛ bonosike pa dyena ditɔ, keto yo yeti kimote nde, bo bon medye me bonosike nje bete nye bono bemiye na.» ²⁸ E nyari yeŋsa nye nye nde: «Nyangwe Kumande, yo gbate dɛte. Ma yasi wete, bono bemiye diy ndi lala ke nji tebel yi dye membulma medye mete yi bale wule ke mebo me bonosike kɛ.» ²⁹ E Yesus lepe nye nye nde: «Keto we yeŋsama kimote, dɛte dukwe, beya sisiŋ ma duwe

ke yotu monɔ wo.» ³⁰ Ke nye ma duwe kumo tu kɛ, a dol monosike metinangwe ke tan, beya sisiŋ ma pundo duwe ke yotu ne.

Yesus ke bute meto me wete mbam

³¹ Yesus njǎ teme wolo ke meneti me Tir kwǎ ne Sidon laŋsa meneti mete yi nyangwe medya kamɔ diye kete kɛ. E nye kwǎ kumo ke nyangwe matɔ Galile. ³² Bo boŋma wete mbam ne difina meto nje no ke yene. Mbam te ti be ke lepina kimote na. E bo ngweta ne Yesus nde, a kāsikwe mebo ke yotu ne. ³³ E Yesus jise ne nye ke ngil bomɔ kɛ ne nan nyinje menyey mene ke meto mene sa meseri ke bo ne kpoke ne dyem mbam. ³⁴ E Yesus kaŋe misi kenje kwey pidye sosu lepɔ nye nye nde: «Efata!» Yite nde: «Butunangwe!» ³⁵ Ndana ndana, e meto me mbam butuna, e dyem ne wunjiye, e nye kande ndapi ne kpelele. ³⁶ E Yesus lepe nye bo nde, kpe, bo ti yekidya nye mumɔ na. Ko beko dɛte, yo ke ngimo te yi nye gaye bo, yo ke ngimo te yite yi bo pele kasi te kɛ no mbombu. ³⁷ Bo ngbakimama budyate lepɔ nde: «Yasi hene te yi nye kele kɛ gba kimote. A ke kelɔ nde, gba botu bete be ne difina meto baka woku pe, kelɔ sendi nde, botu bete be ti be ke tapita baka tapitangwe.»

8

Yesus ke nye bomɔ tomay

*yini medye
(Mt 15)*

¹ Ke ngimo te yite nyangwe ngil bomɔ njǎ wesidya wolo ke kekɛ Yesus. Yasi wete, bo ti be ne yana te yi bo ta dye na. E Yesus jeba bejke bene lepɔ nye bo nde: ² «Mi ke gwe ngwete ngil botu baka budyate, keto yo me ke muka metu yitati yi bo waka ke kekɛ mbe kɛ. Ma yasi te yi bo ta dye yeti. ³ Nge mi lepe ndana nde, bo dukwe ne

nja, wum ta badye bo ke nje, keto banja ke njoka yan wulma ne nan nje no.» ⁴ E bejeka bene pitidye lepo nye nye nde: «Wuse waka ke kongor, he ta kelo nan yi nye ne bomo medye nde, bo dyaki ditoo?» ⁵ E Yesus diye bo nde: «Wune ne mampa ningoo?» E bo yensa nde: «Yitan jo yiba.» ⁶ E nye lepe nye bomo nde, bo diy diyoo ke meneti. E nye bu mampa yitan jo yiba ke, nye Njambiyee wosoko leke yo nye bejeka bene, ne bo ke kabi nye bomo. E bo bu ke kabo nye ngil bomo. ⁷ Bo ba sendi ne bono benjanjo ne mbet. E nye nye Njambiyee wosoko nje lepo nye bejeka bene nde, bo ken kabo yo sendi nye bomo. ⁸ Bomo dyenama ditoo. E bo nje wesidye mebukwe mete tonje memako yitan jo yiba. ⁹ Bo ba nda bomo tomay yini. Ke kante, e Yesus lepe nye bomo nde, bo siki duwe.

Yesus ke lepina ke kasi Befarisex (Mt 15)

¹⁰ Kine kiko ke, e nye bende landi bene bejeka bene kwa ke ke meneti me Dalmanuta. ¹¹ Diyo ke, e *Befarisex dya kande metando bene be Yesus. Yi bo be ne nye, bo diyma nye nde, a tedya bo wete meyekambiyee yi wule ke dyobo, ne bo be. ¹² E Yesus njime ke temo lepo nde: «Keto nge yi botu be ngimo te yoko diye wete meyekambiyee ke? Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Ko bo ti bene meyekambiyee wete ne wete na.» ¹³ Ke kante, e nye ngbese bo bendo landi sabiyee ke nginje te yoru.

¹⁴ Bejeka lensama kine bu mampa budyate na. Ma bo ba ndi no wete ke moy landi. ¹⁵ E Yesus kobile lepo nye bo nde: «Wune diy gba ne soso ne nga te yi *Befarisex ne nga te yi Herod.» ¹⁶ E bejeka diki sa to lepi te tande yan take nde, yo keto bo ti bu mampa budyate na. ¹⁷ Yesus duwa yasi te yi ba ke kwanja ke. E nye lepe nye bo nde: «Keto nge yi wune take nde, mi lepi dete,

keto wune ti bu mampa budyate ke? 'Yite nde, kumo ndana wune ti pa be ne dyanoo na? 'Wune ti pa biye to meyasi kumo ndana na? 'Metemo mun ndi ka ne keskere? ¹⁸ 'Misi te yi wune no ke, wune yeti ke bejna na? 'Meto mete yi wune no ke, wune yeti ke woko ka pe na? 'Ma yite nde, wune kine dyongo yi take ne meyasi na? ¹⁹ Kome mi lekima mampa yitan nye bomo tomay yitan ke, wune nja wesidye mebukwe mete tonje memako ningoo?» E bo yensa nye nye nde: «Kamo jo yiba.» ²⁰ «Ma kome mi lekima mampa yitan jo yiba nye bomo tomay yini ke, wune nja wesidye mebukwe mete tonje memako ningoo?» E bo yensa nye nye nde: «Yitan jo yiba.» ²¹ E nye nje lepo nye bo nde: «'Wune ti pa biye ndi to te na?»

Yesus ke bute misi me wete mbam

²² Bo nja kwa kumo ke Betsayda. E bomo bu wete mo dibina misi nje no ke yi Yesus ngweta ne nye nde, a kpo ka nye. ²³ E nye biye mo dibina misi ke bo jise ne nye ke moy dya. Ke kante, e nye sa meseri lombe ke misi me mo dibina misi kase bo ke yotu ne diye nye nde: «We ke bene yina yasi?» ²⁴ E mo dibina misi ngekila lepo nde: «Mi ke bene bomo. Mi beja bo nda mejeti, yasi wete, bo ke kendo.» ²⁵ Ke kante, e nye basidye kase bo ke misi me mo dibina misi. Ke nye ma bene yasi ne ngon ke, e misi mene butuna, e nye kande bejna yasi hene ne ngelele. ²⁶ E Yesus lepe nye nye nde: «We ti yokwe se nyine moy dya na, dukwe ke tu dyo.»

Piyer nde, Yesus nye Krist (Mt 16; Lk 9)

²⁷ Yesus nja kwa bene bejeka bene ke ke poku medya mete yi Sesare te yi Filip. Pijo te yi bo ba ke kendi ke, e nye diye bo nde: «Bomo lepi nde, mi nda?» ²⁸ E bo yensa nde: «Bana lepi nde, we Jan te mo topuna bomo ke moroku. Bana nde, Eli. Bana sendi nde, wete mo punja melipi me

Njambiyε nda bari.» ²⁹ Ε nye nje diyε bo nde: «Ma ke yun, wunε lεpi ba nde, mi nda?» Ε Piyer yeηsa lepο nye nye nde: «Wε *Krist!» ³⁰ Ε Yesus lepε nye bo nde, kpε, ko bo tι lεpi dεte nye wεte mumο na.

Yesus ke lepο kasi sοη ne

*nε womiya ne
(Mt 16; Lk 9)*

³¹ Ndana, ε Yesus kandε tedya yan meyasi lepο nde: «Yo kponate nde, *Mοnο mumο sαηgwawgwε ne meβone budyate. Betomba be dya nε bekum be botu be ketina meyasi nye Njambiyε nε botu be tedya membonga ta seηe nye. Yo kponate sendi nde, bo ta wo nye, a mα nje womiyε ke metu yitati.» ³² Yesus bα ke lepο melepi menori ne gbas gbas. Ε Piyer bu nye kε nο ne nan kandε gayna ne. ³³ Yasi wεte, ε nye yeηsa beηe bejεke bene beno ne Piyer lepο nye nye nde: «*Satan, londο ke keki mbe, keto metake mο yeti wεte ne yi Njambiyε na, yo metake mete yi bomο!»

³⁴ Ke kοηte, ε nye jεba ηgil bomο nε bejεke bene lepο nye bo nde: «ηγε mumο kwadyε beηgwε mi, a tι bon yotu ne nde, yo yan na. A sοba kroa ne beηgwε mi, ³⁵ keto mumο hεne ε kwadyε kambidya ne jοηgwε dyene ne ηgom ηgom kο ta dimbidye yo. Ma yoko ε ta dimbidye jοηgwε dyene keto mbe nε keto Kimο Tom kο ta be ne jοηgwε. ³⁶ Ma ηγε mumο si namο meneti maka hεne, nje dimbidye jοηgwε dyene, yo mα nje kame nye ηge? ³⁷ Yo kwalο yasi te nda yi mumο yakama nye ke numbu jοηgwε dyene kο? ³⁸ Yo nde, mumο hεne ε ta gwe njon jayna mbe nε jayna melepi membe ke mbombu botu be muka be tume kοη ne Njambiyε jonna ke meβeyo baka, *Mοnο mumο ta gwe sendi njon wene kome nye ta nje ke moy meluksa me Saηgwε bene pupuna bejaki be Njambiyε.»

9

¹ Yesus ka mbombu lepο sendi nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepε nye wunε kε: Ke njoka botu bete be diyε ndana waka baka, banα tι gwe kine pa beηe nda yi *Kandο Njambiyε ta nje nο ne nyawgwε ηgunγudye kε na.»

Yotu Yesus ke senjo ke nyawgwε

*mejasi me Njambiyε
(Mt 17; Lk 9)*

² Ya metu yitan jo wεte ke kοηte, ε Yesus bu Piyer nε Jak nε Jan kwα bene bo bepο kε ne nan ke wεte nyawgwε keki. Kumο mate, ε yotu ne senje ke misi man. ³ Melambo mene kpalma panο ne ηgεy ηgεy ηgεy wumο ne mbon mbon. Kine mumο wεte ne wεte ke to meneti yakama weye lambο, yo mα wumο nda yite na. ⁴ Bo sεm semο, Eli bene Moyisi baka ke nye mesimo bene be Yesus. ⁵ Ε Piyer lepε nye nye nde: «Yekele, yo kimote nde, wuse diy waka. He sūm mebala yitati, wo wεte, ε Moyisi wεte, ε Eli wεte.» ⁶ Piyer lεpi dεte, keto a tι be ke duwe yasi te yi nye yakanwε lepο kε na, keto wο kwanma bo. ⁷ Wεte kulutu njα dībidye bo. Ε wεte men wule ke moy kulutu lepο nde: «Yoko monmbe, sοη temο mbe, wunε wokunawgwε ne nye.» ⁸ Ke bejεke ma kane misi ηgekila ke keki yan kε, bo tι beηe se wεte mumο na, ndi Yesus nyepο bene bo.

⁹ Ndana, ke ηgimο te yi bo bα ke piye wule ke to keki kε, ε Yesus kidye bo nde, kpε, bo tι yekidya yasi te yi bo beηma kε nye mumο na, bo ta diso yekidye, yite *Mοnο mumο womiya ke njoka bemuη. ¹⁰ Bo bakidya lεpi yinori ne gbol ke temο, ε bo diki diyina tande yan nde: «Kasi womiyate ke njoka bemuη, yite lεpi ba ne ηge?» ¹¹ Ε bo diyε nye nde: «Keto ηge yi botu be ketina meyasi lepε nde, Eli ta pa kandε nje dīη kε?» ¹² Ε nye yeηsa nye bo nde: «Yo gbate nde, Eli ta kandε nje yι nje kombile meyasi hεne tikο ke mbey te.» Ε nye

kè mbombu lèpò nde: «Ma nan yi yo ketinate ke kasi *Mònò mumò nde, a ta sangwa ne mebonè budyate, bomò má yeliye nye kéké? ¹³ Ma mi ke lèpò nye wunè nde: Eli ma nje, é bomò keke yasi te yi bo kwadya kelò kéké ne nye. Bo kelma nda yi yo bā ketinate ke kasi ne kéké.»

Yesus ke soṅe beya sisin ke yotu

*wete mònò mbam
(Mt 17; Lk 9)*

¹⁴ Ke bo ma wuta ne bejeki te bari kéké, bo dól nde, nyanṅwe ṅgil bomò nè botu be ketina meyasi sima lito bo tikò ke bembe. Bene bo bā ke nye meso. ¹⁵ Ke ṅgil bomò ma kanje ndi misi deke beṅe ne Yesus kéké, é bo ṅbakima sutiye kè nyenò nye. ¹⁶ É Yesus diyè bo nde: «Wúnè bo nyéki meso keto yasi te nda?» ¹⁷ É wete mbam te é bā ke moy ṅgil kò yeṅsa nye nye nde: «Yekele, mi bonma mōnmbe nje nò ke yò, a ne wete beya sisin ke yotu yi keke nde, a tì tapitanṅwe na. ¹⁸ Mbey hene te yi nye kwadye dindò nye kete, a ke bete nye ke meneti ne wen. O béṅa, mewuru ke pundò nye ke numbu ne pukam pukam, a me ke nyambò mesu, yotu ma si deṅo ne kanṅata. Mi ṅwetama ne bejeki bo nde, bo dūdyā beya sisin te soṅe ke yotu ne. Yasi wete, é bo sudye.» ¹⁹ É Yesus yeṅsa lèpò nye bo nde: «Wunè botu bete be ti jáya yasi baka, 'mi ta diyo sine wunè kumò ndenen? 'Mi ta gbiso wunè kumò ndenen? Wunè njāki ne nye wonṅa ke yembe.» ²⁰ É bo bū nye kè nò. Ke beya sisin ma kanje ndi misi deke beṅe ne Yesus kéké, é nye jale mōnsike beyate. É nye bale ke meneti kande mebingila, mewuru ke pundò ke numbu. ²¹ É Yesus diyè sangwe ne mōnò nde: «Yo kánda ndenen?» É nye yeṅsa nde: «Yo ma kiki kande, a ndi ne mōnsike. ²² Ke yiṅa menṅimò yo ke diki bete nye ke dite, yiṅa ke mōròku sà ndi nje te yi wo nye wokò. Ndi nde, ṅge be nde, we yakama kelò yaṅa, kama

wuse, gwakò ṅgwete wusu.» ²³ É Yesus lèpè nye nye nde: «We kpál lèpò nde: «Ṅge be nde, we yakama kelò yaṅa nde,» ma pe mò te é tike temò ke yi Njambiyè, meyasi hene yakama kelna.» ²⁴ Ndana, é sangwe ne mōnò kembidya nedò nde: «Mi ke tikò temò, ma kama mi, keto yo sulnate nde, mi bêki ne tikina temò.»

²⁵ Ke Yesus ma beṅe nde, ṅgil bomò ke sutiye yí nje kéké, é nye bama ne beya sisin lèpò nye nye nde: «We sisin te é keke nde, mumò tì tapitanṅwe, dībò sendi metò me mumò kò, gba mi ke kombile lèpò nye we nde: Pundò duwe ke yotu mōnò ke. Kpe, we tì yòkwe nyiṅe diyo se ke yotu ne na.» ²⁶ É beya sisin kembidya jale mōnsike beyate pundò duwe ke yotu ne. É mōnsike tika ne lonṅkronṅ nda munte. É sulo bomò lèpè nde, a gwā. ²⁷ Yasi wete, é Yesus biye nye ke bo tembidyè. É mōnsike teme diyo ke teri kwey.

²⁸ Ke Yesus ma nje kwā nyiṅe tū kéké, é bejeki bene diyè nye tandè yan nde: «Keto ṅge yi wuse sudya su soṅna beya sisin te kéké?» ²⁹ É Yesus yeṅsa nye bo nde: «Njel sisin nda enòru yakama duwe ke yotu mumò ndi ne nje menṅweta ne Njambiyè.»

³⁰ Ke kōṅte, é bo teme womete kwā ne Galile. Yasi wete, Yesus tì kwadyè nde, bomò dūkwe mbey ne na, ³¹ keto a bā ke tedye bejeki bene meyasi lèpò nye bo nde: «Bo ta bū *Mònò mumò kanje nye ke mebo me bomò, bo má wo nye, a má nje womiyè ke metu yitati.» ³² Ndi nde, bejeki tì woke to lèpi te na, yasi wete, bo gwā wò diynate.

Nda kwā beṅo?

(Mt 18; Lk 9)

³³ Bo kwanma kumò ke Kapernawum. Ke Yesus ma kwā nyiṅe tū kéké, é nye diyè bo nde: «Wunè bā ke nye meso ke nje keto yasi te nda?» ³⁴ É bo diyè ne kpīṅbili kine bute numbu na, keto bo bā ke pitidya numbu ke nje yí duwe mò te é kwanma beṅo ke

njoka yan kɔ. ³⁵ Ndana, ε Yesus kwa dɔyɔ mɛtidɔye jɛba bɛjɛkɛ kamɔ jɔ yɪba lɛpɔ nyɛ bo nde: «Ɔgɛ mumɔ kwadɔye bɛ bosa mumɔ kɛ njoka bɛsɔ, a bɛki nda njena mumɔ kɛ njoka yan hɛnɛ, kelɔ sendi mɛsay nyɛ bo hɛnɛ.» ³⁶ Ɛ nyɛ bɔ wɛtɛ gbɛla mɔnɔsikɛ tɛmbidɔye kɛ bɛmbɛ yan kanɛ nyɛ biyɛ kɛ bo lɛpɔ nyɛ bo nde: ³⁷ «Mumɔ hɛnɛ ε bɔ wɛtɛ mɔnɔsikɛ nda yɔkɔ kimɔtɛ ketɔ mbɛ, yɔ mi yi nyɛ bɔ kimɔtɛ. Ma mɔ tɛ ε bɔ mi kimɔtɛ, yeti ndi mi nɛ nguru wombɛ yi nyɛ bɔ na, yɔ nde, a bɔn Mɔ tɛ ε tomma mi kɔ.»

Wusɛ tɪ baka njoka bomɔ na

³⁸ Jan lɛpɪma nyɛ Yesus nde: «Yɛkɛlɛ, wusɛ bɛnɛma wɛtɛ mbam kɛ sɔnɛ bɛya mɛsisɪn kɛ yɔtu bomɔ nɛ dɪnɔ dɔyɔ. Ɛ wusɛ gayɛ nyɛ, ketɔ a yeti kɛ njɔn su na.» ³⁹ Ɛ Yesus lɛpɛ nde: «Wunɛ tɪ gay nyɛ na, ketɔ mumɔ tɪ yaka kelɔ mɛyɛkambiyɛ nɛ dɪnɔ dɔyɛmbɛ nɛ yɛnsa ndi numbu ndana ndana lɛpɪna bɛyate nɛ mi na. ⁴⁰ Yo nde, ngɛ mumɔ tɪ lɔ dɔyambɪ sunɔgwɛ nɛ wusɛ, a kɛ kɔn su. ⁴¹ Ma gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: Mumɔ hɛnɛ ε ta nyɛ wunɛ pelɔ mɔrɔku wɛtɛ nde, wunɛ hɔbiya, ketɔ wunɛ botu bɛ *Krist, mɔ tɪ kɔpɔ sol nɛ na.

⁴² «Ma ngɛ wɛtɛ mumɔ kelɛ yasi tɛ yi yakama jatidɔye wɛtɛ mɔnɔsikɛ kɛ njoka bɔnɔ baka bɛ tɪkɛ temɔ kɛ yɛmbɛ baka kɛ bɛya nɛ, ngɛ bo lɛpɛ ndi nde, bo bɔn tari kɔkuna yasi tɪnɔ kɛ ngɪn mɔ tɛ kwɔ bɛtɛ nyɛ kɛ man, yitɛ bo jekɪma kelɔ kimɔ yasi nɛ nyɛ budɔyate. ⁴³ Ngɛ bɛ nde, wɛtɛ bo yɔ kɛ kwadɔye jatidɔye wɛ kɛ bɛya nɛ, nɔ kɪla bo tɛ mbɛtɛ sɔnɛ. Yo ta jɛkɔ bɛ kimɔtɛ kɛ yɔ nde, nyɪna ndi nɛ bo wɛtɛ kɛ dɔyɔbɔ bɛ nɛ jɔngwɛ, lanɔsa nde, bɛkɔ nɛ mɛbɔ hɛnɛ yɪba nɛ kwɔ kɛ kɛ dɪtɛ tɛ yi dɪyɛ kpo nɛ kpo kɪnɛ dɪmɔ kɛ. [⁴⁴ Mate bɛdun bɛtɛ bɛ dɔyɛ bo nɛ fit fit baka yeti kɛ gwe na, ma dɪtɛ yeti kɛ dɪmɔ sendi na.] ⁴⁵ Ngɛ bɛ nde, wɛtɛ kol yɔ kɛ kwadɔye jatidɔye wɛ kɛ bɛya nɛ, nɔ

kɪla kol tɛ mbɛtɛ sɔnɛ. Yo ta jɛkɔ bɛ kimɔtɛ kɛ yɔ nde, nyɪna ndi nɛ kol wɛtɛ kɛ dɔyɔbɔ bɛ nɛ jɔngwɛ, lanɔsa nde, bo bɛta wɛ kɛ dɪtɛ tɛ yi tɪ dɪm kɛ nɛ mɛkol mɔ hɛnɛ yɪba nɛ jɛm. [⁴⁶ Mate bɛdun bɛtɛ bɛ dɔyɛ bo nɛ fit fit baka yeti kɛ gwe na, ma dɪtɛ yeti kɛ dɪmɔ sendi na.] ⁴⁷ Ngɛ bɛ nde, wɛtɛ misi yɔ kɛ kwadɔye jatidɔye wɛ kɛ bɛya nɛ, nɔ dɔka misi tɛ mbɛtɛ sɔnɛ. Yo ta jɛkɔ bɛ kimɔtɛ kɛ yɔ nde, nyɪna kɛ *Kandɔ Njambiyɛ nɛ misi wɛtɛ, lanɔsa nde, bo bɛta wɛ kɛ dɪtɛ tɛ yi tɪ dɪm kɛ nɛ misi mɔ hɛnɛ yɪba nɛ jɛm. ⁴⁸ Mate bɛdun bɛtɛ bɛ dɔyɛ bo nɛ fit fit baka yeti kɛ gwe na, ma dɪtɛ yeti kɛ dɪmɔ na. ⁴⁹ Dɪtɛ ta pupudɔye mumɔ hɛnɛ ndi nda yi kwa kombɪlɛ nɛ mɛdɔyɛ kɛ. ⁵⁰ Kwa kimɔ yasi, ma kɛ som kwa si sambiyɛ, wunɛ ta kelɔ nan yɪ yɔkidɔyɛ nɔ? Wunɛ bɛki nda mɛdɔyɛ mɛtɛ yi bɛ nɛ kwa ketɛ jɔnna nɛ tɛ tandɛ yun.»

10

Kasi didɔya gwaki (Mt 19)

¹ Yesus njɔ tɛmɛ womɛtɛ kwɔ kɛ mɛnɛtɪ mɛ Yuda kɛ ngɪnjɛ Yurdɛ. Ɛ nyangwɛ ngɪl bomɔ nɛ wesidɔya wolo kɛ kɛki nɛ. Ɛ nyɛ kandɛ tedɔya yan mɛyasi nda njɛl wɛnɛ. ² Ɛ *Befarisɛ nɛ kɛ yɛnɛ yɪ nɛ bɔbɛ nyɛ. Ɛ bo dɪyɛ nyɛ nde: «Mɛmbɔngɔ kɛ nyɛ ka mumɔ dɛtɪ nde, a sɔna bo nɛ nyari wɛnɛ?» ³ Ɛ nyɛ yɛnsa nyɛ bo nde: «Mɔyɪsɪ pɛsɪma nɛ ngɛ nyɛ wunɛ?» ⁴ Ɛ bo lɛpɛ nde: «Mɔyɪsɪ nya nɛ nde, mbam yakama ketɔ mɛkana mɛ didɔya gwaki nyɛ nyari yɪ sɔnɛ bo nɛ nyɛ.» ⁵ Ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ bo nde: «Yo ketɔ mɛtemɔ mun nɛ kɛskɛrɛ, yori yi Mɔyɪsɪ ketɪma nɛ mbɔngɔ tɛ dɛtɛ nyɛ wunɛ kɛ. ⁶ Ma kɛ yi Njambiyɛ kusuma nɛ mɛyasi kɛ kandinatɛ kɛ, a kusuma mbam, kuso nyari. ⁷ Dɛtɛ, mbam ta tikɔ sanɔgwɛ bɛnɛ nyangwɛ jɔnna bɛnɛ nyari nda kol bɛnɛ jon. ⁸ Bo hɛnɛ yɪba ta nɛ bɛ ndi mbundɔ wɛtɛ. Komɛtɛ, bo yeti

se bomo yiɓa na, bo me ndi mbundo wete. ⁹ Ma dɛte, mumo ti baka yasi te yi Njambiyɛ sima jaŋgwe kɛ na.»

¹⁰ Kɛ bo ma kumo kɛ tu kɛ, ɛ bejɛke diyɛ nyɛ mɛdiyan wolo kɛ yasi te yi nyɛ lɛpima ndana kɛ. ¹¹ Ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bo nde: «Mbam hɛnɛ ɛ ta soŋɛ bo nɛ nyari wenɛ kwɔ bu mbaŋa, yite nyɛ mbam mewanja kɛ mbombu bosa nyari. ¹² Ma ŋgɛ nyari duwe kɛ bo njom kɛ kelo gwaki bɛnɛ wete mbam, yite nyɛ nya mewanja.»

Yesus kɛ nyɛ ɓonɔsike mɛkombila (Mt 19; Lk 18)

¹³ Diyɔ kɛ, ɛ bomo bu sɛkɛ sɛkɛ ɓonɔsike kɛ no kɛ yi Yesus, na kpoki bo yi nyɛ bo mɛkombila. Yasi wete, ɛ bejɛke bame bo. ¹⁴ Kɛ nyɛ ma bɛnɛ dɛte kɛ, ɛ yo kwadyɛ temo nɛ budyate. Ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bo nde: «Nɛ tiki sɛkɛ sɛkɛ ɓonɔsike, nɛ bo nje kɛ yembe. Nɛ ti peti bo na, keto *Kando Njambiyɛ, yo yi njɛl botu betɛ bɛ nda bo baka. ¹⁵ Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: Ŋgɛ mumo ti jaye *Kando Njambiyɛ nda yi monɔsike jaye nɛ yasi kɛ na, ko a ti nyiŋɛ ketɛ na.» ¹⁶ Kɛ koŋte, ɛ nyɛ kaŋɛ ɓonɔsike sobɛ kɛ bo kasɛ mɛbo kɛ yotu yan nyɛ bo mɛkombila.

Wete mo kusuku kɛ nje kɛ yi Yesus (Mt 19; Lk 18)

¹⁷ Ndana, kɛ Yesus ma tɛmɛ nyiŋɛ nje kɛ, ɛ wete mbam sɛdyɛ nje kuse mɛboŋ kɛ mbombu wenɛ diyɛ nyɛ nde: «Kimɔ yekele, mi kɛl nan, nɛ mi bɛ nɛ joŋgwe te yi kpo nɛ kpo?» ¹⁸ Ɛ Yesus diyɛ nyɛ nde: «Wɛ jɛbaŋgwe mi nde kimɔ mumo keto ŋgɛ? Keto kinɛ kimɔ mumo wete nɛ wete na, ndi Njambiyɛ nyɛpɔ. ¹⁹ Wɛ ma duwe mɛmbonɔga mɛ Njambiyɛ, yo nde: «Kpɛ, wɛ ti woku mumo na. Wɛ ti kel wanja na. Wɛ ti gubu na. Wɛ ti pesi lɛpi nyɛ kɛ numbu mumo na. Wɛ ti sebila mumo bu nɛ yiŋa yasi kɛ mɛbo mɛnɛ na. Jeso soŋgwe bɛnɛ nyɔŋgwe.» » ²⁰ Ɛ mbam

yeŋsa nyɛ nyɛ nde: «Yekele, mi kɛ bakidyɛ mɛyasi mɛnɔri hɛnɛ kande nɛ monɔsike.» ²¹ Yesus bɛnɛma nyɛ kwadyɛ nyɛ lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: «Bukwɔ yasi wete yi wɛ ti pa kelo kɛ, yo nde, kɛn dyaŋgwe mɛyasi mo hɛnɛ, nɔ bɔŋ moni te kabo nyɛ buka bomo. Dɛte, wɛ ta bɛ nɛ kusuku kɛ dyaobo. Kɛ koŋte, nɔ bɛŋgwe mi.» ²² Yasi wete, ŋgɛ mbam ko ma woko mɛlɛpi mɛnɔri kɛ, ɛ nyɛ tiŋɛ mɛŋgɛmbi nɛ sibiɓi kwɔ nɛ ŋgambi, keto a bɔ nɛ budya kusuku.

²³ Ndana, ɛ Yesus kaŋɛ misi ŋgɛkila lɛpɔ nyɛ bejɛke bɛnɛ nde: «Yo gba sulnate nde, botu bɛ kusuku nyiŋa kɛ *Kando Njambiyɛ.»

²⁴ Bejɛke ŋgbakimama lɛpi yinɔri budyate. Ɛ Yesus basidyɛ lɛpɔ nyɛ bo nde: «Wunɛ ɓono, yo gba sulnate nde, botu betɛ bɛ nyɛ temo yan hɛnɛ kɛ kusuku baka nyiŋ kɛ *Kando Njambiyɛ. ²⁵ Yo sulnate nde, nyaŋgwe nyamo nde *samo yakama kwɔ lalɛ nedo kɛ njɛmbi alula nɛ nde, mo kusuku nyiŋa kɛ *Kando Njambiyɛ.» ²⁶ Ɛ bejɛke ŋgbakima kwɔ to te lɛpɔ tandɛ yan nde: «Ma ŋgɛ bɛ dɛte, nda yakama ju ko?» ²⁷ Yesus bɛnɛma bo lɛpɔ nde: «Kɛ yi bomo, mumo yeti nɛ dɛti te yi kelo dɛte na. Ma kɛ yi Njambiyɛ, a nɛ dɛti te yi kelo mɛyasi hɛnɛ.»

²⁸ Ɛ Piyɛr diyɛ lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: «Bɛnɛ, wusɛ ma tiko su mɛyasi hɛnɛ kpalo bɛŋgwe wɛ.» ²⁹ Ɛ Yesus yeŋsa nde: «Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: Mumo hɛnɛ te ɛ ta tiko tu dyaɛnɛ, tiko bɛman ho bɛdyombu ho nyaŋgwe ho saŋgwe ho ɓono ho mɛŋgwan mɛnɛ keto mɛnɛ nɛ keto Kimɔ Tom, mo te ta kpalo bɛ nɛ mɛyasi gomay kɛ numbu yasi wete te yi nyɛ tikima kɛ. ³⁰ Kande ndana mo te ta bɛ nɛ mɛtu gomay. A ta bɛ nɛ bɛman gomay bu bɛdyombu gomay. A ta bɛ sendi nɛ bɛnyaŋgwe gomay nɛ ɓono gomay bu mɛŋgwan gomay. A ta bɛ nɛ mɛyasi mɛnɔri hɛnɛ kɛ moy nyaŋgwe mɛbɔnɛ. Ma a ta bɛ sendi nɛ joŋgwe te yi kpo nɛ

kpo ke metu mete yi ta nje ké. ³¹ Yo nde, bosa bomo budyate ta nje be botu be njime. Sendi, botu be njime budyate ta nje be bosa bomo.»

³² Bo ba ke kendi yi bendo ke pe Yerusalem. Yesus ba mbombu, bejeka ke kon ne. Temo yan ti be ne te na. Botu bete be ba ke bejewe nye baka ba ke gwe wo budyate. E Yesus kala jeba bejeka bene kamo jo yiba kande lepina yasi te yi nye ta sangwa no ké nye bo: ³³ «Ne beba, wuse be bende ke pe Yerusalem baka. Bo ta bu *Mono Mumo nye bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyé nê botu be ketina meyasi. Bo ta peso nde, bo woku nye. Ke kante, bo ma nje bu nye kaje nye botu bete be yeti ke duwe Njambiyé baka. ³⁴ Botu bete ta nyeto nye sa meseri ke yotu ne. Bo ta njuro nye ne njambala nje wo nye, a ma nje womiye ke metu yitati.»

Jak bene Jan ke diye Yesus yija yasi

(Mt 20)

³⁵ Jak bene Jan te bono be Sebede nja ke keki Yesus lero nye nye nde: «Yekele, yasi te yi wuse ta diye we ké, he goru nde, kelo yo nye wuse.» ³⁶ E Yesus diye bo nde: «Ne kwadyikwe nde, mi kel ba nge nye wune?» ³⁷ E bo lepe nye nye nde: «Kome we ta bu diyo meluksa mo ké, jaya nde, wuse diy metidye ke keki yo, wete pulo mbam bo, wete pulo gare yo.» ³⁸ Yasi wete, e Yesus lepe nye bo nde: «Wune yeti ke duwe yasi te yi wune diye ké na. 'Wune yakama hobiye ka pelo mebone mete yi mi ta hobiye ké? Njel metopuna mete yi mi ta sangwa no ké, 'wune yakama weliye yo nde?» ³⁹ E bo yensa nye nye nde: «Wuse yakama weliye.» E Yesus lepe nye bo nde: «Gbate, wune ta hobiye pelo mebone mete yi mi ta hobiye ké. Sendi, njel metopuna mete yi mi ta sangwa no ké, wune ta sangwa no sendi. ⁴⁰ Ma yasi wete, ke kasi diyo metidye ke mbam bo ho ke gare

mbe, yeti mi kabe yo nye bomo na. Membey mete wokunangwe ne botu bete be Njambiyé sima si kombile yo tike bo baka.»

⁴¹ Ke bejeka te bari kamo ma woko melapi mete yi Jak bene Jan lepima ké, e temo yan kwa sungwe ne bo. ⁴² E Yesus jeba bejeka hene lero nye bo nde: «Wune duwa nde, botu bete yi bomo jeba nde bekum ke to meneti baka ke kpalò bendo to yan bendo. Ma be nyangwe botu bete be ke njoka yan baka ke kpalò nate bo nata. ⁴³ Yasi wete ke yun, yo yeti ke kwan na dete na. Mo te e kwadye be nyangwete ke njoka yun ko yakangwe kelo mesay nye wune. ⁴⁴ Ma yoko e kwadye be bosa mumo ke njoka yun ko beki bala beso hene. ⁴⁵ Keto *Momo mumo sendi ne nguru wene ti ma njaki, né bomo kel mesay nye nye na, yasi wete, a nja nda mo mesay yi nye jongwe dyene yi kolo ne budya bomo.»

Yesus ke bute misi me Bartime (Mt 20; Lk 18)

⁴⁶ Bo kendima kumo ke Yeriko. Ke ngimo te yi Yesus ba ke pundo duwe ke moy dya bene bejeka bene nê nyangwe ngil bomo ké, wete mo dibina misi nde Bartime, mono Time ba ke diyo ke keki nje. A dikima jombo meyasi ke mebo me bomo. ⁴⁷ Nge nye ma woko nde, yo Yesus te mo Nasaret kwa ké, e nye nye numbu ke kambi lero nde: «Momo Davit Yesus, gwako ngwete wombe.» ⁴⁸ Ba ja bomo budyate bamma nye yi sa nje nde, a dibi numbu. Ma ko beko dete, yo ke ngimo te yite yi nye nja kumbo kwa to te nde: «Momo Davit, gwako ngwete wombe.» ⁴⁹ Ndana, e Yesus teme lero nde: «Wune jebangwe nye.» E bo jeba mo dibina misi lero nye nye nde: «We ti kambi yaja na. Tema, a ke jeba we.» ⁵⁰ Ke nye ma woko dete ké, e nye bete gambo ne ne ven lombiyé ke pe yi Yesus. ⁵¹ E Yesus diye nye nde: «We kwadyikwe nde, mi kel nge nye we?» E nye

yeŋsa nye nye nde: «Yekele, kelo nde, mi bēnnaŋgwe.» ⁵² E Yesus lepe nye nye nde: «Kwanɔ, tikina temo te yi we no ke jonɔgwa we.» Ndana ndana, e nye kande beŋna yasi beŋgwe Yesus ke no.

11

Yesus ke dya ke Yerusalem (Mt 21; Lk 19; Jn 12)

¹ Bo kendima wuta ne Yerusalem kumo ke keki Betfage ne Betani, ke pulo *Keki meliviye. E Yesus tome bana bejeki bene yiɔa kenje mbombu lepo nye bo nde: ² «Wune ken ke dya te e ke mbombu wun ko. Ne nyina dya deke wune ta dolo wete mono tofu tinrate. Mumo wete ne wete ti pa didye meta mene wete yeso ke to ne na. Ne wune wunja nye nje no. ³ Nge mumo diye wune nde: «Wune wunja nye keto nge?» Ne wune yensangwe nde: «Nyangwe Kumande ke kwadye nye, a ta yokidye nye nedo.» ⁴ Bo ka, e bo dolo wete mono tofu tinrate ke numey ke se yaka ne nje, e bo wunje nye. ⁵ E bana botu bete be ba womete baka diye bo nde: «Yiri nge yi wune kele ke? Keto nge yi wune wunje mono tofu enoru ke?» ⁶ E bo yeŋsa nda yi Yesus lepima nye bo ke. E bo tike bo nde, bo kwah ne nye. ⁷ Bo boŋma mono tofu kumo no ke yi Yesus, bu melambo man jono ke to ne. E nye kwa bendo mono tofu diyo ke to ne. ⁸ Bomo budyate boŋma melambo man jono ke nje, e bana leke yan mono mebo mejeti ke lo bete ke nje. ⁹ Botu bete be ba mbombu ne baka be ba ke koŋ Yesus baka dikima kembo nde: «*Hosana, mekombila ne yoko e nje ne dino Baba Mboko! ¹⁰ Mekombila beŋnaŋgwe ke kando sanbambu wusu Davit yi nje ke! Njambiyē beki ne meluksa ke kwey!» ¹¹ Yesus dyanma ke Yerusalem kwa nyine mbanjo Njambiyē. Ke nye ma si beŋe meyasi hene te yi ba ke keki ne ke, e nye kwa bene bejeki bene

kamo jo yiɔa ke pe Betani, keto ngimo sima kwa budyate.

Yesus ke kita ne figiye (Mt 21)

¹² Misi pupu, ke ngimo te yi bo ba ke pundo duwe ke Betani ke, Yesus ba ke woko nja. ¹³ Ke nye ma kaje misi beŋe ne wete njuku *figiye ne nan ne mamboru ne gbi ke, e nye ke, na ke beŋ, simande yo wumma. Yasi wete, ke nye ma wuta ne njuku te ke, a sem ndi mamboru ne mamboru ne gbi, keto yo ti be ngimo wumnate na. ¹⁴ Ndana, e nye lepe nye njuku figiye enoru nde: «Siyma bone ne ngbot nde, ko mumo wete ne wete ti dye se kwalo mbumo yo wete yeso na!» Bejeki bene wokuma lepi yinori yi nye lepima ke.

Yesus ke dudye botu be dyanɔgwa

meyasi ke mbanjo Njambiyē (Mt 21; Lk 19; Jn 2)

¹⁵ Bo yokwa ne koko dya ke Yerusalem. E Yesus nyine mbanjo Njambiyē kande dudya botu bete be ba ke dyanɔgwe ne baka be ba ke bomo meyasi womete baka. A tindima metebel me botu be senjina moni ne mesolo me botu be dyanɔgwa bepepo bete ke meneti. ¹⁶ A ti tike nde, mumo wete ne wete soba yina yana pesa no ne moy mbanjo Njambiyē na. ¹⁷ A tedya bo melepi me Njambiyē lepo sendi nde: «Yo yeti gba ketinate ke mekana me Njambiyē nde: «Bo ta jeba tu dyembe nde tu te yi mekando hene ta ngbo ngweta ne Njambiyē ke moyte» na? Ma yasi wete, wune kpalma yeŋsa yun yo ne gban botu be guɔ.»

¹⁸ Ke bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyē ne botu be ketina meyasi ma woko dote ke, e bo sa nje te yi bo yakama wo ne nye. Ndi nde, bo ba ke kamba nye, keto yasi te yi nye dikima tedye ke dikima kpoke temo bomo hene budyate. ¹⁹ Ke bekoko ma dya ke, e

Yesus punde ðuwe ke moy ðya bene bejeki bene.

²⁰ Ke bo ma nje tãke sendi nje bemenmene ké, bejeki sémi nde, njuku *figiye kã ma gwe sãso ne kawoyo kande ke ton te kumã nji.

²¹ E Piyer take yasi te yi kwanama ké. E nye lere nye Yesus nde: «Yekele, ðeja njuku figiye te yi we ma kitanawe ne nye kã ma sãso.»

²² E Yesus nje ðiyã lere nye bo nde: «Wune tiki temã ke yi Njambiyẽ.

²³ Gbakasi yi mi lere nye wune ké: Nge mumã lere nye keki te yãko nde: «Dũkwe waka kã balã ke maŋ,» yo ta kelna ðete, nge nye tike temã nde, yasi hene te yi nye lepima ké ta kelna gbate kine ðe ne meso ke temã na. ²⁴ Yori yi mi lere nye wune nde: Yasi hene te yi wune ta diye Njambiyẽ ke menkweta mun, nge wune tike temã nde, wune me ne ya te, Njambiyẽ ta nye wune yo.

²⁵ «Ma ke ngimã hene te yi wune teme yí ngweta ne Njambiyẽ, nge ðe nde, wune ne yiŋa leri sunawe ne wete mumã, wune tiki nye ne ngwete, né Sangwe wun te e ðiyẽ ke ðyobã kã tiki sendi wune ne ngwete ke ðeya meyasi mete yi wune kele ké. ²⁶ Ma nge wune ti tike ðeso ne ngwete na, sangwe wun te e ðiyẽ ke ðyobã kã tí tikã sendi wune ne ngwete ke ðeya mekele mun na.»

Deti Yesus wũla ke yi Njambiyẽ (Mt 21; Lk 20)

²⁷ Bo yãkwã wolo kã ke Yerusalem. Ke ngimã te yi Yesus ðã ke jombila ke moy mbanjã Njambiyẽ ké, e ðekum ðe botu ðe nyena sadaka nye Njambiyẽ nè botu ðe ketina meyasi nè ðetomba ðe ðya nje ke yene ²⁸ diye nye nde: «Deti te yi we kele ne meyasi mete yike ké wũla we? Nda nye we ðeti nde, kelã meyasi mete?» ²⁹ E Yesus yeŋsa nye bo nde: «Mi sendi, mi ndi ne leri wete yi mi ta diye wune, nè wune yeŋsangwe nye mi, né mi nje leri mbey te yi ðeti te yi mi kele ne meyasi mete

wule kete ké. ³⁰ Nda tome Jan nde, a njãki tãpe bomã ke mãrãku? 'Yo Njambiyẽ ho yo bomã? Ma ne yeŋsangwe nye mi.» ³¹ Ndana, e bo kande mediyna tande yan lere nde: «Nge wuse lere nde: Yo Njambiyẽ tome nye, yite a ta diye nde: Ma keto nge yi wune ti tike temã ke yasi te yi nye lepima ké? ³² Ma nge wuse nje yeŋsa nde: Yo bomã tome nye, yite...» Bo leri ðete, keto bo ðã ke kambã ngil bomã, keto bomã hene ðeŋma nde, Jan gbate mã punja meleri me Njambiyẽ. ³³ ðete, e bo yeŋsa nye Yesus nde: «Wuse yeti ke duwe na.» E Yesus nje lere nye bo nde: «Mi sendi, mi yeti ke lere yaŋa nye wune ke kasi ðeti te yi mi kele ne meyasi mete ké na.»

12

Kanã ke kasi ðeya botu ðe

ðakidyã ngwan (Mt 21; Lk 20)

¹ Ke kãŋte, e Yesus kande lepina meyasi nye bo ne nje mekanã. E nye lere nde: «Wete mumã sama ngwan *vinyẽ. E nye kele kakwe lito ne yo, timã mbey sãpita membumã, sumã sendi ðongbe ðongbe tũ yí pemna ngwan. E nye nje kanẽ yo hene nye ðaŋa botu ðe mesay nde, bo ðãkidya, ðe sendi ne ngabiye te yan kete. Ke kãŋte, e nye kwã londunate kã yiŋa meneti. ² Ke ngimã te yi membumã sima ðeto ke ngwan ma ðya, e nye tome wete mã mesay kenje ke yi ðari, né bo njese nye ngabiye membumã mete yene. ³ Yasi wete, botu ðe mesay te ðari temma ðiye nye mende yãkidye nye ne gbonggo bo. ⁴ Ke kãŋte, e nye tome sendi wete mã mesay kenje bo. E bo mende mbete kãmbẽ ke to toyẽ nye wunawe. ⁵ A njã tomã sendi mbanã ke kãŋ te yãru. E bo wo mbete. E nye nje tomã sendi ðaŋa budyate kenje. Bo natima ðaŋa tumbã wo ðaŋa. ⁶ Ndana, e nye tika ndi ne ndanã mãno wene, sãŋ temã

ne. Yí sídye nɔ, ε nye nje tomɔ nye kenje lepɔ nde: <Bo ta kambɔ, keto yo mɔnmbe.> ⁷ Yasi wete, botu be mesay baka njɔ lepɔ tandɛ yan nde: <Ne bɛna, mɔ te ε ta tika ne melikɔ, ekɔ! Ne njáki, he wòku nye, né wuse tika su nɔ.> ⁸ Ε bo biye nye wo, bu mun ne kè lɛ ke kɔn ngwan.

⁹ «Ma sa ngwan ta nje kelɔ nan? A ta nje girise botu be mesay benɔri nje kanje ngwan nye baɲa. ¹⁰ Yite nde, wune tí pa tolɔ lepi ke yi diyɛ ketinate ke mekana me Njambiyɛ ké na? Yo ketinate nde: <Tari*f1* te yi botu be sumna tɔ sɛɲma kɔ kpalma nje be sanɲwe konu. ¹¹ Ma yasi ke, yo mekele me Baba Mbokɔ, yo yasi te yi wuse beɲɛ ngbakima.> »

¹² Ke bekum Beyuden ma si wokɔ melepi menɔri hene ké, ε bo sɔ nje te yi biye Yesus, keto bo duwɔ nde, a nyéki kanɔ te sunɲwe ne bo. Yasi wete, bo bɔ ke kambɔ ngil bomɔ, dɛte ε bo jise kwɔ tikɔ nye.

Yesus nde, bomɔ gbòku garama

nye Sesar

(Mt 22; Lk 20)

¹³ Bo njɔ tomɔ baɲa *Befarisɛ nè baɲa botu bete be bɔ ke njɔn kumande Herod baka kenje ke yi Yesus, né bo dɔngidyɛ nye wule ke lepi te yi ta pundɔ ke numbu ne ké. ¹⁴ Ε bo dɔɲɔ lepɔ nye nye nde: «Yekele, wuse duwɔ nde, we mɔ gbakasi ko ke misi me nda, keto we ti bɔn yɔ mberi misi me mumɔ na. We téɲya yɔ nje Njambiyɛ gbate gbate. 'Membonɲa lépi nde, mumɔ gbòku garama nye *Sesar? 'He gbòku ho he tí gboku?» ¹⁵ Yesus duwɔ likisi yan, ε nye diyɛ bo nde: «Wune bóba mi keto nge? Wune bóɲ ne sule wete nje nɔ, né mi beɲ.» ¹⁶ Ε bo nje nɔ bu kanje nye nye. Ε nye diyɛ bo nde: «Yike yekambiyɛ to nda? Ketina meketi mete yike téɲya nda?» Ε bo yeɲsa nye nye nde: «Yo yi Sesar.» ¹⁷ Ε nye nje lepɔ nye bo nde: «Wune nyéki Sesar meyasi mete yene, nye Njambiyɛ meyasi mete yene.» Bo

ngbakimama budɲate ke yasi te yi nye yeɲsama ké.

Kasi womiya bomɔ

(Mt 22; Lk 20)

¹⁸ *Besadusɛ lépi yan nde, bemun tí womiyɛ na. Bo njɔ sendi ke yi Yesus diyɛ nye mediyan lepɔ nde: ¹⁹ «Yekele, ke njoka membɔnɲa musu yi Mɔyisi ketima ké, yo ketinate ke mɔyte nde: <Nge mumɔ be ne maɲ, nge maɲ wene te gwe tiko nyari kine ja bene nye na, na bóɲ kuso te, na ja kwanɲdye ne dino maɲ ε gwɔ kɔ.> ²⁰ Yo bɔ ne baɲa bonɔ bembam yitan jɔ yiba be jadɲa ke mɔy yan. Tomba te bonɲa nyari gwe kine tiko ko mɔnsike bene nya te na. ²¹ Ε ε kɔn te bu ko gwe kine tiko ko mɔnsike bene nya te na. Yo bɔ ndi sendi dɛte ne mɔ yitatite. ²² Yo kwanɲama ndi dɛte sídye ne bo hene yitan jɔ yiba ne gbukup. Ko mumɔ wete ne wete ke njoka yan tí ja bene nya te yí kuso ne kando na. Diyɔ ké, ε nyari nje gwe sendi ke kɔn yan hene. ²³ Ma ke yesɔ te yi bemun ta womiyɛ nɔ ké, ke njoka bembam baka, nya ko ta nje be nya nda, keto bo hene yitan jɔ yiba bonɲa nye ne megwaki?» ²⁴ Ε Yesus lepe nye bo nde: «'Ne ti béɲa nde, meɲɔɔ mun wúla, keto wune ke ndekima yasi te yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ, ndekima sendi ngunɲudye Njambiyɛ na? ²⁵ Yo nde, kome bemun ta womiyɛ ké, megwaki tí beɲna se na. Yasi wete, bomɔ hene ta jonɲa nda yi bejaki be Njambiyɛ jonɲa nɔ ke dɔyobɔ ké. ²⁶ Ma ke kasi womiya bemun, yite nde, wune tí pa tolɔ ka mekana mete yi Mɔyisi ketima ké na? Wune tí pa tolɔ ke mbey te yi lepe kasi mɔnɔ jeti te ε bɔ ke biye dɛte ké na? Womete Njambiyɛ lepima nye Mɔyisi nde: <Mi mbe Njambiyɛ te ε Abaraham, Njambiyɛ te ε Isak, Njambiyɛ te ε Yakɔp.> Wune tí pa tolɔ mbey te na? ²⁷ Yo nde, Njambiyɛ yeti Njambiyɛ bemun na, nye Njambiyɛ te ε botu bete be

ne jon baka. Gbate, wune ke moy mejoso ne pitik.»

Kasi mbonga te e kwanma besoko

(Mt 22)

²⁸ Wete mo ketina meyasi ba ke lengwe meto ke meso mete yi bo ba ke nye ke. A benma nde, Yesu yensama kimote nye *Besaduse. E nye nje ke keki ne diye nye nde: «Ke mambonga hene, yen kwa beso?» ²⁹ E Yesu yensa nye nye nde: «Mbonga te e kwanma besoko, yo yoko e lere nde: <Kando Isarayel, woko. Siya Baba Mboko, yo ndi Baba Mboko te Njambiyeye wusu. ³⁰ Kwadyikwe Baba Mboko te Njambiyeye wo ne temo yo hene, ne sisin yo hene, ne dyan dyo hene, ne deti yo hene.> ³¹ Mbonga yibate, yo nde: <Kwadyikwe mon nda yi we kwadye ne yotu yo ke.> Kine mbanja mbonga e kwanma mambonga maka yiba na.» ³² E mo ketina meyasi nje lero nye nye nde: «Kim o yana, yekete, we lepima gba gbakasi yi lero nde, siya Njambiyeye yo ndi nye nyero, kine mbanja se na. ³³ Sendi, nge mumo kwadye Njambiyeye ne temo ne hene, ne dyan dyene hene, ne deti ne hene, kwadye jakoso mumo nda yi nye kwadye ne yotu ne ke, yo yite lansha mesadaka hene te yi mumo yakama nye Njambiyeye ke. Yo yite lansha mesadaka me benyamo te yi bo lodye lodyukwe, ko mesadaka mete yiri hene.» ³⁴ Yesu benma nde, a yensama kimote ne dyan, e nye lere nye nye nde: «We me nedo te yi nyine ke *Kando Njambiyeye.» Ke konje, ko mumo wete ne wete ti boke diye nye medyan se na.

³⁵ Yesu ba ke tedye melipi me Njambiyeye nye bomo ke mbanjo Njambiyeye. E nye diye nde: «Keto nge yi botu be ketina meyasi lere nde, *Krist mon Davit ke? ³⁶ Davit ne nguru wene lepima ne deti te yi Kim Sisin nde: <Baba Mboko lepima nye Kumande wombe nde: Dyo metidye ke mbam bo mbe nde,

mi siki kawule bendo bo tiko ke nji mekol mo.> ³⁷ Davit ne nguru wene ke jeba nye nde Kumande. Ma Kumande wene ta kpal nje be mon wene nan?» Nyangwe ngil bomo ba ke lengwe meto ke yasi te yi nye ba ke lero ke ne mesosa.

³⁸ Pijo te yi Yesu ba ke tedye yasi ke, e nye lere nye bomo nde: «Wune diy ne soso ne botu be ketina meyasi. Bo kwadyikwe jaja ne nyangwe nduley nduley megambo ke mbombu bomo, kwadye sendi nde, bomo ke nyeno bo ke membey kome bomo diki wesidya ke. ³⁹ Bo kwadyikwe diy ke bosa membey ke mambanjo mewesidya me Beyuden, sa sendi kpasa membey ke metu medina. ⁴⁰ Bo wenjila meyasi hene ne mbul ke mebo me bekuso boma, diki nje kelo sewna mengweta, ne bomo ben nde, bo kim bomo. Njambiyeye ta jese bo tedye bo nyangwe mebone kwa to te.»

Wete buka kuso nyari ke nye Njambiyeye

yasi ne temo ne hene

(Lk 21)

⁴¹ Yesu diyima metidye yaka ne kpongi nyena sadaka nye Njambiyeye. A ba ke ben nda yi ngil bomo ba ke nye moni kete ke. Botu be kusuku budyate ba ke nye budya moni kete. ⁴² Wete buka kuso nyari nja bete limbi sisi yiba yi yaka pata wete. ⁴³ Yesu jebama bejete bene lero nye bo nde: «Gbakasi yi mi lere nye wune ke: Buka kuso nya ko nya kwa baka hene, ⁴⁴ keto bari hene nya buyo meyasi mete yi bo be no kwa to te ke. Yasi wete, buka kuso nya ko nya yasi hene te yi ba nde, a johonangwe no ke diy mebukomen ke.»

13

Kasi mebone mete yi ta nje ke

(Mt 24; Lk 21)

¹ Ke ngimo te yi Yesu ba ke pundo ke mbanjo Njambiyeye ke, e wete jeke

wene lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Yekele, beɲa ndi mberɪ metari mete yike wa! Beɲa ndi metɔ mete yike wa!»² E Yesus yeɲsa nyɛ nyɛ nde: «'Nduku, we ke beɲe nyangwe metɔ mete yinɔri? Kine tari wete ne wete ta diyo waka ke to jakɔso kine nde, bo gbɔngula bete ke meneti na!»³ Ke kɔɲte, e nyɛ kwɔ kɛ diyo metidyɛ yaka ne mbanjo Njambiyɛ ke *Keki meoliviye. Nɛ Piyɛr nɛ Jak nɛ Jan bu Andere ba ndi bene be Yesus beɔ. Bo diyma nyɛ nde:⁴ «Lɛpɔ nyɛ wuse, meyasi mete ta kwanɲa ndenen? Yo nge yi ta tedye nde, meyasi mete hene ta be ke kelna kumɔ ke njenate?»

⁵ Ndana, e Yesus kande lepi lepo nyɛ bo nde: «Wune diy ne sɔsɔ, ma mumɔ me nje sebile wune.⁶ Keto bomɔ budyate ta nje ne diɔ dyembe lepo nde: <Mi *Krist, mi kɔ!> Dete, bo ta sebile budya bomɔ.⁷ Kome wune ta wokɔ bomɔ ke lepo kasi medyambi, wokɔ ngum ngum te kɛ, wune ti gwaki kan yaɲa na, keto meyasi mete yakangwe kelna. Ndi nde, yite ti pa be siyna meyasi na.⁸ Kando wete ta teme lu dyambi ne wete kando. Kumande wete ma teme lu dyambi ne jakɔso. Meneti ta ngwanɲa ke yiɲa membey. Kolo ta kelna ke to meneti. Meyasi menori ta be ndi gbela ton mebone.⁹ Ma wune diy yun ne sɔsɔ, keto bo ta bu wune kanɛ nyɛ botu be pesina josi. Bo ta njuro wune ne njambala ke mambanjo mewesidya me Beyuden. Wune ta teme ke mbombu bekum nɛ ke mbombu bekumande jose lepi ke kasi mbe. Yo ta kelna dete, ne wune lepi meyasi mete yi wune beɲma nɛ yi wune duwa ke kasi mbe ke nyɛ bo.¹⁰ Bosa yasi, yo nde, bo kanda pa pele Kimɔ Tom nyɛ mekando me bomɔ hene.¹¹ Kome bo ta bu wune kɛ no ke mbombu botu be pesina josi ke, wune ti kanda gwe kan wo yotu ke yasi te yi wune ta lepo ke na. Yasi wete, wune lepi ndi lepi te yi Njambiyɛ ta nyɛ wune ke numbu

ke kiya mbey ke, keto yeti wune ta lepina na, yo Kimɔ Sisɲ.¹² Man ta dyangwe man wene nyɛ bomɔ, ne bo wo nyɛ. Sangwe ne monɔ ta kelo sendi dete ne monɔ wene. Bombesike ta lu dyambi sangwe ne besangwe ban nɛ benyangwe ban dyangwe bo nyɛ bomɔ, bo ma wo bo.¹³ Bomɔ hene ta beno wune keto diɔ dyembe. Ma yoko e ta gbiso kelo tin kumɔ ke siynate ko ta ju.

¹⁴ «Wune ta beɲe mo te yi bo jeba nde *Nyangwe mo bekidya meyasi e kele gbutu biye ne mbanjo Njambiyɛ ko ke nje diyo ke mbey te yi nyɛ ti yaka diyo kete ke. Ma mo te e tole melɛpi maka ko woku to te diyo ne sɔsɔ.» E nyɛ nje lepo nde: «Kome wune ta beɲe meyasi mete ke kwanɲa dete, nɛ botu bete be diye ke meneti me Yuda baka sedyikwe kambɔ ke ke to mekeki.¹⁵ Mo te e ta be ke tosiyo ko pikwe kine pa nyiɲe tu nde, na kɛ bu yaɲa pundo no na.¹⁶ Sendi, mo te e ta be ke ngwan ko ti yokwe ne koko nde, na pa kɛ bu lambɔ ne na.¹⁷ Boma bete be ta be ne moy nɛ baka be ta be ndi ke nyɛ bonosike beri ke ngimo te yite baka ta sangwa ne mebone.¹⁸ Wune ngwetangwe ne Njambiyɛ nde, meyasi mete ti dyan ke ngimo abekata na,¹⁹ keto ke ngimo te yite, nyangwe mebone ta beɲna. Kande yi Njambiyɛ ma kusu ne mboko kumɔ ndana yiɲa nyangwe mebone ti pa beɲna dete na. Sendi, yiɲa nyangwe mebone ti beɲna se dete wete yeso na.²⁰ Ti beki nde, Baba Mboko kaya buyo metu mete tiko ne ngbet na, ma mumɔ wete ne wete ti ju na. Yasi wete, a kayma yo, keto botu bete be nyɛ sima si toke baka.

²¹ «Ma nge mumɔ lepe nyɛ wune nde: <Ha *Krist waka ho a wari!> wune ti jaya na.²² Keto botu bete be lepe ja nde, bo Krist nɛ baka be lepe sendi nde, bo botu be punja melɛpi me Njambiyɛ baka ta nje. Bo ta kelo meyekambiyɛ, kelo sendi nyangwe meyasi, bo yakama jatidyɛ ko botu bete be Njambiyɛ sima si toke baka

ke yiŋa nje. ²³ Ma wune d̄iy ne s̄oso, mi ma lepo meyasi hene nye wune.

Yesus ta kala nje
(Mt 24; Lk 21)

²⁴ «Ma ke kon metu me nyanɔwe mebone menori yeso ta dimo, ngwende ti pano se na. ²⁵ Besiso ta ketiye ke kwey balo ke meneti. Meyasi mete yi be ne ngungudye yi diye ke kwey ke ta ngbokisa budyate. ²⁶ Ke konje, bo ta beje *Mono mumo ke nje ne mekulutu ne nyanɔwe ngungudye ne nyanɔwe meluksa. ²⁷ A ta tomo bejaki bene kenje ke membey hene, ke meboku me meneti maka hene yini ke to mboko. A ta wesidye botu bete be nye sima si toke baka.

Kano ke kasi figiye
(Mt 24; Lk 21)

²⁸ «Wune bon d̄yano ke yasi te yi *figiye tedye ke. Ke ngimo te yi mebo mete me ke boye ne ke ngimo te yi memboru mete me ke lo, wune ke duwe nde, ngimo mbiyo ma wuta. ²⁹ Dete sendi, kome wune ta beje nde, meyasi mete me ke d̄ya, wune dukwe nde, *Mono mumo me nedo te yi nje, yasi me ke ngin nyino. ³⁰ Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Ko botu bete be ne jon ke ngimo te yoko baka ti gwe hene kine nde, meyasi menori hene d̄yan na. ³¹ Dyofo ne meneti ta si kwa yambile, ma ndi melepi membe ti yambile ko wete yeso na.

³² «Ma ke kasi yeso ne hawa te yi meyasi mete ta d̄ya kete ke, ko mumo wete ne wete yeti ke duwe na, ko bejaki bete be diye ke dyofo baka, ko *Mono, ndi Da nyepo duwe. ³³ Wune d̄iy ne s̄oso, wune pem yasi, keto wune yeti ke duwe ngimo te yi meyasi mete ta d̄ya kete ke na. ³⁴ Yo ta be nda yi wete mbam e temma kwa ke londunate ke wete meneti, tiko tu dyene kanje meyasi hene nye botu be mesay bene. A tedya mumo hene yasi te yi nye yakanɔwe kelo, lepo nye mo te e dikima bakidye

numey ko nde, a pem yasi. ³⁵ Dete, wune pem yasi, keto wune yeti ke duwe ngimo te yi sa tu ta yokwe kete ke na. A yakama yokwe ho bekoko ho ne bembe tu ho ke ngimo koku kube ho bemenmene. ³⁶ Wune pem yasi, kamba a me nje d̄ya ne belem dongidye wune ke jako. ³⁷ Yasi te yi mi lepe nye wune ke, mi lepi nye bomo hene: Wune pem yasi.»

14

¹ Jeso *Paska Beyuden ne ngimo jeso d̄yena memampa te yi kine nga kete ke bukwa ndi metu yiba, ne yo kelna. Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyene ne botu be ketina meyasi sanma nje te yi bo yakama biye Yesus ne nje likisi yi wo ne nye. ² Bo sanma nje te dete, keto bo dikima lepo nde: «Yo ti kelnanɔwe ke bembe jeso na, kamba bomo me nje kelo meyasi ne hoya hoya.»

Wete nyari ke kumbe lobinda ke

to Yesus ke Betani
(Mt 26; Jn 12)

³ Yesus ba ke Betani ke tu wete mbam nde Simon, a ba ke kon ne ndoko. Pijo te yi bo ba ke d̄yena ke, e wete nyari nyine tu ne wete ndaki tondunate ne yiŋa lobinda nde *nar yi d̄ye budya moni. Bo sama ndaki te ne wete tari nde albatere. Lobinda te ba ne senɔɔɔ, bo ti pulse yo ne yiŋa yasi na. E nya ko leke numbu ndaki kumbe mutɔ yinori ke to Yesus. ⁴ Baŋa botu bete be ba womete baka wokuma ngambi lepo tande yan nde: «To bekidya lobinda te yike ba ne nge? ⁵ Ma bo d̄yanɔwa yo budya moni laŋsa buyo moni te yi bo gbo ne mo mesay ke metu mesay gomay yitati yi kame ne botu be ngwete.» E bo lepina beyate sungwe ne nya ko. ⁶ Yasi wete, e Yesus lepe nde: «Wune tiki nye ne sem. Keto nge yi wune njanɔwe nye ke? A kelma kimo yasi ne mi. ⁷ Ne beŋa, wune botu be ngwete ke diyo ke kiya mbey metu

hene. Dete, menngimo hene te yi wune kwadye, wune yakama kelo kimo yasi ne bo. Ma ke be mi, mi ti diyo mbe sine wune ke kiya mbey metu hene na. ⁸ Yasi te yi nye ba ne deti te yi kelo, a kelma. A kandima si lombi mi lobinda ke yotu mbe yi ladiye ne pumbuna mbe. ⁹ Gbakasi yi mi lere nye wune ke: Mbey hene te yi bo ta pele Kimi Tom ke to meneti hene, bo ta yekidye sendi yasi te yi nya ko kelma ke, ne bomi taki ne nye.»

¹⁰ Yudas te Iskariyot, yoko e ba ke njoka bejeki kama jo yiba ko kwanma ke ke yi bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyi, na ke dyanwe Yesu nye bo. ¹¹ Ke bo ma si woko yasi te yi nye lepima nye bo ke, e bo be ne mesosa budiyate. E bo kpo nde, bo ta nye nye moni. Ndana, e Yudas kande saɓna kimo ngimo te yi nye yakama dyanwe ne nye.

Yesu ke dye jeso Paska

bene bejeki bene

(Mt 26; Lk 22; Jn 13)

¹² Bosa yeso jeso dyena memampa mete yi kine nga kete ke dyanma. Yo yeso wona bono besam ne sadaka yi medye me jeso *Paska Beyuden. E bejeki be Yesu diyen nye nde: «We kwadyikwe nde, wuse ken kombile mbey dyena jeso Paska te yo we?» ¹³ E nye tome bana bejeki bene yiba lero nye bo nde: «Wune ken ke nyanwe dya, wune ta sangwa ne wete mbam ne mapi moroku, ne wune benwe nye. ¹⁴ Mbey te yi nye ta nyine kete, wune lepi nye sa tu nde: «Yekele nde: Mbey te yi sine bejeki beme ta dye Paska kete ke ba we?» ¹⁵ A ta tadye wete nyanwe tongari nye wune ke tu kwey ke pay to te ne meyasi hene gweya kombilate ke moyte. Yo womete yi wune ta kombile medye me Paska te yusu.» ¹⁶ Bejeki ka dya ke moy dya dolo meyasi hene nda yi Yesu lepima nye bo ke. E bo kombile medye me Paska.

¹⁷ Ke bekoko ma dya ke, e Yesu dya bene bejeki bene kama jo yiba. ¹⁸ Pijo te yi bo ba ke mbey medye ke dyena ke, e nye lere nde: «Gbakasi yi mi lere nye wune ke: Wete mumo ke njoka yun ta dyanwe mi, a waka ke dyena sine nye.» ¹⁹ Yo nya bo ngambi budiyate ke temo. E mumo hene diyen nye wete wete nde: «Yo ka mi?» ²⁰ E nye yensa nye bo nde: «Yo wete mumo ke njoka yun bejeki kama jo yiba, sine nye ke bete bo ke kiya kato medye wete. ²¹ *Momo mumo ta kwa gbate nda yi yo ketinate ke kasi ne ke mekana me Njambiyi ke. Ndi nde, mebona ta balo ke to mo te e dyanwe nye ko. Bo ma diy kine ja mo te, ma yo gba kimote budiyate ke yene.»

Kasi medye me Njambiyi

(Mt 26; Lk 22; 1Kt 11)

²² Pijo te yi bo ba ke dyena ke, e Yesu bu mampa. Ke nye ma si nye Njambiyi wosoko ke, e nye leke yo kane nye bo lero nde: «Wune bon, yike membundo meme.» ²³ Ke kante, e nye bu pelo ne tena menjam ke moyte. Ke nye ma si nye Njambiyi wosoko ke, e nye kane yo nye bo, e bo hene hobiyi. ²⁴ E nye nje lero nye bo nde: «Yike mekiyo meme, yo mekiyo mete yi kele mbon, mekiyo mete yi ke nyanja keto budya bomi. ²⁵ Gbakasi yi mi lere nye wune ke: Ko mi ti hobiyi se tena menjam maka na kumo ke ngimo te yi mi ta nje hobiyi ne wete jonjate ke *Kando Njambiyi.» ²⁶ Ke bo ma si jembina yi lukse ne Njambiyi ke, e bo kwa ke ke *Keki meliviye.

²⁷ E Yesu lere nye bo nde: «Yasi te yi mi ta sangwa no ke ta nyanwe wune hene ke tikina temo te yi wune tike ke yembe ke, jatidye wune ke beya nje. Keto yo ketinate ke mekana me Njambiyi nde: «Mi ta moko mo bakidya besam, besam ma si wanja.» ²⁸ Yasi wete, kome mi ta womiyi ke, mi ta kande kumo Galile ne wune.» ²⁹ E Piyer lere nye

nye nde: «Iḡge be nde, ke yi bomo hene yasi te yi we sangwa no ké ta njanḡwe bo dēte ke tikina temo te yi bo tike ke yo ké, jatidyē bo ke beya nje, ma pele yembe, ko yo tí beḡna dēte na.»³⁰ E Yesus lepe nye nye nde: «Gbakasi yi mi lepe nye we ké: Ke gba tu te yoko muka we ta tono kumo menḡa yitati nde, we yeti ke duwe mi na piḡo te yi kube tí pa koko kumo menḡa yiba na.»³¹ Yasi wete, e Piyer pitidyē ke numbu ne lepo nde: «Ko beko nde, soḡ te biya mi sine we, ko mi tí tono ne mbet nde, mi yeti ke duwe we na.» Bo hene lepima ndi dēte sendi.

Yesus ke ḡweta ne Njambiyē

ke Getsemane (Mt 26; Lk 22)

³² Ke koḡte, e bo kwā kē ke wete mbey nde Getsemane. E Yesus lepe nye bejēke bene nde: «Wune diy metidyē waka kumo ke ḡgimo te yi mi ta sidyē menḡweta ne Njambiyē.»³³ E nye bu Piyer nē Jak nē Jan kwā no. E wō kande biyna ne budyate, temo ne bā ne habubu.³⁴ E nye lepe nye bo nde: «Temo mbe ne ḡgambi nda mi ta gwe. Wune diy waka, ne diy mejemsidyē.»³⁵ E nye kwā ne mbet kē mbombu balo ke meneti ḡweta ne Njambiyē, ho ḡgimo mebone mete yite yakama londō ke kēki ne.³⁶ A dikima lepo nde: «*Aba Da, we ne dēti te yi kelō meyasi hene. Kelō nde, nyangwe mapi mebone mete yike dūkwē ke to mbe. Ma yo tí kelnaḡwe nda yi mi kwadyē ké na, yo kēlnaḡwe nda yi we kwadyē ké.»³⁷ E nye kē yokwē nje komē bejēke bā ké dolō bo ke jakō. E nye lepe nye Piyer nde: «Simōn, we ke gba jakō. Ko gbela hawa wete, we tí weliyē diyo mejemsidyē na.»³⁸ Wune diy mejemsidyē, nē wune ḡwētangwe ne Njambiyē, ma mebobilan me nje laḡsa wune. Temo ne yesidyē kelna kimo yasi, ko dēte, membundō ne tekō.»

³⁹ E nye jise wolo kwā kē ne nan kē ḡweta ne Njambiyē lepo ndi kiya melepi mete yi nye kandima lepo ké.⁴⁰ A kā ḡḡḡbo mate nje dolō sendi bo ke jakō, keto jakō kwanḡma bo ke misi. Bo tí be ne yaḡa te yi bo yakama yeḡsa nye nye na.⁴¹ Ke koḡte, e nye nje ke menḡa yitatite, e nye lepe nye bo nde: «Wune kōmbila ya ndana, wedya yun lalē. Yakama yey, ḡgimo dyanḡma. Ne bēḡa, bo ta bu *Mōno mumo ndana kanḡ nye ke mebo me botu be mebeyo.⁴² Ne tēma, he kwāḡ. Ne bēḡa, mo dyanḡwe mi ko yima!»

Bo ke biye Yesus (Mt 26; Lk 22; Jḡ 18)

⁴³ Yesus bā ndi ke lepo dēte ké, yaka ne Yudas te e bā ke njoka bejēke kamo jo yiba ko ke dya. A nḡa ne nyangwe ḡgil bomo. Bo bā ne mekafa nē metegbe. Yo bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyē nē botu be ketina meyasi nē betomba be dya tome bo.⁴⁴ Mo te e ta dyanḡwe nye ko nya bo kasiya nde: «Mo te yi mi ta nyeno nye dulo numbu ne ko, eru, nē wune biya nye kwā no pemo nye kimote.»⁴⁵ Yudas dyanḡma kopo kopo kē ke kēki Yesus lepo nde: «Yekele!» kwā dulo numbu ne.⁴⁶ Dete, e botu baka ḡḡbo biye Yesus.⁴⁷ E wete mo te e bā womete ko sute kafa koto ne mo mesay me nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyē peso to ne bete ke meneti.⁴⁸ E Yesus diye botu benori nde: «'Mi ka mo gubo, né wune bu mekafa nē metegbe yí nje biye ne mi?»⁴⁹ Mi dikima diyo metu hene ke njoka yun tedye bomo melepi me Njambiyē ke mbanjo Njambiyē, ma wune tí biye mi na. Yo nde, meyasi kwāḡnaḡwe dēke, né melepi mete yi diye ketinate ke mekana me Njambiyē ké si tondu.»⁵⁰ Ndana, e bejēke hene si posiye li nye.⁵¹ Wete gwanjo bā ke beḡḡwe Yesus ndi ne gbela gwey ke yotu kine yiḡa lambō ke moyte na. E bo kwabe

nye. ⁵² Yasi wetε, ε nye wekidye gwey tikɔ nε bo sεdyε kwā sɔkerε.

Yesus ke mbombu nyanḡwe

jɔsi Beyuden

(Mt 26; Lk 22; Jn 18)

⁵³ Bo boḡma Yesus kε nɔ ke yi nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε. Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε hεnε nε betomba be dya nε botu be ketina meyasi wesidyama womεte. ⁵⁴ Piyer bā ke beḡgwe Yesus nε nan kumɔ ke moy ndoko nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε. ε nye kwā diyɔ metidyε benε botu be mesay kwā wetina dīte. ⁵⁵ Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nε bomɔ hεnε be bā ke njɔḡ nyanḡwe jɔsi Beyuden baka saḡma to lεpi te yi bo ta lεpɔ sunḡwe nε Yesus yī wo nε nye. Ma yasi wetε, bo saḡma denḡɔ. ⁵⁶ Yo nde, bomɔ budyate dikima nje pεsɔ lεpi nye nye ke numbu. Ma ḡḡin yan bā dεle dεle. ⁵⁷ Baḡa bomɔ temma pεsɔ lεpi nye nye ke numbu lεpɔ nde: ⁵⁸ «He wokuma, a ke lεpɔ nde: <Mi ta si leke mbanjɔ Njambiyε te yɔkɔ yi bomɔ summa nε mεbɔ kɔ nje sumɔ wetε ndi ke metu yitati. Mbete yeti mεbɔ mε bomɔ ta sumɔ na.> » ⁵⁹ Ko dεte, ḡḡin yan bā sendi dεle dεle ke lεpi te yi bo lεpima kε. ⁶⁰ ε nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε teme ke mbombu bomɔ hεnε diyε Yesus nde: «'We yeti ke yeḡsa ka yaḡa ke yasi te yi botu lεpe sunḡwe nε we kε na?» ⁶¹ ε Yesus diyε ndi nε sem kinε yeḡsa yaḡa na. ε nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε basidyε diyε nye lεpɔ nde: «'We ka *Krist, mɔnɔ Njambiyε te ε nε meluksa kɔ?» ⁶² ε Yesus yeḡsa nde: «J, yo mi. Wunε ta beḡε *Mɔnɔ mumɔ metidyε ke mbam bɔ Njambiyε te ε nε ḡḡunḡudyε hεnε kɔ. Wunε ta beḡε sendi nye ke nje ke moy kulutu ke dyofo.» ⁶³ Ndana, ε nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε nyalε melambo ke

yotu nε lεpɔ nde: «Ḳḡge yi bo ta lεpɔ sendi nye wusε kε? ⁶⁴ Wunε wokuma lεpi gbutu te yi nye lεpima sunḡwe nε Njambiyε kε. Ke yun, nε bεḡa nan?» ε bo hεnε pεsε nde, yakama nde, bo wɔku nye. ⁶⁵ ε baḡa kandε sana meseri ke yotu nε, woto misi mεnε, sɔmɔ nye lεpɔ nye nye nde: «Tubɔ mɔ te ε sɔmma we kɔ.» ε botu be mesay biye nye kandε kpakina nε ke pokɔ.

Piyer ke tonɔ nde, a yeti ke

duwe Yesus na

(Mt 26; Lk 22; Jn 18)

⁶⁶ Ke ḡḡimɔ te yi Piyer bā ndi ke moy ndoko ke sε kε, ε wetε nya te ε bā ke njoka bomari bete be dikima kelɔ mesay ke tɔ nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε baka nje. ⁶⁷ Ke nye ma beḡε Piyer ke mewetina mε dīte kε, ε nye seḡgile nye lεpɔ nye nye nde: «We sendi, we bā wūnε Yesus te mɔ Nasaret.» ⁶⁸ ε Piyer tone lεpɔ nde: «Mi yeti ke duwe yaḡa na. Mi yeti ke woko mbe to yasi te yi we kwadyε lεpɔ kε na.» ε Piyer jise ke moy ndoko kε pele numey te. ε mbam kubε kɔkε.

⁶⁹ Ke nya kɔ ma beḡε Piyer wolo kε, ε nye kandε lεpinate sendi nye botu bete be bā womεte baka nde: «Mbam kɔ ke njoka botu bete.» ⁷⁰ ε Piyer basidyε tonɔ. Diyɔ nε mbet ke kɔḡ te kε, ε botu bete be bā womεte baka lεpe nye nye nde: «Gbate, we ke njoka botu bete, keto we mɔ Galile.» ⁷¹ ε Piyer kandε mekinja me yotu biye kwey biye nji lεpɔ nde: «Mi yeti ke duwe mbam te yi wunε lεpe nɔ kɔ na.» ⁷² Yaka nε mbam kubε ke kɔkɔ ke menḡa yibate. ε Piyer nje take lεpi te yi Yesus ma lεpi nye nye nde: «We ta tonɔ kumɔ muka menḡa yitati nde, we yeti ke duwe mi na piḡɔ te yi kubε tī pa kɔkɔ kumɔ menḡa yiba.» Ke Piyer ma take lεpi yinɔri kε, ε nye kandε dukwe.

15

*Yesus ke josi ke mbombu Pilat
(Mt 27; Lk 23; Jn 18)*

¹ Bemehmene sut bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye kelma kutu bene betomba be dya nɛ botu be ketina meyasi nɛ bomɔ hene te be diye ke nyanɔwe josi Beyuden baka. Ke bo ma si woto Yesus kɛ, ε bo bu nye kwɔ nɔ kanɛ nye nye Pilat. ² Pilat diyma nye mediyen lepo nde: «'We kumande Beyuden nde?» E Yesus yensa nye nye nde: «Yo nda yi we lepe kɛ.» ³ Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye lepima budya meyasi sunɔwe ne nye. ⁴ Pilat ka mbombu diye nye nde: «We yeti ne yaɔa te yi lepo na? We yeti ke woko meyasi hene te yi bo lepe sunɔwe ne we kɛ na?» ⁵ E Yesus diye ne sem kine yensa se yaɔa na. E Pilat ngbakima budyate.

⁶ Ke ngimo jeso *Paska hene Pilat dikima sonɛ bo ne mo jobo wete, yoko yi bomɔ dikima lepo nde, a sɔɔa bo ne nye ko. ⁷ Wete mbam nde Barabas ba ke jobo bene bekumbo bene, keto bo woma mumo ke ngimo te yi bo desa ne to bomɔ sunɔwe ne bekum be dya kɛ. ⁸ Ngil bomɔ sutiya kɛ pe yi Pilat kande diyna ne nde, a nyɛki bo yasi te yi nye dikimaye bo kɛ. ⁹ E Pilat nje diye bo nde: «Wune kwadyikwe nde, mi sɔɔa bo ne kumande Beyuden yokidye nye nye wune?» ¹⁰ Pilat diya dete, keto a duwa nde, bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye ba ne beya temo sunɔwe ne Yesus. ¹¹ Ko dete, bo sesidya bomɔ nde, bo lepi nye Pilat nde, a sɔɔa bo ne Barabas yokidye nye bo, tiko Yesus. ¹² E Pilat basidye diye bo nde: «Wune kwadyikwe nde, mi kel nan ne yoko yi wune jeba nde kumande Beyuden ko?» ¹³ E bo kembe wolo lepo nde: «Ngbakɔ nye ke kroa!» ¹⁴ E Pilat diye bo nde: «Ma yo kwalɔ beya yasi te nda yi nye kelma kɛ?» E bo kembidya ndana kwɔ to te lepo nde: «Ngbakɔ nye ke kroa!» ¹⁵ Pilat

kwadya wedye temo yan kelo nda yi bo diyma kɛ. Dete, ε nye sonɛ bo ne Barabas yokidye nye nye bo. Ke nye ma si nye deti nde, bo njuru Yesus ne njambala kɛ, ε nye kanɛ nye nye bo, nɛ bo kɛ ngba nye ke kroa.

¹⁶ Besoja nja ngboso Yesus kɛ nɔ ke moy se ndoko ke mbanjo Pilat ke numey tu dyene. E bo wesidye ndingele njon besoja hene. ¹⁷ Bo lenja nye wete kpasa tena gambo, bu yina mekol ne mesoru kete kɛ jako ne dɔngwe te lenje nye ke to. ¹⁸ E bo kande sombila ne lepo nde: «Kumande Beyuden, he lepi!» ¹⁹ E bo bu kum son kwela ne nye ke to, sa meseri ke yotu ne, kuse mebon koto mbombu ke mbombu wene. ²⁰ Ke bo ma si sidye serka ne dete kɛ, ε bo sɔre kpasa tena gambo yinori ke yotu ne, nje lenje nye melambo mene, ngboso nye kwɔ nɔ, nɛ bo kɛ ngba nye ke kroa.

*Bo ke bu Yesus kɛ ngba ke kroa
(Mt 27; Lk 23; Jn 19)*

²¹ Mbanja mbam nde Simɔn, mo Siren, sanɔwe ne Aleksandere nɛ Rufus ba ke kwɔ ne nje ne nje wule ngwan. E besoja jeliye nye nde, a sɔba kroa Yesus. ²² Bo bonma Yesus kumɔ nɔ ke mbey te yi bo jeba nde Golgota, yite nde Mbey gbonggo to. ²³ Kumɔ mate, ε bo bu yina menjam mete yi bo pulma nɛ yina yasi nde *mir kɛ nye nde, a hɔbiya. Yasi wete, a ti hɔbiye na. ²⁴ Ke bo ma si ngba nye ke kroa dete kɛ, ε bo bu melambo mene lu ke mbari yi kabidya ne yo, yi duwe ne ngabiye te yi mumo hene ke njoka yan yakama bu kɛ. ²⁵ Bo ngbaki nye ke hawa yitan jo yini te yi bemehmene. ²⁶ Yi tedye ne to son ne, bo ketima yina yasi ngba ke to kroa ne nde: «Yoko kumande Beyuden.» ²⁷ Bo ngbama sendi nyanɔwe botu be gubo yiba ke kroa nda Yesus, wete ke kroa te wene pulo mbam bo ne, wete ke wene pulo gare. ²⁸ Dete, lepi te yi yo ketinate ke mekana me Njambiye nde: «Bo

tolma nye ke njoka botu be beya mekele» ké, sima tondo.

29 Botu bete be dikima kwa kwango ne nje baka dikima toyé nye kenje ndingile to soñe poko lepó nde: «Hey wé! Wé mó te é leke mbanjo Njambiyé nje sumó ndi ke metu yitati kó, 30 jongwe yotu yó ne nguru wó piye ke kroa.» 31 Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyé nè botu be tedya membonga dikima nyeto sendi nye tande yan lepó nde: «A dikima jongwe baña bomó, ma a yeti ne deti te yi jongwe yotu ne ne nguru wene na. 32 Ma *Krist te kumande Isarayel pikwe ngenje ndana ke kroa, né wuse beñ, né wuse tiki temó ke yene.» Botu bete yi bo ngbama bo bene be Yesus baka dikima toyé sendi nye.

33 Ke bembe yesó ma dya ké, é yitil kele ke ndingele meneti kumó ke hawa yitati te yi bekoko. 34 Ke hawa yitati ma dya ké, é Yesus kembe ne men ke kwey lepó nde: «Eloy, Eloy, lama sabatani?» Yite nde: «Njambiyé wombe, Njambiyé wombe, wé léñ mi keto nge?» 35 Ke baña botu bete be ba womete baka ma woko dete ké, é bo lepe nde: «Ne wóku ndi, a ke jeba Eli.» 36 É wete mbam ke njoka yan sedye kè bu yiña yasi nda kusa tope ke yiña dyanjina menjam somó ke jeta sambile nye nye nde, a hóbiya. É mbam te lepe nde: «Ne tiki, he pa beñ, simande Eli ta nje pidye nye soñe ke kroa.» 37 É Yesus kembe detinate jeyé gwe. 38 É nyanngwe lambó te yi ba kesate ke mbey te yi ne kiyó ke mbanjo Njambiyé ké nyaliye ke bembe kande kwey kumó nji. 39 Ke kum besója gomay te é ba womete ke teri ke mbombu Yesus kó ma beñe nda yi Yesus jeyma nó ké, é nye lepe nde: «Mbam kó ba gbate Mónico Njambiyé!» 40 Baña boma ba sendi womete. Bo dikima diyó ne nan beñe yasi kenje. Mariya te ngóndu Magdala nè Mariya te nyanngwe ne Yosés bene Jak te é ba monósike ke

njoka besó kó, nje bu sendi mbanja nyari nde Salome ba ke njoka boma benóri. 41 Bo dikima beñgwe Yesus keló mesay nye nye ke ngimó te yi nye ba nó ke Galile ké. Yo ba sendi ne baña budya boma be temma nje Yerusalem bene be Yesus baka.

Pumbuna Yesus (Mt 27; Lk 23; Jñ 19)

42 Bekoko sima dya, yo ba ngimó te yi bo dikí komsa kete yí tedye nde, ngimó mewedya mete yi yesó *Saba ta be ke kande. 43 É Yosep te mó Arimate dya. A ba ke njón nyanngwe josi Beyuden. Bomó ba ke jeso nye. Sendi, nye ne nguru wene ba ke ladye *Kando Njambiyé. É nye tiñe temó kè ke yi Pilat kè diyé mun Yesus. 44 É Pilat ngbakima yí woko nde, Yesus gwa dete ne kpeten. É nye jeba kum besója kó diyé nye, simande Yesus ma kiki gwe. 45 Ke kum besója ma lepó nye nye nde, Yesus gwa gbate ké, é nye jaye nde, Yosep bón mun ne. 46 É Yosep bome ndombó kwa pidye mun Yesus ke kroa boye ne ndombó kè ningwe ke bonson te yi bo timma ke wete nyanngwe tari ké. É nye nje bingile wete tari díbo ne numbu te. 47 Mariya te ngóndu Magdala nè Mariya te nyanngwe ne Yosés beñma mbey te yi bo pumbuma nye kete ké.

16

Womiya Yesus (Mt 28; Lk 24; Jñ 20)

1 Ke yesó *Saba ma si kwa ké, é Mariya te ngóndu Magdala nè Mariya te nyanngwe ne Jak nè Salome bome yiña memuto mete yi ba ne kimó metul, né bo kè nye ke yotu Yesus. 2 Bememene sut ke bosa yesó te é kande jonja sondi, é bo teme yí kè ke bonson ke ngimó te yi njanjakwe nje nó ké. 3 Bo dikima diyina nde: «Nda ta njenje tari soñe ke numbu bonson nye wuse?» 4 Ke bo ma kanje misi, bo béña nde, bo ma njenje tari yinóri soñe. Yo nde,

yo b̄a nyan̄gwete bud̄yate. ⁵ Ke bo ma nyīe ke moȳ bōn̄sōn̄, bo b̄ēna mban̄a gwan̄jo metidȳe pulo mbam bo ne wumna gambo ke yotu. E bo gwe w̄o bud̄yate. ⁶ E nye l̄epe nye bo nde: «Ne t̄i gwaki w̄o na. Wune s̄ān̄ Yesu te e Nasaret yi bo n̄gbama ke kroa ko. A ma womiye, a yeti se waka na. Ne b̄ēna mbey te yi bo nīngwa nye kete ké. ⁷ Ma wune k̄en̄ k̄e l̄epo nye Piyer n̄e bejeki bete bari nde, a ma kande kw̄a ne wune k̄e pe Galile. Wune ta b̄ēn̄e nye mate nda yi nye ma l̄epi nye wune ké.» ⁸ E bo punde ke bōn̄sōn̄ sed̄ye kw̄a ne men̄gwangwa, yo kwan̄ma to yan. Dete, bo t̄i l̄epe yan̄a nye mumo na, keto w̄o kwan̄ma bo bud̄yate.

Yesu ke pun̄je yotu nye bejeki bene
(Mt 28; Lk 24; Jn 20)

[⁹ Yesu womiya b̄emen̄men̄e ke bosa yeso te e kande jon̄ja s̄ondi. E nye kande pun̄je yotu nye Mariya te n̄ḡondu Magdala yi nye sōn̄ma beya mesisīn̄ yitan jo yība ke yotu ne ko. ¹⁰ E nye kw̄a k̄e yekidȳe yo nye botu bete be jon̄nama bene be Yesu b̄aka. Bo b̄a ke wo yotu lelo. ¹¹ A l̄epima nye bo nde, Yesu ne jon̄, a b̄ēn̄ma nye. Ke bo ma wok̄o dete ké, bo t̄i jaye na. ¹² Ke k̄onte, e Yesu pun̄je yotu nye b̄an̄a yība ke njoka yan ne yīn̄a yotu d̄ele ke n̄gim̄o te yi bo b̄a ke k̄e ke yīn̄a melunde ké. ¹³ E bo ȳokwe n̄je yekidȳe sendi nye b̄en̄jon̄ ban. Yasi wete, bo t̄i jaye sendi yasi te yi bo l̄epima nye bo ké na. ¹⁴ Ke k̄onte yin̄ori, e Yesu n̄je pun̄je sendi yotu nye bejeki bene kam̄o jo wete ke n̄gim̄o te yi bo b̄a ke dyena ké. A ndeyma bo, keto bo b̄a ne meso ke temo. Sendi, bo t̄i tike temo ke yasi te yi botu bete be b̄ēn̄ma nde, a womiya l̄epima ké na. ¹⁵ Ke k̄onte, e nye l̄epe nye bo nde: «Wune k̄en̄ ke to men̄eti h̄ene k̄e pele Kim̄o Tom nye bom̄o h̄ene. ¹⁶ Mo te e ta tiko temo ke Kim̄o Tom te, jaye nde, bo t̄opa nye ke mor̄oku, mo te ta ju. Ma ȳoko e ta diȳo kine

tiko temo ke Kim̄o Tom te na, josi ta balo ke to ne. ¹⁷ Botu bete be ta tiko temo ke Kim̄o Tom te baka ta kelo kwalo meyekambiȳe te yike, yo nde, bo ta sōn̄e beya mesisīn̄ ke yotu bom̄o ne d̄ino dyembe. Bo ta l̄epina ne yīn̄a men̄umbu. ¹⁸ Bo ta biye sendi b̄enȳon̄e l̄ale ne bo. Ke bo h̄obiye yīn̄a yasi te yi ne loku kete, yo t̄i kelo bo yan̄a na. Bo ta kase mebo ke yotu botu bek̄on̄, mekon̄ man má siyo.»

Yesu ke ȳokwe k̄e dyobo
(Lk 24)

¹⁹ Ke Kumande Yesu ma si l̄epina nye bo ké, e Njambiȳe ȳokidȳe nye ken̄je dyobo. E nye kw̄a k̄e diȳo ke mbam bo Njambiȳe. ²⁰ E bejeki n̄je kw̄a k̄e pele Kim̄o Tom ke memb̄ey h̄ene. Kumande Yesu b̄a ke k̄on̄ yan, nye bo deti te yi kelo meyekambiȳe, né bom̄o duwe nde, l̄epi te yi bo l̄epe ké, gbakasi.]

Kimɔ Tom Yesus Krist te yi Lukas ketima

Mekana mete yɔkɔ, yo Lukas ketɛ yo. A jeki ketɔ yo kenje Teyofil. Yo ndi Lukas ketɛ mekana me <Mesay mete yi Botu be Tomun be Yesus kelma>. A kelma mesay budɣate bene Pol (Bt 16:11 yi kɛ nɔ, nje bu Fl 24). A ba sendi nyanɣwe dokita (Kl 4:14).

To mekana mete yi nye ketima ke tɛɣya ne sanɣan nde, Krist ne njololo ke menje hene, nye *Mɔnɔ mumɔ. Lukas ke yekidye jonɣwe Yesus kande ke ngimɔ te yi nye ba gwanjo ke. A ke lepo sendi nde, Yesus ba ke gwe ngwete bomɔ budɣate.

Wuse yakama ba ke mekana maka ke nyanɣwe menɣabiye yitan:

1. To mekana maka (kumte 1).
2. Kasi jariki Yesus. Kasi topuna ne ke mɔrɔku. Dino besanmbambo bene. Kasi te yi *Satan bobila ne nye ke (kumte 1-4).
3. Mesay mete yi Yesus kelma ke (kumte 4-19).
4. Bomɔ ke senje Yesus. Kasi son ne (kumte 19-23).
5. Womiya Yesus. Jonja mesay mete yi nye nya bejeki bene ke. Duwa ne ke pe dɣobo (kumte 24).

¹ Nyanɣwe mbam Teyofil, budɣa bomɔ nya bo ke ketina meyasi mete yi kwanɣama ke njoka wusu ke.

² Bo ketima yo benɣwe yasi te yi botu bete be benma ne misi man wule ke kandidate yekidya nye wuse ke. Botu bete sendi nja nje be botu be lepina melepi me Njambiyɛ. ³ Ke mi ma si gosɔ to te biye kimote wule nda yi yo kandima no ke, e mi sendi benje kimote nde, mi keti yo ketɔ ne nje te nye we, ⁴ ne we duwe nde,

meyasi mete yi bo tɛɣya we ke ke nje gbate.

Jaki Njambiyɛ ke nje lepo

kasi jariki Jan

⁵ Ke ngimɔ te yi Herod ba kumande ke meneti me Yuda ke, yo ba ne wete mo nyena sadaka nye Njambiyɛ, dino dɣene nde Sakari. A ba ke njon Abiya. Nyari wene ba ke kando *Aron. Dino dɣene ba nde Elisabet. ⁶ Bo hene yiba ba ne ngben ke misi me Njambiyɛ. Bo jonɣama bakidye membona ne melepi me Baba Mboko hene kine monɔ mejoso na. ⁷ Bo ti be ne monosike na, keto Elisabet ba kundu, sendi, bo hene sima jombe.

⁸ Wete yeso Sakari ba ke tonje mesay mene ke mbombu Njambiyɛ, keto yo ba ngimɔ mesay mete yi njon te yene. ⁹ A kelma dɛte nda yi botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ dikima kelo ne mesay man ke. Ke ngimɔ te yite, e bo kele tay ke mbombu Njambiyɛ. E tay tɛɣye nde, Sakari nyina mbanjo Baba Mboko ke lodye meyasi mete yi ne kimo metul ke. ¹⁰ Nyanɣwe ngil bomɔ ba ke ngweta ne Njambiyɛ ke se ke ngimɔ lodya meyasi mete yi ba ne kimo metul ke. ¹¹ Ndana ke, e wete jaki Baba Mboko punde ke mbombu Sakari. A ba ke teri ke pay mbam bo ke mbey te yi bo diki lodye meyasi mete yi ne kimo metul ke. ¹² Ke Sakari ma benje jaki Njambiyɛ ke, e dɣano dɣene dimbiye, e nye gwe wo budɣate. ¹³ E jaki Njambiyɛ lepe nye nye nde: «Sakari, we ti gwaki wo na, keto Njambiyɛ jayma menɣweta mo. Nyari wo Elisabet ta ja monɔ mbam. We ta lo nye nde Jan. ¹⁴ We ta be ne nyanɣwe mesosa keto ne. Sendi, budɣa bomɔ ta sosa kome nye ta jadye ke, ¹⁵ keto a ta be nyanɣwete ke misi me Baba Mboko. A ti dɣe menjam ho nyanna menjam na. A ta be tondunate ne Kimɔ Sisiɣ kande ke moy nyanɣwe. ¹⁶ A ta yokidye botu

ma woko menyen me Mariya ké, e mono wate budyate ke moy ne, e Kimó Sisiñ tondé ke yotu Elisabet. ⁴² E nye kembidya lepó nde: «We ne mekombila ke njoka besó boma. Sendi, monó te e ke moy yó kó ne mekombila. ⁴³ Wuy, nge bá kele yi nyanḡwe ne Nyanḡwe Kumande wombe njá ndana ke yasi mbe ké? ⁴⁴ Kéto, ke mi ma woko menyen mó ké, e monósike wate budyate ne mesosa ke moy mbe. ⁴⁵ We ne mesosa, kéto we jayma nde, meyasi mete yi Baba Mbokó lepima nye we ké ta kelna.» ⁴⁶ E Mariya lepe nde:

«Mi ke kanó Baba Mbokó.

⁴⁷ Sendi, temó mbe ne mesosa kéto Njambiye, Mó te e jonḡwe mi kó.

⁴⁸ A tedya mi ngikwa ne, mi mó mesay wene. Kande ndana kumó kpo ne kpo mekandó hene te yi ta jadye ke to meneti maka ké ta lepó nde, mi ne mesosa. ⁴⁹ Kéto Njambiye te e ne ngunḡudye kó kelma nyanḡwe meyasi ke pay te yembe. Dínó dyene kiyó. ⁵⁰ Sendi, botu bete be kambé nye baka, a gwáki ngwete yan menḡimó hene. ⁵¹ A tedya bomó nde, a ne nyanḡwe deti. A wanjima botu bete be bá ne metake me bendidya yotu ke temó yan baka.

⁵² A soḡma bekumande ke mediyó man nje bendidye gbela bomó. ⁵³ A tonja kimó meyasi nye botu bete be gwe nja baka, nje tikó botu bete be ne meyasi baka ne gbonḡo bó. ⁵⁴ A kamma kandó Isarayel, botu be mesay bene yí take gwena ngwete ne ⁵⁵ sunḡwe ne Abaraham bene benday bene kpo ne kpo. A kelma dete nda yi nye lepima nye besanmbambo busu ké.»

⁵⁶ Mariya yama bene Elisabet nda ngwendé yitati. E nye nje duwe ké dya dyene.

Kasi jariki Jan

⁵⁷ Ke ngimó te yi Elisabet ta ja kete ké ma dya, e nye ja monó mbam. ⁵⁸ Ke benjón bene nè beman

ma woko nde, Baba Mbokó tedya nye nyanḡwe ngikwa ne dete ké, e bo be ne mesosa nda Elisabet. ⁵⁹ Ke monósike ma kumó metu yitan jó yitati ké, e bomó nje ke pesina ne. E bo diy lo nye nde Sakari ne dínó sanḡwe wene. ⁶⁰ Yasi wete, e nyanḡwe ne monó lepe nde: «Be, dínó dyene ta be nde Jan!» ⁶¹ E bo lepe nye nye nde: «Kine mumó wete ne wete ke kandó dyó ne dínó te yite na.» ⁶² Ndana, e bo pepidye bó diyé ne sanḡwe ne monó nde: «We kwádyikwe lo monósike nde nge?» ⁶³ E Sakari jombe yiña yasi, na ketina kete. E nye kete kete nde: «Dínó monósike nde Jan.» E bo hene ngbakima dínó te yite. ⁶⁴ Ndana ndana, e numbu ne butuna. E nye kande ndapi ne kóko lukse Njambiye. ⁶⁵ E bomó hene be bá ke póku meneti mete yite baka gwe wó. Botu bete be dikima diyó ke Yuda, ke meneti mete yi ne mekeki kete ké dikima yekidye ndi meyasi mete. ⁶⁶ Bomó hene be wokuma kasi te baka dikima take yo ke moy temó. E bo diki diyé nde: «Monó te yóko ta duwe be nan? Deti Baba Mbokó bá gbate ke yotu ne.»

⁶⁷ Sanḡwe wene Sakari bá tonduate ne Kimó Sisiñ. E nye punje melepi me Njambiye lepó nde:

⁶⁸ «Meluksa ne Baba Mbokó, Njambiye te e kandó Isarayel, kéto a takima botu bene kolo bó. ⁶⁹ A nya wuse detina mó te e ta jonḡwe wuse kó wule ke tú mó mesay wene Davit. ⁷⁰ A kelma nda yi nye lepima ke numbu pupuna botu be punja melepi mene be metu me njime. ⁷¹ Mó te e ta jonḡwe wuse kome bependó busu diyé ké, soḡe wuse ke mebo me botu bete be bene wuse baka. ⁷² Dete, Njambiye gwá ngwete besanmbambo busu yí take sendi ne nyanḡwe mbon te yi nye kelma ké. ⁷³ A kél dete benḡwe mekinja mete yi nye kinjama nye sanmbambo wusu Abaraham ké. ⁷⁴ A kinjama nde, nge nye si soḡe wuse ke mebo me

bepondo busu, wuse ta kelo mesay nye nye kine wɔ na. ⁷⁵ Wuse ta be ne ngben, bakidye sendi meyotu musu pupunate ke mbombu wene ke metu me jɔngwe musu hene. ⁷⁶ Mɔnsike, nge be we, bo ta jeba we nde Mɔ punja melepi me Njambiyɛ te ε kwanma meyasi hene ke kwey kɔ, keto we ta kande kwɔ mbombu ne Baba Mboko yi kombile menje mene. ⁷⁷ We ta tedye bomɔ bene, ne bo duwe nje jɔngwe ne nje te nde, Njambiyɛ ta tiko mebeyo man ne ngwete. ⁷⁸ Njambiyɛ wusu ne ngikwa budyate. Yo dete yi mejasi ta wule dyobo nje pe yusu ⁷⁹ nje paniye puye nye botu bete be diyɛ ke moy yitil ne ke ndilin mbey te yi sɔn baka, ne yo kendi ne wuse ke nje te ε ne te.»

⁸⁰ Mɔnsike bɔ ke doko. Sendi, dyanɔ bɔ ke nje nye budyate. A jɔnɔma ke moy mekongor kumo ke ngimo te yi nye nja nje punje ne yotu nye kando Isarayel ke.

2

Kasi jariki Yesus (Mt 1)

¹ Ke metu te yite ε *Sesar Ogust nye mbonɔa nde, bo tɔl bomɔ ke to meneti mene hene. ² Yo bɔ bosa tɔlna bomɔ. Yo kelnangwe ke ngimo te yi Kirinus bɔ nyangwe kum ke meneti me Siri ke. ³ Mumɔ hene ka ke keto dino dyene ke ngbak ngbak dya dyene. ⁴ E Yosep teme sendi ke Nasaret ke Galile kwɔ ke ke wete dya nde Betlehem ke meneti me Yuda. Betlehem bɔ dya kumande Davit. Yosep ka mate, keto bene kumande Davit jadye ke kiya kando wete. ⁵ A ka ke keto dino dyene bene Mariya, keto yo bɔ kponate nde, bene nye ta kelo gwaki. Ke ngimo te yite Mariya bɔ ne moy. ⁶ Pinɔ te yi bo bɔ ndi mate ke, ε ngimo te yi Mariya ta ja kete ke dya. ⁷ E nye ja bosa mɔno wene, mɔno mbam. E nye boye nye ne melambo ningwe nye ke moy

boko, keto bo ti be ne mbey ke tu bejɔngwe na.

⁸ Botu be bakidya besam bɔ ke poku meneti mete yite ke bakidye besam ban ne tu ke moy lo. ⁹ E wete jaki Baba Mboko dya ke yan. E nyangwe mejasi me Baba Mboko pane ke mbey kome bo diyma ke. E bo gwe wɔ budyate. ¹⁰ E jaki Njambiyɛ lepe nye bo nde: «Ne ti gwaki wɔ na, keto mi ke nje lepo kimo tom te yi kando Isarayel hene ta woko mesosa kete ke nye wune. ¹¹ Mɔ te ε ta jɔngwe wune kɔ jadya muka ke dya Davit, nye *Krist, nye Nyangwe Kumande. ¹² Yasi te yi wune ta duwe no ke, yo nde: Wune ta benɛ jonja mbonɔo mɔnsike boynate ne melambo. Bo ningwa nye ke moy boko.» ¹³ Bo sem semo, nyangwe ngil bejaki be Njambiyɛ dyanma dolo jaki te yoru. E bo kane Njambiyɛ lepo nde: ¹⁴ «Meluksa ne Njambiyɛ pe kwey! Tete diy ne botu bete be Njambiyɛ kwadye ke meneti maka baka!»

¹⁵ Ndana, ke bejaki be Njambiyɛ ma tiko bo duwe ke dyobo ke, ε botu be bakidya besam lepe tande yan nde: «Wuse ken pele Betlehem ke benɛ yasi te yi kwanɔama mate ke, yasi te yi Baba Mboko lepima nye wuse ke.» ¹⁶ E bo teme nedo kwɔ. Bo dolma Mariya bene Yosep, dolo sendi jonja mbonɔo mɔnsike ningwate ke moy boko. ¹⁷ Ke bo ma si benɛ nye ke, ε bo yekidye meyasi mete yi bo wokuma ke kasi mɔno te ke nye bomɔ. ¹⁸ Bomɔ hene be wokuma meyasi mete yi botu be bakidya besam yekidya ke ngbakimama. ¹⁹ Mariya bakidya ne meyasi mete ke moy temo ne take gosɔ to te. ²⁰ Ke kɔnte, ε botu be bakidya besam yokwe. Bo luksa Njambiyɛ bese sendi nye, keto meyasi mete yi bo wokuma ne yi bo benɛma ke bɔ ndi nda yi jaki Njambiyɛ lepima nye bo ke.

Bo ke by mbonɔo Yesus ke no ke

mbanjo Njambiyε ke Yerusalem

21 Bo yama metu yitan jo yitati ke kon jariki. E bo pese monosike, e bo lo nye nde Yesus, dino te yi jaki Njambiyε nya, yite nyanḡwe ne monosike ti pa bu moy ne na. 22 Ndana, ke metu me nyena sadaka yi pupudya yan ke misi me Njambiyε ma yaka beḡwe membonḡa me Moyisi ké, e Yosep bene Mariya bu monosike kε no Yerusalem kε nye Baba Mboko. 23 Yo ba ketinate dεte ke membonḡa me Baba Mboko nde: «Bosa mono mbam te e kande jadye ke moy nyanḡwe ko ta be e Baba Mboko.» 24 Bo ka sendi kε nye sadaka nda yo ketinate ke membonḡa me Baba Mboko ké: «Bebondo yiba ho sonjo bepepo yiba.»

25 Wεte mbam ba ke Yerusalem, dino dyene nde Simeyon. A ba ḡben mumo. A ba ke bakidye membonḡa me Njambiyε, tiko temo ne ke ḡgimo te yi Njambiyε ta jonḡwe ne kando Isarayel ké. Kimo Sisin ba sendi ke nye. 26 Kimo Sisin tedya nye nde, a ti gwe kine pa beḡe *Krist te e Baba Mboko ta njese ko na. 27 Diyo ké, e Kimo Sisin puse nye kenje ke mbanjo Njambiyε. Ke kiya ḡgimo te sanḡwe ne Yesus bene nyanḡwe bonma nye yi tonje meyasi mete yi membonḡa dikima diyε ké. 28 E Simeyon bu monosike biye ke mebo nye Njambiyε wosoko lepε nde:

29 «Sa Mboko, ndana tiko mo mesay wo, na kwa ne te nda yi we kpoma ké, 30 keto misi membe ma beḡe nda yi we ta jonḡwe ne bomo ké. 31 We kombila yo dεte, né mekando hene beḡ. 32 We paniya mejasi, né mekando duwe we yi nye sendi kando dyo Isarayel meluksa.» 33 Sanḡwe ne Yesus bene nyanḡwe wene ḡgbakimama meyasi mete yi Simeyon lepima ke kasi ne ké. 34 Simeyon nya bo mekombila. E nye nje lepε nye Mariya, nyanḡwe

ne Yesus nde: «Dukwe nde, Njambiyε njesa mono ké, né bomo budyate yambile ke njoka kando Isarayel, sendi né bomo budyate ju ke njoka yan. A ta nje be yasi te yi ta tedye nde, bomo ta biye meso ne Njambiyε. 35 Ma nyari, ke yo, we ta sanḡwa ne mebone nda yi bo bu kafa lu ne mumo ke temo ké. Yo ta kelna dεte, né metake mete yi diyε ke moy temo budya bomo ké pundu puyε.»

36 Yo ba sendi ne wεte nyari mo punja melepi me Njambiyε, dino dyene ba nde Ana, mono Fanuwel ke kando Aser. A ma jombe budyate. Mbam te e dolma nye kelo gwaki bene nye ko kelma ndi mesew yitan jo yiba bene nye, 37 e mbam te gwe, e nye tika kuso. Ndana a me ne mesew kamotan jo kamotati jo yini. A ti be ke baka ne mbanjo Njambiyε na. A dikima kelo mesay nye Njambiyε tu ne yeso, kiyo medye ḡgweta ne Njambiyε. 38 Ke kiya ḡgimo te yite e Ana dya. E nye lukse Baba Mboko, yekidye sendi kasi mono ke nye botu bete be ba ke ladiye ḡgimo te yi Njambiyε ta kolo ne Yerusalem ké.

39 Ke bo ma si kelo meyasi hene te yi membonḡa me Baba Mboko lepe ké, e bo nje duwe kε dya dyan ke Nasaret ke Galile. 40 Monosike ba ke doko. A ba ke bu dεti, be sendi ne dyanε budyate. Njambiyε nya temo ke yotu ne.

Yesus ne mesew kamo jo yiba

41 Mesew hene sanḡwe ne Yesus bene nyanḡwe dikima kε Yerusalem ke jeso *Paska Beyuden. 42 Ke Yesus ma kumo mesew kamo jo yiba ké, e bene bo kε Yerusalem ke jeso Paska beḡwe membonḡa me jeso. 43 Ke jeso ma siyo ké, e sanḡwe bene nyanḡwe toke nje yi duwe. Yasi wεte, e monosike tika ke Yerusalem, besanḡwe kine duwe na. 44 Bo takima yan nde, a ba ke njon kendi. E bo kende ndingele yeso wεte sidye. Ndana, e bo kande sanḡna ne ke njoka bejadye ban nε

beso ban. ⁴⁵ Ke bo ma sa nye kine dolo ké, e bo yokwe ne koko kè ke Yerusalem kè sa nye mate. ⁴⁶ Ya metu yitati ke kònte, e bo kè dolo nye ke mbanjo Njambiyè. A ba ke diyò ke njoka nyanngwe botu be duwà membonga lenngwe meto ke meyasi mete yi bo ba ke lepò ké, diye sendi bo mediyan. ⁴⁷ Bomo hene be ba ke wokò meyasi mete yi nye ba ke lepò nè yeŋsa mediyan te yi nye dikima yeŋsa ké kambima dyanò dyenè. ⁴⁸ Ke sanngwe bene nyanngwe ma beŋe nye ké, e bo ngbakima budyate. E nyanngwe lepe nye nye nde: «Mònmbe, nge yi we kelma ne wuse deke ké? Sine soŋgwe gwà kan budyate ke saŋna yo.» ⁴⁹ E nye nje yeŋsa nye bo nde: «Wune ba ke sa mi keto nge? 'Wune ti duwe nde, mi yakanngwe diyò ke tu Saŋmbe na?» ⁵⁰ Yasi wete, bo ti woke to yasi te yi nye lepima nye bo ké na. ⁵¹ Ke kònte, e nye siliye bene bo yokwe kè Nasaret. A ba ke jesò besanngwe. Nyanngwe ba ke take meyasi mete hene ke moy temò ne. ⁵² Yesus ba ke doko, dyanò ba ke nje nye sendi. Njambiyè nè bomò nya temò ke yotu ne.

3

Kasi Jan te mò tɔpuna bomò

*ke mɔrɔku
(Mt 3; Mk 1; Jh 1)*

¹⁻² Ke ngimò te yi Jan te monò Sakari ba ke moy kòŋgor ké, e Njambiyè lepina nye nye. Yo ba ke ngimò te yi Tiber *Sesar kumma mesew kamò jo yitan ke diyò nyanngwe kumande ké. Yite Pònsi Pilat ba nyanngwe kum ke meneti me Yuda, Herod ba kum ke meneti me Galile. Maŋ wene Filip ba kum ke meneti me Iture nè Trakonit. Lisaniyas ba kum ke meneti me Abilen. Ke ngimò te yite Hana bene Kayif ba bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyè.

³ Ndana, e Jan goŋgila ne meneti me goŋ Yurdè hene, pele nye bomò nde, bo yeŋsanngwe temò jaye nde,

bo tɔpa bo ke mɔrɔku, né Njambiyè tiki bo ne ngwete ke mebeyò man. ⁴ Yo kelnama dete beŋgwe yasi te yi ba ketinate ke mekana mete yi Esayi te mò punja melepi me Njambiyè ketima ké. A ketima nde: «Wete mumò ke kembidya ke moy kòŋgor nde: Wune kòmbila nje Baba Mbokò. Wune tèmbedya menje mene ne ngbeŋ. ⁵ Gbonngo hene bèki mbasinate. Keki nè koru hene bèki ne tefen. Menje mete yi ne kòndu ké bèki tembidyate. Yike yi ne mebe ké, bo síki tonje yo. ⁶ Sendi, bomò hene ta beŋe nda yi Njambiyè ta joŋgwe ne bomò ké.»

⁷ Dete, bomò budyate kwadya nde, Jan tɔpa bo ke mɔrɔku. E bo nje ne ngil ke yasi ne. E nye lepe nye bo nde: «Wune mbo yeri, nda kele nde, wune tâka nde, wune yakama diyò lala ke ngambi Njambiyè yi nje ké? ⁸ Yo kimote nde, wune kèl kimò mekele nda yi kimò jeti wume ne kimò membumò ké yí tedye bomò nde, wune ma yeŋsa temò. Sendi, wune ti lepi nde, wune benday be Abaraham na. Mi ke kombile lepò nye wune nde: Njambiyè yakama yeŋsa metari mete yike, yo má be bonò be Abaraham. ⁹ Njeŋ me ne lendè ke njuku jeti, dete jeti hene e diyè kine wumò kimò membumò, bo ta pesò yo bete ke dite.» ¹⁰ E botu bete be wesidyama womete baka diyè nye nde: «Wuse kèl ba nan?» ¹¹ E nye yeŋsa nye bo nde: «Mò te e ne melambò yiba kò kâbi wete nye mò te e kine yaŋa kò. Mò te e ne medye kò kèl sendi dete.»

¹² Botu be bonna moni garama nja sendi ke yi Jan nde, a tɔpa bo ke mɔrɔku. E bo diyè nye nde: «Yekele, wuse kèl nan?» ¹³ E nye yeŋsa nye bo nde: «Wune ti bon moni ke bo mumò kwà yike yi bo pesima nde, wune bòn ké na.»

¹⁴ Besoja diyima sendi nye nde: «A wuse su, wuse kèl nan?» E nye yeŋsa nye bo nde: «Wune ti bon moni ke bo mumò ne ngan ho ne nje

te yi guɓo na, yasi wete, wune dyāki ndi moni ngwende yun.»

¹⁵ Bomɔ ba ke ladiye yasi te yi ta dyā ké. E mumɔ hene take ke temɔ ne nde, Jan yākaɗgwe be *Krist mo te e joɗgwe bomɔ ko. ¹⁶ E nye lepe nye bo hene nde: «Mi, mi topa mbe wune ke mɔrɔku. Yasi wete, wete mumɔ ke nje. A ne deti kwa mi. Mi ti yaka wunje kol menakala mene na. A ta tope wune ke Kimɔ Sisiɗ ne ke dite. ¹⁷ A ne jeta ke bo yi kuto ne nyambi, yi baka njoso te ne kopu te. A ta soɗe njoso te ke bakidye ke moy ndam ne. Yasi wete, a ta lodye mekopu mete ke dite te yi ti dim ké.»

¹⁸ Jan dikima nye sendi yina budya mengite nye bomɔ. Dete, e nye lepe ne Kimɔ Tom Njambiye nye bo. ¹⁹ A ndeyma Herod, keto a boɗma Herodiyas te nya man wene ne megwaki. E nye ndeye nye sendi, keto beya mekele hene te yi nye dikima kelo ké. ²⁰ Herod ka mbombu kelo wete beya mekele dokidye ke to te yiri. A boɗma Jan difo ke tu jobo.

²¹ Ke Jan ma si tope bomɔ hene ke mɔrɔku ké, e nye nje tope sendi Yesus. Ke ngimo te yi Yesus ba ke ngweta ne Njambiye ké, e dyābo nembiyé. ²² E Kimɔ Sisiɗ piye ne yotu nda pepo nje ke yotu ne. E wete men wule dyābo lepo nde: «We monmbé, soɗ temɔ mbe, temɔ mbe hene ke yotu yo!»

Besaɗmbambo be Yesus

(Mt 1)

²³ Yesus kandima mesay mene, yite a me ke mesew kamotati. Bomɔ ba ke take nde, nye monɔ Yosep. Yosep ba monɔ Eli. ²⁴ Eli ba monɔ Matat. Matat ba monɔ Levi. Levi ba monɔ Melki. Melki ba monɔ Yanay. Yanay ba monɔ Yosep. ²⁵ Yosep ba monɔ Matatiyas. Matatiyas ba monɔ Amos. Amos ba monɔ Nahum. Nahum ba monɔ Esli. Esli ba monɔ Nagay. ²⁶ Nagay ba monɔ Mahat. Mahat ba monɔ Matatiyas. Matatiyas ba monɔ Semey. Semey

ba monɔ Yosek. Yosek ba monɔ Yuda. ²⁷ Yuda ba monɔ Yohanan. Yohanan ba monɔ Resa. Resa ba monɔ Sorobabel. Sorobabel ba monɔ Salatiyel. Salatiyel ba monɔ Neri. ²⁸ Neri ba monɔ Melki. Melki ba monɔ Adi. Adi ba monɔ Kosam. Kosam ba monɔ Elmadaɗ. Elmadaɗ ba monɔ Her. ²⁹ Her ba monɔ Yesus. Yesus ba monɔ Eliyeser. Eliyeser ba monɔ Yorim. Yorim ba monɔ Matat. Matat ba monɔ Levi. ³⁰ Levi ba monɔ Simeyɔɗ. Simeyɔɗ ba monɔ Yuda. Yuda ba monɔ Yosep. Yosep ba monɔ Yonam. Yonam ba monɔ Eliyakim. ³¹ Eliyakim ba monɔ Meleya. Meleya ba monɔ Mena. Mena ba monɔ Matata. Matata ba monɔ Natan. Natan ba monɔ Davit. ³² Davit ba monɔ Isay. Isay ba monɔ Yobed. Yobed ba monɔ Bowas. Bowas ba monɔ Sala. Sala ba monɔ Nason. ³³ Nason ba monɔ Aminadap. Aminadap ba monɔ Admin. Admin ba monɔ Arni. Arni ba monɔ Esrom. Esrom ba monɔ Fares. Fares ba monɔ Yuda. ³⁴ Yuda ba monɔ Yakop. Yakop ba monɔ Isak. Isak ba monɔ Abaraham. Abaraham ba monɔ Tara. Tara ba monɔ Nahor. ³⁵ Nahor ba monɔ Seruk. Seruk ba monɔ Rago. Rago ba monɔ Falek. Falek ba monɔ Eber. Eber ba monɔ Sala. ³⁶ Sala ba monɔ Kaynam. Kaynam ba monɔ Arpakisad. Arpakisad ba monɔ Sem. Sem ba monɔ Noy. Noy ba monɔ Lamék. ³⁷ Lamék ba monɔ Matusala. Matusala ba monɔ Enok. Enok ba monɔ Yared. Yared ba monɔ Malelel. Malelel ba monɔ Kaynam. ³⁸ Kaynam ba monɔ Enos. Enos ba monɔ Set. Set ba monɔ Adam. Adam ba monɔ Njambiye.

4

Kum beya mekele ke bobé Yesus

(Mt 4)

¹ Kimɔ Sisiɗ tonduma ke yotu Yesus ke ngimo te yi nye yokwa no ke gon Yurdé ké. E Kimɔ Sisiɗ kende ne nye ke koɗgor. ² Yesus diyma metu kamoni ke koɗgor mate. E

*Kum beya mekele boɓe nye. Ke metu te yinɔri hene Yesus ti dƳena na. Ke metu mete ma si kwɔ kɛ, ε nye woke nja. ³ E Kum beya mekele lepe nye nye nde: «Ige be nde, we Monɔ Njambiyɛ, lepo nye tari te yɔko nde: Yenɔngwe be mampa.» ⁴ E Yesus yenɔsa nye nye nde: «Yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: <Mumɔ ti yaka jonɔna ndi ne mampa nyɛpo na.> »

⁵ Ke kɔnte, ε Kum beya mekele bu nye kɛ no ke wete gere gere mbey tedye nye mekando hene ke to meneti ndi tu wete nda yi mumɔ kibidya no kɛ. ⁶ E Kum beya mekele nje lepo nye nye nde: «Mi ta nye we deti te yi namɔ mekando mete yike hene, be ne meluksa mete, keto bo nya mi deti te yi namɔ yo. Ndana mi yakama bu yo nye mo te yi mi kwadye ko. ⁷ Dete, nge we kuse mebɔn ke meneti kanɔ mi, mi ma nye we yo hene.» ⁸ E Yesus yenɔsa nye nye nde: «Yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: <Kanɔ Baba Mboko te Njambiyɛ wo, kelo mesay nye ndi nye nyɛpo.> »

⁹ Ke kɔnte, ε Kum beya mekele ko bu nye sendi kɛ no ke Yerusalem, tembidyɛ nye ke tosiyo mbanjo Njambiyɛ lepo nye nye nde: «Ige be nde, we Monɔ Njambiyɛ, doko piye ke meneti, ¹⁰ keto yo ketinate sendi ke mekana me Njambiyɛ nde: <Njambiyɛ ta lepo nye bejaki bene nde, bo bakidya we. ¹¹ Dete, bo ta jekidye bo biye ne we, kambɔ we nje dumɔ kol yo ke tari.> » ¹² E Yesus yenɔsa nye nye nde: «Yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: <We ti boɓa Baba Mboko te Njambiyɛ wo na.> »

¹³ Ke nye ma si boɓe Yesus ne menje mete yinɔri hene dete kɛ, ε nye kwɔ londɔ ke kekɛ ne yi ladye yinɔ menɔgimɔ.

Botu be Nasaret yeti ke tiko temɔ

*ke yi Yesus na
(Mt 13; Mk 6)*

¹⁴ Ndana, ε Yesus yɔkwe kɛ ke Galile ne deti Kimɔ Sisiɔ ke yotu. Bo ba ke lepo kasi ne ke poku meneti mete yinɔri hene. ¹⁵ A ba ke tedye bomɔ melɛpi me Njambiyɛ ke moy mɛmbanjo mewesidya me Beyuden. E bomɔ hene diki lukse nye.

¹⁶ Ke kɔnte, ε nye kwɔ kɛ ke Nasaret ke mbey kome nye dɔkuma kɛ. Ke yeso *Saba ε nye kwɔ kɛ ke mbanjo mewesidya me Beyuden nda njel wene. E nye teme, na tol mekana me Njambiyɛ. ¹⁷ E bo bu mekana mete yi Esayi te mo punja melɛpi me Njambiyɛ ketima kɛ nye nye. E nye bute mekana tol ke mbey te yi ba ketinate nde: ¹⁸ <Sisiɔ Baba Mboko ke yotu mbe. A tokuma mi, ne mi lepi Kimɔ Tom nye buka bomɔ, tomɔ mi, ne mi lepi nye bebala nde, diyo bala yan siyima. Sendi, a tomma mi, ne mi lepi nye botu bete be ne dibina misi baka nde, bo beɔngwe, tomɔ mi, ne mi jɔngwe botu bete yi bo tedye bo mebɔne baka, ¹⁹ pele nye bomɔ sew te yi Baba Mboko ta jɔngwe bo kete kɛ.> ²⁰ Ke nye ma si tol kɛ, ε nye dibɛ mekana yɔkidye nye mo te ε ba ke kelo mesay ke moy mbanjo mewesidya ko. Ke kɔnte, ε nye kwɔ diyo. Bomɔ hene be ba ke moy mbanjo baka dikima beɔne nye ne nɔnɔ. ²¹ Ndana, ε Yesus lepe nye bo nde: <Ke yeso te yɔko muka, meyasi mete yi wune wokuma, mi ke tol ke mekana me Njambiyɛ kɛ ma kelna gbate.> ²² E bomɔ hene jaye nye. E bo nɔbakima kimɔ melɛpi mete yi dikima pundo ke numbu ne kɛ. E bomɔ diyɛ nde: «'Yɔko yeti monɔ Yosep na?» ²³ E Yesus lepe nye bo nde: «Yo gbate, wune ta nye mi kanɔ nde: <Dokita, sidyikwe kon yo ne nɔguru wo.> Wune ta lepo sendi nye mi nde: <Wuse wokuma meyasi mete yi we kelma ke Kapernawum kɛ hene. Pa kelo sendi kiya meyasi mete waka ke dya dya.> »

²⁴ E nye kɛ mbombu lepo nye bomɔ nde: «Gbakasi yi mi lepe

nye wune ké: 'Bo tí jaya mɔ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ kɛ dya dɛyɛnɛ na. ²⁵ Mi kɛ lɛpɔ gbate nye wune nde: 'Bekusɔ boma bɛ kando Isarayɛl kɛ ngimɔ te yi Eli bɔ nɛ jɔŋ kɛ. Sew yitati nɛ ngwendɛ yitan jɔ wɛtɛ kwanma kinɛ mbiyɔ nɛ nɔ na, ɛ nyangwɛ kolo dya kɛ ndingɛlɛ mɛnɛti mɛ Isarayɛl hɛnɛ. ²⁶ Ko dɛtɛ, Njambiyɛ tɛ tomɛ Eli kenjɛ kɛ yasi wɛtɛ kusɔ kɛ njoka bɛkusɔ boma bɛ kando Isarayɛl na. A kpalma tomɔ Eli kenjɛ kɛ yasi wɛtɛ kusɔ nyari kɛ Sarepta kɛ mɛnɛti mɛ Sidɔn. ²⁷ Sendi, kɛ ngimɔ te yi Elise te mɔ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ bɔ nɛ jɔŋ kɛ, bomɔ bɛ ndoko bɔ budyate kɛ Isarayɛl. Ko dɛtɛ, mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ kɛ njoka yan tɛ nje nde, bo saki kɔn nɛ na, ndi wɛtɛ jɛngwɛ nde Naman te mɔ mɛnɛti mɛ Siri njɔ.» ²⁸ Kɛ bomɔ hɛnɛ bɛ bɔ kɛ mbanjɔ baka ma wokɔ dɛtɛ kɛ, ɛ bo wokɛ ngambi budyate. ²⁹ ɛ bo temɛ dɛdɛye Yesus kɛ dya dyan ngbɔsɔ nye kɛ nɔ kɛ to keki, nɛ bo kɛ pusu nye bɛtɛ kenjɛ gbɔŋgo. Dya dyan te bɔ kɛ to keki. 'Bo kɔ nɛ nye mate, nɛ bo kɛ pusu nye bɛtɛ kenjɛ gbɔŋgo. ³⁰ Yasi wɛtɛ, ɛ nye kwɔ nɛ ngben ngben kɛ njoka yan kinɛ mumɔ nɛ biye nye na.

³¹ Ndana, ɛ Yesus siliyɛ kɛ kɛ wɛtɛ dya nde Kapernawum kɛ Galile. Kumɔ mate, ɛ nye diki tedye bomɔ mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ kɛ yesɔ *Saba. ³² Bomɔ ngbakimama kwalo tedya yasi te yɛnɛ budyate, keto a dikima lɛpina nɛ dɛti Njambiyɛ. ³³ Wɛtɛ mbam bɔ kɛ mɔy mbanjɔ nɛ beya sisin *Satan kɛ yotu. ɛ nye kembidya nɛ mɛn kɛ kwey nde: ³⁴ «Ŋge ba Yesus te mɔ Nasaret, sine wune nɛ lɛpi te nda? 'Wɛ njaki nje girise wusɛ? Mi duwɔ wɛ kimɔtɛ, wɛ pupuna mɔ te yi Njambiyɛ tɔkuma njɛsɛ.» ³⁵ ɛ Yesus bama nɛ beya sisin lɛpɔ nde: «Dibɔ numbu yɔ pundɔ kɛ yotu mbam kɔ.» ɛ beya sisin jalɛ mbam kɔ bɛtɛ kɛ mɛnɛti kɛ misi mɛ bomɔ hɛnɛ bɛ bɔ womɛtɛ

baka pundɔ kwɔ kinɛ kelɔ yiŋa beya yaŋa nɛ nye na. ³⁶ ɛ bomɔ hɛnɛ ngbakima budyate numbu hɛ han, ɛ bo diki diyana nde: «Kwalɔ lɛpi te yikɛ nan? Mbam te yɔkɔ kɛ bama nɛ dɛti nye beya mɛsisin, beya mɛsisin kɛ pundɔ kwɔ.» ³⁷ ɛ dino Yesus wumɛ njanja yaka nɛ pɔku mɛnɛti mɛtɛ yinɔri hɛnɛ.

³⁸ Kɛ kɔŋtɛ, ɛ nye pundɛ kɛ mbanjɔ mɛwɛsidya mɛ Beyudɛn kɛ kɛ tɔ wɛtɛ mbam nde Simɔn. Ki nɛ Simɔn ɛ nyari bɔ kɛ kɔnɔ budyate nɛ duku. ɛ bo ngwɛta nɛ Yesus nde, a jɔngwɛ nye. ³⁹ ɛ Yesus dɛtɛma kɛ to nyari bama nɛ kɔn, ɛ kɔn siyɛ. Ndana ndana, ɛ nyari kɛ kelɔ mɛsay nye bo.

⁴⁰ Kɛ ngimɔ te yi tu bɔ kɛ yinja kɛ, ɛ bomɔ hɛnɛ bɛ bɔ nɛ benjɔŋ ban bɛ dikima kɔnɔ nɛ mboya mɛkɔn hɛnɛ baka bɔ bo nje nɔ kɛ yi Yesus. ɛ nye kase mɛbɔ kɛ yotu mumɔ hɛnɛ sidye mɛkɔn man. ⁴¹ Beya mɛsisin punduma sendi kɛ yotu budya bomɔ. Beya mɛsisin mɛtɛ dikima kembidya nde: «Wɛ Mɔnɔ Njambiyɛ!» ɛ Yesus diki bame bo dibɔ mɛnumbu man, keto beya mɛsisin duwɔ nde, Yesus nye *Krist, yɔkɔ yi Njambiyɛ tomma kɔ.

⁴² Kɛ misi ma pupɔ kɛ, ɛ Yesus duwɛ kɛ dya kɛ wɛtɛ mbey te yi bɔ kinɛ bomɔ ketɛ kɛ. ɛ ngil bomɔ kandɛ saŋna nɛ. Kɛ bo ma dolo nye kɛ, ɛ bo sɔ nde, a tɛ kwan se kɛ kɛ wɛtɛ mbey tiko bo na. ⁴³ Yasi wɛtɛ, ɛ nye lɛpɛ nye bo nde: «Mi yankangwɛ kɛ sendi kɛ yiŋa mɛdya kɛ lɛpɔ Kimɔ Tom kɛ kasi *Kando Njambiyɛ, keto a ma tɔm mi njɛsɛ keto te yite.» ⁴⁴ ɛ nye kɛ mbombu pele Kimɔ Tom kɛ mɛmbanjɔ mɛwɛsidya mɛ Beyudɛn kɛ Galile.

5

*Yesus kɛ tɔkɛ bosa bɛjɛkɛ bɛnɛ
(Mt 4; Mk 1)*

¹ Wɛtɛ yesɔ Yesus bɔ kɛ goŋ wɛtɛ nyangwɛ mato nde Genesaret. ɛ ngil bomɔ bɛ kɛ suŋna mbey kɛ

kɛki nɛ, nɛ ɓo woku mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ. ² Ɛ nyɛ bɛɛɛ mɛlandi yiba kɛ goɲ. Botu bɛ wona bɛnjanjɔ bɛ piya kɛ mɛlandi mɛtɛ ɓaka ɓa kɛ wɛyɛ mɛbulajama man. ³ Ɛ nyɛ kwɔ bɛndɔ wɛtɛ landi tɛ. Yo ɓa landi Simɔn. Ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ Simɔn ndɛ, a pɔsu landi kɛnjɛ nɛ mbɛt pulɔ sombu. Ɛ nyɛ kwɔ ɗiyɔ mɛtidyɛ kɛ mɔy landi kɛ mbɔmbu tɛdyɛ ɓomɔ mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ.

⁴ Kɛ nyɛ ma si lɛpina nyɛ ɓomɔ kɛ, ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ Simɔn ndɛ: «Bɔɲɔ landi kɛ nɔ pulɔ ɗimɔ, nɛ wunɛ ɓeta bulajama kɛ ɗuku.» ⁵ Ɛ Simɔn lɛpɛ nyɛ nyɛ ndɛ: «Yɛkelɛ, wusɛ bɛɛma ɓɔnɛ kɛ ndiɲɛlɛ tu kɔ muka kumɔ bɛmɛɲmɛnɛ kinɛ wo yaɲa na. Ko ɓɛkɔ ɗɛtɛ, mi ta bɛtɛ bulajama ndana kɛ ɗuku, kɛto yo wɛ lɛpɛ ndɛ, mi ɓɛta.» ⁶ Kɛ ɓo ma bɛtɛ mɛbulajama kɛ ɗuku kɛ, ɛ ɓo wo bɛnjanjɔ buɗyate. Ɛ mɛbulajama kande nyaliyate. ⁷ Ɛ ɓo pɛpidyɛ ɓo kɛnjɛ bɛnjonɲ ɓan bɛ ɓa kɛ mɔy landi tɛ yɔru ɓaka ndɛ, ɓo njaki kame ɓo. Ɛ ɓo nje, ɛ ɓo tonjɛ bɛnjanjɔ kɛ mɛlandi mɛnɔri yiba, ɛ yo kande ɗyɛna mɔrɔku. ⁸ Kɛ Simɔn Piyɛr ma bɛɛɛ ɗɛtɛ kɛ, ɛ nyɛ nje kuse mɛbɔɲ kɛ mbɔmbu Yesu lɛpɔ ndɛ: «Nyɔɲɲwɛ Kumande, jisa kɛ kɛki mɛ, kɛto mi mɔ mɛbɛyɔ.» ⁹ Simɔn Piyɛr lɛpinama ɗɛtɛ, kɛto a gwɔ wɔ. Bɛnjonɲ bɛnɛ hɛnɛ gwɔ wɔ sendi ɗɛtɛ, kɛto buɗyɔ bɛnjanjɔ bɛtɛ yi ɓo woma kɛ. ¹⁰ Jak bɛnɛ Jan tɛ ɓɔnɔ bɛ Sebede, ɓekumbɔ bɛ bɛtina bulajama bɛ Simɔn gwɔ sendi wɔ ɗɛtɛ. Ɛ Yesu lɛpɛ nyɛ Simɔn ndɛ: «Wɛ tɛ gwaki wɔ na, kande ndana wɛ tɛ bɛ se mɔ wona bɛnjanjɔ na. Wɛ ta nje bɛ mɔ ɓɔɲna ɓomɔ tɛdyɛ ɓo nje Njambiyɛ.» ¹¹ Ndana, ɛ ɓo nje ɲɲɔɔ mɛlandi man, tiko mɛyasi hɛnɛ bɛɲɲwɛ Yesu.

Yesu kɛ sidyɛ kɔn ndoko

*wɛtɛ mbam
(Mt 8; Mk 1)*

¹² Yesu ɓa kɛ wɛtɛ ɗya kɛ pɔku mɛnɛti mɛtɛ. Wɛtɛ mbam ɓa mate

nɛ yotu hɛnɛ tande ndoko. Kɛ nyɛ ma kanɛ misi bɛɛɛ Yesu kɛ, ɛ mbam nje kuse mɛbɔɲ kɛ mbɔmbu wɛnɛ ɲɲwɛta nɛ nyɛ lɛpɔ ndɛ: «Nyɔɲɲwɛ Kumande, ɲɲ wɛ kwɔɗyɛ, kelɔ ndɛ, yotu mɛ ɓɛki nɛ kpɛlɛɲ.» ¹³ Ɛ Yesu sambile ɓo kpokɛ nɛ nyɛ lɛpɔ ndɛ: «Mi kwɔɗya, yotu yo ɓɛki nɛ kpɛlɛɲ.» Ndana ndana, ɛ ndoko siyɛ kɛ yotu mbam. ¹⁴ Kɛ kɔɲtɛ, ɛ Yesu lɛpɛ nyɛ nyɛ ndɛ: «Kpɛ, wɛ tɛ yekidya mɛyasi mɛtɛ yi kwanɲama kɛ nyɛ mumɔ na. Yasi wɛtɛ, kɛn kɛ tɛdyɛ yotu yo nyɛ mɔ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ, nɔ kɛn kelɔ sadaka, nɛ wɛ bɛ pupunate kɛ misi mɛ Njambiyɛ nda yi Mɔyisi pɛsima kɛ, nɛ ɓomɔ duwɛ ndɛ, kɔn yo siyama.» ¹⁵ Ko ɓɛkɔ ndɛ, Yesu lɛpima nyɛ mbam ndɛ, a tɛ yekidya na, je nɛ kpalma kɛ kɛndɔ mbɔmbu. Buɗyɔ ɓomɔ ɗikima nje wesidya kɛ kɛki nɛ, nɛ ɓo woku mɛlɛpi mɛnɛ, na sidyɛ sendi mɛkɔn man. ¹⁶ Yasi wɛtɛ, Yesu ɗikima kwɔ nɛ kɛ kɛ mɛmbɛy mɛtɛ yi ɓomɔ yeti kɛtɛ kɛ kɛ ɲɲwɛta nɛ Njambiyɛ.

Yesu kɛ kelɔ ndɛ, wɛtɛ mɔ

*jɛmti kɛndi
(Mt 9; Mk 2)*

¹⁷ Wɛtɛ yesɔ Yesu ɓa kɛ tɛdyɛ ɓomɔ mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ. *Befarisɛ nɛ nyɔɲɲwɛ botu bɛ duwɔ mɛmbɔɲɲa ɓa mɛtidyɛ kɛ kɛki nɛ. Bo wulma kɛ Yerusalem, wulɛ sendi kɛ mɛɗya hɛnɛ kɛ Galilɛ nɛ Yuda. Baba Mbokɔ nya Yesu ɗɛti tɛ yi sidyɛ mɛkɔn mɛ ɓomɔ. ¹⁸ Ndana, ɛ ɓaɲa ɓomɔ sobɛ wɛtɛ mbam nɛ taɲ ɗya nɔ. Mbam tɛ ɓa mɔ jɛmti, a ti kɛndi na. Bo saɲma nje tɛ yi nyiɲɛ nɛ nyɛ kɛ mɔy tɔ nje tiko kɛ mbɔmbu Yesu. ¹⁹ Yasi wɛtɛ, ɓo tɛ bɛ nɛ nje kwanɲɛ na kɛto ɲɲil. Ɛ ɓo ɓɛndɛ nɛ nyɛ kɛ tosiyɔ kelɔ njɛmbi kɛtɛ pidyɛ nyɛ nɛ taɲ nɛ hɛnɛ kɛ njoka ɓomɔ kɛ mbɔmbu Yesu. ²⁰ Kɛ Yesu ma bɛɛɛ kwalo tikina temɔ tɛ yi botu ɓaka ɓa nɔ kɛ, ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ mɔ jɛmti ndɛ:

«Mbam, mɛbɛyɔ mɔ, mi kɛ tikɔ yo nɛ ɲɔwɛtɛ.» ²¹ Ɛ Befarisɛ nɛ botu bɛ ketina mɛyasi lɛpɛ kɛ mɔy mɛtɛmɔ man ndɛ: «Yɔkɔ bɔ nda ɛ gbute gba nɛ Njambiyɛ kɔ? Nda yakama tikɔ mɛbɛyɔ mɛ mɔmɔ nɛ ɲɔwɛtɛ kɔ? Kine wɛtɛ mɔmɔ na, ndi Njambiyɛ nyɛpɔ.» ²² Yesus duwɔ mɛtake man, ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bo ndɛ: «Yikɛ bɔ kwalɔ mɛtake tɛ nda yi wunɛ bɛ nɔ dɛkɛ kɛ tɛmɔ yun kɛ? ²³ Nɛ lɛpinate ndɛ: «Mɛbɛyɔ mɔ, mi kɛ tikɔ yo nɛ ɲɔwɛtɛ» nɛ lɛpina tɛ ndɛ: «Tɛma, kɛndɔ,» 'kelna ɲɛ kwɔ jɛwɔ kɛ njokate? ²⁴ Dɛtɛ, mi ta tɛdyɛ wunɛ ndɛ, *Mɔnɔ mɔmɔ nɛ dɛti tɛ yi tikɔ mɛbɛyɔ mɛ bɔmɔ nɛ ɲɔwɛtɛ kɛ to mɛnɛti.» Ɛ nyɛ nɛ lɛpɔ nyɛ mɔ jɛmti ndɛ: «Tɛma, bɔɲɔ tɔɲ yɔ, dɛkwe kɛ tɔ dɔyɔ.» ²⁵ Ndana ndana, ɛ mbam tɛmɛ nɛ ɲɛt kɛ misi mɛ bɔmɔ hɛnɛ, bɔ tɔɲ tɛ yi nyɛ bɔ mɛtinɛɲɔwɛ ketɛ kɛ, dɔwɛ nɔ kɛ nɔ tɔ nɛ luksa Njambiyɛ kɛ numbu. ²⁶ Ɛ bɔmɔ hɛnɛ ɲɛbakima lukɛ Njambiyɛ. Bo gwɔ wɔ bɔdyatɛ. Ɛ bo diki lɛpɔ ndɛ: «Kwalɔ mɛyɛkambiyɛ mɛtɛ yikɛ nan yi wusɛ bɛɲma muka kɛ!»

*Yesus kɛ tɔkɛ Levi
(Mt 9; Mk 2)*

²⁷ Kɛ kɔɲtɛ, ɛ Yesus punde kwɔ. Ɛ nyɛ kɛ dolɔ wɛtɛ mɔ bɔɲna mɔni garama ndɛ Levi kɛ dɔyɔ kɛ mbɛy mɛsay mɛnɛ. Ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ nyɛ ndɛ: «Bɛɲɔwɛ mi.» ²⁸ Ɛ nyɛ tɛmɛ tikɔ numbu mɛsay mɛnɛ hɛnɛ bɛɲɔwɛ nyɛ. ²⁹ Ɛ Levi kelɛ bɔdyɔ mɛdyɛ jɛba nɛ bɔmɔ kɛ tɔ dɔyɛnɛ kɛto Yesus. Bo bɔ kɛ dɔyɛna bɛnɛ bɔɲa bɔdyɔ botu bɛ bɔɲna mɔni garama nɛ bɔɲa bɔmɔ sendi. ³⁰ *Befarisɛ nɛ botu bɛ ketina mɛyasi bɛ bɔ kɛ kiya ɲɔɲ wɛtɛ baka wokuma ɲɛgambi lɛpɔ nyɛ bɛjɛkɛ bɛ Yesus ndɛ: «Kɛto ɲɛ yi wunɛ dɔyɛna nɛ yi wunɛ hɔbɔiyɛ mɛɲjam kɛ mbɛy wɛtɛ wunɛ botu bɛ bɔɲna mɔni garama nɛ botu bɛ mɛbɛyɔ kɛ?» ³¹ Ɛ Yesus yɛnsa nyɛ bo ndɛ: «Yeti botu bɛtɛ bɛ nɛ mɛmbundɔ nɛ tɛ baka sɔ nɛ nyɛti na, yasi wɛtɛ,

yo ndi botu bɛtɛ bɛ kɔnɛ baka. ³² Mi ti njɔki nɛ jɛba ɲɛgbɛɲ bɔmɔ ndɛ, bo yɛnsaɲɔwɛ tɛmɔ na. Mi njɔki nɛ jɛba botu bɛ mɛbɛyɔ ndɛ, bo yɛnsaɲɔwɛ tɛmɔ.»

³³ Ɛ *Befarisɛ nɛ botu bɛ ketina mɛyasi lɛpɛ nyɛ Yesus ndɛ: «Bɛjɛkɛ bɛtɛ bɛ Jan nɛ bɛjɛkɛ bɛtɛ bɛ *Befarisɛ kɛ diki kiyo mɛdyɛ yaka nɛ mɛɲgimɔ. Bo kɛ diki ɲɔwɛta sendi nɛ Njambiyɛ. Yasi wɛtɛ, bɛjɛkɛ bɛtɛ bɔ kɛ dɔyɛna yan lalɛ, hɔbɔiyɛ sendi lalɛ.» ³⁴ Ɛ Yesus yɛnsa nyɛ bo ndɛ: «ɲɛ mɔmɔ jɛba bɛsɔ bɛnɛ kɛ mɛkɛbi mɛ gwaki, wunɛ mɔ kidɔyɛ bo mɛdyɛ piɲɔ tɛ yi nyɛ ndi ketɛ bɛnɛ bo kɛ? ³⁵ Yasi wɛtɛ, ɲɛgimɔ ta dɔyɔ yi bɔmɔ ta sɔɲ nɛ nyɛ kɛ mɛbɔ man. Yo kɛ ɲɛgimɔ tɛ yitɛ yi bo ta kiyo mɛdyɛ yɛy.»

³⁶ Ɛ nyɛ nyɛ sendi bo wɛtɛ kano ndɛ: «Mɔmɔ ti bɔɲ jɔɲja pɛl lambɔ nɛ datɔ nɛ njɔmbute na. Kɛto ɲɛ yo kelna dɛtɛ, jɔɲja lambɔ ta nɛ bɛ nɛ tɔsu. Sendi, pɛl jɔɲja lambɔ tɔ bɛɲna kimɔtɛ kɛ njɔmbute na. ³⁷ Mɔmɔ ti sɔpita mɛɲjam nyɛ kɛ bɔru mɛmbɛ na. Kɛto jɔɲja mɛɲjam ta wɔdyɛ kelɔ ndɛ, mɛmbɛ pɔsukwɛ, mɛɲjam ma dɛndila kɛ mɛnɛti, mɛmbɛ mɔ si yambilɛ gwe nyɛɲɛ siri. ³⁸ Yasi wɛtɛ, mɔmɔ sɔpita mɛɲjam kɛ jɔɲja mɛmbɛ. ³⁹ Sendi, mɔmɔ ti jɔya njɔmbu mɛɲjam, ɲɛ nyɛ si hɔbɔiyɛ jɔɲjate na. Bo lɛpi kpo nɛ kpo ndɛ: «Jɔɲja mɛɲjam kwɔ nyɔɲɔ nɛ njɔmbute.» »

6

*Yesus kɛ lɛpina kɛ kasi yɛsɔ Saba
(Mt 12; Mk 2)*

¹ Wɛtɛ yɛsɔ Yesus bɔ kɛ kwɔ kɛ mɔy mɛɲgwan mɛtɛ yi bo bɛma nyambi tɛ yi bo kelɛ nɛ mampa kɛ. Yo bɔ kɛ yɛsɔ *Saba. Ɛ bɛjɛkɛ bɛnɛ lɛkɛ mɛto mɛtɛ patɛ mɛmbumɔ mɛtɛ dɔyɛ. ² Ɛ bɔɲa *Befarisɛ lɛpɛ nyɛ bo ndɛ: «Kɛto ɲɛ yi wunɛ kelɛ mɛyasi mɛtɛ yi mɛmbɔɲga musu kidɔyɛ ndɛ, mɔmɔ tɔ kel kɛ yɛsɔ Saba kɛ?» ³ Ɛ Yesus yɛnsa nyɛ bo ndɛ: «'Wunɛ

tĩ pa tɔlɔ yasi te yi kumande Davit kelma kome nye gwɔ nja bene bomɔ bene kɛ? ⁴ A nyinma ke mbanjo Njambiyɛ, bɔ mɛmampa mɛte yi diye kete kɛ dye, bɔ sendi yinɔ nye botu bene, ko bɛkɔ nde, yo bɔ ndi botu be nyɛna sadaka nye Njambiyɛ bɛpɔ yɔkɔngwɛ dye yo.» ⁵ E nye nje lɛpɔ nye bo nde: «Yo mi, *Mɔnɔ mumɔ diye sendi nɛ yesɔ Saba.»

⁶ Wɛtɛ yesɔ *Saba sendi Yesus nyinma ke mbanjo mɛwɛsidya mɛ Beyudɛn tɛdye bomɔ mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ. Wɛtɛ mbam bɔ womɛte, mbam bo nɛ ma jɛmɛ bɛ nɛ fɛngɛlɛn. ⁷ Botu bɛ ketina mɛyasi nɛ *Befarisɛ bɔ ke pɛmɔ Yesus yĩ bɛnɛ, simande a ta sidye kɔn mumɔ ke yesɔ Saba, nɛ bo kwɛdya nje te yi lɛpɔ nde, a kelma yinɔ bɛya yasi. ⁸ Yasi wɛtɛ, Yesus duwɔ mɛyasi mɛte yi bo bɔ ke take ke mɔy mɛtemɔ man kɛ. E nye lɛpɛ nye mɔ te yi bo nɛ ma jɛmɛ kɔ nde: «Tɛma, diyɔ womɛri ke bɛmbɛ bomɔ.» E nye tɛmɛ diyɔ ke tɛri kwey. ⁹ E Yesus nje lɛpɔ nye bo nde: «Mi ke diye wunɛ nde: Mɛmbɔngɔ mun lɛpi nɛ nge? Bo kɔma mumɔ ke yesɔ Saba, ho bo kɛl nyalɔ nɛ nye? Nɛ jɔngwa mumɔ nɛ wona mumɔ, yo yasi te nda yi mumɔ yɔkɔngwɛ kelɔ ke yesɔ Saba kɛ?» ¹⁰ E nye kanɛ misi ngekilɔ bɛnɛ nɛ bo hɛnɛ ke kɛki nɛ. E nye nje lɛpɔ nye mbam te yi bo nɛ ma jɛmɛ kɔ nde: «Sambila bɔ.» E nye sambile bɔ. E bo nɛ yi ma jɛmɛ kɛ yɔkwɛ nje ke mbɛy te. ¹¹ Ko bɛkɔ dɛte, bomɔ baka wokuma bɛya nɔgambi. E bo diyna yĩ sɔ yasi te yi bo yakama kelɔ nɛ Yesus.

Yesus ke tɔkɛ botu bɛ tomun

*kamɔ jɔ yiba
(Mk 3)*

¹² Kɛ mɛtu te yite ε Yesus tɛmɛ kɛ ke wɛtɛ kɛki kɛ nɔgwɛta nɛ Njambiyɛ. A kwanɔdya ndingɛlɛ tu mate yĩ nɔgwɛta nɛ Njambiyɛ. ¹³ Kɛ misi ma pupɔ kɛ, ε nye jɛba bɛjɛkɛ bɛnɛ, sawɛ bomɔ kamɔ jɔ yiba ke

njoka yan, nye bo dɛnɔ nde Botu bɛ tomun. ¹⁴ Yo bɔ nɛ Simɔn te yi nye loma nde Piyɛr kɔ bɛnɛ ndɛmbi wɛnɛ Andere bɔ Jak nɛ Jan bɔ Filip bɛnɛ Bartɛlemi. ¹⁵ Yo bɔ sendi nɛ Matiyo bɛnɛ Tomasi bɔ Jak te mɔnɔ Alfe bɔ Simɔn te yi bo dɛkima jɛba nde Mɔnɔ kandɔ kɔ, ¹⁶ bɔ sendi Yude, mɔnɔ Jak nje bɔ Yudas Iskariyot, yɔkɔ ε njɔ dyanɔngwɛ nye kɔ.

Tɛdya yasi te yi Yesus tɛdya kɛ

¹⁷ E Yesus piyɛ bɛnɛ bo wulɛ kɛki kɛ kɛ tɛfɛn mɛnɛti kome nɔgil bɛjɛkɛ bɛnɛ bɔ kɛ. Budya botu bɛte bɛ wulma ke mɛnɛti mɛ Beyudɛn hɛnɛ baka nɛ bɛ wulma ke Yerusalem, wulɛ sendi ke Tir nɛ Sidɔn ke gɔn maɔ baka bɔ womɛte. ¹⁸ Bo njɔ nje wokɔ mɛyasi mɛte yi nye ta lɛpɔ kɛ, nje sendi nɛ mɛkɔn man, na sidye yo. Ko botu bɛte bɛ bɛya mɛsisin dɛkima njɔngwɛ bo baka, a kelma nde, bɛya mɛsisin pɔndu ke yotu yan. ¹⁹ Mumɔ hɛnɛ sanɔma nje te yi kpokɛ nye, kɛto yinɔ nyɔngwɛ dɛti dɛkima wulɛ ke yotu nɛ sidye mɛkɔn man hɛnɛ.

²⁰ Kɛ kɔntɛ, ε nye kanɛ misi bɛnɛ bɛjɛkɛ bɛnɛ lɛpɔ nde:

«Wunɛ bɛ buka bomɔ ndana, ko bɛkɔ dɛte, wunɛ nɛ mɛsɔsa, kɛto *Kandɔ Njambiyɛ, yo yun.

²¹ Ndana wunɛ ke gwe nja, ko bɛkɔ dɛte, wunɛ nɛ mɛsɔsa, kɛto wunɛ ta bɛ nɛ dɛto.

Wunɛ ke lelɔ ndana, ko bɛkɔ dɛte, wunɛ nɛ mɛsɔsa, kɛto wunɛ ta nyukuma.

²² Wunɛ nɛ mɛsɔsa kome bomɔ ta bɛnɔ wunɛ dɛdye wunɛ ke kɛki yan toyɛ wunɛ lɛpina bɛyate nɛ wunɛ kɛto mɛ bɛ *Mɔnɔ mumɔ.

²³ Wunɛ sɔsanɔngwɛ dɔ ke yesɔ te yite, kɛto nyɔngwɛ sol ke ladye wunɛ ke dɛyɔbɔ. Wunɛ dɛkwɛ nde, bɛsanɔngwɛ fan kelma ndi sendi dɛte nɛ botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ.

²⁴ Ma wunɛ botu bɛ kusuku, wunɛ ta sanɔgwa nɛ mɛbɔnɛ, kɛto wunɛ ma si dolɔ bɛte te yun.

25 Wunε botu be ne ditɔ ndana baka, wunε ta saɲgwa ne meɓɓe, keto wunε ta gwe nja.

Wunε botu bete be nyukuma ndana baka, wunε ta saɲgwa ne meɓɓe, keto wunε ta jaba lelo.

26 Wunε ta saɲgwa ne meɓɓe, nge bomɔ hene jaye wunε, keto besaɲgwe ban dikima jaye sendi beya botu be punja melepi me ja.

27 «Ma wunε botu bete be woke melepi mete yi mi lepe ké, mi ke lepo nye wunε nde: Wunε kwádyikwe bependo bun. Wunε kél kimɔ yasi ne botu bete be bene wunε baka.

28 Wunε diya Njambiyε nde, a nyêki mekombila nye botu bete be kita ne wunε baka, ngweta sendi ne nye, keto botu bete be dyaɲgwe dino dɣun baka. 29 Nge mumɔ nye we banji ke pokɔ te ε wete, nɔ yênsaɲgwe sendi yoru nye nye. Nge mumɔ suke nyaɲgwe lambɔ duku yo, nɔ tiki sendi nde, a bôn lambɔ te yi ke yotu yo ké. 30 Nge mumɔ jɔmbe yiɲa yasi ke bo yo, nɔ nyêki nye. Nge mumɔ nda ne yasi yo, we tɔ diya se yo ke bo ne na. 31 Yasi te yi wunε kwadye nde, bomɔ kél ne wunε, wunε kél sendi dete ne bo.

32 Nge wunε kwadye ndi botu bete be kwadye wunε baka, bo ta jaye wunε ne nje te yin? Keto ko botu be mebeyo kwádyikwe ndi sendi botu bete be kwadye bo baka. 33 Nge wunε kele ndi kimɔ yasi ne botu bete be kele kimɔ yasi ne wunε, bo ta jaye wunε ne nje te yin? Keto botu be mebeyo kél ndi sendi dete.

34 Nge wunε nye ndi pilo nye botu bete be wunε take nde, bo yakama yɔkidye yo nye wunε baka, bo ta jaye wunε ne nje te yin? Keto botu be mebeyo nyêki ndi pilo nye botu be mebeyo, né bo yɔkidye nye bo yaka ne yan. 35 Ke be wunε, wunε kwádyikwe bependo bun. Wunε kél kimɔ yasi ne bomɔ, nye bo pilo soɲe temɔ ke kɔɲte. Nge wunε kele dete, bo ta jaye wunε budyate.

Wunε ta be bonɔ be Njambiyε te ε kwanma meyasi hene ke kwey ko, keto a kél kimɔ yasi ne botu be nyalɔ, kelɔ sendi ne botu bete be ti dúkwe ngikwa baka. 36 Wunε gwâki ngwete besɔ nda yi Njambiyε saɲgwe wun gwe ne ngwete wun ké.

37 «Wunε tɔ jɔsa mumɔ na, dete bo tɔ jɔse sendi wunε na. Wunε tɔ pesi lepi mumɔ na, dete bo tɔ pesɔ sendi lepi yun na. Wunε tiki bomɔ ne ngwete ke beya yasi te yi bo kele ne wunε ké, dete Njambiyε ta tiko sendi wunε ne ngwete ke beya yasi te yi wunε kele ké. 38 Wunε kâbi ne bomɔ, dete Njambiyε ta kaɓɔ ne wunε. A ta yeko yasi nye ke mapi yun ne kimɔ nyaɲgwe kɔpu. A ta yeko ngbókise dino, kɔpu má tondo ne letete wesidye. Dete, Njambiyε ta nye wunε mekombila beɲgwe ndi kiya dɔko mapi te yi wunε yeke ne yasi nye besɔ ké.»

39 Yesu kɔ mbombu nye bo wete kanɔ lepo nde: «'Mɔ dibina misi yakama tedye ka wete mɔ dibina misi nje? Nge be dete, 'bo hene yiba kina bal ke moy belo na? 40 Mɔ te ε jeke mesay ko tɔ kwá masa wene na. Yasi wete, nge nye sidye jekinate hene kimote, a má nje be nda masa wene.

41 «[N]ge kele yi we beɲe ndi mbulma dyan te yi ke misi me moɲ kine pa woko keɲe keɲe koko jete te yi ke misi mɔ ké? 42 We ta kelɔ nan yɔ lepo nɔ nye moɲ nde: <Maɲmbe inja, né mi wumbidye dyan soɲe ke misi mɔ> piɲɔ te yi koko jete ndi ke misi mɔ ké? We, mɔ likisi, kanda soɲe koko jete te yi ke misi mɔ ké, né we nje beɲe yasi ne ngelele, né we nje soɲe mbulma dyan te yi ke misi me moɲ ké.

43 «Keto kimɔ jete ti wúm beya membumɔ na. Dete sendi, jete te ε me ke beyo ko ti wúm kimɔ membumɔ na. 44 Wunε duwɔ nde, bo dúkwe jete hene wule ke membumɔ mene. Bo ti nóku fumbi ke lelo na. Sendi, bo ti nóku fiya

ke ndj na. ⁴⁵ Kimɔ mumɔ kél kimɔ mekele wule ke kimɔ meyasi mete yi diye ke moy temɔ ne ké. Ma beya mumɔ kél beya mekele wule ke beya meyasi mete yi diye ke moy temɔ ne ké. Yo nde, melepi hene te yi mumɔ lepe ké wúla ke moy temɔ ne.»

Kano ke kasi metu yiba
(Mt 7)

⁴⁶ «Ijge kele yi wune jeba mi nde: <Nyangwe Kumande, Nyangwe Kumande,> kine kelo yasi te yi mi lepe ké? ⁴⁷ Mi ta pa lepo nye wune kwalɔ mɔ te e bengwe mi, e woke melepi membe kelo nda yi mi kwadye. ⁴⁸ Mɔ te e bengwe mi, e woke melepi membe kelo nda yi mi kwadye ko ke boɲna ne mɔ te e summa tu ke to mbato, timɔ mekondu dimiye. Ke mben ma dya, e duku de memiye tu. E ngungul menda ne dimbi ke tu, tu kine ndensa na, keto a summa yo jeliye. ⁴⁹ Yasi wete, mɔ te e woke melepi membe kine kelo nda yi yo tedye nye ké ke boɲna ne mɔ te e summa tu ke gbela meneti kine timɔ mekondu dimiye na. Ke mben ma dya, ke duku ma de, ke ngungul ma menda ne dimbi ke tu, e tu te gbungula balo ne hugbak.»

7

Yesus ke sidye kon wete mo mesay

me wete soja

¹ Ke Yesus ma si lepo yasi te yi nye kwadya lepo hene ké nye bomɔ, e nye yokwe kè ke Kapernawum. ² Wete nyangwe kum besɔja, mɔ Rom ba ne wete mo mesay wene yi nye dikima kwadye budyate ko. Mɔ mesay te ba ke konɔ. A ba nedo ne soɲ. ³ Ke nyangwe kum besɔja ko ma wokɔ kasi Yesus ké, e nye tome baɲa betomba Beyuden kenje ke yene nde, a njâki jongwe mo mesay wene. ⁴ Bo ka kumɔ dolo Yesus, e bo ngweta ne nye budyate lepo nde: «Yakama nde, kama mbam te, ⁵ keto a ke kwadye

kando dyusu. Sendi, yo nye sume mbanjo mewesidya musu.»

⁶ E Yesus kwa bene bo. Ke nye ma wuta ne tu ké, e kum besɔja tome besɔ bene kè sangwa ne nye lepo nye nye nde: «Nyangwe Kumande, we ti nyangwe yotu yo na, keto mi yeti mɔ te yi we yakama nyiɲe ke tu dyembe na. ⁷ Yo dete yi mi benma nde, mi ti yaka wuta ke keki yo na. Ko beko dete, beta ndi gbela numbu kenje, né kon mɔ mesay wombe siy. ⁸ Keto ko mi, baɲa bomɔ ke diyo ne mi, ma mi ke diyo sendi ne besɔja. Mi yakama lepo nye wete soja nde: <Ken kaka,> o beɲa, a ka, lepo nye mbaɲa nde: <Inja wonɲa,> a má nje. Mi yakama lepo nye mo mesay wombe nde: <Kelo yiri,> o beɲa, a kelma.» ⁹ Ke Yesus ma wokɔ melepi mete yi nyangwe kum besɔja ko lepima ké, e nye jaye nye. E Yesus yensa lepo nye ngil botu bete be ba ke bengwe nye baka nde: «Mi ke lepo nye wune nde: Ko beko ke kando Isarayel, mi ti pa benje kwalɔ nyangwe tikina temɔ te yike na.» ¹⁰ Kome botu be tomun yokwa ke tu ké, bo dol nde, yotu mɔ mesay me ne te.

Yesus ke womiye monɔ

wete kuso nyari

¹¹ Ke konje, e Yesus nje kwa kè ke wete dya nde Nayin bene bejeke bene nè nyangwe ngil bomɔ. ¹² Ke ngimɔ te yi nye ba ke wuta ne numey ndoko te yi linja dya ké, e nye sangwa ne bomɔ ke sobe mun kè pumbɔ. Yo ba kiko monɔ mbam wete kuso nyari. Botu be dya budyate ka njon wete bene be kuso nya ko. ¹³ Ke Kumande Yesus ma benje kuso nya ko ké, e nye gwe ngwete wene lepo nye nye nde: «We ti lel na.» ¹⁴ E nye jise kè mate kpoke tan te yi bo sobe mun kete ké. E botu be sobuna mun teme. E nye lepe nde: «Gwanjo, mi ke lepo nye we nde: Tema.» ¹⁵ Ndana, e mun teme diyo metidye kande ndapi. E

Yesus bɔ nyɛ yɔkidɔye nyɛ nyanɔgwɛ. ¹⁶ Ɛ bomo hɛnɛ gwɛ wɔ lukse Njambiyɛ lɛpɔ nde: «Nyanɔgwɛ mo punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ dyanɔma kɛ njoka su.» Sendi: «Njambiyɛ takima bomo bɛnɛ.» ¹⁷ Ɛ je yasi te yi Yesus kelma kɛ sanɔgwa mɛnɛti mɛ Yuda nɛ pɔku mɛnɛti mɛte yite hɛnɛ.

Jan kɛ tomo bejɛkɛ bɛnɛ

kɛnjɛ kɛ yi Yesus

(Mt 11)

¹⁸ Bejɛkɛ bɛ Jan yekidɔya sendi mɛyasi mɛte yinɔri hɛnɛ nyɛ nyɛ. ¹⁹ Ɛ nyɛ jɛba yiba kɛ njoka yan tomo bo kɛnjɛ kɛ yi Kumande Yesus nde, bo diya nyɛ nde: «Yo ka wɛ mo te ɛ bɔ nde, a njaki ko, ho wusɛ lɔɔɔya mbanɔ dɛlɛ?» ²⁰ Kɛ botu bɛ tomun ma kɛ dolɔ Yesus kɛ, ɛ bo lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Jan te mo tɔpuna bomo kɛ mɔrɔku tome wusɛ njɛsɛ kɛ yo nde: «Yo ka wɛ mo te ɛ yakanɔgwɛ nje ko, ho wusɛ lɔɔɔya mbanɔ dɛlɛ?» »

²¹ Kɛ kiya ngimo te Yesus bɔ kɛ sidɔye mɛkɔn mɛ budɔya bomo, baka bɛ bɔ nɛ mɛkɔsu nɛ bɛ bɔ nɛ bɛya mɛsisiɔ kɛ yotu. Botu bɛte bɛ bɔ nɛ dɛbina misi baka, a kelma nde, bo bɛnɔnanɔgwɛ. ²² Ɛ nyɛ yɛnsa nyɛ botu bɛte bɛ Jan tomma baka nde: «Wunɛ kɛn kɛ yekidɔye mɛyasi mɛte yi wunɛ bɛnɔma nɛ yi wunɛ wokuma kɛ nyɛ nyɛ. Wunɛ lɛpi nyɛ nyɛ nde: Botu bɛte bɛ nɛ dɛbina misi baka mɛ kɛ bɛnɛ yasi. Botu bɛ ndembil mɛ kɛ kɛndɔ nɛ ngbɛn. Baka bɛ nɛ ndoko baka mɛ nɛ yotu nɛ kpɛlɛn. Wunɛ lɛpi sendi nyɛ nyɛ nde: Botu bɛte bɛ bɔ nɛ dɛbina mɛto baka mɛ kɛ wokɔ yasi. Bemun kɛ womiyɛ. Bo kɛ lɛpɔ Kimɔ Tom nyɛ buka bomo.» ²³ Ɛ Yesus nje lɛpɔ nde: «Mo te ɛ ta diyo kinɛ jɔsidɔye kelɔ yina bɛya yasi kɛto mɛ kɔ nɛ mɛsosa.»

²⁴ Kɛ botu bɛte bɛ Jan tomma baka ma si kwɔ kɛ, ɛ Yesus kande lɛpi kɛ kasi Jan nyɛ ngil bomo. Ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bo nde: «Kɛ yi wunɛ kɔ kɛ konɔr kɛ, wunɛ kwadɔya kɛ bɛnɛ yasi te nda? 'Wunɛ kwadɔya kɛ bɛnɛ njoy te yi pupɔ wumbidɔye

kɛ? ²⁵ 'Wunɛ kɔ gbate kɛ bɛnɛ nge? 'Wunɛ kɔ kɛ bɛnɛ mbanɔ mumo nɛ kpasa mɛlambɔ kɛ yotu? Botu bɛte bɛ lɛnɛ kpasa mɛlambɔ nɛ bɛ jonna kɛ nyɛm nyɛm jonɔgwɛ baka diyo kɛ tɔ bɛkumande. ²⁶ 'Wunɛ kɔ kɛ bɛnɛ nge? 'Wunɛ kɔ kɛ bɛnɛ mo punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ? I, mi kɛ lɛpɔ nyɛ wunɛ nde: Nyɛ mo punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ gbate gbate, ma yasi wɛtɛ, a kwanɔma yite. ²⁷ Yo nyɛ yi kasi nɛ kɛtinate kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ nde: «Bɛnɔ, mi kɛ kande tomo mo tomun wombe nɛ wɛ, na kɛ kandi kombile nje tike wɛ.» ²⁸ Mi kɛ lɛpɔ nyɛ wunɛ nde: Kinɛ mumo wɛtɛ nɛ wɛtɛ ɛ jadya wulɛ kɛ moy nyari kwanɔma Jan na. Ko dɛte, njena mumo kɛ *Kando Njambiyɛ kwɔ nyɛ.» ²⁹ Botu bɛ bɔnɔna mɔni garama nɛ botu bɛte bɛ dikima wokɔ yasi te yi Jan dikima lɛpɔ kɛ tɛɔɔya nde, Njambiyɛ nɛ ngbɛn. Ɛ bo jaye nde, a tɔpa bo kɛ mɔrɔku. ³⁰ Yasi wɛtɛ, *Befarisɛ nɛ nyanɔgwɛ botu bɛ duwɔ mɛmbonɔga sɛnɔma nde, Jan ti tɔpa bo kɛ mɔrɔku na. Dɛte, bo tɛɔɔya yan nde, yasi te yi Njambiyɛ kombila kɛ yan kɛ bɔ gbɛlate.

³¹ «Mi ta yeko ba botu bɛ ngimo te yoko nɛ bɛ nda? Bo nda bɛ nda? ³² Bo nda bɔnɔsike te bɛ diye kɛ babal, baka ma lɛpɔ kɛnjɛ bɛso nde: «Wusɛ tɔnɔma mbule nyɛ wunɛ, wunɛ kinɛ bɔlo na. Wusɛ jembima mɛjɛmbi mɛ sɔn nyɛ wunɛ, wunɛ kinɛ lelɔ na.» ³³ Dɛte sendi, Jan te mo tɔpuna bomo kɛ mɔrɔku njɔ. Mɛɔye, a ti dɔyaki. Menjam, a ti hɔbiya. Kɛ kɔnɛte, wunɛ nde: «A nɛ bɛya sisiɔ kɛ yotu.» ³⁴ Ndana *Mɔnɔ mumo njɔ. Mɛɔye, a kɛ dɔye. Menjam, a kɛ hɔbiye. Kɛ kɔnɛte, wunɛ nde: «Nɛ bɛnɔ ndi nyanɔgwɛ mo mɛɔye nɛ nyanɔgwɛ mo dɔyena menjam te yoko, sɔ nɛ botu bɛ bɔnɔna mɔni garama nɛ botu bɛ bɛya jonɔgwɛ.» ³⁵ Bomo hɛnɛ bɛ bɛnɔgwɛ yasi te yi Njambiyɛ kwadɔye baka kɛ jaye nde: Dyanɔ dɔyɛnɛ nɛ

ngben.»

Wete nyari ke kumbe lobinda

ke to Yesus

³⁶ Wete mo *Farisɛ jebama Yesus nde, a kɛn dɛyena ke tɔ dɛyene. Ɛ nye kɛ ke tɔ mo Farisɛ te kɛ dɛyo, na dɛyena. ³⁷ Wete nya mɛbeyo ba ke dɛya te. Nge nye ma wokɔ nde, Yesus ka dɛyena ke tɔ mo Farisɛ kɛ, ɛ nye bu wete kpasa ndaki ne lobinda ke moyte ³⁸ kɛ dɛyo ke kɔn Yesus yaka ne mekol mene. Nya ko ba ke lelo. Ɛ misidye diki balo ke mekol me Yesus, ɛ nya ko diki tito yo ne nyinɔ to ne. A dikima dulo sendi mekol me Yesus lombɛ lobinda yinɔri kete.

³⁹ Ke mo Farisɛ te ɛ jebama Yesus ko ma beɛe dete kɛ, ɛ nye lepe ke moy temo ne nde: «Mbam ko ma beki gbate mo punja melepi me Njambiyɛ, ma nye ke duwe nya te ɛ ke kpoke nye ko, ma nye ke duwe jonɔwe nya te, duwe nde, nye mo mɛbeyo.»

⁴⁰ Ndana, ɛ Yesus nje lepo nye nye nde: «Simɔn, mi ke kwadye lepo yinɔ yasi nye we.» Ɛ nye yeɛsa nde: «Yekele, lepo.» ⁴¹ Ɛ Yesus lepe nde: «Wete mumo nya bomo yiba pilo. Wete bonma mil gomay yitan. Ɛ wete bu ne mil kamotan. ⁴² Nda bo hene yiba ti be ne deti te yi gbo moni te nye sa te na, ɛ nye tike bo hene yiba ne ngwete nde, bo ti gboku se na. Ke njoka botu baka yiba, yo yen ɛ yakangwe kwadye mbam ko kwa to te ko?» ⁴³ Ɛ Simɔn yeɛsa nde: «Mi taka nde, yo yoko ɛ ba ne nyanɔwe pilo ko.» Ɛ Yesus lepe nye nye nde: «We pesima kimote.» ⁴⁴ Ɛ Yesus nje yeɛsa beɛe pulo nyari lepo nye Simɔn nde: «We ke beɛe nya ko? Mi nyinma tɔ dɛyo, we ti nye mi moroku nde, mi weya ne mekol membe na. Yasi wete, ndi nye ma bose mekol membe ne misidye mene tito yo ne nyinɔ to ne. ⁴⁵ We ti dule numbu mbe na, ndi nye, kande yi mi ma nyina ne tɔ dɛyo muka, a yeti ke wedya dulna mekol membe na.

⁴⁶ We ti lombɛ lobinda ke to mbe na, ndi nye lombuma kimɔ lobinda ke mekol membe. ⁴⁷ Dete, mi ke lepo nye we nde: Budya mɛbeyo mete yi nye kelma kɛ ma duwe ke to ne ne ngwete, keto a kwadya mi budyate. Mo te yi bo tike nye ne ngwete ne mbet, a tedya sendi mekwadya ne mbet.» ⁴⁸ Ɛ Yesus nje lepo nye nya ko nde: «Mɛbeyo mo ma duwe ke to yo ne ngwete.» ⁴⁹ Ɛ botu bete be ba ke dɛyena bene be Yesus baka lepe ke moy metemo man nde: «Yoko nda ɛ soɛe mɛbeyo ke to mumo ne ngwete ko?» ⁵⁰ Ɛ Yesus lepe nye nyari nde: «Tikina temo te yi we tike ke yembe kɛ jonɔwa we, kwanɔ ne te.»

8

¹ Ke kɔnɛ, ɛ Yesus kɛ medya medya, kɛ nyanɔwe medya nɛ ke mono medya yi pele Kimɔ Tom tedye bomo meyasi ke kasi *Kando Njambiyɛ. A ba bene bejeki bene kamɔ jo yiba. ² Baɛa boma be nye soɛma beya mesisin ke yotu yan sidye mekon man baka ba sendi bene bo. Yo ba Mariya te yi bo dikima jeba sendi nde Madalena ko. Yo nye yi Yesus soɛma beya mesisin yitan jo yiba ke yotu ne ko. ³ Yo ba sendi ne Yuwana te nya Kusa, mo te ɛ dikima bakidye tɔ kumande Herod ko, bu Sosana nje bu sendi baɛa boma budyate. Bo hene dikima bu meyasi mete yi bo ba no kɛ nje kame ne Yesus bene bejeki bene.

*Kano ke kasi mo bena mbeki
(Mt 13; Mk 4)*

⁴ Bomo wulma ke medya hene nje ke yi Yesus. Ke bo ma si wesidya dete ke keki ne kɛ, ɛ nye yekidye wete kano nye bo lepo nde: ⁵ «Wete mo bena mbeki kwanma kɛ ngwan yi kɛ nyanje kwalo. Ke ngimo te yi nye ba ke nyanje kwalo kɛ, ɛ yinɔ bale ke nje. Ɛ bomɔ kwa nate yo. Ɛ benon si dɛye yo. ⁶ Yinɔ kwalo balma ke to mbato. Ke yo ma diy lo kɛ, ɛ yo si soso, keto moroku ti be ke nji

na. ⁷ Yiŋa balma ke mbey te yi ba ne menḡombiya kete ké. E kwalo te ju sangwe ne menḡombiya. E menḡombiya si nḡangile yo. ⁸ Yiŋa kwalo balma ke kimɔ meneti. E yite ju dɔko wumɔ membumɔ, kwalo te wete nya membumɔ gɔmay.» Ke Yesu ma si lepo dete ké, e nye nje lepo ne men ke kwey nde: «Mɔ te e ne meto yi woko pe, a woku.»

⁹ E bejeka bene diye nye to kano te. ¹⁰ E nye yensa nde: «Njambiyɛ nya wune deti te yi duwe meyasi mete yi ba sodyate yi beje *Kando dyene ké. Ke yi baŋa, bo lepi yo nye bo ne mekano, né bo beŋ yasi seŋgile kine duwe yasi te yi bo beje ké na, né bo leŋgwe meto ke yasi kine biye to te na.

¹¹ «Ma to kano te deke: Kwalo te yi bo lepe no ké, yo melepi me Njambiyɛ. ¹² Kwalo te yi balma ke nje ké tédyá botu bete be woke melepi me Njambiyɛ. Ke kɔŋte, *Kum beya mekele má nje soŋe melepi mete ke moy metemo man, ma bo me nje tiko temo ke yi Njambiyɛ, be ne joŋgwe. ¹³ Kwalo te yi balma ke mbato ké tédyá botu bete be woke melepi me Njambiyɛ jaye yo ne mesosa. Yasi wete, bo ti pa lo megata na, deti sumna kol kikwe yeti na. Nge mebobilan dyá bo ké, bo tumma kɔŋ yɔkwe ne kɔko. ¹⁴ Kwalo te yi balma ke mbey te yi ne menḡombiya ké tédyá botu bete be woke melepi me Njambiyɛ jaye yo. Yi kè mbombu, kesa temo ke meyasi nè kasi kusuku nè kasi nyem nyem joŋgwe má si nḡangile bo. O beŋa, mekele mete yi bo kele ké ti tɔndu na. ¹⁵ Kwalo te yi balma ke kimɔ meneti ké tédyá botu bete be ne pupuna temo nè kimɔ temo be woke melepi me Njambiyɛ bakidyɛ yo, be ne tin yi kelo kimɔ mekele.

*Kano ke kasi lambo
(Lk 11; Mk 4)*

¹⁶ «Mumɔ ti kwɛnja lambo nje bu mbe fuse no, ho bu tiko ke nji tan na. A bon tiko ke to tebel, né botu

bete be nyiŋe tu baka beŋ mejasi mete. ¹⁷ Dete, kine yaŋa yi diyɛ sodyate ta diyɔ kine pundo puye na. Sendi, kine yaŋa yi diyɛ sodyate ta diyɔ kine pundo puye, bomɔ má duwe yo na. ¹⁸ Dete, wune diy ne soso budyate ke wokuna yasi te yi wune woke ké, keto bo ta dokidyɛ yiŋa yasi nye mɔ te e no ko. Yoko e kine yaŋa ko, bo ta soŋe monɔ yasi te yi nye take nde, a no ké.»

*Bemaŋ be Yesu, yo be nda?
(Mt 12; Mk 3)*

¹⁹ Nyangwe ne Yesu nè bemaŋ nja, né bo beŋ nye. Yasi wete, bo ti be ne nje te yi kumɔ ke keki ne na keto nḡil bomɔ. ²⁰ E bomɔ kè lepo nye nye nde: «Nyongwe bene bemɔŋ ke se, bo ke kwadyɛ beje we.» ²¹ Yasi wete, e Yesu yensa nde: «Nyanmbe nè bemaŋ bembe, yo baka be woke melepi me Njambiyɛ kelo nda yi yo tedye bo ké.»

*Yesu ke tembidye mbuku
(Mt 8; Mk 4)*

²² Wete yeso e Yesu bende landi bene bejeka bene. E nye lepe nye bo nde: «Wuse sâbikwe nyangwe mato kè nḡinje te yoru.» E bo teme kwa. ²³ Ke nḡimɔ te yi bo ba ke sabiyɛ nyangwe mato ké, e Yesu kwa ne jako. Ndana, e wete mbuku yifila ke to nyangwe mato, e landi kande dyena mɔroku. Bo me ke beya diyɔ. ²⁴ E bejeka kè ke keki ne jeme nye lepo nde: «Yekele, yekele, wuse ta giro ndana!» E nye jemiye bama ne mbuku nè mekumbo. E yo hene si weye, e yasi nje be ne te. ²⁵ E Yesu nje diye bo nde: «Tikina temo te yi wune no ké ba we?» E bo gwe wɔ nḡbakima diyna tande yan nde: «Yoko ba kwalo mɔ te nda yi gba pupo nè mɔroku wokuna ne nye ko?»

Yesu ke soŋe beya mesisiŋ

*ke yotu wete mbam
(Mt 8; Mk 5)*

²⁶ Ndana, ε βο ηγβοσε landi ke meneti me botu be Gerasa yaka ne meneti me Galile. ²⁷ Ke Yesus ma bendo ηgindi ké, ε wete mbam wule dya nje sangwa ne nye. Mbam te ba ne beya mesisin ke yotu. A dikima diyɔ sokere njombu yana. Sendi, a ti be ke ya ke tu na. A dikima jonna ke menguku kome bo dikima pumbo bemun ké. ²⁸ Ke nye ma beηe Yesus ké, ε nye kembidya detinate balo ke nji mekol mene lepɔ ne men ke kwey nde: «Yesus, Monɔ Njambiyε te ε kwanma meyasi hene ke kwey, sine we ne lɛpi te nda? Mi ke ηgweta ne we nde, we ti ponsa mi na.» ²⁹ A lépi dte, keto Yesus lepima nye beya sisin nde, a pundu duwe ke yotu ne. Beya sisin te ba ke njanawe nye njombu yana. Bo dikima bakidye nye wotunate ne mekol me sumba, nye mepoka ke mekol mene. Ko dte, a dikima pamɔ meyasi menori hene, beya sisin má yembile nye kenje ke mekongor. ³⁰ Ndana, ε Yesus diyε nye nde: «Dino dyɔ nde nda?» Ε nye yeηsa nde: «Dino dyembe nde Nyangwe ηgil.» A lépi dte, keto beya mesisin budyate nyinma ke yotu ne. ³¹ Ε beya mesisin ηgweta ne Yesus nde, a ti kenjikwe bo ke gbonjo mendon na. ³² Beabem ba womete ne nyangwe kuru te ke dyena ke keki. Ε beya mesisin ηgweta ne nye nde, a tiki, né bo kè nyin ke yotu beabem. Ε Yesus jaye. ³³ Ε beya mesisin pundε ke yotu mbam kɔ kè nyinε ke yotu beabem. Ε kuru beabem siliye kombɔ ne beya sokɔ ne bibibi kè gwadya ke nyangwe matɔ bebiye moroku si gwe.

³⁴ Ke botu bete be dikima bakidye beabem baka ma beηe yasi te yi kwanama ké, ε βο sedye kambɔ kwɔ kè yekidye kasi te ke dya nè ke melunde. ³⁵ Ε bomɔ kè ke beηe yasi te yi kwanama ké. Bo ka kumɔ ke keki Yesus dolɔ mbam te yi beya mesisin punduma ke yotu ne kɔ ke diyɔ ne te ne melambo ke

yotu ke keki Yesus. Ε βο gwe wɔ budyate. ³⁶ Ε botu bete be diyama ke mbey te baka yekidye nye bari nda yi nye sonma ne beya mesisin ke yotu mbam te ké. ³⁷ Ke βο ma si yekidye dte ké, ε botu be meneti me Gerasa nè botu be poku meneti mete yite hene lɛpe nye Yesus nde, a kwɔn londɔ ke meneti man, keto bo gwɔ wɔ budyate. Ε Yesus nje bendɔ landi, na duwe. ³⁸ Ε mbam te yi beya mesisin duwɔ ke yotu ne kɔ ηgweta ne Yesus nde, a tiki, né bene nye kwɔ. Yasi wete, ε nye lɛpe nye nye nde: ³⁹ «Dukwe ke tu dyɔ kè yekidye meyasi hene te yi Njambiyε kelma ne we ké.» Ε nye kwɔ kè pele meyasi hene te yi Yesus kelma ne nye ké nye bomɔ hene ke moy dya.

Yesus ke womiye wete monɔ ηgɔndu.

Wete nyari ke kpoke numbu

*lambo Yesus
(Mt 9; Mk 5)*

⁴⁰ Ke Yesus ma yokwe ké, ε ηgil bomɔ nje sosa nye, keto bomɔ hene ba ke ladiye nye. ⁴¹ Ε wete mbam nde Yayrus dya. A ba kum mbanjo mewesidya me Beyuden. Ε nye nje kuse mebon ke mbombu Yesus ηgweta ne nye nde, a kèn ke tu dyene, ⁴² keto monɔ wene ε nyari ba ke seke. Monɔ te ba kiko, a me ke mesew kamɔ jo yiba. Ke ηgimɔ te yi Yesus ba ke kè ké, bomɔ ba ne suk suk linje nye.

⁴³ Ase nde, ke njoka botu benori, wete nyari ba ke konɔ. Mekiyɔ ba ke lekwe nye me ke mesew kamɔ jo yiba. Meyasi hene te yi ba nde, a jonangwe nɔ ké siyama ke mebo me botu be nyeti. Ko mo nyeti wete wete ti sidye kon ne na. ⁴⁴ Ε nyari nje kwɔ pulɔ kon Yesus kpoke numbu lambo ne. Ε kon mekiyɔ pesiye ndi ke kiya mbey. ⁴⁵ Ε Yesus diyε nde: «Yo nda kpoke mi?» Nda bomɔ hene ba ke seηe ké, ε Piyer bene benjon bene lɛpe nde: «Yekele, bomɔ ne suk suk linje we, ke konte, we ke nje lepɔ

nde: «Yo nda kpoke mi?» » ⁴⁶ E Yesus yensa nde: «Wete mumo kpokuma mi, keto mi wokuma nda yi yiɲa dɛti mbe duwɔ nɔ ke yotu mbe kɛ́.» ⁴⁷ Ke nyari ma beɲe nde, a ti yaka soma se kɛ́, e nye nje ne meɲgwangwa nje kuse meɓon ke mbombu Yesus lepo to te yi nye kpokuma ne nye kɛ́ ke misi me bomɔ hene. A yekidya nda yi kon siyima nɔ ke yotu ne ndi ke kiya mbey kɛ́. ⁴⁸ E Yesus lepe nye nye nde: «Mɔnmbɛ, tikina temo te yi we nɔ kɛ́ jɔngwa we, kwanɔ ne te.»

⁴⁹ A ba ndi ke lepo dɛte, yaka ne mumo ke wule ke tu Yayrus te kum mbanjo mewesidya me Beyuden nje lepo nye nye nde: «We ti njangwe se yekele na, monɔ wo ma gwe.» ⁵⁰ Ke Yesus ma woko dɛte kɛ́, e nye lepe nye Yayrus nde: «We ti gwaki kan yaɲa na, tiko ndi yo temo ne mi, dɛte monɔ wo ta ju.» ⁵¹ Ke Yesus ma dya ke tu kɛ́, a ti jaye nde, bene wete mumo nyiɲa na, ndi Piyer ne Jan ne Jak bu sangwe ne monɔ bene nyangwe ne monɔ. ⁵² Bomɔ hene ba ke lelo jaba keto monɔsike. E Yesus lepe nde: «Wune ti lel na, keto a ti gwe na, a ke jakɔ.» ⁵³ E bo nyete nye, keto bo duwɔ gbate nde, monɔsike ma gwe. ⁵⁴ Yasi wete, e Yesus biye monɔsike ke bo lepo ne men ke kwey nde: «Monɔ ngɔndu, tema.» ⁵⁵ E sisin ne yɔkwe, e nye teme ne nget. E Yesus lepe nde: «Wune nyɛki nye medye.» ⁵⁶ Sangwe ne monɔ bene nyangwe ngbakimama budyate. E Yesus lepe nye bo nde: «Wune ti yekidya meyasi mete yi kwanɲama kɛ́ nye wete mumo na.»

9

Yesus ke tomɔ bejɛke kamɔ jo yiba

*kenje kɛ́ lepina Kimɔ Tom
(Mt 10; Mk 6)*

¹ Wete yeso e Yesus wesidye bejɛke bene kamɔ jo yiba, nye bo dɛti te yi soɲe beya mesisin hene ke yotu bomɔ ne dɛti te yi sidye mekon.

² Ke konɛ, e nye tome bo kɛ́ pele kasi *Kando Njambiyɛ, sidye sendi mekon me bomɔ. ³ E nye lepe nye bo nde: «Wune ti biya yaɲa ke bo kendo nɔ na, ko tonɔgolo ko kɔbiye ko mampa ko moni. Sendi, mumo ti bon lambɔ yiba na. ⁴ Tu te yi wune ta nyiɲe ya te, wune dɛiy ndi womete kumɔ ke ngimo te yi wune ta kwɔ kɛ́. ⁵ Nge bomɔ ti bu wune kimote na, ne wune pɔndu duwe ke dya te, ne wune kɔtu ngbutu ke mekol mun yi tedye bo nde, bo kelma beyate.» ⁶ E bo teme kwɔ kɛ́ medya medya lepo Kimɔ Tom, sidye mekon me bomɔ ke membey hene kome bo ka kɛ́.

⁷ Kumande Herod wokuma meyasi hene te yi ba ke kelna kɛ́. Temo ne ba ke dukuma, keto baɲa bomɔ dikima lepo nde: «Jan te e dikima tope bomɔ ke moroku ko womiya.» ⁸ Baɲa nde: «Yo Eli yɔkwe sendi nje ke meneti.» Baɲa nde: «Yo wete njombu mo punja melɛpi me Njambiyɛ womiyɛ.» ⁹ E kumande Herod lepe nde: «Mi ma peso ngin Jan, yoko ba nda yi mi woke kasi ne dɛke ko?» E nye sa nje te yi beɲe Yesus.

Yesus ke nye bomɔ tomay

*yitan medye
(Mt 14; Mk 6; Jn 6)*

¹⁰ Ke botu be tomun ma yɔkwe kɛ́, e bo yekidye meyasi hene te yi bo kelma kɛ́ nye Yesus. E nye bu bo bepo jise nɔ kɛ́ ke pulo wete dya nde Betsayda. ¹¹ Ko dɛte, bomɔ budyate duwɔ yasi te yi kwanɲama kɛ́, e bo beɲgwe nye. E nye bu bo ne mesosa. E nye lepe kasi *Kando Njambiyɛ nye bo. A sidya sendi mekon me botu bete be nja baka.

¹² Nda yeso ba ke duwe kɛ́, e bejɛke kamɔ jo yiba kɛ́ ke keki nye lepo nye nye nde: «Tiko bomɔ, ne bo kwɔ kɛ́ ke medya ne ke melunde mete yi ke poku te yi waka nedo kɛ́ kɛ́ sa mbey jako ne medye, keto wuse waka ke konɔr.» ¹³ E nye lepe

nye bo nde: «Wune ne nguru wun, wune nyêki bo madye.» E bo yeŋsa nde: «Wuse ndi ne mampa yitan nè benjanjo yiba. Wuse yakama nye bo madye, nge be nde, wuse ne nguru te yi bomo madye yi yaka ngil te yike hene.»¹⁴ Bembam ne bembam kumma nda tomay yitan. E Yesus lere nye bejere bene nde: «Wune lèpi nye bo nde, bo dŋy ne menjon, njon wete bomo kamotan.»¹⁵ E bejere kele dete si dŋdye bomo hene.¹⁶ Ndana, e Yesus bu mampa yinori yitan nè benjanjo yiba kanje misi kenje kwey nye Njambiyè wosoko. Ke kante, e nye nje leke yo nye bejere, né bo kè kabi nye bomo.¹⁷ Bomò hene dyenama ditò. E bo nje wesidye mebukwe mete tonje memako kamò jo yiba.

*Piyer nde, Yesus nye Krist
(Mt 16; Mk 8)*

¹⁸ Wete yeso Yesus ba ke ngweta ne Njambiyè ke wete mbey. Bejere bene ba womete. E nye diyè bo nde: «Bomò lépi nde, mi nda?»¹⁹ E bo yeŋsa nde: «Baŋa lépi nde, we Jan te mo tɔpuna bomò ke mɔrɔku. Baŋa nde, we Eli. Baŋa sendi nde, we wete njombu mo punja melèpi me Njambiyè e gwa nje womiyè ko.»²⁰ E Yesus diyè bo nde: «Ke yun ne nguru wun, wune lépi nde, mi nda?» E Piyer yeŋsa nde: «We *Krist, mo te e jonngwe bomò e Njambiyè njesa ko.»²¹ E Yesus lere nye bo nde, kpe, bo ti lepi dete nye wete mumò na.

Yesus ke lepo kasi soŋ ne

*nè womiya ne
(Mt 16; Mk 8)*

²² E nye kè mbombu lepo nde: «Yo gba nde, *Mòno mumò yakanngwe sangwa ne mebɔne budyate. Betomba be dya nè bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyè nè botu be ketina meyasi ta seŋe nye kutudya. Bo ta wo nye, a má nje womiyè ke metu yitati.»

²³ Ke kante, e nye lere nye bo hene nde: «Ŋge mumò kwadye beŋgwe

mi, a ti boŋ yotu ne nde, yo yaŋa na. A sôba kroa ne metu hene beŋgwe mi.²⁴ Keto mumò hene e ta kwadye kambidya ne jonngwe dyene ko ta dimbidye yo. Yasi wete, yoko e dimbidye jonngwe dyene keto mbe ko ta be ne jonngwe te yi kpo ne kpo.²⁵ Ma nge mumò si namò meneti maka hene, nje dimbidye jonngwe dyene ho bekidye yo, yo má nje kame nye nge?²⁶ Keto nge mumò gwe njon jayna mbe nè jayna melèpi membe, *Mòno Mumò ta gwe sendi njon wene kome nye ta nje ne nyangwe meluksa mene nè yi Sangwe nè yi pupuna bejaki be Njambiyè.²⁷ Mi ke lepo gbate nye wune nde: Baŋa ke njoka botu bete be diyè ndana waka baka ti gwe kine pa beŋe njena *Kando Njambiyè na.»

Yotu Yesus ke senjo ke nyangwe

*mejasi me Njambiyè
(Mt 17; Mk 9)*

²⁸ Ke Yesus ma si lepo dete, ya nda metu yitan jo yitati ké, e nye bu Piyer nè Jan nè Jak bendò bene bo kè ke to keki, na kè ngweta ne Njambiyè.²⁹ Ke ngimò te yi nye ba ke ngweta ne Njambiyè ké, e mbombu ne senje. E lambò ne yeŋsa be wumnate ne mboŋ mboŋ.³⁰ Bo sém semò, Yesus me ke nye mesimò bene bembam yiba, yo ba Mòyisi bene Eli.³¹ Bo punduma ke nyangwe mejasi. Mòyisi bene Eli ba ke lepo nda yi Yesus ta kè no Yerusalem kè sangwa ne soŋ mate ké.³² Piyer bene benjon bene ba ke nyangwe jako. Ke jako ma pesiyè ke misi man ké, e bo beŋe nyangwe mejasi, beŋe Yesus nè bembam yiba be ba ke keki ne baka.³³ Ke ngimò te yi bembam baka kandima kwanje jise ke keki Yesus ké, e Piyer lere nye Yesus nde: «Yekele, yo kimote nde, wuse dŋy waka. Wuse sùm mebala yitati, wo wete, e Mòyisi wete, e Eli wete.» Piyer ti be ke duwe yasi te yi nye ba ke lepo ké na.

³⁴ Piɲo te yi nye ɓa ndi ke lepo dete ké, ε wete kulutu nje dɪbidɪye ɓo. Bejeki gwɔ wɔ budɪyate ke ngimo te yi ɓo ɓeɲma nde, kulutu ke memiye ɓo ké. ³⁵ ε wete men wule ke moy kulutu lepo nde: «Yoko monmbe yi mi tokuma. Wune wɔkunanɲwe ne nye.» ³⁶ Ke ngimo te yi ɓo wokuma ne men ké, yite Yesus tikama ndi nyepo. Bejeki diyma numbu kobo ke poku metu mete yite kine yekidɪye yasi te yi ɓo ɓeɲma ké nye mumo na.

Yesus ke soɲe beya sisin ke yotu

*wete monɔ mbam
(Mt 17; Mk 9)*

³⁷ Misi pupɛ ε ɓo piye wule ke to keki, ε nyangwe ngil nje saɲgwa ne Yesus. ³⁸ Diyo ké, ε wete mbam lepe ne men ke kwey ke moy ngil nde: «Yekele, mi ke ngweta ne we: Kaɲa misi ɓeɲe ne gwanjo wombe, nye kiko. ³⁹ Yiɲa sisin ke diki yembile nye. Ndana ndana ké, a me ke kembidɪya, sisin te má nambe nye, o ɓeɲa, mewuru me ke pundo ke numbu ne pum pum. Yo ti síy nedo na. Ke kɔɲte, yotu ne me hene katinate. ⁴⁰ Mi ngwetama ne bejeki ɓo nde, ɓo dɪdɪya beya sisin te soɲe ke yotu ne, yasi wete, ε ɓo sudɪye.» ⁴¹ ε Yesus yeɲsa lepo nde: «Wune ɓotu ɓete be ti jáya yasi ɓaka, wune sendi beya ɓomo, mi ta diyo sine wune kumo ndenen? Mi ta gbiso wune kumo ndenen? ɓoɲo monɔ wɔ nje no waka.» ⁴² Ke ngimo te yi monosike ɓa ke wuta ne Yesus ké, ε beya sisin jale nye ɓete ke meneti nambe nye beyate. ε Yesus ɓama ne beya sisin sidɪye kon monɔ enoru kaɲe nye nye saɲgwe. ⁴³ ε ɓomo hene ngbakima nyangwe deti Njambiyɛ. Ke ngimo te yi ɓomo hene ɓa ndi ke kè mbombu yí ngbakima meyasi mete yi Yesus dikima kelo hene ké, ε nye lepe nye bejeki bene nde: ⁴⁴ «Wune lɛngwe meto kimote ke melɛpi mete yi mi ta lepo nye wune ndana ké. ɓo ta ɓu *Monɔ mumo nye ɓomo.» ⁴⁵ Ko ɓeko dete,

bejeki ti woke to lepi te na. Yo ɓa sodɪyate ne ɓo, ma ɓo nje biye to te. ɓo gwɔ wɔ diyna ne lepi te.

*Nda kwɔ ɓeso?
(Lk 22; Mt 18; Mk 9)*

⁴⁶ Yinori yiɲa metando dɪyanma ke njoka yan yí duwe mo te ε kwanma ɓeso ko. ⁴⁷ Yesus duwɔ yasi te yi ɓo ɓa ke take ke moy metemo man ké, ε nye ɓu wete gbela monosike tembɪdɪye ke keki ne ⁴⁸ lepo nye ɓo nde: «Mumo hene ε ɓu monosike nda yoko kimote keto mbe, a ɓon mi kimote. Mo te ε ɓu mi kimote, a ɓon Mo te ε tomma mi ko. Dete, ke njoka yun hene, yoko ε ɓu yotu ne nda njena mumo, yo nye kwɔ ɓeso.»

⁴⁹ ε Jan lepe nde: «Yekele, wuse ɓeɲma wete mbam ke soɲe beya mesisin ke yotu ɓomo ne dino dɪyo, ε wuse gaye nye, keto a yeti ke njon su na.» ⁵⁰ ε Yesus lepe nye nye nde: «Wune ti gaye nye na, keto nge mumo ti lu dɪyambi saɲgwe ne wune, a ke kon yun.»

⁵¹ Ke metu mete yi Yesus ta yokwe kè no dɪyobo ké ma si wuta, ε nye pese ke temo ne nde, a ke kè Yerusalem. ⁵² ε nye tome ɓomo kenje mbombu. ε ɓo kwɔ kumo ke wete dɪya ɓotu be Samari diy kombile mbeɪ tike nye. ⁵³ Yasi wete, ɓomo be dɪya te ti ɓu nye ne mesosa na, keto ɓo ɓeɲma nde, a kèn ke Yerusalem. ⁵⁴ Ke bejeki bene Jak bene Jan ma ɓeɲe dete ké, ε ɓo lepe nde: «Nyangwe Kumande, we kwɔdɪkwɛ nde, wuse lɛpi nde, dɪte pikwe ke kwey nje girise ɓo?» ⁵⁵ ε nye yeɲsa ɓeɲe ɓo ɓame ɓo lepo nde: «Wune yeti ke duwe kwalo sisin te yi dɪya ke yotu yun ké na. ⁵⁶ Keto *Monɔ mumo ti ma njaki nde, né ɓomo yambile na. Yasi wete, a njaki nje jonɲwe ɓomo.» Ke kɔɲte, ε ɓo kwɔ kè ke wete dɪya.

*Kasi ɓeɲgwa Yesus
(Lk 14; Mt 8)*

⁵⁷ Ke ngimo te yi ɓo ɓa ke nje ké, ε wete mumo lepe nde: «Mi

ke kwadye beɲgwe we ke mbey hene kome we ta ke k e.» ⁵⁸   Yesu yeŋsa nye nye nde: «Betongɔ ne menjɛmbi man, benɔn sendi ne metu man. Yasi wete, *Mɔnɔ mumɔ kine mbey te yi nye yakama bokwe to ne kete na.» ⁵⁹   nye nje lepɔ nye wete mumɔ nde: «Beɲgwe mi.»   nye yeŋsa nde: «Nyanɲgwe Kumande, tiko, n  mi pa k  pumbu saɲmb e.» ⁶⁰   Yesu yeŋsa nde: «Tiko, n  bemuɲ pumbu bemuɲ ban. Kwangɔ yo k  pele kasi *Kando Njambiy e.» ⁶¹   wete nje lepɔ ne nde: «Nyanɲgwe Kumande, mi ke kwadye beɲgwe we, yasi wete, tiko, n  mi pa k  jana ne botu bemb e.» ⁶²   nye yeŋsa nye nye nde: «Iɲge mumɔ nye bo ke putika ɲgwan nje beɲe njime, mɔ te ti yaka kelɔ yaɲa ke Kando Njambiy e na.»

10

Yesu ke tomɔ bejɛke bene kamɔtan jɔ

kaba kenje k  lepina Kimɔ Tom

¹ Ke kɔɲte,   Kumande Yesu tɔke baɲa bejɛke kamɔtan jɔ kaba tomɔ bo mbombu yiɓa yiɓa kenje ke meɗya hene n  membey hene kome nye ne ɲguru wene kwadya k  k . ²   nye lepe nye bo nde: «Budya nyambi ma detɔ ke ɲgwan, yasi wete, botu be mesay ti buyɔ na. Dete, wune ɲgw tanɲgwe ne sa ɲgwan nde, a k njikwe botu be mesay, n  bo k  wesidye nyambi ne. ³ Wune kw n, wune d kw e nde, mi ke tomɔ wune kenje nda bonɔ besam ke njoka beɲgwey. ⁴ Wune ti bon ko kɔbiye mɔni na ko gbela kɔbiye na ko menakala na. Wune ti tema ke nje y  pa nyenɔ mumɔ na. ⁵ Tu hene te yi wune ta nyiɲe kete, wune k nda lepɔ nde: <Tete b ki ne botu be tu.> ⁶  ge wete te mumɔ be ke tu te, tete yi wune lepima nɔ k  ta diyo pele nye.  ge yo ti be dete na, yo m  yɔkw e nje ndi ke yun. ⁷ Wune diy ndi ke tu te.

Wune dya ki, n  wune h biya yasi te yi bo ta nye wune k , keto mɔ mesay ya kanɲgwe dye nduku mesay mene. Wune ti ken metu ne metu na. ⁸  ge wune dya ke yiɲa dya,  ge bomɔ bu wune kimɔte, n  wune dya ki yasi te yi bo ta nye wune k . ⁹ Wune siɗiyikwe mekɔn me botu be dya te, n  wune l pi nye bo nde: <*Kando Njambiy e ma wuta.> ¹⁰ Dya hene te yi wune ta kumɔ kete,  ge bomɔ ti bu wune kimɔte na, n  wune k ndi ke membey hene ke moy dya lepɔ nde: ¹¹ <Wuse ke kuto ɲgbutu dya dyaun yi ka ke mekol musu k  kenje ke to yun y  tedye wune nde, wune kelma beyate. Yasi wete, wune d kw e nde, Kando Njambiy e ma wuta.> ¹² Mi ke lepɔ nye wune nde: Kome yesɔ pesina josi ta dya k , pesina josi dya te ta lan detɔ kwa yi *Sodɔm.

¹³ «Wune botu be Korasin, mebɔne ta balɔ ke to yun! Wune botu be Betsayda, mebɔne ta balɔ ke to yun! Keto m  b ki nde, nyangwe mekele mete yi kelnama ke meɗya mun k  ma k lnangwe ke Tir n  Sidɔn, ma botu bete yeŋsama temɔ njombu yaɲa, leɲe mesanduku kutudye mesu me dite ke yotu. ¹⁴ Dete, ke yesɔ pesina josi, pesina josi te yun ta lan detɔ kwa yi Tir n  Sidɔn. ¹⁵ Ma wune botu be Kapernawum, 'wune t ka ka nde, bo ta bendidye wune kumɔ ke kwey? Bo ta kpalo pidye wune kumɔ ke dya bemuɲ!»

¹⁶   Yesu nje lepɔ nye bejɛke bene nde: «Mɔ woke men yun, a woku men mbe. Sendi, yɔko   seɲe wune, a seɲa mi. Mɔ te   seɲe mi, a seɲa Mɔ te   tomma mi k .»

¹⁷ Bejɛke baka kamɔtan jɔ kaba yɔkwa ne mesosa nje lepɔ nde: «Nyanɲgwe Kumande, ko beya mesisiɲ ke wokuna ne wuse ke ɲgimɔ te yi wuse ke lepina nye bo ne diɲɔ dya k .» ¹⁸   Yesu lepe nye bo nde: «Mi beɲma *Satan ke wule dyaɔbo balɔ ke meneti nda yesi

mbiyɔ. ¹⁹ Wunɛ dũkwɛ nde, mi ma nye wunɛ dɛti te yi nate benyɔɔ nɛ bebel bɔ dɛti te yi laɔsa dɛti *Mɔ pendɔ wun. Sendi, kinɛ yaɔa yakama kelɔ wunɛ na. ²⁰ Ko beko dɛte, wunɛ tɪ sosangwɛ keto beya mesisiɔ ke wokuna nɛ wunɛ na. Yasi wetɛ, wunɛ sɔsangwɛ, keto medɪno mun mɛ ketinate ke dɔyɔɔ.»

²¹ Kɛ kiya ngimɔ te ɛ Kimɔ Sisiɔ kele nde, Yesus sɔsangwɛ budɔyate. ɛ nye lɛpɛ nde: «Mi kɛ lukse wɛ Da, Kumande dɔyɔɔ nɛ mɛnɛti, keto wɛ sɔdɔya mɛyasi mɛte nɛ botu bɛ dɔyano, sɔdɔyɛ sendi nɛ botu bɛ duwɔ yasi, kpalo nje punjɛ yo nye gbela bɔnɔsike. I Da, mi kɛ lukse wɛ, keto wɛ kwadɔya nde, mɛyasi kwɔɔnangwɛ dɛte. ²² Saɔmbe nya mi mɛyasi hɛnɛ. Mumɔ wetɛ nɛ wetɛ yeti kɛ duwɛ *Mɔno na, soɔɔ ndi Da. Sendi, mumɔ wetɛ nɛ wetɛ yeti kɛ duwɛ Da na, soɔɔ ndi Mɔno nɛ mɔ te yi Mɔno kwadɔyɛ punjɛ yo nye nye ko.» ²³ ɛ Yesus yeɔsa beɔɔ bejɛke lɛpɔ nye bo beɔɔ nde: «Wunɛ nɛ mesosa, keto ndana misi mun kɛ beɔɔ nyangwɛ mɛyasi mɛte yi wunɛ beɔɔ kɛ. ²⁴ Mi kɛ lɛpɔ gbate nye wunɛ nde, botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ nɛ bekumande kwadɔya beɔɔ nyangwɛ mɛyasi mɛte yi wunɛ beɔɔ kɛ, ma bo tɪ beɔɔ yo na. Bo kwadɔya woko nyangwɛ mɛyasi mɛte yi wunɛ woke kɛ, ma bo tɪ woke yo na.»

Kanɔ ke kasi wetɛ kimɔ mɔ Samari

²⁵ Ndana, ɛ wetɛ nyangwɛ mɔ duwɔ mɛmbɔɔga tɛmɛ diyɛ Yesus diyan yɪ boɔɛ nɛ nye. A diyma nye nde: «Yekele, mi kɛl nan, nɛ mi bɛ nɛ jɔngwɛ te yi kpo nɛ kpo?» ²⁶ ɛ Yesus yeɔsa nye nye nde: «Yo ketinate nɛ nge kɛ mɛkana mɛ mɛmbɔɔga te yi Mɔyisi ketima kɛ? Wɛ tɔl nɛ nge kɛ mɔyɛte?» ²⁷ ɛ nye yeɔsa nde: «‹Kwadɔyikwɛ Baba Mboko te Njambiyɛ wɔ nɛ temɔ yo hɛnɛ nɛ sisiɔ yo hɛnɛ nɛ dɛti yo hɛnɛ nɛ dɔyano dɔyɔ hɛnɛ, kwadɔyɛ sendi

mɔnɔ nda yi wɛ kwadɔyɛ nɛ yotu yo kɛ.› » ²⁸ ɛ Yesus lɛpɛ nye nye nde: «Wɛ yeɔsama kimɔte, kelɔ dɛte, nɛ wɛ bɛ nɛ jɔngwɛ te yi kpo nɛ kpo.»

²⁹ Yɪ tedɔyɛ nde, diyan nɛ nɛ ngbɛn, ɛ nye nje diyɛ Yesus nde: «Maɔmbe ba nda?»

³⁰ ɛ Yesus kɛ mbɔmbu lɛpɔ nde: «Wetɛ mumɔ wulma Yerusalem yɪ kɛ kɛ Yeriko. Kumɔ kɛ nje, ɛ nye sangwa nɛ botu bɛ guɔɔ. ɛ bo si suko mɛyasi mɛnɛ mɛndɛ nye beyate tiko nye kɛ nje soɔ si kwɔ.

³¹ Kɛ kiya ngimɔ te yite wetɛ mɔ nyɛna sadaka nye Njambiyɛ bɔ kɛ nje sendi kɛ kiya nje te. Kɛ nye ma semɔ mbam ɛnoɔ kɛ, ɛ nye konjɛ nye kwɔ nɛ naɔ. ³² Wetɛ mɔ kando *Levi kelma sendi dɛte. Kɛ nye ma kɛndɔ kumɔ womɛte semɔ mbam ɛnoɔ kɛ, ɛ nye konjɛ nye kwɔ nɛ naɔ. ³³ Wetɛ jɛngwɛ, mɔ Samari bɔ kɛ kɛ kɛndi nɛ. A kɛndima dɔyɔ kɛ kɛki mbam ɛnoɔ. Kɛ nye ma semɔ nye kɛ, ɛ ngwetɛ nɛ biye nye.

³⁴ ɛ nye jise kɛ kɛ kɛki nɛ biye nye kumbe muto nɛ mɛnjam kɛ mɛpɛn mɛnɛ si woto yo. Kɛ kɔɔte, ɛ nye bɔ nye bɛndidɔyɛ kɛ to toɔ wɛnɛ kwɔ nɛ nye kɛ no kɛ tɔ bejɛngwɛ bakidɔyɛ nye. ³⁵ Misi pupɛ ɛ nye bɔ sule yɪba nye mɔ te ɛ diyɛ nɛ tɔ bejɛngwɛ ko lɛpɔ nye nye nde: «Bakidɔya mbam ko kimɔte. Mɔni hɛnɛ te yi wɛ ta kwadɔyɛ kɛ to te yikɛ, mi ta yɔkidɔyɛ yo nye wɛ kome mi ta yɔkwɛ kɛ.» »

³⁶ ɛ Yesus nje diyɛ nyangwɛ mɔ duwɔ mɛmbɔɔga ko nde: «Kɛ njoka botu baka betati, yo nda kelma nda nye maɔ nɛ mbam te yi botu bɛ guɔɔ mɛndima ko?» ³⁷ ɛ nye yeɔsa nde: «Yo yɔko ɛ kelma ngikwa nɛ nye ko.» ɛ Yesus nje lɛpɔ nye nye nde: «Kwanɔ, nɛ wɛ kɛl sendi dɛte.»

Marta bɛnɛ Mariya kɛ bɔ Yesus

nɛ mesosa

³⁸ Kɛ ngimɔ te yi Yesus bɛnɛ bejɛke bɛnɛ bɔ kɛ kɛndi kɛ, ɛ nye kumɛ kɛ wetɛ dɔya. ɛ wetɛ nyari nde Marta bɔ nye nɛ mesosa kɛ tɔ dɔyɛnɛ. ³⁹ Marta bɔ nɛ wetɛ maɔ wɛnɛ nde

Mariya. Mariya nja ðiyɔ metidyɛ ke kɛki mɛkol mɛ Kumande Yesus yi wokɔ mɛlɛpi mɛnɛ. ⁴⁰ Yasi wɛtɛ, Marta bɔ nɛ tɛmɔ ke kelna budya mɛsay. Ɛ nyɛ nje ke kɛki Yesus lɛpɔ ndɛ: «Nyangwɛ Kumande, 'wɛ bɛɲa kimɔtɛ ndɛ, maɲmbɛ tiki mi nyɛpɔ ke kelna mɛsay? Lɛpɔ nyɛ nyɛ ndɛ, a kâma mi.» ⁴¹ Ɛ Kumande Yesus yɛɲsa nyɛ nyɛ ndɛ: «Marta, Marta, wɛ ke gwe kaɲ njanɲwɛ yotu ketɔ budya mɛkele! ⁴² Yo ndi nɛ yasi wɛtɛ yi bomɔ yâkanɲwɛ kelɔ! Mariya tɔkuma kimɔ ɲgabiye te yi mumɔ ti yaka soɲɛ ke bɔ nɛ na!»

11

Yesus ke tedya bejɛke bɛnɛ

mɛɲgwɛta
(Mt 6)

¹ Wɛtɛ yesɔ Yesus bɔ ke ɲgwɛta nɛ Njambiyɛ ke wɛtɛ mbɛy. Kɛ nyɛ ma si ɲgwɛta kɛ, ɛ wɛtɛ jɛkɛ wɛnɛ lɛpɛ nyɛ nyɛ ndɛ: «Nyangwɛ Kumande, tedya wusɛ nda yi wusɛ yakama ɲgwɛta nɛ Njambiyɛ, nda Jan te mɔ tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku tedya sendi bejɛke bɛnɛ kɛ.» ² Ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ bɔ ndɛ: «Ɔɲɛ wunɛ ɲgwɛta nɛ Njambiyɛ, wunɛ lɛpi ðɛkɛ:

«Sanɲsu, kelɔ ndɛ, bomɔ bôn ðino ðyɔ kiyɔ.

Inja namɔ mbokɔ.

³ Nyɛkɔ wusɛ mɛðyɛ mɛtɛ yi ta yaka nɛ wusɛ ke yesɔ te ɛ muka.

⁴ Tikɔ wusɛ nɛ ɲgwɛtɛ ke bɛya yasi te yi wusɛ kelɛ kɛ, ketɔ wusɛ sendi ke tikɔ bomɔ hɛnɛ bɛ kelɛ bɛya yasi nɛ wusɛ.

Wɛ tɪ jaya ndɛ, wusɛ sâɲɲwanɲwɛ nɛ mɛbɔbilan na.»

⁵ Yesus kɔ mbɔmbu lɛpɔ nyɛ bɔ ndɛ: «Hɛ pân bɔbɛ lɛpɔ ndɛ: Wɛtɛ mumɔ ke njoka yun kân nɛ bɛmbɛ tu ke yi sɔ wɛnɛ lɛpɔ nyɛ nyɛ ndɛ: «Maɲmbɛ, nyɛkɔ mi pilo mampa yitati, ⁶ ketɔ wɛtɛ sɔ mbɛ ðyanma ke yɛmbɛ wulɛ kɛndi. Yasi te yi mi ta nyɛ nyɛ ðyɛ yeti.» ⁷ Sɔ má nje ðiyɔ ke mɔy tɔ yɛɲsa ndɛ: «Wɛ tɪ njanɲwɛ mi na, mi ma ndaɲyɛ

numɛy, sinɛ bɔnɔ bɛmbɛ mɛ ke mɛtinɛɲɲwɛ, mi ti yaka tɛmɛ kɛ nyɛ wɛ mampa na.» ⁸ Ɛ Yesus nje lɛpɔ ndɛ: «Mi ke lɛpɔ gbate nyɛ wunɛ ndɛ: Ko a tɪ tɛmɛ bɔ yo nyɛ nyɛ, ketɔ nyɛ sɔ wɛnɛ na, a ta tɛmɛ kɛ nyɛ nyɛ yasi hɛnɛ te yi nyɛ kwadɲyɛ kɛ, ketɔ a jɔmbuma nɛ tɲɲ. ⁹ Dɛtɛ, mi ke lɛpɔ nyɛ wunɛ ndɛ: Wunɛ jɔmbu yasi, ðɛtɛ bɔ ta nyɛ wunɛ. Wunɛ sâɲ, ðɛtɛ wunɛ ta dolɔ. Wunɛ ðûɲɲwɛ numɛy, ðɛtɛ bɔ ta bɛtɛ nyɛ wunɛ. ¹⁰ Ketɔ bɔ nyɛki yasi nyɛ mumɔ hɛnɛ ɛ jɔmbɛ kɔ. Yɔkɔ ɛ sɔ, a ke dolɔ. Yɔkɔ ɛ ðɲɲɲwɛ numɛy, bɔ ke bɛtɛ nyɛ nyɛ. ¹¹ Wɛ sanɲwɛ nɛ mɔnɔ, ɲɛ mɔnɔ wɔ jɔmbɛ mampa, 'wɛ má nje nyɛ nyɛ kil kusu? Ɔɲɛ nyɛ jɔmbɛ njanɲɔ, 'wɛ má nje nyɛ nyɛ nyɔɲɛ? ¹² Ho ndɛ, ɲɛ nyɛ jɔmbɛ kɲ kubɛ, 'wɛ má nje nyɛ nyɛ lel? ¹³ Ɔɲɛ bɛ ndɛ, ko botu bɛ nyalɔ nda wunɛ ke duwɛ nyɛna bɔnɔ bun kimɔ mɛyasi, 'sunɲwa nɛ Sanɲwɛ wun te ɛ ðiyɛ ke ðyɔbɔ kɔ? 'A ta ðiyɔ ka kinɛ nyɛ Kimɔ Sisiɲ nyɛ botu bɛtɛ bɛ ðiyɛ nyɛ baka?»

Kasi lɛpina lɛpi gbutu sunɲwɛ

nɛ Kimɔ Sisiɲ
(Mt 12; Mk 3)

¹⁴ Wɛtɛ yesɔ Yesus bɔ ke soɲɛ wɛtɛ bɛya sisiɲ ke yotu wɛtɛ mumɔ. Bɛya sisiɲ te ðikima kelɔ ndɛ, mumɔ tɪ tapitanɲwɛ na. Kɛ bɛya sisiɲ ma si pundɔ ðuwɛ ke yotu nɛ kɛ, ɛ mbam kɔ kandɛ ndapi. Ɛ ɲgil botu bɛtɛ bɛ bɔ womɛtɛ baka ɲgbakima. ¹⁵ Ko bɛkɔ ðɛtɛ, bɔɲa bomɔ ke njoka te nja lɛpɔ ndɛ: «A sɔɲa bɛya mɛsisiɲ nɛ ðɛti te yi *Kum bɛya mɛsisiɲ te yi bɔ jɛba ndɛ *Belsebul kɔ.» ¹⁶ Yɪ bɔbɛ nɛ Yesus, ɛ bɔɲa bomɔ ke njokate ðiyɛ nyɛ ndɛ, a tɛðya bɔ wɛtɛ mɛyɛkambiye te yi wulɛ ke ðyɔbɔ kɛ, né bɔ bɛɲ. ¹⁷ Yasi wɛtɛ, Yesus duwɔ mɛtake man. Ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bɔ ndɛ: «Ɔɲɛ kiya kandɔ wɛtɛ baka ke bɛmbɛ lɔ ðyambi tande yan, bɔ ta yanɲile kandɔ te, yo má giro. Sendi, ɲɛ bomɔ bɛ kiya

tụ wete baka ke bembe lụ dʻyambi tande yan, bo má wanja. ¹⁸ Nge be nde, *Satan ke lụ dʻyambi sunḡwe ne yotu ne ne ḡguru wene, 'kando dʻyene má nje kè mbombu nan? Keto wune ke lẹpọ nde, mi sọḡa beya mesisiḡ ne dʻeti Belsebul. ¹⁹ Nge be nde, mi sọḡa mbe beya mesisiḡ ne dʻeti Belsebul, bomọ bun sọḡa yan bo ne dʻeti te yi nda? Dete, yo bo ne ḡguru wan ta jọse wune nemeḡ. ²⁰ Ma ḡge be nde, mi sọḡa beya mesisiḡ ne dʻeti Njambiyẹ, yite tédya nde, *Kando Njambiyẹ me ke njoka yun. ²¹ Nge wete ḡgabolo mbam be ne mekọ me dʻyambi ke bo bakidye ne tụ dʻyene, kusuku ne kine kaḡ na. ²² Yasi wete, ḡge wete mọ te e ne dʻeti kwạ nye kọ dʻyạ namọ nye, mọ te má si soḡe mejole me dʻyambi mete yi sa tụ bọ tiko temọ kete ké hene ke mebo mene. Mọ te má nje kabọ kusuku sa tụ yi nye ma namọ ké. ²³ Nge mumọ ti be ke kọḡ mbe na, mọ te ke lụ dʻyambi ne mi. Sendi, ḡge mumọ ti kwadye wesidye yasi sine nye na, mọ te ke wanjọ.

²⁴ «ḡge beya sisiḡ punde dʻuwe ke yotu mumọ, a kwạḡ wowọ ne mekoḡgor yí sạ mbey mewedya. Nge nye ti dole ké, a má lẹpọ nde: <Mi ta yókwe ne kọkọ kè ke tụ dʻyembe kome mi wulma ké.> ²⁵ A yókwe nje dolo nde, bo ma wombile tụ ne ḡgesese si kombile yo. ²⁶ Nge nye seme dʻete ké, a kwạ kè bụ sendi baḡa hakambe beya mesisiḡ yitan jọ yiba be ne dʻeti kwạ nye baka. Ọ bẹḡa, bene bo hene ma dʻyạ nyiḡe tụ biye dʻya womete. Dete, teri mọ te má nje be ndana beyate kwạ yi mbombu.» ²⁷ Yesus bọ ndi ke lepina dʻete ké, e wete nyari dʻiye ke moy ḡgil lẹpọ nye nye ne men ke kwey nde: «Nya te e sobuma we ke moy ne, nye sendi we beri kọ ne mesosa.» ²⁸ E Yesus yeḡsa nde: «Bomọ be woke melepi me Njambiyẹ, bakidye sendi yo baka ne mesosa budyate.»

Befariḡ ke diye yiḡa meyekambiyẹ (Mt 12)

²⁹ Bomọ bọ ke wesidya ne ḡgil ke keki Yesus. E nye bute numbu lẹpọ nde: «Beya botu be ḡgimo te yoko ke diye yiḡa meyekambiyẹ. Yasi wete, bo tí tedye bo yiḡa meyekambiyẹ na, ndi yike yi ma dʻyạḡ Yonas ké. ³⁰ Nda yasi te yi kelma Yonas bọ meyekambiyẹ ke yi botu be Ninive, dʻete sendi, yasi te yi ta kelo *Mọḡo mumọ ké ta be meyekambiyẹ ke yi botu be ḡgimo te yoko. ³¹ Dyobo Njambiyẹ ta peso josi ké, nya te e bọ kumande ke meneti me njembo kọ ta teme ke mbombu botu be ḡgimo te yoko peso lepi yan, tedye bo nde, bo balma lepi, keto a temma londunate ke njena meneti nje wokọ melepi me Salomọḡ te yi bọ tondunate ne dʻyano ké. Ndana waka, mọ te e kwanḡma Salomọḡ kọ kete. ³² Dyobo Njambiyẹ ta peso josi ké, botu be Ninive ta teme ke mbombu botu be ḡgimo te yoko peso lepi yan tedye bo nde, bo balma lepi, keto bo, botu be Ninive yeḡsama yan temọ kome Yonas pelma yasi te yi Njambiyẹ lepima nye bo ké. Ndana waka, mọ te e kwanḡma Yonas kọ kete.»

Kanọ ke kasi lambo (Mk 4; Lk 8)

³³ E Yesus kè mbombu lẹpọ nde: «Mumọ ti kwẹḡja lambo kè sodye ho kè tiko ke moy mbe na. Yasi wete, bo bóḡ kase ke to tebel, né bomọ hene be nyiḡe tụ baka beḡ mejasi mete. ³⁴ Misi mọ, yo nda lambo ke yotu yo. Piḡo te yi misi mọ beḡna kimote, yotu yo hene ke moy mejasi. Yasi wete, ke ḡgimo te yi misi mọ ti bẹḡna kimote, yotu yo ke moy yitil. ³⁵ Nemba kimote, simande meyasi mete yi we kele ké, yo yitil. ³⁶ Dete, ḡge yotu yo hene be ke moy mejasi kine yiḡa mbey ke yitil na, yite mejasi saḡgwa yotu yo hene nda yi lambo pane nọ tiko ne we ke mejasi ké.»

Yesus ke ndeye Befarisę nę nyangwe

*botu be duwā membonęa
(Mt 23)*

³⁷ Ke ngimɔ te yi Yesus bā ndi ke lepina ké, ε wete mɔ *Farisę jeba nye nde, a kēn kè dyaena ke tɔ dyaenɛ. E Yesus nyinɛ tɔ kè diyɔ, na dyaena. ³⁸ Mɔ Farisę ngbakimama yí beɲe nde, Yesus ke kwadye dyaena kinɛ pa weye bɔ na. ³⁹ E Kumande Yesus lepe nye nye nde: «Wunɛ Befarisę, wunɛ wéya ndi kɔɲ pelo nè kɔɲ pan, yasi wete, temɔ yun tondunate ne yesidyɛ guɔɔ nè beya mekele. ⁴⁰ Wunɛ belem, kiya mɔ te ε wɔmma kɔɲ te kɔ, 'yeti ndi nye wɔmɛ mɔy te na? ⁴¹ Yasi wete, wunɛ yâkanęwe kabɔ meyasi mete yi diyɛ ke mɔyte ké nye buka bomɔ. Komete, meyasi mun hene ta be pupunate ke mbɔmbu Njambiyɛ.

⁴² «Wunɛ *Befarisę, meɔɔne ta balɔ ke to yun! Keto ke gbela membunjo me likɔ nde *manj nè *ru nè kwalɔ yinɛ menyinɔ hene, wunɛ ke bɔ yasi hene ke njokate baka ke menęabiye kamɔ kamɔ, bɔ kwalɔ ngabiye te wete wete nye Njambiyɛ. Yasi wete, ke pɛsina jɔsi ne ngben nè ke kwadya Njambiyɛ, wunɛ ke tiko yite. Ma yo yite yi wunɛ yâkanęwe kelɔ kinɛ tiko kelna bukwe meyasi mete yiri na.

⁴³ «Wunɛ *Befarisę, meɔɔne ta balɔ ke to yun! Keto wunɛ kwádyikwe diyɔ ndi ke bosa metaj ke membanjo mewesidya me Beyuden. Wunɛ kwádyikwe sendi nde, bomɔ kè nyenɔ wunɛ ke membey kome bomɔ diki wesidya ké. ⁴⁴ Meɔɔne ta balɔ ke to yun! Keto wunɛ nda meɔɔnɔɲ me te yi be sodyate, bomɔ ke kwā ke to te kinɛ duwe na.»

⁴⁵ E wete nyangwe mɔ duwā membonęa ε bā ke njoka besɔ kɔ lepe nye Yesus nde: «Yekele, yi we lepe dete ké, we ke toyɛ sendi wusɛ.» ⁴⁶ E Yesus yenja nde: «Wunɛ nyangwe botu be duwā membonęa,

meɔɔne ta balɔ ke to yun! Keto wunɛ ke sobidye bomɔ nyangwe ditina memapi, yasi wete, wunɛ ne nguru wun yeti ke sambile nyey bɔ yun wete kpoke ne yo na. ⁴⁷ Meɔɔne ta balɔ keto yun! Keto wunɛ ke kombile wɔmɔ meɔɔnɔɲ me botu be punja melepi me Njambiyɛ, yo besangwe bun wo bɔ. ⁴⁸ Dete, wunɛ ke tedye nde, besangwe bun ne kale. Sendi, wunɛ ke jaye mekele man. Keto bɔ, bɔ woma botu be punja melepi me Njambiyɛ, ma yo wunɛ ke nje kombile wɔmɔ meɔɔnɔɲ man. ⁴⁹ Dete, Njambiyɛ te yɔkɔ ε duwe meyasi kɔ lepima nde: «Mi ta tomɔ botu be punja melepi membe nè botu be tomun. Bɔ ta wo baɲa ke njokate, tedye baɲa meɔɔne.» ⁵⁰ Dete, mi ta diyɛ mekiyɔ me botu be punja melepi membe hene yi nyanjama ké ke meɔ me botu be ngimɔ te yɔkɔ. Mi ta diyɛ mekiyɔ mete kande ke yesɔ te yi mboko kusunama nɔ, ⁵¹ kande ke mekiyɔ me Abel kumɔ ke mekiyɔ me Sakari te yi bɔ woma ke njoka mbey nyena sadaka nye Njambiyɛ nè mbanjo Njambiyɛ kɔ. Gbate, mi ke kombile lepɔ nye wunɛ nde: Njambiyɛ ta diyɛ mekiyɔ man ke meɔ me botu be ngimɔ te yɔkɔ.

⁵² «Wunɛ nyangwe botu be duwā membonęa, meɔɔne ta balɔ ke to yun! Keto wunɛ petima nje nde, bomɔ tɔ dukwe meyasi na. Wunɛ ne nguru wun tɔ kende ke nje te na, wunɛ kpalma petɔ botu bete be kwadya kendo ke nje te baka.»

⁵³ Ke Yesus ma pundo ke tɔ mɔ *Farisę te ké, ε Befarisę nè botu be ketina meyasi kande jeliya ne beyate diyɛ nye budya mediyɛ ⁵⁴ yí lebiye ne nye, simande yinɛ beya lepi ta pundo ke numbu ne.

12

¹ Ke ngimɔ te yite bomɔ wesidyama betomay betomay nda bɔ ta natina. E Yesus pa kande lepina nye bejeka bene, a lepima

nde: «Wunε dīy nε sɔsɔ nε nɔɔ *Befarisɛ. Nɔɔ te, yo likisi te yi bo nɔ kέ. ² Yasi hεnε te yi dīyε kε sɔ kέ ta pundɔ puyε. Sendi, yasi hεnε te yi dīyε sɔɔyate, bɔmɔ ta duwε yo. ³ Yasi hεnε te yi wunε ta lεpɔ kε mɔy yitil nε tu, bo ta wɔkɔ yo kε puyε nε yesɔ. Sendi, yasi te yi wunε ta lakidya lakidyangwε kε mεtɔ kε mεtonɔari, yo ta pelna kε mεtosiyɔ nε gbɔlɔlɔ. ⁴ Wunε bεsɔ bεmbε, mi lεpi nyε wunε nde: Wunε tī kambɔ botu bεte bε yakama wo mεmbundɔ kinε bε nε dεti te yi nje kelɔ yinɔ yanɔ kε kɔntε na. ⁵ Mi ta lεpɔ mɔ te yi wunε yákanɔwε kambɔ kɔ. Wunε kámbi mɔ te ε nε dεti te yi kenjε mɔ te yi nyε si wo kɔ kε dīte te yi ti dīm kέ. Mi kε kombilε lεpɔ nyε wunε nde: Wunε kámbi mɔ te mbεte. ⁶ Benɔn nda bεngiri, 'bo ti dyanɔwε ka bo yitan sisi yibá na? Ko dεte, Njambiyε kε duwε bo hεnε. ⁷ Yasi wεtε, kε bε wunε, ko nyinɔ to yun, Njambiyε kε duwε buyɔte. Wunε tī kambɔ yanɔ na, wunε sulnate kε misi mε Njambiyε kwá budya bεngiri.

⁸ «Mi kε lεpɔ nyε wunε nde: Mumɔ hεnε tε ε jayε mi kε mbɔmbu bɔmɔ, mi *Mɔnɔ mumɔ ta jayε sendi nyε kε mbɔmbu bεjaki bε Njambiyε. ⁹ Yasi wεtε, mumɔ hεnε ε sεnε mi kε mbɔmbu bɔmɔ, mi Mɔnɔ mumɔ ta sεnε sendi nyε kε mbɔmbu bεjaki bε Njambiyε.

¹⁰ «Mumɔ hεnε ε lεpε yinɔ bεya yasi sunɔwε nε Mɔnɔ mumɔ, Njambiyε ta tikɔ nyε nε nɔɔwεtε. Yasi wεtε, mumɔ hεnε ε lεpε lεpi gbutu sunɔwε nε Kimɔ Sisin, ko Njambiyε tī tikɔ nyε nε nɔɔwεtε na.

¹¹ «Komε bo ta bɔ wunε kε nɔ kε mεmbanɔ mεwesidya mε Beyuden, kε nɔ kε mbɔmbu botu bε pεsina jɔsi, ho kε nɔ kε mbɔmbu bεkum, wunε tī gwaki kan kε yasi te yi wunε ta yεnsa, ho gwe kan kε yasi te yi wunε ta lεpɔ kέ na. ¹² Keto Kimɔ Sisin ta tedye wunε yasi te yi wunε ta lεpɔ kέ kε kiya mbey.»

Kanɔ wεtε mɔ kusuku ε bɔ

kinε dyanɔ na

¹³ Kε kɔntε, ε wεtε mumɔ dīyε kε mɔy nɔgil lεpɔ nyε Yesus nde: «Yekele, lεpɔ nyε manɔmbε nde, sinε nyε kábidyangwε kusuku te yi sanɔsu tikima nε wusε kέ.» ¹⁴ ε Yesus yεnsa nyε nyε nde: «Mbam, nda tike mi mɔ pεsina jɔsi yun ho mɔ kabina kusuku yun nyε wunε?» ¹⁵ ε Yesus nje lεpɔ nyε bo nde: «Wunε dīy nε sɔsɔ. Wunε tī bεki nε njan sumba na, keto budya kusuku te yi mumɔ yakama bε nɔ kέ ti yaka nyε nyε jonɔwε na.»

¹⁶ ε nyε nje yekidyε wεtε kanɔ nyε bo lεpɔ nde: «Wεtε mɔ kusuku woma budya nyambi kε mεnɔwɔn mεnε. ¹⁷ ε nyε takina kε mɔy temɔ nε lεpɔ nde: «Mi ta kelɔ nan, keto mi yeti se nε mbey te yi bakidyε nyambi mbε kεte na.» ¹⁸ ε nyε lεpε nde: «Ndana mi duwá nda yi mi ta kelɔ kέ. Mi ta si yanɔgile mendam mεmbε nje sumɔ mεnyanɔwε mεte kwá yi mbɔmbu. Mi ta wesidyε nyambi mbε nε kusuku mbε hεnε nyε kε mɔyte, ¹⁹ má nje lεpɔ kε kɔntε nyε temɔ mbε nde: Temɔ mbε, wε nε budya kusuku kε kom yi yaka budya mεsew! Wεdyanɔwε, dyanɔwε, dyanɔ menjam, nε wε kέbi jonɔwε dyanɔ!» ²⁰ Yasi wεtε, ε Njambiyε lεpε nyε nyε nde: «Wε lem, kε tu kɔ muka mi ta bɔ sisiɔ yɔ! Ma mεyasi hεnε te yi wε wesidyε kέ ta wokuna nε nda?» ²¹ Yo dεte sendi kε yi mumɔ hεnε ε wesidyε kusuku ndi yεnε nyεpɔ, yasi wεtε, nyε gbεlate kε misi mε Njambiyε.»

²² ε Yesus nje lεpɔ kε kɔntε nyε bεjεkε bεnε nde: «Dete, mi kε lεpɔ nyε wunε nde: Wunε tī gwaki kan kε jonɔwε dyanɔ kε kasi mεdye, ho gwe kan yotu yun kε kasi mεlɔnɔwε na, ²³ keto jonɔwε kwá mεdye, yotu kwá mεlambɔ. ²⁴ Wunε bεnɔ benɔn. Bo ti bεki mbeki na, bo yeti kε sɔnε yinɔ nyambi kε nɔɔwɔn na, bo kinε talɔ ho ndam na. Ko bεkɔ dεte, Njambiyε kε nyε bo mεdye.

Wúne ðenon yeti wete na, wune kwà bo metu gomay ke misi me Njambiyè. ²⁵ Mò te nda ke njoka yun yakama sèwdye metu me jonḡwe ðyene ne mbet keto gwena kaḡ te yi nye nò ké? ²⁶ Nḡe ðe nde, wune yeti ne ðeti te yi kelò mònò yaḡa ðete na, 'ma ne njáki gwe kaḡ ke meyasi mete yiri keto ḡe? ²⁷ Wune ðèḡa nda yi membunjo jù nò ké. Membunjo yeti ke kelò yiḡa mesay ho sa melambo na. Ko ðeko ðete, mi ke lepò nye wune nde: Ko kumande Salomḡ ne nyangwe ðiyò meluksa mène tí lenje yiḡa kpaša kimò lambò nda njam membunjo maka wete ne wete na. ²⁸ Ma wune botu ðete ðe tike temò ne mbet ke yi Njambiyè ðaka, ḡe Njambiyè nye kimò njam nye membunjo mete yi likò yi ðiyè ndi muka, nemeno ðo ðonḡa ðete ke ðite ké, 'sunḡwa ne wune? 'A ta ðiyò ka kine lenje wune lambò na? ²⁹ Wune tí tiki ndi temò ke saḡna yasi te yi wune ta ðye ho yasi te yi wune ta hòbiye na. ³⁰ Keto yo mekandò me botu ðete ðe yeti ke duwe Njambiyè ðaka sa meyasi mete yinori hene. Yasi wete, Saḡwe wun duwà nde, wune yákaḡwe ðe ne meyasi mete ke jonḡwe ðyun. ³¹ Wune kânda ḡosò *Kandò te yi Njambiyè, ðete a má nje dokidye meyasi mete yiri ke to te nye wune. ³² Wune mònò kuru besam, wune tí gwaki wò na, keto Saḡwe wun ðenḡa kimòte yí kaḡe Kandò ðyene nye wune. ³³ Wune ðyáḡwe mekusuku mun ðù mòni te nye buka bomò. Wune fúl mekobiyè me ðakidya mòni yi tí butò ké, nè wune kòm mekusuku mun ke kwey kome Njambiyè ðiyè ké. Kusuku te tí yambile na. Mate mò gubò tí wuta ke kekite na. Benya tí ðye yo na, ³⁴ keto ke mbey te yi kusuku yun ðiyè kete, temò yun ta ðe sendi womete.»

Wuse kòmsaḡwe metu hene

³⁵ E Yesus kè mbombu lepò nde: «Wune kòmsaḡwe susule mòy

jeliye. Melambo mun ðiy kwenjate. ³⁶ Wune ðèki nda botu ðe mesay ðete ðe ladye masa wan kome nye ta yòkwe ke jesò gwaki ké. Dete, ðo ta ðute numey nedò nye nye kome nye ta ðyà ðunḡwe numey ké. ³⁷ Botu ðe mesay te ðete ne mesosa kome masa wan ta yòkwe dolò ðo ke mejemsidye ké. Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: A ta komsa susule mòy jeliye, a má jeba ðo, né ðo nje ðiy metidye ðyena. Nye ne ḡuru wene ta ðù meḡye nè meyasi hene nje tiko ke nji mekol man. ³⁸ Ke nye ðyà ke ðembe tu ho ke numbu ḡgimò dolò ðo ke mejemsidye, botu ðe mesay te ðete ne mesosa. ³⁹ Wune ðúkwe gba nde: Sa tú má dukwe ḡgimò te yi mò gubò nje nò ké, ma nye ke pemo yasi, kambò mò gubò me nje leke tú nyiḡe gubò meyasi. ⁴⁰ Dete, wune sendi, wune kòmsaḡwe, keto *Mònò mumò ta nje ke ḡgimò te yi wune tí ðe ke take nde, a ta nje kete ké na.»

Kasi kimò mò mesay nè

ðeya mò mesay (Mt 24)

⁴¹ E Piyer lepe nye nye nde: «Nyangwe Kumande, 'we nyéki kanò te yike nye wuse, ho we nyéki keto bomò hene?» ⁴² E Nyangwe Kumande yeḡsa nde: «Yo nda kimò mò ðakidya meyasi? Yo yòkò e ne sosò yi masa wene ta tembidye nye nde, a ðiy ne botu ðe mesay ðene yí nye ðo meḡye yaka ne ḡgimò te yi nye pesima ké. ⁴³ Mò mesay ko ne mesosa kome masa wene ta ðyà dolò nye ke kelò ðete. ⁴⁴ Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: A ta nje tembidye nye, na ðiy ne meyasi mène hene. ⁴⁵ Yasi wete, ḡe mò mesay ko lepe ke mòy temò ne nde: <Masa wombe tí yòkwe ndana nedò na,> ḡe nye nje nye ðo ke mendina botu ðe mesay, ðembam nè bomari, ðiyò ndi meḡye, ndi hòbiya menjam nè gwena menjam, ⁴⁶ yite wete yesò masa wene ta duwe ðyà ke yesò te

yi nye tĩ ße ke take nde, a ta ðya kete na, ke hawa te yi nye tí duwe na. A ta tedye nye nyanḡwe meɓone tikɔ ke nje soŋ, kelɔ ne nye nda yi ßo kele ne botu ßete ße ti tíki temɔ ke yi Njambye ßaka.

⁴⁷ «Mɔ mesay te yɔkɔ ε ma duwe yasi te yi masa wene kwadye nje ðiyɔ kine kombile meyasi, kine kelɔ sendi nda yi masa wene kwadye, ßo ta njuro nye budyate. ⁴⁸ Yasi wete, yɔkɔ ε kelma yasi kine duwe kwadya te yi masa wene, nḡe ße nde, a kelma yasi te yi ßo yákanḡwe njuro nye kete, ßo ta njuro nye ne mbet. ßo ta diyε budya meyasi ke meɓo me mɔ te yi ßo nya nye budya meyasi kɔ. ßo ta diyε kwɔ to te ke meɓo me mɔ te yi ßo nya nye budya meyasi nde, a ßákidya kɔ.

⁴⁹ «Mi njá ßete ðite ke meneti. Mi ke ḡoro ne temɔ mbe hene nde, ðite ßiya. ⁵⁰ Yo ne wete metɔpuna te yi mi yákanḡwe sanḡwa nɔ, temɔ mbe ndi ke gwe kan, disɔ wedya, yo má kelna. ⁵¹ 'Wune táka ka nde, mi njáki nje nye tete ke meneti maka? Mi ke lepo nye wune nde: Ko na. Mi njáki ßake njoka bomɔ. ⁵² Kande ndana, ke njoka bomɔ yitan ße joŋna ke kiya tɔ wete, ßo ta ßaka, bomɔ yitati ta lɔ ðyambi sunḡwe ne ßari yiba. Baka yiba má lɔ sendi ðyambi sunḡwe ne ßari ßetati. ⁵³ Sanḡwe ne mɔnɔ ta lɔ ðyambi ne mɔnɔ ε mbam. Mɔnɔ ε mbam má lɔ ðyambi ne sanḡwe. Nyanḡwe ne mɔnɔ ta lɔ ðyambi ne mɔnɔ wene ε nyari. Mɔnɔ nyari má lɔ sendi ðyambi ne nyanḡwe. Mbambo ε nyari ta lɔ ðyambi ne njari ne. Njari má lɔ sendi ðyambi ne mbambo ε nyari.»

⁵⁴ Yesus ka mbombu lepo nye ngil bomɔ nde: «Ke ngimɔ te yi wune ßeŋe yindi mbiyɔ ke meta me ðyobo, ndana ndana wune ke lepo nde: <Mbiyɔ ta nɔ,> ɔ ßeŋa ké, yo kelnama ndi ðete. ⁵⁵ Ke ngimɔ te yi wune teme ßemenmene ßeŋe ðyobo ne wanḡo, wune lepi nde: <Joŋ ta

kelɔ muka budyate,> ɔ ßeŋa ké, yo kelnama ndi ðete. ⁵⁶ Wune botu ße likisi, wune ke duwe nembe teri ðyobo nè meneti. Ma nan yi wune ti némba meyasi mete yi kwanḡna ke menḡimɔ te yike ké?

⁵⁷ «Keto nḡe yi wune ne nguru wun ti némba sendi meyasi yi duwe ne ngben mekele ké? ⁵⁸ Nḡe wune mumɔ ße ne lepi, nḡe ße nde, wune ke kè ke josi, sanḡo nje te yí si kombile lepi te wune nye ke ngimɔ te yi wune nye ndi ke nje ké. Kelɔ ðete, kambɔ a me nje ßu we kè nɔ ke mbombu mɔ pesina josi. Ma mɔ pesina josi me nje ßu we kanɛ nye mɔ te ε diyε ne tɔ jɔbo kɔ, kambɔ mɔ te ε diyε ne tɔ jɔbo kɔ me nje ßu we nye ke jɔbo. ⁵⁹ Mi ke lepo nye we nde: We disɔ pundo womeri, yite we sima gbo lepi hene ne satak kine bukwe ko mɔnɔ mbulma sisi wete na.»

13

¹ Ndi ke kiya ngimɔ te ßaŋa botu ßete ße ßa womete ßaka njá yekidyε kasi botu ße Galile nye Yesus. ßo lepima nda yi Pilat woma botu ßete, ε mekiyɔ man sanḡwa ne mekiyɔ me benyamɔ ßete yi ßo woma kelɔ ne sadaka nye Njambye ké. ² ε Yesus lepe nye ßo nde: «'Wune táka ka nde, ßo sanḡwanḡwe ne nyanḡwe meɓone menɔri, keto ßo ßa nyanḡwe botu ße mebeyɔ kwɔ bomɔ hene ke meneti me Galile? ³ Mi ke lepo nye wune nde: Yeti ðete na. Yasi wete, nḡe wune ti yeŋsa temɔ na, wune hene ta yambile sendi ðete. ⁴ Sendi, bomɔ kamɔ jo yitan jo yitati yi dongbe dongbe tɔ Siloy ßalma si wo ké, 'wune táka ka nde, ßo ßa nyanḡwe botu ße mebeyɔ kwɔ bomɔ hene ke Yerusalem? ⁵ Mi ke lepo nye wune nde: Yeti ðete na. Yasi wete, nḡe wune ti yeŋsa temɔ na, wune hene ta yambile sendi ðete.»

Kanɔ ke kasi jeti te ε ti wum kɔ

⁶ Ke konḡe, ε Yesus nye wete kano nde: «Wete mbam ßema wete jeti

nde *figiye ke ngwan ne. E nye ke beje, simande yo wumma, na noku. A ka kine dolo yana na. ⁷ Ndana, e nye lepe nye mo bakidya ngwan nde: <Beja, kande mesew yitati muka, nge mi nje beje, simande figiye ko wumma, ne mi noku tena membumo mete, mi ti dol yana na. Dete, peso nye, a ke dye mbey gbelate.> ⁸ E mo bakidya ngwan yensa nye nye nde: <Masa, pa tiko sendi nye ke sew ko. Kande ndana mi ta timo meneti linje njuku te bu kimo meneti gwadye kete, ⁹ simande ke sew te e nje ko, a yakama wumo. Nge ti be dete na, we ta peso nye.> »

Yesus ke sidye jemti wete nyari

ke yeso Saba

¹⁰ Wete yeso Yesus ba ke tedye bomo melipi me Njambiyee ke wete mbanjo mewesidya me Beyuden ke yeso *Saba. ¹¹ Wete nyari ba womete ne kosu yi wete beya sisin nya nye ke. Kosu te me ke mesew kamo jo yitan jo yitati. Nya te ba ne ngunden. A ti be ne deti te yi tembidye yotu na. ¹² Ke Yesus ma beje nye ke, e nye jeba nye lepo nye nye nde: «Nyari, kon yo siyama.» ¹³ E Yesus kase mebo ke yotu ne, e nyari tembidye yotu ndana ndana ke kiya mbey kande luksa Njambiyee. ¹⁴ Ke mo te e diye ne mbanjo mewesidya me Beyuden ko ma beje dete ke, e nye woke ngambi budyate, keto Yesus sidya kon ke yotu mumo ke yeso Saba. E nye lepe nye ngil bomo nde: <Bomo yakanwe kelo mesay ke metu yitan jo wete. Ke metu te yite, wune yakanwe nje, ne bo sidye mekon mun, yeti ke yeso Saba na.> ¹⁵ E Nyangwe Kumande yensa nye nye nde: «Wune botu be likisi, ke njoka yun hene, 'nda ti wunja nday ho tofu wene, punje ke nye nye moroku ke yeso Saba ko? ¹⁶ Ma nya ko, nye nday Abaraham. *Satan ma nye nye kon ke yotu me muka mesew kamo jo yitan jo yitati. 'Ti yaka nde, mi sidyikwe kon ne ke

yeso Saba na?» ¹⁷ Ke ngimo te yi Yesus ba ke lepo dete ke, e njon biye botu bete be ba ke nye meso ne nye baka. Yasi wete, ngil bomo hene ba ne mesosa ke nyangwe mekele hene te yi Yesus ba ke kelo ke.

Kano ke kasi wete mono mbumo

nde mutar
(Mt 13; Mk 4)

¹⁸ Yesus ka mbombu lepo nde: «*Kando Njambiyee nda nge? Mi ta yeko yo ne nge? ¹⁹ Yo nda kwalo wete mono mbumo nde mutar yi wete mumo bonma ke be ke ngwan ne ke. Yo loma doko be nyangwe jeta. E benon nje sumo metu man ke mebo mete jonja kete.»

Kano ke kasi ngga kelna mampa
(Mt 13)

²⁰ E nye ke mbombu lepo nde: «Mi ta yeko sendi *Kando Njambiyee ne nge? ²¹ Yo nda mono ngga kelna mampa yi nyari bu sangwe ne su farin yaka lonja yitati. Mono ngga te ta kelo nde, mboro farin yinori hene siki wudye.»

Kano ke kasi bolkoko numey

²² Yesus ka medya medya, ke nyangwe medya ne ke mono medya. A dikima tedye bomo melipi me Njambiyee kwa no ke no Yerusalem. ²³ E wete mumo diye nye nde: «Nyangwe Kumande, 'yite nde, botu bete be ta be ne jongwe te yi kpo ne kpo baka ti buyo na?» E nye yensa nye bo nde: ²⁴ «Wune nyeki sosu yun hene yi sa nje te yi nyine ne bolkoko numey. Mi ke kombile lepo nye wune nde: Bomu budyate ta sa nje te yi nyine. Ko beko dete, bo ti nyine na. ²⁵ Kome sa tu ta teme dibo numey ke, wune ta tika ke se. Wune ma kande dungwa numey lepo nde: <Nyangwe Kumande, buta numey nye wuse.> Yasi wete, a ta yensa nye wune nde: <Mi yeti ke duwe mbey kome wune wule nje no ke na.> ²⁶ Komete, wune ma nje kande lepinate nye nye nde: <We dyenama hobiye menjam sine

wunε. Ε we tedye sendi bomo mεlepi me Njambiyε ke mesε musu.>
 27 A m nje yeηsa nye wunε nde: <Mi lpi nye wunε nde: Mi yeti ke duwe mbey kome wunε wule nje n ke na. Wunε bomo hene be kele yasi kotute baka, wunε lndu ke keki mbe.> 28 Kome bo ta bu wunε bete ke sε k, wunε ta diy mate beηε Abaraham n Isak n Yakp n botu be punja mεlepi me Njambiyε hene ke *Kando Njambiyε. Komete, wunε ta lelo pukile mesu. 29 Yasi wete, bomo ta wule pulo kome yeso punde n pulo kome yeso bale. Bo ta wule ηgari, wule njembo nje diy dyena ke *Kando Njambiyε. 30 Dete, baηa botu be njime ta nje be bosa bomo. Sendi, baηa bosa bomo m nje be botu be njime.>

Yesus ke k ke Yerusalem

31 Ke kiya ηgimo te ε baηa *Befarisε nje ke keki Yesus lep nye nye nde: «Jisa waka, kwano lndo, keto kumande Herod ke kwadye wo we.» 32 Ε nye yeηsa nye bo nde: «Wunε kn lep nye kwε enru nde: <Mi ke soηε beya mesisiη ke yotu bomo, sidye mekon kande muka kumo nemeno. Ke metu yitati m nje sidye mesay membe.> 33 Ko beko dete, mi ykanwe k ne kendi mbe mbombu kande muka kumo nemeno nje bu ke kη nemeno, keto bo ti yaka wo mo punja mεlepi me Njambiyε ke wete mbey na, ndi ke Yerusalem.» 34 Ε nye k mbombu lep nde: «Yerusalem, Yerusalem, we ε diki wo botu be punja mεlepi me Njambiyε, lu botu bete be Njambiyε tome njese ke yo baka ne metari wo! Mi kwadya wesidye bono bo nda yi gway kube gukule ne bono bene ke nji mepapo mene k. Ko beko dete, wunε t kwadye na. 35 Ndana wunε ta tika ne tu dyun gbongote. Yasi wete, mi ke lep nye wunε nde: Wunε t beηε se mi na kumo kome wunε ta duwe lep nde: <Mekombila ne yoko ε nje ne dino Baba Mboko ko!> »

14

Yesus ke sidye kon wete mbam

ke yeso Saba

1 Wete yeso *Saba ε Yesus nyiηε ke tu wete kum *Befarisε yi k dyena. Ε botu bete be ba womete baka diki pemo nye. 2 Yaka n, wete mbam te ε ba ke kon ne ηgbelele ko ba womete ke mbombu Yesus. 3 Ε Yesus diyε nyanwe botu be duwa membona n Befarisε nde: «'Yo ka kimote nde, mumo sidyikwe kon mumo ke yeso Saba?> 4 Ε bo diyε ne sem kine yeηsa yaηa na. Ndana, ε Yesus sambile bo kpoke ne mbam ko sidye kon ne lep nye nye nde, a kwη. 5 Ε Yesus nje lep nye bo nde: «Ke njoka yun be diyε waka baka, nda yakama beηε ne misi nde, mono wene ho tabo wene balma ke mo guka ke yeso Saba, a m diy kine biye nye sabe beke beke ko?> 6 Bo t yeηsa sendi yaηa nye nye ke diyan te yite na.

Kano ke kasi mesunwa mediy

ke bosa membey

7 Ke kηte, ε Yesus beηε nde, botu bete yi bo jebama nde, bo njki dyena baka ke sawe bosa membey. Ε nye nye bo kano nde: 8 «ge mumo kele jeso gwaki jeba we nde: Inja diy kete, we t diy ke bosa mbey na, simande bo jebama wete mo te ε kwanma we ko. 9 We t diy ke bosa mbey na, kamba ma mo te ε jebama wunε hene yia ko me nje lep nye we nde: <Tema, nye mbam te yoko mbey,> yite non ta biye we kome we ta teme k diy ke mbey te yi njime k. 10 Yo nde, ηge mumo jeba we ke jeso, kwano yo k diy ke mbey te yi njime, simande kome mo te ε jebama we ko ta nje k, a ta lep nye we nde: <So mbe, ken diy mbombu,> yite ta nye we meluksa ke misi me bomo hene be wne bo ta dyena baka. 11 Yo nde: Mumo hene ε bendidyε yotu kenje kwey, bo ta pidye nye kenje nji. Yasi wete,

yɔkɔ ɛ pidɔye yotu nɛ kɛnjɛ nji, bo ta bendidɔye nyɛ kɛnjɛ kwey.»

¹² Kɛ kɔntɛ, ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ mɔ te ɛ jɛbama nyɛ kɔ ndɛ: «Ŋgɛ wɛ keɛ mɛdɔye yí jɛba nɛ bomɔ kɛ bɛmbɛ yesɔ ho bɛkoko, wɛ tí jɛbaŋgwɛ bɛsɔ bo ho bɛmɔŋ ho bɛjadɔye bo ho botu bɛ kusuku bɛ dɔiyɛ kɛ kɛki yɔ baka na, kambɔ bo mɛ nje jɛba sendi wɛ wɛtɛ yesɔ yí yɔkidɔye kiya yasi te yi wɛ kelma nyɛ bo kɛ nyɛ wɛ.

¹³ Yasi wɛtɛ, ŋgɛ wɛ keɛ jɛsɔ yí jɛba nɛ bomɔ nɛ mɛdɔye, jɛbaŋgwɛ buka bomɔ, jɛba botu bɛ kɔsu nɛ botu bɛ ndɛmbil nɛ botu bɛ dɔbina misi.

¹⁴ Ŋgɛ wɛ keɛ dɛtɛ, wɛ ta bɛ nɛ mɛsosa, kɛto bo tí bɛ nɛ yasi te yi bo ta yɔkidɔye nɔ nyɛ wɛ na. Yo ndi ndɛ, Njambiyɛ ta yɔkidɔye yo nyɛ wɛ kɛ yesɔ te yi ŋgbɛŋ bomɔ ta womiyɛ nɔ kɛ.»

Kanɔ kɛ kasi nyanɔgwɛ dina
(Mt 22)

¹⁵ Kɛ wɛtɛ mɔ te yi bɛnɛ bɛ Yesus bɔ kɛ dɔyɛna kɔ ma wokɔ mɛlɛpi mɛtɛ yi Yesus lɛpima kɛ, ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ nyɛ ndɛ: «Mɔ te ɛ ta dɔyɛna kɛ *Kandɔ Njambiyɛ kɔ nɛ mɛsosa.»

¹⁶ ɛ Yesus yɛnsa nyɛ nyɛ ndɛ: «Wɛtɛ mbam komsama budɔya mɛdɔye yí jɛba nɛ budɔya bomɔ. ¹⁷ Kɛ ŋgimɔ mɛdɔye ma dɔyɔ kɛ, ɛ nyɛ tomɛ mɔ mɛsay wɛnɛ kɛ jɛba nɛ botu bɛtɛ bɛ nyɛ jɛbama baka yí lɛpɔ nyɛ bo ndɛ: «Wunɛ njâki, kɛto mɛyasi hɛnɛ mɛgweyɔ kombilate.» ¹⁸ Yasi wɛtɛ, mumɔ hɛnɛ kɛ njoka yan lɛpima ndi nda jakɔsɔ ndɛ, bo bɛŋa nyɛ nɛ ŋgwɛtɛ, kɛto a ti yaka kɛ na. Bosa mumɔ lɛpima nyɛ mɔ mɛsay ndɛ: «Mi bɔmma yinɔ pɛl mɛnɛti, yo kɛ dɔiyɛ ndɛ, mi kɛn kɛ bɛŋɛ yo, dɛtɛ bɛŋa mi nɛ ŋgwɛtɛ.» ¹⁹ ɛ wɛtɛ lɛpɛ nɛ ndɛ: «Mi bɔmma bɛnday kamɔ yi mɛsay, mi kɛ kɛ bɔbɛ dɛti yan, dɛtɛ bɛŋa mi nɛ ŋgwɛtɛ.» ²⁰ Mbanɔ njɔ lɛpɔ nɛ ndɛ: «Mi bɔŋ nyari ndi kwey kwey, dɛtɛ mi ti yaka kɛ na.» ²¹ ɛ mɔ mɛsay kɔ yɔkwɛ kɛ yekidɔye mɛyasi mɛtɛ yi kwanɔnama kɛ nyɛ masa wɛnɛ. Ndana, ɛ masa

wokɛ ŋgambi budɔyate. ɛ nyɛ nje lɛpɔ nyɛ mɔ mɛsay wɛnɛ ndɛ: «Kɛ nɛdɔ kɛ nyanɔgwɛ sɛ nɛ kɛ boku mɛnjɛ kɛ mɔy dɔya, nɛ wɛ bɔŋ buka bomɔ nɛ botu bɛ kɔsu nɛ botu bɛtɛ bɛ nɛ dɔbina misi baka nɛ botu bɛ ndɛmbil nje nɔ.» ²² Mɔ mɛsay kɔ yɔkwɛ nje lɛpɔ nyɛ masa wɛnɛ ndɛ: «Mi ma kelɔ nda yi wɛ lɛpima nyɛ mi kɛ, yasi wɛtɛ, mɛmbɛy ndi kɛtɛ.» ²³ Ndana, ɛ masa lɛpɛ nyɛ mɔ mɛsay te ndɛ: «Kɛ kɛ boku mɛnjɛ, nɛ gɔŋgilanɔgwɛ nɛ mɛndoko, nɛ kɛl ndɛ, bomɔ njâki, nɛ tɔ dɔyɛmbɛ tondu.» ²⁴ Yasi wɛtɛ, mi kɛ lɛpɔ nyɛ wunɛ ndɛ: Kɛ bɛ bosa botu bɛtɛ bɛ mi jɛbama baka, wɛtɛ nɛ wɛtɛ tí kpokɛ mɛdɔye mɛmbɛ na.»

Kasi bɛŋgwa Yesus
(Lk 8; Mt 8)

²⁵ Nyanɔgwɛ ŋgil bomɔ bɔ kɛ kɛndɔ bɛnɛ bɛ Yesus. ɛ nyɛ yɛnsa bɛŋɛ bo lɛpɔ ndɛ: ²⁶ «Ŋgɛ mumɔ nje kɛ yɛmbɛ, na bɛ jɛkɛ wombɛ, a sɔŋa temɔ kɛ yotu sanɔgwɛ bɛnɛ nyanɔgwɛ, sɔŋɛ temɔ kɛ yotu nyari bɛnɛ bɔnɔ nɛ kɛ yotu bɛman bɛ bɛmbam nɛ bɛdɔɔmbu, sɔŋɛ sendi temɔ kɛ jɔŋgwɛ dɔyɛnɛ nɛ ŋguru wɛnɛ. ²⁷ Sendi, ŋgɛ mumɔ ti sobɛ kroa nɛ bɛŋgwe mi na, mɔ te ti yaka bɛ jɛkɛ wombɛ na, kɛto ²⁸ nda kɛ njoka yun, ŋgɛ nyɛ kwadɔye sumɔ dɔŋgbe dɔŋgbe tɔ, a má dɔiyɔ kɛnɛ pa nɛmbɛ yí duwɛ yasi te yi nyɛ yakama kwanɔdɔye, yí bɛŋɛ, simandɛ a nɛ buyɔ sumba yí sidɔye nɛ mɛsay mɛtɛ kɔ? ²⁹ A ta pa kelɔ dɛtɛ, ma nje bɛ ndɛ, a kânda mɛsay kɛnɛ nje bɛ se nɛ dɛti te yi sidɔye na. Ŋgɛ nyɛ keɛ dɛtɛ, bomɔ hɛnɛ bɛ ta bɛŋɛ baka ta nyɛtɔ nyɛ lɛpɔ ndɛ: ³⁰ «Mbam te yɔkɔ kandima njumɔ nje sudɔyɛ.»

³¹ Dɛtɛ sendi, yo kumandɛ te nda, ŋgɛ nyɛ kɛ kɛ lɔ dɔyambi nɛ wɛtɛ kumandɛ, a má dɔiyɔ kɛnɛ pa nɛmbɛ yí bɛŋɛ, simandɛ a yakama bɔ bɛsɔja tomay kamɔ kɛ lɔ dɔyambi nɛ yɔkɔ ɛ nɛ bɛsɔja tomay kaba kɔ? ³² Ŋgɛ nyɛ bɛŋɛ ndɛ, yo ti yaka na, a má tomɔ bomɔ kɛ ŋgimɔ te yi yɔru ndi

lɔndunate ké kè lɛpɔ nye nye nde, bo kèl mbon, né bo díy nɛ tɛ. ³³ Dete sendi, nge mumɔ hɛnɛ kɛ njoka yun ti soŋɛ temɔ kɛ mɛyasi hɛnɛ te yi nye nɔ kɛ, mɔ te ti yaka bɛ jekɛ wombɛ na.

³⁴ «Yo gbate nde, kwa kimɔ yasi. Ko bɛkɔ dete, nge kwa si lenjɔ, bo ta kelɔ nan nje yɔkidye nɛ somte?

³⁵ Yo tí kelɔ se nde, meneti ho kundu jɔngwe mbeki na. Bo bóŋ yo lɛ kɛ sɛ. Mɔ te ɛ nɛ metɔ te yí woko nɛ pɛ, a wóku!»

15

Kanɔ kɛ kasi sam te ɛ dímbiya kɔ (Mt 18)

¹ Botu bɛ boŋna mɔni garama hɛnɛ nɛ botu bɛ mɛbeyɔ díkima nje kɛ kɛki Yesus yí nje woko mɛlɛpi mɛnɛ. ² *Befarisɛ nɛ botu bɛ ketina mɛyasi nyiŋgilama lɛpɔ nde: «Mbam kɔ kɛ bɔ botu bɛ mɛbeyɔ nɛ mesosa, kwɔ díyena sendi bɛnɛ bo.»

³ Yasi wetɛ, ɛ Yesus nye bo kanɔ nde: ⁴ «Kɛ njoka yun, nge wetɛ mumɔ bɛ nɛ besam gɔmay, nge wetɛ dímbiyɛ, a kél nan? 'A ti pán tiko besam kamotan jɔ kamoni jɔ yitan jɔ yini te bari kɛ mbey mɛdye kwɔ kè sɔ yɔkɔ ɛ dímbiya kɔ kumɔ kɛ ngimɔ te yi nye dole nye kɛ na?

⁵ Kome nye si dolɔ nye kɛ, 'a ti sóba nye nye kɛ bɛkɔ nɛ nɛ mesosa na?

⁶ Kɛ nye yɔkwe kumɔ tɔ, a má jeba besɔ bɛnɛ nɛ bɛmbam bɛte bɛ díyɛ kɛ kɛki nɛ baka lɛpɔ nye bo nde: «Wuse sɔsanɔwɛ, keto mi dolma sam wombɛ ɛ dímbiya kɔ.» ⁷ Mi kɛ lɛpɔ nye wunɛ nde: Dete sendi, mesosa bɛki budyate kɛ díyɔbɔ, keto mɔ mɛbeyɔ wetɛ ɛ yeŋsa temɔ kɔ. Mesosa metɛ kwɔ yike yi bɛŋna keto bomɔ kamotan jɔ kamoni jɔ yitan jɔ yini bɛ nɛ ngbenj bɛ yeti kɛ díyɛ nde, bo yɛnsanɔwɛ temɔ baka.»

Kanɔ kɛ kasi mɔni te yi dímbiya kɛ

⁸ «Ho nde, nge wetɛ nyari bɛ nɛ sule kamɔ, nge wetɛ dímbiyɛ, a kél nan? A kwénja lambo wɔmbile tɔ sɔ

kimɔte kumɔ kɛ ngimɔ te yi nye dole yo kɛ. ⁹ Kome nye si dolɔ kɛ, a má jeba besɔ bɛnɛ nɛ boma bɛte bɛ díyɛ kɛ kɛki nɛ baka lɛpɔ nye bo nde: «Wuse sɔsanɔwɛ, keto mi dolma sule wombɛ ɛ dímbiya kɔ.» ¹⁰ Dete sendi, mi kɛ lɛpɔ nye wunɛ nde: Bejaki bɛ Njambiyɛ wóku mesosa budyate, ndi keto mɔ mɛbeyɔ wetɛ ɛ yeŋsa temɔ kɔ.»

Kanɔ kɛ kasi mɔni te ɛ nya to kɛ

sap sap jɔngwe kɔ

¹¹ ɛ Yesus lɛpɛ sendi nde: «Wetɛ mbam bɔ nɛ bóno bɛmbam yiba.

¹² ɛ ndɛmbi te lɛpɛ nye sanɔwɛ nde: «Sanɔmbe, nyekɔ mi ngabiyɛ mɛyasi metɛ yembɛ.» ɛ sanɔwɛ wan kabe mɛyasi metɛ yi nye bɔ nɔ kɛ nye bo.

¹³ Mɔni metɛ kwanma kɛ kɔŋte nɛ mbɛt, ɛ ndɛmbi te dokɛ mɛyasi mɛnɛ hɛnɛ kwɔ kè lɔndunate kɛ wetɛ meneti. Kumɔ mate, ɛ nye si kwanɔdye kusuku nɛ kɛ nyem nyem jɔngwe. ¹⁴ Kɛ nye ma si kwanɔdye yo dete kɛ, yaka nɔ, nyanɔwɛ kolo kɛ díyɔ kɛ meneti metɛ, ɛ yasi hɛnɛ kande banna nɛ. ¹⁵ ɛ nye kwɔ kè díyɛ mesay kɛ bo wetɛ mbam mate. ɛ mbam te kenjɛ nye kɛ bakidyɔ beabem bɛnɛ kɛ mɔy lɔ.

¹⁶ Mɔni mbam kɔ gɔruma díyɛ mɛmbumɔ metɛ yi beabem díkima díyɛ kɛ. Ko dete, mumɔ wetɛ nɛ wetɛ tí nye nye yaŋa na. ¹⁷ Ndana, ɛ nye kande takina yasi lɛpɔ kɛ mɔy temɔ nɛ nde: «Botu bɛ mesay bɛ sanɔmbe hɛnɛ nɛ budyɔ mɛdye kwɔ to te, mi mbɛ waka kɛ gwe nja. ¹⁸ Mi ta temɛ yɔkwe kè pɛ yi sanɔmbe. Mi ta lɛpɔ nye nye nde: Sanɔmbe, mi ma kelɔ beyate budyate kɛ mbɔmbu Njambiyɛ nɛ kɛ mbɔmbu wɔ. ¹⁹ We ti yaka jeba se mi nde mɔni wɔ na. Kelɔ nɛ mi nda yi we kele nɛ wetɛ mɔ mesay wɔ kɛ.» ²⁰ Kɛ kɔŋte, ɛ nye temɛ yí yɔkwe kè pɛ yi sanɔwɛ.

«A bɔ ndi lɔndunate, ɛ sanɔwɛ bɛnɛ nye gwe ngwetɛ wɛnɛ sɛdye kè wuse nye kwɔ dulɔ numbu nɛ. ²¹ ɛ mɔni lɛpɛ nye nye nde: «Sanɔmbe,

mi ma kelo beyate budfyate ke mbombu Njambiyε nè ke mbombu wo. We ti yaka jeba se mi nde monɔ wo na.» ²² Ko beko dfete, sangwe lepima nye botu be mesay bene nde: «Wune njâki nedo ne lambɔ te ε lanma nyonɔ kwâ beso ko nje lenje nye. Wune nyêki bolo ke bo ne, lenje sendi nye menakala ke mekol. ²³ Wune kên bu monɔ nday te ε ne mutɔ ko nje wo. Wuse dyenanɔgwe, nè wuse sôsangwe, ²⁴ keto monmbe ko gwâ, ndana a womiya. A dîmbiya, ndana he dolma nye.» E bo kande jeso.

²⁵ «Ke ngimo te yite tomba te ba ke ngwan. Ke nye ma yokwe wuta ne tu ké a woku bomɔ ke mende mendumɔ bolɔ jeso. ²⁶ E nye jeba wete mo mesay diyε nye nde: «Nge yi kwanɔa wonɔga ké?» ²⁷ E nye yensa nye nye nde: «Mon yokwâ, dfete songwe woma monɔ nday te ε ne mutɔ ko, keto monɔ dyanma ne te.» ²⁸ Tomba moy wokuma ngambi kine kwadye nyihe tu na. E sangwe punde kè ngweta ne nye nde, a nyiha tu. ²⁹ E nye nje lepɔ nye sangwe nde: «Pa benε, mi ke kelo mesay nye we waka budya mesew. Mi ti yeliye yija lepi ke numbu yo wete yeso na. Ko gbela monɔ tabɔ wete ne wete, we ti nye mi nde, mi woku dye sosa no sine beso bembε na. ³⁰ Benɔ nde, monɔ wo ε ma sambɔ meyasi mo bene boma dyanma ké, we ke nje wo monɔ nday te ε ne mutɔ ko nye nye dye.» ³¹ E sangwe lepε nye nye nde: «Monmbe, sine we waka metu hene. Meyasi hene te yi mi no, yo yo. ³² Yasi wete, yakama nde, wuse sôsangwe kelo jeso, keto mon ko gwâ, ndana a womiya. A dîmbiya, ndana he dolma nye.» »

16

Kano ke kasi wete beya mo

bakidya kusuku

¹ Yesus ka mbombu lepɔ nye bejεke bene nde: «Wete mumɔ ba ne kusuku budfyate. A ba ne mo bakidya kusuku ne. E bomɔ nje lepɔ nye nye nde, mo bakidya kusuku ne ke sambɔ yo. ² E nye jeba nye lepɔ nde: «Yo kwalɔ yasi te nda yi mi woke bomɔ lepε ne dino dyo ké? Lepɔ kasi mesay me bakidya kusuku mbe yi we kelma ké, keto we ti kè se mbombu yi kelo mesay mete na.» ³ E mo bakidya kusuku ko lepε ke moy temɔ ne nde: «Mi ta kelo nan, keto masa wombe ke songe mi ke mesay me bakidya kusuku ne. Mi yeti ne deti te yi putike meneti na. Njon jombuna yasi ke bo bomɔ ke kelo mi.» ⁴ E nye lepε nde: «Mi duwâ nda yi mi ta kelo, né bomɔ bu ne mi kimote ke metu man kome bo ta songe mi ke mesay ké.» ⁵ Ndana, ε nye jeba mumɔ hene ε ba ne yanɔ bene masa wene ko. E nye diyε bosa mumɔ nde: «Wune masa wombe ne ningo?» ⁶ E mbete yensa nye nye nde: «Nyangwe membe memuto gomay.» E mo bakidya kusuku lepε nye nye nde: «Bongo mekana mo diyɔ metidye nedo keto nde, yo kamotan.» ⁷ Ke konte, ε nye diyε wete sendi nde: «Yo ba ningo?» E nye yensa nde: «Mako yombo gomay.» E mo bakidya kusuku lepε nye nye nde: «Bongo mekana mo keto nde, yo kamotan jo kamotati.» ⁸ E masa beya mo bakidya kusuku ko jaye nye keto jen te yi nye kelma ké.»

E Yesus kè mbombu lepɔ nde: «Botu be meneti baka ne jen kelna mekele sangwe ne benjon ban kwâ botu bete be bengwe meyasi me Njambiyε baka. ⁹ Mi ke lepɔ nye wune nde: Wune bôn gbela meyasi me meneti maka biye ne so wune bomɔ, yaka no, kome meyasi mete ta banɔ wune ké, Njambiyε ta bu wune tiko ke mbey te yi wune ta diyɔ kete kpo ne kpo. ¹⁰ Keto mo te ε duwe bakidye monɔ yasi, a yakama duwe bakidye sendi nyangwe yasi.

Yɔkɔ ɛ sebile mumɔ ke mɔnɔ yasi, a ta sebile sendi mumɔ ke nyanɔgwe yasi. ¹¹ Dete, nɔge be nde, wune ti duwe bakidya gbela meyasi me meneti maka na, nda ma nje kanje sulna meyasi nye wune nde, wune bakidya? ¹² Nɔge be nde, wune ti duwe bakidya yasi mumɔ na, nda ma nje nye wune yasi te yun ko? ¹³ Kiya mo mesay wete ti yaka be ne bemasa yiba na. Ho a ta beno wete, kwadye mbanja, ho a ta wokuna ne wete, yeliye mbanja. Wune ti yaka kelo mesay me Njambiyɛ, beɔngwe sendi kasi kusuku na.»

¹⁴ *Befariɛɛ ba ke woko melepi menɔri hene. Ɛ bo yise Yesu, keto bo ba ne kwadya moni budyate. ¹⁵ Ɛ Yesu lepe nye bo nde: «Wune ne nguru wun ke bu yotu yun ke misi me bomɔ nde, wune ne ngben. Yasi wete, Njambiyɛ duwa yasi te yi ke moy metemo mun ke. Wune dukwe nde, yasi te yi bomɔ lukse ke, Njambiyɛ beɔna yo nda bi ke misi mene. ¹⁶ Membonga mete yi Moyisi ketima ke ne melepi mete yi botu be punja melepi me Njambiyɛ lepima ke diyma kumo ke ngimo te yi Jan te mo topuna bomɔ ke moroku. Ke konje, kande ke ngimo te yite, bo ke lepo Kimɔ Tom ke kasi *Kando Njambiyɛ. Ndana mumɔ hene ke suna, na nyin kete ne deti hene. ¹⁷ Wune dukwe nde, dyobo ne meneti yakama yabile nedo. Yasi wete, kine monɔ yaja ne mbet yakama duwe ke membonga me Njambiyɛ na.»

¹⁸ «Mumɔ hene ɛ soɔe bo ne nyari bu mbanja, yite nye mo kelna wanja. Sendi, mumɔ hene ɛ bu nya te yi njom soɔma bo ne nye, mo te mo kelna wanja.»

Kano ke kasi wete mo kusuku bene

wete buka mumɔ nde Lasar

¹⁹ Ke konje, ɛ Yesu yekidye wete kano nde: «Wete mbam ba ne budya kusuku. A dikima lenje kpasa melambo mete yi dye budya

moni. A dikima jonja metu hene ke nyengwe, komsa budya medye jeba ne bomɔ. ²⁰ Yo ba sendi ne wete buka mumɔ nde Lasar. A ba metinengwe ke numey mo kusuku ko. Yotu Lasar ba tande mepen ne fata fata. ²¹ A kwadya dye membulma medye mete yi dikima balo wule ke tebel mo kusuku ko ke. Ko bembiye dikima nje dato mepen mene. ²² Diyo ke, buka mo ko nja gwe, ɛ bejaki be Njambiyɛ sobe nye ke tiko ke keki Abaraham. Mo kusuku ko nja gwe sendi, ɛ bo pumbe nye. ²³ A ba ke sangwa ne nyanɔgwe mebone mate ke dya bemun. Ke nye ma kanje misi ke, a beɔna kenje londunate Lasar ke keki Abaraham. ²⁴ Ɛ nye kembidya lepo nde: «Sanju Abaraham, gwako ngwete wombe. Tomo Lasar, a topa ton nyey ne ke moroku nje wadye ne dyem dyembe, keto mi ke sangwa ne nyanɔgwe mebone ke lam dite te yike.» ²⁵ Ɛ Abaraham yensa nde: «Monmbe, taka kimote. We ba ne kusuku budyate ke jonngwe dyo, ɛ Lasar sangwa ne mebone ke ngimo te yite. Ndana Lasar me ke kimo diyo wonga, ma we me yo ke mebone. ²⁶ Yinja yasi sendi nde: Nyanɔgwe gbongo ndon ke njoka su sine wune. Dete, nɔge bomɔ kwadye teme wonga yi ke weri, bo ti yaka kwa na. Sendi, nɔge bomɔ kwadye teme weri nje wonga, bo ti yaka sabiyɛ na.» ²⁷ Ɛ mo kusuku ko lepe nde: «Sanju, nda yo dete ke, mi ke ngweta ne we nde: Tomo Lasar kenje ke yi sanmbe, ²⁸ keto mi ne bemanj bembe yitan, na ke lepi yasi te yi nye beɔma ne misi mene ke kimote nye bo, ma bo nje nje sendi ke mbey nyanɔgwe mebone mete yike.» ²⁹ Ɛ Abaraham yensa nde: «Membonga mete yi Moyisi ketima ke ne mekana me botu be punja melepi me Njambiyɛ mate, bo beɔngwe yo.» ³⁰ Ɛ mo kusuku lepe nde: «Ko na, Abaraham, sanju! Yo nde, nɔge wete mumɔ teme ke njoka botu bete be ma gwe baka ke pe yan,

bo ta yeŋsa temo.› 31 E Abaraham nje lepɔ nye nye nde: ‹Nge bo ti woke men Moyisi nɛ men botu be punja mɛlepi mɛ Njambiyɛ na, bo ti yaka jaye yiŋa yaŋa na, ko beko nde, mumo wɔmkwe kɛ lepɔ nye bo.›

17

1 Kɛ kɔŋte, e Yesu lepɛ nye bejɛke benɛ nde: ‹Yo gba nɛ meyasi mɛte yi kele nde, mumo jati kɛ beya nje. Yasi wɛtɛ, mɛbɔnɛ ta balo kɛ to mo te e kele nde, meyasi mɛte dyaŋ ko. 2 Yo kimɔte kɛ yi mo te nde, bo bɔn tari kɔkuna yasi tiŋo kɛ nɔŋ nɛ kwɔ betɛ nye kɛ maŋ, laŋsa nde, a kɛl yiŋa yasi te yi yakama jatidye ko mumo wɛtɛ kɛ njoka bɔno baka kɛ beya nje. 3 Wunɛ pɛm mɛkele mun nɛ nguru wun. Nge moŋ kele yiŋa beya yasi sunɔwe nɛ wɛ, nɔ ndɛya nye. Nge nye yeŋsa temo kɛ beya yasi te yi nye kelma kɛ, nɔ tiki nye nɛ ngwɛtɛ. 4 Kɛ ndiŋɛle yeso wɛtɛ, nge nye kele beya yasi sunɔwe nɛ wɛ mɛŋga yitan jo yiba, nge nye nje sendi mɛŋga yitan jo yiba lepɔ nye wɛ nde: ‹Mi yeŋsama temo kɛ beya yasi te yi mi kelma kɛ,› nɔ tiki nye nɛ ngwɛtɛ.›

5 E botu be tomun be Nyangwe Kumande lepɛ nye nye nde: ‹Kelo nde, wuse tiki temo nɛ wɛ kwɔ yike.› 6 E nye lepɛ nye bo nde: ‹Má beki nde, tikina temo te yi wunɛ tike kɛ yembɛ kɛ nyangwete nda dɔko mbumo ngwal lale, ma wunɛ yakama lepɔ nye jeti te yoko nde: ‹Sútukwe kɛ suma kɛ maŋ,› a má woko men yun.

7 ‹Wuse paŋ pa lepɔ nde: Wɛtɛ mumo kɛ njoka yun nɛ mo mesay wɛnɛ e putike ngwan nɛ ho e bakidye betitɛ. Nge nye beŋɛ mo mesay wɛnɛ kɛ yɔkwɛ ngwan, 'a má lepɔ nye nye nde: ‹Inja diyɔ nedo dyaena?› 8 A ta lepɔ nye nye nde: ‹Jambinangwe nye mi, senjo lambɔ, bɔŋgo mɛdye nje no, né mi pa dyaena hoɔbiye menjam, kɛ kɔŋte, wɛ má nje dyaena nje hoɔbiye yo yey.›

9 'Wunɛ táka ka nde, a ta nye mo mesay ko wosoko, keto a kelma yasi te yi nye lepima nye nye kɛ? 10 Wunɛ sendi, nge wunɛ si kelo yasi te yi bo lepima nde, wunɛ kɛl kɛ, nɛ wunɛ njáki lepɔ kɛ kɔŋte nde: ‹Wuse gbela botu be mesay, hɛ kelma yasi te yi ba nde, wuse kɛl kɛ.› »

Yesu kɛ sidye kɔn ndoko

bomo kamo

11 Yesu ba kɛ kɛ Yerusalem. E nye kwɔ kɛ njoka menɛti mɛ Samari nɛ Galile. 12 Kɛ ngimo te yi nye ba kɛ nyiŋɛ kɛ wɛtɛ dya kɛ, e baŋa botu be ndoko kamo nje sanɔwa nɛ nye. Yasi wɛtɛ, bo temma nɛ naŋ kembidya 13 lepɔ nde: ‹Yesu yekele, gwako ngwɛtɛ wusu.› 14 E nye beŋɛ bo lepɔ nde: ‹Wunɛ kɛn kɛ tedye yotu yun nye botu be nyɛna sadaka nye Njambiyɛ.› Kɛ ngimo te yi bo ba kɛ kɛ kɛ, e kɔn yan siye. 15 Kɛ wɛtɛ kɛ njoka yan ma beŋɛ nde, kɔn nɛ siyma kɛ, e nye yɔkwɛ nɛ kɔko nɛ luksa Njambiyɛ kɛ numbu nɛ men kɛ kwey. 16 E nye nje kuse mɛbɔŋ kɛ mbombu Yesu nye nye wosoko. Mo te ba mo Samari. 17 E Yesu nje lepɔ nde: ‹'Bo ti be bomo kamo yi kɔn yan siyma kɛ na? Bomo yitan jo yini te bari ba we? 18 Nge kele nde, jɛngwe te yoko nyɛpo yɔkwɛ nɛ kɔko nje lukse Njambiyɛ?› 19 E nye nje lepɔ nye mo Samari ko nde: ‹Tema, kwangɔ, tikina temo te yi wɛ no kɛ jɔngwa wɛ.›

Ngimo te yi Njambiyɛ ta nje

namo nɛ mboko kɛ

20 E *Befarisɛ diyɛ Yesu nde: ‹*Kando Njambiyɛ ta dya ndenɛn?› E nye yeŋsa nye bo nde: ‹Kando Njambiyɛ tí dya nɛ nje te nde, bomo bɛŋa na. 21 Bo tí lepɔ nde: ‹Kando Njambiyɛ waka ho wari› na. Wunɛ dúkwɛ nde, Kando Njambiyɛ mɛ kɛ njoka yun.›

22 E nye lepɛ nye bejɛke nde: ‹Yo ta be nɛ ngimo te yi wunɛ ta kwadye diyɔ ko nɛ mbɛt kɛ yeso te yi *Mɔno

mumɔ ta nje ké. Ko beko dɛte, wunɛ tɛ bɛnɛ yeso te na. ²³ Bomɔ ta lɛpɔ nyɛ wunɛ nde: «Nɛ bɛnɛ, nyɛ waka, nyɛ wari!» Wunɛ tɛ kɛn na. Wunɛ tɛ sɛɖyikwɛ bɛngwɛ bo na. ²⁴ Yo nde, njena Mɔnɔ mumɔ ta bɛ nda yi yesi mbiyɔ yesɛ nɔ nɛ verum, panɔ kande kome yeso pundɛ kumɔ kome yeso balɛ ké. ²⁵ Yasi wetɛ, a yákanɔwɛ sanɔwɛ nɛ mɛbɔnɛ budɔyate. Botu bɛ ngimɔ te yɔkɔ ta sɛnɛ nyɛ. ²⁶ Yasi te yi kwanɔnama kɛ ngimɔ Nɔy ké ta kwanɔna sendi dɛte kɛ ngimɔ te yi Mɔnɔ mumɔ ta nje ketɛ ké. ²⁷ Kɛ ngimɔ te yite bomɔ dikima dɛyena, dɛyɛ menjam, kelɔ mɛgwaki, kenɛ bɛngɔndu ban kɛ mɛgwaki kumɔ kɛ yeso te yi Nɔy nyinɔma nɔ kɛ mɔy nyanɔwɛ kuka, ɛ nyanɔwɛ mbenɔ dɔyɔ girise bo hɛnɛ. ²⁸ Yo ta kwanɔna sendi nda yi yo kwanɔnama nɔ kɛ ngimɔ Lot ké. Bomɔ dikima dɛyena, dɛyɛ menjam, bomɔ mɛyasi, dɛyanɔwɛ mɛyasi. Bo dikima bɛ menyambi, sumɔ metɔ. ²⁹ Yasi wetɛ, kɛ yeso te yi Lot duwɔ nɔ kɛ *Sɔdɔm ké, ɛ dɛte nɛ yinɔ lolna metari wulɛ dɔyɔ girise bo hɛnɛ. ³⁰ Yo ta kwanɔna sendi dɛte kɛ yeso te yi Mɔnɔ mumɔ ta punɛ yotu nyɛ bomɔ ké. ³¹ Yeso te mɔ te ɛ ta bɛ kɛ tosiyɔ kɔ tɛ pikwɛ nde, a mɛ kɛ bu mɛyasi mɛnɛ kɛ mɔy tɔ na. Sendi, mɔ te ɛ ta bɛ kɛ ngwan kɔ tɛ yɔkwɛ nɛ kɔkɔ kɛ dɛya na. ³² Wunɛ táka yasi te yi kɛlnama nɛ nya Lot ké. ³³ Mumɔ hɛnɛ ɛ ta sɔ nje te yi kambidɔya nɛ jonɔwɛ dɛyɛnɛ kɔ ta dimbidɔye yo. Yasi wetɛ, yɔkɔ ɛ ta dimbidɔye jonɔwɛ dɛyɛnɛ kɔ ta kpalɔ ju. ³⁴ Mi kɛ lɛpɔ nyɛ wunɛ nde: Kɛ ngimɔ te, kɛ njoka bomɔ yiba bɛ ta ya nɛ tu kɛ kiya tan wetɛ, a ta bu wetɛ, tiko wetɛ. ³⁵ Kɛ njoka boma yiba bɛ ta ngbo kɔkɔ yasi kɛ tari, a ta bu wetɛ, tiko wetɛ. ³⁶ Kɛ njoka bembam yiba bɛ ta bɛ kɛ kelɔ mɛsay kɛ ngwan, a ta bu wetɛ, tiko wetɛ.» ³⁷ ɛ bejɛke diyɛ nyɛ nde: «Yo ta kwanɔna we, Nyanɔwɛ Kumande?» ɛ Yesus yɛnɔsa

nde: «Kɛ mbɛy kome mun yasi diyɛ ké, bɛdabo wɛsidɔyanɔwɛ womɛte.»

18

Kanɔ kɛ kasi wetɛ beya mɔ

pesina josi

¹ Yesus yekidɔya wetɛ kanɔ nyɛ bejɛke bɛnɛ yi tedɔye bo nde, bo yákanɔwɛ ngwɛta nɛ Njamɔbiyɛ metu hɛnɛ kinɛ katɔ na. ² A yekidɔya nde: «Wetɛ mɔ pesina josi bɔ kɛ wetɛ dɔya. A tɛ bɛ kɛ kambo Njamɔbiyɛ na. Sendi, yeti kasi nɛ nɛ mumɔ na. ³ Wetɛ kuso nyari bɔ kɛ dɔya te. A dikima nje mɛngimɔ hɛnɛ kɛ yi mɔ pesina josi kɔ lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: «Pesɔ josi kɛ njoka mɛ sine mɔ mɛlɛpi womɛ.» ⁴ Mɛngimɔ kwanɔma budɔyate, mɔ pesina josi tɛ kwadɔye na. Kɛ kɔnɛte, ɛ nyɛ nje lɛpɔ kɛ mɔy temɔ nɛ nde: «Mi kɛ duwɛ gbate nde, mi yeti kɛ kambo Njamɔbiyɛ na. Sendi, mi yeti nɛ kasi nɛ mumɔ na. ⁵ Ko beko dɛte, mi ta pesɔ lɛpi kuso nya kɔ, keto a kɛ njanɔwɛ mi. Mi ta pesɔ lɛpi nɛ, keto a ta potɔ to mɛ nɛ njenate metu hɛnɛ.»

⁶ ɛ Nyanɔwɛ Kumande kɛ mbɔmbu lɛpɔ nde: «Wunɛ wɔku ndi yasi te yi beya mɔ pesina josi kɔ lɛpɔma ké. ⁷ 'Wunɛ táka gbate nde, Njamɔbiyɛ ta diyɔ ka kinɛ pesɔ lɛpi keto botu bɛte bɛ nyɛ ma tɔkɛ baka yɛ kame nɛ bo? 'A ta diyɔ ka kinɛ pesɔ lɛpi keto botu bɛte bɛ ngwɛta nɛ nyɛ tu nɛ yeso baka? 'A ta linɔ kinɛ pesɔ ka lɛpi nɛdɔ keto yan yɛ kame nɛ bo? ⁸ Mi kɛ lɛpɔ nyɛ wunɛ nde: A ta pesɔ lɛpi nɛdɔ keto yan yɛ kame nɛ bo.» Yesus sidɔya lɛpɔ nde: Kome *Mɔnɔ mumɔ ta nje ké, 'a ta kwɛdɔya ka bomɔ kɛ tiko temɔ nɛ Njamɔbiyɛ?»

Kanɔ kɛ kasi bembam yiba bɛ kɔ

ngwɛta nɛ Njamɔbiyɛ

⁹ A kɔ mbɔmbu yekidɔye sendi wetɛ kanɔ, keto botu bɛte bɛ lɛpɛ gba nde, bo nɛ ngben nje kpalɔ yɛliye bɛsɔ baka. ¹⁰ A yekidɔya

nde: «Bembam yiɓa temma kè ke mbanjo Njambiye yí kè ngweta ne Njambiye. Wete ɓa mo *Farisɛ, wete ɓa mo ɓoɓna mɔni garama. ¹¹ Mo Farisɛ temma tema lepo nye Njambiye ke moy temo ne nde: «Njambiye wombe, mi ke nye we wosoko, keto mi yeti nda ɓaɓa bomo na. ɓaɓa botu be ngan, ɓaɓa kotu bomo, ɓaɓa botu be kelna wanja. Wosoko, keto mi yeti nda mo ɓoɓna mɔni garama te yoko na. ¹² Ke moy sonɗi wete mi kiy medye menɗa yiɓa. Ke meyasi hene te yi mi sombe, mi ɓaka yo ke menɗabiye kamo kamo, bu ngabiye kwalo meyasi mete wete wete nye we Njambiye.» ¹³ Yasi wete, mo ɓoɓna mɔni garama kwanma ne kè dɔyo ne nan. A ti ɓobe kanɗe misi ne mbet kenje kwey na. Yasi wete, a kpoma ɓo ke beti lepo nde: «Njambiye wombe, soɗa ngambi yo ke to mbe, mi mo mebeyo.» » ¹⁴ E Yesus nje lepo nde: «Mi ke lepo nye wune nde: Mbam ko duwa kè tu dyene ne temo ne te, keto Njambiye pesima nde, a me ne ngben ke mbombu wene, soɗe mo Farisɛ. Keto mo te e bendidye yotu kenje kwey, Njambiye ta pidye nye kenje nji. Ma yoko e pidye yotu kenje nji, Njambiye ta bendidye nye kenje kwey.»

Yesus ke nye ɓonɗosike mekombila (Mt 19; Mk 10)

¹⁵ Bomo ɓoɓna seke seke ɓonɗosike kè no ke yi Yesus, na kpoki ɓo, yí nye ɓo mekombila. Yasi wete, ke bejeki ma ɓeɗe dete ké, e ɓo ɓama ne botu bete. ¹⁶ E Yesus lepe nde, ɓo ɓonɗosike kè no. E nye nje lepo nde: «Ne tiki, né ɓonɗosike nje ke yembe. Ne ti peti ɓo na, keto *Kando Njambiye wókunangwe ne botu bete be nda ɓonɗosike ɓaka. ¹⁷ Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Nge mumo ti jaye Kando Njambiye nda mɔnɗosike na, a tí nyiɗe kete na.»

Wete mo kusuku ke nje ke yi Yesus (Mt 19; Mk 10)

¹⁸ Wete yeso wete kum Beyuden diyma Yesus nde: «Kimo yekele, mi kél nan, né mi ɓe ne jongwe te yi kpo ne kpo?» ¹⁹ E nye yeɗsa nye nye nde: «Keto nge yi we jeɓa mi nde kimo mumo ké? Keto kine kimo mumo wete ne wete na, ndi Njambiye nyepo. ²⁰ We ma duwe membonɗa me Njambiye, yo nde: «Kpe, we ti kel wanja na. We ti woku mumo na. We ti gubu na. We ti pesi lepi nye ke numbu mumo na. Jeso sonɗwe bene nyonɗwe.» » ²¹ E mbam yeɗsa nde: «Mi ke ɓakidye meyasi menɗori hene kande ne mɔnɗosike.» ²² Ke Yesus ma woko dete ké, e nye lepe nye nye nde: «Bukwa yasi wete yi we ti pa kelo ké, yo nde: Ken dyanɗwe meyasi mo hene, nò ɓonɗ mɔni te kabo nye buka bomo. Dete, we ta ɓe ne kusuku ke dyobo. Ke konɗe, nò ɓenɗwe mi.» ²³ Ke mbam ko ma woko dete ké, e nye woko ngambi budɗate, keto a ɓa ne budɗa kusuku. ²⁴ Ke Yesus ma ɓeɗe dete ké, e nye lepe nde: «Yo gba sulnate ke yi botu be kusuku nde, ɓo nyiɗa ke *Kando Njambiye. ²⁵ Yo jawnate nde, nyaɗɗwe nyamo nda *samo yakama kwa lala nedo ke njembi alula nè nde, mo kusuku nyiɗa ke Kando Njambiye.» ²⁶ Botu bete be ɓa ke woko yasi te yi Yesus ɓa ke lepo ké nja diyɗe nde: «Ma nge ɓe dete, nda yakama ju ko?» ²⁷ E Yesus yeɗsa nde: «Yasi te yi bomo yeti ne deti te yi kelo, Njambiye ne deti te yi kelo yo.»

²⁸ E Piyer lepe nye nye nde: «Beɗa, wuse ma tiko su meyasi musu hene ɓenɗwe we.» ²⁹ E nye lepe nye ɓo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Nge mumo tike tu dyene, tiko nyari ho beman ho sanɗwe bene nyaɗɗwe, tiko ɓono keto *Kando Njambiye, ³⁰ mo te ta ɓe ne meyasi mete yinɗori ke ngimo te yoko kwa yi mbombu. A ta ɓe sendi ne jongwe te yi kpo ne kpo ke metu mete yi ta nje ké.» ³¹ Ke konɗe, e nye jeɓa bejeki bene kamo jo yiɓa lepo nye ɓo nde:

«Ne bēna, wuse be bende kè pe Yerusalem baka: Meyasi hene te yi botu be punja melēpi me Njambiyē ketima ke kasi *Mōnō mumō ké ta kelna gbate. ³² Bo ta b̄y nyē kanje nyē botu bete be yeti ke duwē Njambiyē baka. Bo ta nyeto nyē, tōyē nyē, sa meseri ke yotu ne, ³³ njurō nyē ne njambala. Ke kōnte, bo má wo nyē, a má nje womiyē ke m̄tu yitati.» ³⁴ Yasi wete, bejeki t̄i woke yaña ke yasi te yi Yesus lep̄ima ké na. To te b̄a s̄dyate ne bo, bo t̄i biye to lep̄i te na.

Yesus ke bute misi me wete mbam (Mt 20; Mk 10)

³⁵ Yesus b̄a ke wuta ne Yeriko. Ke ngimo te yite wete mō d̄ibina misi b̄a ke d̄iyō ke k̄eki nje. A d̄ikima j̄ombō meyasi ke m̄bō me bomō. ³⁶ Ke nyē ma woko ngil bomō ke kw̄a ké, ε nyē diyē to te. ³⁷ ε bo lep̄e nyē nyē nde: «Yo Yesus te, mō d̄ya Nasaret kw̄a.» ³⁸ Ke nyē ma woko d̄ete ké, ε nyē kembe nde: «Yesus, mōnō Davit, gwako ngwete wombe.» ³⁹ ε botu bete be b̄a mbombu baka bame nyē lep̄o nyē nyē nde, a d̄ibi numbu. Ko b̄eko d̄ete, a nj̄a k̄embo kw̄a to te nde: «Mōnō Davit, gwako ngwete wombe.» ⁴⁰ ε Yesus teme lep̄o nde, bo b̄ōn nyē k̄è nō. Ke mō d̄ibina misi ma wuta ne nyē ké, ε nyē diyē nyē nde: ⁴¹ «We kw̄adyikwe nde, mi k̄el nge nyē we?» ε nyē yeñsa nde: «Nyangwe Kumande, kelō nde, mi b̄ēnangwe.» ⁴² ε Yesus lep̄e nyē nyē nde: «Bēnangwe, tikina temō te yi we nō ké jon̄gwa we.» ⁴³ Ndana ndana, ε nyē kande bēna yasi bēngwe Yesus ne luksa Njambiyē ke numbu. Ke bomō hene be b̄a womete baka ma bēnē yasi te yi kwan̄ama ké, ε bo lukse Njambiyē.

19

Yesus bene Sase

¹ Yesus kendima d̄yā ke Yeriko. A b̄a ke kw̄a nje ne nje. ² Wete mbam nde Sase b̄a ke d̄ya te. A b̄a kum

botu be b̄ona mōni garama. A b̄a sendi mō kusuku. ³ A san̄ma nje te yi bēnē mō te yi bo jeba nde Yesus kō. Yasi wete, a t̄i be ne d̄eti te yi bēnē nyē na keto ngil bomō, keto Sase b̄a mō botu. ⁴ ε nyē nje s̄dyē kw̄a k̄è mbombu k̄è bendo wete jeti nde sikom̄or, na bēnē Yesus, keto Yesus ȳakangwe kw̄a womete. ⁵ Ke Yesus ma kumō womete ké, ε nyē kanje misi bēnē Sase lep̄o nyē nyē nde: «Pikwe nedō, keto muka mi ȳakangwe ya ke t̄y d̄yō.» ⁶ ε Sase piyē beke beke b̄y Yesus ne mesosa. ⁷ Bomō hene be bēn̄ma meyasi mete baka nȳngilama lep̄o nde: «A k̄a ya ke yasi mō m̄beyō.» ⁸ Yasi wete, ε Sase teme ke mbombu Kumande Yesus lep̄o nyē nyē nde: «Nyangwe Kumande, woko. Mi ta b̄ake kusuku mbe ke bembe, b̄y ngabiye te wete nyē buka bomō. Sendi, nge be nde, mi sebila mumō, b̄y ne yaña ke bo ne, mi ta ȳokidye yo men̄ga yini nyē nyē.» ⁹ ε Yesus nje yeñsa nyē nyē nde: «Botu be t̄y d̄yō me ne jon̄gwe muka, keto we sendi nday Abaraham, ¹⁰ keto *Mōnō mumō nj̄aki nje s̄a botu bete be ma d̄imbiye baka jon̄gwe bo.»

Kanō ke kasi mesule me lor kamō (Mt 25)

¹¹ Ke ngimo te yi bomō b̄a ke woko yasi te yi Yesus b̄a ke lep̄o ké, ε nyē k̄è mbombu yekidye wete kanō nyē bo. Yesus b̄a ke wuta ne Yerusalem. ε bomō take nde, *Kandō Njambiyē ta d̄yā ndana ndana. ¹² A yekidya kanō te nde: «Wete mbam jad̄ya ke yiña kandō bekumande. ε nyē kw̄a k̄è londunate ke wete men̄eti ke b̄ona d̄iyō kumande. Ke nyē si b̄y d̄iyō kumande, a má nje ȳokwe.» ¹³ Ke ngimo kwan̄ge ε nyē jeba b̄aja botu be mesay bene kamō, nyē bo sule lor kamō lep̄o nyē bo nde: «Wune d̄ōkwe yo kumō ke ngimo te yi mi ta ȳokwe ké.» ¹⁴ Botu be d̄ya d̄yene d̄ikima benō nyē. ε bo tome bomō kenje ke kōn ne k̄è lep̄o nyē nyangwe kumande d̄ya te nde:

<Wuse yeti ke kwadye nde, mbam ko d'iy ne wuse na.>

15 «Ndana, ke nye ma yokwe ke boɲna d'iyɔ Kumande ké, ε nye lepe nde, bo jêbaɲgwe botu be mesay bete be nye nya bo mɔni baka. A kwadya duwe nda yi mumɔ hene dɔkwa ne yene ké. 16 ε bosa mumɔ dya lepo nde: <Kumande, sule lor wo punja sule lor kamɔ.> 17 ε nye lepe nye nye nde: <Kimɔ yaɲa, we mo mesay te yi bo yakama be ne bibina temɔ ne nye. Nda yi we duwa bakidye yasi te yi ne mbet, mi ke nye we medya kamɔ nde, d'iyɔ no.> 18 ε mumɔ yibate nje lepo nde: <Kumande, sule lor wo punja sule lor yitan.> 19 ε Kumande lepe nye nye nde: <We sendi, d'iyɔ ne medya yitan.> 20 ε mumɔ yitatite nje lepo nde: <Kumande, sule lor wo ko. Mi boyma yo ne kum lambɔ sɔdye. 21 Mi gwa wo yo, keto we ne nyano budyate. We bɔɲ yasi kine yaɲa te yi we paɲma komɔ na. We ndém medye kine mbeki te yi we paɲma be na.> 22 ε Kumande lepe nye nye nde: <We beya mo mesay. Mi ta pesɔ lepi yo beɲgwe melepi mete yi punduma ke numbu yo ké. We duwa nde, mi ne nyano budyate. Mi bɔɲ yasi kine yaɲa te yi mi paɲma komɔ na. Mi ndém medye kine mbeki te yi mi paɲma be na. 23 Nge kele yi we ti bu mɔni mbe kè tiko ke mbey dɔkwa te ké? Nge yi we ti kele d'ete, simande ke yokwe mbe, mi ta sɔmbɔ liba ke to te ké?> 24 ε Kumande lepe nye botu bete be ba womete baka nde: <Wune sũku sule lor te yi ke bo ne ké kanje nye mo te ε ne sule lor kamɔ ko.> 25 ε bo lepe nye nye nde: <Kumande, mbete ne sule lor kamɔ.> 26 ε nye lepe nde: <Mi ke lepo nye wune nde: Bo ta dokidye yasi nye mo te ε me no ko. Yasi wete, pe yoko ε kine yaɲa ko, bo ta suko ko mɔno yasi te yi nye no ké. 27 Ke be botu bete be bene mi baka, wune bɔɲ bo nje no, keto bo ti kwadye nde, mi d'iy ne bo na. Wune

njaki ne bo waka nje pesɔ menɲin man ke mbombu wombe.> »

*Yesus ke dya ke Yerusalem
(Mt 21; Mk 11; Jn 12)*

28 Ke Yesus ma si lepina d'ete ké, ε nye bu to nɔɲ kendi yí kè no Yerusalem. 29 Ke nye ma wuta ne Betfage nè Betani ke keki *Keki meoliviye ké, ε nye tome baɲa bejeko bene yiba 30 lepo nye bo nde: «Wune kèn ke dya te ε ke mbombu wun ko. Kome wune ta nyiɲe ke moy dya ké, wune ta dolo mɔno tofu tiɲate. Mumɔ wete ne wete ti pa didye meta mene wete yeso ke to ne na. Nè wune wúnja nye nje no. 31 Nge mumɔ diyé wune nde: <Wune wúnja nye keto nge?> nè wune yênsaɲgwe nde: <Nyangwe Kumande ke kwadye kelo yiɲa yasi ne nye.> »

32 Bejeko bete be nye tomma baka ka kwedya meyasi nda yi nye lepima nye bo ké. 33 Ke ngimɔ te yi bo ba ke wunje mɔno tofu ké, ε besa bete diyé bo nde: «Wune wúnja nye keto nge?» 34 ε bo yeɲsa nde: «Nyangwe Kumande ke kwadye kelo yiɲa yasi ne nye.» 35 ε bo bu mɔno tofu kè no ke yi Yesus, bu melambo man jono ke to ne, nje bendidye nye ke to te. 36 Ke ngimɔ te yi Yesus ba ke kwa ké, ε bomɔ be ke jono melambo man ke nje, na kendi ke to te. 37 Ke nye ma wuta ne Yerusalem ke piya *Keki meoliviye ké, ε mesosa kwa ngil bejeko hene. ε bo lukse Njambiyé ne men ke kwey keto nyangwe mekele hene te yi bo dikima beɲe ké. 38 ε bo lepe nde: <Mekombila ne Kumande te ε nje ne d'ino Baba Mboko ko! Tete bɔɲnaɲgwe ke dyobo nè meluksa bɔɲnaɲgwe ke kwey!>

39 ε baɲa *Befarisɛ be ba ke moy ngil yinɔri baka lepe nye Yesus nde: «Yekele, gayo bejeko bo.» 40 ε nye yeɲsa nde: «Mi ke lepo nye wune nde: Nge bo dibe numbu, metari ta kpalɔ lepina ne men ke kwey.»

41 Ke Yesus ma kumɔ ke keki Yerusalem kanje misi beɲe ne dya

ké, ε nye kande dukwe ⁴² lepo nde: «Yerusalem, we má dukwe yo meyasi mete yi nye we tete ke yeso te yoko muka, ma yo gba kimote. Yasi wete, yo sodiyate ndana ke misi mo. ⁴³ Keto ngimo ta dya, bependo bo ta sumo ndoko lito we. Bo ta senjo we membey hene. ⁴⁴ Bo ta yangile we wune bono bo bete ke meneti. Bo ti tiko tari wete dokidyate ke to jakoso na. Yo ta kelna dete, keto we ti duwe ngimo te yi Njambiyé nja bene we ké na.»

Yesus ke dudye botu be dyanawa meyasi ke mbanjo Njambiyé (Mt 21; Mk 11; Jn 2)

⁴⁵ E nye kwa nyine mbanjo Njambiyé kande dudya botu bete be ba ke dyanawe meyasi womete baka ⁴⁶ lepo nye bo nde: «Yo ketinate ke mekana me Njambiyé nde: «Tu dyembe ta be tu menkweta.» Yasi wete, wune ma yensa yo ne gban botu be gubo.»

⁴⁷ A dikima tedye bomo melépi me Njambiyé metu hene ke mbanjo Njambiyé. Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyé nè botu be ketina meyasi nè nyanawe botu be kando Isarayel sanma nje te yi wo nye. ⁴⁸ Yasi wete, bo ti duwe nda yi bo yakama kelo ké na, keto bomo hene nya temo yan ke wokuna melépi mene.

20

Deti Yesus wula ke yi Njambiyé (Mt 21; Mk 11)

¹ Wete yeso Yesus ba ke tedye melépi me Njambiyé lepo Kimo Tom nye bomo ke mbanjo Njambiyé. Semo semo, ε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyé nè botu be ketina meyasi nè betomba be dya dya ² diyé nye nde: «Deti te yi we kele ne meyasi mete yike ké wula we? Lepo nye wuse. Nda nye we deti nde, kelo meyasi mete?» ³ E nye yensa nye bo nde: «Mi sendi, mi ndi ne lepi wete yi mi ta diyé wune: ⁴ Nda tome Jan nde, a njâki

tore bomo ke moroku? Yo Njambiyé ho yo bomo? Wune yensangwe nye mi.» ⁵ E bo kande mediyna tande yan lepo nde: «Ige wuse lepe nde: Yo Njambiyé tome nye, a ta diyé wuse nde: «Ma keto nge yi wune ti tike temo ke yasi te yi nye lepima ké?» ⁶ Ma nge wuse nje yensa nde: Yo bomo tome nye, yite bomo hene ta lu wuse ne metari wo, keto bo ke kobile duwe nde, Jan ba mo punja melépi me Njambiyé.» ⁷ E bo yensa nde: «Wuse yeti ke duwe Mo te ε tomma nye nde, a njâki topa bomo ke moroku ko na.» ⁸ E nye yensa nye bo nde: «Mi sendi, mi yeti ke lepo yana nye wune ke kasi deti te yi mi kele ne meyasi mete ké na.»

Kano ke kasi beya botu be

bakidya ngwan (Mt 21; Mk 12)

⁹ Ke kante, ε nye nye wete kano nye bomo nde: «Wete mbam sama ngwan *vinye. E nye kaje yo nye bana botu be mesay nde, bo bakidya. Ke kante, ε nye nje kwa kè londunate ke yina meneti kè ya budya metu. ¹⁰ Ke membumo ma si deto ke ngwan, ε nye tome wete mo mesay kenje ke yi bari, né bo njese nye ngabiyé membumo mete yene. Yasi wete, ε botu bete mende mo to-mun yokidye nye ne gbongo bo. ¹¹ E nye basidye tomo wete mo mesay. E botu be bakidya ngwan mende nye toye nye wungwe, yokidye nye ne gbongo bo. ¹² Ke menja yitatite, ε nye tome sendi wete mo mesay. E bo dudye nye yokidye ne mepen ke yotu. ¹³ Ndana, ε sa ngwan lepe nde: «Mi ta kelo nan? Mi ta tomo monmbe, soj temo mbe, ta be, bo ta kamba nye.» ¹⁴ Ko beko dete, ke botu be bakidya ngwan ma bene nye ké, ε bo sangwe ngin lepo nde: «Yo nye ta tika ne meliko me sangwe. Wuse woku nye, né wuse tika no.» ¹⁵ E bo bu nye kè bete ke kon ngwan wo.»

Ndana, ε Yesus diyé nde: «Sa ngwan ta kelo nan ne bo? ¹⁶ A ta nje girise bo hene kaje ngwan

nye baɲa.» Ke bomɔ ma woko meɛpi menɔri ké, ε bo lɛpɛ nde: «Yaɲa tɪ kelnaɲgwe dɛte na.»¹⁷ Yasi wɛtɛ, ε Yesus kaɲɛ misi bɛɲɛ nɛ bo lɛpɔ nde: «Yo ketinate ke mɛkana mɛ Njambiyɛ nde: <Tari*f1* te yi botu bɛ sumna njumɔ sɛɲma kɔ kpalma nje bɛ saɲgwe kondu,> ma to lɛpi te nde ɲge? ¹⁸ ɲge mumɔ nje dɔmɔ mbɔmbu nɛ kɛte, a ta balɔ nyaɲsaɲgwe lekwe nɛ mutu mutu. Sendi, ɲge kondu te balɛ ke to mumɔ, yo ta pɔsɔ nye nɛ mbɔl.»¹⁹ Bekum bɛ botu bɛ nyɛna sadaka nye Njambiyɛ nɛ botu bɛ ketina mɛyasi saɲma nje te yi biye nye ndi ke kiya ɲgimɔ te yite. Yasi wɛtɛ, bo kambima bomɔ. Bo duwɔ nde, Yesus nyɛki kanɔ te sunɲgwe nɛ bo.

Yesus nde, bomɔ gbôku garama

nye Sesar

(Mt 22; Mk 12)

²⁰ Ndana, ε bo kande saɲna menje tomɔ bomɔ yi pɛmna nɛ. Botu bɛte dikima kelɔ membɔle nda kimɔ bomɔ, simande bo ta woko yiɲa kɔtu lɛpi ke numbu nɛ, né bo biy nye, nye botu bɛ pɛsina jɔsi, né bo nje kwanɲɔye nye kenɲɛ nyaɲgwe kum te ε dɪye nɛ mɛnɛti man kɔ. ²¹ ε botu bɛte lɛpɛ nye Yesus nde: «Yekele, wuse duwɔ nde, wɛ ke lɛpina tɛɲye sendi yasi nɛ ɲgbenɲ kɪnɛ nɛmbɛ njoka bomɔ na. Yasi wɛtɛ, wɛ tɛɲɲya yɔ nje Njambiyɛ gbate gbate. ²² Hɛ gbôku ka garama nye *Sesar, ho hɛ tɪ gboku na?» ²³ Yesus duwɔ likisi yan. ε nye lɛpɛ nye bo nde: ²⁴ «Wunɛ tɛɲɲya mi sule wɛtɛ. Yekambiyɛ nɛ mɛkɛti mɛte yi kɛte ké tɛɲɲya nda?» ε bo yeɲsa nde: «Yo yi Sesar.» ²⁵ ε nye lɛpɛ nye bo nde: «Dete, wunɛ nyɛki Sesar mɛyasi mɛte yenɛ, nye Njambiyɛ mɛyasi mɛte yenɛ.» ²⁶ Ma bo ti yaka biye nye nde, a lɛpima yiɲa kɔtu lɛpi ke mbɔmbu bomɔ na. Yasi wɛtɛ, bo ɲgbakimama nda yi Yesus yeɲsama nɔ nye bo ké, ε bo dɪbɛ numbu.

Kasi womiya bomɔ

(Mt 22; Mk 12)

²⁷ Baɲa bomɔ ke njoka *Besadusɛ ka kɛ yi Yesus. Besadusɛ lɛpi nde, mumɔ tɪ womiyɛ na. ε bo lɛpɛ nye Yesus nde: ²⁸ «Yekele, Mɔyisi ketima ke mɛmbɔɲga nde: <ɲge mumɔ bɛ nɛ maɲ, ɲge maɲ wɛnɛ te gwe tiko nyari kɪnɛ ja bɛnɛ na, na bôn kuso te, na ja kwanɲɔye nɛ dɪnɔ maɲ ε gwɔ kɔ.> ²⁹ Ma yo bɔ nɛ bɔnɔ bɛmbam yitan jɔ yiɛba ke mɔy yan. Tomba mɔy bɔɲma nyari. ε nye gwe tiko nya te kɪnɛ ja bɛnɛ nye na. ³⁰ ε ε kɔɲte nje bɪ kuso. ε nye gwe sendi tiko nye kɪnɛ ja bɛnɛ nye na. ³¹ ε mɔ yitatite nje bɪ sendi nya te. Yo kelnama dɛte nɛ bo yitan jɔ yiɛba hɛnɛ. Bo gwɔ kɪnɛ tiko mɔnɔsike wɛtɛ na. ³² Diyɔ ké, ε nyari nje gwe sendi. ³³ Ma kome bɛmunɲ ta womiyɛ ké, nya kɔ ta nje bɛ nya nda ke njoka yan, keto bo hɛnɛ yitan jɔ yiɛba bɔɲma nye nɛ mɛgwaki?» ³⁴ ε Yesus yeɲsa nye bo nde: «Bɛmbam nɛ boma bɛte bɛ ndi ndana ke mɛnɛti baka ke kelɔ mɛgwaki. ³⁵ Yasi wɛtɛ, botu bɛte bɛ Njambiyɛ bɛɲma kimɔte nde, bo ta womiyɛ ke njoka bɛmunɲ bɛ nɛ jonɲgwe ke mboko te yi ta nje ké tɪ kelɔ mɛgwaki se na. ³⁶ Bo tɪ gwe se na, keto bo ta bɛ nda bɛjaki bɛ Njambiyɛ. Bo ta bɛ bɔnɔ bɛ Njambiyɛ, keto bo ma womiyɛ ke njoka bɛmunɲ. ³⁷ Mɔyisi tɛɲɲya nde, bomɔ ta womiyɛ ke mbɛy te yi nye lɛpima kasi mɔnɔ jeti te ε bɔ ke biye dɪte kɔ kome nye jɛba Baba Mboko nde: <Njambiyɛ te ε Abaraham, Njambiyɛ te ε Isak, Njambiyɛ te ε Yakɔp.> ³⁸ Njambiyɛ yeti Njambiyɛ bɛmunɲ na, nye Njambiyɛ te ε botu bɛte bɛ nɛ jonɲ baka. Ke yenɛ, botu bɛte bɛ ma gwe baka hɛnɛ nɛ jonɲ.» ³⁹ ε baɲa ke njoka botu bɛ ketina mɛyasi jaye lɛpɔ nde: «Yekele, wɛ lɛpima kimɔte.» ⁴⁰ Ke kɔɲte, bo kɪnɛ bɔbɛ diyɛ se nye yiɲa diyɛn na.

⁴¹ ε Yesus nje lɛpɔ nye bo nde: «Bomɔ lɛpi nde, *Krist mɔnɔ Davit

nan? ⁴² Kεto Davit ne ηguru wene ke lepɔ ke moy mekana me Besom nde: «Baba Mboko lepima nye Nyangwe Kumande wombe nde: Diyo metidyε ke mbam bo mbe ⁴³ kumɔ nde, mi siki kawule bependɔ bo tiko ke nji mekol mɔ.» ⁴⁴ Davit jebama Krist nde Nyangwe Kumande, ma Krist ta kpalo nje be monɔ wene nan?»

⁴⁵ Ke ηgimo te yi bomɔ hene ba ke woko melepi mete yi Yesus ba ke lepɔ kε, ε nye lepe nye bejeke bene nde: ⁴⁶ «Wune diy ne sɔsɔ ne botu be ketina meyasi. Bo kwadyikwe jaɲa ne nyangwe ndulen ndulen megambo ke mbombu bomɔ, kwadye sendi nde, bomɔ kε nyenɔ bo ke membey kome bomɔ diki wesidya kε. Bo kwadyikwe diyo ke bosa membey ke mēbanjo mewesidya me Beyuden, sa sendi kpasa membey ke metu medina. ⁴⁷ Bo wɛnjila meyasi hene ne mbul ke mebo me bekuso boma, diki nje kelɔ sewna meηgweta, ne bomɔ berɛ nde, bo kimɔ bomɔ. Njambiyε ta jose bo tedye bo nyangwe mebone kwɔ to te.»

21

Wete buka kusɔ nyari ke nye Njambiyε

*yasi ne temɔ ne hene
(Mk 12)*

¹ Yesus kaɲma misi berɛ nda yi botu be kusuku ba ke nye meyasi ne sadaka nye Njambiyε ke moy kpongi nyena sadaka kε. ² ε nye berɛ wete buka kusɔ nyari kε bete limbi sisi yiba kete. ³ ε nye lepe nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune kε: Buka kusɔ nya ko nya kwɔ bari hene, ⁴ keto bari hene nya buyɔ meyasi mete yi bo be no kwɔ to te kε. Yasi wete, buka kusɔ nya ko nya yasi hene te yi ba nde, a jɔnɲangwe no ke diyo mebuko mene kε.»

*Kasi mebone mete yi ta nje kε
(Mt 24; Mk 13)*

⁵ Diyo kε, ε baɲa bomɔ lepe kasi mbanjo Njambiyε. Bo ba ke lepɔ nda yo ba kimote ne kimɔ metari nε meyasi mete yi bomɔ nya Njambiyε ne sadaka kε. ε Yesus lepe nde: ⁶ «Ke metu mete yi nje kε meyasi menori hene yi wune berɛ kε kine tari wete ne wete ta diyo waka ke to jakɔsɔ kine nde, bo gbɔngula bete ke meneti na.»

⁷ ε bo diyε nye nde: «Yekele, meyasi mete ta kelna ndenen? Yo ηge ta tedye nde, meyasi mete ta be ke kelna kε?»

⁸ ε nye yeɲsa nde: «Wune diy ne sɔsɔ, ma bo nje sebile wune, keto bomɔ budyate ta nje ne dino dyembe lepɔ nde: «Mi *Krist, mi ko! Nɲimo yakama.» Wune ti berɛgwε bo na. ⁹ Kome wune ta woko kasi medyambi, woko sendi nde, bomɔ ke dese to sunɲwe ne bekum be dya, wune ti gwaki kaɲ yaɲa na, keto meyasi mete kanda si kelna. Yasi wete, yite ti tedya nde, siyna mboko ta dya ndana ndana na.» ¹⁰ ε nye lepe nye bo nde: «Kandɔ wete ta teme lu dyambi ne wete kandɔ. Kumande wete ma teme lu dyambi ne jakɔsɔ. ¹¹ Meneti ta ηgwangwa budyate. Beya mekon nε mekolɔ ta dya sendi ke budya membey. Nyangwe mekele mete yi nye wɔ nε nyangwe meyekambiyε ta kelna wule kwey. ¹² Yasi wete, ke ηgimo te yi meyasi menori ti pa kelna kε, bo ta biye wune tedye wune nyangwe mebone. Bo ta kaɲe wune tembidye ke josi ke mēbanjo mewesidya me Beyuden, nye wune ke jɔbo. Bo ta kε ne wune ke mbombu bekumande nε ke mbombu bekum keto dino dyembe. ¹³ Meyasi mete yi wune ta sanɲwa no kε ta kelɔ nde, wune lēpi meyasi mete yi wune berɛma nε yi wune duwɔ ke kasi mbe kε. ¹⁴ Dete, wune bakiɲya kimote ke dyanɔ dyanɔ nde, wune ti kanda kudye temɔ ke yasi te yi wune ta yeɲsa kε na. ¹⁵ Keto mi ta tedye wune melepi mete yi wune ta lepɔ kε, nye sendi wune dyanɔ te yi ta

kelo nde, bependo bun tí sumo kol, ho yensa yaŋa na. ¹⁶ Ko besaŋgwe bun nè benyaŋgwe bun, ko bemaŋ bun ko bejadye bun nè beso bun ta dyaŋgwe wune. Bo ta wo baŋa budyate ke njoka yun. ¹⁷ Bo hene ta beno wune keto dino dyembe. ¹⁸ Ko beko dte, nyiŋo to yun wete ne wete tí dɔmbiye na. ¹⁹ Wune ta jongwe mesisiŋ mun, nge wune disima.

²⁰ «Ke ngimo te yi wune ta beŋe nde, menjoŋ besoja ma lito Yerusalem saŋgwe ké, wune dúkwe nde, Yerusalem ta be ke yaŋgila. ²¹ Ke ngimo te yite botu bete be ta be ke meneti me Yuda baka sedyikwe kamba kè ke to mekeki. Baka be ta be ke Yerusalem baka pundu si kwà. Botu bete be ta be ke melunde baka tí nyiŋa moy dya na. ²² Keto yo ta be ngimo te yi Njambiyè ta ndeye bomo bene tedye bo mebone. A ta kelo dte, né meyasi hene te yi ba ketinate ke mekana me Njambiyè ké si tɔndu. ²³ Boma bete be ta be ne moy nè baka be ta nye bonosike beri ke ngimo te yite baka ta saŋgwa ne mebone, keto nyaŋgwe mebone ta dya ke dya. Njambiyè ta punje ngambi ne saŋgwe ne ndiŋgele kando ke hene. ²⁴ Bo ta wo bo ne kafa, biye bo ne bala kè no ke mekando hene. Botu bete be yeti ke duwe Njambiyè baka ta sɔpite Yerusalem ne mekol kumo kome ngimo te yan ta siyo ké.

*Yesus ta kala nje
(Mt 24; Mk 13)*

²⁵ «Yiŋa meyasi mete yi tedye nde, yaŋa ta dya ké ta beŋna ke yeso, beŋna ke ngwende nè besiso. Mekando hene ke to meneti ta gwe wo budyate. Bo ta diyo temo ke ngiŋ ke nyaŋgwe meduŋ me maŋ nè meduŋ me nyaŋgwe mekumbo. ²⁶ Bomo ta gwe wo ngwanŋwa balo ke takina yasi te yi ta dya ke meneti ké. Keto meyasi mete yi ne ngungudye yi diye ke kwey ké ta ngbokisa budyate. ²⁷ Ke koŋte, bo ta beŋe *Mɔno mumo ke nje ne

kulutu ne nyaŋgwe ngungudye nè nyaŋgwe meluksa. ²⁸ Kome meyasi menori ta kande dyaŋnate ké, nè wune tɔmbidya yotu kaŋe to, keto Njambiyè ta be ke jongwe wune.»

*Kano ke kasi figiye
(Mt 24; Mk 13)*

²⁹ E Yesus yekidye wete kano nye bo nde: «Wune beŋa *figiye ko mejeti hene. ³⁰ Ke ngimo te yi jɔnja membɔru me ke pundo ke mebo mete, wune ne nguru wun ke duwe nde, ngimo mbiyo ma wuta. ³¹ Dete sendi, kome wune ta beŋe nde, meyasi mete me ke dya, wune dúkwe nde, *Kando Njambiyè ma wuta. ³² Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Ko botu bete be ne jɔŋ ke ngimo te yoko baka tí gwe hene kine nde, meyasi menori dyan na. ³³ Dyobo nè meneti ta si kwà yambile, ma ndi melepi membe tí yambile wete yeso na.

Wuse komsaŋgwe metu hene

³⁴ «Wune diy ne soso ne mekele mun, ma temo yun me nje teko keto dyena medye nè gwena menjam kwà to te. Wune diy sendi ne soso, ma temo yun me nje teko keto metake ke kasi meyasi mete yi wune ta jɔŋna no ké. Wune diy ne soso, kamba yeso te me nje ngbake wune ngbaka. ³⁵ Keto yeso te ta dya ngbake bomo hene be diye ke to meneti, nda yi bo bete ne bulajama ke duku, benjanjo má nje ngbakima, yo má kawule bo. ³⁶ Dete, wune tí yaki na. Wune ngwetaŋgwe ne Njambiyè menjimo hene, né wune be ne deti te yi diyo ke meyasi mete yi ta dya ké, né wune nje tem ke mbombu *Mɔno mumo.»

³⁷ Yesus dikima tedye bomo melepi me Njambiyè ne yeso ke moy mbanjo Njambiyè. Yasi wete, ne tu a dikima kwà kè diyo ke *Keki meoliviye. ³⁸ Bomo hene dikima kè bemenmene ne sut kè mbanjo Njambiyè kè woko melepi mene.

22

¹ Ngimɔ jeso ɔyena memampa mete yi kine ngɔ kete kɛ bɔ kɛ wuta. Bo jɛbaŋgwe jeso te nde *Paska Beyuden. ² Ndana, ɛ bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nɛ botu be ketina meyasi sɔ nje nda yi bo yakama wo nɛ Yesus kɛ, keto bo bɔ kɛ kambɔ bomɔ.

³ Ndana, ɛ *Satan nyinɛ temɔ Yuda te yi bo dikima jeba sendi nde Iskariyot kɔ. A bɔ kɛ njoka bejɛke be Yesus kamɔ jɔ yiba. ⁴ Yudas kwanma kɛ kombile ngin bene bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nɛ bekum be botu be bakidya mbanjɔ Njambiyɛ yɛ beɛ nda yi nye yakama ɔyanɔgwe nɛ Yesus nye bo kɛ. ⁵ Bomɔ baka wokuma mesosa budyate. ɛ bo pɛse nde, bo ta nye nye mɔni. ⁶ ɛ Yudas jaye. ɛ nye kande saɲna kimɔ ngimɔ te yi nye ta ɔyanɔgwe nɛ Yesus kine nde, bomɔ dukwe na.

Yesus ke dye jeso Paska

bene bejɛke bene

(Mt 26; Mk 14; Jn 13)

⁷ Yeso ɔyena memampa mete yi kine ngɔ kete kɛ ɔyanɔma. Yo bɔ ngimɔ wona bonɔ besam nɛ sadaka yi medye me jeso *Paska Beyuden. ⁸ ɛ Yesus tomɛ Piyɛr bene Jan lepo nde: «Wune kɛn kombile medye me Paska te yusu, nɛ wuse dye.» ⁹ ɛ bo diyɛ nye nde: «We kwadyikwe nde, wuse kɛn kombile ba yo we?» ¹⁰ ɛ nye yeɲsa nye bo nde: «Kome wune ta kumɔ ke moy ɔya kɛ, wune ta saɲgwa nɛ wete mbam nɛ mapi mɔrɔku. Wune beɲgwe nye kumɔ ke tɔ te yi nye ta nyinɛ kete kɛ. ¹¹ Nɛ wune lɛpi nye sa tɔ nde: «Yekele ke diyɛ we nde: Mbey te yi sine bejɛke bembɛ ta dye Paska kete kɛ ba we?» ¹² A ta tedye wete nyangwe tongari nye wune ke tɔ kwey ke pay to te nɛ meyasi hɛnɛ gweya kombilate ke moyte. Yo womete yi wune ta kombile medye me Paska.» ¹³ Bo ka, ɛ bo dolɛ meyasi hɛnɛ nda yi Yesus

leɲima nye bo kɛ. ɛ bo kombile medye me Paska.

Kasi medye me Njambiyɛ

(Mt 26; Mk 14; 1Kt 11)

¹⁴ Ke ngimɔ ɔyena medye me Paska ma ɔya kɛ, ɛ nye kɛ ɔiyɔ bene botu be tomun bene yɛ ɔyena. ¹⁵ ɛ nye lepe nye bo nde: «Mi kwadya dye Paska te yoko nɛ temɔ mbe hɛnɛ sine wune ke ngimɔ te yi mi ti pa saɲgwa nɛ mebone kɛ. ¹⁶ Keto mi ke kombile lepo nye wune nde: Mi ti dye se yo na kumɔ ke ngimɔ te yi Njambiyɛ ta si tedye to ɔyena medye mete ke *Kandɔ ɔyɛnɛ.» ¹⁷ ɛ nye bu pelo nɛ tena menjam ke moyte, nye Njambiyɛ wosoko lepo nde: «Wune bonɔ yo kabitɔya, ¹⁸ keto mi ke kombile lepo nye wune nde: Ko mi ti hoɔbiye se tena menjam maka na kumɔ nde, *Kandɔ Njambiyɛ ɔyaɲ.» ¹⁹ Ke kɔɲte, ɛ nye bu mampa. Ke nye ma si nye Njambiyɛ wosoko kɛ, ɛ nye leke yo nye bo lepo nde: «Yike membundɔ membe. Yo ke nyena keto yun. Wune kɛ kelo deke dye take nɛ mi.» ²⁰ Ke medye ma siyo kɛ, ɛ nye bu sendi pelo tena menjam nye bo nda yi nye kelma nɛ mampa kɛ. ɛ nye lepe nde: «Pelo tena menjam te yike, yo jonja mbon te yi ke kelna nɛ mekiyo membe yi ke nyanja keto yun kɛ. ²¹ Yasi wete, wune dukwe nde: Mɔ te ɛ ta ɔyanɔgwe mi kɔ waka ke medye sine nye. ²² *Mɔnɔ mumɔ ta kwa gbate nda yi Njambiyɛ pɛsima kɛ. Yasi wete, mebone ta balɔ ke to mɔ te ɛ ta ɔyanɔgwe nye kɔ.» ²³ Ndana, ɛ bo kande mediyna tande yan ke kasi mɔ te ɛ yakama kelo kwalɔ mekele mete yite ke njoka yan kɔ.

Nda kwa besɔ?

(Lk 9; Mt 18; Mk 9)

²⁴ ɛ metandɔ ɔya sendi ke njoka bejɛke, keto bo kwadya duwe mɔ te ɛ kwanma besɔ ke njoka yan kɔ. ²⁵ ɛ Yesus lepe nye bo nde: «Bekumande be meneti ke ɔiyɔ nɛ bomɔ. Sendi, botu bete be name besɔ baka, bo jɛbaŋgwe bo nde kimɔ bomɔ. ²⁶ Yasi

wete ke yun, kine yaɲa dɛte na. Tomba ke njoka yun yâkanɲwe be nda jôkidɲya. Mɔ te ε dɲye ne bɛso kɔ yâkanɲwe be nda mɔnɔ mesay. ²⁷ Nda kwâ jakɔso? 'Yo mɔ te ε dɲye ke mbey mɛɲye ladɲe kɔ, ho yɔkɔ ε bɲ mɛɲye nje nye jakɔso kɔ? 'Yeti yɔkɔ ε dɲye ke mbey mɛɲye ladɲe kɔ kwâ jakɔso na? Yasi wete, mi mbe nda mɔnɔ mesay ke njoka yun. ²⁸ Wune dɲyima kpo ne kpo ke kɔn mbe ke ngimɔ te yi mi sanɲwama ne mɛbɔne ké. ²⁹ Dete, nda Saɲmbe nya mi dɛti nde, mi nâm *Kando dɲyene ké, mi sendi ke nye wune dɛti te yi namɔ yo. ³⁰ Dete, né wune dɲy dɲena, hɔbiye ke mbey kome mi dɲena ke Kando dɲyembe ké, né wune dɲy ke nyangwe membey pɛso jɔsi mɛkando kamɔ jɔ yiba be kando Isarayel.»

³¹ ε Yesus lɛpe nye Simɔn nde: «Simɔn, Simɔn, wokɔ kimɔte. *Satan dɲyima, na pɛpi wune nda yi bo pɛpe ne lesi yî bake ne njɔso te nè kopu te ké. ³² Yasi wete, mi ngwetama ne Njambiyɛ keto yɔ, ma we mɛ nje dɲyɔ kine tikɔ se temɔ ne mi na. Yasi wete, kome we ta nje yeɲsa ne kɔkɔ jaye mi ké, nɔ nyêki bɛmɔn dɛti.» ³³ ε Piyɛr lɛpe nye nye nde: «Nyangwe Kumande, ko kena jɔbɔ ko sɔn, mi gba nɛdɔ te yi kè sine we.» ³⁴ ε Yesus lɛpe nde: «Piyɛr, mi ke kombile lɛpɔ nye we nde: We ta tonɔ muka kumɔ mɛnɲa yitati nde, we yeti ke duwe mi na, mbam kube má nje kɔkɔ.» ³⁵ ε nye kè mbombu lɛpɔ nye bo nde: «Kè ngimɔ te yi mi tomma ne wune kine kom mɔni kine kobiyɛ kine menakala ké, 'ε yaɲa banɛ wune?» ε bo yeɲsa nde: «Ko yaɲa tî banɛ wuse na.» ³⁶ ε nye lɛpe nye bo nde: «Ndana yey, mɔ te ε ne kom mɔni, a bôn. Mɔ te ε ne kobiyɛ, a bôn. Ma yɔkɔ ε kine kafa kɔ dɲângwe lambɔ ne bɔmɔ nɔ. ³⁷ Keto mi ke kombile lɛpɔ nye wune nde: Mɛlɛpi mɛte yi bɔ ketinate ke mɛkana mɛ Njambiyɛ ke kasi mbe ké ta kelna gbate. Yo bɔ

ketinate nde: «Bo bɔnɲa nye nda mɔ mɛbeyɔ.» Yasi te yi yo ketinate ke kasi mbe ké ta be ke si kelna.» ³⁸ ε bejɛke lɛpe nde: «Nyangwe Kumande, mɛkafa yiba ké.» ε nye lɛpe nye bo nde: «Yakama dɛte.»

Yesus ke ngwɛta ne Njambiyɛ

ke Getsemane (Mt 26; Mk 14)

³⁹ Kɛ kɔnɛ, ε Yesus pundɛ kè ke *Keki mɛoliviye nda njɛl wene. ε bejɛke bɛne bɛngwe nye. ⁴⁰ Kɛ nye ma kumɔ mate ké, ε nye lɛpe nye bejɛke bɛne nde: «Wune ngwêtangwe ne Njambiyɛ, ma wune mɛ nje balɔ kome *Satan ta bɔbe wune ké.» ⁴¹ Kɛ kɔnɛ, ε nye jise ke keki yan kè ne nan ne mbet yaka londɔ bɛtina kusu. ε nye kuse mɛbɔn ke mɛnɛti ngwɛta ne Njambiyɛ lɛpɔ nde: ⁴² «Da, nɲɛ we kwadɲɛ, kelɔ nde, nyangwe mapi mɛbɔne mɛte yike dɲkwɛ ke to mbe. Ma, yo tî kelnaɲwe nda yi mi kwadɲɛ ké na, yo kèlnaɲwe nda yi we kwadɲɛ ké.» ⁴³ Ndana, ε wete jaki Njambiyɛ wule dɲyɔbɔ nje nye nye dɛti. ⁴⁴ Dodo sɔn dɲyima Yesus. ε nye ngwɛta ne Njambiyɛ ne tin, bɛriki punduma ke yotu ne balɔ ke mɛnɛti nda yi mɛkiyɔ dɔɲɲa nɔ ké. ⁴⁵ Kɛ nye ma si ngwɛta ké, ε nye temɛ kè kome bejɛke dɲyima ké. A dolma bo ke jakɔ, keto mɛtake kwanɲa bo. ⁴⁶ ε nye lɛpe nye bo nde: «Wune yâki keto nɲɛ? Wune tɛma ngwɛta ne Njambiyɛ, ma mɛbɔbilan nje lanɲa wune.»

Bo ke biye Yesus (Mt 26; Mk 14; Jn 18)

⁴⁷ Yesus bɔ ndi ke lɛpina dɛte ké, yaka nɔ, ngil ke dɲɔ. Yudas te ε bɔ ke njoka bejɛke bɛne kamɔ jɔ yiba kɔ be to njɔn te. ε nye kè ke kɛki Yesus, na dul numbu ne. ⁴⁸ ε Yesus lɛpe nye nye nde: «Yudas, 'we ke dɲangwe ka *Mɔnɔ mumɔ ne nje dulna numbu ne?»

⁴⁹ Kɛ botu bɛte be bɔ ke njɔn Yesus baka ma bɛnɛ yasi te yi ke

kwadye kelna ké, ε bo lɛpɛ nde: «Nyangwe Kumande, 'wuse kôtu bo ne məkafa?»⁵⁰ Ε wete ke njoka yan kote mo mesay me nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ pɛso to ne ε mbam bo bete ke meneti.⁵¹ Yasi wete, ε Yesus lɛpɛ nye bo nde: «Wune tiki, yo dɛy dɛte.» Ε nye kpoke to mbam te jonɔwe nye.⁵² Ε Yesus nje lɛpɔ nye bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nɛ bekum be botu be bakidya mbanjo Njambiyɛ nɛ betomba be dya be nja ke biyna ne baka nde: «Wune nja ne məkafa nɛ metegbe yɛ nje biye ne mi nda yi bo beɔwe ne mo gubo ké.⁵³ Mi dikima dɛyo metu hene sine wune ke mbanjo Njambiyɛ, wune ti biye mi na. Yo ndi nde, ngimo yun dyanma, bu sendi ngimo te yi *Satan.»

Piyer ke tonɔ nde, a yeti ke

*duwe Yesus na
(Mt 26; Mk 14; Jh 18)*

⁵⁴ Ke bo ma si biye Yesus ké, ε bo bu nye kɛ no ke tu nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ. Piyer dikima beɔwe bo ne nan.⁵⁵ Bo jonɔwa dite ke bembe se dɛyo ke kekite. Ε Piyer nje dɛyo sendi ke njoka yan.⁵⁶ Wete nya te ε dikima kelo mesay ke tu ko beɔma nye ke dɛyo ke keki dite. Ε nye senɔgile nye lɛpɔ nde: «Mbam ko ba sendi bene nye!»⁵⁷ Yasi wete, ε Piyer tone lɛpɔ nde: «Nyari, mi yeti ke duwe nye na!»⁵⁸ Dɛyo ne mbet ke kɔnte ké, ε wete mbam beɔwe nye lɛpɔ nde: «We sendi ke njoka botu bete.» Ε Piyer lɛpɛ nde: «Mbam, mi yeti ke moyte na!»⁵⁹ Dɛyo nda hawa wete ke kɔnte ké, ε wete mbam nje basidye lɛpɔ sendi nde: «Gbate, mbam ko ba sendi bene nye, keto nye sendi mo Galile!»⁶⁰ Ε Piyer yeɔsa nde: «Mbam, mi yeti ke duwe yasi te yi we kwadye lɛpɔ ké na!» Piyer ba ndi ke lɛpɔ dɛte ké, ε mbam kuɛe koke.⁶¹ Ε Kumande Yesus yeɔsa beɔwe Piyer ne ngon. Ε Piyer nje take

lɛpi te yi Kumande Yesus ma lɛpi nye nye nde: «We ta tonɔ muka kumo menɔa yitati nde, we yeti ke duwe mi na, mbam kuɛe ma nje koko.»⁶² Ε Piyer punde kɛ lelo budyate.

⁶³ Bembam bete be ba ke bakidye Yesus baka dikima nyeto nye, mende sendi nye.⁶⁴ Bo wotuma misi mene nje lɛpɔ nye nye nde: «Tubo mo te ε mendima we ko.»⁶⁵ Bo ka sendi mbombu yi lɛpɔ sendi yina budya melɛpi me gbutu sunɔwe ne nye budyate.

Yesus ke mbombu nyangwe

*josi Beyuden
(Mt 26; Mk 14; Jh 18)*

⁶⁶ Ke misi ma pupo ké, ε njon betomba be dya wesidya bene bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nɛ botu be tedya membonɔa. Ε bo tome bomo kɛ bu ne nye nje no ke mbey nyangwe josi yan.⁶⁷ Ε bo lɛpɛ nde: «Ige be nde, we *Krist, lɛpɔ nye wuse.» Ε Yesus yeɔsa nye bo nde: «Ige mi lɛpɛ nye wune, wune ti jaye na.»⁶⁸ Sendi, nge mi diyɛ wune mediyɛn, wune ti yeɔsa nye mi na.⁶⁹ Kande ndana *Mono mumo ta dɛyo ke mbam bo Njambiyɛ te ε ne ngunɔgudye hene ko.»⁷⁰ Ndana, ε bo hene lɛpɛ nde: «Yite nde, we Mono Njambiyɛ?» Ε nye yeɔsa nye bo nde: «Yo nda yi wune lɛpɛ ké, mi Mono Njambiyɛ.»⁷¹ Ε bo nje lɛpɔ nde: «Ige yi bo ta lɛpɔ sendi nye wuse ké? Wuse ma woko nda yi nye lepima ne numbu ne ké.»

23

Yesus ke josi ke mbombu Pilat

*nɛ ke mbombu Herod
(Mt 27; Mk 15; Jh 18)*

¹ Ke kɔnte, ε nyangwe bomo baka hene teme ne gam bu Yesus kɛ no ke yi Pilat.² Ε bo kande lɛpɔ meyasi sunɔwe ne nye nde: «Wuse dolma mbam ko ke tedye detina to nye botu be kando dyusu. A ke kidye bomo nde, bo ti gboku garama nye

*Sesar na. A ke lepɔ sendi nde, nye *Krist, nye kumande.» ³ E Pilat diye nye nde: «We kumande Beyuden?» E Yesu yensa nye nye nde: «Yo nda yi we lepe ké.» ⁴ E Pilat nje lepɔ nye bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nè ngil bomɔ nde: «Mi yeti ke beɲe mbe yiɲa mejɔsɔ ke yotu mbam kɔ na.» ⁵ Ko beko defe, bo ka ndi mbombu lepɔ ne deti kwɔ to te nde: «A ke dese to bomɔ ne tedya yasi ne kande ke Galile nè Yuda hene nje kumɔ no ndana waka.»

⁶ Ke Pilat ma woko kasi Galile ké, e nye diye nde: «Mbam kɔ mo Galile?» ⁷ Ke nye ma woko nde, Yesu wókunangwe ne Herod ké, e nye kwanɲye nye kenje nye, keto Herod ba sendi ke Yerusalem ke pɔku metu mete yite.

⁸ Ke kumande Herod ma beɲe Yesu ké, e nye sosa budyate, keto a ba ne yesidye beɲna ne njombu yaɲa, keto meyasi mete yi nye dikima woko ke kasi ne ké. Herod ba ke take sendi nde, Yesu ta kelo yiɲa meyekambiyɛ ke misi mene. ⁹ E nye diye Yesu budya mediyɛn. Ko defe, a ti yensa yaɲa nye nye na. ¹⁰ Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nè botu be ketina meyasi ba sendi te, diki pesɔ beya melepi nye ke numbu ne ne ngan. ¹¹ Herod bene besɔja bene yeliya nye wungwe nye. Bo lenja nye kpasa lambɔ. Ke kɔɲte, e Herod yokidye nye kenje Pilat. ¹² Ke kiya yesɔ te e Pilat bene Herod biye mesɔ. Ne mbombu, bo ba ne pendɔ.

¹³ Ndana, e Pilat wesidye bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nè bomɔ be kando Beyuden nè bekum ban hene lepɔ nye bo nde: ¹⁴ «Wune bonma mbam kɔ nje no ke yembe nde, a ke dese to bomɔ. Ndana ndana mi diyma nye mediyɛn ke misi mun. Yasi wete, mi ti beɲe mejɔsɔ wete ne wete ke yotu ne nda yi wune lepima ké na. ¹⁵ Herod sendi ti beɲe mejɔsɔ ke yotu ne na, yori yi nye yokidya sendi

nye njese wuse ké. Dete, mbam kɔ ti kele yiɲa yaɲa yi yakama nde, a sɔmbu sɔɲ keto te na.» ¹⁶ E Pilat lepe nde: «Yi ba defe ké, mi ta lepɔ nde, bo njuru nye, má nje sɔɲe bo ne nye.» ¹⁷ Yo ba tumbu ke yan nde, ke ngimo jeso *Paska yan hene Pilat sɔɲa bo ne mo jɔbo wete. ¹⁸ E bo hene ngbo kumbo ndi tu wete nde: «Mbam kɔ gwâki, nè sɔɲa bo ne Barabas yokidye nye wuse.» ¹⁹ Bo nyéki Barabas ke jɔbo, keto a desa to bomɔ sunɲwe ne bekum be dya nè keto wona mumɔ. ²⁰ E Pilat basidye lepina nye bomɔ, keto a kwadya sɔɲe bo ne Yesu. ²¹ Ko beko defe, bo ka mbombu kumbo nde: «Ngbako nye ke kroa. Ngbako nye ke kroa.» ²² E Pilat lepe nye bo ke menɲa yitatite nde: «Ma yo kwalɔ beya yasi te nda yi nye kelma ké? Mi ti beɲe yiɲa mejɔsɔ ke yotu ne yi yakama nde, a sɔmbu sɔɲ keto te na. Mi ta lepɔ nde, bo njuru nye, má nje sɔɲe bo ne nye.» ²³ Ko defe, bo ka ndi mbombu ne beya mekemi lepɔ nde, bo ngbâki Yesu ke kroa. E mekemi man lanɲa. ²⁴ E Pilat lepe nde, yasi te yi bo diyma ké ta kelna. ²⁵ E nye nje sɔɲe bo ne yoko yi bo nya nye ke jɔbo keto desa to bomɔ sunɲwe ne bekum be dya nè keto wona mumɔ kɔ. Yo nye yi bo ba ke kwadye. E nye nje kanɲe Yesu nye bo, né bo kel ne nye nda yi bo kwadya ké.

Bo ke bu Yesu kè ngba ke kroa (Mt 27; Mk 15; Jn 19)

²⁶ Ke ngimo te yi bo ba ke bu Yesu kwɔ no ké, e bo sangwa ne wete mbam nde Simɔn, mo Siren ke yokwe ngwan. E bo biye nye sobidye nye kroa nde, a kèndi no ke kɔɲ Yesu. ²⁷ Nyangwe ngil botu be dya nè baɲa bomari ba ke beɲgwe Yesu. Boma bete ba ke jaba wo yotu keto ne. ²⁸ E Yesu yensa beɲe bomari lepɔ nye bo nde: «Wune boma be Yerusalem, wune ti lel keto mbe na, yasi wete, wune lel keto

yun nè keto ònò ònò. ²⁹ Keto wune òkwe nde, metu ta òya yi òmò ta lèpò nde: «Bekundu nè òmari òete òe òi ja yí nye ne òònsike òeri wete yesò òaka ne mesosa.» ³⁰ Ke ògimò te yite òmò ta lèpò nye mèkeki nde: «Wune òâl ke to su.» Òo ta lèpò sendi nye mèkoru nde: «Wune mbâsi wuse.» ³¹ Ma òge òo kele òete ne òòsuna jèti, yo má nje òe nan ne sòsuna jèti?»

³² Ke ògimò te yi òo òonma Yesus kwà òò ké, è òo òy sendi òotu òe kelna nyanḡwe òeya mèkele yiòà, nè òo kè wo òo nda Yesus.

³³ Ke òo ma kumò ke mbey te yi òo jèòà nde Gòonḡo to ké, è òo ògba Yesus womete ke kroa, ògba sendi òotu òe nyanḡwe òeya mèkele òaka yiòà, wete ke kroa te wene pulò mbam òo Yesus, wete ke wene pulò gare ne. ³⁴ È Yesus lèpè nde: «Da, tikò òo ne òḡwete, keto òo yeti ke òuwe yasi te yi òo kele ké na.» Òo òonma mèlambò mène lù ke mbari yí kabidya ne yo. ³⁵ Òomò òà womete òiki òenḡe. Bekum òikima nyeto nye lèpò nde: «A òikima jonḡwe òanḡa òomò. Ma ndana, a jòḡḡwe yotu ne ne òguru wene, òge òe nde, nye *Krist te yi Njambiyè tókuma kò.» ³⁶ Òesòja òikima nyeto nye sendi. Òo kà ke kèki ne jèkidye òyanjina menjam nye nye ³⁷ lèpò nde: «Ḳge òe nde, we kumande Beyuden, jonḡwe yotu yo ne òguru wò.» ³⁸ Òo ketima yinḡa yasi ògba ke to kroa ne nde: «Yòkò kumande Beyuden.»

³⁹ Ke òjoka òotu òe kelna nyanḡwe òeya mèkele yi òo ògbama ke kroa òaka, wete toyma Yesus lèpò nye nye nde: «'We yeti *Krist na? Jonḡwe yotu yo ne òguru wò, nè we jonḡwe sendi wuse.» ⁴⁰ È yòru ndeye nye lèpò nde: «Yo òge, we ti kámbi Njambiyè na? Mbam kò ke sanḡwa ne kiya mendeya nè mèòone nda wuse. ⁴¹ Nè we nè mi, yusu yakama ne wuse òenḡwe nyanḡwe òeya mèkele musu. Ke òe mbam te yòkò, a òi kele ne òeya yanḡa

na.» ⁴² È nye nje lèpò nde: «Yesus, nè tâka mi kome we ta nje namò mbokò ké.» ⁴³ È Yesus lèpè nye nye nde: «Gbakasi yi mi lèpè nye we ké: Muka sine we ta òiyò ke *Paradis!»

⁴⁴ Yo òà ke pòku òembe yesò, è yitil kele ke to meneti hene kumò ke hawa yitati te yi òekoko. ⁴⁵ È misi mè yesò òibidya. È nyanḡwe lambò te yi òà kesate ke mbey te yi ne kiyo ke mbanjò Njambiyè ké nyaliye ke òembe. ⁴⁶ È Yesus kembe lèpò ne men ke kwey nde: «Da, mi ke yòkidye Sisinḡ mbe nye ke mèòò mò!» Ke nye ma si lèpò òete ké, è nye jeyè gwe. ⁴⁷ Ke kum òesòja te è òà womete kò ma òenḡe yasi te yi kwanḡama ké, è nye lukse Njambiyè lèpò nde: «Mbam kò òà gbate ògbenḡ mumò!» ⁴⁸ Òomò njà ne ògil yí nje òenḡe yasi te yi kwanḡama ké. Ke òo ma si òenḡe mèkele menòri ké, è òo hene kpo òo ke òeti jàòà òuwe òò. ⁴⁹ Òenḡon òe Yesus hene nè òoma òete òe òenḡwa nye kande Galile òaka òiyama ne nan òenḡe meyasi mete yi òà ke kwanḡa ké.

*Pumbuna Yesus
(Mt 27; Mk 15; Jn 19)*

⁵⁰ Wete mbam nde Yosep òà ke njonḡ nyanḡwe jòsi Beyuden. A òà kimò mumò, òe sendi ne ògbenḡ. ⁵¹ A òà mò Arimate ke meneti mè Beyuden. Sendi, a òà ke ladye *Kandò Njambiyè. A òi nye numbu ne ke mèlèpi nè ke meyasi mete yi òenḡon òene pesima ke kasi Yesus ké na. ⁵² È nye kè ke yi Pilat kè diyè munḡ Yesus. ⁵³ È Pilat jaye. È Yosep pidye munḡ Yesus ke kroa òoye ne ndòmbò òy kè ninḡwe ke mòy òonḡon te yi òo timma ke nyanḡwe tari ké. Òo òi pumbe wete mumò kete ne mbòmbu na. ⁵⁴ Yo òà yesò te yi òo òiki komsa kete ké, sendi bukwà ndi mòno ògimò ne mbet, nè *Saba kandi. ⁵⁵ Òoma òete òe òenḡwa Yesus wule Galile òaka kà tikidye Yosep ke mbey òonḡon. Òo òenḡama òonḡon òenḡe sendi nda yi

bo niŋgwa ne muŋ Yesus kete ké. ⁵⁶ Bo yókwá mate kè kombile yiŋa memuto mete yi bā ne kimo metul nè melobinda. Ke yeso Saba ma dya, ε bo wedya beŋgwe membonga man.

24

Womiya Yesus

(Mt 28; Mk 16; Jn 20)

¹ Misi pupε ke bosa yeso te ε kande jonja sonɗi, ε boma baka teme bemeɗmene ne sut, bu memuto mete yi bo kombila ké kè nɔ ke boɗɗon. ² Bo ka dolɔ nde, bo ma njeɗe tari te yi bo dibima ne numbu boɗɗon ké soɗe. ³ E bo nyiɗe ke moyte kine beɗe muŋ Kumande Yesus na. ⁴ Ke ngimo te yi bo bā ndi ke ngbakima yasi te yi kwanama ké, bo sé m semo, bembam yiba ke keki yan ne wumna melambo ne mbon mbon. ⁵ E boma gwe wo budyate sokwe membombu beɗe meneti. E bembam benori lepe nye bo nde: «Ŋge kele yi wune sa mo te ε ne jon ke mbey bemuŋ ké?» ⁶ Yesus yeti se waka na, a womiya. Wune taka yasi te yi nye lepima nye wune ke ngimo te yi nye bā nɔ ke Galile ké. ⁷ A lepima nde: «Yo kponate nde, bo ta dyaŋgwe *Mɔno mumo nye botu be mebeyo. Bo ta ngba nye ke kroa, a má nje womiye ke metu yitati.» ⁸ Ndana, ε boma nje take melepi mete yi Yesus lepima ké.

⁹ E bo yókwε ke boɗɗon kè yekidye meyasi mete yi kwanama hene ké nye bejeki kamo jo wete nè bari hene. ¹⁰ Boma bete be yekidya meyasi mete nye botu be tomun be Yesus baka bā Mariya, ngɔndu Magdala nè Yuwana nè Mariya te nyaŋgwe ne Jak nje bu boma bete be bene bo ka baka. ¹¹ Botu be tomun be Yesus ti jaye meyasi mete yi boma yekidya nye bo ké na. Bo boɗma yo nda kano. ¹² Ko dete, ε Piyer sedye kwá kè ke boɗɗon. A butumama, ε nye beɗe ndi mendombo ke meneti. Ke konɗe, ε nye ngbakima yasi te yi

kwanama ké budyate kwá nɔ kè tu dyene.

Yesus ke punje yotu nye bejeki yiba

ke nje Emayus

(Mt 28; Mk 16; Jn 20)

¹³ Ke kiya yeso te bejeki be Yesus yiba temma yi kè ke wete dya nde Emayus, londo te kilometa kamo jo wete ne Yerusalem. ¹⁴ Bo bā ke nye mesimo ke kasi meyasi mete yi kwanama hene ké. ¹⁵ Ke ngimo te yi bo bā ke nye mesimo biye ne meso dete ké, ε Yesus nje dolɔ bo toke kendi bene bo. ¹⁶ Ko dete, yiŋa yaŋa dibima misi man, ma bo me nje duwe nye. ¹⁷ E nye diyε bo nde: «Yo mesimo me nje yi wune nye kendo nɔ ké?» E bo teme ne tiŋna menɗembi. ¹⁸ Ke njoka yan yiba, ε wete nde Kleyopas yeŋsa nye nye nde: «Gba siya mo te ε diyε ke Yerusalem kine duwe meyasi mete yi kwanama ke metu mete yike ké ndi gba we nyepo?» ¹⁹ E Yesus diyε bo nde: «Yo nje yi kwanama ké?» E bo yeŋsa nye nye nde: «Yo kasi Yesus te mo Nasaret. A bā detina mo punja melepi me Njambiyε ke mekele nè ke melepi ke mbombu Njambiyε nè ke mbombu bomo hene. ²⁰ Bekum be nyena sadaka nye Njambiyε nè bekum busu boɗma nye nye bekum be Rom be diyε ne dya baka, né bo wo nye. E bo ngba nye ke kroa. ²¹ Wuse bā ne dibina temo nde, yo nye ta soɗe kando Isarayel ke beya diyɔ. Yasi wete, ne takinate yinori hene, yo me kè muka metu yitati yi meyasi mete kwanama nɔ ké. ²² Ke kimo lepinate baŋa boma ke njoka su nja leke temo su. Bo temma muka bemeɗmene ne sut kè ke boɗɗon. ²³ Yasi wete, bo ti dole muŋ ne na. Bo yókwá nje yekidye nye wuse nde, bejaki be Njambiyε punja yotu nye bo. E bejaki lepe nye bo nde, a ne jon. ²⁴ Ke konɗe, baŋa benjon busu nja kè sendi ke

bonɔnɔn. E bo beɛ meyasi ndi nda yi bomari yekidya kè. Ndi nye, bo ti beɛ nye na.»²⁵ Ndana, e Yesu lepe nye bo nde: «Wune botu bete be kine dyanɔ baka, wune yeti ke tiko temo ke meyasi mete yi botu be punja melepi me Njambiyɛ lepima ké nedo na.»²⁶ 'Yo ti be nde, *Krist sanɔngwanɔwe ne meɔne dɛte, na nje be ne meluksa mene na?»²⁷ E nye nje nembɛ kasi jonɔwe dɛne ke moy mekana me Njambiyɛ hene kande ke mekana mete yi Moyisi ketima ké kè no ke mekana me botu be punja melepi me Njambiyɛ hene.

²⁸ Ke bo ma wuta ne dya te yi bejɛke ba ke kè kete ké, e nye kele nda a ke kwa li bo. ²⁹ Yasi wete, e bejɛke jeliye nye lepɔ nde: «Yako sine wune, keto bekoko ma dya, yeso ma balo.» E nye nyiɛ tu, na kè ya bene bo. ³⁰ Ke nye ma kwa diyo bene bo ke mbey medye ké, e nye bu mampa nye Njambiyɛ wosoko leke nje bu nye bo. ³¹ Ndana, e misi man futuna, e bo nje duwe nye. Yasi wete, e nye dimbiye ke misi man. ³² E bo lepe tande yan nde: «Lepi te yi nye dikima lepɔ nye wuse ke nje nè nembina melepi mete yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ te yi nye dikima nembɛ ké ti lu wuse ke temo na?»

³³ E bo teme ndi ke kiya ngimo te yokwe kè Yerusalem dolo bejɛke kamɔ jo wete nè benjonɔ ban ke mbey wete ³⁴ ke lepɔ nde: «Kumande Yesu womiya gbate. A punja yotu nye Simɔn.» ³⁵ E bejɛke baka yiba nje yekidye sendi yasi te yi kwanama ne bo ke nje ké. Bo yekidya nda yi bo nja duwe ne nye ke ngimo te yi nye lekima ne mampa ké.

³⁶ Ke ngimo te yi bo ba ndi ke yekidye dɛte ké, bo sem semo, Yesu dyanma ke njoka yan lepɔ nye bo nde: «Wune diy ne tel!» ³⁷ E bo gwe wo ngwanɔwa take nde, bo beɛ ablasi. ³⁸ Yasi wete, e nye lepe nye bo nde: «Keto nge yi wune gwe wo ké? Keto nge yi wune be

sendi ne njel metake te yite ke moy metemo mun ké?»³⁹ Wune beɛ mebo membe nè mekol membe. Yo mi gbate gbate. Wune bobila yotu mbe, né wune beɛ kimote, keto ablasi yeti ne membundo nè meyeso nda yi mi teme no ke mbombu wun ké na.»⁴⁰ E nye lepe dɛte tɛdye ne bo mebo nè mekol mene. ⁴¹ Bo ti jaye nedo na, keto mesosa kwanma bo. Nda bo ka ndi mbombu yi ngbakima ké, e nye diyɛ bo nde: «Wune ne yiɛa yasi waka yi mumo yakama dɛye?»⁴² E bo bu bumbuna njanjo nè papi jo wete nye nye. ⁴³ E nye bu yo dɛye ke misi man.

⁴⁴ E nye nje lepɔ nye bo nde: «Ke ngimo te yi mi ba no sine wune ké, mi dikima lepɔ nye wune nde: Meyasi hene te yi ba ketinate ke kasi mbe ke moy mekana me membonga te yi Moyisi ketima nè ke moy mekana me botu be punja melepi me Njambiyɛ nè ke moy mekana me Besom ké ta kelna gbate.»⁴⁵ Ndana, e nye bute dyanɔ dyan, né bo woku ne to melepi me Njambiyɛ. ⁴⁶ E nye lepe nye bo nde: «Yo ketinate nde, *Krist ta sanɔwa ne meɔne gwe nje womiyɛ ke njoka bemun ke metu yitati.»⁴⁷ Bo ta pele nye mekando hene ne dino dɛne nde, bo yensanɔwe metemo jaye mebeyo man, né Njambiyɛ tiki bo ne ngwete. Bo ta pele kande ke Yerusalem. ⁴⁸ Wune ta yekidye meyasi mete yi wune beɛma ké. ⁴⁹ Wune dukwe nde, mi ta njese wune Kimɔ Sisij te yi Sanmbe kpoma ké ne nguru wombe. Wune diy ke moy dya kumo ke ngimo te yi wune ta bu ne nyangwe dɛti te ké. Yo ta wule ke dyobo nje ke yotu yun.»

*Yesu ke yokwe kè dyobo
(Mk 16)*

⁵⁰ E nye bu bo kè no pulo Betani. E nye kanɛ mebo kenje kwey nye bo mekombila. ⁵¹ Ke ngimo te yi nye ba ndi ke nye bo mekombila dɛte ké, e nye baka ne bo. E Njambiyɛ yokidye nye kenje dyobo. ⁵² Ke bo ma si kano

nye ké, ε ɓo yɔkwe kè Yerusalem ne
nyangwe mesosa. ⁵³Bo diyma metu
hene ke mbanjo Njambiyε yí lukse
Njambiyε.

Kimɔ Tom Yesus Krist te yi Jan ketima

Mekana mete yoko, yo Jan kete yo. Ke njoka bejete be Yesus, yo nye Yesus jekima kwadye (Jn 20:2). Dino sangwe ba nde Sebede. Jan kelma mesay bene Piyer (Bt 3). A ketima sendi yina mekana yitati (1/2/3 Jan), bu sendi mekana me Punja meyasi.

To mekana mete yi nye ketima ke tefya nde, *Krist nye Njambiyɛ. Jeko kwa kwango a kɛti yo, ne bomɔ tiki temɔ nde, Yesus nye Krist, Mɔno Njambiyɛ, ne bo be ne jongwe keto dino dyene (Jn 20:21). Ke moy mekana mene Jan ke tefye teri Yesus: Nye Mɔno Njambiyɛ. Njambiyɛ tomma nye njese ke meneti maka. E nye diki lepɔ ndi yasi te yi Njambiyɛ dikima lepɔ nye nye nde, a lepi ke.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyangwe mengabiye yitan jo yiba:

1. Yesus Mɔno Njambiyɛ, nye yi bo jeba nde Lepi ko ba kete kpo ne kpo. A nja jadye ne membundo nda bomɔ hene (kumte 1).
2. Jan te mo topuna bomɔ ke moroku ke lepɔ yasi te yi nye duwa ne ngbak ngbak ke kasi Yesus (kumte 1).
3. Yesus Mɔno Njambiyɛ ke tefye ngungudye ne ke mesay mene ke misi me bomɔ (kumte 1-12).
4. Yesus Mɔno Njambiyɛ ke tefye mekwadya ke mesay mene (kumte 13-17).
5. Yesus Mɔno Njambiyɛ nya yotu ne ne sadaka (kumte 18-19).
6. Yesus Mɔno Njambiyɛ ke punje yotu ne tefye ke kon womiya ne (kumte 20).
7. Yesus Mɔno Njambiyɛ te e womiya ko njuku jongwe (kumte 21).

Kasi Mo te yi bo jeba nde Lepi ko

¹ Piɔ te yi Njambiyɛ ti pa kuso mboko na, yoko yi bo jeba nde Lepi*^{f1}* ko ba kete. A ba bene Njambiyɛ. Lepi te ndi Njambiyɛ. ² Yoko yi bo jeba nde Lepi ko ba bene Njambiyɛ piɔ te yi Njambiyɛ ti pa kuso mboko na. ³ Yoko yi bo jeba nde Lepi ko kuse meyasi hene. Ke meyasi mete yi diyɛ ke, kine nye na, ko ma yana wete ne wete ti kusuna na. ⁴ A ba njuku jongwe, e jongwe te be mejasi mete yi bomɔ. ⁵ Ma mejasi mete ke pano ke moy yitil. Yasi wete, yitil ti jaye mejasi na.

⁶ Njambiyɛ tomma wete mbam njese. Dino dyene ba nde Jan. ⁷ A nja, na nje pel yasi te yi nye benma ne yi nye duwa ke kasi mejasi maka, ne bomɔ hene kwa ne nje yasi te yi nye pele ke yi tiko ne temɔ ke mejasi mete. ⁸ Ndi nde, gba nye ne nguru wene ti be mejasi mete na. Yasi wete, a naki, na nje lepi yasi te yi nye benma ne yi nye duwa ke kasi mejasi mete. ⁹ Mejasi mete ba gbate kpasa mejasi mete yi nje ke to meneti paniye puye nye mumɔ hene.

¹⁰ Yoko yi bo jeba nde Lepi ko ba ke to meneti. Sendi, Njambiyɛ kwanma ne nye yi kuso ne meneti. Yasi wete, botu be meneti maka ti duwe nye na. ¹¹ A ka ke dya dyene. Ko dete, bema ti jaye nye na. ¹² Yasi wete, bomɔ hene be jayma nye tiko temɔ ne nye, a kelma nde, bo naki nje be bono be Njambiyɛ. ¹³ Botu bete ti naki nje be bono be Njambiyɛ ne nje te yi membundo nda yi nyari ja ne monosike ho nda yi mbam kwadye be ne bonosike ke na. Yasi wete, yo nde, yo Njambiyɛ nye bo jonja jongwe.

¹⁴ Yoko yi bo jeba nde Lepi ko nja yensa be gba mumɔ ne membundo. E nye diyɛ ke njoka su. A ba tondunate ne ngikwa ne gbakasi. E wuse benɛ nyangwe mekele mene, nyangwe mekele mete yi Da nya Kiko Mɔno wene deti te yi kelo. ¹⁵ Jan lepima yasi te yi nye duwa ke kasi ne, e nye kembidya lepɔ

nde: «Yo nye yi mi dikima lepo nde: <Yoko e ta nje ke kon mbe ko kwam mi, keto nye kete kpo ne kpo. Yasi wete, mi njaki nje mbe njime.> »¹⁶ Wuse hene bonma kwalo kimo meyasi hene te yi yo tondunate ke moy temo ne ke.¹⁷ Njambiyee kwanma ne Moyisi yi nye ne wuse membonga mene. Yasi wete, yi tedye ngikwa ne gbakasi nye bomo, a nja kwam ne Yesus Krist.¹⁸ Ko mumo wete ne wete ti bene Njambiyee wete yeso, soje ndi Kiko Mono Njambiyee, nye e diye bene Sangwe nda kol bene jon ko, yo ndi nye kelma nde, bomo dukwe nye.

Kasi Jan te mo topuna bomo

*ke moroku
(Mt 3; Mk 1; Lk 3)*

¹⁹ Wete yeso bana bekum Beyuden be Yerusalem tomma bana botu be nyena sadaka nye Njambiyee ne bana botu be kando *Levi ke diye Jan nde: «We, we nda?» E Jan lepe yasi te yi nye duwa ke.²⁰ E nye yensa ne sansan kine sodye yaja na lepo nde: «Mi yeti mbe *Krist na.»²¹ E bo nje diye nye nde: «We ba nda, we Eli?» E nye lepe nde: «Ko na, mi yeti Eli na.» E bo ke mbombu diye nye nde: «We mo punja melepi me Njambiyee te yi bo dikima lepo nde, a ta nje ko?» E nye yensa nde: «Be.»²² E bo nje diye nye ndana nde: «We ba nda? Lepo nye wuse, keto wuse yakanawe ke lepo nye botu bete be tomma wuse baka. Ndana, we ne nguru wo lepi nde, we nda?»²³ E Jan lepe nde: «Mi mbe mo te yoko yi Esayi te mo punja melepi me Njambiyee lepima nde: <Wete mumo ke kembidya ke moy kongor nde: Wune tembidya nje Baba Mboko ne ngben.> »²⁴ Botu bete yi bo tomma baka ba ke njon *Befarisg.²⁵ E bo diye Jan nde: «Ige be nde, we yeti *Krist ho Eli ho mo punja melepi me Njambiyee, ma keto nge yi we nje tope bomo ke moroku ke?»²⁶ E Jan yensa nye bo nde: «Mi topa mbe bomo ke moroku. Yasi wete,

yo ne wete mumo ke njoka yun yi wune yeti ke duwe na.²⁷ Mo te ta nje ke kon mbe. Yasi wete, mi ti yaka wunje kol menakala ke kol ne na.»²⁸ Meyasi mete kwanngwe ke wete mbey nde Betani ke nginje Yurdg, ke mbey te yi Jan dikima tope bomo ke moroku ke.

Jan ke lepina ke kasi Yesus

²⁹ Misi pupa Jan beta Yesus ke nje ke yene. E nye lepe nde: «Ne beta *Mono Sam Njambiyee e soje mebeye me botu be meneti maka ko!»³⁰ Yo nye yi mi dikima lepo mbe kasi ne nde: «Ke kon mbe, wete mumo ta nje, nye kwam mi, keto nye kete kpo ne kpo. Yasi wete, mi njaki nje mbe njime.»³¹ Ke yembe, mi ti be ke duwe teri ne na. Yasi wete, mi nja ke mesay me topuna bomo ke moroku, ne botu be kando Isarayel duwe ne nye.»³² E Jan ke mbombu lepo ne sansan nde: «Mi benma Kimo Sisin ne misi membe ke piye wule dyobo nda pepo nje diyoo ke yotu ne.»³³ Ke yembe, mi ti be mbe ke duwe teri ne na. Yasi wete, yoko e tomma mi nde, mi njaki tope bomo ke moroku ko lepima nye mi nde: «Mo te yi we ta bene Kimo Sisin ke piye nje diyoo ke yotu ne ko, yo nye ta tope bomo ke Kimo Sisin.»³⁴ Mi benma mbe nye ne gba misi membe, e mi lepe nde: Yoko Mono Njambiyee!»

Yesus ke toke bosa bejeko bene (Mt 4; Mk 1; Lk 5)

³⁵ Ya tu wete ke kante, e Jan be ndi ke kiya mbey te yi nye dikima ke kete ke bene bana bejeko bene yiba.³⁶ Ndana, ke nye ma kaje misi bene Yesus ke kwam ke, e nye lepe nde: «Ne beta, *Mono Sam Njambiyee ko!»³⁷ Bejeko bene benori yiba wokuma yasi te yi nye lepima ke, e bo teme bengwe Yesus.³⁸ Ke Yesus ma yensa ke, a beta, bo ke bengwe nye. E nye diye bo nde: «Wune san nge?» E bo yensa nye nye nde: «Rabi,» yite nde yekele, «we diy diyoo we?»³⁹ E nye lepe nye bo nde: «Wune njaki bene.»

Dete, ε βο κὲ κε βεηε mbey ne. Ε βο kwanɔye bukwe yeso te bene be Yesus. Yo ba ke poku ngimo yini te yi bekoko.

⁴⁰ Ke njoka bejeka baka yiba be wokuma yasi te yi Jan lepima, ε βο teme bengwe Yesus baka, Andere te man ne Simon Piyer ba ke njokate. ⁴¹ Ke kante, ε Andere kwa nedo ke dolo man wene Simon lepɔ nye nye nde: «Wuse beɓma Mesi,» yite nde *Krist. ⁴² Ε nye bu Simon kè no ke yi Yesus. Ε Yesus kanje misi beɓe Simon lepɔ nde: «Dino dya nde Simon, dino songwe nde Jan. Bo ta jeba we nde Sefas, yo Piyer, yite nde tari.»

⁴³ Misi pupɛ ε Yesus pɛse nde, a ke kwa kè Galile. Ε nye sangwa ne wete mbam nde Filip. Ε nye lepɛ nye nye nde: «Bengwe mi.» ⁴⁴ Filip ba mo dya Betsayda, dya be Andere bene Piyer. ⁴⁵ Ke kante, ε Filip kwa sangwa bene Nataniyel. Ε nye lepɛ nye nye nde: «Wuse beɓma mo te yi Moyisi ketima yasi ke kasi ne ke mekana me membonɓa me Njambiyɛ te yi nye ketima ké. Botu be punja melɛpi me Njambiyɛ lepima sendi kasi ne. Mo te, yo Yesus te mono Yosep, dya dyene ke Nasaret.» ⁴⁶ Ε Nataniyel yeɓsa nye nye nde: «Kimo yasi te nda yakama wule ke Nasaret ko?» Ε Filip nje yeɓsa nye nye nde: «Inja nje beɓe.»

⁴⁷ Yesus beɓma Nataniyel ke kè ke yene. Ε nye lepɛ ke kasi ne nde: «Yoko gba mono kando Isarayel ne yotu. Ko mono yekambiyɛ te yi sebila mumo yeti ke yotu ne na.» ⁴⁸ Ε Nataniyel diyɛ nye nde: «We dukwe mi we?» Ε Yesus yeɓsa nye nye nde: «Piɓo te yi Filip ti pa jeba we na, ke ngimo te yi we ba ke nji *figiyɛ ké, mi beɓma we.» ⁴⁹ Ε Nataniyel yeɓsa nye nye nde: «Yekele, we Mono Njambiyɛ, we Kumande Isarayel.» ⁵⁰ Ε Yesus lepɛ nye nye nde: «Yo keto mi lepima nye we nde, mi beɓma we ke nji *figiyɛ, yori yi we tike ne temo ndana ne mi ké? Ma we ta beɓe yiɓa nyanɓwe mekele kwa yike.» ⁵¹ Ε

Yesus kè mbombu lepɔ nye nye nde: «Gbakasi yi mi lepɛ nye wune ké: Wune ta beɓe dyobo nyase, beɓe bejaki be Njambiyɛ ke kè kwey piye yaka ne to *Mono mumo.»

2

Yesus ke yeɓsa moroku ne menjam

ke Kana

¹ Ya metu yiba ke kante, ε yo be ne yiɓa jeso gwaki ke Kana ke Galile. Nyanɓwe ne Yesus ba kete. ² Bo jebama sendi Yesus bene bejeka bene ke jeso gwaki te. ³ Diyo ké, ε menjam siye ke mbey jeso. Ε nyanɓwe ne Yesus nje lepɔ nye nye nde: «Menjam siya.» ⁴ Ε Yesus yeɓsa nye nye nde: «Nyari, sine we ne lepi te nda? Ngimo te yembe ti pa dya na.» ⁵ Ε nyanɓwe lepɛ nye botu be mesay nde: «Yasi hene te yi nye ta lepɔ nye wune, nè wune kèl yo.» ⁶ Yinori nyanɓwe membe yitan jo wete yi bo kelma ne tari ké ba womete. Membe mete dikima be ne moroku te yi Beyuden dikima kito ne yotu nda yi membonɓa me mison yan dikima tedye ke. Mbe te wete yakama bu mendaki nda gomay wete ne numbu te. ⁷ Ndana, ε Yesus lepɛ nye botu be mesay nde: «Wune taya moroku tonje membe menori.» Ε bo taye moroku tonje membe ne letete. ⁸ Ε nye nje lepɔ nye bo nde: «Wune taya yo ndana ne mbet kè nye mo te ε diyɛ ne kabina medye ko.» Ε bo taye kè nye nye. ⁹ Ε nye bobɛ moroku menori yi ma lingwe menjam ké, ma a ti duwe ne mbey te yi menjam mete wulma nje no ké na. Yasi wete, botu be mesay, bo botu bete be tayma moroku baka duwa to te kimote. Ndana, ε nye kwa kè jeba mbam te ε kelma gwaki ko lepɔ nye nye nde: ¹⁰ «Ke kabina menjam hene, bo kanda kabɔ kimo menjam nye bomo. Ke kante, bo ma nje nye bo yike yi ti kumo nyoro ké njime, ke misi man me ke linja.

Ma yasi wete, we bakidya yo kimo menjam yi ladiye ne ngimo te yoko.»

¹¹ Ke njoka meyekambiyε hene te yi Yesus kelma kε, a kanda ne yoko yi nye kelma ndana ke Kana ke Galile ko. Dete, a tedya nyanɗwe deti ne, ε bejεke bene tike temo ke yene. ¹² Ke kɔnɗe, ε Yesus seliye kε ke Kapernawum bene nyanɗwe nε bemaɗ nε bejεke bene. Bo kwanɗya ndi mono metu ne mbet mate.

Yesus ke dufye botu be dyanɗwa meyasi ke mbanjo Njambiyε (Mt 21; Mk 11; Lk 19)

¹³ Ke ngimo te yite jeso *Paska Beyuden ba ke wuta. ε Yesus kwa kε ke Yerusalem. ¹⁴ Ke nye ma dya ke mbanjo Njambiyε kε, a dol bomo ke dyanɗwe meyasi, be dyanɗwe benday, be dyanɗwe besam nε be dyanɗwe bepepo. A dolma sendi botu be senjina moni ke diyɔ. ¹⁵ Ndana, ε nye bu mekol boye kelo ne njambala dufye bo hene punje womete bene besam ban nε benday ban. ε nye si wanjo moni me botu be senjina moni tindo metebel bete ke meneti. ¹⁶ ε nye lεpe nye botu be dyanɗwa bepepo nde: «Wune lɔndu ne meyasi mete yike waka. Wune ti yensanɗwe tu Saɗmbe ne tu mejeɗ na.» ¹⁷ Ndana, ε bejεke bene nje take lεpi te yi yo ketinate ke moy mekana me Njambiyε kε. Yo ketinate nde: «Mi kwadya tu dyo ne temo mbe hene. Yo ta kelo nde, mi sɔmbu soɗ keto te.»

¹⁸ Ke baɗa bekum Beyuden ma beɗe dete kε, ε bo diyε nye nde: «Yo kwalo meyekambiyε te nda yi we ta kelo yi tedye ne wuse nde, bo nya we deti te yi kelo meyasi mete yi we kele kε?» ¹⁹ ε Yesus yensa nye bo nde: «Wune yanɗgila mbanjo Njambiyε te yike, ndi ke metu yititi mi ta si sumo yo ne koko.» ²⁰ ε bekum Beyuden nje lεpo nde: «Sumna mbanjo Njambiyε te yike boɗma wuse pɔke mesew kamoni jo yitan jo wete. 'We lεpi gba nde, we

ta nje sumo yo ndi ke metu yititi nde?» ²¹ Yasi wete, Yesus ti lεpi kasi mbanjo Njambiyε na, a lεpi ne yotu ne ne nguru wene. ²² Ndana, ke ngimo te yi Yesus ma nje womiye ke njoka bemuɗ kε, ε bejεke bene take lεpi ke yi nye dikima lεpo kε. ε bo tike temo ke meyasi mete yi yo ketinate ke mekana me Njambiyε kε, tiko temo sendi ke lεpi te yike yi Yesus lεpima kε.

²³ Ke ngimo te yinori yi Yesus ba ke Yerusalem ke jeso *Paska Beyuden kε, ε budya bomo tike temo ne nye, keto bo beɗma meyekambiyε mete yi nye dikima kelo kε. ²⁴ Yasi wete, Yesus ti tike temo ke yan na, keto a ba ke duwe bo hene kande nyiɗo to kumo nyey kol. ²⁵ Ke yene, yo ti be nde, wete mumo paɗ pa lεpo yiɗa yaɗa te yi mo te duwa ke kasi wete mumo nye nye na. Keto nye ne nguru wene duwa yasi te yi diyε ke moy temo mumo kε.

3

Yesus bene Nikodem

¹ Wete mbam ba ke njoɗ *Befarisε nde Nikodem. A ba sendi wete kum ke njoka Beyuden. ² ε nye kε wete yeso ne tu ke yi Yesus lεpo nye nye nde: «Yekele, wuse duwa nde, we nyanɗwe mo tedya membonɗa me Njambiyε. Njambiyε tomma we njese, keto mumo wete ne wete ti yaka kelo kwalo meyekambiyε mete yi we kele kε, nge Njambiyε ti be ke yene na.» ³ ε Yesus yensa nye nye nde: «Gbakasi yi mi lεpe nye we kε: Nge mumo ti jadye ne koko na, a ti yaka beɗe *Kando Njambiyε na.» ⁴ ε Nikodem nje diyε nye nde: «Iɗge mumo si jombe, a yakama kelo nan yi jadye no ne koko? 'A yakama yokwe sendi nyiɗe moy nyanɗwe nje jadye ne koko?» ⁵ ε Yesus yensa nye nde: «Gbakasi yi mi lεpe nye we kε: Nge mumo ti jadye ne koko ne nje te yi moroku, jadye sendi ne nje te yi Kimo Sisiɗ na, a ti yaka

nyinje ke Kando Njambiyε na. ⁶ Yasi te yi wule ke yi mumo ne nje te yi membundo βεnnaŋgwe βone ndi nde, yo wula ke yi mo membundo. Yasi wete, yasi te yi wule ke yi Kimo Sisiŋ βεnnaŋgwe βone, ndi nde, yo wula ke yi Kimo Sisiŋ. ⁷ We ti ηgbakimaŋgwe lepi te yi mi lepi ma nye we nde: «Wune yakaŋgwe jadye ne koko ke» na. ⁸ Pupo kwaŋ ke mbey hene te yi nye kwadye kwa kete ke. We ke woko nda yi yo mungula no ke. Ma yasi wete, we yeti ke duwe mbey te yi yo wulma kete ne mbey te yi yo ke kete ke na. Yo kwaŋnaŋgwe ndi sendi dete ke yi mumo hene ε jadye ne nje te yi Kimo Sisiŋ ko.» ⁹ E Nikodem nje diyɔ diyε nye nde: «Yo yakama kwaŋna nan?» ¹⁰ E Yesus yeŋsa nye nye nde: «Gba we nyanŋwe mo tedya membonga me Njambiyε ke kando Isarayel, 'we ke ndekima meyasi menori? ¹¹ Gbakasi yi mi lepe nye we ke: Wuse lepi yasi te yi wuse duwa, yekidye yasi te yi wuse βenma. Ko dete, ko wune yeti ke jaye tiko temo ke melepi mete yi wuse nje lepo ke meyasi mete ke na. ¹² Mi lepinama ke meyasi mete yi kwaŋna ke to meneti waka ke nye wune, ma wune ti jaye tiko temo kete na. Ndana, ηge be nde, mi lepinanŋwe ke meyasi mete yi βeŋe kasi dyobo ke nye wune, ηge ta nje kelo nde, wune jaya tiko temo ke melepi mete? ¹³ Kine mumo wete ne wete ε bendima ke dyobo na, soŋe ndi yoko ε piya wule dyobo ko. [Mo te, yo *Momo mumo ε diyε ke dyobo ko.] ¹⁴ Ke ηgimo te yi Moyisi ba no ke koŋgor ke, ε nye bu yekambiyε nyonje nye ke jeta tembidyε ke kwey. Yo ndi dete sendi yi bo yakaŋgwe kelo ne Momo mumo tembidyε ke kwey. ¹⁵ Yo yakaŋgwe kelna dete, ne mumo hene ε tike temo ne nye ko be ne jongwe te yi kpo ne kpo. ¹⁶ Yo nde, Njambiyε jekima kwadye botu be meneti maka, ε nye nye ne Kiko Momo wene. Dete, mumo

hene ε ta tiko temo ne nye, a ti gwe yambile na. Yasi wete, a ta be ne jongwe te yi kpo ne kpo. ¹⁷ Keto, Njambiyε ti ma njεsikwe Momo wene ke meneti maka, na nje jose bomo na. Yasi wete, a tomma nye njese nde, na kwa ne nje ne jongwe ne bo. ¹⁸ Mo te ε tike temo ne nye, Njambiyε yeti ke jose nye na. Ma yasi wete, yoko ε diyε kine tiko temo ne nye, Njambiyε ma jose nye, keto a ti tike temo ke yi Kiko Momo Njambiyε na. ¹⁹ To josi te yo nde, mejasi nja ke to meneti. E bomo yokwe kwadye yiti senje mejasi, keto bo kwadyikwe kelo ndi beya mekele. ²⁰ Yo nde, mumo hene ε kele ndi beya mekele ke beno mejasi. A ti njaki ke puye na, kamba mekele mene nje pundo puye. ²¹ Yasi wete, mumo hene ε wokuna ne Njambiyε kelo meyasi ne ηgben, mo te njaki ke puye, ne bomo βeŋ gbate nde, a kel meyasi nda yi Njambiyε kwadye ke.»

Jan ke basidyε lepi ke kasi Yesus

²² Ndana, ke koŋ meyasi menori, ε Yesus teme kwa bene bejεke bene ke ke meneti me Yuda. E nye kwaŋdye budya metu mate bene bo diki tope bomo ke moroku. ²³ Ke ηgimo te yite Jan ba sendi ke diki tope bomo ke moroku ke wete mbey nde Enoŋ ke keki Salim. Jan dikima ke mate, keto moroku ba budyate mate. Dete, bomo dikima ke, ε nye diki tope bo ke moroku. ²⁴ Yo kwaŋnama dete, keto ke ηgimo te yite bo ti pa nye Jan ke jobo na.

²⁵ Ndana, ε wete mo Beyuden be ne metando bene baŋa bejεke be Jan ke kasi meweya mesembo te yi membonga man tedye ke. ²⁶ E bo teme ke dolo Jan lepo nye nye nde: «Yekele βeŋa, mo te yi wune nye ba ke ηginje Yurdε yi we dikima lepo kasi ne nye bomo ko me ne ke tope bomo ndana ke moroku. Ma bomo hene ke si lekwe ke pe yene.» ²⁷ E Jan yeŋsa nde: «Ŋge Njambiyε ti nye mumo deti na, a ti yaka kelo

yaŋa na. ²⁸ Wunε ne ηguru wun yakama lepɔ yasi te yi mi lepima ké. Wunε wokuma nda yi mi lepima nde: Mi yeti mbe *Krist na. Yasi wete, Njambiyε kandima tomɔ mi nde, mi kwân mbombu ne nyε.» ²⁹ E Jan kè sendi mbombu lepɔ nde: «Nya gwaki wókunangwe ne mbam gwaki. Ma sɔ ne mbam gwaki díy ne díyɔ ke kɛki sɔ wene yí leŋgwe metɔ ke yasi te yi nyε lepε ké. A ne mesosa budyate komε nyε woke men mbam gwaki ké. Njena nyanŋwe mesosa yi mi nɔ ndana ké, yo kwalɔ mesosa te yite.» ³⁰ E Jan kè mbombu lepɔ nde: «Mεkele mene d̂ku d̂ko kè nɔ mbombu, nè yembe ŷkwe sine sina.»

Yesus wúla kwey nje nɔ

³¹ «Yɔko ε wule kwey nje nɔ ko kwá bomɔ hene. Mɔ meneti maka ndi mɔ meneti, a lépi ndi sendi yasi te yi beŋε meneti. Yɔko ε wule d̂yobo nje nɔ ko kwá bomɔ hene. ³² Mɛyasi mete yi nyε beŋma nè yi nyε wokuma, yo yite yi nyε lepε nyε bomɔ. Ma ko mumɔ wete ne wete yeti ke jaye tiko temɔ ke mɛlepi mete yi nyε lepε ké na. ³³ Mumɔ hene ε ma jaye tiko temɔ ke mɛlepi mete yi nyε lepε ké ma pesɔ gbate nde, Njambiyε nyε yɔko ε lepε gbakasi. ³⁴ Yo nde, yɔko yi Njambiyε tomma ko lépi ndi mɛlepi mε Njambiyε, keto Njambiyε tonja Sisij ne ke yotu ne ndi tu wete. ³⁵ Saŋgwe ke kwadyε Mɔnɔ, ε nyε nyε nyε d̂eti te yi namɔ mɛyasi hene. ³⁶ Mɔ te ε tike temɔ ne Mɔnɔ, mɔ te ne jonŋwe te yi kpo ne kpo. Ma yɔko ε kele mbandɔ kine tiko temɔ ne Mɔnɔ, mɔ te tí be ne jonŋwe te na. Yasi wete, ηgambi Njambiyε ta díyɔ ndi ke to ne, bonε kete.»

4

Yesus ke lepɔ mɛlepi mε Njambiyε

nyε wete nyari ke Samari

¹ Yesus duwá nde, *Befarisε wokuma nde, a ma b̂y bomɔ budyate kenje ke kon ne kwá Jan,

wokɔ sendi nde, a ke tɔpe bomɔ budyate ke mɔrɔku kwá nyε. ² Ke yinɔri hene, ko Yesus tí tɔpe mumɔ ne bɔ ne ke mɔrɔku na, yo b̂a bejeke bene. ³ Ndana, ke Yesus ma duwe d̂ete ké, ε nyε duwe ke Yuda yɔkwe ne kɔko kè Galile. ⁴ Yi yɔkwe kè nɔ Galile, ε nyε pesε nde, a yákanŋwe kwá ne Samari.

⁵ Ndana, ε nyε kwá kumɔ ke kɛki wete d̂ya nde Sikar ke Samari. Dya te b̂a ke kɛki pel meneti mete yi Yakɔp ma nyéki mɔnɔ wene Yosep ne likɔ ke metu mε mbombu ké. ⁶ Nŋε Yakɔp b̂a womete. Nda yotu Yesus b̂a katinate ne kendi ké, ε nyε kwá díyɔ metidyε ke kɛki ηgε. Yo b̂a ke pɔku bembe yeso.

⁷ Yaka nɔ, wete nya Samari ke nje taye mɔrɔku. E Yesus lepε nyε nyε nde: «Nyeko mi mɔrɔku, né mi hɔbiye.» ⁸ Yinɔri bejeke bene ma kè ke moy d̂ya kè bomɔ mɛd̂ye. ⁹ E nya Samari ko nje díyɔ lepɔ nyε nyε nde: «'Gba we mɔ Beyuden njáki diyε mi ηgɔndu Samari mɔrɔku ne nje te yin?» Nya ko lépi d̂ete, keto Beyuden bene botu be Samari b̂a nda nja mbo bene d̂ite. ¹⁰ E Yesus yeŋsa nyε nyε nde: «We má dukwe yasi te yi Njambiyε nyε ké, duwe sendi mɔ te ε lepε nyε we nde: <Nyeko mi mɔrɔku, né mi hɔbiye ko,> ma yo gba we jombe mɔrɔku ke bɔ ne. Ma nyε nya we mɔrɔku mete yi kele nde, mumɔ b̂êki ne jonŋwe ké.» ¹¹ E nyari lepε nyε nyε nde: «Nyanŋwe mbam, mapi te yi we ta taye ne mɔrɔku yeti. Sendi, mbey tayna mɔrɔku ne hebebe. Ma we ta nje b̂y ba mɔrɔku mete yi kele nde, bomɔ b̂êki ne jonŋwe ké we? ¹² Saŋmbambo wusu Yakɔp tikima wuse ne ηgε ke. Nyε ne ηguru wene nè bonɔ bene nè betiter bene hɔbiya ndi mɔrɔku mε ηgε ko. Ma ndana, 'we táka gba nde, we kwá nyε?» ¹³ E Yesus yeŋsa nyε nyε nde: «Mumɔ hene ε hɔbiye mɔrɔku mete yike ta kè mbombu gwe yesidyε. ¹⁴ Yasi wete, mɔ te ε ta hɔbiye mɔrɔku mete

yi mi ta nye nye ké tí gwe se yesidyé wete yeso na. Yo nde, móròku mete yi mi ta nye nye ké ta nje òe ke yotu ne nda ngg te yi sokula ké, kelò nde, a òéki ne jonḡwe te yi kpo ne kpo.» ¹⁵ E nyari yeṅsa nye nye nde: «Nyangwe mbam, nyeko mi móròku mete yite, ma mi nje kè mbombu gwe yesidyé yí kala nje sendi waka nje taye móròku.» ¹⁶ E Yesus nje lepò nye nye nde: «Ken jeḡa njonḡ, nò yòkwe nje sendi waka.» ¹⁷ E nyari yeṅsa nde: «Mi yeti ne mbam na.» ¹⁸ E Yesus lepe nye nye nde: «Yi we lepe ké, gbakasi. We yeti ne mbam gbate na, keto ke jonḡwe dya, we ma òe ne òembam kumò yitan. Mbam te yi wune nye jonḡna ndana kò, yeti njonḡ na. Yasi te yi we lepima ké, yo gbakasi.» ¹⁹ Ndana, e nyari yeṅsa nye nye nde: «Nyangwe mbam, mi ke òeṅe nde, we wete mò punja meḡepi me Njambye. ²⁰ Besanmbambo busu òíkima kanò Njambye ke gba keki te yòkò. Yasi wete, wune Beyuden kpál lepò yun nde, mumò hene yàkanḡwe kanò Njambye ndi ke Yerusalem.» ²¹ E Yesus yeṅsa nye nye nde: «Nyari, jaya yasi te yi mi lepe nye we ké kimòte. Ngimò ke nje yi wune tí kanò se Saḡwe Njambye ko ke keki te yòkò ko ke Yerusalem na. ²² Wune òotu òe Samari yeti ke duwe yasi te yi wune kané ké na. Ma wuse kán su yasi te yi wuse ke duwe. Keto nje jonḡwe wúla ke yi Beyuden nje nò. ²³ Yasi wete, ngimò ke nje, yo ma si dya, ngimò te yi gba kpasa òotu òete òe kané Saḡwe Njambye ta kanò nye ne nje te yi sisiḡ nè gbakasi. Keto saḡwe Njambye sán kwalò òotu òete òe kané nye ne nje te yite. ²⁴ Njambye, nye Sisiḡ. Dete, òomò òe kané nye, òo yàkanḡwe kanò nye ne nje te yi sisiḡ nè gbakasi.» ²⁵ E nyari yeṅsa nye nye nde: «Mi duwà nde, Mesi, yite nde *Krist ta nje. Komé nye ta nje ké, a ta nembé to meyasi hene nye wuse.» ²⁶ E Yesus lepe nye nye

nde: «Gba mi kò, mò te yi we lepe kasi ne kò, gba mi e lepina nye we kò!»

²⁷ Yaka nò, òejeke òene ke yòkwe. E òo ngbakima yi òeṅe nde, Yesus ke lepina òene nyari. Ko òete, mumò wete ne wete tí òute numbu lepò nde: «We òiya òa nye ḡe?» ho nde: «Yo lepi te nda yi wune nye lepe ké?» ²⁸ Ndana, e nyari tike mapi tayna móròku womete kwà kè ke mòy dya lepò nye òomò nde: ²⁹ «Wune njàki òeṅe ndi wete mbam. A lepima meyasi hene te yi mi kelma ke jonḡwe dyembe ké nye mi. 'Mbam te yeti *Krist na?» ³⁰ Ndana, e òo punde duwe ke mòy dya kè kome Yesus òa ké.

³¹ Ke ngimò te yite òejeke òa ke ḡweta ne Yesus lepò nde: «Yekele, pa dya wa.» ³² Yasi wete, e nye yeṅsa nye òo nde: «Mi ne meḡye te yi dya, ma wune yeti ke duwe meḡye mete na.» ³³ E òejeke lepe tanḡe yan nde: «'Yite nde, wete mumò ma njese nye yiḡa meḡye?» ³⁴ E Yesus nje lepò nye òo nde: «Meḡye membe, yo nde, mi kèl yasi te yi Mò te e tomma mi kò kwadye, tonje sendi mesay mene. ³⁵ 'Wune ti lépi lepò nde: «Bukwà ndi ḡwende yini, né òo kandi soḡna nyambi ke ḡwan na?» Ne lèḡwe metò, mi ke lepò nye wune nde: Wune kàḡa misi òeṅe ne meḡwan. Nyambi ma òeto, ngimò soḡnate ma yaka. ³⁶ Mò te e soḡe nyambi kò ke dolò nduku mesay mene ke òo masa mesay. A soḡa nyambi te yi ma òeto ké, né yo òiy kpo ne kpo. Dete, né mò te e òe òeko kò òe ne kiya mesosa òene yòkò e soḡe soḡa kò. ³⁷ Lepi te yi òo lepe nda kanò nde: «Mò te e òe òeko kò òele, ma yòkò e soḡe soḡa kò òele» ké, lepi te gbakasi. ³⁸ Ke òe mi, mi tomma wune kè soḡe nyambi kine pa òeṅe òone nè mesay ne mbombu na. Baḡa òeḡma òone ne mesay, e wune nje kè yun mbombu ne mesay man.»

³⁹ Ke njoka òotu òe Samari,

budfyate tikima temo ke yi Yesus, keto lepi te yi nyari lepima ké. A lepima nye bo nde: «Mbam te lepima meyasi hene te yi mi kelma ke jongwé dyembe ké nye mi.» ⁴⁰ Ke botu be Samari ma kè dolo Yesus ké, ε bo ηgweta ne nye nde, a kwâñdya mono metu bene bo ke dya dyan. E nye kwandye metu yiba bene bo. ⁴¹ E banja budfyate botu be Samari nje tiko sendi temo ke yene, keto lepi te yi nye lepima ké. ⁴² E bo lepe nye nyari nde: «Wuse ti tiki temo ndana ke yene, keto yasi te yi we yekidya nye wuse ké na, yo keto wuse wokuma yasi te yi nye lepima ké ne meto musu, duwe sendi nde, yo gba nye Mo te ε jongwé botu be meneti maka.»

⁴³ Ke konj metu menori yiba, ε Yesus teme kwà kè ke Galile. ⁴⁴ A kwàn kè mate, keto nye ne ηguru wene dikima lepò nde, bo ti jáya mo punja melépi ke ηgbak ηgbak dya dyene na. ⁴⁵ Ndana, ke nye ma dya ke Galile ké, ε botu be Galile bu nye kimote, keto bo beηma meyasi hene te yi nye kelma ke Yerusalem ke ηgimo jeso *Paska Beyuden ké, keto bo sendi kà ke jeso.

Yesus ke sidye kon wete mono

nyangwe soja

⁴⁶ E Yesus teme yokwe ne koko kè Kana ke Galile ke mbey te yi nye ma yeηsangwe moroku ne menjam ké. Wete nyangwe soja kumande dya ba ke Kapernawum. Monò wene, monò mbam ba ke konò. ⁴⁷ Ke nyangwe soja ko ma woko nde, Yesus wulma Yuda dya ke Galile ké, ε nye teme kè beηe nye ηgweta ne nye nde, a kèn kè jongwé monò wene, keto a ba nedo ne sonj. ⁴⁸ E Yesus nje lepò nye nye nde: «Ke yun, ke wune ti pa beηe meyekambiye nè nyangwe mekele na, wune ti tiko temo ne mi na.» ⁴⁹ E nyangwe soja ko yeηsa nde: «Nyangwe mbam, pa kumo nedo ke tu mbe ke ηgimo te yi monmbe ndi ke soso ké.» ⁵⁰ E Yesus lepe nye nye nde: «Kwangò, monò

wò ma ju.» Mbam ko tikima temo ke lepi te yi Yesus lepima nye nye ké. E nye toke nje kwà. ⁵¹ Ndana, ke ηgimo te yi nye ba ke nje ke duwe ké, ε botu be mesay bene nje sangwa ne nye lepò nye nye nde, monò wene ma ju. ⁵² E nye nje diyé bo hawa te yi monosike kandima wokuna jewna yotu kete ké. E bo lepe nye nye nde: «Lolna yotu siy kwey ne yeso ke hawa wete.» ⁵³ E sangwe ne monò duwe nde, yo ke kiya ηgimo te yite yi Yesus lepima nye nye nde: «Monò wò ma ju» ké. E nye tike temo ke yi Yesus, nye ne ηguru wene nè botu be tu dyene hene. ⁵⁴ Meyekambiye yibate yi Yesus kelma ke Galile ké, yo yoko yi nye kelma ndana ke yokwà Yuda ké.

5

Yesus ke kelo nde, wete mo

jemti kèndi

¹ Ke konjete, ε yo be ne wete jeso Beyuden. E Yesus kwà kè Yerusalem. ² Yinja mbey moroku nda nyangwe mato ba ke Yerusalem ke keki numey te yi besam dikima kwà kete nyiηe no ke moy dya ké. Bo dikima jeba nyangwe mato te ke numbu Hebere nde Betesda. Yo ba ne membey womete yitan yi bomò dikima kendo ho wedya kete ké. ³ Budya botu bekon ba metinengwe ke membey menori. Yo ba ne botu be dibina misi nè botu be ndembil nè botu bete be mebo ho be mekol man ma jeme be ne fengelen baka. [Bo dikima diyò womete yi ladiye ηgimo te yi moroku kande ne watinate ké. ⁴ Keto wete jaki Njambiye dikima piye yaka ne mengimo ke nyangwe mato yinori nje wase moroku. Dete, bosa mumo te ε piye duku ke ηgimo te yi yo ndungwe watinate ké, kon mo te siyma, ko yo bêki kwalò kon te nda.]

⁵ Wete mo jemti ba ke njokate womete me ke mesew kamotati jo yitan jo yitati yi nye balma

ne kɔn te kɛ. ⁶ Yesus bɛnma nye ke metinɛngwe, duwe sendi nde, mbam kɔ ma kwanɔdye budɔya mɛsew ke tɛri te yinɔri. E nye nje diyɛ nye nde: «We ke kwadyɛ nde, kɔn yɔ siy?» ⁷ E mɔ jemti yɛnɔsa nye nye nde: «Nyanɔgwe mbam, mi kine mɔ te e ta bɔ mi pidɔye ke nyanɔgwe matɔ ke ngimɔ te yi mɔrɔku wate kɛ na. Ke ngimɔ te yi mi ndi ke kɛ kɛ, wete mumɔ ma kande piyɛ ne mi.» ⁸ E Yesus lɛpɛ nye nye nde: «Tɛma, bɔngɔ taɲ yɔ, kɛndɔ.» ⁹ Ndana ndana, e kɔn siyɛ, e nye bɔ taɲ ne kande kɛndi. Yo bɔ yesɔ *Saba. ¹⁰ E Beyuden lɛpɛ nye mbam te yi Yesus sidɔya kɔn ne kɔ nde: «Muka, yo yesɔ Saba. Mɛmbɔngɔ mɛ Njambiyɛ yeti ke nye we dɛti te yi bɔ taɲ yɔ kwɔ nɔ na.» ¹¹ E nye yɛnɔsa nye bo nde: «Mɔ te e sidɔya kɔn mbe kɔ lɛpima nye mi nde: <Bɔngɔ taɲ yɔ, kɛndɔ.> » ¹² E bo nje diyɛ nye nde: «Yo mɔ te nda lɛpɛ nye we nde: <Bɔngɔ taɲ yɔ, kɛndɔ?>» ¹³ Yasi wete, mbam kɔ tɔ duwe mɔ te e sidɔya kɔn ne kɔ na, yo nde, Yesus kwanɔma jise womete, keto ngil bɔ womete. ¹⁴ Diyɔ kɛ, e bene Yesus kɛ sanɔgwa ke mbanjo Njambiyɛ. E Yesus lɛpɛ nye nye nde: «Bɛnɔ, kɔn yɔ siyɔ. Ma we tɔ basidɔya kɛlo se bɛya yasi na, we mɛ nje sanɔgwa ne mɛbɔnɛ kwɔ yike yi we sanɔgwama nɔ kɛ.» ¹⁵ Ndana, e mbam kwɔ kɛ lɛpɔ nye bɛkum Beyuden nde, yo Yesus sidɔye kɔn ne. ¹⁶ Dete, e bo kande saɲna Yesus ne mɛlɛpi, keto a kelma mɛkele mete ke yesɔ *Saba. ¹⁷ Yasi wete, e Yesus yɛnɔsa nye bo nde: «Sanɔmbe ndi ke kɛlo mɛsay kumɔ ke ngimɔ te yɔkɔ ndana. Mi sendi ke kɛlo mɛsay.» ¹⁸ Ke bɛkum Beyuden ma wokɔ dɛte kɛ, e bo ke mbɔmbu yɔ sa mɛnje hɛnɛ te yi wo nye wokɔ. Bo saɲma mɛnje mete ndana kwɔ yi mbɔmbu, yeti ndi keto a tɔ jɛsɛ yesɔ Saba na, yo keto a lɛpima sendi nde, Njambiyɛ gba sanɔgwe wɛnɛ, bɛnɛ nye ndi wete.

Da ke nye Mɔnɔ dɛti te yɔ kɛlo

meyasi nda nye

¹⁹ E Yesus kɛ mbɔmbu lɛpɔ nye bo nde: «Gbakasi yi mi lɛpɛ nye wunɛ kɛ: Nge *Mɔnɔ tɔ pa bɛnɛ yasi ne Da na, a ti yaka kɛlo yasi nda yi nye kwadyɛ kɛ na. Keto yasi te yi Da kɛlɛ, yo ndi yite sendi yi Mɔnɔ kɛlɛ. ²⁰ Keto Da ke kwadyɛ Mɔnɔ. A ke tɛdɛye Mɔnɔ meyasi hɛnɛ te yi nye ne nguru wɛnɛ kɛlɛ kɛ. A ta kɛ mbɔmbu tɛdɛye nye nyanɔgwe mɛkele kwɔ yike, nɛ gba wunɛ ngbakima. ²¹ Nda Da ke womiyɛ bɛmunɔ kɛlo nde, bo bɛki ne jɔn, dɛte Mɔnɔ ke kɛlo sendi nde, mumɔ hɛnɛ te yi nye kwadyɛ nye nye jɔngwe, a ke nye nye yo. ²² Yo sendi nde, Da yeti ne say pɛsina jɔsi mumɔ na. Yasi wete, a bɔnɔma mɛsay mete hɛnɛ nye Mɔnɔ. ²³ Da kelma dɛte, nɛ bɔmɔ hɛnɛ lukse Mɔnɔ nda yi bo lukse ne nye kɛ. Mɔ te e ti lukse Mɔnɔ na, mɔ te yeti ke lukse sendi Da, mɔ te e tomma nye kɔ na. ²⁴ Gbakasi yi mi lɛpɛ nye wunɛ kɛ: Mɔ te e woke yasi te yi mi lɛpɛ tikɔ temɔ ke yi Mɔ te e tomma mi kɔ, mɔ te ne jɔngwe te yi kpo ne kpo, a tɔ sanɔgwa ne jɔsi na. Yasi wete, a dɔwɔ ke sɔn kɛ ke jɔngwe.

²⁵ «Gbakasi yi mi lɛpɛ nye wunɛ kɛ: Ngimɔ mɛ ke wuta, yo ma si dɔya, ngimɔ te yi bɛmunɔ ta wokɔ ne mɛn Mɔnɔ Njambiyɛ. Botu bɛte bɛ ta wokɔ mɛn ne baka ta jɔ. ²⁶ Keto nda Da njuku jɔngwe kɛ, dɛte a kelma sendi nde, Mɔnɔ bɛki njuku jɔngwe. ²⁷ A nya sendi nye dɛti te yi jɔsɛ bɔmɔ, keto nye *Mɔnɔ mumɔ. ²⁸ Lɛpi te yi mi lɛpɛ kɛ tɔ kel nde, wunɛ ngbɔkimanɔgwe na, keto ngimɔ mɛ ke wuta yi bɔmɔ hɛnɛ bɛ ke mɔy mɛbɔnɔnɔ ndana baka ta wokɔ mɛn Mɔnɔ mumɔ. ²⁹ Baka bɛ kelma kimɔ mɛkele ke jɔngwe dɔyan baka ta womiyɛ yɔ bɛ ne jɔngwe te yi kpo ne kpo. Ma baka bɛ kelma bɛya mɛkele ke jɔngwe dɔyan baka ta womiyɛ sanɔgwa ne jɔsi. ³⁰ Mi ti yaka kɛlo mbe yanɔ nda yi mi kwadyɛ kɛ na. Mi jɔsa lɛpi bɛngwe

yasi te yi mi woke ke numbu Da ké. Sendi, mi pési lépi ne ngben, keto mi ti sán, né mi kel yasi te yi mi kwadye ké na. Yasi wete, mi sán, né mi kel yasi te yi Mò te ε tomma mi kò kwadye ké.»

Meyasi yini te yi tedye deti Yesus ké

³¹ Ε Yesus kè mbombu lépò nde: «Ke gba mi ne nguru wombè lépè yasi te yi mi duwà ke kasi mbè, yite mumò ti yaka jaye nde, mi lépi gbakasi na. ³² Yo wete mumò delè ke lépò yasi te yi nye duwà ke kasi mbè. Mi duwà nde, yasi te yi nye lépè ke kasi mbè ké, gbakasi. ³³ Gba wunè tomma bomò kenjè ke yi Jan, ε nye lépè gbakasi. ³⁴ Yasi wete ke yembè, yo yeti ke diyè nde, wete mumò pân lépò yinà yanà te yi nye duwà ke kasi mbè na. Ndi nde, yasi te yi mi lépima ké, mi lépi, né wunè bè ne jonḡwè. ³⁵ Jan díyima nda lambo te yi jù nye mejasi ké. Ε gba wunè bè ne nyanḡwè mesosa yaka monò ngimò ke moy mejasi menè.

³⁶ «Yasi wete, mi mbè ne yasi te yi ke tedye mi nye bomò kwà yi Jan tedya ké. Yasi te yi tedye yo ké, yo mekele mete yi Da nya mi nde, mi tónjukwè ké. Gba mekele mete yi mi kelé ké ke tedye gbate nde, yo Da tome mi.

³⁷ «Da, Mò te ε tomma mi kò lépima gbakasi ke kasi mbè ne nguru wene. Ko wunè tí woke men ne wete yesò ho bènjè mbombu ne na. ³⁸ Ma wunè yeti ke bakidyè mèlèpi menè ke moy metemò mun na. Keto wunè yeti ke tikò yun temò ne mò te yi nye tomma kò na.

³⁹ «Wunè némba məkana me Njambiyè, keto wunè ke tikò temò nde, wunè ta dolò nje jonḡwè te yi kpo ne kpo ke moyte. Yo gbate nde, məkana mete ke lépò gbakasi ke kasi mbè. ⁴⁰ Ko bèkò dete, wunè yeti ke kwadyè bènjwè mi, né wunè bè ne jonḡwè na. ⁴¹ Mi yeti ke sà nde, bomò lúksa mi na. ⁴² Ndi nde, mi duwà wunè kandè nyinò to kumò

nyey kol. Wunè yeti ke kwadyè Njambiyè ke moy metemò mun na. ⁴³ Mi njà mbè ne dino Sanmbè nde, yo nye tome mi, ko wunè yeti ke jaye mi na. Ma nḡe wete mumò nje ne gba dino te wene ne nguru wene nje lépò meyasi nye wunè ké, wunè ta jaye nye. ⁴⁴ Nda yi wunè kwadyè ndi nde, yòkò lúksa jakòso kinè sà nde, Njambiyè nyèpò lúksa wunè ké, 'wunè ta tikò temò ne mi nan? ⁴⁵ Wunè tí taka nde, mi ta peso lépì nye ke numbu yun ke mbombu Da na. Mò te ε ta kelò dete kò, yo ndi Mòyisi nyèpò, nye yi wunè bè ne òibina temò ne nye kò. ⁴⁶ Keto wunè má tiki temò gbate ne Mòyisi, ma wunè ta tikò sendi temò ne mi, keto a ketima meyasi ke kasi mbè. ⁴⁷ Ma nḡe wunè tí tike temò ke meyasi mete yi Mòyisi ketima ké, wunè ma nje tikò temò ke mèlèpi mete yi mi lépè ké ne nje te yin?»

6

Yesus ke nye bomò tomay

yitan medye
(Mt 14; Mk 6; Lk 9)

¹ Ke kònte, ε Yesus kwà kè ke nginjè nyanḡwè matò te yi bo jèba nde Matò te yi Galile ho nde Matò te yi Tiberiyad kò. ² Ε nyanḡwè ngil bomò bènjwè nye, keto bo òikima bènjè meyekambiyè mete yi nye òikima kelò ke yotu botu bè kòn ké. ³ Ε Yesus bèndè keki kwà díyò metidyè bene bèjèkè bene. ⁴ Jesò *Paska Beyuden bā ke wuta.

⁵ Ke Yesus ma kanjè misi bènjè nde, nyanḡwè ngil ke nje ke yene ké, ε nye lépè nye Filip nde: «He ta bomò ba medye we, né bomò te baka dye?» ⁶ Yesus lépì yinòri, na pa woku ne yasi te yi Filip ta yeḡsa ké. Keto nye ne nguru wene ma duwe yasi te yi nye ta kelò ké. ⁷ Ε Filip yeḡsa nye nye nde: «Ko moni te yi yakama gbo mò mesay ke meyesò gòmày yíba ti yaka bomò medye yi yaka nde, mumò hene bèki ne

m̀nɔ mbulma yasi te yi d̄ye na.»
 8 Ɛ wete jেকে Yesus nde Andere te maŋ ne Simɔn Piyer lepe nye nye nde: 9 «Wete m̀nɔ mbam waƙa ne memampa yitan b̄y benjanjɔ yiba. Ma yite yakama kelo nge ke nyanƙwe ngil te yike?» 10 Ɛ Yesus lepe nde: «Wune l̄pi nye bomɔ nde, bo d̄iy metidyɛ.» Pɔku te yi womete b̄a tande membunjɔ. Ɛ bomɔ d̄iy metidyɛ. Bembam ne bembam kumma nda bomɔ tomay yitan. 11 Ndana, Ɛ Yesus b̄y memampa. Ke nye ma si nye Njambiyɛ wosoko k̄, Ɛ nye b̄y yo kabɔ nye botu bete be b̄a womete baka, Ɛ nye kele sendi dete ne benjanjɔ. Mumɔ hene bonma nda yi nye kwadya k̄. 12 Ke bomɔ ma si d̄yena ditɔ k̄, Ɛ Yesus lepe nye bejেকে bene nde: «Wune s̄iki wesidyɛ m̄bukwe mete, ma yaŋa nje sambiyɛ ne gbɛlate.» 13 Ke memampa menɔri yitan yi bomɔ d̄ya k̄, bo n̄a wesidyɛ m̄bukwe mete tonje memako kamo jɔ yiba.

14 Ke bomɔ ma beŋe meyekambiyɛ mete yite yi Yesus kelma k̄, Ɛ bo d̄iki lepɔ nde: «Mbam ko gbate mɔ punja mel̄pi m̄ Njambiyɛ Ɛ b̄a nde, a ta nje ke to meneti ko.» 15 Ke Yesus ma duwe nde, bomɔ ke kwadyɛ nje b̄y nye k̄ tembidyɛ kumande ne deti k̄, Ɛ nye yɔkwe ne kɔko k̄ ke to keki ndi nye nyepɔ.

*Yesus ke kendo ke to d̄uku
 (Mt 14; Mk 6)*

16 Ke bekoko ma d̄ya k̄, Ɛ bejেকে be Yesus seliyɛ k̄ ke goŋ nyanƙwe matɔ. 17 Ɛ bo bende wete landi ȳi sabiyɛ nɔ k̄ nɔ pulɔ Kapernawum. Yinɔri tu ma kelo. Sendi, Yesus t̄i pa yɔkwe nje dolo bo na. 18 Nyanƙwe pupɔ b̄a ke kw̄a, Ɛ m̄kumbo kele ke d̄uku bud̄yate. 19 Bo d̄ukuma landi kendo kumɔ nda kilometa yitan ne yitan jɔ wete. Bo beŋa Yesus ke kendo ke to d̄uku k̄ nɔ pulɔ landi. Ɛ bo gwe wɔ bud̄yate. 20 Yasi wete, Ɛ nye lepe nye bo nde: «Yo mi, wune t̄i gwaki wɔ na.» 21 Ndana, Ɛ bo be ne mesosa ȳi nyinje nye ke landi, yaka

ne landi ke teme ke mbey te yi bo kwadya k̄ kete k̄.

Yesus k̄pasa mampa te yi nye

mumɔ jonƙwe

22 Misi pupɛ ngil botu bete be tikama ke nginje d̄uku baka n̄a take duwe nde, landi b̄a ndi wete kwey mate. Bo duw̄a sendi nde, Yesus t̄i nyinje landi bene bejেকে bene na. Yo nde, bejেকে kwanma ndi bo bepɔ. 23 Yasi wete, ndana yin̄a melandi n̄a d̄ya wule ke Tiberiyad ke keki mbey te yi bo ma d̄yaki mampa, yite Kumande Yesus panma pa nye Njambiyɛ wosoko k̄. 24 Ke ngil ma beŋe nde, ko Yesus ko bejেকে bene t̄i be womete k̄, Ɛ bo bende melandi menɔri kw̄a k̄ ke Kapernawum k̄ sa nye mate. 25 Ke bo ma dolo nye mate ke nginje d̄uku k̄, Ɛ bo lepe nye nye nde: «Yekele, ɔ n̄aki ba wonga ndenen?» 26 Ɛ Yesus yen̄sa nye bo nde: «Yo gba gbakasi yi mi lepe nye wune k̄: Wune ti s̄an mi, keto meyekambiyɛ mete yi wune beŋma k̄ na. Yasi wete, wune s̄an mi, keto wune d̄ya mampa ditɔ. 27 Wune t̄i kel mesay keto med̄ye mete yi ta beyɔ gwe ne ngbot k̄ na. Yasi wete, wune k̄l mesay keto med̄ye mete yi ta d̄iyɔ kelo nde, wune b̄êki ne jonƙwe te yi kpo ne kpo. Med̄ye mete, yo *M̀nɔ mumɔ ta nye wune yo, keto yo ndi gba nye yi Njambiyɛ tokuma.» 28 Ndana, Ɛ bo nje diyɛ nye nde: «Yo yasi te nda yi wuse ȳakanƙwe kelo, né wuse kel mekele mete yi Njambiyɛ kwadyɛ k̄?» 29 Ɛ nye yen̄sa nye bo nde: «Yasi te yi Njambiyɛ kwadyɛ nde, wune k̄l k̄, yo nde, wune t̄iki temo ke yi mɔ te yi nye tomma ko.» 30 Ɛ bo nje lepɔ nye nye nde: «Kwalɔ meyekambiyɛ te nda yi we kele yi wuse ta beŋe tikɔ ne temo ke yo k̄? Yo mesay te nda we kele k̄? 31 Besanmbambo busu d̄ya *man ke kongor nda yi yo ketinate ke mekana m̄ Njambiyɛ nde: «A nya bo med̄ye mete yi wule ke d̄yobo k̄

nde, bo dya'aki.» » ³² E Yesus lepe nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Moyisi ti nye wune medye mete yi wule ke dyobo ké na. Yasi wete, yo Saṅmbe ke nye wune gba medye mete yi wule ke dyobo ké. ³³ Keto medye mete yi Njambiyé nye ké, yo yoko e piye wule dyobo nje nye botu be meneti maka jonḡwe te yi kpo ne kpo ko.» ³⁴ E bo nje lepo nye nye nde: «Nyangwe mbam, nyeko wuse medye mete yite metu hene.» ³⁵ «Mi mbe medye mete yi nye mumo jonḡwe. Mo te e nje ke yembe, mo te ti gwe nja wete yeso na. Sendi, yoko e tike temo ne mi, mo te ti gwe yesidye wete yeso na. ³⁶ Yasi wete, mi ma lepo nye wune, ma ko beko nde, wune beḡma mi, wune yeti ke tiko temo ne mi na. ³⁷ Bomo hene be Da nye mi, bo ta nje ke yembe. Ko mi ti seḡe mo te e nje ke yembe ko na, ³⁸ keto mi ti pikwe wule dyobo, ne mi nje kel yasi te yi mi kwadye ké na. Yasi wete, mi njaki nje kelo yasi te yi Mo te e tomma mi ko kwadye ké. ³⁹ Yo nde, Mo te e tomma mi njese ko kwadyikwe nde, ke njoka bomo hene te yi nye nya mi baka, mi ti dimbidya mumo wete ne wete na. Yasi wete, mi womkwe bo hene ke njena yeso siyna mboko. ⁴⁰ Keto yasi te yi Saṅmbe kwadye ké, yo nde, mumo hene e kaḡe misi beḡe ne mi Momo tiko temo ne mi, mo te beki ne jonḡwe te yi kpo ne kpo. Ma mi ta womiyé mbe nye ke njena yeso siyna mboko.»

⁴¹ Dete, e Beyuden nyingila ne nye, keto a lepima nde: «Mi mbe medye mete yi piya wule dyobo.» ⁴² E bo diki lepo nde: «'Yoko yeti gba Yesus te mono Yosep na? 'Wuse yeti ke duwe sangwe bene nyangwe na? Ma ḡe ba yi nye nje lepo nde, a pikwe wule dyobo nje no ké?» ⁴³ E Yesus nje yeḡsa nye bo nde: «Wune tiki menyingila. ⁴⁴ Mumo ti yaka nje ke yembe kine nde, Da, Mo te e tomma mi ko dula

nye na. Ma mi ta womiyé mbe mo te ke njena yeso siyna mboko. ⁴⁵ Yo ketinate ke mekana me botu be punja melépi me Njambiyé nde: «Njambiyé ta tedye bo hene meyasi.» Mumo hene e langwa meto ke yasi te yi Da lepima bakidye yo, mo te ke nje ke yembe. ⁴⁶ Yeti nde, wete mumo beḡma Da wete yeso na, seḡe ndi yoko e wulma pe yi Njambiyé nje no ko. Yo ndi nye beḡma Da. ⁴⁷ Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Mo te e tike temo ne mi, mo te ne jonḡwe te yi kpo ne kpo. ⁴⁸ Mi mbe medye mete yi nye mumo jonḡwe. ⁴⁹ Besaḡmbambo bun dya *man ke kongor. Ko beko dete, bo gwa. ⁵⁰ Medye mete yi piya wule dyobo ké kél nde, mo te e dye yo, a ti gwe na. ⁵¹ Mi mbe medye mete yi kele nde, mumo beki ne jonḡwe yi piya wule dyobo ké. ḡe mumo dye medye mete, a ta be ne jonḡwe kpo ne kpo. Yo nde, medye mete yi mi ta nye nye ké, yo membundo membe. Mi ta nye yo, ne botu be meneti maka be ne jonḡwe.»

⁵² Dete, e Beyuden kande nyena meso tande yan lepo nde: «Mbam ko yakama nye wuse membundo mene nde, wuse dya'aki ne nje te yin?» ⁵³ E Yesus nje lepo nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: ḡe wune ti dye membundo me *Momo mumo, hoḡbiye sendi mekiyo mene na, wune yeti ne jonḡwe ke yotu yun na. ⁵⁴ Mo te e dye membundo membe, hoḡbiye sendi mekiyo membe, mo te ne jonḡwe te yi kpo ne kpo. Mi ta womiyé nye ke njena yeso siyna mboko. ⁵⁵ Yo nde, membundo membe gbate kpaḡa medye. Mekiyó membe sendi gbate kpaḡa yasi te yi sidye yesidye. ⁵⁶ Mo te e dye membundo membe, hoḡbiye sendi mekiyo membe, mo te ke temo mbe, mi sendi ke temo ne. ⁵⁷ Da te e kele nde, mumo beki ne jonḡwe ko tomma mi. Mi jonḡangwe jakime nye. Dete sendi, mo te e dye mi, mo te ta jonḡa sendi jakime mi.

⁵⁸ Mēdye mēte yi piya wule d̄yob̄o ké, yori. Yo yeti nda *man te yi besan̄mbambo bun d̄ya, ko b̄eko d̄ete, ε bo d̄e ndi gwe ké na. Yasi wete, m̄o te ε ta d̄ye mēdye te yike k̄o ta d̄iȳo kpo ne kpo.» ⁵⁹ Yesus lépi mēlepi maka ke ngim̄o te yi nye b̄a ke tedye bom̄o mēlepi mē Njambiyē ke mban̄jo mēwesid̄ya mē Beyuden ke Kapernawum ké.

Yesus lépi mēlepi mēte yi nye

bom̄o jon̄gwe

⁶⁰ Ke bo ma si wok̄o mēlepi mēte yi nye lep̄ima ké, ε b̄aṅa bejēke bene bud̄yate lep̄e ke k̄on̄te nde: «Lēpi te yike ne d̄ito bud̄yate. Nda yakama biye to te k̄o?» ⁶¹ Yesus duw̄a ke m̄oy tem̄o ne nde, bejēke bene ke nyin̄gila keto lep̄i te yi nye lep̄ima ké. ε nye lep̄e nye bo nde: «'Lēpi ke ke njanḡwe wun̄e? ⁶² Ma yo ta nje b̄e b̄a nan, n̄ge wun̄e b̄eṅe *M̄on̄o mum̄o ke bend̄o ȳokwe k̄e ke mbey te yi nye pan̄ma d̄iȳo kete ké? ⁶³ Yo Kim̄o Sisiṅ nye mum̄o jon̄gwe. M̄embund̄o yeti ne d̄eti te yi kel̄o yin̄a kim̄o yasi na. Mēlepi mēte yi mi lep̄ima m̄be nye wun̄e ké, yo mēlepi mēte yi nye mum̄o Sisiṅ Njambiyē, nye sendi nye jon̄gwe. ⁶⁴ Yasi wete, b̄aṅa waka ke njoka yun yeti ke tiko tem̄o ne mi na.» Yesus lépi d̄ete, keto a ma duwe botu b̄ete b̄e t̄i tike tem̄o ne nye b̄aka njombu yan̄a, duwe sendi m̄o te ε ta d̄yanḡwe nye k̄o. ⁶⁵ ε nye k̄e mbombu lep̄o nde: «Yori yi mi lep̄ima nye wun̄e nde, mum̄o t̄i yaka nje ke yembe, n̄ge Da ti nye nye d̄eti na.»

⁶⁶ Kande ke ngim̄o te yite ε b̄aṅa bejēke bene bud̄yate duwe ke njon̄ ne kin̄e kend̄o se bene bo na. ⁶⁷ ε Yesus nje d̄iȳo lep̄o nye bejēke te b̄ari kam̄o j̄o yiba nde: «'Wun̄e sendi, wun̄e ke kwadye kw̄a?» ⁶⁸ ε Sim̄on Piyer yeṅsa nye nye nde: «Nyanḡwe Kumande, h̄e ta nje kw̄a k̄e pe yi nda? Yo we b̄e ne mēlepi mēte yi nye mum̄o jon̄gwe te yi kpo ne kpo. ⁶⁹ Ma wuse ke tiko su tem̄o

ke yo, duwe sendi nde, we pupuna m̄o te yi Njambiyē tokuma njese.»

⁷⁰ ε Yesus yeṅsa nye bo nde: «'Wun̄e b̄aka kam̄o j̄o yiba, yeti gba mi t̄oke wun̄e na? Ma wete mum̄o ke njoka yun ne *Satan.» ⁷¹ Yasi yin̄ori, a lépi ne Yudas te m̄on̄o Sim̄on Iskariyot, keto yo gba nye m̄o te ε ta d̄yanḡwe nye k̄o. A b̄a ke njoka bejēke kam̄o j̄o yiba.

7

Beman̄ be Yesus yeti ke tiko tem̄o ne nye na

¹ Ke k̄on̄ meyasi men̄ori ε Yesus kw̄a k̄e mēdyā ne mēdyā ke Galile. A t̄i kwadye k̄e ke mēdyā mēte yi Yuda na, keto bekum Beyuden d̄ikima s̄a nje te yi wo nye. ² Yin̄ori jeso Beyuden yi bo d̄ikima sum̄o mēbala ya kete ké b̄a ke wuta. ³ ε beman̄ ne Yesus lep̄e nye nye nde: «We t̄i d̄iy se waka na, kwanḡo k̄e ke Yuda, né bejēke bo b̄eṅ sendi nyanḡwe mēkele mēte yi we kele ké. ⁴ Keto n̄ge mum̄o kwadye nde, bom̄o d̄ukwe nye, a ti k̄el̄ yasi sod̄yate na. Ma nda we ke kel̄o nyanḡwe mēkele d̄ete ké, punjukwe yotu yo ne nguru w̄o ke misi mē bom̄o.» ⁵ Ko beman̄ ne Yesus sendi t̄i b̄e ke tiko tem̄o ne nye na. ⁶ ε nye nje lep̄o nye bo nde: «'Ngim̄o te yembe t̄i pa d̄yā na. Yasi wete ke yun, ngim̄o h̄ene kim̄ote. ⁷ Botu b̄e men̄eti maka ti yaka ben̄o wun̄e na. Yasi wete, bo b̄en̄ mi, keto mi ke b̄eṅ mēkele man lep̄o nde, yo beyate. ⁸ Wun̄e kw̄an̄ yun k̄e jeso te. Ke b̄e mi, mi yeti ke k̄e m̄be na, keto ngim̄o te yembe t̄i pa yaka na.» ⁹ Ke nye ma si lep̄o d̄ete nye bo ké, ε nye kw̄a d̄iȳo ndi ke Galile.

Metand̄o ke njoka Yesus

bene Beyuden

¹⁰ Ndana, ke beman̄ ma si kw̄a k̄e jeso ké, ε nye tem̄e mbombila kw̄a k̄e sendi mate kin̄e punje yotu na. ¹¹ Bekum Beyuden d̄ikima s̄a nye ke jeso lep̄o nde: «A we?» ¹² Bom̄o d̄ikima lep̄o kasi ne bud̄yate ne

hijihj ke njoka ngil. Baŋa d̄ikima l̄ep̄o nde: «Mbam te kim̄o mum̄o!» Baŋa nde: «Ja, a ke sebile bom̄o kenje ke beya nje.»¹³ Yasi wete, ko mum̄o wete ne wete ti be ke l̄ep̄o kasi ne ne gbas gbas ke misi me bom̄o na, keto bo d̄ikima kamba bekum Beyuden.

¹⁴ Ndana, ke metu me jeso ma kum̄o ke bembe ké, ε Yesus kw̄a k̄e ke mbanjo Njambiyε kandε tedya bom̄o m̄elep̄i me Njambiyε.¹⁵ ε Beyuden ngbakima l̄ep̄o nde: «Mbam ko ti kele yija nyan̄gwe sukul na. Ma a nj̄aki nje be ne duw̄a m̄ekana mete yike wule no we?»¹⁶ ε Yesus nje yeŋsa nye bo nde: «Yasi te yi mi tedye ké ti w̄ula ke d̄yano d̄yembe ne nguru wombe na, yasi wete, yo w̄ula ke yi Njambiyε, nye M̄o te ε tomma mi ko.»¹⁷ Nge mum̄o jaye nde, a ta kelo yasi te yi Njambiyε kwadyε, m̄o te ta duwe, ho yasi te yi mi tedye ké w̄ula ke yi Njambiyε, ho yo w̄ula ke d̄yano d̄yembe.¹⁸ M̄o te ε lepe yasi te yi wule ke d̄yano d̄yene ko s̄an̄ nde, bom̄o l̄uksa nye. Yasi wete, yoko ε kele yasi sa nde, bom̄o l̄uksa m̄o te ε tomma nye ko ke l̄ep̄o gbakasi. Sendi, a yeti m̄o kotu mekele na.¹⁹ 'M̄oyisi ti nye wune membon̄ga me Njambiyε na? Ma ko mum̄o wete ne wete ke njoka yun yeti ke jon̄na beŋgwe membon̄ga mete na. Keto nge yi wune sa nje te, né wune wo mi ké?»²⁰ ε botu bete be ba womete ne ngil te baka yeŋsa nde: «We ne beya sisiŋ ke yotu. M̄o te nda ke sa nje te yi wo we ko?»²¹ ε Yesus yeŋsa nye bo nde: «Mi kelma ndi nyan̄gwe mekele wete, ma wune hene ke ngbakima.»²² M̄oyisi nya wune mbon̄ga nde, wune p̄esi bon̄o bembam hene. Yasi yin̄ori ti k̄anda ke yi M̄oyisi na, yo w̄ula ne besan̄mbambo bete. Yo keto mbon̄ga te yite yi M̄oyisi nya ké, ko ke yeso *Saba wune ke p̄eso bon̄o bembam.²³ Wune ke p̄eso bon̄o bembam ko ke yeso

Saba, kamba wune me nje josidyε mbon̄ga te yi M̄oyisi nya ké. Nge wune kele dete, keto nge yi wune nje wok̄o ngambi ne mi, keto mi sidya k̄on ndingele mum̄o ke yeso Saba ké?²⁴ Wune ti p̄esi josi beŋgwe mberi misi me mum̄o na, yasi wete, wune p̄esi josi ne ngben.»

²⁵ ε Baŋa bom̄o be Yerusalem d̄iki l̄ep̄o nde: «'Yeti mbam ko yi bom̄o sa nje te yi wo nye ko na?»²⁶ Ne beŋa ndi, a ke lepina ke misi me bom̄o ne gbas gbas, ko dete, bo yeti ke l̄ep̄o yaŋa nye nye na. 'Yite nde, bekum ma duwe gbate nde, nye *Krist?²⁷ Yasi wete, ke mbam te yoko, wuse duw̄a su mbey te yi nye wulma kete nje no ké. Ndi nde, komε Krist ta nje ké, ko mum̄o ti duwe mbey te yi nye wulma kete nje no ké na.»

²⁸ Yesus ba ke tedye bom̄o m̄elep̄i me Njambiyε ke mbanjo Njambiyε. ε nye lepe ne men ke kwey nde: «'Wune lépi gba nde, wune duw̄a mi, duwe sendi mbey te yi mi wulma kete nje no ké? Ndi nde, mi ti nj̄aki ne deti te yembe na. M̄o te ε tomma mi ko, nye m̄o te yi bom̄o ȳakan̄gwe tiko tem̄o ne nye, ma wune yeti ke duwe nye na.»²⁹ Ndi mi ke duwe mbe nye, keto mi w̄ula pe yene nje no. Yo nye tome mi.»³⁰ ε bo sa nje te yi biye nye, ko beko dete, mum̄o wete ne wete ti kenje bo kpoke ne nye na, keto ngim̄o ne ti pa d̄ya na.³¹ Bom̄o budyate ke njoka ngil tikima tem̄o ke yene. ε bo d̄iki l̄ep̄o nde: «Komε *Krist ta nje ké, a ta kelo ka meyekambiyε kw̄a yike yi mbam ko kelma ké?»³² *Befaris̄ wokuma meyasi men̄ori yi bom̄o d̄ikima nyiŋgila ke njoka ngil ke kasi Yesus ké. ε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nè Befaris̄ tome botu be bakidyε mbanjo Njambiyε, né bo k̄e biy nye.

³³ ε Yesus lepe nde: «Mi ndi ne mon̄o ngim̄o te yi kwan̄dye sine wune, ke k̄onte, mi má yokwe k̄e pe yi M̄o te ε tomma mi ko.»³⁴ Wune ta

sà mi, ko wunε tí doló mi na. Sendi, wunε tí kumó yun ke mbey te yi mi ta díyó mbε kete na.» ³⁵ E Beyuden nje lεpó tandε yan nde: «Yite nde, a ta kè ba we yi wusε ta díyó kinε doló nyε kέ? 'Yite nde, a ta kè ke yi Beyuden βete yi bo wanjima bo βe díyε ke njoka Begrεk baka? 'A ta kè mate kè tedye Begrεk mεlεpi mε Njambiyε?» ³⁶ Yinjā nde: « <Wunε ta sà mi, ko wunε tí doló mi na,> sendi, <wunε tí kumó ke mbey te yi mi díyε mbε kete na,> a kwádyikwε lεpó komεte nde nge?»

³⁷ Yesó siyna jesó bā nyanḡwε yesó jesó kwā bosa meyesó mεte yiri hεnε. Yesó te ε Yesus tεmε lεpó nε mεn ke kwey nde: «Mó te ε gwe yesidyε, a njāki ke yembε nje hōbiye yasi te yi ta sidyε yesidyε nε kέ. ³⁸ Mεkana mε Njambiyε ke lεpó nde: «Mó te ε tike temó nε mi, nyanḡwε mεdfuku mεte yi nyε jonḡwε ta sokula wulε ke moy nε.» ³⁹ Yinōri Yesus lépi nε kasi Kimó Sisin te yi botu βete βe tike temó nε nyε ta βε nó kέ. Yo nde, ke nḡimó te yite Njambiyε tí pa njese Kimó Sisin na, keto a tí pa yókidyε Yesus kenje dyobó ke mbey meluksa mεnε na.

Bekum Beyuden yeti ke jaye nde,

Yesus nyε Krist na

⁴⁰ Ke baḡa botu βete βe bā ke njoka nḡil baka ma wokó mεlεpi mεte kέ, ε bo lεpε nde: «Mbam kó gbate mó punja mεlεpi mε Njambiyε te yi bo díkima lεpó nó kó.» ⁴¹ Baḡa díkima lεpó nde: «Yóko gba *Krist.» Baḡa nde: «'Yo Krist ta wulε Galile nje nó? ⁴² 'Mεkana mε Njambiyε tí lépi nde, Krist ta wulε ke kandó kumande Davit ke dya Betelεhem komε Davit díkima díyó kέ na?» ⁴³ E nḡil baka ke βembe keto Yesus. ⁴⁴ Baḡa diyima kè biye nyε. Yasi wεte, ko mumó wεte nε wεte tí kpoke nyε na. ⁴⁵ Ndana, ε botu βe bakidyε mbanjó Njambiyε yókwε kè doló bekum βe botu βe nyena sadaka nyε Njambiyε nè Befarisε.

E bo diyε botu βe bakidyε mbanjó Njambiyε nde: «Nḡe kelε yi wunε tí nje nε nyε kέ?» ⁴⁶ E bo yeḡsa nde: «Ko mumó wεte nε wεte yeti ke duwε lépi nda mbam te na.» ⁴⁷ E Befarisε nje yeḡsa nde: «'Yite nde, wunε sendi, wunε jayma nde, a sēbila wunε? ⁴⁸ 'Wunε wokuma wεte yesó nde, wεte kum wusu ho Befarisε tikima temó nε nyε nde?» ⁴⁹ E bo kè mbombu lεpó nde: «Ndi nde, gba botu baka yeti ke duwε mεmbonḡa mε Njambiyε na. Njambiyε ma kita nε bo.» ⁵⁰ Wεte mbam nde Nikódem ε ká kè βεḡε Yesus wεte dyobó nε tu kó bā ke njoka Befarisε. E nyε lεpε nyε bo nde: ⁵¹ «'Yite nde, mεmbonḡa musu lépi nde, bo tédya mumó mεbóne kinε pa wokó mεn mó te yi duwε nε mejóso mεte yi nyε kelma kέ na?» ⁵² E bo lεpε nyε nyε nde: «'Ma yite nde, wε sendi, wε mó Galile? Nεmba kimote, wε ta βεḡε nde, ko wεte mó punja mεlεpi mε Njambiyε tí wulε wεte yesó ke Galile na.» [⁵³ Ke kōḡte, ε mumó hεnε tokε nje dúwε kè tú dyenε.

8

Kasi nya te ε kelma wanja kó

¹ E Yesus kwā nε kè ke *Keki mεoliviye. ² Bemεḡmεnε sut, ε nyε yókwε kè sendi ke mbanjó Njambiyε. E nḡil bomó hεnε kè ke yenε. E nyε kwā díyó mεtidyε kandε tedya bomó mεlεpi mε Njambiyε. ³ Ndana, ε botu βe ketina mεyasi nè Befarisε bḡ wεte nya te yi bo dolma nyε ke keló wanja kó kè nó ke yi Yesus. E bo bḡ nyε tεmbidyε ke mbombu bomó kwā lεpó nyε Yesus nde: ⁴ «Yekele, wusε dōḡidyε nya kó ke gba kelna wanja. ⁵ Ke mεmbonḡa mεte yi Moyisi ketima kέ, a pesima nde, wusε lōḡ njel nyari nda yóko nε mεtari wo. Ma ke yó, wε lépi yó nε nḡe?» ⁶ Bo lépi yinōri yí lēbiye nε nyε, né bo lépi nde, a lεpinama βeyate. Yasi wεte, ε Yesus βutuma ketina ke nḡbutu nε nyey bó. ⁷ Nda

yi bo ka ndi mbombu yi diye nye mediyani ke, e nye teme lero nye bo nde: «Mo te e duwa ke njoka yun nde, a ti pa kelo yija beya yasi wete yeso ko kanda bete tari lu ne nya ko.»⁸ Ke kante, e nye futuma sendi ne koko ketina ke ngbutu.⁹ Ke bo ma woko dete ke, e bo punde wete wete kwa kande ne betomba bete ke no. E Yesu tika nyero bene nyari ke mbombu wene.¹⁰ Ndana, e Yesu teme lero nye nyari nde: «Nyari, botu bete be lepinama ne we baka me we? 'Ko mumo wete ne wete ti tedye we mebone na?»¹¹ E nye yensa nde: «Ko na, nyangwe mbam.» E Yesu lere nye nye nde: «Mi sendi, mi yeti ke tedye we mebone na. Kwango, yasi wete, we ti basidya kelo se beya yasi na.»]

Yesu nde, nye mejasi

¹² E Yesu nje basidye lepina nye ngil bomo lero nde: «Mi mbe mejasi mete yi paniye puye nye botu be meneti maka. Mo te e bengwe mi, mo te ti kendo ke moy yiti na, yasi wete, a ta be ne mejasi mete yi tedye mumo nda yi nye yakanwe jona no ke.»¹³ E *Befarishe lere nye nye nde: «We ke lero yasi te yi we duwa ke kasi yo ke ne nguru wo. Nge be dete, yasi te yi we lere ke gba ja.»¹⁴ E nye yensa nye bo nde: «Ko gba mi lepi yasi te yi mi duwa ke kasi mbe ne nguru wombe, yasi te yi mi lere ke, gbakasi, keto mi duwa mbey te yi mi wulma kete ne mbey te yi mi ke kete ke. Yasi wete, wune yeti ke duwe yun mbey te yi mi wulma kete ne mbey te yi mi ke kete ke na.»¹⁵ Wune pesi yun josi ne nje te yi bomo. Yasi wete, mi yeti ke peso mbe josi wete mumo na.¹⁶ Nge be nde, gba mi pesi josi, pesina josi mbe ke nje, keto mi yeti nyero na, mi sine Da, Mo te e tomma mi ko.¹⁷ 'Yo yeti ketinate ke gba mekana me membonga mun nde, nge bomo yiba nje lero ndi kiya yasi ke yasi te yi bo bejma ne yi bo wokuma

ke, lepi te gbakasi na?¹⁸ Gba mi ne nguru wombe ke lero yasi te yi mi duwa ke kasi mbe. Sendi, Da, Mo te e tomma mi ko ke lero yasi te yi nye duwa ke kasi mbe ke.»¹⁹ E bo nje diye nye nde: «Songwe we?» E nye yensa nde: «Ko mi ko Sanmba, wune yeti ke duwe mbanja na. Wune ma dukwe mi gbate, ma wune duwa sendi Sanmba.»²⁰ A lepi meyasi menori ke mbanjo Njambiyi ke ngimo te yi nye ba ke tedye bomo melipi me Njambiyi ke mbey te yi bomo diki nye meyasi ne sadaka nye Njambiyi ke. Ko mumo wete ne wete ti nye bo ke yotu ne na, keto ngimo ne ti pa dya na.

²¹ E nye nje lero sendi nye bo nde: «Mi ke kwa mbe, wune ta sa mi, wune ta gwe ndi ke moy mebeyo mun. Ke mbey te yi mi ke mbe kete ke, wune ti yaka ke yun mate na.»²² E Beyuden diki lero tande yan nde: «Yija nde: «Ke mbey te yi mi ke mbe kete ke, wune ti yaka ke yun mate na,» 'yite nde, a ta wo yotu ne ne nguru wene?»²³ E Yesu yensa nye bo nde: «Wune wula yun ke meneti waka, ma mi mbe mo kwey. Wune botu be meneti maka, mi yeti mbe mo meneti maka na.»²⁴ Yori yi mi lepima nye wune nde, wune ta gwe ndi ke moy mebeyo mun ke. Keto nge wune ti tike temo nde, yo gba mi mo te yi mi lere no ko na, wune ta gwe ndi ke moy mebeyo mun.»²⁵ E bo nje diye nye nde: «We yo ba nda?» E Yesu yensa nye bo nde: «Ma mi lepi sendi nde nge, 'yo yeti yasi te yi mi diki lero nye wune metu hene ke na?»²⁶ Mi ne budya meyasi mete yi mi yakama lero ke kasi yun, peso sendi melipi mete yi beje wune. Yasi wete, Mo te e tomma mi njese ko, yo Mo te e lere ndi gbakasi. Meyasi mete yi mi wokuma ke numbu ne ke, yo ndi yite yi mi lere mbe nye botu be meneti maka.»²⁷ Bomu ti be ke duwe nde, a lepi kasi Da nye bo na.²⁸ Dete, e Yesu lere nye bo nde: «Kome wune ta si ngba *Momo mumo ke jeti

tembidye ke kwey ké, yo komete yi wune ta nje duwe sendi nde, yo gba mi mo te yi mi lepe no ko. Wune ma nje duwe yey nde, mi ti kel yaja ne dyanɔ te yembe na, yasi wete, mi lépi meyasi mete yi Da tedya mi ké. ²⁹ Mi sine mo te e njesa mi ko. A ti tike mi nyepo na, keto mi ke kelo yasi te yi nye nye mesosa ké metu hene.» ³⁰ Ke Yesus ma lepo dete ké, e bomo budyate tike temo ne nye.

³¹ Ndana, e nye lepe nye Beyuden bete be tikima temo ne nye baka nde: «Ŋge wune ke mbombu tiko temo ke melépi membe metu hene, yite wune gba bejeka bembe. ³² Dete, wune ta duwe lepi te yi lepe gbakasi. Lepi te ma kelo nde, wune dukwe ke diyɔ bala.» ³³ E bo yensa nye nye nde: «Wuse benday be Abaraham, ko wuse ti pa diyɔ bala mumo wete yeso na. Keto nan yi we nje lepo nde, wuse ta duwe ke gba diyɔ bala nje diyɔ ne yotu su ne nguru wusu ké?» ³⁴ E nye yensa nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Mumo hene e jonna ke mebeyo, nye bala mebeyo. ³⁵ Yo nde, bala ti diy kpo ne kpo ke moy kando na, yasi wete, yo mono kando diyé kpo ne kpo ke moy kando. ³⁶ Nge be nde, mi *Mono mumo sɔna wune ke diyɔ bala, yite wune ta duwe gbate ke diyɔ bala nje diyɔ ne yotu yun ne nguru wun. ³⁷ Mi duwa nde, wune benday be Abaraham, ko beko dete, wune ke sa nje te yi wo mi, keto melépi membe yeti ke nyine ke moy metemo mun na. ³⁸ Mi lépi mbe yasi te yi mi benma ke yi Saɔmbe ké. Wune kel ndi sendi yun meyasi mete yi wune wokuma ne sangwe te wun ké.» ³⁹ E bo yensa lepo nye nye nde: «Abaraham saɔmbambo wusu.» E Yesus lepe nye bo nde: «Wune ma beki benday be Abaraham, ma wune ke kelo meyasi nda nye. ⁴⁰ Ma ndana, gba mi mo te e lepima gbakasi nye wune ke meyasi mete yi mi wokuma ke numbu Njambiyé ké, wune ke sa

nje te yi wo mi. Yinɔri Abaraham ti kele dete na. ⁴¹ Wune ke kelo mekele me sangwe wun.» E bo lepe nye nye nde: «Wuse yeti bono be wanja na. Wuse ndi ne sangwe wete, yo Njambiyé.» ⁴² E nye yensa nye bo nde: «Njambiyé ma beki sangwe wun, ma wune ke kwadye mi, keto mi wula ke yene nje no, mi nja jakime nye, mi ti nje ne deti te yembe na, yo nde, yo nye tome mi. ⁴³ Nge ba nje kelo yi wune ti woku yun lepi te yi mi lepe ké? Yo keto wune yeti ne deti te yi lengwe metu wokɔ na. ⁴⁴ Gba sangwe wun *Kum beya mekele. Ma wune ke kwadye kelo meyasi mete yi sangwe wun be ne mesosa kete ké. Nye mo wona bomo kande njombu yaja. A yeti ne kasi ne gbakasi na, keto gbakasi yeti ke nye na. Kome nye kele ja ké, a lépi ndi yasi te yi punde ndi ke moy temo ne, keto nye mo ja, yo nye bosa mo ja. ⁴⁵ Yasi wete, ke be mi, wune yeti ke tiko temo ne mi na, keto mi lépi yasi te yi be gbakasi. ⁴⁶ Nda ke njoka yun yakama tedye nde, mi kelma yina beya yasi ko? Ma nge be nde, yasi te yi mi lepe ké gbakasi, keto nge yi wune ti tiki temo ne mi ké? ⁴⁷ Mo te e be mo Njambiyé, mo te ke biye to melépi me Njambiyé, yo nde, yi wune ti biya yun to te ké, keto wune yeti yun botu be Njambiyé na.» ⁴⁸ E Beyuden yensa nye nye nde: «Yi wuse lepima nde, we gba *Mo Samari, we sendi ne beya sisin ke yotu ké, 'wuse kelma ja?» ⁴⁹ E nye yensa nde: «Ko mi yeti mbe ne beya sisin ke yotu na, yo nde, mi luksa Saɔmbe, ma wune ke kpalo nje yeliye yun mi. ⁵⁰ Yasi wete, ke be mi, mi ti saɔ nde, bomo luksa mi na. Yo ne wete mumo te e sa nde, bomo luksa mi, yo nye ke peso josi bomo. ⁵¹ Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Nge mumo bakidye melépi membe, ko a ti gwe na.» ⁵² E Beyuden nje lepo nye nye nde: «He duwa ndana yey nde, we ne beya sisin ke yotu. Abaraham gwa, botu be

punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ ma gwe sendi, ma nge nje kelo yi wɛ lɛpɛ nde: «Nge mumɔ bakidyɛ mɛlɛpi mɛmbɛ, ko a tí gwe» kɛ? ⁵³ Wɛ táka nde, wɛ kwɔ sanmbambo wusu Abaraham ɛ gwɔ ko nde? Botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ ma gwe sendi, wɛ táka yɔ nde, wɛ ba nda?» ⁵⁴ Ɛ nyɛ yɛnsa nde: «Ɔge gba mi nɛ nguru wombɛ lukse yotu mbɛ, luksa yotu te yite gbɛlate. Yo Sanmbɛ te yi wunɛ lɛpɛ nde, nyɛ Njambiyɛ wun ko, yo nyɛ kɛ lukse mi. ⁵⁵ Yasi wɛtɛ, wunɛ yeti kɛ duwɛ nyɛ na. Kɛ bɛ mi, mi kɛ duwɛ nyɛ. Nge mi lɛpɛ nde, mi yeti kɛ duwɛ nyɛ na, yite mi mɛ mɔ ja nda wunɛ. Yo nde, mi duwɔ nyɛ, bakidyɛ sendi mɛlɛpi mɛnɛ. ⁵⁶ Sanmbambo wun Abaraham dikima takɛ nde, a ta bɛnɛ ngimɔ te yi mi ta nje ketɛ kɛ, ɛ nyɛ wokɛ mɛsosa budyate. Kumɔ kɛ, ɛ nyɛ bɛnɛ ngimɔ te gbate, ɛ nyɛ sosa.» ⁵⁷ Ɛ Beyuden lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Wɛ tí pa kumɔ gbɛla mɛsɛw kamotan na, 'wɛ nde, wɛ bɛnɛma Abaraham nde?» ⁵⁸ Ɛ Yesus yɛnsa nyɛ bo nde: «Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: Piɔ te yi bo tí pa ja Abaraham na, mi mɛ mbɛ ketɛ.» ⁵⁹ Ndana, ɛ bo tokɛ metari, né bo lɔ nɛ nyɛ. Yasi wɛtɛ, ɛ nyɛ sɔma kwɔ pundɔ kɛ mbanjɔ Njambiyɛ.

9

Yesus kɛ butɛ misi mɛ wɛtɛ mbam

¹ Ndana, kɛ ngimɔ te yi Yesus ba kɛ tokɛ nje kwɔ nɔ kɛ, ɛ nyɛ bɛnɛ wɛtɛ mbam te ɛ jadya ndi nɛ dibina misi ko. ² Ɛ bɛjɛkɛ bɛnɛ diyɛ nyɛ nde: «Yekele, keto nge yi mbam ko jadya nɛ dibina misi kɛ? 'Yo keto yina bɛya mɛkele mɛnɛ nɛ nguru wɛnɛ ho keto yina bɛya mɛkele mɛ sanɔgwɛ bɛnɛ nyanɔgwɛ?» ³ Ɛ Yesus yɛnsa nde: «Yeti nde, nyɛ ho sanɔgwɛ bɛnɛ nyanɔgwɛ kelma yina bɛya mɛkele na. Yo nde, a jadyikwɛ nɛ dibina misi, né Njambiyɛ punjɛ nyanɔgwɛ mɛkele mɛnɛ kɛ yotu nɛ. ⁴ Kɛ ngimɔ te yi yesɔ ndi ketɛ kɛ,

wuse yâkanɔgwɛ kelo mɛsay mɛ mɔ te ɛ tomma mi ko. Tu mɛ kɛ nje, ngimɔ te yi mumɔ ti yaka kelo se mɛsay na. ⁵ Piɔ te yi mi ndi kɛ mɛnɛti maka, mi mbɛ mɛjasi te yi paniyɛ puyɛ nyɛ botu bɛ mɛnɛti.» ⁶ Kɛ nyɛ ma si lɛpɔ dɛtɛ kɛ, ɛ nyɛ sa mɛsɛri kɛ mɛnɛti bulɔ yo nɛ mɛsɛri lɔmbɛ kɛ misi mɛ mɔ dibina misi ⁷ lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: «Kɛndɔ kɛ weyɛ misi mɔ kɛ Silɔy.» To Silɔy nde Mɔ te yi bo tomma nyɛ ko. Ɛ nyɛ tɛmɛ kwɔ kɛ weyɛ misi. A yɔkwɔ mate, a mɛ kɛ bɛnɛ yasi nɛ ngɛlɛlɛ. ⁸ Ndana, ɛ botu bɛtɛ bɛ dikima diyɔ wɛtɛ bɛnɛ mbam ko nɛ botu bɛtɛ bɛ dikima bɛnɛ nyɛ kɛ jɔmbɔ mɛyasi baka lɛpɛ nde: «'Yeti gba mbam ko ɛ dikima diyɔ mɛtidyɛ diki jɔmbɔ mɛyasi ko na?» ⁹ Ɛ baɔa diki lɛpɔ nde: «Yo nyɛ.» Baɔa nde: «Ja, bɛnɛ nyɛ bɔnnanɔgwɛ bɔnnanɔgwɛ.» Ɛ nyɛ nɛ nguru wɛnɛ lɛpɛ nde: «Yo gba mi ko.» ¹⁰ Ɛ bo nje diyɛ nyɛ nde: «Yo kwanɔnama nan yi misi mɔ butunama nɔ kɛ?» ¹¹ Ɛ nyɛ yɛnsa nde: «Wɛtɛ mbam nde Yesus bulma mɛnɛti lɔmbɛ kɛ misi mɛmbɛ nje lɛpɔ nyɛ mi nde: «Kɛn kɛ Silɔy kɛ weyɛ misi mɔ.» Mi ka. Kɛ mi ma si weyɛ misi mɛmbɛ kɛ, ɛ mi kande bɛnɛna yasi.» ¹² Ɛ bo diyɛ nyɛ nde: «Mbam te wɛ?» Ɛ nyɛ yɛnsa nde: «Mi ti duwɛ na.»

¹³ Ndana, ɛ bo bu mɔ te ɛ ba mbɔmbu nɛ dibina misi ko kɛ nɔ kɛ yi *Befarisɛ. ¹⁴ Yasi yinɔri Yesus bul mɛnɛti butɛ nɛ misi mɛ mbam ko kɛ yesɔ *Saba. ¹⁵ Yori yi Befarisɛ diyɛma sendi mbam ko yasi te yi kwanɔnama yi kelo nde, a bɛnnanɔgwɛ ndana kɛ. Ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bo nde: «A lɔmbuma mɛsɔpɔ kɛ misi mɛmbɛ, ɛ mi kwɔ kɛ weyɛ misi, ma ndana mi kɛ bɛnɛ yasi.» ¹⁶ Ɛ baɔa Befarisɛ diki lɛpɔ nde: «Yeti Njambiyɛ njɛsɛ nyɛ na, keto a yeti kɛ jɛsɔ mbɔnɔga te ɛ lɛpɛ kasi Saba kɛ na.» Baɔa dikima lɛpɔ yan nde: «'Mɔ mɛbɛyɔ yakama kelo ka kwalɔ mɛyɛkambiyɛ mɛtɛ yikɛ yi nyɛ kelma kɛ?» Ɛ bo baka kɛ bɛmbɛ.

¹⁷ Ɛ bo nje kwɔ sendi wolo diyɛ

mɔ te ε βα mbɔmbu ne dɪbina misi kɔ nde: «Wε lépi yɔ ne nge ke kasi mbam te? Wε lépi ne nge ke say te yi nye kelma bute ne misi mɔ ké?» Ε nye yeŋsa nde: «Nye mɔ punja mɛlépi mɛ Njambiyε.»¹⁸ Ko bekum Beyuden tɪ kwadye jaye nde, mbam kɔ βα mbɔmbu ne dɪbina misi, jaye sendi nde, a njáki nje βɛɲna ndana na. Dete, ε bo jeba saŋgwe bene nyanɣwε.¹⁹ Ε *Befarisɛ diyε bo nde: «Yɔkɔ mɔnɔ wun yi wunε lepe nde, a jadya ne dɪbina misi kɔ? Yo kwanɲama nan yi nye mɛ ke βɛɲε yasi ndana ké?»²⁰ Ε bo yeŋsa nde: «Wuse ke duwe nde, yɔkɔ mɔnɔ wusu, duwe sendi nde, a jadya ne dɪbina misi.»²¹ Ndi nde, yí lepɔ ne yasi te yi kwanɲama nde, a βɛɲnanɣwε ndana nɛ mɔ te ε butuma misi mɛnε kɔ, wuse yeti ke duwe yaɲa kete na. A mɛ mumɔ, wunε dɪya ndi nye, nye ne ɲguru wene ta yeŋsa nye wunε.»²² Saŋgwe bene nyanɣwε yɛɲsaŋgwe dete, keto bo βα ke kambɔ bekum Beyuden, keto bekum Beyuden ma nye ɲgiɲ nde, ɲge mumɔ jaye ke mbɔmbu bɔmɔ nde, Yesus nye *Krist, ko mɔ te tí nate se mbanjɔ mɛwesidyá man wete yesɔ na.²³ Yo keto te yite yi saŋgwe bene nyanɣwε lepima nde: «A mɛ mumɔ, wunε dɪya ndi nye» ké.

²⁴ Dete, ε *Befarisɛ basidyε jeba mbam kɔ lepɔ nye nye nde: «Lepɔ gbakasi nye wuse ke mbɔmbu Njambiyε. Hε duwá nde, mbam te mɔ mɛbeyɔ.»²⁵ Ε nye nje yeŋsa nde: «ɲge βε nde, nye mɔ mɛbeyɔ, mi yeti ke duwe na, siya yasi te yi mi duwá, yo nde, mi tɪ βε ke βɛɲε yasi ne mbɔmbu na, ma ndana mi mɛ ke βɛɲε yasi.»²⁶ Ε bo diyε nye nde: «A kelma yasi te nda ke yotu yɔ? A kelma nan bute ne misi mɔ?»²⁷ Ε nye yeŋsa nye bo nde: «Mi ma si lepɔ yasi te yi kwanɲama ké nye wunε, ma wunε tɪ kwadye wokɔ na. 'Wunε kwádyikwε nde, mi kálanɣwε yekidyε sendi nye wunε

keto ɲge? 'Wunε sendi ke kwadyε nje βε βεjεke bene?»²⁸ Ε bo toyε nye lepɔ nde: «Yo gba wε βε jεke wene, ke βε wuse, wuse su βεjεke βε Mɔyisi.»²⁹ Wuse duwá su nde, Njambiyε lepina ma nye Mɔyisi. Ma ke βε mbam te yɔkɔ, ho a wúla we nje nɔ, wuse yeti ke duwe na.»³⁰ Ε mbam te ε βα mbɔmbu ne dɪbina misi kɔ yeŋsa nye bo nde: «Yo gba yasi te yi ɲgbakima yí wokɔ nde, ho a wúla we nje nɔ, wunε yeti ke duwe na, ma yo nye bute misi mɛmbε.»³¹ Wuse duwá nde, Njambiyε ti jáya mɛɲgweta mɛ botu mɛbeyɔ na. Yasi wete, a jáya mɛɲgweta mɛ mɔ te ε kane nye tu ne yesɔ, kelɔ yasi te yi nye Njambiyε kwadyε ké.»³² Kande ne βetomba mumɔ wete ne wete tɪ pa wokɔ wete yesɔ nde, wete mumɔ butuma misi mɛ mɔ te ε jadya ne dɪbina misi kɔ na.³³ Má βeki nde, yeti Njambiyε tomε mbam te njese na, ma nye tɪ kele yaɲa na.»³⁴ Ε bo yeŋsa lepɔ nye nye nde: «Kande yi bo ma jáki ne wε kumɔ ndana wε ke mɔy mɛbeyɔ ne pitik, yasi te nda yi wε ta tedye wuse ké?» Ε bo dudyε nye punje kenje sɛ.

³⁵ Yesus wokuma nde, bo dudyá mbam te ε βα mbɔmbu ne dɪbina misi kɔ. Ε Yesus saŋgwa ne nye kwá diyε nye nde: «Wε ke tiko temɔ ke yi *Mɔnɔ mumɔ?»³⁶ Ε nye yeŋsa nde: «Nyanɣwε mbam, Mɔnɔ mumɔ te mbete βα nda? Lepɔ, né mi tiki temɔ ne nye.»³⁷ Ε Yesus lepe nye nye nde: «Wε ma βɛɲε nye, yo gba nye ε ke lepina ndana nye wε kɔ.»³⁸ Ε mbam lepe nde: «Nyanɣwε mbam, mi ke tiko temɔ ne nye.» Ε nye kwá kuse mɛβɔɲ ke mbɔmbu Yesus kano nye.

³⁹ Ε Yesus nje lepɔ nde: «Mi njá ke mɛnɛti maka, né jɔsi βε kete, né botu βete βε yeti ke βɛɲε yasi baka βɛɲ yasi, né botu βete βε ke βɛɲε yasi baka nje βε ne dɪbina misi.»⁴⁰ Ke βαɲa *Befarisɛ βete βε βα bene βε Yesus baka ma wokɔ dete ké, ε bo diyε nye nde: «'Yite nde, wuse

sendi, misi musu dɪbinate?» ⁴¹ Ɛ Yesus yeɲsa nye ɓo nde: «Misi mun má ɓeki dɪbinate, ma wune yeti ne meɓeyɔ na. Yasi wete, wune ke leɓɔ ndana nde: <Wuse ke ɓeɲe yasi kimɔte,> ɔete meɓeyɔ mun ta dɪyɔ ɓone ke to yun.»

10

Kasi kimɔ mɔ bakidya besam

¹ Yesus nɲa ke mbɔmbu leɓɔ nde: «Gbakasi yi mi leɓe nye wune ké: «Mɔ te ɛ dɪye kine kwɔ ne numey kakwe besam yí nyiɲe nɔ ke mɔyte na, ɲge nye kpalɔ kwɔ ne wete nje ɔele, mɔ te mɔ guɓɔ, nye nyangwe mɔ kelna ɓeya mekele. ² Yo nde, mɔ te ɛ kwɔ ne numey nyiɲe nɔ ke mɔy kakwe, mɔ te mɔ bakidya besam. ³ Sanjele te ɛ dɪye ke numey kakwe kɔ ɓúta numey nye nye, we ɓeɲa ké, besam ke woko men ne. A má jeba ɓo wete wete ne dɪno dyan ɲɓɔso ɓo pundo nɔ. ⁴ Ʋge nye si punje besam ɓene hene ɔete ké, a ma kwɔ mbɔmbu, ɓo ke kɔɲ ne, keto ɓo ke duwe men ne. ⁵ Yasi wete, ko ɓo yeti ne ɔeti te yi ɓeɲgwe gbela mumɔ na, ɓo ta kambɔ nye londɔ kè ne naɲ, keto ɓo yeti ke duwe men gbela ɓomɔ na.» ⁶ Yesus lepinama ne nje kano ɔete nye ɓo, yasi wete, ɓo ti ɓiye to yasi te yi nye lepinama nye ɓo ké na.

⁷ Ɛ Yesus nje leɓɔ sendi nye ɓo nde: «Gbakasi yi mi leɓe nye wune ké: Mi mbe numey te yi besam kwɔ kete yí nyiɲe nɔ ke mɔy kakwe ké. ⁸ Bomɔ hene ɓe kandima nje ne mi ɓaka ɓotu ɓe guɓɔ, ɓo ɓotu ɓe nyangwe kelna ɓeya mekele. Yasi wete, besam ti leɲgwe mɔto ke men yan na. ⁹ Mi mbe numey, ɲge mumɔ nyiɲe ne nje te wombɛ, a ta jɲ. A ta nyiɲe pundo dolo meɔye te yi dɪye. ¹⁰ Siya yasi te yi mɔ guɓɔ nje kelo, yo ndi guɓuna yasi, ndi wonate nè girisate. Mi nɲa mbe, né besam ɓe ne jɔɲgwe, né ɓo jɔɲna ke mɔy nyenɲgwe. ¹¹ Mi mbe kimɔ mɔ bakidya besam. Kimɔ mɔ

bakidya besam nyéki jɔɲgwe dɪyene keto besam ɓene. ¹² Yasi wete, mɔ te ɛ nje bakidye besam keto mɔni kɔ yeti gba mɔ bakidya besam na, keto besam yeti besam ɓene na. Ʋge nye ɓeɲe ɲgwey ke nje, we ɓeɲa, a tikima besam seɔye kwɔ, ɲgwey má dɪyɔ ɓiye ɓaɲa, ɓari ma si wanja kwɔ. ¹³ Mɔ te ɛ nje bakidye besam keto mɔni kɔ séɔyikwe kwɔ, keto yo ndi keto mɔni yi nye bakidye besam, yeti kasi ne ne ɓo na. ¹⁴ Mi mbe kimɔ mɔ bakidya besam. Mi ke duwe besam ɓembe, besam ɓembe ke duwe sendi mi. ¹⁵ Yo sendi ɔete nda yi Da ke duwe mi, mi sendi ke duwe nye. Mi ke nye jɔɲgwe dɪyembe keto besam ɓembe. ¹⁶ Mi ne ɓaɲa besam ɓembe ɓe yeti ke mɔy kakwe te yike na. Mi yákanɲgwe ɲɓɔso sendi ɓo nje nɔ. Ʋo ta woko men mbe, ɓo má nje ɓe ndi kuru besam wete nè mɔ bakidya yan wete. ¹⁷ Da kwáɔyikwe mi, yo keto mi ke nye jɔɲgwe dɪyembe yí laɔye ɓɲ sendi yo ne kɔkɔ. ¹⁸ Kine mumɔ wete ne wete ɛ yakama peso jɔɲgwe dɪyembe na. Yasi wete, yo mi ne ɲguru wombɛ ke nye jɔɲgwe dɪyembe. Mi ne ɔeti te yi nye jɔɲgwe dɪyembe, mi sendi ne ɔeti te yi ɓɲ yo ne kɔkɔ. Yo Saɲmbe leɓe nde, mi kèl ɔete.» ¹⁹ Ɛ meɓeɓe menɔri kele nde, Beyuden ɓákanɲgwe sendi wolo ke ɓembe. ²⁰ Ɛ ɓudɪya ɓomɔ ke njokate leɓe nde: «A ne ɓeya sisiɲ ke yotu, a ke kono ne ɓoku. Keto ɲge yi wune leɲgwe mɔto ke yasi te yi nye leɓe ké?» ²¹ Ɛ ɓaɲa leɓe yan nde: «Mɔ te ɛ ne ɓeya sisiɲ ke yotu kɔ ti lepinangwe ɔeke na. Ʋeya sisiɲ ne ɔeti te yi kelo nde, mɔ dɪbina misi ɓeɲnangwe nde?»

²² Ʋo ɓɔ ke kelo jeso yí take ne yeso te yi ɓo kanma ne mbanjo Njamɓiye te ɛ Yerusalem nye Njamɓiye ké. Yo ɓɔ ke ɲgimɔ abekata. ²³ Yesus ɓɔ ke yombila ke mɔy mbanjo Njamɓiye ke mbeɓ te yi ɓo dɪkima jeba nde Nje Salomɔɲ ké. ²⁴ Ndana, ɛ Beyuden nje lito nye leɓɔ

nye nye nde: «'We kwádyikwe nde, wuse díy nē meso ke temo kumo ke ngimo te yin? Nge be nde, yo we *Krist, lero ne sansan nye wuse.»
²⁵ E Yesu yeŋsa nye bo nde: «Mi ma si lero nye wune, ma wune yeti ke tiko temo ke melēpi mete na. Mekele mete yi Saŋmbe nye mi deti nde, mi kēl kē ke tedye mi nye wune. ²⁶ Yasi wete, wune yeti ke tiko yun temo ke yembe na, keto wune yeti ke njoka besam bembē na. ²⁷ Besam bembē ke woko men mbe, mi ke duwe mbe bo, bo ke beŋgwe sendi mi. ²⁸ Mi ke nye mbe bo joŋgwe te yi kpo ne kpo, ko bo tí gwe yambile na. Sendi, ko mumo wete ne wete tí suko bo ke mebo membe na. ²⁹ Saŋmbe, mo te e nya mi bo ko kwá bomo hene, ko mumo wete ne wete yeti ne deti te yi suko bo ke mebo me Da na. ³⁰ Sine Da ndi kiya yasi wete.»

³¹ Ndana, e Beyuden toke sendi metari wolo, né bo lu ne nye wo. ³² E Yesu yeŋsa nye bo nde: «Mi kelma budya kimō mekele mete yi Da lepima nde, mi kēl kē ke misi mun, ma ke njoka mekele mete, wune kwádyikwe lu mi ne metari wo keto mekele te yen?» ³³ E bo yeŋsa nye nye nde: «Wuse ti kwádyikwe lu we ne metari wo keto wete kimō mekele na, yasi wete, wuse kwádyikwe lu we ne metari wo, keto we ke gbuto ne Njambiyē, keto gbela we mumo ke kpalō lero nde, we Njambiyē!»
³⁴ E Yesu yeŋsa nye bo nde: «'Yo yeti gba ketinate ke mekana me membonga mun nde: <Njambiyē lepima nde: Wune benjambiyē na?»
³⁵ Wuse duwā nde, mumo ti yaka soŋe yasi te yi yo ma be ketinate ke mekana me Njambiyē kē na. Ma nge Njambiyē jeba botu bete be melēpi mene lepinama nye bo baka nde benjambiyē, ³⁶ keto nge yi wune nje lero gba ne mi mo te e Da tokuma tomo njese ke meneti maka ko nde, mi ke gbuto ne nye, keto mi lepima nde, mi Mōno wene kē? ³⁷ Nge mi díyē kine kelo mekele me Saŋmbe na, komete, wune tí tiki temo ne mi

na. ³⁸ Yasi wete, nge be nde, mi ke kelo mekele me Saŋmbe, ko beko nde, wune tí tike temo ne mi na, wune yēkidya tiko temo ke mekele mete yi mi kele kē, né wune duwe kimote kē no mbombu nde, Da ke yembe, mi sendi ke yene.»

³⁹ Ndana, e bo kala sa nje te yi biye nye, yasi wete, e nye bola kwā. ⁴⁰ E nye duwe ne kōko kē ke nginge Yurdē, ke mbey te yi Jan ma kanda topuna bomo ke moroku kete kē. E nye kwā díyō mate. ⁴¹ E bomo budyate nje ke yene. E bo diki lero nde: «Jan tí kele ko meyekambiyē wete ne wete na, yasi wete, yasi hene te yi nye lepima ke kasi mbam ko kē, gbakasi.» ⁴² E bomo budyate tike temo ke yi Yesu ke mbey yinori.

11

Yesu ke womiyē Lasar

¹ Wete mbam nde Lasar balma ne kon. A ba mo Betani, dya Mariya bene man wene Marta. ² Yo ba Mariya te e lombuma lobinda ke mekol me Kumande Yesu tito yo ne nyinjo to ne ko. Yo dyombu dyene Lasar kone. ³ E bedyombu bene baka yiba tome mumo kē lero nye Yesu nde: «Nyangwe Kumande beŋa, soŋ temo wo ke kon.» ⁴ Ke Yesu ma woko dete kē, e nye lepe nde: «Kon te yeti kon soŋ na, yasi wete, yo kon te yi Njambiyē ta tedye nyangwe deti meluksa mene, né Mōno wene be ne meluksa ke kon te.»

⁵ Temo Yesu ba ke yotu Marta bene man bu dyombu dyan Lasar. ⁶ Ke nye ma si woko kasi kon Lasar kē, e nye nje kwandye sendi metu yiba ndi ke mbey te kome nye ba kē. ⁷ Ke kon te, e nye lepe nye bejke bene nde: «Wuse yōkwe ne kōko kē Yuda.» ⁸ E bejke lepe nye nye nde: «Yekele, kon te tí pa kiko na, Beyuden kwadya lu we ne metari wo, ma ndana 'we ke kwadye yokwe ne kōko kē sendi mate nde?» ⁹ E nye yeŋsa nde: «'Yeso wete yeti ne hawa

kamɔ jɔ yiba na? Nge mumɔ kende ne yesɔ, a yeti ke bɔmiye baki na, keto a ke beɲe mejasi me yesɔ. ¹⁰ Ma yasi wete, nge mumɔ kende ne tu, a ke bɔmiye baki, keto a kine mejasi ke yotu ne na.» ¹¹ Ke nye ma si lepo dɛte kɛ, ε nye nje lepo nye bo nde: «Sɔ wusu Lasar ke jakɔ, yasi wete, mi ta kɛ jeme nye.» ¹² ε bejɛke lepe nye nye nde: «Nyangwe Kumande, nge be nde, a ke jakɔ, yotu ne ta ngbanjo lalɛ.» ¹³ Yasi yinɔri Yesus lɛpi ne kasi sɔɲ Lasar. Yasi wete, ke yan, bo takima yan nde, a lɛpi ne gbɛla jakɔ. ¹⁴ Dɛte, ε Yesus nje lepo ne gbas gbas nye bo nde: «Lasar ma gwe. ¹⁵ Ma nge mi beɲe wune dɛke kɛ, mi ne mesosa, keto mi ti be ke mbey te na. Dɛte, wune ta nje tiko temɔ ne mi. Yasi wete, he kɛn mate.» ¹⁶ Ndana, ε Tomasi te yi bo dikima jɛba sendi nde Beadan kɔ lepe nye njɔɲ ne nde: «Wuse sendi, he kɛn mate, nɛ sine be Nyangwe Kumande kɛ gwe mate.»

¹⁷ Ke Yesus ma dya kɛ, a njaki dolo nde, yo me metu yini yi bo pumbuma ne Lasar kɛ. ¹⁸ Betani ba ke kekɛ Yerusalem, njokate ti kume kilometa yitati na. ¹⁹ Dɛte, ε Beyuden budyate nje beɲe Marta bene Mariya ke sɔɲ dyɔmbu dyan yi nye bo menɲite.

²⁰ Ndana, ke Marta ma wokɔ nde, Yesus ke nje kɛ, ε nye kwɔ kɛ sangwa ne nye, ε Mariya diyɛ ne ke ty. ²¹ ε Marta lepe nye Yesus nde: «Nyangwe Kumande, we ma beki waka, ma dyɔmbu dyembe ti gwe na. ²² Yasi wete, mi duwa nde, ko ndana yasi hene te yi we ta diyɛ Njambiyɛ, a ta nye we yo.» ²³ ε Yesus lepe nye nye nde: «Dyɔmbu dyɔ ta womiyɛ.» ²⁴ ε Marta yeɲsa nye nye nde: «Mi duwa nde, a ta womiyɛ kome bemuɲ ta womiyɛ nɔ ke njena yesɔ siyna mboko kɛ.» ²⁵ ε Yesus lepe nye nye nde: «Mi mbe mo womiya bemuɲ, mi sendi jonɲwe. Mo te ε tike temɔ ne mi, mo te ta ju, ko beko nde, a gwaki. ²⁶ Sendi,

mumɔ hene ε jonna tiko temɔ ne mi, ko mo te ti gwe na. 'We ke tiko temɔ ke lepi te nde?» ²⁷ ε Marta yeɲsa nye nye nde: «I, Nyangwe Kumande. Mi ma tiko temɔ nde, we *Krist, Monɔ Njambiyɛ, yoko yi ba nde, a yakanɲwe nje ke meneti maka kɔ.»

²⁸ Ke nye ma si lepo dɛte kɛ, ε nye kwɔ mbombila kɛ lepo nye man wene Mariya nde: «Yekele ma dya, a ke jɛba we.» ²⁹ Ke Mariya ma wokɔ ndi dɛte kɛ, ε nye teme ne nget kwɔ kɛ pe yi Yesus. ³⁰ Yinɔri Yesus ti pa nyiɲe moy dya na, a ba ndi ke mbey te yi Marta ka sangwa ne nye kɛ. ³¹ Ndana, ke Beyuden bete be ba bene be Mariya ke ty ke nyena nye menɲite baka ma beɲe nde, a temma ne nget pundo kɛ, ε bo beɲɲwe nye, take nde, a kɛn ke bonɲon kɛ lelo.

³² Ke Mariya ma kumɔ ke mbey te yi Yesus ba kete, kanɲe misi beɲe ne nye kɛ, ε nye bale ke mekol mene lepo nye nye nde: «Nyangwe Kumande, we ma beki waka, ma dyɔmbu dyembe ti gwe na.» ³³ Ke Yesus ma beɲe Mariya ke lelo, beɲe Beyuden bete be nja bene be Mariya ke lelo sendi kɛ, ε ngambi sɔɲ kwɔ nye, ε metakina nje nye ke temɔ. ³⁴ ε nye diyɛ bo nde: «Wune pumbu nye we?» ε bo yeɲsa nye nye nde: «Nyangwe Kumande,inja beɲɛ.»

³⁵ ε Yesus lele. ³⁶ ε Beyuden diyɛ lepo nde: «Ne beɲa ndi, a ba ke kwadyɛ nye budyate.» ³⁷ ε baɲa ke njokate lepe yan nde: «'Gba mbam kɔ ε butuma misi me mo dibina misi kɔ, ma nye ti yaka kelɔ nde, Lasar ti gwaki na?»

³⁸ ε ngambi sɔɲ basidyɛ kwɔ Yesus, ε nye kwɔ kɛ ke bonɲon. Bonɲon te ba nguku tari, bo bonma wete tari dibɔ ne numbu te. ³⁹ ε Yesus lepe nde: «Wune njɛna tari sɔɲɛ.» ε Marta te dyɔmbu ne Lasar te ε gwɔ kɔ lepe nye nye nde: «Nyangwe Kumande, a me ke numbo ndana, keto yo me metu yini yi bo pumbuma ne nye kɛ.»

40 E Yesus lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «'Mi t̄i lɛpɛ nyɛ wɛ nde, n̄gɛ wɛ t̄ikɛ temɔ kɛ lɛpi te yi mi lɛpɛ kɛ, wɛ ta bɛn̄ɛ nyangwɛ d̄eti meluksa mɛ Njambiyɛ na?» 41 Ndana kɛ, ɛ bo n̄jɛn̄ɛ tari sɔn̄ɛ. E Yesus kan̄ɛ misi ken̄jɛ kwey lɛpɔ nde: «Da, mi kɛ nyɛ wɛ wosoko, keto wɛ ma wokɔ mɛngwɛta mɛmbɛ. 42 Yo nde, mi duwɔ mbɛ nde, wɛ kɛ wokɔ mɛngwɛta mɛmbɛ kpo nɛ kpo. Yasi wɛtɛ, mi lɛpi yikɛ keto n̄gil te yikɛ yi ma wesid̄ya kɛ kɛki mbɛ kɛ, nɛ bo tiki temɔ nde, yo wɛ tomɛ mi n̄jesɛ.» 43 Kɛ nyɛ ma si lɛpɔ d̄ete kɛ, ɛ nyɛ kembid̄ya lɛpɔ nɛ mɛn kɛ kwey nde: «Lasar, pundɔ.» 44 E mɔ te ɛ b̄a ndana mun̄te kɔ pundɛ, mɛbɔ nɛ mɛkol b̄oynate nɛ mɛlambɔ, to nɛ mbɔmbu b̄a sendi b̄oynate nɛ wɛtɛ pɛl kandɔ. E Yesus lɛpɛ nyɛ bomo nde: «Wunɛ s̄ɔn̄a mɛyasi mɛn̄ori kɛ yotu nɛ, tiko nyɛ, na kwɔ.»

Nyangwɛ botu bɛ mison Beyudɛn kɛ

sangwɛ n̄gin̄ sangwɛ nɛ Yesus

45 Beyudɛn bud̄yate bɛ n̄jɔ kɛ yi Mariya b̄aka bɛn̄ma yasi te yi Yesus kelma kɛ, ɛ bo t̄ikɛ temɔ kɛ yɛnɛ. 46 Yasi wɛtɛ, b̄an̄a kɛ njokate kwan̄ma kɛ dolo *Befaris̄ɛ yekid̄yɛ yasi te yi Yesus kelma kɛ nyɛ bo. 47 Ndana, ɛ bɛkum bɛ botu bɛ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ nɛ Befaris̄ɛ wesid̄yɛ botu bɛtɛ bɛ b̄a kɛ n̄jɔn̄ botu bɛ nyangwɛ j̄osi Beyudɛn b̄aka lɛpɔ nde: «Hɛ ta kelɔ yikɛ nan, keto mbam kɔ kɛ kelɔ bud̄ya mɛyekambiyɛ? 48 Ma n̄gɛ wusɛ bɛn̄ɛ nɛ misi nde, a kɛn̄ mbɔmbu ȳi kelɔ mɛkele mɛtɛ, bomo hɛnɛ ta tiko temɔ kɛ yɛnɛ, wɛ b̄ɛn̄a, botu bɛtɛ bɛ d̄iyɛ nɛ mɛn̄eti mɛ Rom b̄aka ta n̄jɛ yan̄gile mban̄jɔ Njambiyɛ su nɛ kandɔ d̄yusu.»

49 Ndana, ɛ wɛtɛ kɛ njoka yan nde Kayif ɛ b̄a nyangwɛ kum botu bɛ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ kɛ sew te ɛtɛ kɔ lɛpɛ nyɛ bo nde: «Ko gba wunɛ kinɛ d̄yɔn̄gɔ na! 50 'Wunɛ

yeti kɛ duwɛ nde, yo kimɔtɛ pɛ yun nde, mumɔ wɛtɛ gw̄aki kɛ numbu kandɔ, lan̄sa nde, bo ḡirisa ndingɛlɛ kandɔ na?» 51 Yin̄ori yi Kayif lɛpima kɛ, yo ti w̄ula kɛ d̄yano d̄yɛnɛ nɛ n̄guru wɛnɛ na. Yo nde, a lɛpi keto a b̄a nyangwɛ kum botu bɛ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ kɛ sew te ɛtɛ, ɛ nyɛ pun̄jɛ lɛpi te yi wulma kɛ numbu Njambiyɛ yi b̄a nde, yo ta kelna kɛ. E nyɛ kandɛ si lɛpɔ nde, Yesus ȳakan̄gwɛ gwe keto kandɔ d̄yan Beyudɛn. 52 Ma yo t̄i bɛ ndi keto kandɔ Beyudɛn bɛpɔ na, yasi wɛtɛ, yo ta bɛ sendi ȳi sangwɛ b̄onɔ bɛ Njambiyɛ bɛ d̄iyɛ mɛmbɛy nɛ mɛmbɛy, nɛ bo n̄jɛ bɛ ndi n̄jɔn̄ wɛtɛ. 53 Kandɛ yesɔ te, ɛ bo nyɛ n̄gin̄ ȳi s̄a nɛ n̄jɛ te yi bo yakama wo nɛ Yesus. 54 Dete, Yesus t̄i yombila pun̄jɛ se yotu kɛ njoka Beyudɛn na. Yasi wɛtɛ, a n̄jɔ d̄uwɛ komɛtɛ kwɔ kɛ kɛ p̄oku mɛn̄eti mɛtɛ yi kɛ kɛki kon̄gor kɛ, kɛ wɛtɛ d̄ya nde Efrayim. E nyɛ kwɔ d̄iyɔ mate bɛnɛ bɛjɛkɛ bɛnɛ.

55 Jesɔ *Paska Beyudɛn b̄a kɛ wuta, ɛ bud̄ya bomo tɛmɛ kɛ mɛd̄ya ȳi kɛ pɛ Yerusalem, yite jesɔ t̄i pa kandɛ na. Bo kandima kwɔ, nɛ bo pa kɛ weya sembɔ bɛngwɛ mɛmbon̄ga mɛ mison yan. 56 E bo d̄iki s̄a Yesus, d̄iki lɛpɔ diyna tande yan kɛ mban̄jɔ Njambiyɛ nde: «Nɛ b̄ɛn̄a nan? Nɛ t̄aka gba nde, a ta n̄jɛ kɛ jesɔ wa?» 57 Yin̄ori bɛkum bɛ botu bɛ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ nɛ *Befaris̄ɛ ma lɛpɔ nyɛ bomo nde, n̄gɛ wɛtɛ mumɔ duwɛ mbɛy te yi Yesus d̄iyɛ kɛtɛ kɛ, nɛ nyɛ kɛn̄ lɛpɔ, nɛ bo kɛ biy nyɛ.

12

Mariya kɛ lɔmbɛ lɔbinda kɛ

mɛkol mɛ Yesus (Mt 26; Mk 14)

1 Pin̄jɔ te yi jesɔ *Paska buk̄wɔ metu yitan jɔ wɛtɛ, ɛ Yesus kwɔ kɛ Betani, kɛ d̄ya te komɛ Lasar te yi nyɛ jon̄gwa kɛ njoka bɛmun̄ kɔ d̄ikima d̄iyɔ kɛ. 2 Kumɔ mate, ɛ bo

kele mɛɔye jɛba nɛ nyɛ. Marta ba nɛ mesay mɛ kabina mɛɔye nyɛ bomɔ. Lasar ba sendi kɛ njoka botu bete yi bo ba kɛ mbɛy mɛɔye bɛnɛ bɛ Yesus ba. ³ Diyɔ kɛ, ɛ Mariya bu wɛtɛ ndaki nɛ yiɲa lɔbinda te yi dɛye buɔya mɔni yaka lita kɛ bɛmbɛ. Yo ba nɛ sɛngɛlɛn, bo ti pa pulɛ yo nɛ yiɲa yasi na. ɛ nyɛ bu nje lɔmbɛ kɛ mɛkol mɛ Yesus kwɔ titɔ yo nɛ nyiɲɔ to nɛ. ɛ tul te si ngangile ndingɛle tɔ. ⁴ ɛ Yudas Iskariyot te wɛtɛ jekɛ Yesus, yɔkɔ ɛ ta dɛyangwɛ nyɛ kɔ lɛpɛ ndɛ: ⁵ «Kɛto nge yi bo ti dɛyangwɛ lɔbinda te yikɛ yi yaka buyɔ mɔni te yi bo gbo nɛ mɔ mesay kɛ mɛtu mesay gɔmay yitati yi kame nɛ botu bɛ ngwɛtɛ kɛ?» ⁶ Yinɔri yi Yudas lɛpima kɛ, yo yeti kɛto a nɛ kasi nɛ botu bɛ ngwɛtɛ na. A lɛpi dɛtɛ, kɛto nyɛ mɔ guɔ. Yo nyɛ diki bakidɛye kpongi mɔni. A dikima nyɛ bo kɛ yasi te yi bo dikima komɔ kɛ mɔyɛ kɛ. ⁷ ɛ Yesus nje lɛpɔ ndɛ: «Pa tikɔ nyɛ nɛ sɛm. Tikɔ, na bakidɛye yo ladɛ nɛ yesɔ te yi bo ta nyɛ nɛ mi kɛ bɔɲsɔn kɛ. ⁸ Yo ndɛ, wune botu bɛ ngwɛtɛ kɛ diyɔ mɛtu hɛnɛ kɛ kiya mbɛy. Kɛ bɛ mi, mi ti diyɔ mbɛ sine wunɛ kɛ kiya mbɛy mɛtu hɛnɛ na.»

⁹ Beyudɛn buɔyate wokuma ndɛ, Yesus womɛtɛ kɛ Betani. ɛ bo kɛ, yeti ndi kɛto Yesus nyɛpɔ na, yasi wɛtɛ, bo kɔ sendi, nɛ bo kɛ bɛn Lasar te yi Yesus jɔngwa kɛ njoka bɛmun kɔ. ¹⁰ Ndana, ɛ bɛkum bɛ botu bɛ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ nyɛ ngiɲ ndɛ, bo ta wo sendi Lasar, ¹¹ kɛto nyangwɛ mɛkele mɛtɛ yi kɛnama kɛ yotu nɛ kɛ kɛ kelɔ ndɛ, buɔya Beyudɛn tɔm kɔn ndana nɛ bo tikɔ temɔ kɛ yi Yesus.

*Yesus kɛ dɛyɔ kɛ Yerusalem
(Mt 21; Mk 11; Lk 19)*

¹² Misi pupɛ nyangwɛ ngil betɛ bɛ njɔ kɛ jɛsɔ *Paska ba kɛ wokuma ndɛ, Yesus kɛ nje kɛ Yerusalem. ¹³ ɛ bo pɛsɛ mbɔru mɛbaɲa yi kɛ sosa nɛ nyɛ. ɛ bo diki kɛmbidɛya ndɛ: «*Hosana! Baba Mbokɔ nyɛki mɛkombila nyɛ yɔkɔ ɛ nje nɛ dɛnɔ

dɛyɛnɛ nje namɔ kandɔ Isarayɛl kɔ!» ¹⁴ Yesus dolma wɛtɛ mɔnɔ tofɔ, ɛ nyɛ bɛndɛ nyɛ dɛyɔ te bɛngwɛ yasi te yi yo kɛtinate kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ kɛ. ¹⁵ Yo kɛtinate ndɛ: «Nɲɔndu Siyɔn,*f1* wɛ ti kambi yaɲa na. Bɛnɔ kumandɛ wɔ bɛndima mɔnɔ tofɔ yi nje nɔ.» ¹⁶ Kɛ ngimɔ te yinɔri bɛjekɛ bɛ Yesus ti wokɛ to mɛyasi mɛtɛ yi ba kɛ kwanɲa kɛ na. Yasi wɛtɛ, kɛ Yesus ma nje yɔkwe kɛ dɛyɔbɔ bu mɛluksa mɛnɛ kɛ, ɛ bo nje takɛ duwɛ ndɛ, yasi te yi mɛkana mɛ Njambiyɛ dikima lɛpɔ nɔ kɛ ba kɛ kasi nɛ. Bo njɔ duwɛ sendi ndɛ, gba mɛyasi mɛtɛ yi bo kelma kɛ, bo kelma yo kɛto nɛ. ¹⁷ Kɛ ngimɔ te yi Yesus jɛbama nɛ Lasar jɔngwɛ kɛ njoka bɛmun punjɛ kɛ bɔɲsɔn kɛ, buɔya bomɔ ba kɛtɛ. ɛ bo diki yekidɛye yasi te yi bo bɛnɔma kɛ. ¹⁸ Yo kɛto te yitɛ yi ngil bomɔ kɔ kɛ sosa nyɛ kɛ. Bo wokuma kasi mɛyɛkambiyɛ mɛnɔri yi nyɛ kelma kɛ. ¹⁹ Ndana, ɛ *Befarisɛ lɛpɛ tandɛ yan ndɛ: «Nɛ bɛnɔ, yasi te yi wunɛ yakama kelɔ sendi ndana yeti se na. Bomɔ hɛnɛ ma lekwe kɛ kɛ kɔn nɛ.»

Baɲa Bɛgrɛk kɛ kwadɛyɛ lɛpina

bɛnɛ bɛ Yesus

²⁰ Baɲa Bɛgrɛk ba kɛ njoka botu betɛ bɛ kɔ kɛ Yerusalem yi kɛ kɔn Njambiyɛ kɛ jɛsɔ *Paska ba. ²¹ ɛ bo kɛ kɛ yi Filip te mɔ Betsayda kɛ Galilɛ. ɛ bo ngwɛta nɛ nyɛ lɛpɔ ndɛ: «Nyangwɛ mbam, wusɛ kɛ kwadɛyɛ bɛnɛ Yesus.» ²² ɛ Filip kɛ lɛpɔ nyɛ Andere, ɛ bo hɛnɛ yiba nje kwɔ kɛ lɛpɔ nyɛ Yesus.

²³ ɛ Yesus yɛnsa nyɛ bo ndɛ: «Nɲimɔ ma dɛyɔ, ngimɔ te yi Njambiyɛ ta punjɛ nɛ mɛluksa mɛ *Mɔnɔ mumɔ yɛy. ²⁴ Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: Nge mbumɔ mbusa ti pa kɛ kɛ mɛnɛti pa gwe na, yo ta bɔnɛ ndi wɛtɛ. Ma yasi wɛtɛ, nge yo pa gwe, yo ta nje wumɔ buɔya mɛmbumɔ. ²⁵ Mɔ te ɛ kwadɛyɛ kambidɛya nɛ jɔngwɛ dɛyɛnɛ nɛ ngom ngom kɔ ta dɛmbidɛyɛ yo.

Ma yókò ε díyε kine kambidyá nε jonḡwε dýene nε nguru wene kò ta bε nε jonḡwε te yi kpo nε kpo. ²⁶ Mumò hene ε kwadye kelò mesay nye mi, mò te yâkanḡwε ðenḡwε mi. Ke mbey te yi mi díyε kete, mò mesay wombe ta díyò sendi kete. Nḡe mumò kele mesay nye mi, Da ta lukse nye.

²⁷ «Ndana temò mbε ðeke nε habubu, mi duwà nde, mi ta lepò nε nḡe? 'Mi lépi ka nde: Da jonḡwε mi ke yasi te yi kwadye dýà mi ndana ké? Ko na, keto yo keto te yite yi mi njà nò ke meneti maka. ²⁸ Da, kelò nde, bomò lúksa ðino dýò.» Ndana, ε bo woke yinà men ke wule dýobò lepò nde: «Mi ma kelò nde, bomò lúksa ðino dýembe. Mi ta basidyε kelò nde, bo lúksa sendi yo.» ²⁹ Nḡil botu ðete ðe ðà womete woko men yinòri ðaka lepima nde: «Mbiyò lumma.» Baḡa nde: «Wete jaki Njambiyε lepinama nye nye.» ³⁰ Ε Yesus yeḡsa nde: «Men te yi lepinama wule dýobò ké ti lépinanḡwε keto mbe na, yo lépinanḡwε keto yun. ³¹ Nḡimò te yi Njambiyε ta pesò nε jòsi botu ðe meneti maka ké ma dýà. Ndana Njambiyε ta ðudyε *Kum meneti maka soḡe. ³² Pε yembe, ke bo si nḡba mi ke jeti tembidyε ke kwey, mi ta ðule bomò hene njese ke yembe.» ³³ Yesus lépi yinòri yí tedye nε kwalò soḡ te yi nye ta sanḡwa nò ké. ³⁴ Ε nḡil bomò yeḡsa nye nye nde: «Wuse wokuma su ke mekana me membonḡa me Njambiyε nde, *Krist ta díyò kpo nε kpo. Ma nan yi we nje lepò yò nde, bo yâkanḡwε nḡba *Mònò mumò ke jeti tembidyε ke kwey ké? Mònò mumò te ete ða nda?» ³⁵ Ε Yesus nje lepò nye bo nde: «Mejasi ndi ke njoka yun yi yaka mònò nḡimò. Piḡò te yi yo ndi ke panò ðete ké, wune kéndi ke puyε te, kamba yitil me nje nḡbake wune. Yo nde, mò te ε kende ke moy yitil kò kéndi tukute. ³⁶ Ke nḡimò te yi mejasi ndi ke panò ke njoka yun ké,

wune tíki temò ke mejasi mete, né wune ðe botu ðe mejasi.» Ke Yesus ma si lepò meyasi menòri ké, ε nye kwà ðuwe womete kè mbombu yan kè soma.

³⁷ Ko ðeko nde, a kelma budya meyekambiyε ðete ke misi me bomò, bo tí tike temò nε nye na. ³⁸ Yo kwanḡnama ðete, né melepi mete yi Esayi te mò punja melepi me Njambiyε lepima ké si tondu. A lepima nde: «Baba Mbokò, ma nda tikima temò ke yasi te yi wuse lepima ké? Sendi, 'Baba Mbokò tédyá nda ðeti nε?» ³⁹ Ko, ma bo ti yaka tikò temò na, keto lepi te yi Esayi lepima sendi ké. A lepima nde: ⁴⁰ «Njambiyε ma ðibo misi man, ðese metemò man, kamba bo me nje ðeḡe meyasi, bo me nje ðe nε dýano, bo me nje yeḡsa temò, ma nye nje sidyε kòn yan.» ⁴¹ Esayi njáki lepò meyasi menòri ke kasi Yesus, keto a ðeḡma meluksa mene. ⁴² Ko ðeko ðete, ðaḡa Beyuden budyate tikima temò ke yi Yesus. Yasi wete, bo tí jaye punje yo ke misi me bomò na, kamba *Befarisḡ me nje lepò nde, bo tí nata se mbanjo mewesidyá na. ⁴³ Bekum Beyuden ðaka kelma ðete, keto bo kwadya nde, bomò lúksa bo kwà meluksa mete yi Njambiyε yakama lukse nε bo ké.

⁴⁴ Ndana, ε Yesus lepe nε men ke kwey nde: «Mò te ε tike temò nε mi, mò te ti tíki temò nε mi na, yo nde, a tíki temò nε Mò te ε tomma mi njese kò. ⁴⁵ Sendi, mò te ε ðeḡe mi, mò te ðeḡma Mò te ε tomma mi kò. ⁴⁶ Mi njà mbe ke meneti maka yí paniyε puyε nda yi mejasi pane nò ké. ðete, mò te ε tike temò nε mi, mò te tí díyò ke moy yitil na. ⁴⁷ Nḡe mumò woke melepi membe pupε metò, yeti mi jòse nye na, keto mi ti njáki nje jòse botu ðe meneti maka na, yo nde, mi njáki nje jonḡwε bo. ⁴⁸ Mò te ε seḡe mi pupε metò ke melepi membe, mò te nε mò te ε ta jòse nye. Gba lepi te yi mi lepima ké ta pesò jòsi nε ke njena yesò siyna

mbokó. ⁴⁹ Yo nde, mi tĩ lɛpina nɛ dɛti te yembɛ na. Yasi wɛtɛ, Da, nyɛ Mɔ te ɛ tomma mi nɛ ŋguru wɛnɛ kɔ lɛpima nyɛ mi mɛyasi mɛtɛ yi mi yâkanɔwɛ lɛpɔ nɛ mɛyasi mɛtɛ yi mi yâkanɔwɛ tɛdɔyɛ kɛ́. ⁵⁰ Ma mi duwá nde, yasi te yi nyɛ lɛpɛ kɛ́ kɛ́l nde, mumɔ bɛ́ki nɛ jonɔwɛ te yi kpo nɛ kpo. Dɛtɛ, mɛyasi mɛtɛ yi mi lɛpɛ mbɛ kɛ́, mi lɛpi bɛɔɔwɛ numbu Da.»

13

Yesus kɛ weyɛ mɛkol mɛ

bɛjɛkɛ bɛnɛ

¹ Misi pupɛ yo bɔ́ nde, bo ta kelɔ jɛsɔ *Paska. Yesus duwá nde, ŋgimɔ nɛ ma dɔyá, ŋgimɔ te yi nyɛ ta dɔwɛ nɔ kɛ mɛnɛti maka kɛ́ pɛ yi Da. A bɔ́ kɛ kwadɔyɛ botu bɛnɛ bɛ bɔ́ kɛ mɛnɛti maka baka mɛtu hɛnɛ. A kwadɔyá bo kumɔ kɛ njɛna mɛtu mɛnɛ kɛ mɛnɛti.

² Yesus bɔ́ kɛ dɔyɛna bɛnɛ bɛjɛkɛ bɛnɛ bɛkoko. Yinɔri *Kum bɛya mɛkɛle ma nyɛ bɛya mɛtake kɛ temɔ Yudas te mɔnɔ Simɔn Iskariyot nde, a dɔyáŋwɛ Yesus. ³ Yesus duwá nde, Da ma nyɛ nyɛ dɛti te yi namɔ mɛyasi hɛnɛ. A duwá sendi nde, a wúla kɛ yi Njambiyɛ nje nɔ, a ta yɔkwe kɛ́ pɛ yɛnɛ. ⁴ ɛ nyɛ temɛ kɛ mbɛy mɛdɔyɛ sɔɔɔ nyanɔwɛ lambɔ te yi bɔ́ kɛ yotu nɛ kɛ́ tikɔ nɛ nan. ɛ nyɛ bɔ́ yinɔ kum lambɔ wotɔ kɛ jon. ⁵ Ndana, ɛ nyɛ bɔ́ mɔrɔku kumbɛ kɛ wɛtɛ pan nyɛ bɔ́ kɛ weyna mɛkol mɛ bɛjɛkɛ bɛnɛ nje titɔ nɛ kum lambɔ te yi bɔ́ kɛ jon nɛ kɛ́. ⁶ ɛ nyɛ nje kumɔ kɛ yi Simɔn Piyɛr. ɛ Simɔn Piyɛr lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Nyanɔwɛ Kumande, yo gba wɛ kɛ kwadɔyɛ weyɛ mɛkol mɛmbɛ?» ⁷ ɛ Yesus yɛnsa nyɛ nyɛ nde: «Wɛ yeti kɛ́ bɛyɛ to yasi te yi mi kelɛ ndana kɛ́ na, yasi wɛtɛ, wɛ ta nje bɛyɛ yo wɛtɛ yɛsɔ.» ⁸ ɛ Piyɛr lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Ko wɛ tĩ weyɛ mɛkol mɛmbɛ wɛtɛ yɛsɔ na.» ɛ Yesus yɛnsa nyɛ nyɛ nde: «Ŋɔɔ mi ti weyɛ mɛkol mɔ na, nam siyma sinɛ wɛ.» ⁹ ɛ Simɔn Piyɛr lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Nyanɔwɛ Kumande, wɛ

tĩ weya ndi mɛkol siyɛ na, weya sendi mɛbɔ́ nɛ to.» ¹⁰ ɛ Yesus nje lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: «Ŋɔɔ mumɔ si weya nɛ yotu hɛnɛ, siya yasi te yi nyɛ yâkanɔwɛ kelɔ kɛ́ kɔɔtɛ, yo ndi weyna gbɛla mɛkol, kɛto yotu nɛ mɛ pupunatɛ. Ma wunɛ mɛ yun pupunatɛ. Yasi wɛtɛ, yeti wunɛ hɛnɛ na.» ¹¹ Yo nde, Yesus duwá mɔ te ɛ ta dɔyáŋwɛ nyɛ kɔ, yori yi nyɛ lɛpima nde: «Wunɛ hɛnɛ yeti pupunatɛ» kɛ́.

¹² Ndana, kɛ Yesus ma si weyɛ mɛkol man kɛ́, ɛ nyɛ tɔkɛ lambɔ nɛ lɛɔɔ nje kwá dɔyɔ kɛ mbɛy mɛdɔyɛ lɛpɔ nyɛ bo nde: «'Wunɛ bɛyɛna to yasi te yi mi kelma ndana nɛ wunɛ kɛ́? ¹³ Yi wunɛ jɛba mi nde yɛkelɛ ho nde kumandɛ kɛ́, yo gbakasi, mi gbate yɛkelɛ nɛ kumandɛ. ¹⁴ Ma ŋɔɔ bɛ nde, mi kumandɛ, mi yɛkelɛ weyma mɛkol mun, wunɛ sendi, wunɛ yâkanɔwɛ weyɛ mɛkol mun tandɛ yun. ¹⁵ Yo nde, mi tɛdɔyá wunɛ nda yi wunɛ yâkanɔwɛ kelɔ kɛ́, né wunɛ kel sendi nda yi mi kelma nɛ wunɛ kɛ́. ¹⁶ Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ́: Kinɛ wɛtɛ mɔ mɛsay ɛ kwanɔma masa wɛnɛ na. Sendi, kinɛ wɛtɛ mɔ te yi bo tomɛ nyɛ tomɔ kwanɔma mɔ te ɛ tomma nyɛ kɔ na. ¹⁷ Nda wunɛ ma duwɛ dɛtɛ kɛ́, ŋɔɔ wunɛ kelɛ dɛtɛ, wunɛ ta bɛ nɛ mɛsosa.

¹⁸ «Mi ti lɛpi nɛ wunɛ hɛnɛ na, mi duwá gba botu bɛtɛ bɛ mi tɔkuma baka. Yasi wɛtɛ, mɛlɛpi mɛtɛ yi yo kɛtinate kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ kɛ́ yâkanɔwɛ si tondɔ. Yo kɛtinate nde: «Mɔ te yi sinɛ nyɛ dɔyɛna ndi wɛtɛ kɔ bɔɔɔma dɔyambi sunɔwɛ nɛ mi.» ¹⁹ Ma yokɛ yi mi kandɛ lɛpɔ ndana nyɛ wunɛ kɛ́ ŋgimɔ te yi bɛya yasi tĩ pa dɔyá kɛ́. Simandɛ kɛ́ ŋgimɔ te yi yo ta dɔyá kɛ́, né wunɛ tiki temɔ nde, yo mi mɔ te yi mi dɛkima lɛpɔ nɔ kɔ. ²⁰ Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ́: Mɔ te ɛ bɔ́ mumɔ hɛnɛ te yi mi tomɛ kɔ kimɔtɛ, mɔ te bɔ́ɔ mi. Sendi, mɔ te ɛ bɔ́ mi kimɔtɛ, mɔ te bɔ́ɔ Mɔ te ɛ tomma mi kɔ.»

Yesus nde, Yudas ta dyaŋgwe nye (Mt 26; Mk 14; Lk 22)

²¹ Kε Yesus ma si lepɔ dete kε, temɔ ne t̄i be ne te ke kɔŋte na, ε nye lepe ne saŋsaŋ nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune kε: Wete mumɔ ke njoka yun ta dyaŋgwe mi.» ²² E lepi bane bejεke, ε bo beŋna tande yan ne hele hele hele kine duwe mɔ te yi nye lepe nɔ kɔ na. ²³ Yinɔri wete jεke te yi Yesus dikima kwadye budyate kɔ bɔ metidyε ke mbey medye ke kεki Yesus. ²⁴ E Simɔn Piyer yesidyε misi nye nye nde, a diya Yesus, na lepi mɔ te yi nye lepe nɔ kɔ. ²⁵ E jεke te leŋgwe yotu kenje pulɔ Yesus diyε nye nde: «Nyaŋgwe Kumande, we lεpi yasi ke ne nda?» ²⁶ E Yesus yeŋsa nde: «Mɔ te yi mi ta bu mampa tɔpe ke mbe njay kaŋe nye nye kɔ, mɔ te ru.» E nye bu mampa tɔpe ke mbe njay kaŋe nye Yudas te mɔnɔ Simɔn Iskariyot. ²⁷ Kε Yesus ma kaŋe ndi yo nye nye deke kε, ε *Satan nyiŋe temɔ Yudas. E Yesus nje diyo lepɔ nye nye nde: «Yasi te yi we take kelɔ kε, kelɔ yo nedɔ.» ²⁸ Ko mumɔ wete ne wete ke njoka botu bete be bɔ ke mbey medye baka t̄i biye to lepi te yi nye lepima nye Yudas kε na. ²⁹ Yo nde, baŋa takima nde, nda yo Yudas bakidyε kpongi mɔni kε, Yesus lεpi yari nye nye nde, a bɔm meyasi mete yi yo ta kame bo ke jesɔ kε, ho nde, a nyεki yiŋa yasi nye botu be ŋgwete. ³⁰ Kε Yudas ma kenje ndi bɔ biye ne mampa yinɔri kε, ε nye punde ne put kwɔ. Yo bɔ ne tu.

Yesus nde, bejεke bene kwadyaŋgwe

³¹ Kε Yudas ma si pundɔ kwɔ kε, ε Yesus lepe nde: «Ndana Njambiye ma punje meluksa me *Mɔnɔ mumɔ. Sendi, Njambiye ma punje meluksa mene ne ŋguru wene ne nje Mɔnɔ. ³² Nge be nde, Njambiye ma punje meluksa mene ne ŋguru wene ne nje Mɔnɔ, a ta punje meluksa me Mɔnɔ ke yotu ne, Njambiye ne ŋguru wene. Nɔgimɔ te yi nye

ta punje ne meluksa me Mɔnɔ kε bukwɔ ne mbet. ³³ Wune bɔnɔ, mi ndi ne mɔnɔ ŋgimɔ ne mbet yɔ kwandyε sine wune. Wune ta sɔ mi. Mi lepima nye Beyuden nde, wune yeti ne deti te yi kε ke mbey te yi mi kε kete kε na. Yo ndi kiya melepi mete yi mi lepe sendi ndana nye gba wune kε. ³⁴ Mi ke nye wune jonja mbonga, yo nde: Wune kwadyaŋgwe tande yun nda yi mi kwadya ne wune kε. Wune sendi, wune kwadyaŋgwe dete. ³⁵ Nge wune kwadya tande yun, bɔmɔ ta duwe nde, wune bejεke bembε.»

³⁶ E Simɔn Piyer lepe nye nye nde: «Nyaŋgwe Kumande, yite nde, we kεn we?» E Yesus yeŋsa nye nye nde: «We yeti ne deti te yi beŋgwe mi ke mbey te yi mi kε kete ndana kε na, yasi wete, we ta disɔ beŋgwe mi ke yiŋa meŋgimɔ.» ³⁷ E Piyer lepe nye nye nde: «Nyaŋgwe Kumande, nge ta sunɔ nde, mi tɔ beŋgwe we ndana kε? Mi nedɔ te yi nye jonɔgwe dyembe keto yɔ.» ³⁸ E Yesus yeŋsa nde: «We lεpi gba nde, we nedɔ te yi nye jonɔgwe dyɔ keto mbe nde? Gbakasi yi mi lepe nye we kε: We ta tonɔ kumɔ meŋga yitati nde, we yeti ke duwe mi na, mbam kuβε mɔ nje kɔkɔ njime.»

14

Yesus nde, nye nje te yi kumɔ nɔ

ke yi Da

¹ E Yesus kε mbɔmbu lepɔ nye bejεke nde: «Temo yun t̄i kudyukwe na. Wune kεn mbɔmbu yɔ tiko temɔ ke yi Njambiye, tiko sendi temɔ ne mi. ² Membey budyate ke tɔ Saŋmbe. Yo mɔ diy kine be dete na, 'ma mi t̄i lepe nye wune nde: Mi ke kε kombile mbey tike wune na? ³ Nge mi si kε kombile mbey tike wune, mi ta yɔkwe ne kɔkɔ nje bu wune, nε wune diy sendi ke mbey te yi mi diyε kete kε. ⁴ Wune duwɔ mbey te yi mi kε mbe kete kε, wune duwɔ nje te.» ⁵ E Tomasi lepe

nye nye nde: «Nyangwe Kumande, wuse yeti ke duwe mbey te yi we kè kete ké na. Ma he ta kelo nan yi duwe ne nje te?»⁶ E Yesus yensa nye nye nde: «Mi mbe nje, mi gbakasi, mi sendi jongwé. Kine mumo e yakama kumo ke yi Da kine kwà ne mi na.⁷ Wune má dukwe mi gbate, ma wune ta duwe sendi Saṅmbe. Kande ndana wune ma duwe nye, wune sima beṅe nye sendi.»

⁸ E Filip lepe nye nye nde: «Nyangwe Kumande, tedya wuse Da, yite ma yaka wuse.»⁹ E Yesus yensa nye nye nde: «Wuy Filip, budya nyangwe metu mete yi mi sima kwanɖye sine wune ké, 'kumo ndana we ti pa duwe mi na? Mo te e beṅma mi, mo te sima beṅe Da. Ma nan yi we nje lepo ndana nde: <Tedya wuse Da> ké?»¹⁰ 'We yeti ke tiko temo nde, mi mbe pe yi Da, ma nye sendi pe yembe na? Melepi mete yi mi lepe mbe nye wune ké, mi ti lépi ne deti te yembe na. Yo nde, Da, nye e diyé ke yembe ko ke punje nyangwe mekele mene.¹¹ Wune tiki temo ke lepi te yi mi lepe nde: Mi pe yi Da, Da sendi pe yembe ké. Nge wune ti tike temo ne mi ke lepi te yite na, wune yékidya tiko temo keto mekele mete yike yi mi kele ké.¹² Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Mo te e tike temo ne mi, mo te ta kelo sendi kwalo mekele mete yi mi kele ké. A ta kelo nyangwe mekele kwà yike, keto mi ke kwà mbe kè pe yi Da.¹³ Ma yasi hene te yi wune ta diyé ne dino dyembe, mi ta kelo yo, né Da be ne meluksa ne nje Monɔ wene.¹⁴ Nge wune diyé yaṅa ne dino dyembe, gba mi ta kelo yasi te.»

Yesus nde, a ta tomo Kimɔ Sisij

njese bomɔ bene

¹⁵ «Nge wune kwadye mi, wune ta bakidye membonga membe.¹⁶ Ma mi ta ngweta mbe ne Da, a ta nye wune wete *Mo mekamna te e ta diyó wune bo kpo ne kpo.¹⁷ Mo mekamna te, yo Sisij te e gbakasi.

Botu be meneti maka yeti ne deti te yi jaye nye na, keto bo yeti ke beṅe nye na. Sendi, bo yeti ke duwe nye na. Yasi wete, wune ke duwe yun nye, keto a ke diyó wune bo, be sendi pe yun.¹⁸ Mi ti tiko wune nda bono benyuru na. Mi ta yokwe nje ke yun.¹⁹ Bukwà ndi monɔ ngimo ne mbet, botu be meneti maka ti beṅe se mi na. Yasi wete, ndi wune ta beṅe yun mi, keto mi mbe ne jon, dete wune sendi ta be yun ne jon.²⁰ Yeso te wune ta duwe nde, mi mbe ke yi Saṅmbe, wune yun pe mi, mi pe wune.²¹ Mumo hene e jaye membonga membe bakidye yo, yo mo te e ke kwadye mi. Mumo hene e kwadye mi, Saṅmbe ta kwadye nye. Mi sendi ta kwadye mo te punje yotu nye nye.»²² E Yudas, yeti Yudas te Iskariyot na lepe nye nye nde: «Nyangwe Kumande, nan yi we ta punje ndi yotu nye wuse kine punje nye botu be meneti maka ké?»²³ E Yesus yensa nye nye nde: «Nge mumo kwadye mi, mo te ta bakidye melepi membe, Saṅmbe ta kwadye nye. Sine Saṅmbe ta kè ke yene diyé dya ke yene.²⁴ Nge mumo ti kwadye mi na, mo te ti yaka bakidye melepi membe na. Yo nde, melepi mete yi wune woke yi punde ke numbu mbe ké ti wúla ke yembe ne nguru wombe na, yasi wete, yo wúla ke yi Da, nye mo te e tomma mi ko.

²⁵ «Mi lépi meyasi maka ndana nye wune ke ngimo te yi mi ndi kete sine wune ké.²⁶ Yo nde, *Mo mekamna te e Da ta tomo ne dino dyembe ko ta tedye wune meyasi hene. A ta kelo sendi nde, wune tâka meyasi hene te yi mi lepima nye wune ké. Mo mekamna te, yo Kimɔ Sisij.

²⁷ «Gba tete yi mi tike ne wune ké! Mi ke nye wune tete yembe. Mi yeti ke nye wune yo nda yi botu be meneti maka nye ké na. Temo yun ti kudiyukwe na, wune ti gwaki wó yaṅa na.²⁸ Wune ma woko yasi te yi mi lepima nye wune ké. Mi

lepima nde: «Mi ke kwà, ma mi ta yòkwe sendi nje ke yun.» Má òeki nde, wune ke kwadye mi gbate, ma wune ne mesosa yí woko nde, mi ke kwà ke pe yi Da, keto Da kwà mi. ²⁹ Ma yoke yi mi kande lepò ndana nye wune piño te yi yo tì pa kelna ké. Simande ke ngimò te yi yo ta kelna ké, né wune tiki temò ke yembe. ³⁰ Mi tí lepina se budyate sine wune na, keto *Kum meneti maka ke nje. A yeti ne òfeti te yi kelò yija yaña ne mi na. ³¹ Yo nde, meyasi ta kwanja òfete, né botu òe meneti maka duwe gbate nde, mi ke kwadye Da, né òo duwe sendi nde, mi kél meyasi òengwe lepi te yi Da lepima nye mi ké. Ne têma, he jisa waka kwà.»

15

Kasi njuku jeti

¹ «Mi mbe kpassa njuku *vinye. Ma Sañmbe, mò kombilate. ² Bò jeti hene e òfiye ke mi kine wumò membumò, Sañmbe ke peso yo soñe. Ndi nde, a ke kobile soñe òeya mòno mèbò me jeti mete yi lo ke òo jeti te e wume membumò kò, né yo wum kwà yite. ³ Wune me yun pupunate keto mèlepi mete yi mi lepima nye wune ké. ⁴ Wune òfiy metu hene pe mi nda yi mi òfiye metu hene pe yun ké. Nge òo jeti ti òfiye sangwate ne njuku te na, a ti yaka òfiy nyepò wumò mbumò na. Yo sendi òfete ne wune. Nge wune ti òfiye metu hene pe mi, wune ti yaka wumò membumò na. ⁵ Mi mbe njuku jeti, wune yun mèbò mete. Mumò te e òfiye metu hene pe mi, mi sendi pe nye, mò te ke wumò budya membumò, keto kine mi, wune ti yaka kelò yaña na. ⁶ Nge mumò ti òfiye metu hene pe mi na, òo ke bụ nye òete ne ven nda yi òo òete ne òo jeti ké, o òéña, yo ma si soso, òo má nje bụ yo òete ke òfite si lodye. ⁷ Nge wune òfiye metu hene pe mi, sendi, nge mèlepi membe òfiye metu hene pe yun, komete, wune òfiya

yasi hene te yi wune kwadye, wune ta òe ne yo. ⁸ Nge wune wume budya membumò, wune ta tedye nde, wune òejeke òembe. Dete, meluksa me Sañmbe ke pundò ke puye.

⁹ «Mi kwadya wune nda yi Da kwadya ne mi ké. Wune kên mbombu yí òfiy sangwate ne mi ke mòy mekwadya membe. ¹⁰ Nge wune òakidyè membonga membe, wune ta kè mbombu yí òfiy metu hene pe mi ke mòy mekwadya membe nda yi mi òakidyè ne membonga me Sañmbe yí òfiy nò metu hene pe yene ke mòy mekwadya mene ké. ¹¹ Mi lépi meyasi menòri nye wune, né wune òe ne mesosa mete yi mi nò ké, né mesosa tondu ke temò yun.

¹² «Mbonga te yi mi nye wune ké, yo nde: Wune kwádyangwe tande yun nda yi mi kwadya ne wune ké. ¹³ Njena nyangwe mekwadya mete yi mumò yakama tedye, yo kome nye nye jongwe òyene keto òeso òene. ¹⁴ Nge wune kele yasi te yi mi lepe nye wune ké, yite wune òeso òembe. ¹⁵ Mi yeti ke jeba se wune nde botu òe mesay na, keto mòno mesay ti òúkwe yasi te yi masa wene kele ké na. Mi ke jeba wune ndana nde òeso òembe, keto mi ma tedye wune meyasi hene te yi Sañmbe lepima nye mi ké. ¹⁶ Yeti wune tòke mi na, yo mi tòke wune tomò wune, né wune kè wum membumò, né membumò mun kiki. Dete, yasi hene te yi wune ta òfiye Da ne òino òyembe, a ta nye wune yo. ¹⁷ Yasi hene te yi mi kobile lepò nye wune, yo nde: Wune kwádyangwe.»

Botu òe meneti maka ke òeno Yesus

nè botu òene hene

¹⁸ «Nge òe nde, botu òe meneti maka ke òeno wune, wune òúkwe nde, òo kandima òeno mi ne wune. ¹⁹ Wune má òeki sangwate wune botu òe meneti maka, ma botu òe meneti maka ta kwadye wune, keto

wúne bo ndi ne mēkele wete. Yasi wete, wune yeti sangwate wúne botu be meneti maka na. Mi tokuma wune soje ke njoka yan. Yo keto te yite yi botu be meneti maka bene ne wune ké. ²⁰ Wune tâka lepi te yi mi lepima mbe nye wune ké. Mi lepima nye wune nde: «Kine wete mo mesay e kwanma masa wene na.» Nge be nde, bo tedya mi nyangwe mebɔne, bo ta tedye sendi wune mebɔne dete. Nge be nde, bo bakidya mēlepi mēmbɛ, bo ta bakidye sendi mēlepi mun. ²¹ Yo nde, bo ta kelo meyasi menɔri hene ne wune keto dɛno dyembe, keto bo yeti ke duwe Mo te e tomma mi njese ko na. ²² Mi má diy kine nje, diy sendi kine lepina nye bo na, ma mebeyo yeti ke to yan na. Ma ndana mi ma si nje lepina nye bo. Dete, bo yeti se ne gbela monɔ yanja te yi bo yakama jose ke kasi mebeyo man na. ²³ Mo te e bene mi, mo te benma sendi Saɔmbe. ²⁴ Mi má diy kine kelo yija mēkele mete yi mumo wete ne wete ti kele ne toru, ma mebeyo yeti ke to yan na. Ma ndana bo benma nyangwe mēkele mete yi mi kelma ké, ko bekɔ dete, bo ke beno mi sine Saɔmbe hene. ²⁵ Yo nde, meyasi mete kelnangwe dete yi tonje ne meyasi mete yi yo ketinate ke mēkana me mēmbɔnga man ké. Yo ketinate nde: «Bo benma mi kine to te na.»

²⁶ «*Mo mēkamna wun ta nje. Mi ta njese nye wule pe yi Da. Yo Sisij te e gbakasi, Sisij te e punde wule ke yi Da. Ke ngimo te yi nye ta nje ké, a ta lepɔ yasi te yi nye duwɔ ke kasi mbe ké nye wune. ²⁷ Ma wune ta lepɔ sendi yasi te yi wune duwɔ nè yi wune benma ke kasi mbe ké, keto sine wune ke jonja wete njombu yanja.»

16

Mesay mete yi Kimɔ Sisij ta kelo ké

¹ «Meyasi maka yi mi lepima nye wune ké, mi lépi, kambɔ wune me

nje diyɔ kine tiko se temo ne mi na.

² Bo ta kidye wune nde, wune ti nata se mēmbanjo mēwesidya man wete yeso na. Gba ngimo ta dyɔ yi bo ta wo wune, take nde, yite yi bo kele ké, bo ke kanɔ Njambye. ³ Bo ta kelo meyasi menɔri, keto bo ti duwe ko Da ko mi na. ⁴ Yo nde, mi lépi meyasi maka nye wune, simande kome ngimo te ta dyɔ ké, né wune nje taki duwe nde, mi ma kande lepɔ nye wune. Yasi wete, mi ti lepɔ meyasi mete nye wune ke ngimo te yi mi kandima ne tedya yun meyasi ké na, keto mi bɔ ndi sine wune.

⁵ «Ma ndana mi ke yɔkwe kè pe yi Mo te e tomma mi njese ko. Ma ko mumo wete ne wete ke njoka yun yeti ke diyɔ mbe te yi mi kè kete ké na. ⁶ Yasi wete, temo yun ma tondo ne ngambi keto lepi te yi mi lepima nye wune ké. ⁷ Yo nde, yo gba gbakasi yi mi lepɔ nye wune ké: Yo ta be kimote pe yun nde, mi kwɔn, keto nge mi diyɔ kine kwɔ na, *Mo mēkamna ti nje pe yun na. Yasi wete, nge mi kwɔ, mi ta tomo nye njese wune. ⁸ Ma kome nye ta nje ké, a ta tedye botu be meneti maka ne saɔsaɔ nde, ke kasi mebeyo, metake man kotute. Ke kasi ngben mēkele nè ke kasi pesina josi te yi Njambye, metake man sendi kotute. ⁹ A ta tedye bo nde, metake man kotute ke kasi mebeyo, keto bo yeti ke tiko temo ne mi na. ¹⁰ Sendi, metake man kotute ke kasi ngben mēkele, keto mi ke yɔkwe kè pe yi Da. Dete, wune ti benje se mi na. ¹¹ A ta tedye sendi bo nde, metake man kotute ke kasi pesina josi te yi Njambye, keto Njambye sima peso josi *Kum meneti maka.

¹² «Mi ndi ne budya meyasi mete yi mi yakama lepɔ nye wune, yasi wete, wune ti yaka woko meyasi mete ndana na. ¹³ Kome Sisij te e gbakasi ta nje ké, a ta tedye wune yasi hene te yi be gbakasi ké. Yo nde, a ti lepina ne deti te yene ne nguru wene na, yasi wete, a ta lepɔ yasi

hene te yi nye wokuma ke numbu Da ké. A ta nje pele meyasi mete yi ta kwanja ké nye wune. ¹⁴ Yo nye ta punje meluksa membe, keto a ta bu lepi ke numbu mbe nje pele nye wune. ¹⁵ Yasi hene te yi Da no, yo yembe. Yo keto te yite yi mi lepima nde: A ta bu lepi ke numbu mbe nje pele nye wune ké.

¹⁶ «Bukwa ndi mono ngimo ne mbet, wune ti bene se mi na. Diyo ke kante sendi ne mbet, wune ma nje bene sendi mi ne koko.» ¹⁷ Ndana, e banja bejeka bene lepe tande yan nde: «'A kwadyikwe lepo ne nge nye wuse? Yiya nde: <Bukwa ndi mono ngimo ne mbet, wune ti bene se mi na. Diyo ke kante sendi ne mbet, wune ma nje bene sendi mi ne koko,> yiya sendi nde: <Keto mi ke yokwe ke pe yi Da,> a kwadyikwe lepo ne nge nye wuse?» ¹⁸ E bo ke mbombu lepo nde: «Yiya nde: <Bukwa ndi mono ngimo ne mbet,> to lepi te yi nye lepe dete ke ne nge? Wuse yeti ke biye su to te na.» ¹⁹ Yesus duwa nde, bo kwadya diye nye yiya yasi. E nye lepe nye bo nde: «Wune ke diyna tande yun ke lepi te yi mi lepima nde: <Bukwa ndi mono ngimo ne mbet, wune ti bene se mi, diyo ke kante sendi ne mbet, wune ma nje bene sendi mi ne koko ké.> 'Wune diyanagwe keto te yite? ²⁰ Ma gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Wune ta lelo gbate jaba, botu be meneti maka ta be ne mesosa. Wune ta kpalu be ne ngambi, yasi wete, ngambi yun ta nje yensa be mesosa. ²¹ Ke ngimo te yi nyari ke wa ne mi ké, temo ne deke ne habubu, keto ngimo mebone mete yene dyanma. Yasi wete, nge nye si punje monosike ke puye, a yeti ke take se mebone mete yite na, keto mesosa mete yi nye me no ké, keto a jama mumo njese ke meneti. ²² Wune sendi ndana dete, metemo mun ne ngambi. Ndi nde, mi ta basidye bene wune ne koko, komete, wune ta be ne mesosa. Kine mumo

wete ne wete ta sonje mesosa mete ke temo yun na. ²³ Kome yeso te ta dya ké, wune ti diye mi mediyan na. Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Nge wune diye Da yiya yasi ne dino dyembe, a ta nye wune yo. ²⁴ Kumo ndana wune ti pa diye yiya yanja ne dino dyembe na. Wune diya, ne ta be ne ya te. Dete, mesosa mete yi wune be no ké ta tondo temo yun ne ngben.

²⁵ «Mi lepima meyasi mete nye wune ne nje mekanu. Ngimo ke nje, ngimo te yi mi ti lepina se nye wune ne nje mekanu na. Yasi wete, mi ta kobile lepo kasi Da ne gbas gbas nye wune. ²⁶ Kome yeso te ta dya ké, wune ta diye Da yasi ne dino dyembe. Mi yeti ke lepo nye wune nde, mi ta diye Da yiya yanja ke numbu yun na. ²⁷ Yo nde, Da ne nguru wene ke kwadye wune, keto wune kwadya mi tiko temo nde, mi wula ke yi Njambiyen nje no. ²⁸ Mi wula ke yi Da nje no ke meneti maka. Ma ndana mi ke duwe ke meneti maka yokwe ke pe yi Da.» ²⁹ E bejeka bene nje lepo nye nye nde: «Benja, ndana we ke lepina ne gbas gbas kine lepina se ne nje mekanu na. ³⁰ Ndana wuse duwa nde, we ke duwe meyasi hene. We ke kande si duwe yasi te yi mumo ke kwadye diye we kine nde, wete mumo pan pa diye we yiya mediyan na. Dete, wuse ke tiko temo nde, we wula ke yi Njambiyen nje no.» ³¹ E nye yensa nye bo nde: «'Yo ndana yi wune nje tiko temo ne mi yey? ³² Ne benja, ngimo ke nje, yo ma dya, ngimo te yi wune ta wanja wete wete, mumo hene ke take nje tu dyene tiko mi nyepo. Ko beko dete, mi yeti nyepo na, keto Da pe mi. ³³ Mi lepi meyasi maka hene nye wune, ne wune be ne te, keto wune me sangwate ne mi. Wune ta sangwa ne mebone ke to meneti maka. Yasi wete, wune ti kambi yanja na, keto mi ma lansu mbe deti meneti maka.»

17

*Yesus ke ngweta ne Njambye**ketu botu bene*

¹ Ke Yesus ma si lepo melēpi menori kē, ε nye kanje misi kenje kwey lepo nde: «Da, ngimo ma dya, punjukwe meluksa me Monɔ wɔ, né Monɔ wɔ punje meluksa mɔ, ² ketu we nya nye deti te yi namo bomo hene, na kel nde, bomo hene te yi we nya nye baka be ne jongwe te yi kpo ne kpo. ³ Jongwe te yi kpo ne kpo, yo nde, bo dukwe we, we siya kpara Njambye te ε kete gbate, duwe sendi Yesus Krist, yoko yi we tomma ko. ⁴ Mi punja meluksa mo ke meneti maka, sidye sendi mesay mete yi we nya mi nde, mi kel kē. ⁵ Ma Da, ndana punjukwe meluksa membe ke keki yo. Punjukwe meluksa mete yi mi ba no ke keki yo yite mboko ti pa kusuna kē.

⁶ «Mi kelma nde, botu bete be we sonma ke njoka botu be meneti nye mi baka dukwe dino dya. Bo ba botu bo, ε we kanje bo nye mi, ε bo bakidye melēpi mo. ⁷ Ma ndana bo ma duwe nde, meyasi hene te yi we nya mi kē wula gbate ke yo, ⁸ ketu melēpi mete yi we tedya mi kē, mi kwanɗya yo nye bo, ε bo tike temo kete. Bo duwa gbate nde, mi wula pe yo nje no, ε bo tike temo nde, yo gba we tome mi njese. ⁹ Mi ngwétangwe ne we ketu yan, yeti ketu botu be meneti maka na. Mi ngwétangwe ne we ndi ketu botu bete yi we nya mi baka, ketu bo wókunangwe ne we. ¹⁰ Meyasi hene te yi mi no, yo yo. Sendi, meyasi hene te yi we no, yo yembe. Botu bete be we nya mi baka ke punje meluksa membe. ¹¹ Mi yeti se ke meneti maka na, ndi bo ke tika ke meneti maka. Ma mi ke yokwe mbe kē pe yo. Da, we kiyo, bakidya bo ne deti te yi wule ke dino dya yi we nya mi kē, né bo be ndi yasi wete nda sine we. ¹² Ke ngimo te yi mi ba sine bo kē, mi bakidya bo ne deti te yi wule ke dino dya yi

we nya mi kē. Mi bakidya bo nda mbumo misi membe. Ko wete ke njoka yan ti yambile na, sonje ndi yoko yi ba kponate ke yene nde, a ta yambile ko. Yo kelnangwe dete, né meyasi mete yi ba ketinate ke mekana me Njambye kē si tondu. ¹³ Ma ndana mi ke yokwe kē pe yo. Mi lépi meyasi maka ke ngimo te yi mi ndi ke meneti maka kē, né mesosa tondu ke temo yan nda yi mi no kē. ¹⁴ Mi kwanɗya mbe lepi yo nye bo, ε botu be meneti maka bene bo, ketu bene botu be meneti maka yeti sangwate na nda yi mi sendi yeti sangwate sine botu be meneti maka kē. ¹⁵ Mi ti ngwétangwe ne we nde, sona bo ke meneti maka na. Yo nde, bakidya bo, kamba ne *Mo beya mekele. ¹⁶ Bene botu be meneti maka yeti sangwate nda yi mi yeti sendi sangwate sine botu be meneti maka kē. ¹⁷ Kelo nde, bo beki botu bo ne nje melēpi mo yi be gbakasi. Gba melēpi mo ndi gbakasi. ¹⁸ Mi ke tomo bo kenje ke meneti maka nda yi we tomma ne mi njese ke meneti kē. ¹⁹ Yo ke gba to yan yi mi ne nguru wombe ke kanje yotu mbe nye we, né bo sendi kan meyotu man gbate nye we.

²⁰ «Yo nde, mi ti ngwétangwe ne we ndi ketu yan bepo na. Yasi wete, mi ngwétangwe sendi ne we, ketu botu bete be ta tiko temo ne mi ketu lepi te yi bo ta lepo kē. ²¹ Mi ngwétangwe ne we, né bo hene be ndi yasi wete nda yi we Da diyē no pe yembe, mi sendi pe yo kē. Mi ngwétangwe, né bo sendi be sangwate sine bo, né botu be meneti maka jay nde, yo we tome mi njese. ²² Mi kelma sendi nde, bo beki ne kiya meluksa mete yi we kelma nde, mi beki no kē, né bo be ndi yasi wete nda yi sine we diyē no kē. ²³ Mi pe yan, we pe mi, né bo be sangwate ndi wete. Dete, botu be meneti maka ta duwe gbate nde, we tome mi njese, né bo duwe sendi nde, we ke kwadye botu bete nda yi we kwadye ne mi

ké. ²⁴ Da, mi kwádyikwe gba nde, mi díy gba sine botu bete be we kanma nye mi baka ke mbey te yi mi díye kete ké. Mi kwádyikwe díete, né bo ðeṅ meluksa mete yi we nya mi ké. We nya mi meluksa mete, keto we kwadya mi yite mboko tí pa kusuna na. ²⁵ Da, we yoko e kele yasi ne ṅbeṅ, yo nde, ko botu be meneti maka tí duwe we na, ndi mi duwá we, e baka duwe nde, yo we tome mi. ²⁶ Mi téfya bo díno díy. Mi ta kè mbombu yí tedye bo, né mekwadya mete yi we kwadya ne mi ké ðe sendi pe yan, né mi ne ṅguru wombe ðe pe yan.»

18

*Bo ke biye Jesus
(Mt 26; Mk 14; Lk 22)*

¹ Ke Jesus ma si lépina díete ké, e nye punde kwá bene ðejeke bene kè ke ṅginje mōno soy te yi Sedrōṅ. Wete ṅgwan ḅa womete, e Jesus kwá nyiṅe moy ṅgwan bene ðejeke bene. ² Yudas, mo te e ta dyanṅwe nye ko duwá sendi mbey yinōri, keto Jesus bene ðejeke bene díkima kè wesidya mate. ³ E Yudas ḅu njōṅ besoja nè botu be bakidya mbanjo Njambiyé díyá nō. Yo be bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyé nè *Befarişṅ tome bo. Bo ká ne melambo nè menyan nè mejole me díyambi. ⁴ Jesus ma duwe yasi hene te yi yákanṅwe díyá nye ké. E nye kè ke mbombu yan díye bo nde: «Wune sáṅ nda?» ⁵ E bo yeṅsa nye nye nde: «Wuse sáṅ Jesus te mo Nasaret.» E nye lépé nye bo nde: «Yo mi.» Yinōri Yudas mo te e ta dyanṅwe nye ko ḅa bene botu ðenōri. ⁶ Ke Jesus ma lépó nye bo nde: «Yo mi» ké, e bo yokwe ne kōṅ balo ke meneti ne mbelele. ⁷ E Jesus basidye díye bo nde: «Wune sáṅ nda?» E bo lépé nde: «Wuse sáṅ Jesus te mo Nasaret.» ⁸ E nye yeṅsa nde: «'Mi tí si lépó nye wune nde, yo mi na? Nṅe ðe nde, wune sáṅ mi, wune tíki botu bete baka, né bo kwá.» ⁹ A lépí díete,

né lépí te yi nye ma lépí ké si tondu. A ma lépí nde: «Ke njoka botu bete yi we nya mi baka, mi tí kele nde, wete ne wete yámbila na.»

¹⁰ Simōn Piyer ḅa ne kafa. E nye sute yo koto ne mo mesay me nyanṅwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyé peso to ne e mbam bo bete ke meneti. Dínō mo mesay te ḅa nde Malkus. ¹¹ E Yesus lépé nye Piyer nde: «Yokidya kafa yo sōmo ke bambi te. 'We táka ka nde, mi díy kine hōbiye pelo mebonē te yi Da nya mi nde, mi hōbiya ké?»

¹² Ndana, e besoja nè nyanṅwe kum besoja nè Beyuden bete ðe díkima bakidye mbanjo Njambiyé baka nje biye Jesus woto nye. ¹³ E bo ḅu nye pa kè nō ke yi Hana te ki ne Kayif. A ḅa nyanṅwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyé ke sew te ete. ¹⁴ Yo Kayif te e nya Beyuden ṅgite lépó nde: «Yo kimote nde, mumo wete gwáki ke numbu kando.»

Piyer ke tonō nde, a yeti ke

*duwe Jesus na
(Mt 26; Mk 14; Lk 22)*

¹⁵ Simōn Piyer bene wete jeke ḅa ke ðeṅṅwe Jesus. Nyanṅwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyé duwá jeke te kimote. E jeke te nyiṅe ke tú nyanṅwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyé bene Jesus. ¹⁶ Yasi wete, e Piyer tika ke numey ndoko. E jeke te e nyanṅwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyé duwá ko punde kè lépina nye nya te e ḅa sana mate e ḅa ke bakidye numey ko. E jeke te nyinje Piyer ke moy ndoko. ¹⁷ E nya te nje díyó lépó nye Piyer nde: «'We yeti sendi gba wete jeke mbam ko na?» E Piyer lépé nde: «Ko na.» ¹⁸ Duku ḅa ke kwá, e botu be mesay bene botu be bakidya mbanjo Njambiyé jōṅṅwe díte ne mema me díte kwá wetina. E Piyer kwá sendi díyó ke njoka yan wetina díte bene bo.

¹⁹ Ndana, e nyanṅwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyé kande

diyna Yesus mēdiyan kē kasi bējēkē bēnē nē kē kasi yasi te yi nyē dīkima tedye bōmō kē. ²⁰ Ɛ nyē yeŋsa nyē nyē nde: «Mi dīkima lēpina nē gbas gbas nyē bōmō kē puyē. Mi dīkima tedye bōmō mēlēpi mē Njambiyē kpo nē kpo kē mbanjō mēwesidyā nē kē mbanjō Njambiyē kē mbey te yi Beyuden hēnē dīki wesidyā kē. Mi tī lēpē yīŋa yaŋa sōdyate na. ²¹ Kēto ŋgē yi wē diyē mi mēdiyan kē? Diya bōtu bēte bē wokuma mi kē lēpina baka, né bō lēpi yasi te yi mi lēpima nyē bō kē. Bōtu bēte duwā yasi te yi mi lēpima kē kimōte.» ²² Kē Yesus ma lēpō dēte kē, Ɛ wētē mō bākidyā mbanjō Njambiyē te Ɛ bā kē kēki nē kō nyē nyē bānji kē pokō lēpō nde: «'Yo dēte yi wē yeŋsa nyē nyangwē kum bōtu bē nyēna sadaka nyē Njambiyē?» ²³ Ɛ Yesus lēpē nyē nyē nde: «Ŋgē bē nde, mi lēpinama bēyate, tedya yasi te yi mi lēpima bēyate kē. Ma ŋgē bē nde, mi lēpinama kimōte, wē njāki nyē mi bānji kē pokō kēto ŋgē?» ²⁴ Ɛ Hana nje kwanfyē Yesus ndi wotunate kēnje Kayif te nyangwē kum bōtu bē nyēna sadaka nyē Njambiyē.

²⁵ Kē ŋgimō te yinōri Simōn Piyer bā ndi womētē kē wētina dītē. Ɛ bō lēpē nyē nyē nde: «'Gba wē sendi yeti wētē jēkē wēnē na?» Ɛ nyē tonē lēpō nde: «Kō na.» ²⁶ Ɛ wētē mō mēsāy mē nyangwē kum bōtu bē nyēna sadaka nyē Njambiyē Ɛ bā nē jadyē bēnē mbam te Ɛ Piyer pēsima tō nē kō lēpē nde: «'Mi tī bēŋgē gba wē wūnē nyē kē ŋgwan na?» ²⁷ Ɛ Piyer tonē sendi, yaka nē mbam kubē kē kōkō.

Yesus kē jōsi kē mbōmbu Pilat (Mt 27; Mk 15; Lk 23)

²⁸ Kē kōŋte, Ɛ bō bū Yesus wulē nō kē yi Kayif kē nō kē tū Pilat te nyangwē kum. Yinōri yo bā bēmēŋmēnē nē sut. Bō nē ŋguru wan tī nyīŋē mōy tū na, kambō yo mē nje bē yasi sēmbō kē yan, bō mē nje dīyō kinē dīyē mēdyē mē jesō *Paska yan na. ²⁹ Ɛ Pilat

pundē kē dolō bō mate lēpō nde: «Yo kwalō bēya yasi te nda yi wunē lēpē nde, mbam kō kelma kē?» ³⁰ Ɛ bō yeŋsa nyē nyē nde: «A má dīy kinē bē nyangwē mō kelna bēya mēkele na, ma wusē tī bū nyē kanē nyē wē na.» ³¹ Ɛ Pilat lēpē nyē bō nde: «Wunē nē ŋguru wun bōŋ nyē kē pēsō lēpi nē bēŋgwē mēmbōŋga mun.» Ɛ Beyuden yeŋsa nyē nyē nde: «Mēmbōŋga musu yeti kē nyē wusē dēti nde, wusē wōku mumō na.» ³² Bō lēpinama dēte, né lēpi te yi Yesus lēpima kē kasi kwalō sōŋ te yi nyē yākanwē sangwa nō kē si tondu.

³³ Ndana, Ɛ Pilat yokwē nē kōkō nyīŋē tū jēba Yesus diyē nyē nde: «'Yo wē, kumandē Beyuden?» ³⁴ Ɛ nyē yeŋsa nyē nyē nde: «'Yo wē nē ŋguru wō lēpē dēte, ho nde, bāŋa bōmō lēpē dēte nyē wē kē kasi mbē?» ³⁵ Ɛ Pilat yeŋsa nyē nyē nde: «'Wē bēŋma nde, mi Beyuden? Yo bōtu bē kandō yō nē bēkum bē bōtu bē nyēna sadaka nyē Njambiyē bū wē kanē nyē mi. Wē kelma yasi te nda?» ³⁶ Ɛ Yesus yeŋsa nde: «*Kandō dīyēmbē ti wūla kē mēnēti maka na. Kandō dīyēmbē má wūla kē mēnēti maka, ma bōtu bē mēsāy bēmbē loŋma dīyāmbi kēto mbē, kambō bōmō mē nje bū mi nyē kē mōy mēbō mē Beyuden. Yasi wētē, Kandō te yēmbē ti wūla kē mēnēti maka na.» ³⁷ Ɛ Pilat diyē nyē nde: «'Wē gbate kumandē?» Ɛ Yesus yeŋsa nde: «Yo nda yi wē lēpē kē, mi kumandē. Mi jadyā, mi njā kē mēnēti maka yī nje tedye bōmō mēyasi kē kasi gbakasi. Mumō hēnē Ɛ bēŋgwē lēpi te yi bē gbakasi kē wokō yasi te yi mi lēpē kē.» ³⁸ Ɛ Pilat diyē nyē nde: «Gbakasi, yo ŋgē?» Kē Pilat ma si lēpō dēte kē, Ɛ nyē basidyē pundō kē dolō Beyuden lēpō nyē bō nde: «Mi tī dolē mbē yīŋa mējōsō kē yōtu mbam kō yi yakama kelō nde, a sōmbu mēbōnē kēto te na. ³⁹ Yasi wētē, yo mē kē mēkiyō mun nde, kē jesō *Paska yun

hene, mi kê soŋa ɓo ne wete mo jobo yokidye nye nye wune. 'Dete, wune kwádyikwe nde, mi sôŋa ɓo ne kumande Beyuden yokidye nye nye wune?»⁴⁰ E ɓo kala kembidya lepo nde: «Be, yeti nye na! He kwádyikwe su Barabas.» Barabas ɓa nyanŋwe mo beya mekele.

19

¹ Ndana, e Pilat nye besoja deti nde, ɓo ɓôŋ Jesus kê njuro nye ne njambala. ² E ɓo ɓu yiŋa mekol ne mesoru kete, jako ne ɗungwe te lenje nye ke to, ɓu sendi wete kpasa tena nyanŋwe gambo nye nye ke yotu. ³ E ɓo ɗiki nje ke keki ne lepo nde: «Kumande Beyuden, he lêpi!» E ɓo ɗiki nye nye ɓanji ke poka.

⁴ E Pilat kala pundo lepo nye Beyuden nde: «Ndana mi ke ɓu nye punje njese se, né wune duwe nde, mi tĩ dole mbe yiŋa mejoso ke yotu ne yi yakama kelo nde, a sômbu mebône keto te na.» ⁵ E Jesus punde ne ɗungwe mesoru ke to nè tena kpasa nyanŋwe gambo ke yotu. E Pilat lepe nye ɓo nde: «Ma mbam te ko!»

⁶ Ke bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyè nè botu be ɓakidya mbanjo Njambiyè ma kaŋe misi ɓeŋe ne Jesus ké, e ɓo kembidya lepo nde: «Ŋgbako nye ke kroa! Ngbako nye ke kroa!» E Pilat lepe nye ɓo nde: «Wune ne nguru wun ɓôŋ nye kê ngba ke kroa, keto mi tĩ dole mbe yiŋa yaŋa ke yotu ne yi yakama kelo nde, a sômbu mebône keto te na.» ⁷ E Beyuden yeŋsa nye nye nde: «Wuse ne wete mboŋga, mboŋga te ke tedye nde, a yakanŋwe gwe, keto a ɓoŋma yotu ne nde, nye Mɔno Njambiyè.»

⁸ Ke Pilat ma woko dete ké, e nye gwe wo kwà to te. ⁹ E nye yokwe ne koko nyiŋe tu diyè Jesus nde: «We wúla we nje no?» Ko Jesus kine yeŋsa yaŋa nye nye na. ¹⁰ E Pilat lepe nye nye nde: «'We ɗiy kine yeŋsa ke numbu mbe? 'We

yeti ke duwe nde, mi ne deti te yi soŋe ɓo ne we, mi sendi ne deti te yi lepo nde, ɓo ngbâki we ke kroa na?» ¹¹ E Jesus yeŋsa nye nye nde: «Ŋge Njambiyè ti nye we deti wule ke kwey na, we ti yaka kelo yaŋa ne mi na, dete mo te e ɗyanŋwa mi nye we ko kelma beya yasi kwà we.» ¹² Kande ke ngimo te yite, e Pilat sa nje te yi soŋe ɓo ne nye. Yasi wete, e Beyuden ɗiki kembidya nde: «Ŋge we soŋe ɓo ne mbam ko, yite we yeti so ne *Sesar na! Mumo hene e lepe nde, nye kumande, mo te ke lu ɗyambi sunŋwe ne Sesar.» ¹³ Ke Pilat ma woko meŋepi menori ké, e nye ɓu Jesus punje kenje se kwà ɗiy metidyè ke mbey pesina josi. Bo kombila mbey te ne metari. Bo jébanŋwe mbey te ke numbu Hebere nde Gabata. ¹⁴ Yinori yo ɓa ngimo kombila meyasi me jeso *Paska Beyuden. Yo ɓa ke paku bembe yeso. E Pilat lepe nye Beyuden nde: «Kumande wun ru!» ¹⁵ Yasi wete, e ɓo kembidya nde: «Soŋa ɗyan ke misi menè! Soŋa ɗyan ke misi menè! Ngbako nye ke kroa!» E Pilat lepe nye ɓo nde: «Mi ngbâki kumande wun ke kroa?» E bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyè yeŋsa nde: «Wuse kine wete kumande na, ndi Sesar!»

Bo ke ɓu Jesus kê ngba ke kroa (Mt 27; Mk 15; Lk 23)

¹⁶ Ndana, e Pilat kaŋe Jesus nye ɓo, né ɓo kê ngba nye ke kroa. E ɓo ɓu nye kwà no. ¹⁷ E Jesus ne nguru wene sobe kroa ne yí kwà no ɗuwe ke moy ɗya kumo no ke wete mbey nde Gboŋgo to, ɓo jébanŋwe ke numbu Hebere nde Golgota. ¹⁸ Kumo mate, e ɓo ngba nye ke kroa, ngba sendi ɓaŋa ɓomo yiɓa ke mekroa mete yan. Wete ke kroa te wene pulo kaka, wete pulo kaka, tiko Jesus ke bembe. ¹⁹ Pilat lepima nde, ɓo kêtì yiŋa yasi ngba ke to kroa Jesus. E ɓo kete nde: «Jesus te mo Nasaret, kumande Beyuden.» ²⁰ Beyuden ɓudfyate

tolma yasi yinōri, keto mbey te yi bo nḡbama Yesus ke kroa kete ké ɓa ke kéki dya. Sendi, bo ketima yo ke menumbu yitati: Ke numbu Hebere, ke numbu Latɛ nɛ ke numbu Grɛk. ²¹ E bekum ɓe ɓotu ɓe nyena sadaka ɓe Beyuden lepe nye Pilat nde: «We ti keti nde: <Kumande Beyuden> na, yasi wete, kpalɔ keto nde: <Nye ne nguru wene lepima nde: Mi kumande Beyuden.> » ²² E Pilat yensa nde: «Yasi te yi mi ma keto siyma ndi dɛte.»

²³ Ke besoja ma si nḡba Yesus ke kroa ké, e bo ɓu melambo mene kabo ke menḡabiye yini yaka ne bo, ɓu sendi lambɔ te yi nye dikiima lenɛ ke nji melambo mete yiri ké. Lambɔ te mbete ti ɓe ne nje fulnate na kande kwey kumɔ nji. ²⁴ E bo lepe tande yan nde: «Wuse ti nyal yo nyalɔ na, yasi wete, wuse lɔn lonḡo ke mbari yi duwe ne mɔ te e ta namɔ yo ko.» Yo kelnama dɛte, né melɛpi mete yi ɓa ketinate ke mekana me Njambiye ké si tondu. Yo ketinate nde: <Bo kabidyama melambo membe, lu sendi lambɔ te yi mi dikiima lenɛ ke nji melambo mete yiri ké ke mbari.> Yasi te yi besoja kelma, yori.

²⁵ Yinōri nɛ nyanḡwe ne Yesus nɛ maḡ ne nyanḡwe nɛ Mariya te nya Kolopas ɓu Mariya te ngɔndu Magdala ɓa womete ke ngimɔ te yi Yesus ɓa ke kroa ké. ²⁶ Ke Yesus ma ɓenɛ nyanḡwe wene, ɓenɛ sendi jekɛ te yi nye dikiima kwadye budyate ko womete ké, e nye lepe nye nyanḡwe nde: «Nyari, ɓenɛ mɔnɔ wɔ ko!» ²⁷ E nye nje lepo nye jekɛ te nde: «Benɛ, nyanḡwe ko!» Kande ke ngimɔ te yite e jekɛ ko ɓu nyanḡwe ne Yesus kɛ nɔ ke tu dylene.

²⁸ Ke kɔnɛte, nda yi Yesus duwa nde, meyasi hene ma si kelna ké, e nye lepe nde: «Yesidyɛ mɔrɔku ke kelo mi.» A lepi dɛte, né meyasi mete yi ɓa ketinate ke mekana me Njambiye ké si tondu. ²⁹ Wete mapi ɓa womete ne yiḡa dyanjina

menjam kete ne letete. E besoja ɓu yiḡa yasi nda kusa somɔ ke wete jete te yi bo jeba nde *yisop, tɔpe ke dyanjina menjam menōri kanɛ kenje ke numbu nɛ. ³⁰ Ke nye ma si dya dyanjina menjam menōri ké, e nye lepe nde: «Meyasi hene sima si kelna.» E nye sokwe to yokidyɛ Sisinɛ ne nye ke mebo me Njambiye.

³¹ Yo ɓa yeso kombila meyasi me jeso *Paska Beyuden. Dete, bekum Beyuden ti kwadye nde, ɓotu ɓete yi bo nḡbama ke kroa ɓaka dɛy ndi ke kroa kumɔ yeso *Saba na, keto yeso Saba te mbete ɓa nyanḡwe yeso jeso. E bekum Beyuden kɛ ke diyɛ Pilat nde, bo siiki leke mekol me ɓotu ɓete yi bo nḡbama ke kroa ɓaka pidye bo soḡɛ. ³² Ndana, e besoja dya leke mekol me bosa mumɔ, kwa leke sendi mekol me mɔ te yoru, bo hene yiba yi bo nḡbama ke kroa nda Yesus ɓaka. ³³ Ke besoja ma kumɔ ke yi Yesus ké, bo dɔl nde, a sima gwe. Dete, bo kine leke se mekol mene na. ³⁴ Yasi wete, e wete soja ɓu ko dumɔ ne nye ke mbanjo. Ke nye ma dumɔ ndi nye dɛte ké, e mekiyo ne mɔrɔku punde. ³⁵ Mɔ te e ɓenɛma meyasi mete ko yekidyɛ yo. Yasi te yi nye yekidyɛ ké, gbakasi. A duwa nde, yasi te yi nye lepe ké, yo gbate, né wune tiki sendi temɔ ke lepi te. ³⁶ Yo nde, meyasi kwanɛna dɛte, né lepi te yi yo ketinate ke mekana me Njambiye ké si tondu. Yo ketinate nde: <Ko bo ti leke yeso ne wete ne wete na.> ³⁷ Yo sendi ketinate ke wete mbey ke moy mekana me Njambiye nde: <Bo ta kanɛ misi ɓenɛ ne mɔ te yi bo ma lonɛ nye ne ko ne misi man.>

*Pumbuna Yesus
(Mt 27; Mk 15; Lk 23)*

³⁸ Ke kɔnɛte, e Yosep te mɔ dya Arimate kɛ diyɛ muḡ Yesus ke mebo me Pilat. Yosep ɓa ke ɓenḡwe melɛpi me Yesus, yasi wete, a ɓa ke ɓenḡwe yo sodyate kamba bekum Beyuden. Ke nye ma diyɛ muḡ Yesus dɛte ké,

ε Pilat jaye. Ε nye kwā kè bụ mun Yesus.

³⁹ Ε Νικόδεμ te ε ma kén wete yeso ne tu kè βεηε Yesus kò nje sendi ne yiña kimò mutò te yi bo kelma ne yiña membunjo nde *mir nè *alowes ké. Ditò yasi yinòri kumma nda kilo kamotati. ⁴⁰ Ε βembam baka yiβα bụ mun Yesus boye ne mendombo sangwe ne kimò mutò menòri nda yi Beyuden dikima kombile ne bemun ban yí pumbò ne bo ké. ⁴¹ Wete ηgwan bā ke mbey te yi bo ηgbama Yesus ke kroa ké. Wete jonja bonson bā ke ηgwan te, bo tĩ pumbe wete mumò kete wete yeso na. ⁴² Ε bo pumbe Yesus womete, keto yo bā ηgimò te yi dfiki komsa jeso *Paska yan ké. Sendi, bonson te bā womete nedo.

20

Womiya Yesus

(Mt 28; Mk 16; Lk 24)

¹ Ke bosa yeso te ε kande jonja sondi ma dya, ε Mariya te ηgòndu Magdala teme βemehmene ne sut kè ke bonson, yite yasi ndi ne mbimbi mbilip. A dolma nde, bo ma soηe tari te yi bā ke numbu bonson ké. ² Ε nye sedye kè ke yi Simòn Piyer, kè sendi ke yi jeke te ε Yesus dikima kwadye budyate kò lepò nye bo nde: «Bo ma soηe mun Nyangwe Kumande ke bonson. Wuse yeti ke duwe mbey te yi bo kà tikò nye kete ké na.»

³ Ε Piyer teme pundò βene jeke te yoru yí kè ke bonson. ⁴ Bo hene yiβα bā ke sedye, yasi wete, jeke te yoru njā sedye kwā Piyer, ε nye kande kumò ne ke bonson. ⁵ Ke nye ma butuma ké, ε nye βeηe melambo ke meneti ke moy bonson. Yasi wete, a tĩ nyiηe kè mate na. ⁶ Simòn Piyer bā ke βengwe nye kòη ne kòη. Ε nye dya nyiηe ne ke bonson, ε nye βeηe melambo ke meneti, ⁷ βeηe sendi kum kando te yi bo boyma ne to ne ké. Yasi wete, kum kando te yite tĩ βe ke kiya mbey wete ne mendombo mete yiri na. Yo njā βe ne boynate

ke mbey te wene dεε. ⁸ Ndana ké, ε jeke te ε kandima dya kò nje nyiηe sendi ke bonson. Ε nye βeηe tiko temò ke mεlepi me Kumande Yesus. ⁹ Yo nde, kumò ke ηgimò te yite βejeke tĩ βe ke biye to mεlepi mete yi bā ketinate ke mεkana me Njambiyε nde, Yesus yākanwe womiyε ke njoka bemun ké na. ¹⁰ Ndana, ε βejeke baka yiβα nje yokwe kè ke mbey te yi bo dikima dīyo kete ké.

¹¹ Yinòri Mariya bā ne ke keki bonson ke puye ke lelò. Ε nye kwā butuma ndi ne dukwe ke numbu yi βeηe ne moy bonson. ¹² Ε nye βeηe βejaki Njambiyε yiβα metidyε ne wumna melambo ke yotu ke mbey kome bo ningwa mun Yesus ké. Wete bā metidyε pulò to, wete pulò mεkol. ¹³ Ε bo diyε nye nde: «Nyari, we lél ηge?» Ε nye yeηsa nye bo nde: «Bo soηma mun Nyangwe Kumande wombe, ma mi yeti ke duwe mbey te yi bo kà tikò nye kete ké na.» ¹⁴ Ke nye ma lepò dεte ké, ε nye nje yeηsa βeηe pulò kòη ne. A βéηa Yesus temnate, yasi wete, a tĩ duwe nde, yo nye na. ¹⁵ Ε Yesus diyε nye nde: «Nyari, we lél ηge? We sán nda?» Mariya takima nde, yo mò bakidya ηgwan, ε nye lepε nye nye nde: «Nyangwe mbam, ηge βe nde, yo we bụ nye kwā nò, tedya mi mbey te yi we tikima nye kete ké, né mi kè bụ nye.» ¹⁶ Ε Yesus lepε nye nye nde: «Mariya!» Ε Mariya yeηsa βeηe pulò kòη ne lepò nye nye ke numbu Hebere nde: «Rabuni!» Yite nde yekele. ¹⁷ Ε Yesus lepε nye nye nde: «We tĩ kpoka mi na, keto mi tĩ pa βendo kè pe yi Saηmbe na. Yasi wete, ken dolo βenjòη βembe lepò nye bo nde: Mi ke βendo kè pe yi Saηmbe te Sangwe wun sendi, kè pe yi Njambiyε wombe te Njambiyε wun sendi.» ¹⁸ Ε Mariya te ηgòndu Magdala kwā kè lepò nye βejeke nde: «Mi βeηma Nyangwe Kumande.» Ε nye lepε meyasi mete yi Kumande Yesus lepima ké nye bo.

Yesus ke punje yotu nye bejeks bene

(Mt 28; Mk 16; Lk 24)

¹⁹ Ke kiya yeso te bekoko, ke bosa yeso te e kande jonja sonde bejeks ba ke mbey wete ke tu. Bo ndadya menumey, keto bo ba ke kamba bekum Beyuden. Bo sem semo nde, Yesus dyanma teme ke njoka yan lepɔ nye bo nde: «Wune diy ne te!» ²⁰ Ke nye ma si lepɔ dete ke, e nye tedye bo mebo mene ne mbanjo ne. E bejeks sosa budyate ke ngimo te yi bo bejeks Kumande Yesus ke.

²¹ E nye basidye lepɔ nye bo nde: «Wune diy ne te! Mi ke tomo sendi wune nda yi Da tomma ne mi ke.»

²² Ke nye ma si lepɔ dete ke, e nye wumbidye bo lepɔ nde: «Kimo Sisin ken ke yotu yun. ²³ Momo hene te yi wune ta tiko mebeyo mene ne ngwete, yo ke duwe ke to ne. Ma yoko yi wune ti tiko mebeyo mene ne ngwete na, yo ta bone ndi ke to ne.»

Yesus ke lepina bene Tomasi

²⁴ Yinori ke ngimo te yi Yesus nja punje ne yotu nye bejeks bene ke, wete jeks wene e ba ke njoka bejeks bene kamo jo yiba ko ti be bene beso na. Yo ba Tomasi te yi bo jeba sendi nde Beadan ko. ²⁵ E bejeks te bari nje lepɔ nye nye nde: «Wuse bejeks Nyangwe Kumande.» Yasi wete, e nye lepɔ nye bo nde: «Ngwe mi ti pa bejeks mbey merondi ke mebo mene, nye nyey bo mbe ke mbey merondi, nye sendi bo mbe ke mbanjo ne na, ko mi ti jaye nde, a womiya na.»

²⁶ Ya metu yitan jo yitati ke kante, e bejeks kala wesidya ke mbey wete ke moy tu. Tomasi ba bene bo, menumey ba sendi ndadyate. Bo sem semo, Yesus dyanma teme ke njoka yan lepɔ nde: «Wune diy ne te!» ²⁷ Ke kante, e nye diyepɔ nye Tomasi nde: «Sambila nyey bo yo waka, no bejeks mebo membe. Sambila sendi bo yo bobile ne mbanjo mbe. Ma we ti ken mbombu yi seje na, yasi wete, jaya.» ²⁸ E Tomasi

yejeks nye nye nde: «We Kumande wombe, we Njambiyek wombe!» ²⁹ E Yesus lepɔ nye nye nde: «We tiki temo ndana, keto we bejeks mi. Mesosa ne botu bete be tike temo kine pa bejeks baka.»

³⁰ Yesus kelma sendi yina budya meyekambiyek ke misi me bejeks bene, ndi nde, bo ti ketek yo hene ke mekana maka na. ³¹ Yo nde, bo keti meyasi mete yike, ne wune tiki temo nde, Yesus, nye *Krist, Momo Njambiyek. Yaka no, ngwe wune tike temo dete, wune ta be ne jongwe keto dino dyene.

21

Yesus ke punje yotu nye bana bejeks

bene yitan jo yiba

¹ Ke kane meyasi menori, e Yesus basidye punje yotu nye bejeks bene ke gon nyangwe mato te yi bo jeba nde Mato te yi Tiberiyad*^{f1}* ko. Punja yotu te yi nye punja ke kwanama deke: ² Bejeks bete ba ke mbey wete. Yo ba ne Simon Piyer ne Tomasi te yi bo jeba nde Beadan ko bu Nataniyel te mo Kana ke Galile bu bone be Sebede nje bu sendi bana bejeks bene yiba. ³ Simon Piyer lepima nye bo nde: «Mi ke ke bete bulajama.» E bo lepɔ nye nye nde: «Sine wune ta ke.» E bo teme pundo kwa bendo landi. Bo kwanadya ndingele tu kine wo ko gbela momo yana na.

⁴ Ke ngimo te yi mejasi nje no ne bey bey ke, e Yesus dya teme ke ngindi. Yasi wete, bo ti duwe nde, yo nye na. ⁵ Ndana, e Yesus diyepɔ bo nde: «Wune bone, 'wune ne momo yana te yi wune yakama dye?» E bo yejeks nye nye nde: «Ko na.» ⁶ E nye lepɔ nye bo nde: «Wune beta bulajama yaka ne landi pulo mbam bo, wune ta dolo yana.» Dete, e bo bete bulajama ke duku. Ndana, bo ti be ne deti te yi fale yo na, keto budya benjanjo bete yi

yo kawula ké. ⁷ E jeke te yi Yesus d̄ikima kwadye budyate kò lèpe nye Piyer nde: «Yo Nyangwe Kumande.» Ke Simón Piyer ma wokò d̄ete ké, ε nye t̄oke lambò ne len̄e, keto a t̄i b̄e ne lambò ke yotu na. E nye kwà beta ke d̄uku. ⁸ Ndana, ε bejeke te b̄ari b̄u landi nje nò yí nje d̄ale bulajama nè benjanjò kete ne ngben̄ k̄è nò ngindi, keto bo t̄i b̄e l̄ondunate ne ngindi na. L̄ondò te ne ngindi yakama kumò nda meta ḡomay.

⁹ Ke bo ma kumò ke ngindi, bo b̄éna njanjò nè mampa kasate ke to d̄ite. D̄ite te b̄a tand̄e m̄ema ne nyen̄ nyen̄. ¹⁰ E Yesus lèpe nye bo nde: «Wun̄e b̄òh̄ b̄aṅa benjanjò bete yi wun̄e woma ndana ké nje nò.» ¹¹ E Simón Piyer b̄ende landi k̄è d̄ale bulajama k̄è nò ngindi. Nyangwe benjanjò ḡomay jò kamotan̄ jò yitati b̄a kete ne ngben̄, ko d̄ete, bulajama t̄i nyaliye na. ¹² E Yesus lèpe nye bo nde: «Wun̄e nj̄aki d̄yena.» Ko mumò wete ne wete ke njoka bejeke t̄i b̄obe diȳe nye nde: «W̄e b̄a nda?» Ko mumò t̄i diȳe d̄ete na, keto bo duw̄a nde, yo Nyangwe Kumande. ¹³ Ndana, ε Yesus k̄è t̄oke mampa kan̄e nye bo, kelò sendi d̄ete ne njanjò. ¹⁴ Yo b̄a men̄ga yitatite yi nye pun̄je ne yotu nye bejeke b̄ene ke k̄on̄ womiya ne ké.

Yesus ke lepina b̄ene Piyer

¹⁵ Ke bo ma si d̄yena ké, ε Yesus diȳe Simón Piyer nde: «Simón te m̄onò Jan, w̄e ke kwadye mi gbate kwà yi b̄aka kwadye ne mi ké?» E nye yen̄sa nye nye nde: «I, Nyangwe Kumande. W̄e duw̄a nde, mi ke kwadye w̄e.» E nye lèpe nye nye nde: «Dalò b̄onò besam̄ b̄emb̄e.» ¹⁶ E Yesus basidȳe diȳe nye ke men̄ga yibate nde: «Simón te m̄onò Jan, w̄e ke kwadye mi gbate?» E nye yen̄sa nye nye nde: «I, Nyangwe Kumande. Gba w̄e duw̄a nde, mi ke kwadye w̄e.» E nye lèpe nye nye nde: «Bakidȳa b̄onò besam̄ b̄emb̄e.» ¹⁷ Ke men̄ga yitatite, ε Yesus diȳe nye nde: «Simón te m̄onò Jan, w̄e

ke kwadye mi?» E yo kwadye temò Piyer, keto a diyma nye kumò men̄ga yitati nde: «W̄e ke kwadye mi?» E Piyer lèpe nye nye nde: «Nyangwe Kumande, gba w̄e ke duw̄e meyasi h̄ene, w̄e ma duw̄e nde, mi ke kwadye w̄e.» E Yesus lèpe nye nye nde: «Bakidȳa b̄onò besam̄ b̄emb̄e. ¹⁸ Gbakasi yi mi lèpe nye w̄e ké: Ke ngimò te yi w̄e b̄a ndi gwanjò, w̄e ne nguru wò d̄ikima nye kanda ke jon̄ yò, ε w̄e d̄iki k̄è ke mb̄ey h̄ene te yi w̄e kwadya ké. Ma kom̄e w̄e ta si jombe ké, w̄e ta kan̄e m̄ebò ken̄je kwey, wete mumò má nje len̄je w̄e kanda, k̄è ne w̄e ke mb̄ey te yi w̄e yeti ke ḡorò na.» ¹⁹ Yesus lépi yin̄ori yí tedye ne kwalò s̄on̄ te yi Piyer ta san̄gwa nò yí nye ne Njambiye luksa ké. Ke nye ma si lèpò d̄ete ké, ε nye lèpe nye Piyer nde: «Bengwe mi.»

²⁰ Ke Piyer ma yen̄sa, a b̄éna jeke te ε Yesus b̄a ke kwadye budyate kò k̄è nje ke k̄on̄ ne. Yo jeke te ε ma len̄gwe yotu wete yesò ken̄je pulò Yesus ke mb̄ey med̄ye diȳe nye nde: «Nyangwe Kumande, yo nda ε ta d̄yan̄gwe w̄e kò?» ²¹ Ke Piyer ma kan̄e misi b̄ene nye ké, ε nye lèpe nye Yesus nde: «Nyangwe Kumande, n̄ge b̄e yòkò, n̄ge ta d̄yà nye ké?» ²² E Yesus yen̄sa nye nye nde: «N̄ge mi kwadye nde, a d̄iȳ kumò ke ngimò te yi mi ta kala nje ké, yo b̄éna w̄e ke n̄ge? Ke b̄e w̄e, bengwe mi.» ²³ E lépi yin̄ori nyanja ke metò m̄e ben̄jon̄ ban̄ nde: «Jeke te tí gwe na.» Yasi wete, Yesus t̄i lèpe nye Piyer nde: «Jeke te tí gwe na,» a lepima nde: «N̄ge mi kwadye nde, a d̄iȳ kumò ke ngimò te yi mi ta kala nje ké, yo b̄éna w̄e ke n̄ge?»

²⁴ Yo jeke te ke yekidȳe meyasi mete yi nye b̄en̄ma ké. Yo nye kete sendi yo. Wuse ke duw̄e nde, meyasi mete yi nye yekidȳe ké, gbakasi. ²⁵ Yesus kelma yin̄a bud̄ya meyasi sendi. Bo má keti meyasi men̄ori h̄ene wete wete, mi táka nde, ma mb̄ey ta san̄na ke to mboko yí tiko mekana mete yi bo yakama keto ké.

Mesay mete yi Botu be Tomun be Yesus kelma

Mekana mete yoko, yo ndi sendi Lukas ketε yo. Ke bosa mekana mete yi nye ketima kε, a yekidya nda yi Yesus kelma ne mesay kumo ke yeso te yi nye duwa no ke no dyobo ke.

Mekana mete ke tedya sendi wuse nda yi bosa menjon me botu bete be tike temo ke yi Yesus Krist kandima no ke. Yo ke lεpo sendi nda yi Kimo Sisin njā no ke yotu bosa bejεke be Yesus ke yeso Pantekot, lεpo sendi nda yi bo kandima ne pelna Kimo Tom nye botu bete be yeti Beyuden baka.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyanḡwe menḡabiye yitan jo yitati:

1. Bejεke be Yesus ke ladye njena Kimo Sisin (kumte 1).
2. Kandε ke yeso te yi Kimo Sisin njā no ke yotu bejεke kε kumo ke yeso te yi Sol yeḡsama ne temo kε (kumte 2-8).
3. Kandε ke yeso te yi Sol yeḡsama ne temo kε kumo ke bosa kendi te yi nye ka pele ne Kimo Tom kε (kumte 9-12).
4. Kasi bosa kendi pelna Kimo Tom te yi Sol ka pele kε (kumte 13-14).
5. Nyanḡwe mewesidya mete yi kwanama ke Yerusalem kε (kumte 15).
6. Kasi kendi yibate (kumte 15-18).
7. Kasi kendi yitatite (kumte 18-21).
8. Kasi kendi yinite teme ke Yerusalem ke no Rom (kumte 21-28).

Yesus ke yokwe ke dyobo

¹ Mbam Teyofil, ke bosa mekana mete yi mi ketima kε, mi yekidya meyasi hene te yi Yesus kelma ne yi nye tedya bomo kε. Mi yekidya yo kandε ke kandidate ² kumo ke

yeso te yi Njambiye yokidya ne nye kenje dyobo kε. Piḡo te yi nye ti pa bendo ke dyobo, ε nye kele nde, Kimo Sisin nyeki membonḡa nye botu bete be nye tokuma nde, botu be tomun bene baka. ³ A sanḡwama ne mebone gwe. Ke kante, ε nye nje punje yotu nye bo, gba nye ne ḡguru wene ne jon. A tedya nye bo nde, yo gbakasi ne menje budyate. Dete, a punja yotu nye bo ke metu kamoni. E nye diki lεpo meyasi nye bo ke kasi *Kando Njambiye.

⁴ Wete yeso ke bene bo ma diyε ke kiya mbey kε, ε nye lεpe nye bo nde: «Kpe, wune ti dukwe ke Yerusalem ke womaḡa na. Yasi wete, wune diy ladye yasi te yi Sanmbe kpoma kε, yasi te yi mi lepima nye wune kε. ⁵ Keto Jan topuma bomo ke moroku, yasi wete, ke yun, bukwa ndi mono metu ne mbet Njambiye ta tope wune ke Kimo Sisin.» ⁶ Ndana, ε botu be tomun be wesidya baka diyε nye nde: «Nyanḡwe Kumande, yo ke ḡgimo te yoko yi we ke nje tembidye kando Isarayel, na nam meneti mene ne koko?» ⁷ E Yesus yeḡsa nye bo nde: «Yeti wune yakanḡwe duwe menḡimo ne metu mete na, keto yo Sanmbe pese yo ne ḡguru wene. ⁸ Yasi wete, wune ta bu deti kome Kimo Sisin ta nje ke yotu yun kε. Wune ta be botu bete be ta lεpo gbakasi ke meyasi mete yi mi kelma kε. Wune ta lεpo kasi mbe ke Yerusalem, ke Yuda hene, ke Samari, ke kumo ke njena meneti.»

⁹ Ke Yesus ma si lepina dete kε, ε Njambiye yokidye nye kenje dyobo ke misi man. E kulutu kwa peto nye, bo kine bene nye se na. ¹⁰ Piḡo te yi bo ba ndi ke sengile dyobo yite Yesus ndi ke kwa ne kε, bo sem semo, bembam yiba dyanma ne wumna melambo ke yotu teme ke keki yan ¹¹ lεpo nye bo nde: «Wune botu be Galile, keto ḡge yi wune diyε ndi womeri yi sengile dyobo kε? Yesus te yoko yi Njambiye soḡma ke njoka yun kenje dyobo

kɔ ta basidyɛ nje ndi nda yi wune bɛnma nɛ nyɛ kɛ kwɔ kɛ́.»

Matiyas kɛ bɔ mbɛy Yudas

¹² Ndana, ɛ botu bɛ tomun bɛ Yesu nje yɔkwɛ mate kɛ *Keki mɛoliviye kɛ Yerusalem. Keki tɛ bɔ kɛ kɛki Yerusalem, lɔndɔ tɛ yakama kumɔ kilomɛta wɛtɛ. ¹³ Kɛ bo ma dya kɛ Yerusalem kɛ́, ɛ bo bɛndɛ kɛ kɛ wɛtɛ toŋgari kɛ tɔ kwey kɛ njenate komɛ bo dikima wesidyɛ kɛ́. Yo bɔ Piyɛr nɛ Jan nɛ Jak bɛnɛ Andere nɛ Filip nɛ Tomasi nɛ Bartelemi bɛnɛ Matiyo bɔ Jak tɛ mɔnɔ Alfe nɛ Simɔn tɛ yi bo jɛba ndɛ Mɔnɔ kandɔ kɔ, nje bɔ Yude, mɔnɔ Jak. ¹⁴ Bo hɛnɛ bɔ ndi ŋɔiŋ wɛtɛ, dikima wesidyɛ yɛ ŋgwɛta bɛnɛ bɔnɔ boma. Mariya tɛ nyanŋwɛ nɛ Yesu nɛ bɛman nɛ Yesu bɔ sendi kɛ njokate.

¹⁵ Kɛ wɛtɛ yesɔ mɛwesidyɛ man botu bɛtɛ bɛ ma tiko tɛmɔ kɛ yi Kumande Yesu Krist baka wesidyama kumɔ nda bɔmɔ gɔmay jɔ kaba. ɛ Piyɛr tɛmɛ kɛ njoka yan lɛpɔ nyɛ bo ndɛ: ¹⁶ «Wunɛ njɔŋ, yo bɔ ndɛ, yasi tɛ yi Kimɔ Sisij kandima lɛpɔ nɛ mbɔmbu kɛ kasi Yudas kɛ kɛlnanŋwɛ. Kimɔ Sisij kandima lɛpɔ yo kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ kɛ numbu Kumande Davit. Yo Yudas tɛ kɛndɛ nɛ njɔŋ botu bɛtɛ bɛ biyama Yesu baka. ¹⁷ Yudas bɔ wɛtɛ mɔ njɔŋ su, a bɔ nɛ ŋgabiyɛ kɛ mɛsay musu. ¹⁸ Mbam kɔ bɔnɔ mɔni tɛ yi bo nya nyɛ keto bɛya kɔtu mɛkele mɛnɛ kɛ bɔmɔ nɛ ŋgwan. ɛ nyɛ nje balɔ nɛ ŋɔiŋ. ɛ mɔy nɛ bundɛ nyaliyɛ kɛ bɛmbɛ, ɛ mɛnja mɛnɛ hɛnɛ si nyɛŋwɛ kɛ puyɛ. ¹⁹ Botu bɛ Yerusalem hɛnɛ wokuma kasi tɛ, ɛ bo lo ŋgwan tɛ kɛ numbu yan ndɛ Hakeldama, yite ndɛ ŋgwan mɛkiyɔ. ²⁰ Yo kɛtinate kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ kɛ mɛkana mɛ Besom ndɛ: «Tɔ nɛ bɛki wɛlɛ. Mumɔ tɛ dɛy sendi kɛtɛ na.» Yo kɛtinate sendi ndɛ: «Nɛ wɛtɛ mumɔ bɔnɔ numbu mɛsay mɛnɛ.» ²¹ Dɛtɛ, yo kimɔtɛ ndɛ, wɛtɛ mumɔ njɔki nje nyiŋɛ kɛ

njɔŋ su. Mɔ tɛ yɔkanŋwɛ bɛ kɛ njoka botu bɛtɛ bɛ sinɛ bo dikima kɛndɔ baka. A yɔkanŋwɛ bɛ mɔ tɛ yi sinɛ bo dikima kɛndɔ kɛ mɛtu hɛnɛ tɛ yi Kumande Yesu jɔnɔnɔ nɔ sinɛ bo kɛ́. ²² Mɔ tɛ yɔkanŋwɛ bɛ yɔkɔ ɛ jɔnɔnɔ sinɛ bo kɛndɛ kɛ ŋgimɔ tɛ yi Jan tɔpuma nɛ Yesu kɛ mɔrɔku kumɔ kɛ yesɔ tɛ yi nyɛ duwɔ nɔ kɛ njoka su kɛ dɛyɔbɔ kɛ́. Wɛtɛ mumɔ kɛ njoka botu bɛtɛ njɔki nyiŋɛ kɛ njɔŋ su, na bɛ sendi mɔ tɛ ɛ ta lɛpɔ gbakasi kɛ kasi womiya Kumande Yesu.» ²³ ɛ bo tɛmbidyɛ bɛmbam yɛba: Yosɛp tɛ yi bo jɛba ndɛ Barsabas yi bo loma sendi nyɛ yɛnɔ dɛnɔ ndɛ Yustus kɔ, nje bɔ Matiyo. ²⁴ Ndana, ɛ bo ŋgwɛta nɛ Njambiyɛ lɛpɔ ndɛ: «Nyanŋwɛ Kumande, wɛ yɔkɔ ɛ duwɛ mɛtɛmɔ mɛ bɔmɔ hɛnɛ, tɛdya wusɛ mɔ tɛ yi wɛ tɔkuma kɛ njoka bɔmɔ baka yɛba, ²⁵ na bɔ mbɛy Yudas kɛ mɛsay nɛ kɛ lɛpina Kimɔ Tom tɛ yi nyɛ tikima kɛ kɛ mbɛy tɛ yi yakama nɛ nyɛ kɛ́.» ²⁶ Kɛ kɔŋtɛ, ɛ bo kɛlɛ tay. ɛ tay tɛdya Matiyo. ɛ bo nyiŋɛ nyɛ kɛ njɔŋ botu bɛ tomun bɛtɛ bari kamɔ jɔ wɛtɛ.

2

Piya Kimɔ Sisij kɛ yesɔ Panɛkɔt

¹ Kɛ yesɔ Panɛkɔt botu bɛtɛ bɛ ma tiko tɛmɔ kɛ yi Kumande Yesu *Krist baka bɔ hɛnɛ kɛ mbɛy wɛtɛ. ² Semɔ semɔ, ɛ yɛnɔ mɛduŋ wulɛ dɛyɔbɔ, yo bɔ nda mɛduŋ mɛ nyanŋwɛ pupɔ, ɛ yo tonɛ kɛ mɔy tɔ hɛnɛ komɛ bo bɔ mɛtidyɛ kɛ́. ³ ɛ bo bɛnɛ yɛnɔ mɛyasi nda mɛlam mɛ dɛtɛ. ɛ yo bakina wɛtɛ wɛtɛ kɛ dɛyɔ kɛ yotu yan yaka nɛ bo hɛnɛ. ⁴ ɛ bo hɛnɛ tonɛ nɛ Kimɔ Sisij, kɛndɛ lɛpina yɛnɔ mɛnumbu bɛnŋwɛ yasi tɛ yi Kimɔ Sisij nya bo dɛtɛ tɛ yi lɛpɔ kɛ́.

⁵ Kɛ pɔku mɛtu tɛ yite Beyuden bɛtɛ bɛ dikima kanɔ Njambiyɛ baka dikima dɛyɔ kɛ Yerusalem. Bo wulma kɛ mɛkandɔ hɛnɛ kɛ to mɛnɛtɛ nje biyɛ dya womɛtɛ. ⁶ Kɛ

mɛdʊŋ mɛnɔri ma kelna ké, ɛ bomɔ nje wesidya nɛ ŋgil. Bo bɔ nɛ yekere, keto mumɔ hɛnɛ wokuma yasi te yi bejɛkɛ bɔ kɛ lɛpɔ ké kɛ numbu dya dɛnɛ. ⁷ Yo kwanma bomɔ hɛnɛ, ɛ bo ŋgbakima diki diyna nde: «Bembam bɛtɛ bɛ lɛpina hɛnɛ baka, yeti botu bɛ Galile na? ⁸ Nɛge nje kelɔ nde, mumɔ hɛnɛ kɛ njoka su wɔku yasi te yi bo lɛpɛ ké kɛ numbu dya dɛnɛ, kɛ ŋgbak ŋgbak mɛnumbu musu? ⁹ Kɛ njoka su, botu bɛ Partɛs kɛtɛ, botu bɛ Medi nɛ Elam kɛtɛ. Botu bɛ Mɛsopotami, botu bɛ Yuda nɛ Kapadɔs kɛtɛ. Botu bɛ Pɔŋ nɛ botu bɛ Asi kɛtɛ. ¹⁰ Botu bɛ Friji nɛ Pamfili nɛ Ejipt nɛ botu bɛ Siren kɛ mɛnɛti mɛ Libi kɛtɛ. Botu bɛ wulma Rom nje biye dya waka baka kɛtɛ sendi. Kɛ njoka yan, yo nɛ ŋgbak ŋgbak Beyudɛn nɛ botu bɛtɛ bɛ nja nyiŋɛ misɔn Beyudɛn nyiŋa baka. ¹¹ Botu bɛ Krɛt nɛ botu bɛ Arabi kɛtɛ sendi. Nɛge nje kelɔ nde, mumɔ hɛnɛ woku nda yi bo kɛ lɛpɔ nyangwɛ mɛkele mɛtɛ yi Njambiyɛ kelma ké kɛ numbu dya dɛnɛ?» ¹² Bomɔ hɛnɛ bɔ numbu nɛ haŋ kinɛ duwɛ yasi te yi bo yakama lɛpɔ ké na. ɛ bo diki lɛpɔ tandɛ yan nde: «Yikɛ ba ŋge?» ¹³ Ko dɛtɛ, baŋa dikima nyɛtɔ bo lɛpɔ nde: «Bo ma gwe kimɔ mɔm mɔm mɛnjam kimɔ gwenatɛ.»

Piyɛr kɛ lɛpina nyɛ ŋgil bomɔ

¹⁴ Ndana, ɛ Piyɛr tɛmɛ bɛnɛ bejɛkɛ tɛ bari kamɔ jɔ wɛtɛ lɛpɔ nɛ mɛn kɛ kwey nyɛ ŋgil bomɔ nde: «Wunɛ Beyudɛn nɛ wunɛ bomɔ hɛnɛ bɛ dɛyɛ kɛ Yerusalem baka, wunɛ lɛŋgwɛ mɛtɔ kimɔtɛ kɛ yasi te yi mi ta lɛpɔ ké, ¹⁵ keto botu baka yeti kɛ gwe mɛnjam nda yi wunɛ takɛ ké na, keto yo ndi ŋgimɔ yitan jɔ yini te yi bɛmɛŋmɛnɛ. ¹⁶ Yasi wɛtɛ, yasi te yi Juwɛl tɛ mɔ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ lɛpima ké kɛ bɛŋna ndana. A lɛpima nde: ¹⁷ «Njambiyɛ kɛ lɛpɔ nde: Kɛ mɛtu mɛtɛ yi mbokɔ ta bɛ kɛ siyɔ ké, mi Njambiyɛ ta nyɛ Sisiŋ mɛ bɛ kɛ yotu mumɔ

hɛnɛ. Bɔnɔ bun bɛ bembam nɛ bɛ bomari ta punjɛ mɛlɛpi mɛmbɛ. Begwanjɔ bun ta bɛŋɛ nyangwɛ mɛyasi, bɛnjombu bun sendi ta bɛŋɛ nyangwɛ mɛnyɛnɔ. ¹⁸ Gbatɛ, kɛ mɛtu mɛtɛ yitɛ mi ta nyɛ Sisiŋ mɛ bɛ kɛ yotu bembam nɛ kɛ yotu boma bɛtɛ bɛ kelɛ mɛsay mɛmbɛ baka. Dɛtɛ, bo ta punjɛ mɛlɛpi mɛmbɛ. ¹⁹ Mi ta punjɛ nyangwɛ mɛyasi kɛ dɛyɔbɔ kɛ kwey, tɛdɛyɛ sendi mɛyɛkambiye kɛ tɔ mɛnɛti. Yo nde, wunɛ ta bɛŋɛ mɛkiyɔ, bɛŋɛ dɛtɛ, bɛŋɛ yidɛyɛ nɛ tibay nda kulutu. ²⁰ Tu ta yinja nɛ yesɔ, ŋgwɛndɛ ta yɛŋsa bɛ tenatɛ nda mɛkiyɔ. Mɛyasi mɛtɛ ta kelna yitɛ nyangwɛ *Yesɔ Baba Mbokɔ tɛ pa dya na. Yesɔ tɛ ta bɛ nyangwɛ kɛpekum. ²¹ Yo ta bɛ nde, mumɔ hɛnɛ ɛ ta jɛba dɛnɔ Baba Mbokɔ, mɔ tɛ ta jɔ.» »

²² «Wunɛ botu bɛ kandɔ Isarayɛl, wunɛ wɔku yasi te yi mi ta lɛpɔ ndana nyɛ wunɛ ké. Yesus tɛ ɛ Nasaret, yo mɔ tɛ yi Njambiyɛ tɛdɛya wunɛ nde, yo nyɛ namɛ mɛyasi hɛnɛ. A tɛdɛya yo kɛ misi mun nɛ nje kelna nyangwɛ mɛkele, nɛ nje kelna yiŋa nyangwɛ mɛyasi nɛ kelna mɛyɛkambiye mɛtɛ yi Njambiyɛ nya nyɛ dɛtɛ tɛ yi kelɔ kɛ njoka yun nda yi wunɛ nɛ ŋguru wun duwɔ ké. ²³ Bo dɛyangwa mbam ko nyɛ wunɛ bɛŋgwɛ yasi te yi Njambiyɛ pɛsima ké, bɛŋgwɛ sendi nda yi Njambiyɛ ma si kombilɛ njombu yaŋa ké. Wunɛ bɔŋma nyɛ nyɛ botu bɛ mɛbɛyɔ, ɛ bo ŋgba nyɛ kɛ kroa, dɛtɛ wunɛ wo nyɛ. ²⁴ Njambiyɛ nja womiyɛ nyɛ jɔŋgwɛ nyɛ sɔŋ kɛ nyangwɛ mɛbɔnɛ mɛtɛ yi sɔŋ, keto sɔŋ tɛ bɛ nɛ dɛtɛ tɛ yi biye nyɛ nda nɔ na. ²⁵ Yo dɛtɛ yi Davit lɛpima kasi nɛ nde: «Mi dikima bɛŋɛ Baba Mbokɔ mɛtu hɛnɛ kɛ mbɔmbu womɛ, keto a kɛ mbam bo mɛ, kambɔ mi nje ŋgwangwa. ²⁶ Dɛtɛ, tɛmɔ mɛ bɛ nɛ mɛsosa, mɛlɛpi mɛtɛ yi pundɛ kɛ numbu mɛ bɛ ké kɛ tɛdɛyɛ nde, mi nɛ nyangwɛ mɛsosa. Sendi, mi ta wɛdɛya bɛ nɛ bibina tɛmɔ kɛ yo Njambiyɛ, ²⁷ keto wɛ tɛ tikɔ sisiŋ mɛ bɛ

ke dya bemun na. We ti jaye nde, mumo wo boku na. ²⁸ We ma tedye mi menje mete yi be ne jongwe. Kome mi ta benje we ke, mi ta be ne nyanngwe mesosa.» »

²⁹ «Wune njon, wune tiki, ne mi pa lepi kasi sanmbambo wusu Davit ne ngbak ngbak nye wune. Davit gwa, e bo pumbe nye. Ma kumo muka bonson ne ndi ke njoka su. ³⁰ Yasi wete, Davit ba mo punja melapi me Njambiyen. A duwa sendi nde, Njambiyen kpoma kinja nye nye nde, ke njoka benday bene, nye Njambiyen ta tambidye wete ke njokate e ta bu diyoo kumande ke mbey ne. ³¹ Davit kikima benje kasi womiya *Krist. E nye kande lepoo nde: «Njambiyen ti li Krist ke dya bemun na, a ti bo na.» ³² Wuse hene benjma duwe nde, yo Yesus te yi Njambiyen womiya ko. ³³ Njambiyen bendidya nye tikoo ke mbam bo ne. E sangwe nye nye Kimoo Sisin te yi nye kpoma ke. Yo Kimoo Sisin te yi nye nya ke yotu su ke, yo yo kele nde, wune beta ne wune woku meyasi mete yike. ³⁴ Yeti Davit kele mekele mete na, keto Davit ti bende ke dyobo na, yasi wete, nye ne nguru wene ke lepoo nde: «Baba Mboko lepima nye Kumande wombe nde: Diyoo metidye ke mbam bo mbe, ³⁵ kumo nde, mi siki kawule bendo bo tikoo ke nji mekol mo.» ³⁶ Dete, kando Isarayel hene dukwe nde, yo gbate nde, Yesus te yi wune ngbama ke kroa ko, yo nye yi Njambiyen nja tambidye nde, nye Nyanngwe Kumande, nye Krist.»

Jongwe botu bete be tikima temo ke

yi Kumande Yesus Krist baka

³⁷ Ke bomoo ma si woko melapi menori ke, e yo lu bo ke temoo budyate, e bo diyen Piyer bene botu be tomun te bari nde: «Wune njon, wuse kel ba nan?» ³⁸ E Piyer yensa nye bo nde: «Wune yensangwe temoo, ne mumoo hene jaya nde, bo topa nye ke moroku ne dino Yesus

Krist, ne Njambiyen tiki mebeyoo mun ne ngwete. Dete, Njambiyen ta nye wunen Kimoo Sisin ne gbelate. ³⁹ Keto yasi te yi Njambiyen kpoma ke, yo keto yun ne bonoo bun ne keto bomoo hene be ne nan, budya bomoo hene be Baba Mboko te Njambiyen wusu ta jeba kenje ke yene baka.» ⁴⁰ Piyer ka mbombu lepoo yina budya melapi nye bo yi kite ne bo. A dikima lepoo nye bo nde: «Wune jongwe yotu yun. Dete, wunen bakangwe ne botu be ngimoo te yoko be kele beya mekele baka.»

⁴¹ Bo topuma botu bete be jayma melapi me Piyer baka ke moroku. Yesoo te e Njambiyen kele nde, bomoo nda tomay yitati nyina ke njon botu bete be ma tikoo temoo ke yi Kumande Yesus Krist baka.

⁴² Bo bengwa yasi te yi botu be tomun be Yesus dikima tedye bo ke metu hene. Bo dikima jonna nda beman, dyena wete, be sendi sangwate ke mengweta. ⁴³ E bomoo hene gwe wo yan. Botu be tomun be Yesus dikima keloo budya nyanngwe meyasi ne budya meyekambiyen. ⁴⁴ Bomoo hene be ma tikoo temoo ke yi Kumande Yesus Krist baka ba ke diyoo mbey wete. Bo dikima ngbo meyasi man hene bakidye wete. ⁴⁵ Bo dikima dyangwe mekusuku man ne meyasi man nje kaidya moni te bo hene. Bo dikima nye mumoo hene meyasi bengwe meyasi mete yi bane nye ke. ⁴⁶ Bo dikima wesidya metu hene ne mengimoo hene ke mbanjo Njambiyen, ngbo dyena ke moy metu man ne mesosa ne kimoo temoo. ⁴⁷ Bo dikima lukse Njambiyen, e bomoo hene tonde bo. Kumande Yesus dikima dokidye botu bete be ma yensa temoo jaye nye baka ke njon yan metu hene.

3

Piyer bene Jan ke keloo nde,

wete mo jemti kendi

¹ Wete bekoko Piyer bene Jan ba ke ke mbanjo Njambiyen ke ngimoo

mengweta te yi hawa yitati. ² Wete mo jemti ba ke keki numey mbanjo Njambiyε. Bo dikima jeba numey te nde Nyɔɔɔ. Kande yi bo ma jaki ne mbam te, a ti kende wete yeso na. Bo dikima sobe nye metu hene ke tikɔ ke keki numey, na diki jombu yasi ke mebo me botu bete be dikima nyine ke mbanjo Njambiyε baka. ³ Ke nye ma beɛɛ nde, Piyer bene Jan ke kwadye nyine mbanjo Njambiyε ke, ε nye jombe yasi ke mebo man. ⁴ E bo beɛɛ nye ne ngon. E Piyer lepe nye nye nde: «Beɛa wuse.» ⁵ E nye tike misi ke yotu yan take nde, bo ta nye nye yaɲa. ⁶ Yasi wete, ε Piyer lepe nye nye nde: «Nε moni nε lor, mi yeti no na, yasi te yi mi no ke, mi ke nye we yo: Ke dino Yesus Krist te ε Nasaret tema, kendo.» ⁷ E Piyer kenje bo biye ne nye ke mbam bo tembidye. Ndana ndana, ε mekol mene nε membongolo mene si ngbi. ⁸ E nye do ndi nga wete teme kande kendi nyine no bene bo ke mbanjo Njambiyε ndi ne mefo nε luksa Njambiyε. ⁹ Bomo hene beɛma nye ke kendo, beɛɛ sendi nye ke lukse Njambiyε. ¹⁰ Bo beɛma duwe nde, yo nye ε dikima diyɔ jombo meyasi ke numey mbanjo Njambiyε te yi bo dikima jeba nde Nyɔɔɔ ko. Yo kwanma bomo, ε bo ngbakima budyate ke yasi te yi kelnama ke yotu mbam ko ke. ¹¹ A ti kwadye jise ke keki Piyer bene Jan na. Bomo ngbakimama budyate, ε bo sedye ke kome be Piyer ba ke mbey kome bomo dikima kendo kete ke mbanjo Njambiyε ke. Bo dikima jeba mbey te nde Nje Salomon.

¹² Ke Piyer ma beɛɛ dete ke, ε nye lepe nye bomo nde: «Wune botu be kando Isarayel, keto nge yi wune ngbakima yasi te yi kelnama ke yotu mbam ko ke? Keto nge yi wune beɛɛ wuse ne ngon dete ke? 'Wune taka ka nde, yo wuse kele nde, mbam ko kendi ne deti te yusu, ho nde, a kendi, keto wuse ke kano

Njambiyε budyate? ¹³ Yo Njambiyε te ε besanmbambo busu Abaraham, Isak nε Yakɔɔ, Njambiyε te yi bo ba kano ko nye mo mesay wene Yesus luksa, Yesus te yi wune beɛma nye nye bekum, seɛɛ nye ke mbombu yan kutudya ko, ko beko nde, Pilat kwadya seɛɛ bo ne nye. ¹⁴ Wune seɛma Mo te yi Njambiyε tokuma, ngben mo ko, kpalɔ diyε nde, bo soɲa bo ne mo wona bomo. ¹⁵ Wune woma Kumande te ε nye jongwe ko. Ko dete, Njambiyε womiya nye ke njoka beman. Wuse hene beɛma duwe dete. ¹⁶ Yo deti te yi diyε ke dino dyene ke tembidye mbam ko yi wune beɛɛ nε yi wune duwa ko keto tikina temo ke dino te. Yo tikina temo ke yi Yesus te kele nde, koso mbam ko siy nda yi wune beɛma ke.

¹⁷ «Wune njɔɔ, ndana mi duwa nde, wune bekum bun kelma dete ne tum. ¹⁸ Yo nde, Njambiyε kelma dete yi tonje ne meɛpi mete yi nye kikima lepo ke numbu botu be punja meɛpi mene hene nde, *Krist wene ta sangwa ne mebone. ¹⁹ Dete, wune jaya mebeyo mun, nε wune yeɛsangwe temo, nε Njambiyε soɲ mebeyo mun, ²⁰ nε Baba Mboko njese kimo te ngimo. Dete, a ta njese sendi *Krist, yite nde Yesus, mo te yi nye kpoma nde, a ta tomo ko. ²¹ Ke ngimo te yoko ndana Yesus Krist ta diyɔ ke dyobo kumo ke ngimo te yi meyasi hene ta si kombila nda yi Njambiyε kikima lepo ke. Njambiyε lepima yo ke numbu pupuna botu be punja meɛpi mene be diyama ke metu me njime baka. ²² Moyisi lepima nde: «Baba Mboko te Njambiyε wun ta tembidye wete mumo ke njoka beman bun. A ta be mo punja meɛpi mene nda mi. Wune ta wokuna ne nye ke meyasi hene te yi nye ta lepo nye wune ke. ²³ Yasi wete, mumo hene ε ta diyɔ kine wokuna ne mo punja meɛpi me Njambiyε te ko, bo ta wo mo te seɛɛ ke *Kando Njambiyε.» ²⁴ Botu be punja meɛpi me Njam-

biye hene, kande ke Samiyel kumo ke baka be nja nje ke kor ne baka, bo hene tapitama lepɔ kasi metu mete. ²⁵ Wune bono be botu be punja melepi me Njambiyɛ, wune jadya ke moy mbon te yi Njambiyɛ kelma bene besanmbambo busu ke. Njambiyɛ lepima nye Abaraham nde: «Mekando me bomɔ hene ke to meneti ta be ne mekombila keto benday bo.» ²⁶ Yo din keto yun yi Njambiyɛ tokuma mo mesay wene. A tomma nye njesɛ, na nje nye wune mekombila yi kelɔ nde, mumo hene tiki beya mekele mene.»

4

Piyer bene Jan ke mbombu

nyangwe josi Beyuden

¹ Piɔ te yi Piyer bene Jan ba ndi ke lepina nye bomɔ ke, e botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nɛ kum besoja te e diyɛ ne botu bete be bakidye mbanjo Njambiyɛ baka nɛ *Besaduse nje dolo bo. ² Bo ba ne ngambi sunɔwe ne Piyer bene Jan, keto bo dikima lepɔ nye bomɔ nde, bemun ta womiyɛ, keto Yesus womiya sendi ke njoka bemun. ³ E bo biye bo yadye ke tu jobo kumo misi pupɛ, keto bo biya bo bekoko. ⁴ Ko beko dete, ke njoka botu bete be wokuma melepi mete yi Piyer bene Jan lepima ke, budyate tikima temo ke yi Kumande Yesus. Botu bete be tikima temo dete baka kumma nda bembam tomay yitan.

⁵ Ke kiya misi pupɛ te, e bekum nɛ betomba be dya nɛ botu be ketina meyasi wesidya ke Yerusalem. ⁶ Hana te nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ ba ke njokate. Kayif nɛ Jan nɛ Aleksandere nɛ bomɔ hene be ba ne jadye bene bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ baka ba sendi kete. ⁷ E bo bu Piyer bene Jan tembidyɛ ke mbombu yan diyɛ bo nde: «Yo nda nye wune deti, ho yo ke dinɔ nda yi wune sidya ne kosu mbam ko ke?» ⁸ Kimɔ Sisin

ba tondunate ke yotu Piyer, e nye lepe nye bo nde: «Wune bekum nɛ wune betomba be kando Isarayel, ⁹ wune ke diyɛ wuse mediyan ndana keto kimɔ mekele mete yi kelnama ke yotu mo te e ma koso ko. Wune ke diyɛ nde, wuse lepi nda yi kosu ne siyma no ke. ¹⁰ Wune hene nɛ kando Isarayel hene, wune dukwe nde, wune beɔna mbam ko ndana ne kimɔ yotu ne hene ke mbombu yun keto dinɔ Yesus Krist te e Nasaret. Yo Yesus te yi wune ngbama ke kroa, e Njambiyɛ nje womiyɛ nye soɔe ke njoka bemun ko, yo nye kele nde, wune beɔna mbam ko ndana deke. ¹¹ Yesus nye Tari*f1* te yi wune botu be sumna njumo senma. Yo tari te nje be sangwe kondu ndana. ¹² Kine wete mumo yakama nye bomɔ jonɔwe na, keto kine wete dinɔ yi Njambiyɛ nya ke njoka bomɔ yi yakama nye wuse jonɔwe na.»

¹³ Bo ngbakimama budyate, keto bo beɔna nde, Piyer bene Jan ke nye temo yan hene ke yasi te yi bo lepe ke, duwe sendi nde, bo ti be botu be duwa mekana na. Bo duwa bo, keto Piyer bene Jan jonɔna bene be Yesus. ¹⁴ Bomɔ baka beɔna mo kosu te yi Piyer bene Jan jonɔwa ko ke keki yan. Dete, bo ti be se ne yana te yi lepɔ na. ¹⁵ Bo nja lepɔ nye bo nde, bo pundu ke mbanjo josi. E bo nje tika nembɛ lepɔ tande yan nde: ¹⁶ «He ta kelɔ nan ne botu baka? Keto yo yeti ke so na, bomɔ hene ke Yerusalem duwa nde, bo kelma wete meyekambiyɛ yi ba kpekum. Sendi, wuse yeti ne deti te yi biye meso na. ¹⁷ Ko beko dete, yi kelɔ nde, kasi te ti nyanjangwe ke meto me bomɔ, wuse kidyikwe bo ne menje hene nde, bo ti lepi kasi Yesus te nye wete mumo na.» ¹⁸ E bo jeba Piyer bene Jan lepɔ kimote nye bo nde, kpe, bo ti buta se numbu lepɔ ho tedye yina yasi nye bomɔ ke kasi Yesus na. ¹⁹ Ko beko dete, e Piyer bene Jan lepe nye bo nde: «Wune ne nguru wun pesi,

ngɛ bɛ nde, yo nɛ ngbɛn kɛ misi mɛ Njambiyɛ nde, bomɔ wɔkunaŋwɛ nɛ wunɛ ho bo wɔkunaŋwɛ nɛ Njambiyɛ. ²⁰ Yasi wɛtɛ, wusɛ tɪ yaka dɪyɔ kinɛ lɛpɔ yasi tɛ yi wusɛ bɛŋma nɛ yi wusɛ wokuma kɛ na.» ²¹ Ɛ bo basidɪyɛ ŋgaliyɛ misi nyɛ Piyɛr bɛnɛ Jan. Kɛ kɔŋtɛ, ɛ bo nje soŋɛ bo nɛ bo. Bo tɪ bɛ nɛ nje tɛ yi pɔnsɛ bo na, ketɔ bo bɔ kɛ kambɔ bomɔ, ketɔ bomɔ bɔ kɛ lukse Njambiyɛ kɛ yasi tɛ yi kwanŋama kɛ. ²² Mɛsɛw mɛ mbam tɛ yi Njambiyɛ kelma mɛyɛkambiye tɛ yinɔri kɛ yotu nɛ sidɪyɛ kɔsu nɛ kɔ kwanŋma mɛsɛw kamɔni.

²³ Kɛ bo ma soŋɛ bo nɛ bo kɛ, ɛ bo kwɔ kɛ kɛ yasi bɛnɔŋ ban. Ɛ bo yekidɪyɛ yasi tɛ yi bɛkum bɛ botu bɛ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ nɛ bɛtomba bɛ dɪya lɛpima nyɛ bo kɛ. ²⁴ Kɛ bɛnɔŋ ban ma woko yasi tɛ yi bɛ Piyɛr yekidɪya nyɛ bo kɛ, ɛ bo hɛnɛ kanɛ mɛn ŋgwɛta nɛ Njambiyɛ lɛpɔ nde: «Sa Mbokɔ, yo wɛ kusɛ dɪyɔbɔ nɛ mɛnɛti nɛ maŋ nɛ mɛyasi hɛnɛ tɛ yi dɪyɛ ketɛ kɛ. ²⁵ Yo wɛ lɛpɛ nɛ nje Kimɔ Sisiŋ kɛ numbu saŋmbambɔ wusu, mɔ mɛsay wɔ Davit nde: «Nɛgɛ kelɛ yi botu bɛtɛ bɛ yeti kɛ duwɛ Njambiyɛ kelɛ yasi ndana nda ŋgɔŋgɔ njomɔ kɛ? Nɛgɛ kelɛ nde, mɛkandɔ mɛ botu bɛtɛ bɛ yeti kɛ duwɛ Njambiyɛ baka bɛki nɛ bɛya mɛtake dɛkɛ? ²⁶ Bɛkumandɛ bɛtɛ bɛ namɛ mɛnɛti baka ma komsa dɪyambi. Bɛkum sendi ma saŋgwɛ ŋgɪŋ suŋgwɛ nɛ Baba Mbokɔ bɛnɛ *Krist wɛnɛ.» ²⁷ Ketɔ nɛ Herod nɛ Pɔnsi Pilat nɛ yɪŋa mɛkandɔ bɪ sendi mɛkandɔ mɛ botu bɛ Isarayɛl ma saŋgwɛ ŋgɪŋ kɛ dɪyari kɛ suŋgwɛ nɛ kimɔ mɔ mɛsay wɔ Yesu tɛ yi wɛ tɔkuma kɔ. ²⁸ Bo kelma dɛtɛ yɪ tonjɛ nɛ mɛyasi hɛnɛ tɛ yi wɛ kikima si kpo nɛ dɛti yɔ nda yi wɛ kwadɪya nde, yo kɛlnaŋwɛ dɛtɛ kɛ. ²⁹ Yori Baba Mbokɔ, bɛŋa nda yi bo bɛliye misi suŋgwɛ nɛ wusɛ kɛ. Kɛlo nde, wusɛ botu bɛ mɛsay bo lɛpi mɛlɛpi mɔ kinɛ wɔ na. ³⁰ Dɛtɛ, buta

bo yɔ, nɛ mɛkɔn mɛ bomɔ siy, nɛ mɛyɛkambiye nɛ nyangwɛ mɛyasi kelna nɛ dɪnɔ kimɔ mɔ mɛsay wɔ Yesu.» ³¹ Kɛ bo ma sidɪyɛ mɛŋgwɛta nɛ Njambiyɛ kɛ, ɛ mbɛy tɛ yi bo wesidɪyama ketɛ kɛ ŋgwangwa. Ɛ Kimɔ Sisiŋ tonde kɛ yotu yan. Ɛ bo kandɛ lɛpina mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ kinɛ wɔ na.

Jonɔgwɛ bosa bɛkritɛn

³² Bomɔ hɛnɛ bɛ ma tikɔ temɔ kɛ yi Kumandɛ Yesu Krist baka bɔ ndi temɔ wɛtɛ nɛ mɛtake wɛtɛ. Mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ kɛ njoka yan tɪ lɛpɛ nde, mɛyasi mɛnɛ wɔkunaŋwɛ ndi nɛ nyɛ na. Yasi wɛtɛ, yasi hɛnɛ bɔ yi bomɔ hɛnɛ kɛ njoka yan. ³³ Botu bɛ tomun bɛ Yesu dɪkima lɛpɔ kasi womiya Kumandɛ Yesu nɛ nyangwɛ dɛti. Njambiyɛ nya bo hɛnɛ nyangwɛ mɛkombila. ³⁴ Mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ tɪ bɛ nɛ ŋgwɛtɛ kɛ njoka yan na. Botu bɛtɛ bɛ bɔ nɛ mɛŋgwan ho nɛ mɛtɪ baka dɪkima dɪyangwɛ yo, bɪ mɔni tɛ ³⁵ nje jokwɛ kɛ nji mɛkol mɛ botu bɛ tomun bɛ Yesu. Ɛ bo dɪki nje kabɔ nyɛ bomɔ hɛnɛ. Bo nya mumɔ hɛnɛ bɛŋgwɛ yasi tɛ yi banɛ nyɛ kɛ. ³⁶ Yo bɔ nɛ wɛtɛ mbam nde Yɔsɛp, mɔ kandɔ *Levi, bo jaki nyɛ kɛ Siprɛ. Botu bɛ tomun bɛ Yesu loma nyɛ nde Barnabas, yite nde Mɔ nyɛna mɛŋgite. ³⁷ A bɔ nɛ ŋgwan, ɛ nyɛ dɪyangwɛ yo bɪ mɔni tɛ nje jokwɛ kɛ mɛkol mɛ botu bɛ tomun bɛ Yesu.

5

Kasi Ananiyas bɛnɛ nyari wɛnɛ Safira

¹ Yasi wɛtɛ, wɛtɛ mbam nde Ananiyas bɛnɛ nyari wɛnɛ Safira dɪyangwa pɛl mɛnɛti man. ² Ɛ nyɛ wokuna bɛnɛ nyari baka sumba bakidɪyɛ ŋgabiye tɛ wɛtɛ. Ɛ nyɛ nje bɪ bukɛ tɛ kɛ jokwɛ kɛ mɛkol mɛ botu bɛ tomun bɛ Yesu. ³ Ɛ Piyɛr dɪyɛ nyɛ nde: «Ananiyas, ŋgɛ kelɛ nde, *Satan si ŋgɛŋgile temɔ yɔ yɪ kɛlo nde, kɛlo jɔ nyɛ Kimɔ Sisiŋ, yɪ kɛlo sendi nde, bakidɪya

yiŋa ŋgabiye mɔni ŋgwan te yi we dyaŋgwa ké? ⁴ We má díy kine dyaŋgwe ŋgwan te, 'ma yo yeti ndi ŋgwan yo na? 'Ke kɔŋ dyaŋgwate, mɔni te yeti ndi yo na? Nge kele yi we bɔ ne kwalɔ metake mete yike ke temɔ yo ké? We ti kél ja nye bomɔ na, yasi wete, we kél ja nye Njambiye.» ⁵ Ke Ananiyas ma woko mɛlepi menɔri ké, e nye bale ne pet sanjan kwɔ gwe. E bomɔ hene be bɔ womete baka gwe wɔ budyate. ⁶ E begwanjo nje boye nye ne lambɔ gbanɛe nye kè pumbu.

⁷ Diyɔ nda hawa yitati ke kɔŋte ké, e nyari nyiŋe tɔ kine duwe yasi te yi kwanama ké na. ⁸ E Piyer diye nye nde: «Lɛpɔ nye mi, ŋgwan te yi wune dyaŋgwa ké, buyɔ mɔni te hene ke?» E nye yeŋsa nde: «J, siya te ri.» ⁹ E Piyer lɛpe nye nye nde: «'Wúne njoŋɔ síki kpo ŋgin yí boɔe ne Sisij Baba Mboko keto nge? Dukwe nde: Botu bete be boŋma njoŋɔ kè pumbu baka ke numey, bo ta gbanɛe sendi we kwɔ nɔ.» ¹⁰ E Safira bale ne pet sanjan ndi ŋga wete ke mekol me Piyer kwɔ gwe. Begwanjo nyinma tɔ dolo nde, a gwɔ, e bo gbanɛe nye kwɔ nɔ kè pumbɔ ke kɛki njom. ¹¹ Njoŋ bomɔ hene be tikima temɔ ke yi Kumande Yesus nè bomɔ hene be wokuma meyasi menɔri baka gwɔ wɔ budyate.

Botu be tomun be Yesus ke kelo nyanɔgwe meyekambiye

¹² Botu be tomun be Yesus dikima kelo budya meyekambiye nè budya nyanɔgwe meyasi ke njoka bomɔ. Bo dikima wesidya bo hene ke wete mbey nde Nje Salomɔŋ ke moy mbanjo Njambiye. ¹³ Gbela mumɔ wete ne wete ti boɔe nyiŋe ke njoŋ yan na, ko beko dɛte, bomɔ bɔ ke tɔndɔ bo budyate. ¹⁴ Bomɔ budyate bɔ ke tiko temɔ ke yi Kumande Yesus. Yo bɔ bembam nè bomari. Njambiye bɔ ke dokidye bomɔ ke njoŋ yan. ¹⁵ Dɛte, bomɔ dikima bu botu be kɔn kè nɔ ke kɛki menje

ningwe bo ke metan nè ke mɛdele, simande wukume yotu Piyer ta kè ke yotu bɔna ke ŋgimɔ te yi nye ta kwɔ kè. ¹⁶ Bana bomɔ budyate njɔ sendi wule ke mɛdya mete yi bɔ ke kɛki Yerusalem ké. Bo njɔ ne botu be kɔn nè botu bete be beya mesisij dikima nyanɔgwe bo baka. E mekɔn man hene siye.

Bo ke basidye tedye botu be tomun

be Yesus meɔne

¹⁷ Ndana, e beya temɔ kwɔ nyanɔgwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiye nè bomɔ hene be bɔ bene bo baka. Bo bɔ ke njoŋ *Besaduse. ¹⁸ Bo biyima botu be tomun be Yesus kenje ke nyanɔgwe tɔ jɔbo. ¹⁹ Ko beko dɛte, wete jaki Baba Mboko njɔ ne tu bute menumey me tɔ jɔbo punje bo lɛpɔ nye bo nde: ²⁰ «Ne kwɔŋ kè ke mbanjo Njambiye kè lɛpɔ mɛlepi hene ke kasi jɔngwe te yi kpo ne kpo te yike nye bomɔ.» ²¹ Ke bo ma woko dɛte ké, e bo kwɔ bemenmene ne sut nyiŋe ke mbanjo Njambiye. Ke kɔŋte, e nyanɔgwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiye dya bene botu bene, jɛba botu be nyanɔgwe jɔsi Beyuden nè betomba be mɛmbanjo mɛwesidya Beyuden hene ke kandɔ Isarayel. E bo tome bomɔ kè jɛba ne botu be tomun be Yesus ke tɔ jɔbo nje nɔ. ²² Besɔja bete yi bo tomma baka kɔ kumɔ ke tɔ jɔbo kine dolo bo na. E bo yɔkwe nje lɛpɔ nde: ²³ «Wuse dolma numey tɔ jɔbo kimo ndadyate. Botu be bakidya tɔ jɔbo bɔ sendi ke numey. Yasi wete, ke wuse ma bute numey, wuse ti dole mumɔ wete ne wete ke moyte na.» ²⁴ Ke kum besɔja be botu be bakidya mbanjo Njambiye nè bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye ma woko dɛte ké, e sosu yan siye. Bo ti duwe nda yi bo yakama kè ne lɛpi te mbombu na. ²⁵ Diyɔ ké, e wete mumɔ nje lɛpɔ nye bo nde: «Wune dúkwe nde, bembam bete be wune

nya ke jɔbɔ baka me ke mbanjo Njambiyɛ ke lepina nye bomɔ.»

²⁶ Ndana, ε kum besɔja be botu be bakidya mbanjo Njambiyɛ bu besɔja kɛ bu ne botu be tomun be Yesu nje nɔ. Besɔja bɔ ke gwe kaŋ yotu yan nde, bomɔ me nje lu bo ne metari wo. Dete, ε bo bu botu be tomun be Yesu ne te nje nɔ. Bo boŋma bo ne te nje nɔ, keto besɔja bɔ ke kambɔ nde, bomɔ me nje lu bo ne metari wo. ²⁷ Bo boŋma bo dya nɔ ke mbɔmbu botu be nyanɔwe jɔsi Beyuden. E nyanɔwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ lepe nye bo nde: ²⁸ «Wuse ti kidye wune nde, wune ti boba lepo kasi mbam enɔru nye bomɔ na? Ndana wune ma si lapidye melepi mete yi wune tedye ke ke Yerusalem. Sendi, wune ke kwadye kelo nde, simbo soŋ ne bɔl ke to su.»

²⁹ E Piyer bene botu be tomun be Yesu yensa nde: «Nɛ Njambiyɛ nɛ bomɔ, wuse yakangwe wokuna ne Njambiyɛ. ³⁰ Njambiyɛ te ε besanmbambo busu dikima kanɔ ko womiya Yesu te yi wune ngbama ke kroa wo ko. ³¹ Njambiyɛ bendidya nye tikɔ ke mbam bo ne, tembidye nye Nyanɔwe Kumande, tembidye sendi nye mo te ε ta jɔngwe bomɔ ko. A ta kelo nde, botu be kando Isarayel yensangwe temɔ, ne Njambiyɛ tiki mebeyɔ man ne ngwete. ³² Wuse ke lepo su sine be Kimɔ Sisiŋ te yi Njambiyɛ nya botu bete be wokuna ne nye baka nde, meyasi mete gbakasi.» ³³ Ke botu bete be bɔ ke nyanɔwe jɔsi te ma wokɔ melepi menɔri ke, ε boku nyiŋe to yan. Bo kwadya wo botu be tomun be Yesu.

³⁴ Yasi wete, ε wete mbam nde Gamaliyel ε bɔ ke njoka botu be nyanɔwe jɔsi te ko teme. A bɔ ke njɔŋ *Befarisɛ. A bɔ sendi nyanɔwe mo duwɔ membonga. Bomɔ hene dikima jeso nye. E nye lepe nde, bo paŋ pa punje botu be tomun be Yesu ne mbet kenje sɛ. ³⁵ Ke kɔŋte, ε nye nje lepo nye botu be nyanɔwe jɔsi nde: «Wune botu be

kando Isarayel, wune diy ne soso ke yasi te yi wune ta kelo ne bomɔ baka ke. ³⁶ Keto metu mete ti pa kiko na yi wete mbam nde Tedas dyanma nɔ ke. A dikima lepo nde, nye mbendo, ε bomɔ nda gomay yini jangwe kol ne nye. Baŋa bomɔ nja wo Tedas, ε bomɔ hene be jangwa kol ne nye baka si posiyɛ, ε kasi yan yambile. ³⁷ Ke kɔŋ Tedas, ε Yude dya ke ngimo tolna bomɔ. A bɔ mo Galile, a dalma bomɔ budyate nyinje ke njɔŋ ne. E bo wo nye sendi, ε bomɔ hene te be jangwa kol ne nye baka si posiyɛ. ³⁸ Yori yi mi lepe ndana nye wune nde, wune ti kel se yaŋa ne botu baka na, wune tiki bo, ne bo kwɔ. Keto nge be nde, yasi te yi bo kwadye kelo ne mekele mete yi bo kele ke wula ke dyanɔ bomɔ, yo ta yambile. ³⁹ Yasi wete, nge be nde, yo mekele me Njambiyɛ, wune yeti ne deti te yi yangile yo na. Wune diy ne soso, ma wune me nje lu dyambi sungwe ne Njambiyɛ.» ⁴⁰ E bo jaye lepi Gamaliyel. E bo jeba botu be tomun be Yesu nje nɔ. E bo kwɔ njuro bo kidye bo nde, bo ti lepi se dino Yesu na. Ke kɔŋte, ε bo nje soŋe bo ne bo. ⁴¹ Botu be tomun be Yesu yokwɔ ke nyanɔwe jɔsi Beyuden ne mesosa, keto Njambiyɛ benma nde, bo yakama sangwa ne mebɔne keto dino Yesu Krist. ⁴² Bo ka mbɔmbu tedye bomɔ melepi me Njambiyɛ metu hene ke moy mbanjo Njambiyɛ nɛ ke moy metu, lepo sendi Kimɔ Tom *Krist, yite nde Yesu.

6

Kandina mesay me bediyakere

¹ Ke ngimo te yite botu bete be bengwe melepi me Yesu baka bɔ ke buyɔ ke nɔ mbɔmbu. E Beyuden bete be bɔ ke njokate be bɔ ke lepo numbu Grek baka lepina beyate ne *Behebere te bonɔ be dya, keto bekuso boma bete be bɔ ke njɔŋ te yan baka. Bo lepinama dete ke kasi mesay me kabina meyasi mete

yi bo dikima kelo metu hene ké. Keto Beyuden te bono be dya ti be ke take bekuso bomari te ban na. ² E botu be tomun be Yesus kamo jo yiba wesidye botu bete be bengwe melépi me Yesus hene baka lepo nye bo nde: «Yo ti yaka nde, wuse tiki lepina Kimó Tom Njambiye kpalo nje kelo mesay me kabina medye na. ³ Wune njon, dete wune tóka bembam yitan jo yiba ke njoka yun. Bo bēki botu bete be bomó ke jaye bo, be tondunate ne Kimó Sisiñ, be sendi botu be dyanó, né wuse kañ mesay mete yite nye bo. ⁴ Dete, wuse ta kè su mbombu yí ngweta ne Njambiye, yí lepo melépi me Njambiye nye bomó mengimo hene.» ⁵ E bomó hene jaye lepi te. E bo tóke Iten. A ba ke tiko temó ne hene ke yi Njambiye, be sendi tondunate ne Kimó Sisiñ. E bo tóke sendi Filip nè Prokór nè Nikanór nè Timón, tóke sendi Parmenas nè Nikola te mó dya Antiyos. Nikola tikima mekele me dya dyene, nyiñe mison Beyuden. ⁶ Ke kónte, e bo nje bu bo tedye botu be tomun be Yesus. E bo ngweta ne Njambiye kase mebo ke yotu yan. ⁷ Melépi me Njambiye ka kendo mbombu. Botu bete be bengwe melépi me Yesus Krist baka ba ke buyo budyate ke Yerusalem. E baña budya botu be nyena sadaka nye Njambiye jaye tiko temó yan ke yi Yesus.

Bo ke biye Iten

⁸ Njambiye nya Iten temó ngikwa, nye sendi nye deti budyate. A dikima kelo nyanngwe meyasi nè nyanngwe mekele ke misi me bomó. ⁹ Ndana, e baña bomó kande nyena meso ne nye. Yo ba baña botu be mbanjo mewesidya te yi bo jeba nde botu be ma duwe ke diyo bala baka. Yo ba Beyuden bete be Siren nè be Aleksandiri. Baña botu bete be nya sendi meso ne Iten baka ba Beyuden be Silisi nè be Asi. ¹⁰ Ko beko dete, bo ti be ne deti te yi sumó kol ke mbombu wene na, keto

a ba ke lepina ne dyanó te yi Kimó Sisiñ nya nye ké. ¹¹ Ndana, e bo nye bomó moni ne so. E botu bete lepe nde: «Wuse wokuma mbam ko ke lepo lepi gbutu sunngwe ne Mòyisi nè Njambiye.» ¹² E bo nye dite ke lepi te ke meto me bomó nè ke meto me betomba be dya nè botu be ketina meyasi. E bo teme kè kome Iten ba ké biye nye kè no ke nyanngwe josi Beyuden. ¹³ E bo kè ne bomó, né bo kè pesi lepi nye ke numbu ne. E botu bete lepe nde: «Metu hene mbam ko ke lepina beyate sunngwe ne mbanjo Njambiye te yike, mbey te yi ne kiyó ké. A ke lepina sendi beyate sunngwe ne membonga me Njambiye te yi Mòyisi tedya ké. ¹⁴ Wuse wokuma nye ke lepo nde, Yesus te mó dya Nasaret ko ta yangile mbanjo Njambiye te yike, senjo sendi meyasi mete yi Mòyisi tedya wuse ké.»

¹⁵ Bomó hene be ba ke nyanngwe josi Beyuden baka ba ke beñe Iten ne ngon. E bo beñe nde, mbombu ne ke bonna ne mbombu wete jaki Njambiye.

7

Iten ke gbaso ke mbombu nyanngwe josi

Beyuden nde, yo bo wo Yesus

¹ Ndana, e nyanngwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiye diye Iten nde: «Meyasi kwanama gbate dete?» ² E nye yensa nde: «Wune njon nè wune besangwe bembe, wune wóku yasi te yi mi ta lepo ké. Njambiye te yi bomó yákanngwe lukse nye ko punja yotu nye sanmbambo wusu Abaraham ke ngimo te yi nye ba ndi ke Mesopotami ké, yite a ti pa kè diyo ke Karañ na. E Njambiye lepe nye nye nde: ³ <Tiko kando dyo nè meneti mó kwá kè ke meneti mete yi mi ta tedye we ké.> ⁴ Ndana, e Abaraham tike meneti me Bekalde kè diyo ke Karañ. Ke kon sön sangwe wene, e Njambiye sonje nye womete, njese ke meneti mete

yike yi wune diye kete ndana ké.
⁵ Njambiyé tĩ nye Abaraham yija yaña ke meneti mete na, ko monɔ pɛl meneti ne mbet yi yakama yaka ko gbela bara kol ne na. Ko beko dete, Njambiyé kpoma nye nye nde, a ta nye nye meneti, sendi, benday bene ta namo yo diyo kete ke kon ne. Yasi wete, Abaraham tĩ be ne monosike ke ngimo te yite na.
⁶ Njambiyé lepima sendi nye nye nde: <Benday bo ta kè diyo ke dya tombɔ. Betombɔ ta bu bo nda bebala, tedye bo nyanɔgwe mebɔne ke mesew gomay yini,⁷ yasi wete, mi ta jose kando te e ta biye bo ne bala ko. Ke kɔnte, bo má yɔkwe mate nje kelɔ mesay nye mi ke mbey te yike.>
⁸ Ndana, e Njambiyé kele mbon bene Abaraham. Mbon te ta beɔna ke pesina bono bembam. Dete, ke Abaraham ma ja monɔ wene Isak ya metu yitan jo yitati ké, e nye pese nye. Ke Isak ma ja monɔ wene Yakɔp ké, e nye pese nye. Yakɔp nja ja bono bembam kamɔ jo yiba, e nye pese bo. Yo bo kamɔ jo yiba nje ja budya mekando mete yike hene.

⁹ «E besanmbambo busu benɔri bu beya temɔ sunɔgwe ne Yosep kwɔ dyanɔgwe nye. E botu bete be bɔmma nye baka kwɔ ne nye ke dyanɔgwe ke Ejipt nda bala.¹⁰ Ko beko dete, Njambiyé diyma pe yene jonɔgwe nye soɔe ke beya meyasi hene te yi bo kelma ne nye ké. Njambiyé nya nye dyanɔ yí kelɔ ne mesay ke keki Farawɔn, kumande Ejipt. A kelma sendi nde, Farawɔn kwâdyikwe Yosep. E Farawɔn tembidiye nye nde, a diy ne meneti me Ejipt, diyo sendi ne tu dyene hene.¹¹ Diyo ké, e kolɔ dya ke Ejipt nè ke Kanan hene. Yo bɔ nyanɔgwe kemiyé, dete besanmbambo busu tĩ be se ne medye na.¹² Ke Yakɔp ma wokɔ nde, medye ke Ejipt ké, e nye tome besanmbambo busu kenje mate. Yo bɔ bosa kendi.¹³ Ke menɔga yibate, e Yosep punje yotu nye bemanɔ bene. Ndana, e Farawɔn

duwe kando dyene.¹⁴ Ke kɔnte, e Yosep kenje tom nde, sanɔgwe wene Yakɔp njâki ne bejadye bene hene. Bomɔ hene bɔ kamɔtan jo kaba jo yitan.¹⁵⁻¹⁶ E Yakɔp kwɔ kè ke Ejipt. Diyo ké, e sanmbambo wusu Yakɔp nje gwe. E bo bu muɔ ne kè pumbo ke Sisem ke bonɔn te yi Abaraham bɔmma ne moni ke mebo me bono be Emɔr ke Sisem ké. Diyo sendi ké, e bukwe besanmbambo busu si gwe. Bo dikima bu bo kè pumbo ndi ke kiya mbey te.

¹⁷ «Ke ngimo te yi meyasi mete yi Njambiyé kpoma nye Abaraham nde, yo ta kelna ké ma be ke wuta, e botu be kando dyusu nyebe kwɔ to te ke Ejipt¹⁸ kumɔ ke metu mete yi wete kumande te e ti duwe Yosep ne mbombu ko bonma mbey.¹⁹ Kumande te sebila botu busu tedye besanmbambo busu mebɔne kelɔ sendi nde, bo lɛn mbɔnɔgo bonosike, né bo si gwe.²⁰ Ke ngimo te yite e bo ja Moyisi. A bɔ ne nyɔnɔ budyate ke misi me Njambiyé. Bo bakidya nye nye nye beri kumɔ ngwendɛ yitati ke tu sanɔgwe.²¹ Ke kɔnte, e bo soɔe nye ke moy tu kè tikɔ ke wete mbey. E ngɔndu Farawɔn kè sɔmbɔ nye bu nye kè dɔkwe nda monɔ wene.²² Dete, bo tedya Moyisi meyasi hene te yi botu be Ejipt duwɔ ké. E nye be detina mumɔ ke melepi nè ke mekele mene.

²³ «A diyma kumɔ mesew kamoni. Wete yesɔ e nye pese ke temɔ ne nde, a ta pa kè beɔe bemanɔ bene, botu be kando Isarayel.²⁴ E nye kè kumɔ dolɔ nde, wete mɔ Ejipt ke tedye wete maɔ wene, mɔ kando Isarayel mebɔne. E Moyisi kama keto ne wo mɔ Ejipt kundɔ nɔ.²⁵ Moyisi takima nde, bemanɔ bene ta duwe nde, Njambiyé ta kwɔ ne nye yí jonɔgwe ne bo. Ko beko dete, bo tĩ duwe na.²⁶ Misi pupɛ e nye kè dolɔ bemanɔ ke dɔnɔ tande yan. Yí janɔgwe ne njoka yan, e nye suɔe bo lepɔ nde: <Wune njɔn, wune bemanɔ ne bemanɔ, nge nje kelɔ nde, wune

dûn tande yun?> ²⁷ Ko ðeko ðete, yoko ε ða ke tedye jakoso mebone ko pusuma Moyisi lepo nye nye nde: <Nda tembidyε we kum nde, ðiyɔ peso melepi musu? ²⁸ We ke kwadye wo mi nda yi we woma ne mo Ejipt kwey ké?> ²⁹ Ke Moyisi ma woko ðete ké, ε nye ðombe kè ðiyɔ ke tombɔ ke wete meneti nde Madiyan. A ðiyima mate ja ðono ðembam yiða.

³⁰ «Ya mesew kamoni ke kɔnte, wete yeso ε wete jaki Njambiyε punje yotu nye nye ke kɔgor ke keki keki te yi bo jeba nde Sinayi ko. Jaki Njambiyε te ða ke moy lam ðite yi ða ke ðiye ke mbaña mono jeti ké. ³¹ Ke Moyisi ma ðeje ðete ké, ε nye ngbakima yasi te. ε nye tutudya kè mbombu senjile kimote. Yasi wete, ε Baba Mboko lepe nde: ³² <Mi Njambiyε te ε ðesanmbambo bo, Njambiyε te ε Abaraham, ε Isak nè ε Yakɔp.> Ndana, ε Moyisi gwe wɔ kwɔ ne menngwanɔwa. A ti ðe se ne ðeti te yi kanje misi senjile no na. ³³ E Baba Mboko lepe nye nye nde: <Sora menakala ke mekol mo, keto mbey te yi we teme kete ké, yo kiyɔ. ³⁴ Mi kanma misi ðeje ne mebone me botu ðembe ke Ejipt. Mi wokuma njim yan, yori yi mi piya nje jonɔwe bo soje ke mebo man ké. Dete,inja, ndana mi ta tomɔ we kenje ke Ejipt.>

³⁵ «Yo Moyisi te yi Bono ðe Isarayel senma lepo nye nye nde: <Nda tembidyε we kum nde, ðiyɔ peso melepi musu ko?> Yo ndi kiya Moyisi te yi Njambiyε nja tomɔ ne ðeti jaki wene te yi Moyisi ðenma ke mono jeti ko. Njambiyε tomma nye nde, a kèndi ne bo nda kum wan jonɔwe bo. ³⁶ Yo Moyisi te kele nyanɔwe meyasi nè nyanɔwe meyekambiyε, soje ne bo ke Ejipt. Yo nye kele sendi nyanɔwe mekele nè nyanɔwe meyekambiyε ke Tena man, kelo sendi ke moy kɔgor ke mesew kamoni. ³⁷ Yo ndi nye lepe nye kando Isarayel nde: <Njambiyε ta tembidyε wete mumɔ ke njoka

ðeman bun. A ta ðe mo punja melepi mene nda mi.> ³⁸ Yo nye Moyisi te ε ða ke njoka ngil Bono ðe Isarayel kome bo ða ke kɔgor ké. A ða ðene ðesanmbambo busu nè jaki Njambiyε te ε lepinama nye nye ke keki Sinayi ko. Moyisi ðonma melepi mete yi ðiye kpo ne kpo ké, na nje kwanɔye nye wuse. ³⁹ Ko ðeko ðete, ðesanmbambo busu ti kwadye woko men ne na. Bo kinma nye, ε bo yokidyε metemo man take Ejipt. ⁴⁰ E bo nje lepo nye *Aron nde: <Kelo ðanja ðenjambiyε ðe ta ðiyɔ ne wuse, keto ndana Moyisi te ε sojma wuse ke Ejipt ko, wuse yeti ke duwe yasi te yi ðyanma nye ké na.> ⁴¹ Dete, ε bo tuyε yekambiyε mono nday, ε bo kele sadaka nye yasi yinori yi bo tike temɔ kete ké. E bo sosa ke yasi te yi bo kelma ne mebo man ké. ⁴² Ndana, ε Njambiyε soje misi ke yotu yan tiko bo kelo nde, bo pahn kelo mesay nye budya meyasi hene te yi ðiye ke kwey ké. Yo kelnama ðete ðenɔwe yasi te yi yo ketinate ke mekana me botu ðe punja melepi me Njambiyε ké. Yo ketinate nde: <Wune botu ðe kando Isarayel, ke mesew kamoni te yi wune kwanɔya ke moy kɔgor ké, 'wune kilma ka yina ngin benyamo nye mi ne sadaka? ⁴³ Ma wune kpalma soje tu te yi bo kelma ne lambɔ yi bakidyε ne njambiyε te yi bo jeba nde Molok ko kendo no, soje sendi yekambiyε sisɔ nde njambiyε wun yi wune jeba nde Refan ko. Wune kelma yekambiyε meyasi menori kano yo. Dete, mi ta kwanɔye wune kenje londunate ke mbey mebone ke kɔn Babilon.>

⁴⁴ «Ke ngimo te yi ðesanmbambo busu ða no ke moy kɔgor ké, bo ða ne tu te yi bo kelma ne lambɔ ké. Mekana me mbon te yi Njambiyε kelma ké ða ke moyte. Bo kelma tu te ðenɔwe yekambiyε te yi Njambiyε tedya Moyisi nde, a kèl ðete ké. ⁴⁵ Ke kɔnte, ε ðesanɔwe busu bu tu te. E Yosua kende ne bo

kumɔ ke meneti mete yi Njambiyɛ dufya besa bete ke mbombu yan kɛ. Tɔ te dɔyima kumɔ ke ngimɔ Davit. ⁴⁶ Njambiyɛ jayma nyɛ. E Davit ngwɛta nɛ Njambiyɛ nde, a ta sumɔ tɔ nyɛ Njambiyɛ te e Yakɔp. ⁴⁷ Yasi wɛtɛ, yo Salomɔn nje sumɔ tɔ te nyɛ Njambiyɛ. ⁴⁸ Ko bɛkɔ dɛtɛ, Njambiyɛ te e kwanma mɛyasi hɛnɛ ke kwey ti jɔnnangwɛ ke metɔ mete yi mumɔ sumɛ nɛ bo kɛ na. Mɔ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ ke lɛpɔ nde: «Baba Mbokɔ nde: ⁴⁹ Mi dɔy ke dɔyɔbɔ, mɛkol mɛmbɛ ke nate meneti. Yo kwalɔ tɔ te yen yi wunɛ yakama sumɔ nyɛ mi kɔ? Yo kwalɔ mbɛy te yen yi mi yakama dɔyɔ ketɛ kɛ? ⁵⁰ 'Yeti mi kuse mɛyasi mɛnɔri hɛnɛ na?» »

⁵¹ E Iten nje kɛ mbombu lɛpɔ nde: «Wunɛ nɛ mbandɔ, wunɛ yeti ke jaye mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ na! Wunɛ ti wɔku pɛ na! Metu hɛnɛ wunɛ yeti ke kwadɔyɛ wokɔ yasi te yi Kimɔ Sisiɔn lɛpɛ kɛ na, wunɛ ndi nda besanmbambɔ bun! ⁵² Yo mɔ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ te nda yi besanmbambɔ bun ti tedɔyɛ nyɛ mɛbɔnɛ kɔ? Besanmbambɔ bun woma botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ bɛ kandima lɛpɔ njombu yana nde, wɛtɛ mɔ te e nɛ ngbɛn kɔ ta nje. Ndana, yo wunɛ nje dɔyangwɛ ngbɛn mɔ kɔ wo nyɛ. ⁵³ Njambiyɛ kwanɔɔya mɛmbɔngɔ mɛnɛ nyɛ wunɛ ke numbu bɛjaki bɛnɛ. Ko bɛkɔ dɛtɛ, wunɛ ti bakidɔyɛ yo na!»

Bo ke wo Iten

⁵⁴ Kɛ botu bete bɛ bɔ ke nyanɔwɛ jɔsi Beyuden baka ma wokɔ dɛtɛ kɛ, e boku nyiɛ to yan. E bo nyambe mesu nɛ ngambi sunɔwɛ nɛ Iten. ⁵⁵ Yasi wɛtɛ, Kimɔ Sisiɔn bɔ tondunate ke yotu nɛ. E nyɛ kanɛ misi bɛnɛ dɔyɔbɔ, bɛnɛ nyanɔwɛ meluksa mɛ Njambiyɛ, bɛnɛ sendi Yesu tɛmnate ke mbam bo Njambiyɛ. ⁵⁶ Ndana, e nyɛ lɛpɛ nde: «Wunɛ pɔn ladɔyɛ, mi ke bɛnɛ dɔyɔbɔ nyasɛ ke misi mɛmbɛ, bɛnɛ sendi

*Mɔnɔ mumɔ tɛmnate ke mbam bo Njambiyɛ.» ⁵⁷ Kɛ bo ma wokɔ dɛtɛ kɛ, e bo kembidɔya bɛyate dɔbo mɛtɔ. E bo hɛnɛ ngbɔ sɛdɔyɛ kɛ ke yotu Iten. ⁵⁸ E bo nambɛ nyɛ jise nɛ nyɛ ke mɔy dɔya kɛ lɔ nyɛ nɛ mɛtari wo. Botu bete bɛ bɔ ke mɛkele mɛnɔri baka sɔruma mɛlambɔ man kɛ jokwɛ nyɛ wɛtɛ gwanjɔ nde Sol. ⁵⁹ Kɛ ngimɔ te yi bo bɔ ke lɔ Iten nɛ mɛtari kɛ, e nyɛ ngwɛta nɛ Njambiyɛ lɛpɔ nde: «Kumande Yesu, bɔngɔ sisiɔn mbɛ!» ⁶⁰ Kɛ kɔntɛ, e nyɛ kuse mɛbɔnɛ ke meneti lɛpɔ nɛ mɛn ke kwey nde: «Nyanɔwɛ Kumande, bɛnɛ botu baka nɛ ngwɛtɛ ke bɛya yasi te yikɛ yi bo kele kɛ!» Kɛ nyɛ ma si lɛpɔ dɛtɛ kɛ, e sɔn bɔ nyɛ.

8

¹ Sol sendi jayma nde, bo wɔku Iten. Kɛ kiya yesɔ te e bo kande tedɔya bɛya nyanɔwɛ mɛbɔnɛ nyɛ njɔn botu bete bɛ ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesu ke Yerusalem baka. E bo hɛnɛ si wanja, kɛ ke poku meneti mɛ Yuda nɛ Samari. Ndi botu bɛ tomun bɛ Yesu bɛpɔ tikama ke Yerusalem. ² Botu bete bɛ dikima kanɔ Njambiyɛ baka bɔnɔma muɔn Iten kɛ pumbɔ. E bo lele nyɛ budɔyate. ³ Sol kɔ ndi nɛ mbombu yɔ wanjɔ njɔn botu bete bɛ ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesu baka. A dikima nyiɛ ke mɔy metɔ dɛle bɛmbam nɛ bɔmari kɛ nyɛ ke jɔbɔ.

Filip ke kɛ lɛpɔ Kimɔ Tom ke Samari

⁴ Botu bete yi bo wanjima baka kɔ mɛmbɛy nɛ mɛmbɛy yɔ lɛpɔ Kimɔ Tom Njambiyɛ nyɛ bɔmɔ. ⁵ E Filip kɛ ke wɛtɛ dɔya ke meneti mɛ Samari pelɛ kasi *Krist mate nyɛ bɔmɔ. ⁶ Ngil bɔmɔ hɛnɛ dikima lɛngwɛ mɛtɔ wokɔ yasi te yi nyɛ dikima lɛpɔ kɛ. Bo dikima bɛnɛ nyanɔwɛ mɛkele mete yi nyɛ dikima kelɔ kɛ, ⁷ keto bɛya mɛsisiɔn dikima pundo duwɛ nɛ bɛya kembɛ ke yotu budɔya bɔmɔ. Filip sidɔya sendi mɛkɔsu nɛ

mendembil me budya bomo. ⁸ E bomo be Samari sosa budyate.

⁹ Wete mo kelna meyasi me kifi nde Simon ba njombu yana ke Samari. Bomo dikima kambu nye ke moy dya, e nye diki bu yotu ne nde, nye kwa beso. ¹⁰ Kande bonosike kumo betomba, bomu hene dikima lengwe meto ke yasi te yi nye dikima lepo ke. Bo dikima lepo nde: «Mbam ko ngungudye Njambiyee. Bo jebangwe yo nde Nyangwe deti.» ¹¹ Bomo dikima lengwe meto ke yasi te yi nye dikima lepo ke, keto bo kikima diki ngbakima mekele me kifi mene. ¹² Yasi wete, ke bomu ma jaye Kimu Tom te yi Filip dikima lepo ke kasi *Kando Njambiyee ne ke kasi dino Yesus Krist ke, e bo tope bo ke moroku. Yo ba bembam ne bomari. ¹³ Simon te ne nguru wene jayma sendi Kimu Tom, e bo tope nye ke moroku. A ti duwe se ke keki Filip na. A dikima bene nyangwe meyasi ne nyangwe mekele mete yi Filip dikima kelo ke, e nye diki ngbakima budyate.

¹⁴ Ke botu be tomun be Yesus be ba ke Yerusalem baka ma woko nde, botu be Samari jayma melepi me Njambiyee ke, e bo tome Piyer bene Jan kenje mate. ¹⁵ Ke bo ma dya ke Samari ke, e bo ngweta ne Njambiyee keto botu bete be jayma dino Yesus Krist mate baka, ne Kimu Sisin nyin ke yotu yan, ¹⁶ keto ke ngimo te yite, Kimu Sisin ti pa piye nje ke yotu mumu wete ne wete ke njoka yan na. Ke yi bo topuma ne bo ke moroku ke, bo topuma bo ndi ne dino Kumande Yesus. ¹⁷ Ndana, e Piyer bene Jan nje kase mebo ke yotu yan, e Kimu Sisin nyine yey ke yotu yan.

¹⁸ Ke Simon ma bene nde, Kimu Sisin nyinma ke yotu botu bete ke ngimo te yi botu be tomun be Yesus kasa mebo ke yotu yan ke, e nye bu moni nye Piyer bene Jan lepo nye bo nde: ¹⁹ «Wune nyeki sendi mi kiya deti te, dete nge mi kase mebo ke yotu mumu, ne Kimu Sisin

nyin ke yotu mo te sendi.» ²⁰ E Piyer lepe nye nye nde: «Moni yo yambila ne we hene, keto we ke take nde, yasi te yi Njambiyee nye ne gbelate ke, we ta bomu yo bomu ne moni! ²¹ We kine monu ngabiye ho monu yana ke yasi te yike na, keto temu yo yeti ne ngben ke misi me Njambiyee na! ²² Dete, yensangwe temu, tiku beya dyanu te yi we no ke, no ngwetangwe ne Baba Mboko, simande a ta tiku we ne ngwete ke beya metake mete yi dyanma ke temu yo ke. ²³ Keto mi ke bene nde, we ke beya nje ne pitik. Sendi, we ma tota ke kotu mekele kumo ke ngin.» ²⁴ E Simon nje diyu lepo nye bo nde: «Wune ngwetangwe ne Baba Mboko keto mbe, mi me nje sangwa ne yasi te yi wune lepima ke.»

²⁵ Ke Piyer bene Jan ma si lepo yasi te yi bo duwa gbate ke kasi Kumande Yesus, lepo sendi melepi mene ke, e bo nje yokwe ke Yerusalem. Bo lepima Kimu Tom ke medya mete yi wokuna ne Samari ke yokwe no.

Filip bene nyangwe mo mesay

me kumande Etiyopi

²⁶ Diyu ke, e wete jaki Baba Mboko nje lepo nye Filip nde: «Tema kwa ke pulu njembo ke nje te yi piye wule Yerusalem ke no Gasa ke. Nje te ke moy gbala.» ²⁷ E nye teme kwa. E nye ke sangwa ne wete mbam, mo Etiyopi. A ba nyakote. A ba sendi nyangwe mo mesay me wete nyari nde Kandas e ba kumande ke Etiyopi ko. Mbam ko e dikima diyu ne kpa meyasi me nya ko wula Yerusalem ke kano Njambiyee. ²⁸ A ba metidye ke moy matuwa ne ke tolo mekana mete yi Esayi te mo punja melepi me Njambiyee ketima ke. ²⁹ E Kimu Sisin lepe nye Filip nde: «Ken ke keki matuwa yinori.» ³⁰ E Filip sedye kumo ke keki matuwa. A woku mbam ko ke tolo mekana mete yi Esayi te mo punja melepi me Njambiyee ketima ke. E nye diyee

nye nde: «We ke wokɔ to yasi te yi we tole kɛ?» ³¹ E nye yenja nde: «Ŋge mumɔ ti lepe to te nye mi na, mi ta kelɔ nan yɛ wokɔ nɔ?» E nye lepe nye Filip nde, a bɛndi matuwa kɛ dɛyɔ ke kɛki nɛ. ³² Mbey te yi mbam kɔ bɔ ke tɔlɔ ke mekana me Njambiyɛ kɛ lɛpi nde: «Bo boŋma nye kwɔ nɔ nda sam te yi bo bu nye kɛ kilɛ ŋgiŋ nɛ. A bɔ sendi nda mɔnɔ sam te e dɛyɛ kinɛ kembɔ ke meɔ me mɔ te e pɛsɛ mɛmburu mɛnɛ kɔ. A tɛ butɛ numbu na. ³³ Bo wuŋgwa nye pɛsɔ lepi nɛ kotute. Yo mɔ te nda ta lepo kasi nɛ wete yesɔ, jeba wete mumɔ nde nday wɛnɛ kɔ? Keto bo pɛsima joŋgwe dɛyɛnɛ nɛ dɛti ke to mɛnɛti.» ³⁴ E nyangwe mɔ mesay kɔ diyɛ Filip nde: «Mɔ punja mɛlepi mɛ Njambiyɛ lɛpi kasi nda? Mi ke ŋgwɛta nɛ we nde, lepo nye mi. A lɛpi nɛ yotu nɛ ho a lɛpi nɛ wete mumɔ?» ³⁵ Ndana, e Filip bu lepi lepo Kimɔ Tom ke kasi Yesus nye nye. A lepima yo kande ke mekana mɛte yi mbam tɔlma ke mekana me Njambiyɛ kɛ.

³⁶ Bo kendima ndi dɛte kɛ nɔ mbɔmbu, e bo kumɛ ke wete mbey te yi bɔ nɛ mɔrɔku kete kɛ. E nyangwe mɔ mesay kɔ lepe nye Filip nde: «Ma mɔrɔku ke, ŋge yi njangwe ndana nde, we tɛ tɔpa mi ke mɔrɔku kɛ?» [³⁷ E Filip lepe nye nye nde: «Ŋge we tike temɔ yo hɛnɛ ke yi Kumande Yesus Krist, bo yakama tɔpe we ke mɔrɔku.» E mbam yenja nde: «Mi ke jaye nde, Yesus Krist Mɔnɔ Njambiyɛ.»] ³⁸ Ndana, e nye lepe nde, bo tɛmbidɛya matuwa. E Filip bɛnɛ nyangwe mɔ mesay kɔ piyɛ bo hɛnɛ yɛba kɛ ke mɔrɔku. E Filip tɔpe nye ke mɔrɔku. ³⁹ Ke bo ma duwe ke duku bendɔ ŋgindi kɛ, e Sisij Baba Mbokɔ soŋɛ Filip, e nye dɛmbiyɛ ke misi mɛ nyangwe mɔ mesay kɔ. Ko bɛkɔ dɛte, nyangwe mɔ mesay kɔ kɔ nɛ kendi nɛ mbɔmbu nɛ mesosa. ⁴⁰ Ke bɛ Filip, bo njɔ semɔ nye ke Asot. A njɔ temɛ mate lepo Kimɔ Tom kwɔ nɔ ke mɛdɛya hɛnɛ te yi nye kwanjma kete

kɛ kumɔ Sesare.

9

Sol ke yenja temɔ jaye

Kumande Yesus (Bt 22 nɛ 26)

¹ Sol kɔ ndi nɛ mbɔmbu yɛ lu dyambi nɛ botu bɛte bɛ bɛngwe mɛlepi mɛ Yesus Krist baka. A kwadɛya si wo bo. Dete, e nye temɛ kɛ ke yi nyangwe kum botu bɛ nyena sadaka nye Njambiyɛ ² kɛ diyɛ mekana ke bo nɛ, na nye botu bɛte bɛ dɛyɛ nɛ mɛmbanjo mɛwesidɛya mɛ Beyuden ke Damas baka. A kelma dɛte, ta bɛ, a ta dolɔ bɔna bomɔ, ko mbam ko nyari bɛ ke bɛngwe nje Kumande Yesus mate, na biy bo wotɔ yɔkwe nɔ kɛ nɔ Yerusalem.

³ Ke nye ma temɛ kwɔ kendo wuta nɛ Damas kɛ, semɔ semɔ, yɛna nyangwe mɛjasi wulma kwey panɔ ke mbey te yi nye bɔ kete kɛ. ⁴ E nye balɛ ke mɛnɛti. E nye woke wete mɛn ke lepo nye nye nde: «Sol, Sol, we tɛdɛya mi mɛbɔnɛ keto ŋge?» ⁵ E nye diyɛ nde: «Nyangwe Kumande, yo we nda?» E mɛn lepe nde: «Yo mi Yesus yi we tɛdɛye nye mɛbɔnɛ kɔ. ⁶ Yasi wete tema, nyɛna ke mɔy dɛya. Bo ta lepo yasi te yi we yɔkangwe kelɔ kɛ mate.» ⁷ Botu bɛte bɛ bɔ ke njɔn kendi bɛnɛ bɛ Sol baka temma numbu kɔbɔ. Bo bɔ ke wokɔ mɛn kinɛ bɛnɛ mumɔ na. ⁸ Diyɔ kɛ, e nye temɛ ke mɛnɛti. Ma ko bɛkɔ nde, misi mɛnɛ bɔ butunate, a tɛ bɛ se ke bɛnɛ yaɲa na. Bo biyɛma nye biya ke bo kɛ nɔ Damas. ⁹ A kelma mɛtu yitati kinɛ bɛnɛna, kinɛ dɛyɛna, kinɛ hɔbiyɛ yaɲa na.

¹⁰ Wete mɔ te e bɛngwe mɛlepi mɛ Yesus Krist nde Ananiyas kɔ bɔ ke Damas. E Kumande Yesus lepina nye nye nɛ nje te yi nyɛnɔ jeba nye nde: «Ananiyas!» E nye yenja nde: «Mi kɔ, Nyangwe Kumande!» ¹¹ E nye lepe nye nye nde: «Tema, kwanjo kɛ ke nje te yi bo jeba nde Nje te yi nɛ ŋben kɔ. Ken ke

tụ Yude kè diye wete mbam nde Sol, mọ Tars, a ndana ke ngweta. ¹² A beṅma nda nyenọ nde, wete mbam nde Ananiyas ke nyiṅe tụ nje kase mebo ke yotu ne, na beṅna ne kọkọ.» ¹³ E Ananiyas yensa nde: «Nyangwe Kumande, bomọ budiyate kelma mesimọ me mbam enoru nye mi. Bo yekidya beya mekele hene te yi nye kelma ne bomọ bo ke Yerusalem ké. ¹⁴ Yike yi nye nja wonṅa ké, bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyे nya nye deti nde, a biya bomọ hene be sombile dino dya baka woto bo.» ¹⁵ Yasi wete, e Kumande Yesus lepe nye nye nde: «Kendọ, keto mi tokuma gba mbam te. Mi ta bu nye nda jole mesay membe. A ta lepo kasi mbe nye mekandọ me botu bete be yeti Beyuden baka, lepo nye bekumande, lepo sendi nye kandọ Isarayel. ¹⁶ Mi ta tedye sendi nye meyasi hene te yi nye yakangwe sangwa ne mebone kete keto dino dyembe ké.»

¹⁷ Ndana, e Ananiyas kwọ kumo nyiṅe tụ dolo Sol kase mebo ke yotu ne lepo nde: «Sol manmbe, Kumande Yesus te e punja yotu nye we ke nje ke ngimọ te yi we ba ke nje wonṅa ké tome mi njese. A tomma mi njese ke yo, nó beṅna ne kọkọ, nó be sendi tondunate ne Kimọ Sisiṅ.» ¹⁸ Ndana ndana, e yiṅa yasi duwe ke misi me Sol balo ke meneti nda mepay njanjo, e nye kande beṅna yasi ne kọkọ. Sol temma, e bo tope nye ke moroku. ¹⁹ Ke kante, e nye dyena, e deti nje nye ke yotu. E nye ya mono metu bene botu bete be beṅwe melepi me Yesus Krist ke Damas baka. ²⁰ Kine kiko ké, e nye kande kenate ke membanjo mewesidya me Beyuden ke Damas, pele kasi Yesus nde, nye Mono Njambiyе. ²¹ Bomọ hene be dikima woko yasi te yi Sol ba ke lepo ké ba numbu ne han. E bo diki lepo nde: «Yeti gba mbam ko e dikima tedye mebone nye botu

bete be sombile dino Yesus te ke Yerusalem ko na? A ti njaki wonṅa, na nje biy bo woto kè no ke yi bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyе na?» ²² Yasi wete, Sol ba ke lepo Kimọ Tom ndana ne deti kwọ yi mbombu, tedye gbate nye bomọ nde, Yesus nye *Krist, yoko e Njambiyе tokuma. Beyuden bete be dikima dino ke Damas baka ti duwe se yasi te yi bo yakama lepo ké na.

²³ Yo kwanama dete yaka budya metu, e Beyuden sa nje te yi bo ta wo ne nye. ²⁴ E nye woke kasi te. Bo dikima pemọ menume y me dya tu ne yeso yi sa nje te yi wo nye. ²⁵ Dete, e bejere bene bu nye wete yeso ne tu nye ke moy nyangwe ndoko kwanṅye ke to nyangwe ndoko te yi dikima lito dya ké pidye ke kante.

²⁶ Ke nye ma kwọ dya ke Yerusalem ké, e nye kwadye nyiṅe ke njon botu bete be beṅwe melepi me Yesus Krist baka. E bo hene gwe wo, keto bo ti be ke tiko temo nde, a me mo te e ke beṅwe melepi me Yesus Krist gbate na. ²⁷ E Barnabas nje bu nye kè no ke yi botu be tomun be Yesus. E nye yekidye nda yi Sol beṅma ne Kumande Yesus ke kena Damas, yekidye sendi nda yi Kumande Yesus lepinama no nye Sol ké. E nye lepe sendi nda yi Sol lepima Kimọ Tom ke dino Yesus ke misi me bomọ ke Damas ké. ²⁸ Ndana, e Sol kande kendi bene bo ke membey hene te yi bo dikima kè kete ke Yerusalem ké. E nye diki lepo Kimọ Tom ke misi me bomọ ke dino Nyangwe Kumande kine wo na. ²⁹ A dikima lepina sendi nye Beyuden bete be dikima lepo yan numbu Grek baka. Bene bo dikima nye meso, e bo sa nje te yi wo nye. ³⁰ Ke benjon bene ma woko kasi te ké, e bo bu nye kè tikidye ke Sesare. E bo kwanṅye nye kenje Tars.

³¹ Njon botu bete be ma tiko temo ke yi Kumande Yesus ke Yuda, ke Galile nè ke Samari baka ba hene ne te. Bo ba ke bu dyanọ ke melepi me

Njambiyε kε nɔ mbɔmbu, bakidyε sendi mεlɛpi mε Kumande Yesus. Kimɔ Sisinɔ dɪkima kelɔ nde, bo bɔy bɔy kε nɔ mbɔmbu.

Piyer kε sidyε kɔsu wεtε

mbam nde Ene

³² Piyer dɪkima kε bεnε botu be Njambiyε ke mεmbey hεnε. ε nyε kε sendi kε bεnε baka be bɔ ke Lida baka. ³³ ε nyε dolε wεtε mbam nde Ene mate. Mbam te ma kelɔ mεsew yitan jɔ yitati mεtinεngwε ke tan, keto a ma kɔsɔ. ³⁴ ε Piyer lεpε nyε nyε nde: «Ene, Yesus Krist kε sidyε kɔsu yɔ. Tema, kombila tan yɔ.» Ndana ndana, ε nyε tεmε. ³⁵ Bomɔ hεnε be dɪkima dɪyɔ ke Lida nε ke Sarɔn baka bεnma mbam kɔ, ε bo yeŋsa temɔ tikɔ ke yi Kumande Yesus.

Piyer kε womiyε Dɔrkas

³⁶ Yo bɔ nε wεtε nyari ε dɪkima bεngwε mεlɛpi mε Yesus Krist ke Yope. Dinɔ dɪyεnε nde Tabita, ke numbu Grek nde Dɔrkas, yite nde mburu. Nya te bɔ nε ngikwa budyate. A dɪkima nyε buka bomɔ mεyasi. ³⁷ Ke ngimɔ te yinɔri, ε nyε balε nε kɔn kwɔ gwe. Ke bo ma si weyε nyε kε, ε bo ngebe nyε ke tikɔ ke wεtε tonɔari ke tɔ kwey ke njenate. ³⁸ Lida bɔ ke kεki Yope. Botu bete be bεngwε mεlɛpi mε Yesus Krist ke Yope baka wokuma nde, Piyer ke Lida, ε bo tomε bomɔ yiba kenje ke yεnε ngweta nε nyε nde: «Tiso, pa nje nεdɔ ke yusu.» ³⁹ ε nyε tεmε kwɔ bεnε bo. Ke nyε ma dɪyɔ kε, ε bo bɔ nyε kε nɔ ke tonɔari te ke kwey. ε bekusɔ bomari hεnε nje litɔ nyε nε dukwe ke numbu, tedye sendi nyε budya sεke sεke melambɔ nε nyanɔwε melambɔ mεte yi Dɔrkas dɪkima kelɔ ke ngimɔ te yi nyε bɔ nε jon kε. ⁴⁰ Ke kɔnɔte, ε Piyer punje bomɔ hεnε. ε nyε kuse mεbɔn ke mεnɛti ngweta nε Njambiyε yeŋsa bεnε mun lεpɔ nde: «Tabita, tεma.» ε mun butε misi. Ke nyε ma bεnε

Piyer kε, ε nyε kwɔ dɪyɔ. ⁴¹ ε Piyer kenje bo biye nε nyε tembidyε. ε Piyer jεba botu be Njambiyε nε bekusɔ bomari bete be bɔ ke njoka yan baka, kanε nyε ndana nε jon nyε bo. ⁴² Bomɔ be Yope hεnε wokuma kasi te, ε budya bomɔ tike temɔ ke yi Kumande Yesus. ⁴³ Piyer njɔ ya budya mεtu ke Yope ke yi wεtε mbam nde Simɔn, mɔ kombila mεkotu.

10

Piyer bεnε Kɔrnεy

¹ Wεtε mbam nde Kɔrnεy bɔ ke Sesare. A bɔ kum besɔja gɔmay ke wεtε njɔn besɔja be botu be Rom yi bo dɪkima jεba nde Njɔn te yi Itali kε. ² Kɔrnεy bɔ ke kanɔ Njambiyε ke jonɔwε dɪyεnε, bakidyε mεmbɔnɔ mεnε bεnε botu be tɔ dɪyεnε hεnε. A dɪkima kamε buka bomɔ be kando Beyuden nyε bo mεyasi budyate. A dɪkima ngweta sendi nε Njambiyε mεtu hεnε.

³ Wεtε bekoko ke hawa yitati, ε yanɔ dɪyɔ nyε nda nyεnɔ. A bεnma wεtε jaki Njambiyε nε lonɔ lonɔ ke nyinε tɔ dɪyεnε jεba nde: «Kɔrnεy!» ⁴ ε nyε bεnε jaki Njambiyε nε nɔnɔ, ε wɔ nε biye nyε budyate. ε nyε nje lεpɔ nyε jaki Njambiyε nde: «Nan ba Baba?» ε jaki yeŋsa nyε nyε nde: «Njambiyε jayma mεngweta mɔ, jayε sendi we ke mεkamna mεte yi we kelε nε buka bomɔ kε. A yeti ke lεnɔ yo na. ⁵ Ndana, tomɔ bomɔ kenje kε Yope kε jεba nε wεtε mbam nde Simɔn, yinɔ dinɔ dɪyεnε sendi nde Piyer. ⁶ A yɔki ke yasi wεtε mbam nde Simɔn, mɔ kombila mεkotu, tɔ dɪyεnε ke kεki maŋ.»

⁷ Ke jaki Njambiyε te ε lεpima yasi nyε nyε kɔ ma kwɔ kε, ε Kɔrnεy jεba banɔ botu be mεsay bεnε yiba nε wεtε sɔja te ε dɪkima kanɔ Njambiyε kɔ. Sɔja te bɔ ke njoka besɔja bete be dɪkima kelɔ mεsay nyε nyε tu nε yesɔ baka. ⁸ Ke Kɔrnεy ma si yekidyε mεyasi mεte yi kwanɔnama

hene nye bo ké, ε nye nje tomo bo kenje Yope.

⁹ Misi pupé te bo kèndima wuta ne Yope. Ké ngimó te yite Piyer bendima tosiyó tų ke pòku bembé yesó yí kè ngweta ne Njambiyé. ¹⁰ Nja bą ke keló nye, ε nye kwadyé dyena. Ké ngimó te yi bo bą ke keló madye nye nye ké, ε yaņa dya nye nda nyeno. ¹¹ A benma dyobo me nyase, yiņa yasi ke piye nje meneti nda nyanğwe gwey. Yo bą ke piye nda bo biyima meboku mete yini. ¹² Kwaló benyamó hene be diye ke to meneti nè benyamó bete be ne mekol yini nè baka be kende fulma ne moy nè benon be je ke kwey, bo hene bą ke moyte. ¹³ ε Piyer woke wete men ke lepó nye nye nde: «Piyer, tema, woko benyamó benori dye.» ¹⁴ Yasi wete, ε nye yensa nde: «Ko na, Nyanğwe Kumande, keto ko mi tí dye yiņa yasi te yi ne sembo kete wete yesó ho dye yiņa yasi te yi mumó ti yaka dye na.» ¹⁵ Ké menğa yibate, ε men lepe nye nye nde: «Yasi te yi Njambiyé ma pupudye ké, we tí njaki senę nde, yo yasi te yi ne sembo na.» ¹⁶ Yo kelnama dete kumó menğa yitati. Ké kante, ε yasi yinori yokwe nedó kè dyobo.

¹⁷ Ké ngimó te yi Piyer bą ndi ne yekere ke są to yasi te yi nye benma nda nyeno ké, yaka nó, botu bete be Korney tomma baka ke dya ke numey tų. Bo sanma tų Simón de doló. ¹⁸ ε bo diye ne men ke kwey nde: «Piyer te yi bo jeba sendi nde Simón kó yáki waka?»

¹⁹ Ké ngimó te yi Piyer bą ndi ke są to yasi te yi nye benma nda nyeno ké, ε Kimó Sisij lepe nye nye nde: «Beną, bembam yitati ke diye we.» ²⁰ Tema, pikwe, nó kwân wune bo kine pa simta yaņa na, keto mi tome bo.» ²¹ Ndana, ε Piyer piye kè doló bembam baka lepó nye bo nde: «Mó te yi wune diye kó, yo mi. To kendi yun ne nge?» ²² ε bo yensa nde: «Yo Korney te kum besoja tome wuse. Mbam te ke kendo ne ngben ke

jonğwe dyene, bakidye membonga me Njambiyé. Sendi, Beyuden hene ke jesó nye. Wete jaki Njambiyé nja lepó nye nye nde, a jébangwe we ke tų dyene, na woku yasi te yi we ta lepó nye nye ké.» ²³ ε Piyer nyinje bo ke tų, nye sendi bo mbey jako. Misi pupé ε nye nyinje nje kwą bene bo. Baņa bomó ke njoka benjon ban be Yope ká tikidye nye.

²⁴ Misi pupé te ε wete ε bo kende dya ke Sesare. Korney bene beman bene nè kimó besó bene te yi nye jebama baka bą ke ladiye bo. ²⁵ Ké Piyer ma wuta ne tų, na nyin ké, ε Korney kè sanğwa ne nye butuma kuse mebon ke meneti ke mbombu wene nyeno ne nye. ²⁶ Yasi wete, ε Piyer biye nye tembidyé lepó nye nye nde: «Tema, keto mi ndi sendi mumó nda we.» ²⁷ ε Piyer lepina bene Korney nyinje ne tų doló nde, budya bomó ma si wesidya. ²⁸ ε Piyer lepe nye bo nde: «Wune duwa nde, yo mbonğa ke yi Beyuden nde, mónico Beyuden tí nyiņa tų mó te ε tí Yuden kó na. Bene nye tí kendi na. Kó beko dete, Njambiyé tedya mi nde, mi tí beną wete mumó nda mó te ε ne sembo na, ho senę mumó nde, sine nye ti yaka jonna na. ²⁹ Dete, wune jebama mi, mi nja kine pa simta yaņa na. Ndana mi ke kwadyé duwe to te yi wune jebama ne mi ké.»

³⁰ ε Korney lepe nde: «Yo me muka metu yitati ndi ke kiya ngimó te yike, mi bą ke tų dyembe ke keló menğweta ke hawa yitati te yi bekoko. Mi sém semó, wete mbam temnate ke mbombu wombe ne melambo wumnate ne mbon mbon. ε nye lepe nye mi nde: ³¹ <Korney, Njambiyé jayma menğweta mó. Sendi, a yeti ke lensa meyasi mete yi we nye buka bomó ké na, ³² dete, tomó bomó kenje Yope kè jeba ne Simón te yi bo jeba sendi nde Piyer kó nje nó. A yáki ke tų Simón te mó kombila mekotu, tų dyene ke keki man.> ³³ ε mi tome bomó nedó kè jeba ne we, we kelma

kimote yí nje. Ndana wuse hene waka ke mbombu Njambiyé yí woko meyasi hene te yi nye lepima nye we nde, lepó nye wuse ké.»

Piyer ke lepina ke tɔ Korney

³⁴ E Piyer nje bɔ lepi lepó nde: «Mi ke kombile duwe gbate ndana nde, bomó hene ndi wete ke misi me Njambiyé. ³⁵ Yo nde, ke moy mekando hene, mó te e kane Njambiyé, kendo sendi ne ngben ke jonḡwe dyene, Njambiyé ke kwadye nye. ³⁶ Njambiyé lepima yina yasi kenje kando Isarayel. A lepima Kimó Tom kenje bo nde: Wuse yakama be ne te keto Yesus Krist, keto nye Kumande bomó hene. ³⁷ Wune duwá yasi te yi kwanama ke Galile nê yi njá nje kwaná ke Yuda hene ké. Yo njáki nje kelna, yite Jan ma pele kasi tɔpuna bomó ke mɔrɔku. ³⁸ Wune duwá nda yi Njambiyé nya ne Yesus te e Nasaret Kimó Sisiḡ, nye sendi nye deti ké. A dikima kè membey membey kame bomó, jonḡwe sendi bomó hene be *Kum beya mekele name baka, keto Njambiyé bɔ ke nye. ³⁹ Wuse gba botu bete be bɔ ke mbey te, benje meyasi hene te yi nye kelma ke Yerusalem nê ke medya mete yiri ke meneti me Beyuden ké ne misi musu. Bo ngbama nye ke kroa wo nye. ⁴⁰ Yo nye yi Njambiyé womiya ke metu yitati keló nde, bomó bɛna nye. ⁴¹ Yasi wete, Njambiyé tɔ nye bomó hene deti nde, bo bɛna nye na. A nya ndi botu bete be nye Njambiyé ne nguru wene kikima tɔke baka. Yo wuse botu bete be sine be Yesus dyenama hɔbiye wete ke kɔḡ te yi nye womiya nɔ ke njoka bemun ké. ⁴² E Yesus kombile lepó nye wuse nde, wuse pɛla nye bomó, lepó gbate gbate nye bo nde, yo nye yi Njambiyé tembidya nde, a ta pesɔ jɔsi bomó hene, ko be ma gwe ko be ndi ne jon. ⁴³ Botu be punja melepi me Njambiyé hene ke lepó kasi ne nde, mumó hene e ta tiko temó ne nye, Njambiyé ta tiko

mebeyo me mó te ne ngwete keto dino dyene.»

Bekriten bete be yeti Beyuden baka

ke bɔ sendi Kimó Sisiḡ

⁴⁴ Ke ngimó te yi Piyer bɔ ndi ke lepina dete ké, e Kimó Sisiḡ piye nje ke yotu bomó hene be bɔ ke wokó Kimó Tom te yi nye bɔ ke lepó ké. ⁴⁵ Beyuden bete be njá bene be Piyer hene be ma tiko temó ke yi Kumande Yesus Krist baka ngbakimama yí benje nde, Njambiyé ke nye Kimó Sisiḡ nye yina mekando sendi. ⁴⁶ Yo nde, bo wokuma bo ke lepina ne yina menumbu lukse Njambiyé. ⁴⁷ E Piyer lepe nde: «Botu baka ma bɔ sendi Kimó Sisiḡ nda wuse, 'bomó yakama senje nde, bo tɔ tɔpa bo ke mɔrɔku?» ⁴⁸ E Piyer nye deti nde, bo tɔpa bo ke mɔrɔku ne dino Yesus Krist. Ke kɔḡte, e bo ngweta ne Piyer nde, bene bo pán pá ya mɔnɔ metu.

11

Piyer ke yekidyé meyasi mete

yi kwanama ké

¹ Botu be tomun be Yesus nê botu bete be ma tiko temó ke yene ke Yuda baka wokuma nde, yina mekando jayma sendi melepi me Njambiyé. ² Ke Piyer ma yɔkwé dyá ke Yerusalem ké, e Beyuden bete be ma tiko temó ke yi Kumande Yesus Krist baka ndeye nye ³ lepó nde: «We ká ke yi botu bete be tɔ pesina baka kwá dyena wúne bo.»

⁴ E Piyer nye numbu yekidyé meyasi mete yi kwanama ké ne kwet kwet nye bo. ⁵ A yekidyá lepó nye bo nde: «Mi bɔ ke Yope. Ke ngimó te yi mi bɔ ke ngweta ne Njambiyé ké, e dyano dyembe dimbiye, e yaná dyá mi nda nyeno. E mi benje yina yasi nda nyanḡwe gwey ke piye wule dyobo nda bo biyima meboku mete yini. E yo nje teme ke mbombu wombe. ⁶ E mi benje nyanḡwe gwey yinɔri ne ngon

senigile yo. E mi benje benyamō bete be ne mekol yini be diye ke to meneti nē baka be diye ke moy liko nē baka be kende dūlma ne moy nē benon bete be je ke kwey, bo hene bā ke moyte. ⁷ Ke kōnte, e mi wote wete men ke lepō nye mi nde: <Piyer, tema, wokō benyamō benōri dye.> ⁸ Yasi wete, e mi yensa nde: <Ko na, Nyangwe Kumande! Keto ko yiṅa yasi te yi ne sembo ho yi ne memi tī pa kē wete yeso ke numbu mbe na.> ⁹ Ke menḡa yibate, e men wule dyobo lepō nde: <Yasi te yi Njambiye ma pesō nde, yo me pupunate, we tī njaki bū yo nda yasi te yi ne sembo na!> ¹⁰ Yo kelnama dete kumō menḡa yitati. Ke kōnte, e yasi yinōri hene yōkwe kē dyobo. ¹¹ Yaka nō, bomō yitati ke dya ke numey tū kome mi bā ya kē. Bo tomma bo wule Sesare njese ke yembe. ¹² E Kimō Sisiṅ lepe nye mi nde, mi kwān sine bo kinē pa simta na. Bemaṅ busu yitan jō wete baka kā tikidye mi, e wuse dya nyiṅe tū Kōrney. ¹³ E Kōrney yekidye nda yi nye benma ne wete jaki Njambiye temnate ke moy tū dyene kē nye wuse, yekidye sendi nda yi jaki Njambiye te lepima nye nye nde: <Tomō bomō kenje ke Yope kē jeba ne wete mbam nde Simōn, yiṅa dīno dyene nde Piyer. ¹⁴ A ta lepō meyasi mete yi ta jōḡwe we wūne botu be tū dyo hene kē nye we.> » ¹⁵ E Piyer kē mbombu lepō nde: «Ke mi ma nye numbu ke lepi kē, e Kimō Sisiṅ piye nje ke yotu botu bete be bā ke tū baka, ndi nda yi Kimō Sisiṅ piya nō mbombu nje ke yotu su bejeki be Yesus kē. ¹⁶ E mi take lepi te yi Kumande Yesus lepima nde: <Jaṅ tōpuma bomō ke mōrōku, ke be wune, Njambiye ta tōpe wune ke Kimō Sisiṅ.> » ¹⁷ Piyer kā sendi mbombu lepō nde: «Njambiye nya botu bete ndi kiya Kimō Sisiṅ te yi nye nya wuse ke ḡgimō te yi wuse tikima ne temō ke yi Kumande Yesus Krist kē. Dete, mi mō te nda, né mi

lū dyambi ne Njambiye?»

¹⁸ Ke botu be tomun be Yesus nē botu bete be ma tiko temō ke yene ke Yuda baka ma si wokō dete kē, e metemo man si weye. E bo lukse Njambiye lepō nde: «Njambiye jayma gbate nde, yiṅa mekando yeṅsaḡwe sendi temō, né bo be ne jōḡwe.»

Kandina jeban dīno Kriten

¹⁹ Botu bete be wanjama keto nyangwe mebone mete yi bo tedya bo keto Iten kē kā kumō Fenisi, kumō Sipe nē Anṅiyos. Bo dikima lepō Kimō Tom nye ndi Beyuden bepō. ²⁰ Ko dete, baṅa bomō ke njoka yan be bā botu be Sipe nē botu be Siren baka kā kumō ke Anṅiyos. E bo lepe Kimō Tom ke kasi Kumande Yesus nye Begrek. ²¹ Deti te yi Baba Mbokō dīyma ke yotu yan, e bomō budyate yensa temō tiko ke yi Kumande Yesus. ²² Njōḡ botu bete be ma tiko temō ke yi Kumande Yesus ke Yerusalem baka wokuma kasi te. E bo tome Barnabas kenje ke Anṅiyos. ²³ Ke Barnabas ma dya mate benje nda yi Njambiye tedya ne ḡgikwa ne kē, e nye sosa kite bo hene nde, bo kēn mbombu wokuna ne Nyangwe Kumande ne temō yan hene. ²⁴ Barnabas bā mō ḡgikwa. Kimō Sisiṅ bā tondunate ke yotu ne. A bā sendi ke tiko temō ke yi Njambiye. Dete, e bomō budyate nyiṅe ke njōḡ botu bete be ma tiko temō ke yi Kumande Yesus baka. ²⁵ Ke kōnte, e nye nje kwā kē ke Tars kē ḡsō Sol. ²⁶ Ke nye ma si dolo nye kē, e nye bū nye kē nō Anṅiyos. Bo kwanḡya sew wete ne yim mate. Ke sew wete te, bo dikima wesidya bene njōḡ botu bete be tikima temō ke yi Kumande Yesus ke Anṅiyos baka. E bo diki tedye melepi me Njambiye nye budya bomō. Yo ke Anṅiyos yi bo kandima jeban botu bete be beḡwe melepi me Yesus Krist baka nde Kriten.

²⁷ Ke ḡgimō te yite botu be punja melepi me Njambiye temma Yerusalem kē ke Anṅiyos. ²⁸ E

wete ke njoka yan, dino dyene nde Agabus teme. Kimɔ Sisiŋ lepinama nye nye, e nye pele nde, nyanŋwe kolo ta dya ke to meneti hene. E yo dya gbate ke ngimo te yi Kolod ba nyanŋwe kumande ke to meneti ke. ²⁹ E botu bete be beŋgwe melɛpi me Yesus Krist baka pɛse nde, bo ta tomse meyasi yi kame ne benjon ban be ke Yuda baka. Mumɔ hene nya beŋgwe deti te yene. ³⁰ E bo tomse yo ne Barnabas bene Sol ke nye betomba mbanjo Njambye ke Yerusalem baka.

12

Bo woma Jak, nye sendi Piyer ke jobo

¹ Ke poku metu te yite e kumande Herod nye bo ke tedia mebone nye bana bomɔ ke njoka njon botu bete be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesus baka. ² A nya deti nde, bo woku Jak te man ne Jan ne kafa. ³ Ke nye ma bene nde, mekele mete kimote ke misi me Beyuden ke, e nye nye sendi deti nde, bo biya Piyer. Yo ba ke ngimo jeso dyena memampa mete yi kine nga kete ke. ⁴ Ke bo ma si biye nye dete ke, e Herod kwanɗye nye kenje ke tu jobo lepo nde, njon besoja yini diki pemɔ Piyer. Njon besoja wete ba ne besoja yini. Herod kwadya jose Piyer ke misi me bomɔ hene ke kon jeso *Paska Beyuden.

Njambye ke punje Piyer ke jobo

⁵ Dete, bo ba ke pemɔ Piyer ke tu jobo. Yasi wete, njon botu bete be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesus baka dikima ngweta ne Njambye budyate keto ne.

⁶ Ke tu te yi ba nde, misi pupɛ te Herod ta jose Piyer kete ke, Piyer ba wotunate ne mekol sumba yiba. A yama ke njoka besoja yiba. Besanjele ba sendi ke pem ke numey tu jobo. ⁷ Semɔ semɔ, e wete jaki Baba Mboko dya, e mejasi pane ke moy tu jobo. E nye kpoke Piyer ke mbanjo jeme nye lepo nde: «Tema

nedo.» E mekol me sumba te yi bo wotuma ne mebo mene ke si soriye balo ke meneti. ⁸ Ke konje, e jaki te lepe nye nye nde: «Susula kanda yo, leja menakala mo.» E Piyer si kelo dete. E jaki nje lepo sendi nye nye nde: «Peto yotu yo ne lambɔ duku yo, no benŋgwe mi.» ⁹ Ndana, e Piyer punde, beŋgwe nye. A ti be ke duwe nde, yasi te yi jaki ba ke kelo ke ba gbakasi na, a takima nde, yo nyeno. ¹⁰ Bo kendima kwa bosa njon botu be pemna yasi, kendo kwa sendi be konje. E bo nje kendo kumo ke numey te yi bo kelma ne sumba ko. We kwaj numey te mbete nje pundo se. Ke bo ma kumo womete ke, e numey butuna ne nguru wene ke mbombu yan, e bo punde bu wete nyanŋwe nje. Ndana ndana, e jaki dimbiye ke misi mene. ¹¹ Dyo ke, e dyano dyene yokwe, e nye lepe nde: «Mi ke bene ndana nde, yo gbakasi nde, Baba Mboko tomma jaki wene nde, a njaki jonŋwe mi soŋe ke mebo me Herod ne ke beya meyasi hene te yi Beyuden kwadya kelo ne mi ke.» ¹² Ke dyano dyene ma si yokwe ke, e nye kwa toke nje tu Mariya te nyanŋwe ne Jan te yi bo jeba sendi nde Mark ko. Bana benjon busu budyate ba womete ke mewesidya ke ngweta ne Njambye. ¹³ E Piyer dya dŋngwe nyanŋwe numey, e wete nyari nde Roda e dikima kelo mesay womete ko ke lenŋwe to. ¹⁴ E nye woke men wete mumɔ duwe nde, yo men Piyer, e mesosa kwa nye. E nye yokwe ne soko kine bute numey na. E nye kwa ke lepo nde, Piyer ke numey tu. ¹⁵ E bo lepe nye nye nde: «'We ke konɔ ka ne to?» Ko beko dete, e nye kobile lepo nye bo nde, yo gbakasi. E bo lepe nde: «Yo yakanŋwe be sisiŋ ne.» ¹⁶ Ko dete, Piyer ka ndi mbombu yi dŋngwe numey. Bo nja bute numey, e bo ngbakima yi bene nye. ¹⁷ E nye pepidye bo nye bo nde, bo diy ne sem. E nye yekidye nda yi Baba Mboko punja ne nye ke tu

jɔbɔ kɛ. Ɛ nyɛ nje lɛpɔ nde: «Wunɛ kɛn kɛ yekidyɛ dɛtɛ nyɛ Jak, yekidyɛ sendi dɛtɛ nyɛ bɛmanɔ bɛsɛ bari.» Kɛ kɔŋtɛ, ɛ nyɛ pundɛ kwɔ kɛ kɛ wɛtɛ mbɛy.

¹⁸ Kɛ misi ma pupɔ, ɛ lɛpi bɛnɛ bɛsɔja yɛ duwɛ nɛ mbɛy tɛ yɛ Piyɛr kɔ tɛ kɛ. ¹⁹ Ɛ Herod lɛpɛ nde, bɔ sɔn nyɛ. Yasi wɛtɛ, bɔ sɔn nyɛ kinɛ dolɔ na. Ɛ Herod bɛŋgɛ botu bɛ pɛmna botu bɛ jɔbɔ nɛ lɛpi tɛ. Kɛ kɔŋtɛ, ɛ nyɛ pɛsɛ nde, bɔ bɔn bɔ kɛ wo. Ɛ nyɛ nje tɛmɛ kwɔ kɛ Yuda kɛ kwɔndyɛ bɛdɛya mɛtu kɛ Sesare.

Sɔŋ Herod

²⁰ Herod bɔ nɛ nyɔngwɛ ngambi sunɔwɛ nɛ botu bɛ Tir nɛ Sidɔn. Ɛ botu baka sanɔwɛ mɛn tɛmɛ kɛ bɛnɛ nyɛ, yitɛ bɔ sima kombilɛ ngin bɛnɛ bɛ wɛtɛ mbam nde Blat tɛ ajiya kumandɛ Herod. Bɔ kɔ kɛ bɛnɛ Herod, nɛ bɛnɛ bɔ kel mbon, nɛ bɔ dɛy nɛ tɛ, kɛto mɛyasi man hɛnɛ dɛkima wulɛ kɛ mɛnɛti mɛ kumandɛ Herod. ²¹ Kɛ yesɔ tɛ yɛ bɔ kpoma nde, bɔ ta sanɔwa ketɛ kɛ ma dɛyɔ, ɛ Herod lɛnɛ nyɔngwɛ lambɔ bɛkumandɛ dɛyɔ nɔ kɛ mbanɔ lɛpina nyɛ bɔmɔ. ²² Ɛ bɔ lɛpɛ nɛ mɛn kɛ kwey nde: «Yikɛ yeti mɛn mumɔ na, yikɛ mɛn wɛtɛ njambiyɛ!» ²³ Ɛ wɛtɛ jaki Baba Mbokɔ dɛbɛ numbu nɛ kɛ kiya mbɛy, kɛto a tikima Njambiyɛ lukɛ yotɛ nɛ. Ɛ bɛkon nyɔnɛ nyɛ kɛ yotɛ hɛnɛ wo nyɛ. ²⁴ Ndana mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ kɔ ndi kɛndɔ mbɔmbu. ²⁵ Kɛ Barnabas bɛnɛ Sol ma si sidyɛ mɛsay man kɛ Yerusalem kɛ, ɛ bɔ bɔ Jan tɛ yɛ bɔ jɛba nde Mark kɔ yɔkwɛ nɔ kɛ Antiyos.

13

Kimɔ Sisij kɛ tɔkɛ Pol bɛnɛ Barnabas

kɛnjɛ kɛ lɛpina Kimɔ Tom

¹ Botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ nɛ nyɔngwɛ botu bɛ tɛdɛya mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ bɔ kɛ njɔn botu bɛtɛ bɛ tikima tɛmɔ kɛ yɛ

Kumandɛ Yesus kɛ Antiyos baka. Yo bɔ nɛ Barnabas nɛ Simeyɔn tɛ yɛ bɔ dɛkima jɛba nde Nijɛr kɔ. Yo bɔ sendi nɛ Likiyus, mɔ Siren nɛ Manahɛn tɛ yɛ bɔ dɔkwa nyɛ bɛnɛ Herod kɔ nje bɔ Sol. ² Wɛtɛ yesɔ tɛ yɛ bɔ bɔ kɛ kanɔ Baba Mbokɔ kiyo mɛdɛyɛ kɛ, ɛ Kimɔ Sisij lɛpɛ nde: «Ndana wunɛ tɔka Barnabas bɛnɛ Sol sɔnɛ kɛ njoka yun, nɛ bɔ kel mɛsay mɛtɛ yɛ mi kpoma nde, bɔ ta kelɔ kɛ.» ³ Kɛ kiyna mɛdɛyɛ nɛ mɛngwɛta ma siyo kɛ, ɛ bɔ kɛsɛ mɛbɔ kɛ yotɛ Barnabas bɛnɛ Sol. Kɛ kɔŋtɛ, ɛ bɔ tikɛ bɔ nde, bɔ kwɔnɛ.

⁴ Kimɔ Sisij tomma Barnabas bɛnɛ Sol, ɛ bɔ kwɔ kumɔ kɛ Selesi. Bɔ njɔ tɛmɛ womɛtɛ nyɔnɛ kuka kumɔ kɛ wɛtɛ kirɛngira nde Siprɛ. ⁵ Kɛ bɔ ma kumɔ kɛ Salami kɛ, ɛ bɔ lɛpɛ mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ nyɛ bɔmɔ kɛ mɛmbanɔ mɛwɛsidɛya mɛ Beyudɛn. Jan tɛ yɛ bɔ jɛba nde Mark kɔ dɛkima kɛmɛ bɔ.

⁶ Bɔ njɔ sabiyɛ kirɛngira hɛnɛ kumɔ kɛ Pafos. Kumɔ mɛtɛ, ɛ bɔ dolɛ wɛtɛ mɔ kelna mɛyasi mɛ kifi, a bɔ mɔ Beyudɛn, dɛnɔ dɛyɛnɛ nde Baryesus. A bɔ mɔ punja mɛlɛpi mɛ jɔ. ⁷ A bɔ kɛ jɔnna bɛnɛ Sergus Polos tɛ kum kirɛngira. Sergus Polos bɔ nɛ dɛyanɔ. A tomma bɔmɔ kɛ jɛba nɛ Barnabas bɛnɛ Sol, kɛto a kwɔdɛya wokɔ mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ. ⁸ Yasi wɛtɛ, Elimas tɛ mɔ kelna mɛyasi mɛ kifi kɔ dɛkima pɛtɔ Barnabas bɛnɛ Sol, ma kum kirɛngira mɛ nje tikɔ tɛmɔ kɛ yasi tɛ yɛ bɔ ta lɛpɔ nyɛ nyɛ kɛ. Elimas, yo dɛnɔ Baryesus kɛ numbu Grɛk. ⁹ Ndana, ɛ Kimɔ Sisij tonɛ nɛ ngbɛn kɛ yotɛ Sol tɛ yɛ bɔ jɛba sendi nde Pol kɔ. Ɛ nyɛ bɛnɛ Elimas tɛ mɔ kelna mɛyasi mɛ kifi kɔ nɛ ngon ¹⁰ lɛpɔ nde: «Wɛ mɔ mɛsɛbila nɛ bɛya mɛkɛlɛ hɛnɛ! Wɛ mɔnɔ *Kum bɛya mɛkɛlɛ, wɛ kɛ lɔ dɛyambɛ nɛ mɛyasi hɛnɛ tɛ yɛ bɛ nɛ ngbɛn! Wɛ ta ndulɔ yangila yasi tɛ yɛ Baba Mbokɔ si kpɔ kɛ ndɛnɛn? ¹¹ Bɛnɛ ndana, Baba Mbokɔ ta tɛdɛyɛ wɛ mɛbɔnɛ, misi mɔ ta dɛbina. Wɛ tɛ bɛnɛ sɛ mɛyasi mɛ yesɔ na kumɔ

ke yiŋa ŋgimɔ.» Ndana ndana, ε misi mene dɪbina ne kpikip, ε nye kande bobila yasi, sɔ mɔ te ε ta biye nye ke bo tedye nye nje. ¹² Ke kum kirɪŋgira ma beŋe meyasi mete yi kwaŋnama ké, ε nye tike temɔ ke yi Kumande Yesus, keto yasi te yi bo lepima nye nye ke kasi Kumande Yesus ké lonma nye ke temɔ.

¹³ Pol bene benjon bene nyinma kuka ke Pafos kwɔ kumɔ ke Perge ke Pamfli. Kumɔ mate, ε Jan li bo yɔkwe ne kɔkɔ kɛ Yerusalem. ¹⁴ Pol bene Barnabas nja teme ke Perge kumɔ ke Antiyos ke Pisidi. Ke yesɔ *Saba ma dya ké, ε bo nyine ke mbanjo mewesidya me Beyuden kwɔ dɪyɔ metidyɛ. ¹⁵ Ke tolna mekana me membonga me Njambiyɛ nɛ tolna mekana me botu be punja melepi me Njambiyɛ ma siyɔ ké, ε botu bete be dɪye ne mbanjo mewesidya baka tome bomɔ kenje ke yi Pol bene Barnabas kɛ lepɔ nye bo nde: «Wune njɔŋ, ŋge be nde, wune ne yiŋa yasi te yi wune ke kwadyɛ lepɔ nye bomɔ yɪ nye ne bo menɔite, wune lɛpi.»

¹⁶ Ndana, ε Pol teme kanje bo nye bomɔ lepɔ nde: «Wune botu be kando Isarayel nɛ wune botu bete be kambe sendi Njambiyɛ baka, wune lɛŋgwe metɔ! ¹⁷ Njambiyɛ te ε kando Isarayel tokuma besanbambɔ busu. ε nye kele nde, bo nyɛbi budyate ke ŋgimɔ te yi bo ba no ke meneti me Ejipt ké. ε nye soŋe bo ke Ejipt ne nyangwe deti ne. ¹⁸ A disimama bo ke mesew nda kamɔni ke moy konɔr. ¹⁹ ε nye girise mekando yitan jo yiɔa ke meneti me Kanan nje bu meneti man nye kando dyene Isarayel nde, bo nɔm. Meyasi menori hene kwaŋnama ke mesew gomay yini jo kamotan. ²⁰ Ke konje, ε nye tembidye botu be pesina josi ke njoka yan nye bo kumɔ ke ŋgimɔ Samiyel te mɔ punja melepi me Njambiyɛ. ²¹ Dɪyɔ ke konje ké, ε besanbambɔ busu kwadyɛ be ne

kumande te ε ta dɪyɔ ne bo. ε Njambiyɛ tembidye Sayul te monɔ Kis, mɔ kando Benjamɛ nye bo. ε nye dɪye ne bo yaka mesew kamɔni. ²² Ke Njambiyɛ ma soŋe Sayul ké, ε nye nje tembidye Davit nde, a bɛki kumande wan. Njambiyɛ lepima ke kasi Davit nde: «Mi Njambiyɛ tokuma Davit te monɔ Isay, temɔ mbe biyima nye. A ta kelɔ meyasi hene te yi mi kwadyɛ ké.» ²³ Yo ke kando Davit yi Njambiyɛ nya Isarayel Mɔ te ε ta jonɔgwe bo nda yi nye kpoma ké. Mɔ te, yo Yesus. ²⁴ Pinɔ te yi Yesus ti pa nje na, Jan dikima pele kasi topuna bomɔ ke moroku nye kando Isarayel hene nde, bo yɛnsanɔgwe temɔ, né bo topi bo ke moroku. ²⁵ Ke ŋgimɔ te yi mesay me Jan ba ke kɛ ke siyate ké, a dikima lepɔ nye bomɔ nde: «Wune taka nde, mi nda? Mi yeti mɔ te yi wune ladiye ko na. Wune dukwe nde, a ta nje ke konje mbe. Mi ti yaka wunje kol menakala ke kol ne na.» ²⁶ Wune njɔŋ, wune benday be Abaraham nɛ wune botu bete be yeti Beyuden baka, Kimɔ Tom te yi Njambiyɛ njesa nde, a ta jonɔgwe bomɔ ké, a njɛsikwe tom te keto su. ²⁷ Keto, botu be Yerusalem nɛ bekum ban ti duwe nde, Yesus ba mɔ te ε ta jonɔgwe bo na. Bo ti be sendi ke woko to melepi mete yi bomɔ dikima tolo ke mekana me botu be punja melepi me Njambiyɛ metu hene ke yesɔ *Saba ké na. Bo pesima nde, Yesus sanɔgwanɔgwe ne mebonɛ. Dete, bo kelma yasi te yi melepi mete lepima ké. ²⁸ Ko beko nde, bo ti be ne to lepɔ te yi wo ne nye, bo lepima nye Pilat nde, a woku nye. ²⁹ Ke bo ma si kelɔ yasi hene te yi ba ketinate ke mekana me Njambiyɛ ke kasi ne ké, ε bo pidye mun ne ke kroa bu kɛ pumbɔ. ³⁰ Ko dete, Njambiyɛ womiya nye soŋe ke njoka bemun. ³¹ Botu bete be wulma Galile bene be Yesus nje ke Yerusalem baka beŋma nye metu budyate ke konje womiya ne. Botu

bete be ba kete beje meyasi mete yi kwanama ké ke lepo yo ndana ne ngbak ngbak nye botu be kando Isarayel. ³² Wuse ne nguru wusu ke nje lepo Kimó Tom te nye wune nde, yasi te yi Njambiyé kpoma nye besanmbambo busu ké, ³³ a ma si tonje yo nye wuse benday ban ke ngimo te yi nye womiya ne Yesus nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyé ke Besom yiba nde: <We monmbe, kande ndana mi me songwe.> ³⁴ Njambiyé kandima si lepo nde, a ta womiyé Yesus soje ke njoka bemun, ofete ko a tí bo na. Njambiyé lepima kasi te nde: <Mi ta nye wune kpasa mekombila mete yi mi kpoma nye Davit ké. Bomo béki ne bibina temo nde, mekombila mete ta bejna gbate.> ³⁵ Njambiyé ke lepo sendi ke wete mbey ke moy mekana mene nde: <We tí jaye nde, mun kimó mó mesay wo boku ke moy meneti na.> ³⁶ Yasi wete, ke Davit ma si kelo mesay ke ngimo te yene bengwe yasi te yi Njambiyé kombila ké, e nye nje gwe. E bo pumbe nye nda yi bo pumbuma sendi ne besanmbambo ké. E mun ne bo ke moy meneti. ³⁷ Ndi nde, yoko yi Njambiyé womiya nye ko tí bo ne na. ³⁸ Dete, wune njon, wune dukwe nde, yo ke dino dyene yi bo lepe nye wune nde, Njambiyé ta tiko mebeye mun ne ngwete. ³⁹ Yo sendi ke dino dyene, mumo te e tike temo ne nye, Njambiyé ke peso nde, mo te me ne ngben ke mbombu wene. Yo yasi te yi membonga mete yi Moyisi ketima tí be ne deti te yi kelo na. ⁴⁰ Dete, wune diy ne soso, ma wune me nje sangwa ne meyasi mete yi botu be punja melépi me Njambiyé lepima ké. Bo lepima nde: ⁴¹ <Wune botu be yeliya, wune beja, wune ngbakimangwe budyate kwa yambile, keto mi ta kelo yija mekele ke ngimo te yun, ko bo lépi yo nye wune, wune tí jaye na.> »

⁴² Ke Pol bene Barnabas ma pundo ke moy mbanjo mewesidya

ké, e bomo ngweta ne bo nde, bo kawangwe nje ke yeso *Saba te e kante, nje lepina sendi ke kiya to lépi te. ⁴³ Ke mewesidya ma siyo ké, e budya Beyuden ne bana gbela bomo budyate be nja nyije mison Beyuden baka bengwe Pol bene Barnabas. E Pol bene Barnabas nye mesimo bene bo kite bo nde, bo ken mbombu tiko temo nde, Njambiyé ne ngikwa.

⁴⁴ Ke yeso Saba te e kante ma dya ké, e sulo botu be Antiyos wesidya nje woko melépi me Njambiyé. ⁴⁵ Ke Beyuden ma beje nyangwe ngil ofete ké, e bo kele beya temo, biye meso ne Pol ke yasi te yi nye dikima lepo ké toyé sendi nye. ⁴⁶ E Pol bene Barnabas lepe misi ne misi nye bo nde: «Yo ba nde, wuse kanda lepo melépi me Njambiyé nye wune. Yasi wete, nda yi wune sehma yo, peso sendi josi yun ne nguru wun nde, wune ti yaka be ne jongwe te yi kpo ne kpo na, ndana wuse ke tumo kon ne wune ké ke yi botu bete be yeti Beyuden baka, ⁴⁷ keto Baba Mboko lepima nye wuse nde: <Mi tembidya we nda mejasi ke mekando me botu bete be yeti ke duwe Njambiyé baka, né we jongwe bomo kumo ke njena meneti.> » ⁴⁸ Ke botu bete be yeti Beyuden baka ma woko melépi menori ké, e bo be ne mesosa lepo nde, melépi me Baba Mboko kimote budyate. Bomo hene te yi Njambiyé kpoma nde, bo ta be ne jongwe te yi kpo ne kpo baka yensama temo tiko ke yi Kumande Yesus. ⁴⁹ Kimó Tom Kumande Yesus ka kendo mbombu ke meneti mete hene. ⁵⁰ Yasi wete, e Beyuden dese to boma bete be ba ne kusuku be dikima bengwe melépi me Njambiyé baka ne nyangwe botu be dya songwe ne Pol bene Barnabas. E bo tedye bo mebone dudye bo ke dya dyan. ⁵¹ E Pol bene Barnabas kute mekol man soje ngbutu dya te yi tedye bo nde, bo yeti ne mesosa ne bo na. E bo nje kwa ké ke Ikon. ⁵² Yasi wete, jonja botu bete be nja bengwe melépi me Yesus

Krist ke An̄tiyos baka b̄a yan ne nyan̄gwe mesosa. Sendi, Kim̄o Sisin b̄a tondunate ke yotu yan.

14

Pol bene Barnabas ke lep̄o

Kim̄o Tom ke Ik̄on

¹ Pol bene Barnabas d̄yan̄ma ke Ik̄on, ε mēyasi kwān̄na nda yi yo kwān̄nama ke mēd̄ya mēte yiri ké. Ε bo henē yība nyīnē ke mban̄jo mēwesid̄ya mē Beyuden̄ lep̄ina nye bom̄o. Ε lēpi yan kelē nde, bud̄ya Beyuden̄ n̄ē bud̄ya Begrek̄ t̄iki tem̄o ke yi Kumandē Yesus. ² Yasi wetē, ε Beyuden̄ betē bē sēn̄ma kin̄ē tikō tem̄o ke yi Kumandē Yesus bakā d̄esē to botū betē bē yetī Beyuden̄ bakā kel̄o nde, bō d̄ê̄ki nē bēya mētakē sun̄gwē nē nj̄on̄ botū betē bē tikimā tem̄o ke yi Kumandē Yesus bakā. ³ Detē, ε Pol benē Barnabas kwān̄d̄yē bud̄ya mētu ke Ik̄on. Bō d̄ikimā lep̄ina kin̄ē gwē w̄o bom̄o na, tikō tem̄o ke yi Kumandē Yesus. Kumandē Yesus d̄ikimā nyē bō d̄eti tē yi kel̄o mēyekambiyē n̄ē nyan̄gwē mēyasi ȳī ted̄yē nde, Kim̄o Tom tē yi bō lēpē ke kasī ngikwā nē ké, gbakasi. ⁴ Ε botū bē d̄ya bakā ke mēngabiyē yība, bān̄a kē k̄on̄ Beyuden̄, bān̄a kē k̄on̄ botū bē tomun̄ bē Yesus. ⁵ Botū betē bē yetī Beyuden̄ bakā n̄ē Beyuden̄ nē ngurū wan̄ benē bekum̄ ban̄ komsama, né̄ bō k̄ē ted̄yē Pol benē Barnabas mēbon̄e, l̄ȳ bō sendī nē mētari wo. ⁶ Kē Pol benē Barnabas mā wokō kasī tē ké, ε bō mb̄ombilā kw̄ā k̄ē d̄iȳo kē Lister̄ n̄ē Derbē n̄ē kē p̄oku tē yitē kē Likawoni. ⁷ Kum̄o matē, ε bō lēpē Kim̄o Tom nyē bom̄o.

Pol benē Barnabas kē Lister̄

⁸ Wetē m̄ō k̄osū b̄a kē Lister̄, mēkol̄ menē mā jem̄e. Bō jamā ndī nyē d̄ete, ā t̄ī k̄endē kō wetē yes̄o na. ⁹ Mbam̄ k̄ō b̄a kē wokō yasī tē yi Pol̄ b̄a kē lep̄ō ké. Ε Pol̄ bēnē nyē nē ngon̄ duwē nde, mbam̄ tē b̄a kē tikō tem̄o nde, k̄osū nē yakamā siȳo. ¹⁰ Ε Pol̄ lēpē nē men̄ kē kweȳ nyē

nyē nde: «Tema, d̄iȳo kē kweȳ nē ngben̄ nē mēkol̄ m̄o.» Ε mbam̄ d̄o tem̄ē k̄endo. ¹¹ Kē ngil̄ botū betē bē b̄a wometē bakā mā bēnē yasī tē yi Pol̄ kelmā ké, ε bō lēpē nē men̄ kē kweȳ nē numbū Likawonī nde: «Bān̄a ben̄jamiyē mā yēn̄sa yotū ndā bom̄o n̄jē n̄o kē yusu.» ¹² Bō lomā Barnabas̄ ndē Seyus,*f1* n̄jē lō Pol̄ ndē Hermes,*f1* ketō yō ndī nyē d̄ikimā lep̄ina kē njokā yan̄ yība. ¹³ Mban̄jō mban̄ā njambiyē tē yi bō jēbā ndē Seyus̄ k̄ō b̄a kē numbū d̄ya. Ε m̄ō tē ε̄ b̄a nē mēsaȳ mē nyenā sadakā nyē njambiyē tē kō kw̄ā kē b̄ȳ b̄embam̄ ndaȳ n̄jē n̄o. Bō jakimā njam̄ mējetī len̄jē b̄embam̄ bendaȳ betē. Ε nyē b̄ȳ bō k̄ē n̄o kē menum̄eȳ mē ndokō tē yi litē d̄ya ké. A kwad̄ya wō bō kel̄o nē sadakā nyē Pol̄ benē Barnabas. Ngil̄ bom̄o b̄ā sendī nē yesid̄yē kel̄natē d̄ete. ¹⁴ Kē Barnabas̄ benē Pol̄ tē botū bē tomun̄ bē Yesus̄ mā wokō kasī tē ké, ε bō nyalē mēlamb̄o kē yotū sed̄yē ned̄o k̄ē kē moȳ ngil̄ bom̄o k̄embid̄ya lep̄ō nde: ¹⁵ «Wunē nj̄on̄, ketō n̄gē yī wunē kelē mēyasi mētē yin̄orī ké? Wusē ndī gbelā bom̄ō sendī ndā wunē. Wusē nj̄akī n̄jē lep̄ō Kim̄o Tom̄ Yesus̄ nyē wunē ȳī kitē wunē nde, wunē yēn̄san̄gwē tem̄o tikō lem̄ ben̄jamiyē betē kan̄ō Njamiyē tē ε̄ nē jon̄ k̄o. Yō nyē kusē d̄yob̄ō n̄ē men̄etī n̄ē mān̄ n̄ē mēyasī henē tē yī d̄iȳē kē moȳtē ké. ¹⁶ Njombū yān̄a kē mētu mē njimē Njamiyē tē tikimā mēkand̄o mē bom̄ō henē nde, bō k̄el̄ mēyasī ndā yī bō kwad̄yē. ¹⁷ Kō bēkō d̄ete, mēngim̄ō henē, ā t̄ī sod̄yē yotū na. Ā k̄ā mb̄ombū ted̄yē gbatē nde, ā nē ngikwā, ketō ā kē nod̄yē mbiȳō njesē wunē wulē d̄yob̄ō, nyē wunē nyambī yakā nē mēngim̄ō. Ā kē nyē wunē nyen̄gwē, ton̄jē mesosa kē tem̄ō yun.» ¹⁸ Kō bēkō nde, Pol̄ benē Barnabas̄ lep̄inamā d̄ete, bō wondumā birikī ȳī pet̄ō nē bom̄ō nde, bō t̄ī kel̄ sadakā nyē bō na.

¹⁹ Ndana, ε̄ Beyuden̄ tem̄ē wulē An̄tiyos̄ nē Ik̄on̄ lep̄inā nyē ngil̄

bomɔ. Ɛ bomɔ yeŋsa ɔiyɔ ke kɔŋ yan lɔ Pol ne metari, né bo wo nye. Ke kɔŋte, ɛ bo ɔale nye soŋe ke moy ɔya take nde, a ma gwe. ²⁰ Yasi wete, ke botu bete be beŋgwe meɓepi me Kumande Yesus Krist baka ma wesidya lito nye ké, ɛ nye teme yokwe nyiŋe sendi ke moy ɔya. Misi pupɛ ɛ bene Barnabas teme kwɔ ké ke Derbe.

Pol bene Barnabas ke yokwe

ke Antiyos ke Siri

²¹ Bo lepima Kimɔ Tom mate kelo nde, buɔya bomɔ beki botu bete be beŋgwe meɓepi me Yesus Krist. Ke kɔŋte, ɛ bo nje yokwe ne kɔkɔ ké ke Lister nɛ Ikɔn nɛ Antiyos. ²² Bo ka mbombu nye deti nye botu bete be beŋgwe meɓepi me Yesus Krist baka, kite bo nde, bo kɛl tin te yi tiko temɔ ke yene. Bo lepima sendi nye bo nde: «Yi nyiŋe no ke *Kando Njambiyɛ, wuse ta pa saŋgwa ne buɔya meɓɔne.»

²³ Bo dikima nye baŋa bomɔ ɔiyɔ betomba mbanjo Njambiyɛ ke njoka menjoŋ me bomɔ hene be tikima temɔ ke yi Kumande Yesus baka. Ke kɔŋ tambidya yan, bo dikima kiyɔ meɔye ngweta ne Njambiyɛ nje diyɛ Kumande mo te ɛ botu bete tikima temɔ ke yene ko nde, a bakidya bo. ²⁴ Pol bene Barnabas njɔ kwɔ ne Pisidi kumɔ ke Pamfili. ²⁵ Bo ka mbombu lepɔ Kimɔ Tom ke Perge nje kwɔ kumɔ Atali. ²⁶ Bo njɔ teme womete nyiŋe kuka kendo kumɔ Antiyos, ke mbey kome bomɔ kandima si diyɛ Njambiyɛ keto yan nde, a nyeki bo mekombila ke mesay mete yi bo siyma si tonje ndana ké.

²⁷ Ke bo ma ɔya ke Antiyos ké, ɛ bo jeba njoŋ botu bete be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesus baka, yekidyɛ meyasi hene te yi Njambiyɛ nya bo deti nde, bo kɛl ké. Bo yekidya sendi nda yi Njambiyɛ futuma nje nye yiŋa mekando, né bo sendi tiki temɔ ke yi Kumande Yesus. ²⁸ Bo yama monɔ metu

womete ke Antiyos bene botu bete be beŋgwe meɓepi me Yesus Krist baka.

15

Yasi te yi njoŋ bekriten be

Yerusalem pesima ké

¹ Baŋa bomɔ wulma Yuda ké ke Antiyos ké tedye yiŋa yasi ɔale nye botu bete be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesus baka. Bo lepima nye bo nde: «Ige wune ti pesina beŋgwe mbonga te yi Moyisi nya ké, wune ti yaka be ne jɔngwe na.»

² Ɛ Pol bene Barnabas nye meso beyate bene bo lombidya keto te. Ɛ botu bete be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesus baka pesɛ nde, nɛ Pol nɛ Barnabas nɛ baŋa benjoŋ ban ta ké ke Yerusalem ké beŋe botu be tomun be Yesus nɛ betomba mbanjo Njambiyɛ, né bo nɛmbi lepi te. ³ Ke kɔŋte, ɛ botu bete be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesus baka ké tikidyɛ bo ke nje, ɛ bo ké ne kendi yan mbombu kwɔ ne Fenisi nɛ Samari yekidyɛ nda yi botu bete be yeti Beyuden yeŋsama temɔ ké. Ɛ botu bete be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesus ke meɔya mete baka woke nyangwe mesosa. ⁴ Ke bo ma ɔya ke Yerusalem ké, ɛ njoŋ botu bete be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesus baka nɛ botu be tomun be Yesus nɛ betomba mbanjo Njambiyɛ bu bo ne mesosa. Ɛ bo yekidyɛ meyasi hene te yi Njambiyɛ nya bo deti nde, bo kɛl ké. ⁵ Ko beko ɔete, ɛ baŋa bomɔ ke njoka botu bete be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesus be ba ke njoŋ *Befarisɛ baka teme lepɔ nde: «Bo pɛsi botu bete be yeti Beyuden be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesus baka, lepɔ sendi nye bo nde, bo beŋgwe mɛmbonga mete yi Moyisi ketima ké.»

⁶ Ɛ botu be tomun be Yesus nɛ betomba mbanjo Njambiyɛ nɛmbi lepi te. ⁷ Ɛ bo lepina biye meso buɔyate. Ke kɔŋte, ɛ Piyer teme lepɔ nye bo nde: «Wune njoŋ,

wunε duwα nde, Njambiyε kikima tōke mi ke njoka yun, né mi lepi Kimō Tom nye botu βete be yeti Beyuden baka, né bo tiki temō ke yi Kumande Yesus. ⁸ Njambiyε te ε duwε metemō me bomō kimōte kō tedya nde, a jayma bo, nye bo Kimō Sisiñ nda yi nye nya wuse sendi ké. ⁹ Njambiyε tī nembε njoka su sine bo na. A pupudya metemō man, keto bo tikima temō ke yi Kumande Yesus. ¹⁰ Keto ηge yi wunε kwadyε bobile Njambiyε ndana yí sobidyε nyangwε mapi nye botu βete be βengwε melēpi me Yesus Krist baka? Mapi te, sine βesanmbambo busu sudya yo. ¹¹ Yasi wetε, wuse ke tiko temō nde, wuse ta βε ne jonḡwε, keto Kumande Yesus ne ηgikwa. Bo sendi ta βε ne jonḡwε keto te.»

¹² Ndana, ε bomō hene be wesidyama baka diyε ne sem yí wokō nda yi Barnabas bene Pol bā ke yekidyε kasi meyekambiyε nē nyangwε meyasi hene te yi Njambiyε nya bo dēti nde, bo kēl ke njoka botu βete be yeti Beyuden baka.

¹³ Ke bo ma si lepina ké, ε Jak bυ lepi lepō nde: «Wunε njōḡ, wunε lēḡwε metō ke yasi te yi mi ta lepō ké. ¹⁴ Simōn yekidyε nda yi Njambiyε kikima tedye ηgikwa nye yiḡa mekandō yí tōke baḡa bomō ke njoka yan be ta βε botu bene. ¹⁵ Mēkele mete ke yaka ne melēpi mete yi botu be punja melēpi me Njambiyε lepima ké. Keto yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: ¹⁶ «Baba Mbokō ke lepō nde: Ke kōḡte, mi ta yōkwe ne kōkō nje. Mi ta tembidyε moy tυ Davit yi ma balō ké. Mi ta tembidyε βōru yasi te. ¹⁷ Dete, bukwe bomō te baka hene nē mekandō hene te yi mi kwadyε nde, bo βēki botu bembε baka ta sḡ nje Baba Mbokō. ¹⁸ Baba Mbokō te ε kikima tedye meyasi mete kō lepe dēte.»

¹⁹ «Ke yembe, mi ke kombile βeḡe nde, wuse tī njangwε botu βete be yeti Beyuden be yeḡsa temō tiko

ke yi Njambiyε baka na. ²⁰ Yasi wetε, wuse kēti mekana kenje bo nde, bo tī bobā dye menjay mete yi bo kelma ne sadaka nye baḡa benjambiyε na, keto yo ke kelō nde, mumō βēki ne sembo. Diyō mbam bene nyari tī βeḡnanḡwε kinε nde, bo βēki ke gwaki na. Bo tī dyaki nyamō te ε gwe gbōḡḡi ho dye mekiyō me nyamō na. ²¹ Keto kande ne βetomba ke medya hene bomō ke pele yo wulε ke mekana me membonḡa mete yi Moyisi ketima ké. Bo ke tōlō sendi yo yesō *Saba hene ke membanjō mewesidyε me Beyuden.»

²² Ndana, ε botu be tomun be Yesus nē βetomba mbanjō Njambiyε nē njōḡ botu te be tikima temō ke yi Kumande Yesus baka βeḡe kimote yí tōke baḡa bomō ke njoka yan, tomō bo bene be Pol ne Barnabas kenje Anḡiyos. Bo tōkuma Yude te yi bo jeβa nde Barsabas kō, tōke sendi Silas. Bo hene yiβa bā nda βetokondo ke njoka te bari. ²³ ε bo bυ mekana nye bo. Bo ketima ke moy mekana mete nde: «Wunε bemaḡ busu be yiḡa mekandō be diyε ke Anḡiyos, ke Siri nē ke Silisi baka, wuse botu be tomun be Yesus nē βetomba mbanjō Njambiyε nē bemaḡ busu, wuse ke nyenō wunε. ²⁴ Wuse wokuma nde, baḡa bomō ke njoka su temma wonḡa kē njangwε wunε ne melēpi man, kelō nde, temō yun kūdyukwε. Wuse tī lepe yiḡa yaḡa dēte nye bo na. ²⁵ Wuse hene bā ηḡiḡ wetε, ε wuse βeḡe kimote yí tōke baḡa bomō ke njoka su, tomō bo kenje wunε bene βenjōḡ busu Pol nē Barnabas, sōḡ temō su. ²⁶ Bomō baka yiβa bā nedō te yi dyangwε jonḡwε dyan keto dīnō Kumande wusu Yesus Krist. ²⁷ Yo dēte yi wuse ke tomō Yude bene Silas, né bo kē lepi kiya melēpi mete ne numbu yan nye wunε. ²⁸ Keto Kimō Sisiñ nē wuse sendi βeḡma nde, yo yeti kimote nde, wuse sōbidya wunε yiḡa dītina memapi te yi tī

kame wune ké na. Yasi wete, wune bákidyá ndi nde, ²⁹ wune tí boba dye menjay mete yi bo kelma ne sadaka nye baña benjambiyé ké na. Wune tí dyaki mekiyo me nyamo ho dye nyamo te ε gwe gbongi ko na. Diyó mbam bene nyari tí benjanngwe kine nde, bo bêki ke gwaki na. Yo kimote nde, wune tí kel meyasi mete na. He sangwa!›

³⁰ Ndana, ε botu bete yi bo tokuma baka jana ne njon botu bete be ma tikó temo ke yi Kumande Yesus baka toke kendi ké Antiyos. Kumó mate, ε bo wesidye bomó nye bo mekana. ³¹ Ke bo ma si tolo mekana mete ké, ε bomó be ne mesosa keto kimó melepi mete yi bo lepima nye bo ke moyte ké. ³² Yude bene Silas ba sendi botu be punja melepi me Njambiyé. ε bo lepina budyate kite bo nye bo deti. ³³ Bo yama monó metu mate, ε benjon ban be mate jana ne bo lepó nde, bo kên ne te. ε bo yókwé sungwe botu bete be tomma bo baka. [³⁴ Yasi wete, ε Silas pesé nde, a ta tika ne mate.] ³⁵ ε Pol bene Barnabas tika ke Antiyos. Bo dikima tedye bomó melepi me Njambiyé, lepó sendi Kimó Tom Kumande Yesus bene baña budya bomó.

Pol bene Barnabas ke baka

³⁶ Monó metu kwanma ke konge, ε Pol lepe nye Barnabas nde: «Wuse yókwé ne kóko ké beje jonngwe benjon busu ke medya hene te yi wuse lepima Kimó Tom Kumande Yesus kete ké.» ³⁷ Barnabas kwadya nde, bo bôn Jan te yi bo jeba sendi nde Mark ko ké nó. ³⁸ Yasi wete, Pol tí jaye nde, bene bo kên na, keto Jan ma léj bo ke meneti me Pamfili kine ké kame bo ke mesay man na. ³⁹ Yo njá kwá ne nyanngwe melombo, ε bo baka. ε Barnabas bu Mark nyiye ne kuka kwá ké Sipre. ⁴⁰ ε Pol toke ne Silas.

Ke benjon ban ma si diye Kumande Yesus nde, a nyêki Pol mekombila ké, ε nye kwá bene Silas.

⁴¹ Bo kwanma ne Siri, kwá sendi ne Silisi yí nye deti nye njon botu bete be tikima temo ke yi Yesus Krist baka.

16

Timote ke nyiye njon Pol bene Silas

¹ Pol njá kwá sendi kè ke Derbe tongidyá kumó Lister. Wete mó te ε bengwe melepi me Yesus Krist ko ba mate, dino dyene nde Timote. Nyanngwe wene ba ngondu Beyuden, a ba ke bengwe Kimó Tom Yesus. Sangwe wene ba mó Begrek. ² Njon botu bete be tikima temo ke yi Yesus Krist ke Lister nè ke Ikon baka ba ke jaye jonngwe Timote. ³ Pol kwadya kwá bene nye, dete ε nye bu nye peso, keto Beyuden bete be ba ke poku te yite baka duwá hene nde, sangwe ne Timote ba mó Begrek. ⁴ Ke medya mete yi bo kwanma kete ké, bo dikima pele nye botu bete be tikima temo ke yi Yesus Krist baka nde, bo bákidyá membonga mete yi botu be tomun be Yesus nè betomba mbanjo Njambiyé be diyé ke Yerusalem nya ké. ⁵ Ndana menjon me botu bete be tikima temo ke yi Yesus Krist baka ba ke tiko temo ne ngbik ke yene. Bomó ba ke buyó metu hene ke njon yan.

Kimó Sisij ke tomó Pol kenje

ke Maseduwan

⁶ Bo njá kwá ne Friji, kwá sendi ne Galasi, keto Kimó Sisij tedya bo nde, bo tí lepi Kimó Tom ke Asi na. ⁷ Ke bo ma kumó ke kèki Misi ké, ε bo diy kè ke Bitini. Yasi wete, ε Sisij Yesus sené nde, bo tí ken na. ⁸ Dete, ε bo nje kwá ne Misi kumó ke Turuwas. ⁹ Ne tu ε Pol beje nda nyeno nde, wete mó Maseduwan punduma ke to ne ngweta ne nye lepó nde: «Inja ke Maseduwan nje kame wuse.» ¹⁰ Ke kon nyeno Pol yinori, ε wuse*f1* sa nje te yi kè nedo ke Maseduwan, keto wuse duwá nde, yo Njambiyé

jeba wuse nde, wuse kên lepɔ Kimɔ Tom mate.

Lidiya ke tiko temɔ ke yi

Kumande Yesus

¹¹ Dete, ε wuse nyiɛ kuka ke Turuwas bu nje ne ngben yi kè ke Samotras. Misi pupε ε wuse kume ke Neyapolis. ¹² Ke kɔnte, ε wuse nje kwɔ mate kumɔ ke wete dya nde Filipi. Medya hene ke meneti me Maseduwan wókunangwe ne Filipi. Botu be dya te wɔla Rom nje nɔ. Wuse yama mɔnɔ metu womete. ¹³ Ke yesɔ *Saba ma dya, ε wuse duwe ke moy dya kè ke gon wete duku, keto wuse ba ke take nde, yiɛa mbey kome bomɔ diki ngweta ne Njambiyε ké yákanɔwe be mate. Kumɔ mate, ε wuse kwɔ dɔyɔ metidyε. ε wuse lepina nye boma bete be wesidyama womete baka.

¹⁴ Wete nyari nde Lidiya, ngɔndu Tiyatir ba ke njokate. A ba mɔ dyanɔwa kpasa to tena melambɔ. A dikima kanɔ sendi Njambiyε. A dikima lenɔwe tɔ ke lepi te yi wuse ba ke lepɔ ké. Baba Mbokɔ kelma mesay ke temɔ ne, na woku yasi te yi Pol dikima lepɔ ké kimote. ¹⁵ Wuse tɔpuma nye ke mɔrɔku bene botu be tu dyene. Ke kɔnte, ε nye ngweta ne wuse lepɔ nde: «Ŋge be nde, wune beɛma gbate nde, mi ke tiko temɔ ke yi Kumande Yesus, wune nyiɛa tu dyembe dɔyɔ te.» ε nye jeliye wuse nde, wuse jaya.

Pol bene Silas ke jɔbɔ ke Filipi

¹⁶ Wete yesɔ wuse ba ke kè ke mbey kome bomɔ dikima wesidyama ngweta ne Njambiyε ké. ε wuse sanɔwa ne wete nyari ke nje. Nya te ba bala. A ba ne wete beya sɔsiɛ ke yotu yi dikima tedye nye meyasi mete yi ta kwanɔna ké. Dete, botu bete be dikima dɔyɔ ne nye baka dikima sɔmbɔ budya mɔni. ¹⁷ Nya kɔ kandima benɔwa su sine be Pol diki lepɔ ne men ke kwey nde: «Botu baka, yo botu be mesay be

Njambiyε te ε kwanɔna meyasi hene ke kwey kɔ. Bo ke tedye wune nje te yi Njambiyε yakama jonɔwe ne wune ké.» ¹⁸ A kelma dete budya metu. ε Pol woke ngambi budyate. ε nye yensa beɛne njime lepɔ nye beya sɔsiɛ te nde: «Ne dɔnɔ Yesus Krist, mi ke lepɔ nye we nde: Pundo duwe ke yotu nya kɔ.» ε beya sɔsiɛ pundε ke yotu ne ndi ke kiya ngimote.

¹⁹ Ke botu bete be ba ne nya kɔ ma beɛne nde, fibina temɔ te yi bo ba nɔ ke nje sɔmbuna mɔni yan ma dibina ké, ε bo biye Pol bene Silas kpatile bo kumɔ nɔ ke bembe sɛ ke misi me bekum. ²⁰ ε bo bu bo kè nɔ ke yi botu be pesina melepi lepɔ nde: «Botu baka Beyuden, bo ke potɔ dya dyusu. ²¹ Bo ke tedye sendi mekele mete yi membonɔga musu kidye ké. Wuse yeti ne deti te yi jaye yo ho benɔwe yo na, keto wuse su botu be Rom.» ²² ε ngil botu bete be wesidyama womete baka nje yensa lu dyambi ne Pol bene Silas. ε botu be pesina melepi lepe nde, bo siki sɔre mekandɔ ke yotu yan, nye sendi bomɔ deti nde, bo njuru bo ne njambala. ²³ Ke bo ma si njuro bo budyate dete ké, ε bo nje bu bo kenje ke tu jɔbɔ. ε bo lepe nye mɔ bakidya bejɔbɔ nde, a pɛm bo kimote. ²⁴ Ke mɔ bakidya bejɔbɔ ma wokɔ dete ké, ε nye bu bo kè dɔbɔ ke wete mɔnɔ tonɔari ke njena tu jɔbɔ nye mepoka ke mekol man.

Mɔ bakidya bejɔbɔ ke yensa temɔ tiko ke yi Kumande Yesus

²⁵ Yi kè nɔ bembe tu Pol bene Silas dikima ngweta ne Njambiyε jem-bina yi lukse ne nye. Botu be jɔbɔ te bari dikima lenɔwe metɔ wokɔ. ²⁶ Semɔ semɔ, ε meneti ngwanɔwa budyate. ε tu jɔbɔ ngbɔkisa ne dimbi kumɔ nji. ε menumey me tu jɔbɔ hene si butuna ndi nga wete. ε meyasi mete yi bo wotuma ne bejɔbɔ hene ké si pamiye. ²⁷ Ke mɔ bakidya bejɔbɔ ma jemiye beɛne menumey nyase ké, ε nye sute kafa

ne, na wo ne yotu ne, keto a takima nde, bejɔbo ma bɔmbɔ. ²⁸ Yasi wete, ε Pol lepe ne men ke kwey nde: «We ti woku yotu na, wuse hene waka.» ²⁹ E mo bakidya bejɔbo diye dite, ε nye nyihe beke beke ke moy tu balo ne menɔwɔngwa ke mekol me Pol bene Silas. ³⁰ E nye bu bo ke no se diye bo nde: «Wune bebaba, mi kel nan, ne mi be ne jonɔwe te yi kpo ne kpo?» ³¹ E bo yeŋsa nde: «Tiko temo ke yi Kumande Yesus, dite we ta be ne jonɔwe kande we ne nguru wo kumo botu be tu dya.» ³² E bo lepe kasi Kumande Yesus nye nye bene bomo hene be ba ke moy tu dyene baka. ³³ E nye bu bo weye mepen man ndi ke kiya ngimo te ne tu. Ndana ndana, ε bo tope mo bakidya bejɔbo ko bene botu be tu dyene hene ke moroku. ³⁴ Ke kɔnte, ε nye bu Pol bene Silas ke no ke tu dyene ke nye bo medye. A ba ne mesosa budyate bene botu be tu dyene hene, keto a tikima temo ke yi Njamiye.

Botu be pesina josi ke soŋe bo ne

Pol bene Silas

³⁵ Ke misi ma pupo ke, ε botu be pesina melipi tome botu be mesay ban lepo kenje mo bakidya bejɔbo nde, a soŋa bo ne Pol bene Silas. ³⁶ E nye nje lepo tom te nye Pol nde: «Botu be pesina melipi njesa men nde, mi soŋa bo ne wune. Dete, ndana wune pindu kwa ne te.» ³⁷ Yasi wete, ε Pol lepe nye botu be tomun bete nde: «Wuse me ne diyɔ botu be Rom, ko beko dite, bo nya deti nde, bo njuru wuse ne njambala ke misi me bomo kine pa duwe to lepi na, kwaɔnye wuse kenje ke jɔbo. Ndana bo ke kwaɔnye punje wuse ke so. Ko yaja ti kelna dite na. Bo ne nguru wan njaki soŋe bo ne wuse.» ³⁸ Botu bete yi bo tomma baka yɔkwa ke lepo dite nye botu be pesina melipi. Ke bo ma woko nde, Pol bene Silas me ne diyɔ botu be Rom ke, ε bo gwe wo

budyate, ³⁹ ε bo teme ke ngweta ne bo. E bo punje bo soŋe bo ne bo, ngweta sendi ne bo nde, bo kwɔn jise ke moy dya. ⁴⁰ Ke Pol bene Silas ma pundo ke tu jɔbo ke, ε bo kwa ke ke yi Lidiya. Bo benma benjon ban mate. E Pol bene Silas kite bo. Ke kɔnte, ε bo nje kwa.

17

Pol bene Silas ke Tesalonik ne Bere

¹ Pol bene Silas kwanma ne Anfipolis, kwa sendi ne Apoloni nje kumo ke Tesalonik. Beyuden ba ne mbanjo mewesidya mate. ² E Pol nyihe ke mbanjo mewesidya ke meyeso me *Saba yitati nda yi nye dikima kelo ke. Bene bomo lepinama ke meyasi mete yi yo ketinate ke mekana me Njamiye ke, ³ nembɛ tedye nye bo nde, yo ba ndi nde, *Krist yaɔngwe sangwa ne mebone gwe nje womiye ke njoka bemu. E nye ke mbombu lepo nye bo nde: «Yesus te yi mi lepe kasi ne nye wune ko nye Krist.» ⁴ Baŋa bomo ke njoka te yeŋsama temo jaye yasi te yi Pol lepima ke, ε bo nyihe ke njon ne bene Silas. Begrek budyate be dikima kano Njamiye baka ne budya kpasas boma kelma sendi dite.

⁵ Yasi wete, ε Beyuden kele beya temo, ε bo jeba baŋa botu be beya to be ba ke wowo kine misi mesay baka, wesidye bo kande njangwa yasi ke moy dya. E bo dya ne tululu ke tu Jason, sa Pol bene Silas, ne bo bu bo ke no ke mbombu bomo. ⁶ Nda bo ti dolo bo ke, ε bo nje kpatile Jason bene baŋa botu bete be tikima temo ke yi Yesus Krist baka ke no ke mbombu nyangwe bomo be dya lepo ne men ke kwey nde: «Botu baka ma si potɔ mboko ke hene. ⁷ Bo dyanma sendi waka, ε Jason jaye nde, bo diy ke tu dyene. Bomo baka hene yeti ke benɔwe membonga me *Sesar na, bo kpɔl lepo yan nde, wete kumande kete

nde Yesus.» ⁸ Ke nyanḡwe bomo be dya nè ḡgil hene ma woko dete ké, ε boku nyiḡe to yan. ⁹ Jason bene botu te bari be tikima temo ke yi Yesus Krist baka paḡma pa nye moni yi gbo ne lepi, ε bo nje soḡe bo ne bo ye. ¹⁰ Ke tu ma dya ké, ε botu bete be tikima temo ke yi Yesus Krist baka kwanḡye Pol bene Silas beke beke kenje Bere. Ke bo ma kumo mate ké, ε bo kwa nyiḡe ke mbanjo mewesidya me Beyuden. ¹¹ Beyuden te be Bere ba ne kimo temo kwa be Tesalonik. Bo wokuma jaye Kimo Tom nedo ne temo yan hene. Bo dikima nembeyasi te yi ba ketinate ke mekana me Njambiyé ké metu hene yi beḡe, simande melépi mete yi bo dikima lepo nye bo ké ba ne ḡben. ¹² Bomo budyate ke njoka yan tikima temo ke yi Kumande Yesus. Ke njoka Begrek sendi, baḡa budya kpaḡa boma nè budya bembam kelma sendi dete. ¹³ Yasi wete, ke Beyuden te be Tesalonik ma woko nde, Pol ke lepo sendi melépi me Njambiyé ke Bere ké, ε bo nje nyanḡwe yasi dese to bomo. ¹⁴ Dete, ε botu bete be tikima temo ke yi Yesus Krist baka kwanḡye Pol nedo kenje pulo maḡ. Silas bene Timote nja tika yan ke Bere mate. ¹⁵ Botu bete be ka tikidye Pol baka boḡma nye kumo no ke Aten. E bo nje yokwe ne koko ké Bere ne tomun te yi Pol kenja Silas bene Timote nde, bo ken doló nye nedo.

Pol ke Aten

¹⁶ Ke ḡgimo te yi Pol ba ke Aten ke ladya Silas bene Timote ké, temo ne ti be ne te na, keto dya te ba tondunate ne ḡben ne baḡa benjambiyé bete yi bo tuyma ké. ¹⁷ Dete, ε Pol diki lepina ke mbanjo mewesidya bene Beyuden nè botu bete be ba kanó Njambiyé baka. A dikima lepina sendi metu hene bene botu bete be nye dikima sangwa bene bo ke babal baka. ¹⁸ Baḡa nyanḡwe botu be duwa meyasi be ba ke njon baḡa bomo nde Bepikuri

nè ke njon baḡa nde Bestoyisiye baka nja lepina sendi bene be Pol. E baḡa ke njoka yan lepe nde: «Budya ndambu ndambu lepi te yi mbam ko lepe ké, to te ne ḡge?» Ke baḡa ma woko nda Pol ba ke lepo kasi Yesus, lepo sendi nde, bemun ta womiye ké, ε bo lepe nde: «Deke nda a ke lepo kasi baḡa benjambiyé dele.» ¹⁹ Ndana, ε bo bu nye ké no ke wete mbey nde Aropagi ke mbombu betomba be dya. E bo lepe nye nye nde: «Wuse ke kwadye duwe jonja tedya yasi te yi we tedye bomo ndana ké. ²⁰ Keto meyasi mete yi we lepe ké, wuse kete nda tu. Wuse ke kwadye biye to te.» ²¹ ḡbak ḡbak bomo be Aten nè beḡeḡwe bete be dikima diyó ke Aten baka dikima kwanḡye ndi ḡgimo yan ke lepina jonja meyasi nè ke wokuna jonja metom.

²² Ndana, ε Pol teme ke mbombu betomba be dya lepo nde: «Wune botu be Aten, ke meyasi hene mi ke beḡe nde, wune nya temo yun hene ke kanna meyasi. ²³ Keto ke mi ma kendo ke dya dyun sengile membey nè meyasi mete yi wune kane ké, ε mi beḡe wete mbey nyena sadaka, bo ketima kete nde: «Mbey te yike, yo yi njambiyé te yi bomo ti pa duwe ko.» Njambiyé te yi wune kane kine duwe nye ko, yo Njambiyé te e te yi mi lepe kasi ne ndana nye wune ko. ²⁴ Yo Njambiyé te kuse mboko nè meyasi hene te yi diyé kete ké. Nye Kumande te ε name dyobo nè meneti. A ti jonnanḡwe ke mbanjo mete yi bomo sume ne bo ké na. ²⁵ Sendi, kine yiḡa yaḡa te yi bomo yakama kelo nye nye na, keto kine yiḡa yaḡa mbet ne mbet ke banó nye na. Yo nye kele nde, bomo hene beki ne jon. Yo nye nye bo sosu, nye bo meyasi hene. ²⁶ A kusuma mekando me bomo hene wule ndi ke mumo wete, nye bo mbey ke to meneti maka hene. A nya meḡgimo nye bo, nye sendi bo njena me meneti mete yi bo ta diyó kete.

²⁷ Njambiyε kelma dεte, nε bomο sα nyε, nε bo bobile dεte, ta bε yari, bo ta duwε nyε. Ko dεte, a ke kεki mumο hεnε, ²⁸ keto yo nyε kele nde, wuse bεki nε jon, wuse kεndi, bε bomο. Baηa bomο bε ketε mεkana ke njoka yun baka dikima lepο nde: <Wuse sendi bοnο bεnε.> ²⁹ Dete, ηγε wuse duwε nde, wuse bοnο bε Njambiyε, wuse tī taka nde, a ke boηna nε lor ho nε sumba ho nε tari te yi bomο kwake bεngwε metake mete yan kε na. ³⁰ Ndana Njambiyε yeti ke bεngwε se ηgimο te yi bomο diyma kinε duwε mεyasi kε na. A ke pele ndana nyε bomο hεnε ke membey hεnε nde, bo yεnsangwε temο tiko bεya mεkele man, ³¹ keto a pesima yesο te yi mο te yi nyε tembidyα kο ta pesο melεpi mε botu bε menεti maka hεnε nε ηgben. A tedya gbate nyε bo hεnε nde, yo mο te, keto a womiya nyε soηε ke njoka bemuη.»

³² Ke bomο ma wokο kasi womiya bemuη kε, ε baηa nyεte. E baηa lepε yan nde: «Wε ta nje kala lepο sendi lepι te nyε wuse ke yiηa ηgimο.» ³³ Dete, ε Pol kwα tikο bo. ³⁴ Ko bεkο dεte, baηa bomο ke njoka yan nyiηma njoη nε, tiko temο ke yi Kumande Yesus. Yo bα Denis te wεte mο pesina melεpi ke Aropagi bυ wεte nyari nde Damaris nε baηa sendi.

18

Pol ke lepο Kimο Tom ke Kορηηt

¹ Ke Pol ma si lepina ke mbombu betomba ke Aropagi kε, ε nyε nje teme womete ke Aten kwα kε ke Kορηηt. ² Kumο mate, ε nyε dole wεte mbam nde Akilas, mο Beyuden. Bo jαki nyε ke Pοη. Akilas bεnε nyari wenε Pirisil dyanma wule Itali kοkο te tī pa kiko na, keto nyanngwε kumande te yi bo jεba nde Kolod kο nya mboηga nde, Beyuden hεnε dūkwε ke Rom. E Pol bυ yotu nyε Akilas bεnε nyari. ³ Nda Pol bα nε kiya misi mesay bεnε bo

kε, ε nyε kε diyo ke yan kelo nε mesay mete. Bo dikima kelo metu nε to melambo. ⁴ Ke yesο *Saba hεnε Pol dikima lepina nε sanjan nyε bomο ke mbanjo mewesidyα, sα nje nde, Beyuden nε Begrek jαya lepι te yi nyε dikima lepο kε. ⁵ Ke Silas bεnε Timote ma dya wule Maseduwan kε, ε Pol nyε sosu nε hεnε ke lepina Kimο Tom, tedye Beyuden nde, Yesus gbate *Krist, yoko yi Njambiyε tokuma. ⁶ Nda Beyuden bα ke lυ dyanbi nε nyε toyε nyε kε, ε Pol kute melambo mεnε lepο nde: «Simbo soη yun bāl ke to yun, yo bεηa wunε, yite ti bεηa se mi na. Mi ke tumο koη ndana nε wunε kε ke yiηa mεkandο.» ⁷ E nyε pundε womete kε ke tυ wεte mbam nde Titus Yustus. Titus bα ke kanο Njambiyε, tυ dyene bα ke kεki mbanjo mewesidyα mε Beyuden. ⁸ Wεte mbam nde Kiripus ε bα diyo nε mbanjo mewesidyα ko tikima temο ke yi Kumande Yesus bεnε botu bε tυ dyene hεnε. Sendi, baηa bomο bε Kορηηt budyate bε wokuma yasi te yi Pol lepima kε, tikima sendi temο ke yi Kumande Yesus. E bo tοpe bo ke mοrokυ. ⁹ Nε tu ε Kumande Yesus lepε nyε Pol nε nje te yi nyεnο nde: «Wε tī kambi yaηa na, ken mbombu yī lepο. Wε tī dibi numbu na, ¹⁰ keto mi ke koη yo. Kinε mumο wεte nε wεte ta kpoke wε na, keto mi nε bomο budyate ke moy dya ke.» ¹¹ Pol kwandyα sew wεte nε ηgwende yitan jo wεte ke Kορηηt tedye bomο melεpi mε Njambiyε.

¹² Ndana, ε Beyuden sangwε ηgin sungwε nε nyε. E bo bυ nyε kε nο ke mbombu botu bε pesina josi. Yo bα ke ηgimο te yi botu bε Rom tembidyα Galiyoη kum ke Akay kε. ¹³ E bo lepε nde: «Mbam kο ke kelo nde, bomο kαn Njambiyε kinε bεngwε membοηga na.» ¹⁴ Ke Pol ma diy bute numbu kε, ε Galiyoη lepε nyε Beyuden nde: «Wunε Beyuden, yo mα bεki yiηa

mējɔsɔ dɛlɛ ho yiŋa nyangwe beya mekele, ma mi nɛ dɛti te yi lɛngwe metɔ ke mɛlɛpi mɛtɛ. ¹⁵ Ma nda yo melombɔ ke gbɛla mɛlɛpi ketɔ mɛdɪnɔ nɛ kasi mɛmbɔŋga mun kɛ, yite bɛŋa wunɛ. Mi yeti ke kwadyɛ pɛsɔ mbɛ mɛlɛpi mɛtɛ yite na.» ¹⁶ Ɛ nyɛ dɛdɛyɛ ɓo ke mbɛy pɛsina jɔsi. ¹⁷ Ndana, ɛ ɓo hɛnɛ ŋgbɔ ɓiye Sositen te kum mbanjɔ mɛwɛsidɛya mɛ Beyudɛn, mɛndɛ nyɛ womɛtɛ ke mbɔmbu botu bɛ pɛsina jɔsi, Galiyɔŋ kinɛ ɓutɛ numbu na.

Pol ke yɔkwɛ nɛ kɔkɔ kɛ

ke Antiyos ke Siri

¹⁸ Kɛ kɔŋtɛ, ɛ Pol nje kwanɗyɛ sendi ɓudɛya mɛtu ke Kɔrɛŋt. Ɛ nyɛ nje jana nɛ ɓɛnjɔŋ ɓan bɛ tikima temɔ ke yi Yesus Krist ɓaka nyiŋɛ kuka ɓɛnɛ Akilas nɛ Pirisil yɪ kɛ ke Siri, yite a ma si kɛ to nɛ nɛ kpon ke Kɛŋkɛrɛ yɪ tɛdɛyɛ ndɛ, a kinjama yaŋa. ¹⁹ Kɛ ɓo ma dɛyɔ ke Efɛs kɛ, ɛ Pol tɪkɛ ɓɛnjɔŋ bɛ kɛndi nɛ womɛtɛ. Ɛ nyɛ kwɔ nyiŋɛ mbanjɔ mɛwɛsidɛya mɛ Beyudɛn lɛpina ɓɛnɛ ɓo. ²⁰ Bo ŋgwɛtama nɛ nyɛ ndɛ, a pɔŋ pa ya mɔnɔ mɛtu ɓɛnɛ ɓo. Yasi wɛtɛ, a tɪ jayɛ na. ²¹ Kɛ kɔŋtɛ, ɛ nyɛ jana nɛ ɓo lɛpɔ ndɛ: «Ŋgɛ Njamɓiyɛ jayɛ, mi ta ɓasidɛyɛ nje.» Ɛ nyɛ tɛmɛ nyiŋɛ kuka ke Efɛs womɛtɛ kwɔ. ²² Kɛ nyɛ ma kumɔ ke Sesare kɛ, ɛ nyɛ piyɛ ke kuka kɛ nyɛnɔ njon ɓotu ɓɛtɛ bɛ tikima temɔ ke yi Yesus Krist ɓaka. Kɛ kɔŋtɛ, ɛ nyɛ sɛliyɛ kɛ Antiyos.

²³ Kɛ nyɛ ma si kwanɗyɛ mɔnɔ mɛtu mate kɛ, ɛ nyɛ tokɛ nje kwɔ nɛ mɛnɛti mɛ Galasi nɛ Friji nyɛ ɓotu ɓɛtɛ bɛ ɓɛŋgwɛ mɛlɛpi mɛ Yesus Krist ɓaka dɛti ke temɔ.

Apolos ke lɛpɔ Kimɔ Tom

ke Efɛs nɛ Kɔrɛŋt

²⁴ Yo ɓa nɛ wɛtɛ mɔ Beyudɛn ndɛ Apolos. Bo jɔki nyɛ ke Aleksandiri. Apolos ɓa nɛ jɛŋ ndapi. A ɓa sendi ke duwɛ mɛkana mɛ Njamɓiyɛ ɓudɛyɛtɛ. Ɛ nyɛ tɛmɛ wɛtɛ yesɔ kɛ ke Efɛs. ²⁵ Bo tɛdɛyɛ nyɛ nje Baba

Mbokɔ ke jonɗwɛ dɛyɛnɛ. A dɪkima nyɛ temɔ nɛ hɛnɛ ke yasi te yi nyɛ kelɛ kɛ. A dɪkima lɛpɔ tɛdɛyɛ kasi Yesus nyɛ ɓomɔ nɛ nje te. Yasi wɛtɛ, a ɓa ke duwɛ ndi kwalɔ topuna ɓomɔ ke mɔrɔku te yi Jan dɪkima kelɔ kɛ. ²⁶ Ɛ nyɛ lɛpina ke mbanjɔ mɛwɛsidɛya mɛ Beyudɛn kinɛ wɔ na. Kɛ Akilas ɓɛnɛ Pirisil ma wokɔ nyɛ ke lɛpina kɛ, ɛ ɓo ɓu nyɛ kɛ tɛdɛyɛ nje Njamɓiyɛ kpasa tɛdɛyɛtɛ. ²⁷ Kɛ kɔŋtɛ, ɛ Apolos kwadyɛ kɛ ke Akay. Ɛ ɓɛnjɔŋ ɓɛnɛ jayɛ ketɔ mɛkana kɛnjɛ ɓotu ɓɛtɛ bɛ ɓɛŋgwɛ mɛlɛpi mɛ Yesus Krist ke Akay ɓaka ndɛ, ɓo ɓɔŋ nyɛ kimɔtɛ. Kɛ nyɛ ma kumɔ mate kɛ, ɛ nyɛ kamɛ ɓotu ɓɛtɛ bɛ Njamɓiyɛ tɛdɛyɛ ɓo ŋgikwa ndɛ, ɓo jɔya Yesus Krist ɓaka ɓudɛyɛtɛ. ²⁸ A kamma ɓo, ketɔ a dɪkima lɛpɔ nɛ saŋsaŋ nyɛ Beyudɛn ke misi mɛ ɓomɔ ndɛ, ɓo ke mɔy mɛjɔsɔ. A tɛdɛyɛ ɓo ndɛ, Yesus nyɛ *Krist ɓɛŋgwɛ yasi te yi ɓa ketɪnate ke mɛkana mɛ Njamɓiyɛ kɛ.

19

Pol ke lɛpɔ Kimɔ Tom ke Efɛs

¹ Kɛ ŋgimɔ te yi Apolos ɓa ke Kɔrɛŋt kɛ, ɛ Pol tokɛ nje kwɔ nɛ mɛmbɛy mɛtɛ yi ɓa nɛ nyangwe mɛkɛki kɛ kumɔ Efɛs, dolɔ ɓaŋa ɓomɔ bɛ ɓɛŋgwɛ mɛlɛpi mɛ Yesus Krist ɓaka mate. ² Ɛ nyɛ diyɛ ɓo ndɛ: «Kɛ ŋgimɔ te yi wunɛ tikima nɛ temɔ ke yi Yesus Krist kɛ, Kimɔ Sisiŋ njɔ ke yotu yun?» Ɛ ɓo yɛŋsa nyɛ nyɛ ndɛ: «Ko na, wusɛ tɪ wokɛ su kasi Kimɔ Sisiŋ te na.» ³ Ɛ nyɛ nje diyɛ ɓo ndɛ: «Yo kwalɔ topuna ɓomɔ ke mɔrɔku te yɛn yi ɓo topuma nɛ wunɛ kɛ?» Ɛ ɓo yɛŋsa ndɛ: «Yo ɓa kwalɔ te yi Jan dɪkima kelɔ kɛ.» ⁴ Ɛ nyɛ lɛpɛ ndɛ: «Yo topuna ɓotu ɓɛtɛ bɛ dɪkima yɛŋsa temɔ yi Jan dɪkima kelɔ kɛ. Jan dɪkima lɛpɔ nyɛ ɓomɔ ndɛ: «Wunɛ tɪki temɔ ke mɔ te ɛ ta nje ke kɔŋ mbɛ kɔ, mɔ te yo Yesus.» » ⁵ Kɛ ɓo ma si wokɔ mɛlɛpi mɛnɔri kɛ, ɛ ɓo topɛ ɓo ke mɔrɔku nɛ dɪnɔ

Kumande Yesus. ⁶ Kε Pol ma kase mεbo ke yotu yan kε, ε Kimo Sisin nje ke yotu yan. ε bo lepina ne yiηa menumbu punje mεlepi me Njambiyε. ⁷ Bo ba hεne nda bomo kamο jο yiba.

⁸ Kε mεngwende yitati Pol dikima nyiηe ke mbanjo mεwesidya me Beyuden lepina nye bomο kine wο na. A dikima lepina nye bo ke kasi kando Njambiyε nde, bo bεngwe yasi te yi nye dikima lepο kε. ⁹ Ko bεko dεte, baηa kelma dαηna metο kine kwadyε jaye na. Bo dikima lepina beyate nye ηgil bomο ke kasi nje jongwe te yi Kumande Yesus tedya kε. ε Pol tike bo soηe botu bete be bεngwe mεlepi me Yesus Krist baka ke njoka yan. A dikima lepina nye bo metu hεne ke mbey kome Tiranus dikima tedye bomο yasi kε. ¹⁰ Yo kwanama dεte yaka mεsew yiba. ε bomο hεne be dikima diyο ke Asi baka woke Kimο Tom Kumande Yesus. Yo ba Beyuden nε Begrek.

¹¹ Njambiyε dikima kwα ne Pol yi kelo ne nyangwe mεkele mete yi bomο ti pa bεηe ne toru na. ¹² ε yo kele nde, bomο bōη melambo ne mōno pel mεkando mete yi kpokuma yotu Pol kε molo ne botu bεkon, ε mεkon diki siyο, ε beya mεsisin diki duwe ke yotu bomο.

¹³ Baηa Beyuden bete be dikima kendο mεdya ne mεdya diki kelo ηgα soηe ne beya mεsisin ke yotu bomο baka bobuma kelo mesay ke yotu botu bete ne dino Kumande Yesus. ε bo lepε nye beya mεsisin nde: «Mi ke lepο nye wune ne dino Yesus te yi Pol pele kasi ne ko nde: Wune pūndu duwe ke yotu mo te yoko.» ¹⁴ Bonο be Seva, bonο bembam yitan jο yiba kelma dεte. Seva ba wεte nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε, a ba Beyuden. ¹⁵ Kε bo ma kelo dεte kε, ε beya sisin yeηsa nde: «Mi duwα Yesus, duwe sendi Pol, ma wune yun be nda?» ¹⁶ ε mbam te ε ba ne

beya sisin ko nje biye bo nate bo tumbο hεne. ε bo sedye pundο ke tu sokere ne mεpeη ke yotu. ¹⁷ Bomo hεne be dikima diyο ke Efes, ko Beyuden ko Begrek wokuma yasi te yi kwanama kε. ε bo hεne gwe wο lukse dino Kumande Yesus budyate. ¹⁸ Bomo budyate be tikima temο ke yi Yesus Krist baka nηa jaye mεbeyο man, lepο sendi beya mεyasi mete yi bo kelma kε ke misi me bomο. ¹⁹ Baηa bomο be dikima kelo mεkele me kifi baka nηa ne mεkana mete nje lodye ke misi me bomο hεne. Bomο bεηma nde, mōni mεkana mete kumma nda miliyοη kamotan. ²⁰ Dete, Kimο Tom Kumande Yesus ba ke kε mbombu ne nyangwe dεti.

Nyangwe menjangwe

ke kelna ke Efes

²¹ Kε koη mεyasi mεnori, ε Pol pεse ke temο nde, a ta kwα ne Maseduwan kwα ne Akay kumo ke Yerusalem. ε nye lepε nde: «ηge mi si kε mate, mi yakanawe kumo sendi ke Rom.» ²² ε nye tome bomο yiba be dikima kame nye ke mesay baka kenje ke Maseduwan, yo ba Timote bene Erast. ε nye ne ηguru wene tika kwanadye sendi yiηa mōno metu ke Asi.

²³ Kε metu mete yite ε yiηa nyangwe menjangwe kelna keto kasi nje jongwe te yi Kumande Yesus tedya kε. ²⁴ Wεte mbam nde Demiturus, mo tuyna mεyasi ne sumba dikima tuyο yekambiyε mbanjo wεte njambiyε nde Artemis. Dete, botu be mesay bene dikima be ne budya mōni. ²⁵ ε nye jeba botu be mesay bene wesidye bo bene baηa botu bete be dikima kelo kiya mesay mete baka lepο nye bo nde: «Wune njoη, wune duwα nde, wuse jōηangwe kimote keto mbelo te yike. ²⁶ Ndana wune ke bεηe woko sendi nde, Pol te yoko ma si kelo nde, budya bomο bεngwe yasi te yi nye lepε kε. Yeti ndi waka ke Efes na, ko ke poku meneti me Asi hεne, a ma si nye bo

yɪ̄na mɛ̄ngɪtɛ lɛpɔ nde, bɛ̄njambiye bɛtɛ bɛ bɔmɔ kwakɛ nɛ mɛbɔ man baka yeti gba bɛ̄njambiye na. ²⁷ Lɛpi tɛ yakama kelɔ nde, mɛsay musu gwâki mɛsɛ̄ngɛ, kelɔ sendi nde, bɔmɔ b̄sila mbanjɔ Artemis tɛ nyan̄gwe njambiye wusu ɛ nyari kɔ. Yo yakama kelɔ sendi nde, meluksa mɛ nyan̄gwe njambiye wusu kɔ yi bɔmɔ bɛ Asi nɛ botu bɛ mɛnɛti hɛnɛ kanɛ kɔ s̄iy.» ²⁸ N̄gɛ bɔmɔ ma wokɔ mɛlɛpi mɛnɔri kɛ́, ɛ bo wokɛ ɲgambi bud̄yate. ɛ bo kembid̄ya lɛpɔ nde: «Artemis tɛ ɛ botu bɛ Efes nyan̄gwɛtɛ!» ²⁹ Ndana, ɛ bɔmɔ hɛnɛ bɛ nɛ kamtana kɛ d̄ya, ɛ bo ɲgbɔ sɛd̄yɛ nambe Gayus bɛnɛ Aristark kɛ nɔ kɛ mbɛy komɛ botu bɛ d̄ya d̄ikima wesid̄ya kɛ́. Gayus bɛnɛ Aristark b̄ɔ botu bɛ Maseduwan, bo b̄ɔ kɛ ɲjɔ̄ɲ kɛndi Pol. ³⁰ Pol kwad̄ya punjɛ yotu kɛ ɲgil bɔmɔ, ɛ botu bɛtɛ bɛ bɛ̄ngwɛ mɛlɛpi mɛ Yesus Krist baka sun̄ɛ nyɛ. ³¹ Baɲa nyan̄gwe botu bɛtɛ bɛ d̄iyɛ nɛ mɛnɛti mɛ Asi bɛ b̄ɔ bɛsɔ bɛ Pol baka tomma mumɔ kɛ lɛpɔ nyɛ nyɛ nde, a t̄i bɔbɔ kɛ kɛ mbɛy komɛ bɔmɔ d̄iki wesid̄ya kɛ́ na. ³² Bɔmɔ d̄ikima lɛpɔ mɛyasi dɛlɛ dɛlɛ, kɛto mɛ̄njangwɛ kwan̄ma to tɛ. Dɛtɛ, sulɔ bɔmɔ t̄i bɛ kɛ duwɛ to mɛwesid̄ya man na. ³³ Ndana, ɛ bo d̄alɛ wɛtɛ mbam nde Aleksand̄ɛrɛ sɔ̄ɲɛ kɛ mɔy ɲgil. Beyudɛn d̄ikima pusɔ nyɛ kɛ̄njɛ mbɔmbu. ɛ nyɛ pɛpid̄yɛ bo nyɛ ɲgil bɔmɔ nde, bo d̄iy nɛ sɛm. A kwad̄ya lɛpina ȳi nɛmbɛ nɛ to yasi tɛ yi kwan̄nama kɛ́. ³⁴ Yasi wɛtɛ, kɛ bɔmɔ ma duwɛ nde, nyɛ Beyudɛn kɛ́, ɛ bɔmɔ hɛnɛ ɲgbɔ kembid̄ya nde: «Artemis tɛ ɛ botu bɛ Efes nyan̄gwɛtɛ!» Bo d̄ikima kembid̄ya dɛtɛ kumɔ nda hawa ȳiba.

³⁵ Kɛ kɔ̄ɲtɛ, ɛ mɔ tɛ ɛ d̄ikima kɛto mɛyasi kɔ njɛ wɛd̄yɛ mɛtɛmɔ man lɛpɔ nde: «Wunɛ botu bɛ Efes, yo nda kɛ ndekima nde, yo Efes bakid̄yɛ mbanjɔ nyan̄gwe njambiye tɛ Artemis kɔ? Yo nda kɛ ndekima sendi nde, yo Efes bakid̄yɛ yasi tɛ yi wulma d̄yɔbɔ balɔ kɛ́?» ³⁶ Bɔmɔ

hɛnɛ ma duwɛ yo, dɛtɛ wunɛ wɛd̄ya mɛtɛmɔ wo nyamɔ nɛ pi. ³⁷ Kɛto wunɛ bɔ̄ɲma botu baka njɛ nɔ, yasi wɛtɛ, bo t̄i k̄pɔkɛ yɪ̄na yaɲa kɛ mɔy mɛmbanjɔ mɛ bɛ̄njambiye busu na, ho lɛpɔ yɪ̄na lɛpi gbutu sun̄gwe nɛ njambiye wusu ɛ nyari kɔ na. ³⁸ N̄gɛ bɛ nde, Demiturus nɛ botu bɛ mɛsay bɛnɛ nɛ mɛlɛpi sun̄gwe nɛ wɛtɛ mumɔ, mbɛy pɛsina mɛlɛpi nɛ botu bɛ pɛsina mɛlɛpi kɛtɛ, bo kɛ̄n putuna mate. ³⁹ N̄gɛ bɛ nde, wunɛ nɛ yɪ̄na mɛlɛpi sendi, bo ta kombilɛ yo kɛ mbɔmbu botu bɛtɛ bɛ d̄iyɛ nɛ mɛsay mɛtɛ baka. ⁴⁰ Wusɛ d̄iy nɛ sɔsɔ kɛ yasi tɛ yi kɛlnama muka kɛ́, ma bo mɛ njɛ ndɛyɛ wusɛ lɛpɔ nde, wusɛ d̄ɛsa to bɔmɔ sun̄gwe nɛ bɛkum bɛ d̄ya. Kɛto kinɛ to lɛpi wɛtɛ nɛ wɛtɛ yi wusɛ yakama pilɛ kɛto mɛwesid̄ya mɛtɛ yikɛ na.» ⁴¹ Kɛ nyɛ ma si lɛpɔ dɛtɛ kɛ́, ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bɔmɔ nde, bo s̄iki duwɛ.

20

Pol kɛ lɛpɔ Kimɔ Tom kɛ Maseduwan

nɛ kɛ mɛnɛti mɛ Begrɛk

¹ Kɛ nyan̄gwe mɛ̄njangwɛ mɛnɔri ma si siyɔ kɛ́, ɛ Pol wesid̄yɛ botu bɛtɛ bɛ bɛ̄ngwɛ mɛlɛpi mɛ Yesus Krist baka kite bo nyɛ bo dɛti kɛ tɛmɔ. Kɛ kɔ̄ɲtɛ, ɛ nyɛ jana nɛ bo kw̄ɔ kɛ́ Maseduwan. ² A kɛndima kɛ Maseduwan nyɛ bud̄ya mɛ̄ngɪtɛ nyɛ botu bɛtɛ bɛ bɛ̄ngwɛ mɛlɛpi mɛ Yesus Krist baka. Kɛ kɔ̄ɲtɛ, ɛ bo njɛ kw̄ɔ kumɔ kɛ mɛnɛti mɛ Begrɛk. ³ Pol yama ɲgwɛndɛ yitati mate. Kɛ ɲgimɔ tɛ yi nyɛ kwad̄ya b̄y kuka ȳi kɛ́ nɔ Siri kɛ́, ɛ nyɛ wokɛ nde, Beyudɛn ma lɛbiye nyɛ. Ndana, ɛ nyɛ pɛsɛ nde, a ta yɔkwɛ nɛ kɔkɔ njɛ kw̄ɔ nɛ Maseduwan. ⁴ Sopater tɛ mɔnɔ Pirus tɛ mɔ Bere k̄ɔ kɛ́ tikid̄yɛ nyɛ, njɛ b̄y Aristark bɛnɛ Sekundus tɛ botu bɛ Tesalonik nɛ Gayus mɔ Dɛrbe nɛ Timɔtɛ njɛ b̄y sendi Tisik nɛ Torofim tɛ botu bɛ Asi. ⁵ Botu baka kwan̄ma mbɔmbu kɛ́ lad̄yɛ wusɛ kɛ Turuwas. ⁶ Wusɛ

nja teme su bu kuka ke Filipi ke kon jesu dyena memampa te yi kine nga kete ke. He yama metu yitan ke nje, e wuse nje kumo ke Turuwas dolo bo, e wuse nje ya metu yitan jo yiba womete.

Pol ke womiye Etis

⁷ Ke yeso sonni ma dya ke, e wuse wesidya yi dye medye me Njambiyε. Misi pupε Pol ba ne kendi. Dete, e nye lepina nye botu bete be wesidya baka. A lepinama ne ndengelen kumo bembe tu. ⁸ Melambo ba budyate ke mbey kome wuse wesidya ke wete tongari ke tu kwey ke njenate. ⁹ Wete mono gwanjo nde Etis ba metidye ke wunda. E nye kwa ne nyanawe jako ke ngimo te yi Pol ba ndi ke lepina ke no mbombu ke. E nye ketiye mate ke tongari yitatite ke kwey balo ke meneti, keto jako kwanma nye ke misi. Ke bo ma ke kanε nye ke, bo dol, a ma gwe. ¹⁰ E Pol piye butuma ke to ne wuse nye lepno nde: «Wune ti gwaki kan yana na, keto sosu ne ndi kete.» ¹¹ Ke konte, e Pol nje bendu yokwe ke mate. E nye leke mampa kwa dye, lepina sendi kikwe kumo njenameno. Ke konte, e nye nje toke kendi kwa. ¹² Bo bonma mono gwanjo ko ne jon nje no. E temo bomo hene weye ne fem.

Pol ke teme Turuwas ke Mile

¹³ E wuse kwa su mbombu ne kuka kumo Asos. Yo mate yi wuse yakangwe bu Pol, keto nye ne nguru wene pesima nde, a ta kwa ne ne ngindi ne kol. ¹⁴ Ke nye ma nje dolo wuse ke Asos ke, e wuse nje nyinje nye ke kuka kumo no Mitilen. ¹⁵ E wuse nje teme womete kwa. Misi pupε, e wuse kume ke keki wete kiringira nde Kiyos. Ya tu wete ke konte, e wuse kume ke wete kiringira nde Samos. Misi pupε te, e wuse kume ke Mile. ¹⁶ Keto Pol pesima nde, a ta kwa ke Efes kine teme na. A pesima dete, kamba a me nje dimbidye ngimo ke Asi,

keto a ba ke kwadye kwa beke beke, simande yeso Pantekot yakama dolo nye ke Yerusalem.

Pol ke lepina nye betomba be mbanjo

mewesidya te yi Efes

¹⁷ Ke ngimo te yi Pol ba no ke Mile ke, e nye tome bomo kenje ke Efes ke jeba ne betomba mbanjo Njambiyε. ¹⁸ Ke bo ma dya dolo nye ke, e Pol lepe nye bo nde: «Wune ne nguru wun ke duwe nda yi mi jonnama no sine wune kande ke yeso te yi mi dyanma no ke Asi ke. ¹⁹ Mi kelma mesay me Nyanawe Kumande kine bendidye yotu yi lepno nde, mi yana na. Mi kelma mesay ne misidye ke misi ke moy mebone mete yi Beyuden dikima kelo ne mi ke ngimo te yi bo dikima ngombile ne mi ke. ²⁰ Wune ke duwe sendi nde, mi lepima meyasi hene te yi yakama kame wune ke jongwe kine sodye yana na. Mi lepima meyasi hene, tedye sendi wune meyasi ke misi me bomo ne ke moy metu mun. ²¹ Mi pelma nye Beyuden, pele sendi nye Begrek nde, bo yensangwe temo jaye Njambiyε, tiko sendi temo ke yi Kumande wusu Yesus. ²² Ne beta, ndana Kimu Sisi ke jeliye mi nde, mi ken ke Yerusalem. Mi yeti ke duwe yasi te yi ta dya mi mate ke na. ²³ Yasi wete, ke medya hene te yi mi kwa te, Kimu Sisi ke kande tedye mi nde, mepoka ne nyanawe mebone ke ladye mi. ²⁴ Ko beko dete, mi yeti ke kambidya ne jongwe dyembe nda yo yina sulna yasi na. Siya yasi te yembe ndi nde, mi kum ke njena yasi te yi mi yakangwe kelo ke, sidye mesay te yi Kumande Yesus nya mi ke. Mesay mete, yo lepina Kimu Tom nde, Njambiyε ne ngikwa. ²⁵ Mi kwanma bene wune hene pele meyasi nye wune ke kasi *Kando Njambiyε. Ma ndana, mi duwa nde, wune ti bene se mbombu mbe na. ²⁶ Yori yi mi kobile lepno nye wune ndana nde,

ke njoka yun hene, nge wete mumo nje yambile, yite ti beña se mi na. ²⁷ Keto mi ma si lepo meyasi hene te yi Njambiyε sima si kombile ké nye wune, mi ti sodye yiña yaña kete na. ²⁸ Wune kômbila bakidye meyotu mun, bakidye sendi ngil bomo hene be Kimo Sisiñ nya wune mesay me bakidya yan baka. Wune bákidya njon botu bete be tikima temo ke yi Njambiyε baka kimote. Njambiyε kolma njon botu bete ne mekiyo me mono wene. ²⁹ Mi duwa nde, bengwey ta nyiñe ke njoka yun ke kon mbe. Bo ti tiko ngil ne te na. ³⁰ Sendi, ke njoka yun ne nguru wun baña bomo ta teme lepo melēpi me ja yi dule ne botu bete be bengwe melēpi me Yesus Krist baka nyinje ke njon yan. ³¹ Dete, wune pēm yasi. Wune tãka nda yi mi dikima nye wune hene menkite tu nè yeso ne misidye ke misi ke mesew yitati ké. ³² Ndana, mi ke diyε Njambiyε nde, a bákidya wune nda yi Kimo Tom ne lepe nde, a ne ngikwa ké. Yo nye yakama nye wune deti, nye sendi wune meyasi mete yi nye kpoma nye bomo bene hene be nye tokuma baka. ³³ Mi ti bosa moni ho lor ho melambo me wete mumo na. ³⁴ Wune ne nguru wun ke duwe nde, mi kelma mesay ne mebo membe yi jonna no, jonuwe sendi botu bete be mi ba sine bo baka. ³⁵ Mi tedya wune ke meyasi hene nde, wune kēl mesay dete yi kame ne botu be koso take melēpi mete yi Kumande Yesus ne nguru wene lepima nde: «Nè mo te ε nye mumo yasi, nè yoko ε bu bonjo ko, yoko ε nye ko ta bu mekombila.» »

³⁶ Ke Pol ma si lepina dete ké, ε nye kuse mebon ke meneti ngweta ne Njambiyε bene bo hene. ³⁷ E bomo hene lele budyate wuse nye dulo numbu ne. ³⁸ Bo ba ne budya metake ke lepi te yi nye lepima nde, bo ti beñe se mbombu ne ké. Ke konje, ε bo kē tikidye nye ke mbey bendina kuka.

21

Pol ke yokwe kè Yerusalem

¹ Ke konje, ε wuse nje tiko bo nyiñe kuka toke nje ne ngben kumo ke Kos. Misi pupε, ε wuse kume ke Rod. E wuse nje kwā womete kumo ke Patara. ² Wuse dolma wete kuka mate ke kē Fenisi, ε wuse nyiñe yo kwā. ³ Ke wuse ma kumo ke kēki Sipre ké, ε wuse tike yo pulo gare toke nje Siri kendo ngboso kuka ke Tir, keto yo ba nde, bo sōña memapi womete.

⁴ Wuse dolma botu bete be bengwe melēpi me Yesus Krist baka mate, ε sine bo ya metu yitan jo yiba. E Kimo Sisiñ kele nde, bo lēpi nye Pol nde, a ti boba bendo kē pe Yerusalem na. ⁵ Ke metu mete ma si kwā ké, ε wuse teme toke nje kwā. E bo hene kē tikidye wuse ke njena dya bene boma ban nè bono ban. Kumo ke gon man, ε wuse kuse mebon ke meneti ngweta ne Njambiyε. ⁶ Ke konje, ε wuse jana ne bo nyiñe kuka, ε bo yokwe kē dya.

⁷ Wuse temma Tir kwā duku ne duku kumo ke Tolemaysis. Wuse piya womete nyeno benjon busu ya tu wete sine bo. ⁸ Misi pupε ε wuse kwā kumo Sesare nyiñe tu Filip dolo mbey womete. Filip ba mo lepina Kimo Tom. A ba sendi ke njoka bembam yitan jo yiba bete yi bo tokuma ke Yerusalem baka. ⁹ A ba ne bono boma yini, bo ba bindite. Bo dikima punje melēpi me Njambiyε. ¹⁰ Wuse kwanɗya mono metu womete. E wete mo punja melēpi me Njambiyε nde Agabus dya wule Yuda. ¹¹ E nye nyiñe tu dolo wuse bu kanda Pol woto ne mekol nè mebo mene ne nguru wene lepo nde: «Kimo Sisiñ ke lepo nde: Beyuden ta woto sa kanda ke deke ke Yerusalem kanje nye nye botu bete be yeti Beyuden baka.» ¹² Ke wuse ma woko dete ké, ε sine botu bete be ba womete baka ngweta ne Pol nde, a ti ken Yerusalem na. ¹³ Yasi wete, ε nye lepe nde: «Wune lé! nge?»

Wune tɛkwɛ yotu mbɛ, keto yasi te nda? Kɛ yembɛ, bo ta bɛ kɛ woto mi, yeti ndi yite siyɛ na, mi ta bɛ kɛ sangwa nɛ sɔŋ kɛ Yerusalem keto dɛnɔ Kumande Yesus.»¹⁴ Nda yi nye ti kwadyɛ wokɔ kɛ, ɛ wusɛ wɛɔya kwɔ lɛpɔ nde: «Nyangwɛ Kumande kɛl nda yi nye kwadyɛ.»¹⁵ Kɛ kɔŋte, kɛ wusɛ ma si kwanɔɔye mɔnɔ metu womɛte kɛ, ɛ wusɛ kombile mɛyasi musu tɔkɛ kɛndi yɔ kɛ Yerusalem.¹⁶ Baŋa botu betɛ bɛ bɛngwɛ mɛlɛpi mɛ Yesus Krist kɛ Sesare baka kɔ tikidyɛ wusɛ. Bo boŋma wusɛ kɛ tedye mbɛy jakɔ kɛ yasi wɛtɛ mbam nde Nasɔn, mɔ Siprɛ. Yo mɛ njombu yaŋa yi nye bɛngwɛ nɛ mɛlɛpi mɛ Yesus Krist kɛ.

¹⁷ Kɛ wusɛ ma dya kɛ Yerusalem kɛ, ɛ bɛnɔŋ busu bu wusɛ nɛ mɛsosa.¹⁸ Misi pupɛ ɛ sinɛ bɛ Pol kɛ kɛ yi Jak. ɛ bɛtomba mbanjo Njambyɛ nje sendi womɛte.¹⁹ Kɛ Pol ma si nyɛnɔ bo kɛ, ɛ nye yekidyɛ tande mɛyasi hɛnɛ te yi Njambyɛ kelma kɛ yiŋa mɛkandɔ kɛ mɛsay mɛte yi nye nya nye kɛ.²⁰ Kɛ bo ma si wokɔ mɛyasi mɛte yi Pol yekidyɛ kɛ, ɛ bo lukse Njambyɛ. ɛ bo nje lɛpɔ nye nye nde: «Maŋ wusu, bɛŋa nde, Beyudɛn bɛtomay bɛtomay ma tikɔ temɔ kɛ yi Yesus Krist. Bo hɛnɛ kɛ nye sosu kɛ bɛngwa mɛmbɔŋga mɛ Mɔyisi.²¹ Bo wokuma nde, wɛ kɛ tedye Beyudɛn hɛnɛ bɛ dɛyɛ kɛ tomɔ kɛ njoka yiŋa mɛkandɔ baka nde, bo lɛŋ mɛmbɔŋga mɛ Mɔyisi, bo tɔ pɛsi bɔnɔ ban bɛ bɛmbam na, bo tɔ bɛngwɛ sendi mɛtumbu musu na.²² Hɛ ta kelɔ nan? Bo ta wokɔ nde, wɛ dyanma, yite kinɛ mɛso na.²³ Dete, kelɔ yasi te yi wusɛ ta lɛpɔ nye wɛ kɛ. Wusɛ waka nɛ bɛmbam yini bɛ kinjama yotu yan baka.²⁴ Bɔŋɔ bo, weya sembɔ wɔnɛ bo, nɛ wɛ nyɛki bo yasi te yi bo diyɛ bo kɛ, nɛ bo kɛ mɛto man. Dete, bɔmɔ hɛnɛ ta duwɛ nde, yasi te yi bo wokuma kɛ kasi yɔ kɛ, yo ja. Kelɔ dete, nɛ bo duwɛ nde, wɛ sendi kɛ kɛndɔ nɛ ŋgbɛŋ bɛngwɛ mɛmbɔŋga mɛ

Mɔyisi.²⁵ Yasi wɛtɛ, kɛ kasi botu betɛ bɛ yeti Beyudɛn bɛ tikima temɔ kɛ yi Yesus Krist baka, wusɛ pɛsima, ɛ wusɛ ketɛ mɛkana kɛnjɛ bo nde, bo tɔ kpoka dɛyɛ njay te yi bo kele nɛ sadaka nye baŋa bɛnjambyɛ kɛ na. Bo tɔ dɛyaki mɛkiyɔ mɛ nyamo na, ho dɛyɛ nyamo te ɛ gwe gbɔŋgi kɔ na. Sendi, dɛyɔ mbam bɛnɛ nyari tɔ bɛnɔŋwɛ kinɛ gwaki kɛ njoka te na.»

²⁶ Ndana, ɛ Pol bu bɛmbam baka yini kwɔ nɔ. Misi pupɛ ɛ nye weya sembɔ nda bo sendi. ɛ bɛnɛ bo nyinɛ kɛ mbanjo Njambyɛ. ɛ nye lɛpɛ yesɔ te yi mɛweya mɛsembɔ ta siyɔ ketɛ kɛ, yo sendi yesɔ te yi mumɔ hɛnɛ kɛ njoka yan ta nye sadaka te yenɛ kɛ.

Bo kɛ biyɛ Pol kɛ mbanjo Njambyɛ

²⁷ Ndana, metu yitan jo yiɔa te bukwa nɛ mbɛt, nɛ yo siy, ɛ Beyudɛn betɛ bɛ wulma Asi baka semɛ Pol kɛ mɔy mbanjo Njambyɛ. ɛ bo sesidyɛ ŋgil bɔmɔ hɛnɛ, ɛ bo kɛmbidyɛ kɛ biyɛ nɛ Pol lɛpɔ nde:²⁸ «Wune botu bɛ Isarayɛl, nɛ njaki dɔ. Mɔ te ɛ lɛpina bɛyate nɛ kandɔ su nye bɔmɔ hɛnɛ kɛ nɔ kɔ, ɛkɔ. A kɛ lɛpina bɛyate sunɔwɛ nɛ mɛmbɔŋga mɛ Mɔyisi, lɛpina sendi bɛyate yɔ wunɔwɛ nɛ mbɛy te yikɛ. A kɔ mbɔmbu nyinɛ Bɛgrɛk kɛ mbanjo Njambyɛ yɔ wunɔwɛ nɛ mbɛy te yikɛ yi nɛ kiyɔ kɛ.»²⁹ Bo lɛpi dete, keto nɛ mbɔmbu bo bɛŋma Torofim te mɔ Efɛs bɛnɛ Pol kɛ mɔy sɛ, ɛ bo takɛ nde, Pol bɔŋma nye kɛ nɔ kɛ mbanjo Njambyɛ.

³⁰ ɛ ndinɔgɛlɛ dya hɛnɛ bɛ nɛ kamtana. ɛ bɔmɔ sedye kɛ wesidyɛ kɛ mbɛy wɛtɛ. ɛ bo biyɛ Pol kpatilɛ nye punjɛ kɛ mɔy mbanjo Njambyɛ kwɔ dɛbɔ mɛnumɛy nɛdɔ kɛ kɔŋte.

³¹ Nda bo bɔ kɛ sɔ nje te yi wo nye kɛ, ɛ nyangwɛ kum bɛsɔja ɛ dɛkima dɛyɔ nɛ bɛsɔja tomay kɔ wokɛ nde, mɛnɔŋwɛ kɛ mɔy Yerusalem hɛnɛ.

³² Ndana ndana, ɛ nye bu bɛsɔja nɛ bekum bɛsɔja betɛ bɛ bɔ dɛyɔ nɛ

besoja gomay gomay baka kè nò ne sokò. Ké bomò ma beŋe nyanɔwe kum besoja nè besoja ké, ε bo ndule mendina Pol. ³³ Ndana, ε nyanɔwe kum besoja kè ke kèki Pol biye nye lepò nde, bo wòtu nye ne kòl sumba yiba. Ké kòŋte, ε nye diyè nde, Pol mò dya te yen, a kél say te nda, a kelma nge? ³⁴ Botu bete be wesidyama baka dikima kembidya lepò meyasi dele dele. Nyanɔwe kum besoja tì be ne deti te yi biye to lepi na keto budya medun. Dete, ε nye lepe nde, bo bòn Pol kè nò ke nyanɔwe tɔ besoja. ³⁵ Ké Pol ma kumò ke mbey kome bomò bende nyinje ne nyanɔwe tɔ besoja ké, ε besoja sobe nye keto temò bomò bɔ ne jonjon, ³⁶ sendi, keto ngil dikima beɔwe bo. Bomò dikima kembidya lepò nde: «Soja wuse dyan ke misi.»

Pol ke yeŋsa lepi te yene

nye ngil bomò

³⁷ Ké ngimò te yi bo bɔ ke nyinje Pol ke moy nyanɔwe tɔ besoja ké, ε Pol lepe nye nyanɔwe kum besoja nde: «'Mi yakama lepò yinja yasi nye we?» É nyanɔwe kum besoja lepe nye nye nde: «Ase, 'we ne duwe lepina numbu Grék? ³⁸ 'We yeti mò Ejipt kò ε desa to bomò ke metu te yike, bɔ botu be wona bomò tomay yini nyinje ne likò kò na?» ³⁹ É Pol yeŋsa nde: «Mi Beyuden, gwanjò Tars ke Silisi. Dya dyembe nyanɔwe dya. Mi ke ngweta ne we nde: Tiko, né mi lepina nye bomò.» ⁴⁰ É nyanɔwe kum besoja jaye. É Pol teme ke gere gere mbey nyinna tɔ pepidye bo nye bomò nde, bo diy ne sem. É bomò diyè ne gbilik. É Pol bɔ lepi ne numbu Hebere lepò nde:

22

¹ «Wune njon, wune besanɔwe bembe, wune lɛngwe metò ke yasi te yi mi ta lepò ndana nye wune ké, né wune duwe nde, mi tì kele yinja beya yaja na.» ² Ké bo ma wokò nde, a ke

lepina nye bo ne numbu Hebere ké, ε bo kè mbombu diyò ne gbilik ko wati na.

³ É nye lepe nde: «Mi Beyuden, bo jáki mi ke Tars ke Silisi, yasi wete, mi d'óku waka ke Yerusalem. É mi jeke yasi ke nji mekol me Gamaliyel. É nye tedye mi meyasi beɔwe ndi membonɔ me besanɔmbambo busu. Mi kwadya kelò mesay nye Njambiyè ne temò mbe hene ndi nda wune hene muka. ⁴ Mi tedya botu bete be beɔwe nje Kumande Yesus baka nyanɔwe mebòne wo bo woto bembam nè bomari nyinje bo ke jòbo. ⁵ Nyanɔwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyè nè njon betomba hene yakama jaye ke numbu mbe. Bo sendi, bo nya mi mekana, né mi kenje beman busu be Damas yí kè biye bomò, né mi wotu bo yokwe nje nò Yerusalem nje tedye bo mebòne.»

Pol ke yekidyè nda yi nye yeŋsama

ne temò ké (Bt 9 nè 26)

⁶ «Dete, wete yesò ε mi tokè nje kwà. Ké ngimò te yi mi bɔ ke wuta ne Damas ké, semò semò, ke pòku bembe yesò ε yinja nyanɔwe mejasi wule kwey panò ke mbey te yi mi bɔ kete ké. ⁷ É mi bale ke meneti, ε mi woke yinja men ke lepò nye mi nde: <Sol, Sol, we tedya mi mebòne keto nge?> ⁸ É mi diyè nde: <Nyanɔwe Kumande, yo we nda?> É men lepe nde: <Yo mi Yesus te ε Nasaret. Yo mi mò te yi we tedye nye mebòne kò.> ⁹ Botu bete be sine bo bɔ baka beɔma mejasi kimote, ko dete, bo tì woke men mò te ε bɔ ke lepina kò na. Ndana, ε mi lepe nde: <Mi kél ba nan, Nyanɔwe Kumande?> ¹⁰ É Kumande Yesus lepe nye mi nde: <Tema, ken ke Damas, bo ta lepò yasi hene te yi Njambiyè ma peso nde, kelò ké mate nye we.> ¹¹ Nda yi mi ti be ke beɔna se keto ngungudye mejasi mete ké, ε botu bete be sine

bo b̄a baka nje biye mi ke bo kumo no Damas.

¹² «Yo b̄a ne wete mbam mate nde Ananiyas, a dikima kano Njambiyen nda yi membonga musu tedye ke. Beyuden hene be dikima diyɔ ke Damas baka dikima jaye nye. ¹³ E nye nje teme dolo mi lepo nye mi nde: «Sol manɔmbe, benangwe ne kɔkɔ.» Ndana ndana, e misi membe futuna, e mi bene nye. ¹⁴ E nye lepe nde: «Njambiyen te e besanmbambo busu tokuma we, ne we duwe yasi te yi nye kwadye ke, ne we ben mo mesay wene e ne ngben ko, woko sendi yasi te yi nye ta lepo ke. ¹⁵ Keto we ta lepo gbakasi ke kasi ne ke mbombu bomɔ hene yi lepo yasi te yi we benma ne yi we wokuma ke. ¹⁶ We lɔɔɔya sendi nge ndana? Tema, jaya nde, bo topa we ke moroku, ne Njambiyen son mebeyo mo ne dino Nyangwe Kumande.» »

¹⁷ E Pol ke mbombu lepo nde: «E mi nje yokwe nje Yerusalem. Mi b̄a ke ngweta ke mbanjo Njambiyen, e yanɔ dya mi nda nyeno. ¹⁸ Yo nde, mi benma Kumande Yesus, e nye lepe nye mi nde: «Jewo, jisa ke Yerusalem ndana ndana, keto bo ti jaye yasi te yi we ta lepo ke kasi mbe ke na.» ¹⁹ E mi yensa nde: «Nyangwe Kumande, bo ne nguru wan ke duwe nde, mi dikima ke ke mbanjo mewesidya me Beyuden, kelɔ nde, bo nyinja botu bete be tikima temo ke yo baka ke jɔbo, njuro sendi bo ne ngbasi. ²⁰ Mi b̄a sendi kete kome bo woma ne Iten ke. A dikima lepo meyasi mete yi nye duwa ne ngbak ngbak ke kasi yo. Mi jayma yasi te yi bo kelma ne nye ke. Yo mi bakidye melambo me botu bete be woma nye baka.» ²¹ E Kumande Yesus lepe nye mi nde: «Tema kwa, keto mi ta tomɔ we kenje londunate ke yi yinja mekando.» »

²² Bomɔ lengwa meto ke yasi te yi Pol lepima ke kumo komete, e bo kembidya lepo nde: «Kwalo mumo te yoko ti diy ke to meneti

na! Yo yeti kimote nde, a diy ne jon na!» ²³ Bo kembidya sore melambo man bete, wuke ngbutu nyanje kenje kwey. ²⁴ E nyangwe kum besɔja lepe nde, bo nyinja Pol ke moy nyangwe tu besɔja, njuro nye ne njambala, na pil ne to lepi, ne nye nje duwe to te yi bomɔ kembidya sungwe ne Pol ke. ²⁵ Ke bo ma woto nye, ne bo njuru ke, e Pol lepe nye kum besɔja te e dikima diyɔ ne besɔja gomay e b̄a womete ko nde: «'Bo nya wune deti te yi njuro mo te e me mo Rom ko kine pa jose nye na?» ²⁶ Ke kum besɔja te ma woko dete ke, e nye kwa ke lepo nye nyangwe kum besɔja nde: «We ta kelɔ nan? Mbam ko me mo Rom.» ²⁷ E nyangwe kum besɔja nje dolo Pol diyen nye nde: «Lepo nye mi, we me mo Rom?» E Pol jaye nde: «I.» ²⁸ E nyangwe kum besɔja lepe nde: «Mi kwandya budya moni yi bomɔ ne diyɔ mo Rom.» E Pol lepe nde: «Mi jadya mbe ne diyɔ te.» ²⁹ Ndana ndana, e botu bete be diyma njuro nye nde, na pil to lepi baka si jise. Ke nyangwe kum besɔja ma duwe nde, Pol mo Rom ke, e nye gwe wo, keto a lepima nde, bo wotu nye.

Pol ke mbombu nyangwe

josi Beyuden

³⁰ Nyangwe kum besɔja kwadya duwe to lepi te yi Beyuden bu sungwe ne Pol ke. Dete, misi pupɔ e nye lepe nde, bo winja mekol mete yi bo wotuma ne nye ke sonɔ. E nye lepe nye bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyen ne bomɔ hene be b̄a ke nyangwe josi Beyuden baka nde, bo wesidyangwe. E nye lepe nde, bo bon Pol nje tembidye ke mbombu yan.

23

¹ E Pol kanɔ misi benɔ ne botu be nyangwe josi Beyuden ne ngon lepo nde: «Wune njon, kumo ndana, ke jongwe dyembe temo mbe ne te kine yanɔ ke nyangwe mi ke njoka mbe

sine Njambiyε na.» ² E Ananiyas te nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε lεpe nde, bo mēnda Pol ke numbu. ³ E Pol lεpe nye nye nde: «Njambiyε ta mende sendi wε. Wε nda ḡunḡu te yi bo nya konɔ kete ké. Wε womeri ke dīyɔ nde, né wε jɔse mi beḡḡwe mεmboḡa. Yasi wete, wε ke yanḡile mεmboḡa. Wε ke lεpɔ nde, bo mēnda mi.» ⁴ E botu bete be bɔ womete baka lεpe nye Pol nde: «Wε ke toyε nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε, mɔ te ε Njambiyε tεmbidya kɔ.» ⁵ E nye yeḡsa nde: «Wunε njɔḡ, mi tī duwε nde, yo nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε na. Keto yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: «Wε tī lεpinanḡwe beyate nε kum dya dya na.» »

⁶ Nda Pol duwɔ nde, ke njoka botu bete be bɔ womete baka yo bɔ nε menjɔḡ yiba, *Besadusε nε *Befarisε, ε nye lεpe nε men ke kwey ke nyanḡwe jɔsi Beyuden nde: «Wunε njɔḡ, mi ke njɔḡ Befarisε. Botu bete be jama mi baka ke njɔḡ Befarisε. Mi ndana ke jɔsi keto lεpi te yi bomɔ be nε bibina temɔ kete nde, bomɔ ta womiyε ké.» ⁷ Ke nye ma lεpɔ dεte ké, ε metando dya ke njoka Befarisε bene Besadusε, ε bo baka. ⁸ Besadusε lεpi yan nde, bemuḡ tī womiyε na, sendi, kine bejaki na kine yiḡa nde sisiḡ na. Befarisε ke jaye yan nde, bemuḡ ta womiyε, bejaki kete, sendi sisiḡ kete. ⁹ E nyanḡwe metando be kete. E baḡa botu be ketina meyasi be bɔ ke njɔḡ Befarisε baka teme seḡε kutudya nde: «Wuse yeti ke beḡε yiḡa mejɔsɔ ke yotu mbam kɔ na, simande yiḡa sisiḡ ho wete jaki Njambiyε lεpinama nye nye ba.» ¹⁰ Metando njɔ dɔkɔ kwɔ to te. E nyanḡwe kum besɔja gwe wɔ nde, bo ta nyalɔ Pol ndana. E nye lεpe nye besɔja nde, bo kēn kē bɔ Pol soḡε ke njoka bomɔ kē nε nye ke nyanḡwe tɔ besɔja.

¹¹ Nε tu ε Kumande Yesus punde

ke to Pol lεpɔ nye nye nde: «Wε tī kambiyε yaḡa na, nda wε lεpima yasi te yi wε duwɔ gbate ke kasi mbe ke Yerusalem ké, wε yâkanḡwe lεpɔ sendi dεte ke Rom.»

Beyuden ke kinja yotu yan nde,

bo ta wo Pol

¹² Misi pupε bεmεḡmεnε ε baḡa Beyuden sanḡwe ḡḡiḡ pesɔ kinja lεpɔ nde, bo dīsɔ dyaena hoḡiyε yaḡa komε bo wo Pol. ¹³ Buyɔ botu bete be nya kutu te baka kwanḡma bomɔ kamɔni. ¹⁴ Bo kwanḡma kē dolɔ bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nē betomba lεpɔ nye bo nde: «Wuse pesima kinja dūmna gbate gbate nde, wuse disɔ dyaena komε wuse wo Pol. ¹⁵ Ndana, nē wunε nē botu be nyanḡwe jɔsi Beyuden, wunε kēn kē lεpɔ nye nyanḡwe kum besɔja nde, a kwânḡdya Pol njese wunε. Wunε kēl nda wunε ke kwadyε nεmbe lεpi nε kimote. Dete, wuse ta komsa yī wo nye, yite a tī pa wuta nε wunε na.»

¹⁶ Ta nε Pol ε mbam wokuma kasi kutu te. E nye kwɔ kē ke nyanḡwe tɔ besɔja kē lεpɔ nye Pol. ¹⁷ E Pol jεba wete kum besɔja ε dīkima dīyɔ nε besɔja ḡomay kɔ lεpɔ nye nye nde: «Bonḡɔ mɔnɔ ḡwanjɔ kɔ kē nɔ ke yi nyanḡwe kum wun, keto a nε yiḡa yasi te yi nye ke kwadyε lεpɔ nye nye.» ¹⁸ E kum besɔja kɔ bɔ mɔnɔ ḡwanjɔ kɔ kē nɔ ke yi nyanḡwe kum wan lεpɔ nye nye nde: «Pol te ε dīyε ke jɔbɔ kɔ jεbama mi, ḡḡweta nε mi nde, mi bôn mɔnɔ ḡwanjɔ kɔ nje nɔ ke yo nde, a nε yiḡa yasi te yi nye ta lεpɔ nye wε.» ¹⁹ E nyanḡwe kum besɔja biye mɔnɔ ḡwanjɔ ke bo kē nɔ nε nanḡ diyε nye nde: «Yo yasi te nda yi wε kwadyε lεpɔ nye mi ké?» ²⁰ E nye yeḡsa nde: «Beyuden ma sanḡwe ḡḡiḡ nde, bo ta nje ḡḡweta nε wε nde: «Bonḡɔ Pol nεmεnɔ kē nɔ ke nyanḡwe jɔsi.» Dete, bo kelma likisi nde, bo ta lεpɔ nye wε nde: «Bonḡɔ nye kē nɔ», né bo kē nεmbi lεpi nε kimote. ²¹ Wε tī woku yasi te yi bo ta lεpɔ ké na, keto botu bete be

ma lebiye nye baka kwanma bomo kamoni. Bo ma peso kinja dumna nde, bo diso dyena ho hobiye yana kome bo wo Pol. Ndana bo ma komsa, bo lacya ndi nde, jaya.» ²² E nyanngwe kum besoja nje lepo nye mono gwanjo ko nde, a dukwe. E nye lepe nye nye nde, kpe, a ti yekidya nye wete mumo nde, a nja lepo yina yana dete nye nye na.

Bo ke kwanɗye Pol kenje ke yi

nyanngwe kum Felis

²³ Ke kante, e nyanngwe kum besoja jeba bekum besoja yiba lepo nye bo nde: «Wune jebanngwe besoja gomay yiba lepo nye bo nde, bo komanganwe. Wune jebanngwe sendi bomo kamotan jo kaba be kende ke to beyanga, bu sendi bomo gomay yiba be fiye meko baka. Ke ngimo yitan jo yini te yi tu, wune hene ke kwa ke Sesare.» ²⁴ E nye lepe sendi nde, bo bon benyamo bete be ta sofe Pol baka, ne bo bon nye ne te kumo no ke yi Felis te nyanngwe kum.

²⁵ E nyanngwe kum besoja kete mekana kenje nyanngwe kum Felis nde: ²⁶ «Mi ke lukse nyanngwe kum Felis. Yo mi Kolod Lisiyas nyene we. ²⁷ Beyuden biyima mbam ko, ne bo wo nye, e mi ke ne besoja ke jonngwe nye soje ke mebo man. Mi wokuma nde, a ne diyo mo Rom. ²⁸ Mi kwadya duwe to lepi te yi bo lepina beyate ne nye kete ke. Dete, e mi bu nye ke no ke nyanngwe josi yan. ²⁹ Mi benma nde, bo lepinanngwe ne nye ke kasi meyasi mete yi benje membonga man. Ko beko dete, a ti kele yina nyanngwe beya yasi te yi yakama nde, a sombu soje ho a nyina jobo kete na. ³⁰ Mi wokuma nde, Beyuden ke kwadye kelo beya yasi ne nye. Dete, mi ke kwanɗye nye nedo kenje we. Mi lepima nye botu bete be lepina ne nye baka nde, bo bon lepi te ke no ke yo. He sangwa!»

³¹ Ndana, e besoja bu Pol ne tu kwa no kumo no ke Antipatris nda yi bo lepima nye bo ke. ³² Misi pupe

e besoja bete be ba kendo ne mekol baka yokwe sunngwe nyanngwe tu besoja. E bari be ba ke to beyanga baka tongidya ne Pol. ³³ Ke bo ma dya ke Sesare ke, e bo bu mekana nye nyanngwe kum, kaje sendi Pol nye nye. ³⁴ Ke nye ma si tolo mekana ke, e nye diyene nde, Pol mo dya te yen? Ke nye ma si duwe nde, nye mo Silisi ke, ³⁵ e nye lepe nye nye nde: «Mi ta woko men yo kumo njena kome botu bete be lepina ne we baka ta dya ke.» E nye lepe nde, bo bon Pol ke bakidye ke tu kumande Herod.

24

Pol ke jise lepi ne ke mbombu Felis

te nyanngwe kum

¹ Ya metu yitan ke kante ke, e Ananiyas te nyanngwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyene dya bene betomba ne wete mo duwa lepi nde Tertul. E bo somse Pol ke yi nyanngwe kum.

² E bo ke jeba nye nje no. E Tertul nye numbu ke lepi lepo nde: «Nyanngwe mumo Felis, wuse ke jona ndana ne piyem jakime we. Meyasi ma senjo kimote ndana ke dya jakime kimo dyanjo dya. ³ Wuse ke jaye mekele mete ke meyasi hene ne ke membey hene. Wuse ke nye we wosoko budyate. ⁴ Mi yeti ke kwadye ke mbombu ne nden nden yi dimbidye ne ngimo yo na. Mi ke ngweta ne we nde, nge we jaye, lengwe meto ke mono lepi te yi wuse ta lepo ke. ⁵ Wuse benma nde, mbam ko gba ngboro. A ke dese to bomo ke njoka Beyuden hene ke to meneti. Nye kum njon botu bete bo jeba nde Benasarɗ baka. ⁶ A diyima bofe wungwe mbanjo Njambiyene, e wuse biye nye. Wuse kwadya jise lepi ne bengwe membonga musu. ⁷ Yasi wete, nyanngwe kum besoja Lisiyas nja dya sukɔ nye ke mebo musu ne ngan ⁸ lepo nde, botu bete be lepina ne mbam ko baka njaki ke

yasi yɔ. Wɛ nɛ ɲguru wɔ ta woko meyasi hɛnɛ te yi wusɛ lɛpɛ kɛ kasi nɛ kɛ kimɔtɛ, komɛ wɛ ta diyɛ nyɛ mɛdiyan kɛ.» ⁹ Ɛ Beyudɛn dɛiyɛ kɛ kɔŋ nɛ lɛpɔ ndɛ, yo gbate dɛtɛ.

¹⁰ Kɛ kɔŋtɛ, ɛ nyanɲwɛ kum pɛpidyɛ bɔ nyɛ Pol ndɛ, a lɛpinanɲwɛ. Ɛ nyɛ bɔ lɛpi lɛpɔ ndɛ: «Mi duwɔ ndɛ, yo mɛ kɛ buɔɔya mɛsɛw ndana, yo wɛ dɛiyɛ mɔ pɛsina jɔsi mɛ botu bɛ kandɔ kɛ. Dɛtɛ, mi nɛ bɛbina temɔ yɪ bɔ lɛpi pilɛ yɛmbɛ.

¹¹ Ʋgɛ wɛ diyɛ bomɔ, wɛ ta woko ndɛ, yo tɪ pa kwɔ mɛtu kamɔ jɔ yɪba yi mi temma nɔ kɛ Yerusalem kɛ kanna Njambiyɛ kɛ na. ¹² Bɔ tɪ dole mi kɛ mbanjɔ Njambiyɛ kɛ nyɛ mɛsɔ sinɛ wɛtɛ mumɔ ho sesidye ɲgil bomɔ kɛ mɛmbanjɔ mɛwesidya mɛ Beyudɛn ho kɛ mɔy dya ndɛ, bɔ njanɲwɛ yasi na. ¹³ Bɔ yeti nɛ dɛti te yi tɛdyɛ yɪɲa yaɲa te yi bɔ lɛpina nɛ mi ndana kɛto te na. ¹⁴ Yasi wɛtɛ, yasi te yi mi kɛ jayɛ kɛ mbombu yɔ, yo ndɛ, mi kɛ kelɔ mɛsay nyɛ Njambiyɛ te ɛ bɛsanɲmbambɔ bɛmbɛ kanɛ nyɛ kɔ. Mi kɛ kelɔ mɛsay mɛtɛ bɛɲɲwɛ tɛdya yasi te yi bɔ lɛpɛ ndɛ, yitɛ yeti kɛ njɛ kɛ. Mi kɛ tikɔ temɔ kɛ meyasi hɛnɛ te yi yo kɛtinate kɛ mɛkana mɛ mɛmbɔŋga mɛtɛ yi Mɔyisi kɛtima kɛ nɛ kɛ mɛkana mɛ botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ.

¹⁵ Mi nɛ bɛbina temɔ kɛ yi Njambiyɛ nda bɔ nɛ ɲguru wan bɛ sendi nɛ bɛbina temɔ kɛ yɛnɛ kɛ. Yo ndɛ, botu bɛtɛ bɛ ma gwe baka ta womiyɛ, kɔ ɲgbɛɲ bomɔ kɔ bɛya bomɔ. ¹⁶ Yori yi mi sendi sɔ mɛtu hɛnɛ ndɛ, yaɲa tɪ njanɲwɛ mi kɛ temɔ kɛ njoka mɛ sinɛ Njambiyɛ nɛ kɛ njoka mɛ sinɛ bomɔ na. ¹⁷ Mi kwadya buɔɔya mɛsɛw nɛ nan. Ɛ mi njɛ, nɛ mi njɛ nyɛ meyasi nyɛ kandɔ dɛyɛmbɛ yɪ kamɛ nɛ bomɔ, kelɔ sendi sadaka nyɛ Njambiyɛ. ¹⁸ Yo kɛ ɲgimɔ kelna meyasi mɛnɔri yi bɔ dolma mi kɛ mɔy mbanjɔ Njambiyɛ, yitɛ mi ma weya sɛmbɔ. Yɪɲa ɲgil bomɔ ho yɪɲa njanɲwɛ yasi tɪ bɛ na. ¹⁹ Yo ndɛ, baɲa Beyudɛn bɛtɛ bɛ wulma

Asi baka mɔ bɛki kɛtɛ waka, ma yo bɔ yakama tɛmɛ kɛ mbombu yɔ, lɛpina sunɲwɛ nɛ mi, mɔ bɛki ndɛ, bɔ nɛ yɪɲa yaɲa sunɲwɛ nɛ mi. ²⁰ Nda kinɛ yaɲa dɛtɛ kɛ, botu baka lɛpi mɛjɔsɔ mɛtɛ yi bɔ dolma kɛ yotu mɛ kɛ mi jɔsuma lɛpi mɛ kɛ mbombu botu bɛ nyanɲwɛ jɔsi Beyudɛn kɛ. ²¹ Simandɛ yo ndi kɛto lɛpi te yi mi lɛpima nɛ mɛn kɛ kwey nyɛ bɔ ndɛ: «Yo kɛ kasi womiya bɛmun yi wunɛ lɛpina nɛ mi muka kɛ.» Simandɛ ndi yitɛ.»

²² Felis bɔ kɛ duwɛ yasi te yi bɔ dɛkima tɛdyɛ kɛ kasi Kumandɛ Yesu kɛ kimɔtɛ. Dɛtɛ, ɛ nyɛ yɔkidye bɔ lɛpɔ ndɛ: «Mi ta njɛ nɛmbɛ lɛpi yun komɛ nyanɲwɛ kum bɛsɔja Lisiyas ta dya kɛ.» ²³ Ɛ nyanɲwɛ kum Felis lɛpɛ nyɛ kum bɛsɔja te ɛ dɛkima dɛiyɔ nɛ bɛsɔja gɔmay kɔ ndɛ, a bɔɲ Pol kɛ bakidye. A tɪ njanɲwɛ nyɛ na, a tiki sendi ndɛ, bɛsɔ bɛ Pol kɔma nyɛ nɛ meyasi.

²⁴ Mɔnɔ mɛtu kwanɲma kɛ kɔŋtɛ, ɛ Felis njɛ bɛnɛ nyari wɛnɛ Durusil, ɲgɔndu Beyudɛn. Ɛ Felis tomɛ mumɔ kɛ jɛba nɛ Pol. Ɛ nyɛ lɛɲɲwɛ mɛtɔ kɛ yasi te yi Pol bɔ kɛ lɛpɔ kɛ kasi tikina temɔ kɛ yi Krist Yesu kɛ. ²⁵ Yasi wɛtɛ, Pol njan kɛ mbombu tɛdyɛ nda yi bomɔ yakama jɔɲna nɔ nɛ ɲgbɛɲ kɛ, tɛdyɛ ndɛ, bomɔ tɪ nyɛki sosu kɛ yɪɲa meyasi na, tɛdyɛ sendi nda yi Njambiyɛ ta pɛsɔ nɛ jɔsi bomɔ wɛtɛ yɛsɔ kɛ. Kɛ Felis ma wokɔ dɛtɛ kɛ, ɛ nyɛ gwe wɔ lɛpɔ nyɛ Pol ndɛ: «Wɛ yakama pa kwɔ ndana. Wɛtɛ yɛsɔ komɛ mi ta bɛ nɛ ɲgimɔ kɛ, mi ta basidye jɛba wɛ.» ²⁶ A bɔ takɛ ndɛ, Pol ta nyɛ nyɛ mɔni. Dɛtɛ, a dɛkima tomɔ bomɔ nɛ kpik kpik kɛ jɛba nɛ nyɛ lɛpina bɛnɛ nyɛ.

²⁷ Ya mɛsɛw yɪba kɛ kɔŋtɛ kɛ, ɛ Pɔrsiyus Festus bɔ mbɛy Felis. Felis kwadya ndɛ, Beyudɛn jɔya nyɛ. Dɛtɛ, ɛ nyɛ tikɛ Pol kɛ jɔbɔ.

25

Pol kɛ mbombu nyanɲwɛ kum Festus

¹ Nyanḡwe kum Festus dyanḡma ke Sesare ya metu yitati ke kōḡte, ε nye kwā bendo kè Yerusalem. ² Kumō mate, ε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nè nyanḡwe bomō ke njoka Beyuden sōmse Pol nye nye lepō to sōmsi yan. ³ Ε bo ḡgweta ne nye lepō nde, tiso, a kwāḡdya Pol kenje Yerusalem. Bo kombila nde, bo ta sōma ke nje ladiye wo nye. ⁴ Ε Festus yeḡsa nde: «Pol ke jōbō ke Sesare, mi ne ḡguru wombe me nedō te yi yōkwe kè mate. ⁵ Botu bete be yakama lepina ke njoka yun baka yākanḡwe kwā sine bo kè Sesare. ḡḡe be nde, yiḡa mejōsō ke yotu mbam te, bo má lepō.»

⁶ Festus kwanḡdya ndi metu yitan jō yitati ho kamō bene bo, ε nye yōkwe kè Sesare. Misi pupε ε nye kwā diyō ke mbey pesina jōsi, ε nye lepε nde, bo bōḡ Pol kè nō. ⁷ Ke Pol ma dya ké, ε Beyuden bete be wulma Yerusalem baka nje linje nye pesō budya nyanḡwe beya mēlepi nye ke numbu ne. Bo ne ḡguru wan tī be ne dēti te yi tedye nde, yasi te yi bo lepε ké, gbakasi na. ⁸ Ndana, ε Pol b̄y lepi yí jōse yene. Ε nye lepε nde: «Mi tī kele yiḡa beya yasi sunḡwe ne membonḡa me Beyuden ho sunḡwe ne mbanjō Njambiyε ho sunḡwe ne *Sesar na.»

⁹ Festus kwadya nde, Beyuden jāya nye, dēte ε nye diyε Pol nde: «'Wε jayma nde, wε ta kè ke Yerusalem kè jōse lepi yō mate ke mbombu wombe?» ¹⁰ Ε Pol yeḡsa nde: «Mi waka ke mbey pesina jōsi te yi Sesar. Bo yākanḡwe pesō jōsi mbe womete. Mi tī kele yiḡa yasi kōtute sunḡwe ne Beyuden na, wε ne ḡguru wō ke kōmbile duwe dēte. ¹¹ ḡḡe be nde, mi ne mejōsō, ho nde, mi kelma yiḡa nyanḡwe beya yasi te yi mi yākanḡwe sōmbō sōḡ kete, mi yeti ke seḡe sōḡ na. Yasi wete, ḡḡe be nde, meyasi mete yi bo lepε sunḡwe ne mi ké, yo jā, yite mumō tí yaka b̄y mi nye bo na. Mi ke

b̄y lepi ke kè nō ke mbombu Sesar.»

¹² Ndana, ke Festus ma si kelo kutu bene botu be pesina jōsi ké, ε nye yeḡsa nde: «Wε lepima nde, wε ta kè ne lepi yō ke mbombu Sesar, dēte wε ta kè ke mbombu wene.»

Pol ke mbombu kumande Agiripa

¹³ Mōnō metu kwanḡma ke kōḡte, ε kumande Agiripa teme bene Berenis dya ke Sesare nje beḡe Festus. ¹⁴ Bo yama budya metu womete. Ε Festus lepε kasi Pol nye kumande Agiripa nde: «Felis tikima wete mbam waka ke jōbō. ¹⁵ Ke ḡgimō te yi mi kā nō ke Yerusalem ké, ε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nè betomba Beyuden sōmse nye lepō nye mi nde, mi tēdya nye nyanḡwe mēbōne. ¹⁶ Ε mi yeḡsa nye bo nde: Ke yi botu be Rom, ḡḡe mumō sōmse jakōsō, bo yeti ne dēti te yi kande tedye mō te yi bo sōmsa kō mēbōne kinε nye ne pa jōse bene mō te ε sōmsa nye kō na. ¹⁷ Bo temma nje waka, mi tī d̄imbidye ḡgimō na. Misi pupε ε mi kè ke mbanjō jōsi, ε mi lepε nde, bo bōḡ mbam te nje nō. ¹⁸ Ε botu bete be sōmsa nye baka teme lepina. Mi takima mbe nde, bo ta lepō yiḡa beya nyanḡwe lepi sunḡwe ne nye. Yasi wete, mi tī woke mbe yiḡa beya lepi na. ¹⁹ Bo d̄ikima nye meso ke kasi misiḡ yan Beyuden, ke kasi wete mbam nde Yesus ε ma gwe kō. Ko dēte, Pol ke kōmbile lepō nde, a ne jōḡ. ²⁰ Ε yasi kwā mi. Mi tī duwe nda yi mi yakama kelo yí biye ne to lepi te na. Ε mi diyε Pol, simande a jayma kenate ke Yerusalem kè jōse lepi ne mate. ²¹ Yasi wete, ε nye lepε nde, bo pa bakidyε nye ke t̄y jōbō yí ladiye ne yasi te yi nyanḡwe kumande ta pesō ké. Dete, ε mi lepε nde, bo b̄akidyā nye ke jōbō kumō ke ḡgimō te yi mi ta kwanḡdye ne nye kenje Sesar ké.» ²² Ε Agiripa lepε nye Festus nde: «Mi ne ḡguru wombe ke kwadyε woko sendi yasi te yi mbam te ta lepō ké.» Ε nye lepε nde: «Nemenō wε ta woko men ne.»

²³ Misi pupɛ ɛ Agiripa bɛnɛ Berenis nje nɛ yi nyanɔwɛ bomɔ nyinɛ nɔ kɛ mbanjɔ jɔsi. Bo njɔ bɛnɛ bɛ nyanɔwɛ bɛkum bɛsɔja nɛ nyanɔwɛ bomɔ bɛ dya. ɛ Festus lɛpɛ nde, bo bɔɔ Pol kɛ nɔ. ²⁴ Kɛ kɔɔtɛ, ɛ nyɛ lɛpɛ nde: «Kumande Agiripa nɛ wunɛ hɛnɛ bɛ dɛiyɛ ndana waka sinɛ wunɛ baka, mbam kɔ yi wunɛ bɛɛ kɔ, nyanɔwɛ ɛgil Beyudɛn hɛnɛ sɔmsa nyɛ kɛ yasi mbɛ. Ko kɛ Yerusalem kɔ waka, bomɔ lɛpima nɛ mɛn kɛ kwey nde, a tɛ jɔɔnanɔwɛ se kɛ nɔ mbombu na. ²⁵ Yasi wɛtɛ, kɛ yɛmbɛ, mi bɛɛma nde, a tɛ keɛ yinɔ yaɔa yi yakama nde, a sɔmbu sɔɔ ketɛ na. Nyɛ nɛ ɛguru wɛnɛ lɛpima sendi nde, a ta bɔ lɛpi nɛ kɛ nɔ kɛ mbombu nyanɔwɛ kumande. Dɛtɛ, ɛ mi pɛsɛ nde, mi ta kwanɔdɛ nyɛ. ²⁶ Yasi wɛtɛ, mi yeti kɛ duwɛ yasi te yi mi yakama ketɔ kɛnjɛ nyanɔwɛ kumande kɛ kasi nɛ kɛ na. Yori yi mi bɔɔma nyɛ nje nɔ kɛ mbombu wun, jɛkɛ kwɔ kwanɔ kɛ mbombu yɔ, kumande Agiripa, simande mi ta duwɛ yasi te yi mi yɔkanɔwɛ ketɔ, kɛ wunɛ si nɛmbɛ lɛpi nɛ. ²⁷ Ketɔ mi kɛ bɛɛ nde, yo yasi mɛndɛya yi kwanɔdɛ mɔ jɔɔ kɛnjɛ womaɔa kinɛ punjɛ to lɛpi te yi bo lɛpina nɛ nyɛ ketɛ kɛ na.»

26

¹ ɛ Agiripa lɛpɛ nyɛ Pol nde: «Wɛ yakama lɛpina jɔsɛ yɔ.» Ndana, ɛ Pol kanɛ bo jɔsɛ yɛnɛ lɛpɔ nde: ² «Kumande Agiripa, mi kɛ bɛɛ nde, mi nɛ kimɔ mbombu yɛ nje kɛ mbombu yɔ kɛ yesɔ te yɔkɔ muka nje jɔsɛ lɛpi mbɛ kɛ mɛyasi hɛnɛ te yi Beyudɛn lɛpina nɛ mi ketɛ kɛ. ³ Mi kɛ bɛɛ nde, mi nɛ kimɔ mbombu, ketɔ wɛ kɛ duwɛ mɛkelɛ nɛ mɛyasi hɛnɛ te yi Beyudɛn diki nyɛ mɛsɔ ketɛ kɛ. ⁴ Beyudɛn hɛnɛ duwɔ jɔɔwɛ dɛyɛmbɛ kande nɛ mɔnɔsikɛ, ketɔ mi dɔku kɛ Yerusalem kɛ mɔy kando dɛyɛmbɛ. ⁵ Bo duwɔ mi njombu yaɔa. Kɛ bo kwadɛyɛ, bo yakama lɛpɔ gbakasi

nde, mi jɔɔnama kɛ njɔɔ *Befarisɛ, njɔɔ te yi jɛkɛ tikɔ misi kɛ mɛlɛpi mɛ mison su Beyudɛn. ⁶ Ndana bo kɛ bɔ mi tɛmbidɛyɛ kɛ jɔsi, ketɔ mi nɛ bibina tɛmɔ kɛ yasi te yi Njambiyɛ kpoma nyɛ bɛsanɔmbambɔ busu kɛ. ⁷ Ko mɛkando musu kamɔ jɔ yɛba yi keɛ mɛsay nyɛ Njambiyɛ tu nɛ yesɔ nɛ tin kɛ nɛ bibina tɛmɔ kɛ yasi te yi Njambiyɛ kpoma nyɛ bɛsanɔmbambɔ busu kɛ. Kumande, yo bibina tɛmɔ te yi mi nɔ kɛ keɛ nde, Beyudɛn lɛpinanɔwɛ nɛ mi. ⁸ Njɛ ba, ketɔ njɛ yi wunɛ takɛ nde, mɔmɔ ti yaka bɛ nɛ bibina tɛmɔ nde, Njambiyɛ yakama womiyɛ bɛmun kɛ? ⁹ Ko mi sendi, mi takima nde, mi yɔkanɔwɛ sɔ mɛnjɛ hɛnɛ te yi lɔ dɛyambɛ sunɔwɛ nɛ dɛnɔ Yesus te ɛ Nasaret. ¹⁰ Mi kelma dɛtɛ kɛ Yerusalem. ɛ mi biyɛ bomɔ budɛyate bɛ tikima tɛmɔ kɛ yɛnɛ baka, dɛbɔ bo kɛ tɔ jɔɔ. Bɛkum bɛ botu bɛ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ nya mi dɛti te yi kelɔ dɛtɛ. Kɛ njimɔ te yi bo dɛkima wo nɛ botu bɛtɛ kɛ, mi dɛkima jayɛ sendi nda bɛsɔ. ¹¹ Mɛnjimɔ budɛyate mi dɛkima tɛdɛyɛ bo mɛbɔnɛ kɛ mɛmbanɔ mɛwɛsidɛya mɛ Beyudɛn hɛnɛ jeliyɛ bo nde, bo lɛpi lɛpi gbutu sunɔwɛ nɛ Kumande Yesus. Jɔɔnjɔɔ tɛmɔ te yi mi bɔ nɔ sunɔwɛ nɛ bo kɛ dɛkima kelɔ nde, mi kɛn kɛ yinɔ mɛdɛya kɛ tombɔ kɛ tɛdɛyɛ bo mɛbɔnɛ mate.»

Pol kɛ yekidɛyɛ nda yi nyɛ yɛɛsama

*nɛ tɛmɔ kɛ
(Bt 9 nɛ 22)*

¹² «Yo dɛtɛ, wɛtɛ yesɔ ɛ mi tɛmɛ, nɛ mi kɛ kɛ Damas yɛ kɛ kelɔ mɛsay mɛtɛ. Bɛkum bɛ botu bɛ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ nya mi dɛti tomɔ mi kɛnjɛ mate. ¹³ Kumande, wusɛ bɔ kɛ kɛndi kɛ pɔku bɛmbɛ yesɔ, ɛ mi bɛɛ yinɔ mɛjasi kɛ wulɛ kwey panɔ kɛ mbɛy te yi sinɛ bɛnjɔɔ bɛ kɛndi bɛmbɛ bɔ ketɛ kɛ. Mɛjasi mɛtɛ kwanɔma yi pan yesɔ. ¹⁴ ɛ wusɛ hɛnɛ balɛ kɛ mɛnɛti. ɛ mi

woke wete men ke lepo nye mi ne numbu Hebere nde: <Sol, Sol, we tedya mi mebɔne keto nge? Yo ta be beyate ke yo, nge we kele da meto sumo kol nda yanga te e yeti ke kwadye sedye ko!> ¹⁵ E mi yensa nde: <Nyangwe Kumande, yo we nda?> E Kumande Yesus yensa nde: <Yo mi Yesus, mo te yi we tedye nye mebɔne ko! ¹⁶ Ndana tema, diyɔ ke teri kwey, keto mi punja yotu nye we, ne we be mo mesay wombe, ne we lepi nda yi we beɲma ne mi ke, lepo sendi meyasi mete yi mi ta punje nye we ke. ¹⁷ Mi ta jonɲwe we soɲe ke mebo me botu be kando Beyuden ne ke mebo me mekando me botu bete be yeti Beyuden baka. Mi ke tomo we kenje ke mekando mete, ¹⁸ ne we buti misi man, ne bo duwe ke yitil ke ke mejasi, ne bo duwe ke namna te yi *Satan ke ke yi Njambiyɛ. Dete, nge bo tike temo ne mi, Njambiyɛ ta tiko bo ne ngwete ke mebeyo man, ne bo be ne mbey ke njoka botu bete be Njambiyɛ ma toke baka.> »

¹⁹ E Pol ke sendi mbombu lepo nde: «Kumande Agiripa, dete mi ti kele da meto ke yasi te yi mi beɲma wule dyobo ke na. ²⁰ Ndana, e mi kande pelnate nye botu be Damas, ke kɔnte, nye botu be Yerusalem ne botu be Yuda hene nje kumo ke yi botu bete be yeti Beyuden baka. Mi pelma nde, bo yensangwe temo yokwe nje ke yi Njambiyɛ kelo mekele mete yi tedye nde, bo ma yensa temo. ²¹ To te yi Beyuden biyima ne mi ke moy mbanjo Njambiyɛ sa nje te yi wo mi ke, yori. ²² Yasi wete, yo Njambiyɛ kame mi nde, mi beki ne jon kumo ke yeso te yoko muka yi lepo meyasi nye nyangwe bomo, lepo sendi nye gbela bomo. Mi yeti ke lepo yiɲa yasi dele na. Mi beɲɲwe ndi meyasi mete yi botu be punja melepi me Njambiyɛ ne Moyisi lepima nde, yo ta kelna ke. ²³ Yo nde, *Krist ta sangwa ne mebɔne. A ta be bosa mo te e

ta womiyɛ ke njoka bemuɲ. A ta lepo Kimɔ Tom ke kasi mejasi nye Beyuden, nye sendi botu bete be yeti Beyuden baka.»

Pol ke kite Agiripa nde, a fiki temo

ke yi Kumande Yesus

²⁴ Ke ngimo te yi Pol ba ke jose lepi ne dete ke, e Festus lepe ne men ke kwey nde: «Pol, 'we ke kono ne to? Nyangwe duwa yasi yo ke ke nye we boku!» ²⁵ E Pol yensa nde: «Nyangwe mumo, mi yeti ke kono ne boku na. Yasi te yi mi lepe ke, yo gbakasi, yo sendi ke nje. ²⁶ Keto kumande ke duwe meyasi mete hene, mi ke lepo nye nye kine sodye yana na, keto mi duwa nde, a yeti ke ndekima yana ke moyte na. Meyasi mete ti kwanɲa sendi sodyate na. ²⁷ Kumande Agiripa, 'we ke tiko temo ke yasi te yi botu be punja melepi me Njambiyɛ lepima ke? Mi duwa nde, we ke tiko temo kete.» ²⁸ E Agiripa lepe nye Pol nde: «Gba yike ti kiko na, we ta be ke kelo nde, mi beki Kriten!» ²⁹ E Pol yensa nde: «Ko yo kelɲangwe ko yo ti kelna ndana, Njambiyɛ jaya nde, ti beki ndi we nyepo na, yasi wete, wune bomo hene te be woke yasi te yi mi lepe ke yeso te yoko muka ke! Njambiyɛ jaya nde, wune beki nda mi kine sangwa ne mebɔne nda yi mi diyɛ no ndana ke jobo ke na!»

³⁰ Ndana, e kumande teme. E nyangwe kum bene Berenis bu bomo te bari hene be bene bo ba baka teme sendi. ³¹ E bo diki lepo tande yan kwa no nde: «Mbam ko ti kele yiɲa yana yi yakama nde, a sombu soɲ ho a kɛndi jobo keto te na.» ³² E Agiripa lepe nye Festus nde: «A ma diy kine bu lepi ne ke no ke yi *Sesar na, ma wuse ta soɲe bo ne nye.»

27

Bo ke kwadye Pol kenje ke Rom

¹ Ke bo ma peso nde, wuse nyina kuka ke no Itali ke, e bo bu Pol

benε baŋa bejɔbɔ nye wete kum besɔja nde Yuliyus. Yuliyus benε besɔja benε bɔ ke wete nyanɔwe njɔŋ besɔja te yi bo loma ne dɪno kumande Ogust kε. ² Wuse bendima wete kuka te yi wete dya nde Adramit. Yo bɔ nde, kuka te yɔkanɔwe kwɔ duku ne duku goŋgila meneti me Asi. Sine be wete mbam nde Aristark kwɔ, a bɔ mɔ Tesalonik ke Maseduwan.

³ Misi pupε ε wuse kume ke Sidɔn. Yuliyus bɔ ne kimɔ temɔ sunɔwe ne Pol. ε nye tike Pol nde, a kɛn beŋε besɔ benε, simande a ta dolo mekamna. ⁴ ε wuse nje nyinε sendi kuka womete kwɔ ne keki Sipre, keto pupɔ dɪkima nje ke mbombu wusu nyanɔwe wuse. ⁵ Ke wuse ma si sabiye nyanɔwe duku te ε kwɔ ke keki Silisi ne Pamfili kε, ε wuse dya ke Mira ke Lisi. ⁶ Kumɔ womete, ε kum besɔja dɔle wete kuka te yi Aleksandiri, yo bɔ ke kε ke Itali. ε nye nyinje wuse kete.

⁷ Wuse kendima budya metu teteki. Wuse wɔnduma biriki yɪ kumɔ nɔ ke keki Nid. Wuse tɪ kε se mbombu pulɔ mate na keto pupɔ. ε wuse goŋgila ne wete kiringira nde Kret yɪ kε nɔ Salmɔne. ⁸ Wuse beŋma bone yɪ goŋgila ne kiringira, he kwanɔma kumɔ ke wete mbey nde Kimɔ meboŋ ke keki wete dya nde Lase.

⁹ Metu kwanɔma budyate. Dukuna kuka njɔ be ne wɔ, keto yo bɔ ke beya ngimɔ, yite ngimɔ kiyna medye Beyuden ma siyɔ. ¹⁰ Dete, ε Pol kande lepɔ nye bomɔ nde: «Wune njɔŋ, mi ke beŋε nde, kendi ke ta be beyate. Meyasi ta beyɔ sanɔna budyate. Yo tɪ be ndi kuka nε meyasi nyepɔ na. Ko wuse sendi, he yakama sanɔwa ne sɔŋ.» ¹¹ Ko dte, kum besɔja bɔ ne bibina temɔ ke yi mɔ dukuna kuka benε sa kuka kine lenɔwe metɔ ke melepi me Pol na. ¹² Boŋ te tɪ be kimɔ mbey tikina kuka kete ke ngimɔ abekata na. Yori yi sulɔ bomɔ lepima nde, nge yo yaka, bo kwɔn womete yɪ sɔ nje te yi

kumɔ ke wete boŋ nde Fenis ndi ke Kret, nε bo kwanɔdye ngimɔ abekata womete. Boŋ te ne nje kwanɔge yiba: Pulɔ njembɔ pay gare, bɪ pulɔ ngari pay gare sendi. ¹³ Wete mɔnɔ pupɔ njɔ kwɔ wule pulɔ nje njembɔ, ε bo take nde, yasi te yi bo lepima kε yakama ndana yey. ε bo sɔŋε yasi te yi kele nde, kuka tɛma ke bembe sombu kε. ε bo kwɔ ne duku goŋ ne goŋ ke keki Kret.

Nyanɔwe pupɔ ke kwɔ ke maŋ

¹⁴ Yasi wete, kine kiko kε, ε wete beya nyanɔwe pupɔ dya wule pulɔ kiringira. Bo jεba pupɔ te nde Erakilɔŋ. ¹⁵ ε pupɔ menda ke kuka, dte te yi kendo kε nɔ mbombu tɪ be se na. ε wuse tike dukuna kuka kande mewowɔ kε nɔ. ¹⁶ Ke wuse ma kumɔ ke keki wete mɔnɔ kiringira nde Koloda kε, ε wuse wɔnde biriki yɪ sute ne mɔnɔ landi. ¹⁷ Ke botu bete be kele mesay ke kuka baka ma si bendidye mɔnɔ landi ke to kuka kε, ε bo nje bɪ mekol mete yi yakama suko kuka kε kanje nɔ. Bo gwɔ wɔ nde, kuka me nje kε nda ke wete mbey nde Sirit yi bɔ ne mesay kete kε. Dete, ε bo pidye meyasi mete yi kele nde, kuka kɛndi teteki kε. Yasi wete ndana, ε pupɔ bɪ wuse ne kuka wowɔ nɔ. ¹⁸ Nyanɔwe pupɔ yinɔri kɔ mbombu nyanɔwe wuse budyate. Misi pupε, ε bo nye bo ke sɔŋna memapi mete yi bɔ ke moy kuka kε bete ke duku. ¹⁹ Ya tu wete ke kɔŋte, ε bo ne nguru wan bete mesumba mesay me kuka ke duku. ²⁰ Budya metu kwanɔma, wuse tɪ beŋε misi me yesɔ ho besisɔ na. Nyanɔwe pupɔ bɔ ke kwɔ budyate. Dete, wuse tɪ take se nde, wuse ta jɪ na.

²¹ Njombu yanɔ, bomɔ tɪ dya se na. ε Pol kwɔ teme ke bembe bomɔ lepɔ nde: «Wune njɔŋ, mɔ wune wokuma men mbe, dɪyɔ ke Kret kine kwɔ na. Wune mɔ woku men mbe dte, ma wuse tɪ sanɔwa ne beya yasi te yike na, ma meyasi tɪ beye na. ²² Ndana, ko beko dte, mi ke

kombile lɛpɔ nyɛ wunɛ nde, wunɛ wêdya mɛtɛmɔ mun, kɛto mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ kɛ njoka yun tí gwe na, ndi kuka ta yambile. ²³ Mi lépi dɛtɛ, kɛto muka nɛ tu wɛtɛ jaki Njambiyɛ punja yotu nyɛ mi nje lɛpina nyɛ mi. Njambiyɛ tɛ ɛ dɛiyɛ nɛ mi kɔ, yɔkɔ yi mi keɛ mɛsay nyɛ nyɛ kɔ, jaki wenɛ njá lɛpɔ nyɛ mi nde: ²⁴ <Pol, wɛ tí gwaki wɔ yaɲa na. Yo gbate nde, wɛ ta tɛmɛ kɛ mbombu *Sesar jɔsɛ lɛpi yɔ. Dukwɛ nde, Njambiyɛ ta jɔɲgwɛ bomɔ hɛnɛ te yi wɛ kɛndɛ wúnɛ bo kɛ kuka baka kɛto yɔ.> ²⁵ Wunɛ njɔɲ, dɛtɛ wunɛ wêdya mɛtɛmɔ mun, kɛto mi kɛ tikɔ tɛmɔ kɛ yi Njambiyɛ nde, mɛyasi ta kwanɲa nda yi nyɛ lɛpima nyɛ mi kɛ. ²⁶ Yasi wɛtɛ, yo gbate nde, pupɔ ta bɔ wusɛ kɛ bɛtɛ kɛ goɲ wɛtɛ kiringira.»

²⁷ Mɛtu kamɔ jɔ yitati kwanɲa, kɛ tu kamɔ jɔ yinite, wusɛ bɔ ndi kɛ wowɔ kɛ wari kɛ wari kɛ wɛtɛ nyangwɛ duku nde Adiriya. Nɛ bɛmbɛ tu botu bɛtɛ bɛ dɛkima kelɔ mɛsay kɛ kuka baka takima nde, wusɛ mɛ kɛ wuta nɛ yinɲa mɛnɛti. ²⁸ ɛ bo bɛtɛ yinɲa yasi kɛ duku yí bɛɲɛ nɛ dɛmɔ te. ɛ bo bɛɲɛ nde, dɛmɔ te kumma nda mɛta kamɔtati jɔ yitan jɔ yiba. Kumɔ nɛ mbɛt mbombu, ɛ bo bɛtɛ sendi dolɔ nda mɛta kaba jɔ yitan jɔ yitati. ²⁹ Bo gwá kanɲ nde, kuka nje dɛmɔ yinɲa mɛtari. ɛ bo pidyɛ mɛyasi yini te yi bɔ kɛ nganja kuka yi keɛ nde, kuka tɛma kɛ kiya mbɛy kɛ. Bo pidya yo kɛ duku, ɛ bo gɔrɛ nde, misi púpu nɛdɔ.

³⁰ Botu bɛtɛ bɛ dɛkima kelɔ mɛsay kɛ kuka baka sanɲa nje te yi kwá lɔ yɔ. ɛ bo bɔ mɔnɔ landi bɛtɛ kɛ duku, kelɔ mɛmbɔlɛ nde, bo kɛ kɛ pidyɛ mɛyasi mɛtɛ yi keɛ nde, kuka tɛma kɛ kiya mbɛy kɛ. Mɛyasi mɛtɛ bɔ kɛ dɛyoy kuka. ³¹ ɛ Pol lɛpɛ nyɛ kum bɛsɔja, lɛpɔ sendi nyɛ bɛsɔja nde: «Iɲgɛ bomɔ baka tí dɛiyɛ kɛ mɔy kuka na, wunɛ tí jɔ na.» ³² Ndana, ɛ bɛsɔja pɛsɛ mɛkɔl mɛtɛ yi dɛkima biyɛ mɔnɔ landi kɛ tikɔ yo nde, yo

kwánɲ.

³³ Yite misi tí pa pupɔ na, ɛ Pol kombile lɛpɔ nyɛ bomɔ hɛnɛ nde, bo dɛyɛnangwɛ. ɛ nyɛ lɛpɛ nde: «Yo mɛ muka mɛtu kamɔ jɔ yini yi wunɛ dɛiyɛ nja kinɛ dɛyena, ladye ndi nde, pupɔ pán wɛyɛ kɛ. ³⁴ Ndana mi kɛ ngwɛta nɛ wunɛ nde, wunɛ dɛyɛnangwɛ kɛto jɔɲgwɛ dɛyun. Kɛto kɔ gbɛla nyinɔ to mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ kɛ njoka yun tí sanɲa na.»

³⁵ Kɛ nyɛ ma si lɛpɔ dɛtɛ kɛ, ɛ nyɛ bɔ mampa nyɛ Njambiyɛ wosoko kɛ misi mɛ bomɔ hɛnɛ nje leke yo kandɛ dɛyɛnate. ³⁶ ɛ bo hɛnɛ bɔ dɛti kwá dɛyena sendi. ³⁷ Wusɛ bɔ hɛnɛ bomɔ gɔmay yiba jɔ kamɔtan jɔ kaba jɔ yitan jɔ wɛtɛ kɛ mɔy kuka. ³⁸ Kɛ bomɔ ma si dɛyena yaka kɛ, ɛ bo soɲɛ mapi mɛdɛyɛ te yi bɔ kɛ mɔy kuka kɛ bɛtɛ kɛ maɲ kayɛ nɛ dɛtɔ te.

³⁹ Kɛ misi ma pupɔ kɛ, botu bɛtɛ bɛ dɛkima kelɔ mɛsay kɛ kuka baka tí duwɛ mɛnɛti mɛtɛ na. Yasi wɛtɛ, bo bɛɲɲa wɛtɛ bakwɛ nɛ mɛsɛy kɛtɛ. ɛ bo pɛsɛ nde, bo ta bɛɲɛ, simande bo yakama kelɔ nde, kuka kɛn kɛ nda mate. ⁴⁰ ɛ bo pɛsɛ mɛkɔl mɛ mɛyasi mɛtɛ yi keɛ nde, kuka tɛma kɛ kiya mbɛy kɛ tikɔ mɛyasi mɛtɛ kɛ mɔy duku, wunɲɛ nyangwɛ mɛyasi mɛtɛ yi yɛnsa dɛyoy kuka tɛdɛyɛ nje kɛ. ɛ bo kanɲ lambɔ te yi keɛ nde, pupɔ bɔɲ kuka kwá nɔ kɛ kɛnɲɛ kwey. Ndana, ɛ bo bɔ nje ngindi. ⁴¹ Yasi wɛtɛ, ɛ bo kɛ sangwa nɛ yinɲa kundu mɛsɛy kɛ sombu. ɛ yo keɛ nde, kuka ndáki womɛtɛ. Dɛyoy kuka kɔkila mɛnɛti kwá nda, ɛ mɛkumbo mɛnda kɛ nganɲi te, ɛ yo kandɛ posiyate, kɛto mɛkumbo bɔ dɛtinate. ⁴² Bɛsɔja kombila nde, bo ta si wo bɛjɔbɔ, ma mumɔ nje mɔkɔ kwá bombo. ⁴³ Yasi wɛtɛ, kum bɛsɔja kwadɛyɛ jɔɲgwɛ Pol. Dɛtɛ, ɛ nyɛ pɛtɛ bɛsɔja nde, bo tí kel yasi te yi bo kpoma kɛ na. ɛ nyɛ lɛpɛ nde, botu bɛtɛ bɛ duwɛ mɔku baka kánda balɔ kɛ duku mɔkɔ bɛndɔ ngindi, ⁴⁴ nɛ bukwe te bari bɛndi

mɛbɔm ho mɛpɛl mɛ kuka. Dete, ɛ bomo hɛnɛ bɛndɛ ɲgindi nɛ tɛ.

28

Pol kɛ sidɣɛ kɔn bomo kɛ Malta

¹ Kɛ wusɛ ma si bɛndɔ ɲgindi nɛ tɛ kɛ́, ɛ bo lɛpɛ nyɛ wusɛ ndɛ, dɪno kiringira te ndɛ Malta. ² Botu bɛtɛ bɛ dɪkima dɪyo kɛ kiringira te baka tedɣa ndɛ, bo kɛ kwadɣɛ wusɛ, ɛ bo bɪ wusɛ kimɔtɛ budyate. Bo jɔŋgwa dɪtɛ kwɔ jɛba wusɛ hɛnɛ ndɛ, wusɛ kɛn wɛtina, kɛto mbiyo bɔ kɛ no. Sendi, duku bɔ kɛ kwɔ budyate. ³ Pol kɛnja bo wukɛ nɛ mɛkaki nyɛ kɛ dɪtɛ, ɛ yeri punde kɛtɛ kɛto jɔŋ dɪtɛ, kwɛtɛ nyɛ kɛ bo nda tɛ. ⁴ Kɛ botu bɛ kiringira baka ma bɛɲɛ nyɔŋɛ nɛ kɛpɛlɛŋ kɛ bo nɛ kɛ́, ɛ bo lɛpɛ tandɛ yan ndɛ: «Mbam kɔ gbakasi mo wona bomo, kɛto kɔ bɛkɔ ndɛ, a jɔŋma kɛ duku, Njambiyɛ tɛ yi bo jɛba ndɛ Njambiyɛ mɛ kundɔkɔ kɔ tɪ jayɛ ndɛ, a kɛn nɛ jɔŋgwɛ dɣɛnɛ mbɔmbu na.» ⁵ ɛ Pol ɲgbanjɛ nyɔŋɛ bɛtɛ kɛ dɪtɛ kinɛ woko mɔno kwana yanɔ na. ⁶ Botu baka takima ndɛ, bo ta bɛɲɛ nyɛ kɛ ɲgalɔ ho balɔ gwe nɛ kutukulu. Ko dɛtɛ, bo ladɣa kɛ kɔŋtɛ dɛŋgɔ kinɛ bɛɲɛ yɪɲa bɛya yasi kɛ dɣa kɛ yotu nɛ na. ɛ bo sɛnjɛ mɛn lɛpɔ ndɛ, Pol wɛtɛ njambiyɛ.

⁷ Dɪno nyɔŋgwɛ mumɔ tɛ ɛ bɔ dɪyo nɛ kiringira tɛ kɔ bɔ ndɛ Publiyus, mɛnɛtɪ mɛnɛ bɔ kɛ kɛkɪtɛ womɛtɛ. A tedɣa ndɛ, a kɛ kwadɣɛ wusɛ, kwɔ bɪ wusɛ kimɔtɛ nyɛ wusɛ mbɛy jakɔ kɛ mɛtu yitati bakidɣɛ wusɛ kimɔtɛ budyate. ⁸ Sangwɛ wɛnɛ bɔ mɛtɪnɛŋgwɛ kɛ kɔno. Yotu nɛ bɔ kɛ lolɔ budyate. Sendi, a bɔ kɛ wɛndɛ nɛ mɛloku. ɛ Pol kɛ bɛɲɛ nyɛ ɲgwɛta nɛ Njambiyɛ kɛsɛ mɛbo kɛ yotu nɛ, ɛ kɔn nɛ siyɛ. ⁹ Kɛ kɔŋtɛ yɪnɔri, ɛ botu bɛ kɔn hɛnɛ bɛ bɔ kɛ kiringira baka nɛ sendi kɛ yi Pol. ɛ nyɛ sidɣɛ mɛkɔn man. ¹⁰ Bo bɔ nɛ jɛsɛ budyate suŋgwɛ nɛ wusɛ. ɛ bo nyɛ wusɛ mɛyasi mɛtɛ yi yakama kɛmɛ wusɛ kɛ kɛ ɲgimɔ kwɔŋgɛ su.

Pol kɛ dɣa kɛ Rom

¹¹ Wusɛ kwɔŋdɣa ɲgwɛndɛ yitati womɛtɛ, ɛ wusɛ nɛ kwɔ nɛ wɛtɛ kuka tɛ yi wokuna nɛ Aleksandiri kɛ́. Bo kwakima dɣoy kuka tɛ nɛ yekambiye wɛtɛ njambiyɛ ndɛ Diyoskur. Kuka tɛ kwɔŋdɣa ɲgimɔ abekata womɛtɛ. ¹² Wusɛ kwɔŋma kumɔ kɛ Sirakus, ɛ wusɛ ya mɛtu yitati womɛtɛ. ¹³ Wusɛ tɛmma womɛtɛ kwɔ nɛ duku gɔŋ nɛ gɔŋ kumɔ kɛ Regiyɔŋ. Misi pupɛ ɛ pupɔ wulɛ pulɔ nɛ njɛmbɔ kwɔ. ɛ wusɛ kɛlɛ ndi mɛtu yɪba kɛ nɛ kumɔ kɛ Pules. ¹⁴ Kɛ wusɛ ma kumɔ womɛtɛ kɛ́, ɛ wusɛ dolɛ baŋa bɛnjɔŋ busu. ɛ bo ɲgwɛta nɛ wusɛ ndɛ, wusɛ yɔki mɛtu yitan jɔ yɪba sinɛ bo. Yo dɛtɛ yi wusɛ kɔ no Rom. ¹⁵ Bɛnjɔŋ busu bɛ dɣɛ kɛ Rom baka wokuma ndɛ, wusɛ kɛ nɛ. ɛ bo tɛmɛ nɛ sangwa nɛ wusɛ kɛ mbɛy lumɔ tɛ yi bo jɛba ndɛ Apiyus kɛ́ nɛ kɛ mbɛy tɛ yi bo jɛba ndɛ Mɛtɪ yitati yi bɛjɛŋgwɛ kɛ́. Kɛ Pol ma bɛɲɛ bo kɛ́, ɛ nyɛ nyɛ Njambiyɛ wosoko, ɛ nyɛ bɪ dɛtɪ. ¹⁶ Kɛ wusɛ ma dɣa kɛ Rom kɛ́, ɛ bo tɪkɛ Pol ndɛ, a yɔki kɛ mbɛy tɛ yɛnɛ nyɛpɔ, tɪkɔ wɛtɛ soja ndɛ, a kɛ pɛmo nyɛ.

Pol kɛ lɛpɔ Kimɔ Tom kɛ Rom

¹⁷ Ya mɛtu yitati, ɛ Pol jɛba bɛtomba Beyudɛn. Kɛ bo ma si wesidɣa kɛ́, ɛ nyɛ bɪ lɛpi lɛpɔ ndɛ: «Wunɛ nɔŋ, gba mi tɪ kɛlɛ yɪɲa yanɔ suŋgwɛ nɛ kandɔ dɣusu ho lɛpina bɛyate nɛ mɛkɛlɛ mɛ bɛsaŋmbambo busu na. Ko bɛkɔ dɛtɛ, bo boŋma mi nyɛ kɛ jɔbo kɛ Yerusalem nɛ kɔŋɛ mi nyɛ botu bɛ Rom. ¹⁸ Kɛ botu bɛ Rom ma si diyɛ mi mɛdiyan kɛ́, ɛ bo diyɛ soŋɛ bo nɛ mi, kɛto bo tɪ dolɛ yɪɲa mɛjɔso kɛ pulɔ mbɛ yi yakama kɛlɔ ndɛ, mi sɔmbu sɔŋ kɛto tɛ na. ¹⁹ Ko bɛkɔ dɛtɛ, Beyudɛn sɛŋma, ɛ mi bɛɲɛ ndɛ, mi yɔkɔŋgwɛ bɪ lɛpi tɛ kɛ no kɛ mbɔmbu *Sesar. Mi yeti nɛ mɛtake tɛ yi lɛpina bɛyate nɛ kandɔ dɣɛmbɛ na. ²⁰ Yo kɛto lɛpi kɛ yi mi kwadɣa bɛɲɛ wunɛ, nɛ mi lɛpi nyɛ wunɛ.

Mi wotunate ndana ne kol sumba te yike jakime ndi kiya yasi te yi kando Isarayel be ne bibina temo kete ke.»
²¹ E bo lere nye nye nde: «Wuse ti biye yina mekana wule Yuda ke kasi yo na. Sendi, ke njoka beman busu, wete mumo ti pa nje yekidye ho lero yina beya yasi ne dino dyo na. ²² Yasi wete, wuse ke kwadye woko yasi te yi we take ke ke numbu yo ne nguru wo, keto wuse ke duwe nde, bomo ke lu dyambi sungwe ne njon botu bete ke membey hene.»

²³ Ndana, e bo pese yeso te yi bo ta sangwa kete ke nye Pol. Ke yeso te ma dya ke, e bomo budyate nje dolo nye ke tu te yi nye dikima ya kete ke. E nye lepina ke yasi te yi nye duwa ke kasi *Kando Njambiyee ke nye bo, nembe sendi to te. E nye ke mbombu lepina nye bo, sa nje nde, bo jaya meyasi mete yi bo woke ke kasi Yesus ke. A lepinama bengwe meyasi mete yi yo ketinate ke mekana me membonga mete yi Moyisi ketima ke ne ke mekana me botu be punja melipi me Njambiyee kande bemenmene kumo bekoko. ²⁴ Baŋa jayma melipi mete yi nye ba ke lero ke, ma baŋa ti jaye na. ²⁵ Bo ti nje be ngin wete na, dete e bo si wanja, yite Pol ma lero ndi leri wete nye bo nde: «Kimo Sisiŋ ba ne kale yi lepina kwandye ke numbu Esayi te mo punja melipi me Njambiyee nye besanmbambo bun nde: ²⁶ <Ken ke yi botu baka lero nde: Wune ta woko woko ne meto mun, ma ko wune ti biye to te na. Ne ta beŋe beŋa ne misi mun, ma ko wune ti duwe yasi te yi wune beŋe ke na, ²⁷ keto metemo me botu baka me ne biŋbili. Bo ne nguru wan ma difo meto man ne misi man. Bo kelma dete, ma misi man nje beŋe yasi, ma meto man nje woko pe, ma temo yan nje nembe meyasi, ma bo nje yensa temo, ma mi nje sidye kon yan.> ²⁸ Dete, wune dukwe nde, kasi jonŋwe te yike yi Njambiyee nye ndana ke, a njésikwe yo keto botu

bete be yeti Beyuden baka, yo bo ta biye to te.» [²⁹ Ke Pol ma lero dete ke, e Beyuden nye beya meso tande yan kwa no.]

³⁰ Pol kwandya sew yiba ne yim ke wete tu te yi nye dikima gbo gboko diyo te ke. A dikima bu bomo hene be dikima nje beŋe nye baka ne mesosa, ³¹ pele meyasi nye bo ke kasi *Kando Njambiyee, tedye sendi bo meyasi ke kasi Kumande Yesus Krist kine mono wo, kine mono menjangwe na.

Mekana mete yi Pol ketima kenje botu be Rom

Mekana mete yoko, yo Pol, mo tomun Yesus Krist kete yo.

Pol ke lepo ke moy mekana mete nde, Kimɔ Tom Njambiyɛ bɛɛna bomɔ hɛnɛ ke to mɛnɛti. Njambiyɛ yeti ke baɛe njoka bomɔ na. Nye Njambiyɛ Beyuden ko botu bɛte bɛ yeti Beyuden baɛa. Pol ke tedye sendi nde, bomɔ hɛnɛ botu bɛ mɛbeyɔ. Njambiyɛ pɛsi nde, mumɔ mɛ nɛ ngben ke mbombu wɛnɛ wulɛ ndi ke tikina temɔ te yi mo te tike ke yi Yesus kɛ. Pol ke kɛ mbombu yɛ tedye teri mumɔ te ɛ jadyɛ nɛ kɔkɔ kɔ.

Wuse yakama baɛe mekana maka ke mɛngabiye yitan jo wɛtɛ:

1. Bomɔ hɛnɛ jɔsidya ke mbombu Njambiyɛ (kumte 1-3).
2. Njambiyɛ pɛsi nde, mumɔ mɛ nɛ ngben ke mbombu wɛnɛ wulɛ ke tikina temɔ te yi nye no ke yi Yesus Krist kɛ (kumte 3-5).
3. Nge mumɔ bɛ saɛgwate bɛnɛ Krist ke soɛ nɛ ke womiya nɛ, Njambiyɛ ke pupudye mo te (kumte 6-8).
4. Kasi keskere temɔ te yi kando Isarayɛl (kumte 9-11).
5. Jongwe bekriten: Kelo meyasi yi nye Njambiyɛ luksa (kumte 12-15).
6. Mɛkwadya mɛ bekriten bɛɛnangwe nɛ nje te yin? (kumte 15-16).

¹ Yo mi Pol, bala Yesus Krist, Njambiyɛ jɛbama mi, nɛ mi bɛ mo tomun, toke mi nde, mi bɛki wɛnɛ, nɛ mi lɛpi Kimɔ Tom nɛ. ² A kpoma Kimɔ Tom te ke metu te yi mbombu nɛ nje botu bɛ punja mɛlɛpi mɛnɛ nda yi bo ketima ke pupuna mekana mɛnɛ kɛ. ³ Kimɔ Tom te lɛpi kasi Mɔno wɛnɛ, Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist. Ke teri te yi mumɔ, nye

nday Davit, ⁴ ma ke yi Sisiɛ, Njambiyɛ tedya nde, nye Mɔno wɛnɛ ke misi mɛ bomɔ hɛnɛ komɛ nye womiya nye ke njoka bɛmun, tonje sendi nye nɛ ngungudye kɛ. ⁵ A kwanma nɛ nye yɛ kelo ngikwa nɛ wuse, kenje wuse nda botu tomun ke mekando hɛnɛ, nɛ bo jay Kimɔ Tom, tiko temɔ ke yi Yesus Krist, nɛ dɛno dyenɛ bu luksa. ⁶ Wune sendi ke njoka botu bɛte. Njambiyɛ jɛbama wunɛ, nɛ wunɛ wokuna nɛ Yesus Krist. ⁷ Mi kɛti mekana maka kenje wunɛ botu bɛ Njambiyɛ hɛnɛ bɛ dɛye ke Rom baɛa. Njambiyɛ ke kwadyɛ wunɛ nɛ temɔ nɛ hɛnɛ. A jɛbama wunɛ, nɛ wunɛ bɛ botu bɛnɛ. Njambiyɛ Saɛgwɛ wusu nɛ Kumande Yesus Krist kɛl ngikwa nɛ wunɛ, nye sendi wunɛ tɛtɛ.

Temɔ Pol ke yotu bekriten bɛ Rom

⁸ Mi ke kande pa nye Njambiyɛ wombe wosoko keto yun hɛnɛ nɛ dɛno Yesus Krist, keto bo ke yekidyɛ nda yi wunɛ tike nɛ temɔ ke yi Njambiyɛ ke to mɛnɛti hɛnɛ. ⁹ Mi ke kelo Njambiyɛ mesay nɛ temɔ mbe hɛnɛ, peɛ Kimɔ Tom te yi bɛnɛ Mɔno wɛnɛ kɛ kɛ no. Njambiyɛ wombe ke duwe nde, yasi te yi mi lɛpɛ kɛ, gbakasi, yo nde, mi ke take wunɛ mɛngimo hɛnɛ komɛ mi ngwɛta nɛ nye kɛ. ¹⁰ Mɛngimo hɛnɛ komɛ mi ngwɛta nɛ Njambiyɛ kɛ, mi dɛya nye nde, nge nye kwadyɛ, a ma butɛ nje yey nye mi, nɛ mi kɛ bɛnɛ wunɛ. ¹¹ Temɔ mbe dɛke nɛ pɛpɛpɛ nde, mi kɛn bɛnɛ wunɛ, nɛ mi kwanɛdye yiɛa yasi te yi Kimɔ Sisiɛ nya mi kɛ nye wunɛ, nɛ wunɛ bɛ nɛ dɛti nɛ ngbingim. ¹² Ma yo nde, mi jɛki kɛ pɛ yun, nɛ wuse saɛgwa, baɛa ke nye bɛso dɛti, baɛa ke nye sendi bɛso dɛti. Yo ta wulɛ ndi ke kiya tikina temɔ te yi wuse hɛnɛ tike ke yi Njambiyɛ kɛ.

¹³ Wunɛ njɔn, mi dɛkima peso nde, mi ta kɛ bɛnɛ wunɛ wɛtɛ yeso. Mi yeti ke kwadyɛ nde, wunɛ ndɛkimangwe yo na. Ma yasi wɛtɛ, kumɔ ndana yiɛa meyasi ke diki

peto mi. Mi kwadɔya kɛ pɛ yun, nɛ mesay mɛmbɛ wum mɛmbumɔ kɛ njoka yun nda yi yo wumɛ nɔ sendi kɛ njoka yinɔ mɛkandɔ kɛ. ¹⁴ Yo nde, mi yâkanɔwɛ kɛ lɛpɔ Kimɔ Tom nyɛ botu bɛtɛ bɛ yeti Beyudɛn baka, kɛ lɛpɔ sendi nyɛ botu bɛtɛ bɛ yeti kɛ duwɛ jonɔwɛ baka. Mi yâkanɔwɛ kɛ lɛpɔ nyɛ botu bɛ duwɔ yasi, kɛ lɛpɔ sendi nyɛ botu bɛtɛ bɛ yeti kɛ duwɛ yaɔa baka. ¹⁵ Yo dɛtɛ, temɔ mɛbɛ dɛkɛ nɛ pɛpɛpɛ nde, mi kɛn kɛ lɛpɔ Kimɔ Tom te nyɛ wunɛ botu bɛtɛ bɛ dɛiyɛ sendi kɛ Rom baka. ¹⁶ Mi yeti nɛ njɔn lɛpina Kimɔ Tom na, keto yo ngunɔgudɔyɛ te yi Njambiyɛ jonɔwɛ nɛ botu bɛtɛ bɛ tikɛ temɔ kɛtɛ baka, Beyudɛn dɛn nje bɔ botu bɛtɛ bɛ yeti Beyudɛn baka. ¹⁷ Kimɔ Tom te kɛ tedɔyɛ nda yi Njambiyɛ kelɛ nde, mumɔ bɛki nɛ ngbɛn kɛ mbɔmbu wɛnɛ kɛ. Mumɔ bɛki nɛ ngbɛn kɛ mbɔmbu Njambiyɛ ndi nɛ nje tikina temɔ kɛ yɛnɛ. Yo nda yi yo kɛtinate kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ nde: <Mɔ te yi Njambiyɛ si pɛsɔ nde, a mɛ nɛ ngbɛn kɛ mbɔmbu wɛnɛ kɔ ta jɔ ndi nɛ nje tikina temɔ te yi nyɛ tikɛ kɛ yɛnɛ kɛ.>

Bomɔ hɛnɛ nɛ mɛjɔsɔ kɛ

mbɔmbu Njambiyɛ

¹⁸ Njambiyɛ kɛ tedɔyɛ ngambi nɛ wulɛ kɛ dɔyɔbɔ sunɔwɛ nɛ bomɔ hɛnɛ te bɛ payɛ nyɛ, kelɔ kwalɔ kɔtu mɛkele hɛnɛ yɛ mɛbasɔ nɛ gbakasi baka. ¹⁹ Njambiyɛ kelma dɛtɛ, keto bomɔ yakama duwɛ nde, a kɛtɛ, keto mɛyasi mɛtɛ yi tedɔyɛ dɛtɛ kɛ kɛ bɛnɔ nɛ lonɔ lonɔ kɛ misi man, keto a sima tedɔyɛ bɔ yo. ²⁰ Gbate, mumɔ ti yaka bɛnɛ Njambiyɛ nɛ misi na. Ma kɔ dɛtɛ, bomɔ kɛ kanɛ misi bɛnɛ nɛ mɛyasi mɛtɛ yi nyɛ kusuma kɛ ngimɔ te yi nyɛ kusuma nɛ mbokɔ kɛ. Bɔ kɛ bɛnɛ nɛ nje te yite nde, a nɛ ngunɔgudɔyɛ te yi dɛiyɛ kpo nɛ kpo, bɛnɛ sendi nde, nyɛ kɛtɛ gbate. Dɛtɛ, kinɛ mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ yakama lɛpɔ nde, a kinɛ mɛjɔsɔ na, ²¹ keto bɔ ma duwɛ

dukwɛ nde, Njambiyɛ kɛtɛ, ɛ bɔ yɔkwɛ dɛiyɔ kinɛ sombile nyɛ nda yi bɔ yâkanɔwɛ kelɔ nɛ Njambiyɛ kɛ na. Bɔ tɛ nyɛ nyɛ wosoko na. Mɛtake man kpalma nje kɛ ndi kɛ lem mɛyasi. Dɛyanɔ kpalma nje dɛuwɛ kɛ mɛtemɔ man, ɛ yitil nje namɔ yo nɛ pitik. ²² Bɔ dɛkima dɛunɔwɛ bɛti take nde, bɔ botu bɛ dɛyanɔ, ase nde, bɔ kpalma nje bɛ bɛlem. ²³ Nɛ nde, bɔ sɔmbila mɛluksa mɛ Njambiyɛ te ɛ ti gwáki kɔ, bɔ kpalma tiko yite nɛ nyɛk kpalɔ kelɔ yekambiyɛ mumɔ te ɛ gwe kɔ kanɔ yo. Bɔ kelma yekambiyɛ bɛnɔn nɛ yi gbɛla bɛnyamɔ nɛ yi bɛnyamɔ bɛtɛ bɛ dɛlma dɛlmanɔwɛ baka kanɔ sendi yo.

²⁴ Yo keto te yite yi Njambiyɛ kinma nɛ bɔ kelɔ nde, bɔ nyɛki bɔ kɛ kelna mɛkele mɛ mɛmi bɛnɔwɛ bɛya mɛwɔbɔ mɛ temɔ yan, nɛ bɔ nɛ nguru wan wunɔwɛ yotu yan. ²⁵ Bɔ kpalma tiko gbakasi te yi Njambiyɛ punja nyɛ mumɔ kɛ, nyɛ bɔ kɛ ja. Bɔ kpalma kanɔ kelɔ mɛsay nyɛ mɛyasi mɛtɛ yi nyɛ kusuma kɛ, tiko nyɛ, mɔ te ɛ kusuma yo kɔ. Ma yo nyɛ yi bomɔ yâkanɔwɛ lukse kpo nɛ kpo, *amen.

²⁶ Yo keto te yite yi Njambiyɛ kinma bɔ kelɔ nde, bɔ bɛki nɛ bɛya mɛwɔbɔ mɛtɛ yi wunɔwɛ nɛ yotu yan. Yori nɛ nde, boma dɛiyɛ bɛnɛ bɛmbam nda yi Njambiyɛ kombila kɛ, boma nɛ boma mɛ kpalɔ dɛiyɔ tandɛ yan. ²⁷ Dɛtɛ sendi, bɛmbam tikima dɛiyɔ mbam bɛnɛ nyari nda yi Njambiyɛ kombila kɛ, ɛ konɔwɛ nyinɛ bɔ yotu, bɛmbam nɛ bɛmbam mɛ kpalɔ dɛiyɔ tandɛ yan kelɔ yasi te yi nyɛ njɔn tandɛ yan bɛmbam. Bɔ sanɔwama nɛ pɔnsi kɛ yotu yan yi yakama nɛ bɔ bɛnɔwɛ yasi te yi bɔ kelma yɛ jatidɔyɛ kol kɛ bɛya nje.

²⁸ Ma nda yi bɔ tɛ kwadɔyɛ duwɛ Njambiyɛ kɛ, ɛ Njambiyɛ kinɛ bɔ kelɔ nde, dɛyanɔ dɛyan bɛki kɔtute yɛ kelɔ nɛ yasi te yi mumɔ ti yaka kelɔ na. ²⁹ Temɔ yan tondunate nɛ kwalɔ kɔtu mɛkele hɛnɛ nɛ kwalɔ

beya yasi hene. Yo sendi ton-
dunate ne kwalɔ nyena temɔ hene
ke meyasi me meneti nje bɔ kwalɔ
likisi hene. Bo ne nyanɔwe temɔ
budɔyate. Metake mete yi wona
bomɔ sima tondɔ sendi ke temɔ yan.
Dyanɔ te yi metandɔ nɛ yi masebila
nɛ yi sosɔ sima tondɔ sendi dete
ke temɔ yan. Bo botu be sokwa
numbu, ³⁰ botu be kutu nɛ botu
be paye Njambiyɛ. Bo botu be
janji nɛ botu be mbenɔ. Bo botu
be bendidye yotu ne gbɛlate. Bo
sendi be mbendɔ be kusuna jonja
beya mɛɔfyanɔ yɛ kelɔ ne beya yasi.
Bo bonɔ be mbandɔ sunɔwe ne
besanɔwe ban nɛ benyanɔwe ban.
³¹ Bo kine dyanɔ na. Bo ti tonjukwe
meyasi mete yi bo si kpo kɛ na. Bo
kine mekwadɔya ke temɔ na, bo ti
gwaki ngwete besɔ na. ³² Bo ke
duwe dukwe nde, botu bete be kele
njel mekele nda yite baka yakanɔwe
sanɔwa ne son. Ko dete, bo ke
kɛ mbombu yɛ kelɔ njel mekele nda
yite. Ma yeti ndi nde, bo ke kelɔ
mekele mete na, yasi wete, bo ke
tongidye jaye sendi botu bete be
kele beya mekele mete baka.

2

Kasi pesina josi

¹ Ma dete, we mɔ te ε jose besɔ
kɔ, ko we bɛki nda, we ti yaka lepɔ
nde, we kine mejosɔ na, keto we ke
jose besɔ, kpalo nje kelɔ ndi kiya
meyasi mete yi bo kele kɛ. Dete,
we ne nguru wɔ ke kelɔ nde, lepi
bal ke to yɔ. ² Ma wuse ke duwe
nde, Njambiyɛ jɔsa botu bete be kele
dete baka ne to te ne ngben. ³ We
mɔ te ε jose botu bete be kele dete,
kpalo kelɔ ndi nda bo kɔ, 'we taka
ka nde, we ta diyɔ ke josi Njambiyɛ?
⁴ Yite nde, 'we yɛlkwe Njambiyɛ keto
nyanɔwe ngikwa te yi nye kele ne
we kɛ? 'We yɛlkwe sendi nye, keto
a ke gbiso we? 'We yɛlkwe ka
nye, keto a ti ponsa we nedɔ na?
'We yeti ke duwe nde, Njambiyɛ kɛl
ngikwa ne we dete, nɛ we yensa

temɔ na? ⁵ Ma temɔ yɔ ne keskere,
yo ti yaka senjɔ na, dete we ke kelɔ
nde, Njambiyɛ woku ngambi ne we
kwa to te kumɔ ke yesɔ te yi njon
ne ta tusiye kɛ. Yo ta be yesɔ te yi nye
ta tedye nde, a jɔsa yasi ne ngben.
⁶ Njambiyɛ ta nye mumɔ hene sol
benɔwe mekele mene. ⁷ Baɔa bomɔ
ke kelɔ tin te yi kelɔ kimɔ yasi, sa nje
te yi be ne meluksa me Njambiyɛ.
Bo san sendi nde, Njambiyɛ tondu
bo, nye bo jonɔwe te yi kine njena
na. A ta nye bo jonɔwe te yi kpo
ne kpo. ⁸ Ma yasi wete, ke yi botu
bete be lu dɔyambi ne nye benɔ
gbakasi kutudɔya kpalo benɔwe kɔtu
mekele baka, Njambiyɛ ta tedye
kwana temɔ nɛ nyanɔwe ngambi ne
sunɔwe ne bo. ⁹ A ta tedye nyanɔwe
mebonɛ nye mumɔ hene ε kele beya
yasi kɔ, mɔ te ta gwe wɔ ngwanɔwa.
Yo ta be din Beyuden nje bɔ botu
bete be yeti Beyuden baka. ¹⁰ Ma
yasi wete, a ta lukse tondɔ nye tete
nye mumɔ hene ε kele kimɔ yasi kɔ.
Yo ta be din Beyuden nje bɔ botu
bete be yeti Beyuden baka, ¹¹ keto
Njambiyɛ yeti ke gwe mberi misi
mumɔ na.

¹² Bomɔ hene be kele beya yasi
kine pa duwe membonga me Njam-
biye te yi Moyisi ketima kɛ ta gwe
yabile, keto beya yasi te yi bo
kelma kɛ, yeti keto bo ti duwe
membonga mete na. Yasi wete,
bomɔ hene te be si duwe membonga
mete nje kelɔ beya yasi baka, Njam-
biye ta jose bo benɔwe membonga
mete. ¹³ Yo nde, Njambiyɛ ti
pɛsi nde, mumɔ me ne ngben ke
mbombu wene, nge nye si woko
ndi membonga woko na. Yasi wete,
yo mɔ te ε woke kelɔ yasi te yi
membonga lepɛ kɛ, yo mbete yi
Njambiyɛ ta pesɔ nde, a me ne
ngben ke mbombu wene. ¹⁴ Botu
bete be yeti Beyuden baka yeti ke
duwe membonga mete yi Moyisi
ketima kɛ na. Ma nge bo ne
nguru wan diki kelɔ meyasi mete yi
membonga lepɛ kɛ, yo tedɔya komete

nde, temo yan ke diki tedye bo nde, bo kel dete, ko beko nde, bo yeti ke duwe membonga mete na. ¹⁵ Nge bo kele dete, bo ke tedye nde, Njambiyε nya dyanε meyasi mete yi membonga diyε nde, mumε kel kε ke moy metemo man. Temo yan ke tedye dete, sendi metake man ke diki ndeye bo ho tondo bo beɲgwe yasi te yi bo kele kε. ¹⁶ Meyasi mete yi diyε muka soɖyate ke jɔngwe bomε kε ta pundo puyε ke yeso te yi Njambiyε ta kwa ne Krist Yesus yi jɔse ne bo kε. Kimε Tom te yi mi pele kε ke lepε dete.

Kasi teri Beyuden

¹⁷ Ma we ke lepε nde, we Beyuden, we ne dibina temo nde, yanε tε kelo we na, keto we ke duwe membonga me Njambiyε. We ke dɔngwe beti nde, Njambiyε, nye kpa Njambiyε wo. ¹⁸ Ma nduku, 'we ke duwe yasi te yi Njambiyε kwadyε kε? We ke kobile duwe sendi nembina faɲ kimε yasi te yi we yakanɲwe kelo kε, keto membonga tedya we yo. ¹⁹ Ke yo, we lepε nde, we mo te ε nɲbɔse botu bete be ne dibina misi baka, we mo te ε paniyε puyε nye baka be ke moy yitil baka. ²⁰ We lepε sendi nde, we mo tedya yasi nye botu bete be kine dyanε baka, lepε nde, we mo tedya yasi nye botu bete be nda beɲgbanda baka. We lepε dete, keto we ke duwe membonga, duwe meyasi hene ne gbakasi te yi diyε ke moy membonga mete kε. ²¹ We mo te ε tedye besε yasi ko, ma nge ba yi we ti tedya sendi yotu yo yasi te kε? We mo te ε pele nde, mumε ti gubu ko, ma nge ba yi we nje gubo sendi kε? ²² We mo te ε pele nde, mumε ti kel wanja ko, ma nge ba yi we nje kelo sendi wanja kε? We mo te ε bene baɲa beɲjambiyε ko, ma nge ba yi we nje nyiɲe membanjo man bu meyasi mete yi wokuna ne bo kε? ²³ We mo te ε dɔngwe beti keto duwa membonga me Njambiyε ko, ma we ke kpalo wunɲwe diɲo Njambiyε, keto we

ke yangile membonga mene. ²⁴ Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: <Botu bete be yeti Beyuden baka ke lepε lepε gbutu sunɲwe ne Njambiyε keto yun.>

²⁵ Ma nge we kele meyasi mete yi membonga lepε kε, yite pesina yotu yo yi bembam yi bo pesima kε ta kame we. Yasi wete, nge we nje yangile membonga, komete, yo me nda bo ti pese we na. ²⁶ Ma nge mo te yi bo ti pese nye ko kele meyasi mete yi membonga lepε kε, 'wune taka ka nde, Njambiyε ti yaka jaye nye nda mo te yi bo sima peso ko na? ²⁷ We, mono Beyuden ke duwe membonga mete yi Moyisi ketima kε kumo njena. Bo pesima sendi we, ma we ke kpalo yangile membonga mete. Ma nge mo kando te yi bo ti pesi bo baka kpalo kelo yasi te yi membonga mete lepε kε, 'we taka nde, a ti peso josi yo na? ²⁸ Yeti yasi te yi mumε beɲε beɲa ke misi kε tedye nde, mo te faɲ mono Beyuden na. Sendi, yeti yasi te yi mumε beɲε beɲa ke yotu mumε kε tedye nde, yite faɲ pesina mbam na. ²⁹ Ma bo dukwe faɲ mono Beyuden ke yasi te yi wule ke moy temo ne kε. Faɲ pesina mbam, yo mesay mete yi Kimε Sisij kele ke temo mumε kε, yeti membonga mete yi mumε kete keto kε kele mesay mete na. Yo njel faɲ mono Beyuden te mbete be ne meluksa. Meluksa mete yite wula ke yi Njambiyε, yeti ke yi bomε na.

3

¹ 'Ma dete, mo Beyuden kwan mo te ε yeti Beyuden ko ke nge? 'Sendi, mepesina mete yi Beyuden kele kε kama bo ke nge? ² Ma meyasi menori hene yi ba kpa meyasi ke menje hene ke yan. Bosa yasi, yo nde, Njambiyε bonma melēpi mene kanε nye bo. ³ He ta lepε ba ndana ne nge? Nge be nde, baɲa ke njoka yan ti tike temo ke melēpi mete yi Njambiyε lepima kε, 'Njambiyε ma diyε kine tonje meyasi mete yi nye

sima kpo ké? ⁴ Ko mbet na. Bomo hene dúkwé nde, Njambiyé lépi ndi gbakasi, ma mumo hene lépi ndi ja. Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyé nde: <Bomo dúkwé nde, we Njambiyé, we lépi ndi gbakasi ke meyasi mete yi we lepe ké. Sendi, nge wúne bomo teme ke josi, we ta kabo lepi.>

⁵ Ma kotu mekele mete yi wuse kele ké ke tedye nde, Njambiyé ne ngben. Ma dte, he yakama lepo ne nge? 'He kina lépi nde, Njambiyé kél meyasi kotute kome nye punje ngambi ne tedye wuse mebone ké na? Ma mi ke lepina dte nda yi bomo yakama lepina ké. ⁶ Yasi wete, ko yo yeti dte na. 'Ma nge Njambiyé kele kotu mekele, a má nje kelo nan yí peso ne josi botu be meneti maka?

⁷ Sendi, ja te yi mi kele ké ke kpalo kelo nde, Njambiyé tédya ne sanjan kwá to te nde, nye ne ngben. Yo ke kelo nde, meluksa mene púndu puye. 'Ma dte, a ta jose mi nde, mi mo mebeyo keto nge? ⁸ Nge be nde, meyasi kelnangwe dte, 'yite he kina lepi nde: <He kél beya meyasi, né kimó meyasi nje pundu kete na? Baña bomo ke díki peso lepi nye ke numbu su nde, wuse ke díki lepo njel mélépi mete yite. Lepi ta balo ke to yan, bo má sangwa ne mebone mete yi yakama ne bo ké.

Bomo hene kelma mebeyo

⁹ 'He ta nje lepo ba ndana nde nge? 'Wuse Beyuden kwá ka beso bomo? Ko na, keto he sima si tedye nde, ko Beyuden ko botu bete be yeti Beyuden baka, mebeyo ke namo bo hene. ¹⁰ Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyé nde: <Kine mumo wete ne wete e kele yasi ne ngben na, ko wete. ¹¹ Kine mo te e ne dyanó na. Kine mo te e sa nje te yi duwe Njambiyé na. ¹² Bo hene sima jató ke beya nje. Ko bo yeti ne dte te yi kelo yija yan na. Kine wete ne wete ke njoka yan ke kelo kimó yasi

na, ko wete. ¹³ Ngongele yan ke bonna ne bonson te yi diyé nyase ké. Medyem man, yo yí sebila bomo. Mada benyone ke nji medyem man. ¹⁴ Numbu yan tonduma ne mekita nè mélépi mete yi lu mumo ke temo nda soru kubu. ¹⁵ Bo nedo te yi kè punje mekiyo. ¹⁶ Bo ke bekidye bomo tikó bo ke mebone ke mbey hene te yi bo kwá kete. ¹⁷ Bo yeti ke duwe nje te yi nye mumo tete ké na. ¹⁸ Kambina Njambiyé yeti ne mbet ke dyanó dyan na.> ¹⁹ He duwa nde, yasi hene te yi membonga lepe ké, yo lépi ndi nye botu bete yi membonga mete njá keto yan baka, né bomo hene díbi numbu, né botu be meneti maka hene duwe nde, bo ne mejoso ke mbombu Njambiyé, ²⁰ keto Njambiyé ti pési nde, mumo me ne ngben ke mbombu wene, keto kelna meyasi mete yi membonga lepe ké na. Keto siya yasi te yi membonga kele, yo ndi tedya mumo mebeyo mene.

Nje te yi Njambiyé jongwe

ne mumo ké

²¹ Ma ndana Njambiyé ke tedye wuse nda yi nye pese nde, mumo yakama be ne ngben ke mbombu wene kine kwá ne nje membonga na. Membonga mete yi Moyisi ketima ké nè botu be punja mélépi me Njambiyé njá lepo sendi dte. ²² E nde, Njambiyé pési nde, mumo me ne ngben ke mbombu wene ne nje tikina temo ke yi Yesus Krist. Njambiyé kél dte ne bomo hene te be tike temo ke yi Yesus baka, keto a yeti ke nembé njoka bomo na. ²³ Yo nde, bomo hene kelma mebeyo, e Njambiyé sonje meluksa mene ke yotu yan. ²⁴ Ma Njambiyé ne ngikwa, dte a pesima nde, bo me ndana ne ngben ke mbombu wene ne gbelate. A kelma dte ne nje mekolna mete yi Krist Yesus njá nje kolo ne bo ké. ²⁵⁻²⁶ Njambiyé tokuma Yesus yi nye ne sadaka, na gwe punje mekiyo mene yí sonje ne ngambi Njambiyé ke mebeyo mete

yi bomo kelma ké. Njambye sɔŋa ŋgambi ne dete ke yi botu bete be tike temo ke yi Yesus Krist baka, né bo be ne te. A kwadya tedye ne nje te yite nde, nye ne ŋben, keto a gbisimama kine tedye bomo mebɔne ke beya meyasi mete yi bo kelma mbombu ké na. Ma ke ŋgimo te yoko ndana, a ke tedye bomo nde, nye ne ŋben. A ke kwadye diyɔ ndi ne ŋben, pɛso sendi nde, baka hene be tike temo ke yi Yesus baka me ne ŋben ke mbombu wene.

²⁷ Ma to yasi te yi mumo ta bendidye ne yotu kete ké ba we? Kine yaŋa wete ne wete na. Keto ŋge? 'Keto kelna yiŋa kimo mekele? Ko na. Yasi wete, yo ndi keto tikina temo ke yi Yesus, yeti keto kelna meyasi mete yi membonga lɛpe ké na. ²⁸ Keto wuse ke take gbate nde, Njambye pési nde, mumo me ne ŋben ke mbombu wene keto tikina temo ke yi Yesus, yeti keto kelna yasi te yi membonga lɛpe ké na. ²⁹ 'Yite nde, Njambye ndi Njambye Beyuden siye? 'Nye yeti sendi Njambye te yi yiŋa mekando na? I gbate, nye Njambye te yi yiŋa mekando sendi, ³⁰ keto Njambye ndi wete ne wete. Yo ndi nye nyepo sendi ta pɛso nde nɛ botu bete be pesina nɛ baka be ti pɛsinangwe baka ta be ne ŋben ke mbombu wene ne nje tikina temo ke yi Yesus Krist. ³¹ Yike yi wuse lɛpe ké, 'wuse lépi ka nde, wuse lɛn membonga me Njambye keto tikina temo ke yi Yesus? Ja, yeti dete na! Wuse ke kpalɔ lɛpo nde, membonga ne kpasa misi mesay mete yi nye kele ké.

4

Kasi tikina temo te yi Abaraham

¹ Ma he ta lɛpo nde ŋge ke kasi sanmbambo wusu Abaraham? A kwedyama ba yasi te nda ke teri te yi mumo? ² Njambye má pesi nde, Abaraham me ne ŋben ke mbombu wene wule ke yiŋa mekele mete yi nye kelma ké, ma nye

yakama bendidye yotu. Ma ke mbombu Njambye, yiŋa yasi te yi nye yakama bendidye yotu keto te yeti na. ³ Mekana me Njambye lépi nde ŋge? Yo lépi nde: <Abaraham tikima temo ke yi Njambye, e Njambye lɛpe ke yite nde, a me ne ŋben ke mbombu wene.> ⁴ Yo nde, ŋge mumo kele mesay, a yakanɔwe be ne sol ke mesay mete. Ke yite, bo ti nyéki nye yo nyeko ne gbelate na. Yo yasi te yi bo yakanɔwe nye nye. ⁵ Ma ŋge mumo ti kele yiŋa mesay dete na, ŋge nye kpalɔ tiko temo ke yi Njambye, nye e pɛse nde, mo mebeyo yakama be ne ŋben ke mbombu wene ko, komete, Njambye má lɛpo nde, mo te me ne ŋben ke mbombu wene keto tikina temo te yite. ⁶ Yo dete sendi yi Davit ke lɛpo nde, mo te e Njambye lɛpe nde, a me ne ŋben ke mbombu wene kine pa diye nde, a pân pa kelo yiŋa kimo mekele ko ne mesosa. ⁷ Davit ke lɛpo nde: <Botu bete be Njambye tikima meɔso man ne ŋgwete sɔŋe mebeyo man baka ne mesosa. ⁸ Mo te e Baba Mboko yeti ke lɛpo se kasi mebeyo mene ko ne mesosa.>

⁹ 'Mesosa mete béna ka ndi botu bete be pesina baka? 'Ho yo béna sendi botu bete be ti pɛsinangwe baka? Keto ke yi Abaraham, he kasima nde, Njambye lɛpima nde, a me ne ŋben ke mbombu wene keto tikina temo te yi nye tikima ke yene ké. ¹⁰ Ke yi Njambye lɛpima nde, Abaraham me ne ŋben ke mbombu wene ké, 'yite a ma pesina ho a ti pa pesina na? Ke ŋgimo te yite a ba ndi dete, ko a ti pa pesina na. ¹¹ Ke kɔŋte yey, e Njambye lɛpe nye nye nde, a pɛsinangwe yí tedye nde, nye Njambye pesima nde, a me ne ŋben ke mbombu wene. A pesima nde, Abaraham me ne ŋben ke mbombu wene keto tikina temo te yi nye tikima ke yene ké, yite a ti pa pesina na. Dete, Abaraham nja nje be sangwe ne bomo hene be tike temo ke yi Njambye, ko botu bete

be ti p̄sinangwe baka. Dete, Njam-biye ta lep̄o nde, bo me ne ngben̄ ke mbombu wene. ¹² Abaraham sendi sangwe ne botu bete be p̄sina baka, yeti keto gbela m̄ep̄sina mete yi beɲna ndi ke yotu k̄e na, nye sangwe ne baka be tike sendi tem̄o ke yi Njambiye k̄e n̄o mbombu nda yi nye kelma ke ngim̄o te yi nye t̄i pa p̄sina k̄e.

¹³ Ma Njambiye kpoma nye Abaraham nde, a ta kan̄e men̄eti maka nye nye bene benday bene. Yi Njambiye kpoma dete k̄e, yeti keto Abaraham kelma yiɲa yasi te yi membon̄ga m̄ene lep̄e k̄e na. Yo nde, a lep̄ima nde, Abaraham me ne ngben̄ ke mbombu wene keto tikina tem̄o te yi nye tikima ke yene k̄e. ¹⁴ Má beki ndi nde, m̄eyasi mete yi Njambiye bakid̄ye tike botu bene k̄e beɲna ndi botu bete be kele yasi te yi membon̄ga lep̄e k̄e, ma tikina tem̄o te yi bom̄o tike ke yi Njambiye k̄e gb̄elate. Sendi, ma yasi te yi Njambiye kpoma k̄e t̄i kelna se na. ¹⁵ Ma membon̄ga k̄el nde, Njambiye w̄oku ngambi sungwe ne bom̄o, keto bo yeti ke beɲgwe yo na. N̄ge be nde, membon̄ga yeti na, yite kasi yanḡila te yeti sendi na. ¹⁶ Dete, yasi te yi Njambiye bakid̄ye tike botu bene k̄e, a kp̄oku yo nye botu bete be tike tem̄o ke yene baka, na nye bo yo ne gb̄elate, né benday be Abaraham hene be n̄o, yeti ndi keto baka yi membon̄ga n̄ja ndi keto yan bepo na, yo sendi keto baka be tike ndi tem̄o ke yene nda yi Abaraham te sangwe wusu hene kelma k̄e. ¹⁷ Yo nda yi yo ketinate ke m̄ekana me Njambiye nde: <Mi tembid̄ya we, né we be sangwe ne bud̄ya m̄ekand̄o.> Abaraham, nye sangwe wusu ke mbombu Njambiye te yi nye tikima tem̄o ke yene k̄o. Njambiye te, nye Njambiye te e kele nde, bemuɲ yokwe be ne jon̄ k̄o. Yo nye kuse sendi m̄eyasi mete yi ti be kwey kete k̄e. ¹⁸ Abaraham tikima tem̄o ke yi Njambiye, be ne

bibina tem̄o ke yasi te yi mum̄o ti yaka be se ne bibina tem̄o nde, yo yakama kelna k̄e. Dete, e nye nje be sangwe ne bud̄ya m̄ekand̄o nda yi Njambiye ma lépi nye nye k̄e. Njam-biye lep̄ima nye nye nde: <Benday bo ta be bud̄yate nda besis̄o be dyob̄o.> ¹⁹ Ke ngim̄o te yite m̄esew me Abaraham me k̄e nda gom̄ay. A beɲma nde, yotu ne ma dugb̄o, beɲe sendi dete ke yi Sara nde, ngim̄o jariki sima kw̄a. Ma ko dete, Abaraham t̄i teke ke tikina tem̄o te yi nye tikima ke yi Njambiye k̄e na. ²⁰ Yasi wete, a ka mbombu yí tiko tem̄o ke yi Njambiye kine nye meso ke yasi te yi Njambiye kpoma nye nye k̄e na. Njambiye nya nye deti ke tikina tem̄o te yi nye tikima ke yene k̄e, e nye lukse Njambiye. ²¹ A duw̄a gbate nde, Njambiye ne deti te yi ton̄je yasi te yi nye si kpo k̄e. ²² Yo keto Abaraham tikima tem̄o dete, e Njambiye lep̄e nde, a me ne ngben̄ ke mbombu wene. ²³ Yo ketinate ke m̄ekana me Njambiye nde: <Njambiye lep̄ima nde, a me ne ngben̄ ke mbombu wene.> Yi bo ketima dete k̄e, yo yeti ndi keto Abaraham nyep̄o na, ²⁴ yo sendi keto su, wuse botu bete be tike tem̄o ke yi Njambiye te e womiya Nyangwe Kumande wusu Yesu son̄e ke njoka bemuɲ k̄o. Njambiye ta lep̄o sendi nde, wuse me ne ngben̄ ke mbombu wene. ²⁵ A kan̄ma nye nye bom̄o nde, bo w̄oku nye keto beya mekele musu. E nye nje womiye nye, né wuse nje be ne ngben̄ ke mbombu wene.

5

Wuse me ne te sine be Njambiye

¹ Dete, Njambiye p̄sima nde, wuse me ne ngben̄ ke mbombu wene keto tikina tem̄o te yi wuse tike ke yene k̄e. Ma dete, wuse me ndana ne te sine be Njambiye ne nje Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist. ² Yo nye bute nje nye wuse bu wuse k̄e n̄o ke yi Njambiye, na kel kim̄o yasi ne wuse, keto wuse

ke tiko temo ke yi Yesus. Wuse me diyo ndana ne ngbingim ke moy ngikwa te yi Njambiyε kele ne wuse ke. Wuse ke sosa, keto wuse ne bibina temo nde, wuse ta be sendi ne meluksa me Njambiyε. ³ Wuse ti sosangwe ndi keto te yite nyepo na. Yasi wete, ko ke moy mebone wuse ke sosa sendi, keto he duwa nde, mebone ke kame wuse, ne wuse be ne tin te yi gbiso meyasi. ⁴ Kelna tin ke kame wuse, ne wuse sum kol ke mebobilan. Ma sumna kol ke mebobilan ke kame wuse, ne wuse be ne bibina temo ke yi Njambiyε. ⁵ Yo nde, nge wuse be ne bibina temo dete ke yi Njambiyε, wuse ti biye soso mewuru na, keto a sima si tonje mekwadya mene ke moy metemo musu ne nje Kimo Sisin te yi nye nya wuse ke.

⁶ Yo nde, mbombu ke ngimo te yi wuse ti be ne deti te yi kelo yina kimo yasi, *Krist nja nje gwe keto su botu be mebeyo ke ngimo te yi Njambiyε pesima ke. ⁷ Ko nde, mumo johonangwe ne ngben ke meneti, yo sulnate nde, wete mumo jaya son keto ne. Ma nge mumo be ne kpeskere, wete mumo yakama jaye son yari keto ne. ⁸ Ma Njambiyε ke tedye ne nye wuse nde, a kwadya wuse, keto Krist nja gwe keto su pinjo te yi wuse ba ndi botu be mebeyo ke. ⁹ Ma nge be nde, ne nje mekiyo mene Njambiyε pesima nde, wuse me ne ngben ke mbombu wene, 'sungwa ne jongwa su? 'A ta diyo kine jongwe ka wuse kamba ne ngambi Njambiyε na? ¹⁰ Yo nde, mbombu wuse ba bependo be Njambiyε. Ma ndana Njambiyε nja jangwe njoka ne sine bo ne nje son Monō wene. Ma nge be nde, Njambiyε nja jangwe njoka su dete, 'sungwa ne jongwa su? 'A kina jongwe gba wuse sendi keto Monō wene ne jon na? ¹¹ Ma yeti ndi meyasi mete yite siye na. Yasi wete, wuse ndana ne mesosa ne Njambiyε, keto a kwanma ne nje Kumande wusu Yesus Krist yi jangwe ne njoka

ne sine bo.

Njoka Adam ne Yesus Krist

¹² Dete, nda yi mebeyo nyinma ke to meneti ne nje mumo wete, nda mebeyo kelma nde, mumo sombu son, dete son nja nje nyanja ne bomō hene, keto bo hene kelma mebeyo... ¹³ Yo nde, mebeyo ba ke to meneti pinjo te yi Njambiyε ti pa nye Moyisi membonga na. Ma ke ngimo te yi membonga mete ti be kete ke, Njambiyε ti ba mebeyo me bomō na. ¹⁴ Ko dete, kande ke ngimo Adam kumo ke Moyisi son namma bomō, ko nde, bomō hene ti kele beya yasi yangile mbonga nda yi Adam kelma ke na. Jongwe Adam ke kande tedye wuse kwalō mbanamō te e ta duwe nje ko. ¹⁵ Yasi wete, yangila mbonga te yi Adam kelma ke ne ngikwa te yi Njambiyε kelma ne wuse ke yeti wete na. Yo gbate nde, ndi keto yangila mbonga wete yi mumo wete kelma ke, bomō budyate nja sombo son kete. Ma yasi wete, ngikwa te yi Njambiyε nja nje kelo ne bomō ke nja kwa to te hene. A nya sendi bomō mekombila ne gbelate kwa to te ne nje mumo wete, Yesus Krist. ¹⁶ Ma beya yasi te yi mumo kelma ke ne kimo yasi te yi Njambiyε nja nye wuse ne gbelate ke ke kelo mesay dele dele, keto Njambiyε jsuma yangila mbonga wete te yi mumo wete kelma ke, e nye pese nde, lēpi balma keto bomō hene. Ma kimo yasi te yi Njambiyε nja nye wuse ne gbelate ke kon budya yangila membonga mene ke kpalma kelo nde, a pēsi nde, wuse me ne ngben ke mbombu wene. ¹⁷ Nge be nde, yangila membonga mete yi mumo wete ne wete yangila ke kelma nde, son nām bomō hene, 'sungwa ne jongwe te yi botu bete be Njambiyε kele nyangwe ngikwa ne bo, peso nde, bo me ne ngben ke mbombu wene ta be no ke? 'Bo kina ju, namo sendi yasi ndi keto mumo wete ne wete, Yesus Krist na?

¹⁸ Dete, nda ndi mumo wete yangila membonga, ε Njambiyε pese nde, yo bomo hene bale lapi kε, dete sendi, keto ndi mumo wete kelma yasi te yi ne ngben, Njambiyε ke peso nde, bomo hene me ne ngben ke mbombu wene. Pesinate dete ke nye bo jongwe. ¹⁹ Ma ndi keto mumo wete ti wokuna ne Njambiyε, ε bomo budyate nje be botu be mebeyo ke mbombu wene, dete sendi, keto mumo wete wokunama ne nye, a ta peso nde, bomo budyate me ne ngben ke mbombu wene.

²⁰ Ma membonga nja dya, ne mebeyo nyebi. Ma kome mebeyo nyebi ke, ngikwa te yi Njambiyε kpalma nje kwa to te. ²¹ Dete, nda yi mebeyo namma bomo ne nje te yi son ke, dete sendi, ngikwa te yi Njambiyε ke namo wuse ne nje te yi nye pese nde, wuse me ne ngben ke mbombu wene ke, ne wuse be ne jongwe te yi kpo ne kpo ne nje Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist.

6

Sine be Yesus Krist gwa

nje womiyε sendi

¹ Ma he ta nje lero ba ndana nde nge? 'He ta ke ka mbombu jonna ke moy mebeyo, ne Njambiyε kel ngikwa ne wuse kwa to te? ² Ko mbet na. Wuse sima gwe duwe ke deti te yi mebeyo ba no kwey ke. 'Ma he ta nje yokwe jonna ne koko ke moy mebeyo keto nge? ³ 'Wune ke ndekima ka nde, wuse hene te yi bo topuna ke moroku yi sangwe wuse sine be Krist Yesus baka, bo ti topa ka wuse yi sangwe wuse sine be Yesus ke son ne na? ⁴ Dete, wuse gwa, ε bo pumbe wuse sine be Krist ne nje topuna su ke moroku, ne wuse nje jonna ndana ne jonna jongwe nda yi Da womiya sendi ne *Krist ke njoka bemun ne ngungudye meluksa mene ke. ⁵ Ma sine be Krist me sendi sangwate wete ke son te yi nye gwa ke. Dete

sendi, sine be Krist ta be sangwate wete ke womiya te yi nye womiya ke. ⁶ Wuse duwa nde, ke yi Krist gwa no ke kroa ke, Njambiyε ngbama sendi njombu jongwe dyusu ke kroa bene be Krist, na son deti kelna mebeyo te yi diye ke yotu su ke, ma wuse me nje ke mbombu yi diye bala mebeyo. ⁷ Keto nge mumo si gwe, bene mebeyo yeti se ne yana na. ⁸ Ma nda yi sine be Krist sima gwe ke, wuse ke tiko temo nde, sine be Krist ta ju sendi. ⁹ He ke duwe sendi nde, Njambiyε womiya nye son ke njoka bemun, a ti kala gwe se na. Son yeti ne yina deti se ke yotu ne na, ¹⁰ keto a gwa ndi tu wete ne sat. A gwa yi son mebeyo me bomo. Ma ke jongwe te yi nye jonna ndana ke, a jonnangwe yi lukse Njambiyε. ¹¹ Dete, wune sendi, wune bon meyotu mun nda wune sima gwe duwe ke deti te yi mebeyo ba no kwey ke. Ma ndana, wune bon meyotu mun nde, wune ne jon yi lukse Njambiyε, keto wune be Krist Yesus me sangwate.

¹² Nda yo dete ke, wune ti jaya nde, mebeyo ken mbombu yi namo meyotu mun yi ta si gwe ke, ne wune kel beya mewobo mete yi yotu diye ke na. ¹³ Wune ti bon se medoku meyotu mun nda mejole nye mebeyo yi kelo ne kotu mekele na. Yasi wete, wune kpai kan meyotu mun nye Njambiyε nda botu bete be gwa nje ju baka. Wune bon medoku meyotu mun nda mejole nye Njambiyε yi kelo ne ngben mekele. ¹⁴ Ma mebeyo yeti se ne yina deti ke yotu yun na, keto yeti membonga mete yi Moyisi ketima ke name wune na. Yasi wete, yo ngikwa te yi Njambiyε kele ne wune ke name wune.

¹⁵ Ma nge ba? 'He ta kelo ka beya mekele, keto yeti membonga name wuse na? 'He ta kelo ka dete, keto yo ngikwa te yi Njambiyε kele ne wuse ke name wuse? Ko mbet na. ¹⁶ 'Wune yeti ke duwe ka nde, nge we bu yotu nye mumo

nde, wε ta wokuna ne nye, wε me bala mo te yi wε wokuna ne nye ko na? Yo nde, wε yakama be bala mebeyo yi ke ne mumo ke soη ho be bala Njambiyε yi kelo meyasi ne ηgben ke mbombu wene. ¹⁷ Yasi wete, wosoko ne Njambiyε, keto kwey wune ba bebala be mebeyo, ma ndana wune kpalma bengwe njel tedya melēpi me Njambiyε te yi bo tedya wune ke ne temo yun hene. ¹⁸ Njambiyε sima soηe wune ke diyō bala mebeyo kpalō nje kelo nde, wune njāki nje be bebala be kelna ηgben mekele. ¹⁹ Mi ke lepina dete nda yi bomo yakama lepina ke, keto wune ne meteko yi woko yasi nedo. Wune bonma medoku meyotu mun kwey nda bebala yi kelo ne mekele me memi, yi kelo sendi ne yasi te yi membonga bene ke. Wune kelma dete yi kelo ne kwalō meyasi hene te yi membonga bene gbate ke. Ma dete ndana, wune kpāl bu medoku meyotu mun nda bebala yi kelna ηgben mekele, ne wune jonna pupunate ke mbombu Njambiyε. ²⁰ Ma kome wune ba kwey bebala be mebeyo ke, wune ti be bebala be kelna ηgben mekele na. ²¹ Kimō yasi te nda yi wune njā be no ke kelna beya mekele mete yite ke? Ndi njon njā nje tika ne wune muka ke kelna mekele mete, keto yi sidye no, mekele mete kel nde, mumo sōmbu soη. ²² Ma ndana, Njambiyε sima soηe wune ke diyō bala mebeyo. Wune me ndana bebala bene. Kimō yasi te yi wune nje be no ke yite ke, yo nde, Njambiyε kelma nde, wune jōnangwe pupunate ke mbombu wene. Dete, yi sidye no, yo ta kelo nde, wune beki ne jonngwe te yi kpo ne kpo. ²³ Ma sol te yi mebeyo nye mumo ke, yo soη. Ma yasi wete, yasi te yi Njambiyε nye mumo ne gbelate ke, yo jonngwe te yi kpo ne kpo, keto sine be Nyangwe Kumande wusu Krist Yesus me sangwate.

7

Kasi diyō bala membonga

¹ Wune njon, mi lepinangwe nye botu bete be ke duwe yasi te yi bo jeba nde membonga baka. 'Wune ke ndekima ka nde, membonga beki ne deti ke yotu mumo ndi ke ηgimo te yi nye ndi ne jon ke? ² Yo dete yi membonga kidye nde, ηge nyari be ne mbam pinjo te yi njom ndi ne jon, nya te ti tiki nye ke womana na. Ma yasi wete, ηge njom gwe, membonga mete yeti se ne deti te yi kidye nye nde, a ti ken ke bo wete mbam na. ³ Dete, ηge nye tike njom ke gwa mbaηa mbam pinjo te yi njom ndi ne jon, yite bo ta lepō nde, nye nya mewanja. Ma yasi wete, ηge njom gwe, yite nyari duwa ke moy membonga mete. Dete, ηge nye ke gwa mbaηa mbam, bo ti lepō nde, nye nya mewanja na. ⁴ Wune njon, dete wune sendi, wune bōη meyotu mun nda wune sima gwe duwe ke deti te yi membonga ba no ke ne nje soη *Krist, ne wune nje wokuna ne mbaηa mumo. Wune wōkunangwe ndana ne mo te yi Njambiyε womiya soηe ke njoka bemun ko, ne wuse nje kel kimō mekele yi lukse ne Njambiyε. ⁵ Ma ke ηgimo te yi wuse dikima bengwe beya meyasi mete yi mumo gore ke, beya mewobo dikima kelo mesay ke meyotu musu yi kelo meyasi mete yi ta kelo nde, wuse sōmbu soη. Beya meyasi menori, yo membonga diki sesidye wuse nde, wuse kel yo. ⁶ Ma ndana, wuse yeti se bala membonga na, keto wuse sima gwe duwe ke deti te yi membonga mete dikima ndadye wuse nda bebala ke. Wuse me kelo mesay ndana nye Njambiyε ne jonja bo mesay te yi Kimō Sisiη nye wuse deti te yi kelo ke, yeti se bengwe njombu bo mesay te yi membonga mete yi bo ketima tedye ke na.

Membonga ne kasi mebeyo

⁷ Ma he ta nje lepo ba ndana nde nge? 'Membonga me Njambye ka beya yasi? Ko mbet na. Yasi wete, membonga kpalma tedye mi yasi te yi bo jeba nde mebeyo ke. Yo nde, membonga ma diy kine lepo nde: <Kpe, we ti goru yasi na,> ma mi ti duwe yasi te yi bo jeba nde beya goruna yasi ke na. ⁸ Ma mebeyo kwanma ne nje membonga yi sombo ne kimo nje te yi nye ne kwalo beya goruna meyasi hene ke temo mbe. Yo nde, kine membonga na, ma mebeyo muɲ yasi. ⁹ Ke yembe, ke ngimo te yi mi diyima kine pa duwe membonga ke, mi jonnama lala kine take yana na. Yasi wete, komɛ mi ma nje duwe yasi te yi membonga lepe ke, e mebeyo nje ju, ¹⁰ e mi gwe mbe. Dete, yasi te yi membonga lepe yi ba nde, mumo beki ne jongwe ke kpalma kelo nde, mi sombu son, ¹¹ keto mebeyo kwanma ne nje membonga yi sebile ne mi, e mebeyo kwa ne nje te yite yi wo ne mi. ¹² Ma dete, membonga wula ke yi Njambye. Yasi hene te yi membonga lepe wete wete ke wula sendi ke yene. Yo ne ngben, yo sendi kimote. ¹³ 'Ma yite ka nde, kimo yasi ke nja kelo nde, mi kpai sangwa ne son? Ko mbet na. Yasi wete, yo mebeyo kwa ne nje kimo yasi ke yi kelo nde, mi gwaki, ne mebeyo gbasi yotu ne nde, nye gbate mebeyo. Kimo yasi ke yi membonga lepe ke punja nde, mebeyo kpakole.

¹⁴ Wuse ke kombile duwe nde, membonga wula ke Sisin Njambye. Ma ke be mi, mi mbe mo te e bengwe beya mewobo mete yi mumo be no ke. Mi mbe bala mebeyo, ¹⁵ keto yasi te yi mi kele ke, mi yeti ke biye to te na. Ko mi ti kel yasi te yi mi kwadye ke na, mi kpai kelo yasi te yi mi bene ke. ¹⁶ Ma nda mi ke kpalo kelo beya yasi te yi mi yeti ke kwadye ke, temo mbe ke ndeye mi. Mi ke jaye komete nde, membonga kimo yasi. ¹⁷ Ma dete, beya yasi te yi mi kele

ke, yeti mi ne nguru wombe kele na, yo mebeyo mete yi diyee ke yotu mbe ke. ¹⁸ Mi duwa nde, kine kimo yasi wete ne wete ke yotu mbe na, yite nde, kumo ke moy membundo membe. Mi ne hel te yi kelo kimo yasi, ko dete, deti te yi kelo no yeti na. ¹⁹ Kimo yasi te yi mi kwadye, ne mi kel ke, mi yeti ke kelo yo na. Ma, beya yasi te yi mi bene ke, yo yite yi mi kpale kelo. ²⁰ Ma nge mi kele yasi te yi mi yeti ke kwadye ke, komete, yeti se mi ne nguru wombe kele na, yo mebeyo mete yi diyee ke yotu mbe ke. ²¹ Mi ke bene ndana nde, yo ne wete mbonga yi ke kpalo namo mi, yo nde, piɲo te yi mi kwadye kelo kimo yasi, yo ndi beya yasi kpale kwa mbombu. ²² Yo nde, ke temo mbe, mi ke jaye membonga me Njambye ne nyangwe mesosa, ²³ yasi wete, ke medoku me yotu mbe, mi ke kpalo bene wete mbonga dele yi kele mesay kete. Mbonga te mbete ke lu dyambi ne mbonga te yoru yi dyano dyembe jaye ko. Yo kel sendi nde, mi diy ndi bala kelna mebeyo te yi diyee ke medoku me yotu mbe ke. ²⁴ O ngwete ne mi wa! Nda ta jongwe mi ke yotu te yike yi bu mi ke no ke son ke? ²⁵ Wosoko ne Njambye, keto Yesu Krist te Nyangwe Kumande wusu!... Ma ke kimo metake mete yi wule ke dyano dyembe ndana ke, mi bala membonga me Njambye. Yasi wete, ke pay te yi membundo, mi bala kelna mebeyo.

8

Wuse jonangwe ne Sisin

te yi Njambye

¹ Dete ndana, ko lepi ti balo ke to botu bete be diyee sangwate bene be Krist Yesu na, ² keto deti te yi Sisin yi nye kpasa jongwe nye botu bete be be sangwate bene be Krist Yesu baka ma sonɛ mi ke deti te yi kelna mebeyo ne yi son. ³ Yo nde, membonga me Njambye

tí ße ne ðeti te yi kelo ðete na, keto meteko mete yi mumo no ké kelma nde, membonga tí ßeki ne ðeti te yi kame nye na. Dete, yasi te yi membonga tí ße ne ðeti te yi kelo, Njambiyé kpalma nje kelo yo yí njese ngbak ngbak Momo wene keto mebeyo me bomo. A njesa nye ne teri te yi membundo nda wuse botu ße mebeyo yí peso ne josi mebeyo mete yi ðiye ke yotu mumo ké, ⁴ né wuse kel gba ngben mekele mete yi membonga mene lepe nde, he kél ké. Wuse botu bete ße jonna ndana ßengwe yasi te yi Kimó Sisiñ kwadye ké yakama kelo ðete, keto wuse ti jónnangwe se ßengwe yasi te yi wuse ne nguru wusu kwadye ké na.

⁵ Yo nde, mo te e jonna ßengwe yasi te yi nye ne nguru wene kwadye ké nyéki temo ke yasi te yi bomo kwadye ké. Yasi wete, mo te e jonna ßengwe yasi te yi Kimó Sisiñ kwadye ké nyéki temo ke yasi te yi Kimó Sisiñ kwadye ké. ⁶ Nyena temo ke yasi te yi mumo ne nguru wene kwadye ké kél nde, a sánngwangwe ne soñ. Ma yasi wete, nyena temo ke yasi te yi Kimó Sisiñ kwadye ké nyéki mumo kpa sa jongwe, kelo nde, a jónnangwe ne te. ⁷ Yo nde, mo te e nye temo ke meyasi mete yi mumo ne nguru wene kwadye ké, mo te pendo Njambiyé, keto a ke señe kine kelo yasi te yi membonga me Njambiyé lepe ké na. Ko a ti yaka kelo yo na. ⁸ Njambiyé ti yaka ße ne mesosa ne mo te e jonna metu hene ßengwe yasi te yi nye ne nguru wene kwadye ké na. ⁹ Ma ke yun, wune ti jónnangwe se ßengwe yasi te yi wune ne nguru wun kwadye ké na. Yasi wete, wune me jonna ndana ßengwe yasi te yi Kimó Sisiñ kwadye ké, keto Sisiñ Njambiyé ke ðiyó pe wune. Ma nge Sisiñ *Krist ti ðiye ke yotu mumo na, ko mo te yeti mo te wene na. ¹⁰ Ma nge Krist ðiye pe yun, Sisiñ ne ke kelo nde, wune ßéki ne jongwe, keto

Njambiyé pesima nde, wune me ne ngben ke mbombu wene. Wune ne jongwe te, ko ßeko nde, yotu te yi wune no ké yákanngwe sangwa ne soñ keto mebeyo. ¹¹ Sendi, nge ße nde, Sisiñ te e womiya Yesus soñe ke njoka bemuñ ko ke ðiyó ke yotu yun gbate, yite nye Njambiyé te e womiya Krist soñe ke njoka bemuñ ko ta kelo sendi nde, meyotu mun yi sangwa ne soñ ké, ßéki ne jon. A ta kelo yo ne ðeti Sisiñ ne yi ðiye pe wune ké. ¹² Wune njon, nda yo ðete ké, wuse me ne pilo ke to, yo nde, wuse tí jonnangwe se ßengwe yasi te yi wuse ne nguru wusu kwadye ké na. ¹³ Nge wune jonna ßengwe yasi te yi wune ne nguru wun kwadye ké, yite wune ta sangwa ne soñ. Yasi wete, nge wune si gwese ßeya meyasi mete yi wune ðiki kelo ké ne ðeti te yi Kimó Sisiñ, yite wune ta ju. ¹⁴ Keto bomo hene ße Sisiñ Njambiyé kende ne bo baka bono ße Njambiyé. ¹⁵ Yo nde, Sisiñ te yi Njambiyé nya wune ké yeti ke kelo nde, wune ðiyó becala, né wune nje ðiyó ne wo ke yotu na. Yasi wete, Sisiñ te yi nye nya wune ké ke kpaló kelo nde, wune ßéki bono ßene. Sisiñ te ke nye wuse ðeti te yi lepo kembidya ke moy menngweta musu nde: <*Aba Da!> ¹⁶ Kimó Sisiñ te ne nguru wene ke kobile jaye lepo ne sanjan nye sisiñ su nde, wuse me gbate bono ße Njambiyé. ¹⁷ Ma nda wuse me bono ße Njambiyé ké, wuse ta ße sendi ne kimó meyasi mete yi nye sima kobile tike wuse ké. Sine ße Krist ta ße ne ngabiye ke meyasi mete, keto sine bo hene ke sangwa ne mebone, né wuse ße sendi ne meluksa sine bo.

Kasi meluksa mete yi wuse

ta ße no ké

¹⁸ Mi ke take gba nde, mebone mete yi wuse sangwa no muka ké ðeke ne mbet ke misi, ko he ti yaka yeko yo ne nyanngwe meluksa mete yi Njambiyé ta nye wuse ké

na. ¹⁹ Mɛyasi hɛnɛ tɛ yi Njam-biyɛ kusuma kɛ kɛ ladɛyɛ nɛ tɛmɔ nɛ ɓak ɓak ŋgimɔ tɛ yi nyɛ ta tedɛyɛ nɛ mɛluksa mɛ ɓɔnɔ ɓɛnɛ kɛ puyɛ kɛ. ²⁰ Yo ndɛ, Njam-biyɛ kelma ndɛ, mɛyasi hɛnɛ tɛ yi nyɛ kusuma kɛ kpâl nɛ ɓɛ nda tumbul mɛyasi. Mɛyasi mɛtɛ nɛ ŋguru wan tĩ kwadɛyɛ nɛ ɓɛ dɛtɛ na. Yo Njam-biyɛ pɛsɛ ndɛ, yo njâki nɛ ɓɛ dɛtɛ. ²¹ Ma ko dɛtɛ, Njam-biyɛ ɓâ nɛ ɓibina tɛmɔ ndɛ, wɛtɛ yesɔ a ta soŋɛ mɛyasi mɛtɛ yi nyɛ kusuma kɛ kɛ dɛiyɔ bala tɛ yi yo diki ɓɔ kɛ nɛ nyɛ yo mɛluksa ɓɛnɛ ɓɔnɔ ɓɛnɛ. ²² Ma wusɛ kɛ duwɛ ndɛ, kandɛ yesɔ tɛ yi Njam-biyɛ ma kúsu nɛ mɛyasi kumɔ muka mɛyasi hɛnɛ tɛ yi nyɛ kusuma kɛ kɛ njimɔ ŋgwenjila nda yi nyari wa nɛ mɛ kɛ. ²³ Yo sendi ndɛ, yeti ndi mɛyasi mɛtɛ nyɛpɔ njimɛ dɛtɛ na. Yasi wɛtɛ, wusɛ ɓotu ɓɛtɛ ɓɛ nyɛ kandima pa nyɛ wusɛ Sisiŋ nɛ nda tɔmna ɓaka kɛ njimɔ sendi dɛtɛ kɛ mɔy mɛtɛmɔ musu yí ladɛyɛ nɛ ŋgimɔ tɛ yi nyɛ ta punjɛ tedɛyɛ gbate ndɛ, wusɛ mɛ ɓɔnɔ ɓɛnɛ, kolɔ mɛyotɔ musu soŋɛ kɛ mɔy mɛɓɔnɛ. ²⁴ Yo ndɛ, Njam-biyɛ sima jonɗwɛ wusɛ. Yasi wɛtɛ, kumɔ ndana wusɛ ndi kɛ ladɛyɛ nɛ ɓibina tɛmɔ ndɛ, hɛ ta ɓɛɗɛ yo gbate wɛtɛ yesɔ. Ŋgɛ mumɔ si ɓɛɗɛ yasi tɛ yi nyɛ ɓâ nɛ ɓibina tɛmɔ ketɛ kɛ, ŋgɛ sendi yi nyɛ ta ladɛyɛ kɛ? A tĩ si ɓɛɗɛ yo. 'Ma, mumɔ ta kɛ ka sendi mbɔmbu yí ladɛyɛ ɓɛɗɛ yasi tɛ yi nyɛ sima ɓɛɗɛ kɛ? ²⁵ Ma ŋgɛ ɓɛ ndɛ, wusɛ nɛ ɓibina tɛmɔ kɛ yasi tɛ yi wusɛ tĩ pa ɓɛɗɛ kɛ, yite wusɛ kɛ kelɔ tin tɛ yi ladɛyɛ ɓɛɗɛ yo.

²⁶ Dɛtɛ sendi, Kimɔ Sisiŋ kɛ kame wusɛ kɛ mɛtɛkɔ musu, ketɔ wusɛ yeti kɛ duwɛ nda yi wusɛ yâkanɗwɛ ŋgwɛta kimɔtɛ nɛ Njam-biyɛ kɛ na. Yasi wɛtɛ, Kimɔ Sisiŋ kɛ ŋgwɛta nɛ Njam-biyɛ kɛ numbu su nɛ njim yasi tɛ yi wusɛ tí yaka pile na. ²⁷ Njam-biyɛ, mɔ tɛ ɛ nɛmbɛ yasi tɛ yi dɛiyɛ kɛ mɔy tɛmɔ mumɔ kɔ kɛ duwɛ yasi tɛ yi Kimɔ Sisiŋ kwadɛyɛ

lɛpɔ kɛ, ketɔ Kimɔ Sisiŋ kɛ ŋgwɛta ketɔ ɓotu ɓɛ Njam-biyɛ ɓɛŋgwɛ yasi tɛ yi Njam-biyɛ kwadɛyɛ kɛ.

²⁸ Wusɛ duwɔ ndɛ, kɛ yi ɓotu ɓɛtɛ ɓɛ kwadɛyɛ Njam-biyɛ ɓaka, mɛyasi hɛnɛ tɛ yi dɛyɔ ɓɔ, Njam-biyɛ jáya ndɛ, yo dɛyân ɓɔ, né ɓɔ sɔmbu mɛnyɔŋɔ ketɛ. ɓotu ɓɛnɔri, yo ɓaka ɓɛ nyɛ jɛɓama ɓɛŋgwɛ yasi tɛ yi nyɛ sima pɛsɔ kɛ. ²⁹ Yo ndɛ, Njam-biyɛ sima pɛsɔ ndɛ, ɓotu ɓɛtɛ ɓɛ nyɛ kikima si tɔkɛ ɓaka ta ɓɛ nda Mɔnɔ wɛnɛ, na ɓɛ tomba mɔy kɛ njoka ɓudɛya njɔŋ nɛ. ³⁰ Ma ɓotu ɓaka ɓɛ nyɛ pɛsima ndɛ, a ta kelɔ nɛ ɓɔ dɛtɛ ɓaka, a jɛɓama sendi ɓɔ. ɓɔ ɓotu ɓɛtɛ ɓɛ nyɛ jɛɓama ɓaka, a pɛsima ndɛ, ɓɔ mɛ nɛ ŋgbɛŋ kɛ mbɔmbu wɛnɛ. ɓɔ ɓotu ɓɛtɛ ɓɛ nyɛ pɛsima ndɛ, ɓɔ mɛ nɛ ŋgbɛŋ kɛ mbɔmbu wɛnɛ ɓaka. A nya sendi ɓɔ mɛluksa.

³¹ Ma nda yo dɛtɛ kɛ, hɛ ta nɛ lɛpɔ ɓa nɛ ŋgɛ? Nda Njam-biyɛ kɛ kɔŋ su kɛ, nda yakama lɔ dɛyambi nɛ wusɛ kɔ? ³² Gba nyɛ nɛ ŋguru wɛnɛ tĩ kama nɛ ŋgbak ŋgbak Mɔnɔ wɛnɛ na. Yasi wɛtɛ, a kanɗma nyɛ njɛsɛ ndɛ, ɓɔ wôku nyɛ ketɔ su hɛnɛ. Ma nda yo ɓâ dɛtɛ kɛ, 'nɛ táka ka ndɛ, a ta dɛiyɔ kinɛ nyɛ ka sendi wusɛ mɛyasi hɛnɛ nɛ gbɛlate nda yi nyɛ nya nɛ wusɛ Mɔnɔ wɛnɛ kɛ? ³³ Nda yakama sɔmse ɓotu ɓɛtɛ ɓɛ Njam-biyɛ sima tɔkɛ ɓaka? Ko na, ketɔ yo nyɛ, Njam-biyɛ pɛsɛ ndɛ, ɓɔ mɛ nɛ ŋgbɛŋ kɛ mbɔmbu wɛnɛ. ³⁴ Nda ta pɛsɔ lɛpi ɓadɛyɛ kɛ to yan kɔ? *Krist [Yesus], nyɛ nɛ ŋguru wɛnɛ gwɔ, jekɔ kwɔ kwɔŋɔ a womiya. A kɛ mbam ɓɔ Njam-biyɛ, yo nyɛ ŋgwɛta sendi nɛ nyɛ ketɔ su. ³⁵ Ma dɛtɛ, nda yakama ɓakɛ njoka su sinɛ ɓɛ Krist ndɛ, a tĩ kwadɛyikwɛ se wusɛ kɔ? 'Yo mɛɓɔnɛ yakama ɓakɛ njoka su? 'Yo mɛpɔku ho nyanɗwɛ mɛɓɔnɛ mɛtɛ yi ɓomɔ yakama tedɛyɛ wusɛ kɛ? 'Yo dɛiyɔ nja ho mɛɓukɔ? 'Yo yiŋa ɓɛya yasi tɛ yi yakama mɔndɔ wusɛ kɛ ho pɛsina ŋgin su nɛ kafa? Ko na. ³⁶ Yo nda yi yo ketinate kɛ mɛkana mɛ Njam-biyɛ ndɛ: <Kandɛ

bemehmene kumɔ bekoko sine be soŋ kol wete keto yo. Bo béŋa wuse nda besam bete yi bo bu kè pɛso ŋgiŋ yan baka.> ³⁷ Ma yasi wete, ke yinɔri hene wuse ke laŋsa kwa to te jakime mo te e kwadya wuse ko. ³⁸⁻³⁹ Keto mi ke duwe gbate nde, kine yaŋa wete ne wete yakama baka njoka su sine be Njambiyɛ nde, a ti kwadyikwe se wuse na. Ko soŋ ko joŋgwe, ko bejaki be Njambiyɛ ko beya meyasi mete yi be ne nyanŋwe deti, ko meyasi mete yi yakama dya ndana ho yi yakama dya nemeno, ko meyasi mete yi ne ŋgunɔdye, ko meyasi mete yi diyɛ ke kwey ho yi diyɛ ke nji, kine yaŋa wete ne wete te yi Njambiyɛ kusuma yakama baka njoka su sine be Njambiyɛ nde, a ti kwadyikwe se wuse na. A tedya wuse mekwadya mete ne nje Nyanŋwe Kumande wusu Krist Yesus.

9

Njambiyɛ tokuma kando Isarayel

¹ Yasi te yi mi ta lepɔ ndana ké, gbakasi, keto mi sanŋwate sine *Krist, ko mi ti kél ja na. Temɔ mbe ke lepɔ nye mi nde, yasi te yi mi lepɛ ké, gbakasi, Kimɔ Sisiŋ ke tedye dete nye temɔ mbe. ² Yo nde: Mi ne nyanŋwe ŋgambi ke temɔ, sendi, mi ke kola ke moy temɔ mbe kine njena na. ³ Má beki nde, Njambiyɛ kitanŋwe ne mi, baka mi ne Krist kpalo joŋgwe beman bembe, botu bete be sine bo kando wete baka, ma mi yakama jaye. ⁴ Bo botu be kando Isarayel. Njambiyɛ tokuma bo nde, bo njáki nje be bono bene. A tedya bo meluksa mene, kelo budya mbon bene bo. A nya bo membonga mene, tedye bo nda yi bo yakanŋwe kelo mesay nye nye ké, kpo sendi kimɔ meyasi mete yi nye ta kelo nye bo ké. ⁵ Njambiyɛ kwadya nde, Abaraham bene bono bene bêki besanmbambo ban. Krist sendi nday wan, a nja jadye ke kando dyan. Krist laŋsa

meyasi hene, nye Njambiyɛ. He lúksa nye kpo ne kpo, *amen.

⁶ Mi ti lépi nde, Njambiyɛ ti tonje yasi te yi nye kpoma ké na, yo nde, ke kando Isarayel yeti bo hene be ŋgbak ŋgbak kando Isarayel te yi Njambiyɛ tokuma ké na. ⁷ Ma ko benday be Abaraham, yeti bo hene nje be ŋgbak ŋgbak bono bene na, keto Njambiyɛ kpalma nje lepɔ nye nye nde: <Ŋgbak ŋgbak benday bo, yo baka be ta wule ke mekiyo me Isak.> ⁸ Njambiyɛ ke kwadye lepɔ komete nde, yeti benday be Abaraham hene te be jadye ke meneti maka be bono be Njambiyɛ na. Yasi wete, yo ndi baka be jadye beŋgwe yasi te yi nye kpo ké, yo bete be nye lepɛ nde, bo bono bene. ⁹ Ma Njambiyɛ lepima kpo nye Abaraham nde: <Mi ta basidye nje ndi ke kiya ŋgimo te yoko, ke ŋgimo te, Sara ta ja mono mbam.> ¹⁰ Yo nde, yo ti beŋna ndi ke yi Sara nyepɔ na, yo beŋnama sendi dete ke yi Rebeka. A tokuma moy ja beadan. Bo hene yiba wula ndi ke yi sanmbambo wusu Isak nyepɔ. ¹¹⁻¹² Yo nde, Njambiyɛ jébanŋwe mo te yi nye kwadye jeba ko. A ti kél yasi beŋgwe yiŋa kimɔ mekele me mumɔ na. Yasi wete, a kél meyasi beŋgwe yasi te yi nye si kpo ké, toke mo te yi nye kwadye toke ko. Yo dete yi nye lepima nye Rebeka nde: <Tomba te ta wokuna ne ndembi te.> Njambiyɛ lépi yasi yinɔri, yite bono bete ti pa jadye na. Yite tedya nde, bo ti pa kelo yiŋa kimɔ yasi ho beya yasi na. ¹³ Yo sendi nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde, Njambiyɛ lepima nde: <Temo mbe biyima Yakɔp, tiko Eso.>

¹⁴ Ma he yakama nje lepɔ ba ndana nde nge? 'He yakama lepɔ ka nde, Njambiyɛ kél meyasi kotute? Ko mbet na, ¹⁵ keto a lepima nye Moyisi nde: <Mi gwáki ŋgwete mo te yi mi kwadye gwe ŋgwete wene ko, kelo ŋgikwa ne mo te yi mi kwadye kelo ŋgikwa ne nye ko.> ¹⁶ Dete, Njambiyɛ ti tóka mumɔ,

keto mo te ke kwadye yiya yaha, ho keto a ke wondo biriki ke yiya yasi na. Yasi wete, a toka mumo ndi keto a ke kwadye gwe ngwete wene. ¹⁷ Ma, yo ketinate ke mekana me Njambiyede, Njambiyede lepima nye Farawon nde: <Mi tembidya we kum ne gba to te. To te nde, mi ta kwa ne nje keskere temo yo yi tedye ne ngungudye mbe, kelo sendi nde, dino dyembe wum sangwe meneti maka hene.> ¹⁸ Dete, Njambiyede gwaki ngwete mo te yi nye kwadye gwe ngwete wene ko, dangwe meto me mo te yi nye kwadye dangwe meto mene ko.

¹⁹ Ndana, we yakama lepo yari nde: <Nge be dete, Njambiyede ta nje ndeye sendi mumo keto nge? Keto nda yakama diyoko kine kelo yasi te yi nye si peso ke?> ²⁰ Ma mumo, we yo ba nda, ne we bobi pitidye yasi ke numbu Njambiyede? 'Mbe yakama lepo ka nye mo te e womma nye ko nde: <Keto nge yi we womma mi deke ke?> ²¹ 'Mo womma mbe yeti ne deti te yi kelo yasi hene te yi temo ne kwadye ne yeko na? 'A ti yaka bu kiya mboro yeko kelo ne kpasa ngere ngere dongo ho kelo ne gbela mbe na? ²² Ma yo beta we ke nge, nge be nde, Njambiyede kwadya tedye ngambi ne ne ngungudye ne, kpalo gbiso botu bete be ba nde, bo ta sangwa ne ngambi ne kwa yambile baka? ²³ Ma nge be nde, Njambiyede kelma dete, a kwadya tedye sendi nde, a ne meluksa kwa to te. A ke kwadye kabidya meluksa mete bene botu bete be nye gwa ngwete wan baka. A kikima si kobile bo, ne bo be ne meluksa mene. ²⁴ Yo wuse hene, botu bete be nye jebama baka, yeti ndi ke njoka Beyuden bepo na, yasi wete, a jebama sendi kumo ke njoka botu bete be yeti Beyuden baka. ²⁵ Yo nda yi nye lepima ke mekana me Ose nde: <Kando te yi mi ti jeba kwey nde kando dyembe ke, mi ta nje jeba yo nde kando dyembe. Sendi, kando te yi temo mbe ti biye kwey, mi ta nje jeba

yo nde son temo mbe. ²⁶ Ko ke mbey te yi bomo dikima lepo nye bo nde: Bo yeti kando dyembe ke, bo ta nje jeba bo nde: Bono be Njambiyede te e ne jon ko.> ²⁷ Ke be Esayi, a ke kembidya lepo ke kasi kando Isaraye nde: <Ko nde, Bono be Isaraye ma beki budyate nda mesey me man, ma Njambiyede ta jongwe ndi baba ke njokate, ²⁸ keto Baba Mboko ta tonje meyasi hene te yi nye lepima ke ke to meneti kine bukwe yaha na. A ta kelo yo kine kiko na.> ²⁹ Esayi lepima sendi ne mbombu nde: <Baba Mboko te *Sabawot ko ma diy kine jongwe baba benday busu na, ma wuse me nda *Sodom, ma wuse ma giro muka nda *Gomor.>

³⁰ Ma he yakama nje lepo ba ndana nde nge? Yo nde, botu bete be ti be ke duwe Njambiyede baka ti nye sosu yan yi sa nde, Njambiyede pesi nde, bo me ne ngben ke mbombu wene na. Ko dete, a pesima nde, bo me ne ngben ke mbombu wene, keto bo tikima temo ke yene. ³¹ Yasi wete, ke be botu be kando Isaraye, bo nya yan sosu yi sa nje bengwa membonga me Njambiyede, na pesi nde, bo me ne ngben ke mbombu wene. Ko dete, bo ti kume ke yasi te yi membonga diy ke na. ³² Ma keto nge yi bo ti kume ke yasi te yi membonga diy ke? Yo keto bo dikima take yan nde, Njambiyede ta peso nde, bo me ne ngben ke mbombu wene ne nje kelna kimo mekele. Bo ti take nde, bo yakanngwe kwa ne nje tikina temo ke yene na. Dete, bo bomiya baki ke Tari*f1* te yi badye mumo ke. ³³ Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyede nde: <Beta, mi ke kase Tari te yi bomo bomiyede baki kete ke ke *Siyon, Mbato te yi ta badye bomo. Mo te e tike temo ke yi Mbato te, a ti sangwa ne njon na.>

10

¹ Wune njon, yasi te yi mi gore ne temo mbe hene ke, yo nde, Bono

be Isarayel njâki ke yi Njambiyε, na jonḡwe bo. Mi ke ḡgweta budyate ne Njambiyε ke to te, ² keto mi duwā teri yan. Mi ke lepō ke kasi yan nde, bo ke nye sosu yan hene ke kelna Njambiyε mesay. Yasi wete, bo yeti ke duwe njombō kelna mesay mete na. ³ Yo keto bo yeti ke duwe nje te yi Njambiyε kwā nō yí pēsō nō nde, mumō me ne ḡgben ke mbombu wene ké na. Bo kpalma nye sosu yí sã nje te yi kusō nje te wan dele. Dete, bo tī kwadye kwā ne nje te yi Njambiyε kwā nō kō na. ⁴ Yo nde, nda yi *Krist sima nje ké, membonḡa mete yi Mōyisi ketima ké yeti se ne deti te yi kelo nde, mumō njâki be ne ḡgben ke mbombu Njambiyε na. Dete ndana, mumō hene ε tike temō ke yi Krist, Njambiyε ke pēsō nde, a me ne ḡgben ke mbombu wene.

⁵ Ma mō te ε kwadye be ne ḡgben ke mbombu Njambiyε keto beḡgwa membonḡa kō, Mōyisi ketima nde: <Mō te ε kele meyasi mete yi membonḡa lepe ké ta jū ne nje te yite.> ⁶ Mō te ε kwadye be ne ḡgben ke mbombu Njambiyε keto tikina temō ke yene ké, yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: <We tī lepi ke mōy temō yō nde: Nda ta bendō kē pele dyobō kō?> Yite tédyā nde, yí kē bŷ *Krist piye nō. ⁷ We tī lepi sendi nde: <Nda ta piye kumō ke dya bemuḡ kō?> Yite tédyā nde, yí kē bŷ Krist pundō nō ke njoka bemuḡ. ⁸ Ma yasi wete, mekana me Njambiyε lépi ba nde ḡge ke kasi te? Yo lépi nde: <Melepi me Njambiyε me ke mbombu wō, yo ke toḡ dyem dŷō, yo sendi ke mōy temō yō.> Lepi te, yo kasi tikina temō ke yi Njambiyε te yi wuse pele ké. ⁹ Yo nde, ḡge we punje lepō ne gbas gbas ne numbu yō nde, Krist nye Nyangwe Kumande, ḡge we jaye ke temō yō nde, Njambiyε womiya nye soḡe ke njoka bemuḡ, yite Njambiyε ta jonḡwe we. ¹⁰ Keto, yo ne nje tikina temō te yi wule ndi

ke mōy temō mumō ké kele nde, Njambiyε pēsi nde, a me ne ḡgben ke mbombu wene. Sendi, yo ne nje jayna Njambiyε ne gbas gbas yi pundε ke numbu mumō ké kele nde, Njambiyε jōḡgwe nye. ¹¹ Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: <Mō te ε tike temō ke yene, a tī sangwa ne njōn na.> ¹² Yo nde, Njambiyε yeti ke nembε nde, yōkō Beyuden ho yōkō yeti Beyuden na. Bo hene ndi ne kiya Kumande wete ε nye budya kimō meyasi nye bomō hene be jeba nye baka. ¹³ Keto, yo nda yi yo ketinate sendi ke mekana me Njambiyε nde: <Mumō hene ε ta jeba dīnō Baba Mbokō, mō te ta jū.>

Kasi pelna Kimō Tom

ke mbokō hene

¹⁴ Ma bo ta kelo ba nan yí jeba ne nye kine pa tiko temō ke yene? Bo ta kelo nan yí tiko temō ke yene kine pa wokō kasi ne? Bo ta kelo sendi nan yí wokō ne kasi ne kine mumō ne pa pele nye bo? ¹⁵ Ma botu be pelnate ta wule ba we kine Njambiyε ne pa tomō bo kenje? Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: <O mberī yaḡa yí beḡe bomō ke kē lepō kimō metomun!> ¹⁶ Yasi wete, bo hene tī tike temō ke Kimō Tom te na. Ma Esayi ne ḡguru wene kombila lepō nde: <Baba Mbokō, nda tikina temō ke yasi te yi wuse lepima ké?> ¹⁷ Dete, mumō tiki temō ke tom, keto a paḡma wokō. ḡge mumō woke kasi *Krist, yo keto bo paḡma lepō nye nye. ¹⁸ Yasi wete, mi ke kpalō diyε nde: Bo tī woke ka Kimō Tom te? Ja, bo kombila wokō, keto yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: <Men botu be pelma tom te sangwa meneti maka hene. Lepi te yi punduma ke numbu yan ké kã kumō ke njena meneti.> ¹⁹ Yasi wete, mi ke kē sendi mbombu yí diyε nde: Botu be kando Isarayel tī biye ka to te kimote? Ma Mōyisi bã bosa mumō yí lepō nde, Njambiyε lepima nde: <Mi ta kelo nde, wune

bêki ne nyanɔwɛ temɔ sunɔwɛ ne botu bete be yeti yiɲa kpasa kando baka. Mi ta kelo nde, temɔ yun kwâki sunɔwɛ ne botu bete be kine dɔyanɔ baka.> ²⁰ Esayi tinɲa gba temɔ yí lepɔ nde, Njambiye lepima nde: <Botu bete be tî be ke sà mi baka dolma mi. Mi punja yotu nye botu bete be tî be kwey ke diyɛ mi yaɲa baka.> ²¹ Ma ke kasi botu be kando Isarayel, ε nde: <Mi jekidya bo menɔgimɔ hene kenje botu be dɔɲna metɔ, yasi wete, bo senɲa yasi te yi mi dɔkima lepɔ ké.>

11

Njambiye tî payɛ kando Isarayel na

¹ Ma mi ke diyɛ nde: Yite ka nde, Njambiye payma botu be kando te yi nye tɔkuma ké? Ko mbet na. Keto mi ne ɲguru wombe monɔ kando Isarayel. Mi nday Abaraham, mi mbo Benjamɛ. ² Ko Njambiye tî payɛ botu bene be nye kikima si tɔke baka na. 'Nduku, wune ke duwe mbey te yi lepɛ kasi Eli ke məkana me Njambiye kome nye sɔmsa botu be kando Isarayel nye Njambiye ké? ³ A lepima nye nye nde: <Baba Mbokɔ, bo sima wo botu be punja melɛpi mɔ, yanɔgile membey mete yi bo diki nye we sadaka kete ké. Mi tikama ndana ndi mi nyɛpɔ, ma bo ke kwadyɛ wo sendi mi.> ⁴ Ma yasi wete, Njambiye yeɲsama nde ɲge nye nye? A yeɲsama nde: <Mi bakidya bomɔ tomay yitan jɔ yiba nde, bete bembɛ. Bo tî kuse mebɔɲ ke mbombu *Bal kanɔ nye na.> ⁵ Yo sendi ndana dete ke ɲgimɔ te yɔkɔ. Njambiye tɔkuma sendi baɲa bomɔ ke njoka Bonɔ be Isarayel, keto a ne ɲgikwa. ⁶ A tɔkuma bo, keto a ne ɲgikwa, yeti keto kimɔ mekele man na. A má tɔka bo keto kimɔ mekele man, yite, ma ɲgikwa te yi nye kele ké yeti se ɲgikwa na.

⁷ Ma he ta nje lepɔ ba ndana nde ɲge? Yo nde, botu be kando Isarayel tî dolɛ yasi te yi bo nya sosu

ke sanɲate ké na. Yasi wete, ndi botu bete be Njambiye tɔkuma ke njoka yan baka dolma ya te. Ke be bari, bo nɲa nje be ne dɔɲna metɔ. ⁸ Yo nda yi yo ketinate ke məkana me Njambiye nde: <Njambiye kelma nde, dɔyanɔ dɔyan bêki ne yengelen, kelo sendi nde, bo tî beɲnanɔwɛ se na, bo tî woku se pɛ na kumɔ muka.> ⁹ Davit lepima sendi nde: <Medye mete yi bo dye ké kpâl nje be nda pɔndɔ, yo bêki nda liki pele yan, né bo bâl, né Njambiye pɔnse bo beɲɔwɛ yasi te yi bo yâkanɔwɛ sanɔwɛ na ké. ¹⁰ Misi man dɔbinanɔwɛ, ma bo me nje beɲna. Bo sanɔwɔnɔwɛ ne mebɔne menɔgimɔ hene, mbanɔ ne hak kine mewɛdya na.> ¹¹ Ma mi ke diyɛ nde: Ke yi botu be kando Isarayel bomiya ne baki ké, bo bomiya, né bo bal ndi pɔke ne tombombɔ? Ko mbet na. Yasi wete, beya yasi te yi bo kelma ké kpalma kelo nde, Njambiye jɔɲɔwɛ yiɲa məkandɔ, né botu be kando Isarayel nje goru be ke jonja kimɔ teri te yi botu bete be yeti botu be kando Isarayel nɲa be kete ké. ¹² Ma ɲge be nde, beya yasi te yi bo kelma ké kpalma kelo nde, Njambiye nyêki budya məkombila nye bomɔ hene ke to mbokɔ, ɲge be sendi nde, mbekɔ te yi bo balma ké kelma nde, a nyêki budya məkombila nye yiɲa məkandɔ, 'yite, məkombila mete kina nje be kpekum kome Njambiye ta tembidyɛ botu be kando Isarayel hene, kwâ jonɔwɛ bo ké na?

Kasi teri botu bete be yeti botu

be kando Isarayel baka

¹³ Ndana, mi ke kwadyɛ tapita nye wune, wune botu bete be yeti botu be kando Isarayel baka. Gba mi mɔ tomun Njambiye. A tomma mi kenje ke gba yun, botu bete be yeti botu be kando Isarayel baka. Dete, mi ne mesosa ke mesay mete yi mi kele ké. ¹⁴ Mi ne mesosa yí kelo mesay mete, simande yo ta kelo nde, baɲa bomɔ ke njoka botu be kando

ɔyembe ta goro be ke jonja kimo teri te yi bari, ne Njambiyɛ jonɔwe bo. ¹⁵ Ma nge be nde, Njambiyɛ paɔma paye botu be kando Isarayel tiko ne nan yi jaɔwe njoka ne bene botu be meneti maka, 'yite yokidya te yi Njambiyɛ ta yokidye bo ne koko njese ke mbey yan ke kina nje be kpekum na? 'Yo kina be nda yi mumo si gwe nje ju ke na?

¹⁶ Ma nge bo pesɛ mampa bu bosa kum te kaɔe nye Njambiyɛ, yite nde, bukwe te yiri hene me wokuna ne nye sendi. Nge bo kaɔe njuku jeta nye Njambiyɛ, yite nde, mebo mete me wokuna ne nye sendi. ¹⁷ Bo pesima yiɔa mebo me *oliviye te yi bo be beko ko soɔe. E bo nje ke bu we, we bo oliviye te e lo tuku tuku ko nje dakse ke mbey yan, ne we nje be ne kimo njonju te yi wule ke njuku oliviye te yi bo be beko ko. ¹⁸ Nda yi yo dete ke, we ti bendidya yotu dɔɔwe beti ke mbombu mebo me oliviye te yiri yi bo pesima ke na. Ma nge be nde, we ke bendidye yotu, kanda duwe nde, yeti we sobe njuku jeta na. Yasi wete, yo njuku jeta sobe we. ¹⁹ We yakama diyɛ nde: <Njambiyɛ ti ma pesi mebo mete yiri soɔe, na nje bu mi dakse ke mbey te na?> ²⁰ I, yo gbate dete. Ma a pesima bo soɔe, keto bo ti tike temo ke yene na. Ke be we, Njambiyɛ nya we mbey te, keto we ke tiko temo ke yene. Dete, we ti beki ne metake mete yi bendidya yotu na. Yasi wete, kpalɔ kambɔ Njambiyɛ. ²¹ Keto nda yi Njambiyɛ ti tike ngbak ngbak mebo me jeta te ke, 'yo we yi nye ta nje tiko?> ²² Ma dukwe nde, Njambiyɛ ne ngikwa, a sendi ne nyano ke yasi te yi nye si peso ke. A tedya nde, a ne nyano ke yasi te yi nye si peso ke sɔɔwe ne botu bete be kelma beya yasi baka. Yasi wete, a ne ngikwa sɔɔwe ne we, nge we ke ndi mbombu jona yaka no nde, a kel ngikwa ne we. Ma nge ti be dete na, a ta peso sendi we soɔe. ²³ Ke yi botu be

kando Isarayel sendi, nge bo yokwe ne koko tiko temo ke yi Njambiyɛ, yite a ta yokidye bo, keto a ne deti te yi yokidye bo ne koko njese ke mbey yan. ²⁴ Ke be we, bo pesima we soɔe ke ngbak ngbak mbey yo ke njuku oliviye te e lo tuku tuku ko. Bo nja bu we ke dakse ke njuku oliviye te yi bo be beko ko, yite yeti ngbak ngbak mbey yo na. Nge be nde, teri yo dete, 'sɔɔwa ne Beyuden bo be wulma ke njuku oliviye te yi bo be beko ko? 'Yan kina be jɛwnate budyate nde, Njambiyɛ yokidya bo dakse ke ngbak ngbak mbey yan ke njuku oliviye yan na?

Njambiyɛ ta jonɔwe botu

be kando Isarayel

²⁵ Ma wune njon, mi yeti ke kwadyɛ nde, wune ndekimaɔwe nyangwe yasi ke yi Njambiyɛ sɔɔya mbombu ke na. Wune dukwe yo, ma wune me nje take nde, wune ne dyanɔ. Yo nde, baɔa bomɔ ke njoka botu be kando Isarayel nja kelo da meto sɔɔwe ne Njambiyɛ. Bo ta kelo da meto dete ke no mbombu kumɔ ndi ke ngimɔ te yi bomɔ hene be Njambiyɛ tokuma be yeti ke kando Isarayel ta tiko temo ke yene. ²⁶ Dete, Njambiyɛ ta nje jonɔwe ndingele kando Isarayel nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: <Mo te e ta jonɔwe bomɔ ko ta wule *Siyon nje no. A ta soɔe mebeyo me benday be Yakɔp.> ²⁷ Yo ketinate sendi ke mekana me Njambiyɛ nde: <Beɔa, mbon te yi mi ta kelo sine bo ke, yo nde, mi ta si soɔe mebeyo man.>

²⁸ Nge wuse sambile misi beɔe nda yi botu be kando Isarayel senma ne Kimɔ Tom ke, wuse ma lepɔ nde, bo bependo be Njambiyɛ. Ma yo kelnaɔwe dete yi jonɔwe ne wune. Yasi wete, nge wuse nje kpalɔ sambile misi yi beɔe nda yi Njambiyɛ tokuma ne bo ke, wuse ma lepɔ komete nde, Njambiyɛ ndi ke kwadyɛ bo ne temo

ne hene, keto a kpoma dete nye besanmbambo ban Abaraham ne bono bene. ²⁹ Keto nge Njambiyε si nye mumo mekombila ne gbelate ho nge nye si jeba mumo, na be mumo wene, ko a ti yokidye se numbu ke kante na. ³⁰ Wune botu bete be yeti botu be kando Isarayel baka, wune ne nguru wun ti wokuna kwey ne Njambiyε na. Ma ndana, Njambiyε kpalma nje gwe ngwete wun, keto botu be kando Isarayel ti wokuna ne nye na. ³¹ Yo ndi sendi dete ndana, botu be kando Isarayel yeti ke wokuna ne Njambiyε na. Ma Njambiyε ke kpalom gwe ngwete wun, na nje gwe ngwete wan yey nda yi nye gwam ne ngwete wun sendi ke. ³² Dete, Njambiyε kelma nde, bomom hene beki bala danna meto, na nje gwe bo hene ngwete.

³³ O nyaŋgwe ngikwa ne Njambiyε wa! O nyaŋgwe dyanom ne nye wa! O nyaŋgwe duwam yasi sendi ne nye wa! 'Mumo yakama duwe ka meyasi mete yi nye pese ke temom ne ke? 'Mumo yakama biye ka to meyasi mete yi nye kele ke? ³⁴ Gbate, yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: 'Nda ke duwe dyanom Baba Mbokom ko? Nda bam mom mengite wene wete yesom ko? ³⁵ Nda e kandima nye nye yina yasi, na nje yokidye sendi nye mom te ko?' ³⁶ Yo nde, meyasi hene wula pele yene. Yo nye kele nde, yasi hene diy ndi ke mbey te wene. Yo nye name meyasi hene. Bomom luksa nye kpo ne kpo, *amen.

12

Jongwe mom Njambiyε

¹ Wune njom, nda yi Njambiyε gwam ngwete wusu dete ke, mi ke kobile ngweta ne wune nde: Ndana, wune kana yotu yun ne jongwe dyanom hene nye Njambiyε nda sadaka, ne yo wokuna ndi ne nye, na be ne mesosa kete. Kpasa kelma mesay nye Njambiyε te yi wune yakanjwe kelo, yo yite. ² Wune ti bekidyanjwe ne

jongwe botu be ngimom te yom na. Yasi wete, wune tiki nde, Njambiyε senni dyanom dyanom yi nye wune jonja temom, ne wune duwe nembε yasi te yi Njambiyε kwadye, yite nde, kimom yasi, yasi te yi nye nye mesosa, yasi te yi ndi pome ne njololo ke mbombu wene.

³ Ma keto ngikwa te yi Njambiyε kelma ne mi ke, mi ke lepo nye mumom hene ke njoka yun nde: Mumom ti beki ne metake mete yi bendidye yotu kwam yike yi nye yakanjwe be nom ke na. Yasi wete, mumom hene beki ne metake mete yi pidye yotu ne, benjwe ndi teri ne, benjwe tikina temom te yi Njambiyε nya nye ke. ⁴ Yo sendi dete nde, yotu mumom ndi wete. Yasi wete, yo ne budya medoku, ma misi mesay man dele dele. ⁵ Dete sendi, wuse ne buyom, yasi wete, wuse hene ngboku be ndi mumom wete, keto wuse hene sangwate sine be *Krist. Yo nde, baka sangwate bene besom nda yi medoku me yotu be sendi sangwate ke. ⁶ Ma Njambiyε nyeki wuse meyasi dele dele nda yi nye kwadye benjwe ngikwa te yi nye kele ne mumom hene ke njoka su ke. Dete, nge be nde, Njambiyε nya mumom deti te yi punja melipi mene, yo kimote nde, a kel yo benjwe tikina temom te yi Njambiyε nya nye ke. ⁷ Nge be nde, Njambiyε nya mumom deti te yi kamna besom, yo kimote nde, a kel yo nda yi nye yakanjwe kelo ke. Nge be nde, a nya mumom deti te yi tedye besom yasi, yo kimote nde, a nyeki sosu ne kete. ⁸ Nge be nde, Njambiyε nya mumom dyanom te yi nyena besom deti ke temom, yo kimote nde, a kel yo. Nge be nde, a nya mumom temom te yi kelma ngay, yo kimote nde, a kel yo ne kimom temom. Ma nge be nde, a nya mumom deti te yi diyom ne besom, yo kimote nde, a nyeki sosu ne kete. Nge be nde, a nya mumom temom te yi gwena besom ngwete, yo kimote nde, a kama bo ne mesosa.

⁹ Mekwadya mun ti beki ne likisi

ke moyte na. Wune bèn mebeyo nye bo ke dite. Wune nyêki sosu yun hene ke kelna kimo yasi. ¹⁰ Wune kwâdyaŋgwe tande yun nda bemaŋ. Wune nyêki sosu te yi jesina tande yun. ¹¹ Wune nyêki sosu ke mesay tiko dyaem. Wune kël mesay nye Nyangwe Kumande ne temo yun hene. ¹² Wune bêki ne mesosa, keto wune ne bibina temo ke yasi te yi Njambiyè sima kpo nye wune ké. Wune gbisi sendi mebône. Wune kël tiŋ, nye sosu ke menkweta kè no mbombu. ¹³ Wune kâma botu be Njambiyè ke meyasi mete yi bane bo ké. Wune sâŋ nje te yi bu bejenŋwe ne mesosa ke membey mun. ¹⁴ Wune diya Njambiyè nde, a nyêki mekombila nye botu bete be tedye wune nyangwe mebône baka. A nyêki bo mekombila. A ti kitaŋgwe ne bo na. ¹⁵ Wune sôsangwe wune botu bete be ke moy mesosa baka. Sendi, wune lël wune botu bete be ke lelô baka. ¹⁶ Metake mun bêki ndi wete tande yun. Wune ti nyeki temo ke nyangwe meyasi na. Yasi wete, wune kpâl nye temo ke mono meyasi. Mumô ti taka ne nguru wene nde, a ne dyaŋo na.

¹⁷ Nge mumô kele beya yasi ne we, we ti yokidya sendi nye nye na. Wune sâŋ nje te yi kelo kimo yasi te yi bomô hene ta jaye. ¹⁸ Nge yo yaka, má beki tande te yun, ma wune sâŋ nje te yi jonna ne te wune bomô hene. ¹⁹ Wune njon, wune soŋ temo mbe, yo kimote nde, wune ne nguru wun ti kundu beya yasi te yi bomô kele ne wune ké na. Yasi wete, wune tiki, né Njambiyè woku ngambi sunŋwe ne bo. Keto nye Baba Mboko ke lepô ke moy mekana mene nde: «Mekundoko, yo yembe. Yo mi yokidye ndi beya yasi te yi bomô kele ké nye ndi bo. ²⁰ Yasi wete, nge mo pendo wo gwe nja, nyeko gba nye medye. Nge nye gwe yesidye, nò nyêki nye moroku. Keto nge we kele dete, yo ta sana nye budyate ke temo.» ²¹ We ti jaya nde,

mebeyo nam we na, yasi wete, kpalo kelo kimo yasi yi namo ne mebeyo.

13

Kasi jesina bekum

¹ Mumô hene yakanŋwe tekwe to sunŋwe ne bekum. Keto mumô wete ne wete ti yaka be kum kine nde, yo wula ke yi Njambiyè na. Keto bekum hene, yo Njambiyè tembidyè bo. ² Dete, nge mumô lu dyaŋbi sunŋwe ne bekum, mo te ke sumo kol sunŋwe ne yasi te yi Njambiyè sima tembidyè ké. Botu bete be kele dete baka ta kelo nde, josi bal ke to yan ne nguru wan. ³ Nge mumô jonna ne ngben, a ti gwe wo botu bete be kende ne dya baka na. Ma nge mumô jonna kotute, a má gwe wo yan. Nge we kwadye nde, wo bekum ti biya we na, kelo kimo yasi, né bo jay we. ⁴ Keto bo gba botu be mesay be Njambiyè yi kame we, né we jonna ne ngben. Ma, nge we jonna kotute, nò gwâki wo yan, keto yeti gbelate yi Njambiyè kaŋma ne kafa nye bo ké na. Bo botu be mesay be Njambiyè, bo ke tedye nda yi Njambiyè kunde ne beya yasi ké, tedye sendi ngambi ne sunŋwe ne botu bete be kele kotu mekele baka. ⁵ Dete, mumô hene yakanŋwe tekwe to sunŋwe ne bekum, yeti ndi keto kambina ngambi Njambiyè nyepo na, yo keto wune duwa ke moy temo yun nde, tekwa to dete, yo kimote. ⁶ Yo sendi keto te yite yi wune gbo ne garama, keto botu bete be kele say bonnate baka, yo Njambiyè tembidyè bo, né bo tonje say te kimote. ⁷ Wune gbôku meyasi mete nye mumô hene te yi wune yakanŋwe gbo nye nye ko, gbo garama nye mo te yi wune yakanŋwe gbo nye nye ko, gbo moni gbona lumô nye mo te yi wune yakanŋwe gbo nye nye ko. Wune kâmbi mo te yi wune yakanŋwe kambo ko, sombile mo te yi wune yakanŋwe sombile ko.

Mekwadya, yo njuku membonga

⁸ Wune tî diy ne pilo mumo na. Siya pilo te yi wune yâkanḡwe be no, yo ndi nde, wune kwadyanḡwe tande yun kè no mbombu. Keto mo te ε kwadye jakoso, mo te sima tonje membonga me Njambiyè hene yi Moyisi ketima ké. ⁹ Ma membonga me Njambiyè lépi nde: <Kpe, we tî kel wanja na. We tî woku mumo na. We tî gubu na. We tî goru yasi mumo na.> Ke membonga menori nè yiḡa membonga hene, njuku te yo ndi ke mbonḡa wete nde: <Kwadyikwe moḡ nda yi we kwadye ne yotu yo ké.> ¹⁰ Ko mekwadya ti kél beya yasi ne jakoso na. Mekwadya kél nde, mumo tónjukwe membonga mete yiri hene. ¹¹ Wune sâḡ nje te yi kelo dete, lanḡa lanḡanḡwe, keto wune ke duwe ḡgimo te yi wuse diyè kete ndana ké. Yo ndana ḡgimo te yi wune yâkanḡwe jemiye ke jako yey, keto ḡgimo te yi Njambiyè ta jonḡwe ne wuse sidye no ké sima wuta. Yo ti londò se nda kande ke ḡgimo te yi wuse kandima ne tikina temo ke yi Kumande Yesus ké na. ¹² Tu ma kiko, misi ta be ke pupo, dete wuse tiki mekele mete yi wuse dikima kelo ke yitil ké kpalò nje bu mejole me dyambi yi wuse ta lu ne dyambi ke puye. ¹³ Wuse jônḡanḡwe ne ḡgbenḡ nda yi mumo yâkanḡwe jonḡa no kelo yasi ke puye ne yeso ké. Wuse tî dyenanḡwe kwà to te ho gwe menjam beya gwenate na. Wuse tî jonḡanḡwe ne sap sap kelo mekele me memi na. Wuse tî kusu metando ke njoka bomo ho be ne nyanḡwe temo na. ¹⁴ Wune tî kel meyasi menori na. Yasi wete, wune jáya nde, Kumande Yesus bêki nda mejole me dyambi mete yi wune lenḡ ké. Wune tî nyeki sosu ke metake mete yi mumo be no yí tonje ne beya mewoḡo mene ké na.

14*Kasi botu be deti nè botu be teke*

¹ Ke yi mo te ε tî pa tiko temo ne ḡgbik ke yi Njambiyè ko, wune bônḡ nye kimote ke njoka yun kine nye meso wúne bo ke meyasi mete yi nye ne ḡguru wene take nde, yo ne ḡgbenḡ ké na. ² Yoko ne dibina temo nde, a yakama dye ne meyasi hene lalè. Ma yoru ε tî pa tiko ne temo ne ḡgbik ke yi Njambiyè ko nde, a ta dye ndi ne gbela menyinḡo. ³ Kpe, mo te ε dye meyasi hene ko tî yelkwe mo te ε ti dyáki ko na. Ma yoru ε ti dyáki meyasi mete yite ko tî lepinanḡwe beyate ne yoru na, keto Njambiyè sima bu sendi nye kimote ke mbombu wene. ⁴ We yo ba nda, né we lepina beyate ne mo mesay me besa bete? Nge nye kele mesay kimote ho beyate, yo béḡa ndi masa wene. Ma a ta kelo mesay kimote, keto Nyangwe Kumande yakama nye nye deti te yi kelo dete. ⁵ Yoko táka ne nde, yiḡa meyeso kwà baḡa. Ma yoru nde, meyeso hene ndi wete. Ma mumo hene diy ne ḡgbik ke metake mene ne ḡguru wene. ⁶ Mo te ε take nde, yiḡa meyeso kwà beso ko táka dete yí lukse ne Nyangwe Kumande. Mo te ε dye meyasi hene ko dyáki lalè yí lukse sendi ne Nyangwe Kumande, keto a ke nye Njambiyè wosoko ke yasi te yi nye dye ké. Ma yoko ε ti dyáki yiḡa meyasi ko kíy yí lukse ne Nyangwe Kumande sendi, keto a ke nye Njambiyè wosoko ke yasi te yi nye kiye ké. ⁷ Yo nde, kine mumo wete ne wete ke njoka su ke jonḡa, keto nye ne ḡguru wene diyè ne yotu ne na. Sendi, kine mumo wete ne wete ke njoka su ke gwe, keto nye ne ḡguru wene diyè ne yotu ne na. ⁸ Keto ko nde, wuse bêki ne jonḡ, wuse béki ne jonḡ yí lukse ne Nyangwe Kumande. Sendi, ko nde, wuse gwáki, wuse gwáki yí lukse ne nye. Ma dete, ko nde, wuse bêki ne jonḡ ko nde, wuse gwáki, wuse wókunanḡwe ndi ne Nyangwe Kumande. ⁹ Yo keto te yite yi *Krist gwà nje womiye, na nje

ɓe kumande ɓotu ɓete ɓe ma gwe nɛ ɓaka ɓe ndi nɛ jon ɓaka. ¹⁰ 'Ma we njáki nje lɛpina yɔ ɓeyate nɛ mɔŋ keto nge? Ho nde, 'yɔru njáki nje yɛliye ɓa maŋ keto nge? Yo nde, wuse hɛnɛ ta tɛmɛ yí yɛnsa lɛpi kɛ mbɔmbu Njambiye komɛ nyɛ ta jɔsɛ wuse kɛ. ¹¹ Yo nda yi yo ketinate kɛ mɛkana mɛ Njambiye nde: <Mi Baba Mbokɔ, mi gbate nɛ jon. Mi kɛ kombile lɛpɔ nde: Bomɔ hɛnɛ ta kuse mɛɓɔŋ kɛ mbɔmbu womɓɛ. Mumɔ hɛnɛ ta lɛpɔ nɛ numbu nɛ nde, mi Njambiye.> ¹² Dete, mumɔ hɛnɛ kɛ njoka su ta pile yasi te yi nyɛ kelma kɛ jonɗwe ɗyɛnɛ kɛ nɛ nguru wɛnɛ nyɛ Njambiye.

¹³ Ma nda yo ɗete kɛ, ɓaka tɛ lɛpinanɗwe se ɓeyate nɛ ɓɛsɔ na. Yasi wɛtɛ, wuse kpál pɛsɔ nde, wuse tɛ kel se yɛna yasi te yi yakama ɓaɗye ɓenjon ɓusu ho jatidye ɓo kɛ ɓeya nje na. ¹⁴ Sine Kumande Yesu sanɗwate, ɗete mi kɛ kombile duwe gbate gbate nde, yo kinɛ yaŋa wɛtɛ nɛ wɛtɛ yi nɛ sɛmbɔ ketɛ na. Yo nde, yɛna yasi njáki nje ɓe nɛ sɛmbɔ, nge mumɔ nɛ nguru wɛnɛ take nde, ya te nɛ sɛmbɔ. ¹⁵ Ma nge yɛna mɛɗye te yi wɛ ɗye kɛ njanɗwe temɔ mɔŋ, komɛte, wɛ yeti se kɛ jonna ɓenɗwe yasi te yi mɛkwadya tedye kɛ na. Diyɔ nɛ sɔsɔ kɛ yasi te yi wɛ ɗye yɔ lalɛ kɛ. Wɛ tɛ kpál kelɔ nde, mɔ te yɔkɔ yi *Krist gwá keto nɛ kɔ yámbila keto te na. ¹⁶ Ma yasi te yi wɛ ɓɛnɛ yɔ nde kimɔte kɛ tɛ kpál kelɔ nde, ɓomɔ tápitanɗwe ɓeyate keto te na. ¹⁷ Keto *Kandɔ Njambiye ti ɓɛna kasi mɛɗye nɛ kasi hɔɓiya yɛna yasi na. Yasi wɛtɛ, yo ɓɛna mɛsay maka yi Kimɔ Sisiŋ kelɛ kɛ jonɗwe mumɔ kɛ. Yite nde, kelna ngben mekele, jonna nɛ tɛ wunɛ ɓɛsɔ nɛ ɗiyɔ nɛ mɛsosa. ¹⁸ Mɔ te ɛ kelɛ mɛsay nyɛ Krist ɗete nɛ temɔ nɛ hɛnɛ kɔ kɛ kelɔ nde, Njambiye ɓɛki nɛ mɛsosa nɛ nyɛ, kelɔ sendi nde, ɓomɔ jáya nyɛ. ¹⁹ Dete, hɛ nyêki sosu yí sá nje te yi jonna nɛ tɛ tande su, sá sendi nje te nde, ɓaka kâma

ɓɛsɔ, né wuse ɗɔku ɗɔkɔ kɛ nje Njambiye kɛ nɔ mbɔmbu. ²⁰ Kɛ kasi mɛɗye, wɛ tɛ bekidya mɛsay mɛte yi Njambiye kelɛ kɛ temɔ mumɔ kɛ, keto yasi te yi wɛ ɗye kɛ na. Yo gbate nde, mɛyasi hɛnɛ pupunate kinɛ sɛmbɔ ketɛ na. Yasi wɛtɛ, yo ɓeyate nde, mumɔ ɗyâki yɛna yasi te yi yakama jatidye jakɔsɔ kɛ ɓeya nje. ²¹ Gba kimɔ yasi, yo nde, wɛ tɛ kel kɔ yɛna yasi wɛtɛ nɛ wɛtɛ yi yakama jatidye mɔŋ kɛ ɓeya nje na, kɔ ɗyena yɛna menjay kɔ hɔɓiya menjam kɔ kelna yɛna yasi ɗɛɛ. ²² Kɛ yɔ, wɛ kɛ duwe yɔ nde, kɛ yite, wɛ kɛ kelɔ yasi nɛ ngben kɛ mbɔmbu Njambiye, ma ɓakidya ndi yo yite ɗete kɛ nɔ mbɔmbu kɛ njoka yɔ wúnɛ nyɛ. Yɔkɔ yi temɔ nɛ yeti kɛ ndeye nyɛ kɛ ngimɔ te yi nyɛ kelɛ yasi te yi nyɛ sima pɛsɔ kɛ nɛ gba mɛsosa. ²³ Yasi wɛtɛ, mɔ te ɛ ɗye yɛna yasi nje ɓe nɛ mɛsɔ kɛ temɔ kɛ yasi te yi nyɛ ɗye kɛ ɓalma lɛpi kɛ mbɔmbu Njambiye, keto a kinɛ ɓiɓina temɔ kɛ yasi te yi nyɛ kelɛ kɛ na. Ma kɔ mumɔ kɛl yasi te nda, nge nyɛ ti ɓe nɛ ɓiɓina temɔ kɛ yasi te yi nyɛ kelɛ kɛ, yite a kelma mɛɓeyɔ.

15

¹ Ma wuse ɓe mɛ su nɛ ngbingim kɛ nje Njambiye ɓaka, wuse yákanɗwe gbiso ɓotu ɓete ɓe tɛ pa ɓe ɗete ɓaka, kame ɓo kɛ meteko man. Wuse tɛ san ndi yasi te yi nyɛ wuse ɓepɔ mɛsosa na. ² Mumɔ hɛnɛ kɛ njoka su kɛl yasi te yi nyɛ jakɔsɔ mɛsosa yí kame nɛ nyɛ, na ɗɔku ɗɔkɔ kɛ nje Njambiye kɛ nɔ mbɔmbu, ³ keto *Krist tɛ sá nje te yi kelɔ yasi te yi nyɛ nyɛ nɛ nguru wɛnɛ mɛsosa na. Yasi wɛtɛ, a kelma nda yi yo ketinate kɛ mɛkana mɛ Njambiye kɛ kasi nɛ nde: <Mendoy mɛte yi ɓomɔ toyma nɛ wɛ Njambiye kɛ kpalma ɓalo kɛ to mɛ.> ⁴ Yo nde, mɛyasi hɛnɛ te yi ɓo kandima keto kɛ mɛkana mɛ Njambiye kɛ, ɓo kɛti yo yí tedye nɛ wuse mɛyasi, né wuse ɓe nɛ ɓiɓina

temo ke yi Njambiyε. Bibina temo te ta wule ke kelna tin nε ke nyena dεti ke temo te yi mekana me Njambiyε nye wuse kε. ⁵ Njambiyε nyεki bomo dεti te yi be ne tin ke meyasi. A ke nye sendi bo dεti ke temo. Njambiyε te ε kele dεte ko kεl nde, metake mun bεki ndi wete yι jonna no sendi wete tande yun nda yi Krist Yesus tedya wuse kε. ⁶ Yo kεlnangwe dεte, nε wune hene be ndi temo wete, be ndi ngin wete yι lukse ne Njambiyε te sangwe ne Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist. ⁷ Dete, baka bon beso kimote nda yi Krist bonma sendi ne wune kimote kε. Wune kεl dεte, nε bomo beη besε Njambiyε.

⁸ Mi ke kobile lepō nde: *Krist njā be mō mesay me Beyuden, kando botu bete be pesina baka. A kelma dεte yι tedye nde, Njambiyε lēpi ndi gbakasi ke yasi te yi nye si kpo kε. A njā nje be mō mesay wan dεte, na tonje nε meyasi mete yi Njambiyε kpoma nye besanmbambo ban kε. ⁹ Ma a njā sendi, nε botu bete be yeti Beyuden baka lukse Njambiyε, keto a gwā ngwete yan. Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: <Dete, mi ta lukse we sine mekando me botu be meneti maka. Mi ta jembina yι sombile ne dino dya.> ¹⁰ Yo sendi ketinate ke yija mbey nde: <Wune sōsangwe, wune mekando me botu be meneti maka hene. Wune sōsangwe wune botu be kando dyene.> ¹¹ Yo ketinate sendi womaηa ke mekana me Njambiyε nde: <Wune mekando me botu be meneti maka hene, wune lūksa Baba Mboko. Bomo ke njoka mekando hene lūksa nye.> ¹² Esayi te mō punja melepi me Njambiyε ke lepō sendi nde: <Wete nday Isay ta dya. Yo nye ta teme diyō ne mekando me meneti maka. Bo ta be ne bibina temo ne nye.> ¹³ Njambiyε te ε kele nde, bomō bεki ne bibina temo ne nye ko kεl nde, temo yun tōndu ne mesosa ne sot. A kεl sendi nde, temo yun diy ne te ke meyasi

hene, keto wune ke tiko temo ke yene. A kεl dεte ne dεti te yi Kimō Sisiη, nε wune be ne bibina temo ke yene kwā to te.

¹⁴ Wune njōη, ke pay te yun, mi ne nguru wombe ke kobile duwe nde, temo yun tondunate ne metake mete yι kelo kimō yasi. Sendi, wune ke duwe meyasi me Njambiyε kumo njena, dεte baka yakama nye beso mengite. ¹⁵ Ma ke yija membey, mi ketima lepina ne gbas gbas nye wune kine sodye yaηa na. Mi kelma dεte yι gba ne dyanō dyun, nε wune taki meyasi mete yi wune sima si duwe kε. Mi ketima dεte keto ngikwa te yi Njambiyε kelma ne mi kε. ¹⁶ A kelma nde, mi bεki mō mesay me Krist Yesus ke njoka botu bete be yeti Beyuden baka. Mi ke kelo mesay nda mō nyena sadaka nye Njambiyε ke lepina Kimō Tom ne yi mi lepe kε, nε botu bete be yeti Beyuden baka nje be nda sadaka te yi nye Njambiyε mesosa yi yakama ne nye ne dεti Kimō Sisiη. ¹⁷ Ma dεte, mi yakama be ne mesosa ke mesay mete yi mi kele nye Njambiyε kε, keto sine Krist Yesus sangwate. ¹⁸ Yo nde, ηge mi bofe lepō yija yasi, yo ndi yike yi *Krist kwanma ne mi yι kelo nde, botu bete be yeti Beyuden baka kεl ndi yasi te yi Njambiyε lepe kε. A kelma yo ne nje melepi mete yi mi dikima lepō, ne nje meyasi mete yi mi dikima kelo kε. ¹⁹ A kelma sendi yo ne nje ngungudye ne yi nye punja ne nje kelna meyekambiyε, bu kelna nyangwe meyasi ne nje te yi Sisiη [Njambiyε]. Dete, mi pelma Kimō Tom budyate ke kasi Krist nye bomō hene, ke membey hene kande Yerusalem kε no pay Iliri. ²⁰ Ma siya yasi te yi mi jeke goro, yo nde, mi lēpi Kimō Tom ke mbey kome mumo ti pa lepō dino Krist wete yeso kε, ma mi nje bendidye tū ke gwā mekol me tū te yi wete mumo sima tembidye kε. ²¹ Yasi wete, mi kpalma goro nde, yo bεki nda yi yo ketinate ke

mekana me Njambiyε nde: <Botu bete yi bo ti lεpe kasi ne wete yeso nye bo baka ta duwe nye. Botu bete be ti woke kasi ne wete yeso baka ta woko biye to meyasi.>

²² Yo yite pete mi nde, mennga budyate mi ti kum ke beje wune na. ²³ Ma ndana, mi ma sidye mesay ke meneti mete yi wonga. Mesew sima buyo, temo mbe ndi ne pεpepe nde, mi ken beje wune. ²⁴ Mi ne bibina temo nde, mi ta beje wune kome mi ta ke ke Espanye ke. Mi ta kwanɔdye mono ngimo mesosa sine wune, ne temo mbe pa wey biran. Wune ta kame mi yi ke tikidye mi ke kendi te. ²⁵ Ma ndana, mi ta pa ke kame botu be Njambiyε be diyε ke Yerusalem baka. ²⁶ Keto bekriten bete be diyε ke meneti me Maseduwan ne Akay baka bejma kimote nde, bo ndem moni yi kame ne buka bomo ke njoka botu be Njambiyε be diyε ke Yerusalem baka. ²⁷ Bekriten bete ne nguru wan kwadye kelo dete sunɔwe ne bari. Yo nde, bo yakangwe kame gba bo dete, keto Beyuden bete be me bekriten baka kamma botu bete be yeti Beyuden baka ne nje meyasi mete yi Kimo Sisiɔ nye mumo ke. Dete, yakama sendi nde, botu bete be yeti Beyuden baka nyeki bo meyasi mete yi yakama kame bo ke jonɔwe dyan. ²⁸ Nge mi sidye mekele menori si ke tikidye meyasi hene te yi bo ndemma ke, ma nje pesa ne weri ke no Espanye. ²⁹ Mi duwa nde, *Krist ta tonje mekombila ke kendi te yi mi ta ke weri ke.

³⁰ Wune njon, wuse ke tiko temo ke yi Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist. Sendi, Kimo Sisiɔ ke kelo nde, wuse kwadyangwe tande su. Dete, mi ke kobile ngweta ne wune nde, sine wune beki sangwate yi ngweta ne Njambiyε ne temo su hene keto mbe, ³¹ ma mi nje sangwa ne mebone ke mebo me botu bete be ti pa tiko temo ke yi Kumande Yesu ke Yuda baka. Wune ngwetangwe

dete, ne botu be Njambiyε be diyε ke Yerusalem baka jay meyasi mete yi mi ta ke tikidye, yi kame ne bo ke. ³² Dete, nge Njambiyε jaye, mi ta dya weri ne mesosa, komete, mi ma pa wadya ne te sine wune. ³³ Njambiyε te ε nye tete ko diyε pele wune hene, *amen.

16

Pol ke nyeno benjon bene be Rom

¹ Mi ke kanje dyombu dyusu Febe nye wune. A ke kelo mesay me diyakere ke njon botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesu ke Kenkere baka. ² Mi lepi dete, ne wune bu nye kimote, keto wuse hene sangwate sine be Nyangwe Kumande wusu. Wune bon nye dete nda yi botu be Njambiyε yakangwe kelo tande yan ke. Wune kama nye menɔmo hene ke meyasi hene te yi ta kwa nye ke. Wune kel sendi dete, keto a kamma bomo budyate, bu mi ne nguru wombe sendi. ³ Wune nyen mi Pirisil bene njon wene Akilas. Sine bo ngbo kelo mesay nye Krist Yesu. ⁴ Bo diyma son yi jonɔwe ne mi. Yeti ndi mi nyepo ke nye bo wosoko na, yasi wete, menjon me botu hene be tike temo ke yi Kumande Yesu be yeti Beyuden baka ke nye sendi bo wosoko dete. ⁵ Wune nyen sendi njon botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesu be diki wesidya kanɔ Njambiyε ke tu dyan baka. Mi ke nyeno Epenet, son temo mbe. Yo nye be bosa mo te ε kandima tiko temo ke yi Krist ke Asi. ⁶ Wune nyen Mariya, a wonduma biriki keto yun. ⁷ Wune nyen mi Anderonikus bene Yuniyas, sine bo kando wete. Sine bo diyma sendi ke jabo. Bo ke jaye bo budyate ke njoka botu be tomun be Nyangwe Kumande wusu. Yo bo kande tiko temo ke yi Krist ne mi. ⁸ Mi ke nyeno Ampiliyatus, son temo mbe, wuse sangwate sine be Nyangwe Kumande. ⁹ Wune nyen mi Urubε, sine bo ngbo kelo mesay

nye Krist. Wune nyên sendi mi Stakis, sɔŋ temɔ mbɛ. ¹⁰ Mi ke nyenɔ Apeles, a tedya gbate nde, a tikima temɔ ne nɔgbik ke yi Krist. Mi ke nyenɔ sendi botu be tɔ be Aristobul. ¹¹ Wune nyên mi Herodiyɔŋ, sine nye kandɔ wɛtɛ. Wune nyên sendi botu be tɔ Narisis. Bo saŋgwate bene be Nyangwe Kumande. ¹² Mi ke nyenɔ bedyɔmbu busu Tirifen bene Tirifos. Bo ke wɔndɔ biriki yí kelɔ ne mesay me Nyangwe Kumande. Mi ke nyenɔ sendi dyɔmbu dyusu Persis, sɔŋ temɔ su, a jekima wɔndɔ biriki yí kelɔ sendi ne mesay me Nyangwe Kumande. ¹³ Mi ke nyenɔ Rufus, nye kpasa mɔ te ɛ beŋgwe Nyangwe Kumande. Mi ke nyenɔ nyangwe wene, a me nda nyaŋmbe sendi. ¹⁴ Wune nyên mi Asinkirit nè Filegɔŋ, nyenɔ sendi Hermes nè Patrobas bɔ Hermas. Wune nyên sendi benjɔŋ busu be jɔŋna bene bo baka. ¹⁵ Mi ke nyenɔ Filologos nè Yuliya, nyenɔ sendi Nere bene dyɔmbu dyene. Mi ke nyenɔ Olimpas bɔ botu be Njambiyɛ hene be jɔŋna bene bo baka. ¹⁶ Wune nyênnaŋgwe tande yun wusa nda botu be Njambiyɛ. Menjɔŋ me botu hene be tike temɔ ke yi Krist baka ke nyenɔ wune.

¹⁷ Wune njɔŋ, mi ke kombile nɔgweta ne wune nde: Wune dɔy ne sɔsɔ ne botu bete be lɔ dyambi ne yasi te yi benjɔŋ busu tedya wune ke kasi *Krist ké. Bo ke kelɔ nde, bomɔ bakaŋgwe, jatidyɛ sendi bo ke beya nje. Wune lɔndu ke kɛki yan. ¹⁸ Wune dɔy ne sɔsɔ ne bo, keto njel bomɔ nda bete ti kél mesay nye Krist te Nyangwe Kumande wusu na. Yasi wɛtɛ, bo kpál sɔ ndi nje mɔy yan. Bo ke punje kimɔ lepi ke kondɔ numbu, mbɔmbile bomɔ yí sebile ne botu bete be yeti ke duwe njoka beya yasi baka. ¹⁹ Ke be wune, bomɔ hene sima duwe nde, wune ke wokuna ke men Nyangwe Kumande wusu, dete mi ne mesosa ne wune. Ke nje te yi kelna kimɔ yasi, mi

gɔru nde, wune bɛki ne dyanɔ te yi kelɔ yo. Ma ke nje te yi kelna beya yasi, wune tí nyeki bo kete na, wune kɔnju yo. ²⁰ Njambiyɛ te ɛ nye tete kɔ ta be ke pɔsɔ *Satan ke nji mekol mun. Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist kél nɔgikwa ne wune. ²¹ Timote, mɔ te yi sine nye kele say kɔ ke nyenɔ wune. Likiyus nè Yason bɔ Sosipater ke nyenɔ sendi wune. Sine bete ke kiya kandɔ wɛtɛ. ²² Mi, Tertiyus ke nyenɔ wune, wuse saŋgwate sine be Nyangwe Kumande. Mi mɔ meketi me Pol, yo mi kete mekana maka. A dikima lepo, mi ke keto. ²³ Gayus, mɔ te yi mi Pol ya ke tɔ dyene kɔ ke nyenɔ wune. Botu bete be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesu baka kél dikwa wesidya sendi ke tɔ dyene kanɔ Njambiyɛ. Erast te nyangwe banmasa te ɛ bakidyɛ mɔni ke dya waka kɔ ke nyenɔ wune. Wusu maŋ Kwartus ke nyenɔ sendi wune. [²⁴ Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist kél nɔgikwa nè wune.]

²⁵ Wuse sɔmbila Njambiyɛ. A yakama nye wune deti. A kél yo ne nje Kimɔ Tom te yi mi pele ke kasi Yesu Krist ké. Kimɔ Tom te ke punje yasi te yi Njambiyɛ ma sɔdyukwe mbɔmbu kande ke kandina mboko mesew mesew ké. ²⁶ Ma ndana, yasi te yi botu be punja melemi me Njambiyɛ ketima ké njɔ punje yasi ke yi bɔ sɔdyate mbɔmbu ké. Dete, bo njɔ bɔ Kimɔ Tom te kél lepo nye mekandɔ me bomɔ hene, né bo duwe yo. Bo kelma dete beŋgwe yasi te yi Njambiyɛ te ɛ dɔye kpo ne kpo kɔ pesima ké. Meyasi kwaŋnama dete, né bomɔ tiki temɔ ke yi Njambiyɛ, wokuna sendi ne nye. ²⁷ Siya Mɔ te ɛ ne kpasa dyanɔ, yo ndi Njambiyɛ nyepɔ. Luksa bɛki ne nye kpo ne kpo ne nje Yesu Krist, *amen.

Bosa Məkana mete yi Pol ketima kenje botu be KŌreŋt

Yo Pol, mŏ tomun Yesus Krist kete məkana mete yŏkŏ kenje bekriten bete be diye ke KŌreŋt baka, yite a ke Efes.

KŌreŋt ɓa nyanɓwe dya ke meneti Begrek. Yo ɓa ne sumba budyate. Nyanɓwe mesukul me nembina meyasi ɓa sendi kete. Bomŏ dikima kanŏ meyasi tuku tuku tikŏ Njam-biye. Bomŏ budyate dikima jonŋa ke nyem nyem jonɓwe nɛ ke sap sap jonɓwe. Yo nde, bekriten be KŌreŋt kandima kete məkana kenje Pol ke kasi megwaki nɛ ke kasi menjay mete yi ɓo si kelŏ ne sadaka nye ɓaŋa benjambiye kɛ. Pol wokuma sendi kasi meɓaka nɛ kasi mewanja mete yi dikima kwanŋa ke njoka yan kɛ. E nye kola budyate kete məkana maka yɛ kite ne ɓo, nembɛ sendi kasi womiya bemunŋ nye ɓo.

Wuse yakama ɓake məkana maka ke nyanɓwe menɓabiye yitan jŏ yitani:

1. Kasi meɓaka ke njoka bekriten be KŌreŋt (kumte 1-4).
2. Gbasina beya sap sap jonɓwe te yi kwanŋama ke njoka bekriten be KŌreŋt (kumte 5-6).
3. Tembicya yotu pupunate ke mbombu Njambiye nɛ kasi gwaki (kumte 6-7).
4. Kasi menjay mete yi ɓo si kelŏ ne sadaka nye yinŋa meyasi kɛ. Kriten yeti se bala na, ko dɛte, a jŏnɓanɓwe nan? (kumte 8-11).
5. Meyasi yakanɓwe kwanŋa ne nje te ke njŏn bekriten. Kasi medye me Njambiye (kumte 11).
6. Kimŏ meyasi mete yi Kimŏ Sisiŋ nye kɛ nɛ mesay mete yi wuse yakanɓwe kelŏ nŏ kɛ (kumte 12-14).
7. Kasi womiya bemunŋ (kumte 15).

8. Kasi ndemna meyasi yɛ kame ne ɓesŏ (kumte 16).

¹ Yo mi Pol, mi yi Njambiye jebama nda yi nye kwadya nde, mi ɓɛki mŏ tomun Krist Yesus, yo mi sine maŋ wusu Sositen ² kete məkana maka kenje wune njŏn botu bete be tike temŏ ke yi Njambiye ke KŌreŋt baka. Wuse kɛti kenje wune botu bete be Njambiye tokuma, be diye sanɓwate ne Yesus Krist, wune be Njambiye jebama, nɛ wune ɓe ndi ɓene baka. Wuse kɛti sendi kenje bomŏ hene be diye ke membey hene, bomŏ bete be tuɓe dɛnŏ Nyanɓwe Kumande wusu Krist Yesus te Nyanɓwe Kumande wan nɛ wusu sendi. ³ Njambiye Sanɓwe wusu nɛ Kumande Yesus Krist kɛl ngikwa nɛ wune, nye sendi wune tɛte.

⁴ Mi ke nye Njambiye wombe wosoko menɓimŏ hene ke kasi yun, kete ngikwa te yi nye kelma ne wune ke diyo te yi wune diye sanɓwate wune be Krist Yesus kɛ. ⁵ Yo nde, Njambiye tonja wune ne mekombila ke meyasi hene ke melepi te yi wune lepe nɛ ke nje duwŋa yasi hene, kete wune be Yesus Krist sanɓwate. ⁶ Yo nde, Njam-biye tonja wune ne meyasi mete, kete wune jayma ne temŏ yun hene nde, lepi te yi ɓo wokuma nje lepo nye wune ke kasi Krist kɛ, gbakasi. ⁷ Dete, ke diyo te yi wune diye kete ndana yɛ ladye ne ngimŏ te yi Nyanɓwe Kumande wusu Yesus Krist ta punje ne yotu kɛ, Njam-biye nya wune meyasi hene te yi Kimŏ Sisiŋ nye mumŏ kɛ. ⁸ Yo ndi nye ta kelŏ sendi nde, wune diy ne ngbingim kumŏ ke yesŏ siyna mbokŏ, nɛ wune ɓe kine monŏ beya yanŋa te yi ɓo yakama lepina ne wune kete ke *Yesŏ Nyanɓwe Kumande wusu Yesus Krist na. ⁹ Njambiye te e jebama wune, nɛ wune diy sanɓwate wune be Monŏ wene, Nyanɓwe Kumande wusu

Yesus Krist kɔ tɔnjukwe meyasi mete yi nye si lepo ké.

Kasi mebaka ke njoka

bekriten be Kɔrɛŋt

¹⁰ Wune njɔŋ, mi ke ngweta ne wune ke dɛno Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist nde, lepi yun hene bɛki ndi wete. Mɛbaka ti bɛnnaŋwe ke njoka yun na, yasi wete, wune bɛki gba sangwate, dɛyo temo wete, be sendi ne metake wete. ¹¹ Wune njɔŋ, mi lépi dete, keto mi wokuma kasi yun ke numbu botu be tu Kolowe nde, yo ne metando ke njoka yun. ¹² Ma yasi te yi mi kwadye lepo ké, yo nde, ke njoka yun baŋa nde: <Mi wókunaŋwe mbe ne Pol.> Baŋa nde: <Mi wókunaŋwe mbe ne Apolos.> Baŋa yan nde: <Mi wókunaŋwe mbe ne Sefas.> Baŋa sendi nde: <Mi wókunaŋwe mbe ne *Krist.> ¹³ 'Yite nde, Krist bakima ka yotu ne baka? 'Yo ka Pol yi bo ngbama ke kroa keto yun? Ho nde, ke yi bo tɔpuma ne wune ke mɔrɔku ké, 'bo tɔpuma ka wune ne dɛno Pol? ¹⁴ Mi ke nye Njambye wosoko, keto ke njoka yun mi ti tɔpe wete mumo ke mɔrɔku na, soŋe ndi Kiripus ne Gayus. ¹⁵ Dete, mumo wete ne wete ti yaka lepo nde, bo tɔpuma wune ke mɔrɔku ne dɛno dyembe na. ¹⁶ Mi tɔpuma sendi botu be moy tu Stefanas ke mɔrɔku. Ke kɔŋte, mi yeti ke duwe, ho mi tɔpuma sendi wete mumo ke mɔrɔku na. ¹⁷ Yo nde, Krist ti tome mi yí tɔpuna bomo ke mɔrɔku na. Yasi wete, a tomma mi, né mi nje lepi Kimɔ Tom. A ti tome mi, né mi nje lepi ne nje jɛŋ ndapi te yi bomo na, kamba lepina kasi soŋ te yi Krist gwa no ke kroa ké me nje gwe ne gbɛlate.

Kasi dyanɔ te yi bomo ne dyanɔ te yi Njambye

¹⁸ Yo nde, botu bete be ta yambile baka woku yan lepina kasi soŋ *Krist ke kroa nda abalmba. Ma ke yusu, wuse be ma ju baka, kasi

soŋ Krist ke kroa ne ngungudye Njambye. ¹⁹ Yo nde, yo ketinate ke mekana me Njambye nde: <Mi ta yangile dyanɔ te yi botu be dyanɔ be no ké, soŋe duwa yasi te yi botu be duwa yasi be no ké.> ²⁰ Ma ndana, nda ba ne dyanɔ ko? Ma nda ba mo ketina meyasi ko? Ma mo jɛŋ duwa lepi te yi ngimo te yoko ba nda? 'Njambye ti kele ka nde, dyanɔ te yi botu be meneti maka kpál be yasi abalmba na? ²¹ Yo nde, ke meyasi mete yi Njambye kusuma yí tedye nde, a ne dyanɔ ké, botu be meneti maka ne dyanɔ te yan ti be ne deti te yi duwe Njambye ne nje meyasi mete na. Yo dete yi Njambye bɛŋma kimote yí jɔŋwe botu bete be tike temo ke yene baka ne nje pelna Kimɔ Tom te yi wuse lepe ké. Kimɔ Tom te, bomo bɛŋa yan nde abalmba. ²² Beyuden ke diyee meyekambye, né bo bɛŋ, ma Begrek ke sa yan duwa yasi. ²³ Yasi wete, ke be wuse, wuse péla su kasi Krist te yi bo ngbama ke kroa ko. Ke yi Beyuden, yo yasi te yi yakama jatidye bo ke beya nje, ma ke yi botu bete be yeti Beyuden baka, yo yasi abalmba ke yan. ²⁴ Yasi wete, ke yi baka be Njambye jɛbama baka, ko Beyuden ko Begrek, ke yan, Krist ke punje ngungudye Njambye ne dyanɔ dyene, ²⁵ keto yasi te yi Njambye kele yi bomo bɛŋe nde abalmba ké, yo yasi te yi laŋsa dyanɔ bomo. Sendi, yasi te yi Njambye kele yi bomo bɛŋe nde, yo kine deti ké, yo yasi te yi be ne deti laŋsa deti bomo.

²⁶ Ma wune njɔŋ, wune sãmbila misi bɛŋe ne teri yun, wune botu bete be Njambye jɛbama baka. Ke njoka yun kine budya bomo kete ne dyanɔ te yi wule ke yi botu be meneti maka na. Kine budya ngabolo bomo ho budya bomo be wulma ke moy tu nyangwe bomo na. ²⁷ Yo nde, Njambye sawma meyasi me meneti maka yi bomo bɛŋe nde abalmba ké yí wungwe ne botu be dyanɔ. A sawma meyasi

mete yi bomo beɲe nde, yo kine deti ké yí wuɲgwe ne detina meyasi. ²⁸ A sawma meyasi me meneti maka yi bomo beɲe nde, yo yeti yaɲa nɛ yike yi bomo yeliye ké. Yo meyasi mete yi bomo paye ké. A kpalma bu yite yí kelo nde, meyasi mete yi bomo beɲe nde, yo ne deti ké ti beki se ne deti na. ²⁹ A kelma dete, ma mumo me nje bendidye yotu ne ke mbombu wene. ³⁰ Ma yo Njambiyɛ kele nde, wune be Krist Yesus bɛki sangwate. A kelma nde, Yesus Krist bɛki dɔyano dɔyusu. A kwanɲa ne nye yí kelo nde, wuse bɛki ne ngben, be pupunate ke mbombu wene, kwa sendi ne nye yí kolo ne wuse ke mebeyo musu. ³¹ Dete, mekana me Njambiyɛ ke lepɔ nde: <Mo te e kwadye lukse yotu, a luksa yotu ndi ke yasi te yi Nyangwe Kumande kelma ké.>

2

Pol ke kɛ mbombu yí lepina

ke kasi dɔyano Njambiyɛ

¹ Ma wune njoɲ, ke yembe, ke yi mi ka no pe yun ké, mi ti lepina ne yiɲa nyangwe jeɲ duwa ndapi ho ne yiɲa nyangwe dɔyano yí kwanɲye ne yasi te yi Njambiyɛ ma sódyukwe ne mbombu ké nye wune na, ² keto mi pesima nde, mi yeti ke kwadye duwe yiɲa yaɲa dele ke njoka yun na, siya yasi te yi mi kwadye duwe, yo ndi Yesus Krist, laɲsa laɲsangwe kasi ngbana ne ke kroa. ³ Ma dete, ke yi mi joɲnama no ne nguru wombe ke njoka yun ké, mi ba nda tekina mumo. Mi gwa wɔ ngwanɲa. ⁴ Ke yi mi tedya nɛ ke yi mi pelma ne melepi me Njambiyɛ ké, mi ti sa nje te yi fale bomo ne jeɲ ndapi te yi wule ke dɔyano bomo ké na. Yasi wete, mi lepinama tedye nde, Kimɔ Sisiɲ ne ngungudye, ⁵ kamba tikina temo te yi wune tike ke yi *Krist ké me nje wule ne nje dɔyano bomo, né yo wul ndi keto deti Njambiyɛ. ⁶ Yo nde, wuse ke tedye kasi dɔyano nye

botu bete be me betomba ke nje te yi Sisiɲ baka. Yasi wete, yeti dɔyano te yi wule ke yi botu be meneti maka ho ke yi bekum be meneti maka be ta si kwa nemeno baka na. ⁷ Wuse tedya dɔyano Njambiyɛ yi mumo yeti ne deti te yi biye to te ké. Yo dɔyano te yi nye ma sódyukwe ne mbombu yi nye ma kiki tembidye, yite mboko ti pa kusuna na. A kelma dete, né wuse be ne ngabiye ke meluksa mene. ⁸ Kine kum wete ne wete ke njoka bekum be meneti maka duwa dɔyano te na. Yo nde, bo ma dukwe dɔyano te, ma bo ti ngba Nyangwe Kumande te e ne meluksa hene ko ke kroa na. ⁹ Yasi wete, yo kelnama nda yi yo ketinate ke mekana mene nde: <Yasi te yi misi ti beɲe ne toru nɛ yi meto ti woke ne toru, yasi te yi temo mumo ti take wete yeso, yo yasi te yi Njambiyɛ kombila pe yi botu bete be kwadye nye baka.>

¹⁰ Yo ndi wuse yi Njambiyɛ punja yo nye wuse ne nje Sisiɲ ne. Yo nde, Kimɔ Sisiɲ Njambiyɛ ke nembe duwe meyasi hene, ko meyasi mete yi diye sódyate ne gbol ke moy temo Njambiyɛ ké. ¹¹ Ma mo te nda ke duwe yasi te yi diye ke temo jakoso mumo ko? 'Yeti ndi sisiɲ mumo ne nguru wene ke duwe yasi te yi diye ke moy temo ne ké na? Dete sendi, kine mumo wete ne wete ke duwe meyasi mete yi diye ke moy temo Njambiyɛ na, soɲe ndi Sisiɲ Njambiyɛ nyepo. ¹² Ke be wuse, wuse ti bu su sisiɲ te yi wule ke yi botu be meneti maka na. Yasi wete, wuse bonɲa su Sisiɲ te yi wule ke yi Njambiyɛ, né wuse duwe meyasi mete yi Njambiyɛ nye wuse ne gbelate ké. ¹³ Ma wuse ti lépi yo ne dɔyano te yi botu be meneti maka tedye ké na. Yasi wete, wuse lépi su yo ne dɔyano te yi Kimɔ Sisiɲ tedye ké. Dete, wuse ke tedye meyasi mete yi Sisiɲ Njambiyɛ nye botu bete be ne Sisiɲ te baka.

¹⁴ Yo nde, mo meneti maka ti yaka jaye meyasi mete yi wule ke Sisiɲ Njambiyɛ na, keto ke yene, yo

aɓalmba. Sendi, a yeti ne ɔfeti te yi nembe duwe meyasi mete na, keto mumo dukwe yo ne nje ɔfeti te yi Sisiŋ. ¹⁵ Ma mo te e me ne Sisiŋ Njambiyɛ ko yakama duwe meyasi hene. Yasi wete, kine mumo wete ne wete yakama duwe teri jonɣwe mo te na. ¹⁶ Ma yo ketinate nde: <Nda ke duwe ɔfano Baba Mboko ko? Nda yakama kite nye ko?> Ma wuse su ne takina yasi te yi *Krist.

3

Kasi kelna mesay me Njambiyɛ

¹ Wune njon, ke be mi, ke yi mi lepinama no nye wune ke, mi ti yaka lepinama nda mi lepinangwe nye botu bete be me ne Sisiŋ Njambiyɛ ke yotu na. Mi lepinama nda mi lepinangwe nye botu bete be beɣwe mewoɓo me membundo baka. Ke jonɣwe te yi wune jonna no wune be *Krist ke, mi lepinama nye wune nda mi lepinangwe nye gbela bonosike. ² Mi nya wune moroku mɛberi, ne wune dye. Mi ti nye wune ɔfeti na medye na, keto ke ngimo te yite, ma wune ti yaka dye yo na. Ma ko kumo ndana wune ti yaka dye yo na, keto wune ndi botu bete be ke beɣwe mewoɓo me membundo. ³ Nge be nde, nyangwe temo ne metando ke beɣna ke njoka yun nda yi yo beɣna ke, 'yite ti tedya nde, wune ndi botu bete be beɣwe mewoɓo me membundo na? 'Yo ti tedya nde, wune ke jonna beɣwe yasi te yi bomo tedye ke na? ⁴ Ma ke ngimo te yi yoko lepe nde: <Mi wokunangwe mbe ne Pol,> yoru nde: <Mi wokunangwe mbe ne Apolos,> 'yite ti tedya nde, wune ke jonna nda gbela bomo na? ⁵ Ma Apolos ba nda? Pol ba ne nda? Wuse hene yiba ndi gbela botu be mesay be Njambiyɛ. Njambiyɛ kwanma ne wuse yi kelo nde, wune tiki temo ke yene. Mumo hene ke njoka su ke tonje say te yi Nyangwe Kumande nya nye nde, a kel ke. ⁶ Mi ba mbe mo benate, Apolos mo nyanja

moroku kete. Ma yo Njambiyɛ kele nde, yo jon. ⁷ Dete, mo te e be ne mo te e nyanje moroku kete ko, bo hene yiba gbela. Ma mo te e be ne njuku mesay mete hene ko, yo Njambiyɛ, nye mo te e kele nde, yo jon ko. ⁸ Mo te e be beko ne mo te e nyanje moroku nyanja kete ko ndi wete. Mumo hene ta be ne nduku mesay mene beɣwe misi mesay mene. ⁹ Wuse ke kelo mesay sine be Njambiyɛ. Wune ngwan Njambiyɛ, wune sendi tu te yi Njambiyɛ sume ke. ¹⁰ Mi ma tembidye mekol me tu nda kpasa mo sumna njumo beɣwe say te yi Njambiyɛ tomma mi ne ngikwa ne nde, mi njaki kelo ke. Ma ndana, mbaɗa ke ke mbombu ne say bendidyate. Yasi wete, mumo hene diy ne soso ke kwalo bo mesay mete yi nye bendidyate ne tu kete ke. ¹¹ Mekol me tu te yi sima tembidya ke, yo Yesus Krist. Dete, kine wete mumo e yakama nje tembidye sendi wete mekol me tu de na. ¹² Ma baɗa ta bendidyate tu kete ne lor, baɗa ne bi sumba, baɗa ne kpasa metari, yi baɗa ne mejeti, yi baɗa ne menjoy ho ne mboru ngon. ¹³ Yasi wete, bo mesay me mumo hene ta pundo puye ke nyangwe yeso. Yeso te dite ta gbaso bo mesay me mumo hene yi tedye ne ɔfeti te. ¹⁴ Ke tu te yi mumo nja bendidyate ke gweya mekol me tu te yi sima tembidya ke sume kol ke dite, mo te ta be ne nduku mesay mene. ¹⁵ Yasi wete, ke tu te yi mumo nja bendidyate kete ke si lolo, mo te ta koro nduku mesay mene. Ndi nde, nye ne nguru wene ta ju, ma yo ta be nda yi mumo diye no ke dite ke. ¹⁶ 'Yite nde, wune yeti ke duwe nde, wune mbanjo Njambiyɛ na? 'Wune yeti ke duwe ka nde, Sisiŋ Njambiyɛ ke jonna ke yotu yun na? ¹⁷ Nge mumo bekidye mbanjo Njambiyɛ, Njambiyɛ ta bekidye sendi mo te, keto mbanjo Njambiyɛ tumbu, yo wokunangwe ndi ne nye, ma mbanjo te, yo wune. ¹⁸ Mumo ti

sebila yotu ne ne nguru wene na. Nge wete mumo ke njoka yun take nde, a ne dyanɔ nda yi botu be meneti maka take ké, a kpâl be nda lem ke misi me botu be meneti maka, na nje be ne kpasa dyanɔ. ¹⁹ Keto, yasi te yi botu be meneti maka take nde, yo yasi dyanɔ ké, yo ne yasi abalmba ke misi me Njambiyɛ. Yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: <Njambiyɛ ke kpalo kelo nde, botu be dyanɔ bêbikwe ke mekele me likisi man.> ²⁰ Yo sendi ketinate ke yiɲa mbey ke mekana me Njambiyɛ nde: <Baba Mboko ke duwe meyasi mete yi botu be dyanɔ take ké. A duwɔ nde, yo hene gbelate.> ²¹ Dete, mumo ti susula yotu ke mekele mete yi bomɔ yakama kelo ké na. Mumo ti kel dete na, keto meyasi hene wókunaŋwe ne wune. ²² Yo nde, ko Pol ko Apolos ko Sefas, ko meyasi hene te yi diyɛ ke mboko, ko jonŋwe ko soŋ ko meyasi mete yi kete ndana ko meyasi mete yi ta nje ke metu mete yi mbombu, ²³ meyasi mete hene wókunaŋwe ne wune, ma wune wókunaŋwe yun ne *Krist, Krist wókunaŋwe ne Njambiyɛ.

4

Tɛri botu be tomun be Yesus

¹ Dete, mumo hene yákaŋwe bu wuse nda botu be mesay be *Krist, nda baka be Njambiyɛ nya bo say bakidya meyasi mene yi nye ma sódyukwe ne mbombu ké. ² Ma yasi te yi bo diyɛ mumo hene ε be ne say bakidya meyasi, yo nde, a nyêki temo ne ke mesay mene. ³ Ma ke yembe, ko wune ko botu be meneti maka jâsa mi, yo yeti ke kelo mi monɔ yanɔ ne mbet na. Ko mi ne nguru wombe yeti ke jose yotu mbe na. ⁴ Yo nde, mi yeti ke duwe yiɲa beya yasi te yi mi kelma ké na. Ko beko dete, yite yeti ke tedye nde, mi kine mejoso na. Ma mo te ε jose mi ko, yo ndi Nyangwe Kumande nyepo. ⁵ Dete, wune ti

yan jose yiɲa yasi piɲo te yi ngimo ti pa dya na. Wune lâdya kumo ke ngimo te yi Nyangwe Kumande ta nje ké. Yo nye ta punje meyasi mete yi diyɛ sódyate ke yitil ké ke puyɛ. A ta gbaso metake mete yi mumo be no ke moy temo ne ké. Yo ke ngimo te yite yey yi Njambiyɛ ta bese mumo hene beŋgwe bo mesay mene. ⁶ Wune njon, yike hene yi mi lepima ke kasi mbe nè ke kasi Apolos ké, mi lépi yi kame ne wune, né wune beŋgwe jonŋwe dyusu yi jekɛ ne kelna meyasi mete yi wuse lepe no ké. Ma mumo ti kel yiɲa yasi lanɔsa yike yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ ké na. Wune ti susula yotu keto wete mumo yi kpalo yeliye ne mbanɔ na. ⁷ Keto nda lepe nye we nde, we kwɔ mbanɔ mumo? Yasi hene te yi we be no ké, 'yeti Njambiyɛ nye we na? Ma nge be nde, Njambiyɛ nye we meyasi mete, keto nge yi we nje susule yotu nda bo ti nye we nyeko ké? ⁸ Moy yun me ne ditɔ. Wune me ne kusuku. Wune me bekum tiko wuse. Mi kwádyikwe nde, wune bêki biran bekum, né wuse nam sine wune. ⁹ Keto mi ke beŋe nde, Njambiyɛ kelma nde, wuse botu be tomun bene kpâl be njena bomɔ ke njoka beso. A kelma nde, wuse kpâl be nda botu bete yi bo lɔ ke gbege wo ke mbombu bomɔ hene. Yo nde, ke to mboko hene, ke mbombu bejaki nè ke mbombu botu be meneti maka, wuse kpalma nje be su nda yasi te yi bomɔ ngbo kindo. ¹⁰ Wuse su belem keto Krist, ma wune yun ne dyanɔ, keto wune be Krist sangwate. Wuse su ne teko, ma wune yun ne deto. Bo ke lukse yan wune, ma wuse ke kpalo sangwa su ne yeliya. ¹¹ Ko kumo ndana wuse ke gwe nja, gwe yesidyɛ, gwe diyɔ sokerɛ. Bo ke mende wuse, wuse ke jonna kwey ne kwey. ¹² Wuse ke wondo biriki kelo mesay ne mebo musu. Bo ke kita ne wuse, ma wuse ke kpalo nje ngweta su ne Njambiyɛ nde, a

nyêki ðo mekombila. Ño ke tedye wuse nyanŋwe meɓone, ma wuse ke kpalɔ disima. ¹³ Ko kumɔ ndana ðo ke lepina beyate ne wuse, ma wuse ke kpalɔ lepina su ne kimɔ temɔ nye ðo. Wuse me su nda dyan te yi ðo wɔmbile ke to meneti kè li ke kundu ké. Wuse me su sendi nda sara mbaya ke misi me ðomɔ hene. ¹⁴ Mi ti kèti meyasi maka kenje wune yí nye ne wune njon na. Yo yí kite ne wune nda ðonɔ bembɛ, sɔŋ temɔ mbɛ. ¹⁵ Keto ko beyekele nda betomay betomay má njaki nje tedye kasi Krist nye wune, wune kine budya besanŋwe ke njokate na. Keto yo mi be sanŋwe wun ke jonŋwe te yi wúne be Krist Yesu diye sanŋwate ké. Mi béki sanŋwe wun ke ngimɔ te yi mi ðonma ne Kimɔ Tom nje lepɔ nye wune ké. ¹⁶ Dete, mi ke ngweta ne wune nde, wune kèl meyasi nda mi. ¹⁷ Yo yite kele nde, mi tòm monmbɛ Timote kenje wune. Nye sɔŋ temɔ mbɛ. Sendi, a nya sosu ne hene ke yi Nyangwe Kumande. A ta kelɔ nde, wune tâka meyasi mete yi mi lepima nye wune ke jonŋwe te yi mi jonna nɔ sine Krist ké. Yo yite yi mi tedye ke membey hene nye menjon me botu bete be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesu ðaka.

¹⁸ Baŋa ðomɔ ke njoka yun sosama, susule yotu take nde, mi tí nje ðeŋe se wune na. ¹⁹ Yasi wete, nge Nyangwe Kumande jaye, mi ta nje ðeŋe wune nedɔ. Yo komete yey yi mi ta ðeŋe, simande ðo gbate ne ðeti, yeti ndi lepinate ne numbu na. ²⁰ Keto *Kandɔ Njambiyɛ, yo yeti ke gbela lepi te yi numbu na, yasi wete, yo ke ðeti kelna mekele. ²¹ Nè nde, mi njâki ne ngbasi nè nde, mi njâki ne mekwadya nè te lepi, wune kwádyikwe nde, mi njâki ne nge?

5

*Kasi mekele me memi ke njoka
bekriten be Køreŋt*

¹ Bomɔ ke ðiki lepɔ ke membey hene nde, kelna mewanja ke kwanja budyate ke njoka yun. Ko ke njoka botu bete be yeti ke duwe Njambiyɛ ðaka, yo yeti ke ðeŋa ðete na. Yo me nde, mumɔ ke jonna bene nya sanŋwe wene. ² Ma wune ke kpalɔ susule yotu ke yite. Ma yo ðêki nde, wune kpâl kola kprandɔ mɔ te ε kelma mekele mete ko sɔŋe ke njoka yun. ³ Ke be mi, ko ðeko nde, sine wune yeti ke kiya mbey na, wuse sanŋwate ke pay te yi Sisiŋ. Ke yembe, sima si pesɔ josi mɔ te ε kelma beya mekele mete ko, ðeke nda mi weri sine wune. ⁴ Kome wune ta wesidya ke kiya mbey ne ðino Nyangwe Kumande wusu Yesu, sine wune ta be sanŋwate ke pay te yi sisiŋ, ngunŋudye te yi Nyangwe Kumande wusu Yesu ta be ke mbey te. ⁵ Komete, ne wune kîn mɔ te nye ke meɓo me *Satan, na bekidyɛ membundɔ mene, ðete Njambiyɛ ta jonŋwe sisiŋ ne ke *Yesɔ Nyangwe Kumande. ⁶ Ma susula yotu te yi wune susule ké, kine to te na. 'Wune yeti ke duwe nde, ko monɔ ngã ne mbet ke kelɔ nde, mboro mampa hene wúdyukwe na? ⁷ Wune me gbate jonja mboro yasi, keto *Krist te *Monɔ Sam Paska te yusu sima nyena ne sadaka. Dete, wune sɔŋa njombu ngã, li ne nan, né wune nje be jonja mboro yasi. ⁸ Dete, wuse tí kel jesɔ *Paska te ne njombu ngã ho ne ngã te yi tedye beya dyanɔ ho kotu dyanɔ na. Yasi wete, wuse kèl yo ne memampa mete yi kine ngã kete ké, yite nde, ne pupuna temɔ nè gbakasi.

⁹ Ke moy mekana mete yi mi ketima kenje wune ké, mi lepima nde, wune tí kel kumbo wúne botu be kelna mewanja na. ¹⁰ Ke kasi botu be kelna mewanja bete yi mi lepe nɔ ðaka nè ke kasi botu bete be nye temɔ ke meyasi, bu kasi botu be nganŋila yasi nè ðaka be kane yiŋa meyasi tiko Njambiyɛ ðaka, mi ti lépi ne gbela botu be meneti maka

na. Kεto má bεki nde, mi lpi nε bo, ma yite dya nde, wunε t diy se ke mεneti maka na. ¹¹ Ma yasi te yi mi kwadyε lεpɔ nyε wunε k, yo nde, nge mumɔ lεpε nde, nyε maŋ wun nje kpalo nyε bɔ ke kelna mεwanja ho kpalo bε nε njan sumba ho jeko nyε temɔ ke kanna yiŋa mεyasi tiko Njambiyε, nge nyε diki lpina beyate nε bεsɔ ho bε mɔ gwena menjam ho mɔ ngangila yasi, wunε t kel kumbo ko dyaena nε mbet wnε njel bomɔ nda bεte na. ¹² Ma yo bna mi ke nge yi mi ta jɔse nε gbela bomɔ? 'Yeti benjon bun yi wunε ykanƣwε jɔse na? ¹³ Yo nde, ke yi gbela bomɔ, yo Njambiyε jɔse bɔ. Wunε kpndi mɔ beya mekele soŋε ke njoka yun.

6

Kasi jɔsi ke njoka bekriten

¹ Nge wetε mumɔ ke njoka yun bε nε lpi sunƣwε nε maŋ, nge kele yi nyε minε misi b lpi te k nɔ ke yi botu bεte bε yeti ke duwε Njambiyε kinε b yo k nɔ ke yi botu bε Njambiyε k? ² 'Wunε yeti ke duwε nde, yo botu bε Njambiyε ta jɔse botu bε mεneti maka na? Nge bε nde, yo wunε ta jɔse botu bε mεneti maka, 'sunƣwa nε gbela mɔnɔ melpi? 'Wunε ti yaka jɔse yite na? ³ 'Wunε yeti ke duwε nde, wusε ta jɔse bejaki na? Nge bε dεte, 'sunƣwa nε melpi mεte yi bεŋε gbela mεyasi mε mεneti maka? ⁴ Ma nge kele nde, ke njel melpi dεte dya ke njoka yun, wunε ke li njɔŋ botu bεte bε ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesus kpalo kanε yo nyε gbela bomɔ nde, bɔ jsa k. ⁵ Mi lpi dεte, n njɔŋ biy wunε. 'Yite nde, ke njoka yun kinε mumɔ wetε nε wetε ε nε dyanɔ ε yakama kombile lpi ke njoka njɔŋ nε na? ⁶ 'Yo mε nde, maŋ bɔŋ maŋ k nɔ ke yi botu bεte bε yeti ke tiko temɔ ke yi Njambiyε baka? ⁷ Gbate, yikε yi wunε mε ke b melpi mun k nɔ ke mbɔmbu bomɔ k ke tedye

nde, wunε ma kɔpɔ nje. Nge mumɔ kele yiŋa kɔtu mekele sunƣwε nε wunε, keto nge yi wunε ti kwŋ lalε dyɔ nε sεm k? Keto nge yi wunε ti tiki lalε nde, bɔ wmbila mεyasi hεnε nε mbul ke mεbɔ mun k? ⁸ Yasi wetε, yo wunε ke kelo kɔtu mekele sunƣwε nε baŋa bomɔ, wɔmbile mεyasi hεnε ke mεbɔ mε bomɔ. Ma mekele mεnɔri, wunε kl hεnε sunƣwε nε benjon bun. ⁹ 'Yite nde, wunε yeti ke duwε nde, botu bεte bε kele yasi kɔtute sunƣwε nε bεsɔ baka t bε nε mbey ke *Kando Njambiyε na? Mumɔ t sebila yotu nε na. Ko bεmbam bεte bε kinε bomari bε kele mεwanja baka, ko bomari bεte bε yeti ke mεgwaki bε kele mεwanja baka, ko botu bεte bε kanε yiŋa mεyasi tiko Njambiyε baka, ko botu bεte bε ke mεgwaki bε kele mεwanja baka, ko bεmbam bεte bε nε tri bomari baka, ko bεmbam bεte bε diyε bεnε bεsɔ bεmbam nda yi mbam diyε nɔ bεnε nyari k, ¹⁰ ko botu bε gubɔ, ko botu bεte bε nyε temɔ ke mεyasi, ko botu bε gwena menjam, ko botu bεte bε lpina beyate nε bεsɔ baka, ko botu bε ngangila yasi, botu bεte hεnε t bε nε mbey ke Kando Njambiyε na. ¹¹ Ma baŋa ke njoka yun b kwey dεte. Yasi wetε, Njambiyε nj weyε mεbeyɔ mun tɔkε wunε pupudye wunε pεsɔ nde, wunε mε nε ngben ke mbɔmbu wenε. Yo kelnama dεte nε dnɔ Kumande Yesus Krist n dεti te yi Sisij Njambiyε wusu.

¹² Mi yakama kelo yasi hεnε te yi mi kwadyε, yasi wetε, yasi hεnε ti yaka kamε mi na. Mi yakama kelo yasi hεnε te yi mi kwadyε, yasi wetε, ke yembε, mi t jayε nde, yaŋa bya mi nε bala na. ¹³ Mεdyε njki, n yo k ke mɔy. Ma mɔy dy y mεdyε, yasi wetε, Njambiyε ta kelo nde, bɔ hεnε yiba t bεki se na. Ndi nde, yotu ti dy y kelna mεwanja na. Yotu dy y Nyangwε Kumande, ma Nyangwε Kumande diyε nε yotu mumɔ. ¹⁴ Njambiyε te ε womiya Nyangwε Kumande kɔ ta

womiye sendi wuse ne ngungudye ne. ¹⁵ 'Wune yeti ke duwe ka nde, meyotu mun, yo medoku me yotu *Krist na? 'Mi ta nje bu medoku me yotu Krist, ne yo nje be medoku me nya mewanja? Ko na. ¹⁶ 'Wune yeti ke duwe ka sendi nde, nge mumo ningwe nya mewanja, bene nye me ndi gba ne kiya yotu wete na? Yo dote yi mekana me Njambiyɛ ke lɛpɔ nde: <Bo hene yiba ta kpalo nje be ndi mbundo wete.> ¹⁷ Ma mo te e diye sangwate ne Nyangwe Kumande, mo te ne kiya takina yasi wete bene nye. ¹⁸ Wune kambɛ kelna wanja. Kwalo beya yasi hene te yi mumo yakama kelo, yo yeti ke kpoke membundo mene na, yasi wete, mo te e kele wanja, a kel bekidye ne gba membundo mene. ¹⁹ 'Wune yeti ke duwe ka nde, meyotu mun, yo mbanjo Kimɔ Sisiɲ te yi Njambiyɛ nye wune yi jonna ke yotu yun ke na? Yeti wune diye ne meyotu mun na. ²⁰ Keto Njambiyɛ kolma wune ne sulna yasi, dote wune bakidya meyotu mun yi lukse ne Njambiyɛ.

7

Kasi megwaki

¹ Ndana, ke meyasi mete yi wune ketima diye ne mi ke, kimote nde, mumo ti kpoka nyari na. ² Ma yi kamba ne kelna wanja ne pam pam, yo diya nde, mumo hene beki ne nya te wene ne nyari hene beki ne njonjo te wene. ³ Mbam yakanɲwe tonje meyasi hene te yi mbam yakanɲwe kelo nye nyari wene ke. Ne nyari kel sendi dote sunɲwe ne njom. ⁴ Yeti nyari name yotu ne ne nguru wene na, yasi wete, yo njom. Sendi, yeti mbam name yotu ne ne nguru wene na, yasi wete, yo nyari. ⁵ Ke njoka mbam bene nyari, mbanja ti kin jakoso ke taɲ na. Ndi nde, wune yakama diyo kine sangwa ke taɲ, nge be nde, wune sima nye ngin te yi kelo dote kumo ke ngimo te yi wune pesima, ne wune pa nye sosu ke menɲweta ne Njambiyɛ. Ke

konɲe, ne wune njaki nje sangwa ne koko, kamba *Satan me nje sebile wune, keto wune ti yaka disima diyo dote ke no mbombu na. ⁶ Yike yi mi lɛpe ke, mi lɛpi lɛpɔ yi kite ne wune, yeti ne nje te yi dote na. ⁷ Mi goru nde, bomo hene diy nda mi, yo nde, Njambiyɛ nya yasi dele dele yaka ne mumo hene, yoko ne yike, ma yoru ne yiri.

⁸ Ke yi botu bete be kine bomari ho be kine bembam baka ne bekuso, mi ke lɛpɔ nye bo nde, yo kimote nde, bo diy nda mi. ⁹ Yasi wete, nge bo beɲe nde, bo ti yaka gbisima diyo dote na ne bo kel megwaki, keto gwaki kimote laɲsa nde, mumo diy nda mbiye meduɲo.

¹⁰⁻¹¹ Ma ke yi bembam bete be me ne bomari ne bomari bete be me ke megwaki baka, mi ke kombile lɛpɔ nye bo nde: Nyari ti dukwe ke bo njom na. Nge nye duwe ke bo njom, a ti ken se ke bo wete mbam na, yasi wete, a yokwe ne koko nje dolo njom kombile gwaki yan. Sendi, mbam ti soɲa bo ne nyari na. Ma yeti mi lɛpe na, yo gba Nyangwe Kumande lɛpe dote.

¹² Ndana, yo mi ke lɛpɔ ne nguru wombe, yeti Nyangwe Kumande na. Mi ke lɛpɔ nde, ke yi benjon busu bari, nge mbanja be ne nyari kumo ndana nde, nya te ti pa tiko temo ke yi Kumande Yesu na, ma nge nya te pese nde, a ta ke mbombu jonna bene nye, a ti soɲa bo ne nye na. ¹³ Nge be sendi nde, yo nyari be ne mbam, kumo ndana nde, mbam te ti pa tiko temo ke yi Kumande Yesu na, ma nge mbam te pese nde, a ta ke mbombu jonna bene nye, nya te ti kin njom na. ¹⁴ Yo nde, nge mbam ti pa tiko temo ke yi Kumande Yesu na, Njambiyɛ ke pupudye nye keto nyari. Sendi, nge be nde, nyari ti pa tiko temo ke yi Kumande Yesu na, Njambiyɛ ke pupudye nye keto njom, keto nge yo ti kelna dote na, yite bono bete yi wune ta ja baka ta be nda yasi memi, ndi nde, ndana bo

mε pupunate. ¹⁵ Yasi wεte, ke yoko ε t̄i pa tiko temo ke yi Kumande Yesus ko pese nde, a ke kwā, na kwān. Komete, mo njon wun te ε tikama ko, ko mbam ko nyari t̄i d̄iyō mekomo ke yite na. Njambiyε jebama wuse, nε wuse jonna ne te. ¹⁶ Nyari, 'yo ka we ta jonngwe njonjo? Ma mbam, 'yo ka we ta jonngwe nyari wo? We duwa ne nge?

¹⁷ Siya te ndi nde, mumo hene jōnnaᅅngwe ke t̄eri te yi Nyangwe Kumande pesima kε, ke t̄eri te yi Njambiyε dolma nye kete ke ngimo te yi nye jebama ne nye kε. Yo yasi te yi mi kombile lepō nye menjon me bomō hene be sima tiko temo ke yi Kumande Yesus. ¹⁸ Nge be nde, Njambiyε jebama mbam, yite bo sima peso nye, a d̄iy ndi ke t̄eri te yite. Ma nge be nde, a jebama nye, yite bo t̄i pa peso nye na, a t̄i njanᅅngwe yotu ȳi kε s̄a bomō nde, bo nj̄aki nje peso nye na. ¹⁹ Ko bo p̄esi mumo ko bo ti pese nye, yinori hene gbelate. Ma yasi te yi be njukute ke meyasi menori hene, yo beᅅngwa membonᅅga me Njambiyε. ²⁰ Mumo hene d̄iy ndi ke t̄eri te yi Njambiyε dolma nye kete ke ngimo te yi nye jebama ne nye kε. ²¹ Nge be nde, we b̄a ke d̄iyō bala ke ngimo te yi Njambiyε jebama ne we kε, we t̄i njanᅅngwe yotu yo na. Yasi wεte, nge we kwedya nje te yi duwe ke d̄iyō bala te, we t̄i ndekidya na. ²² Keto bala hene te yi Nyangwe Kumande jeba, a soᅅma mbete ke t̄eri d̄iyō bala. Yo sendi nde, mumo hene te yi Nyangwe Kumande jeba pinjo te yi nye yeti bala, mo te ke kpalō nje be bala *Krist. ²³ Njambiyε kolma wune ne sulna yasi. Wune t̄i kpal nje d̄iyō bala bomō na. ²⁴ Ma wune njon, mumo hene d̄iy ndana ke keki Njambiyε beᅅngwe ndi t̄eri te yi Njambiyε dolma nye kete ke ngimo te yi nye jebama ne nye kε.

Kasi beko nè bekuso bomari

²⁵ Ma ndana, ke yi bebam bete be t̄i pa duwe boma nè ke yi bindi

bomari, Nyangwe Kumande t̄i nye mi yiᅅa mbonᅅga te yi lepō ke kasi yan na. Yasi wεte, mi ta lepō yembe nda yi Nyangwe Kumande tedya ngikwa ne pe yembe nde, bomō nyēki temo ke yasi te yi mi lεpe kε. ²⁶ Pe yan, mi bēᅅna kimote nde, mbam t̄i bon nyari na, a d̄iy ko keto menjanᅅngwe mete yi d̄ya ndana kε. ²⁷ Nge be nde, we me ne nyari, we t̄i san nde, wune wānjanᅅngwe se na. Nge be nde, we t̄i pa be ne nyari na, we t̄i san nje te yi be no na. ²⁸ Yo nde, nge we bu nyari, we t̄i kele yiᅅa beya yaᅅa na. Sendi, nge nya te ε ndi bindi te ko kε meᅅwaki, a t̄i kele yiᅅa beya yaᅅa na. Yasi wεte, mi lēpi yike keto mebonᅅga mete yi botu bete be kele meᅅwaki ta sanᅅwa no ke jonᅅngwe d̄yan kε. Ma mi yeti ke kwadye nde, wune s̄anᅅwanᅅngwe ne mebonᅅga mete na.

²⁹ Ma wune njon, yasi te yi mi kwadye lepō kε, yo nde, ngimo me kumte. Kande ndana baka be ne boma baka d̄iy nda bo kine boma na. ³⁰ Botu bete be ke lelō baka d̄iy nda bo yeti ke lelō na. Botu bete be ke sosa baka d̄iy nda bo yeti ke sosa na. Baka be d̄iki bomō meyasi baka sōᅅa temo ne sap ke meyasi mete. ³¹ Ma botu bete be jonna ne meyasi me meneti maka baka d̄iy nda bo ti jōnnaᅅngwe ne yo na, keto yasi hene te yi beᅅna ke meneti maka kε ke kwā kwanᅅo. ³² Mi lēpi d̄ete, keto mi gōru nde, wune t̄i gwaki kan yaᅅa na. Mo te ε kine nyari ko ke nye d̄yano d̄yene hene ke mesay me Nyangwe Kumande, take yasi te yi nye yākanᅅngwe kelō, nε Nyangwe Kumande be ne mesosa ne nye. ³³ Ma mo te ε me ne nyari ko ke nye d̄yano d̄yene hene ke meyasi me meneti maka, take yasi te yi nye yākanᅅngwe kelō, nε nyari be ne mesosa ne nye, ³⁴ yite, metake me mbam me yiᅅa. Nya te ε yeti ke gwaki ko ho nya te ε ndi bindi te ko ke nye d̄yano d̄yene hene ke mesay me Nyangwe Kumande, nε

yotu ne nè metake mene hene be pupunate. Ma yoko e me ke gwaki ko ke nye dyano dyene hene ke meyasi me meneti maka, take yasi te yi nye yakanawe kelo, ne njom be ne mesosa ne nye. ³⁵ Mi lepi lepi ke yi kame ne wune, yeti bonna kol nye ke ngin yun na. Yo nde, mi lepi yasi te yi ta be kimote pe yun yi ta kelo nde, wune diy gba sangwate wune be Nyangwe Kumande kine yana te yi yakama nje kobe sendi wune soje na.

³⁶ Nge mumo bene nde, yo beyate, keto ngandu wene ma jeko diyò bindi te, nge nye kwadye kenje nye ke gwaki, na kel nda yi nye kwadye, a ti kele beya yana ke yite na. ³⁷ Ma ndi nde, mo te e pese nde, a ta bakidye ngandu wene bindi te ko ke kelo kimote, nge be nde, a pesima dete ndi nga wete ne sat kine be yi malo na. Nge be nde, yo wula ke kwadya te yene, ke moy temo ne, yite kimote. ³⁸ Dete, mo te e kenje mono ke gwaki ko ke kelo kimote, ma yoko e bakidye nye bindi te kine kenje nye ke gwaki ko ke kelo kimote kwa yoru. ³⁹ Nyari ta diyò sangwate bene njom pinjo te yi mbam ndi ne jon ke. Yasi wete, nge soje bu mbam, nyari yakama ke ke bo mbam te yi nye goruma. Ndi nde, mbam te beki mo te e sima tiko temo ke yi Kumande Yesus. ⁴⁰ Ma ke yembe, mi beja nde, nge nye bone dete kine ke se ke bo wete mbam na, a ta jona ne te. Mi taka nde, mi sendi, mi gba ne Sisin Njambiyé.

8

Kasi menjay mete yi bo si kelo ne sadaka nye bana benjambiyé

¹ Ndana, ke kasi menjay mete yi bo si bu kelo ne sadaka nye bana benjambiyé ké, wuse duwa nde, wuse hene botu be duwa yasi. Duwa yasi ke kelo nde, mumo bendidya yotu, ma mekwadya kel nde, wuse doku doko ke tikina temo te yi wuse tike ke yi Njambiyé ké. ² Nge

wete mumo take nde, a ke duwe yana, a dukwe nde, a ti pa duwe kpasa duwate na. ³ Yasi wete, nge mumo kwadye Njambiyé, komete, Njambiyé duwa nye. ⁴ Dete, ke kasi dyena menjay mete yi bo bu kelo ne sadaka nye bana benjambiyé ké, wuse ke duwe nde, yasi hene te yi mumo kane ke to mboko tiko Njambiyé ké, gbelate. Yo nde, kpasa Njambiyé ndi wete ne wete kine mbaña se na. ⁵ Nge be nde, yo ne yina meyasi mete yi diyé ke kwey nè ke meneti yi bo jeba nde benjambiyé nda yi yo gbate ne budya benjambiyé nè budya bekumande ké, ⁶ pe yusu, he duwa nde, Njambiyé ndi wete ne wete. Yo Da te e kusuma meyasi hene ko. Wuse jonangwe wokuna ne nye. Sendi, wuse ndi ne Nyangwe Kumande wete ne wete, yo Yesus Krist te yi Njambiyé kwanma ne nye yi kuso ne meyasi hene ko. Njambiyé kwanma sendi ne nye yi kuso ne wuse. ⁷ Yasi wete, yeti bomo hene duwe meyasi menori na. Bana bomo sima yila ne kasi kanna yina meyasi tiko Njambiyé. Yo me nde, nge bo dye menjay mete yi bo kele ne sadaka nye yina meyasi ké, ke temo yan deke nda bo kelma yina yasi te yi nye sembo, keto temo yan tekinate. ⁸ Ma yo kine wete kwalo medye yi kele nde, Njambiyé jaya wuse na. Ko he dyaki, yo yeti ke kame wuse yana ke mbombu wene na. Ko he ti dye, yo yeti ke soje sendi wuse yana na. ⁹ Yasi wete, wune diy ne soso, kambo teri te yi wune sima toke ké me nje jatidye tekina bomo ke beya nje. ¹⁰ Yo nde, nge mo te e ne tekina temo ko bene gba we, we mo te e ma duwe meyasi mete ko ke diyò dyena ke mbanjo kome bomo kane bana benjambiyé ké, 'yo ti nye mo te deti te yi dye menjay mete yi bo kele ne sadaka nye bana benjambiyé ké na? ¹¹ Nge be dete, mo te e ne tekina temo ko, mon yi *Krist gwa keto ne ko ta

yambile, keto duwā yasi te yi wε nɔ ke meyasi mete ké. ¹² Ma beya yasi te yi wunε kelma dɛte yí kɔmbε nε temɔ benjɔŋ bun yi ndi tekinate ké, wunε kél yo nε Krist. ¹³ Dete, nge bε nde, yiŋa mɛɔye mete yi mi dye ké yakama jatidye maŋ mbε ke beya nje, ko mi tí dye se yo wεte yesɔ na, kambɔ yo mε nje jatidye nye ke beya nje.

9

Mɔ tomun Krist nɛ nduku

mesay mɛnɛ

¹ 'Yeti ka mi dɛye nε yotu mbε na? 'Mi yeti ka mɔ tomun Yesus na? 'Mi tĩ bεŋε ka Nyangwe Kumande wusu Yesus nε misi mɛmbε na? Yasi te yi tedye mesay mete yi mi kelma nye Nyangwe Kumande ké, 'yeti wunε na? ² Nge bε nde, baŋa bomɔ ke lepɔ nde, mi yeti mɔ tomun wenε na, ke yun biran, mi mɔ tomun wenε. Keto yasi te yi tedye nde, mi ke kelo mesay mε mɔ tomun ké, yo wunε, keto wúnε bε Nyangwe Kumande sangwate. ³ To te yi mi sumε kol yeŋsa lepi nye botu bete bε lepina beyate nε mi baka, yo nde: ⁴ 'Wuse ti yaka dye ho hɔbiye yaŋa ke mesay mete yi wuse kele ké na? ⁵ 'Wuse ti yaka bɔ sendi wεte nya te ε ma yeŋsa temɔ jaye Njambiyε nε mεgwaki kè nɔ ke mɛmbey hεnε nda yi baŋa botu bε tomun bε Nyangwe Kumande nɛ bemaŋ bεnε nɛ Sefas kele ké na? ⁶ 'Yite nde, ndi sine Barnabas bεpɔ yákanɔwe kelo mesay ndi nε mɛbɔ musu? ⁷ Yo soja te nda ε kè dɛyambi, a má nje gbo yotu nε nε nguru wenε kɔ? Mɔ te nda ε bε nyambi, a má dɛyɔ kinε dye nduku mesay mɛnɛ kɔ? Nda dale benday, a má dɛyɔ kinε dye mɔrɔku mɛbɛri mε benday bete kɔ? ⁸ 'Yasi te yi mi lepε ké yeti ke kelna ka dɛte ke jonɔwe bomɔ na? 'Ko mɛmbonɔga mε Njambiyε ti lépi sendi dɛte na? ⁹ Yo ketinate ke mɛmbonɔga mete yi Mɔyisi ketima ké nde: <Wε tĩ kanja

numbu nday piŋɔ te yi nye ke kelo mesay mε natina nyambi yí bake nε kopu te nɛ njɔsɔ te ke na.> Lepi ke yi Njambiyε lepε ké, 'a lépi ka keto benday? ¹⁰ 'Yeti keto su yi nye lepε dɛte ké na? Gbakasi, bo kɛti yasi ke keto su nde, yɔkɔ ε putike ngwan kɔ bɛki nε bibina temɔ nde, a ta bε nε yaŋa kete. Sendi, yɔkɔ ε kute yiŋa nyambi kɔ bɛki nε bibina temɔ nde, a ta bε nε ngabiye kete sendi. ¹¹ Nge bε nde, wuse nyanja meyasi mete yi Kimɔ Sisiŋ nye mumɔ ké ke mɛtemɔ mun, 'yo má nje bε gba sulnate pε yun nde, wuse bɔŋ gbela meyasi mete yi kame mumɔ ke jonɔwe te yi mɛmbundɔ ké ke mɛbɔ mun? ¹² Nge bε muka nde, baŋa bomɔ yakama bɔ meyasi mete ke mɛbɔ mun, 'sungwa nε wuse? Ko yinɔri, wuse tĩ nye misi kete na, wuse kpalma sangwa nε mɛbɔnε ke meyasi hεnε, kambɔ hε mε nje kelo yiŋa yaŋa te yi yakama petɔ Kimɔ Tom *Krist. ¹³ Wunε duwā nde, botu bete bε kele mesay ke mbanjo Njambiyε baka kwédyanɔwe mɛɔye ke meyasi mete yi wulε ke mbanjo Njambiyε ké. Sendi, botu bete bε bε nε mesay mε wona benyamɔ yí kelo nε sadaka nye Njambiyε baka nε ngabiye te yan ke mɔyte. ¹⁴ Dete sendi, Nyangwe Kumande pesima nde, botu bete bε bε nε mesay mε lepina Kimɔ Tom baka jɔŋnanɔwe nε nje lepina Kimɔ Tom. ¹⁵ Ko dɛte, ke yembε, mi tĩ nye misi ke meyasi mɛnɔri na. Yike yi mi kete ké, mi ti kɛti yí dɛye nε yiŋa yaŋa na. Kimɔte nde, mi gwáki, lanɔa nde, wεte mumɔ sɔŋa mesosa mete yi lepina Kimɔ Tom te yi mi lepε nε gbɛlate ké nye mi ke temɔ ké. ¹⁶ Yo nde, lepina Kimɔ Tom te yi mi lepε ké yeti yasi te yi luksa yotu mbε na, yo say te yi Njambiyε pesima nde, mi kél. Keto nge mi dɛye kinε lepɔ Kimɔ Tom te na, mɛbɔnε ta balɔ ke to mbε. ¹⁷ Má bɛki nde, yo mi tokε mesay mεte nε nguru wombε, ma mi yakama dye nduku mesay

mete. Ma nda yo Njambiyε pεse nde, mi kēl say te kē, yo mapi te yi nye sobidya mi kē. ¹⁸ 'Ma dεte, nduku mesay mεmbe ta wule ba we? Yo ndi nde, lepina Kimɔ Tom te yi mi lepε kē, mi lépi yo ne gbelate nye bomɔ kine diyε yaŋa na kine beŋgwe yasi te yi bo yâkanɔgwe nye mi ke lepina Kimɔ Tom te na.

¹⁹ Mi yeti bala mumɔ na, ko dεte, mi kpalma nje nye dīyɔ bala ke yotu mbe keto bomɔ hεne yí dale ne budya bomɔ. ²⁰ Mi jonnama sine Beyuden nda mɔnɔ Beyuden yí dale ne bo. Ke yi bomɔ hεne be jonna ke mɔy mεmbonɔga mete yi Mɔyisi ketima kē, sine bo jonnama sendi dεte yí dale ne bo, ko beko nde, mi yeti bala mεmbonɔga mete na. ²¹ Mi jonnama sine botu bete be yeti ke beŋgwe mεmbonɔga mete baka nda mεmbonɔga mete yeti na yí dale ne bo. Yeti nde, mi yeti ke beŋgwe mεmbonɔga me Njambiyε na, yo nde, mi ke beŋgwe mbonɔga te yi *Krist ne jonɔgwe dīyembe hεne. ²² Mi jonnama nda tekina mumɔ sine botu bete be ne teko baka yí dale ne bo. Mi lenma yotu mbe nye bomɔ hεne yí sã nje te yi jonɔgwe ne baŋa ke njokate. ²³ Mi kēl meyasi menɔri hεne keto lepina Kimɔ Tom, né mi be ne ŋgabiye ke mɔyte.

²⁴ 'Ma wunε yeti ke duwe ka gbate nde, ŋge bomɔ kandε adinɔgbakere, yo bo hεne sedyε, ko dεte, ndi mumɔ wete ke laŋsa be ne dasi na? Ma dεte, wunε sēdyikwe saman te yi laŋsa. ²⁵ Bomɔ hεne be komsa yiŋa adinɔgbakere baka kíy budya meyasi yí sunɔgwa ne dasi yasi te yi ta beyɔ nemεnɔ, ma pe yusu, yo yí sunɔgwa ne dasi yasi te yi tí beyɔ wete yesɔ na. ²⁶ Yori mi tí sēdyikwe mbe tukute na. Mi lón dīyambi ne dimbi, yeti ne kpaf kpaf na. ²⁷ Mi ke sikite tedye yotu mbe mεbonε tikɔ nda bala, kambɔ Njambiyε me nje lī mi nemεnɔ, mi mɔ te ε sima pele Kimɔ Tom te yi jonɔgwe ne baŋa bomɔ ko.

10

Kasi jonɔgwe botu be kando

Isarayel ke konɔgor

¹ Wunε njɔŋ, mi yeti ke kwadye nde, wunε ndékimaŋgwe meyasi maka na. Yo nde: Besaŋgwe busu hεne beŋgwa kulutu kendo nɔ. Bo hεne sabiya sendi Tena maŋ. ² Njambiyε tɔpuma bo hεne ke kulutu nē ke Tena maŋ yí saŋgwe bo bene be Mɔyisi. ³ Bo hεne dya sendi kiya medye mete yi wulma ke yi Sisiŋ Njambiyε, ⁴ hɔbiye sendi kiya mɔrɔku mete yi wulma ke yene kē. Bo hɔbiya mɔrɔku mete yi punduma ke tari te yi Njambiyε yi dikima beŋgwe bo kē. Tari te bã *Krist. ⁵ Yasi wete, ke njoka yan, Njambiyε tí jaye sulɔ bomɔ na, yori yi bo girma nɔ ke mɔy konɔgor kē. ⁶ Meyasi mete kwáŋnaŋgwe dεte yí kite ne wuse, ma wuse nje be ne beya mewobo nda bo. ⁷ Kpe, ne tí tiki Njambiyε, kpalɔ kanɔ yiŋa meyasi nda yi baŋa ke njoka yan kelma kē na. Meyasi kwanɔnama nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyε kē. Yo ketinate nde: <E ndinɔgele kando kwã dīyɔ metidyε, dīyena, hɔbiye menjam, kandε jesɔ.> ⁸ Kpe, he tí nyeki bo ke kelna mewanja nda yi baŋa ke njoka yan kelma, ε bomɔ tomay kaba jo yitati sɔmbe sɔŋ ke kiya yesɔ kē na. ⁹ Kpe, he tí bofa Baba Mbokɔ nda yi baŋa ke njoka yan kelma, ε benyɔŋe girise ne bo kē na. ¹⁰ Kpe, ne tí nyinɔgilanɔgwe ne Njambiyε nda yi baŋa ke njoka yan kelma, ε jaki Njambiyε te ε girise bomɔ ko wo bo kē na. ¹¹ Meyasi mete dīyama pe bo yí kite ne besɔ. Bo ketima yo yí nambe ne meto musu, wuse be kumma ke ŋgimo te yi mbokɔ ke siyɔ kē. ¹² Dete, mɔ te ε take nde, a ke teri ko dīy ne sɔsɔ, a me nje balɔ. ¹³ Wunε tí pa saŋgwa wete yesɔ ne yiŋa mεbobilan mete yi kwã to mumɔ na. Njambiyε te ε tonje meyasi mete yi nye si kpo ko tí jaye nde, wunε sãŋgwanɔgwe

ne meɓobilan laŋsa to yun na. Yo nde, nge meɓobilan dya pɛ wune, a ta kombile menje mete yi wune yakama laŋsa ne yo yí ðe ne ðeti te yi disima.

¹⁴ Dete, wune njɔŋ, sɔŋ temɔ mbe, wune kâmbi kanna yiŋa meyasi tiko Njambiyɛ. ¹⁵ Mi lépinangwe nye wune nda yi mumɔ lépina nɔ nye botu bete ðe ne dyanɔ ðaka. Yasi te yi mi lepe ké, wune ne nguru wun jôsa yo. ¹⁶ 'Pelo tena menjam mete yi wuse nye Njambiyɛ wosoko kete ké yeti ke sangwe ka wuse ne mekiyɔ me *Krist na? 'Mampa te yi wuse leke ké yeti ke sangwe ka wuse ne yotu Krist na? ¹⁷ Nda mampa ndi wete ké, ðete ko nde, wuse menyangi, wuse hene ndi yotu mumɔ wete, keto wuse ngbóku dye ndi mampa wete. ¹⁸ Wune pân ðeŋe botu ðe kando Isarayel ke mekele man. 'Yeti ndi botu bete ðe dye menjay mete yi bo nye Njambiyɛ ne sadaka ðaka ðe sangwate ðene ðe Njambiyɛ te ε ðiye ne mbey nyena sadaka te kɔ na? ¹⁹ Yite yi mi lepe ké, 'mi kwádyikwe lepɔ nde nge? 'Mi kwádyikwe lepɔ ka nde, menjay mete yi bo kele ne sadaka nye ðaŋa ðenjambiyɛ ké ka kpasa yasi? 'Ho nde, ðenjambiyɛ bete yi bo kele sadaka nye bo ðaka ka kpasa ðenjambiyɛ? ²⁰ Ko na. Yasi te yi mi lepe ké, mi lépi nde: Menjay mete yi botu bete ðe yeti ke duwe Njambiyɛ ðu kelo ne sadaka ké, bo ti nyéki sadaka te nye Njambiyɛ na, bo nyéki nye beya mesisiŋ. Ma mi yeti ke jaye nde, wune ðêki sangwate ne beya mesisiŋ na. ²¹ Wune ti yaka hɔbiye pelo tena menjam te yi Nyangwe Kumande, nje kwâ hɔbiye sendi pelo tena menjam te yi beya mesisiŋ na. Wune ti yaka ðiyɔ ðyena ke bem meɗye mete yi Nyangwe Kumande, nje kwâ sendi ðiyɔ ðyena ke bem meɗye mete yi beya mesisiŋ na. ²² 'He kél ka ðete yí ðake ne ngambi Baba Mbokɔ? 'He táka ka nde, wuse kwâ ðeto ne nye?

²³ Mumɔ yakama kelo yasi hene te yi nye kwadye, yasi wete, yeti yasi hene kame mumɔ na. Mumɔ yakama kelo yasi hene te yi nye kwadye, yasi wete, yeti yasi hene nye mumɔ ðeti na. ²⁴ Mumɔ tí saŋ ndi menyɔŋɔ mete yene na, yasi wete, a sâŋ menyɔŋɔ mete yi jakɔsɔ. ²⁵ Wune dyâki njay hene te yi bo dyanngwe ke lumɔ kine ðe ne yiŋa beya metake ke temɔ yun na, ²⁶ keto meneti maka, yo yi Baba Mbokɔ nè meyasi hene te yi ðiye kete. ²⁷ Nge mɔ te ε ti mɔ Njambiyɛ kɔ jeba wune ne meɗye, nge wune kè, wune dyâki yasi hene te yi nye ta punje nye wune kine ðe ne yiŋa beya metake ke temɔ yun na. ²⁸ Ndi nde, nge mumɔ lepe nye wune nde: <Beŋa, bo ðonma njay te yike kelo ne sadaka nye yiŋa meyasi,> komete kpe, ne tí dyaki yo na, kambɔ mekele mete me nje njangwe temɔ mɔ te ε sima si lepɔ ðete nye wune kɔ. ²⁹ Yike yi mi lepe ké, mi ti lépi ke nje metake mete yun na, mi lépi ne metake me mɔ te yɔru. 'Ma mi ta ðiyɔ kine kelo mbe yiŋa yasi keto metake me wete mumɔ keto nge? ³⁰ Nge mi nye Njambiyɛ wosoko ke meɗye mete yi mi dye ké, 'bo ta nje tapita beyate ne mi ke yasi te yi mi nye Njambiyɛ wosoko kete ké keto nge?

³¹ Dete, ko wune dyâki nge ko wune hóɓiya nge ko wune kél yasi te nda, wune yâkanngwe kelo meyasi hene yí lukse ne Njambiyɛ. ³² Wune tí kel yasi te yi yakama jatidye wete mumɔ ke beya nje na, ko Beyuden ko botu bete ðe yeti Beyuden ko njɔŋ botu bete ðe tike temɔ ke yi Njambiyɛ ðaka. ³³ Yo ðete nda yi mi sendi sâ nje te yi kelo yasi te yi mumɔ hene kwadye ke meyasi hene te yi mi kele ké. Mi ti sâŋ menyɔŋɔ mete yembe na, yasi wete, mi sâŋ yi buyɔ bomɔ, né bo ju.

11

¹ Wune kél meyasi nda mi, nda yi

mi ne nguru wombe ðeŋgwe sendi yi Krist ké.

Kasi òeri nyari ke mbanjo Njam-biye

² Mi ke ðese wune, keto wune ke take mi ke meyasi hene, ðakidyè sendi meyasi mete yi mi tedya wune ðeŋgwe ndi yasi te yi mi lepima nye wune ké. ³ Yasi wete, mi kwádyikwe nde, wune dúkwe nde, ke yi mbam hene, yo *Krist ðiye ne nye. Ke yi nyari, yo mbam ðiye ne nye. Ma ke yi Krist, yo Njambiye ðiye ne nye. ⁴ Mbam hene e ngweta ne Njambiye ho punje melèpi me Njambiye ne guka ke to ke yeliye yoko e ðiye ne nye ko. ⁵ Ma ke yi ðomari, nyari hene e ngweta ne Njambiye ho punje melèpi me Njambiye kine peto to ne angesa na ke yeliye yoko e ðiye ne nye ko. Keto yo ndi kiya yasi wete nda yi nyari ðe ne kpon ké. ⁶ Nge nyari ti pete to ne angesa na, na síki peso sendi nyinjo to. Ma nda pesina nyinjo to nè ðiynate ne kpon yasi njon ke yi nyari ké, a pèti to ne angesa. ⁷ Ma ndi mbam tí peti to ne na, keto Njambiye kusuma mbam ðonja ne nye. Meluksa mete yi Njambiye ðe no ké ke ðeja ke yotu mbam. Ma meluksa mete yi mbam ke ðeja ke yotu nyari. ⁸ Yo nde, Njambiye tí ðu nyari yí kusò ne mbam na, yasi wete, a ðon mbam nje kusò ne nyari. ⁹ Sendi, Njambiye tí kuse mbam keto nyari na, yo nde, a kúsu nyari keto mbam. ¹⁰ Dete, yí kambò ne ðejaki ðe Njambiye, nyari yâkanawe ðe ne yinja yasi yí peto ne to ne, yí tedye nde, mbanja mumò ðiye ne nye. ¹¹ Ko ðeko ðete, ke yi botu bete ðe ðiye sangwate bene ðe Nyangwe Kumande ðaka, yo nde, mbam ti yaka kelo yaña nyepò kine nyari wene, ho nyari ti yaka kelo yaña nyepò kine njom na. ¹² Keto nda yi Njambiye ðonja mbam kwey kusò ne nyari, yo muka sendi ðete nde, yo nyari ja mbam, ma yasi hene wúla pe yi Njambiye. ¹³ Wune

ne nguru wun pési lèpi ke: 'Yo ka kimote nde, nyari ngwétangwe ne Njambiye kine angesa ke to? ¹⁴ Nge wuse sambile misi ðeje nda yi Njambiye kusuma ne meyasi ké, 'wune ne nguru wun yeti ke ðeje nde, yo yasi njon nde, mbam ðèki ne sewna nyinjo to ne gbusak na? ¹⁵ Ma yo yasi meluksa pe yi nyari nde, a ðèki ne sewna nyinjo to ðete, keto Njambiye nya nye yo yí peto ne to nda angesa. ¹⁶ Pe yusu, nge mumò kwadye ðiye meso, ko wuse ko yinja menjon me botu bete ðe sima tiko sendi temò ke yi Njambiye ðaka, wuse yeti su ke njel mekele te wene mete yite na.

Kasi òeri mumò ke dyena medye

me Njambiye

(Mt 26; Mk 14; Lk 22)

¹⁷ Ma ke meyasi mete yi mi ta lepò ndana ké, ko kine yaña te yi mi ke ðese wune kete na. Yo nde, mewesidya mete yi wune wesidya ké yeti ke nye wune yaña na, yasi wete, yo ke kpalò ðekidyè wune ðekidyè. ¹⁸ Bosa yasi te yi mi woke ké, yo nde, kome wune ngbo wesidya ké, mebaka ke dyà ke njoka yun. Mi ke jaye nde, yinja mebaka ðènanawe ðete ke njoka yun, ¹⁹ yí duwe ne kpasà botu bete ðe kè mbombu ðiyò ne ngbingim ðaka. ²⁰ Yo ke ðeja gbate nde, kome wune wesidya ké, wune ti wésidyangwe yí dyena medye me Njambiye na. ²¹ Keto kome wune kande medye ké, mumò hene kánda sunja ndi nje medye te yi nye njà no ké. We ðeja, ðaja ke tika ne nja, ðaja ke gwe yan menjam. ²² 'Yite nde, wune yeti ne metu kome wune yakama dyena ho hòbiye yinja yaña na? 'Yo ka nde, wune ke kwadye yeliye njon botu bete ðe tike temò ke yi Njambiye, wungwe sendi botu bete ðe kine yaña ðaka? 'Wune kwádyikwe nde, mi lèpi ne nge nye wune? 'Mi ðésikwe ka wune ke yite? Ko na.

²³ Kε yembe, yasi te yi Nyangwe Kumande tedya mi ké, yo yite yi mi kwanɗya nye wune. Yo nde: Ne tu ke ngimo te yi bo dyanɗwa ne nye ké, ε nye bu mampa. ²⁴ Kε nye ma si nye Njambiyε wosoko ké, ε nye leke yo lepɔ nde: <Yike membundo membe yi mi nye keto yun ké. Wune kε kelo deke yi take ne mi.> ²⁵ Kε bo ma si dyena ké, ε nye bu sendi pelo tena menjam nye bo nda yi nye kelma ne mampa ké lepɔ nde: <Pelo tena menjam te yike, yo jonja mbon te yi ke kelna ne mekiyo membe. Wune kε kelo deke menɗimo hene hɔbiye yo yi take ne mi.> ²⁶ Yo nde, menɗimo hene te yi wune dye mampa ké, hɔbiye pelo tena menjam maka, yo lepina kasi son Nyangwe Kumande yi wune lepe ri kumo ke ngimo te yi nye ta nje. ²⁷ Dete, mumo hene ε ta dye mampa ke ho hɔbiye pelo tena menjam maka kine jese na, josi ta balo ke to ne, keto a yeliya yotu ne mekiyo me Nyangwe Kumande. ²⁸ Dete, mumo hene pan pa nembε temo ne, a ma nje dye mampa ke, hɔbiye sendi pelo tena menjam maka. ²⁹ Keto nge mumo dye mampa ke, hɔbiye pelo tena menjam maka kine duwe njombote ne yotu Nyangwe Kumande na, mo te dyaki hɔbiye yi dale ne josi bete ke to ne. ³⁰ Yo keto te yite yi botu be kosu ne botu bekɔn tɔnde no ke njoka yun. Yo ndi keto te sendi yi banja budyate sima gwe ke njoka yun. ³¹ Ma beki nde, wuse ne nguru wusu ke pa kande nembε teri su, ma wuse yeti ke sanɗwa ne josi na. ³² Yo nde, Nyangwe Kumande josa wuse tedye wuse mebone, kamba he me nje balo josi sanɗwa ne pansi sine botu be meneti maka. ³³ Wune njon, dete nge wune wesidya yi dyena, baka ladya beso. ³⁴ Nge mumo gwe nja, a dyenangwe ke tu dyene, kamba wune me nje diki wesidya yi dale ne josi bete ke to yun. Mi ta kobile bukwe melɛpi mete yiri

kome mi ta nje ké.

12

Kimɔ meyasi mete yi

Kimɔ Sisij nye ké

¹ Wune njon, mi yeti ke kwadye nde, wune ndekimangwe yanja ke kasi kimɔ meyasi mete yi Kimɔ Sisij nye mumo ké na. ² Wune ke duwe nde, ke ngimo te yi wune ba kine duwe Njambiyε ké, wune dikima jaye nde, bo bon wune tumbila no ke nje meyasi mete yi bomo tike temo kete kine nde, wune namba yanja na. ³ Yori yi mi lepe nye wune nde: Ko mumo wete ne wete ti yaka lepina ne deti te yi Sisij Njambiyε kpalɔ nje kita ne Yesus na. Sendi, mumo ti yaka lepɔ nde: <Yesus, nye Nyangwe Kumande,> nge Kimɔ Sisij ti nye nye deti te yi lepɔ dete na. ⁴ Kimɔ Sisij nyeki bomo meyasi dele dele, ko dete, yo hene wula ndi ke kiya Sisij wete. ⁵ Yo ne misi mesay dele dele, ko dete, yo hene wokunangwe ndi ne Nyangwe Kumande wete. ⁶ Bo mesay dele dele, ko dete, yo ndi kiya Njambiyε wete nye jɛn kelna yasi hene yaka ne mumo hene. ⁷ Kimɔ Sisij kel mesay ke yotu mumo hene yi kame ne bomo hene. ⁸ Kimɔ Sisij nyeki banja dyano te yi tapita no, ma kiya Sisij te ma nye banja deti te yi duwe melɛpi me Njambiyε. ⁹ Kε yi banja, kiya Kimɔ Sisij te kel nde, bo fiki temo ne ngbik ke yi Njambiyε. Ma kiya Sisij te kel sendi nde, banja beki ne deti te yi sidye mekon me bomo. ¹⁰ Kimɔ Sisij te nyeki banja deti te yi kelo nyangwe mekele, a ma nye sendi banja deti te yi punja melɛpi me Njambiyε, nye banja deti te yi nembε mesisij. Kε yi banja, a nyeki bo deti te yi duwe yina menumbu dele, nye banja deti te yi kwanɗye melɛpi mete ke menumbu mete yi bomo woke ké. ¹¹ Yo ndi kiya Kimɔ Sisij wete kele mesay menori hene yi nye mumo hene ngabiye te

yene bengwe yasi te yi nye Kimó Sisin kwadye ké.

Kasi medoku me yotu

¹² Mumó ndi ne yotu wete ne budya medoku, nda medoku me yotu hene sangwe kelo ndi yotu mumó wete. *Krist nye sendi dete. ¹³ Yo nde, wuse hene, ko Beyuden ko baka be yeti Beyuden baka, ko bala ko baka be yeti bebala baka, bo topuma wuse ne deti te yi kiya Kimó Sisin, né wuse nje be ndi kiya yotu mumó wete. Wuse bonma sendi kiya Kimó Sisin te. ¹⁴ Yotu mumó yeti ndi ne doku wete na, yo ne medoku budyate. ¹⁵ Nge kol lepe nde: <Nda mi yeti bo ké, mi yeti ngabiye yotu na,> nge kol lepe dete, 'yo ta kelo ka nde, a ti béki gba ngabiye yotu? ¹⁶ Ma nge to lepe nde: <Nda mi yeti misi ké, mi yeti ngabiye yotu na,> nge to lepe dete, yo ta kelo ka nde, a ti béki gba ngabiye yotu? ¹⁷ Yotu má beki hene tande misi ne misi, 'ma mumó woku pe ne nge? Yo má beki tande to ne to, 'ma mumó númsa yasi ne nge? ¹⁸ Yo nde, Njambiyé tembidya doku yotu hene ke yotu mumó nda yi nye Njambiyé kwadye. ¹⁹ Doku yotu hene má beki ndi yasi wete, 'ma yotu mumó ba we? ²⁰ Yo nde, yotu ndi wete ne medoku mete budyate. ²¹ Misi ti yaka lepo nye bo nde: <Yeti kasi mbe ne we na.> Ko to ti yaka lepo sendi nye kol nde: <Yeti kasi mbe ne we na.> ²² Ko na, yo nde, yiya doku me yotu te yi wuse beje nde, yo ti yaka kelo nyangwe yasi ké, ne gba mesay mete yene yi kelo. ²³ Ma yike yi wuse besile, yo yite yi wuse jeké kobile. Wuse jéki nye misi ke medoku me yotu te yi wuse gwe njon te ké. ²⁴ Ma yike yi ne nyonjo ké ti diya se nde, wuse nyéki misi kete na. Njambiyé kombila ndingele yotu mumó, né mumó jeki nye misi ke medoku me yotu te yi ti kumó nyonjo ké. ²⁵ A kelma dete, né ndingele yotu be ndi yasi wete kine mebaka na, né medoku me yotu hene ngbo

kelo yasi yi kamna no. ²⁶ Nge doku yotu wete kone, yo medoku me yotu hene kone. Nge bo lukse doku yotu wete, yo medoku me yotu hene be ke moy mesosa. ²⁷ Dete sendi, wune hene ngbo kelo ndingele yotu Krist, ma mumó hene ke njoka yun doku te. ²⁸ Njambiyé tembidya bomó dele dele ke moy njon botu bete be tike temó ke yi Kumande Yesus baka. Bosa bomó, yo botu be tomun be Yesus. Ke kante, botu be punja melépi me Njambiyé. Yitatite, botu be tedya bomó melépi me Njambiyé. Ke kante benori hene, yo sendi ne botu bete be ne deti te yi kelo nyangwe mekele ne botu bete be ne deti te yi sidye mekon. Yo sendi ne botu be kamna bomó ne botu bete be diyé ne besó, nje bu botu bete be ne jen te yi lepina ne yiya menumbu dele. ²⁹ Ne béja nan? 'Bo ka hene botu be tomun be Yesus? 'Bo hene ka botu be punja melépi me Njambiyé? 'Bo ka hene botu be tedya bomó melépi me Njambiyé? 'Bo hene be ka ne deti te yi kelo nyangwe mekele? ³⁰ 'Yo bo hene be ne deti te yi sidye mekon? 'Bo hene be ne jen te yi lepina ne yiya menumbu dele? 'Yo ka bo hene be ne jen te yi kwanjya melépi mete ke menumbu mete yi bomó woke ké? ³¹ Dete, wune nyéki sosu yun ke gosuna meyasi mete yi kwanjya meyasi hene ke njoka meyasi mete yi Kimó Sisin nye mumó ké.

Kasi mekwadya

Ma ndana, mi ta tedye wune kpasa kimó nje te e kwanjya menje hene.

13

¹ Ko nde, mi lépi menumbu me bomó wete wete, lepo numbu bejaki, nge mi yeti ne mekwadya ke temó na, yite mi nda mbonja ho bongwe te yi dungwa ne ngwen ngwen ké. ² Ko mi béki ne deti te yi punja melépi me Njambiyé, be ne deti te yi duwe meyasi hene te yi diyé sodyate, be sendi ne duwa

ndingele meyasi hene, ko mi tiki gba temo ke yi Njambiye saman te yi mune mekeki ke bete womaṅa, nge mi yeti ne mekwadya ke temo na, mi gbelate. ³ Ko mi kwandyā kusuku mbe hene yi dalo ne buka bomo, ko mi kanya yotu mbe nye bomo nde, bo loduyukwe, nge mi yeti ne temo mekwadya na, yite ti kame mi yana na. ⁴ Mekwadya kel nde, mumo gbisi beso kame beso. Yo kel nde, mumo ti goru yasi jakoso na. Yo kel sendi nde, mumo ti susula yotu ho beso yotu na. ⁵ Mekwadya ti kel yasi te yi wungwe mumo na. Yo ti kel nde, mumo gosu ndi menyono mete yene na. Mekwadya kel nde, mumo ti woku ngambi na, yo ti nyeki ngol ke temo mumo na. ⁶ Mekwadya ti kel nde, mumo sosangwe kome mumo kele kotu mekele na, yasi wete, yo kel nde, mumo sosangwe kome nye kele ngben mekele. ⁷ Mekwadya kel nde, mumo tiki yasi hene te yi bo kele ne nye ke ne ngwete. Yo kel nde, mumo tiki temo ke yasi hene, be ne bibina temo ke yasi hene, disima sendi yasi hene. ⁸ Mekwadya ti siy na, ma punja melēpi me Njambiye ta be ne njena. Lepina yina menumbu ta siyo wete yeso. Duwa yasi ta siyo sendi. ⁹ Duwa yasi te yi wuse no ke, yo deke ne mbet. Sendi, punja melēpi me Njambiye te yi wuse punje ke, he ti punjukwe yo hene na. ¹⁰ Ndi nde, kome kpasa yasi ta dya ke, yike yi ti yaka ke ta siyo. ¹¹ Ke ngimo te yi mi ba monosike ke, mi dikima lepina takina nembe meyasi nda monosike. Ma ke mi ma si oko be mumo ke, e mi li mekele me monosike hene. ¹² Wuse si beta yasi muka ne nduye nda yi mumo beta ne misi ke mojoli te yi ne fandafuye ke. Wete yeso he ta beta yasi misi ne misi. Muka mi yeti ke duwe yasi hene kimote na, wete yeso mi ta duwe yasi hene nda yi Njambiye duwe ne mi kumo njena ke. ¹³ Ndana, meyasi maka yitati

ta bone: Tikina temo ke yi Njambiye, bibina temo ke meyasi mete yi ta dya ke ne mekwadya. Ma ke meyasi maka yitati, yo mekwadya kwa mbombu.

14

Kasi punja melēpi me Njambiye

¹ Wune kanda goso nje te yi be ne temo mekwadya, ne wune nyeki sendi temo ke meyasi mete yi Kimo Sisiṅ nye mumo ke, jeko kwa kwango punja melēpi me Njambiye. ² Yo nde, mo te e lepina ne yina menumbu dele ko ti lepinangwe nye beso bomo na, yasi wete, a lepinangwe nye Njambiye, keto mumo yeti ke woko yasi te yi nye lepe ke na. Meyasi me Njambiye yi be sodyate yi nye lepe ke wula ke deti te yi Kimo Sisiṅ. ³ Ma ke be mo te e punje melēpi me Njambiye ko, a lepinangwe ne nye bomo yi kelo nde, bo beki ne deti ke nje Njambiye ke no mbombu yi kite ne bo yi wedye sendi ne metemo man. ⁴ Mo te e lepina ne yina menumbu ko kel nde, nye sa te beki ne deti ke nje Njambiye ke no mbombu. Ma yoko e punje melēpi me Njambiye ko kel nde, njon botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesu baka beki ne deti ke nje Njambiye ke no mbombu. ⁵ Mi kwadyikwe nde, wune hene lepinangwe ne yina menumbu. Ma mi jeki kwadye nde, wune punjukwe melēpi me Njambiye. Yo nde, nge mo te e lepina ne yina menumbu ko diye kine kwandye yasi te yi nye lepe ke, ne botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesu woku bu deti na, yite mo te e punje melēpi me Njambiye ko kwa nye. ⁶ Wune njon, kande yi mi ma dyan no ke yun, mi ma lepinangwe nye wune ne yina menumbu kine punje meyasi mete yi ma beki sodyate ne mbombu nye wune na, ma yite ta kame wune nge? Mi ma diy kine tedye wune yasi te yi mi duwa, ho diy kine

punje mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ, ho kine tedye wunɛ yiŋa yaŋa te yi wulɛ kɛ mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ na, ma yite ta kame wunɛ nge? ⁷ Hɛ pân bɛnɛ gbela mɛyasi nda mbule nɛ kunde te yi mumɔ tɔ ho mɛndɛ kɛ. Nge mɛmɛn mɛte yi pundɛ ketɛ kɛ bɛ nɛ kpatak kpatak, 'mumɔ má nje biye ba mɛn jembɛ nan? ⁸ Sendi, nge dɔŋ bɔŋgwe ti pundɛ kimɔte na, 'bomɔ yakama komsa dɔyambi nan? ⁹ Dete sendi, nge wunɛ lɛpina nɛ yiŋa mɛnumbu te yi bomɔ yeti kɛ wokɔ, 'mumɔ má nje biye ba to te nan? Komɛte, yasi te yi wunɛ lɛpɛ kɛ kwɔ nda pupɔ. ¹⁰ Ko bɛkɔ nde, mɛnumbu nɛ buyɔ kɛ to mbokɔ, numbu hɛnɛ lɛpi yasi te yi mumɔ woke. ¹¹ Nge mi dɔiyɛ kine wokɔ to yasi te yi mumɔ lɛpɛ kɛ yiŋa numbu na, mi nda jɛngwe kɛ misi mɛ mɔ te. Sendi, mɔ te nda jɛngwe kɛ misi mɛmbɛ. ¹² Dete, nda wunɛ kɛ gɔsɔ mɛyasi mɛte yi Kimɔ Sisin nɛyɛ mumɔ kɛ, wunɛ nyɛki sosu yun yí bɛ tondunate nɛ mɛyasi mɛte yi ta kelɔ nde, nɔŋ botu bɛte bɛ sima tiko temɔ kɛ yi Kumande Yesu baka bɛki nɛ dɛti kɛ nje Njambiyɛ kɛ nɔ mbombu. ¹³ Dete, mɔ te ɛ lɛpina nɛ yiŋa mɛnumbu kɔ ngwɛtanɔgwe nɛ Njambiyɛ nde, a nyɛki nɛyɛ dɛti te yi kwanɔye yo kɛ mɛnumbu mɛte yi bomɔ yakama wokɔ. ¹⁴ Ketɔ nge mi ngwɛta nɛ Njambiyɛ kɛ yiŋa mɛnumbu, sisin mɛ kɛ mɔy mɛngwɛta, yasi wɛtɛ, dɔyanɔ dɔyembɛ yeti kɛ biye to te na. ¹⁵ Mi ta kelɔ ba nan? Mi ta ngwɛta nɛ Njambiyɛ kɛ yiŋa mɛnumbu bɛngwe dɛti te yi sisin nɛ nɛyɛ mumɔ kɛ. Ndi nde, mi ta ngwɛta sendi nɛ dɔyanɔ, nɛ bomɔ hɛnɛ woku to te. Mi ta jembɔ jembɛ kɛ yiŋa mɛnumbu bɛngwe dɛti te yi Sisin Njambiyɛ nɛyɛ mumɔ kɛ. Ndi nde, mi ta jembɔ sendi nɛ dɔyanɔ, nɛ bomɔ hɛnɛ woku to te. ¹⁶ Ma nge wɛ nɛyɛ Njambiyɛ wosoko ndi kɛ yiŋa mɛnumbu mɛte yi Sisin nɛ nɛyɛ wɛ dɛti te yi lɛpɔ, 'yite gbela

botu bɛte bɛ dɔiyɛ womɛte bɛ yeti kɛ duwɛ mɛyasi mɛte baka má nje lɛpɔ nde *amɛn kɛ nyɛna wosoko yo piŋɔ te yi bo yeti kɛ wokɔ yasi te yi wɛ lɛpɛ kɛ ketɔ nge? ¹⁷ Yo gbate nde, nyɛna wosoko te yi wɛ nɛyɛ kɛ gba kimɔ yasi budɔyate, ma yasi wɛtɛ, yo yeti kɛ kelɔ nde, mɔ te ɛ dɔiyɛ womɛte kɔ bɛki nɛ dɛti kɛ nje Njambiyɛ kɛ nɔ mbombu na. ¹⁸ Mi kɛ nɛyɛ Njambiyɛ wosoko, ketɔ mi kɛ lɛpina nɛ yiŋa mɛnumbu kwɔ wunɛ hɛnɛ. ¹⁹ Ndi nde, komɛ mi wesidɔya sine nɔŋ botu bɛte bɛ ma tiko temɔ kɛ yi Kumande Yesu, mi bɛna kimɔte yí lɛpɔ yasi yitan te yi bomɔ ta wokɔ yí tedye nɛ bo yasi, lanɔsa nde, mi lɛpi yasi tomay kamo kɛ yiŋa mɛnumbu.

²⁰ Wunɛ nɔŋ, wunɛ bɛki nɛ mɛtake mɛte yi goto bomɔ, yo tí bɛki nda yi bɔnɔsike na. Ndi nde, kɛ nje kelna bɛya mɛkele, wunɛ bɛki nda gbela sɛkɛ sɛkɛ bɔnɔsike. ²¹ Yo ketinate kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ nde: <Mi Baba Mbokɔ ta kwɔ nɛ bɛtombo nɛ yiŋa mɛnumbu dɛlɛ yi tapita nɔ nɛyɛ kandɔ kɛ, ma ko dɛte, bo tí wokɔ mɛn mɛ na.> ²² Yite nde, lɛpina yiŋa mɛnumbu yeti yasi te yi tedye yaŋa kɛ yi botu bɛte bɛ tike temɔ kɛ yi Njambiyɛ na, yasi wɛtɛ, yo yasi te yi tedye yaŋa kɛ yi botu bɛte bɛ yeti kɛ tiko temɔ kɛ yi Njambiyɛ baka. Ma punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ, yo gba yasi te yi tedye yaŋa kɛ yi botu bɛte bɛ tike temɔ kɛ yi Njambiyɛ baka, yasi wɛtɛ, yo yeti yasi te yi tedye yaŋa kɛ yi botu bɛte bɛ yeti kɛ tiko temɔ kɛ yi Njambiyɛ na.

²³ Hɛ pân lɛpɔ nde, nge ndingɛlɛ botu bɛte bɛ tike temɔ kɛ yi Njambiyɛ baka ngbɔ wesidɔya kande lɛpina yiŋa mɛnumbu, nge gbela bomɔ ho botu bɛte bɛ yeti kɛ tiko temɔ kɛ yi Njambiyɛ baka nyinɛ dolo wunɛ, 'bo tí lɛpɔ gba nde, wunɛ kɛ kɔnɔ nɛ to na? ²⁴ Ma nge wunɛ hɛnɛ ngbɔ punje mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ kɛ numbu te yi mumɔ yakama wokɔ, nge mɔ te ɛ yeti kɛ tiko temɔ kɛ yi

Njambiyε kɔ, ho gbela mumɔ nyiŋe dolo wunε, yasi te yi wunε hene ta lepɔ ké ta kelo nde, a dúkwe mebeyɔ menε, yo má lɔ sendi nye ke temɔ. ²⁵ Komete, meyasi mete yi diye sɔfyate ke moy temɔ ne ké ta gbasina, a má kuse mebɔŋ kɔto mbombu ke meneti kanɔ Njambiyε, a má lepɔ ke mbey hene nde, Njambiyε ke njoka yun gbate.

Kasi kimo ɛri kanna Njambiyε

²⁶ Wunε nɔŋ, he yákanɔwe kelo ba nan? Kome wunε ngbɔ sanɔwa ké, nge baŋa ke njoka yun be ne mejembi te yi jembo yí bese ne Njambiyε, nge baŋa be ne yiŋa yasi te yi tedye besɔ, ho ne yiŋa sɔfya yasi te yi punje nye besɔ ho ne yiŋa yasi te yi lepɔ ke yiŋa menumbu, nge botu be kwanɔfyate be kete yí kwanɔfyate yo nye besɔ, yasi hene yákanɔwe kelna yi nye bomɔ hene deti. ²⁷ Nge be nde, baŋa ke dikɔ lepina ne yiŋa menumbu, ndi bomɔ yíba ho yitati lêpinanɔwe. Bo lêpinanɔwe wete wete, yɔko ke kɔŋ jakɔsɔ, nè mbaŋa mumɔ kwâŋɔfya yasi te yi bo lepε ké nye besɔ. ²⁸ Nge ti be ne mɔ kwanɔfyate, na díbi numbu ke njoka besɔ tapita ndi ke moy temɔ ne nye Njambiyε. ²⁹ Ke be botu be punja mɛlepi me Njambiyε, ndi bomɔ yíba ho yitati lêpinanɔwe, nè bukmete baka lêngwe metɔ yí nembε yasi te yi bo lepε ké. ³⁰ Ma nge Njambiyε nye mbaŋa mɔ te ε ke metidyε womete kɔ deti te yi punje yiŋa lepi te yi be sɔfyate, nè mɔ te yoru pân pa díbo numbu. ³¹ Yo nde, wunε hene yakama lepina yí punje mɛlepi me Njambiyε, wunε ta lepina wete wete, né bomɔ hene duwe yasi, be ne deti yí kè nɔ mbombu. ³² Sisiŋ te yi nye mɔ punja mɛlepi me Njambiyε deti ké ke wokuna ne nye, ³³ keto Njambiyε yeti mɔ te ε kele yasi ne ndul ndul na, nye Njambiyε te ε tete. Dete, meyasi kélnanɔwe nda yi yo dikɔ kelna ke mewesidyá me botu be Njambiyε

hene ké. ³⁴ Bomari yákanɔwe díbo menumbu ke mbey hene te yi botu be Njambiyε wesidyá kete ké, keto bo tí nye bo deti te yi tapita ke membey mete yite na. Bo yákanɔwe pidye meyotu nda yi membɔŋa me Njambiyε lepε ké. ³⁵ Nge bo kwadye duwe yiŋa yaŋa, bo díya benjɔŋ ban ke moy tɔ. Yo yeti kimote nde, nyari tâpitánɔwe ke mbey kome botu be Njambiyε wesidyá ké na. ³⁶ 'Yite nde, mɛlepi me Njambiyε wúla ka pele yun nje nɔ? 'Yo kumma ka ndi pele yun beɔ? ³⁷ Nge mbaŋa lepε nde, nye mɔ punja mɛlepi me Njambiyε, ho nde, a ne deti te yi Kimɔ Sisiŋ, a dúkwe nde, yasi te yi mi kete kenje wunε ké, yo mɔŋa te yi wule ke yi Nyánɔwe Kumande. ³⁸ Ma nge mumɔ ti jaye dete na, ko Njambiyε ti jáya sendi nye na. ³⁹ Dete, wunε nɔŋ, wunε nyêki temɔ yun hene ke punja mɛlepi me Njambiyε, ma wunε tí peti wete mumɔ nde, a tí lepinanɔwe ne yiŋa menumbu na. ⁴⁰ Ndi nde, meyasi hene kwâŋnanɔwe kimote ne nje te.

15

Kasi womiya bemun

¹ Wunε nɔŋ, mi ke kwadye nde, wunε tâka Kimɔ Tom te yi mi kwanɔfya nye wunε ké. Wunε jayma yo sumɔ kol ne ngbingim. ² Yo Kimɔ Tom te jɔngwe wunε, nge wunε kobile bakidyε yo kè nɔ mbombu nda yi mi tedya wunε ké. Ma nge wunε ti kele dete na, yite tikina temo te yi wunε tikima ke yi Njambiyε ké gba gbelate. ³⁻⁴ Meyasi mete yi bo tedya mi ké, mi kwanɔfya ndi yo sendi nye wunε. Ma ke njoka meyasi mete, nyánɔwe yasi te yi mi kwanɔfya nye wunε benɔwe yasi te yi yo ketinate ke mekana me Njambiyε ké, yo nde, *Krist gwá keto mebeyɔ musu. ⁵ A njá punje yotu nye Sefas, punje sendi nye bejeke bene kamɔ jɔ yíba. ⁶ Ke kɔŋte, ε nye punje yotu nye benjɔŋ busu,

buyo yan kwanma gomay yitan ke kiya mbey. Ke njoka yan sulo te ndi ndana kete ne jon, ma banja ma gwe. ⁷ Ke konje yinori, e nye punje yotu nye Jak, punje sendi nye botu be tomun bene hene. ⁸ Yi sidye no, a nja punje yotu nye mi, gba mumo nda mi pofo. ⁹ Yo nde, ke njoka botu be tomun be Yesus hene, mi nda gba difo mekoku. Yo ti yaka nde, bo jebangwe mi nde mo tomun wene na, keto mi tedya nyangwe mebone nye njon botu bete be tike temo ke yene baka. ¹⁰ Ma ndana, mi me ke tari te yike, keto Njambiye ne ngikwa. Ngikwa te yi nye kelma ne mi ke ti gwe mesenge na. Mi kelma mesay kwa botu be tomun bete bari hene. Ma yeti gba mi kele mesay mete na, yo ndi Njambiye kele mesay mete ne mi keto ngikwa ne. ¹¹ Ma ko nde, yo mi tedye, ko nde, yo bari, siya Kimo Tom te yi wuse hene pele ke, yori. Yo yite yi wune tikima temo kete.

Wuse ta womiye

¹² Ma nge bo pele nde, *Krist womiya ke njoka bemun, keto nge yi banja ke njoka yun biye meso nde, bomo ti womiye ke? ¹³ Ma beki gbate nde, bomo ti womiye na, ma ta be sendi nde, Krist ti womiye na. ¹⁴ Ma beki gbate nde, Krist ti womiye na, ma pelna Kimo Tom te yi wuse pele ke ne tikina temo te yi wune tike ke yi Njambiye ke gba gbelate. ¹⁵ Ma beki nde, bemun ti womiye na, ma ta be nde, Njambiye ti womiye Krist na. Yite ma wuse botu bete be lepe yasi te yi Njambiye kele ne ngbak ngbak baka ke kelo ja ke no, keto wuse sima lepo nde, a womiya Krist. ¹⁶ Nge be gbate nde, botu bete be gwe baka ti womiye na, yite nde, Krist ti womiye sendi na. ¹⁷ Nge be nde, Krist ti womiye na, yite nde, tikina temo te yi wune tike ke yi Njambiye ke gba gbelate, yite wune ndi ke moy mebeyo mun. ¹⁸ Ma yite tedya nde, botu bete be gwa tiko temo ke yi Krist baka ta yambile.

¹⁹ Nge be nde, bibina temo te yi wuse no pele yi Krist ke, yo ndi keto jongwe te yi meneti maka, yite wuse jeko be ne ngwete kwa bomo hene.

²⁰ Ma yo gbate nde, *Krist womiya ke njoka bemun, nye bosa mo te e womiya ke njoka botu bete be ma gwe baka. ²¹ Yo nde, nda yi mumo wete kelma nde, bomo hene sangwangwe ne son, dete sendi, mumo wete ta kelo nde, bomo hene womkwe. ²² Ma nda yi bomo hene ke gwe, keto bo mbo Adam, dete sendi, bomo hene be be sangwate ne Krist baka ta ju ne nje ne. ²³ Ndi nde, bomo ta womiye ne nje te deke: Krist ba bosa mumo, ke konje, yo ta be botu bene kome nye ta basidye nje ke. ²⁴ Yi ke no ndana ke siyna meyasi hene, Krist ta son deti meyasi mete yi be ne nyangwe deti, son deti mesisin mete yi jengila ke to mboko, son sendi deti meyasi mete yi be ne ngungudye. Ke konje, a ma nje kaje yey diyoo Kumande nye Njambiye te Da sidye no. ²⁵ Yo nde, *Krist nam gbate kumo ke ngimo te yi sangwe ta si kawule bendo bene hene tiko ke nji mekol mene. ²⁶ Njena mo pendo te yi nye ta son deti ne ko, yo son. ²⁷ Yo ketinate ke mekana me Njambiye nde: <Njambiye kanma meyasi hene tiko ke nji mekol me Krist.> Ma nge Njambiye lepe dete, yite nde, son ndi nye, nye mo te e kelma nde, Krist nam meyasi mete ko. ²⁸ Nge Njambiye si kelo nde, Krist nam meyasi hene, komete, *Mona ma nje wokuna ne nye, mo te e kelma nde, a nam meyasi hene ko. Yo ta kwanja dete, ne Njambiye nyepo nje tika Kumande ke to meyasi hene.

²⁹ He pan pa lepo kasi botu bete yi bo tpe bo ke moroku ke numbu botu bete be ma gwe baka. Nge be gbate nde, bemun ti womiye na, ma botu bete lepi nde, bo tpa bo ke moroku ke numbu botu bete be ma gwe baka keto nge? ³⁰ Ma nge be gbate nde, bemun ti womiye na,

keto nge yi wuse jekidyε meyotu musu men̄gimɔ hene nye sɔŋ ké? ³¹ Wune njɔŋ, sine sɔŋ kol wete metu hene. Yo ndi gbakasi sendi d̄ete nda yi mi lukse ne yotu mbe keto yun, keto wuse sangwate sine be Nyangwe Kumande wusu Krist Yesu. ³² Yo má b̄eki nde, mi lɔŋ d̄yambi sine benyamɔ nyan ke Efes yi gɔsɔ ne yiŋa yasi nda yi bomɔ kele ké, ma yite ta kame mi nge? Ma nge be nde, bemuŋ tí womiyε na, yite wuse d̄yēnangwe, hɔbiye menjam ngenje, keto he ta gwe nemeno. ³³ Wune tí sebila yotu yun na, beya kumbɔ b̄ekidyε tete mumɔ. ³⁴ Wune j̄emkwe kelɔ yasi ne ngben. Kpe, ne tí kel beya yasi na, keto baŋa ke njoka yun yeti ke duwe Njambiyε na. Mi lépi lepi ke, né njɔŋ biy wune.

Njel yotu te yi mumɔ ta

womiyε nɔ ké

³⁵ Mumɔ yakama diyε nde: <Ma bemuŋ ta womiyε nan? 'Bo ta womiyε ne njel yotu te yen?> ³⁶ Lem mumɔ, nge we yikile kwalɔ ke meneti, nge yo tí pa gwe na, yo má ju? ³⁷ Kwalɔ te yi we yikile ke meneti ké tí pundɔ ndi ne kiya njel yotu te yite na, yo b̄a ho mbumɔ mbusa ho yiŋa kwalɔ dele yi we yikila ke meneti. ³⁸ Yo nde, Njambiyε ta nje nye yo kwalɔ yotu te yi nye kwadyε ben̄gwe kwalɔ mbumɔ te ete. ³⁹ Meyasi hene te yi ne jɔŋ yi d̄iyε ke to meneti ké ne membundɔ dele dele. Membundɔ mete yi bomɔ dele, yi benyamɔ dele, yi benon dele, yi benjanjɔ sendi dele. ⁴⁰ Yo ne meyasi mete yi d̄iyε ke kwey n̄e meyasi mete yi d̄iyε ke meneti maka. Yasi wete, nyɔŋɔ meyasi mete yi d̄iyε ke kwey n̄e yi d̄iyε ke meneti maka ké yeti wete na. ⁴¹ Yol te yi yesɔ n̄e yi ngwendε n̄e yi besisɔ yeti wete na. Ko ke njoka besisɔ, yol yan dele dele. ⁴² Womiyε te yi bomɔ ta womiyε nɔ ké ta be sendi d̄ete. Yotu te yi bo pumbe ké b̄oku b̄okɔ, ma yike yi womiyε ké tí bo se na. ⁴³ Yotu

te yi bo pumbe ké, yo yasi nyε, ma kome yo womiyε ké, yo me kpaŋa nyɔŋna yasi. Yotu te yi bo pumbe ké ne kɔsɔ, ma kome yo womiyε ké, yo me tondunate ne nyangwe d̄eti. ⁴⁴ Yotu te yi bo pumbe ké, yo gbela membundɔ, ma kome yo womiyε ké, yo me yotu te yi Sisij nye ké. Nda yotu te yi membundɔ kete ké, yotu te yi Sisij nye ké sendi kete. ⁴⁵ Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: <Njambiyε kelma nde, bosa mumɔ Adam s̄osu.> Ma njena Adam nj̄a be ne sisij te yi nye bomɔ jɔŋgwe. ⁴⁶ Yotu te yi Sisij nye ké yeti bosa yotu te yi mumɔ be nɔ ké na. Bosa yotu te yi mumɔ be nɔ ké, yo ε membundɔ. Yotu te yi Sisij nye kɔ njáki nje njime. ⁴⁷ Bosa mumɔ, nye mɔ meneti maka, keto a wúla ke ngbutu meneti. Ma yiba mumɔ te yɔkɔ wúla ke kwey nje nɔ. ⁴⁸ Botu be meneti ke boŋna ne mɔ te yi Njambiyε kusuma nye ne ngbutu meneti kɔ. Botu bete be kwey ke boŋna ne mɔ te ε wulma ke kwey nje nɔ kɔ. ⁴⁹ Nda wuse ke boŋna ne mɔ te ε wulma ke ngbutu meneti, wuse ta boŋna sendi ne mɔ te ε wulma ke kwey nje nɔ kɔ. ⁵⁰ Wune njɔŋ, mi ke lepɔ nye wune nde, mumɔ ti yaka nyiŋe ke *Kandɔ Njambiyε ne yotu te yike yi ne membundɔ n̄e mekiyɔ ké na. Sendi, yasi te yi bo ké ti yaka d̄iyɔ bene yasi te yi ti b̄oku ké na.

⁵¹ Ne l̄engwe metɔ. Mi ke punje yiŋa yasi te yi ma b̄eki sɔd̄yate ne mbombu ké nye wune, yo nde: Yeti wuse hene ta gwe na, ndi nde, meyotu musu hene ta si senjɔ. ⁵² Yo ta kwan̄na ndi tu wete ne verum nda yi misi d̄yabidyε nɔ ké. Yo ta kwan̄na ke njena tɔŋna d̄ombiya. Yo nde, bo ta tɔ d̄ombiya, bemuŋ má womiyε. Bo ta womiyε ne meyotu mete yi tí bo se na. Ma ke yusu, meyotu musu ta senjɔ, ⁵³ keto yotu te yike yi ta bo ké ta yeŋsa be yotu te yi tí bo na. Sendi, yotu te yike yi sangwa ne sɔŋ ké ta yeŋsa be yotu te yi tí gwe se na.

⁵⁴ Kome yotu te yike yi be nde, yo bôku ké ta yeŋsa be yike yi tí bô ké, sendi, kome yotu te yike yi saŋwa ne sôŋ ké ta yeŋsa be yike yi tí gwe se na, komete, meŋepi mete yi díye ketinate ke mekana me Njambiye nde: <Ngaŋ dyambi sima si menô sôŋ ké> ta si tondô. ⁵⁵ <Ma sôŋ, deti yo ba we? Ma sôŋ, batal yo ba we?> ⁵⁶ Batal te yi sôŋ, yo mebeyô, ma deti mebeyô wúla ke membonga. ⁵⁷ Ndi nde, wosoko ne Njambiye, keto a nya wuse deti te yi laŋsa ne nje Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist!

⁵⁸ Dete, wune njôŋ, sôŋ temô mbe, wune sôm kol díyô ne ngbingim kelô mesay me Nyangwe Kumande kimote kè nò mbombu. Wune dúkwe nde, mesay mete yi wune kele ne deti Nyangwe Kumande ké tí gwe mesenge na.

16

Kasi wesidya mōni yí kame

ne botu be Njambiye

¹ Ke kasi wesidya mōni te yi kame ne botu be Njambiye, wune sendi, wune kél nda yi mi pesima nye menjôŋ me botu bete be tike temô ke yi Kumande Yesus ke meneti me Galasi ké. ² Mumô hene ke njoka yun sôŋa yaŋa tiko ne naŋ ke bosa yesô te e kande jônja sôndi beŋgwe buyô yasi te yi nye ta sômbô ké, kambô wune me nje wesidye sendi yiŋa yasi kome mi ta díyá ké. ³ Wune tôka botu bete be wune kwadye. Dete, kome mi ta díyá ké, mi ta tomô bo ne mekana yí kè tikidyé ne mōni te yi wune ndemma ké ke Yerusalem. ⁴ Nge be nde, mi kên, sine bo má kè.

Mekendi mete yi Pol kwadye kelô ké

⁵ Mi ta kwá ne Maseduwan yí kè nò pe yun, keto mi ta kwá ne mate. ⁶ Mi táka nde, sine wune ta pa ya ko sidye ngimô abekata, yaka nò, né wune kam mi, né mi kum ke mbey te yi mi ta kè kete

ké. ⁷ Ke kendi te yike, mi yeti ke kwadye kwá kwey ne kwey na. Nge Nyangwe Kumande jaye, sine wune ta pa kwan dye mōnô metu. ⁸ Ndi nde, mi ta pa díyô ke Efes kumô ke jesô Pantekot, ⁹ keto Njambiye ma bute nyangwe nje kelna kimo mesay nye mi. Ma bependô ne buyô sendi. ¹⁰ Nge Timote díyá weri, wune kél nde, a díy ke njoka yun kine wô na, keto a ke kelô sendi mesay me Nyangwe Kumande nda mi. ¹¹ Mumô wete ne wete tí yelkwe nye na. Wune kâma nye, na tōki nje ne te, na yōkwe nje dolô mi, keto mi ke ladiye nye sine benjôŋ busu. ¹² Ma ke kasi maŋ wusu Apolos, mi ngwetama budyate ne nye nde, a kên kè beŋe wune bene baŋa benjôŋ busu, yasi wete, a tí be ne yesidye kenate ndana na, a ta disô kè kome nye ta be ne ngimô ké.

Njena lepi

¹³ Wune díy mejemsidye tiko temô ne ngbik ke yi Njambiye. Wune bêki ne nyan nda bembam, be ne deti. ¹⁴ Yasi hene te yi wune kele, wune kél yo ne temô te yi mekwadya. ¹⁵ Wune njôŋ, mi ke kwadye lepo sendi yiŋa yasi nye wune, yo nde: Wune duwá moy tú Stefanas. Ne duwá nde, yo bosa botu bete be yeŋsama temô jaye Njambiye ke meneti me Akay, bo nya sosu yan hene ke kamna botu be Njambiye. ¹⁶ Wune wôkunaŋwe ne njel bomô nda bete, wokuna sendi ne bomô hene be kele kwalô mesay mete yite baka. ¹⁷ Mi ne mesosa yí beŋe Stefanas nè Fortunatus nè Akayikus, keto bo njá beŋe mi ke numbu yun. ¹⁸ Bo njá wedye temô mbe nda yi bo wedya ne yun sendi ké. Dete, wune jáya njel bomô nda bete. ¹⁹ Menjôŋ me botu bete be tike temô ke yi Kumande Yesus ke meneti me Asi baka ke nyenô wune. Akilas bene Pirisil by njôŋ botu bete be tike temô ke yi Kumande Yesus be díki wesidya kanô Njambiye ke tú dyan baka ke nyenô wune budyate ke díno

Nyaŋgwe Kumande. ²⁰ Bemaŋ busu be wonga hene ke nyeno wune. Wune nyennaŋgwe tande yun wusa nda botu be Njambiyɛ. ²¹ Yí nyeno ne wune, yo gba mi Pol ketɛ yite ne gba bo mbe. ²² Nge mumo ti kwadyɛ Nyaŋgwe Kumande na, na dɛki ne mɛkita. *Maranata! Yite nde: Nyaŋgwe Kumande, inja! ²³ Kumande Yesu kɛl ngikwa ne wune. ²⁴ Temo mbe ke yotu yun hene, keto sine be Krist Yesu mɛ saŋgwate.

Mekana Yibate yi Pol ketima kenje botu be KŌrĒŪt

Yo ndi Pol, mŏ tomun Yesus Krist ketĕ sendi mekana mete yŏkŏ.

Nyangwe to lepi te yi nye kwadye tedye waka kĕ, yo nde, nye Pol gbate kpasa mŏ tomun Yesus Krist. Yo nde, baŋa bomŏ dikima nye meso nde, Pol yeti kpasa mŏ tomun Yesus na. Yasi te yi nye lepe kĕ yeti gbakasi na. Nye yeti mŏ mesay me Njambiyĕ na. Yori Pol ke lepo tedye ne saŋsaŋ nde, yo yeti dete na. A ke yekidyĕ nda yi nye saŋgwama ne kwalŏ mebonĕ wete wete kĕ.

Wuse yakama bake mekana maka ke nyangwe menyabiye yitati:

1. Pol ke lepo kasi bo mesay mene, pile sendi to te (kumte 1-7).
2. Kasi ndamna meyasi yĭ kamna benjon ban be Yerusalem (kumte 8-9).
3. Pol ke tedye nde, yo Kumande Yesus nye nye mesay mete (kumte 10-13).

¹ Mi Pol, Njambiyĕ tokuma mi nde, mi bĕki mŏ tomun Krist Yesus nda yi nye Njambiyĕ kwadya kĕ. Yo mi sine maŋ wusu Timŏte ketĕ mekana maka kenje wune njŏn botu bete be tike temŏ ke yi Njambiyĕ ke KŌrĒŪt baka. Wuse kĕti kenje sendi bomŏ hene be Njambiyĕ jebama ke ndinjele meneti me Akay nde, nĕ bo wokuna ndi ne nye baka. ² Njambiyĕ Saŋgwe wusu nĕ Kumande Yesus Krist kĕl ngikwa ne wune, nye sendi wune tete.

³ Wuse lŭksa Njambiyĕ te Saŋgwe ne Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist. Nye Da te ε gwe ngwete wusu ke meyasi hene. Nye Njambiyĕ te ε wedye metemŏ musu yĭ nye sendi wuse deti ke meyasi hene. ⁴ A ke wedye metemŏ musu menyimo hene yĭ nye wuse deti ke kwalŏ mebonĕ hene te yi dya wuse kĕ,

nĕ wuse nje bu wedya temŏ te yi Njambiyĕ kele ne wuse kĕ kĕ wedye sendi ne metemŏ me botu bete be saŋgwa ne kwalŏ mebonĕ hene baka. ⁵ Yo nde, nda wuse ke saŋgwa ne mebonĕ budyate, keto wuse ke benyewe *Krist kĕ, dete sendi, Njambiyĕ ke wedye metemŏ musu budyate yĭ nye wuse deti, keto sine be Krist me saŋgwate. ⁶ Nge be nde, wuse ke saŋgwa ne mebonĕ ndana, yo nĕ Njambiyĕ wedye metemŏ mun yĭ nye wune deti, na jonnye ne wune. Nge nye wedye metemŏ musu yĭ nye wuse deti, yo na wedye sendi metemŏ mun yĭ nye wune deti. Yite ta kelŏ nde, wune bĕki ne deti te yi gbiso kwalŏ kiya mebonĕ mete yi wuse saŋgwa nŏ muka kĕ. ⁷ Ma wuse ne bibina temŏ ne ngbik ne wune nde, wune ta gbiso mebonĕ mete. Keto he ke duwe gba nde, nda wune ke ngbo saŋgwa ne mebonĕ sine wune kĕ, dete sendi, Njambiyĕ ta wedye metemŏ mun sine wune yĭ nye wune deti nda yi nye kele ne wuse kĕ.

⁸ Ma wune njŏn, wuse yeti ke kwadye nde, wune ndĕkimangwe kasi mebonĕ mete yi wuse saŋgwama nŏ ke Asi kĕ na. Wuse saŋgwama ne mebonĕ kwa to te, sosu siyŏ, ε wuse take nde, he ta kelŏ nan, yusu siyama. ⁹ Gbate, wuse ne nguru wusu jayma nde, yaŋa yeti se na, he ba nda mŏ jŏbo te yi bo pesima nde, bo ta wo nye kŏ. Njambiyĕ jayma nde, meyasi kwānangwe dete, ma wuse me nje be ne bibina temŏ ke deti su ne nguru wusu, nĕ wuse nje kpal be ndi ne bibina temŏ ke yene, nye Njambiyĕ te ε womiyĕ bemuŋ kŏ. ¹⁰ Bo tedya wuse mebonĕ kwey ke Asi diy wo wokŏ. ε Njambiyĕ jonnye wuse soŋe ke mebonĕ mete. A ta kĕ sendi mbombu yĭ jonnye wuse muka dete. Gbate, wuse ne bibina temŏ nde, a ta kĕ mbombu jonnye wuse sendi dete ke metu mete yi nje kĕ. ¹¹ Ke yinŏri wune ta

kame sendi wuse ne nje menḡweta mun, dete budya bomo ta ngweta ne nye, na jonḡwe wuse. Njambiye ne ngikwa. Kome nye ta yensa ke menḡweta mete, jonḡwe wuse ke beya meyasi mete yi monde wuse ké, budya bomo benori ta nje kanje misi kenje kwey nye nye wosoko, keto a jonḡwa wuse.

¹² Ma yasi te yi kele nde, wuse luksa yotu su ké, yo nde, temo su ke lepo nye wuse nde, wuse jonnama pupunate, jonna sendi ne ngben ke njoka botu be meneti maka, jeko kwā kwāḡo sine wune. Jonḡwe te yite wūla ke yi Njambiye. Wuse ti jonna dete ne dyanō te yi wule ke yi botu be meneti maka na. Yasi wete, wuse kpalma jonna ne nje ngikwa te yi Njambiye. ¹³ Ma yasi te yi wuse kete ké, yo ndi yasi te yi wune tole nè yi wune woke ke moy mekana musu ké. Yeti yiḡa yaḡa dēle na. Mi ne bibina temo nde, wune ta woko biye to meyasi maka ndana kumo njena, ¹⁴ keto wune sima woko biye yiḡa ke njokate. Meyasi mete, yo nde: Ke *Yeso Nyangwe Kumande, yo wuse ta kelo nde, wune luksa yotu yun keto su, wune má kelo sendi nde, wuse luksa yotu su keto yun. ¹⁵⁻¹⁶ Mi ke kombile duwe nde, wune sima duwe dete, e mi take nde, mi ta pa kande kē beḡe wune, má nje kwā kē pele Maseduwan. Mi takima nde, nḡe mi yōkwe Maseduwan, má nje yōkwe sendi ne kōko kumo pele yun. Ke kōḡte yey, wune má kame mi, né mi kē ne kendi mbe kumo Yuda. Yite ta kelo nde, mi kūm ke yun menḡa yiḡa, né mi kel sendi kimo yasi ne wune menḡa yiḡa. ¹⁷ Wune béḡa nan, metake membe ti be ka ne ngben ke kendi te yi mi kwadya kelo ké? 'Mi takinama ka ke yite nda botu be meneti maka? 'Mi ma nje tapita ka ne dyem yiḡa lepo nde: <I,> ke numbu, kpalō senje nde: <Be,> ke moy temo? ¹⁸ Gbakasi, Njambiye tōnjukwe meyasi mete yi nye si kpo ké. Dete sendi, meyasi mete yi wuse lepima nye wune ké yeti dyem yiḡa,

<j,> ke numbu, <be,> ke moy temo na. ¹⁹ Wuse lépi dete, keto Yesus Krist, Mōno Njambiye ti diki lepo nde: <I,> ke numbu, kpalō senje nde: <Be,> ke moy temo ke kiya yasi wete na. A dikima lepo ndi gbakasi ke meyasi hene. Ma yo Krist Yesus te mbete yi sine Silve nè Timote dikima pele kasi ne nye wune. ²⁰ Sendi, yo ne nje *Krist yi Njambiye dikima tonje meyasi hene te yi nye dikima kpo ké. Dete sendi, wuse kwāḡ ndi ne nje wene yi lepo nye Njambiye nde: <I, *amen,> yí nye ne Njambiye luksa. ²¹ Sendi, yo Njambiye ne nguru wene kele nde, sine wune kēn mbombu diyo ne ngbingim ke jonḡwe te yi wuse diyē sangwate sine be Krist ké. Yo ndi sendi nye toke wuse ke njoka botu be meneti maka, kwā nye wuse Kimō Sisiḡ ke yotu. ²² Njambiye kwetima sendi wuse yiḡa yo ne. Yo te, yo Kimō Sisiḡ. Ma yí tedye wuse nde, a ta nye wuse kimō meyasi hene, e nye kande pa nye wuse Kimō Sisiḡ te ke metemo nda yi mumō kande nye ndotukwe yí ladiye ne ngoloko ké. ²³ Ma mi ke lepo ke mbombu Njambiye, a ke duwe jonḡwe dyembe kimō duwate. Nḡe be nde, kumo muka mi ti pa kē se weri ke Kōreḡt na, yo keto mi yeti ke kwadye nde, wune bēki ne menḡwe ke temo na. ²⁴ Yeti nde, wuse ke kwadye tedye wune yiḡa yasi ne ngan ke nje tikina temo te yi wune tike ke yi Yesus Krist ké na. Yasi wete, wuse ke kpalō kelo say sine wune, né wune nje be ne mesosa, keto ke tikina temo te yi wune tike ke yene ké, wuse ke duwe nde, wune ke sumō kol diyo ne ngbingim kē no mbombu.

2

¹ Dete, mi ne nguru wombe pesima nde, yo yeti kimote nde, mi yōkwe ne kōko kē weri ne ngambi ke temo na, ² keto nḡe mi nye wune ngambi ke temo, nda má nje nye

sendi mi mesosa kó? Mò te yi mi nya nye ngambi ke temò dete kó yakama nje nye sendi mi mesosa? ³ Nge be nde, mi ketima mekana dete kenje wune, yo nde, mi nje be ne ngambi wule ndi ke kiya botu bete be diyma nye mi mesosa ke temò ke ngimò te yi mi ta dya weri ké. Mi ketima dete ne bibina temò ne wune hene nde, kome mi be ne mesosa ké, wune sendi ne mesosa. ⁴ Mi ketima mekana mete kenje wune ke moy nyangwe mebone, temò mbe ke jaba, mi ketima ne misidye ke misi. Mi ti kete dete yi nye ne wune ngambi ke temò na. Yo né wune duwe nde, mi ke kwadye wune kwa to te.

⁵ Nge be nde, mbaña ke njoka yun kelma yasi te yi nya jakoso ngambi dete ke temò, a ti kél ne mi na, yasi wete, a kél ne wune hene. Ma he pan lepo nde, yeti wune hene na, me nje be nde, mi dekidyalepi. ⁶ Sulò bomò ke njoka yun bamama ne nye, ma yakama dete. ⁷ Ma ndana, wune kpál tiko nye ne ngwete ke beya yasi te yi nye kelma ké, nye nye deti ke temò, kambò yiña nyangwe menjangwe me nje ngangile temò ne. ⁸ Dete, mi ke kite wune nde, wune pési nde, wune ta tedye nye mekwadya mete yi wune ndi nò gbate sungwe ne nye ké. ⁹ Mi ketima sendi mekana mete kenje wune yi bofe ne wune, né mi beñ, ho wune ke wokuna ne mi ke meyasi hene. ¹⁰ Ma nge wune tike mumò ne ngwete ke beya yasi te yi nye kelma ké, mi sendi tikima nye ne ngwete. Ke be mi, nge be nde, mò te kelma yiña beya yasi sungwe ne mi, mi má tiko nye ne ngwete keto yun ke mbombu *Krist, ¹¹ keto nge wuse ti tike nye ne ngwete na, *Satan ta kwa ne nje te yite yi sebile ne wuse. Ma wuse yeti ke ndekima beya metake mene ne mbet na. ¹² Mi temma kumò Turuwas yi kè lepo Kimò Tom ke kasi Krist mate. Mi kumma dolò nde, Nyangwe Kumande sima bute nje nye mi yi kelò nye mesay. ¹³ Ko

dete, temò mbe ti be ne te na, keto mi ti dole man mbe Tit na. Yori yi mi janama ne botu be Njambiyè kwa kè Maseduwan ké.

Kasi jonja mbon

¹⁴ Wosoko ne Njambiyè! A ke kendo ne wuse mengimò hene, keto sine be *Krist sangwate. Krist sima namò wuse, wuse me wokuna ne nye. Njambiyè ke kendo ne wuse ke membey hene yi tedye nde, Krist sima lañsa meyasi hene. A ke tomò wuse kenje ke mbey hene, né wuse kè pel Kimò Tom ke kasi Krist, né bomò duwe nye. Pelnà Kimò Tom te nda lobinda te yi lapidya kè nò ke membey hene ké. ¹⁵ Wuse gbate nda lobinda te yi nye Njambiyè mesosa, keto wuse ke lepo melepì mene ke kasi Krist nye bomò. Wuse ke lepo nye botu bete be ma ju, ko nye baka be ke yabile baka. ¹⁶ Ke yi botu bete, melepì me Njambiyè te yi wuse lepe ké nda beya metul yi ke kelò nde, bo gwáki bone. Ma ke yi bari, yo nda kimò metul yi ke kelò nde, bo bêki ne jongwe te yi kpo ne kpo. Ma ke yinori, nda yakama kelò njel mesay te yite kó? ¹⁷ Ma wuse yeti nda baña budya bomò be lepe melepì me Njambiyè yi sombo ne moni ne menje hene nda yi baña botu be dyanngwa meyasi diki kelò ké na. Wuse lépì su melepì me Njambiyè ne kimò temò, lepo ne deti te yene, duwe sendi nde, a ta diye wuse nemeno, keto sine be Krist sangwate.

3

¹ Ma yite yi mi lepima ké, 'wune ke take ka nde, wuse ne nguru wusu ke kwadye lepo nde, wuse yaña? 'Wune ke take ka nde, wuse ke diye yiña mekana yi lepe nde, wuse kpaña botu be tomun be Yesus, né wuse kè tedye wune? Ho nde, wuse ke diye yiña mekana dete ke mebo mun, né wuse kè tedye baña bomò nda yi baña diki kelò ké? ² Yo gba wune be mekana musu yi *Krist

ketima gba ke moy metemo musu ké. Bomo hene yakama bene duwe yo, tolo sendi yo. ³ Yo ke bene na ne sansan nde, wune mekana mete yi Krist ketima ne nje mesay mete yi wuse kelma ké. A ti kete yo ne meyasi me ketina mekana na, yasi wete, a ketima yo ne nje Sisin Njambiyé te e ne jon ko. A ti kete yo ke mepel metari mete yi Njambiyé ketinama kete ne mbombu ké na, yasi wete, a ketima yo ke moy metemo mun. ⁴ Wuse lépi dete, keto wuse ke tiko temo su hene ke yi Njambiyé, mo te e tomma wuse ko. Wuse tiki temo dete ne nye ne nje Krist. ⁵ Yeti nde, wuse ne yina dyan te yi wuse yakama take yi kelo ne yina yasi ne nguru wusu na. Yo nde, nge be nde, he yakama kelo yina yasi, yo Njambiyé nye wuse deti te. ⁶ Yo nye nye wuse deti nde, wuse beki botu be mesay bene, né wuse lépi kasi jonja mbon ke nye bomo. Mbon te ti wula ke membonga ne ke meyasi mete yi diye ketinate ke moy membonga te ké na. Yasi wete, yo wula ke yi Kimó Sisin, keto membonga mete yi bo ketima ne mbombu ké woku ndi mumo woko. Ma Kimó Sisin kpál kelo nde, a beki ne jon.

⁷ Ma membonga me Njambiyé ba ketinate ne mbombu ke mepel metari. Yo kpalma nje nye mumo ndi so. Ko dete, kwanfya membonga mete tedya meluksa me Njambiyé. 'Meluksa mete ti bene ka ke mbombu Moyisi ne pay pay na? 'Yo ti kele ka nde, Bono be Isarayel ti sengila mbombu wene na? Ma pay pay meluksa menori ti kike na. ⁸ Nge be nde, mesay me kwanfya membonga maka tedya meluksa me Njambiyé, 'sungwa ne mesay mete yi Kimó Sisin kele ké? 'Meluksa me Njambiyé yi Kimó Sisin ta tedye ké kina be nyangwete kwa yiri na? ⁹ Ma membonga kelma nde, Njambiyé jisa bomo. Yo ke tedye wuse nde, Njambiyé ne meluksa.

Nge be nde, membonga tedya dete, 'sungwa ne mesay mete yi jonja mbon kele, né wuse be ne ngen ke mbombu Njambiyé ké? 'Yo kina tedye wuse nde, meluksa mete yite kwa yi mesay me membonga na? ¹⁰ Ma nge be nde, yasi te yi ba kwey ne meluksa ké yeti se muka ne meluksa mete na, yo keto yina yasi te yi ne meluksa kwa yite ké me kete. ¹¹ Nge be nde, yasi te yi ti kike ké ba ne meluksa, 'sungwa ne yasi te yi ta bone ké? 'Yeti meluksa mete yite kwa yiri na?

¹² Dete, wuse ke lepina ne gbas gbas nye wune kine sodye yaja na, keto wuse ne bibina temo ke meyasi menori duwe nde, yo gbakasi. ¹³ Ne mbombu, Moyisi petima mbombu ne ne yina lambó kambó Bono be Isarayel me nje sengile bene nda yi pay pay meluksa mete siye no ké. Ma wuse yeti ke kelo nda nye na. ¹⁴ Yasi wete, kwey Bono be Isarayel sima dimbidye dyan dyan. Kumo muka bo ndi dete. Yo nde, kome bo tole mekana me njombu mbon ké, bo yeti ke biye to te na, deke nda kiya lambó te ndi ke peto misi man, yo ti pa duwe na. Yo disi duwe ndi kome mumo tike temo ke yi *Krist. ¹⁵ Gbate, kumo muka mengimo hene te yi bo tole mekana mete yi Moyisi ketima ké ke mbombu bomo deke nda yina yasi ke peto dyan dyan nda yi mumo pete mbombu ne ne yina lambó ké. ¹⁶ Yasi wete, yo ndi kome mumo yensa temo tiko ke yi Nyangwe Kumande, yo komete yi lambó te yi pete misi mene ké duwe. ¹⁷ Yo nde, Nyangwe Kumande, nye Sisin. Ma ke mbey kome Sisin Nyangwe Kumande diye ké, diyo bala yeti na, mumo me ne te. ¹⁸ Wuse hene be tike temo ke yi Nyangwe Kumande baka, lambó te yeti ke peto se mbombu su na. Wuse me ke bene su pay pay meluksa me Nyangwe Kumande ne ngelele. Wuse ke punje sendi kiya meluksa mete yi wuse sengile ké nda yi

mɔjɔli punje ne mbɔmbu mɔ te ε ðeɲe yo kɔ. Kome wuse kele ðete ké, Njambiyε ke kè mbɔmbu yí senjo wuse, né wuse nje ðoɲna ne yasi te yi wuse senjile ké kwà to te. Njambiyε ke senjo wuse ðete, kelo nde, wuse ðêki ne meluksa mete kwà to te kè nɔ mbɔmbu. Mesay mete yi Nyangwe Kumande kele ke metemɔ musu ne nje Kimɔ Sisij ké, yori.

4

Kasi meɔne nè kasi meluksa

¹ ðete, Njambiyε kanma mesay mete nye wuse, keto a ke gwe ngwete wusu. Yori wuse yeti ke tekɔ na. ² Wuse yeti ke nye ðo ke kelna mekele sɔɔyate yi yakama nye mumɔ njon na. Wuse yeti ke kelo yasi ne likisi, ho lepɔ melɛpi me Njambiyε ne ja ke mɔyte na. Yasi wete, wuse ke kpalɔ tedye su melɛpi mete yi lepe gbakasi ké ne gbas gbas. Ke yite wuse ke lepɔ ke mbɔmbu Njambiyε nde, wuse ke nje. ðete, mumɔ hene yakama nembε ke temɔ ne, simande wuse lépi gbakasi. ³ Kumɔ ndana ðanja bomɔ yeti ke ðiye to Kimɔ Tom te yi wuse pele nye bomɔ ké na, ðeke nda yiɲa lambɔ sima petɔ misi man. Ma yo ðéɲa ndi botu ðete ðe ke yabile ðaka, ⁴ botu ðete ðe yeti ke tikɔ temɔ ke Njambiyε ðaka, keto *Njambiyε te ε name meneti maka ke ngimɔ te yɔkɔ kɔ sima ðimbidyε ðyanɔ ðyan, ma ðo nje ðeɲe mejasi mete yi Kimɔ Tom paniye ké. Mejasi mete, yo pay pay meluksa me *Krist. Teri Njambiyε ke ðeɲna ke yotu Krist. ⁵ Yo nde, wuse yeti ke pele yiɲa yasi ke kasi su ne nguru wusu na. Yasi wete, yo kasi Yesu Krist te Nyangwe Kumande yi wuse pele. Wuse ke lepɔ nde, wuse su botu ðe mesay ðun keto Yesu. ⁶ Yo sendi nde, Njambiyε lepima ne mbɔmbu nde: «Mejasi pân ke mɔy yitil.» Yo ndi Njambiyε te paniye mejasi ke mɔy metemɔ musu, né wuse senjile

duwe meluksa mene yi pane ne pay pay ke mbɔmbu Krist ké.

⁷ Ma kɔasa yasi ke, wuse ke ðakidyε yo ke membe mete yi ðo kele ne yeko ké. Membe mete, yo meyotu musu, né bomɔ duwe nde, nyangwe ðeti wúla ke yi Njambiyε, yeti ke yi bomɔ na. ⁸ Bomɔ ke gɔabite nate wuse menje menje. Ma ko ðete, ðo tí kɔkɔ wuse kɔkɔ ne mbɔl na. Yasi kwanma wuse, ma ko ðete, wuse yeti ke lepɔ nde, yusu siyma na. ⁹ Bo ke bando wuse, ma ko ðete, Njambiyε yeti ke li wuse na. Bo ke ðubile wuse ne meneti kè nɔ, ma ko ðete, ðo yeti ke girise wuse na. ¹⁰ Ke meɔne mete yi wuse sangwa nɔ ké, wuse ke ðeɲe sɔɲ Yesu mengimɔ hene ke yotu su, né bomɔ ðeɲ sendi nde, Yesu ne jon ke jonjwe te yi wuse jonna nɔ ké. ¹¹ Yo nde, ke ndingele jonjwe ðyusu hene sine ðe sɔɲ kol wete keto Yesu, né bomɔ ðeɲ sendi jonjwe Yesu ke meyotu musu ko nde, yo ta gwe nemeno. ¹² Ma ke ðe sɔɲ, say te yi nye kele ké, a kél ke gba yotu su. Ma ke ðe jonjwe, say te yi nye kele ké, a kél ke gba yotu yun. ¹³ Yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: «Mi tikima temɔ ke yene, ðete, ε mi pele Kimɔ Tom.» Ma wuse sendi ne kiya temɔ te yi kelo ðete, yori yi wuse tike temɔ ke yene, pele sendi Kimɔ Tom ke. ¹⁴ Wuse ke duwe nde, yɔkɔ ε womiya Nyangwe Kumande Yesu kɔ ta womiyε sendi wuse, keto sine ðe Yesu sangwate. A ta kelo nde, sine wune hene têma ke mbɔmbu wene. ¹⁵ ðete, wuse sangwangwe ne meyasi menɔri hene keto yun, né ngikwa te yi Njambiyε kele ne bomɔ ké buy buyɔ. ðete, botu ðete ðe nye kele ngikwa ne ðo ðaka ta buyɔ buyɔ sendi, ɔ ðéɲa, nyena wosoko nè luksa ne ta nje buyɔ sendi buyɔ.

¹⁶ Yo keto te yite yi wuse yeti ke tekɔ ké. Ko nde, meyotu musu me ke dugbɔ tɛtek tɛteki, metu hene Njambiyε ke kpalɔ nye wuse jonja ðeti ke temɔ kè nɔ mbɔmbu. ¹⁷ Yo

nde, mèbòné mete yi wuse sangwa nò ndana ké tí kíkò na, yo òfèké nē mbet. Ma mèbòné mete ke kpalo kelò nde, wuse ta nje òfè nē nyanḡwē meluksa kwà to te. Mèluksa mete ta òfiyò kpo nē kpo. ¹⁸ Yo nde, yasi te yi wuse sà ké yeti yasi te yi mumò òfèké ké na. Yasi wete, wuse sán yike yi mumò yeti ke òfèké ndana ké, keto mèyasi mete yi mumò òfèké ndana ké ti òfiyò kikwè na, ma ndi yike yi nye ti òfèké ké òfiyè kpo nē kpo.

5

Meyotu musu nda bala

¹ Yo nde, wuse ke duwè nde, nḡe bala te yi wuse òfiyè kete ke meneti maka ké si lekwè, wuse nē wete tū ke òfòbò è ta òfiyò kpo nē kpo. Yo Njambiyè sumè yo, yeti òfòmò na. ² Ma ndana wuse ke njimò ke mòy bala te yike, keto temò su nē pèpèpè nde, Njambiyè òfùsukwè bala te nē jónja tū òfusu yi ke òfòbò ké nda yi mumò òfù nē wete lambò lèḡe ke to te mbanja ké. ³ Wuse kwádyikwè nde, yo kèlnanḡwè òfete piḡò te yi wuse ndi nē jón nē yotu su nda yi mumò òfè nē lambò ke yotu ké. Yeti nde, pa gwe tikò yotu te yike nda yi mumò òfiyè nò sòkèrè ké na. ⁴ Keto piḡò te yi wuse ndi ke bala te yike ké, wuse ndi ke njimò, yasi ke kwà wuse. Wuse ti lépi nde, Njambiyè sòḡna yotu te yike tikò wuse sòkèrè na. Yasi wete, a òfòkidya mbanja jónja yotu ke to te yòkò, né yotu te mbete è òfiyè kpo nē kpo kò si men njombu te è gwe kò. ⁵ Ma yo Njambiyè nē nḡuru wenè kobile nde, wuse ta òfè nē jónja teri te yite. Yo nye kandè nye sendi wuse Kimo Sisij nda yi mumò kandè nye nē ndòtukwè yí ladye nē nyena nḡòlòkò ké. ⁶ Òfete, wuse ke tikò su temò nē nḡbik kete metu hènè, ko òfete, wuse ke duwè nde, piḡò te yi wuse ndi nē yotu te yike ké, wuse si lòndunate nē Nyanḡwè Kumande. ⁷ Yite nde, yo tikina temò te yi wuse nò ke yi Njambiyè ké kèndè nē wuse ndana,

yeti mèyasi mete yi wuse òfèké ké na. ⁸ Wuse ke tikò su temò gbate òfete. Wuse lán òfèké kimòte nde, wuse tiki yotu te yike kwà kè òfiyò sine òfè Nyanḡwè Kumande. ⁹ Ma ko nde, wuse kèn mbòmbu ndana jónna nē yotu te yike, ko nde, wuse kwán tiko yo, siya yasi te yi wuse jeke gòrò, yo nde, wuse kèl ndi yasi te yi ta nye nye mesosa. ¹⁰ Yo nde, wuse hènè ta nje temè wete yesò, yeḡsa lépi ke mbòmbu jòsi *Krist, na nye mumò hènè sol òfèḡwè òfè mesay mete yi nye kelma ke jónḡwè òfiyè ké, ho a kelma mesay kimòte ho òfeyate.

Njambiyè ke jangwè

njoka su sine òfè

¹¹ Ma wuse ke duwè kambina Nyanḡwè Kumande, òfete wuse ke sà nde, òfòmò jàya nde, yasi te yi wuse lépè ké, gbakasi. Njambiyè ke kobile duwè wuse nē lónḡo lónḡo. Mi táka gba nde, ke mòy metemo mun, wunè ke nembè kobile duwè sendi wuse. ¹² Wuse yeti ke kwádyè basidyè tedye nye wunè nde, wuse nē nḡuru wusu kpasa òfotu òfè to-mun òfè Yesu na. Ma yasi wete, wuse kwádyikwè tedye wunè kimo nje te yi wunè yakama lukse nē yotu yun keto su, né wunè duwè nda yi wunè yakama yeḡsa nē lépi nye òfotu òfete òfè lukse yotu yan ke mèyasi mete yi òfèké ndi ke misi kine òfèké yasi te yi òfiyè ke mòy temò ké. ¹³ Ma nḡe òfè nde, wuse ke kelò yasi kwà to te, yo òfèké wuse sine òfè Njambiyè. Yasi wete, nḡe òfè nde, wuse ke kelò yasi teteki, yo yi kame nē wunè. ¹⁴ Yo nde, wuse ke duwè gba nde, *Krist ke kwádyè wuse òfudya. Mèkwadya mete ke pusò wuse nde, wuse kèl mesay musu òfete, keto wuse òfèma duwè su nde, yo ndi nye nyèpò ḡwà ke numbu òfòmò hènè, yite nde, yo òfòmò hènè gwe. ¹⁵ A ḡwà ke numbu òfòmò hènè, né òfotu òfete òfè nye nya òfè jónja jónḡwè òfèké mè nje kè mbòmbu kelò mèyasi nda yi òfè

ne nguru wan gɔre ké, né bo nje jonna kelo meyasi mete yi ta nye nye mesosa, keto a sómbu sɔŋ keto yan. Njambiyɛ njá womiyɛ nye yí jonngwe ne bo. ¹⁶ Ma dɛte, wuse yeti ke bɔ su se wete mumɔ ndana ne dyanɔ te yi botu be meneti maka na. Nge be nde, wuse boŋma Krist kwey ne nje te yite, ma yo yeti se ndana dɛte na. ¹⁷ Yo nde, nge mumɔ dɛyɛ saŋgwate bene Krist, a me jonja yasi te yi Njambiyɛ kusuma. Njombu meyasi sima kwá, wune bêŋa, meyasi hene me jonjate. ¹⁸ Yinɔri hene mekele me Njambiyɛ. A jaŋgwa njoka su sine bo ne nje Krist. A njá nye sendi wuse say boŋna bomɔ kenje ke yene, na jaŋgwe njoka yan bene bo. ¹⁹ Yasi te yi wuse kwadye lepɔ ké, yo nde: Njambiyɛ bene Krist bɔ saŋgwate yí jaŋgwe ne njoka botu be meneti maka bene nye Njambiyɛ ne nguru wene. A tĩ ba se beya meyasi mete yi bomɔ dikima kelo ké na. A kpalma nje kanje tom ne nye wuse, né wuse kè lepi nye bomɔ nda yi nye jaŋgwe ne njoka ne bene bo ké. ²⁰ Dete, wuse su botu be tomun be Krist. Wuse kél mesay mete yi lepina ke numbu ne ne dɛti te yi nye nye wuse ké. Deka nda Njambiyɛ ke kwá ne wuse yí kenje ne tomun te nye bomɔ yí nambe ne meto man. Dete, wuse ke ngweta ne wune ne dɛti te yi Krist nde: Tiso, wune tiki, né Njambiyɛ jaŋgwe njoka ne wúne bo. ²¹ Ma Krist, mɔ te ε tĩ be ne mɔnɔ mbulma mebeyɔ ke yotu ne kɔ, Njambiyɛ kpalma nje kelo nde, a bêki mebeyɔ keto su, na nje kwá ne nje te yite yí pesɔ nde, wuse me ne ngbenj ke mbombu wene, keto sine be Krist saŋgwate.

6

¹ Ma wuse be kele mesay ndana sine be Njambiyɛ baka, wuse ke ngweta ne wune nde: Tiso, nda yi Njambiyɛ ma kelo ngikwa ne wune ké, wune tĩ kel nde, ngikwa te gwâki mesenɛ kine kelo yaŋa ke jonngwe

dyun na. ² Ke yite Njambiyɛ lepima nde: <Kome ngimɔ te yi yakama nde, mi kél kimɔ yasi ne bomɔ ké ma dya, ε mi kele nda yi we diyma ké. Ke yesɔ te yi yakama nde, mi jôŋgwe bomɔ ké ma dya, ε mi kame we.> Ma gba kimɔ ngimɔ te yi Njambiyɛ kwadye kelo ngikwa ne bomɔ ké, yoke ndana. Dyobo te yi Njambiyɛ kwadye jonngwe bomɔ ké, yoke.

Mɔ mesay me Njambiyɛ

jonngwe nan?

³ Wuse yeti ke kwadye kelo yiŋa yaŋa wete ne wete yi yakama njangwe wete mumɔ jatidye nye ke beya nje na, kambɔ bomɔ me nje lepina beyate sunngwe ne mesay musu. ⁴ Ma yasi wete, wuse ke tedye nye bomɔ ke meyasi hene nde, wuse botu be mesay be Njambiyɛ ne nje nyangwe tin te yi wuse be nɔ, ko ke moy mebɔne, ko nde, meyasi hene ke banɔ wuse, ko nde, temɔ su lekwe ne ges ges ke yiŋa beya yasi te yi mɔnde wuse ké. ⁵ Ko nde, bo ke njuro wuse, bo ke nye wuse ke jobɔ kè nɔ, ko nde, bomɔ ke ngbo lɔ dyambi sunngwe ne wuse, ko beko nde, wuse ke gwe mesay, ko nde, ke yiŋa mengimɔ wuse yeti ke ya na, wuse yeti ke dyena na, ke yinɔri hene wuse ndi ke tedye nde, wuse botu be mesay be Njambiyɛ. ⁶ Ke jonngwe dyusu, metake musu ne ngbenj. Wuse ke duwe meyasi. Wuse ne temɔ te yi gbisina besɔ. Wuse ne temɔ te yi ngikwa. Wuse kél yasi ne dɛti te yi Kimɔ Sisinj. Sendi, mekwadya mete yi wuse nɔ ké kine likisi ke moyte na. He kél ndi sendi dɛte yí tedye bomɔ nde, wuse botu be mesay be Njambiyɛ. ⁷ Wuse ke pele Kimɔ Tom te yi lepe gbakasi ké nye bomɔ. Njambiyɛ ke nye wuse dɛti ne. Yo sendi dɛte yi wuse tedye nde, wuse gbate botu be mesay bene. Wuse ke jonna kelo yasi ne ngbenj ke mbombu wene. Yo nda mejɔle me dyambi mete yi mumɔ biye ke mbam bo, biye yiŋa

ke Ɔo gare yí lƳ ne ɔyambi ne Ɔependo Ɔene, ko Ɔo pũndu we nje nɔ. ⁸ Ko nde, Ɔomɔ lúksa wuse, ko Ɔo yêlkwe wuse, ko Ɔo lêpinanɔwe Ɔeyate ne wuse ko kimɔte, ko Ɔo Ɔôŋ wuse nda Ɔotu Ɔe ja, ase nde, wuse lépi ndi gƆakasi, wuse kél ndi su meyasi hene yí tedye nde, wuse Ɔotu Ɔe mesay Ɔe Njambiyɛ. ⁹ Ko nde, Ɔaŋa Ɔomɔ yeti ke wokɔ yasi te yi wuse kele ké na, ase nde, Ɔaŋa ke kombile duwe wuse kumɔ njena, ko nde, wuse nda Ɔotu Ɔete Ɔe ke gwe gwakɔ, ma wuse ndi Ɔaka ne jon. Ko nde, Ɔo ke tedye wuse meɔne, ma Ɔo yeti ke wo wuse na. Ke yite hene wuse ndi ke tedye nde, wuse Ɔotu Ɔe mesay Ɔe Njambiyɛ. ¹⁰ Ko nde, Ɔo ke nye wuse nɔgambi ke temɔ, wuse su ne mesosa nɔgimɔ hene. Ko nde, wuse bukate, wuse ke kelɔ nde, Ɔomɔ Ɔudɔyate tɔndu ne kimɔ meyasi mete yi Njambiyɛ nye mumɔ ké. Ko nde, wuse kine yaŋa, wuse su ne meyasi hene. Yinɔri hene, yo yí tedye Ɔomɔ nde, wuse Ɔotu Ɔe mesay Ɔe Njambiyɛ.

¹¹ Wune Ɔotu Ɔe Kɔreŋt, wuse lepima meyasi ne gbas gbas nye wune, Ɔute sendi metemɔ musu nye wune. ¹² Wuse tĩ kwadɔye wune mbet te na, ma yo wune ke kpalo ɔiyɔ kine kwadɔye wuse ɔete na. ¹³ Mi ke lepina ndana nye wune nda mi lépinaŋwe nye Ɔonɔ Ɔembe. Yo nde, wune kél ne mi nda yi mi kelma sendi ne wune ké, yite nde, wune Ɔúta metemɔ mun nye wuse.

Wuse Ɔákanɔwe ne beya yasi

¹⁴ Wune tĩ gƆam kol kelɔ yiŋa yasi wete wúne Ɔotu Ɔete Ɔe yeti ke tiko temɔ ke yi Njambiyɛ na. 'Ma yasi te yi ne nɔgben ké yakama ɔiyɔ ka Ɔene kotu yasi? 'Ho nde, meyasi Ɔene yitil yakama ɔiyɔ ka ke mbey wete? ¹⁵ '*Krist Ɔene *Satan yakama Ɔe ka nɔgin wete? Yasi te nda ke njoka mɔ te ε tike temɔ ke yi Njambiyɛ nè yɔkɔ ε yeti ke tiko temɔ ke yene kɔ? ¹⁶ Sendi, mbon te nda ke njoka mbanɔ Njambiyɛ

nè meyasi mete yi Ɔomɔ kane tiko Njambiyɛ ké? Yo nde, meyotu musu, yo mbanɔ Njambiyɛ te ε ne jon kɔ. Yo ɔete nda yi Njambiyɛ lepima nde: <Mi ta ɔiyɔ jonna ke njoka yan. Mi ta Ɔe Njambiyɛ wan, Ɔo má Ɔe kando ɔyembe.> ¹⁷ Yori Baba Mbokɔ te ε ne nɔgungudɔye hene ko lepe nye Ɔotu Ɔene nde: <Wune jisa ɔuwe ke njoka yan. Wune Ɔákanɔwe ne Ɔo. Wune tĩ kpoka yasi te yi mi kidɔye nde, wune tĩ kpoka ké na. Dete, mi ta Ɔu wune ne mesosa. ¹⁸ Nɔge wune kele ɔete, mi má Ɔe Sangwe wun, wune má nje Ɔe Ɔonɔ Ɔembe, Ɔonɔ Ɔembam nè Ɔonɔ Ɔoma. Yo Baba Mbokɔ te ε ne ɔeti hene ko lepe ɔete.>

7

¹ Wune njon, sɔŋ temɔ mbe, nda yi Njambiyɛ kpoma nde, a ta kelɔ ne wuse ɔete ké, wuse púpudɔya meyotu musu tiko mekele me memi hene, pupudɔye sendi metemɔ musu tiko beya metake. He kén kendo mbombu ne nje te yite yí tembidɔye meyotu musu kiyɔ ke menje hene nè kambina Njambiyɛ.

Pol ke wedɔye temɔ bekriten

Ɔe Kɔreŋt

² Wune Ɔúta metemɔ mun nye wuse. Wuse tĩ kele yiŋa beya yasi sunɔwe ko ne mumɔ wete ne wete na. Wuse tĩ bekidɔye ko mumɔ wete ne wete ke yiŋa menje na. Wuse tĩ kele yiŋa yasi, né wuse ɔoku nɔ ke yotu mbanɔ mumɔ na. ³ Mi tĩ lépi ɔete yí pesɔ nde, wune Ɔalma lepi na. Yo ndi nda yi mi lepima ndana nye wune nde: «Wuse ke kwadɔye wune Ɔudɔyate. Ko sɔŋ ko jonɔwe, kine yaŋa yakama Ɔake wuse na. ⁴ Mi ke lepina nye wune ne nyanɔwe Ɔibina temɔ. Mi ke lukse yotu mbe ndana Ɔudɔyate keto yun. Temɔ mbe me ne piyem. Ke meɔne hene te yi wuse sanɔwa nɔ ké, mi ne mesosa kwɔ to te. ⁵ Ma kande yi wuse ma ɔyán nɔ ke Maseduwan, ko yotu su tĩ Ɔe ne te

na. Wuse kpalma sangwa ne kwalo meɓɓɓe wete wete. Ke mambundo, he sangwama ne dyambi, ma ke moyte, temo ne habubu. ⁶ Yasi wete, Njambiyɛ te ɛ nye mumo jonja deti ke temo kome yotu ne si teko ke njɔ nye wuse deti ne nje dyanɗwe Tit. ⁷ Ma yeti ndi keto dyanɗwe ne siye na. Yo sendi kome nye yekidya nda yi wune nya nye deti ke temo ke. A lepima nde, temo yun deke ne pɛpɛpɛ, ne wune beɗ mi. Sendi, wune ne misidyɛ ke misi ke beya yasi te yi kelnama ke njoka yun ke. A lepima sendi nde, wune nedo te yi kama keto mbe. Meyasi menori hene kelma nde, mi beki ne nyanɗwe mesosa kwa yi mbombu. ⁸ Mi duwa nde, mekana mete yi mi kenja wune ke nya wune ngambi ke temo. Mi yeti ke wo yotu kete na, ko nde, ke yina ngimo wari mi dikima wo yotu gbate kome mi beɗma nde, mi nya wune ngambi ke temo ke. Ngambi te beɗnama ndi ke mono ngimo te yite. ⁹ Ma ndana mi ne mesosa, yeti keto mi nya wune ngambi ke temo na, yo keto wune woku ngambi te, keto wune njɔ nje duwe beya mekele mun, ɛ wune nje yensa temo tiko yo. Yo njel ngambi te yite yi Njambiyɛ kwadyɛ ke. Dete, wuse ti kele yina beya yasi ne wune ke mekana mete yi wuse kenja wune ke na. ¹⁰ Yo nde, ngambi te yi Njambiyɛ kwadyɛ ke kel nde, mumo yensanɗwe temo, o beɗa, Njambiyɛ jonɗwa nye. Mumo ti yaka wo yotu ke ngambi te yite na. Ma ngambi te yi mumo woke nda yi botu be meneti maka diki woko ke wo mumo. ¹¹ Ma wune beɗa nyanɗwe mesay mete yi ngambi te yi Njambiyɛ kwadyɛ kelma ne wune ke. Wune beɗa ndi kwalo kimo temo te yi wune njɔ kelɔ ne meyasi ndana ke. Dete, wune ke tedye ndana nde, wune kine yaɗa ke moy lepi te na. Wune ke tedye sendi nde, wune ne nguru wun ke ndeye yotu yun ke beya yasi te yi kelnama ke njoka

yun ke. Wune ke kamba Njambiyɛ. Sendi, temo yun deke ne pɛpɛpɛ, ne wune beɗ mi. Wune beɗa sendi nda yi wune ke nye sosu ndana budyate yi kelɔ yasi te yi Njambiyɛ kwadyɛ ke. Sendi, wune jɔsuma, bama ne mo te ɛ kelma beya yasi te ko. Wune tedya ke menje hene nde, metemo mun me pupunate ke lepi te. ¹² Ma nge be nde, mi ketima mekana dete kenje wune, yeti keto mo te ɛ kelma beya yasi te, ho keto mo te yi nye kelma beya yasi te sunɗwe ne nye ko na. Mi ketima yo kenje wune, ne wune ne nguru wun beɗ ke mbombu Njambiyɛ nde, wune ne kimo temo gbate sunɗwe ne wuse. ¹³ Dete, yo njɔ nje nye wuse jonja deti. Ma yeti ndi yite siye na. Wuse njɔ sosa sendi kwa to te kome wuse beɗma nde, Tit ne mesosa, keto wune hene nya nye deti ke temo. ¹⁴ Nge be nde, mi luksa yotu mbe ke mbombu wene keto yun ke kimo yasi te yi mi lepima nye nye ke kasi yun ke, yo ti nye mi njon na, keto a beɗma nde, yasi te yi mi lepima nye nye ke kasi yun ke ba ndi sendi gbakasi nda meyasi mete yi wuse dikima lepo nye wune mengimo hene ke. ¹⁵ Yo sendi nde, kome nye take nda yi wune hene wokuna ne nye, nda yi wune beɗma ne nye kimote, kamba nye ne nyanɗwe jese, a ke nje kwadyɛ wune kwa yi mbombu kome nye take meyasi menori ke. ¹⁶ Mi ke sosa budyate, keto ke meyasi hene mi ne bibina temo ne wune.

8

Mengite ke kasi kelna ngay

¹ Wune njon, wuse ke kwadyɛ nde, wune dukwe nyanɗwe ngikwa te yi Njambiyɛ kelma ne menjon me botu bete be tike temo ke yi Yesu Krist ke Maseduwan ke. ² Njambiyɛ jayma nde, bo sangwanɗwe ne budya meɓɓɓe yi bofe ne bo. Ma ko dete, bo ba ne mesosa kwa to te ke moy nyanɗwe mebuko mete yi

bo jonnama kete ké. Yasi wete, yo kpalma kelo nde, bo bêki ne kabi budyate. ³Bo nya beṅgwe deti yan. Mi beṅma duwe nde, bo nya pòke kwà yite. Bo ne ṅguru wan nye ne kimò temò kinè malo bo malo na. ⁴Bo ṅgwetama budyate ne wuse nde, tiso, wuse jáya nde, bo nyêki sendi bo bene besò ndemò meyasi yí kame ne botu be Njambiyè be diye ke Yerusalem baka. ⁵Bo kelma kwà yasi te yi wuse dikima take ké. Yo nde, bo ne ṅguru wan kandima pa bɔ yotu nye Nyangwe Kumande, bɔ sendi yotu nye wuse nda Njambiyè kwadya ké. ⁶Detè, ε wuse lèpe nye Tit nde, tiso, a yòkwe kè wèri kè sidye mesay me ndemna mɔni te yi nye kandima ke njoka yun ké. ⁷Wune me tondunate ne mekombila ke menje hene, ke nje tikina temò ke yi Krist, ke nje lepina melèpi me Njambiyè, ke nje duwà meyasi, ke nje kelna meyasi ne kimò temò, nje bɔ ke nje mekwadya mete yi wune kwadye ne wuse ké. Ma nda wune me tondunate ne mekombila dete ké, wune nyêki sendi meyasi dete budye ke mesay me ndemna mɔni te yike. ⁸Yike yi mi lèpe ké, mi yeti ke nye wune kol ke ṅgin na. Yo nde, mi beṅma nda yi besò nya ne kimò temò ké, yori yi mi lèpe nde, wune kèl sendi dete, né mi beṅ nda yi wune kwadye sendi ne besò gbate ké. ⁹Keto wune ke duwe nyangwe ṅgikwa te yi Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist kelma ne wuse ké. Yo nye diye ne meyasi hene. Ma ko dete, a kpalma jaye be buka mumò keto yun. A jayma teri te yite, né Njambiyè nje tonje wune ne mekombila ke menje hene ne nje te yite. ¹⁰Yike yi mi lèpe ké, mi lépi yasi te yi mi take ke kasi te, keto ṅge wune kelè dete, yo ta kame wune ne ṅguru wun. Mi nde, bosa botu bete be kwadya kelo yo ke sew te yoru baka 'tì be wune na? 'Wune tì si kande yo ke sew te ete na? ¹¹Ma nda yi wune kandima yo kwey ne kimò temò ké, wune sídyikwe sendi yo

ndana ne kimò temò dete beṅgwe deti yun. ¹²Keto ṅge wuse nye Njambiyè yasi ne kimò temò, a ke jaye yo ne mesosa beṅgwe ndi buyò yasi te yi wuse nò ké. Ma ṅge be nde, wuse kinè yaṅa na, Njambiyè tí diye sendi yaṅa ke mebo musu na. ¹³Mi ti sáṅ nde, wune kpâl buko keto nyena besò meyasi yí wedye ne metemò man na. Yasi wete, mi góru nde, baka bêki ne meyasi nda besò. ¹⁴Ndana wune ke nyengwe, yo ta kame botu bete be kinè yaṅa baka. Ma ṅge dya nde, bo ke nyengwe, wune kinè yaṅa na, diyo nyengwe te yan ta nje kame wune, né baka be ne meyasi nda besò. ¹⁵Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyè nde: <Mò te ε tókuma budyate kò tì be ne yaṅa kwà to te na. Ma yòko ε tókuma ne mbet kò, yaṅa tì bane nye na.>

¹⁶Wuse ke nye Njambiyè wosoko, keto a nya Tit ndi kwalò nyena temò ke mesay te yi mi nò sunṅwe ne wune ké. ¹⁷Tit jayma yasi te yi wuse diyma nye ké, ma yo tì be ndi yite siye na. Yasi wete, a tedya nde, a ke nye temò ndana ke mesay kwà to te, dete ε nye pese ne ṅguru wene nde, a ta kè mate ke yun. ¹⁸Wuse ke kenje wete maṅ wusu bene Tit. Bomò hene ke njoka menjɔṅ me botu bete be tike temò ke yi Yesus Krist baka ke lepò kasi ne kimòte kè nò, keto mesay mete yi nye kelma ke kasi Kimò Tom ké. ¹⁹Ma yeti ndi yite na. Jeko kwà kwangò menjɔṅ me botu bete be tike temò ke yi Yesus Krist baka tókuma sendi nye nde, sine bo kèn, na kè kam wuse ke mesay me ndemna mɔni te. Wuse kél mesay mete yí lukse ne Nyangwe Kumande ne ṅguru wene, tedye sendi nde, wuse ke kwadye kame njɔṅ su. ²⁰Mɔni te ne buyò budyate, yori yi wuse kenje bo, ma bomò nje lepina beyate ne wuse ke kasi bakidya mɔni te. ²¹Wuse jéki kwadye kelo kimò yasi ke mbombu bomò, yeti

ndi ke mbombu Nyangwe Kumande siye na. ²² Wuse ke dokidye sendi mbanja man wusu ke to te baka yiba kenje wune. Wuse dikima bofe nye ke budya menje, e wuse beje nde, a ke nye temo ke mesay. A ke tedye ndana dete kwa yi mbombu, keto a ne bibina temo budyate ne wune. ²³ Ma ke be Tit, nye kumbo wombe, sine nye ngbo kelo mesay yi kame ne wune. Ma, ke yi beman busu yiba baka, yo menjon me botu bete be tike temo ke yi Yesus Krist baka tome bo. Jongwɛ dyan ke nye *Krist luksa. ²⁴ Dete, wune tedya bo nde, wune ke kwadye bo, ne menjon me botu bete be tike temo ke yi Yesus Krist baka duwe gbate nde, wuse ba ne kale te yi lukse yotu su keto yun ke mbombu yan.

9

Kasi kamna botu be Njambiyɛ

¹ Ma mi ti gwe ne keto mekana kenje wune ke kasi kamna botu be Njambiyɛ na. ² Yo nde, mi ke duwe kimo temo te yi wune no yi kame ne njon yun ke. Mi ke lukse yotu mbe keto te ke mbombu botu be Njambiyɛ te be diye ke Maseduwan baka. Mi lepima nye bo nde: Beman bun be Akay ma kande kombila meyasi mete yi bo ta nye ke kande ke sew te yoru. Nyena temo te yi wune no ke mesay ke kelma nde, sulo bomo ke njoka yan ngbâbikwe nye sendi bo ke mesay. ³ Mi ke tomo beman busu baka kenje wune, keto mi ke kwadye nde, wune siki komsa kelo dete, keto mi dikima lepɔ nye banja bomo nde, wune ta kelo gba dete. Wune siki komsa bingiri, kamba kimo lepi te yi wuse dikima lepɔ ne dino dyun nye bo ke me nje be gbelate. ⁴ Keto nge sine botu be Maseduwan baka dya weri dolo nde, wune ti pa komsa na, yite he ta be ne njon ke mbombu yan, keto wuse sima lepɔ nye bo nde, wuse ne bibina temo ne wune. 'Ma nge wune ti komsa na, wune

taka nde, yeti wune ta kpalo tika ne mapi njon te na? ⁵ Dete, e mi beje kimote yi lepɔ nye beman busu baka nde, tiso, bo kanda kwa mbombu ne mi ke weri yi kobile kasi ndamna moni te yi wune kpoma nde, wune ta nye ke tiko gwate, yaka no, kome mi ta dya ke, mi ta dolo nde, wune sima kobile meyasi hene. Wune kel sendi dete, ne yo bejna gbate nde, wune nyeki yo ne kimo temo, yeti ne j-a na.

⁶ Wune dukwe nde, mo te e be nyambi ne mbet ta wesidye ndi sendi ne mbet. Ma yoko e be budyate ko ta wesidye sendi budyate. ⁷ Mumo hene nyeki yasi nda yi nye sima pesɔ bingiri ke temo ne, kine menjbonjila kine malo nye malo na, keto Njambiyɛ jaya mo te e nye ne mesosa ke temo ko. ⁸ Njambiyɛ ne deti te yi tonje wune ne kwalɔ mekombila hene, ne wune be ne kwalɔ meyasi hene te yi ta kame wune menjimo hene, ne meyasi bukwe sendi ke mebo mun, wune ma bu yite yi kelo ne kwalɔ kimo mekele hene. ⁹ Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: <Mo Njambiyɛ butuma bo kabo sendi kimo meyasi nye botu be ngwete. A ta ke ndi mbombu yi kelo ngay dete kpo ne kpo.> ¹⁰ Yo Njambiyɛ nye kwalɔ nye mo bena mbeki. Yo sendi Njambiyɛ nye nye medye mete yi nye dye ke. Yo ndi sendi nye ta nye wune meyasi, nye mekombila kete, o bejna, yo ma buyo ke no mbombu. A ta kelo sendi nde, mesay me kamna besɔ te yi wune kele ke doku doko sendi. ¹¹ Dete, a ta tonje wune ne mekombila ke menje hene, ne wune nye sendi meyasi budyate ne kimo temo yi kame ne besɔ. Komete, budya bomo ta nye Njambiyɛ wosoko ke meyasi mete yi wuse bonma ke mebo mun nye bo ke. ¹² Yo nde, mesay me ndamna moni te yi wune kele ndana ke ti kame ndi botu be Njambiyɛ be diye ke Yerusalem siye na. Yo ta jeko kelo

nde, bomɔ buɔyate nyêki Njambiyɛ wosoko. ¹³ Mesay mete ta tedye bo nde, wunɛ ke beɲgwe *Krist gbate. Bo ta lukse Njambiyɛ keto tikina temɔ te yi wunɛ tike gbate ke Kimɔ Tom Krist, wokuna ne yo ké, ɔ bêna, bo má lukse sendi Njambiyɛ kome bo beɲɛ nda yi wunɛ kabidyɛ ne mɔni yun ne kimɔ temɔ wúnɛ bo, kelɔ sendi dete sunɲwe ne menɲɔ me botu be Njambiyɛ hene ké. ¹⁴ Bo ke ɲgweta ne Njambiyɛ keto yun, tedye ne nje te yite nye wunɛ nde, bo ke kwadye wunɛ. Bo ta kelɔ dete, keto bo ke beɲɛ nyangwe ɲgikwa te yi Njambiyɛ kelma ne wunɛ ké. ɲgikwa te kwanma to te. ¹⁵ Wuse nyêki Njambiyɛ wosoko ke yasi te yi nye nya wuse ké. He yakama yeko yo ne ɲge?

10

Pol ke kama ne mesay mene

¹ Yo mi Pol ne ɲguru wombe, mi ke kite wunɛ ne te temɔ nè kimɔ temɔ nda yi *Krist diyima nɔ ké. Kome mi diyɛ sine wunɛ ké, ɛ nde, mi diy mbe ne ɲgulum. Ma ɲge mi tume kɔɲ londɔ ne wunɛ ké, ɛ nde, mi lépi ndi mbe yasi ne gbas gbas nye wunɛ. ² Ma mi ke ɲgweta ne wunɛ nde: Tiso, kome mi ta dya weri ké, wunɛ tí kel nde, mi lêpinangwe dete ne gbas gbas nye wunɛ na. Keto mi pesima nde, mi ta tedye deti te yi mi nɔ ké yí kelɔ ne yasi ne nyan sunɲwe ne botu bete be lepe nde, dyanɔ te yi wuse jonɲa nɔ ké, yo dyanɔ te yi botu be meneti maka. ³ Yo gbate nde, wuse ndi botu be meneti. Ma yasi wete, dyambi te yi wuse lɔ ké yeti yi botu be meneti maka na. ⁴ Keto mejole medyambi mete yi wuse nɔ ké yeti yike yi botu be meneti maka diki lɔ ne dyambi ké na. Yasi wete, mejole mete wúla ke yi Njambiyɛ. Yo ne deti te yi yangile nyangwe mekoto mete yi bomɔ sumɛ diyɔ te, kamba ne dyambi ké. Wuse ke yangile beya dyanɔ te yi bomɔ diki

take ne meyasi ké sonɛ. ⁵ Wuse ke yangile sendi yasi hene te yi yeke to ne Njambiyɛ, sa nde, bomɔ tí dukwe nye kimɔ duwate ké. Wuse ke kelɔ nde, metake wete wete te yi bomɔ yakama be nɔ ké njâki nje be nda bebala busu, né wuse bu yo kè nɔ ke yi Krist, né yo hene wokuna ne nye. ⁶ Kome wúnɛ nɲɔ botu be Njambiyɛ ta tedye nde, wunɛ me sanɲwate yí wokuna ne Krist ke menje hene ké ta beɲna, komete, wuse ta be nedɔ te yi tedye meɔne nye botu bete be yeti ke wokuna ne nye ke njoka yun baka. ⁷ Wunɛ bêna yasi ke misi ne gbas. ɲge mbanɲa mumɔ take ke yene nde, a me gbate mɔ Krist, a dúkwe ndi tu wete sendi nde, wuse sendi, wuse botu be Krist nda nye. ⁸ ɲge dya nde, mi lúksa sendi yotu mbe keto deti te yi Nyangwe Kumande nya wuse yí kendo ne wunɛ ké, mi tí gwe nɲɔ ke yite na, keto a nyêki wuse deti te yi kame ne wunɛ, yeti yí bekidyɛ yun na. ⁹ Mi yeti ne metake mete yi nye wunɛ duku ke yotu ke mekana mete yi mi diki kenje wunɛ ké na, ¹⁰ keto bo ke diki lepo nde: «Mekana mete yi Pol diki njese wuse ké ne deto, yo ke sana wuse ke temɔ. Ma yasi wete, kome nye ne ɲguru wene diyɛ sine bo ké, nye tekina mumɔ, a ti dúkwe ndapi na.» ¹¹ Ma mɔ te ɛ lepe dete kɔ dúkwe ne sanɲan nde, yasi te yi wuse lepe ke moy mekana kenje wunɛ piɲɔ te yi wuse ne nan ké, wuse ta kelɔ meyasi ndi nda yi wuse lepima ké. Wuse ta kelɔ ndi dete, kome wuse ta dya ke njoka yun ké.

¹² Ma banɲa bomɔ weri ke diki lepo ne ɲguru wan nde, bo yanɲa. Wuse tí yaka lepo nde, sine bo ndi wete ho yeko to sine bo na. Yasi wete, bo yeti yan ne dyanɔ na, keto bo bêna ndi jonɲwe dyan ne ɲguru wan yí lepo nde, jonɲwe dyan kimote. Bo yéki jonɲwe dyan beɲgwe ndi jonɲwe te yan ne ɲguru wan. ¹³ Ma ke be wuse, wuse yeti ke kwadye lukse

yotu su kwà to te ke mesay mete yi kelna ke yiŋa membey ké na. Yasi wete, wuse lúksa yotu su ndi ke mesay mete yi wuse kele ke moy pel meneti mete yi Njambiyé pesima nye wuse nde, wuse kél mesay kete ké. A pesima nde, wuse kên kelo mesay, lèpó Kimó Tom ko kumó pé yun. ¹⁴ Dete, komé wuse òŋma Kimó Tom *Krist kumó nò pé yun ké, wuse tí laŋsa pel meneti mete yi Njambiyé pesima nye wuse ké kè kelo mesay womaŋa na. Wuse má díy kiné kumó pé yun, ma ta bé nde, wuse kópuma kiné kumó ke mbey te yi Njambiyé pesima nye wuse ké na. ¹⁵ Wuse yeti ke lukse yotu su kwà to te ke mesay mete yi òŋa kele ke yiŋa membey ké na. Yasi wete, nge tikina temó te yi wuné tike ke yi Njambiyé ké òkè òkò kè nò mbómbu, yite wuse yakama bé ne òifina temó nde, mesay mete yi wuse kele ke njoka yun ké ta òkò òkò sendi kwà yi mbómbu. Ma yo ta kelna ndi ke moy pel meneti mete yusu yi Njambiyé pesima nde, wuse kél mesay kete ké. ¹⁶ Dete, wuse yakama nje kwà tongidya kè mbómbu ne lepina Kimó Tom kè nò ke yiŋa medya londunate ne wuné kiné lukse yotu su ke mesay mete yi òŋa kele ke pel meneti mete yan ké na. ¹⁷ Yo nde: <Mó te é kwadye lukse yotu, a lúksa yotu ndi ke yasi te yi Nyangwe Kumande kelma ké.> ¹⁸ Keto yeti mó te é lepe ne nguru wene nde: <Mi yaŋa,> yi Nyangwe Kumande jaye na. Yasi wete, yo yòkò yi Nyangwe Kumande ne nguru wene lepe nde, nye yaŋa kò.

11

Pol kpasá mó tomun Yesus

¹ Ma wuné gbísi mi ndana ke meyeró membe. Ma wuné gbísi mi lalé. ² Temó mbe ne pepere ke yotu yun. Yo wúla ke yi Njambiyé ne nguru wene. Yo nde, wuné nda pupuna òbindi ngòndu te yi mi

wandé kané nye ndi mbam wete. Mbam te, yo *Krist. ³ Yasi wete, mi ke gwe kané nde, mumó nje sebile wuné yí bekidye metake mun. Wuné táka nda yi nyòŋe njà ne membóle nje sebile ne Eva ké. Mi ke gwe kané nde, wuné mé nje jato tiko kiné beŋgwe ndi nje te yi Krist nyepó, kané meyotu mun nye nye, jòŋna pupunate ke mbómbu wene na. ⁴ Mi ne kané dete, keto nge mbaŋa mumó nje pele yiŋa yasi òle nye wuné ke kasi Yesus, tiko yike yi wuse pelma ké, wuné ke kòŋ mó te. Sendi nde, wuné ke kobile jaye òy yiŋa sisin òle, tiko Kimó Sisin te yi Njambiyé nya wuné ne mbómbu ké. Nge mumó nje lèpó yiŋa kimo tom òle, tiko yike yi wuné kandima wokó jaye ké, wuné lalé ke kòŋ ne. ⁵ 'Wuné táka ka nde, òtu òte gbate nyangwe òtu ò tomun? Mi òéŋa nde, ò ò lepe lèpó dete ne numbu òaka tí kwà mi ne mbet ke yiŋa yaŋa na. ⁶ Ko òkò nde, mi yeti ne jèŋ duwà ndapi na, yasi wete, mi ke kobile duwe yasi te yi mi lepe ké. Wuse tedya dete nye wuné ke menje hene. ⁷ Komé mi lepima Kimó Tom Njambiyé nye wuné ké, mi tí diyé wuné yaŋa na. Mi kpalma pidye yotu mbe yí kame ne wuné, né wuné òkò òkò ke nje tikina temó ke yi Njambiyé. 'Ma yi mi kelma dete ké, yiŋa òeya yasi yi mi kelma ri? ⁸ Ke ngimó te yi mi òà nò weri ké, mi jayma nde, yiŋa menjòŋ mé òtu òte ò tike temó ke yi Kumande Yesus ke yiŋa membey òaka òiki nye mi mòni yí kame ne wuné. ⁹ Ke ngimó te yite yiŋa meyasi òikima òano mi. Ko dete, mi tí kwadye sofidye wuné mapi te na, keto òemaŋ busu òe njà wule Maseduwan òaka njà tonje meyasi mete yi òikima òano mi ké. Ke meyasi hene mi tí kwadye sofidye wuné mapi te na. Mi ta kelo ndi dete kè nò mbómbu. ¹⁰ Ke yasi te yi mi lepe ké, mi ke lukse yotu mbe keto te. Mi ke kobile lèpó gbakasi

ke mbombu Krist te ε díye pele mi kó nde, ke membey hene te yi mi ta kumó kete ke meneti me Akay mi tí tikó nde, yasi ke yi kele nde, mi lúksa yotu mbe keto te ké pêtinaŋwe na. ¹¹ Mi lépi dēte keto nge? 'Mi yeti ke kwadye ka wune? Njambiye ke kobile duwe nda yi mi kwadye ne wune ké.

¹² Ma yasi te yi mi kele ndana ké, mi ta keló ndi dēte kè nò mbombu, ma botu bete nje kwedya nje te yi lukse yotu yan yí lepó nde, sine bo ndi wete ke kwaló kelna mesay mete yan. ¹³ Botu bete botu be ja. Bo yeti kpara botu be tomun na. Bo ke sebile bomó ke moy mesay man. Bo ke bú teri te yi kpara botu be tomun be *Krist keló ne mesay. ¹⁴ 'Mumó yakama ngbakima ka njel mekele mete yite? Ko na. Keto ko ke yina men gimó ko *Satan ne nguru wene ke díki yensa yotu bú teri wete jaki te ε díye ke nyangwe mejasi me Njambiye kó. ¹⁵ Dete, wune tí ngbakimaŋwe yí beŋe nde, bonó be mesay bene ke bú sendi teri kpara botu be kele mesay me Njambiye ne ngben baka na. Yasi wete, ke siyna jonŋwe dyan Njambiye ta keló ne bo beŋwe mekele man.

Mebone mete yi Pol sangwama nò ké

¹⁶ Mi ke kala lepó nde: Mumó tí bon mi nda lem na. Ma ndi wune, nge wune kwadye, wune kên mbombu yí bú mi nda lem, né mi sendi lukse yotu mbe ne mbet. ¹⁷ Njel ndapi te yi mi ta tapita ndana yí lukse ne yotu mbe kine wó ké ti wúla ke yi Nyangwe Kumande na. Ke yite mi ta tapita nda lem kine dyanó na. ¹⁸ Ma nda yi budya bomó ke lukse yotu ke meyasi me meneti maka ké, mi ta lukse sendi yotu te yembe. ¹⁹ Wune ne dyanó, nduku? Ma wune ke nje kobile díyo lalé ke kón botu bete be kine dyanó baka. ²⁰ Wune ke díyo lalé ke kón yan, jaye nde, bo kél ne wune nda bebala, wenjile meyasi ke mebo mun. Wune

ke jaye nde, bo dōku ke yotu yun, yeliye wune, ko nye wune banji ke pokó. ²¹ Ma mi ta lepó yike ne gba njón ke misi nde, wuse su ne teko gbate, keto wuse yeti ne dēti te yi keló ne wune nda bo na. Mi ta tapita ndana nda lem gbate. Nge mbanja mumó bo be keló ko kwaló yasi te nda ndana yí lukse ne yotu ne, mi má keló ndi sendi dēte yí lukse ne yembe. ²² 'Bo Behebere? Mi sendi monó Behebere nda bo. 'Bo botu be kandó Isarayel? Mi sendi ngbak ngbak monó kandó Isarayel. 'Bo benday be Abaraham? Mi sendi nday wene ne pitik. ²³ Bo botu be mesay be *Krist? Mi kwanma bo metu gomay. Yike yi mi lepima dēte ké, mi lepinama nda mó boku. Ke nje te yi mesay, mi ke keló mesay wondó biriki kwá bo. Ke nje te yi nyina jóbó, bo nyinja mi ke jóbó kwá bo. Ke nje te yi menjuruna, bo njuruma mi budyate kwá bo. Men gimó budyate mi díkima woko tul sōŋ. ²⁴ Ke jonŋwe dyembe Beyuden ngibila mi ne njambala men ga yitan, njambala kamotati jo yitan jo yini. ²⁵ Bo njuruma mi ne ngbasi men ga yitati. Bo lonma mi ne metari tu wete nde, né bo wo mi. Kuka bimbina, mi ke moyte kumó men ga yitati. Mi kwan dya ndingele yesó wete nè ndingele tu wete ke beŋgila sine mekumbo ke maŋ. ²⁶ Mi díkima kè mekendi budyate ne kol, ε mi díki sangwa ne mebone ke sabiya meduku, sangwa ne beya yasi ke mebo me botu be gubo. Benjon bembé Beyuden nè baka be yeti Beyuden baka díkima tedye mi mebone. Mi díkima sangwa ne mebone ke medya, ke moy mekonŋor kè nò, bú sendi ke maŋ. Mi díkima sangwa sendi ne mebone dēte ke mebo me botu bete be díkima keló ja nde, bo beman busu baka. ²⁷ Mi díkima keló mesay budyate wondó biriki. Metu budyate jako yeti. Ke yina men gimó mi díkima sangwa sendi ne nja nè yesidyé moróku. Mi díkima kiyó

mɛɔye mɛŋgimɔ buɔyate. Sendi, ɔuku nɛ ɔiyɔ sɔkere dikima kwa mi. ²⁸ Mi saŋgwama nɛ mɛbɔnɛ ɔete buɔyate, mi ti gwe nɛ lɛpɔ hɛnɛ na. Mi nɛ yasi ndi wɛtɛ yi jekɛ biye mi kɛ temɔ, yo nde, mɛtu hɛnɛ mi kɛ gwe kaŋ mɛnjɔŋ mɛ botu betɛ bɛ tike temɔ kɛ yi Njambiyɛ ba ka hɛnɛ. ²⁹ Ma mɔ te nda tɛkinate, ɛ mi ɔiyɛ kinɛ nje bɛ tɛkinate sinɛ nyɛ kɔ? Nda jatima kɛ bɛya nje, ɛ yo ɔiyɛ kinɛ kwadɔye temɔ mɛ kɔ? ³⁰ Ma ŋɛ bɛ ndana nde, mi lɔksa yotu mɛ, mi ta lukse gba yotu mɛ kɛ mɛtɛkɔ mɛmbɛ. ³¹ Njambiyɛ te Saŋgwɛ nɛ Nyangwɛ Kumande Yesu kɛ duwɛ nde, mi yeti kɛ kelɔ ja na. A nɛ luksa kpo nɛ kpo. ³² Kɛ ŋgimɔ te yi mi ba nɔ kɛ Damas kɛ, Aretas ba kumande mate. Kum te ɛ ba nda ajiya wɛnɛ kɔ tɛmbidɔya bɔmɔ kɛ mɛnumɛy mɛ ndoko te yi litima ɔya kɛ nde, bɔ pɛm yasi, simande bɔ ta biye mi. ³³ Yasi wɛtɛ, botu bɛ Njambiyɛ nya mi kɛ wɛtɛ nyangwɛ ndɔkɔ kwanɔyɛ kɛ wɛtɛ wunda te yi ba kɛ ndoko te kɛ pidɔye kɛ kɔŋ te. ɛ mi ɔiyɛ nɔ kɛ mɛbɔ mɛnɛ.

12

Dimna mɛyasi mɛte yi Njambiyɛ

punja tɛɔye Pol kɛ

¹ 'Ma mi lɔksa yotu mɛ kɛ nɔ mbɔmbu, nduku? Ndi nde, yite yeti kɛ kame yaŋa na. Ko ɔete, mi ta lɛpina ndana kɛ kasi mɛyasi mɛte yi Nyangwɛ Kumande kelma nde, mi bɛŋa nda nyɛnɔ nɛ yikɛ yi nyɛ punja nyɛ mi kɛ. ² Mi duwɔ mbaŋa Kritɛn, yo mɛ kɛ muka mɛsew kamɔ jɔ yini, Njambiyɛ kaŋma nyɛ kumɔ kɛ ɔyɔbɔ yitatite. Ho Njambiyɛ kaŋma nyɛ nɛ yotu nɛ hɛnɛ nɛ jem, ho mbam kɔ kum mate nɛ mbaŋa nje nda nyɛnɔ, mi ti duwɛ na, ndi Njambiyɛ nyɛpɔ duwɛ. ³⁻⁴ Mi kɛ duwɛ gbate nde, Njambiyɛ kaŋma nyɛ kɛnɛ kɛ *Paradis. Ho a ka mate nɛ yotu nɛ hɛnɛ nɛ jem, ho a kɛn mate nɛ mbaŋa nje nda nyɛnɔ, mi

ti duwɛ, ndi Njambiyɛ nyɛpɔ duwɛ. Ma numbu te yi nyɛ wokuma mate kɛ, mumɔ ti pa lɛpɔ yo wɛtɛ yesɔ na. Sendi, mumɔ ti lɛpi yo na. ⁵ Kɛ kasi njɛl mumɔ nda mbɛtɛ, mi yakama lukse yotu mɛ kɛto nɛ. Ma ndi nde, mi yeti kɛ kwadɔye lukse yotu mɛ nɛ ŋguru wombɛ, sɔŋɛ ndi kɛ mɛtɛkɔ mɛmbɛ. ⁶ Yo nde, mɔ kwadɔyikwɛ lukse yotu mɛ kɛ yiŋa yasi, ma mi ti bɛ lem na, kɛto yasi te yi mi ta lɛpɔ kɛ, gbakasi. Ma ndana mi pɛsima nde, kway kelɔ ɔete na, kambɔ wɛtɛ mumɔ mɛ nje lukse mi laŋsa mɛyasi mɛte yi mi kelɛ nɛ yi mi lɛpɛ kɛ. ⁷ Yo nde, Njambiyɛ tɛɔya mi nyangwɛ mɛyasi mɛnɔri yi kwanɔma mɛyasi hɛnɛ te yi bɔmɔ duwɛ kɛ. ɔete, ɛ nyɛ nyɛ yiŋa yasi kɛ yotu mɛ yi kɛ tɔnɛ mi nɛ hak, kambɔ mɛ nje bɛndidɔye yotu mɛ. Yo nde, Njambiyɛ jayma nde, wɛtɛ jaki *Satan gɛbita mi yi tɛɔye mi mɛbɔnɛ ɔete, kambɔ mɛ nje bɛndidɔye yotu mɛ. ⁸ Mi ŋgwɛtama nɛ Nyangwɛ Kumande kumɔ mɛŋga yitati kɛto yasi yinɔri nde, tiso, a sɔŋa mɛbɔnɛ mɛte kɛ yotu mɛ. ⁹ Ma ko ɔete, a kpalma yɛŋsa nyɛ mi nde: <Ŋgikwa te yi mi kelɛ nɛ wɛ kɛ ma yaka, kɛto komɛ mumɔ bɛ tɛkinate kɛ, yo komɛte yi nyangwɛ ɔeti mɛ kelɛ mɛsay kɛ jonɔwɛ ɔyɛnɛ kɛ mɛnje hɛnɛ.> ɔete, mi nɛ mɛsɔsa yi lukse yotu mɛ ndana kɛ mɛtɛkɔ mɛmbɛ, nɛ nyangwɛ ɔeti *Krist ɔiy kɛ yotu mɛ. ¹⁰ Yo kɛto te yite yi mi nɛ mɛsɔsa kɛ mɔy mɛtɛkɔ mɛmbɛ, ko kɛ mɔy wunɔwɛ te yi bɔmɔ kelɛ nɛ mi kɛ, ko nde, mɛyasi kɛ banɔ mi, ko kɛ nyangwɛ mɛbɔnɛ mɛte yi bɔmɔ tɛɔye mi kɛ, ko nde, temɔ mɛ kɛ lekwe nɛ ges ges kɛto bɛya mɛyasi mɛte yi mɔnde mi kɛ kɛto Krist kɛ. Yo nde, komɛ mi bɛ tɛkinate, yo komɛte yi mi nje bɛ nɛ ɔeti.

¹¹ Mi mɛ lem, yo wunɛ kelɛ nde, mi tɔpitangwɛ ɔete. Yo nde, ma wunɛ nɛ ŋguru wun lɛpɛ nyɛ bɔmɔ nde, mi yaŋa, yeti mi na. Ma ko nde, mi yeti yaŋa na, mi kɛ duwɛ nde, botu

bete be lepe lepo ne numbu nde, bo nyanɔwe botu be tomun baka ti kwɔ mi ko ne mbet ke yiɔa monɔ yaɔa na. ¹² Mi tedya wune nde, mi kpasa mo tomun *Krist ke mekele mete yi mi kelma ke njoka yun ke. Yo beɔnama dete ke kelna mesay ne nyanɔwe tin ke menje hene, beɔna sendi ke meyekambiyɛ nɛ ke nyanɔwe meyasi nɛ ke nyanɔwe mekele mete yi mi dikima kelo ke. ¹³ Ma kimo yasi te nda yi mi kelma ne baɔa menjon me botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesus, e mi diye kine kelo ne wune ke? Mi duwa nde, siya yasi te yi mi ti kele ne wune, yo nde, mi ti kwadye sobidye wune mapi meyasi mete yi dikima banɔ mi ke na. Ma ke yite, wune beɔna mi ne ngwete ke beya yasi te yi mi kelma dete ne wune ke. ¹⁴ Wune beɔna, mi ta be ke ke ndana weri ke menja yitatite. Mi ti sobidye wune mapi meyasi mete yi banɛ mi ke na, keto yeti meyasi yi mi sa ke mebo mun ke na, yasi wete, yo wune ne nguru wun yi mi sa. Keto yeti bonosike yakanɔwe ndemo meyasi komo yi dalɔ ne botu bete be jama bo baka na, yo botu bete be jama bonosike baka kpɔl kelo dete sunɔwe ne bono ban. ¹⁵ Ke yembe, mi mbe ne mesosa te yi nye meyasi hene te yi mi no ke yi kame ne wune ko ndingele jonɔwe dyembe ba! Ma nge mi jeke kwadye wune dete, 'yo ma kpalɔ kelo ka nde, wune kwadyikwe ndi mi ne mbet?

¹⁶ Ma wune ke duwe nde, mi ti be nda mapi pele yun na. Yasi wete, baɔa bomɔ ke njoka yun ke lepo nde, mi mo mesebila, mi dya yiɔa yasi ke mebo mun ne nje likisi. ¹⁷ Ma mi doku ba ke yotu yun ne nje te yen? 'Yo ma nje be ka ne nje mbaɔa mumo ke njoka botu bete be mi dikima tomo kenje weri baka? ¹⁸ Mi tomma Tit ne mbombu lepo nye nye nde, tiso, a ken ke beɔe wune. Mi kenja nye bene maɔ wusu ko. 'Tit ma nje kelo ka yiɔa yasi mate yi

doke no ke yotu yun? 'Sine bo ti be ndi ne kiya metake wete na? 'Sine bo ti kende ka ndi ke kiya nje wete na? ¹⁹ Wune ke take njombu yaɔa nde, yike hene yi wuse lepe ke, wuse kel dete, ma wuse nje balo lepi ke mbombu yun. Yeti dete na. Yasi te yi wuse lepe nye wune ke, wuse lepi ke mbombu Njambiyɛ, keto sine be *Krist sanɔwate. Wune njon, son temo su, wuse kel meyasi maka hene dete yi kame ne wune, ne wune doke doke ke nje Njambiyɛ. ²⁰ Mi ke gwe kan nde, mi kum weri dolo wune ke teri te yi mi yeti ke kwadye na, ho nde, wune ta dolo mi ke teri te yi wune yeti ke kwadye na. Mi ke gwe kan nde, mi dyan dolo nde, metando ke njoka yun, ho nde, baɔa ne nyanɔwe temo sunɔwe ne beso, ho dolo baɔa ne temo ne jon jon sunɔwe ne njon yan, ho nde, baɔa ne temo te yi sunɔwa meyasi tande yan. Mi ke gwe kan nde, 'mi ta dolo ka baɔa ke njoka yun be diki kuto ka beso? Ho baɔa be numbu yan ti yaki kon tan? Ho botu be susula yotu? Mi ke gwe kan dete nde, mi ta dya yari dolo meyasi ne kpalak kpalak. ²¹ Mi ke gwe kan nde, kome mi ta dya weri ke, Njambiyɛ ta kelo ka nde, njon biya mi wolo keto yun. Mi ke gwe kan nde, mi njaki kwedya nde, baɔa budya botu bete be kelma beya yasi ne mbombu baka ti pa yensa temo tiko beya mekele mete na. Mi ke gwe kan nde, mi njaki dolo nde, bo ndi ke ke mbombu yi jonna ke moy kelna mekele me memi, ke kelna mewanja nɛ ke moy sap sap jonɔwe. Mi ke gwe kan nde, nge mi nje kwedya dete, misidye ta pundo ke misi membe.

13

Njena menɔgite nɛ menyen

¹ Ma menja yitatite yi mi ta ke weri ke. Ke lepi te yi wuse ta beɔe ke, yo ta kwanɔa ndi nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: <Ke melepi hene, lepi biya

mumɔ kome bomɔ yiba ho yitati be diyma ke mbey te lepe ndi kiya yasi wete. > ² Ke menɔga yibate yi mi ka no weri ké, e mi si kombile lepina nye wune ke kasi lepi ké. Ma ndana, piɔ te yi mi ti pa kumɔ weri ké, mi ke kande basidyé nambé meto me botu bete be kelma beya yasi ne mbombu baka nè bukwe bomɔ te bari hene. Mi ke lepo nde: Kome mi ta kala kumɔ weri ké, ko mumɔ wete ne wete ti diyɔ na. ³ 'Nduku, wune ke kwadye duwe ne sanɔanɔnde, *Krist ke kwa ne mi yi lepina no? A ti kél mesay ne yeɛ yeɛ ke njoka yun na. Yasi wete, a kél yo ne nyanɔwe deti. ⁴ Yo nde, kome bo nɔgbama nye ke kroa ké, a ba ne tekɔ. Ma a ndana ne jon keto nyanɔwe deti Njambiyé. Ma wuse sendi ne tekɔ sine be Krist. Ndi nde, yasi te yi wuse ta kelɔ sunɔwe ne wune ké ta tedye wune nde, sine be Krist ne jon ne nje nyanɔwe deti Njambiyé. ⁵ Wune ne nɔguru wun paɔ pa bobé yotu yun yi beɔe, ho wune ke tiko temɔ gbate ke yi Yesus Krist. Wune ne nɔguru wun paɔ pa nembé sendi teri yun. 'Wune yeti ke duwe ka nde, Yesus Krist ke jonna ke yotu yun na? Ma nge be nde, wune ti pa kombile duwe dete na, yite wune balma ke bobuna tikina temɔ te yi wune kelma ké. ⁶ Yasi wete, mi ke take nde, wune sima nembé duwe ndana yeɛ ne sanɔanɔnde, wuse ti jɔsidye su womaɔa na, yite tedya nde, wuse kpaɔa botu be tomun. ⁷ Ma wuse ke nɔgweta ne Njambiyé keto yun nde, wune ti kel se yiɔa beya yasi wete ne wete na. Wuse ti kél dete yi tedye bomɔ nde, wuse sima laɔsa ke mesay musu nde, wuse kpaɔa botu be tomun na. Wuse kpál nɔgweta ne nye nde, wune kél ndi kimɔ yasi. Wuse ke nɔgweta gbate dete, ko nde, baɔa bomɔ ke beɔe yan nde, wuse jɔsidya ke mesay musu. ⁸ Wuse lépi dete, keto wuse ti yaka lu dyambi sunɔwe ne gbakasi na. Yasi wete, wuse yakama

kelɔ meyasi ndi keto gbakasi. ⁹ Yo nde, wuse ne mesosa kome wuse be ne metekɔ, wune ke kpalo be yun ne deti. Yasi te yi wuse diyé Njambiyé ke mɔy menɔweta musu ké, yo nde, wune dɔku dɔko ke nje wene ke meyasi hene. ¹⁰ Yori yi mi keté meyasi maka kande kenje wune piɔ te yi mi yeti ke njoka wun ké, kambɔ mi nje nyanɔwe yotu yi ndeye wune kimɔ ndeynate kome mi ta dyɔ weri ké. Nyanɔwe Kumande nya mi deti te yi kelɔ dete yi kame ne wune, né wune dɔku dɔko ke nje Njambiyé, yeti yi bekidya yun na.

¹¹ Wune nɔnɔ, yi sidye no, mi ke lepo nye wune nde: Wune sɔsanɔwe, sa sendi nje te yi dɔko dɔko ke nje Njambiyé ke meyasi hene. Baka nyêki besɔ deti ke temɔ. Metake mun bêki ndi wete. Wune jonnanɔwe ne te tande yun. Dete, Njambiyé te njuku mekwadya nè njuku te jonɔwe ta diyɔ wune bo. ¹² Wune nyennanɔwe tande yun, wusa nda botu be Njambiyé. Botu be Njambiyé be diyé wonɔa hene baka ke nyeno wune. ¹³ Ngikwa te yi wule ke yi Nyanɔwe Kumande Yesus Krist, mekwadya mete yi wule ke yi Njambiyé nè sanɔwa metemɔ te yi kimɔ Sisiɔ diki kelɔ ké kelnanɔwe dete ne wune hene.

Mekana mete yi Pol ketima kenje botu be Galasi

Yo Pol, mo tomun Yesus Krist kete mekana mete yoko kenje bekriten bete be diye ke Galasi baka. Bo jebangwe meneti mete muka nde Turki.

Nyangwe to lepi te yi kete ke, yo nde, yo ndi ngikwa Njambiyε kele nde, mumo beki ne jongwe, yeti membonga na. Yo nye, Pol kande ke lepo Kimo Tom Yesus Krist nye Begalat. Ma ke kon ne ban bomo nja njangwe bekriten lepo nde, bekriten bete be yeti Beyuden baka yangwe bengwe membonga me mison Beyuden. Yite nde, kasi pesina yotu bambam ne kasi jesina yina mengimo. E Pol seje tedye nde, yo ndi ne nje tikina temo yi Njambiyε pese nde, mumo me ne ngben ke mbombu wene, yeti keto bengwa yina membonga na.

Wuse yakama baka mekana maka ke njangwe mengabiye mete yitan:

1. To mekana maka, yo nde: Pol keti kenje bekriten be Galasi yi kite ne bo, keto bo tumma kon ne fan Kimo Tom Krist (kumte 1).
2. Pol ke kama ne mesay mene nde, nye gbate mo tomun Yesus. Kasi bosa njangwe mewesidya mete yi benama ke Yerusalem (kumte 1-2).
3. Njambiyε pesi nde, mumo me ne ngben ke mbombu wene ndi keto tikina temo ke yi Yesus, yeti keto kelna mekele mete yi membonga lepe ke na (kumte 3).
4. Njambiyε ke kelo nde, mumo beki pupunate, jonna ne ngben ke mbombu wene, wokuna ndi ne nye. A kel yo ne nje te yi ngikwa, yeti keto bengwa membonga na (kumte 3-4).

5. Jongwe mo te yi Njambiyε si peso nde, a me ne ngben ke mbombu wene keto tikina temo ke benangwe ne nje te yin? (kumte 5).

6. Mo te e nje be ne jonja jongwe ke yi Yesus Krist ko kel meyasi tedye dete (kumte 6).

1 Yo mi Pol kete mekana maka kenje wune. Mi mo tomun. Yeti bomo be tome mi na, mi ti kwa ne nje mbanja mumo na. Yasi wete, yo Yesus Krist tome mi bene Da Njambiyε, yoko e womiya nye ke njoka bemuj ko. ² Mi ke nyeno wune sine benjon busu be wonga hene. Wuse ke nyeno wune, wune menjon me botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesus ke Galasi baka. ³ Njambiyε Sangwe wusu ne Kumande Yesus Krist kel ngikwa ne wune, nye sendi wune tete. ⁴ Nyangwe Kumande Yesus Krist nya yotu ne ne nguru wene gwe keto mebeyo musu, na jongwe wuse seje ke beya ngimo te yoko nda yi Da Njambiyε wusu kwadya ke. ⁵ Bomomo hene luksa Njambiyε te sangwe wusu kpo ne kpo, *amen.

Kpasa Kimomo Tom ndi wete ne wete

⁶ Mi ke ngbakima nde, do do te yike wune tumma kon ne Njambiyε, mo te e jebama wune ne nje ngikwa te yi *Krist kelma ne wune ke kpalomo nje jaye wete Kimomo Tom dele, ⁷ deke nda wete Kimomo Tom sendi kete. Yo nde, banja bomomo ke kwadye njangwe wune. Sendi, bo ke kwadye kongite Kimomo Tom te yi lepe kasi Krist ke. ⁸ Ma ko mbanja mumo ko wuse ko wete jaki wula kwey nje lepo wete Kimomo Tom dele, tiko yike yi wuse pelma nye wune ke, na sangwangwe ne mekita! ⁹ He sima lepo, ma yo yi mi basidye lepo ndana nde: Nge mbanja mumo nje lepo wete Kimomo Tom dele nye wune, tiko yike yi wune kandima jaye ke, na sangwangwe ne mekita! ¹⁰ Ma yike yi mi lepe ndana ke, 'mi san ka nde, bomomo jaya mi? 'Yeti

nde, Njambiyε jâya mi na? 'Mi sâŋ ka nde, bomɔ wôku mesosa ne mi? Mi má goru ndi nde, bomɔ kên mbombu yí wokɔ mesosa ne mi, ma mi tî nje bε bala Krist na.

Pol nde, yo Yesus Krist ne ŋguru

wene tokε nye

¹¹ Wunε njɔŋ, mi ke kombile lepɔ nye wunε nde: Kimɔ Tom te yi mi lepima ké ti wúla ke dyanɔ bomɔ na. ¹² Yo nde, mi ti ma wóku mbe yo ke numbu wete mumɔ na. Sendi, mi tî pa pa jeke jeka ke meɔ me wete mumɔ na. Yasi wete, yo Yesus Krist ne ŋguru wene punje yo nye mi. ¹³ Ma wunε wokuma nda yi mi jonnama nɔ ne mbombu ke moy mison Beyuden ké. Wunε wokuma nda yi mi dikima tedye ne njɔŋ botu be Njambiyε ganja, sâ nje te yi girise sendi bo ké. ¹⁴ Ke njoka bejako bembε, botu be kando dyembe Beyuden, mi nya jongwε dyembe ne pitik ke moy mison kwâ budya bomɔ. Mi nya sosu mbe kwâ to te ke beŋgwa mekele mete yi wulma ne besanmbambo busu ké kwâ bo. ¹⁵ Ma yasi wete, Njambiyε kikima si tokε ne mi nde, mi ta wokuna ne nye, yite mi tî pa jadyε ke moy nyanmbε na. A jebama mi, keto a ne ŋgikwa, né mi kel mesay nye nye. ¹⁶ Njambiyε beŋma kimote yí tedye mi Monɔ wene, né mi duwe nye, né mi pel kasi ne nye botu bete be yeti Beyuden baka. Ma ko mi tî nje kwâ ndana ndana ke kɔŋte kè diyε yiŋa menŋite ke numbu wete mumɔ na. ¹⁷ Sendi, mi tî bendε kè Yerusalem kè lepina sine botu be tomun be Yesus be kandima bu mesay mete ne mi baka na. Mi kpalma nje kwâ kè ke Arabi. Diyo ké, ε mi nje yɔkwε nje diyo ne kɔkɔ ke Damas. ¹⁸ Sew yitati kwanma, ε mi nje tokε nje bendɔ kè Yerusalem beŋε Piyer kelɔ mesimɔ sine nye. Mi yama metu kamɔ jɔ yitan mate sine nye. ¹⁹ Ma mi tî nje beŋε mbanja mumɔ ke njoka botu be tomun be

Yesus na, soŋε ndi Jak te maŋ ne Nyanŋwε Kumande. ²⁰ Yasi te yi mi ketε kenje wunε ké, mi lépi gbakasi ke mbombu Njambiyε, yeti jâ na.

²¹ Ke kɔŋte, mi njâ teme ke Yerusalem, kwâ kè ke meneti me Siri nè Silisi. ²² Menjɔŋ me botu bete be tike temɔ ke yi *Krist be ke Yuda baka tî pa beŋε mbombu wombe ne toru na. ²³ Bo dikima wokɔ ndi kasi mbe wokɔ nde: <Mɔ te ε dikima tedye wuse meɔne ne mbombu kɔ me ke lepɔ kasi tikina temɔ ndana ke yi Krist nye bomɔ, ma kwey a kwadya girise yo.> ²⁴ Ke bo ma wokɔ dete ké, ε bo lukse Njambiyε keto mbe.

2

Pol bene betomba ke wesidya

ke Yerusalem

¹ Yo kwanma mesew kamɔ jɔ yini ke kɔŋte, ε mi nje basidye tokε nje bendɔ kè Yerusalem sine Barnabas. ε mi bu sendi Tit kè nɔ. ² Mi kâ keto Njambiyε tedya mi nde, mi kên. Kumɔ Yerusalem, ε mi lepε kasi Kimɔ Tom te yi mi pele nye botu bete be yeti Beyuden baka nye benjɔŋ busu be mate. ε sine nyanŋwε botu bete be kendε ne njɔŋ botu be Njambiyε mate baka wesidya be ndi mi, be ndi bo, ε mi lepε kasi te sendi dete nye bo. Mi kelma dete, kamba say te yi mi kelma kwey nè yi mi kele ndana kè nɔ mbombu ké me nje gwe mesenŋε. ³ Ma mɔ njɔŋ wombe Tit bâ Begrek. Ko dete, bo tî bande nye nde, bo pési yotu ne yi bembam nda Beyuden na. ⁴ Banja botu be jâ ke lepɔ nde, bo beman busu. Bo mbombilama nyiŋε ke njoka su, né bo pem yí beŋε nda yi wuse sima duwe ke diyo bala kelna meyasi mete yi membonŋa me Beyuden lepε ké. Wuse sima duwe ke diyo te yite, keto sine be Krist Yesus me sangwate. Botu bete kél dete, né bo yɔkidye wuse tiko ne kɔkɔ ke diyo bala te yite. ⁵ Wuse summa gba kol, ko kinε jaye gbela

mɔnɔ lɛpi yan nɛ mbɛt na, nɛ Kimɔ Tom te yi lɛpɛ gbakasi kɛ tika nɛ jɛm kɛ njoka yun. ⁶ Ma kɛ kasi nyanɔwɛ botu bɛtɛ, ko bo bɛki bɛ nyanɔwɛ bɛtɛ ko bo bɛki nan, yeti kasi mbɛ na, kɛto bɔmɔ hɛnɛ ndi wɛtɛ kɛ misi mɛ Njambiyɛ. Ma ndi ndɛ, kɛ yɛmbɛ, botu baka tɪ nje dokidɔyɛ sendi yinɔ yasi kɛ Kimɔ Tom te yi mi pɛlɛ kɛ na. ⁷ Bo kpalma bɛnɛ ndɛ, Njambiyɛ kaɔma say pɛlna Kimɔ Tom nyɛ mi, nɛ mi kɛ pel nyɛ botu bɛtɛ bɛ yeti Beyudɛn baka nda yi nyɛ kaɔma nɔ sendi nyɛ Piyɛr, na kɛ pel nyɛ Beyudɛn kɛ. ⁸ Yo ndɛ, kiya mɔ te ɛ kelma mɛsay kɛ temɔ Piyɛr, na nje bɛ mɔ tomun wɛnɛ kɛ njoka Beyudɛn kɔ kelma sendi dɛtɛ nɛ mi, nɛ mi nje bɛ mɔ tomun wɛnɛ kɛ njoka botu bɛtɛ bɛ yeti Beyudɛn baka. ⁹ Botu bɛtɛ bɛ tikima temɔ kɛ Yesus Krist baka dɪkima bu Jak nɛ Piyɛr nɛ Jan nda kpasa mɛkɔndu mɛtɛ yi sukɛ tɔ. Botu baka yitati bɛnɔma gbate ndɛ, Njambiyɛ nyɛ mi kpasa mɛsay mɛtɛ nɛ ngikwa. ɛ bo nje sambile mbam bo nyɛnɔ nɛ mi sinɛ Barnabas yɪ tɛdɔyɛ ndɛ, sinɛ bo mɛ sangwate. Dɛtɛ, wusɛ hɛnɛ pɛsima ndɛ, sinɛ Barnabas ta kɛ pɛlɛ su Kimɔ Tom nyɛ botu bɛtɛ bɛ yeti Beyudɛn baka. Bo ta kɛ pɛlɛ yan nyɛ Beyudɛn. ¹⁰ Siya yasi te yi bo lɛpima nyɛ wusɛ, yo ndɛ, wusɛ tɔka buka bɔmɔ. Yo gbate yasi te yi mi bɔ kɛ kwadɔyɛ kɛlo nɛ temɔ mbɛ hɛnɛ.

Pol kɛ ndeyɛ Piyɛr kɛ Anɔiyos

¹¹ Ma komɛ Piyɛr njɔ kɛ Anɔiyos kɛ, ɛ mi lɛpina ndeyɛ nyɛ misi nɛ misi, kɛto a jɔsidɔyɛ kɛ yasi te yi nyɛ kelma kɛ. ¹² Yo ndɛ, a dɪkima dɔyɛna bɛnɛ bɛnjɔn busu bɛ yeti Beyudɛn baka. Ma ndana, kɛ botu bɛtɛ bɛ dɪkima dɔyɔ bɛnɛ bɛ Jak baka ma dɔyɔ kɛ, ɛ nyɛ baka nɛ bɛnjɔn busu bɛtɛ kinɛ wuta se kɛ kɛki yan na, kɛto a bɔ kɛ kambɔ botu bɛtɛ bɛ lɛpɛ ndɛ, bo pɛsi bɛmbam baka. ¹³ Baɔa Beyudɛn bɛtɛ bɛ ma tikɔ temɔ kɛ yi Yesus Krist baka kelma sendi nda Piyɛr, kol wɛtɛ kɛ ngindi, kol wɛtɛ

kɛ sombu. Ko mumɔ nda Barnabas, bo kelma ndɛ, a nyɛki sendi kol kɛ mɛkele mɛ likisi tɛ. ¹⁴ Ndana, kɛ mi ma bɛnɛ ndɛ, bo yeti kɛ kɛndɔ se bɛngwɛ Kimɔ Tom te yi lɛpɛ gbakasi kɛ, ɛ mi lɛpɛ nyɛ Piyɛr kɛ misi mɛ bɔmɔ hɛnɛ ndɛ: <Wɛ Beyudɛn, ma wɛ kɛ kpalɔ jɔnna nda botu bɛtɛ bɛ yeti Beyudɛn baka. Wɛ yeti kɛ jɔnna nda mɔnɔ Beyudɛn na. 'Ma, wɛ ta nje jeliyɛ botu bɛtɛ bɛ yeti Beyudɛn baka ndɛ, bo bɛngwɛ misiɔn Beyudɛn nan?>

¹⁵ Wusɛ su bɔnɔ bɛ kandɔ, ngbak ngbak bɔnɔ Beyudɛn. Bɛsanɔmbambɔ busu tɪ bɛ nɛ pitik kɛ mɔy mɛbeyɔ nda botu bɛ mɛkandɔ bɛtɛ bɛ ti dɔkwɛ Njambiyɛ na. ¹⁶ Ma kɛ dɛtɛ, wusɛ kɛ duwɛ ndana ndɛ, Njambiyɛ ti pɛsi ndɛ, mumɔ mɛ nɛ ngbɛn kɛ mbɔmbu wɛnɛ kɛto kɛlna mɛkele mɛtɛ yi mɛmbɔnɔga lɛpɛ kɛ na. Yo ndi nɛ nje tikina temɔ te yi mumɔ tike kɛ yi Yesus Krist kɛ. Yori, wusɛ sendi, wusɛ tikima temɔ kɛ yi Krist Yesus, nɛ Njambiyɛ pɛsi ndɛ, wusɛ mɛ nɛ ngbɛn kɛ mbɔmbu wɛnɛ kɛto tikina temɔ te yi wusɛ tike kɛ yi Krist kɛ, yeti kɛto kɛlna mɛkele mɛtɛ yi mɛmbɔnɔga lɛpɛ kɛ na. Yo ndɛ, Njambiyɛ tɪ pɛsɔ ndɛ, ko mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ mɛ nɛ ngbɛn kɛ mbɔmbu wɛnɛ, kɛto mɔ te kɛ kɛlo mɛkele mɛtɛ yi mɛmbɔnɔga lɛpɛ kɛ na. ¹⁷ Ma ngɛ bɛ ndɛ, wusɛ Beyudɛn kɛ sɔ ndɛ, wusɛ bɛki nɛ ngbɛn kɛ mbɔmbu Njambiyɛ ndi nɛ nje tikina temɔ kɛ yi Krist, yite tɛdɔyɛ ndɛ, wusɛ sendi, wusɛ botu bɛ mɛbeyɔ ndi nda bari bɛ yeti Beyudɛn baka. 'Ma, yite lɛpi ka ndɛ, *Krist sɔn ndɛ, mɛbeyɔ dɔku dɔkɔ kɛ nɔ mbɔmbu? Ko na. ¹⁸ Yo ndɛ, ngɛ mi nje yɔkwɛ nɛ kɔkɔ bɛngwɛ sendi mɛmbɔnɔga mɛtɛ yi mi sima lɪ kwey kɛ, yite mi nɛ nguru wombɛ mɛ mɔ yangila yasi te yi Njambiyɛ lɛpɛ kɛ. ¹⁹ Kɛ pay te yi mɛmbɔnɔga, mi ma gwe wulɛ kɛ dɛti te yi mɛmbɔnɔga nɛ nguru wɛnɛ, nɛ mi nje jɔnna ndana kɛlo yasi te yi Njambiyɛ kwadɔyɛ. Bo ngbama mi

sine Krist ke kroa. ²⁰ Mi ne jon, ma yeti se mi ne nguru wombe be ne jon na, yo Krist be ne jon ke yotu mbe. Mi ke jonna ndana ke meneti, yasi wete, mi jonngwe dete ne nje tikina temo ke yi Monon Njambiyε. A kwadya mi, nye yotu ne ne nguru wene gwe keto mbe. ²¹ Ko mi ti yaka paye ngikwa te yi Njambiyε kelma ne mi ke na. Yo nde, ma beki nde, Njambiyε pesi nde, mumo me ne ngben ke mbombu wene, keto kelna mekele mete yi membonga lepe ke, ma Krist gwa ne gbelate.

3

Kasi membonga ne kasi tikina temo

ke yi Njambiyε

¹ Wuy wune botu be Galasi, wune ka belem! Yo nda ba sebile wune deke? 'Mi ti kombile lepɔ nye wune ne kwet kwet nda yi bo biyima ne Yesus Krist ngba ke kroa ke? ² Mi ndi ne yasi wete yi mi kwadye diye wune. Wune yensangwe nye mi. 'Yo ka keto wune ke kelo mekele mete yi membonga lepe ke, yori yi Njambiyε nya ne wune Kimɔ Sisiɔ ke? 'Yo yeti keto wune lengwa meto tiko temo ke Kimɔ Tom te yi wune wokuma ke na? ³ 'Wune jekima be belem dete nan? Wune kandima jongwe dyun kwey kelo meyasi ne deti Kimɔ Sisiɔ. 'Ma wune ke kwadye nje sidye kelna meyasi ndana ke jongwe dyun ne deti te yun ne nguru wun? ⁴ 'Meyasi hene te yi wune sangwama no ke ba gbelate kine tedye wune yina yasi na? ⁵ Njambiyε ke nye wune Kimɔ Sisiɔ, kelo sendi nde, nyangwe mekele kelngwe ke njoka yun. 'A kel ka dete, keto wune ke kelo mekele mete yi membonga lepe ke? 'A ti kel dete, keto wune lengwa meto tiko temo ke Kimɔ Tom te yi wune wokuma ke na?

⁶ Yo ba sendi dete ne Abaraham. A tikima temo ke yi Njambiyε, ε Njambiyε lepe nde, a me ne ngben ke mbombu wene ne nje te yite.

⁷ Ma dete, wune dukwe nde, yo ndi botu bete be tike temo ke yi Njambiyε baka be ngbak ngbak bono be Abaraham. ⁸ Sendi, mekana me Njambiyε kandima si lepɔ ne mbombu nde, wete yeso Njambiyε ta peso nde, botu bete be yeti Beyuden baka ta be ne ngben ke mbombu wene, keto bo ta yensa temo tiko ke yene. Yori yi mekana me Njambiyε kandima si lepɔ kimo tom nye Abaraham nde: <Mekando me bomo hene ke to meneti ta be ne mekombila keto yo.> ⁹ Abaraham tikima temo ke yi Njambiyε, ε Njambiyε nye nye mekombila. Dete, botu bete be tike temo ke yi Njambiyε, Njambiyε ke nye sendi bo mekombila bene be Abaraham.

¹⁰ Ma botu bete be nye sosu ke kelna mekele mete yi membonga lepe, take nde, Njambiyε ta peso nde, bo me ne ngben ke mbombu wene keto te yite baka, ta sangwa ne mekita me Njambiyε, keto yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: <Mumo hene ε diye kine bakidye meyasi hene te yi yo ketinate ke mekana me membonga me Njambiyε, kelo yasi te yi yo lepe ke, sangwangwe ne mekita.>

¹¹ Yo ke kombile bena ne sanjan nde, Njambiyε ti pesi nde, mumo ne ngben ke mbombu wene, keto a ke kelo meyasi mete yi membonga lepe ke na. Yo gbate dete, keto mekana me Njambiyε ke lepɔ nde: <Mo te yi Njambiyε si peso nde, a me ne ngben ke mbombu wene ko ta ju ndi ne nje tikina temo te yi nye tike ke yene ke.> ¹² Yo nde, kelna mekele mete yi membonga lepe ke ti wula ke tikina temo ke yi Njambiyε na. Yasi wete, yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: <Mo te ε kele meyasi mete yi membonga lepe ke ta ju ne nje te yite.>

¹³ Yo ba nde, wuse sangwangwe ne mekita me Njambiyε, keto wuse ti kele meyasi mete yi membonga lepe ke na. Ma *Krist nja kolo wuse sangwa ne mekita ke numbu

su. Yo dɛte nda yi yo ketinate ke mɛkana mɛ Njambiye nde: <Mɔ te yi bo keɛɛ nye ke jeti ko nɛ mɛkita.>
¹⁴ Krist Yesus sangwama nɛ mɛkita musu, nɛ yinɔ mɛkandɔ bɛ sendi nɛ mɛkombila mɛte yi Njambiye kpoma nye Abaraham kɛ, nɛ Njambiye nye sendi wuse Kimɔ Sisiɔ te yi nye kpoma kɛ nɛ nje tikina temɔ te yi wuse tike ke yene kɛ.

Membonga nɛ yasi te yi Njambiye si

kpo kɛ

¹⁵ Wunɛ njon, nɛ pɔn pa bɛnɛ nda yi bomɔ diki kelɔ nɛ mɛyasi kɛ. Nge mumɔ si nye numbu, ketɔ nda yi bo yɔkangwe kabɔ nɛ meliko mɛnɛ kɛ, nge bɛ nde, yasi te yi nye ketima kɛ yakama nɛ ngben, kinɛ mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ yakama nje yangile sendi yo, ho dokidye sendi yaɔa ketɛ na. ¹⁶ Ma Njambiye kpoma mɛyasi nye Abaraham bɛnɛ nday wɛnɛ. A ti lɛpɛ nde: <Bɛnɛ bɛnday bɛnɛ,> nda a lɛpi nɛ buɔya bomɔ na. A lɛpima ndi kasi mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ, ɛ nde: <Wunɛ nday wɔ,> yite lɛpi nɛ *Krist. ¹⁷ Yasi te yi mi kwadye lɛpɔ kɛ, yo nde: Njambiye kelma mbon kpo mɛyasi mɛte yi nye ta kelɔ kɛ. Yo yakama nɛ ngben nda yi mumɔ ketɛ nɛ mɛkana mɛ kabina meliko mɛnɛ kɛ. Ya mɛsew gomay yini jo kamɔtati ke kɔntɛ, ɛ Njambiye nje nye yey kandɔ Isarayɛl mɛmbonga mɛnɛ. Dɛte, mɛmbonga mɛte yeti nɛ dɛti te yi yangile mbon te kelɔ nde, yasi te yi Njambiye kpoma kɛ ti kelnaɔgwe se na. ¹⁸ Mɔ bɛki nde, Njambiye nyɛki bomɔ yasi te yi nye bakidye tike botu bɛnɛ kɛ nɛ nje kelna mɛkele mɛte yi mɛmbonga lɛpɛ kɛ, ma bo ta lɛpɔ komɛte nde, a ti nyɛki bomɔ yasi nɛ nje kpona yasi na. Ma ke bɛ Abaraham, 'Njambiye ti nye nye mɛkombila nɛ nje kpona yasi na?

Yasi te yi mɛmbonga tɛdye kɛ

¹⁹ Ma nge bɛ dɛte, Njambiye njɔki nje nye ba mɛmbonga ketɔ nge?

Yo nde, Njambiye njɔ nje nye sendi mɛmbonga ke kɔntɛ, nɛ yo tɛdye nɛ sansaɔ nye bomɔ nde, bo dɛy ndi yangila mɛmbonga mɛte yi nye tɛmbidye kɛ. Mɛmbonga tɛdya dɛte kumɔ ke ngimɔ te yi nday Abaraham yi Njambiye kpoma yasi ke kasi nɛ ko njɔ nje kɛ. Njambiye kwanɔma nɛ nje bɛjaki yɛ pele nɛ mɛmbonga mɛte, ɛ bo nje kwanɔdye yo nye bomɔ nɛ nje mumɔ wɛtɛ. ²⁰ Ma mɔ te ɛ keɛ mɛsay mɛ njuɔ ke njoka bomɔ yiba ko ti kɛl mɛsay ndi ketɔ mɔ wɛtɛ na. Ma ke yi Njambiye kpoma nɛ yasi nye Abaraham kɛ, a kelma yo nɛ nguru wɛnɛ kinɛ kwɔ nɛ mumɔ na. ²¹ 'Yite tɛdya ka nde, mɛmbonga ke lu dɛyambi nɛ mɛyasi mɛte yi Njambiye si kpo kɛ? Ma Njambiye mɔ tɛmbidya wɛtɛ mɛmbonga yi yakama nye mumɔ jonɔgwe, ma mɛmbonga te yakama kelɔ sendi nde, Njambiye pɛsi nde, mumɔ mɛ nɛ ngben ke mɛmbombu wɛnɛ ketɔ mɛmbonga te ɛtɛ. ²² Ma mɛkana mɛ Njambiye ke kpalo lɛpɔ nde, mɛbɛyɔ sima biye botu bɛ mɛnɛti maka hɛnɛ nda bɛbala bɛnɛ, nɛ Njambiye nje nye yasi te yi nye kpoma kɛ nye botu bɛtɛ bɛ tike temɔ ke yi Yesus Krist baka. Njambiye ta kelɔ dɛte ndi ketɔ tikina temɔ te yi bo tike ke yi Yesus Krist kɛ. ²³ Nɛ mɛmbombu, piɔ te yi Njambiye ti pa tɛdye bomɔ nje tikina temɔ ke yi Yesus Krist na, mɛmbonga biyama wuse nda bɛbala diki pɛmɔ wuse nda bɛjɔbɔ. Mɛyasi kwanɔnama dɛte kumɔ ke ngimɔ te yi Njambiye njɔ tɛdye nɛ wuse nje tikina temɔ ke yi *Krist kɛ. ²⁴ Dɛte, mɛmbonga dɛyama nda mɔ pɛmna su kumɔ ke ngimɔ te yi Krist njɔ nje kɛ, nɛ Njambiye nje pɛsi nde, wuse mɛ nɛ ngben ke mɛmbombu wɛnɛ ketɔ tikina temɔ te yi wuse tike ke yi Krist kɛ. ²⁵ Ma ngimɔ te yi Njambiye sima si tɛdye wuse nje tikina temɔ ke yi Krist kɛ sima dɛyɔ. Dɛte ndana, mɛmbonga yeti se mɔ pɛmna su na, ²⁶ ketɔ wunɛ hɛnɛ mɛ ndana bɔnɔ bɛ Njambiye

ketu Krist Yesus, ketu wune ke tiko temo ke yene. ²⁷ Yo nde, wune bomo hene te yi bo topuma ke moroku baka wune be Krist me sangwate. Ndana wune bonma nye, nye ke yotu yun nda yi mumo bu ne lamba peto ne yotu ne ne piyele ke. ²⁸ Dete, kine se nde, baka Beyuden ho baka yeti Beyuden na. Kine se nde, baka bebala ho baka yeti bebala na. Kine nde, baka bembam, ho baka bomari na. Wune hene me ndi wete, ketu wune be Krist Yesus sangwate. ²⁹ Nge be nde, wune me wokuna ne Krist, yite wune ngbak ngbak benday be Abaraham, komete, wune ta be ne meyasi hene te yi Njambiyε kroma nye Abaraham bene benday bene ke.

4

¹ Ma mi kwadyikwe lero nde: Pijo te yi mo te ε ta tika ne meliko me sangwe ko ndi monosike, bene bala ndi wete, a ti kwa nye ke yaja na, ko nde, meyasi hene ta wokuna ne nye wete yeso. ² Yo nde, pijo te yi nye ndi monosike, botu bete be bakidye nye ne botu bete be peme bakidye meyasi mene baka diye ne nye kumo ke ngimo te yi sangwe pesima ke. ³ Ko wuse, wuse ba sendi dete ke ngimo te yi wuse jonnama no kwey nda bonosike ke. Wuse dikima bengwe meyasi me meneti maka yi bo dikima tedye wuse ke moy membonga ke nda bebala.

Diyo bala siyima

⁴ Ma ke ngimo te yi Njambiyε pesima ke ma dya, ε nye tome Mon wene njese. Yo wete nyari ja nye. A jadya ke njoka Beyuden bengwe membonga man kumo njena, ⁵ na nje kol ne wuse botu bete be jonna bengwe membonga mete nda bebala bete baka sendi, ne Njambiyε nje bu wuse nda bono bene. ⁶ Ma dete, Njambiyε tomma Sisij Mon wene njese ke moy metemo musu, ketu wune me gbate bono bene. Sisij te ke kembidya nde: <*Aba

Da!> ⁷ Yite tedya komete nde, we yeti se bala na, we me mono. Ma nda we me mono ke, we ta be sendi ne meyasi mete yi Njambiyε bakidye tike botu bene ke. Yo hene mekele me Njambiyε.

⁸ Ke ngimo te yi wune diyima kwey kine kombile duwe Njambiyε ke, wune dikima nye sosu yun ke kanna yija gbela meyasi nda bebala bete, take nde, yo Njambiyε, ase nde, meyasi mete yeti Njambiyε na. ⁹ Ma ndana wune sima duwe Njambiyε kimote. Mi kwadya lero nde: Yo Njambiyε kpale duwe wune kimote. Dete, nge nje kelo ba ndana nde, wune yokwe ne koko bengwe sendi seke seke gbela mono meyasi hene te yi bo dikima tedye wune ke? Nge kele yi wune kwadye yokwe ne koko nje bengwe sendi yo nda bebala bete ke? ¹⁰ Wune ke nye misi ke membonga mete yi lere kasi jesina yija metu ne yija menngwende ne yija menngimo ne yija mesew. ¹¹ Mi ne kan kete budyate nde, mesay mete yi mi kelma wondo biriki, ne mi kam ne wune ke me nje gwe mesenge. ¹² Wune njon, mi ke ngweta ne wune nde: Tiso, wune beki nda mi, ketu mi sendi nda wune. Wune ti kele yija yasi kotute sangwe ne mi na. ¹³ Wune ke duwe nde, mi kanda lero Kim Tom nye wune ke ngimo te yi kon dindima ne mi ke dya dyun ke. ¹⁴ Kon te yi mi ba no ke njangwa wune, yo ba ne deti te yi nye wune wo kelo nde, wune yelkwe mi ho sa meseri membe. Ma wune ti kele dete na, wune kpalma nje bu mi nda wune bon wete jaki Njambiyε ho Krist Yesus ne nguru wene. ¹⁵ 'Ma mesosa mete yi wune ba no kwey ke me ba we? Mi ke kombile lero ke mbombu yun nde, yo ma beki nde, wune doka gba memisi mun nye mi, ma wune jayma. ¹⁶ 'Mi me ka muka mo pendo wun, ketu mi ke lero gbakasi nye wune? ¹⁷ Botu bete be kwadye kongite Kim Tom baka ke nye sosu

te yi gbamɔ kol wúnε bo. Yasi te yi bo sa ke moyte ké yeti kimote na. Ma bo kél dte yí sa ne nje te yi baka njoka mbe sine wunε, né wunε nje nye sosu gbamɔ kol wúnε bo. ¹⁸ Yo kimɔ yaɲa nde, wunε nyêki sosu ke kelna kimɔ yasi menɲimɔ hene, yeti ndi ke ngimɔ te yi mi be ke njoka yun ké na. ¹⁹ Wunε bonɔ, mi ndana ne kɔkɔ nda nya te ε ke wa ne mj. Mi ke saɲgwa ne mebɔne ke moy temɔ mbe keto yun kumɔ ke ngimɔ te yi bomɔ ta beɲε nde, jonɲgwe dɲun ma boɲna gbate ne yi *Krist. ²⁰ Mi ne nyaɲgwe hel te yi dɲiɔ ndana ke njoka yun yí duwe nda yi mi yakama lepina nɔ nye wunε ké, keto yasi kwaɲma mi, mi yeti ke duwe yasi te yi mi yakama kelɔ ke kasi yun ké na.

Kasi membon yiɓa

²¹ Ma wunε botu bete be kwadye beɲgwe membonɲa nda bebala baka, wunε lêpi yasi ke nye mi. 'Yite nde, wunε yeti ke woko yasi te yi membonɲa lepe ké na? ²² Yo nde, yo ketinate ke mekana me Njambiye nde, Abaraham jama bonɔ bembam yiɓa. Nyaɲgwe te ε mbaɲa ba bala, ma nyaɲgwe te ε wete ti be bala na. ²³ Yasi wete, monɔ te yi nyaɲgwe wene ba bala kɔ jadya nda yi nyari hene toke ne moy yí ja ne monɔsike ké. Ma yoru yi nyaɲgwe ti be bala kɔ jadya beɲgwe yasi te yi Njambiye kandima si kpo ké. ²⁴ Yasi te yi kwaɲnama dte ké ke tedye wuse yiɲa dimna meyasi. Boma baka yiɓa ke tedye wuse kwalɔ membon yiɓa yi Njambiye kelma ké. Wete mbon te, yo yoko yi Njambiye kelma bene Moyisi ke keki Sinayi kɔ. Mbon te mbete kél nde, mumɔ bêki bala. Agar, nya te ε ba bala kɔ téɲya mbon te mbete. ²⁵ Agar kɔ téɲya sendi keki Sinayi te yi ke meneti me Arabi ké. Nye nda Yerusalem te yi bomɔ dɲiye kete ndana ké, keto Yerusalem sendi ke dɲiɔ bala bene bonɔ bene. ²⁶ Ma Yerusalem te ε pe dɲoɓɔ kɔ yeti ke dɲiɔ bala na. Yo Yerusalem

te mbete be nyaɲgwe wusu. ²⁷ Yo dte nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiye nde: <We kundu, we nya te ε yeti ke ja kɔ, sɔsaɲgwe! We nya te ε ti gwenjila ne mj wete yeso kɔ, sɔsaɲgwe kpesa, keto bonɔ be nya te yi njom paɲma pa kino nye kɔ ta laɲ buyo kwa bonɔ be nya te ε paɲma pa tika ne mbam kɔ!>

²⁸ Ma wunε njɔɲ, ke be wunε, wunε gba bonɔ be Njambiye, keto a kpoma dte nda yi nye kpoma sendi nɔ kwey ke kasi Isak ké. ²⁹ Ma monɔ te yi bo jama nye kwey nda yi nyari hene toke ne moy yí ja ne monɔsike kɔ dikima tedye mebɔne nye monɔ te yi bo jama ne dte te yi Sisiɲ Njambiye kɔ. Yo ndi ke kwaɲna sendi muka dte. ³⁰ 'Njambiye lepima nde nge ke moy mekana mene? A lepima nde: <Dudya bala nya kɔ bene monɔ wene kwaɲɲye, keto monɔ te ti kpoke kabidya meliko me saɲgwe wete yeso bene monɔ nya te ε yeti bala kɔ na.> ³¹ Wunε njɔɲ, yo dte sendi nde, wuse yeti bonɔ be nya te ε ba bala kɔ na. Yasi wete, wuse bonɔ be nya te ε yeti bala kɔ.

5

¹ *Krist ma soɲε wuse ke dɲiɔ bala beɲgwa membonɲa, né wuse duwe ke dɲiɔ bala te nje jonna ne te. Ma dte, wunε dɲiɔ ne ngbiɲgim. Wunε ti jaya nde, yiɲa membonɲa yôkidya wunε ne kɔkɔ kenje ke dɲiɔ bala na.

Botu be Krist nè kasi membonɲa

² Wunε wôku, yo mi Pol, yo mi ke lepo nye wunε nde: Nge wunε nye sosu nde, bo pêsi yotu yun yi bembam, yite mesay mete yi *Krist kelma ké tí kame wunε yaɲa na. ³ Mi ke kè mbombu yí kombile lepo nye mumɔ hene ε nye sosu nde, bo pêsi yotu ne dte kɔ nde, a yakaɲgwe nje kelɔ sendi yasi hene te yi membonɲa hene lepe ké. ⁴ Wunε sima baka ne Krist, wunε botu bete be sa nde, Njambiye pêsi nde, wunε me ne ngben ke mbombu wene, keto wunε ke kelɔ meyasi mete yi

membonga lɛpɛ kɛ́. Nɔ́gɛ wunɛ kelɛ dɛtɛ, wunɛ kɔ́puma nɔ́gikwa tɛ yi Njambiyɛ diyma kelɔ́ nɛ wunɛ kɛ́. ⁵ Ma kɛ bɛ wusɛ, wusɛ nɛ ðibina temɔ́ ndɛ, Njambiyɛ ta pɛsɔ́ ndɛ, wusɛ mɛ nɛ nɔ́gbɛn kɛ mbɔ́mbu wɛnɛ, kɛto tikina temɔ́ tɛ yi wusɛ tiki kɛ yi Krist kɛ́. Yo yitɛ yi wusɛ ladiyɛ nɛ nɛ dɛti tɛ yi Kimɔ́ Sisiɔ́ nyɛ wusɛ kɛ́. ⁶ Yo ndɛ, nɔ́gɛ mumɔ́ bɛ saɔ́gwatɛ ðɛnɛ Krist Yesus, kɔ́ ðo pɛ́si nyɛ kɔ́ ðo ti pɛsɛ nyɛ, yitɛ yeti kɛ kame yiɔ́na yaɔ́na na. Ma yasi tɛ yi kame mumɔ́, yo tikina temɔ́ tɛ yi nyɛ tiki kɛ yi Krist Yesus kɛ́. Tikina temɔ́ tɛ ðɛ́nnaɔ́gwɛ kɛ mɛkele mɛtɛ yi wusɛ kelɛ wulɛ kɛ mɛkwadiya mɛtɛ yi wusɛ nɔ́ kɛ́. ⁷ Wunɛ kandima jɔ́ɔ́na kwey kimɔ́tɛ kɛ́ nɔ́ mbɔ́mbu. Ma yo bɛ nda nɛ petɔ́ wunɛ yí kelɔ́ ndɛ, wunɛ tí ðɛ́ngwɛ sɛ mɛlɛpi mɛtɛ yi lɛpɛ gbakasi kɛ́? ⁸ Beya mɛ́ɔ́yano mɛtɛ yitɛ ti wúla pɛlɛ yi Njambiyɛ, nyɛ mɔ́ tɛ ɛ jɛbama wunɛ kɔ́ na. ⁹ Wunɛ kɛ duwɛ ndɛ, kɔ́ mɔ́nɔ́ nɔ́gɛ nɛ mbɛt kɛ kelɔ́ ndɛ, mbɔ́rɔ́ mampa hɛnɛ wúɔ́dyukwɛ. ¹⁰ Kɛ yɛmbɛ, mi nɛ ðibina temɔ́ nɛ wunɛ ndɛ, mɛtake mun tí bɛ ðɛlɛ nɛ yɛmbɛ na, kɛto sinɛ bɛ Nyangwɛ Kumandɛ saɔ́gwatɛ. Yasi wɛtɛ, kɔ́ mɔ́ tɛ nda nɔ́ngwɛ wunɛ dɛtɛ, Njambiyɛ ta jɔ́sɛ nyɛ tɛɔ́yɛ nyɛ mɛbɔ́nɛ. ¹¹ Wunɛ nɔ́ɔ́n, kɛ bɛ mi, 'wunɛ táka ndɛ, má kɛn ndi mbɔ́mbu yí pɛlɛ muka ndɛ, ðo pɛ́si ðɛmbam, ma ðo ndi kɛ tɛɔ́yɛ mi mɛbɔ́nɛ kɛto nɔ́gɛ? Má ðɛki ndɛ, mi kɛ pɛlɛ dɛtɛ, ma mumɔ́ yeti kɛ lɔ́ sɛ ðyambi sunɔ́gwɛ nɛ lɛpina kasi sɔ́n Yesus kɛ kroa kwá jatɔ́ kɛ beya nɛ na. ¹² Ma botu ðaka bɛ kɛ mbɔ́mbu nɔ́ngwɛ wunɛ ðaka ðɛ́ki nyakɔ́tɛ tu wɛtɛ.

Wusɛ jɔ́nnaɔ́gwɛ nɛ Sisiɔ́ Njambiyɛ

¹³ Wunɛ nɔ́ɔ́n, Njambiyɛ jɛbama wunɛ yí sɔ́nɛ kɛ ðiyɔ́ bala kwá jɔ́ɔ́na nɛ tɛ. Ndi ndɛ, nda yi wunɛ sima ðuwɛ kɛ ðiyɔ́ bala dɛtɛ kɛ́, wunɛ tí njaki nɛ lɛpɔ́ ndɛ, wunɛ yakama

kelɔ́ beya mɛyasi ndana lalɛ nda yi temɔ́ yun gɔ́rɛ kɛ́ na. Yasi wɛtɛ, wunɛ ðiyɔ́ ðɛbala bɛ ðɛsɔ́ kamna tandɛ yun nɛ temɔ́ tɛ yi mɛkwadiya. ¹⁴ Kɛto kɛ membonga hɛnɛ njuku tɛ ðɛ́nnaɔ́gwɛ ndi kɛ lɛpi tɛ yi lɛpɛ ndɛ: <Kwadiyikwɛ mɔ́nɛ nda yi wɛ kwadiyɛ nɛ yotu yɔ́ kɛ́.> ¹⁵ Ma wunɛ ðiyɔ́ nɛ sɔ́sɔ́, kɛto nɔ́gɛ wunɛ kpale jɔ́ɔ́na nɛ hay hay hay tandɛ yun ðiki lɔ́ɔ́na ðyambi, yitɛ wunɛ ta si wona.

¹⁶ Ma dɛtɛ, mi kɛ lɛpɔ́ nyɛ wunɛ ndɛ: Wunɛ tíki, né Kimɔ́ Sisiɔ́ kɛndi nɛ wunɛ kɛ́ nɔ́ mbɔ́mbu, yitɛ kɔ́ wunɛ tí ðɛ́ngwɛ sɛ beya mɛwɔ́bɔ́ mɛtɛ yi ðiyɛ kɛ yotu yun kɛ́ na. ¹⁷ Kɛto beya mɛwɔ́bɔ́ mɛtɛ yi ðiyɛ kɛ yotu mumɔ́ kɛ́ yeti wɛtɛ nɛ mɛyasi mɛtɛ yi Kimɔ́ Sisiɔ́ kwadiyɛ kɛ́ na. Sendi, mɛyasi mɛtɛ yi Kimɔ́ Sisiɔ́ kwadiyɛ kɛ́ yeti wɛtɛ nɛ beya mɛwɔ́bɔ́ mɛtɛ yi ðiyɛ kɛ yotu mumɔ́ kɛ́ na. ðo yíba kɛ lɔ́ɔ́na ðyambi, ma wunɛ mɛ nɛ kelɔ́ mɛyasi nda yi wunɛ kwadiyɛ kɛ́. ¹⁸ Ma nɔ́gɛ wunɛ tiki Kimɔ́ Sisiɔ́ ndɛ, a kɛndi nɛ wunɛ, yitɛ wunɛ yeti kɛ kelɔ́ sɛ mɛyasi ðɛ́ngwɛ membonga nɛ kwɛt kwɛt nda ðɛbala na.

¹⁹ Yo ndɛ, wusɛ sima duwɛ mɛkele mɛtɛ yi wulɛ kɛ mɛwɔ́bɔ́ mɛtɛ yi ðiyɛ kɛ yotu mumɔ́ kɛ́. Yo kɛlna mɛwanja nɛ kɛlna mɛkele mɛ mɛmi nɛ sap sap jɔ́ngwɛ, ²⁰ nɛ kanna yiɔ́na mɛyasi tiki Njambiyɛ nɛ kɛlna mɛkele mɛ kifi, nɛ kɛlna beya to sunɔ́gwɛ nɛ ðɛsɔ́. Yo nɛ kusuna mɛtando kɛ njoka bomo, nɛ kɛlna nyangwɛ temɔ́ sunɔ́gwɛ nɛ ðɛsɔ́ nɛ wokuna nɔ́gambi kwá to tɛ. Yo sendi nɛ mɛsunɔ́nɔ́ nɛ ðakina njoka bomo nɛ ðy kusuna yiɔ́na mɛnɔ́nɔ́ ðɛlɛ ðɛlɛ. ²¹ Yo sendi nɛ gɔ́runa mɛyasi nɛ beya gwɛna mɛnjam nɛ ðyena mɛɔ́yɛ kwá to tɛ, nɛ ðy yiɔ́na mɛyasi hɛnɛ tɛ yi kɛ ðɔ́nna nɛ mɛyasi maka. Mi kɛ kɛ mbɔ́mbu yí nambe mɛtɔ́ mun nda yi mi sima lɛpɔ́ nɛ mbɔ́mbu nyɛ wunɛ ndɛ: Bomo hɛnɛ bɛ kelɛ kwalɔ́ mɛkele nda yitɛ ðaka tí nyinɛ kɛ *Kandɔ́ Njambiyɛ na.

²² Ma Kimɔ Sisiŋ kél nɛ nde, mumɔ bɛ́ki nɛ temɔ mekwadya, a bɛ́ki nɛ mesosa, a jòŋnaŋgwe nɛ te disima sendi meyasi, a kél sendi nde, mumɔ bɛ́ki nɛ ngikwa, gwe ngwete bɛsɔ, kelɔ yasi te yi bɛsɔ ta bɛ nɛ bibina temɔ ke yene. ²³ Kimɔ Sisiŋ kél nde, mumɔ bɛ́ki nɛ weyna temɔ sunɔgwe nɛ bɛsɔ, kelɔ nde, mumɔ bɛ́ya temɔ nɛ. Kinɛ mbonɔga wete nɛ wete ɛ ke lɛpɔ yiŋa beya yasi sunɔgwe nɛ njɛl meyasi nda yite na. ²⁴ Botu bete bɛ wokuna nɛ Krist Yesus baka sima ngba meyotu man ke kroa ke nje nyena temɔ ke meyasi nɛ ke nje beya mewobɔ. ²⁵ Yo Kimɔ Sisiŋ kele nde, wuse bɛ́ki nɛ jɔŋ. Ma dɛte, wuse tiki nde, ndi Kimɔ Sisiŋ te kɛndi nɛ wuse. ²⁶ Wuse tɛ susula yotu su nɛ gbɛlate yí kelɔ nde, njɔŋ su kél sendi dɛte, kelɔ sendi nde, baka bɛ́ki nɛ nyangwe temɔ sunɔgwe nɛ bɛsɔ na.

6

Wuse kâmnangwe tande su

¹ Wune njɔŋ, nge dya nde, mbanɔ mumɔ jɔsidya ke yiŋa yasi, wune botu bete bɛ Kimɔ Sisiŋ kende nɛ wune baka, wune kíta nyɛ yɔkidye kenje ke kimɔ nje nɛ weyna temɔ. Ma wɛ, mɔ te ɛ kite nyɛ dɛte kɔ, dɛyɔ nɛ sɔsɔ nɛ nguru wɔ, ma mebobilan mɛ nje dya sendi wɛ jatidye wɛ ke beya nje. ² Baka sɔba mapɛ meɔne mete yi bɛsɔ, kelɔ dɛte tande yun. Nge wune kele dɛte, yite wune beŋgwa mbonɔga te yi *Krist. ³ Ma nge wete mumɔ take nde, nyɛ yaŋa, ase nde, nyɛ gbɛlate, yite a sébila yotu nɛ nɛ nguru wene. ⁴ Mumɔ hene pân pa nembɛ mekele mete yene nɛ nguru wene. Nge nyɛ beŋe nde, yakama, na njâki bɛ nɛ mesosa ndi ke mekele mete yene nɛ nguru wene kinɛ pa yekɔ to nɛ yi mbanɔ mumɔ na. ⁵ Keto yo ndi mumɔ hene ta sobɛ mapɛ mekele mete yene nɛ nguru wene.

⁶ Mɔ te ɛ jekɛ mɛlepi mɛ Njambiyɛ ke bɔ wete mumɔ kɔ yâkanɔgwe kabɔ kwalɔ kimɔ meyasi hene te yi

nyɛ nɔ ké nyɛ mɔ te ɛ tedye nyɛ mɛlepi mete kɔ.

⁷ Wune tɛ sebila yotu yun na. Njambiyɛ yeti ke jaye nde, mbenɔ bɛ́ya nyɛ na. Kwalɔ mbeki te yi mumɔ bɛ, yo ndi yo yi nyɛ ta wesidye nɛmenɔ. ⁸ Mɔ te ɛ bɛ ndi yasi te yi yotu nɛ nɛ nguru wene gɔrɛ, a ta wesidye ndi yasi te yi wule ke yi mumɔ, yo nde, a ta sangwa nɛ sɔŋ. Ma yɔkɔ ɛ bɛ ndi yasi te yi Kimɔ Sisiŋ nɛ nguru wene gɔrɛ, a ta wesidye ndi sendi yasi te yi wule ke yi Kimɔ Sisiŋ, yo nde, a ta bɛ nɛ jɔŋgwe te yi kpo nɛ kpo. ⁹ Wuse tɛ kati kelna kimɔ yasi na. Keto nge wuse kele dɛte kinɛ kato ke nje na, wuse ta wesidye kimɔ membumɔ mɛ kwalɔ te yi wuse yikila ké kome ngimɔ te yi Njambiyɛ sima pɛsɔ ké ta dya. ¹⁰ Dɛte, mɛngimɔ hene te yi yakama dya wuse, wuse kél kimɔ yasi nɛ bomɔ hene, jekɔ kwa kwanɔ nɛ njɔŋ botu bete bɛ sine bɔ bɛ sangwate ke tikina temɔ ke yi Yesus Krist.

Njena lepi

¹¹ Wune bɛ́na ndi ngbonjɔŋjɔ meketi mete yikɛ. Yo gba mi kete nɛ gba bɔ mbɛ. ¹² Botu bete bɛ bande wune nde, bɔ pɛsi yotu yun yi bembam baka, bɔ botu bete bɛ ke kwadyɛ tedye yotu ke misi mɛ bomɔ ke gbɛla meyasi mete yi bomɔ beŋe ndi ke misi ké. Bɔ bándi wune dɛte, ma bomɔ nje tedye bɔ meɔne, nge bɔ lɛpɛ kasi sɔŋ *Krist ke kroa. ¹³ Ma ko bɔ botu bete bɛ beŋgwe kasi pɛsina yotu bembam baka, bɔ yeti ke beŋgwe yan mɛmbonɔga kumɔ njena na. Bɔ kwádyikwe nde, bɔ pɛsi yotu yun dɛte, né bɔ nje susule yotu ke kɔŋte, keto wune pɛsinama nda yi bɔ kwadya ké. ¹⁴ Ma ke bɛ mi, ko na. Siya susula yotu te yembɛ, yo ndi keto kroa te yi Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist. Nɛ nje te yite ndana ke yembɛ, meyasi mɛ menɛti maka mɛ nda munɛte nda bɔ sima ngba yo ke kroa. Sendi, ke meyasi mɛ menɛti maka, mi mɛ

nda munte nda bo sima ngba sendi mi ke kroa. ¹⁵ Ma yo nde, ko bo pési bembam ko bo ti pese, yite kine yaña na. Yasi wete, kpasa yasi, yo kome Njambiyè keke nde, mumo njâki be jonja mumo ke misi mene ké. ¹⁶ Bomo hene be bengwe nje te mbete baka, Njambiyè nyêki bo tete, gwe sendi bo ngwete, kelo sendi dete ne botu bete be tike temo ke yene ke kando Isarayeł baka. ¹⁷ Yi sidye no, mumo ti potu to mbe na, keto mi muka ne mesal ke yotu keto Yesus. ¹⁸ Wune njon, Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist kél ngikwa ne wune, *amen.

Mekana mete yi Pol ketima kenje botu be Efes

Yo Pol, mɔ tomun Yesus Krist kete mekana mete yɔkɔ, yite a ke jɔbɔ ke Rom.

Nyangwe to lepi, yo nde, njɔn botu bete be tike temɔ ke yi *Krist ke ndingele meneti maka hene baka, bo yotu ne. Yo ne nyangwe meyasi yitani yi beɛe njɔn bekriten kɛ: (1) Diyo kriten, yo nyangwe yasi budiyate keto ngikwa Njambye. (2) Yotu Krist yo nge? (3) Kriten yakanwe jonna beɛgwe teri ne nda kriten. Yi tedye ne teri Krist ke njoka bekriten, Pol ke nye meyekambye yitani: Kasi yotu mumɔ, kasi njumɔ nɛ kasi gwaki.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyangwe mengabye yitani:

1. Teri mɔ Njambye ke moy ngikwa te yi Njambye kele ne nye kɛ (kumte 1-3).
2. Jonwe nɛ mesay me mɔ Njambye (kumte 4-5).
3. Jonwe nɛ dyambi te yi mɔ Njambye lu kɛ (kumte 5-6).

¹ Yo mi Pol, mi mɔ tomun Krist Yesus nda yi Njambye kwadya kɛ. Yo mi kete mekana maka kenje wune botu bete be Njambye tokuma [ke Efes] nde, wune bɛki ndi bene, wune botu bete be tike temɔ ke yi Krist Yesus ne temɔ yun hene baka. ² Njambye Sangwe wusu nɛ Kumande Yesus Krist kɛl ngikwa ne wune, nye sendi wune tete.

Kimɔ meyasi mete yi Njambye

nye wuse kɛ

³ Wuse luksa Njambye te Sangwe ne Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist, keto a kelma kimɔ yasi budiyate ne wuse. A nya wuse kwalɔ kimɔ meyasi hene te yi diyee ke kwey yi wule ke yi Kimɔ Sisij kɛ. A nya wuse yo, wuse be diyee sangwate

sine be *Krist baka. ⁴ Njambye kikima si toke wuse keto Krist, yite a ti pa kusɔ mboko na, nɛ wuse be ndi bene kine be ne yija monɔ mejoso ke mbombu wene na. ⁵ Njambye kwadya wuse, dɛte e nye kike si pesɔ nde, a ta jaye bu wuse nda ngbak ngbak bonɔ bene keto Yesus Krist. Yo nde, a beɛma kimote yi kelo dɛte nda yi nye ne nguru wene kwadya kelo kɛ, ⁶ nɛ wuse sombile nye keto nyangwe kpasa ngikwa ne. A kɛl ngikwa te ne wuse dɛte, keto wuse sangwate sine be Monɔ wene, son temɔ ne. ⁷ Sine be Monɔ wene te sima be sangwate. Njambye kolma wuse ne nje mekiyo me Monɔ wene, tiko sendi wuse ne ngwete ke mejoso musu keto nyangwe ngikwa ne. ⁸ Njambye kubula kelo ngikwa ne wuse yi tonje wuse ne dyano nɛ duwa yasi hene yi nembe ne meyasi. ⁹ Yo nde, a ba njombu yana ne yija yasi te yi nye kwadya kelo kɛ. A pesima nde, a ta kelo yo ne nje Yesus Krist. Yo ba sodiyate ne mbombu ne bomɔ, ma ndana, a sima punje yo nye wuse, keto a beɛma kimote yi kelo dɛte. ¹⁰ A kpoma nde, a ta kelo yasi te kome ngimo te yi nye pesima kɛ ta dyɔ. Yo nde, kande dyobo kumɔ meneti, a ta ngbo meyasi hene te yi diyee kete kɛ, Krist nyepɔ ta be kum namɔ yo hene. ¹¹ Njambye tokuma wuse nde, nɛ wuse be ndi bene keto Krist. A kikima si toke wuse dɛte beɛgwe yasi te yi nye kombila nde, a ta kelo kɛ. A ke tonje meyasi hene nda yi nye ne nguru wene kwadye kɛ yaka ne yasi te yi nye pesima kɛ. ¹² A kikima si toke wuse dɛte, nɛ wuse sombile nyangwe meluksa mene, wuse botu bete be kandima be ne bibina temɔ njombu yana ke yi Krist baka. ¹³ Wune sendi, wune be Krist me sangwate. Wune wokuma lepi te yi lepe gbakasi. Lepi te, yo Kimɔ Tom te yi lepe nda yi Njambye jonwe ne wune kɛ. Wune sendi, wune tikima temɔ ke yi Krist, dɛte e Njambye nje kwete wune yija yo ne. Yo te,

yo Kimɔ Sisiŋ te yi nye kpoma ké. ¹⁴ A nya wuse Kimɔ Sisiŋ te, nda yi mumɔ kande nye ndɔtukwe yí ladye ne nyena ngɔlɔkɔ ké. Dete, a ke tedye nde, a ta kè mbombu yí nye wuse kimɔ bukwe meyasi hene te yi nye bakidye tike botu bene ké. A ta nye wuse yo kome nye ta sidye jɔngwa botu bene ké. Botu bete, yo baka be nye kolma, né bo be bene. Njambiye kelma dete, né wuse sombile nyanɔgwe meluksa mene.

Pol ke ngweta ne Njambiye

ketɔ bekriten be Efes

¹⁵ Yori mi sendi, mi ke nye Njambiye wosoko kome mi wokuma kasi tikina temɔ te yi wune tike ke yi Nyanɔgwe Kumande Yesu nɛ mekwadya mete yi wune nɔ sunɔgwe ne botu be Njambiye hene ké. ¹⁶ Mi yeti ke gbelo nyena Njambiye wosoko dete ketɔ yun kome mi take wune ke moy menɔgwe membe ké na. ¹⁷ Mi ke ngweta ne Njambiye te e Nyanɔgwe Kumande wusu Yesu Krist ketɔ yun. Nye Da te e ne meluksa hene. Mi ngwétanɔgwe ne nye nde, a nyêki wune dyanɔ ne nje Sisiŋ ne. A kèl sendi nde, Sisiŋ te púnjukwe nye nye wune, né wune duwe nye kimɔ duwate. ¹⁸ Dete, a búta metemɔ mun paniye puye kete, né wune duwe ne yasi te yi nye jebama wune nde, wune bêki ne bibina temɔ kete ké, duwe sendi nde, kimɔ meyasi mete yi nye bakidye tike botu bene ké gba kpasate budyate. A bákidya yo, na nje nye wune wúne botu bene hene. ¹⁹ A kèl sendi nde, wune dúkwe nde, a ne nyanɔgwe ngunɔgudye kwà to te, duwe sendi nda yi ngunɔgudye te kele mesay ke temɔ su, wuse botu bete be tike temɔ ke yene baka. ²⁰ Yo ndi sendi nyanɔgwe ngunɔgudye te yi nye tedya ke yi *Krist kome nye womiya ne nye ke njoka bemun nje lepɔ nye nye nde, a díy metidye ke mbam bo ne ke

dýoɔɔ ke kwey ké. ²¹ Kome nye diye mate ké, yo nye lanɔa bejaki hene nɛ bekum ban hene nɛ meyasi hene te yi ne ngunɔgudye nɛ nyanɔgwe bekum bejaki hene. Yo nye lanɔa sendi mumɔ hene, yeti ndi ke ngimɔ te yɔkɔ na, ko ke ngimɔ te yi ta duwe nje ké, ko mɔ te beki ne kwalɔ dínɔ te nda. ²² Njambiye kawula meyasi hene tikɔ ke nji mekol me *Krist, tembidye sendi nye siya kum ke ndingele njɔn botu bete be tike temɔ ke yene baka. ²³ Njɔn botu bete, yo yotu Krist. Bo ke kelɔ nde, Krist bêki tondunate ke menje hene nda yi nye kele sendi nde, meyasi hene bêki tondunate ké.

2

Njambiye jɔngwe mumɔ,

ketɔ a ne ngikwa

¹ Ma wune bɔ yun ne mbombu munte ke misi me Njambiye, ketɔ meɔsɔ mun nɛ beya meyasi mete yi wune dikima kelɔ sendi ké. ² Ke ngimɔ te yite wune dikima jɔna dete beɔgwe beya nje te yi botu be meneti maka, kelɔ meyasi nda yi beya *Kum beya mesisiŋ mete yi jɔngila ke kwey dikima tedye wune ké. Yo sisiŋ te ke kelɔ mesay ndana ke temɔ botu bete be lu dýambi sunɔgwe ne Njambiye baka. ³ Wuse sendi, wuse hene dikima jɔna kwey nda botu be meneti maka gbate. Wuse dikima kelɔ meyasi beɔgwe beya mewoɔɔ musu ne nguru wusu. He dikima kelɔ meyasi mete yi wuse ne nguru wusu nɛ yi metake musu dikima gɔre ké. Ma nda wuse bɔ ndi sendi bomɔ nda beɔ ké, yo bɔ nde, ngambi Njambiye bál sendi ke to su nda bo. ⁴ Ma ko dete, Njambiye ne gwena ngwete budyate. A kwadya wuse budyate. ⁵ Yo nde, ke ngimɔ te yi wuse bɔ munte ke misi mene ketɔ meɔsɔ musu ké, a kpalma kelɔ nde, wuse bêki ne jɔn ne kɔkɔ sine be *Krist. Yo ketɔ Njambiye ne ngikwa, yori yi nye jɔngwa ne wune ké. ⁶ A

womiya wuse sine be Krist Yesus lepo nde, sine be Krist diy metidye ke dyobo ke kwey, keto sine be Krist Yesus sangwate. ⁷ Njambiyε kelma kimɔ yasi ne wuse dete ne nje Krist Yesus, na tedye nye bomɔ hene ke metu mete yi ta nje ke nde, a ne nyanɔwe ngikwa kwa to te. ⁸ Ma yo keto Njambiyε ne ngikwa, yori yi nye jonɔwa ne wune ke. A kel dete ne nje tikina temɔ te yi wune tike ke yene ke. Yo ti wula ke yun ne nguru wun na. Yo ndi keto Njambiyε nyeki mumɔ yasi ne gbelate. ⁹ Njambiyε ti jonɔwe wune keto yina kimɔ mekele mete yi wune kelma ke na, kambɔ mumɔ me nje bendidye yotu ne. ¹⁰ Yo dete, keto wuse yasi te yi nye ne nguru wene kelma. A kelma nde, wuse beki jonja yasi sangwate sine be Krist Yesus, ne wuse kel kimɔ mekele mete yi nye ne nguru wene kikima si kombile nde, ne wuse kel ke.

Sɔɔ Yesus ke kroa ke jangwe

njoka mekando

¹¹ Ma dete, wune pan pa take teri yun kwey. Bo ti ja wune Beyuden na. Bo botu bete be nye sosu ke kasi pesina yotu yan yi bembam baka kpɔl jeba ndi wune nde Mbo botu bete be ti pesinangwe baka. Ma mepesina me bembam te yi bo lepe no ke, yo ndi yike yi beɔna ke gbela yotu ke puye ke. Yo bomɔ diki kelo yite ne gba bo yan. ¹² Wune taka kimote. Ke ngimɔ te yite, wune ba londunate ne *Krist, wune ti be bono be kando ke moy kando Isarayel na. Wune ba nda bejengwe ke moy membon mete yi Njambiyε kelma bene kando dyene, kpo meyasi nye nye ke. Wune ti be ne monɔ yaja ne mbet ke moyte na. Wune ti be ne yina meyasi mete yi wune yakama be ne bibina temɔ nde, wune ta be no nemonɔ na. Wune dikima jonja ke meneti maka kine duwe Njambiyε na. ¹³ Ma ko nde, wune dikima jonja kwey londunate ne Njambiyε dete, ndana wune be Krist

Yesus me sangwate. Dete, wune ma si tutudya ne Njambiyε ne nje mekiyo me *Krist, ¹⁴ keto yo nye kele nde, wuse jonangwe ne te. Kwey Beyuden ne botu bete be yeti Beyuden baka dikima jonja dele dele. Ma a nja kelo nde, bo beki yasi wete. Yo nde, a nja leke nyekwe te yi dikima baka wuse ke sone. Nyekwe te, yo mebenna mete yi wuse dikima benna kwey ke. A kelma dete ne nje sone ne ke kroa ¹⁵ ne nje sone ja ja meyasi mete yi diye ke membona me Beyuden ke, na nje sangwe mekando maka yiba, ne yo nje be ndi jonja kando bomɔ wete, keto bene bo hene me sangwate. Dete, a kelma nde, bo jonangwe ne te tande yan. ¹⁶ Ne nje sone ne ke kroa Krist sone pendo te yi ba ke njoka mekando maka ke, kelo nde, bo beki ndi yasi wete. Dete, a nja jangwe njoka yan bene be Njambiyε. ¹⁷ A nja lepo Kimɔ Tom nye wune botu bete be yeti Beyuden be ba londunate kwey ne Njambiyε baka nde, wune me ne te. A nja pele sendi Kimɔ Tom te nye botu bete be ma si tutudya ne Njambiyε baka nde, bo sendi me ne te. ¹⁸ Yo dete, keto Krist Yesus wuse hene, ko bo ko bari, mumɔ hene yakama tutudya ne Da ne deti te yi kiya Kimɔ Sisij.

¹⁹ Dete, wune yeti se bejengwe be wule wula nje diye dya ho beakwanɔwango na. Yasi wete, wune me sendi bono be kando wune botu bete be wokuna ne Njambiyε baka. Wune me sangwate wune botu be moy tu dyene. ²⁰ Wune kete nda mekondu me tu. Botu be tomun be Yesus ne botu be punja melapi me Njambiyε be mekol me tu te. Krist Yesus ne nguru wene sangwe kondu. ²¹ Nye ne nguru wene ke kelo nde, bendidya tu te hene beki ne njololo, mesay mete ken kendo mbombu, ne yo nje be kpa njumo te yi Njambiyε ne nguru wene ta ke mbombu jonja kete. ²² Wune be Krist Yesus sangwate, dete wune

sendi, wunε ke njoka meyasi mete yi bo sumε ne njumε te kε, nε wunε besε hεne nje ngbε be mbanjε te yi Njambiyε diyε kete ne nje te yi Kimε Sisiη kε.

3

Mesay me Pol ke njoka botu bete be yeti Beyuden baka

¹ Keto meyasi menεri hεne, mi Pol, mε jεbε Krist Yesus keto yun, botu bete be yeti Beyuden baka...
² Mi ke take nde, wunε wokuma kasi mesay mete yi Njambiyε nya mi ne ngikwa kε. A nya mi mesay mete, nε mi kam ne wunε. ³ Yo ne nje punja meyasi yi Njambiyε tedya ne mi yasi te yi bε sodyate ne mbombu kε. Yo yasi te yi mi ketima ndana ne mbet kenje wunε kε. ⁴ Kome wunε ta tεlε yo kε, wunε ta beηε duwe nde, mi sima biye to yasi te yi bε sodyate ne mbombu ke kasi *Krist kε. ⁵ Mbombu ne mbombu, Njambiyε ti tedye yo nye bomε nde, bo dukwe na. Ma ndana, a kwanma ne nje Kimε Sisiη yί punje ne yo ne gbas gbas nye botu be tomun be Yesus nε botu be punja melepi mene. A tokuma bo hεne, nε bo kel mesay nye ndi nye nyεpε. ⁶ Ma yasi te yi bε sodyate kε, yo nde, yasi te yi Njambiyε bakidyε tike Beyuden kε, yo ndi kiya yasi te yi nye bakidyε tike botu bete be yeti Beyuden baka. Sendi, nε Beyuden nε botu bete be yeti Beyuden baka, bo hεne me ndi kiya yasi wεte, nda medoku me kiya yotu mumε. Yo sendi nde, yasi te yi Njambiyε kpoma nde, a ta nye Beyuden, a ta nye ndi kiya yasi te nye botu bete be yeti Beyuden baka, keto a ma sangwe bo bene be Krist Yesus. Yo hεne wula ke jayna Kimε Tom. ⁷ Njambiyε kelma ngikwa ne mi yί kelε nde, mi njaki nje be mε pεlna Kimε Tom te. A kanma yo nye mi ne nje ngungudye ne yi kele mesay ke yotu mbe kε. ⁸ Yo mi njena mumε ke njoka botu be Njambiyε hεne. Njambiyε kelma

ngikwa te dεte ne mi nde, yo mi bεki mε lepina Kimε Tom te nye botu bete be yeti Beyuden baka, nε mi kε pel kpasa budya meyasi hεne te yi diyε ke yi Krist kε nye bo. Bomo ti yaka biye to meyasi mete kumε njena na. ⁹ Njambiyε kelma sendi ngikwa ne mi dεte, nε mi paniye puyε nye bomε hεne lepε nda yi nye ta kelε yί tonje ne yasi te yi nye ma sodyukwe mbombu ne bo kε. Njombu yaηa mesew mesew Njambiyε te ε kusuma meyasi hεne ko sodya kimε yasi te ke moy temε ne. ¹⁰ A kelma dεte, nε bejaki nε bekum ban be diyε ke kwey baka nje kwε ne nje njεη botu bete be tike temε ke yi Kumande Yesus baka yί duwe nε nde, dyanε Njambiyε ne menje budyate. ¹¹ Njambiyε kelma dεte bengwe yasi te yi nye kikima kobile njombu yaηa mesew mesew. A kelma yo ne nje Krist Yesus te Nyangwe Kumande wusu. ¹² Sine be Krist Yesus sangwate. Wuse ke tiko sendi temε ke yεne. Yo dεte yi wuse yakama kε lalε ndana ke kεki Njambiyε ne bibina temε kine gwe wε yaηa na. ¹³ Dete tiso, yotu yun ti teki keto mebεne mete yi mi sangwa nε keto yun kε na. Ma mebεne mete ta kpalε kame wunε kelε nde, wunε bεki ne meluksa.

¹⁴ Yo keto te yite yi mi ke kuse mebεη ke mbombu Da. ¹⁵ Botu be kandε dyεne, yite nde, baka be ke kwey nε baka be ke meneti jεηangwe keto ne sangwe wan. ¹⁶ Mi ngwεtangwe dεte ne Da nde, a kεl nde, Sisiη ne kombila nye wunε nyangwe dεti ke temε bengwe nyangwe meluksa mene. ¹⁷ Mi ngwεtangwe sendi nde, *Krist diy ke moy matemε mun kε nε mbombu, keto wunε ke tiko temε ke yεne. Mi ngwεtangwe sendi dεte, nε mekwadya mete yi wunε kwadya tande yun kε lo megata, nε yo be ne ngbik nda tε te yi mekol mete be jelnate. ¹⁸ Dete, wunε bomε hεne be wokuna ndi ne Njambiyε

ɓaka ta ɓe ne ɗeti te yi duwe nde, mekwadya mete yi Krist no ké gba nyanɗwete budfyate, njànjo moy te nè sewo te nè ɗimɔ te ɓu ɗo te kine njena na. ¹⁹ Mi ngwétanɗwe ɗete, né wune duwe ne mekwadya me Krist yi kwanma ɗyano hene, né metemo mun tondu ne budya meyasi me Njambiye hene kè no mbombu nda yi nye ɓe tondunate ne budya meyasi hene kumo njena ké. ²⁰ Ma Njambiye yakama kelo meyasi hene lanja yike yi wuse diye nye nè yi wuse take taka ké ne nje ngunɗudye ne yi kele mesay ke temo su ké. ²¹ Sine njon botu hene ɓe tike temo ke yi Krist Yesus ɓaka sômbila nye, keto sine ɓe Krist Yesus sanɗwate. Wuse kèl ɗete yaka ne menɗimɔ hene kumo kpo ne kpo, *amen.

4

Wuse ɗiy sanɗwate

¹ Dete, mi mo jɓɓo keto Nyanɗwe Kumande ke kobile lepo ndana nye wune nde: Wune jônnaɗwe kelo meyasi yaka ne yi Njambiye jebama ne wune ké. ² Wune jônnaɗwe ɗete ne pidya yotu ke menje hene, jonna ne te, gbiso sendi ɓeso. Baka ɗisimaɗwe ɓeso ne temo te yi mekwadya. ³ Wune sâŋ nje te yi ɗiyɔ sanɗwate kè no mbombu nda yi Kimɔ Sisiŋ sima sanɗwe wune ké. Kimɔ Sisiŋ te ke kelo nde, wune jônnaɗwe ne te tande yun, né wune ɗiy sanɗwate kè no mbombu. ⁴ Yotu *Krist ndi wete ne wete. Kimɔ Sisiŋ ndi sendi wete ne wete. Yo ndi sendi ɗete kome Njambiye jebama wune njese ke yene ké. A jebama wune, né wune ɓe ndi ne ɓibina temo ke yasi wete ne wete. ⁵ Wuse ndi ne Nyanɗwe Kumande wete ne wete. Tikina temo te yi wuse tike ke yi Njambiye ké ndi wete ne wete. Sendi, toɓuna bomɔ te yi ɓo tope ke mɔroku ké ndi wete ne wete. ⁶ Njambiye ndi wete ne wete. Nye sanɗwe ne bomɔ hene. A ke

namo bomɔ hene. A kél mesay mene ke yotu bomɔ hene. A sendi ke yi bomɔ hene.

⁷ Ma yasi wete, ke njoka su, Njambiye nya mumo hene misi mesay te yene ɓenɗwe yasi te yi Krist kwadya nye mumo hene ké. ⁸ Yo ɗete nda yi mekana me Njambiye lepe nde: <A bendima kè ne mbi ke kwey. A biyima ɓebala kwa no. A kabima sendi meyasi nye bomɔ.> ⁹ Ma nge ɓe nde, a bendima kè ne mbi ke kwey, 'yite ti tedya ka nde, a panma piye kumo ke meneti ke gba nji na? ¹⁰ Mo te e piya ko, yo ndi sendi nye e bendima ne mbi lanja ɗyobo, na tonje meyasi me mboko hene ne mekombila. ¹¹ Yo nye nye ɓanja say nde, ɓo ɓêki botu ɓe tomun ɓene, nye ɓanja say botu ɓe punja meɓepi me Njambiye, nye ɓanja say pelna Kimɔ Tom. A nya sendi ɓanja say bakidya botu ɓe Njambiye nè say tedya yan meɓepi mene. ¹² A kél ɗete, né botu ɓete ɓe wokuna ndi ne Njambiye ɓaka ɓe ne ɗeti te yi kelo mesay, né njon botu ɓete ɓe tike temo ke yi Krist ɓaka ɗoku ɗoko kè no mbombu. ¹³ Njon botu ɓete ta ɗoko ɗoko ɗete kumo nde, wuse hene njâki nje ɓe sanɗwate ke tikina temo te yi wuse tike ke yi Yesus te Monɔ Njambiye ké nè ke duwa ne kimote. Dete, wuse ta ngbi, ɓe nda goto bomɔ, ɓe sendi tondunate ke menje hene nda Krist. ¹⁴ Dete, wuse ti ɓe se nda gbela ɓonɔsike yi jaye tedya yasi hene te yi bomɔ yakama tedye wuse yi kè kaka, kè kaka nda njoy te yi pupo wumbidye ké na. Botu ɓete ɓe ɗiki peso moy yi sebile ne ɓeso ɗete ɓaka ti ɓe ne ɗeti te yi jatidye wuse ke ɓeya nje kelo ne wuse ɗete na. ¹⁵ Ndi nde, nge wuse lepe ndi gbakasi ne mekwadya ke moyte, yite wuse ta ɗoko ɗoko ke ɗiyɔ te yi wuse ɗiye sanɗwate sine ɓe Krist ké ke menje hene. Yo nye, Krist ɓe to ke njoka njon botu ɓete ɓe tike temo ke yene ɓaka. ¹⁶ Yo nye to kende ne ndinɗele yotu hene. Ke yotu te, mesiso ke janɗwe medoku

mε yotu hεne jeliye yo ne ηgbaηtiη. Doku yotu hεne ke kelo say te yene yί kame ne βεso βεηgwe deti te yi nye no kέ. Dete, ndingele yotu hεne ta kε mbombu doko doko ne nje mekwadya.

Kasi njombu jongwe nε jɔnja jongwe

sine be Krist

¹⁷ Ma dete, wune woku yasi te yi mi kobile lepɔ ne sanjan nye wune ke dino Nyangwe Kumande wusu kέ. Yo nde: Wune ti jɔnangwe se nda yi botu bete be yeti ke duwe Njambiyε jɔnja no kέ na. Meyasi mete yi bo diki take kέ kine kpa yaηa ke moyte na. ¹⁸ Yo nde, dyanɔ dyan sima dimbiye, yitil kpalma ηgangile yo. Bo kine monɔ yaηa ne mbet ke moy kpa jɔngwe te yi Njambiyε nye botu bene kέ na, keto bo yeti ke duwe nje Njambiyε na. Bo yeti ke duwe nje Njambiyε dete na, keto metemo man deke ne keskere. ¹⁹ Yo me deke ne kpintin. Dete, ε bo nye bo ke sap sap jɔngwe yί nye ne to ne pitik ke kelna kwalɔ mekele me memi wete wete kε no. ²⁰ Ma duwa *Krist te yi wune jekima yun yί duwe ne nye kέ ti be dete na. ²¹ Wune kombila wokɔ kasi Krist gbate, wune botu bete be diye sangwate ne nye baka. Bo tedya wune meyasi βεηgwe gbakasi te yi diye ke yi Yesu kέ. ²² Yo nde, wune tiki beya njombu jɔngwe te yi wune ba no ne mbombu kέ nda yi mumɔ sorε ne jegbe jegbe lambɔ ke yotu li kέ. Beya mewobo me njombu jɔngwe te yite yi wune ba no kέ sɛbila mumɔ kε no ke nje te yi nye ta yabile kete. ²³ Ma dete, wune tiki nde, Njambiyε sɛnji metake nε metemo mun hεne. ²⁴ Wune kpāl nje jɔnja ndana nda jɔnja mɔ te yi Njambiyε ne ηguru wene kusuma, na boηna ne nye. Jɔnja mɔ te ke jɔnja ne ηgben ke mbombu wene, bakidye sendi yotu pupunate ke mbombu wene. Yo gbakasi te yi diye ke yi Njambiyε kέ kele nde, a

jɔnangwe dete. ²⁵ Nda yo dete kέ, wune tiki ja. Mumɔ hεne lēpi ndi gbakasi nye jakɔso, keto wuse hεne sangwate nda medoku me kiya yotu wete. ²⁶ Nge wune woke ηgambi ne mumɔ, kpe, wune ti kel yija beya yasi na. Kwana temɔ te ti kum bekoko ne te na. ²⁷ Wune ti nyeki *Kum beya mekele nje te yi badye wune na. ²⁸ Mɔ te ε dikima gubo kwey ko ti ken se mbombu gubo na. Yasi wete, a kpāl kelo mesay kimote ne mebo mene wondo biriki, na nje be ne yija yasi te yi nye yakama kabɔ nye botu be ηgwete. ²⁹ Yija beya lēpi wete ne wete ti pundu ke numbu yun na. Yasi wete, ne lēpi ndi yija kimo melepi mete yi yakama kame βεso ke teri te yi bo diye kete kέ kelo nde, bo doku doko ke nje Njambiyε kε no mbombu. Wune lēpi ndi njel melepi mete yite, dete yo ta nye mekombila nye botu bete be woke yo baka. ³⁰ Wune ti kel yasi te yi ta nye Kimɔ Sisin Njambiyε duku na. Kimɔ Sisin te, yo yo te yi Njambiyε kwetima ke yotu yun yί ladiye ne yeso te yi nye ta sidye ne jɔngwa botu bene kέ. ³¹ Beya pekeke metake nε jɔn jɔn temɔ nε ηgambi nε hoyo hoyo melombo nε mendoy, wune tiki yo, tiko sendi kwalɔ beya mekele hεne ke njoka yun. ³² Wune bēki kimo bomɔ yί kelo kimo yasi ne βεso, gwe sendi ηgwete βεso. Baka tiki βεso ne ηgwete nda yi Njambiyε tikima sendi wune ne ηgwete, keto yasi te yi *Krist kelma keto yun kέ.

5

Wuse jɔnangwe ke moy mejasi

¹ 'Ma ndana, wune yeti me ka bono be Njambiyε na? 'Wune yeti soη temɔ ne na? Ma dete, wune kεl meyasi nda yi Njambiyε kele kέ. ² Wune jɔnangwe ne mekwadya ke temɔ nda yi *Krist kwadya sendi ne wuse kέ. A nya yotu ne ne ηguru wene yί jɔngwe ne wuse. A kelma

dete nda yi mumo kaŋe ne yiŋa yasi nye Njambiyε kε, nda nyamo te yi bo kilε nŋiŋ ne kelo ne sadaka nye nye. Kaŋa yotu te yi Krist kaŋa dete nye Njambiyε kε, yo nda kimo lobinda te yi bo lodye nye nye.

³ Ma dete, nda yi wune me wokuna ndi ne Njambiyε kε, kasi kelna mewanja nε kwalo mekele me memi hene, ho kasi nyena temo ke meyasi ti wokunaŋwe ko ne mbet ke mesimo mun na. ⁴ Yeti kimote nde, yiŋa lepi janji nε lepi abalmba nε yiŋa beya lepi mekoka pundu ke numbu yun na, keto yite ti yaka ne botu be Njambiyε na. Yasi wete, lepi te yi kpāl pundu ke numbu yun bεki ndi yike yi nye Njambiyε wosoko. ⁵ Wune dukwe gba nde, botu be kelna mewanja nε botu be kelna mekele me memi, ko mumo wete ne wete ke njoka botu benori ti be ne meyasi mete yi Njambiyε bakidye tike botu bene ke *Kando dyene bene Krist na. Dete sendi, botu be nyena temo ke meyasi, yite nde, botu bete be kanε yiŋa yasi tiko Njambiyε baka, ko mumo wete ne wete ke njoka yan ti be ne meyasi mete yi Njambiyε bakidye tike botu bene mate na. ⁶ Mumo ti sebila wune ne yiŋa lem melepi na. Yo kelna meyasi dete kele nde, nŋambi Njambiyε bāl ke to botu bete be kele da meto sunŋwe ne nye baka. ⁷ Dete, wune ti gban kol wune botu bete na. ⁸ Keto ne mbombu wune ba yitil. Ma ndana wune me mejasi, keto wune be Nyangwe Kumande wusu me sanŋwate. Dete, wune jōnnaŋwe nda botu bete be me mejasi. ⁹ Wune kεl dete, keto mejasi kεl nde, mumo kεl kwalo kimo yasi hene, kelo yasi hene ne nŋben, kelo sendi nde, mumo lēpi gbakasi ke meyasi hene. ¹⁰ Ma wune jōnnaŋwe ndana dete yi nembε meyasi, duwe yike yi nye Nyangwe Kumande mesosa. ¹¹ Wune ti nyeki bo ke kelna mekele me yitil wune botu bete be kele yo baka na.

Mekele mete ti nyeki yiŋa kimo yasi na. Yasi wete, wune kpāl gbaso yo ke puye ne nŋway. ¹² Keto meyasi mete yi bo kele ke so kε gba yasi njon. Ko yeti yasi te yi mumo yakama boβε lepō na. ¹³ Ma nŋe yo si pundo hene ke puye dete kε, o bεna, mumo ke nje duwe menŋbonjolo mete yey, ¹⁴ keto yasi hene te yi mejasi punje ke puye, yite me mejasi. Yo nda yi mekana me Njambiyε lepe nde: <We mo te ε ke jako ko jemkwe, tema ke njoka bemun, nε mejasi me *Krist pan ke jonŋwe dyo.> ¹⁵ Dete, wune kōmbila diyo ne soso beŋe nda yi wune jonna no kε. Wune ti jonnaŋwe nda belem na. Yasi wete, wune jōnnaŋwe nda botu bete be ne dyano. ¹⁶ Dete, nŋimo hene te yi dyā wune nde, wune kεl yiŋa yasi, wune nyeki bo kete kine dimbidye nŋimo na, keto metu mete yi wuse diyε kete ndana kε beyate. ¹⁷ Dete, wune ti ndembi na, yasi wete, wune kpāl sa nje te yi duwe yasi te yi Nyangwe Kumande kwadye kε. ¹⁸ Wune ti gwaki menjam na, keto yo ke bekidye wune. Yasi wete, wune sān nde, Kimo Sisiŋ tōndu ke temo yun. ¹⁹ Yite baka ta nye beso deti ne nje jembina besom te yi luksa Njambiyε nε nje yiŋa mejembi mete yi sombile ne nye ho ne nje mejembi mete yi Kimo Sisiŋ ta nye wune deti te yi jembo kε. Yite wune ta jembina yi besε ne Nyangwe Kumande wusu ne temo yun hene. ²⁰ Nŋe Kimo Sisiŋ tonde metemo mun dete, yite wune ta nye Da Njambiyε wosoko menŋgimo hene, ke meyasi hene, ke dino Nyangwe Kumande wusu Krist. ²¹ Yite baka ta tekwe to sunŋwe ne beso, keto wune ke jesō Krist.

Jonŋwe botu be Njambiyε

ke moy tu dyan

²² Wune bomari, nyari hene tεkwe to sunŋwe ne njom yi tedye nde, wune ke wokuna ne Nyangwe Kumande. ²³ Wune kεl dete, keto yo

mbam ðiye ne nyari nda yi *Krist ðiye ne njon botu bete be tike temo ke yene ké. Njon botu bete gba yotu ne, yo nye jonḡwe bo. ²⁴ Ma nyari hene tēkwe to sunḡwe ne njom ke meyasi hene nda yi njon botu bete be tike temo ke yi Krist wokuna ne nye ké.

²⁵ Wune ðembam, mbam hene kwáðyikwe nyari wene nda yi *Krist kwadya ne njon botu bete be tike temo ke yene yí nye jonḡwe ðyene ne ḡguru wene keto yan ké. ²⁶ A kelma ðete, né bo wokuna ndi ne nye nyepo. Yite a paḡma pa pupudye bo ne mōroku nē meḡpi mene sendi. ²⁷ A kelma ðete, né njon botu bete nje tem ke mbombu wene kimo yaḡa ne ðenḡenḡen kine mono memi ho mbulma sal ho yina mono ðeya yaḡa ðete na. Yasi wete, a kelma ðete, né bo wokunḡwe ndi ne nye nyepo kine yina mono meḡso ke mbombu wene na. ²⁸ Dete sendi, mbam hene kwáðyikwe nyari wene nda ḡgbak ḡgbak yotu ne. Yo nde, mo te e kwadye nyari wene, mo te ke kwadye yotu ne ne ḡguru wene. ²⁹ Keto ko mumo wete ne wete ti pa ðeno yotu ne mbaḡa yeso na. Yasi wete, a dal yo ðakidye yo kimote nda yi Krist kele sendi ðete sunḡwe ne njon botu bete be tike temo ke yene ké. ³⁰ A kél ðete, keto wuse medoku me yotu ne. ³¹ Yo nda yi Njambiyē lepima nde: <Dete, mbam ta tiko sanḡwe ðene nyangwe jonḡa ðene nyari nda kol ðene jon. Bo hene yiḡa ta kpalō nje ðe ndi mbundo wete.> ³² Yasi ke yi Njambiyē lepima ké, yo ḡa soðyate ne mbombu. Yo gba nyangwe yasi. Mi lépi yo waka yí tedye ne njoka Krist ðene njon botu bete be tike temo ke yene baka. ³³ Ma ðete sendi, wune ðembam, mbam hene kwáðyikwe nyari wene nda yotu ne. Sendi, nyari jēsi njonḡo wene.

6

¹ Wune ðonosike, wune wōkunḡwe nyangwe ḡḡunḡudye ne. ¹¹ Wune ne botu bete be jama wune baka,

keto yo kimote nde, botu bete ðe me sanḡwate ðene ðe Nyangwe Kumande baka kél ðete. ² Wete mbonḡa Njambiyē lépi nde: <Jeso sonḡwe ðene nyonḡwe.> Ke njoka membonḡa mete yi Njambiyē tembidya, kpo sendi yina yasi dokidye kete, yoko bosate. ³ A kpoma nde: <ḡḡe we kele ðete, we ta ðe ne mesosa, we má jonḡa sendi kikwe ke meneti maka.> ⁴ Ma wune ðesanḡwe ne ðono, wune ti kel yasi te yi ta kwadye temo ðono bun na. Yasi wete, wune dōkwe bo ne nje tedya yan meḡone yí kite ne bo ne nje nambina meto man. Wune kél ðete nda yi Nyangwe Kumande kwadye ké.

⁵ Wune ðebala, wune wōkunḡwe ne botu bete be ðiye ne wune ke meneti maka baka. Wune kām̄bi bo ḡḡwanḡwa. Wune kél ðete ne temo yun hene yí tedye nde, wune ke wokuna ne *Krist. ⁶ Wune ti kel ndi ðete keto bo ke kon yun ke pemo wune na. Wune ti kel ndi ðete, né bomo ðe ne mesosa ne wune na. Yasi wete, wune kél ðete yí tedye nde, wune ðebala ðe Krist ðe kele yasi te yi Njambiyē kwadye ké ne temo yan hene. ⁷ Dete, wune kél mesay nye bo ne kimo temo nda wune kél nye Nyangwe Kumande, yeti nye bomo na. ⁸ Ma wune dūkwe nde, mumo hene, ko bala ko mo te e ti bala ko, Nyangwe Kumande ta nye mumo yasi ðenḡwe kimo mekele mene. ⁹ Ma wune botu bete be ðiye ne ðebala baka, wune kél sendi ðete ne ðebala bun. Wune tiki ḡḡaliya misi sunḡwe ne bo, keto wune ke duwe nde, mo te e ðiye ne bo, ðiyo sendi ne wune ko, peḡe ðyobo. A yeti ke gwe mberi misi me mumo na.

Mejole medyambi mete yi Njambiyē

nye wuse ké

¹⁰ Yí sidye no, wune ðonḡe ðeti ke meḡo me Nyangwe Kumande nē ke ðiya mejole me ðyambi hene te yi

Njambiyε nye wunε kε jeliyε, nε wunε bε nε dεti te yi d̄iyɔ nε ngbingim komε *Kum beya mεkele ta nje nε membɔle mεnε kε. ¹² Kεto d̄yambi te yi wusε l̄y kε, wusε ti l̄ɔn nε gbela botu bε membundo na, yasi wεtε, wusε l̄ɔn d̄yambi te sun̄gwε nε beya mεsisiɲ bεnε bekum ban nε nyangwε bekum ban bε name mbokɔ te yi yitil yi kε mεnεti maka kε. Wusε l̄ɔn d̄yambi te sun̄gwε nε beya mεyasi hεnε te yi nε nyangwε dεti yi d̄iyε kε kwey kε. ¹³ Ma nda yo dεte kε, wunε b̄iya mεjɔle mε d̄yambi hεnε te yi Njambiyε nye wunε kε jeliyε, nε wunε bε nε dεti te yi sumɔ kol komε beya yesɔ ta d̄yɔ kε. Dεte, wunε ta kε mbombu d̄iyɔ nε ngbingim komε wunε ta laɲsa kumɔ njena kε. ¹⁴ Wunε d̄iy nε ngbingim. Wunε l̄ɛpi ndi gbakasi. Yo b̄eki nda kanda te yi mumɔ susule kε jon nε kε. Wunε k̄el mεyasi hεnε nε ngben̄ kε jon̄gwε d̄yun. Yo b̄eki nda lambɔ sumba te yi mumɔ lεɲε kε nɔ d̄yambi kε. ¹⁵ Wunε nȳeki sosu kε pelna Kimɔ Tom te yi nye mumɔ tεte kε. Yo nda menakala mεte yi mumɔ lεɲε kendo nɔ kε. ¹⁶ Kε mεyasi hεnε, wunε f̄iki temɔ kε yi *Krist. Yo nda ngubɔ te yi wunε biye ȳi d̄imɔ nε bulam bulam mεkɔ mε ndolo hεnε te yi *Mɔ beya mεkele l̄y nε d̄yambi kε. ¹⁷ Wunε b̄iya jon̄gwε te yi Njambiyε nya wunε kε. Yo nda guka sumba te yi mumɔ petε nε to kε nɔ d̄yambi kε, b̄y sendi mεl̄ɛpi mεnε nda kafa te yi Kimɔ Sisiɲ nye wunε kε. ¹⁸ Wunε ngw̄etan̄gwε nε Njambiyε mεngimɔ hεnε, kelɔ kwalɔ mεngwεta nε kwalɔ mεjaba hεnε nε dεti te yi Kimɔ Sisiɲ. Wunε f̄i yaki na, wunε k̄en̄ ndi mbombu ȳi ngwεta nε Njambiyε dεte mεngimɔ hεnε kinε kato na. Wunε ngw̄etan̄gwε sendi kεto botu bε Njambiyε hεnε, ¹⁹ jekɔ kwɔ kwangɔ kεto mbe, nε Njambiyε nye mi l̄ɛpi te yi mi ȳakan̄gwε l̄ɛpɔ komε mi kwad̄yε tapita kε, nε mi l̄ɛpina nε saɲsaɲ kinε wɔ na ȳi ted̄yε

nε yasi te yi ma b̄eki sɔd̄yate nε mbombu kε kasi Kimɔ Tom kε. ²⁰ Mi mɔ bor̄na Kimɔ Tom te kε pelε, ko bekɔ nde, mi ndana wotunate nε kol sumba kε t̄y jɔbɔ. Wunε ngw̄etan̄gwε nε Njambiyε, nε mi l̄ɛpi yo nε saɲsaɲ kinε wɔ na nda yi mi ȳakan̄gwε kelɔ kε.

Pol kε nyenɔ botu bε Efes

²¹ Mi kε kwad̄yε nde, wunε sendi, wunε d̄ukwε yasi te yi kwan̄na kε kasi mbe nε yasi te yi mi kelε ndana kε. Wunε ta wokɔ yo hεnε kε numbu maɲ wusu Tisik, sɔɲ temɔ su. Nye mɔ mεsay mε Nyangwε Kumande. A nya sosu nε hεnε kε mεsay mεte. ²² Mi j̄eki tomo nye ken̄jε, na kε l̄ɛpi t̄ɛri su nye wunε, nye sendi wunε dεti kε temɔ. ²³ Da Njambiyε nε Kumande Yesu Krist nȳeki beman̄ busu tεte nε mεkwad̄ya kε temɔ, kelɔ sendi nde, bo f̄iki temɔ kε yi Da kε nɔ mbombu. ²⁴ Njambiyε k̄el ngikwa nε bomɔ hεnε bε kwad̄yε Nyangwε Kumande wusu Yesu Krist kinε njena baka.

Mekana mate yi Pol ketima kenje botu be Filipi

Yo Pol, mo tomun Yesus Krist keti mekana mate yoko, yite a ke jobo ke Rom.

Nyangwe to lepi, yo nyena wosoko nye bekriten bete be Filipi ke mekana mate yi bo kelma ne nye ke. Pol ke kwadye tedye nye bo nde, a ke kwadye bo. A jeki lepo kasi mesosa, lepo sendi nde, kriten, yo mo te e lanja kpo ne kpo ke jongwe dyene bene Krist.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyangwe menyabiye yini:

1. Jongwe kriten, yo Krist, ko ke moy mebone ne mesosa (kumte 1).
2. Kriten jonnangwe kelo mesay ne pidya yotu nda Krist (kumte 2).
3. Kriten tiki ndi temo ke yi Krist be ne bibina temo hene ndi ke yene nyepo (kumte 3).
4. Deti kriten, yo Krist. Krist pele yene ko ke moy mebone (kumte 4).

¹ Yo mi Pol sine Timote, wuse bebala be Krist Yesus. Wuse ke keto mekana maka kenje botu be Njambiyi hene be diyen sangwate bene be Krist Yesus ke Filipi baka. Wuse keti kenje sendi betomba bete be kende ne botu bete baka, keto kenje sendi bediyakere. ² Njambiyi Sangwe wusu ne Kumande Yesus Krist kel ngikwa ne wune, nye sendi wune tete.

Pol ke ngweta ne Njambiyi

keto bekriten be Filipi

³ Mi ke nye Njambiyi wombe wosoko keto yun ke menyimo hene te yi mi take wune ke. ⁴ Menyimo hene te yi mi ngweta ne Njambiyi keto yun hene ke, mi kel yo ne nyangwe mesosa ke temo, ⁵ keto wune kamma mi ke say pelna Kim

Tom te yi mi kele ke kande ke yeso te yi mi kandima ne pelnate nye wune kumo ndi ndana. ⁶ Mi ke kombile duwe nde, Njambiyi mo te e kandima kelna kimo mesay ke metemo mun ko ta ke mbombu sidye yo kumo ke *Yeso Krist Yesus. ⁷ Yo gba kimote nde, mi beki ne njel kimo metake nda yite sungwe ne wune hene, keto mi ke take wune tu ne yeso ke temo mbe, keto wune hene ne ngabiyi ke kimo yasi te yi Njambiyi kelma ne mi ke, ko ke diyen jobo nda yi mi diyen ndana keti ke, ko ke ngimo te yi mi teme ke mbombu botu be pesina josi yi jise lepi keto Kim Tom yi tedye nde, yo gbakasi ke. ⁸ Njambiyi ke duwe nde, mi lepi gbakasi kome mi lepe nde, mi ke kwadye wune hene kumo ke moy temo mbe nda yi Krist Yesus kwadya ne wuse ke. ⁹ Yasi te yi mi diyen Njambiyi ke menyweta membe ke, yo nde, mekwadya mate yi wune be no ke doko doko kwa to te ke duwa yasi ne ke nembina meyasi kumo njena. ¹⁰ A kel dete, ne wune be ne deti te yi nembine meyasi yi take kpasameyasi. Dete, wune ti be ne mejoso ho ne mendeya ke mbombu wene ke *Yeso te yi Krist Yesus ta basidye nje ke na. ¹¹ Yesus Krist ta nye wune deti te yi kelo kwalo mekele hene te yi ne ngben ke no mbombu, ne bomo lukse Njambiyi sombile nye keto te yite.

Jongwe Pol, yo Krist

¹² Wune njon, ndana mi ke kwadye nde, wune dukwe gbate nde, yasi te yi mi sangwama no ke kpalma kelo nde, Kim Tom nyanjangwe ke no mbombu. ¹³ Dete, ke mbej josi ke tu kumande ne ke membey hene, bomo njan kombile duwe nde, bo nyeki mi ke jobo keto *Krist. ¹⁴ Bibina temo te yi sulo beman busu ba no ke yi Nyangwe Kumande wusu ke njan doko doko kwa yi mbombu, keto bo bejma nde, mi me ke jobo. Yo kelma ndana nde, bo beki ne deti te yi pele melepi

me Njambiyε kwā yi mbombu kine wɔ na. ¹⁵ Yo gbate nde, baɲa ke njoka yan péla kasi Krist, keto bo ne beya temɔ sunɔwε ne mi yí kuso sendi metandɔ ke njoka su. Yasi wεte, baɲa kél yan yo ne kimɔ temɔ. ¹⁶ Ma baka be kele ne kimɔ temɔ baka kél dete, keto bo ne temɔ te yi mekwadya, keto bo duwā nde, yo Njambiyε nyε mi mesay mete, né mi kambidya ne Kimɔ Tom ke mbombu bomɔ. ¹⁷ Ma bari péla sendi yan Kimɔ Tom Krist yí lɔ dyambi ne mi, né bo kel ndi yasi te yi beɲε bo ké. Ke yite, metake man yeti ne nɔben na. Bo sán nje te yi dokidye yiɲa meɔne ke to te yike yi mi sangwa nɔ ndana ke jɔbo ké. ¹⁸ Ma yo ke kelo mi nge? Siya te ndi nde, bo lêpi kasi Krist. Ko bo kél ne yiɲa beya metake ke moyte, ko bo kél ne gbakasi, yo ndi pelna kasi Krist te yite yi nyε mi mesosa. Yo ta nyε ndi gba mi mesosa kè nɔ mbombu. ¹⁹ Mi lépi dete, keto mi duwā nde, meyasi menɔri hεne ta kpalɔ kelo nde, mi jɔn, keto wune ke ngweta ne Njambiyε keto mbe. Sendi, Sisiɲ Yesu Krist ke kame mi. ²⁰ Ma mi ke kwadye ne temɔ mbe hεne, be sendi ne bibina temɔ nde, kine yaɲa wεte ne wεte ke njoka te yakama kelo nde, mi bêki ne nɔn na. Yasi wεte, mi góru nde, ko ndana ko kpo ne kpo, mi tédya gbate ke ndiɲgele jɔngwe dyembe nde, Krist gba nyanɔwete. Mi tédya dete ko ne nje jɔngwe ko ne nje sɔɲ. ²¹ Keto ke yembe, jɔngwe dyembe, yo Krist. Sendi, nge mi gwe, yite gba kimote ke yembe. ²² Ma nge mi kè ndi mbombu yí jɔna ke meneti maka, mi yakama kè sendi mbombu yí kelo yiɲa yasi te yi yakama kame besɔ. Dete, mi yeti ke duwe se nje te yi mi yákanɔwe tokε ké na. ²³ Mi ndana ke njoka meyasi maka yiba yi ke danda mi. Mi ke gɔrɔ lekwe tiko jɔngwe te yike kè dɔyɔ sine Krist. Mi béɲa nde, yo yite jεke be kimote kwā yiri. ²⁴ Ko dete, keto yun, mi táka

nde, yasi te yi yakama laɲ be kimote ke njokate, yo nde, mi kén mbombu yí pa jɔna ke meneti maka. ²⁵ Ma mi ke kombile duwe gbate gbate nde, mi ta dɔyɔ kwā jɔna sendi sine wune hεne, né mi kam wune, né wune dɔku dɔko kè nɔ mbombu ke tikina temɔ te yi wune tike ke yi Kumande Yesu ké, be sendi ne mesosa kete. ²⁶ Dete, kome mi ta kala nje ke yun ké, yo ta kelo nde, wune bêki ne kale te yi be ne mesosa keto mbe laɲsa yi mbombu, keto wúne be Krist Yesu sangwate.

²⁷ Ndi nde, wune jɔnɔngwe kimote ke misi me bomɔ nda yi Kimɔ Tom *Krist lepe nde, botu be Njambiyε jɔnɔngwe dete ké. Dete, ko nde, mi njâki nje beɲε wune, ko nde, mi t̄i nje na, mi wóku ndi nde, wune ke dɔyɔ sangwate ne nɔbik, be ndi ne kiya to yasi te yi kelo. Mi wóku sendi nde, wune ke dɔyɔ temɔ wεte, kelo mesay wɔndɔ biriki, keto tikina temɔ te yi Kimɔ Tom lepe ké, né kasi te nyanja ke membey hεne. ²⁸ Ko wune t̄i gwaki wɔ yaɲa ke yasi te yi botu bete be lɔ dyambi sunɔwε ne wune kele ne wune ké na. Ke wune sumε kol dete, yite ke tedye nde, bo ta yambile. Ma ke yun, yo tédya nde, Njambiyε ta jɔngwe wune. ²⁹ A kél dete ne wune keto Krist. Njambiyε kelma ngikwa ne wune dete, yeti ndi nde, wune ke tiko temɔ ke yi Krist siye na, yo sendi nde, wune ke sangwa ne meɔne keto ne. ³⁰ Sine wune ke ngbo lɔ dyambi te ndana. Yo ndi kiya dyambi te yi wune beɲma mi ke lɔ kwey ké. Mi ndi ke kè mbombu yí lɔ dyambi te ndana nda yi wune duwā ké.

2

Wuse pídyikwe meyotu musu

nda Krist

¹ Kome wune dɔye sangwate wúne be *Krist ké, 'dɔyɔ te yeti ke nyε ka wune deti ke temɔ na? 'Mekwadya mete te yi nyε kwadye ne wune

ké yeti ke wedye ka metemo mun? 'Wune ka sangwate wune be Kimɔ Sisiŋ? 'Wune ke kwadya ka tande yun, gwe sendi ngwete besɔ? ² Nda yo dete ké, wune kél nde, mi bêki ne mesosa kumɔ njena. Dete, wune bêki ndi ngiŋ wete, kwadya sendi tande yun. Wune bêki ndi ne kiya temɔ wete, be ndi sendi ne metake wete. ³ Wune ti kel yasi ne temɔ te yi mesuŋɔŋ na. Wune ti saŋ nde, bomɔ lúksa wune na, yite gbelate. Yasi wete, wune kpál pidye meyotu mun yi bu besɔ nde, bo kwá wune. ⁴ Mumɔ ti saŋ ndi menyɔŋɔ mete yene ne nguru wene na. A kpál saŋ nde, besɔ bêki sendi ne menyɔŋɔ mete yan. ⁵ Wune jónnanŋwe tande yun beŋgwe metake mete yi Krist Yesus ba no ké. Yo nde: ⁶ Teri ne ba ndi wete bene Njambiyɛ, ma ko dete, a ti kwadye bu teri te yite yi yeko ne to ne Njambiyɛ na. ⁷ Ma ndi nde, nye ne nguru wene kpalma nje wenjile tiko teri te yi nye ba no ké kpalɔ nje bu teri bala. A nja be nda bomɔ hene, e bomɔ hene beŋe nde, nye gba mumɔ. ⁸ A pidya yotu ne ne nguru wene wokuna ne Njambiyɛ kwá jaye sɔŋ, ko gba sɔŋ te yi kroa. ⁹ Yo keto te yite sendi yi Njambiyɛ bendidya ne nye kwá to te, nye sendi nye kpaŋa dino te yi kwanma medino hene, ¹⁰ né meyasi hene te yi diye ne jon ke dyobo nè ke meneti nè ke nji meneti kuse mebon yi jesɔ dino Yesus, ¹¹ né mumɔ hene duwe jaye ke mbombu bomɔ nde, Yesus Krist Nyangwe Kumande. Dete, bo ta lukse Da Njambiyɛ.

Say bekriten

¹² Wune njɔŋ, wune sɔŋ temɔ mbe, nda yo dete ké, wune wókunanŋwe ndana ne Njambiyɛ kwá to te, jeko kwá kwanŋo ke ngimɔ te yi mi yeti se sine wune ké. Wune dikima wokuna ne nye kpo ne kpo. Wune kelma dete ke ngimɔ te yi mi dikima diyo sine wune ké. Wune kên mbombu nye sosu yun

yi kelo meyasi, né wune jonŋwe ne yotu yun ne nguru wun. Wune kél dete ne kambina Njambiyɛ nè menŋwanŋwa ke mbombu wene. ¹³ Keto yo Njambiyɛ ne nguru wene kele nde, wune bêki ne hel te yi kelo yasi te yi nye ne nguru wene kwadye ké. Yo nye sendi nye wune deti te yi kelo yo. ¹⁴ Wune kél meyasi hene kine menŋbonŋgila kine metando na. ¹⁵ Wune kél dete, ma wune nje be ne mendeya, né wune be pupunate kine memi nda bono be Njambiyɛ be kine monɔ yan te yi bo yakama ndeye na. Wune ke jonna ke njoka beya botu bete be ngimɔ te yoko be kele yasi kotute baka. Wune ke paniye mejasi ke njoka botu bete nda yi besiso pane no ke dyobo ké. ¹⁶ Wune kél dete yi bu Kimɔ Tom te yi nye bomɔ jonŋwe ké kè lepo nye bo, simande mi ta be ne mesosa keto yun ke *Yesɔ Krist. Mi ta be ne mesosa yesɔ te dete yi duwe nde, soko te yi mi sedya nè mebone mete yi mi sangwama no ké ti gwe mesenŋe na. ¹⁷ Sadaka te yi wune nye Njambiyɛ ké, yo tikina temɔ te yi wune tike ke yene ké. Nge be nde, mekiyo membe nyânjanŋwe sangwe ne sadaka te, mi ne mesosa. Sine wune hene ke ngbo sosa keto te. ¹⁸ Dete, wune sendi, wune sósangwe nda mi. Sine wune ngbôku sosa.

Kasi Timote nè Epafrodit

¹⁹ Ma mi ne bibina temɔ ke yi Kumande Yesus nde, mi ta tomo Timote ndana kenje wune. Simande yasi te yi nye ta yokwe nje yekidye nye mi ke kasi yun ké ta nye sendi mi deti ke temɔ. ²⁰ Keto kine mbanja wete mumɔ waka nda nye e ne kiya metake wete sine nye, e nye temɔ ke kasi yun na. ²¹ Yo nde, mumɔ hene saŋ ndi nje mekele mete yi beŋe nye kine sa yi Yesus Krist na. ²² Wune ne nguru wun ke duwe nde, Timote tedya nde, nye kimɔ monɔ mesay. A kelma mesay me lepina Kimɔ Tom sine nye nda yi monosike kele ne

mesay bene sangwe ké. ²³ Yo nye yi mi take nde, mi ta tomo nye nedo kenje wune. Mi ta nje tomo nye, nge mi si kobile duwe yasi te yi bo ta peso wonga ke kasi lepi mbe ké. ²⁴ Mi ke kobile duwe sendi nde, Nyangwe Kumande wusu ta nye mi deti, né mi ne nguru wombe kè beɲ wune nedo.

²⁵ Ma mi beɲma nde, yo gba kimote nde, mi tòm maɲ mbe Epafrodit yokidye kenje wune. Sine nye ke ngbo kelo mesay. Sine nye ke ngbo sendi lɔ dyambi te yi mi lɔ ke pelna Kimɔ Tom ké. Wune tomma nye njese mi yí nje kame mi ne meyasi mete yi bane mi ké. ²⁶ Ma temo ne ba ne bak bak nde, na beɲ wune hene ne koko, keto wune wokuma kasi kon ne, ε yo njanngwe nye budyate. ²⁷ A ba gbate ke kon, bukwe ndi soɲ. Yasi wete, Njambiyé gwá ngwete wene. Yeti ndi nye nyepo na, a gwá sendi ngwete wombe, kambɔ yiɲa ngambi me nje dokidya sendi ke to te yi mi no ndana ké. ²⁸ Dete, mi ke tomo nye beke beke kenje wune, né wune be ne mesosa te yi beɲe nye ne koko, né ngambi te yi ke temo mbe ké wey sendi. ²⁹ Ma dete, wune bɔn nye ne nyangwe mesosa nda maɲ wun keto Nyangwe Kumande wusu. Wune jési njel bomɔ nda bete. ³⁰ Wune bɔn nye ne mesosa dete, keto a diyma sangwa ne soɲ keto mesay me *Krist. A dyangwa yotu ne yí nje kame mi ke numbu yun, keto wune tí be ne nje te yi kame mi dete na.

3

Mumɔ béki ne ngben nan?

¹ Wune njɔn, mi ke lepɔ sidye no nde, ke meyasi hene, wune sɔsangwe, keto wune be Nyangwe Kumande sangwate. Mi yeti ke kato yí kala keto kiya meyasi mete yi mi ma kéti ne mbombu kenje wune ké na, keto mi beɲma nde, meyasi mete ta kame wune, ma wune me

nje sangwe ne beya yasi. ² Wune dɔy ne soso ne botu bete be kele yasi nda beɲbiye baka. Wune dɔy ne soso ne bo, bo beya botu be mesay. Bo pesinangwe ndi ke gbela yotu. Wune dɔy ne soso ne bo. ³ Yo nde, yo gba wuse be faɲ botu bete be pesinama baka, yeti bo na, keto wuse kél su mesay nye Njambiyé ne nje Kimɔ Sisiɲ ne. Wuse luksa su yotu, sosa keto Krist Yesus. Sendi, wuse yeti ne bibina temo ke meyasi mete yi wuse ne nguru wusu yakama kelo ké na.

⁴ Yasi wete, mi má kwadyikwe, ma mi nya sendi temo mbe ke meyasi mete. Nge baɲa bomɔ take nde, bo yakama nye temo yan ke meyasi mete, 'sungwa ne mi? ⁵ Mi lépi dete, keto bo jama mi ya metu yitan jo yitati, ε bo pese mi. Mi monɔ kando Isarayel. Mi mbo Benjamé, monɔ Behebere ne ngbak ngbak. Mi beɲgwa membonga me Beyuden wete wete, keto mi ba ke njɔn *Befarisé. ⁶ Mi nya temo mbe hene ke mesay. Yo beɲnama dete kome mi tedya nyangwe mebone nye njɔn botu bete be tikima temo ke yi Kumande Yesus baka. Mi dikima kelo meyasi hene te yi membonga lepe ké. Dete, mi ba ne ngben ke yite. Ke nje te yi beɲgwa membonga mete, mumɔ wete ne wete tí be ne yaɲa te yi ndeye mi kete na. ⁷ Ma ndana, meyasi menori hene yi mi dikima take nde, yo kpasa meyasi mete yi ta kame mi ké, mi me kpalɔ beɲe nde, yo hene gbelate, keto sine *Krist me sangwate. ⁸ Sendi, yeti ndi yite siye na, mi me beɲe meyasi hene ndana dete gbelate keto yasi ke yi kwanma meyasi hene ké. Yo nde, ndana mi me ke duwe Krist Yesus te Nyangwe Kumande wombe kumo njena. Mi sima lɔ meyasi menori hene ne mbul keto ne. Mi me beɲe meyasi mete hene nda yasi nyé, né Krist be wombe. ⁹ Mi me beɲe meyasi dete, né mi be sangwate ne nye. Mi yeti ne ngben ke mbombu Njambiyé, keto mi ke kelo yasi te yi

membonga lɛpɛ kɛ na. Yasi wɛtɛ, mi nɛ nɔgbɛn kɛ mbɔmbu wɛnɛ, ketɔ mi kɛ tiko temɔ kɛ yi Krist. Yo Njambiyɛ kelɛ ndɛ, mi njâki nje bɛ nɛ nɔgbɛn kɛ mbɔmbu wɛnɛ. A kɛl dɛtɛ nɛ mumɔ hɛnɛ ɛ tike temɔ kɛ yi Krist kɔ. ¹⁰ Siya yasi tɛ yi mi gɔrɛ kɛ, yo ndɛ, mi dûkwɛ Krist kɛ mɔy nyangwɛ dɛtɛ tɛ yi kelma ndɛ, a wômkwɛ kɛ. Mi góru sendi ndɛ, mi bêki sangwate sinɛ nyɛ kɛ mɛbɔnɛ mɛnɛ, bɛ sendi nda nyɛ kɛ sɔn tɛ yi nyɛ gwɔ kɛ. ¹¹ Mi góru sendi dɛtɛ, simandɛ ko nɔgɛ ko nɔgɛ, mi ta womiyɛ komɛ botu bɛtɛ bɛ ma gwe ta womiyɛ kɛ.

¹² Mi yeti kɛ kwadyɛ lɛpɔ ndɛ, mi sima bɔ mɛyasi mɛtɛ yi mi ladɛyɛ kɛ na, ho ndɛ, mi sima kelɔ mɛyasi hɛnɛ kumɔ njɛna na. Mi ndi kɛ sɛdɛyɛ kɛ nɔ mbɔmbu, né mi biy mɛyasi mɛtɛ nɛ sɔp yɛy, ketɔ mi sendi, Krist Yesus biyima mi nɛ sɔp jeliyɛ. ¹³ Wunɛ njɔn, mi nɛ nɔguru wombɛ yeti kɛ take ndɛ, mi sima biyɛ mɛyasi mɛtɛ na. Siya metakɛ mɛmbɛ, yo ndɛ, mi kɛ lɛnsa mɛyasi mɛtɛ yi sima si kwɔ kɛ yí sambilɛ ndi misi bɛnɛ nɛ yasi tɛ yi nje mbɔmbu kɛ. ¹⁴ Mi kɛ sɛdɛyɛ, né mi kum kɛ njɛna soko mɛbɛ, né mi bɛ nɛ sol tɛ yi Njambiyɛ ta nyɛ wusɛ komɛ nyɛ ta jɛba wusɛ kɛnjɛ kɛ dɔyɔbɔ kɛ. A ta nyɛ wusɛ sol tɛ, ketɔ sinɛ bɛ Krist Yesus sangwate. ¹⁵ Dɛtɛ, wusɛ hɛnɛ bɛ ma nɔgbi kɛ nje Njambiyɛ baka, wusɛ bêki nɛ metakɛ mɛtɛ yitɛ. Ma nɔgɛ bɛ ndɛ, kɛ yinɔ mɔnɔ yasi wunɛ nɛ yinɔ metakɛ dɛlɛ, Njambiyɛ ta bɛtɛ dɔyanɔ dɔyun, né wunɛ duwɛ yo kimɔtɛ. ¹⁶ Siya tɛ ndi ndɛ, wusɛ kɛn mbɔmbu yí kɛndɔ kɛ nje tɛ yi wusɛ sima si tɔkɛ kumɔ ndana kɛ.

¹⁷ Wunɛ njɔn, wunɛ jɔnɔngwɛ kelɔ mɛyasi ndi nda mi. Wunɛ kâna misi bɛnɛ ndi nɛ botu bɛtɛ bɛ jɔnna sendi nda yi wunɛ bɛnɛ kɛ yotɔ su kɛ, ¹⁸ ketɔ budɔya bomɔ kɛ jɔnna bɛnɔ wokuna kasi kroa *Krist nyɛ bɔ kɛ dɛtɛ. Mi dɛkima lɛpɔ yo nɛ kpik kpik nyɛ wunɛ. Mi kɛ lɛpɔ yo

sendi ndana nyɛ wunɛ nɛ misidɛyɛ kɛ misi. ¹⁹ Siyna tɛ yan, yo ndɛ, bɔ ta yambilɛ, ketɔ Njambiyɛ tɛ wan, yo nje mɔy yan. Bɔ kɛ lukɛ yotɔ yan kɛ yasi tɛ yi nyɛ mumɔ njɔn kɛ. Bɔ nyéki sosu yan ndi kɛ mɛyasi mɛ mɛnɛtɛ maka. ²⁰ Ma kɛ bɛ wusɛ, dɔya tɛ yusu, yo pɛlɛ dɔyɔbɔ. Wusɛ kɛ ladɛyɛ ndɛ, Nyangwɛ Kumandɛ wusu Yesus Krist, mɔ tɛ ɛ jɔngwɛ wusɛ kɔ ta kala wulɛ matɛ nje. ²¹ A ta yɛnsa bɔru mɛyotɔ musu ndɛ, yo bɔnɔngwɛ nɛ yotɔ nɛ yi nɛ mɛlukɛ kɛ. A ta kelɔ dɛtɛ nɛ nyangwɛ dɛtɛ tɛ yi kelɛ ndɛ, a nâm mɛyasi hɛnɛ kɛ.

4

¹ Wunɛ njɔn, wunɛ sɔn temɔ mɛbɛ, temɔ mɛbɛ dɛkɛ nɛ pɛpɛpɛ ndɛ, mi kâlangwɛ bɛnɛ wunɛ. Yo wunɛ kɛ nyɛ mi mɛsɔsa kɛ temɔ, kelɔ sendi ndɛ, bɔ lúksa mɛsay mɛmbɛ. Dɛtɛ, wunɛ njɔn, wunɛ sɔn temɔ mɛbɛ, wunɛ dɔyɛ sangwate nɛ nɔgbingim wúne bɛ Nyangwɛ Kumandɛ wusu.

Pol kɛ nyɛ botu bɛ Filiphi mɛngitɛ

² Mi kɛ kombilɛ nɔgwɛta nɛ bɛdɔyɔmbu busu Evodi bɛnɛ Sɔntis ndɛ, metakɛ man bêki ndi wɛtɛ kɛ nɔ mbɔmbu nda bɛman, ketɔ bɔ sangwate bɛnɛ bɛ Nyangwɛ Kumandɛ. ³ Ma wɛ kimɔ manɔmbɛ, wɛ yi sinɛ wɛ nɔgbɔ kelɔ mɛsay kɔ, mi kɛ kombilɛ lɛpɔ sendi nyɛ wɛ ndɛ, kama bɔ, ketɔ yo sinɛ bɔ lɔ dɔyambɛ kɛ pɛlna Kimɔ Tom. Keleman nɛ bɔnɔ botu bɛtɛ bɛ sinɛ bɔ kelɛ sendi mɛsay baka lonɔma sendi dɔyambɛ tɛ sinɛ bɔ. Njambiyɛ sima ketɔ mɛdɛnɔ man kɛ mɛkana mɛ jɔngwɛ. ⁴ Mi kɛ kombilɛ lɛpɔ nyɛ wunɛ ndɛ: Wunɛ sɔsangwɛ mɛngimɔ hɛnɛ, ketɔ wúne bɛ Nyangwɛ Kumandɛ sangwate. Mi kɛ basidɛyɛ lɛpɔ dɛtɛ ndɛ: Wunɛ sɔsangwɛ. ⁵ Wunɛ kɛl ndɛ, bomɔ hɛnɛ dûkwɛ ndɛ, wunɛ wɛyna bomɔ. Nyangwɛ Kumandɛ ta bɛ kɛ nje. ⁶ Wunɛ tɛ gwaki kan yan na, yasi wɛtɛ, ko nɔgɛ dɔyán wunɛ, wunɛ

lépi méyasi héné te yi bane wune ké nye Njambiyé. Wune díya nye méyasi né nje menḡwéta nè mejaḡa. Wune kél dēte né nyena wosoko. ⁷ Nḡe wune kele dēte, yite Njambiyé ta keló nde, metake mun bêki né te ke méyasi héné. Tete yite kwanḡma yasi héné te yi mumó yakama take. Tete yi wune ta be nó ké ta keló nde, metake mun nè metemó mun bêki ke meḡo me Krist Yesus. ⁸ Wune njḡ, mi ke lepó sidye nó nde: Ke méyasi héné, metake mun kên ke yasi te yi be gbakasi nè ke yasi te yi bomó yakama jesó. Yo kên ke yasi te yi né ḡbeḡ nè ke yasi héné te yi pupunate. Yo kên ke yasi héné te yi bomó yakama tondó nè ke yasi héné te yi bomó yakama jaye. Yo kên sendi ke yasi héné te yi be kimote nè ke yasi héné te yi bomó yakama lukse. ⁹ Yasi héné te yi mi tedya wune nè yike yi wune jayma ké, wune kên mbombu yí keló ndi dēte. Wune kên ndi sendi mbombu yí keló yasi héné te yi wune wokuma ke numbu mbe nè yike yi wune beḡma mi ke keló ké. Keto ḡe wune kele ndi dēte, Njambiyé te é nye mumó tete kó ta díyo wúne bo.

Pol ke nye botu be Filiphi wosoko,

nyeno sendi bo

¹⁰ Dete, mi ḡa né nyangwe mesosa keto Nyangwe Kumande, keto wune ke tedye ndana né kókó nde, wune ndi ke take mi kè nó mbombu. Mi ti lépi nde, wune yeti ke take mi na, wune ke take gba mi budyate. Yasi wete, wune tí nje be se né nje te yi tedye yo na. ¹¹ Mi ti lépi dēte, keto méyasi ke bano mi ndana na, keto mi jekima ke jonḡwe dyembe nde, ko mi bêki né yasi ho mi kine yaḡa, ke yembe, yo yakama. ¹² Mi duwá jonḡwe ke moy mebukó, duwe sendi jonḡwe ke moy nyengwe. Ke membey héné nè ke méyasi héné mi jekima díyo né ditó, jeke sendi díyo né nja. Mi jekima díyo ke moy nyengwe nè ke moy jarapa. ¹³ Mi

yakama keló méyasi menóri héné keto mó te é nye mi deti kó. ¹⁴ Ko dēte, wune kelma kimote yí kame mi ke meḡone mete yi mi sangwa nó ké. ¹⁵ Ma wune botu be Filiphi, wune né ḡguru wun ke kombile duwe sendi nda mi nde, ke njoka menḡon me botu bete be tike temó ke yi Kumande Yesus baka kine wete né wete ke njokate kamma mi né yaḡa na. Yo ndi wune beḡo yi sine wune díkima nyena méyasi, baka ke nye besó, baka ke by. Yo kelnama dēte ke ḡgimó te yi mi duwá nó ke Maseduwan kande né pelna Kimó Tom ké. ¹⁶ Mi lépi dēte, keto piḡo te yi mi ḡa nó ke Tesalonik ké, wune kenja mi méyasi menḡa yiba yí kame né mi ke méyasi mete yi díkima bano mi ké. ¹⁷ Yeti nde, mi sán nde, wune njêsikwe mi méyasi na. Yasi te yi mi sa ké, yo nde, Njambiyé kél nde, mesay mete yi wune kele ké kpál wumó budya membumó nye wune. ¹⁸ Yasi héné te yi wune njesa mi ké, mi beḡma ke meḡo me Epafrodit. A njá nye mi méyasi mete yi wune tomsa né nye ké. Mi me ke nyengwe, mi me ndana né méyasi héné te yi ta kame mi. Méyasi mete deke nda lobinda te yi né kimó metul, yo nda sadaka te yi Njambiyé jaye yi nye sendi nye mesosa. ¹⁹ Njambiyé wombe ta nye wune méyasi héné te yi bane wune ké beḡwe kpaḡa budya méyasi mete yi nye nó ké. A ta nye wune méyasi mete né nje Krist Yesus. ²⁰ Wuse lúksa Njambiyé te Sangwe wusu kpo né kpo, *amen. ²¹ Wune nyên mi bomó héné be wokuna né Njambiyé, keto bene be Krist Yesus sangwate. Benḡon busu be sine bo wonḡa baka ke nyeno wune. ²² Botu be Njambiyé be díye wonḡa héné baka ke nyeno sendi wune, jeko kwá kwanḡo botu be tú *Sesar. ²³ Kumande Yesus Krist kél ḡgikwa né wune héné.

Mekana mete yi Pol ketima kenje botu be Kolos

Yo Pol, mɔ tomun Yesus Krist kete mekana mete yɔkɔ, yite a ke jɔbɔ ke Rom. Yo yâkanɔwe be Epafras kuse njɔn bekriten bete be Kolos.

Nyanɔwe to lɛpi, yo nde, Krist kwɔ meyasi hene. Baɲa bomɔ nɲa tedye yiɲa kɔtu meyasi nye bekriten be Kolos. Meyasi mete yeti ke yaka ne Kimɔ Tom te yi Yesus Krist na. Meyasi mete wɔla ke membonɲa me mison te yi Beyuden nɛ yi Begrek ke kasi kanna bejaki, ke kasi pesina yotu bembam nɛ ke kasi beɲɔwa yiɲa membonɲa mete yi wule ke dɲano bomɔ. Pol ke keto kenje bo nde, Yesus Krist lanɲa meyasi hene. Ke njoka Njambiyɛ bene bomɔ kine mbaɲa mumɔ ho mbaɲa sisiɲ na, ndi Yesus Krist nyɛpɔ.

Wuse yakama baƙe mekana maka ke menɲabiye yitati:

1. Yesus Krist kwɔ meyasi hene (kumte 1).
2. Bekriten be Kolos dɲi ne sɔsɔ ne kɔtu tedya meyasi (kumte 2).
3. Jonɲɔwe kriteɲ kome nye dɲiye saɲɲwate bene Krist kɛ (kumte 3-4).

¹ Yo mi Pol, mi yi Njambiyɛ tɔkuma nda yi nye kwadɲa nde, mi bɛki mɔ tomun Krist Yesus kɔ, yo mi sine maɲ wusu Timɔte ² kete mekana maka kenje wune botu bete be Njambiyɛ tɔkuma nde, wune bɛki bene, wune be dɲiye ke Kolos baka. Wuse kɛti kenje wune benɲɔn busu be tike temɔ ke yi *Krist ne temɔ yun hene mate baka. Njambiyɛ Saɲɲɔwe wusu kɛl ngikwa ne wune, nye sendi wune tete.

³ Wuse ke nye Njambiyɛ te Saɲɲɔwe nɛ Nyanɲɔwe Kumande wusu Yesus Krist wosoko, ngweta menɲimɔ hene keto yun, ⁴ keto wuse wokuma kasi tikina temɔ te yi wune

tike ke yi Krist Yesus nɛ mekwadɲa mete yi wune nɔ sunɲɔwe ne botu be Njambiyɛ hene kɛ. ⁵ Wune kɛl dete, keto wune ne biɲina temɔ ke meyasi mete yi Njambiyɛ siyma kombile tike wune ke dɲoɔbɔ kɛ. Wune dukwe meyasi mete kande ke ngimɔ te yi wune wokuma ne Kimɔ Tom te yi lɛpe gbakasi kɛ. ⁶ Kimɔ Tom te kumma pe yun. Yo ka kendo mbombu nyanɲa yaka ne menɛti maka hene, punɲe kimɔ mekele ke jonɲɔwe bomɔ. Yo ke kelna sendi dete ke yun kande ke yesɔ te yi wune wokuma duwe gbate nde, Njambiyɛ ne ngikwa kɛ. ⁷ Wune wɔku Kimɔ Tom te ke numbu mɔ njɔn wusu Epafras, sɔn temɔ su. Yo sine bo kele mesay. Temɔ su ke yotu nɛ. A kelma mesay ke njoka yun ke numbu su, nye temɔ ne hene ke mesay me *Krist. ⁸ E nye nje yekidye nye wuse nda yi Kimɔ Sisiɲ nya wune temɔ mekwadɲa kɛ.

Pol ke ngweta keto bekriten be Kolos.

Krist name meyasi hene

⁹ Dete, kande yesɔ te yi wuse ma wɔku ne meyasi mete yi bo lɛpe ke kasi yun, wuse ke ngweta ne Njambiyɛ menɲimɔ hene keto yun, dɲiye nye nde, wune bɛki tondunate ne duwɔ yasi te yi nye kwadɲe kɛ ne nje nyɛna yun dɲano hene, bu duwɔ yasi te yi Kimɔ Sisiɲ nye mumɔ kɛ. ¹⁰ A nyɛki wune yo, nɛ wune jonɲa nda yi botu bete be beɲɔwe Nyanɲɔwe Kumande yâkanɲɔwe jonɲa kelo meyasi hene nda yi nye gɔre. Dete, wune ta kelo kimɔ mekele ke meyasi hene te yi wune kele. Sendi, duwɔ Njambiyɛ te yi wune duwe kɛ ta dɔkɔ dɔkɔ kɛ nɔ mbombu. ¹¹ Wuse ke ngweta sendi ne Njambiyɛ nde, wune bɛki jelnate ne ngbiɲɲim ne nje ngunɲudɲe te yi tedye meluksa mene kɛ, nɛ wune disima meyasi hene kɛ nɔ mbombu. ¹² Wune nyɛki saɲɲɔwe Njambiyɛ wosoko ne mesosa, keto a nya wune

ɔeti te yi ɔe ne ŋgabiye ke kimo meyasi mete yi nye sima kombile tike ɔotu bene ke mbey te yi mejasi pane ké. ¹³ A jɔngwa wuse soŋe ke meɔ me ɔetina meyasi mete yi kele mesay ne nje te yi yitil kpalɔ kenje wuse ke *Kando te yi Mɔno wene, soŋ temo ne. ¹⁴ Yo Mɔno wene te kole wuse tiko wuse ne ŋgwete ke meɔeyo musu.

¹⁵ Njambiyɛ te yi mumo yeti ne ɔeti te yi ɔeɛe ko, tɛri ne ke ɔeɛna ke yotu Mɔno wene. Nye tomba moy ke meyasi hene te yi Njambiyɛ kusuma, ¹⁶ keto Njambiyɛ kwanma ne nye yí kuso ne meyasi hene, kande ke meyasi mete yi ɔiye ke kwey kumo ke yike yi ɔiye ke meneti, yike yi mumo ɔeɛe ne yike yi nye ti ɔeɛna ké. Njambiyɛ kwanma ne nye yí kuso ne meyasi mete yi ne nyaŋgwe ɔeti yi ɔiye ke kwey, ko ɔejaki ko ɔekum ɔejaki ko nyaŋgwe ɔekum ɔan. Ke meyasi menɔri hene Njambiyɛ kwanma ne Mɔno yí kuso ne yo, na ɔiy ne meyasi mete. ¹⁷ A ɔa gba kete piɔo te yi meyasi hene te yi ɔiye ke to mboko ti pa kusuna na. Yo gba nye kele nde, yasi hene ɔiy ndi ke mbey te wene. ¹⁸ Ke njɔɔ ɔotu ɔete ɔe tike temo ke yene, yo nye ɔe to te nda yi to ɔiye ne yotu ké. Yo nye ɔute nje jɔnja jɔngwe te yi Njambiyɛ nye mumo ké. Yo nye bosa mo te e womiya ke njoka ɔemuɔ, na nam meyasi hene nda tomba moy. ¹⁹ Yo nde, Njambiyɛ ɔeɛma kimote yí ɔiy ke nye ne ɔeti ne meluksa mene hene. ²⁰ A ɔeɛma sendi kimote yí kwɔ ne nye yí kelɔ nde, meyasi hene yɔkwɛ nje ke yene, Njambiyɛ. Yo nde, a nya tete ke mboko ne nje mekiyo me Mɔno wene yi punduma ke kroa ké. Dete, a kelma nde, meyasi hene yɔkwɛ ne te nje ke yene, ko yike yi ɔiye ke meneti ko yike yi ɔiye ke kwey.

²¹ Ke ɔe wune, wune ti ɔe yun saŋgwate ne mbombu wune ɔe Njambiyɛ na. Wune ɔa ɔependo

ɔene, keto ɔeya metake mete yi wune ɔa no ne ɔeya mekele mete yi wune ɔikima kelɔ ké. ²² Ma ndana, Njambiyɛ ma jaŋgwe njoka ne wune ɔo ne nje soŋ te yi Mɔno wene gwɔ ke pay te yi membundo ké. A kelma ɔete, ne wune tem lalɛ ke mbombu wene ne metemo pupunate kine mendeya na kine mɔno yaɔa te yi ɔo yakama lepɔ ɔeyate ne wune kete na. ²³ A ta kelɔ nde, wune tɛma ɔete ke mbombu wene, ŋge wune ke ndi mbombu tiko temo ke yi Kumande Yesu, ɔiyɔ jelnate ne ŋgbiŋim, ɔe ne ɔiɔina temo ke no mbombu ke meyasi mete yi Kimɔ Tom lepɛ nye wune ké. Kimɔ Tom te, ɔo pelma yo nye mumo hene ke to meneti. Ke ɔe mi Pol, Njambiyɛ tokuma mbe mi nde, mi ɔeki sendi mo lepina Kimɔ Tom te.

Dyambi te yi Pol lu ké

²⁴ Mi ndana ne mesosa ke meɔone mete yi mi saŋgwa no keto yun ké. Keto ne nje te yite ke yotu mbe mi ke tonje ɔukwe meɔone me *Krist keto yotu ne. Yotu Krist te, yo njɔɔ ɔotu ɔete ɔe tike temo ke yene. Mi saŋgwawɔge sendi ne meɔone ɔete yí tonje ne mesay mene. ²⁵ Njambiyɛ tokuma mi nde, mi ɔeki mo mesay wene ke njoka njɔɔ ɔotu ɔete. A nya mi mesay mete keto yun yí lepɔ ne melɛpi mene hene nye ɔomo. ²⁶ Yo nde, njombu yaɔa kande ne ɔetomba ɔe mbombu melɛpi mene ɔa ɔɔɔyate ne gbɔl ne ɔomo. Ma ndana a punja yo nye ɔomo bene. ²⁷ Njambiyɛ kwadya tedye nye ɔomo bene nde, yasi te yi nye si kombile ké gba kimote ɔudɔyate ke yi mekando me ɔotu ɔete ɔe yeti ke duwe nye ɔaka. Yasi te yi ma ɔeki ɔɔɔyate ne mbombu ké, yo nde, Krist ke yotu yun. Yo tedya nde, wune ne ɔiɔina temo nde, wune ɔe Krist ta ɔiyɔ ke mbey meluksa mene. ²⁸ Yo Krist te yi wuse lepɛ kasi ne kite mumo hene tedye ɔo meyasi ne ɔyano. Wuse kél ɔete, ne mumo hene ɔe nda

goto mumo ke dɔyo te yi nye dɔye sangwate bene Krist ké, né wuse nje kanɛ nye nye Njambiyɛ. ²⁹ Yo keto te yite yi mi kele mesay lu dɔyambi ne sosu mbe hene, né mi kè kendo mbombu ne deti te yi Krist yi kele mesay ne ngungudye ke yotu mbe ké.

2

¹ Yasi te yi mi kwadye ké, yo nde, wune dɔkwɛ gbate nde, mi ke lu nyanɔwe dɔyambi keto yun, keto botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesus ke Lawodise nɛ baka hene be ti pa beɛe mbombu mbe wete yeso baka. ² Mi lon dɔyambi dete yi sa nde, metemo mun bon deti, né wune kwadya, be sangwate, be sendi tondunate ne duwa yasi yi duwe ne yasi te yi Njambiyɛ ma sɔdyukwe ne mbombu ké. Yasi te, yo *Krist. ³ Kpasa dɔyano nɛ kpasa duwa yasi hene te yi wule ke yi Njambiyɛ ké, yo ke mebo me Krist.

⁴ Yike yi mi lepe nye wune ké, mi lépi, ma wete mumo me nje sebile wune ne yina sonna melépi me ja. ⁵ Wune dɔkwɛ nde: Ko nde, mi londunate ne wune, ma ke dɔyano dɔyembe sine wune sangwate. Mi ne mesosa, keto mi duwa nde, wune ke jonja ne ngber tikɔ temo ne ngbik ke yi *Krist.

Kasi dɔyo sangwate ne Krist

⁶ Dete, nda yi wune ma jaye nde, Krist Yesus nye Nyanɔwe Kumande wun, wune kɛn mbombu beɛgwe nye. ⁷ Wune loku megata sumo jonɔwe dɔyun ke yene, tikɔ sendi temo ne ngbik ke yene nda yi bo tedya wune ké. Wune nyêki Njambiyɛ wosoko ne temo yun hene.

⁸ Wune dɔy ne sosɔ, ma mumo me nje lepo lepi ja te yi wule ke dɔyano dɔyene ké sebile ne wune. Lepi nɛ dɔyano te yite ti wula ke yi *Krist na. Yo wula ke mekele me bomo ne nguru wan, wule sendi ke meyasi mete yi botu be meneti maka

tedye ké. ⁹ Wuse lépi nde, wune kɛl dete, keto yo ndi ke yotu Krist yi meyasi hene te yi beɛna ke yi Njambiyɛ beɛna sendi ke yene ke meyasi hene. ¹⁰ Dete, Njambiyɛ ma tonje wune ne meyasi hene, keto wune be Krist me sangwate. Yo nye Krist name bekum bejaki hene nɛ nyanɔwe bekum ban. ¹¹ Wune be Yesus me sangwate. Dete, Njambiyɛ kwetima yina yo ke yotu yun nda yi Beyuden pese ne yotu bembam ké. Ma ke yun, yeti bomo kwete wune yo te na, yasi wete, yo Krist. To yo te nde: Krist ma soɛe beya jonɔwe mewobo te yi wuse ba no mbombu ké. ¹² Yo nde, topuna te yi bo topuma ne wune ke moroku ké ke tedye nde, bo pumbuma wune wune be Krist, e wune be Krist nje womiyɛ sendi. Wune be Krist womkwe yite ne nje tikina temo te yi wune tike ke yi Njambiyɛ nde, a womiya nye soɛe ke njoka bemun ne ngungudye ne ké. ¹³ Wune ba mbombu munte ke misi me Njambiyɛ keto mejoso mun. Sendi, wune ti pesina nda yi ba nde, bembam yakanɔwe kelo ké na. Ma ndana, Njambiyɛ ma nye wune jonja jonɔwe wune be Krist tikɔ wuse ne ngwete ke mejoso musu hene. ¹⁴ Njambiyɛ bonma mekana mete yi tedye beya mekele musu yi dɔyima ke to su nda pilo ké si nyukute. A soɛe yo ke to su bu ngba ke kroa. ¹⁵ Komete, a soɛe deti te yi mesisin nɛ yi bekum ban ba no ké, wunɔwe bo ke misi me bomo, kpatile bo, ngane kwa no ke njoka botu bete be ngane dɔyambi baka, keto Mono wene lansama bo ke kroa.

¹⁶ Dete, ko mumo wete ne wete ti lepinanɔwe ne wune ke kasi yasi te yi wune dɔye nɛ yi wune hɔbiye ké na. Sendi, mumo ti njanɔwe wune, keto wune yeti ke beɛgwe yina metu me jeso nda jeso te yi bo kele ke jonja ngwende, ho wedya ke meyeso nda yeso *Saba na. ¹⁷ Meyasi menori hene ba ke tedye gbela yekambiyɛ

yin̄a yasi te yi ta nje ké. Ma ngbak ngbak yasi te, yo *Krist ne nguru wene. ¹⁸ Wune t̄i jaya nde, wete mumo kwân̄ ne nje yin̄a yasi te yi nye ne nguru wene beɲe kimote nda pidya yotu nè kanna bejaki yí kopidyē ne wune yasi te yi b̄a nde, wune b̄eki n̄o ke siyna mesay mun ké na. Njel bom̄o nda bete d̄iȳ ndi lepina meyasi mete yi bo beɲe yi pundε ke to yan nda nyen̄o ké. Bo ké bendidyē yotu ne gbɛlate ke meyasi mete yi wule ke d̄yano d̄yan ké. ¹⁹ Botu bete yeti saɲgwate benε be Krist te ε d̄iyē to k̄o na. Krist d̄iyē ne nj̄on̄ botu bete be tike tem̄o ke yene baka nda yi to d̄iyē ne ndingele yotu ké. Yo nye Krist kele nde, ndingele nj̄on̄ botu bete be tike tem̄o ke yene baka b̄eki saɲgwate nda yi mesiso be saɲgwate ne medoku me yotu hene ké. Yo nye Krist kele nde, ndingele nj̄on̄ botu bete b̄on̄ d̄eti d̄oko d̄oko k̄e n̄o mbombu beɲgwe kwadya te yi Njambye.

Kasi njombu jɔngwe

nè j̄onja jɔngwe

²⁰ Ma wune be Krist gw̄a gbate yí duwe ke seke seke meyasi mete yi botu be meneti maka tedye ké. Dete, keto nge yi wune nje j̄onna sendi nda wune wókunangwe ne botu be meneti maka ké? Keto nge yi wune nje jaye nde, bo b̄endi to yun lep̄o nye wune nde: ²¹ <We t̄i boɲ yike!> <We t̄i boɲa yiri!> <We t̄i kpoka yike!> ké? Wune jáya yite keto nge? ²² Metumbu nè tedya meyasi mete yite wúla ndi ke yi bom̄o. Meyasi mete yi bo lep̄e n̄o ké, yo meyasi mete yi ta beyo yambile, nge mumo si d̄ye ho biyna n̄o. ²³ Gbate, membon̄ga mete ke beɲna ke misi nda kpasa yasi, keto yo lépi nde, mumo k̄an̄ Njambye nda yi nye kwadye, a pidyikwe yotu, a t̄edya yotu ne meb̄one. Ko beko d̄ete, kelna meyasi mete yin̄ori tí kame mon̄o yan̄a ne mbet na, yo

tónjukwe ndi gbela mewoɓo mete yi membundo.

3

¹ Nda wune be *Krist womiya ké, wune s̄an̄ meyasi mete yi kwey ke mbey kome Krist d̄iyē metidyē ke mbam bo Njambye ké. ² Wune nȳeki tem̄o yun ke meyasi me kwey, yeti ke meyasi me meneti maka na. ³ Keto wune sima gwe, ma Njambye sodya jɔngwe d̄yun wune be Krist ke meɓo mene. ⁴ Kome Krist te jɔngwe wun ta punje yotu ké, wune ta punje sendi yotu wune be Krist ke moy meluksa.

⁵ Dete, wune s̄ona yotu ke beya mekele me meneti maka beɲe yo nda muɲ meyasi. Meyasi mete, yo kelna mewanja, yo kelna mekele me memi nè ngoro nè beya mewoɓo nè nyena tem̄o ke meyasi. Wune d̄ukwe nde, nyena tem̄o ke meyasi, yo nda kanna yin̄a meyasi tiko Njambye. ⁶ Yo keto kelna kwal̄o mekele mete yin̄ori yi Njambye punje ngambi ne sun̄gwe ne botu bete be kele d̄a meto ne nye baka. ⁷ Wune dikima kelo mbombu sendi d̄ete ke ngimo te yi wune dikima j̄onna ne pitik ke moy beya mekele mete ké. ⁸ Ma ndana, wune t̄iki meyasi mete hene: Ngambi, j̄on̄j̄on̄ tem̄o, beya yasi, tiko sendi mendoy. Lepi jan̄i t̄i pundu ke numbu yun na. ⁹ Mumo t̄i kel ja nye jakoso na, keto wune ma tiko njombu jɔngwe nè beya mekele mete yi wune b̄a n̄o mbombu ké. ¹⁰ Ma ndana, wune me ne j̄onja jɔngwe yi ke sen̄jo k̄e n̄o mbombu, né yo boɲna ne yi mo te ε kusuma yo k̄o, né wune duwe nye kimo duwate kumo njena. ¹¹ Dete, kine se nde, baka yeti Beyuden ho baka Beyuden na. Kine yin̄a se nde, bembam te baka sima pesina, ho nde, baka t̄i pa pesina na. Kine se nde, baka yeti ke duwe jɔngwe, ho nde, baka ke j̄onna nda benyam̄o na. Kine se nde, baka bebala, ho nde, baka yeti bebala na. Siya mumo

te yi bomɔ yâkanɔwɛ duwɛ, yo ndi *Krist. Krist ke yi bomɔ hɛnɛ.

¹² Njambiyɛ tokuma wunɛ, né wunɛ bɛ bomɔ bɛnɛ, sɔɲ temɔ nɛ. Dɛtɛ, wunɛ bɛki botu bɛ gwe ɲɔwɛtɛ bɛsɔ, bɛ botu bɛ ɲɔkwa, bɛ sendi botu bɛ pidɔyɛ yotu. Wunɛ bɛki botu bɛtɛ bɛ jɔɲna nɛ tɛ, bɛ nɛ gbisa. ¹³ Baka gbisi bɛsɔ. Nɲɛ wɛtɛ mumɔ ke njoka yun bɛɲɛ ndɛ, maɲ kelma yɲa bɛya yasi sunɲwɛ nɛ nyɛ, na tiki nyɛ nɛ ɲɔwɛtɛ. Yɔkɔ tiki jakɔsɔ nɛ ɲɔwɛtɛ nda yi *Krist tikima wunɛ nɛ ɲɔwɛtɛ kɛ. Wunɛ sendi, wunɛ kɛl dɛtɛ. ¹⁴ Kɛ mɛyasi mɛnɔri hɛnɛ, yasi te yi kwɔ mbɔmbu, yo ndɛ, wunɛ kwɔɔɔɔɔɔɔ nɛ temɔ yun hɛnɛ, kɛto yo mɛkwɔɔɔɔ keɛ ndɛ, bomɔ bɛki sanɲwɛtɛ, bɛ temɔ wɛtɛ kɛ mɛyasi hɛnɛ. ¹⁵ Tɛtɛ yi wulɛ kɛ yi Krist kɛ nâm mɛtemɔ mun, kɛto Njambiyɛ jɛbama wunɛ hɛnɛ nda mumɔ wɛtɛ, né wunɛ bɛ nɛ tɛtɛ. Ma, wunɛ nyɛki Njambiyɛ wosoko. ¹⁶ Mɛlɛpi mɛ Krist bɛki tondunatɛ kɛ mɛtemɔ mun. Baka tɛɔɔɔ bɛsɔ yasi nɛ wunɛ kɛtinanɲwɛ nɛ kpasa dɔyanɔ. Wunɛ jɛmbinanɲwɛ, nyɛ Njambiyɛ wosoko nɛ temɔ yun hɛnɛ. Wunɛ jɛmbi mɛjɛmbi yɲ ɲɔwɛtɛ nɛ Njambiyɛ, jɛmbɔ sendi mɛjɛmbi mɛtɛ yi Kimɔ Sisɲ ta nyɛ wunɛ dɛti te yi jɛmbɔ kɛ. ¹⁷ Kɛ mɛyasi hɛnɛ te yi wunɛ keɛ, kɔ kɛ ndapi kɔ kɛ mɛkeɛ, wunɛ kɛl mɛyasi hɛnɛ nɛ dɛnɔ Nyannɲwɛ Kumandɛ Yesu, kwɔ nɛ nyɛ yɲ nyɛ nɛ Njambiyɛ wosoko.

Jɔɲwɛ botu bɛ Njambiyɛ

kɛ mɔy tɔ dɔyan

¹⁸ Wunɛ bomari, nyari hɛnɛ tɛkwe to wokuna nɛ nɲɔɲ te wɛnɛ. Wunɛ kɛl dɛtɛ nda boma bɛtɛ bɛ wokuna nɛ Nyannɲwɛ Kumandɛ yâkanɲwɛ kelɔ kɛ. ¹⁹ Ma wunɛ bɛmbam, mumɔ hɛnɛ kwɔɔɔɔɔ nyari wɛnɛ. Mbam tɲ dɲ nɛ nyapipi sunɲwɛ nɛ nyari wɛnɛ na. ²⁰ Wunɛ bɔnɔsikɛ, wunɛ wɔkunannɲwɛ nɛ botu bɛtɛ bɛ jama wunɛ baka kɛ mɛyasi hɛnɛ, kɛto yo

kimɔtɛ dɛtɛ kɛ mbɔmbu Nyannɲwɛ Kumandɛ. ²¹ Ma wunɛ bɛsanɲwɛ nɛ bɔnɔ, wunɛ tɲ kel yasi te yi ta kwɔɔɔɔɔ temɔ bɔnɔ bun na, kamɔ yotu yan mɛ nɲ tɛkɔ. ²² Wunɛ bɛbala, wunɛ wɔkunannɲwɛ nɛ botu bɛtɛ bɛ dɲyɛ nɛ wunɛ kɛ mɛnɛti maka kɛ mɛyasi hɛnɛ. Wunɛ tɲ kel yasi, kɛto bɔ kɛ kɔɲ yun kɛ pɛmɔ wunɛ, né bɔ bɛ nɛ mɛsɔsa na. Yo ndɛ, wunɛ kɛl mɛsay nɛ temɔ yun hɛnɛ, kɛto wunɛ kɛ kamɔ Nyannɲwɛ Kumandɛ. ²³ Kɛ mɛyasi hɛnɛ te yi wunɛ keɛ, wunɛ kɛl yo nɛ kimɔ temɔ. Yo ndɛ, wunɛ kɛl nda wunɛ kɛl nyɛ Nyannɲwɛ Kumandɛ, yeti nyɛ bomɔ na. ²⁴ Wunɛ dɔkwe ndɛ, yo gba Nyannɲwɛ Kumandɛ ta gbo nduku mɛsay mun. Wunɛ ta bɛ nɛ mɛyasi mɛtɛ yi nyɛ ma kombilɛ, na nyɛ botu bɛnɛ kɛ. Yo Krist te Nyannɲwɛ Kumandɛ yi wunɛ keɛ mɛsay nyɛ nyɛ. ²⁵ Pɛ baka bɛ keɛ kɔtu mɛkeɛ, mumɔ hɛnɛ ta bɛ nɛ sol bɛɲɲwɛ kɔtu mɛkeɛ mɛtɛ yi nyɛ kelma kɛ, kɛto Njambiyɛ yeti kɛ gwe mɛbɛri misi mɛ mumɔ na.

4

¹ Ma wunɛ botu bɛtɛ bɛ dɲyɛ nɛ bɛbala baka, wunɛ kɛl yasi nɛ ɲɲbɛɲ, jɔɲna kimɔtɛ wunɛ bɛbala bun. Wunɛ dɔkwe ndɛ, wunɛ sendi nɛ mɔ tɛ dɲyɛ nɛ wunɛ kɔ kɛ kwey.

Pol kɛ nyɛ botu bɛ Kolos mɛɲɲitɛ

² Wunɛ kɛn ndi mbɔmbu yɲ ɲɔwɛtɛ nɛ Njambiyɛ mɛɲɲimɔ hɛnɛ. Nɛ tɲ yaki na. Wunɛ ɲɔwɛtanɲwɛ dɛtɛ yɲ nyɛ nɛ Njambiyɛ wosoko. ³ Wunɛ ɲɔwɛtanɲwɛ sendi nɛ Njambiyɛ kɛto su, na bɔti nɲ lɛpina Kimɔ Tom nɛ nyɛ wusɛ, né mi lɛpi yasi te yi ma bɛki sɔɔɔɔtɛ nɛ mbɔmbu kɛ kasi *Krist kɛ nyɛ bomɔ. Yo yitɛ keɛ ndɛ, mi bɛki ndana wɔtunatɛ nɛ mɛkol mɛ sumba kɛ jɔbɔ. ⁴ Wunɛ ɲɔwɛtanɲwɛ nɛ Njambiyɛ, né mi nɛmbi yasi te yi ma bɛki mbɔmbu sɔɔɔɔtɛ kɛ kasi Krist kɛ nɛ sanɲan nyɛ bomɔ bɛɲɲwɛ yasi te yi mi yâkanɲwɛ lɛpɔ kɛ. ⁵ Wunɛ

jôhnanḡwε ne dyaṅo wúne botu bete be tĩ pa tikɔ temɔ ke yi Krist baka. Ngimɔ hene te yi dyaṅa nde, wune kél mesay, wune kél. ⁶ Melepi mete yi wune lepe nye bomɔ ké bêki weynate menḡimɔ hene. Yo bêki sendi kimote nda som kwa, né wune duwe nda yi wune yakama yeṅsa ne yasi kimote nye mumɔ hene.

Pol ke jana ne botu be Kolos

⁷ Ndana ke yembe, wune ta woko kasi mbe ke meyasi hene ke numbu kimɔ maṅ wusu Tisik. Nye mɔ njɔṅ wombe ke mesay me Nyangwe Kumande. A nya sosu ne hene ke mesay mete. ⁸ Mi jéki tomɔ nye kenje, na kè lepi teri su nye wune, nye sendi wune deti ke temɔ. ⁹ Mi ke tomɔ nye bene maṅ wusu Onesim, sɔṅ temɔ su, mɔ dya dyaṅ. A ke beṅḡwε Kumande Yesus ne temɔ ne hene. Bo ta lepo meyasi hene te yi kwaṅna woṅga ké nye wune. ¹⁰ Aristark te yi sine nye ke jobɔ kɔ ke nyenɔ wune. Mark te mɔṅ maṅ ne saṅwε ne Barnabas ke nyenɔ sendi wune. Wune ma woko yasi te yi wune yâkaṅwε kelɔ ke kasi ne ké. Nge nye dyaṅa weri ke yun, wune bôṅ nye kimote. ¹¹ Yesus te yi bo jeba nde Yustus kɔ ke nyenɔ wune sendi. Ke njoka Beyuden hene be yeṅsama temɔ jaye Nyangwe Kumande baka ndi bembam baka betati nya bo ke kelna mesay sine bo yí dale ne bomɔ nyinje ke *Kando Njambye. Bo nya sendi mi deti ke yotu budyate. ¹² Mɔ dya dyaṅ Epafras te mɔ mesay me Yesus Krist ke nyenɔ sendi wune. A ke lu dyaṅbi menḡimɔ hene keto yun ne nje menḡweta ne Njambye, né wune tiki temɔ ne ḡgbik, be jelnate nda goto bomɔ yí kelɔ mesay hene te yi Njambye kwadye nde, wune kél ké. ¹³ Ke yasi te yi mi beṅma duwe ke kasi Epafras, mi ke lepo gbate nde, a ke kelɔ mesay saṅwa ne mebɔne keto yun, keto botu be Lawodise nè botu be Yerapolis. ¹⁴ Maṅ wusu Lukas te dokita, sɔṅ

temɔ su ke nyenɔ wune bene Demas. ¹⁵ Wune nyên benḡɔṅ busu be diyε ke Lawodise baka, nyenɔ sendi Nimfa nè njɔṅ botu bete be tike temɔ ke yi Yesus Krist be wesidya ke tu dyaṅε baka. ¹⁶ Kome wune ta si tɔlɔ mekana maka ke mbombu bomɔ hene ké, nè wune kwâṅdya yo kenje sendi njɔṅ botu bete be tike temɔ ke yi Kumande Yesus Krist ke Lawodise baka. Ke koṅte, nè wune tɔl sendi mekana mete yi ta wule Lawodise nje ké. ¹⁷ Nè wune lêpi nye Arisip nde, a kél tin te yi tonje mesay mete yi Nyangwe Kumande nya nye ké. ¹⁸ Yí nyenɔ ne wune, yo gba mi Pol kete yite ne gba bo mbe. Wune tĩ leṅsaṅwε nde, mi wotunate ke jobɔ na. Njambye kél ḡgikwa ne wune.

Bosa Məkana mete yi Pol ketima kenje botu be Tesalonik

Yo Pol, mɔ tomun Yesus Krist kete məkana mete yɔkɔ kenje bekriten be Tesalonik. A kɛti yo ke Korɛnt tomse ne Timote.

Məkana mete jɛki lepɔ kasi njena Kumande Yesus Krist. Pol ke lepɔ nye bekriten be Tesalonik nde, bo kɛn mbɔmbu bakidye meyasi mete yi nye tedya bo kɛ ne koŋ koŋ, kite bo nde, bo bɔkidya meyotu man pupunate ke mbɔmbu Njambiyɛ. A ke tedye sendi bo meyasi ke kasi botu bete be gwe baka, kite bo nde, bo kɛn mbɔmbu be ne bibina temɔ nde, Kumande Yesus ta kala nje gbate.

Wuse yakama baka məkana maka ke nyanɔwe menɔgabiye yitan:

1. Kimɔ jɔngwe te yi bekriten (kumte 1).
2. Kimɔ mɔ mesay nɛ sol te yi nye ta be nɔ kɛ (kumte 2).
3. Tikina temɔ te yi kpasa kriten yɔkanɔwe be nɔ kɛ (kumte 3).
4. Kriten bɛki ne bibina temɔ ke yi Njambiyɛ. Njena Kumande Yesus yɛ nje bɔ botu bene kɛ nɔ dyobo (kumte 4).
5. Kasi *Yesɔ te yi Kumande Yesus (kumte 5).

¹ Yo mi Pol nɛ Silvɛ nɛ Timote, yo wuse kete məkana maka kenje wune njɔŋ botu bete be ma tiko temɔ ke yi Yesus Krist ke Tesalonik baka. Wuse kɛti kenje wune njɔŋ botu bete be wokuna ne Saŋgwe Njambiyɛ, wokuna ne Kumande Yesus Krist baka. Bo kɛl ngikwa ne wune, nye sendi wune tete.

² Wuse ke nye Njambiyɛ wosoko menɔgimɔ hene keto yun, take sendi wune hene ke moy menɔgweta musu.

³ Wuse ke dikɛ lepɔ menɔgimɔ hene ke mbɔmbu Saŋgwe Njambiyɛ wusu nda yi wune kele ne mesay, keto

wune ma tiko temɔ ke yi Yesus, lepɔ sendi nda yi wune gwe ne mesay, keto wune ne temɔ te yi mɛkwadya. Wuse ke dikɛ lepɔ sendi nda yi wune kɛ mbɔmbu be ne bibina temɔ hene ke yi Nyanɔwe Kumande wusu Yesus Krist kɛ. ⁴ Wune njɔŋ, wuse duwɔ nde, Njambiyɛ ke kwadye wune. A tokuma wune nde, nɛ wune be bomɔ bene. ⁵ Wuse duwɔ dete, keto lepina Kimɔ Tom te yi wuse lepima nye wune kɛ, wuse ti lepɛ ndi yo lepɔ ne numbu na, wuse lepima yo ne deti te yi Njambiyɛ nɛ yi Kimɔ Sisiŋ, tedye sendi gbate nde, mɛlepi mete gbakasi. Wune beŋma nda yi wuse jɔŋnama nɔ ke njoka yun kɛ. Wuse jɔŋnama dete yɛ kame ne wune. ⁶ Wune beŋgwa jɔŋgwe dyusu, beŋgwe sendi jɔŋgwe Nyanɔwe Kumande. Yo nde, wune saŋgwama ne mɛbɔne budyate, ma ko bɛkɔ dete, wune jayma Kimɔ Tom ke kasi Yesus ne mesosa te yi Kimɔ Sisiŋ nye ke temɔ kɛ. ⁷ Dete, wune tedya nye bomɔ hene be ma tiko temɔ ke yi Yesus ke Maseduwan nɛ ke Akay nde, bo kɛl nda wune. ⁸ Yo nde, mɛlepi me Nyanɔwe Kumande yi wulma pe yun nyanja kɛ nɔ kɛ ti teme ndi ke Maseduwan nɛ ke Akay na. Yasi wete, ke membey hene bomɔ ke lepɔ nda yi wune tike ne temɔ ke yi Njambiyɛ kɛ. Dete, yɛŋa yaŋa te yi wuse yakama lepɔ sendi kete yeti na. ⁹ Keto botu bete ne nguru wan ke yekidye nda yi wune boŋma ne wuse kimote kɛ. Bo ke yekidye nda yi wune tumma kɔŋ ne beŋjambiyɛ bete be wune dikɛma kanɔ baka yɛ beŋgwe ndi kpasa Njambiyɛ, yɔkɔ ɛ ne jɔŋ, yɔkɔ ɛ kete gbate, nɛ wune kel mesay nye nye. ¹⁰ Wune tumma sendi kɔŋ ne beŋjambiyɛ te bete yɛ ladye nde, Mɔnɔ wene Yesus yi nye womiya soŋe ke njoka bemuŋ kɔ njɔki wule kwey. Yo Yesus te ke jɔŋgwe wuse ndana, jɔŋgwe sendi wuse ke ngimɔ te yi Njambiyɛ ta tedye ngambi ne kɛ.

2

Mesay mete yi Pol kelma

ke Tesalonik ké

¹ Wunε njɔŋ, wunε ne ŋguru wun ke kobile duwe nde, yo tĩ be gbelate yi wuse ka beŋe wunε ké na. ² Wunε duwɔ sendi nde, wuse kandima sangwa ne meɔne, sangwa sendi ne wungwa ke Filipi. Yasi wete, Njambiyε nya wuse deti ke temo yĩ lepɔ ne Kimɔ Tom ne nye wunε, ko beko nde, wuse sangwama ne dyambi ke dya dyun. ³ Ke menɔgite mete yi wuse nye bomɔ ké, mesebila ne kotu metake ne likisi yeti ke moyte na. ⁴ Yasi wete, Njambiyε kandima bofe wuse, duwe metake musu, ε nye jaye wuse nje kaŋe Kimɔ Tom ne nye wuse, ne wuse ke lepi. Dete, wuse ti lepinangwe lepinangwe, ne bomɔ jay wuse na, yasi wete, wuse lepi yasi te yi Njambiyε ta jaye wuse, keto yo nye bofe temo mumo, duwe metake mene. ⁵ Wunε ke kobile duwe nde, ko wuse tĩ lepina ne mbet ne membombila ke moyte na. Njambiyε ke duwe sendi nde, ko wuse tĩ lepina ne mbet ne metake mete yi bu ne yina yasi ke mebo mun na. ⁶ Wuse tĩ sa nde, mumo luksa wuse na, ko wunε ko baŋa bomɔ na. ⁷ Wuse ba ne deti te yi diyε meyasi hene ke mebo mun, keto wuse botu be tomun be Krist. Yasi wete, wuse jonnama ne te ke njoka yun, nda yi nyangwe ne monɔ gukule ne bonɔ bene ké. ⁸ Mekwadya mete yi wuse ba no ke temo sungwe ne wunε ké kelma nde, wuse kwadyikwe wunε kwɔ to te. Dete, yeti ndi lepina Kimɔ Tom Njambiyε nyepɔ yi ba nde, wuse lepi nye wunε na, wuse ba sendi nedo te yi nye jonngwe dyusu keto yun. ⁹ Wunε njɔŋ, wunε ke duwe gbate nda yi wuse kelma ne mesay wondo biriki sangwa ne katina yotu ké. Wuse kelma mesay dete tu ne yeso, kamba wete mumo ke njoka yun me nje gwe mesay keto su. Wuse kelma

dete pele ne Kimɔ Tom Njambiyε nye wunε. ¹⁰ Wunε ne ŋguru wun ke duwe dete. Njambiyε sendi ke duwe nde, wuse jonnama pupunate ke misi mene, jonna ne ngben ke njoka yun kine kelo yina yasi te yi wuse yakama be ne mendeya kete na. ¹¹ Wunε duwɔ sendi nde, wuse jonnama sine bomɔ hene ke njoka yun nda yi sangwe ne monɔ jonna no bene bonɔ ké. ¹² Wuse kitima wunε nye wunε deti ke temo. E wuse kobile lepɔ sendi nye wunε nde, wunε jonngwe nda yi Njambiyε kwadye ké. Yo Njambiyε te ne ŋguru wene ke jeba wunε, ne wunε nyin ke *Kando dyene, be sendi ne meluksa mene.

¹³ Dete, wuse ke ke mbombu yi nye sendi Njambiyε wosoko metu hene, keto ke wuse ma lepɔ melepi mene nye wunε ké, ε wunε woke yo, jaye sendi nde, yo gbate melepi me Njambiyε, yeti melepi me mumo na. Wunε wokuma jaye nde, yo gba dete, yo melepi me Njambiyε yi ke kelo mesay ke metemo mun, wunε be tike temo ke yi Yesus baka. ¹⁴ Wunε njɔŋ, wunε sangwama ne kiya meyasi mete yi menjon me botu be Njambiyε, botu bete be ma tiko temo ke yi Krist Yesus sangwama no ke Yuda ké. Bemaŋ bun tedya wunε meɔne nda yi Beyuden tedya sendi ne ban ké. ¹⁵ Yo bo, Beyuden wo Nyangwe Kumande Yesus. Yo bo sendi wo botu be punja melepi me Njambiyε tedye sendi wuse nyangwe meɔne dudyε wuse. Njambiyε yeti ke jaye bo na. Bo yeti ne ngin bene bomɔ na. ¹⁶ Bo ke peto wuse nde, wuse tĩ lepi Kimɔ Tom te yi jonngwe nye botu bete be yeti Beyuden na. Bo kel dete, kamba botu bete me nje be ne jonngwe te yi kpo ne kpo. Dete, metu hene bo ke ke mbombu yi tonje mapi beya mekele man. Yasi wete, yi siyo no, ngambi Njambiyε nja balo ke to yan.

¹⁷ Wunε njɔŋ, ke be wuse, kande ke monɔ metu mete yi sine wunε

ma bákaṅgwe nɔ kinɛ mɛbɛɲna ké, temɔ su ndi ke yotu yun. Temɔ su dɛke nɛ pɛpɛpɛ yí bɛɲɛ wunɛ. Wusɛ ke kelɔ mɛyasi hɛnɛ, né wusɛ kɛ bɛɲ wunɛ. ¹⁸ Yori yi wusɛ kwadɔya basidɔye kɛ pɛ yun ké. Gba mi Pol, mi bobuma kumɔ mɛɲga yiba, ɛ *Satan keɛ nde, wusɛ tí ken na. ¹⁹ Komɛ Nyangwe Kumande wusu Yesus ta nje ké, yo bɛ nda ta kelɔ nde, wusɛ tɛma ke mbombu wenɛ kinɛ njɔn ke misi? Yeti gba wunɛ ta kelɔ nde, wusɛ tɛma dɛte na? Kɛto yo wunɛ keɛ nde, wusɛ bɛki nɛ bibina temɔ ke mɛyasi mɛte yi nje mbombu ké. Yo wunɛ keɛ sendi nde, wusɛ bɛki nɛ mɛsosa, bɛ nɛ dɔɲgwe te yi tedɔye nde, wusɛ laɲsama ké. ²⁰ Kɛto yo wunɛ keɛ gbate nde, wusɛ bɛki nɛ meluksa, bɛ sendi nɛ mɛsosa.

3

¹ Yi kɛ nɔ mbombu, wusɛ tí bɛ se nɛ dɛti te yi dɔyɔ kinɛ wokɔ kasi yun na. Yori yi wusɛ pɛsima nde, hɛ ta dɔyɔ su bɛpɔ ke Aten, ² ɛ wusɛ tomɛ maɲ wusu Timote, yɔkɔ ɛ keɛ mɛsay mɛ Njambiyɛ sinɛ bo ke lɛpina Kimɔ Tom *Krist kɔ nde, a kɛn bɛɲɛ wunɛ. Wusɛ kenja nyɛ, na kɛ nyɛ wunɛ dɛti kite wunɛ nde, wunɛ kɛn mbombu tikɔ temɔ ke yi Njambiyɛ. ³ Wusɛ kelma dɛte, kambɔ ma nyangwe mɛbɔnɛ mɛte yi wusɛ saɲgwa nɔ ndana ké mɛ nje kelɔ nde, baɲa ke njoka yun ndɛɲsaɲgwe. Wunɛ ma duwɛ nɛ ɲguru wun nde, Njambiyɛ sima si kpo nde, wusɛ ta saɲgwa nɛ mɛyasi mɛte mɛnɔri. ⁴ Sendi, ke ɲgimɔ te yi wusɛ bɔ nɔ sinɛ wunɛ ké, ɛ wusɛ kande lɛpɔ nyɛ wunɛ nde, wusɛ ta saɲgwa nɛ nyangwe mɛbɔnɛ. Ma yoke yi dɔyaɲma ké, wunɛ ma kombile duwɛ dɛte. ⁵ Yori yi mi kenja Timote nde, a kɛn bɛɲɛ, simande wunɛ ndi ke kɛ mbombu yí tikɔ temɔ ke yi Njambiyɛ, kɛto mi tí bɛ nɛ dɛti te yi disima kɛ nɔ mbombu kinɛ wokɔ mɔnɔ kasi yun na. Mi bɔ ke gwe kaɲ nde, *Mɔ bobuna bɔmɔ

mɛ nje sebile wunɛ, kambɔ mɛsay mɛte yi wusɛ kelma ké mɛ nje gwe nɛ gbɛlate.

⁶ Ndana yo mɛ kɛ mɔnɔ mɛtu yi Timote yɔkwɔ nɔ wɛri ké. A nɲa lɛpɔ kimɔ mɛyasi nyɛ wusɛ ke kasi yun. A nɲa lɛpɔ nde, wunɛ ke kɛ mbombu yí tikɔ temɔ ke yi Njambiyɛ, wunɛ ke kwadɔya take wusɛ mɛtu hɛnɛ. Sendi, wunɛ nɛ yesidɔye bɛɲna su nda yi wusɛ gwe nɛ yesidɔye bɛɲna yun ké. ⁷ Wunɛ njɔɲ, dɛte temɔ su ma wɛyɛ ke kasi yun, kɛto wunɛ ke kɛ mbombu yí tikɔ temɔ ke yi Yesus, ko bɛkɔ nde, wusɛ ke mɔy nyangwe mɛbɔnɛ. ⁸ Ndana yotu su ma dɛto, kɛto wunɛ ke kɛ mbombu yí dɔyɔ nɛ ɲgbɛɲgim ke yi Nyangwe Kumande. ⁹ Ko nyangwe wosoko te yi wusɛ nyɛ Njambiyɛ kɛto mɛsosa mɛte yi wunɛ nyɛ wusɛ ke temɔ ke mbombu wenɛ ké dɛke nɛ mbɛt ke misi musu. ¹⁰ Wusɛ ke ɲgwɛta nɛ Njambiyɛ nɛ temɔ su hɛnɛ, diyɛ nyɛ tu nɛ yesɔ nde, a nyɛki wusɛ dɛti, né wusɛ basidɔye bɛɲɛ wunɛ, né wusɛ kɛ mbombu yí tedɔye wunɛ yasi te yi wunɛ tí pa duwɛ ke kasi tikina temɔ te yi wunɛ tike ke yi Yesus ké.

¹¹ Wusɛ ke ɲgwɛta nɛ Njambiyɛ Saɲgwe wusu nde, nyɛ nɛ ɲguru wenɛ nɛ Nyangwe Kumande wusu Yesus kɔmbila nje nyɛ wusɛ, né wusɛ kɛ pɛ yun. ¹² Nyangwe Kumande kɛl nde, mɛkwadɔya mun kɛn ndi kɛndɔ mbombu. A kɛl nde, wunɛ kwadɔyaɲgwe kwɔ to te, kwadɔye sendi bɔmɔ hɛnɛ nda yi wusɛ kwadɔye nɛ wunɛ ké. ¹³ A nyɛki wunɛ dɛti ke temɔ, né mɛtemɔ mun bɛ nɛ te kinɛ mɛndɛya na, né yo bɛ pupunate ke mbombu Njambiyɛ Saɲgwe wusu komɛ Nyangwe Kumande wusu Yesus ta nje bɛnɛ bɔtu bɛnɛ hɛnɛ ké.

4

Bekriten yákaɲgwe joɲna nan?

¹ Wunɛ njɔɲ, yí sidɔye nɔ, wusɛ ke kɛ mbombu lɛpɔ nyɛ wunɛ nde, wusɛ ma tedɔye wunɛ nda yi wunɛ

yâkaŋgwe joŋna nɔ, né Njambiyɛ woku mɛsosa nɛ wunɛ ké. Yo gbate nde, wunɛ mɛ kɛ joŋna nda yite. Ma ko bɛkɔ dɛte, wusɛ kɛ lɛpɔ ŋgwɛta nɛ wunɛ ndana kɛ dɛnɔ Nyangwɛ Kumande Yesus nde, wunɛ kɛl kwà yite. ² Wunɛ kɛ kombilɛ duwɛ mɛyasi mɛtɛ yi wusɛ tɛdya wunɛ nɛ dɛnɔ Nyangwɛ Kumande Yesus ké. ³ Kɛto Njambiyɛ kwádɣikwɛ nde, wusɛ tɛki kɛlna bɛya mɛyasi mɛ mɛnɛti maka, bakidɣɛ mɛyotu musu pupunate kɛ mbɔmbu wɛnɛ, tikɔ kɛlna mɛwanja. ⁴ A kwádɣikwɛ sendi nde, mumɔ hɛnɛ kɛ njoka yun dúkwɛ bakidɣɛ gba yotu tɛ wɛnɛ. A dúkwɛ bakidɣɛ yo pupunate kɛ misi mɛ Njambiyɛ dɛsɛ yotu nɛ. ⁵ Mumɔ tɛ jaya nde, mɛwɔbɔ mɛtɛ yi mɛmbundɔ nam nyɛ nda yi mɛkandɔ mɛ botu bɛtɛ bɛ ti dúkwɛ Njambiyɛ kɛlɛ ké na. ⁶ Kɛ mɛyasi mɛnɔri, mumɔ tɛ sebila maŋ, ho kɛlɔ yɛŋa bɛya yasi sunɣwɛ nɛ nyɛ na. Kɛto Nyangwɛ Kumande ta tɛdɣɛ mɛbɔnɛ nyɛ botu bɛtɛ bɛ kɛlɛ kwalɔ mɛkɛlɛ mɛtɛ yite baka. Wusɛ ma si lɛpɔ nyɛ wunɛ, ɛ wusɛ lɛpɛ nde: Kpɛ! ⁷ Kɛto Njambiyɛ ti jébaŋgwe wusɛ, né wusɛ joŋna kɛ mɔy kɛlna mɛkɛlɛ mɛ mɛmi na. Yasi wɛtɛ, a jébaŋgwe wusɛ, né wusɛ tiki kɛlna bɛya mɛyasi mɛ mɛnɛti maka bakidɣɛ mɛyotu musu pupunate kɛ mbɔmbu wɛnɛ. ⁸ Dɛtɛ, mɔ tɛ ɛ yɛliɣɛ mɛlɛpi maka, a ti yélkwɛ mumɔ na, yasi wɛtɛ, a yélkwɛ Njambiyɛ, nyɛ ɛ nya sendi wunɛ Kimɔ Sisiŋ nɛ kɔ.

⁹ Wunɛ njɔŋ, wusɛ tɛ gwe nɛ kɛto mɛkana kɛnjɛ wunɛ nde, wunɛ kwádɣyangwɛ nda bɛmaŋ na. Kɛto wunɛ nɛ ŋguru wunɛ ma wokɔ nda yi Njambiyɛ ma tɛdɣɛ wunɛ nde, wunɛ kwádɣyangwɛ ké. ¹⁰ Yo gbate nde, wunɛ kɛ joŋna dɛtɛ wúnɛ bɛnjɔŋ bɛn hɛnɛ kɛ ndingɛlɛ mɛnɛti mɛ Maseduwan. Wunɛ njɔŋ, ko bɛkɔ dɛtɛ, wusɛ kɛ kite wunɛ nde, wunɛ kɛl kwà yite. ¹¹ Wunɛ nyêki sosu yí sà nje tɛ yi joŋna nɛ tɛ, nyɛ temɔ ndi

kɛ mɛkɛlɛ mɛtɛ yun nɛ ŋguru wunɛ, kɛlɔ sendi mɛsay nɛ mɛbɔ mun nda yi wusɛ lɛpima nyɛ wunɛ ké. ¹² Nɣɛ wunɛ kɛlɛ dɛtɛ, botu bɛtɛ bɛ tɛ pa yɛŋsa temɔ tikɔ kɛ yi Yesus baka ta jɛsɔ wunɛ. Sendi, wunɛ tɛ jɔmbɔ yaŋa kɛ bɔ mumɔ na.

Kasi njɛna Kumande wusu

Yesus Krist

¹³ Wunɛ njɔŋ, wusɛ yeti kɛ kwádɣɛ nde, wunɛ dɣiɣ nɛ yɛkɛrɛ kɛ kasi botu bɛtɛ bɛ ma gwe baka na, ma wunɛ mɛ nje bɛ nɛ mɛtake nda botu bɛtɛ bɛ yeti nɛ bɛbina temɔ kɛ yi Yesus baka. ¹⁴ Kɛto nda wusɛ kɛ tikɔ temɔ gbate nde, Yesus gwà nje womiyɛ ké, dɛtɛ wusɛ kɛ tikɔ sendi temɔ nde, Njambiyɛ ta womiyɛ botu bɛtɛ bɛ ma gwe bɛ tikima temɔ kɛ yi Yesus nda yi nyɛ womiya nɛ Yesus ké. ¹⁵ Yasi tɛ yi wusɛ ta lɛpɔ ndana nyɛ wunɛ ké, yo yasi tɛ yi Nyangwɛ Kumande nɛ ŋguru wɛnɛ lɛpima ké. Yo nde, kɛ *Yesɔ Nyangwɛ Kumande wusɛ botu bɛtɛ bɛ ta bɛ ndi nɛ joŋ baka, ko wusɛ tɛ kande kwà tikɔ botu bɛtɛ bɛ ma gwe baka na. ¹⁶ Kɛto Njambiyɛ ta bɛtɛ mɛn nde, mɛyasi kânda. Hɛ ta wokɔ mɛn wɛtɛ dɛtina jaki wɛnɛ, wokɔ sendi tɔŋna dɔmbiya Njambiyɛ. Kɛ ŋgimɔ tɛ yite Nyangwɛ Kumande nɛ ŋguru wɛnɛ ta siliɣɛ wulɛ dɣɔbɔ. Komɛtɛ, botu bɛtɛ bɛ gwà piŋɔ tɛ yi bɔ ma yɛŋsa temɔ tikɔ kɛ yi *Krist baka ta kande womiyɛ. ¹⁷ Kɛ kɔŋtɛ, wusɛ botu bɛtɛ bɛ ta bɛ nɛ joŋ kɛ ŋgimɔ tɛ yite baka, Njambiyɛ ta kaŋɛ wusɛ sinɛ botu bɛtɛ bɛ womiya baka kɛ kulutu kɛ sanɣwa nɛ Nyangwɛ Kumande kɛ kwey. Dɛtɛ, sinɛ bɛ Nyangwɛ Kumande ta dɣiɣ kpo nɛ kpo. ¹⁸ Ndana, mumɔ hɛnɛ kɛ njoka yun wédɣya temɔ jakɔsɔ nɛ mɛlɛpi maka.

5

¹ Wunɛ njɔŋ, wusɛ tɛ gwe nɛ kɛto mɛkana kɛnjɛ wunɛ kɛ kasi ŋgimɔ nè kɛ kasi mɛtu mɛtɛ yi mɛyasi mɛtɛ ta dɣà kɛtɛ ké na. ² Kɛto wunɛ nɛ

nguru wun ke kobile duwe nde, *Yeso Nyangwe Kumande ta ngbake wuse ngbaka nda yi mo gubo nje no ne tu ke. ³ Ke ngimo te yi bomo ta lero nde: <Yasi hene ne te, yaja yeti ke!> Yo ke ngimo te yite yi nyangwe kemiye ta balo ke to yan ngbake bo nda yi kwana moy mi ngbake ne nyari ke. Ko mumo wete ne wete ke njoka yan ti diy na. ⁴ Wune njon, ke be wune, wune yeti nda botu bete be diy ke yitil, ne yeso te nje ngbaki wune nda mo gubo na. ⁵ Keto wune hene botu be mejasi. Wune botu be yeso. Wuse yeti botu be tu ho botu be yitil na. ⁶ Dete, wuse ti jonangwe nda botu bete be kwa ne joko baka na. Yasi wete, wuse pem yasi. Sendi, wuse ti jeki nye temo ke meyasi na. ⁷ Keto botu bete be ya baka, bo yaki ne tu. Sendi, baka be gwe menjam baka, bo gwaki ne tu. ⁸ Ma wuse su botu be yeso, wuse biya metemo musu ke meyasi. Wuse ken mbombu tiko temo ke yi Yesu, be sendi ne temo mekwadya nda yi mumo lehe ne lamba sumba dyambi yi peto ne beti dyene ke. Wuse beki ne bibina temo ke yi Yesu nde, a ta nye wuse jonawe. Wuse beki ne bibina temo dete nda yi mumo bu ne guka sumba lehe ke to ke no dyambi ke. ⁹ Keto Njambiyi ti toke wuse nde, ne wuse sangwa ne ngambi ne na, yasi wete, a kpoma nde, wuse ta be ne jonawe te yi kpo ne kpo, keto Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist. ¹⁰ Yesu Krist gwa gbate yi jonawe ne wuse. Dete, ko beko nde, wuse beki ndi ne jon, ho nde, wuse ta si gwe, sine be Yesu ta jona kome nye ta nje ke. ¹¹ Ma yoko kita jakoso, yoko kama man, na doko ke melepi me Njambiyi nda yi wune kele ke.

¹² Wune njon, wuse ke ngweta ne wune nde: Wune jesi botu bete be kele mesay ke njoka yun baka. Yo Nyangwe Kumande tembidye bo nde, bo ke kita wune. ¹³ Wune kombila jeso bo, kwadye sendi bo,

keto mesay mete yi bo kele ke. Wune jonangwe ne te tande yun. ¹⁴ Wune njon, wuse ke ke mbombu ngweta ne wune nde: Wune banangwe ne botu bete be jona ne ndul ndul baka. Wuse ke ngweta sendi ne wune nde: Wune wadya metemo me botu bete be gwe kan baka, kame baka be ne teko baka. Wune disangwe bomo hene. ¹⁵ Wune diy ne soso, nge mumo kele beya yasi sangwe ne jakoso, a ti yokidya kelo sendi beya yasi ne nye na. Yasi wete, wune san nje te yi kelo kimo yasi metu hene tande yun, kelo sendi dete sangwe ne bomo hene. ¹⁶ Wune sosangwe mengimo hene. ¹⁷ Ne ngwetangwe ne Njambiyi metu hene. ¹⁸ Wune nyeki Njambiyi wosoko ke meyasi hene te yi yakama dy ke. Keto Njambiyi kwadyikwe nde, wuse kel dete ke jonawe dyusu sine be Krist Yesu. ¹⁹ Wune ti peti mesay me Kimo Sisi na. ²⁰ Wune ti yelkwe melepi mete yi botu be punja melepi me Njambiyi lepe ke na. ²¹ Yasi wete, wune nemba meyasi hene, bakidye meyasi mete yi be kimote ke. ²² Wune tiki kelna beya mekele hene.

²³ Njambiyi te e nye tete ko kel nde, jonawe dyun hene beki pupunate ke mbombu wene. A bakidya metemo mun ne jonawe dyun ne meyotu mun hene ne njololo kumo ke ngimo te yi Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist ta nje ke. ²⁴ Yoko e jeba wune ko ta kelo yasi te yi nye ma kpo ke gbate, keto nye yoko e tonje meyasi hene te yi nye kpo ke. ²⁵ Wune njon, wune ngwetangwe ne Njambiyi keto su. ²⁶ Wune nyen benjon busu hene wuse bo ne kimo temo te yi Njambiyi. ²⁷ Mi ke kobile lero nye wune ne dino Nyangwe Kumande nde: Wune tol mekana maka nye benjon busu hene. ²⁸ Ngikwa te yi wule ke yi Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist benangwe pe wune.

Mekana Yibate yi Pol ketima kenje botu be Tesalonik

Mekana mete yoko, yo ndi Pol, mo tomun Yesus Krist kete yo. Yo mekana yibate yi nye ketima kenje bekriten be Tesalonik.

Ke mekana maka Pol ke ke mbombu yi lero kasi *Yeso Nyangwe Kumande. Yo nde, bekriten be Tesalonik nja be ne nyangwe menjangwe ke kasi Yeso Nyangwe Kumande. Yo nde, bana bomo ketima yina mekana yi lero nde, yeso te ma si kwa, yori yi Pol ke keto mekana maka yi wedye ne temo yan nde, yo ja, yi nembere sendi ne meyasi mete yi ta kwanja ke ne kwet kwet nye bo.

Bosa mekana mete yi Pol ketima kenje bekriten be Tesalonik jeki lero nde, Krist ta kala nje yi nje bu botu bene. Mekana yibate jeki lero kasi Yeso Nyangwe Kumande.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyangwe mengabiye yitati:

1. Kasi wedya temo ke moy mebone (kumte 1).
2. Kasi *Yeso Nyangwe Kumande ne kasi *Mo beya mekele (kumte 2).
3. Njena mengite (kumte 2-3).

¹ Yo mi Pol ne Silve ne Timote, yo wuse ke keto mekana maka kenje wune njon botu bete be ma tiko temo ke yi Kumande Yesus Krist ke Tesalonik baka. Wuse keti kenje wune njon botu bete be wokuna ne Njambiyere Sangwe wusu, wokuna sendi ne Nyangwe Kumande Yesus Krist. ² Da Njambiyere ne Nyangwe Kumande Yesus Krist kel ngikwa ne wune, nye sendi wune tete.

³ Wune njon, wuse yakanjwe nye Njambiyere wosoko mengimo hene keto yun. Yo yakama nde, wuse kel dete, keto tikina temo te yi wune tike ke yi Yesus ke ke doko doko budiyate

ke no mbombu. Sendi, mekwadya mete yi mumo hene ke njoka yun bu sungwe ne beso ke ke doko doko ke no mbombu. ⁴ Dete, wuse ne nguru wusu ke lepina kine njon ke misi keto yun ke njoka menjon me botu bete bari be ma tiko temo ke yi Njambiyere baka. Wuse lepinangwe dete, keto tin te yi wune no ne tikina temo te yi wune be no ke yi Yesus ke moy nyangwe mebone hene te yi bo tedye wune ne ke diyomebone mete yi wune disima diyome ke ke.

⁵ Yo ne nje meyasi menori yi Njambiyere tedye nde, a pesi melipi ne ngben. Ndana, wune ke sangwa ne mebone, keto wune ke jaye nde, Njambiyere nam bomo bene. Yo ne nje te yite yi Njambiyere ta peso nde, wune kpara botu bete be yakama ne kando dyene yi wune sangwa ne mebone keto te ke. ⁶ Yo gbate nde, Njambiyere kel meyasi ne ngben. Dete, a ta yokidye tedye mebone nye botu bete be tedye wune mebone baka, ⁷ nye wune be diyere ke diyomebone ndana baka mewedya sine wune kome Nyangwe Kumande Yesus ta punje yotu wule dyobo bene detina bejaki bene ke. ⁸ A ta nje ke moy wete bulam bulam lam dite nje tedye mebone nye botu bete be yeti ke tiko temo ke yi Njambiyere baka ne botu bete be yeti ke bengwe melipi mete yi Kim Tom Nyangwe Kumande wusu Yesus lere ke. ⁹ Yo nde, bo ta sangwa ne nyangwe mebone yambile kpo ne kpo londunate ne mbi ne mbombu Nyangwe Kumande kine diyome ke meluksa mete yi nyangwe deti ne nye ke na. ¹⁰ Bo ta diyome londunate ne mbi kome nye ta nje, ne bomo lukse nye keto bomo bene, ne bomo hene tondunye keto botu bete be ta tiko temo ne nye baka. [Wune ta be yun ke njokate], keto wune tikina temo ke meyasi mete yi wuse ne nguru wusu duwa nje lero nye wune ke. Meyasi hene ta kwanja dete ke nyangwe yeso te.

¹¹ Yo keto te yite yi wuse ngweta sendi ne Njambiyε mengimo hene keto yun, diyε Njambiyε wusu nde, a kεl nde, wunε jōnngwε yaka ne dīyō te yi nyε jebama ne wunε kε. Wuse kε diyε nde, a tōnjukwε kwadya kelna kimō mekele hene te yi wunε kwadyε kelō kε, tonjε sendi mεyasi mεte yi wunε kelε kε, keto wunε kε tikō temō kε yi Yesus. Wuse dīya nde, a tōnjukwε mεyasi mεte hene ne nyangwε deti ne. ¹² Dete, bomō ta lukse dīnō Nyangwε Kumande wusu Yesus keto yun. Sendi, bomō ta lukse wunε keto ne. Yo ta kelna dete beṅgwε ngikwa te yi Njambiyε wusu nε yi Kumande Yesus Krist.

2

Kasi Yeso te yi Nyangwε Kumande

¹ Wunε njōṅ, kε kasi njena Kumande Yesus Krist nε kε kasi mesangwa mεne sine bo, wuse kε ngweta ne wunε nde: ² Metemo mun tī beki ne habubu kε lεpi te yi bo lεpε nde, *Yeso Nyangwε Kumande ma dya kε na. Ko mumō lεpi nde, yo Sisiṅ Njambiyε lεpε nyε nyε, ko bo lεpi lεpō ne numbu, ko bo kεti keto yī lεpō nde, yo wuse, wunε tī gwaki wō yaṅa na. ³ Ko mumō tī sebila wunε ne yiṅa menje na. Keto wunε dūkwe nde, ngimō te yi bomō ta tumō kōṅ lū dyambi ne Njambiyε kε ta pa kandε dya. Sendi, *Mō beya mekele kō ta pa kandε punjε yotu. Yo kponate nde, a ta yambile. Mεyasi menōri ta pa si kelna, kε kōṅte, yeso te yi Kumande ta nje kete kε má nje dya. ⁴ Mō beya mekele kō, nyε mō pendō, nyε yōkō ε teme lū dyambi sungwε ne mεyasi hene te yi bomō jeba nde Njambiyε, ho sungwε ne mεyasi hene te yi bomō kanε. Nyε ne nguru wene ta kwā, nyiṅε gba mbanjō Njambiyε dīyō kete lεpō ne nguru wene nde, nyε Njambiyε.

⁵ 'Wunε ma lensa mεyasi mεte? 'Mi tī bε kε lεpō yo nyε wunε kε

ngimō te yi mi bā ndi sine wunε kε na? ⁶ Ma ndana, wunε duwā yasi te yi biye nde, mεyasi mεte ti yaṅ kelna kε. Yo nde, *Mō beya mekele kō ta disō punjε yotu ndi kε ngimō te yi Njambiyε kpoma kε. ⁷ Yasi wete ndana, deti kelna mεbeyō yi bā sodyate kε ma kandε mesay mεne kε puyε. Yo ndi nde, mεyasi mεte ta disō kelna kome mō te ε biye yo kō ta jise kwā lōndō. ⁸ Ma yo kε ngimō te yite yi mō beya mekele kō ta punjε yotu yey. Komete, Nyangwε Kumande Yesus ta wo nyε ne sosu te yi pundε kε numbu ne kε girise nyε ne nyangwε deti meluksa te yi nyε ta punjε nje nō kε. ⁹ Mō beya mekele kō ta punjε yotu ne deti te yi *Satan. A ta kelō nyangwε mekele wete wete tedye mεyekambiyε, kelō sendi yiṅa nyangwε mεyasi mε ja. ¹⁰ Dete, a ta kwā ne nje kelna kōtu mekele hene yī sebile ne botu bete be ta yambile baka. Yo ta bε dete kε yi botu bete, keto bo tī nyε temō kε mεlεpi mεte yi lεpε gbakasi kε kasi Nyangwε Kumande, né bo jū na. ¹¹ Dete, Njambiyε kε tomō nyangwε deti kelna kōtu mekele njese kε yotu yan, né bo tiki temō kε mεlεpi mε ja. ¹² Yo ta kwanṅa dete, né bomō hene be ti tike temō kε mεlεpi mεte yi lεpε gbakasi baka sāṅgwa ne mεbōne, keto bo kpalma bε ne mesosa kε kelna kōtu mekele.

¹³ Wunε njōṅ, kε bε wuse, wuse yākanṅwε nyε Njambiyε wosoko mengimo hene keto yun, botu bete be Nyangwε Kumande kwadyε baka. Wuse yākanṅwε nyε Njambiyε wosoko, keto a tokuma wunε njombu yaṅa piṅō te yi nyε tī pa kusō mbokō na, né wunε bε ne jōṅgwε te yi kpo ne kpo. Wunε ta bε ne jōṅgwε te ne nje te yi Kimō Sisiṅ, né wunε bakidyε mεyotu mun pupunate kε mbombu Njambiyε. Wunε ta bε sendi ne jōṅgwε te ne nje tikina temō te yi wunε tike kε mεlεpi mεte yi lεpε gbakasi kε kasi Nyangwε Kumande

ké. ¹⁴ Njambiyé jéɓama wunɛ nde, né wunɛ ɓe ne jonɗwe te yi kpo ne kpo ne nje Kimɔ Tom te yi wuse lepima nye wunɛ ké. A jéɓaŋwe wunɛ, né wunɛ ɓe sendi ne meluksa mete yi Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist nɔ ké. ¹⁵ Dete, wunɛ njɔŋ, wunɛ dɔy ne ngbingim kɔmbile ɓakidyé meyasi mete yi wuse tedya wunɛ ké kè nɔ mbɔmbu. Ko yike yi wuse lepima lepɔ ne numbu, ko yike yi wuse ketima ketɔ kenje wunɛ ké. ¹⁶ Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist ne nguru wene nè Saŋwe Njambiyé wusu kwadya wuse. Ketɔ ngikwa ne, Saŋwe Njambiyé wusu kelma nde, metemɔ musu ɓêki ne te kpo ne kpo, kelɔ sendi nde, wuse ɓêki ne ɓibina temɔ ne ngbik ke meyasi mete yi ta dya ké. ¹⁷ Ndana, Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist ne nguru wene nè Saŋwe Njambiyé wusu wêdya metemɔ mun, nye sendi wunɛ deti te yi kelɔ kimɔ yasi, ko ke mekele ko ke lepi te yi pundɛ ke numbu yun.

3

Pol nde, ɓo ngwêtaŋwe keto yan

¹ Wunɛ njɔŋ, mi ke lepɔ sidye nɔ nde: Wunɛ ngwêtaŋwe ne Njambiyé keto su nde, mɛlepi me Nyangwe Kumande nyânjaŋwe nedɔ, nè ɓomɔ ɓôn yo kimɔte lukse Njambiyé nda yi yo kelna ke yun ké. ² Wunɛ ngwêtaŋwe sendi ne Njambiyé, na jonɗwe wuse ke mɛɓɔ me ɓeya ɓotu ɓe nyalɔ, keto yeti ɓomɔ hene tike temɔ ke Kimɔ Tom te yi wuse lepima ké na. ³ Ko ɓekɔ dete, yasi te yi Nyangwe Kumande si kpo nde, a ta kelɔ ké, a ti dɔy kine tonje yo na. Dete, a ta nye wunɛ deti ɓakidyé sendi wunɛ, kambɔ ne *Mɔ ɓeya mekele kɔ. ⁴ Nyangwe Kumande ke nye sendi wuse deti nde, wuse ɓêki ne ɓibina temɔ ke yun nde, wunɛ ke kelɔ meyasi mete yi wuse lepima nye wunɛ ké, ɓe sendi ne ɓibina temɔ nde, wunɛ ta kelɔ dete kè nɔ mbɔmbu. ⁵ Nyangwe

Kumande kèl nde, wunɛ nyêki metemɔ mun ke duwa mekwadya mete yi Njambiyé kwadya ne wunɛ ké, disima meyasi nda nye *Krist.

Bekriten yâkaŋwe kelɔ mesay

⁶ Wunɛ njɔŋ, wuse ke kɔmbile lepɔ nye wunɛ ne dɔnɔ Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist nde: Wunɛ ɓâkaŋwe ne mɔ njɔŋ wun hene ε jonna ne ndul ndul kine ɓeŋwe meyasi mete yi wuse tedya nye ké na. ⁷ Ndana, wunɛ ne nguru wun ke duwe yasi te yi wunɛ yâkaŋwe kelɔ yí jonna nɔ nda wuse, ketɔ yi wuse jonnama nɔ ke njoka wun ké, wuse tî jonna ne ndul ndul na. ⁸ Sendi, ko wuse tî diye wete mumɔ nde, a nyêki wuse meɗye ne gbɛlate na. Yasi wete, wuse dɔkima kelɔ mesay wɔndɔ ɓiriki sana tu nè yesɔ, kambɔ wete mumɔ ke njoka yun me nje gwe mesay keto su. ⁹ Yi wuse kelma dete ké, yeti nde, wuse tî ɓe ne deti te yi diye yiŋa yaŋa ke mɛɓɔ mun na. Yasi wete, wuse kwadya kelɔ dete, né wunɛ ɓeŋ nda yi wuse jonna nɔ ké kelɔ nda wuse. ¹⁰ Yo dete, ke yi wuse ɓa nɔ ke yun ké, ε wuse kɔmbile lepɔ nye wunɛ nde, nge mumɔ ti kwadye kelɔ mesay na, a tî dyaŋwe sendi na. ¹¹ Yo nde, wuse ke wokɔ nde, ɓaŋa ɓomɔ ke njoka yun ke jonna ne ndul ndul kine kelɔ mesay na, yasi wete, ɓo dɔy ndi nyena numbu ke mɛlepi me ɓesɔ. ¹² Dete, wuse ke kɔmbile lepɔ nye ɓotu ɓete ɓe jonna dete ɓaka, kite sendi ɓo ne dɔnɔ Nyangwe Kumande Yesu Krist nde, ɓo kèl mesay ne te ne mɛɓɔ man yí dyaena nɔ. ¹³ Wunɛ njɔŋ, ke ɓe wunɛ, wunɛ tî kati kelna kimɔ yasi na. ¹⁴ Ndana, ke wete mumɔ ke njoka yun diye kine ɓeŋwe yasi te yi wuse lepe kenje wunɛ ke mɔy mekana maka na, nè wunɛ ɓêŋa nye kimɔte. Nè wunɛ pân tumɔ kɔŋ ne nye, né njɔŋ te ɓiye nye. ¹⁵ Yasi wete, wunɛ tî ɓeŋa nye nda mɔ pendo wun na, yo nde, wunɛ kîta nye nda

yi wune yakama kite ne maṅ wun ké.

Njena lɛpi

¹⁶ Ndana, Nyaṅgwe Kumande te ε nye tete kɔ nyêki wune tete ne ṅguru wene metu hene nè ke meyasi hene. Nyaṅgwe Kumande dīy pe wune hene. ¹⁷ Mi ke nyeno wune, gba mi Pol ne gba bo mbe. Yo ne njel bo meketi te yike ke siyna mekana membe hene yí tedye nde, yo mi lɛpina. Yo nda yike yi mi diki keto. ¹⁸ Nyaṅgwe Kumande wusu Yesu Krist kél ṅgikwa ne wune hene.

Bosa Məkana mete yi Pol ketima kenje Timote

Yo Pol, mō tomun Yesus Krist kete məkana mete yōkō kenje Timote. Yo bosa məkana mete yi nye ketima kenje nye ké. A ke jeba nye nde Mōnō wene, keto yo nye tedye nye meyasi ke kasi tikina temō ke yi Kumande Yesus Krist. Enis, nyanḡwe ne Timote bā ḡḡondu Yuden, a bā ke beḡḡwe nje Njambiye budyate. Saḡḡwe wene bā mō Begrek. Pol dól Timote ke kendi yibate yi nye ká nō kē pelna Kimō Tom ké. E Timote kande mesay bene nye ne tele tele kē nō.

Məkana mete jéki tedye nda yi kriten yákaḡḡwe joḡna nō ke mōy mison ké. Yo ke njoka məkana mete yi tedye nda yi botu bete be kende ne njōḡ bekriten yákaḡḡwe kelō mesay ké.

Wuse yakama bake məkana maka ke meḡḡabiye yitan jō yiba:

1. Wuse díy ne sōsō ne kōtu tedya meyasi (kumte 1).
2. Pol ke lepō kasi ne ne ḡḡuru wene, kite sendi Timote (kumte 1).
3. Kasi meḡḡweta nē kasi teri bōmari ke mōy njōḡ bekriten (kumte 2).
4. Teri botu bete be kende ne njōḡ bekriten baka (kumte 3).
5. Teri kpasá mō mesay me Yesus Krist (kumte 4).
6. Mesay mete yi kpasá mō mesay me Yesus Krist yákaḡḡwe kelō ké (kumte 5).
7. Meḡḡite mete yi beḡḡe kpasá mō mesay me Yesus Krist (kumte 6).

¹ Yo mi Pol kete məkana maka. Mi mō tomun Krist Yesus nda yi Njambiye bene Krist Yesus lepima nde, mi bēki ké. Yo Njambiye te joḡḡwe wuse. Yo sendi Krist Yesus yi wuse be ne bibina temō ke yene. ² Timote,

mi kēti məkana maka kenje we, we gba mōnmbē, keto we sendi ke tiko temō ke yi Yesus Krist. Da Njambiye nē Nyanḡwe Kumande wusu Krist Yesus kēl ḡḡikwa ne we. Bo ḡḡwāki ḡḡwete yō, nye sendi we tete.

Kasi botu bete be tedye

kōtu meyasi baka

³ Mi ke lepō nye we nde: Diyō ke Efes nda yi mi ma lépi nye we ke ḡḡimō te yi mi kwanḡma nō kē pele Maseduwan ké. Diyō ndi mate, nō lépi kimote nye bāḡa bōmō nde, bō tī ken mbōmbu yī tedye yīḡa meyasi dele na. ⁴ Lepō nye bō nde, bō tī ken mbōmbu yī nye sosu yan ke yaw yaw mekanō nē ke kasi məkana mete yi ne ḡḡbenje ḡḡbenje medfino me bebaba kete ké na. Meyasi menōri kpál kelō ndi nde, metando dýāḡ. Yo yeti ke kame yaḡa ke mesay mete yi Njambiye sima kpo yī joḡḡwe ne bōmō ké na. Wuse dúkwē mesay mete ne nje tikina temō te yi wuse tike ke yene ké. ⁵ Yasi te yi we yákaḡḡwe lepō ké, yo kasi mekwadýa mete yi wule ke pupuna temō, wule sendi ke temō te yi ne te nē ke tikina temō ke yi Njambiye kine likisi na. ⁶ Bāḡa bōmō sima tumō kōḡ ne meyasi menōri kpalō jatō ke metando mete yi abalmba. ⁷ Bo ke kwadýe tedye yotu nde, bō nyanḡwe botu be tedya membonḡa me Njambiye. Yasi wete, bō yeti ke duwe yasi te yi bō lepe nē yasi te yi bō jaye ne saḡsaḡ nde, yo ke nje ké na. ⁸ Ma wuse duwā nde, membonḡa me Njambiye kimote, ḡḡe mumō kele nda yi bō lepe ké. ⁹ Wuse dúkwē nde, Njambiye tī tembidyē membonḡa keto ḡḡbenj bōmō na, yasi wete, a tembidyā membonḡa keto beya botu bete be joḡna kine beḡḡwe membonḡa baka. A tembidyā sendi yo keto botu be mbandō, keto botu bete be kele dētina to saḡḡwe ne nye baka nē keto botu be mebeyō. A tembidyā yo keto botu bete be

gbute ne nye baka nè botu bete be yeliye meyasi me Njambiyè baka. A témbidyà sendi yo keto botu bete be wo besangwe ban nè benyangwe ban nè keto botu bete be wo besò bomò baka. ¹⁰ Njambiyè témbidyà sendi mèmbonga keto botu be kelna mewanja, keto bembam bete be kele wanjà tandè yan bembam, ho boma bete be kele wanjà tandè yan boma nda yi mbam òfiye nò bene nyari ké. A témbidyà yo keto botu bete be dyanngwe besò bomò nda bebala baka nè keto botu be ja. A témbidyà sendi yo keto botu bete be kinja yotu yí sebile ne besò. Njambiyè témbidyà mèmbonga keto bomò hene be tedye yija yasi òdele tikò yene baka. ¹¹ Tedya yasi te yi mi lèpe nò waka ké, yo ke moy Kimò Tom te yi nye kanma nye mi ké. Kimò Tom te ne meluksa mete yi wule pele yi Njambiyè. Menyòhò hene wùla pele yene.

Pol ke nye Njambiyè wosoko

keto ngikwa ne

¹² Mi ke nye Nyangwe Kumande wusu Krist Yesus wosoko, keto a nya mi òeti ke mesay mete yi mi kele ké. Sendi, a beɲma nde, a yakama be ne bibina temò ne mi yí tembidye mi nde, mi kèl mesay mene. ¹³ A tokuma mi, ko beko nde, ne mbombu mi òikima lèpò lèpi gbutu sunngwe ne nye, beɲngwe botu bene yí tedye bo nyangwe mebonè. A tokuma mi, ko beko nde, mi ba mò beya to sunngwe ne besò. Yasi wete, a gwà ngwete wombe, keto mi òikima kelo yasi tukute kine duwe na, mi ti tike temò ke yene na. ¹⁴ Ma ngikwa te yi Nyangwe Kumande wusu kpalma nje kwà to te, a kelma nde, mi tiki temò ke yene, nye sendi mi temò te yi mekwadya, keto sine be Krist Yesus sangwate. ¹⁵ Lèpi te yi mi ta lèpò ndana ké yakama nde, bomò tiki temò kete jaye sendi yo ne temò yan hene. Yo nde: Krist Yesus nja ke meneti maka yí nje jonngwe botu be mebeyò. Ke njoka

botu benòri, yo mi be tokondo te. ¹⁶ Yasi wete, Krist Yesus gwà ngwete wombe, mi mò te e ba tokondo mebeyò ko. A kelma òete yí tedye bomò nde, a ne gbisa budyate. A kelma sendi òete ne mi yí kame ne botu bete be ta tikò temò ke yene yí be ne jonngwe te yi kpo ne kpo. ¹⁷ Bomò lúksa sombile Kumande te e ti gwàki ko. A ne jon kpo ne kpo. Nye mò te yi bomò yeti ne òeti te yi beɲe na. Siya Njambiyè ndi nye nyepò, *amen.

¹⁸ Timòte mòmbe, mi ke kanè melèpi maka ndana nye ke moy mebo mò nda yi botu be punja melèpi me Njambiyè kikima lèpò ne mbombu ke kasi yo ké. Biya yo ne koɲ koɲ, né we lu dyanbi kimòte. ¹⁹ Ken mbombu yí tikò temò ke yi Njambiyè, be ne temò ne te. Baɲa bomò tikima nje te yite, e tikina temò te yi bo ba nò ké si yabile. ²⁰ Ke njoka botu benòri Himene bene Aleksandere ba sendi kete, e mi kanè bo nye ke mebo me *Satan, simande yo ta nye bo dyanò, ma bo nje kè mbombu yí gbuto ne Njambiyè.

2

Kasi menngweta keto bomò hene

¹ Ma wune njon, ke yasi hene, bosa yasi te yi mi lèpe nde, wune kànda kelo ké, yo nde: Wune òiya Njambiyè meyasi, ngweta ne nye, jaba keto bomò hene, nye sendi nye wosoko keto yan hene. ² Wune ngwétangwe ne nye keto bekumande nè keto bomò hene te be òfiye ne besò baka, simande wuse ta jonna ne te kine menjangwe na, jesò Njambiyè ke menje hene, jonna kimòte òise yotu. ³ Nge wune ngweta òete, yo kimòte, yo ke nye Njambiyè te e jonngwe wuse kò mesosa. ⁴ A kwádyikwe jonngwe bomò hene, kwadye sendi nde, bomò hene dúkwe gbakasi. ⁵ A kwádyikwe òete, keto Njambiyè ndi

wete ne wete. Sendi, ke njoka Njambiyé bene bomó, yo ndi ne mumó wete ne wete e kele mesay me njuño ke njoka yan. Yo Krist Yesus e njá nje be mumó kó. ⁶ A nya yotu ne ne nguru wene yí koló ne bomó hene. Yo yite tedye bomó nde, Njambiyé kwadya jonḡwe bo ke ngimó te yi nye pesima ké. ⁷ Dete, Njambiyé tembidyá mi nde, mi bêki mó pelna Kimó Tom, mi bêki mó tomun wene. Mi lépi gbakasi, mi yeti ke kelo já na. A nya mi say tedya kasi tikina temó nè kasi gbakasi nye botu bete be yeti Beyuden baka. ⁸ Dete, mi kwádyikwe nde, ke membey hene bembam ngwêtanḡwe ne Njambiyé kanje mebo kenje kwey ne pupuna temó kine ngambi kine dyanó te yi metandó na.

Kasi mesay me bomari

ke njoka bekriten

⁹ Mi kwádyikwe sendi nde, bomari lêña melambo mete yi ta díse bo. Bo lêña melambo mete yi ta yaka ne bo, yeti yí tedya yotu na. Bo tí boya meto yí dale ne temó bomó na. Bo tí lêña meyasi mete yi bo kele ne lor ho ne diyaman ho leñe meyasi mete yi dye budya mōni ké na. ¹⁰ Yasi wete, melenḡwe me kondukwe te yan kpâl nje be kelna kimó mekele nda yi boma bete be tedye nde, bo ke kambó Njambiyé yâkanḡwe kelo ké. ¹¹ Bomari yâkanḡwe lenḡwe meto díyo ne sem ke ngimó te yi bo tedye bomó melépi me Njambiyé ké. ¹² Mi yeti ke jaye nde, nyari tédya yasi ho kelo yasi kwá to mbam na. Yasi wete, a díy ne sem. ¹³ Keto Njambiyé kandima kuso Adam mbombu, ke kōnte Eva. ¹⁴ *Satan ti ma sébila Adam na, a sébila Eva, e nye yangile mbonḡa Njambiyé. ¹⁵ Ma yo nde, Njambiyé ta jonḡwe nyari, keto a ta ja bonósike. Njambiyé ta jonḡwe nye dete, nḡe nye kè mbombu tiko temó ke yene, kwadye besó bomó,

bakidyé yotu pupunate ke mbombu wene kine tedya yotu na.

3

Kasi teri botu bete be kende

ne bekriten baka

¹ Lepi te yi mi ta lepó ndana ké, gbakasi. Yo nde, nḡe mumó kwadyé be mó te e kende ne njon botu be Njambiyé, yite mó te ḡoruma kpaśa mesay. ² Mó te e kende ne njon botu be Njambiyé kó tí beki ne yina meḡso te yi bo yakama ndeye nye kete na. A bêki ndi ne nyari wete. A tí jeki nye temó ke meyasi na. A bêki mó te e biye temó ne, díse sendi yotu ne. A bêki sendi mó te e by bomó kimóte ke mbey ne, be sendi kpaśa mó tedya yasi. ³ A tí beki bala menjam ho mó metumbo na. A bêki te mumó. A tí beki mó saḡna wow ho mó kwadya mōni na. ⁴ A bêki mó te e duwe bakidyé ngbak ngbak botu be ty dyene kelo nde, bonó bene wókunanḡwe ne nye ne jese hene. ⁵ Keto nḡe mumó ti duwe bakidyé ngbak ngbak botu be ty dyene, a má nje kelo ba nan yí bakidyé ne njon botu bete be tike temó ke yi Njambiyé baka? ⁶ A tí beki mó te e yensama temó ndi kwey kwey na, yite a ta susule yotu, o béña, lepi má biye nye nda yi biyma ne *Kum beya mekele ké. ⁷ Yo díya sendi nde, botu bete be yeti ke tiko temó ke yi Kumande Yesus baka jáya mó te, kambó bo me nje yeliye nye, o béña, a balma ke mepondo me *Kum beya mekele.

⁸ Bediyakere dísikwe sendi yotu yan. Bo tí beki ne dyem yiba nda ngombu na. Bo tí jeki dye menjam na. Bo tí kwan ne beya menje yí sombo ne mōni na. ⁹ Bo jáya, nye sosu ke lepi te yi Njambiyé punja ké ne pupuna temó. ¹⁰ Bo pāñ pa kande boḡe sendi bo, ke kōnte, bo má nje kande yey mesay man nda bediyakere, nḡe be nde, bo kine mōno beya yaña te yi bo yakama lepina ne bo kete na. ¹¹ Boma

bete be kele say bediyakere baka yâkanḡwe diŋe sendi yotu yan. Bo tî beki botu be kutu na. Bo tî jeki nye temo ke meyasi na. Bo tînjukwe meyasi hene kumo njena. ¹² Ke yi bembam, mumo hene bêki ndi ne nyari wete. Bo yâkanḡwe mbo bono ban nè nḡbak nḡbak botu be tu dyan kimote. ¹³ Bediyakere bete be kele mesay man kimote baka, bomo ta jeso bo. Bediyakere bete má lepo sendi kasi tikina temo te yi wuse tike ke yi Krist Yesus ké kine wo na.

*Kasi nyanḡwe yasi te yi Njambiyé
punja ké*

¹⁴ Mi ke keto meyasi maka kenje we. Mi ne bibina temo nde, mi ta kè beḡe we nedo. ¹⁵ Ma nḡe we ti beḡe mi nedo na, mekana maka ta tedye nda yi we yâkanḡwe jonḡa no ke moy *Kando Njambiyé ké. Kando te, yo nḡon botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesus baka. Botu bete wókunanḡwe ne Njambiyé te e ne jon ko. Bo ke lepo kasi gbakasi suko yo nda yi sanḡwe kondu suke ne tu ké. ¹⁶ Wuse ke jaye gbate nde, kpaŋa lepi te yi Njambiyé soḡya ne mbombu ké gba nyanḡwe yasi budyate. Yo ke tedye wuse nda yi wuse yâkanḡwe jonḡa no sine be Njambiyé. Kpaŋa lepi te, yo nde: A nḡa yeḡsa be gba mumo ne membundo. Kimo Sisiḡ tedya nde, a ne nḡben. Bejaki be Njambiyé beḡma gba nye. Bomo pelma kasi ne nye botu bete be yeti ke duwe Njambiyé baka. Botu be meneti maka tikima temo ke yene. Njambiyé nḡa yokidye nye kenje dyoḡo ke mbey meluksa.

4

Kasi kpaŋa mo mesay me

Yesus Krist

¹ Kimo Sisiḡ ke kombile lepo nde: Yí kè no ke siyna mboko, baḡa bomo tí tiko se temo ke yi Njambiyé kè no mbombu na. Bo ta nye meto ke melepi mete yi mesisiḡ me ja lepe ké

nè ke meyasi mete yi beya mesisiḡ tedye ké. ² Botu be lepina ne likisi nè ja baka ta jatidye bo ke beya nje. Metemo man me deke ne biḡbili nda bo dumma yo ne yaki. ³ Botu bete ke kidye bo nde, bo tî bonḡ boma na, bo tî dyaki yiḡa meyasi na. Ma Njambiyé kusuma meyasi mete, né botu bete be tike temo ke yene duwe sendi kasi gbakasi baka dye yo ne nyena ne wosoko. ⁴ Ma yasi hene te yi Njambiyé kusuma ké kimote. Yaḡa te yi mumo yakama paye ke njoka te yeti na, siya te ndi nde, mumo bonḡ yo ne nyena Njambiyé wosoko. ⁵ Meyasi mete hene me kimote ke mbombu wene, keto melepi mene nè menḡweta ke pupudye yo.

⁶ Nḡe we tedye dete nye bemanḡ busu, we ta be kpaŋa mo mesay me Krist Yesus, we má doko ke nje Njambiyé kè no mbombu keto melepi me Njambiyé yi kele nde, mumo tiki temo ke yene ké. Sendi, keto we ke beḡḡwe nḡben yasi te yi bo tedya we ké kimote. ⁷ Pupa meto ke yaw yaw mekanḡ mete yi beḡe ndi kasi jonḡwe te yi meneti yi njombu bomari diki yekidye ké. Yasi wete, kpaḡo nye sosu yo hene yí jonḡa nda yi Njambiyé kwadye ké. ⁸ Kelo dete, keto nḡbokisa yotu hene te yi mumo yakama kelo yí bu ne deti ké yeti ke kame nye poke na. Yasi wete, nḡe mumo jonḡa nda yi Njambiyé kwadye, yite ke kame nye ke menje hene. Yo ke kelo nde, Njambiyé nyêki wuse jonḡwe ndana nè ke metu mete yi nje mbombu ké. ⁹ Lepi te yi mi ta lepo ndana ké yakama nde, bomo tiki temo kete, jaye sendi yo ne temo yan hene. ¹⁰ Yo keto te yite yi wuse kele mesay wondo biriki lu dyambi, keto wuse ne bibina temo ke yi Njambiyé te e ne jon ko. Yo nye ke jonḡwe bomo hene, jeko kwḡ kwḡḡo botu bete be tike temo ke yene baka. ¹¹ Kombila pele meyasi maka kè no mbombu tedye sendi yo hene. ¹² We tî jaya

nde, mumo yêlkwe we, keto we ndi monosike na. Kelo nde, botu be Njambiyè jônangwe nda we. Yo ta wule ke ndapi yo, ke jonngwe dyo nè ke mekwadya mete yi we kwadye ne bo ké. Yo ta wule sendi ke tikina temo te yi we tike ke yi Njambiyè nè ke pupuna temo te yi we no ké. ¹³ Nyeko temo yo ke tolina mekana me Njambiyè ke ngil, ke kitina bomo nè ke tedya yan meyasi kumo ke ngimo te yi mi ta dya ké. ¹⁴ We ti yelkwe jen te yi Njambiyè kelma ngikwa nye ne we ké na. A nya we yo ne nje yasi te yi botu be punja melipi mene lepima ké, ne nje kasa mebo te yi njon betomba kasa ke yotu yo ké. ¹⁵ Ndana yey, nyeko temo yo nè ndingele jonngwe dyo hene ke kelna meyasi maka, né bomo hene ben nda yi mesay mo doko doko kè no mbombu ké. ¹⁶ We ne nguru wo, pemo jonngwe dyo kimote nè yasi te yi we tedye sendi ké. Kelo dete ne tin, keto nge we kele dete, we ta jonngwe yotu yo ne nguru wo, jonngwe sendi botu bete be woke yasi te yi we lepe ké.

5

Kasi kitina betomba nè bekuso nè bebala

¹ We ti bamangwe ke to tomba na. Yasi wete, lepinangwe nye nye teteki nda nye songwe. Beja begwanjo nda bemon. ² Beja goto boma nda benyongwe, bene bengondu ne pupuna temo nda bedyombu bo. ³ Jeso bekuso boma bete be jonna nda fan bekuso baka. ⁴ Nge kuso nyari be ne bonosike ho be ne benday, nè bono bete pan pa jeke kelna ngay songwe ne ngbak ngbak botu be tu dyan, yokidye sendi medokwa mete yi botu bete be jama bo kelma ne bo ké, keto Njambiyè bena yite kimote. ⁵ Kuso nya te e jonna nda fan kuso jonna ndi nyepo ko ke nye bibina temo ne ke yi Njambiyè. A ke kelo tin te yi diye Njambiyè meyasi ngweta ne

nye tu nè yeso. ⁶ Ma yoko e jonna ke nyem nyem jonngwe ko me munte, ko beko nde, a ne jon. ⁷ Kombila pele dete nye bo, ma bo me nje kelo yina yasi te yi mumo yakama ndeye bo kete. ⁸ Nge mumo ti kobile bakidye bejadye bene, jeko kwa kwango ngbak ngbak botu be tu dyene kimote na, yite tedya nde, a payma tikina temo te yi nye ba no ke yi Njambiyè ké. Mumo nda mbete ngboro kwa mo te e yeti ke tiko temo ke yi Njambiyè ko. ⁹ Ke njoka bekuso boma bete yi bo yakanngwe kame baka, we ta keto dino kuso te e me ne mesew kamotan jo kamo wete ko. We ta keto dino dyene, nge be nde, a ba ndi ne mbam wete ke jonngwe dyene. ¹⁰ Sendi, nge be nde, bomo dikima jaye mekele mene, nge be nde, a duwa bakidye bono bene kimote, bu bomo kimote ke mbey ne, weye mekol me botu be Njambiyè, kame botu be ngwete ho kelo yina kwalo kimo mekele hene, we ma keto dino dyene. ¹¹ Ma we ti keti dino bekuso boma bete be ndi bengondu baka na, keto kome mewobo ta dya bo ké, bo ta tumo kon ne *Krist gosò nje megwaki. ¹² O bena, lepi balma ke to yan, keto bo tikima yasi te yi bo sima kpo kwey ke mbombu Njambiyè nde, bo ta kelo mesay nye nye ké. ¹³ Sendi, dyem ta si kanje bo, bo ma nje be nda njeko yombila ke metu nè metu. Yeti ndi dyem nyepo na, ndapi ti duwe ke numbu yan na, bo ta nye numbu ke melipi mete yi ti bena bo ké, lepo melipi mejanji kè no. ¹⁴ Dete, mi goru nde, bekuso boma bete be ndi bengondu baka kèn megwaki, be ne bonosike, kobile kendo ne tu dyan, ma botu bete be bene wuse baka me nje kwedya nje te yi lepina beyate ne wuse. ¹⁵ Mi lepi dete, keto bana ke njokate ma duwe ke ngben nje kpalo bengwe *Satan. ¹⁶ Nge mbanja nya te e tike temo ke yi Krist ko be ne bana bekuso boma nde, bo bejadye bene,

na kama bo yí soṅe ne mapí te yite ke to njōṅ botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesus baka, né njōṅ botu bete be ne d̄eti te yi kame bekuso boma bete be jōṅna nda faṅ bekuso baka.

¹⁷ Betomba mbanjo Njambiye be kende kimote ne njōṅ botu be Njambiye baka yakama nde, bo lúksa bo menṅa yiḅa, jeko kwā kwāṅṅo baka be nye sosu ke lepina melepi me Njambiye n̄e ke tedfate k̄e no baka. ¹⁸ Yo d̄ete yi mekana me Njambiye lepe nde: <We tí kanja numbu nday piṅo te yi nye ke kelo mesay me natina nyambi yí b̄ake ne k̄opu te n̄e njoso te k̄e na.> Ke yiṅa mbey, yo lépi sendi nde: <Mo mesay yákanṅwe d̄ye nduku mesay mene.> ¹⁹ Nṅe wete mumo nje somse wete tomba mbanjo Njambiye nde, a kelma yiṅa beya yasi, we tí yaki jaye kine nde, bomo yiḅa ho yitati be diyma ke mbey te lépi sendi d̄ete na. ²⁰ Ndeya botu bete be kele beya yasi baka ke misi me bomo hene, né bukwe botu te bari nje kambi kelna beya yasi sendi. ²¹ Mi ke kombile lepo nye we ke mbombu Njambiye, ke mbombu Krist Yesus n̄e ke mbombu bejaki bete be Njambiye tokuma baka nde: Kelo nda yi mi lepe nye we k̄e. We tí diy ke kōṅ mumo ho gwe mberi misi me mumo na. ²² We tí pepidyanṅwe yí kase bo ke yotu mumo yí nye ne nye yiṅa say ke njoka njōṅ botu be Njambiye na. We tí nyeki bo ke beya mekele me mumo na. We ne ṅguru wo bakidya temo yo pupunate. ²³ We tí ken se mbombu yí h̄obiye ndi gbela m̄oroku na. K̄e h̄obiya m̄ono tena menjam l̄ale ne mbet, keto k̄on te yi ke bundo yo k̄e n̄e budya jaki jaki m̄ono mekon mete yi tekwe yotu yo k̄e. ²⁴ Beya mekele mete yi baṅa bomo kele k̄e ke beṅna ke misi, ko piṅo te yi bo tí pa peso j̄osi yan na. Ma ke yi baṅa, yo njáki nje pundo puye ndi njime, ṅge bo si peso j̄osi yan. ²⁵ Sendi, kim̄o mekele

beṅnanṅwe ke misi. Ko nde, yiṅa ke njokate tí beṅna ndana ndana na, yo tí tika sodfate kine pundo ke puye na.

6

¹ Botu be Njambiye hene be ke diyo bala baka yákanṅwe jeso bemasa ban ke menje hene, ma bomo nje lepo lepi gbutu sunṅwe ne d̄ino Njambiye, sunṅwe sendi ne melepi mene yi wuse tedfate k̄e. ² Ma ṅge be nde, bemasa ban ke tiko temo ke yi Njambiye, bebala bete tí yelkwe bo lepo nde, bo bemaṅ ban keto te yite na. Bo kp̄al kelo mesay nye bo kwā to te yí kame ne bo, keto botu bete yi bo kele kim̄o mesay nye bo d̄ete baka ke tiko sendi temo ke yi Njambiye. Sendi, keto bebala bete ke kwadye bo budfate. Meyasi mete yi we yákanṅwe tedfate kite bomo nde, bo k̄el k̄e, yori.

Kasi beya tedfata yasi n̄e kasi

kwadya m̄oni

³ Nṅe mumo nje tedfate yiṅa yasi d̄ele tiko kpasa melepi mete yi Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist, ṅge nye ti kwadye jaye yasi te yi wuse tedfate nda yi nye yákanṅwe jōṅna no bene Njambiye k̄e, ⁴ yite bendidya yotu ma namo nye, a yeti ke duwe ko m̄ono yaṅa ne mbet na. A ke kwadye melombo, nye mo metando ke gbela lem melepi. Yo ke kelo nde, ṅoruna yasi d̄yāṅ ke temo mumo. Yo k̄el sendi nde, bomo l̄ombidyanṅwe, bo t̄oynanṅwe, bo b̄eki ne beya metake nde, baṅa kelma yiṅa beya yasi sodfate. ⁵ Bendidya yotu te d̄aka sendi ṅbenje ṅbenje metando ke njoka botu bete be ne beya d̄yano, be ti dúkwe se gbakasi baka. Bo táka nde, ṅge mumo jōṅna bene Njambiye, yo nje dolna meyasi me meneti. ⁶ Gbate, ṅge mumo jōṅna bene Njambiye, yo nje dolna nyangwe kpasa meyasi mete yi Njambiye nye mumo k̄e, ṅge mumo k̄e mbombu beṅe nde,

meyasi mete yi nye nɔ ké yakama nye. ⁷ Keto ko wuse t̄i nje ne yija yaɲa ke meneti maka na. Sendi, yaɲa te yi wuse ta b̄y d̄uwe nɔ ke meneti yeti na. ⁸ Dete, nge wuse be ne yasi te yi wuse yakama d̄ye n̄e yi wuse yakama l̄eɲe, yite yakama. ⁹ Ma botu bete be kwad̄ye be ne bud̄ya meyasi baka ke saɲgwa ne meɓobilan balo ke meɓondo me *Satan n̄e ke bud̄ya jaki jaki lem beya mewoɓo mete yi bekid̄ye bomo kelo nde, bo ȳambila ké. ¹⁰ Yo nde, njuku kwalo meɓone hene w̄ula ke kwad̄ya m̄oni. Baɲa bomo nyinja to kete, ε bo jate ke beya nje londo tiko tikina temo te yi bo b̄a nɔ ke yi Njambiye ké nje b̄y ne mapi meɓone nye ke temo yan ne nguru wan.

Njena meɲgite

¹¹ Ke be we, we mo Njambiye, ken mbombu tumo koɲ londo ne beya meyasi menori. Nyeko sosu yí sa nje te yi joɲna ne ngben ke mbombu Njambiye. Saɲgo nje te yi joɲna nda yi Njambiye kwad̄ye tiko temo ke yene k̄e nɔ mbombu, kwad̄ye beso bomo, be ne temo gbisa, joɲna sendi ne te w̄une beso. ¹² Lonɲo d̄yambi nye sosu ke tikina temo ke yi Njambiye kimote k̄e nɔ mbombu. Biya joɲgwe te yi kpo ne kpo yi Njambiye jebama we nde, nɔ be nɔ ké ne gbem. We kombila lepo jaye tikina temo yo ke kasi joɲgwe te ne saɲsaɲ ke mbombu bud̄ya bomo. ¹³ Mi ke kombile lepo nye we ke mbombu Njambiye te ε kele nde, meyasi hene b̄eki ne joɲ ko n̄e ke mbombu Krist Yesus. Kome nye temma ke mbombu P̄onsi Pilat ké, a lepima ndi gbakasi ne saɲsaɲ. ¹⁴ Yo nde, mi ke kombile lepo nye we ke mbombu yan nde: Bakid̄ya yasi te yi mi lepima nye we ké ne pupuna temo, joɲna kine yaɲa te yi mumo yakama ndeye we kete na. Kelo d̄ete kumo ke ngimo te yi Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist ta nje ké. ¹⁵ Njambiye ta kelo nde, a p̄unjukwe yotu ke ngimo te yi nye Njambiye

sima peso ké. Nye Njambiye te yi menyɔɲo hene wule pele yene. Siya mo te ε name meyasi hene ndi nye nyepo. Nye Kumande bekumande. Nye sendi Baba Mboko ε laɲsama bebaba mboko. ¹⁶ Ko a ti yaka gwe wete yeso na. A d̄iy ke yol meyasi mete yi mumo ti yaka wuta ne yo na. Ko mumo wete ne wete t̄i beɲe nye wete yeso na. Ko mumo wete ne wete yeti ne d̄eti te yi beɲe nye na. Bomo sómbila nye, a ne ngunɲud̄ye kpo ne kpo, *amen.

¹⁷ Ke yi botu bete be ne mekusuku muka baka, kombila lepo nye bo nde, bo t̄i bendid̄ya yotu na. Bo t̄i beki ne dibina temo ke mekusuku mete yi yakama yambile nemeno ké na. Yasi wete, bo kp̄al be ne dibina temo ke yi Njambiye te ε nye wuse bud̄ya kimɔ meyasi ko, né wuse b̄y meyasi mete ne mesosa. ¹⁸ Bo k̄el kimɔ yasi. Yasi hene te yi bo kele b̄eki kimɔ mekele. Bo b̄eki botu be ngay kabid̄ya meyasi bene beso bomo. ¹⁹ Nge bo kele d̄ete, bo ke ndemo kpasa meyasi mete yi t̄i yambile na yí lad̄ye ne metu mete yi nje ké, né bo be ne kpasa joɲgwe te yi kpo ne kpo.

²⁰ Ma Timote, bakid̄ya yasi ke yi Njambiye sima kaɲe nye we ké kimote. We t̄i nyeki numbu yo ke yaw yaw melepi na. We t̄i nyeki sendi numbu ke melombo mete yi wule ke ted̄ya yasi te yi bo lepe lepo nde faɲ duw̄a yasi ké na. ²¹ Baɲa bomo ke lepo nde, bo ne faɲ duw̄a yasi te. Dete, ε bo si londo ne tikina temo te yi bo b̄a nɔ ne mbombu ke yi Njambiye ké. Njambiye k̄el ngikwa n̄e wune.

Mekana Yibate yi Pol ketima kenje Timote

Yo ndi sendi Pol, mɔ tomun Yesus Krist ketɛ mekana mete yɔkɔ, yite a ke jɔbɔ ke Rom. Yo mekana yibate yi nye ketima kenje Timote kɛ. Yo sendi njena mekana mene.

Ke mɔy mekana mete Pol jɛki lepɔ kasi diyɔ ne ngbik ke mɔy gbakasi. A ke lepɔ sendi nde, ngimɔ kwanje ne sima wuta, yite nde, ngimɔ sɔn nɛ. A ke beɛ nde, sulo benjɔn bene sima lɔ nye. A ke lepɔ sendi teri te yi bomɔ ta be nɔ ke ngimɔ te yi mbokɔ ta be ke kɛ ke siynate kɛ.

Wuse yakama baɛ mekana maka ke nyanɔwe menɔabiye yini:

1. Pol ke kite Timote (kumte 1).
2. Kpasa mɔ te ε beɛngwe Yesus Krist kɔ bɛki nan kome bomɔ tumɛ kɔn ne meyasi me Njambiye kɛ? (kumte 2).
3. Mekana me Njambiye ke kame kritɛn ke ngimɔ te yi bomɔ tumɛ kɔn ne meyasi me Njambiye kɛ (kumte 3).
4. Kpasa kritɛn tɔnjukwe meyasi me Kumande Yesus Krist. Sendi, Nyanɔwe Kumande tɔ lenɔa nye na (kumte 4).

¹ Yo mi Pol ketɛ mekana maka. Njambiye tokuma mi nda yi nye kwadya kɛ nde, mi bɛki mɔ tomun Krist Yesus, nɛ mi lepi kasi jonɔwe te yi nye kpoma nde, a ta nye botu bete be diye sanɔwate bene be Krist Yesus baɛa. ² Mi kɛti kenje we monmbe Timote, sɔn temɔ mbe. Da Njambiye nɛ Krist Yesus, Nyanɔwe Kumande wusu kɛl ngikwa ne we. Bo gwaki ngwete yɔ, nye sendi we tete.

Pol ke nye Timote deti ke temɔ

³ Mi ke nye Njambiye te yi mi kele nye mesay kɔ wosoko ne pupuna temɔ nda yi besanɔmbambo bembe dikima kele kɛ. Tu nɛ yesɔ mi ke take we menɔgimɔ hene kome mi

ngweta ne nye kɛ. ⁴ Mi ke take nda yi we punja ne misidyɛ ke misi kɛ. Mi ne nyanɔwe hel te yi beɛ we ne kɔkɔ, nɛ temɔ mbe tondu ne mesosa. ⁵ Mi ke take tikina temɔ te yi we nɔ ke yi Njambiye kine likisi kɛ. Nyɔnɔmbambo Lowis nɛ nyanɔwe Enis kandima be ne njel tikina temɔ te yite. Mi ke duwe gbate nde, we ke tiko sendi temɔ dete. ⁶ Dete, mi ke basidyɛ lepɔ nye we nde: Kelo nde, jɛn te yi Njambiye nya we ke ngimɔ te yi mi kasa ne mebo ke yotu yɔ kɛ ngbɔbikwe. ⁷ Keto Sisij te yi Njambiye nya ke yotu su kɛ yeti sisij te yi kele nde, wuse bɛki ne wɔ na. Yo Sisij te yi nye wuse ngunɔduye yi kele nde, wuse kwadyikwe besɔ, be sendi ne dyano te yi biye temɔ su ke meyasi. ⁸ Dete, we tɔ gwaki njɔn te yi lepɔ kasi Nyanɔwe Kumande wusu nye bomɔ na. We tɔ gwaki sendi njɔn te yi lepɔ kasi mbe, ko beko nde, mi ndana ke jɔbɔ keto ne na. Ma ndi nde, sine we sanɔngwanɔwe ne meboɔ keto Kimɔ Tom. Kelo dete ne deti te yi Njambiye nye we kɛ. ⁹ Yo Njambiye te jonɔwe wuse kwey jeba wuse, nɛ wuse be botu bene. A tɔ kele dete, keto yija kimɔ mekele musu na, yasi wete, yo keto nye ne nguru wene sima si kobile dete. Sendi, keto a ne ngikwa. A kpoma nde, a ta kwɔ ne nje Krist Yesus yɔ tedye ne wuse ngikwa ne. A kpoma dete njombu yaɔa mesew mesew. ¹⁰ Ma a punja ngikwa te ndana, keto Krist Yesus, mɔ te ε jonɔwe wuse ko nja nje. A sɔnma deti te yi sɔn ba nɔ kɛ. A kwanɔma ne nje lepina Kimɔ Tom yɔ punje ne kasi kpasa jonɔwe nɛ kasi jonɔwe te yi tɔ beyɔ wete yesɔ kɛ. ¹¹ Njambiye tembidya mi nde, mi bɛki mɔ pelna Kimɔ Tom, mi bɛki mɔ tomun wene nɛ mɔ tedya bomɔ Kimɔ Tom te kɛ nɔ. ¹² Yo keto te yite yi mi sanɔwa ne meboɔn mete yike ndana kɛ. Ko dete, mi yeti ke gwe njɔn yaɔa na, keto mi ke duwe mɔ te yi mi tikima temɔ ke

yene kó. Mi ke duwe gbate nde, a ne ofeti te yi bakidye yasi te yi nye kanma nye mi ké kumó ke nyanḡwe yesó te. ¹³ We wokuma kpaša mełepi mete yi punduma ke numbu mbe ké. Kelo ndi nda yi yo lepe ké. Beḡwe yo ne kwet kwet yí tedye nde, we ke tiko temó ke yi Njambiyé, sendi, we ne mekwadya, keto wúne Krist Yesus saḡwate. ¹⁴ Bakidya kimó yasi ke yi Njambiyé nya we ké ne ofeti Kimó Sisiḡ te yi diye ke yotu su ké. ¹⁵ We ke duwe nde, botu be Njambiyé hene be diye ke Asi baka tumma kóḡ ne mi. Figel bene Hermogen ke njoka botu bete. ¹⁶ Nyanḡwe Kumande kél ḡgikwa ne Onesifor bene botu be tḡ dyene, keto meḡgimó budfyate a dikima nye mi ofeti ke temó. Sendi, ko bekó nde, mi ba ke jobó, a tí gwe njon te ke mbombu bomó na. ¹⁷ Yasi wete, ke yi nye njá nó ke Rom ké, a kpalma sa mi beke beke de dolo. ¹⁸ Nyanḡwe Kumande kél ḡgikwa ne nye ke keki ne, Nyanḡwe Kumande ke nyanḡwe yesó te. Ke njoka bomó hene, yo ndi we nyepó ke kombile duwe budya mekamna mete yi nye kelma ne mi ke Efes ké.

2

Kasi kpaša mó mesay

me Yesus Krist

¹ Mómbe, ke be we, boḡo ofeti ne nje ḡgikwa te yi Njambiyé kele ne wuse ké, keto sine be Krist Yesus saḡwate. ² Kome mi dikima tedye we meyasi ké, budya bomó ba ke mbey te beḡe. We wokuma meyasi mete, ma tedya sendi yo nye botu bete be we ne bibina temó ke yan nde, bo yakama kwanḡye sendi yo ne jem nye besó baka. ³ Jaya saḡwa ne ḡgabiye mebone mete yo keto Krist Yesus nda kpaša soja wene. ⁴ ḡḡe soja kè ke lḡ dyambi, ḡḡe nye góre nde, kum besója te e kenja nye kó bêki ne mesosa ne nye, yite a tí kelo se meyasi mete yi gbela bomó diki kelo yí jonna nó metu

hene ké na. ⁵ Sendi, ḡḡe mumó kele yiḡa adinḡbakere nda soko, a tí be ne sol, ḡḡe nye ti sedye beḡwe mebonḡa me soko te na. ⁶ Yo mó bena mbeki te e kele mesay wondo biriki kó yákanḡwe be bosa mó te e dye kwaló nyambi te. ⁷ Taka yasi te yi mi lepe ké kimote. Yo nde, yo Nyanḡwe Kumande ta nye we dyano te yi woko ne njombó meyasi hene te yi mi lepe nye we ké. ⁸ Pán pa take Yesus Krist, nday kumande Davit, a womiya ke njoka bemuḡ nda yi Kimó Tom te yi mi pele ké lepe ké. ⁹ Yo keto Kimó Tom te yite yi mi saḡwa ne mebone yi mi diye wotunate ke jobó nda wete mó nyanḡwe kelna beya mekele. Ma ke be mełepi me Njambiyé, bo ti yaka woto yo na. ¹⁰ Dete, mi ke disima meyasi hene keto botu bete be Njambiyé ma si toke baka, né Krist Yesus jonḡwe sendi bo, né bo nyin diyo ke mbey meluksa mete yi kpo ne kpo.

¹¹ Lepi te yi mi ta lepo ndana ké yakama nde, bomó tíki temó kete. Yo nde, ḡḡe be nde, wuse gwa sine be Krist Yesus, sine be Krist Yesus ta jḡ sendi. ¹² ḡḡe wuse disima mebone sine be Krist Yesus, yite sine be Krist Yesus ta namó sendi. ḡḡe wuse tone lepo nde, wuse yeti ke duwe nye na, yite a má lepo sendi nde, a yeti ke duwe wuse na. ¹³ ḡḡe wuse diye kine tonje meyasi mete yi wuse si kpo ké, ma a ke tonje ne meyasi mete yi nye si kpo ké, keto a ti yaka diyo kine kelo yasi te yi nye ne ḡguru wene si lepo ké na.

¹⁴ Lepo meyasi maka nye besó. Ma kombila lepo nye bo ke mbombu Njambiyé nde, bo tí lombidyanḡwe keto yiḡa gbela lem mełepi na, keto yo yeti ke kame mumó yaḡa na, yo kpál bekidye botu bete be lenḡwe metó kete baka. ¹⁵ We ne ḡguru wó, nyeko sosu sa nje te yi kelo yasi ke mbombu Njambiyé nda mó te yi Njambiyé sima si boḡe kó. Kelo ofeti nda kpaša mó mesay te e yeti ke gwe

njon ke mesay mete yi nye kele ké. Kelo yasi ne nje te yí tedye bomo kpaſa lepi Njambiye yi tedye kasi gbakasi ké. ¹⁶ We tí nyeki numbu ke yaw yaw melepi na, keto botu bete be lepina dete baka ke tokula londó londó ne Njambiye. ¹⁷ Lepi te yi bo lepe ké ta kokile bo nda gba dale. Himene nè Filetas ke njoka botu bete. ¹⁸ Bo ma tumo kɔŋ ne lepina gbakasi yí lepo nde, bemun ma si womiye. Dete, bo ke yangile tikina temo te yi baŋa bomo tike ke yi Krist Yesus ké. ¹⁹ Ko dete, kpaſa mekol me tu te yi Njambiye sima tembidye ké jelnate ne ngbiŋ. Yo ketinate ke mekol me tu te nde: <Baba Mboko ke duwe botu bene.> Yo sendi ketinate nde: <Mo te e lepe nde, a wókunaŋgwe ne Baba Mboko ko túm kɔŋ londó ne mebeyo.>

²⁰ Ke mejole mete yi nyari biyna no ké yeti ndi mejole mete yi bo kele ne lor ho ne sumba yi mumo dole ke nyanŋwe tu ké na. Yo sendi ne mejole mete yi bo kwake kwako ne jeti nè yi bo wome womo ne yeko. Bo biynaŋgwe ne kpaſa mejole mete yiri ke ngimo mejeso, biyna ne bukwe te yike ke gbela meyeso. ²¹ Dete, nge mumo dale yotu soŋe ke beya meyasi hene te yi mi lepe no ké, yite a ta nje be nda kpaſa mejole mete yi sa te bakidye ne ngom ngom, yo ta kame nye, menngimo hene a yakama bu yo yí kelo ne kwalo kimó mekele hene. ²² Tumo kɔŋ londó ne beya mewobo mete yi begwanjo nè beŋgɔndu be no ké. Saŋgo nje te yi joŋna ne ngben, sa nje te yi tiko temo ke yi Krist Yesus. Saŋgo sendi nje te yi kwadye beso bomo, sa nje te yi joŋna ne te wúne botu bete be ngweta ne Baba Mboko ne pupuna temo baka. ²³ Pupa meto ke lem metando mete yi abalmba. We duwa nde, yo kén siyo ndi ne melombo. ²⁴ Ma mo te e kele mesay nye Nyanŋwe Kumande nda bala wene ko tí beki mo melombo na. A joŋnaŋgwe kimote bene bomo hene.

A bêki kpaſa mo tedya yasi, be sendi mo gbisa, nge mumo kele beya yasi sunŋwe ne nye. ²⁵ A kíta botu bete be lu dyambi ne nye baka ne weyna temo. A bêki ne bibina temo nde, Njambiye yakama kelo nde, bo yênsaŋgwe temo yí duwe lepi te yi be gbakasi. ²⁶ A kél dete, simande dyanɔ dyan ta yokwe, bo má diyɔ ke mepondo me *Kum beya mekele yí ndadye bo nde, bo kél ndi yasi te yi nye kwadye ké.

3

Beya ngimo ta dyɔ

¹ Dúkwɛ nde, ke metu mete yi kè no ke siyna mboko, meyasi ta nje be sulnate budyate. ² Keto bomo ta be ne ka. Bo ta be botu be kwadya moni. Bo ta susule yotu ne gbelate. Bo ta be botu be mbeno. Bo ta gbuto ne Njambiye. Bo ta be ne mbando sunŋwe ne botu bete be jama bo baka. Bo ta be botu be kpa nè botu be dyanma sunŋwe ne meyasi mete yi wokuna ne Njambiye ké. ³ Bo tí be ne temo mekwadya na, kine gwena ngwete beso na. Bo ta be botu be kutu. Bo tí biye temo ke meyasi na. Bo ta be sendi nda gongo njomo. Bo ta beno kimó yasi, nye bo ke dite. ⁴ Bo ta be botu be dyanŋwa dino beso. Metemo man ta be deke ne haw haw. Bo ta bendidye yotu kwɔ to te. Bo ta lan kwadye yasi te yi bo ne nguru wan gore ké kwɔ Njambiye. ⁵ Bo ta tedye ke mbombu bomo nde, bo botu be Njambiye, ma jayna ngungudye Njambiye yeti na. We tí gbam kol wúne njel bomo nda bete na. ⁶ Baŋa ke njoka yan ke difi mbombila, nyiŋe ke yiŋa metu yí sebile baŋa boma bete be ne metemo ne lep lep baka nde, bo jáya melepi man. Mebeyo ma si ngangile boma bete. Bo ke beŋgwe kwalo beya meyasi hene te yi temo yan gore ké kè no. ⁷ Boma bete ke kwadye jekina meyasi kpo ne kpo kè no, ma ko dete, deti te yi duwe ne yasi te yi be gbakasi wete yeso

yeti na. ⁸ Botu baka ke lɔ dyambi sunḡwe ne lepi te yi be gbakasi, ndi nda yi Yanɛs bene Yamberɛs biyma ne meso mbombu ne Mɔyisi kɛ. Dyano dyan nja dimbiye. Sendi, tikina temo te yi botu baka tike ke yi Njambiyɛ kɛ ti yaka nde, bo jaya bo na. ⁹ Ma ndi nde, bo ti kumo womaɲa na, keto bomo hene ta si duwe beya yaw yaw mekele man nda yi bembam baka yiba Yanɛs bene Yamberɛs.

¹⁰ Ma ke be we, we bengwa yasi te yi mi dikima tedye kɛ ne kwet kwet. We kombila beɲe sendi nda yi mi dikima jona no kɛ. We duwa sendi meyasi mete yi mi kwadya kelo kɛ, duwe nda yi mi tike ne temo ke yi Njambiyɛ kɛ. We duwa sendi temo gbisa ne temo mekwadya mete yi mi no kɛ. We duwa sendi nde, mi ne tiɲ. ¹¹ We ke kobile duwe nda yi bomo sogbita ne mi, tedye mi mebone ke Antiyos, ke Ikon ne ke Lister kɛ. Yo kwalo tedya nyangwe mebone te yin yi mi ti gbise kɛ? Ko dete, Nyangwe Kumande jongwa mi ke yinori hene. ¹² Botu bete be ke kwadye jona nda yi Njambiyɛ kwadye, keto bene be Krist Yesus sangwate baka, bo ta tedye bo nyangwe mebone. ¹³ Ma yasi wete, beya bomo, yite nde, botu bete be sebile beso baka ta tokula londo londo ke kelna beya yasi kpo ne kpo. Bo ta sebile bomo ke no, sebile sendi yotu yan ne nguru wan. ¹⁴ Ma ke be we, ken ndi yo mbombu yi nye temo ke yasi te yi we jekima kɛ. Yo yasi te yi we tike temo ne ngbik kete kɛ, keto we duwa mo te e tedya we yo ko. ¹⁵ Kande ne monosike we duwa pupuna mekana me Njambiyɛ hene te yi bo ketima kɛ. Yo yakama nye we dyano, no duwe nda yi Njambiyɛ jongwe ne mumo kome nye tike temo ke yi Krist Yesus kɛ. ¹⁶ Yasi hene te yi diyɛ ketinate ke mekana me Njambiyɛ kɛ wula ke numbu Njambiyɛ ne nguru wene. Yo ke kame yi tedye bomo meyasi,

yi ndeye bo kome bo kele beya yasi, yi kite bo, yi tedye sendi bo nda yi bo yakama jona ne ngben. ¹⁷ Yo dete, ne mo Njambiyɛ si komsa ke menje hene, na be ne meyasi mete yi ta kame nye yi ke kelo kwalo kimo mekele hene.

4

¹ Mi ke kobile lɔpo nye we ke mbombu Njambiyɛ ne ke mbombu Krist Yesus. Yo nye ta peso josi botu bete be ne jon ne botu bete be ma gwe baka. Mi ke kobile lɔpo nye we, keto a ta kala nje, sendi, a ta namo. ² Yasi te yi mi lepe nye we kɛ, yo nde, pela melɛpi me Njambiyɛ, lɔpo yo jeliye nye bomo. Pela mengimo hene, ko bo jaya, ko bo ti jaye. Ndeya bomo, gayo bo kite sendi bo. Kelo dete, disima meyasi hene yi tedye ne bo yasi, ³ keto ngimo ta dya yi bomo ti kulo woko se kimo tedya yasi te yi wule pele yi Njambiyɛ kɛ na. Bo ta nje kelo meyasi nda yi temo yan gore. Dete, bo ta toke bengwe budya jaki jaki beyekele ke no. Yasi te yi beyekele bete ta lɔpo nye bo kɛ ta be ne min ke meto te man. ⁴ Bo ta pupɛ meto ke lepi te yi gbakasi, kpalo nje nye meto ke yaw yaw mekanɔ. ⁵ Ke be we, ke meyasi hene we ti jeki nye temo kete na. Gbisimangwe mebone, kelo mesay me penna Kimɔ Tom. Tonjukwe mesay mete yi Njambiyɛ nya we kɛ kimote. ⁶ Ke be mi, mi me mbe nda menjam mete yi bo kumbe kelo ne sadaka nye Njambiyɛ kɛ. Ngimo kwange mbe sima wuta. ⁷ Mi lonma dyambi kimote. Mi sidya soko mbe. Mi kombila bengwe meyasi mete yi wuse tike temo kete kɛ kumo ke siynate. ⁸ Ma ndana, Njambiyɛ sima bakidye sol mesay mete tike mi. Sol te beɲa kelna ngben mekele. Nyangwe Kumande wusu, nye mo te e pese josi ne ngben ko ta kanɛ yo nye mi ke nyangwe yeso te. Yeti ndi mi nyepo ta be ne sol te na. A ta nye

sendi bomo hene be sosa yokwe ne baka.

⁹ Sangɔ nje hene te yi nje beɛe mi nedɔ, ¹⁰ keto Demas leɛma mi, a nya temɔ penɔ ne meyasi mete yi ngimɔ te yoko. A kwanma kɛ pele Tesalonik. Keresans ka pele Galasi. Ma Tit kwanma kɛ pele Dalmasi. ¹¹ Ndi Lukas waka sine nye. Bonɔ Mark nje no, keto a ke kame mi budyate ke say te yi mi kele nye Njambye ke. ¹² Mi tomma Tisik kenje ke Efes. ¹³ Kome we ta nje ke, no bon gambo mbe yi duku yi mi tikima ke Turuwas ke yi Karpus ke nje no, nje bu sendi mekana, jeko kwa kwanɔ mekana mete yi bo kele ne kotu ke. ¹⁴ Aleksandere te mo mbelo kelma beya yasi ne mi budyate. Nyangwe Kumande ta yokidye yo nye nye, yaka ne yasi te yi nye kelma ke. ¹⁵ Ma we, diyɔ ne soso ne nye sendi, keto a lonma dyambi ne yasi hene te yi wuse tedya ke nye bo ke dite. ¹⁶ Ke bosate yi mi temma no pile ne lapi mbe ke josi ke, ko mumo wete ne wete ti nje diyɔ ke kon mbe na, bo hene leɛma mi. Yasi wete, Njambye beɛna bo ne ngwete ke yasi te yi bo kelma dete ke. ¹⁷ Ma ndi Nyangwe Kumande wusu nyepɔ diyima pele yembe kwa nye mi deti, ne mi pel melepi mene kumo njena, ne bomo hene be yeti Beyuden baka woku. A jonɔwa sendi mi ke numbu bedila. ¹⁸ Nyangwe Kumande ta jonɔwe mi ke beya meyasi hene. A ta bakidye mi yi nyinje mi ke kando dyene ke dyobo. He luksa nye kpo ne kpo, *amen.

Njena menyen

¹⁹ Nyeno mi Pisisil ne Akilas, nyeno sendi botu be tu Onesifor. ²⁰ Erast tikama ke Korint. Mi tikima Torofim ke kon ke Mile. ²¹ Sangɔ nje hene te yi kumo wonga pinɔ te yi ngimɔ abekata ti pa kande ke. Ubul ne Pudens ne Lin ne Kolodiya ne benjon busu be wonga hene ke nyeno we. ²² Nyangwe Kumande

wusu diy pe we. A kel ngikwa ne wune.

Mekana mete yi Pol ketima kenje Tit

Yo Pol kete mekana mete yoko kenje Tit. Tit kamma Pol budiyate ke mesay, ε Pol be ne bibina temo ne nye.

Mekana mete lepi nde, bekriten ti jonnanngwe ne kpalak kpalak na. Yo ke tedye sendi teri mumo hene te yi bo toke nda tomba ke njoka njon bekriten. Pol ke lepo sendi kasi kimo tedya meyasi mete yi ne ngben, kite betomba ne begwanjo ne bengondu ne botu be mesay nde, bo diy ne soso, ma bo me nje nyinje to ke kelna kotu mekele.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyanngwe mengabiye yitati:

1. Diyo tomba ne yasi te yi mo te ε bu diy te yakanngwe kelo ke (kumte 1).
2. Mesay mete yi kpa sa mo te ε kende ne njon botu be Njambye yakama kelo ke (kumte 2).
3. Mengite nda yi kriten yakanngwe jonna no ke njoka bomo (kumte 3).

¹ Yo mi Pol kete mekana maka. Mi ke kelo mesay nye Njambye nda bala wene. Mi sendi mo to-mun Yesu Krist. Njambye nya mi mesay mete yi ngboso botu bete be nye sima toke baka, ne bo tiki temo ke yene, duwe sendi gbakasi. Gbakasi te ke kelo nde, mumo jonnanngwe nda yi Njambye kwadye ke. ² Meyasi menori hene wula ke bibina temo te yi wuse no ke. Wuse ne bibina temo nde, he ta be ne jonngwe te yi kpo ne kpo. Njambye ti kel ja na, a kpoma dete njombu yaja mesew mesew. ³ Ke ngimo te yi nye pesima ke ma yaka, ε nye punje yo ne nje lepi ne yi nye kanma nye mi nde, mi pela ke. Nye Njambye, jonngwe wusu nye mi deti te yi pele yo. ⁴ Mi keti mekana maka kenje we Tit. We gba monmbe, keto

sine we hene tiki temo ndi ke yi Yesu Krist. Da Njambye ne Krist Yesu, mo te ε jonngwe wuse ko kel ngikwa ne wune, nye sendi wune tete.

Mesay me Tit ke Kret

⁵ Mi tikima we ke Kret, ne we sidye kombila meyasi hene te yi bukwu ke. Sendi, ne we tembidye baba betomba mbanjo Njambye ke medya hene. We ta kelo nda yi mi tedya we ke. ⁶ Mo te ε bu diy tomba dete ko ti beki ne yija mono beya yasi te yi bo yakama lepina ne nye kete na. A beki ndi ne nyari wete. Bono bene tiki temo ke yi Kumande Yesu. Bo ti kel yasi te yi bomo ta lepo nde, bo ke jonna ne sap sap, ho bo bono be mbando na. ⁷ Ma yo nde, mo te ε kende ne njon botu be Njambye ko beki mo bakidya meyasi me Njambye. Dete, a ti beki ne yija mejoso te yi bomo yakama ndeye nye kete na. A ti beki mo yeliya ho mo ngambi na. A ti beki bala menjam ho mo sanja wow na. Temo ne ti beki ne bak bak yi kwu ne yija beya menje yi sombo ne moni na. ⁸ Yasi wete, a bono bomo kimote ke mbey ne, kwadye sendi kelna kimo yasi. A beki mo te ε biye temo ne, be ne ngben, wokuna ndi ne Njambye, ngbiso yotu ke meyasi. ⁹ Yo kimote nde, a nyeki yotu ne hene ke lepi te yi mumo yakama tiko temo kete. Lepi te ndi wete ne yasi te yi wuse tedya ke. Dete, a yakama kite sendi beso ne nje kpa sa tedya yasi. Komete, a ma tedye nye botu bete be lu dyambi ne lepi te baka nde, bo ne mejoso. ¹⁰ Yo nde, botu be beya to ne buyo. Bo lepi lem meyasi mete yi ti kame mumo ke yi sebile ne bo. Botu bete lan bejna ke njoka bekriten bete be wulma ke mison Beyuden baka. Bo lepi nde, bambam pesinanngwe. ¹¹ Wuse kel nde, botu baka difi menumbu man, keto bo ke yangile ndingele moy metu me bomo. Bo ke tedye yasi te yi mumo ti tedya ke kwu

ne beya nje te yite yí sɔmbɔ ne mɔni. ¹² Mbanja mumɔ wan, gba mɔ Kret nda bo, a bɔ wete mɔ punja mɛlɛpi ke njoka yan. A lɛpima nde: <Botu be Kret gba botu be ja kpo ne kpo. Bo nda benyamɔ nyan. Bo botu be dɛyem. Bo tɔka ndi nje mɔy yan.> ¹³ Yasi te yi mumɔ wan te lɛpima kɛ, gbakasi. Ndeya bo kimɔ ndeynate keto te yite, nɛ bo nje tiki temɔ ne ngben ke yi Njambiyɛ. ¹⁴ Kelo dɛte, ma bo nje nye sosu yan ke yaw yaw mekanɔ me Beyuden nɛ ke membonga mete yi wule ke dɛyanɔ botu bete be seɛe gbakasi baka. ¹⁵ Nge mumɔ me pupunate ke mbombu Njambiyɛ, yite meyasi hene pupunate ke yene. Ma nge mumɔ be ne sembo ke mbombu Njambiyɛ, nge be sendi nde, a yeti ke tiko temɔ ke yi Yesu Krist na, yite meyasi hene yeti sendi pupunate ke yene na. Yo nde, dɛyanɔ dɛyene nɛ temɔ ne ne sembo sendi. ¹⁶ Bo ke kombile lɛpɔ ke numbu nde, bo ke duwe Njambiyɛ, yasi wete, mekele man ke kpalo tedye nde, bo ke seɛe nye. Bo ke kelo mekele me nye ke mbombu Njambiyɛ. Bo ne beya to sunɔwe ne nye. Bo ti yaka kelo yija kimɔ mekele wete ne wete na.

2

Kasi kɛpasa tedya mɛlɛpi

mɛ Njambiyɛ

¹ Ma ke be we, lɛpɔ meyasi nye bomɔ ndi nda yi mɛlɛpi me Njambiyɛ tedye kɛ. ² Lɛpɔ nye bembam bete be ma jombe baka nde, bo ti jeki nye temɔ ke meyasi na. Bo kɛl yasi ne nje te, nɛ bomɔ jesi bo. Bo kɛl yasi ne dɛyanɔ, tiko temɔ kimɔte ke yi Njambiyɛ. Bo kwádyikwe besɔ bomɔ kimɔte ne temɔ yan hene, gbisɔ sendi meyasi kimɔte. ³ Lɛpɔ sendi nye boma bete be ma jombe baka nde, bo jɔnɔngwe sendi kimɔte nda kɛpasa botu be Njambiyɛ. Bo ti beki botu be kutu na. Bo ti jeki be bebala menjam na. Bo yákanɔwe nye besɔ

kimɔ menɔgite. ⁴ Bo jɔnɔngwe dɛte, nɛ bo tedye benɔndu nda yi bo yákanɔwe kwadye ne benjɔnɔ ban nɛ bonɔ ban kɛ. ⁵ Bo tedya bo nde, bo bɛki ne dɛyanɔ, jɔnna pupunate ke mbombu Njambiyɛ. Bo bándimɔngwe kelo mesay ke tu gwaki yan. Bo kɛl kimɔ yasi, tekwe to sunɔwe ne benjɔnɔ ban, kambɔ bomɔ me nje gbuto sunɔwe ne mɛlɛpi me Njambiyɛ.

⁶ Lɛpɔ kite sendi begwanjo nde, bo kɛl yasi ne dɛyanɔ. ⁷ Ke meyasi hene, we ne nguru wo, kelo kimɔ mekele kɛ nɔ mbombu, nɛ bomɔ beɛ, kelo sendi nda we. Dete, komɛ we tedye bomɔ yasi kɛ, tedya nde, we kɛl meyasi ne ngben, tedye sendi nde, we ke dɛse yotu yo. ⁸ Lɛpɔ yasi te yi be gbakasi yi bomɔ tí ndeye we kete na, nɛ njɔn biy botu bete be lu dɛyambi ne wuse baka, ma bo me nje kwedya yija yasi te yi bo ta lɛpina beyate ne wuse keto te.

⁹ Lɛpɔ kite bebala nde, bo tɛkwe to sunɔwe ne bemasa ban ke meyasi hene, kelo yasi te yi ta nye bo mesosa. Bo tí pitidya lɛpi ke numbu yan na. ¹⁰ Bo tí gubu yija yasi yan na. Yasi wete, bo kpál nje kelo meyasi kimɔte budɛyate tonje meyasi hene, nɛ bomɔ tɔndu jaye meyasi hene te yi wuse tedye ke kasi Njambiyɛ te e jɔngwe wuse ko. ¹¹ Yo nde, Njambiyɛ kombila tedye nde, a ne ngikwa sunɔwe ne bomɔ hene yí jɔngwe ne bo. ¹² Ngikwa te yi Njambiyɛ kelma ne wuse dɛte kɛ ke tedye nde, wuse tí ken mbombu yí kelo meyasi mete yi botu bete be yeti ke duwe Njambiyɛ kɛ kɛ na. Sendi, wuse tí ken se mbombu yí wobo beya meyasi me meneti maka na. Ngikwa te ke tedye sendi wuse nde, wuse jɔnɔngwe ne dɛyanɔ ke ngimo te yoko, kelo yasi ne ngben, jɔnna nda yi Njambiyɛ kwadye kɛ. ¹³ Yo dɛte yi wuse yákanɔwe jɔnna yí ladiye ne yesɔ mesosa te yi wuse be ne bibina temɔ kete kɛ. Yo *Yesɔ te yi Nyangwe Njambiyɛ, Yesu Krist te

ε jɔŋgwe wuse kɔ ta punje meluksa menɛ. ¹⁴ A nya yotu nɛ nɛ ŋguru wenɛ keto su yí kolo nɛ wuse kɛ beya mekele hɛnɛ. A kelma sendi dɛte yí pupudye nɛ wuse, né wuse bɛ ndiŋgele kandɔ te yi wokuna ndi nɛ nye nyɛɔ, né wuse nye sosu yí kelo kimɔ mekele. ¹⁵ Ma meyasi maka, tedya yo nye bomɔ, lɛɔ kite bo, gayɔ sendi bo. Kelo dɛte nɛ dɛti yo hɛnɛ. Kpɛ, mumɔ tí yɛlkwe wɛ na!

3

Jɔŋgwe bekriten

¹ Kalangwe lɛɔ nye bo hɛnɛ nde, bo tɛkwe to sunɔgwe nɛ bekum, kelo sendi dɛte sunɔgwe nɛ baka bɛ kɛndɛ nɛ dya baka wokuna nɛ bo. Bo bɛki nɛdɔ te yi kelo kwalɔ kimɔ mekele hɛnɛ. ² Lɛɔ nye bo nde, bo tí toya mumɔ ho sɔ wɔw na. Bo bɛki nɛ kimɔ temɔ sunɔgwe nɛ bɛsɔ, jɔŋna nɛ te bɛnɛ bomɔ hɛnɛ. ³ Yo nde, kwey wuse jɔŋnama sendi dɛte kinɛ dyanɔ na. Wuse bɔ botu bɛ mbandɔ. Hɛ kɔpuma tɔkɛ beya nje. Kwalɔ beya mɛwobɔ hɛnɛ dikima namɔ wuse nda bebala, pusɔ wuse nde, wuse kɛl kwalɔ beya meyasi hɛnɛ te yi dikima nye wuse mesosa kɛ. Sendi, wuse dikima jɔŋna, nye sosu kɛ kelna beya meyasi, bɛ nɛ nyanɔgwe temɔ sunɔgwe nɛ bɛsɔ. Yo bɔ nde, bomɔ bɛn wuse wule kɛ beya mekele musu. Hɛ dikima benna sendi tandɛ su. ⁴ Ma kɔ dɛte, Njambiyɛ te ε jɔŋgwe wuse kɔ tedya bomɔ nde, a nɛ ŋgikwa, a kɛ kwadyɛ sendi bo. ⁵ Kɛ ŋgimɔ te yite, ε nye jɔŋgwe wuse, yeti keto yiŋa kimɔ ŋgbɛŋ mekele mɛte yi wuse nɛ ŋguru wusu kelma kɛ na, yo ndi keto a gwɔ ŋgwɛte wusu, jɔŋgwe wuse kɛ mɛbeyɔ musu nɛ nje weyna su, pupudye wuse kelo nde, wuse jɔdyikwe nɛ kɔkɔ, bɛ nɛ jɔŋja jɔŋgwe nɛ nje te yi Kimɔ Sisiŋ. ⁶ Njambiyɛ tunɔgbusa nye Kimɔ Sisiŋ te kɛ yotu su nɛ nje Yesus Krist, mɔ te ε jɔŋgwe wuse kɔ. ⁷ Njambiyɛ kelma dɛte, na pɛsi

nde, wuse mɛ nɛ ŋgbɛŋ kɛ mbombu wenɛ, keto a kelma ŋgikwa nɛ wuse, né wuse nje bɛ nɛ jɔŋgwe te yi kpo nɛ kpo. Bibina temɔ te yi wuse nɔ kɛ, yo nde, a ta nye wuse jɔŋgwe te. ⁸ Lɛpi te yi mi lɛpima ndana kɛ yakama nde, bomɔ tiki temɔ kɛte. Mi kwadyikwe nde, kombila lɛɔ yo kimɔte, simande botu bɛte bɛ ma tikɔ temɔ kɛ yi Njambiyɛ baka ta nye sosu kɛ kelna kimɔ mekele kɛ nɔ mbombu. Kimɔ yasi te yi yakama kame bomɔ kɛ, yori. ⁹ Wɛ tí nyeki numbu kɛ mɛtandɔ mɛte yi abalmba nɛ ŋgbɛŋje ŋgbɛŋje kasi mɛdɛno mɛ bebaba na. Wɛ tí nyeki sendi numbu yo kɛ melombɔ nɛ nyɛna meso kɛ kasi membonɔga mɛte yi Mɔyisi ketima kɛ na. Meyasi mɛnɔri yeti kɛ kame yaŋa na, yo gbelate. ¹⁰ Nɔgɛ mumɔ kele yasi dɛte yí baka nɛ bomɔ, nɔ kɔnda lɛɔ nye nye. Nɔgɛ nye basidyɛ, nɔ kɔlangwe lɛɔ nye nye. Ma kɛ kɔŋte, nɔgɛ nye ti woke na, nɔ dɔdya nye kɛ kɛki yo, ¹¹ keto wɛ duwɔ nde, njɛl mumɔ nda mbete sima jatɔ kɛ beya nje, nye mɔ mɛbeyɔ, nye nɛ ŋguru wenɛ kɛ tedye nde, a ma balɔ lɛpi.

Njena lɛpi

¹² Komɛ mi ta tomɔ Artemas ho Tisik kɛnɛ pele yo kɛ, nɔ jɛw nje dolɔ mi kɛ Nikopolis, keto mi pɛsima nde, mi ta kwandye ŋgimɔ abekata womɛte. ¹³ Saŋgɔ nje te yi kame Senas te nyanɔgwe mɔ duwɔ membonɔga nɛ Apolos kɛ kɛndi yan, ma yaŋa nje banɔ bo. ¹⁴ Benjɔŋ busu jɛka sendi kelna kimɔ mekele kɛ nɔ mbombu, né bo kam botu bɛte bɛ kinɛ meyasi mɛte yi mumɔ yakama jɔŋna nɔ kɛ. Bo kɛl dɛte, ma meyasi mɛte yi bo kele kɛ jɔŋgwe dyan kɛ mɛ nje gwe mɛsɛŋgɛ. ¹⁵ Bomɔ hɛnɛ bɛ dɛye sine bo wonɔga baka kɛ nyɛno wɛ. Nyɛno wuse botu bɛte bɛ kwadyɛ wuse baka, botu bɛte bɛ tike temɔ kɛ yi Yesus Krist baka. Njambiyɛ kɛl ŋgikwa nɛ wunɛ hɛnɛ.

Mekana mete yi Pol ketima kenje Filemŋ

Yo Pol, mŋ tomun Yesus Krist kete mekana mete yŋkŋ, yite a ke jŋbŋ ke Rom. A kŋti yo kenje wete kimŋ sŋ wene nde Filemŋ ke Kolos. Filemŋ bŋ nyanŋwe mumŋ. A yeŋsama temŋ nje be kriten. A bŋ ne wete bala wene nde Onesim. Ta be Onesim kŋ kelma yiŋa beya yasi sunŋwe ne masa wene, e nye bŋmbe kwŋ kŋ Rom. A sanŋwama ne Pol mate. E Pol lepe Kimŋ Tom Yesus nye nye, e nye yeŋsa temŋ nje be kriten sendi. Ndana, Pol ke keto mekana maka tikŋ ke bŋ Tisik bŋ ne Onesim kwŋ nŋ. Pol ke ngweta ne Filemŋ ke mŋy mekana maka nde, a bŋna Onesim ne ngwete, gbiso bŋ nye nda maŋ wene, keto Onesim me ndana kriten nda nye sendi.

Wuse yakama bake mekana maka ke menŋabiye yini:

1. Kandina lepi (seke sekete 1-3).
2. Jonŋwe Filemŋ (seke sekete 4-7).
3. Pol ke ngweta ne Filemŋ keto Onesim (seke sekete 8-21).
4. Njena lepi (seke sekete 22-25).

¹ Yo mi Pol, mŋ jŋbŋ keto Krist Yesus. Yo mi sine maŋ wusu Timŋte kete mekana maka kenje we Filemŋ te sŋj temŋ su. Sine wune ke ngbŋ kelo kiya mesay. ² Wuse kŋti kenje sendi dyŋmbu dyusu Apiya nŋ maŋ wusu Arisip, mŋ te yi sine bŋ lŋ dyambi keto Kumande Yesus Krist kŋ, keto yo sendi kenje njŋj botu bete be tike temŋ ke yi Kumande Yesus be diki wesidya ke mŋy tŋ dyŋ baka. ³ Da Njambiyे nŋ Krist Yesus Nyanŋwe Kumande wusu kŋl ngikwa ne wune, nye sendi wune tete. ⁴ Mi ke nye Njambiyे wombe wosoko menŋimŋ hene, take we kome mi ngweta ne nye kŋ, ⁵ keto mi ke wokŋ nde, we ke kwadye

botu be Njambiyे hene budyate. Sendi, we ke tikŋ temŋ ne ngbik ke yi Kumande Yesus. ⁶ Mi dya Njambiyे nde, ken mbŋmbu dya sanŋwate wune botu bete be tike sendi temŋ ke yi *Krist baka kwŋ to te, nŋ we duwe kimŋ meyasi hene te yi wuse yakama kelo keto Krist kŋ. ⁷ Maŋmbe, mekwadya mete yi we kwadye ne bŋmŋ kŋ nya mi mesosa budyate, nye sendi mi dŋti ke temŋ, keto we kelma nde, temŋ botu be Njambiyे bŋki ne te.

Pol ke ngweta ne Filemŋ

keto Onesim

⁸ Ma yo keto te yite yi mi ne dŋti te yi lepo yasi te yi we yaŋanŋwe kelo kŋ nye we, keto mi mŋ tomun *Krist. ⁹ Ko dŋte, mi ke kpalŋ ngweta ngwetanŋwe ne we keto mekwadya mete yi wuse nŋ kŋ. Yo mi Pol, tomba mumŋ, mŋ jŋbŋ nda yi mi diyе nŋ ndana keto Krist Yesus kŋ lepe dŋte. ¹⁰ Mi ke ngweta gba ne we keto Onesim. Mi njŋ nje be sanŋwe wene, keto mi tedye nye nje Krist, yite mi ke jŋbŋ. ¹¹ A tŋ kele yaŋa mbŋmbu yŋ kame ne we na. Ma ndana, a me ke kelo mesay yŋ kame ne wuse hene, nŋ we nŋ mi. ¹² Mi ke yokidyе nye ndana kenje we, gba nye Onesim, sine nye me muka nda kŋl bene jon. ¹³ Mi kwadya tika mbe ne nye, nŋ sine nye diy, na pa kam mi ke numbu yo pinŋ te yi mi ndi ke jŋbŋ keto Kimŋ Tom kŋ. ¹⁴ Yasi wete, mi tŋ kwadye kelo dŋte kine pa diyе we na, me nje be nda mi ke malŋ we malŋ. Ma mi kwadyikwe nde, yo wŋla ke kwadya te yo ne nguru wŋ. ¹⁵ Ta be Onesim paŋma jise ke kekŋ yo yi yaka mŋnŋ ngimŋ, na nje yokwe nje dya wune nye kpo ne kpo. ¹⁶ Ma ndana, yeti ndi ne teri te yi bala siye na, yasi wete, a me sendi ke kimŋ teri kwŋ yite, a me maŋ wusu, sŋj temŋ su. Ke yembe, mi ke kwadye nye ne temŋ mbe hene, ma we kwadyikwe nye kwŋ yite, keto nye mŋ te yi wune

nye jonna, nye sendi maṅ wɔ, keto a ke tiko sendi temo ke yi Nyangwe Kumande. ¹⁷ Nge be nde, we ke bu mi nda mo njon wɔ, bongo nye kimote nda we bon gba mi. ¹⁸ Nge be nde, a kelma yija kotu mekele sunḡwe ne we, ho nde, a ne yija pilo yo, nò nyêki yo ke to mbe. ¹⁹ Yo gba mi Pol kete dete ne gba bo mbe. Mi ta gbo yasi te nye we. Mi ti gwe ne lɛpɔ nye we nde, we ne pilo mbe na. Pilo te, yo jonja jonḡwe te yi we no keto Kimɔ Tom te yi mi pelma nye we ké. ²⁰ Gbate maṅmbe, kama mi kelo yasi ke yi mi diye we ké keto Nyangwe Kumande wusu. Kelo nde, temo mbe bêki ne te, keto wuse sanḡwate sine be *Krist. ²¹ Mi kėti mekana maka kenje we dete, keto mi ne bibina temo nde, we ta woko men mbe nda yi we difi kelo menḡimɔ hene ké. Mi duwɔ nde, we ta kelo lanṣa yike yi mi diye we ké.

Njena lɛpi

²² Sendi, nò kômbila mbanja tonḡari tike mi. Mi ne bibina temo nde, Njambiyɛ ta woko menḡweta mun, bo má soṅe bo ne mi yɔkidye nye wune. ²³ Epafra ke nyeno we. Sine nye ke jɔbo keto Krist Yesus. ²⁴ Mark nè Aristark nè Demas bu Lukas ke nyeno sendi wune. Sine bo hene ke ṅbo kelo kiya mesay wete. ²⁵ Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist kél ṅikwa ne wune, nye sendi wune tete.

Mekana mete yi bo ketima kenje Behebere

Mɔ te ε ketima mekana mete yoko kenje Behebere ko, bo yeti ke duwe dino dyene na.

Mekana maka jeki beje Behebere bete be yensama temo tiko mison yan nje be bekriten baka. Ma yasi wete, banja ke njoka yan dikima simta, ho nde, bo yokwe ne koko bejgwe mison yan, ho nde, bo tiki temo ke yi Krist gbate. E bo kete ne mekana maka yi nye ne Beyuden bete be me bekriten baka deti ke temo, yi tedye sendi bo nde, Krist sima tonje meyasi hene te yi membonga dikima lero ke, dete bo ti yokwe se bejgwe mison yan ne membonga mete yite na. Mekana maka ke tedye sendi wuse bekriten hene nde, Krist lansama meyasi menori hene.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyanjgwe menjgabiye yitati:

1. Krist kwɔ bejaki ne Moyisi (kumte 1-4).
2. Say nyena sadaka te yi Krist kwɔ mesay me nyena mesadaka hene. Sendi, nyena yotu ne ne nguru wene nda sadaka yi Krist nya ke, kwɔ mesadaka hene (kumte 5-10).
3. Jongwe mo te ε tike temo ke yi Krist ko (kumte 10-13).

Njambiyε lepinama ne nje

mɔno wene

¹ Ke metu te yi mbombu Njambiyε kwanma ne botu be punja melipi mene yi lepina no menja budyate nye besanmbambo*^{f1}* busu. A kwanma sendi ne bo yi lepina no nye besanmbambo busu ne budya menje. ² Ma ndana, ke ngimo te yoko yi mboko ke ke ke siynate ke, Njambiyε lepinama nye wuse ne nje Mɔno wene. A kwanma ne nye yi kuso ne mboko, tembidye

sendi nye nde, a nam meyasi hene. ³ Meluksa me Njambiyε ke bejna ke yi Mɔno. A ndi nda gba Njambiyε. Lepi te yi punde ke numbu ne ke ne ngungudye. Yo ke kelo nde, meyasi me mboko hene ken mbombu diyɔ kete. Ke nye ma si kombile nje te yi Njambiyε ta weye ne mesembo me bomo ke, ε nye nje kwɔ ke diyɔ metidyε ke kwey ke mbam bo Njambiyε te ε ne ngungudye hene ko.

Yesus Krist kwɔ bejaki hene

⁴ Yo nde, Yesus njɔ be nyanjgwe kwɔ bejaki, ε Njambiyε nye nye kpasa dino lansana yan hene. ⁵ Ma yo jaki te nda yi Njambiyε lepima nye nye wete yeso nde: <We monmbe, kande ndana mi me songwe> ko? Ho nde, yo jaki te nda yi Njambiyε lepima ke kasi ne nde: <Mi ta be sangwe wene, a ma be monmbe ko?> ⁶ Sendi, ke ngimo te yi Njambiyε tomma ne Mɔno wene njese ke mboko ke, ε nye basidyε lero ke kasi ne nde: <Bejaki bene hene kusukwe mebon koto mbombu ke meneti kano nye.> Mɔno wene te diyε tomba moy ke njoka meyasi hene. ⁷ Ke pay te yi bejaki bene, Njambiyε ke lero nde: <A ke kelo nde, bo beki nda pupo, bo botu be mesay bene beki nda lam dite.> ⁸ Ma ke pay te yi mɔno wene, a ke lero nde: <We gba Njambiyε, we kumande kpo ne kpo. We nam botu bo ne nje te yi ne ngben. ⁹ We kwadyikwe ngben mekele, beno kotu mekele nye bo ke dite. O Njambiyε, yori yi Njambiyε wo kumbuma mutɔ ke to yo yi nye ne we nyanjgwe mesosa! A kelma dete yi toke ne we tiko benjon bo.> ¹⁰ Njambiyε lepima sendi ke kasi Mɔno nde: <Baba Mboko, pinɔ te yi meyasi ti pa kusuna, we kandima kuso meneti. Yo we kuse sendi dyobo ne gba bo yo. ¹¹ Meyasi menori hene ta si yabile, ma ndi we ta bone kpo ne kpo. Yo hene ta si beyo nda yi melambo si buto no ke. ¹² We ta bu yo hene ke tiko womana

nda yi bo nika ne melambo ké. We ta si senjo yo. Ma ndi we ta bone kpo ne kpo kine senjo na.> ¹³ Ma yo jaki te nda yi Njambiye lepima nye nye wete yeso nde: <Diyó metidyé ke mbam bo mbe kumó nde, mi síki kawule bependó bo tikó ke nji mekol mó> kó? ¹⁴ Ma dete, bejaki be nda? 'Bo hene yeti botu be mesay be Njambiye na? 'Bo yeti mesisiñ mete yi Njambiye tome yí kè kame botu bete be ta be ne jongwé te yi kpo ne kpo ké na?

2

Kasi jongwé te yi Njambiye

nye wuse ké

¹ Ma dete, wuse bákidya melépi mete yi wuse wokuma ké ne ghem, kambó he me nje yambile dúwe ke kimó nje. ² Lepi te yi bejaki be Njambiye njá lepó ké bá kpaasa lepi. 'Bomó hene be payma lepi te díyó kine bejgwé yo baka díkima sangwa ne pónsi te yi yakama ne bo. ³ Ma nge wuse yeliye kpaasa jongwé te yi Njambiye nye wuse ké, he má nje keló nan yí diyó nó ke pónsi te? Nyangwé Kumande ne nguru wene kande nje pele kasi jongwé te. Botu bete be wokuma yo baka njá jaye gbate nye wuse nde, yasi te yi bo lepe ke kasi jongwé te ké, yo kpaasa lepi. ⁴ Njambiye sendi díkima keló meyekambye nè nyangwé meyasi nè kwaló nyangwé mekele wete wete, nye sendi bo meyasi mete yi Kimó Sisij nye mumó ké nda yi nye kwadye. A kelma dete yí tedye nde, yasi te yi bo díkima lepó ké bá gbakasi.

Njambye ke tedye mó te e ta

jongwé bomó kó

⁵ Yo nde, Njambye tí tembidye bejaki nde, yo bo ta namó jonja mbokó te yi ta nje yi wuse lepe nó ké na. ⁶ Yasi wete, ke yike yi wuse lepe ké, wete mumó lepima womañá ke móy mekana me Njambye nde:

<Njambye, mumó ba nda, né we taki nye? Mónó mumó ba nda, né we nye misi ke yotu ne? ⁷ We panma keló nde, a díy njime, bejaki mbombu yi yaka mónó kum ngimó. We njá tonje nye ne meluksa hene, ngane sendi nye. [We tembidya nye nde, a nám meyasi mete yi we kusuma ké.] ⁸ We kanma meyasi hene tikó ke nji mekol mene.> Yi wuse lepe nde: <Njambye kanma meyasi hene tikó ke nji mekol mene> ké, yite nde, a tí bukwe ko yaná wete ne wete na. Yasi wete, kumó ndana wuse yeti ke beje nde, a kanma meyasi hene tikó ke nji mekol mene na. ⁹ Ma kwey Njambye panma keló nde, Yesus díy njime, bejaki mbombu yi yaka mónó kum ngimó. Yasi wete ndana, wuse ke beje nda yi Njambye tonja nye ne meluksa, ngane sendi nye keto mebone mete yi nye sangwama nó ke sòñ ké. Dete, keto Njambye ne ngikwa, Yesus sòmbuma sòñ keto bomó hene. ¹⁰ Yo Njambye kuse meyasi hene, yo nye díye sendi ne yo hene. A bejma kimóte nde, Yesus kwâñ ne nje mebone yi be nó ne njololo ke meyasi hene, né bóno bene budyate be ne ngabiye ke meluksa me Yesus. Yo Yesus bute nje yí jongwé ne bo. ¹¹ Yo nye ke pupudye bomó kanje nye Njambye. Nè nye nè botu bete, bo hene ndi ne kiya sangwé wete. Yori yi nye yeti ke gwe njón te yi jeba bo nde 'Bemanj bene ké. ¹² A ke lepó nye Njambye nde: <Mi ta lepó kasi yo nye bemanj bembé. Mi ta teme ke mbombu njón botu bo hene, jembina yí lukse ne we.> ¹³ E nye lepe sendi nde: <Mi ta be ne bibina temó hene pele yi Njambye>, lepó sendi nde: <Mi waka sine bóno be Njambye be nye kanma nye mi baka.>

¹⁴ Ma bóno bete be nye lepe nó baka, yo wuse botu be meneti maka be ne membundo nè mekiyo baka. Yori yi Yesus ne nguru wene boñma sendi teri su, na gwe yí yangile ne deti *Kum beya mekele. Keto yo

nye, Kum beya mekele ko kele nde, bomo gwâki. ¹⁵ Yesus kelma dete yi jonḡwe ne botu bete be gwā wɔ son kwey, dīyɔ nda bebala ke ndingele jonḡwe dyan hene baka. ¹⁶ Yo gbate nde, a njâki nje kame benday be Abaraham, a ti njâki kame bejaki na. ¹⁷ Dete, yo bā kimote nde, a bôn teri bemaḡ ke menje hene, na be nyanḡwe kum botu be nyena sadaka te ε gwe bomo ḡwete, nye temo ke mesay me Njambye yi sonḡ ne ḡgambi ne ke to bomo, sanḡwe bo bene be Njambye. ¹⁸ A beḡma mebɔne ke ḡgimo te yi nye sanḡwama ne mebobilan ké. Dete ndana, a yakama kame botu bete be sanḡwa sendi ne mebobilan baka.

3

Yesus Krist kwā Mɔyisi

¹ Wune njɔḡ, Njambye jebama sendi wune nde, wune bēki botu bene. Dete, wune kâḡa misi yí beḡe ndi ne Yesus. Nye mo te yi Njambye tomma ko. Nye sendi nyanḡwe kum botu be nyena sadaka te yi wuse tike temo ke yene ke mbombu bomo ko. ² A tonja mesay hene kimote ndi nda yi mo te ε tembidya nye nya nye nde, a kēl ké. A tonja yo ndi nda yi Mɔyisi kelma kwey ke njoka kandɔ bɔnɔ be Njambye ké. ³ Yo nde, ke njoka tɔ nē mo te ε sume yo ko, bo lúksa mo te ε sume ko, yeti tɔ na. Ke njoka Yesus nē Mɔyisi, yo dete sendi, yo yakama nde, bo lúksa Yesus kwā Mɔyisi. ⁴ Tɔ hene, yo mumo sume yo, ma ko bekɔ dete, yo Njambye kele meyasi hene. ⁵ Nḡe be Mɔyisi, a tonja mesay mene hene kimote ke njoka kandɔ bɔnɔ be Njambye nda mo mesay. Mesay mene bā nde, a kânda lepɔ yasi te yi Njambye ta nje lepɔ ke metu te yi nje ké. ⁶ Ma ke be *Krist, a tónjukwe ne mesay mene hene kimote nda Mɔnɔ te ε dīye ne tɔ sanḡwe ko. Ma ḡe wuse kē mbombu dīyɔ ne ḡḡingim, be ne bibina temo te yi nye wuse mesosa ké kumo ke siynate, yite wuse tɔ te.

Njambye ta nye botu bene mewedya

⁷ Yori yi Kimɔ Sisinḡ lepɔ nde: <Muka ḡe wune woke men ne, ⁸ wune tí deskwe metemo mun nda yi besanḡbambɔ bun kelma detina to sanḡwe ne Njambye ke konḡor boḡe ne nye ké na. ⁹ Njambye nde: Ko bekɔ nde, bo beḡma mekele mete yi mi dīkima kelo ke mesew kamoni ké, bo bobuma mi yí beḡe ne yasi te yi mi ta kelo ké. ¹⁰ Yo kelma nde, mi wóku ḡgambi sanḡwe ne bo, ε mi lepɔ nde: Menḡimo hene, metake man londunate ne mi. Ko, bo tí kwadye duwe menje membe na. ¹¹ Dete, mi wokuma ḡgambi, ε mi kinja nde, ko bo tí nyiḡe gba ke mbey mewedya membe na.> ¹² Wune njɔḡ, wune dīy ne sɔsɔ, ma baḡa ke njoka yun me nje dīyɔ kine tikɔ temo se ke yi Njambye na. Yo yakama kelo nde, bo tùm konḡ ne Njambye te ε ne jonḡ ko. ¹³ Ma baka kíta besɔ metu hene piḡɔ te yi muka te yi wuse lepɔ nɔ ké ndi kete, kambɔ mebeyɔ me nje sebile wune yí dese ne metemo mun. ¹⁴ Yo nde, ḡe wuse kē mbombu dīyɔ ne ḡḡingim, be sendi ne bibina temo te yi wuse bā nɔ ne mbombu ké kumo ke siynate, komete, sine be *Krist ta be ne ḡgabye ke meyasi hene. ¹⁵ Yo dete yi mekana me Njambye ke lepɔ nde: <Muka ḡe wune woke men ne, wune tí deskwe metemo mun nda yi besanḡbambɔ bun kelma detina to sanḡwe ne Njambye ké na.> ¹⁶ Ma be nda si wokɔ men Njambye nje kpalɔ kelo yasi te yi kwadya temo ne ké? Yeti ndi kiya botu baka be Mɔyisi punja sonḡ bo hene ke Ejipt baka kele dete na? ¹⁷ 'Ma Njambye ma wóku ḡgambi sanḡwe ne be nda ke mesew kamoni? 'A ti ma wóku ḡgambi sanḡwe ndi ne kiya botu baka be kelma beya yasi, ε bo sanḡwa ne sonḡ ke mɔy konḡor baka na? ¹⁸ 'Ma Njambye ma kınjanḡwe nde, be nda tí nyiḡe ke

mbey mewedya mene? 'Yo ti ma beña ndi kiya botu baka be kelma da meto sungwe ne nye baka na? 19 Dete, he ke beñe nde, Njambiyè tì jaye nde, bo nyiña ke mbey te na, keto bo tì tike temo ke yene na.

4

1 Njambiyè kpoma nde, wuse yakama nyiñe ke mbey mewedya mene. Ma dete, piño te yi ngimo nyiñnate ndi kete, he dñy ne soso, ma mbaña mumo ke njoka yun me nje kopo nyiñnate take nde, a tikama ne njime. 2 Ma he wokuma sendi Kimo Tom te ndi nda yi besanmbambo busu wokuma no sendi kwey ke kongor ké. Bo wokuma Kimo Tom te, yasi wete, yo tì kame bo yaña na, keto bo wokuma ndi woko kine tiko temo kete na. 3 Ke be wuse be tike temo kete baka, wuse ke nyiñe su ke mbey mewedya mete yi Njambiyè lepima nde: <Mi wokuma ngambi, e mi kinja nde: Ko bo tí nyiñe gba ke mbey mewedya membe na.> Njambiyè lepima melèpi maka, ko beko nde, a ma kiki sidye mesay mene kome nye kusuma ne mboko ké. 4 Womaña ke mekana me Njambiyè, ke kasi metu yitan jo yibate yi yo lepe ké, e nde: <Njambiyè kelma mesay mene hene ke metu yitan jo wete, ma ke yitan jo yibate, e nye wedya.> 5 Nda yi wuse kandima si lepo ndana ké, mekana me Njambiyè ke basidye lepo sendi waka nde: <Ko bo tí nyiñe gba ke mbey mewedya membe na.> 6 Ma botu bete be kandima woko Kimo Tom te baka tì nyiñe ke mbey mewedya mete na, keto metemo man ba ne keskere. Yasi wete, muka baña yakama nyiñe ke mbey mewedya mete. 7 Yori yi Njambiyè ke tembidyè sendi wete jonja ngimo te yi nye jeba nde muka ké. Mesew kwanma ke konje budyate, e nye lepe lepi te yi wuse lepima ndana ké ne numbu Davit nde: <Muka nge wune woke men ne, ne tí deskwe metemo mun

na!> 8 Ma Yosuwá má kendi ne besanmbambo busu kumo no ke mbey mewedya mete, ma Njambiyè tì lepe se kasi wete ngimo mewedya ke konje na. 9 Dete, Njambiyè kombila wete ngimo mewedya yi ke boña ne yi yeso *Saba nye botu bene. 10 Mo te e nyiñma ke mbey mewedya me Njambiyè ko ke wedya ke mesay mene hene nda yi Njambiyè wedyama no ke konje mesay mete yene ké. 11 Dete, he nyéki sosu su hene yí sa nje te yi nyiñe ke mbey mewedya mete, kamba baña me nje kelo da meto nda besanmbambo busu kopo ne nyiñnate ke mbey mewedya mete. 12 Wune kél dete, keto melèpi me Njambiyè nyéki mumo kpa sa jonjwe, yo sendi ne ngungudye. Yo lonje mumo ke temo kwa yi kafa te e ne menumbu mete yiba yakama kelo ké. Yo nyiña ndi pake kumo ke moy mbumo temo, nyiñe kumo ke moy dyonjo ke to. Yo kén kumo ke mejangwe me yotu, kumo sendi ke dyonjo te yi moy meyeso. Yo ke nembe punje medyanò nè metake mete yi dñye ke temo mumo ké. 13 Ke meyasi mete yi Njambiyè kusuma ké, kine yaña wete ne wete sodyate ke mbombu wene na. A ke beñe meyasi hene te yi nye kusuma ké ne lonjo lonjo. Meyasi hene te yi wuse kelma ké, he ta teme ke mbombu wene pile yo nye nye.

Yesus Krist kwa nyangwe botu

be nyena sadaka hene

14 Wuse me ndana ne nyangwe kum botu be nyena sadaka te e kwanma bari hene ko. Yo Yesus te Monò Njambiyè e bendima ke kwey ke dyobo ko. Dete, he tiki temo ne ngbik ke yene ke mbombu bomo. 15 Keto Yesus te nyangwe kum botu be nyena sadaka wusu te yi wuse lepe no ko tí dñyo kine gwe ngwete wusu ke meteko mete yi wuse no ké na. A sangwama ne mebobilan ndi nda wuse ke menje

hene. Yasi wete, ko a ti kele ne yija mebeyo na. ¹⁶ Dete, he ken ndana ne bifina temo ke keki siya bekum te yi Njambiyete te e ne ngikwa ko, na tiki wuse ne ngwete ke beya mekele musu, kelo ngikwa ne wuse yi kame wuse kome yija yasi dya wuse ke.

5

¹ Yo nde, ke yi nyanngwe kum botu be nyena sadaka hene, bo toka nye ndi ke njoka bomo tembidye nye, na kel mesay me Njambiyete yi kame ne botu bete. Mesay mene, yo nde, a bon meyasi nye Njambiyete, kelo sendi sadaka nye nye keto mebeyo me bomo. ² A yakama wokoo yasi te yi dya ke yi botu bete be ndekima meyasi, ne baka be jate ke yija menje baka, keto yo dyan sendi nye nda bo. ³ Yo keto te yite yi nye yakanngwe nye sadaka, keto mebeyo mete yene ne nguru wene ne yi botu be kandoo sendi. ⁴ Mumo ti bon nyanngwe diyoo te ne nguru wene na. Yasi wete, yo Njambiyete ne nguru wene jeba mumo tembidye nye nda yi nye kelma kwey ne *Aron ke.

⁵ Ke yi *Krist, yo ba sendi dete. Nye ne nguru wene ti bu nyanngwe diyoo kum botu be nyena sadaka nye ke yotu ne na. Yasi wete, yo Njambiyete lepe nye nye nde: <We monmbe, kande ndana mi me songwe.> ⁶ Yo nda yi yo ketinate sendi womana ke mekana me Njambiyete nde: <We mo nyena sadaka kpo ne kpo nda Melkisedek.> ⁷ Ke jonngwe dyene ke meneti maka, Yesus dikima ngweta jaba kembidya detinate punje misidye ke misi ke mbombu Njambiyete te e ba ne deti te yi soje soje ke yotu ne ko. E Njambiyete woke menngweta mene, keto Yesus pidya yotu ke mbombu wene. ⁸ Ko beko nde, a ba gbate Monoo wene, a kwanma ne nje mebone yi jeke ne kelna yasi te yi Njambiyete kwadye ke. ⁹ Ke Njambiyete ma si nye nye deti te yi tonje meyasi hene ke, e nye nje be mo te e bute nje yi jonngwe

ne bomoo hene be kele yasi te yi nye lepe yi nye bo jonngwe te yi kpo ne kpo. ¹⁰ Dete, e Njambiyete tembidye nye nde, a beki nyanngwe kum botu be nyena sadaka nda Melkisedek.

He kel meyasi mete yi goto bomoo

¹¹ Wuse ne budya meyasi mete yi wuse yakama lepo nye wune ke kasi nyanngwe kum botu be nyena sadaka ko. Yasi wete, yi nembene no, yo ne detoo, keto wune yeti se ke biye to meyasi nedoo nda yi mbombu na. ¹² Ma, ke budya ngimoo te yi sima kwa ke, ma wune me ndana botu bete be yakama tedye meyasi nye besoo, yasi wete, yo ke diyee ndana nde, bo basidya tedye sendi wune bosa monoo meyasi mete yi bo kandima tedye wune mbombu ke melepi me Njambiyete ke. Wune me ndana nda bonoo bete be ndi ke dye beri baka. Ne nde, wune dyaki medye mete yi ne detoo, wune ke kpalo kelo nde, bo nyeki wune moroku meberi ne kookoo. ¹³ Yo nde, mo te e ndi ke dye beri ko ndi ne gbela monosike. Njel mo te mbete ti pa duwe nembina yasi te yi ne ngben ne yasi te yi be kotute ke na. ¹⁴ Ma detina medye beja goto bomoo. Njel botu te bete yakama nembene kimo yasi ne beya yasi, keto bo nya sosu yan ke jekina meyasi mete, e bo si yila no.

6

¹ Ma dete, he ken kendoo mbombu jeke meyasi mete yi beje goto bomoo. He ti diyee ndi ke kiya mbey ke bosa meyasi mete yi bo tedya wuse ke kasi *Krist ke na. He ma si tembidye mekol me ty, he ti basidya tembidye se na. He sima lepo yo nye wune, yo nde, bomoo tumoon ne mekele mete yi ke ne mumo ke nje soje ke, yensa temoo tiko ke yi Njambiyete. ² He sima nembene njoka topuna bomoo ke moroku te yi kwanma ke nye wune, lepo kasi kasa mebo ke yotu bomoo te yi kelna ke ne kasi womiya bemun ne kasi pesina josi te yi Njambiyete ta

peso ke siyna mboko ké. ³ Ma ndana, nge Njambiyé jaye, he tí bone ndi wari na, he ta kè mbombu.

⁴ Njambiyé paniya puye nye banja bomo. Bo ne nguru wan bejma nde, yasi te yi Njambiyé nya bo ké gba kimote. Bo bejma sendi mekamna me Kimó Sisij. ⁵ Bo bejma gbate nde, melepi me Njambiyé kimó yasi, kande bejna nyanngwe ngungudye ngimó te yi ta duwe nje ké. ⁶ Botu bete bejma duwe meyasi menori hene. Yasi wete, bo kpalma tumo kon ne Njambiyé. Ma dete, nje te yi bo yakama kelo nde, botu bete yensangwe sendi temo ne koko ké yeti se na. Yo nda bo ne nguru wan ke kala ngba Momo Njambiyé ke kroa, kelo nde, bomó wungwe nye. ⁷ He pan by yekambiyé ne meneti. Nge mbiyo diki no ne kpik kpik ke yina mbey, nge moroku diki nyine meneti bose yo, nge meneti mete jongwe nyambi yi kame ne botu bete be kelma ngwan womete baka, yite Njambiyé ke nye meneti mete mekombila. ⁸ Ma nge meneti mete kpale kelo nde, membunjo mete yi ne mesoru nda menngombiya ké jon kete, yite bomó bejna meneti mete sonje misi, Njambiyé má kita ne yo si lodye yo ne ngito. ⁹ Wune njon, sonj temo su, ko beko nde, wuse lepinangwe dete, wuse ne bibina temo nde, wune ke gba kimó nje te yi ta kelo nde, Njambiyé jongwe wune. ¹⁰ He lépi dete, keto Njambiyé yeti mo te e kele yasi kotute na. A tí lensa mesay mete yi wune kele ne mekwadya mete yi wune tedya sungwe ne nye ké na. Mekwadya mete ke bejna ke kimó meyasi mete yi wune kelma sungwe ne botu bene ne yi wune kè mbombu kelo ké. ¹¹ Ma yasi te yi wuse gore ké, yo nde, mumó hene ke njoka yun nyeki sosu ne hene ke kelna mesay dete kumo ke siynate. Dete, wune ta be ne meyasi hene te yi wune be ne bibina temo nde, wune ta be no

ké. ¹² Ma wuse yeti ke kwadye nde, dyem fiya wune na. Yasi wete, he kwadyikwe nde, wune kél nda yi botu be Njambiyé bete be tike temo ke yene, be sendi ne tin kele ké. Bo ke nje be ne kimó meyasi mete yi nye kpoma tike bo ké.

Njambiyé tonjukwe meyasi mete

yi nye si kpo ké

¹³ Ke ngimó te yi Njambiyé kpoma yina yasi nye Abaraham ké, a lepima kinja yotu ne ne nguru wene, keto mbanja mo te e kwanma nye, na kinja yotu mo te yeti na. ¹⁴ A lepima kinja yotu ne nde: <Gbakasi, mi ta tonje we ne mekombila, kelo nde, benday bo nyebi nyebo kè no mbombu.> ¹⁵ Abaraham wokuma dete, e nye kele tin ladiye. Dete, e nye nje be ne yasi te yi Njambiyé kpoma nde, a ta nye nye ké. ¹⁶ Ke yi bomó diki kinja no ké, bo kinjangwe ne dino mo te e be nyanngwete kwa bo ko. Nge mumó kinja dete, yo ke tedye nde, lepi te yi nye lepe ké, gbakasi. O bejna, meso te yi ba ke njoka yan ké tí kè se mbombu na. ¹⁷ Dete, Njambiyé kwadya tedye ne nje te yite nye botu bete be nye si kpo yina yasi nye bo baka nde, ko a tí diyo kine tonje yasi te yi nye si kpo ké na. Yi tedye ne yo, a lepinama nje kinja sendi yotu. ¹⁸ Ke meyasi maka yiba, yite nde, nge Njambiyé si kpo yina yasi, kinja sendi yotu ne, yana tí senjo se kete na. Ko a ti kél ja na. Dete, pe wuse botu bete be soma ke yasi ne baka, yo ke nye wuse nyanngwe deti te yi be ne bibina temo ne ngbik ke meyasi mete yi nye sima kpo nye wuse ké. ¹⁹ Bibina temo te yi wuse no dete ke yi Njambiyé ké ke kelo nde, wuse diy ne ngbingim kine ndensa na nda yi dinde tembidye ne landi ne njik ke sombu ké. Bibina temo te ke kelo sendi nde, wuse lansangwe lambó te yi bo kesa peto ne mbey te yi ne kiyó ké nyine kumo ke moyte mate. ²⁰ Yesu ma kake nje

nye wuse, kande kumɔ mate, ε nye nje be nyanɔwe kum botu be nyena sadaka kpo ne kpo nda Melkisedek.

7

Kasi Melkisedek te mɔ nyena

sadaka nye Njambiyε

¹ Melkisedek kɔ bɔ kumande Salem.*f1* A bɔ sendi mɔ nyena sadaka nye Njambiyε te ε kwanma meyasi hene ke kwey kɔ. Ke ngimɔ te yi Abaraham bɔ ke yɔkwe ke lonna dyambi kome nye lansama budya bekumande ké, ε Melkisedek teme kè sanɔwa ne nye kwɔ nye nye mekombila. ² Ke meyasi hene te yi Abaraham yɔkwɔ nɔ ke dyambi ké, a bakima kwalɔ yasi hene ke menɔgabiye kamɔ kamɔ. ε nye bɔ ngabiye kwalɔ meyasi mete wete wete nye Melkisedek. Faɔ to dɛnɔ Melkisedek, yo nde: Kumande te ε ne ngben. Sendi, nye kumande te ε Salem, yite nde: Kumande te ε kele nde, bomɔ dɛy ne te. ³ A kine sanɔwe na, a kine nyanɔwe na, a kine besanɔmbambo na. Ko bo yeti ke lepɔ kasi jariki ne, ho lepɔ nde, a gwɔ na. Dete, nye nda Mɔnɔ Njambiyε, nye mɔ nyena sadaka nye Njambiyε kpo ne kpo.

⁴ Ne bɛnɔ ndi, a bɔ gba nyanɔwete budyate. Ko nyanɔwe sanɔmbambo wusu Abaraham ne nguru wene, ke meyasi hene te yi nye yɔkwɔ nɔ ke dyambi ké, a bakima kwalɔ yasi hene ke menɔgabiye kamɔ kamɔ, bɔ ngabiye kwalɔ meyasi mete wete wete nye nye. ⁵ Ke njoka benday be Levi banɔ kete botu be nyena sadaka nye Njambiyε. Membonɔga me Njambiyε te yi Mɔyisi ketima ké ke nye bo deti te yi diyε ngabiye kamɔ ke mebo me mumɔ hene ke kando Isarayel. Yite nde, bo dɛya ndi ke mebo me bemanɔ ban, ko bekɔ nde, bene bo hene wɛla ndi ke mekiyɔ me Abaraham. ⁶ Ma ke be Melkisedek, a yeti ne nday Levi nda bo na. Ko dete, a bonma

ngabiye kamɔ ke mebo me Abaraham. A kɔ sendi mbombu yɛ nye Abaraham mekombila, nye mɔ te yi Njambiyε kpoma meyasi nye nye kɔ. ⁷ He duwɔ gbate nde, mɔ te ε nye jakɔɔ mekombila kɔ kwɔ mɔ te ε bɔ mekombila bonɔ ke mebo mene kɔ. Yite kine meso na. ⁸ Ke yi benday be Levi te yi wuse lepɔ nɔ be bɔ ngabiye kwalɔ meyasi wete wete ke njoka menɔgabiye kamɔ ke meyasi hene te yi mumɔ be nɔ ké, bo gbela botu bete be ta si gwe gwakɔ. Ma yasi wete, ke yi Melkisedek, mekana me Njambiyε lépi nde, nye mɔ te ε bonma ngabiye te ke mebo me Abaraham kɔ, nye mɔ te ε ne jon. ⁹ He yakama lepɔ nde nge? Ko Levi, nye mɔ te ε diki bɔ ngabiye kamɔ ke mebo me njon ne kɔ nya sendi ngabiye kamɔ te yene nye Melkisedek kome Abaraham nya nye ngabiye te yene ké, ¹⁰ ko bekɔ nde, ke ngimɔ te yi Melkisedek temma kè sanɔwa ne Abaraham ké, Levi tɛ pa jadye na. Wuse lépi nde, a nya Melkisedek yasi ne nje Abaraham, keto Levi nday Abaraham, nye mekiyɔ mene.

¹¹ Mesay me nyena sadaka nye Njambiyε te yi benday be Levi dikima kelɔ ké bɔ njuku membɔnɔga mete yi Njambiyε nya kando Isarayel ké. Ma mesay mete yi bo kelma ké má tonjukwe meyasi hene te yi Njambiyε kwadya ké, ma wete mɔ nyena sadaka dele ε bonnama ne Melkisedek tɛ nje se tiko moy tɔ *Arɔn na. ¹² Yo nde, ke wete jonja bo mesay me nyena sadaka dya, yo dɛya nde, membɔnɔga sɛnjinanɔwe sendi. ¹³ Ma Nyanɔwe Kumande wusu te yi wuse lepɔ nɔ waka kɔ wɛla ke yɛnɔ kando dele. Wete mɔ kando te tɛ pa be mɔ nyena sadaka nye Njambiyε wete yesɔ na. ¹⁴ Bomɔ hene ke kobile duwe nde, Nyanɔwe Kumande wusu kɔ wɛla ke kando Yuda. Kome Mɔyisi lepima kasi botu be nyena sadaka nye Njambiyε ké, a tɛ lepɔ kasi wete mɔ kando te na.

Kasi Mɔ te ε nda Melkisedek kɔ

¹⁵ Mesay me nyena sadaka te yi botu be kando Levi dikima kelo ke ti be ne deti te yi tonje yasi te yi Njambiyε kwadya ke na. Yasi te yi tedye ne sanjan nde, yo dete ke, yo keto Njambiyε njā tembidye mbanā mɔ nyena sadaka dele, mbete nda Melkisedek. ¹⁶ A ti bɔnj diyo mɔ nyena sadaka, keto a wula ke wete kando botu be nyena sadaka nda yi membonga me bomɔ pese ke na. Yasi wete, a bɔnj diyo te, keto nye ne ngungudye te yi diyo ne jon kpo ne kpo. ¹⁷ Yo kwanama dete nda yi mekana me Njambiyε lepe ke kasi ne nde: <We mɔ nyena sadaka kpo ne kpo nda Melkisedek.> ¹⁸ Dete, Njambiyε sima li membonga mete yi mbombu, keto yo ti be ne deti te yi kelo yanā na. Sendi, yo ti be ne deti te yi jongwε mumɔ na, ¹⁹ keto membonga mete ti kele nde, mumɔ bēki ne ngben ke mbombu Njambiyε na. Ma ndana, yo me ne yina yasi te yi kwanma membonga. Yo yasi te yi wuse be ne bibina temo kete, yo ke bute wuse nje yi kɛ nɔ ke keki Njambiyε. ²⁰ Ke meyasi menori, Njambiyε kinjama yotu ne ne nguru wene. Ma ke tembidya botu be nyena sadaka te bari, a ti kinja yotu ne na. ²¹ Yasi wete, ke yi Yesus, ke yi Njambiyε tembidya ne nye ke, Njambiyε ne nguru wene kinjama yotu lepo nye nye nde: <Mi Baba Mboko kinjama nde, we Mɔ nyena sadaka kpo ne kpo. Ko mi ti yokidye se numbu na.> ²² Dete, Yesus njā be mɔ te ε bakidye kpa mbon te ε kwanma ε mbombu ke njoka su sine be Njambiyε.

²³ Ma yina yanā kete sendi, yo nde, ke yi botu be nyena sadaka te bari, bo bā budyate, keto bo dikima gwe, soj ti tike nde, bo kēn ne mesay man mbombu na. ²⁴ Ma ke be yi Yesus, yo yeti dete na, keto nye mɔ te ε diye kpo ne kpo. Dete, ko yeso wete ne wete mumɔ ti bu say mɔ nyena sadaka ke mebo mene na. ²⁵ Yo keto

te yite sendi yi nye yakama jongwε bomɔ hene be kwa ne nye kɛ nɔ kɛ yi Njambiyε ndi tu wete ne sat, keto a ne jon kpo ne kpo. A ke ngweta ne Njambiyε metu hene keto yan.

²⁶ Yo gba njel nyangwe kum botu be nyena sadaka nda yoko ε yakama ne wuse. A pupunate ke mbombu Njambiyε. A kine mejoso na. A kine mono mebeyo ne mbet ke yotu ne na. A yeti ne kumbo bene botu be mebeyo na. Njambiyε bendidya nye kenje ke dyobo ke kwey. ²⁷ A yeti ne nda be nyangwe bekum be botu be nyena sadaka te bari na. Ke yan, metu hene bo dikima pa nye sadaka nye Njambiyε keto mebeyo mete yan ne nguru wan, nje nye sendi keto yi botu be kando. Ma ke yi Yesus, a nya sadaka nye Njambiyε ndi tu wete ne sat. Yo nde, a nya yotu ne ne nguru wene ne sadaka. ²⁸ Nyangwe bekum be botu be nyena sadaka te yi bo dikima tembidye bengwe membonga me Moyisi baka bā ndi gbela bomɔ ne mejoso sendi. Ma ke be *Mɔnɔ, lepi te yi Njambiyε njā lepo kinja yotu ne ke njā bu mbey membonga. Lepi te njā tembidye Mɔnɔ wene nyangwe kum botu be nyena sadaka, kelo nde, a bēki kpo ne kpo ne njololo ke meyasi hene.

8*Yesus nyangwe kum botu be**nyena sadaka te wusu*

¹ Ma nyangwe yasi te yi wuse jeke kwadye lepo ke, yo nde: Wuse me ndana gbate ne nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε. A kā diyo metidye ke kwey ke mbam bo Njambiyε te ε diye ne meyasi hene kɔ. ² A kél mesay me nyangwe kum botu be nyena sadaka ke mbey te yi ne kiyɔ, kpa mbe te yi Baba Mboko ne nguru wene kombila, yeti mumɔ na.

³ Bo tembidya nyangwe kum botu be nyena sadaka hene, na bu meyasi kanje nye Njambiyε, wo sendi benyamɔ kelo ne sadaka nye nye.

Dete, yo kimote nde, nyanḡwe kum botu be nyena sadaka te wusu bēki sendi ne yasi te yene yi nye ta nye Njambiyē ké. ⁴ Ndi nde, a má bēki ke meneti maka, ko ma nye tī be mo nyena sadaka na, keto yo ne gweyā botu be nyena sadaka kete be kanje meyasi nye Njambiyē beḡwe membonḡa me Moyisi. ⁵ Meyasi hene te yi bo kele ké, yo gbela yekambiyē, yo ke bonna bonnanḡwe ne meyasi mete yi kelna ke d̄yob̄o ké. Yo d̄ete kome Moyisi kwad̄ya sumo njel t̄u te yi bo kele ne to melambo yi wuse lere no ké, ε Njambiyē lere nye nye nde: <Beḡa, kelo t̄u te beḡwe yekambiyē te yi mi ted̄ya we ke keki ké.>

⁶ Ma ndana, he bēḡa nde, mesay mete yi *Krist kwanma gbate yi botu be nyena sadaka te bari bud̄yate. He lépi d̄ete, keto mesay me njun̄o te yi nye kelma ké, a kelma yo ne nje kpaša mbon te ε kwanma ε mbombu, keto kim̄o kpaša meyasi mete yi Njambiyē kpoma nye wuse ke moy mbon te ké kwā meyasi mete yi nye kpoma ke yi mbombu ké.

⁷ Ma bosa mbon te yi Njambiyē kelma ké má d̄iy kine meḡo na, ma nye tī tike se mbete, nje kelo sendi mbaḡa na. ⁸ Yo gbate d̄ete, keto Njambiyē lepinama nye kando d̄yene yí ndeye bo nde: <Ne bēḡa, mi Baba Mboko ke lero nde: Ke metu mete yi nje ké, mi ta kelo jonja mbon sine botu be kando Isarayel nè botu be kando Yuda. ⁹ Yo tī be nda mbon te yi mi kelma sine besanmbambo ban ke ḡim̄o te yi mi biyima bo ne gba bo mbe punje soḡe ke meneti me Ejipt ké na. Nda bo tī kè mbombu beḡwe mbon te ké, ε mi soḡe tem̄o ke yotu yan. Yo mi Baba Mboko lere d̄ete. ¹⁰ Ma mbon te yi mi ta nje kelo sine botu be kando Isarayel ké, yo nde, ke meḡim̄o mete yite si kwā, mi ta ḡgba membonḡa membe ke d̄yano d̄yan keto yo ke metemo man. Mi ta be Njambiyē wan, bo má be kando

d̄yembe. ¹¹ Ko mbaḡa mumo tī lero se nye jakoso ho nye man ted̄ye nye nde, a d̄ukwe Baba Mboko na. Keto mumo hene ta duwe mi kande bonosike kumo betomba hene. ¹² Yo ta kelna d̄ete, keto mi ta tiko bo ne ḡgwete ke kotu mekele man. Mi tī take se mebeyo mete yi bo kelma ké na.> ¹³ Ma ḡge Njambiyē lere kasi jonja mbon, yite ted̄ya nde, a pesima nde, bosate sima jombe. Ma ḡge yiḡa njombu yasi si jombe, yite yo ta be ke yambile.

9

Njomb̄o kanna Njambiyē ke njombu mbon

nè ke jonjate

¹ Bosa mbon bā ne membonḡa mete yene yí ted̄ye nda yi bom̄o yākanḡwe kelo ne mesay nye Njambiyē ké. Yo bā sendi ne mbey kiyō te wene yi bom̄o summa ne mebo man ké. ² Yo nde, bo kelma t̄u ne to melambo. Bosa tonḡari te yi d̄iyē kete ké, bo jébanḡwe nde Mbey te yi ne kiyō. Bo d̄ikima tiko yasi te yi bo kase lambo kete ké womete, b̄u tebel nè memampa mete yi bo kanje nye Njambiyē ké kete. ³ Ke koḡ lambo yibate yi bo kesa ke koḡ tonḡari te ste ké, we kum ke wete tonḡari sendi. Bo jébanḡwe mbete nde Mbey te yi ne kiyō lan̄sa yoru. ⁴ Ke moy tonḡari te, yo bā ne wete mbey te yi bo d̄iki lod̄ye meyasi mete yi ne kim̄o metul ké. Mbey te bā hene tande lor ne lor. Bo d̄ikima lod̄ye yiḡa kwal̄o muto te yi ne kim̄o metul ké kete. Kponḡi te yi ted̄ye mbon ke njoka Njambiyē bene botu bene ké bā sendi ke tonḡari te. Koḡ kponḡi te bā hene tande lor ne lor. Wete pan bā ke moyte tande lor ne lor, yiḡa med̄ye nde man bā ke moyte. Wakatiki te yi *Aron bā no yi menjam mejeti loma kete ké bā sendi ke moy kponḡi yinori. Mepel metari yiba te yi Njambiyē ketima membonḡa mete yi ted̄ye mbon ne bene kando Isarayel ké bā sendi

ke moyte. ⁵ Bo sama yekambiye nyanḡwe baṅa bejaki be Njambiye yi bo jeba nde Beserubɛ baka kase ke to kponḡi yinɔri. Bejaki benɔri tɛdya nyanḡwe meluksa me Njambiye. Wukume mɛpapɔ man petima to kponḡi kome bo diki kelɔ sadaka te yi sonḡa mɛbeyɔ me bomɔ kɛ. Ma ḡgimɔ te yi nɛmbe ne yo ndana ne kwet kwet yeti na. ⁶ Yo nde, ke bo ma si kombile meyasi hene dɛte kɛ, ɛ botu be nyena sadaka nye Njambiye nje diki nyiḡe ke bosa tonḡari mɛḡgimɔ hene yɛ kelɔ mesay man. ⁷ Ma ke be tonḡari yibate, ndi nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nyɛpɔ nyiḡe mate. Ke sew wete, a nyiḡa ndi tu wete. A ti yaka nyiḡe kine kɛ ne mɛkiyɔ me nyamɔ yɛ kelɔ ne sadaka ketɔ mɛbeyɔ mete yene ne ḡguru wene nɛ ketɔ mɛbeyɔ mete yi botu be kandɔ kele ne jekwe kɛ na. ⁸ Kimɔ Sisiḡ kwadya tɛdye komete nde, piḡo te yi bosa tonḡari ba ndi kete, nje te yi kumɔ nɔ ke tonḡari te ɛ ne kiyɔ lanḡa yɔru kɔ ti pa butuna pundɔ puyɛ na. ⁹ Meyasi menɔri tɛdya yekambiye meyasi mete yi kwaḡna ndana kɛ. Yo tɛdya nde, meyasi mete yi bo nye Njambiye nɛ mesadaka me benyamɔ te yi bo kele nye nye kɛ ti kelɔ nde, temɔ mɔ te ɛ nye yo kɔ bɛki ne te ke menje hene na. ¹⁰ Mɛmbonḡa mete bɛḡa ndi kasi meyasi mete yi mɛmbundɔ, kasi mɛdye nɛ meyasi mete yi mumɔ hɔbiye nɛ budya jaki jaki kasi weyna yotu nɛ weyna meyasi. Mɛmbonḡa menɔri dɛyima kumɔ ke ḡgimɔ te yi Njambiye nḡa senḡo ne meyasi hene kɛ.

¹¹ Ma *Krist sima nje, nye nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiye, nɛ wuse be ne kimɔ meyasi mete yi nye sima kombile, na nye wuse kɛ. A kɛl mesay mɛne ke mbey te yi ne dɔkɔ kwɔ tɔ lambɔ te ɛ mbombu. Yo sendi kpasate budyate, yo ne nyonḡo kwɔ ɛte. Yeti bomɔ sumɛ yo na. Yo yeti sendi waka ke to meneti na. ¹² Ke yi *Krist nyinḡa nɔ

ndi tu wete ne sat ke mbey te yi ne kiyɔ kɛ, a ti bu mɛkiyɔ me bɛmbam tabɔ ho mɛkiyɔ me bɛmbam benday kɛ nɔ na. Yasi wete, yo ḡgbak ḡgbak mɛkiyɔ mɛne yi nye kɔ nɔ. Yo mɛkiyɔ mɛne sonḡe mɛbeyɔ musu, jonḡwe wuse kpo ne kpo. ¹³ Bo dikima bu mɛkiyɔ me bɛmbam tabɔ nɛ yi bɛmbam benday, nyanje ke yotu botu bete be ne sembo ke yotu yɛ weye ne bo sonḡe ne sembo ke yotu yan. Bo dikima biye sendi nyari nday wo ba nye lodye, bu su te kelɔ sendi nɔ dɛte. ¹⁴ Ma ḡge be nde, mɛkiyɔ me benyamɔ nɛ su te yite ba ne dɛti te yi kelɔ dɛte 'sunḡwa ne mɛkiyɔ me Krist? 'Yene kina kɛl kwɔ yite na? Ne dɛti te yi Kimɔ Sisiḡ te ɛ dɛye kpo ne kpo kɔ, Krist mɔ te ɛ kine mbulma mɛbeyɔ kɔ nya yotu ne ne sadaka nye Njambiye. Mɛkiyɔ mɛne ta pupudye mɛtemɔ musu gbate sonḡe ke mɛkele mete yi kɛ ne mumɔ ke nje sonḡ, nɛ wuse kel mesay nye Njambiye te ɛ ne jonḡ kɔ.

¹⁵ Yo dɛte nde, *Krist kelma say nḡunḡo te yɛ kelɔ jonḡa mbon, nɛ botu bete be Njambiye jebama baka be ne kimɔ meyasi mete yi nye sima kpo kɛ. Ketɔ Krist ḡwɔ yɛ sonḡe ne mɛbeyɔ mete yi bomɔ kelma ke ḡgimɔ nḡombu mbon kɛ. Meyasi mete yi nye kpoma dɛte kɛ ta dɛyɔ kpo ne kpo. ¹⁶ Yo nde, ḡge mumɔ si nye numbu ketɔ nda yi bo yakanḡwe kabɔ ne melikɔ mɛne kɛ, bo dɛsi kabɔ meyasi mete, ḡge bo lɛpe nde, mɔ te ḡwɔ. ¹⁷ Ma piḡo te yi mɔ te ndi kete ne jonḡ, mɛkana mete yi nye ketima kɛ yeti ke nye bomɔ dɛti te yi kelɔ yanḡa na, ketɔ yo nyɛki bomɔ dɛti, ḡge mɔ te gwe. ¹⁸ Dɛte sendi, mesay me bosa mbon ti kande kine nde, mɛkiyɔ pɔḡ pa nyanja na. ¹⁹ Ne mbombu, ke Moyisi ma si nɛmbe to mɛmbonḡa wete wete nye ndinḡele kandɔ hene nda yi yo dɛye ketinate ke mɛkana me mɛmbonḡa me Njambiye kɛ, ɛ nye bu mɛkiyɔ me bomɔ benday nɛ yi bɛmbam tabɔ sanḡwe ne mɔrɔku. ɛ nye nje bu yinḡa

tena lambɔ nɛ hanɔbe hanɔbe nɛ tonja wɛtɛ mɔnɔ jeti nde *yisɔp topɛ ketɛ kwɔ nyanje kɛ gba mɛkana mɛ mɛmbɔnɔ nɛ kɛ yotu bɔmɔ hɛnɛ lɛpɔ nde: ²⁰ <Yikɛ mɛkiyɔ mɛtɛ yi Njambiyɛ kelɛ nɛ mbon yɔ pɛsɔ nde, wunɛ wɔkunanɔgwɛ nɛ nyɛ.> ²¹ A nyanja sendi mɛkiyɔ mɛtɛ ndi dɛtɛ kɛ tɔ te yi bo kelma nɛ to mɛlambɔ nɛ kɛ ndingɛlɛ mɛjɔlɛ mɛtɛ yi bo dɛkima kelɔ nɛ mɛsay yɔ kanɔ nɛ Njambiyɛ kɛ. ²² Bɛnɔgwɛ yasi te yi mɛmbɔnɔ lɛpɛ kɛ, yo mɛkiyɔ pupudɛ sulo mɛyasi hɛnɛ. Yitɛ nde, nɔgwɛ mɛkiyɔ ti nyanja na, Njambiyɛ yeti kɛ tikɔ mɛbeyɔ mɛ mumɔ nɛ nɔgwɛtɛ na.

Mɛkiyɔ mɛ Krist kɛ sɔnɛ mɛbeyɔ

mɛ bɔmɔ

²³ Dɛtɛ, nda bo kɛ pupudɛ mɛyasi mɛtɛ yi tɛdɛ nɔgbak nɔgbak mɛyasi mɛtɛ yi dɛyɛ kɛ dɛyɔbɔ kɛ nɛ nje te yitɛ, yo dɛya nde, bo pɔpudɛya sendi nɔgbak nɔgbak mɛyasi mɛtɛ yi dɛyɛ kɛ dɛyɔbɔ kɛ nɛ nje kpasa sadaka te yi kwanɔma mɛsadaka mɛtɛ yiri hɛnɛ. ²⁴ Kɛto mbɛy te yi nɛ kiyo yi *Krist nyinɔma ketɛ kɛ, yeti yikɛ yi bɔmɔ sumɛ nɛ mɛbɔ man kɛ na. Yikɛ yi bo sumɛ kɛ tɛdɛya gbɛla yekambiyɛ nɔgbak nɔgbak mbɛy te yi Krist nyinɔma ketɛ kɛ. Yasi wɛtɛ, Krist nyinɔma nɛ kɛ gba dɛyɔbɔ yɔ kɛ nɔgwɛta nɛ Njambiyɛ kɛto su. ²⁵ A ti nyinɔma mɛtɛ, na kɛ mbɔmbu yɔ nyɛ yotu nɛ nɛ sadaka na. A ti kelɛ nda yi nyanɔgwɛ bɛkum bɛ botu bɛ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ dɛki kelɔ kɛ na. Kɛto kɛ yi nyanɔgwɛ kum botu bɛ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ, yo sew hɛnɛ yi nyɛ dɛki bɔ mɛkiyɔ mɛ bɛnyamɔ nyinɛ nɔ kɛ tonɔari te ɛ nɛ kiyo lanɔsa yɔru kɔ. ²⁶ Mɔ bɛki nde, Krist nyinɔma sew hɛnɛ mɛtɛ dɛtɛ, ma yo bɔ nde, a sɔnɔgwɛ nɛ mɛbɔnɛ mɛnɔga budɛyɛte kandɛ kɛ yi Njambiyɛ ma kɔsu nɛ mbokɔ kɛ. Ma ndana, kɛ nɔgwɛ te yi mbokɔ te yɔkɔ kɛ siyo kɛ, a nɔ punjɛ yotu ndi tu wɛtɛ nɛ sat yɔ nyɛ yotu nɛ nɛ sadaka

yɔ sɔnɛ nɛ mɛbeyɔ mɛ bɔmɔ. ²⁷ Ma nda yo kponatɛ nde, mumɔ gwɔki ndi tu wɛtɛ, kɛ kɔnɛtɛ, Njambiyɛ kɛ pɛsɔ jɔsi nɛ kɛ, ²⁸ dɛtɛ sendi, Krist nya yotu nɛ ndi tu wɛtɛ yɔ sɔbɛ nɛ mɛbeyɔ mɛ budɛya bɔmɔ. A ta basidɛyɛ nje kɛ mɛnɔga yibɛtɛ, yeti se yɔ sɔbuna mɛbeyɔ na, yasi wɛtɛ, yo yɔ jonɔgwɛ botu bɛtɛ bɛ ladɛyɛ nyɛ baka.

10

¹ Yo nde, mɛmbɔnɔ mɛ Njambiyɛ yi Mɔyisi ketɛma kɛ tɛdɛya yekambiyɛ kimɔ mɛyasi mɛtɛ yi kɛ nje kɛ. Yo yeti kɛ tɛdɛyɛ nɔgbak nɔgbak mɛyasi mɛtɛ nɛ yotu na. Dɛtɛ, ko mɛmbɔnɔ mɛtɛ yeti nɛ dɛti te yi kelɔ nde, botu bɛtɛ bɛ nje kɛ yi Njambiyɛ nɛ nje kelna kiya mɛsadaka mɛsew hɛnɛ baka bɛki nɛ njololo kɛ mɛyasi hɛnɛ na. ² Yo mɔ bɛki nde, botu bɛtɛ bɛ nyɛ mɛsadaka dɛtɛ baka njɔki nje bɛ pupunatɛ ndi tu wɛtɛ nɛ sat, ma bo yeti kɛ kɛ se mbɔmbu yɔ kala nyɛ mɛsadaka na, kɛto yinɔ mɛbeyɔ mɛtɛ yi bo ta takɛ sendi kɛ temɔ yan yeti se na. ³ Ma yasi wɛtɛ, nyɛna mɛsadaka mɛtɛ yinɔri kɛl nde, mumɔ kɛ taka mɛbeyɔ mɛtɛ yi nyɛ kelɛ kɛ yaka nɛ mɛsew wɛtɛ wɛtɛ. ⁴ Yitɛ nde, mɛkiyɔ mɛ bɛmbam bɛnday nɛ yi bɛmbam tabɔ yeti nɛ dɛti te yi sɔnɛ mɛbeyɔ mɛ mumɔ na. ⁵ Yori, kɛ nɔgwɛ te yi *Krist bɔ nɛdɔ te yi nje kɛ mbokɔ kɛ, ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ Njambiyɛ nde: <Ko wona bɛnyamɔ yɔ nyɛ nɛ wɛ sadaka ko nyɛna yɔ yinɔ mɛyasi, wɛ ti gɔrɛ na, yasi wɛtɛ, wɛ nya mi yotu te yi mumɔ. ⁶ Ko mɛnjay mɛtɛ yi bo lodɛyɛ lodɛyukwɛ yɔ kelɔ nɛ sadaka nyɛ wɛ kɛ ko mɛsadaka mɛtɛ yi bo kelɛ yɔ sɔnɔna mɛbeyɔ, wɛ ti nyɛ temɔ kɛ yitɛ hɛnɛ na. ⁷ Dɛtɛ, ɛ mi lɛpɛ nde: Njambiyɛ bɛnɔ, mi yima, nɛ mi kɛ kel yasi te yi wɛ kwadɛyɛ bɛnɔgwɛ yasi te yi yo ketɛnɛtɛ kɛ kasi mbɛ kɛ mɔy mɛkana mɔ kɛ.> ⁸ Bosa yasi te yi Krist lɛpɛma

ké, ε nde: <Ko nyena yɔ mesadaka ko nyena yɔ yiɲa meyasi ko lodɣa menjay ko nyena sadaka te yi soɲna mebeyɔ, meyasi menɔri hene, we ti gɔre, ko nye temɔ yɔ kete na.> Ko bɛkɔ dɛte, membonɲa ke lepɔ nde, yo kɛlnaɲɲwe dɛte. ⁹ Ke kɔɲte, Krist ke lepɔ sendi nde: <Njambiyɛ bɛɲa, mi yima, né mi kè kel yasi te yi we kwadye!> Dete, Krist ke tiko bosa mesadaka mete yiri yí nje tembidye yibate. ¹⁰ Ne nje te yite Yesus Krist kelma yasi te yi Njambiyɛ kwadya ké. Dete, ε Njambiyɛ pupudye wuse keto sadaka te yi Krist nya ne yotu ne ndi tu wete ne sat ké.

¹¹ Mɔ nyena sadaka nye Njambiyɛ hene ke diyɔ ke teri metu hene yi kelɔ mesay mene. A diki kelɔ sadaka ndi ne kiya meyasi mete yi kine dɛti te yi soɲe mebeyɔ wete yesɔ na. ¹² Ma ke bɛ *Krist, a nya yotu ne ne sadaka nye Njambiyɛ ndi tu wete yí soɲe ne mebeyɔ. Ke kɔɲte, ε nye kwɔ kè diyɔ metidyɛ ke mbam bo Njambiyɛ kpo ne kpo. ¹³ A diy ndana yí ladye ɲgimɔ te yi Njambiyɛ ta kawule bɛpendɔ bene tiko ke nji mekol mene. ¹⁴ Dete, ne nje nyena sadaka wete ne wete nye Njambiyɛ, a kelma nde, botu bɛte bɛ Njambiyɛ sima pupudye baka bɛki ne njololo ke meyasi hene kpo ne kpo. ¹⁵ Ma Kimɔ Sisiɲ sendi ke jaye lepɔ nye wuse nde, yo gbate dɛte. A kandima si lepɔ lepi ke ne mbombu nde: ¹⁶ <Mbon te yi sine bo ta kelɔ ké, yo ta bɛ dɛke: Mi, Baba Mbokɔ ke lepɔ nde: Ke kɔɲ metu mete, mi ta nye membonɲa membe ke metemɔ man, mi má keto yo sendi ke medyanɔ man. ¹⁷ Mi tí take se mebeyɔ man ko kotu mekele man wete yesɔ na.> ¹⁸ Yite nde, kome Njambiyɛ si tiko mebeyɔ me mumɔ ne ɲgwete ké, yo yeti ke diyɛ se nde, bo nyêki sendi yiɲa sadaka yí soɲe ne mebeyɔ na.

He kɛn kè yi Njambiyɛ

ne bibina temɔ

¹⁹ Wune ɲɔɲ, dɛte wuse me ne gba bibina temɔ te yi nyiɲe lale ke mbey te yi ne kiyɔ keto mekiyɔ me Yesus. ²⁰ Yí nyiɲe nɔ mate, Yesus butuma wuse nje te, kande kwɔ kete. Yo ɲɔɲa nje, yo sendi nje te yi nye wuse ɲɔɲɲwe. A búta nje te nye wuse kome lambɔ te yi bɔ kesate ke mbanɔ Njambiyɛ nyaliya nɔ ké. Lambɔ te yi nyaliya ké téɛɛya yotu ne yi bo ɲgbama ke kroa ké. ²¹ Ndana wuse ne nyangwe kum botu bɛ nyena sadaka nye Njambiyɛ ε kende ne ndingele *Kandɔ Njambiyɛ kɔ. ²² Ma dɛte, he kɛn ndana ke kɛki Njambiyɛ ne temɔ te yi ne ɲgbɛɲ kine mesebila na, tiko temɔ hene ke yene yí kè nɔ kine meso na. He kɛl dɛte, keto mekiyɔ me Yesus sima pupudye metemɔ musu soɲe bɛya metake. A weyma sendi wuse ne pupuna mɔrɔku. ²³ Ma ndana, he kɛn mbombu yí lepɔ yasi te yi wuse tike temɔ kete ke misi bomɔ kine yɔkwe ne kɔɲ na, keto mɔ te ε kpoma meyasi mete ko tɔɲjukwe ndi meyasi mete yi nye si kpo ké. ²⁴ Yo kimɔte nde, baka tâka besɔ, nyena mɛɲgite yí kelɔ nde, wuse kwáɛɲɲɲwe kelɔ kimɔ mekele. ²⁵ Ma he tí tiki kine diki wesidyɛ se na nda yi baɲa diki kelɔ ké na. Yasi wete, baka nyêki besɔ dɛti ke temɔ, jeko kwɔ kwangɔ nda yi wune duwe nde, *Yesɔ te yi Nyangwe Kumande ta nje kete ké ke wuta.

²⁶ Yo nde, wuse sima woko duwe faɲ nje Njambiyɛ. Ma ke wuse nje kè mbombu ke kɔɲte kelɔ bɛya yasi ne nyalo, komete, kine se sadaka wete ne wete ta nyena sendi yí soɲe ne mebeyɔ na. ²⁷ Yite wuse ta diyɔ ne nyangwe wɔ yí ladye ne pesina josi nè ɲgwɛy ɲgwɛy ɲɔɲ dɛte te yi ta girise bɛpendɔ bɛ Njambiyɛ ké. ²⁸ Wune duwɔ nde, ɲge mumɔ bekidyɛ membonɲa mete yi Moyisi ketima ké, ma ɲge bomɔ yiba ho yitati ke njoka botu bɛte bɛ diyma ke mbey te baka nje jaye nde, mɔ

te kelma gbate d'ete, o b'eta, bo ke wo nye kine mono gwena ngwete na. ²⁹ Nge be d'ete, 'ma wune taka nde, yo ta nje be nan pe yi mo te e beje Mono Njambiyé nda sara mbaya ke misi mene, besile mekiyo mene yi Njambiyé kelma ne mbon yi pupudye ne mo te ké? Yo ta nje be ba nan pe yi yoko e wungwe Sisiñ te e kele ngikwa ne wuse ko? 'Wune taka nde, njel ponsi te yi mo te ta sangwa no ké ta be nan? ³⁰ He lépi d'ete, keto he duwa mo te e lepima nde: <Mekundo, yo yembe, yo mi yokidye ndi beya yasi te yi bomo kele ké nye ndi bo.> A lepima sendi nde: <Yo mi, Baba Mboko ta peso josi botu bembe.> ³¹ Ma yo gba beyate budyate nde, mumo bal ke mebo me Njambiyé te e ne jon ko. ³² Wune taka nda yi wune jonnama no mbombu ke konte yi Njambiyé paniya ne mejasi nye wune ké. Wune sangwama ne beya nyanngwe mebone ke ngimo te yite, e wune sume kol jeliye. ³³ Ke yina mengimo bo dikima tembidye wune ke misi me bomo yi wungwe wune tedye sendi wune mebone. Ke yina mengimo sendi, wune nya sendi yotu yi sangwa ne mebone wune botu bete be sangwama ne meyasi menori baka. ³⁴ Yo nde, wune jayma yi sangwa ne mebone wune benjon bun be ba ke jobo baka. E wune jaye sendi lala ne mesosa nde, bomo ngangila meyasi mun, keto wune duwa nde, wune ne meyasi mete yi ne nyono lansa yite. Yo meyasi mete yi diyé njombu diyó. ³⁵ Dete, wune ti tiki bibina temo te yi wune be no ke yi Njambiyé ké na. Nge wune ke mbombu yi be ne bibina temo d'ete, wune ta be ne nyanngwe sol. ³⁶ Yasi te yi wune yakanngwe kelo, yo nde, wune beki ne tin yi kelo yasi te yi Njambiyé kwadye ké, né wune nje be ne yasi te yi nye kpoma nye wune ké. ³⁷ Yori yi Njambiyé lepe nde: <Ma ngimo bukwa ndi ne mbet, yo bukwa ndi

gba ne mbet, né mo te e yakanngwe nje ko dya. A ti kiko ne dyanate na.> ³⁸ Njambiyé lepima sendi nde: <Mo te yi mi si peso nde, a me ne ngben ke mbombu wombe ko ta ju ndi ne nje tikina temo te yi nye tike ke yembe ké. Ma nge nye yokwe ke njime, temo mbe ti biye nye na.> ³⁹ Ma ke be wuse, wuse yeti su ke njoka botu bete be yokwe ke njime yi yambile no na. Wuse su ke njoka botu bete be tike temo ke yi Njambiyé yi jonngwe ne sisiñ yan baka.

11

Kwalo tikina temo te yi botu be

mbombu ba no ké

¹ Tikina temo ke yi Njambiyé, yo kome mumo be ne bibina temo nde, meyasi mete yi nye tike temo kete ké ta kelna gbate. Yo sendi kome mumo jaye gbate nde, meyasi mete yi nye yeti ke beje ne misi ké kete gbate. ² Yo tikina temo te yi bana botu bete be jonnama mbombu ba no ké kele nde, Njambiyé jaya bo. ³ Yo ne nje tikina temo yi wuse kobile duwe nde, Njambiyé kusuma mboko ne lepi te yi punduma ke numbu ne ké. Yite nde, meyasi mete yi wuse beje muka ké ti wula ke meyasi mete yi wuse beje ké na.

⁴ Yo tikina temo te yi Abel ba no ké kele nde, a nyeki Njambiyé kpa sadaka lansa yi *Kayin. Yo yite kele nde, Njambiyé ne nguru wene pési nde, Abel me ne ngben ke mbombu wene, jaye ne sadaka ne. Abel ma kiki gwe, ko d'ete, tikina temo te yi nye tikima ke yi Njambiyé ké ke kelo nde, a lepina ngwe nye wuse kumo ndi muka.

⁵ Yo tikina temo te yi Enok ba no ké kele nde, Njambiyé bon nye ne jon kenje dyobo, ma nye nje sangwa ne son. Bomu sanma nye kine dolo na, keto Njambiyé bonma nye. Mekana me Njambiyé ke lepo nde, pinjo te yi Njambiyé ti pa bu nye ne jon kenje dyobo, Njambiyé ba ne mesosa ne

nye. ⁶ Ma nge mumo ti tike temo ke yi Njambiyè na, ko Njambiyè tí bɛ nɛ mɛsosa nɛ nye na. Yo nde, mo te ɛ kè ke yi Njambiyè ko jáya nde, Njambiyè kete gbate, a jáya sendi nde, Njambiyè nyêki kimo meyasi nye botu bete bɛ gɔsɛ nye baka.

⁷ Yo tikina temo te yi Noy bɔ no ke yi Njambiyè ké kele nde, a sâki nyanɔwe kuka yí jonɔwe nɛ botu bɛ tɔ dyenɛ. Njambiyè kombila lɛpo meyasi mete yi ta kwanɔna ké nye nye piɔ te yi nye tí pa bɛnɛ yo bɛnɛ nɛ misi mɛnɛ na. A jesima Njambiyè wokɔ mɛn nɛ, sa nyanɔwe kuka. Yasi te yi nye kelma ké tɛɔya nde, mɛkele mɛ botu bete bari bɔ beyate. Tikina temo te yi Noy tikima dɛte ke yi Njambiyè ké kelma nde, Njambiyè bɛnɛ nye nde nɔgbɛn mumo.

⁸ Yo keto Abaraham tikima temo ke yi Njambiyè, yori yi nye wokuma jeban nɛ, tɛmɛ kwɔ kè ke mɛnɛti mete yi Njambiyè kpoma nde, a ta nye nye ké. A tɛmma kwɔ kinɛ duwɛ mbɛy te yi nye kè kete ké na. ⁹ Yo tikina temo te yi nye bɔ no ké kele nde, a kɛn kè dɛyo ke mɛnɛti mete yi Njambiyè kpoma nye nye ké, ko nde, a bɔ jɛnɔwe. A dɛkima jonɔna ke metɔ mete yi bo kele nɛ to mɛlambɔ ké. Isak bɛnɛ Yakɔp jonɔnama ke kiya kwalɔ metɔ mete sendi. Njambiyè kpoma mɛnɛti mete nye bo sendi. ¹⁰ Abaraham jonɔnama ke metɔ mɛlambɔ mete yite yí ladɛye nde, a nyíɔna ke dɛya te yi mɛkol metɔ bɛ jɛlnate ké. Yo Njambiyè gba dɛyanɔ te yi sumo yo. Yo sendi nye nɛ nɔguru wɛnɛ sumɛ sendi yo.

¹¹ Yo keto Sara tikima temo ke yi Njambiyè, ɛ Njambiyè nye nye dɛti te yi ja yí kusɔ nɛ kandɔ, ko bɛko nde, a sima jombɛ. Yo kɛlnama dɛte, keto a bɔ nɛ bɛbina temo nde, Njambiyè te ɛ kpoma meyasi mete ko ta tonɔye yo. ¹² Dɛte, nyanɔwe kandɔ nɔ jadɛye wule ndi ke njombu mbam wɛte ɛ mɛ dɛyo ladɛye ndi nɛ sɔn ko. Buyo botu bɛ kandɔ te nda bɛsisɔ bete bɛ dɛye ke dɛyobɔ baka,

buyo yan nda mɛsɛy mɛ man, bo ti yaka tolo buyo yan na.

¹³ Botu baka hɛnɛ tikima temo ke yi Njambiyè gwe no. Ke meyasi hɛnɛ te yi Njambiyè kpoma nye bo ké, bo sambila misi bɛnɛ ndi yo bɛnɛ nɛ nan, pɛpidɛye bo kɛnɔ, yasi wɛte, bo tí nɔ bɛ nɛ meyasi mete na. Bo jayma lɛpo nde, bo bɛjɛnɔwe, bo bɛakwanɔkwanɔ ke mɛnɛti maka.

¹⁴ Botu bete bɛ lɛpɛ dɛte baka ke kɛmbile tɛɔye nde, bo ke nye sosu yí kumo ke dɛya te yan. ¹⁵ Ma bo má gwaki wombolo dɛya te yi bo wulma kete ké, ma bo yɔkwɔ nɛ kɔko kè mate. ¹⁶ Yo nde, dɛya te yi bo nya sosu yí kumo ndana kete ko lán bɛ kimote nɛ bosa te yoru. Yɔko yi bo lɛpɛ no ko pɛlɛ dɛyobɔ. Dɛte, Njambiyè yeti ke gwe njɔn nde, bo jɛbanɔwe nye nde Njambiyè wan na, keto a sima kɛmbile dɛya tike bo.

¹⁷ Yo tikina temo te yi Abaraham bɔ no ké kele nde, a bɔn mɔno wɛnɛ Isak nye nɛ sadaka nye Njambiyè ke nɔgimo te yi Njambiyè lɛpima nde, a kɛl dɛte ké. Njambiyè lɛpi dɛte yí bɔbɛ nɛ nye. Yo kiko mɔno wɛnɛ yi nye nya Njambiyè nɛ sadaka ru. A kelma dɛte, ko bɛko nde, Njambiyè kpoma yíɔna yasi nye nye ¹⁸ lɛpo nde: <Nɔgbak nɔgbak bɛnday bo, yo baka bɛ ta wule ke mɛkiyo mɛ Isak.> ¹⁹ Abaraham dɛkima lɛpo ke moɔy temo nɛ nde, Njambiyè nɛ dɛti ko yí womiye mumo sɔnɛ ke njoka bɛmuɔ. Yori yi Njambiyè yɔkidɛya nɛ mɔno wɛnɛ nye nye ké. Yo ke tɛɔye wuse yíɔna yasi te yi ta kwanɔna ké.

²⁰ Yo tikina temo te yi Isak bɔ no ké kele nde, a nyêki Yakɔp bɛnɛ Eso mɛkombila ke meyasi mete yi ta kwanɔna ke jonɔwe dɛyan ke metɔ mete yi nɔ mbombu ké.

²¹ Yo tikina temo te yi Yakɔp bɔ no ké kele nde, ke nɔgimo te yi nye ta bɛ ke gwe ké, a nyêki bɔno bɛ Yosɛp hɛnɛ mɛkombila, kwɔ jɛkima tonɔgolo nɛ kanɔ Njambiyè.

22 Yo tikina temo te yi Yosep ba no ke kele nde, ke jonngwe dylene ma si wuta ne siynate, a lepi nye Bono be kando Isarayel nde, bo ta duwe ke Ejipt, lepo sendi yasi te yi bo yakanngwe kelo ne meyeso mene kome bo ta kwa ke.

23 Yo tikina temo te yi sangwe ne Moyisi bene nyanngwe ba no ke kele nde, ke bo ma ja nye, bo sodyukwe nye ke tu ke mengwende yitati kine kamba mbonga te yi kumande nya ke na. Bo kelma dete, keto monosike ba ne nyonjo.

24 Yo tikina temo te yi Moyisi ba no ke kele nde, kome nye ma si doko be mumo ke, a sêna nde, bomo ti jebangwe nye nde monjo te e ngondu Farawon na. 25 A lanma benje kimote nde, a sangwanngwe ne mebone bene botu be Njambiyè, lanja nde, a kên mbombu jonja ke nyem nyem jonngwe, kelo beya yasi ke monjo metu mete yi mumo kwanngwe ke meneti maka ke. 26 A benja nde, nge nye sangwa ne wungwa keto *Krist, yite gba mberi yasi budiyate lanja kpasa mekusuku mete yi diyè ke Ejipt ke, keto a sambila misi kenje londunate yi benje ne sol te yi Njambiyè ta nye nye ke. 27 Yo tikina temo te yi nye ba no ke kele nde, a têma duwe ke Ejipt, yeti keto a gwa wo nyanngwe ngambi kumande na. A pesima dete, biye ne bo deke nda a ba ke benje Njambiyè te yi bomo ti benja ko. 28 Yo sendi tikina temo te yi nye ba no dete ke kele nde, a lepi nye botu be Isarayel nde, bo woku bono besam yi kelo ne wete jeso nde *Paska. Yo tikina temo te yi nye ba no ke kele nde, a lepi nye bo nde, bo bon mekiyo me bono besam bete nyanje ke menumey man, kamba jaki Njambiyè te e ta nje wo betomba moy ke meneti me Ejipt baka me nje wo sendi botu be Isarayel.

29 Yo tikina temo te yi botu be Isarayel ba no ke yi Njambiyè ke kele nde, bo sâbikwe Tena man ne mekol nda yi mumo kende no ke kutu kutu

meneti ke. Ma ke botu be Ejipt ma bofe kwa sendi dete ke, e duku si memiye bo.

30 Yo tikina temo te yi botu be Isarayel ba no ke kele nde, nyanngwe ndoko te yi linja Yeriko ke gbungulanngwe. Bo dikima kendo linje yo ke meyeso yitan jo yi ba.

31 Yo tikina temo te yi Rahab te nya mewanja ba no ke kele nde, bo ti woku nye ke yi bo woma ne botu bete be ti tike temo ke yi Njambiyè baka na. A ti sombe son na, keto a bonja botu bete be potama nje benje teri dya baka ne te.

32 Mi ta ke mbombu lepo ne nge? Nge mi lepe ndana nde, mi ta pa sambile misi kenje njime yi lepo kasi Jedeyon ne Barak ne Samson ne Jette ne Davit ne Samiyel nje bu botu be punja melepi me Njambiyè, yite ngimo ta siyo. 33 Tikina temo te yi botu bete ba no ke yi Njambiyè ke kelma nde, bo lon dyambi ne yina mekando lanja bo. Yo kelma nde, bo nam bomo, kelo meyasi ne ngben, kelo sendi nde, bo beki ne meyasi mete yi Njambiyè kpoma nye bo ke. Tikina temo te yi bo ba no ke kelma sendi nde, bo dibi numbu bedila.

34 Yo kelma nde, bo gwesikwe jonjon nyan dite, diyò ke numbu mekafa. Yo yo kele nde, ke mbey te yi bo ba tekinate bo kpâl nje be ne deti, bo beki benjan dyambi ke misi me dyambi potò njon medyambi mete yi betombo be dikima nje lu dyambi ne bo baka. 35 Tikina temo te yi banja bomari ba no ke kelma nde, Njambiyè womkwe bomo ban be si gwe baka nye bo. Ma nge be banja botu bete be dikima tiko temo ke yi Njambiyè baka, bo tedya bo beya detina mebone. Ma ne nde, bo sêna tikina temo te yi bo tikima ke yi Njambiyè ke, ne bo son bo ne bo, bo kpalma jaye son, ne Njambiyè womiye bo wete yeso, ne bo be ne kpasa jonngwe lanja yike. 36 Ke yi banja, bo sangwama ne nyèti, njuro bo ne njambala. Bo ka mbombu

woto bo ne mekol me sumba nye bo ke jobo. ³⁷ Bo lonma banja ne metari wo, kile banja ne njiki. Bo woma banja ne kafa. Bo ba nda be yambala ngoto kine mbey diyo na. Bo dikima lenje kotu besam ne kotu begbatabo, ko bo ti be ne gbela mono mbulma yana na. Bo tedya bo mebone budyate kelo beya yasi ne bo. ³⁸ Bo dikima jonna yan ke mekonkor, ke to mekeki, ke menguku metari ne ke menjembi ke moy meneti. Jongwe dyan ba ne ngben, dete botu be meneti maka ti yaka jonna bene bo na.

³⁹ Ma botu baka hene be Njambiye jayma bo keto tikina temo te yi bo tikima ke yene ke ti biye ho bene yasi te yi Njambiye kpoma nye bo ke ke ngimo te yite na. ⁴⁰ Yo nde, Njambiye sima kombile yina kimu yasi te yi nye ta nye wuse ke, lanja yiri yi bo dikima take ke. Ma Njambiye ti kwadye nde, bo kanda be ne kimu yasi te li wuse na.

12

Njambiye tedya mumo mebone

yí kite ne nye

¹ Ke be wuse, nyangwe ngil botu baka sima memiye wuse linje nda kulutu. Bo ke kanje misi yi bene ne wuse. Dete, he lenj jaki jaki meyasi mete yi ndadye wuse ke ne mebeyo mete yi ti kiki ne buse wuse ne piyele ke. He lenj meyasi menori hene nye kol ke soko te yi Njambiye lepe nde, he kel ke. ² He lenj meyasi mete kanje misi bene ndi ne Yesus. Yo nye kele nde, wuse kanda tikina temo ke yene. Ke tikina temo te yi wuse tike ke yene ke no mbombu ke, yo sendi nye ta tonje meyasi hene kumo njena. A sambila misi bene ne mesosa mete yi Njambiye ta tonje ke temo ne ke. Dete, e nye jaye gbiso nde, bo ngbaki nye ke kroa, yeliye wungwa te yi bo kelma ne nye ke. Ma ndana, a metidye ke siya bekum te yi Njambiye pulo mbam bo.

³ Wune taka nye. Wune taka nda yi botu be mebeyo benma ne nye, nye bo ke dite ke. Wune taka yo, kamba wune me nje teko, kamba temo yun me nje yokwe ke njime. ⁴ Ke tumbo te yi wune duje sungwe ne mebeyo ke, wune ti pa dujo kumo nde, son diya wune na. ⁵ 'Wune ma lenja ka melapi mete yi Njambiye lepima nye wune yi nye ne wune deti nda yi sangwe ne bono kele ne bono bene ke? A lepima nde: <Monmba, nge Baba Mboko tedye we mebone yi kite ne we, we ti yelkwe na. Ma, nge nye gaye we, yo ti kpal nje tekwe yotu yo tekwe na. ⁶ Yo nde, Baba Mboko tedya mebone nye mo te yi nye kwadye ko yi kite ne nye. A ngibila mumo hene te yi nye jaye nde, a me mono wene ko.>

⁷ Wune gbisi mebone mete yi Njambiye tedye wune yi kite ne wune, nda yi sangwe ne bono kele ne bono bene ke. Ma yo ba mono te nda yi sangwe diye kine tedye nye mebone yi kite ne nye ko?

⁸ Njambiye tedya mebone dete nye bono bene hene yi kite ne bo. Ma nge wune diye kine sangwa ne mebone dete sendi na, yite wune bono be wanja, wune yeti ngbak ngbak bono bene na. ⁹ Wuse taka sendi yasi te yi besangwe busu be jama wuse ke meneti maka dikima kelo ne wuse ke. Bo dikima tedye wuse mebone yi kite ne wuse, e wuse diki jeso bo, wokuna ke men yan. Nge be nde, wuse dikima kelo dete ne besangwe busu bete, 'ma sangwa ne Da te e diye ke dyobo ko? 'He kina jesi nye, wokuna ne nye kwa to te, ne wuse ju na?

¹⁰ Besangwe busu be meneti maka dikima tedye yan wuse mebone yi kite ne wuse yi yaka mono kum ngimo. Bo dikima kelo dete nda yi bo kwadye. Ma ke be Njambiye, a tedya wuse mebone yi kite ne wuse yi kpalo kame ne wuse besa bete, ne wuse be pupunate nda nye. ¹¹ Mengimo hene te yi bo tedye

mumɔ mɛbɔnɛ yí kite nɛ nyɛ, kɛ ngimɔ te yite a bɛ́nɔ nde, yo yasi ngambi, yeti yasi mesosa na. Ma kɛ kɔŋ mɛbɔnɛ mɛnɔri mɔ te ɛ jekima yiŋa yasi kɛ mɔyɛ kɔ kɛ nje jonɔna nɛ ngben kɛ mbɔmbu Njambiyɛ, bɛ nɛ temɔ nɛ tɛ.

¹² Dete, wunɛ nâmba mɛbɔ mun yi sima kato kɛ nɛ mɛbɔŋ mun yi mɛ nɛ tukulek kɛ. ¹³ Wunɛ bɔŋ mɛkol mun kɛndɔ nɔ kɛ mɛnje mɛte yi nɛ ngben, kambɔ botu bɛte bɛ ndi kɛ ndumbɛ baka mɛ nje jatɔ kɛ bɛya nje. Wunɛ kɛl dete, né bo kpal bɛ nɛ deti te yi kɛndɔ kɛ kimɔ nje. ¹⁴ Wunɛ sâŋ nje te yi jonɔna nɛ tɛ wúne bɔmɔ hɛnɛ, bakidyɛ sendi mɛtemɔ mun pupunate kɛ mbɔmbu Njambiyɛ. Kɛto ngɛ mumɔ ti kanɛ jonɔngwɛ dɛyɛnɛ dete nyɛ Baba Mbokɔ na, a tí bɛnɛ nyɛ na. ¹⁵ Wunɛ dɛy nɛ sɔsɔ, ma mumɔ mɛ nje tumɔ kɔŋ nɛ Njambiyɛ, ma nyɛ mɛ nje dɛyɔ kinɛ kelɔ ngikwa nɛ nyɛ na. Wunɛ dɛy sendi nɛ sɔsɔ, ma mumɔ mɛ nje bɛ nda yiŋa pekeke kangil yí lapidyɛ jona yasi nyɛ bɛsɔ, yí bɛkidyɛ nɛ budɔya bɔmɔ. ¹⁶ Wunɛ dɛy nɛ sɔsɔ, ma mbanɔ kɛ njoka yun mɛ nje bɛ mɔ kelna mɛwanja ho mɔ yɛliya mɛyasi mɛte yi Njambiyɛ si tɛmbidyɛ kɛ nda Eso. A dɛyanɔwa dɛyɔ tomba mɔy te yi nyɛ bɔ nɔ kɛ kpalɔ yo nɛ mɔnɔ kato mɛdyɛ. ¹⁷ Wunɛ kɛ duwɛ yasi te yi njâ kwanɔna kɛ ngimɔ te yi nyɛ kwadya nde, sanɔgwɛ wɛnɛ nyêki nyɛ mɛkombila nda yi bo diki nyɛ nɛ bɛtomba mɔy kɛ. Yasi wɛtɛ, sanɔgwɛ sɛŋma, ko bɛkɔ nde, a sanɔma yo nɛ misidyɛ kɛ misi, a tí bɛ se nɛ nje te yi sɛnɔ yanɔ kɛ mɛyasi mɛte yi sima kwanɔna kɛ na.

¹⁸ Kɛ yi wunɛ njâ nɔ kɛ yi Njambiyɛ kɛ, wunɛ tí wuta yun nɛ wɛtɛ keki te yi mumɔ yakama kɛnjɛ bo kpokɛ nɔ kɛ na. Keki te bɔ hɛnɛ tandɛ dɛtɛ nɛ nyɛŋ nyɛŋ, yitil bɔ ketɛ nɛ gir, nyanɔgwɛ mbuku bɔ kɛ yifila. ¹⁹ Botu bɛte bɛ bɔ ketɛ baka wokuma mɛdɔmbiya kɛ lumsa,

wokɔ wɛtɛ dɛtina mɛn kɛ lɛpina. Yo kelma nde, botu bɛte bɛ wokuma mɛn te baka, lɛpi nde, mɛn tí kɛn se mbɔmbu yí lɛpɔ ko gbɛla lɛpi wɛtɛ nɛ wɛtɛ nyɛ bo na. ²⁰ Bo lɛpi dɛte, kɛto mbɔŋga te yi mɛn te nya kɛ kwanɔma bo. Mɛn te nya mbɔŋga nde: <Ko nde, yo nyamɔ kpoka keki, bo lɔŋ nyɛ nɛ mɛtari wo.> ²¹ Yasi te yi kwanɔnama kɛ bɔ yasi wɔ budɔyate, ɛ Mɔyisi nɛ nguru wɛnɛ lɛpɛ nde: <Yikɛ kwanɔma mi, yotu mbɛ nɛ tututu nɛ wɔ.> ²² Ma yasi wɛtɛ, kɛ yun, kɛ yi wunɛ njâ nɔ kɛ yi Njambiyɛ kɛ, wunɛ wutama nɛ keki te yi bo jɛba nde *Siyɔŋ kɔ, wuta nɛ dɛya Njambiyɛ te ɛ nɛ jon kɔ. Dya te, yo Yerusalem te ɛ dɛyɛ kɛ dɛyɔbɔ kɔ. Wunɛ wutama nɛ bɛjaki bɛ Njambiyɛ bɛ dɛyɛ kɛ dɛya te baka. Buyɔ yan bɔ bɛsanɔmay bɛsanɔmay. Bo wesidyama yí kelɔ nyanɔgwɛ jɛsɔ. ²³ Wunɛ wutama nɛ mɛwesidyama mɛ njɔŋ bɛtomba mɔy kɛ njoka bɔnɔ bɛ Njambiyɛ bɛ nyɛ sima si kɛto mɛdɛnɔ man kɛ dɛyɔbɔ baka. Wunɛ wutama nɛ Njambiyɛ te mɔ pɛsina jɔsi bɔmɔ hɛnɛ, wuta nɛ mɛsisiŋ mɛ botu bɛte bɛ bɔ nɛ ngben, bɛ tonja mɛyasi kumɔ njɛna baka. ²⁴ Wunɛ wutama nɛ Yesu te ɛ kelma say njunɔ yí kelɔ jonɔna mbon kɔ, wuta sendi nɛ mɛkiyɔ mɛnɛ yi nyanɔjama yí pupudɛyɛ nɛ bɔmɔ kɛ. Mɛkiyɔ mɛte yite kɛ lɛpɔ yiŋa kpasa yasi nyɛ wusɛ, ko mɛkiyɔ mɛ Abel yeti kɛ lɛpɔ yiŋa kpasa yasi kwɔ yite na.

²⁵ Yi bɔ dɛte kɛ, wunɛ dɛy nɛ sɔsɔ, ma wunɛ mɛ nje sɛnɛ kinɛ lɛngwɛ mɛto kɛ numbu mɔ te ɛ lɛpina nyɛ wunɛ kɔ na. Nɛ mbɔmbu, botu bɛte bɛ sɛŋma kinɛ lɛngwɛ mɛto kɛ mbɛl mɔ te ɛ lɛpinama nyɛ bo kɛ mɛnɛti maka kɔ sanɔgwama nɛ mɛbɔnɛ. Ma ngɛ bɛ dɛte, yo ta nje bɛ nan pɛ yusu, ngɛ wusɛ payɛ mɔ te ɛ dɛyɛ kɛ dɛyɔbɔ lɛpina njɛsɛ wusɛ kɔ? ²⁶ Kɛ ngimɔ te yite, mɛn nɛ kelma nde, mɛnɛti wâti. Ma ndana, a kpoma yiŋa yasi te yi nyɛ ta kelɔ kɛ. ɛ nde: <Mi ta kala kelɔ nde, mɛnɛti wâti.

Ma yo tí ɓe ndi məneti nyɛpɔ na, ko dɔyɔɔ sendi ta wato.› ²⁷ Lɛpi te yi nyɛ lɛpima nde: ‹Mi ta kala kelɔ› ké tɛɖya nde, yí sidɔye nɔ, mɛyasi hɛnɛ te yi nyɛ kusuma ké ta wato yambile, né mɛyasi mɛte yi tí wato ké tika. ²⁸ Nda yo dɛte ké, hɛ nyêki Njambiyɛ wosoko, kɛto dɔya te yi nyɛ nyɛ wusɛ ké tí wato na. Hɛ kɛl dɛte yí kelɔ nɛ mɛsay nyɛ nyɛ, njɛl kelna mɛsay te yite ta nyɛ nyɛ mɛsosa. Wusɛ kɛl dɛte nɛ pidɔya yotu, nɛ kambina nɛ sendi, ²⁹ kɛto Njambiyɛ wusu nda dɛte te yi girise yasi.

13

Yasi te yi nyɛ Njambiyɛ mɛsosa

¹ Wunɛ njɔŋ, nɛ kɛn mbombu yí kwadɔya tandɛ yun nda ɓemaŋ. ² Nɛ tí lɛsɔŋgwe ɓoŋna ɓɛjɛŋgwe kimɔte kɛ mbɛy yun na. ɓaŋa ɓomɔ kelma dɛte, ɓɔ nɛ ɓɛjaki ɓɛ Njambiyɛ, yadɔye kɛ mɛtɔ man kinɛ duwɛ na. ³ Wunɛ tâka ɓotu ɓete ɓɛ kɛ jɔɔ ɓaka, ɓɛŋɛ ɓo nda wúnɛ ɓo dɔye kɛ jɔɔ te. Wunɛ tâka sendi ɓotu ɓete yi ɓo tɛɖye ɓo mɛɓɔnɛ ɓaka, nɛ kɛl nda wúnɛ ɓo sɔŋwa nɛ kiya mɛɓɔnɛ mɛte. ⁴ ɓomɔ hɛnɛ jêsi mɛgwaki. Mɛkele mɛ mɛmi tí ɓɛŋŋɔŋgwe kɛ mɔy gwaki na. Yo nde, Njambiyɛ ta pɛsɔ jɔsi ɓotu ɓete ɓɛ kelɛ mɛwanja ɓaka, yite nde, ɓotu ɓete ɓɛ kɛ mɛgwaki ko ɓaka ɓɛ yeti kɛ mɛgwaki ɓaka. ⁵ Nɛ tí jɔŋŋɔŋgwe yí nyɛ sosu yun hɛnɛ kɛ kasi mɔni na. Nɛ ɓêki nɛ mɛsosa kɛ mɛyasi hɛnɛ te yi wunɛ nɔ ké, yite yakama wunɛ. Yo nde, Njambiyɛ nɛ ŋguru wɛnɛ kɛ lɛpɔ nde: ‹Ko mi tí tikɔ ho lɔ wɛ na.› ⁶ Yori yi wusɛ yakama lɛpɔ nɛ ɓibina temɔ nde: ‹Baba Mbokɔ, nyɛ mɔ te ɛ kame mi, mi tí gwe wɔ yaŋa na. Mumɔ yakama kelɔ mi ŋge?› ⁷ Wunɛ tâka ɓoša ɓotu ɓete ɓɛ kɛndima nɛ wunɛ yí lɛpɔ mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ nyɛ wunɛ ɓaka. Wunɛ ɓêŋa nda yi ɓo jɔŋnama nɔ kumɔ kɛ sɔŋ ké. Wunɛ kɛl dɛte, né wunɛ tiki temɔ kɛ yi Njambiyɛ nda yan. ⁸ Yesus

Krist yeti kɛ sɛnjɔ na. A muka ndi nda yi nyɛ ɓa nɔ kwey ké, a ta ɓɛ ndi dɛte kpo nɛ kpo. ⁹ Nɛ tí jaya nde, ɓomɔ jâtɛɖya wunɛ kɛ ɓɛya nje wulɛ kɛ ɓudɔya jaki jaki mɛyasi mɛte yi ɓo tɛɖye ndana ké na. Ma yo kimɔte nde, ŋgikwa te yi Njambiyɛ kelɛ nɛ mumɔ ké nyêki mumɔ dɛti kɛ temɔ, yeti kasi dɔyena yɔŋa mɛɖye ho kinata na. ɓotu ɓete ɓɛ ɓɛŋgwa yite ɓaka tí kwɛɖya yɔŋa mɛkamna kɛ kelɛnate dɛte na.

¹⁰ Wusɛ nɛ mbɛy nyɛna sadaka te yusu nyɛ Njambiyɛ. ɓotu ɓɛ nyɛna sadaka ɓete ɓɛ kelɛ mɛsay mɛ Njambiyɛ kɛ tɔ te yi ɓo kelɛ nɛ lambɔ ké ti yaka dɔye mɛnjay mɛte yi wulɛ kɛ mbɛy nyɛna sadaka te mbɛte na. ¹¹ Yo nde, nyɔŋgwe kum ɓotu ɓɛ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ wóku ɓɛnyamɔ, ɓɔ mɛkiyɔ mɛte kɛ kelɔ nɛ sadaka nyɛ Njambiyɛ kɛ mbɛy te yi nɛ kiyo yí sɔŋɛ nɛ mɛɓɛyɔ kɛ to ɓomɔ. Kɛ kɔŋte, ɓo ma nje ɓɔ mɛmbundɔ mɛte jise nɔ kɛ mɔy dɔya kɛ lodɔye nɛ naŋ. ¹² Dɛte sendi, ɓo ɓoŋma Yesus jise nɔ kɛ mɔy dɔya. A sɔŋwama nɛ mɛɓɔnɛ mate, punje gba mɛkiyɔ mɛnɛ yí pupudɔye nɛ ɓomɔ kɛ misi mɛ Njambiyɛ. ¹³ Nda yo ɓa dɛte ké, hɛ púndu jise kɛ mɔy dɔya yí kɛ pɛ yɛnɛ, jaye nde, ɓo wúŋgwe wusɛ nda yi ɓo wuŋgwa nɛ nyɛ ké. ¹⁴ Hɛ kɛl dɛte, kɛto wusɛ yeti nɛ dɔya te yi ta ɓɔnɛ waka na. Ma hɛ sɔŋ, né wusɛ ɓɛ nɛ dɔya te ɛ kɛ nje kɔ. ¹⁵ Hɛ sômbila Njambiyɛ mɛŋgimɔ hɛnɛ nɛ nje Yesus. Sadaka te yi wusɛ nyɛ nyɛ ké, yori. Yite nde, hɛ ɓûta mɛnumbu musu yí sombile nɛ dɛno dɔyɛnɛ kɛ misi mɛ ɓomɔ. ¹⁶ Ma nɛ tí lɛsɔŋgwe kelna ŋgikwa nɛ kelna ŋgay na, kɛto yo njɛl mɛsadaka mɛte yite yi Njambiyɛ ɓɛ nɛ mɛsosa kɛte. ¹⁷ Wunɛ wókunɔŋgwe nɛ ɓotu ɓete ɓɛ kɛndɛ nɛ wunɛ ɓaka, tɛkwɛ to sɔŋgwe nɛ ɓo, kɛto yo ɓo dɔye nɛ say mɓona yun, né wunɛ jɔŋna nɛ ŋgben, kɛto ɓo ta duwɛ tɛmɛ wɛte yesɔ kɛ mbombu Njambiyɛ yí pile nda yi ɓo kelma nɛ mɛsay man

ké. Wunε sâη nje te nde, bo kél mesay man ne mesosa ke temo kine menḡbongila na, keto ηγε bo kele ne menḡbongila, wunε tí kwedya kimɔ yaηa kete na. ¹⁸ Ne kên mbombu yí ηgweta ne Njambiyε keto su. He ke kobile duwe nde, metemo musu ne te kine yaηa ke njanḡwe wuse na, keto he góru kelo kimɔ yasi ke menje hene. ¹⁹ Mi jéki diyε wunε nde: Ne ηgwêtanḡwe ne Njambiyε, na yokidyε mi nedo kenje wunε.

Njena lepi

²⁰ Njambiyε te ε ne tete ko womiya Nyangwe Kumande wusu Yesu te ε njā be nyangwe kum botu be bakidyā besam bene ko. Njambiyε kwanma ne nje mekiyo me Yesu yí kelo ne mbon te yi ta diyɔ kpo ne kpo. ²¹ Ma Njambiyε te mbete nyêki wunε deti te yi kelo kimɔ yasi ke menje hene, né wunε kel yasi te yi nye kwadyε. A kwâη ne Yesu Krist yí kelo nde, wuse kél yasi te yi nye nye mesosa. He lúksa nye kpo ne kpo, *amen. ²² Wunε njɔη, ndana mi ke ηgweta ne wunε nde: Ne jāya menḡite mete yi mi nye wunε ke mekana maka ké. Ma mi ketima mono mekana maka yí lepina no ne mbet kenje wunε. ²³ Ne dúkwε nde, maη wusu Timote yeti se ke jobo na, bo ma punje nye. Nge nye dya nedo, sine nye má kè beηε wunε. ²⁴ Wunε nyên botu bete be kende ne wunε baka hene, nyeno sendi botu be Njambiyε hene. Benjɔη busu be Itali ke nyeno wunε. ²⁵ Njambiyε kél ηgikwa ne wunε hene.

Mekana mete yi Jak ketima

Mekana mete yoko, yo Jak te man ne Kumande Yesus kete yo. Mekana maka jeki beɛe Beyuden bete be nja be bekriten, e bo tedye bo meɔne, e bo si wanja ke diyo ke njoka botu bete be yeti Beyuden baka.

Mekana mete jeki lepo nde, bekriten yakanɛwe jonna kelo yasi te yi mɛlepi me Njambiyɛ tedye bo ke.

Wuse yakama bake mekana maka ke nyanɛwe menɛabiye yini:

1. Tikina temo ke Yesus Krist ne meɔobilan mete yi mumo sangwa no kete ke (kumte 1-2).
2. Mo te e tike temo ke yi Yesus Krist ko biya dyem ne ke beya ndapi (kumte 3).
3. Yo yasi mendeya nde, bekriten nyeki temo ke meyasi me meneti maka (kumte 4).
4. Botu be kusuku diyo ne soso, ma bo me nje nye temo ke kusuku yan leɛsa Njambiyɛ. Menɛgite ke kasi njena Krist (kumte 5).

¹ Yo mi Jak, mi bala Njambiyɛ bene Nyanɛwe Kumande Yesus Krist. Mi ke nyeno wune, wune mekando me botu be Njambiyɛ kamɔ jo yiɔa be sima wanja ne to meneti maka baka.

Kasi dyanɔ ne kasi tikina temo

ke yi Njambiyɛ

² Wune njon, wune beki ne nyanɛwe mesosa kome kwalɔ meɔne hene dya pele wune yi boɛe ne wune. ³ Keto wune duwa nde, meɔne mete yi dya wune yi boɛe ne tikina temo te yi wune tike ke yi Njambiyɛ ke ta kelo nde, wune sum kol ne ngbingim ke no mɔmbu. ⁴ Yo nde, wune sum kol dete kumo ke njena mekele mun hene, ne wune nje be nda goto bomo ke meyasi hene kine tiko monɔ yanja wete ne

wete na. ⁵ Ma nge dyanɔ bane mbanja mumo ke njoka yun, na diya Njambiyɛ, a ta nye nye yo. Keto Njambiyɛ nyeki bomo hene meyasi ne kimo temo kine meɔam na. ⁶ Ndi nde, mo te e diyɛ yo ko tiki temo ke yi Njambiyɛ kine simta na. Keto mo te e simta ko nda mekumbo me duku te yi pupo wumbidyɛ, yo ma bendɔ piye ne kubulu kubulu ke. ⁷ Kwalɔ mo te mbete ti taka nde, Nyanɛwe Kumande ta nye nye yina yasi na, ⁸ keto mo te ne metake yiɔa, a ti presi meyasi ndi nga wete ke mekele mene na.

Kasi meɔuko ne kasi kusuku

⁹ Man wusu e kine yanja yi bomo yeti ke nye misi ke yotu ne ko luksa yotu ne, keto Njambiyɛ ke bendidyɛ nye. ¹⁰ Ma yoko e ne budya meyasi ko luksa yotu ne, keto Njambiyɛ ke pidye nye. Sendi, siyna jonɛwe te e ne budya meyasi ko deke nedo nda njam jeti. ¹¹ Yo nde, yeso ke bendɔ panɔ ne ban ban. Mbunjo ke nyolo, njam te ke soso kusiye, o beɛa, nyonjo te yeti se na. Mo te e ne budya meyasi ko ta yambile sendi dete ke moy kelna budya mesay mene.

Njambiyɛ yakama boɛe wuse

¹² Mo te e sume kol ne ngbingim ke meɔne mete yi dya nye yi boɛe ne nye ke, Njambiyɛ ke nye nye mesosa, keto nge nye si lanɛa meɔne mete, Njambiyɛ ta nye nye jonɛwe te yi kpo ne kpo, yite dɛngwe te yi nye kpoma yi lukse ne botu bete be kwadyɛ nye baka. ¹³ Nge meɔobilan dya mumo, a ti lepi nde: <Yo Njambiyɛ> na, keto yina beya yasi yeti ne deti te yi kelo nde, meɔobilan dyan Njambiyɛ na. Sendi, Njambiyɛ ne nguru wene ti kel nde, meɔobilan dyan mumo na. ¹⁴ Yasi wete, meɔobilan dyan ke yi mumo kome beya mewobo mene ne nguru wene dale nye nje sebile nye. ¹⁵ Ma nge beya mewobo si nganɛgile mumo, o beɛa, beya yasi dyanɛma. Nge beya yasi si kelna, son dyanɛma.

16 Wunε njɔŋ, wunε sɔŋ temɔ mbε, mumɔ tɪ sebila yotu nε kε mεyasi mεnɔri na. 17 Kimɔ mεyasi hεnε nε kpasa mεyasi hεnε te yi mumɔ yakama bε nɔ kε wɪla kε kwey, kε yi Da. Nye kuse mεyasi hεnε te yi panε kε dɔyɔbɔ kε. A yeti kε sɛnjɔ nε nda yi yesɔ bεnε ngwendε diki kelɔ nde, nε su mεyasi nε su yitil kε na. 18 Njambiyε nε nguru wenε kwadɔya nye wuse jonɔgwe nε nje lɛpi nε yi lɛpε ndi gbakasi kε. A kelma dɛte, nε wuse bε nda nyambi tɔmna kε njoka mεyasi mεte yi nye kusuma kε.

Kasi lɛngwa mεtɔ nɛ kasi kelnate

19 Wunε njɔŋ, wunε sɔŋ temɔ mbε, wunε dɪkwε nde, mumɔ hεnε bεki nedɔ te yi lɛngwe mεtɔ kε yasi te yi bεsɔ lɛpε kε. Mumɔ tɪ jaki lɛpi nda mbakε na. Mumɔ tɪ woku ngambi nedɔ na. 20 Keto, nge mumɔ woke ngambi dɛte, a ti yaka kelɔ se mεyasi mεte yi nε ngben kε mbɔmbu Njambiyε na. 21 Dete, wunε tɪm kɔŋ nε kwalɔ mεkele mε memi hεnε nε kwalɔ bεya mεyasi hεnε. Wunε jɔya lɛpi te yi Njambiyε ngbalma kε temɔ yun kε nε pidɔya yotu, keto lɛpi te yakama jonɔgwe wunε. 22 Ma wunε kεl yasi te yi mɛlɛpi mε Njambiyε lɛpε nye wunε kε, yeti ndi gbela wokunate na. Mɔ te ε woke ndi woko kɔ kε sebile yotu nε nε nguru wenε. 23 Keto mɔ te ε woke mɛlɛpi mε Njambiyε kinε nje kelɔ yasi te yi yo lɛpε kε, nye nda mɔ te ε sɛngile mbɔmbu nε kε mɔjɔli. 24 Ma nge nye nje tɔkε kendi kε kɔŋte kwɔ kε, ndana ndana a ma lɛnsa mbɔmbu nε. 25 Ma mɔ te ε nye temɔ nε hεnε, nεmbε kpasa mbɔŋga te ε sɔŋε mumɔ kε dɪyɔ bala, Njambiyε ta nye nye mεsosa kε yasi te yi nye kele kε. Yo dɪya ndi nde, a kεl tɪŋ kelɔ dɛte, a tɪ woku ndi woko kwɔ lɛnsa na, yasi wεtε, a kεl nda yi mbɔŋga te lɛpε kε. 26 Nge mumɔ take nde, a kε kanɔ Njambiyε kimɔte kinε biye numbu nε kε ndapi

na, yite mɔ te nε nguru wenε kε sebile temɔ nε, yite kanna Njambiyε te yi nye kanε kε gba gbɛlate. 27 Kpasa kanna Da Njambiyε, kanna te yi kinε mɔnɔ bεya yasi nε mbɛt kεte, yo nde: Mumɔ kɔma bεnyuru nε bεkusɔ boma kε mεbɔnε man, bakidɔye yotu nε pupunate kinε kelɔ bεya mεyasi mε mεnɛti maka na.

2

Mumɔ tɪ nεmba njoka bɔmɔ na

1 Wunε njɔŋ, wunε tɪ kel yasi bεngwe tɛri mumɔ na, keto kelnate dɛte yeti kε kendɔ wεtε nε tikina temɔ te yi wunε tike kε yi Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist kε na. A nε nyangwe meluksa. 2 Hε pɔŋ pa lɛpɔ nde: Bɔmɔ yɪba nyɪŋma kome wunε wesidɔya kε. Yɔkɔ nε bolo kε bɔ tandε lɔr nε kpasa mɛlambo kε yotu. Ma yɔru buka mumɔ nε mɛlambo nε jεgbε jεgbε kε yotu. 3 Ma wunε mɔ yɛnsa ndi misi bεŋε ndi nε mɔ te ε nε kpasa mɛlambo kε yotu kɔ lɛpɔ nye nye nde: <Nyangwe mbam,inja dɪyɔ wonɔga kε mbey te yi nyangwe bɔmɔ.> Kε kɔŋte, wunε mɔ nje lɛpɔ nye buka mumɔ nde: <Ma wε, tɛma yɔ tɛma kaka,> ho nde: <Inja dɪyɔ waka kε nji mεkol mεmbε.> 4 Nge wunε kele dɛte, 'yite wunε yeti kε kelɔ yasi kε njoka yun bεngwe tɛri mumɔ na? 'Yite wunε yeti kε jɔsε bɔmɔ wule kε bεya mεtake na? 5 Wunε njɔŋ, wunε sɔŋ temɔ mbε, wunε lɛngwe mεtɔ. 'Njambiyε tɪ tɔkε ka bɔtu bεte yi bɔtu bε mεnɛti maka bεŋε nde bukate baka, nε bɔ bε nε budɔya kpasa mεyasi mεte yi nye nye kε, keto bɔ kε tiko temɔ kε yεnε na? 'A ti kεl ka sendi dɛte, nε bɔ nyɪŋ kε *Kandɔ dɔyεnε namɔ mεyasi mεte yi nye kpoma nye bɔtu bεte bε kwadɔye nye baka na? 6 Yasi wεtε, wunε kε yɛliye yun buka mumɔ. 'Ma, yeti bɔtu bε kusuku kε natε wunε na? 'Yeti bɔ kε dɔlε wunε kε nɔ kε mεmbey mε pɛsina jɔsi na? 7 'Yeti bɔ kε toyε kimɔ dɪnɔ te yi Njambiyε

nya wunε ké na? ⁸ Ma nyanḡwe mbonḡa te yi Kumande Njambye pεsima ké lépi nde: <Kwadyikwe mɔŋ nda yi wε kwadye ne yotu yo ké.> Nḡe wunε kele dεte nda yi yo ketinate ke mεkana me Njambye ké, yite wunε kelma kimɔ yasi. ⁹ Yasi wεte, nḡe wunε kele yasi beḡḡwe tεri mumɔ, yite wunε kelma beya yasi. Yite mbonḡa Njambye ke lepɔ nde, wunε balma lepi, wunε botu be yanḡila mbonḡa. ¹⁰ Keto, nḡe mumɔ bakidyε mεmbonḡa hεne, kpalɔ nje jɔsidyε ko ndi mɔnɔ yanḡa ne mbet ke mɔy mbonḡa wεte, yite a ma balɔ ke mεmbonḡa hεne. ¹¹ Ma mɔ te ε lepima nde: <Kpe, wε t̄i kel wanja> kɔ, yo nye lepε sendi nde: <Wε t̄i woku mumɔ na.> Dete, nḡe wε d̄iyε kinε kelɔ wanja, kpalɔ nje wo mumɔ, yite wε ma yanḡile mεmbonḡa hεne. ¹² Dete, wunε l̄epinanḡwe, kelɔ sendi yasi nda botu bete be Njambye ta jɔse beḡḡwe yasi te yi mεmbonḡa mεne lepε ké. Yo ndi mεmbonḡa mεte soḡe wuse ke d̄iyɔ bala. ¹³ Keto Njambye t̄i gwe nḡwεte kome nye ta jɔse mɔ te ε t̄i gwe nḡwεte besɔ kɔ na. Yasi wεte, nḡe mumɔ gwe nḡwεte besɔ, yite gwena nḡwεte besɔ te yite lansama jɔsi.

Tikina temɔ n̄ε kelna kimɔ mekele

¹⁴ Wunε njɔŋ, nḡe mumɔ lepε ndi lepɔ ne numbu nde, a ke tikɔ temɔ ke yi Njambye kinε mekele na, yite kama nḡe? 'Njel tikina temɔ te yite ma jonḡwe ka nye? ¹⁵ He p̄aŋ pa lepɔ nde: Wεte maŋ wusu ho wεte d̄yɔmbu d̄yusu kinε melambɔ na, ho nde, madye mεte yi bo ta d̄ye ke ndinḡele yesɔ yeti. ¹⁶ Ma nḡe mbaŋa ke njoka yun lepε nye bo nde: <He sanḡwa, wunε kw̄aŋ ne tε. Ne k̄en wεtina d̄ite, n̄ε wunε d̄ȳenanḡwe ditɔ.> Ma nḡe mɔ te d̄iyε kinε nye bo yasi te yi bo yakama jonḡa nɔ, 'yite lepinate ndi ne numbu dεte má kame nḡe? ¹⁷ Tikina temɔ te yi mumɔ tike ke yi Njambye ké sendi dεte. Nḡe mumɔ lepε nde, a ke tikɔ

temɔ ke yi Njambye kinε tedye yo ke mekele na, yite tikina temɔ te munte, keto yo kinε mekele na.

¹⁸ Ma mumɔ yakama lepɔ nde: <Wε ke tikɔ yo temɔ ke yi Njambye, ma mi mbe ke kelɔ mekele. Ma tedya mi tikina temɔ te yi wε tike ke yi Njambye kinε mekele ké. Mi ta tedye mbe wε tikina temɔ te yembe ne nje mekele.> ¹⁹ Wε ke tikɔ yo temɔ jaye nde, yo ndi ne Njambye wεte ne wεte, yite wε ke kelɔ kimɔte. Ma beya mεsisin ke tikɔ sendi temɔ jaye dεte, yasi wεte, yo ke kpalɔ kelɔ nde, bo nḡw̄anḡwanḡwe. ²⁰ Lem mumɔ! Wε ke kwadye duwe ndana nde, 'nḡe mumɔ tike temɔ ke yi Njambye kinε mekele na, yite gbelate? ²¹ 'Njambye t̄i pεse ka nde, sanmbambɔ wusu Abaraham me ne nḡben ke mbombu wene keto mekele na? 'Njambye ti njáki pεsɔ dεte, keto Abaraham bonma mɔnɔ wene Isak k̄ε nɔ ke mbey nyena sadaka, na b̄y nye kelɔ ne sadaka nye nye na? ²² Wε beḡḡma ke yite nde, tikina temɔ te yi Abaraham tikima ke yi Njambye n̄ε mekele mεne kendima ndi wεte. Mekele mεte yi nye kelma ke mbombu Njambye ké nj̄a tonje tikina temɔ te yi nye tikima ke yene ké. ²³ M̄eyasi kwanama dεte, né lepi te yi yo ketinate ke mεkana me Njambye ké si tondu. Yo ketinate nde: <Abaraham tikima temɔ ke yi Njambye, ε Njambye pεse nde, a me ne nḡben ke mbombu wene.> ε Njambye nje jeba nye nde So wene. ²⁴ Wunε ke beḡḡe komete nde, Njambye p̄ési nde, mumɔ me ne nḡben ke mbombu wene, keto mekele, yeti ndi keto tikina temɔ na.

²⁵ Sendi, Rahab te nya mewanja, 'Njambye t̄i pεse ka nde, a me ne nḡben ke mbombu wene, keto kimɔ mekele mεte yi nye kelma ké na? 'Yeti keto a bonma botu bete yi bo tomma baka kimɔte nje kwand̄ye bo yokidyε ne mbaŋa nje dεle na? ²⁶ Ma nḡe sosu d̄uwe ke yotu mumɔ,

mɔ te gwɔ, a mɛ munɔte. Dete sendi, nge mumɔ tike temɔ ke yi Njambiyɛ kine mekele na, tikina temɔ te yite munɔte.

3

Mumɔ biya dyem dyene

¹ Wune njɔn, yo yeti kimɔte nde, budya bomɔ ke njoka yun bɛki ne hel tedya besɔ yasi na, keto wune duwɔ nde, wuse botu bete be tedye besɔ yasi baka, jɔsi te yusu ta be detinate ke mbombu Njambiyɛ kwa yan. ² Yo nde, wuse bomɔ hene ke jɔsidye ke menje budyate. Nge mumɔ ti jɔsidye ke yasi te yi nye diki lepɔ kɛ, yite nye mɔ te ε ne njololo. A yakama biye temɔ ke meyasi hene te yi nye kele kɛ. ³ Nge wuse nye sun ke numbu beyanga nde, nɛ bo wokuna ne wuse, yite wuse ke kendo ne ndingele yotu yan hene. ⁴ Wune pɔn bɛne sendi nyanɔwe mekuka. Ko bekɔ nde, yo nyanɔwete, ko bekɔ sendi nde, yo nyanɔwe detina mɛpupɔ kele nde, yo kɛ kendo, yasi wete, yo monɔ wulo ne mbet tedye yo nje yɛ kɛ nɔ kome mɔ dukunate kwadye kɛ. ⁵ Dete sendi, dyem, yo monɔ doku yotu, ma ko bekɔ dete, a yakama dɔngwe beti ke nyanɔwe meyasi mete yi nye kele kɛ. Wune pɔn bɛne nde, yo ndi monɔ mbulma dite ne mbet lodye ndingele nyanɔwe lɔ ne sekɛp. ⁶ Dyem ndi sendi nda dite. Kotu mekele mete yi botu be meneti maka kele kɛ diy hene ke dyem. Ke njoka medoku me yotu su dyem kete. Dyem ke bekidyɛ ndingele yotu mumɔ, a ke ndambidyɛ dite ke ndingele jɔngwe mumɔ. Dite te yi nye ndambidyɛ kɛ wɔla ke nyanɔwe dite te yi ti dim kɛ. ⁷ Mumɔ ne deti te yi biye kwalɔ benyamɔ be likɔ hene kuse, ko benɔn ko benyamɔ hene be fulma fulmanɔwe ne moy, ko benyamɔ bete be jɔna ke duku, mumɔ sima si biye bo kuse hene. ⁸ Yasi wete, ko mumɔ ti yaka biye dyem kuse

wete yesɔ na. Dyem yɔna beya yasi te yi mumɔ ti yaka ndadye na. A ne mada te yi yakama wo mumɔ. ⁹ Ne kiya dyem ke, wuse ke lukse Baba Mbokɔ te Da, ma ndi ne kiya dyem te, wuse ke kita ne botu bete be Njambiyɛ kusuma bonna ne nye baka. ¹⁰ Nyena mekombila nɛ lepina yawo pɔndu ndi ke kiya numbu. Wune njɔn, yo ti kelnanɔwe dete na. ¹¹ 'Kiya njembi nge wete yakama punje ka kimɔ mɔrɔku, punje sendi jona mɔrɔku? ¹² Wune njɔn, 'njuku manɔlo yakama wumɔ ka mbumɔ fiya? Ho nde, njuku bana yakama wumɔ ka mbumɔ manɔlo? Dete sendi, nge te yi punje sangɔ songo mɔrɔku kɛ ti yaka punje sendi kimo mɔrɔku na.

Dyanɔ te yi wule pele yi

Njambiyɛ kɛ

¹³ Nda ke njoka yun ne dyanɔ, duwe sendi meyasi kimo duwate ko? Nge be nde, mbanɔ ne dyanɔ, duwe sendi meyasi dete, a pɔn pa tedye yo ke kimo weyna jɔngwe, yite nde, ke kelna kimo mekele. A pɔn pa tedye sendi yo dete ne nje pidya yotu, nɛ bomɔ bɛn gbate nde, a ne dyanɔ. ¹⁴ Yasi wete, nge wune kele beya temɔ ne hakaka sunɔwe ne besɔ, sunna meyasi wune bo, yite wune ti gwaki lukse yotu yun nde, wune ne dyanɔ na. Ma dete, wune ti kel ja sunɔwe ne gbakasi na. ¹⁵ Dyanɔ te yite ti wɔla pele kwey, pele yi Njambiyɛ na. Yo wɔla ke meneti maka, ke beya metake me bomɔ nɛ ke yi beya mesisiɔ. ¹⁶ Keto ke mbey kome bomɔ kele beya temɔ sunɔwe ne besɔ sunna meyasi bɛne bo, komete, bomɔ kɛl meyasi ne kpalak kpalak, kelɔ sendi kwalɔ beya mekele hene. ¹⁷ Yasi wete, dyanɔ te yi wule pele kwey ke yi Njambiyɛ kɛ dɛle. Yo dɛn pupunate. Sendi, yo sɔn nde, bomɔ jɔnanɔwe ne te tande yan, kelɔ nde, mumɔ jɔnanɔwe kine sɔ wɔw na. Yo kɛl nde, mumɔ tɛkwe to sunɔwe ne besɔ, kelɔ nde, mumɔ

gwâki ngwete jakoso. Dyanɔ te kél nde, mumɔ kél kimɔ mækele, kelo sendi nde, mumɔ tî kel yasi ßengwe teri mumɔ na. Yo kél nde, mumɔ kél yasi kinε likisi na. ¹⁸ Botu ßete ße kele nde, ßomɔ jôhnanɔwε ne te ßaka kél ðete, keto metemɔ man ne te. Ma yasi te yi ßo ta nje kwedya ke mesay mete yi ßo kele ké ta ße ne ngbenj ke mbombu Njambye.

4

Wuse ðiy ne soso ne

ßeya mewobo

¹ To mewona nè metandɔ wúla we ke njoka yun? 'Yo tî wúla ke ßeya mewobo mete yi lɔ ðyambi tandε yan ke medoku me yotu yun ké na? ² Wune ke goro yasi, ma wune yeti ke kwedya ya te na. Wune ßotu ße wona ßomɔ, wune sendi ne ßeya temɔ sunɔwε ne ßeso, ko wune ti yaka ße ne yaɔa na. Yo ne metandɔ ke njoka yun, wune sendi ke wona. Ma wune yeti ke kwedya yaɔa na, keto wune yeti ke diyε Njambye na. ³ Ko ßeko nde, wune ke diyε yasi, Njambye yeti ke nye wune yaɔa na, keto wune ke diyε ßeyate, né wune sambi yo yî tonje ne ßeya mewobo mun. ⁴ Wune nda ßoma ßete ße tike ßenjonɔ ßan kelo mewanja ßaka. 'Wune yeti ke duwe ka nde, kwadya meyasi me meneti maka, yo ßenna Njambye na? Yo nde, mɔ te ε kwadyε nyetemɔ ne henε ke meyasi me meneti maka ko ke kpalɔ nje ße pendɔ Njambye. ⁵ 'Wune táka ka nde, yasi te yi mækana me Njambye lepe ké kinε to te na? ε nde: <Njambye ke kwadyε sisinj te yi nye nya wuse ke ngimɔ te yi nye kusuma ne wuse ké ßudya te. A goru nde, yo wôkunanɔwε ndi gba ne nye nyεpɔ.> ⁶ Yasi wete, a ke kelo ngikwa ne wuse kwɔ to te, keto mækana me Njambye ke lepɔ nde: <Njambye ke tumɔ kɔɔ ne ßotu ße ßendidyε yotu ßaka, yasi wete, a kél kimɔ yasi ne ßotu ßete ße pidyε yotu ßaka.> ⁷ Dete, wune pidyikwe yotu

wokuna ne Njambye. Wune pâya *Kum ßeya mækele, yite a ta kambo londɔ ke keki yun. ⁸ Wune kên ke keki Njambye, yite a má kè sendi ke keki yun. Wune ßotu ße mebeyɔ, wune sôɔa kol ke kelna ßeya yasi. Wune ßotu ßete ße ne metake yifa ßaka, wune pûpudya metemɔ mun. ⁹ Wune wôku yotu, keto wune ne ngwete. Wune jábanɔwε lelo. Ne nde, wune nyêti, wune kpâl jaba. Ne nde, wune sôsannɔwε, wune kpâl ße ne ngambi. ¹⁰ Wune pidyikwe yotu ke mbombu Baba Mboko, yite a ta ßendidyε wune. ¹¹ Wune njon, wune tî kutunanɔwε tandε yun na. Mɔ te ε lepina ßeyate ne man ho jose nye kɔ lépinanɔwε ßeyate ne membonɔa me Njambye, jose sendi yo. Ma nge we jose membonɔa, yite we me mɔ te ε yeti ke kelo se yasi te yi membonɔa lepe ké na. Komete, we me ndi mɔ te ε jose yo. ¹² Mɔ nyena membonɔa mete, yo ndi nye ße sendi mɔ pesina josi, a ne ðeti te yi jonɔwε mumɔ ho girise nye. We mɔ te ε jose jakoso kɔ, we yɔ ßa nda?

¹³ Ma ndana, wune lêngwε metɔ, wune ßotu ßete ße lepe nde: <Muka ho nemeno he ta kè ke ðya te yoko ho ke yoru. He ta kwandye sew wete mate ðyanɔwε meyasi sombo ne moni.> ¹⁴ Wune yeti ke duwe yasi te yi ta ðya wune nemeno ké na, keto jonɔwε ðyun ßa yasi te nda? Yo nda wudye mbe te yi timbila ne vum kinε kiko ké. Sekεp, yo má yambile. ¹⁵ Yasi wete, má wune lépi nde: <Nge Baba Mboko jaye, wuse má jonna kè nɔ mbombu, wuse má kelo yike ho yiri.> ¹⁶ Ma ndana, wune ke lukse yotu yun ne gbelate ke nyannɔwε metake mete yite. Kwalo luksa yotu te yite henε ßeyate. ¹⁷ Mɔ te ε duwe kimɔ yasi te yi nye yákanɔwε kelo nje ðiyɔ kinε kelo yo kɔ kelma ßeya yasi.

5

Botu ße kusuku ðiy ne soso

¹ Ma ndana, wune lêngwe meto, wune botu be kusuku. Wune lél jaba, keto mebɔne mete yi ta balo keto yun ké. ² Məkusuku mun sima bo, benya sima dye melambo mun. ³ Ngalma ma biye melor mun nè moni yun. Ngalma te ta tedye wune ne sanjan nde, mekele mun beyate. Yo ta kokile wune nda yi dite lodye ne yasi ké. Wune ndemma kusuku ndana ke metu mete yi kè ke siyna mboko ké. ⁴ Ne bêna, wune ma dye moni botu bete be wesidya nyambi ke menngwan mun baka. Botu bete ke lelo dukwe ne wune. Məkembi me botu be mesay bete kumma ke meto me Baba Mboko te *Sabawot. ⁵ Wune jonnama ke meneti maka ke nyem nyem jonngwe, kelɔ yasi nda yi temo yun kwadye. Wune dyenama doko ne ngbɔskoro, ko beko nde, yeso te yi Njambiyɛ ta peso ne josi yun ké ma wuta. ⁶ Wune pesima josi bete ke to ngbenj mumo kwa wo nye. Ma a ti wa ke mebo mun na.

Wuse gbisi mebɔne

⁷ Dete, wune njon, wune gbisi kumo ke ngimo te yi Nyangwe Kumande ta nje ké. Wune bêna nda mo bena mbeki gbise ladye kimo membumo mete yi ta wule ke meneti ké. A ke gbiso ladye kumo nde, bosa membiyo nè njena membiyo mete yi bena membeki siki no. ⁸ Wune sendi, wune bêki ne gbisa dete, be ne nyan ke temo, keto Nyangwe Kumande ta be ke nje. ⁹ Wune njon, mumo ti bonj lepi nye ke to jakoso na, ma Njambiyɛ me nje jose wune. Ne bêna, mo pesina josi ke nje, a me ke numey. ¹⁰ Wune njon, ke kasi mebɔne nè gbisina yasi, wune taka botu be punja melepi me Njambiyɛ be dikima lepina ke dino Baba Mboko baka. Bo sanngwama ne mebɔne, e bo gbisima. Wune bêki sendi nda bo ke yite. ¹¹ Wuse ke kombile lepɔ nde, botu bete be summa kol ne ngbik baka, Njambiyɛ nya bo mesosa. Wune wokuma kasi gbisa te yi Jop ba no ké. Wune

duwa sendi yasi te yi Baba Mboko kelma ne nye ke siynate ké, keto a ne ngikwa budfyate, a ke gwe sendi ngwete mumo. ¹² Wune njon, ke meyasi hene, bosate yo nde: Wune ti kinjangwe yaja kaje bo kenje kwey tende meneti, ho kinja yija kwalo mekinja na. Nge wune lepe nde: <I,> yo bɔna ndi nde: <I.> Nge wune lepe nde: <Be,> yo bɔna ndi nde: <Be.> Yo bêki dete, ma josi Njambiyɛ me nje biye wune.

¹³ Nge mbanja mumo ke njoka yun sanngwa ne mebɔne, na ngwɛtanngwe ne Njambiyɛ. Nge mbanja be ne mesosa, a jɛmbi mejembi yi sombile ne Njambiyɛ. ¹⁴ Nge mbanja mumo ke njoka yun kone, a jɛbanngwe betomba mbanjo Njambiyɛ, né bo ngwɛtanngwe ne Njambiyɛ keto ne, lombɛ nye mutɔ ke dino Nyangwe Kumande. ¹⁵ Menngweta mete yi bo ta kelɔ ne tikina temo ke yi Njambiyɛ ké ta jonngwe mo kon. O bêna, Nyangwe Kumande má tembidye nye. Ma nge be nde, a kelma yija beya meyasi, Njambiyɛ má soje yo ke to ne ne ngwete. ¹⁶ Dete, baka jaya beya meyasi mete yi bo kele ké ke mbombu beso. Baka ngwɛtanngwe ne Njambiyɛ keto beso, né mekon man siy. Menngweta mete yi mo te e me ne ngbenj ke mbombu Njambiyɛ kele ne temo ne hene ké ke kelɔ nyangwe mesay. ¹⁷ Wune taka Eli. A ba ndi sendi mumo nda wuse. A ngwetama ne Njambiyɛ ne sosu ne hene nde, mbiyo ti noku na. E mbiyo pesiye ke mesew yitani nè ngwende yitan jo wete kine no se ke to meneti na. ¹⁸ Ke konje, e nye ngweta ne koko ne Njambiyɛ, e dyobo bute bo ne mbiyo, e meneti kande sendi punja nyambi ne koko.

¹⁹ Wune njon, nge mbanja ke njoka yun duwe ke ngbenj nje londo tiko gbakasi, wete mumo yakama yokidye nye ne koko. ²⁰ Ma wune dukwe nde, mo te e soje mo mebeyo dete ke beya nje te yi nye tokuma yokidye nye njese ke kimo nje, mo

te jonɔwa sisiŋ mɔ mɛbeyɔ te soŋɛ
kɛ nje soŋ, kelɔ sendi nde, Njambiye
siki soŋɛ buɔɔya beya meyasi mete yi
nye kelma ké ne ɛgwete.

Bosa Məkana mete yi Piyer kɛtima

Yo Piyer, mo tomun Yesus Krist kete məkana mete yoko.

Məkana mete lépi kasi mɛbɔne nè kasi meluksa mete yi bekriten ta be no ké. Yo béna bekriten hene, jeko kwà kwangɔ Beyuden bete be yejsama temɔ tiko ke yi *Krist baka. Piyer kɛti yo yí nye ne bekriten bete be sangwa ne mɛbɔne baka deti ke temɔ. Kriten yákanɔwe díyɔ ne ngbik ke tikina temɔ te yi nye be no ke yi Krist ké, ko beko nde, a ta sangwa ne mɛbɔne keto te. Kriten yákanɔwe be ne bibina temɔ ke yi Krist te ngolo wene e womiya ko.

Wuse yakama baka məkana maka ke nyanɔwe mengabiye yitati:

1. Jonɔwe kriten ke moy mɛbɔne yí tedye nde, a me ne kpaɔa jonɔwe, keto a me sangwate bene Krist (kumte 1-2).
2. Jonɔwe kriten nè mɛbɔne mete yi Krist, ngolo wusu sangwama no ke numbu su ké (kumte 2-4).
3. Kriten hene kɛl mesay kimote, duwe nde, Krist ta kala nje (kumte 5).

¹ Yo mi Piyer kete məkana maka. Mi mo tomun Yesus Krist. Mi kɛti kenje wune botu bete be Njambiye tokuma, wune be jonna wete wete kè no ke meneti me Pɔn, ke Galasi, ke Kapados, ke Asi nè ke Bitini nda bejɔngwe baka. ² Da Njambiye kikima si toke wune dete njombu yaɲa beɔngwe yasi te yi nye sima kombile ké. A tokuma wune dete ne nje te yi Kimɔ Sisiɲ, né wune jonna pupunate ke mbombu wene, kè mbombu wokuna ne Yesus Krist, né mekiyɔ mene yi nyanjama ké pupudye wune. Ngikwa nè tete nyɛnanɔngwe pele wune budye.

Wuse bêki ne kpaɔa bibina temɔ

ke yi Njambiye

³ Wuse lúksa Da Njambiye te Sangwe ne Nyanɔwe Kumande wusu Yesus Krist. Yo nde, beɔngwe nyanɔwe gwena ngwete ne, a kelma nde, wuse jádyikwe ne kɔko, be ne jonja jonɔwe, keto a womiya Yesus Krist soɲe ke njoka bemun, né wuse be ne kpaɔa bibina temɔ te yi tí siyɔ na. ⁴ A kelma dete, né wuse be ne kimɔ meyasi mete yi Njambiye kome tike botu bene ké. Kimɔ meyasi mete tí butɔ ho biye memi ho beyɔ wete yesɔ na. A ke komɔ yo tike wune ke dyobo.

⁵ Njambiye bakidyɔ kimɔ meyasi menɔri tike wune, wune botu bete be nye kè mbombu bakidyɔ wune ne ngunɔgudye ne baka, keto wune ke tiko temɔ ke yene. A ke kè mbombu yí bakidyɔ wune kumɔ kome nye ta tedye ke puyɛ nde, a sima jonɔwe botu bene. Yo ta kwanɲa dete ke metu mete yi kè no ke siyɔ mboko ké. ⁶ Meyasi menɔri ke kelo nde, wune sɔsangwe kpaɔa kè no mbombu, ko nde, ndana wune yakama wo yotu ke mɛbɔne wete wete te yi wune yakama sangwa no yí boɔe ne wune, nge be kimote nde, yo kɛlnanɔngwe dete. Ma, yite yo ndi yi gbela monɔ ngimɔ ne mbet.

⁷ Wune yakama sangwa ne mɛbɔne menɔri dete yí beɲe, simande tikina temɔ te yi wune tike ke yi Njambiye ké jelnate. Yí duwe nde, yike kpaɔa lor, 'bo ti pán pa boɔe boɔa ke dite na? Ko dete, yo ta beyɔ wete yesɔ. Yasi wete, tikina temɔ te yi sume kol ke mɛbɔne ké gba sulna yasi budyate lanɲa lor te yite. Ma nge tikina temɔ te yi mumɔ tike ke yi Njambiye ké sume kol dete ne ngbik, komete, Njambiye ta ngane mo te lukse nye sombile sendi nye kome Yesus Krist ta nje ké. ⁸ Yesus Krist te, wune tí beɲe nye wete yesɔ na, ko dete, wune ndi ke kwadye nye kè no mbombu. Ko nde, wune yeti ke beɲe nye ndana na, wune ke tiko temɔ ke yene. Ma yo ke

kelo nde, wune bêki ne nyanḡwe mesosa kpesa, yeti yasi te yi mumo yakama pile na. ⁹ Yo dete, keto yo tikina temo te yi wune tike ke yi Yesus Krist ké ta kelo nde, a jôngwe wune. ¹⁰ Kasi jonḡwa mumo te yi Njambiyé jonḡwe dete ké, botu be punja melépi mène saḡma nje te yi nembé, duwe njombo te. Bo kandima si lepo kasi kimó yasi ke yi Njambiyé kombila nde, a ta kelo ne wune ké. ¹¹ Sisiḡ *Krist yi diyma ke yotu yan ké kandima si lepo nye bo nde, Krist ta saḡwa ne mebóne, ke kónte, a má nje be ne meluksa. Botu be punja melépi me Njambiyé baka saḡma nje te yi duwe ḡgimó te yi meyasi mete ta dyá kete nè nda yi yo ta kwaḡna ké. ¹² Njambiyé njá tedye nye bo nde, meyasi mete yi bá nde, bo lêpi ké ti béḡa bo ne ḡguru wan na. Yasi wete, yo keto yun yi bo lepima meyasi mete. Ndana, botu bete be pele Kimó Tom baka pelma yo nye wune ne deti te yi Kimó Sisiḡ te yi Njambiyé njesa wule dyobo ké. Ko bejaki be Njambiyé ne ḡguru wan ndi ke ndanje misi kete yí sa nje te yi duwe njombo te.

Wuse kél meyasi ne nje te

¹³ Ma nda yo dete ké, wune kómbila medyanó mun yí kelo ne mesay. Wune tí jeki nye sendi temo ke meyasi na. Dete, wune bêki ndana ne bibina temo hene ke kimó yasi te yi Njambiyé ta kelo ne wune kome Yesus Krist ta nje ké. ¹⁴ Wune me ke wokuna ndana ne Njambiyé nda bono bete be woke pḡ. Piḡo te yi wune tí pa duwe Yesus Krist kwey ké, wune dikima jonḡna nda yi beya mewobo mete yi wune bá no dikima tedye wune ké. Ma ndana, wune tí jonḡnaḡwe se beḡwe beya mewobo mete na. ¹⁵ Yasi wete, jonḡwe dyun nè mekele mun hene bêki ndana pupunate ndi nda mo te ε jebama wune be pupunate ké, ¹⁶ keto yo ketinate ke mekana me Njambiyé nde: <Wune bêki pupunate, keto mi ne ḡguru

wombe pupunate.> ¹⁷ Sendi, kome wune jeba nye nde, a njáki nje kame wune ké, wune jébaḡwe nye nde Da. Yasi wete, a jósa mumo hene beḡwe mekele mène. Bomo hene ndi wete ke misi mène. Ma dete, wune jónḡnaḡwe ne kambina ne ke bukwe metu mete yi wune ndi ke kè mbombu jonḡna ke meneti maka ké, ¹⁸ keto wune ke duwe nde, Yesus Krist kolma wune soḡe ke beya lem jonḡwe te yi besaḡmbambo bun dikima tedye wune ké. A tí kole wune ne yiḡa meyasi mete yi ta si beyo nemeno nda yiḡa kpaḡa mesumba ho lor na. ¹⁹ Yasi wete, a kolma wune ne kimó kpaḡa mekiyo mène nda mekiyo me monó sam te ε kine monó kosu ho yiḡa monó kon ke kondó ne ko. ²⁰ Njambiyé kikima si toke nye, yite mboko tí pa kusuna na. Ma ndana, ke ḡgimó te yi mboko me ke kè ke siynate ké, Njambiyé njá punje nye ke puye, na jonḡwe wune. ²¹ Yo nye kele nde, wune tíki temo ke yi Njambiyé te ε womiya nye ke njoka bemuḡ ko. Njambiyé nya nye meluksa, né wune nje tiki temo ke yi Njambiyé ne ḡguru wene, be sendi ne bibina temo ne nye.

²² Wune sima pupudye metemo mun keto wune wokunama ne gbakasi te yi lepi Njambiyé lepe ké, né wune kwadye bemaḡ bun kine likisi na. Dete, wune kén mbombu yí kwadya budyate nda bemaḡ ne temo yun hene. ²³ Yo nde, Njambiyé kelma nde, wuse jádyikwe ne kóko, be ne jonḡa jonḡwe. Yeti besaḡwe busu be ta si gwe nemeno baka ja wune yite na. Yasi wete, yo ne nje yiḡa kwaló te yi tí gwe wete yeso na. Kwaló te, yo melépi me Njambiyé yi nye bomó jonḡwe ké. Melépi mete ta diyo kpo ne kpo, ²⁴ keto yo ketinate ke mekana me Njambiyé nde: <Bomo hene nda gbela mbunjo. Meluksa hene te yi bomó be no ké deke nda njam jeti, mbunjo ke nyolo si soso, o béḡa, njam te ma si kusiye. ²⁵ Yasi wete, ndi melépi me Baba

Mboko dɔy kpo ne kpo. Mɛlɛpi mɛtɛ, yo Kimɔ Tom te yi bo lɛpima nye wunɛ kɛ.>

2

¹ Ma dɛtɛ, wunɛ tiki kwalɔ bɛya yasi hɛnɛ, kwalɔ sebila bomɔ nɛ kwalɔ mɛkɛlɛ mɛ likisi hɛnɛ. Wunɛ tiki sendi nyanɔgwɛ temɔ nɛ kwalɔ kutuna bɛsɔ hɛnɛ. ² Wunɛ wɔku yesidye kimo pupuna mɔrɔku mɛ bɛri nda mbɔɔɔ bɔnɔsikɛ. Mɔrɔku mɛ bɛri mɛtɛ, yo mɛlɛpi mɛ Njam-biyɛ. Wunɛ wɔku yesidye te dɛtɛ, nɛ wunɛ dɔku dɔkɔ kɛ nje Njam-biyɛ kumɔ kɛ ɔgimɔ te yi nye ta sidye nɛ jɔɔɔwɔ yun kɛ, ³ kɛto wunɛ sima duwɛ ndɛ, Nyanɔgwɛ Kumandɛ nɛ ɔgikwa.

⁴ Wunɛ njaki kɛ kɛki nɛ, nye tari te yi nye bomɔ jɔɔɔwɛ. Ma bomɔ sɛɔma tari te. Yasi wɛtɛ, Njam-biyɛ kpalma nje tɔkɛ nye ndɛ, nye kpasa tari kɛ misi mɛnɛ. ⁵ Wunɛ sendi, wunɛ kɛ nje kɛ yi Njam-biyɛ nda kpasa jɔɔɔwɛ mɛtari. Wunɛ tiki ndɛ, Njam-biyɛ bɔɔn wunɛ yɔ sumɔ nɛ tɔ dyɛnɛ komɛ Sisij nɛ ta dɔyɔ kɛ. Dɛtɛ, a ta tɛmbidye wunɛ, njɔɔ botu bɛ nyɛna sadaka te bɛnɛ, nɛ wunɛ nye nye mɛsadaka mɛtɛ yi Kimɔ Sisij ta tɛdye wunɛ kɛ. Njam-biyɛ kɛ jayɛ mɛsadaka mɛtɛ yite nɛ mɛsosa nɛ nje Yesus Krist. ⁶ Yo ndɛ, yo kɛtinate kɛ mɛkana mɛ Njam-biyɛ ndɛ: <Nɛ bɛɔn, mi sawma kpasa Tari*f1* yi saɔgwɛ kondu tɛmbidye kɛ *Siyɔɔ. Mɔ te ɛ tike temɔ kɛ yi tari te, a tɔ saɔgwɔ nɛ njɔn na.> ⁷ Ma kɛ bɛ wunɛ, wunɛ botu bɛtɛ bɛ tike temɔ kɛ yi tari te baka, yo kpasa yasi kɛ yun. Yasi wɛtɛ, kɛ yi botu bɛtɛ bɛ yeti kɛ tiko temɔ kɛ yi tari te baka, yo yeti dɛtɛ na. Yo ndɛ, yo sendi kɛtinate womaɔna kɛ mɛkana mɛ Njam-biyɛ ndɛ: <Tari te yi botu bɛ sumna njumɔ sɛɔma kɔ kpalma nje bɛ saɔgwɛ kondu.> ⁸ Sendi ndɛ: <Yo tari te yi bomɔ bɔmiyɛ baki kɛtɛ, mbatɔ te yi badiyɛ bomɔ.> Bo kɛ bɔmiyɛ baki kɛtɛ, kɛto bo yeti kɛ kwadiyɛ kelɔ yasi te yi mɛlɛpi mɛ

Njam-biyɛ lɛpɛ kɛ na. Yo ma bɛ ndi kɛ yan ndɛ, bo ta bɔmiyɛ baki dɛtɛ.

⁹ Ma kɛ bɛ wunɛ, wunɛ mbo botu bɛtɛ bɛ Njam-biyɛ tɔkuma, njɔɔ botu bɛ nyɛna sadaka te bɛ kelɛ mɛsay nye Kumandɛ. Wunɛ njɔɔ botu bɛtɛ bɛ Njam-biyɛ tɔkuma ndɛ, bo ndi bɛnɛ yɔ kelɔ mɛsay nye nye. Wunɛ sendi kando botu bɛtɛ bɛ wokuna ndi nɛ nye nyɛpɔ. A tɔkuma wunɛ dɛtɛ, nɛ wunɛ lɛpi nyanɔgwɛ kimo mɛkɛlɛ mɛnɛ nye bomɔ. Yo nye jɛba wunɛ sɔɔnɛ kɛ mɔy yitil njɛsɛ kɛ kpasa mɛjasi mɛnɛ. ¹⁰ Wunɛ tɔ bɛ yun yɔɔna kando kwey na, ma ndana, wunɛ mɛ kando Njam-biyɛ. Njam-biyɛ tɔ gwe ɔgwɛtɛ wun kwey na, ma muka, a ma gwe wunɛ ɔgwɛtɛ.

¹¹ Wunɛ njɔɔ, wunɛ sɔɔnɛ temɔ mɛbɛ, wunɛ bɛjɛɔgwɛ, bɛakwanɔkwɔnɔ kɛ mɛnɛti maka. Dɛtɛ, mi kɛ kombilɛ lɛpɔ nye wunɛ ndɛ, wunɛ tiki bɛya mɛwɔbɔ mɛtɛ yi dɔyɛ kɛ yotu yun yɔ lɔ dyambi nɛ mɛtɛkɛ mɛ temɔ yun kɛ. ¹² Komɛ wunɛ jɔɔna ndana kɛ njoka mɛkando mɛ botu bɛtɛ bɛ yeti kɛ duwɛ Njam-biyɛ baka, wunɛ jɔɔnɔgwɛ kimɔtɛ. Dɛtɛ, komɛ bo lɛpina bɛyɛtɛ nɛ wunɛ kɛ yɔɔna yasi ndɛ, wunɛ kɛ kelɔ bɛyɛtɛ kɛ, bo ta kpalɔ bɛɔn kimo mɛkɛlɛ mun, lukɛ Njam-biyɛ kɛ yesɔ te yi nye ta nje saɔgwɔ nɛ bomɔ kɛ. ¹³ Wunɛ tɛkwɛ to wokuna nɛ bomɔ hɛnɛ bɛ dɔyɛ nɛ bɛsɔ kɛ to mɛnɛti maka baka, kɛto wunɛ bɛ Nyanɔgwɛ Kumandɛ saɔgwɛtɛ. Wunɛ kɛl dɛtɛ ko saɔgwɛ nɛ kumandɛ dɔyɛ, nye mɔ te ɛ namɛ bomɔ hɛnɛ kɔ, ¹⁴ ko saɔgwɛ nɛ nyanɔgwɛ bɛkum bɛtɛ bɛ nye tɛmbidya baka. A tɛmbidya bo, nɛ bo tɛdye mɛbɔnɛ nye botu bɛtɛ bɛ kelɛ bɛya yasi, lukɛ bɛ kelɛ kimo yasi baka. Wunɛ tɛkwɛ to dɛtɛ, ¹⁵ kɛto Njam-biyɛ kwadiyikwɛ ndɛ, wunɛ kɛl kimo yasi dɛtɛ yɔ dɔbɔ nɛ numbu botu bɛtɛ bɛ kinɛ dɔyanɔ, bɛ yeti kɛ duwɛ yaɔna baka. ¹⁶ Wunɛ jɔɔnɔgwɛ nda yite nda botu bɛtɛ bɛ yeti sɛ bɛbala baka. Ma wunɛ

tí taka nde, wunε yakama jonna kelo beya yasi ndana lalε, keto wunε sima dūwε ke dīyɔ bala te na. Yasi wetε, wunε kpâl nje jonna kelo kimo meyasi nda bebala be Njambiyε. ¹⁷ Wunε jêsi bomɔ henε. Wunε kwâdɣikwε bemaŋ bun, ndingεle njɔŋ botu bete be tike temɔ ke yi Yesus baka. Wunε kâmbi Njambiyε. Wunε jêsi sendi kumande te ε dīyε ne besɔ bomɔ kɔ.

¹⁸ Wunε botu be mesay, wunε têkwε to wokuna ne bemasa bun nê kambina yan ke menje henε. Wunε tí kel ndi dte, nge be nde, bo kimo weyna bomɔ sungwε ne wunε na. Wunε kêl dte, ko bo bêki botu be nyalɔ. ¹⁹ Keto, nge mumɔ gbise mebɔne dte, keto a ke kwadyε kelo yasi te yi Njambiyε kwadyε, komete, Njambiyε ke jaye yite kelo kimo yasi ne mɔ te, keto a sângwanɣwε ne mebɔne mete, ko bekɔ nde, a tí kele yasi kɔtute na. ²⁰ Ma nge bo ngibile wunε tedye wunε mebɔne keto yiŋa beya yasi te yi wunε kelma ké, ko nde, wunε gbisi, 'bo má nje tɔndɔ wunε ke yite keto nge? Yasi wetε, nge wunε gbise mebɔne keto kimo yasi te yi wunε kele ké, komete, Njambiyε ke jaye yite kelo kimo yasi ne wunε, ²¹ keto Njambiyε jebama wunε, né wunε kel gba dte, keto *Krist ne nguru wene sangwama sendi ne mebɔne dte keto yun. A kelma dte, yí tedye wunε, né wunε kel sendi nda nye yí beŋgwε nje te yi nye kwanma kete ké. ²² Yo nde, a tí kele ne yiŋa beya yasi wetε yesɔ na. Bo tí woke yiŋa lepi ja wetε yesɔ ke numbu ne na. ²³ Bo toyma nye, yasi wetε, a tí yeŋsa toyε mumɔ na. Bo tedya nye mebɔne, yasi wetε, a tí ngaliyε misi nde, a ke yɔkidye yene na. A kpalma kaŋe yotu ne nye ke mebɔ me mɔ te ε pεse jɔsi ne ngbenj kɔ. ²⁴ A sobuma mebeyɔ musu ke yotu ne komε bo ngbama nye ke jete ké, dte wuse gwɔ dūwε ke dte te yi mebeyɔ bɔ nɔ sungwε ne wuse ké. Krist sobuma mebeyɔ

musu, né wuse nje jonna kelo nde, meyasi kêlnanɣwε ne ngbenj. A sangwama ne mebɔne nê mepenj ke yotu, né jonɣwε dɣun njaki be ne te ke mbombu Njambiyε. ²⁵ Wunε dikima wowɔ mbombu kè nɔ nda besam. Ma ndana, wunε ma yɔkwe nje kè yi mɔ te ε kende ne wunε, bakidye sendi wunε kɔ.

3

Jonɣwε mbam bene nyari

ke moy tɔ dyan

¹ Wunε bomari, wunε kêl sendi nda wuse lepima sungwε ne botu be mesay ké. Nyari henε têkwε to wokuna ne njonɔ te wene. Simande ko nde, baŋa bembam ke njoka te yeti ke beŋgwε melepi me Njambiyε na, bo ta tiko temɔ kete, ko nde, bo tí lepe nye bo na komε bo beŋε boma ban ke jonna weynate. ² Bo ta kelo dte, nge bo sambile misi beŋε nde, wunε ke jonna ne kambina Njambiyε yí kelo meyasi ne pupuna temɔ. ³ Wunε tí nyeki temɔ ke kombila yotu, né bomɔ beŋ wunε na. Meyasi nda kasi boyna meto yí kelna kondukwε, kasi leŋna jɔle jɔle meyasi mete yi bo kele ne lor, nje bɔ kasi leŋna yiŋa kpa melambo. ⁴ Yasi wetε, wunε kpâl kelo nde, kombila yotu yun bêki yike yi dīyε sofyate ke moy temɔ. Yo nde, wunε jônɣanɣwε weynate, be ne kimo temɔ, keto njel kombila yotu te yite tí beyɔ wetε yesɔ na. Yo yite be kpa nyanɣwε yasi ke mbombu Njambiyε. ⁵ Baŋa boma dikima beŋgwε ndi nje Njambiyε ke metu me njime, be ne bibina temɔ ke yene. Bo dikima tekwε to wokuna ne benjonɔ ban. Kombila yotu te yan bɔ gba yite. ⁶ Wuse bêŋa Sara. A dikima wokuna ne njonɔ wene Abaraham, jeba nye nde Masa wene. Ma nge wunε kele kimo yasi kine gwe wɔ yaŋa na, yite wunε ta kè mbombu be benday be Sara. ⁷ Wunε bembam, wunε kêl sendi

dfete. Mbam hene jôhnanḡwe ne dyanɔ bene nyari wene, duwe nde, boma ne tekɔ kwɔ wune bembam. Wune lûksa bo, keto kimɔ jonḡwe te yi Njambye sima bakidye tike wune ne gbelate ké, wune bo hene ke moyte. Wune kél dfete sunḡwe ne bo, ma yiḡa yasi me nje njanḡwe menḡweta mun.

Wuse jôhnanḡwe nda beman

⁸ Yí sidye nɔ, wune hene bêki ne metake wete ke meyasi, be sendi temɔ wete. Wune kwâdyanḡwe nda beman. Baka gwâki ḡwete besɔ. Wune bêki sendi botu be pidya yotu. ⁹ Nḡe mumɔ kele beya yasi sunḡwe ne wune, wune tî yokidya kelo beya yasi ne nye na. Nḡe mumɔ toyɛ wune, wune tî yokidya toyɛ sendi nye na. Yasi wete, wune kpâl ḡweta ne Njambye nde, a nyêki mbete mekombila. Keto Njambye jebama wune, né wune kel dfete, né wune be ne mekombila mete yi nye sima bakidye tike wune ké. ¹⁰ Yo ketinate ke mekana me Njambye nde: <Nḡe mumɔ kwadye jonna ne te, be ne mesosa ke jonḡwe dyene, mɔ te bâkidya dyem ne ke lepina beya lepi, bakidye sendi kondɔ numbu ne ke sebila besɔ. ¹¹ A tûm kɔḡ lɔndɔ ne beya yasi, a kpâl kelo kimɔ yasi. A sâḡ nje hene te yi jonna ne te bene besɔ, nye sosu kete kè nɔ mbombu. ¹² Keto Baba Mboko nyêki misi ke yotu botu bete be kele yasi ne ḡben baka bakidye bo. A ke lenḡwe meto ke menḡweta man. Yasi wete, a ke tinḡ menḡembi ne sibibi sunḡwe ne botu bete be kele beya yasi baka.>

Wuse sùm kol ke mebɔne

¹³ Ma ḡe wune nye sosu hene ke kelna kimɔ yasi, mɔ te nda yakama kelo beya yasi sunḡwe ne wune kɔ? ¹⁴ Ko nde, bomɔ tédya wune mebɔne, keto wune ke kelo yasi te yi ne ḡben ke mbombu Njambye, wune ne mesosa. Wune tî gwaki wɔ yan na. Sendi, temɔ yun tî kudyukwe na. ¹⁵ Yasi wete, wune

bêsikwe ndi *Krist nyepɔ ke moy metemɔ mun nde, nye Baba Mboko. Wune kômsanḡwe menḡimɔ hene yí lepɔ ne to te yi wune be ne bibina temɔ ke yi Krist ké nye botu bete be ta diye wune baka. ¹⁶ Ndi nde, wune yênsanḡwe nye bo ne kimɔ temɔ nè kambina Njambye sendi. Metemɔ mun bêki ne te kine yaḡa te yi yakama njanḡwe wune na. Wune kél dfete, né njɔn biy botu bete be diki dyanḡwe dino dyan ke yasi te yi bo lepina beyate sunḡwe ne wune, keto wune ke jonna ne te benḡwe nje Krist. ¹⁷ Yo kimote budyate nde, wune sâḡwanḡwe ne mebɔne keto kelna kimɔ yasi, ḡe Njambye kwadye dfete, lanḡa nde, wune sâḡwanḡwe ne mebɔne keto kelna beya yasi.

¹⁸ Yo nde, *Krist ne ḡguru wene gwɔ ndi ḡga wete, keto mebeyɔ me bomɔ. Nye ḡben mumɔ gwɔ keto botu bete be kele yasi kotute baka, na ḡbɔsu wuse kè nɔ ke yi Njambye. Bo woma nye ndi ke pay te yi membundɔ. Yasi wete, Njambye kelma nde, a bêki ne jon ke pay te yi Sisiḡ. ¹⁹ Dete, a kɔ kè pele Kimɔ Tom te ne mbombu nye botu bete be me ndana bejɔbo ke dya bemuḡ baka ne nje Sisiḡ te. ²⁰ Botu bete summa kol ne mbombu sunḡwe ne Njambye kine kwadye tikɔ temɔ ke yene na, ko nde, Njambye kɔ mbombu gbiso bo pinḡ te yi Nɔy bɔ ke kelo nyanḡwe landi ké. Ndi bomɔ ne mbet jonma ke duku, bomɔ yitan jɔ yitati. ²¹ Njambye jonḡwa botu benɔri ne nje mɔrɔku. Yo tédya tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku te yi bo tɔpe wune ké. Yo yite ke jonḡwe wune ndana. Ma yo yeti yi gbela weyna memi sonḡ ke yotu na. Yasi wete, yo yi diyina Njambye nde, a pûpudya metemɔ musu, né yo be ne te kine yaḡa te yi yakama njanḡwe wuse na. A jonḡwe wuse dfete, keto Jesus Krist womiya ke njoka bemuḡ. ²² A bendima kè dyɔbo, a me ke mbam bo Njambye.

Njambiyε nya nye dεti te yi namo bejaki nε nyanɔwε bekum ban nε meyasi mete yi be ne nyanɔwε dεti kε.

4

Wuse jōnnaɔwε beɔwε mekwadya

mε Njambiyε

¹ Ma dεte, nda yi *Krist sangwama ne meɔne ke yotu ne kε, wune sendi, wune bεki ne kiya metake mete yite. Keto nge mumo si sangwa ne meɔne dεte, yene siyma bene kelna mebeɔ. ² Dεte, kande ke ngimo te yite kumo ke ndingele metu mete yi nye ta jonna no ke meneti maka kε, a ti jonna kelo se meyasi beɔwε beya mewoɔo mete yi temo ne kwadye kε na. Yasi wete, a ta kpalo jonna kelo meyasi beɔwε yasi te yi Njambiyε kwadye kε. ³ Yo nde, ne mbombu, wune dikima kelo meyasi mete yi mekando me botu bete be yeti ke duwe Njambiyε kwadye kε. Ma siyma dεte. Wune dikima jonna ne sap sap, kelo beya meyasi mete yi wune dikima woɔo kε. Wune ba botu be gwena menjam. Wune dikima kelo mejeso hokuma medye ngbo hokuma menjam. Wune dikima nye temo ke yiɔa nyakbala kanna beya meyasi tiko Njambiyε. ⁴ Ma ndana, bedaɔgal bun ke ngbakima yi beɔe nde, wune yeti se ke ngbo nye bo ke sap sap jongwe te wune bo na. Dεte, bo ke kpalo lepina beyate ne wune. ⁵ Yasi wete, bo ta pile to te yi bo kele dεte kε wete yeso nye mo te ε ta be ke peso josi botu bete be ne jon, ko be ma gwe baka. ⁶ Yo keto te yite yi bo lepima Kimo Tom nye botu bete be ma gwe baka, ne bo nje be ne jon nda Njambiyε ke pay te yi sisiɔ, ko beko nde, Njambiyε josuma bo kwey. Yite nde, bo sangwama ne sɔɔ ke pay te yi membundo nda bomo hene.

⁷ Ngimo te yi meyasi hene ta siyo no kε ma wuta. Dεte, wune

jōnnaɔwε ndana ne dyanɔ. Wune ti jeki nye temo ke meyasi na, ne wune be ne dεti te yi ngweta ne Njambiyε kine menjaɔwε na.

⁸ Yasi te yi kwanma meyasi menori hene, yo nde, wune kwadyaɔwε tande yun ne temo yun hene. Keto mekwadya kel nde, mumo tiki budya beya meyasi mete yi mbaɔa mumo yakama kelo ne nye kε ne ngwete. ⁹ Baka boɔ kimote ke mbey yan kine menɔbongila na.

¹⁰ Njambiyε ne ngikwa, a nyeki bomo meyasi dele dele. A nya mumo hene jεɔ te yene yi kelo ne meyasi. Dεte, mumo hene boɔ jεɔ te yite yi kelo ne mesay, yi kame ne njon ne nda kimo mo bakidya meyasi.

¹¹ Nge be nde, Njambiyε nya mumo jεɔ te yi lepina yi kame ne beɔo, a kwadya ndi melepi mete yi wule ke yi Njambiyε. Nge be nde, Njambiyε nya mumo jεɔ te yi kelna yiɔa yasi yi kame ne beɔo, a kel yo ne dεti te yi Njambiyε nye nye kε, ne Njambiyε bu luksa ke meyasi hene ne nje Yesus Krist. A bεki ne luksa ne ngungudye kpo ne kpo, *amen.

¹² Wune njon, wune sɔɔ temo mbe, wune ti ngbakimaɔwε nyen nyen dite te yi bumbula ndana ke njoka yun yi boɔe ne wune kε na. Yinori yeti yiɔa jonja yasi na. ¹³ Yasi wete, wune ke nye bo sangwa ne meɔne wune be *Krist. Dεte, wune kpāl sosa, ne wune nje sosa sendi kpesa kome nye ta punje nyanɔwε meluksa mene wete yeso kε. ¹⁴ Nge bomo lepina wunɔwε wune, keto wune be Krist sangwate, yite wune ne mesosa, keto Sisiɔ Njambiyε yi ne nyanɔwε meluksa kwa meyasi hene kε pele wune. ¹⁵ Ma mumo wete ne wete ke njoka yun ti sangwaɔwε ne meɔne keto wona mumo, keto guɔo, keto yiɔa beya mekele, ho keto a nya numbu ne ke melepi me baɔa bomo na. ¹⁶ Yasi wete, nge mumo sangwa ne meɔne, keto nye kriten, yite a ti gwaki njon yaɔa na, ma a kpāl lukse Njambiyε keto dino te.

¹⁷ Ma ngimɔ te yi Njambiyɛ ta jɔsɛ nɛ bomɔ kɛ sima dya. A ta kandɛ nɛ wusɛ nɔbak nɔbak botu bɛnɛ. Ma nɔgɛ Njambiyɛ kandɛ dɛtɛ nɛ wusɛ, yo mɔ nje bɛ ba nan kɛ yi botu bɛtɛ bɛ sɛnɛ kinɛ tikɔ temɔ kɛ Kimɔ Tom nɛ baka? ¹⁸ Yo ketinate kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ ndɛ: <Yo nɛ dɛtɔ, ko kɛ yi mɔ te yi Njambiyɛ sima pɛsɔ ndɛ, a mɛ nɛ nɔgbɛn kɛ mbɔmbu wɛnɛ kɔ ndɛ, a bɛki nɛ jɔngwɛ. Ma nɔgɛ bɛ dɛtɛ, yo ta nje bɛ nan kɛ yi mɔ te ɛ kelɛ bɛya yasi kɔ, kɛ yi mɔ mɛbɛyɔ?> ¹⁹ Ma dɛtɛ, botu bɛtɛ bɛ saɔgwa nɛ mɛbɔnɛ, ketɔ yo Njambiyɛ kwadyɛ ndɛ, bo sɔngwanɔgwe nɔ baka, bo kɔnɔ mɛyotɔ man hɛnɛ nyɛ kɛ mɛbɔ mɛ Njambiyɛ te ɛ kusuma bo kɔ. Ketɔ a tɔnjukwɛ mɛyasi mɛtɛ yi nyɛ si lɛpɔ kɛ kpo nɛ kpo yɔ kelɔ kimɔ yasi kɛ nɔ mbɔmbu.

5

Mɛngitɛ mɛtɛ yi bɛnɛ botu bɛtɛ bɛ

kɛndɛ nɛ botu bɛ Njambiyɛ

¹ Dɛtɛ, mi kɛ kwadyɛ tapita ndana nyɛ botu bɛtɛ yi bo nya bo dɔiyɔ bɛtomba kɛ njoka yun baka, mi sendi nɛ dɔiyɔ te nda bo. Mi bɛnɔma duwɛ sendi nda yi *Krist saɔgwama nɛ mɛbɔnɛ kɛ. Sendi, mi ta bɛ nɛ nɔgabiyɛ kɛ meluksa mɛnɛ komɛ meluksa mɛtɛ ta pundɔ puyɛ kɛ. ² Mi kɛ kombilɛ lɛpɔ nyɛ wunɛ ndɛ: Wunɛ dɔl kuru besam bɛ Njambiyɛ bɛ kɛ mɛbɔ mun baka. Wunɛ tɔi kel dɛtɛ nda bo kɛ malɔ wunɛ malɔ na. Yasi wɛtɛ, wunɛ kɛl yo, ketɔ yo wunɛ nɛ nɔguru wun kwadyɛ kelɔ mɛsay mɛtɛ nda yi Njambiyɛ kwadya kɛ. Wunɛ tɔi kel sendi mɛsay mɛtɛ ketɔ yɛsidɔyɛ mɔni na. Yasi wɛtɛ, wunɛ kɛl yo nɛ kimɔ temɔ. ³ Wunɛ tɔi kel mɛsay mɛtɛ nɛ nje te yi nɔgan yi saɔgwe nɛ botu bɛtɛ bɛ Njambiyɛ kaɔnɔ nyɛ wunɛ baka na. Yasi wɛtɛ, wunɛ kɛl yo wɛynatɛ, nɛ bo bɛn kelɔ sendi nda wunɛ. ⁴ Wunɛ kɛl dɛtɛ, yaka nɔ, komɛ kum botu bɛ bakidya besam ta nje kɛ, wunɛ botu

bɛtɛ bɛ laɔsama baka ta bɛ nɛ kɔpasa dɔngwɛ te yi meluksa. Dɔngwɛ te tɔi bɛyɔ wɛtɛ yɛsɔ na.

⁵ Wunɛ bɛgwanjɔ nɛ bɛngɔndu, wunɛ sendi, wunɛ tɛkwɛ to wokuna nɛ botu bɛtɛ yi bo nya bo dɔiyɔ bɛtomba baka. Ma wunɛ hɛnɛ, kɛ dɔiyɔ yun, wunɛ pɔidyikwɛ gba mɛyotɔ kamna tandɛ yun, ketɔ yo ketinate kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ ndɛ: <Njambiyɛ sɔm kol saɔgwe nɛ botu bɛtɛ bɛ bɛndidɔyɛ yotɔ baka. Yasi wɛtɛ, a kɛl kimɔ yasi nɛ botu bɛtɛ bɛ pidɔyɛ yotɔ baka.>

⁶ Dɛtɛ, wunɛ pɔidyikwɛ mɛyotɔ kaɔnɔ nyɛ kɛ mɛbɔ mɛ Njambiyɛ te ɛ nɛ nɔngunɔgudɔyɛ hɛnɛ kɔ, yaka nɔ, na nje bɛndidɔyɛ wunɛ kɛ ngimɔ te yi nyɛ sima pɛsɔ kɛ. ⁷ Wunɛ kɛl dɛtɛ yɔi bu nɛ mapi mɛyasi hɛnɛ te yi nɔjanɔgwe wunɛ kɛ nyɛ kɛ mɛbɔ mɛnɛ, ketɔ a kɛ kelɔ mɛyasi hɛnɛ nyɛ wunɛ. ⁸ Wunɛ tɔi nyɛki temɔ kɛ mɛyasi na. Wunɛ dɔiy mɛjɛmsidɔyɛ, ketɔ *Mɔ pɛndɔ wun, *Kum bɛya mɛkelɛ kɛ bumbula nda dila te ɛ bɛtɛ mɛn yɔi sɔ mɔ te yi nyɛ ta nyambɔ kɔ. ⁹ Wunɛ sɔm kol saɔgwe nɛ nyɛ. Wunɛ tɔi ki temɔ nɛ nɔgbik kɛ yi Njambiyɛ kɛ nɔ mbɔmbu, ketɔ wunɛ kɛ duwɛ ndɛ, bɛman bun kɛ saɔgwa sendi nɛ kiya mɛbɔnɛ mɛtɛ kɛ to mboko hɛnɛ. ¹⁰ Ma yo Njambiyɛ nyɛ kimɔ mɛyasi hɛnɛ. A jɛbama wunɛ, nɛ wunɛ jɔnna kɛ mɔy meluksa mɛnɛ kpo nɛ kpo, ketɔ wunɛ bɛ *Krist mɛ saɔgwatɛ. Wunɛ ta kwandɔyɛ ndi mɔnɔ ngimɔ nɛ mbɛt kɛ mɔy mɛbɔnɛ. Kɛ kɔntɛ, Njambiyɛ nɛ nɔguru wɛnɛ ta nje tonjɛ mɛyasi hɛnɛ nɛ kɔkɔ kɛ jɔngwɛ dɔyun, jɛliyɛ wunɛ, nyɛ wunɛ dɛtɛ, kelɔ ndɛ, wunɛ bɛki nɛ nɔgbingim. ¹¹ Yo ndi nyɛ bɛki nɛ nɔngunɔgudɔyɛ kpo nɛ kpo, *amɛn.

Piyɛr kɛ nyɛnɔ bɛnjɔn bɛnɛ

¹² Man wusu Silvɛ kamma mi yɔi ketɔ mɔnɔ mɛkana maka yɔi lɛpina nɔ nɛ mbɛt kɛnjɛ wunɛ. Kɛ yɛmbɛ, mi bɛnɔ ndɛ, a kɛ bɛngwɛ nje *Krist kimɔtɛ. Mi kɛtɛ yo yɔi nyɛ

ne wune d̄eti ke temo yi kom-
bile l̄epo ne san̄san̄ nye wune nde,
kpasa ngikwa te yi Njambiȳe kele
ne mumo k̄e, yoke yi mi l̄epima
nye wune k̄e. Wune ke d̄iȳo ne
ngbingim ke moy ngikwa te. ¹³ Nj̄on̄
botu bete be tike temo ke yi Krist
be d̄iȳe ke Babilon baka ke nyeno
wune. Njambiȳe tokuma sendi bo
nda wune. M̄onmb̄e Mark ke nyeno
sendi wune. ¹⁴ Wune nȳenn̄angwe
tande yun, wusa ne temo te yi
mekwadya. Tete d̄iȳe p̄ele wune
hene, wune be d̄iȳe san̄gwate w̄une
be Krist baka!

Mekana Yibate yi Piyer ketima

Yo ndi sendi Piyer, mo tomun Yesus *Krist ketete mekana mete yoko. Yo mekana yibate yi nye ketima kenje Beyuden bete be yensama temo tiko ke yi Krist baka.

Mekana maka jeki lero meyasi mete yi ta kwanja ke ngimo te yi mboko ta be ke ke siynate ke. Yo ke bojna budyate ne mekana yibate yi Pol ketima kenje Timote ke. Mekana maka ke lero nde, bekriten lon dyambi ne beya tedya yasi te yi ti wula ke Kimoto Tom te yi Yesus Krist ke. Bekriten yakanawe jonna nda yi Yesus Krist kwadye ke.

Wuse yakama baka mekana maka ke mengabiye yitan:

1. Kimoto teri te yi kriten yakanawe be no ke jongwe dyene ke (kumte 1).
2. Kasi yensa yotu te yi Krist yensama no ke to keki ke (Mt 17) (kumte 1).
3. Yasi te yi botu be punja melipi me Njambiyen lepima ne mbombu ke ba gbakasi (kumte 1).
4. Bekriten diy ne soso ne nyanawe botu be tedya kotu melipi (kumte 2-3).
5. Kasi njena Krist metu yibate ne kasi *Yeso te yene (kumte 3).

¹ Yo mi Simeyon Piyer ketete mekana maka. Mi bala Yesus Krist, mi sendi mo tomun wene. Mi keti mekana mete kenje wune botu bete be tike temo ke yi Yesus Krist baka. A kelma nde, wune beki ne kiya kpaasa tikina temo ke yene nda yusu botu be tomun bene, keto a kel yasi ne ngben sungwe ne bomo hene. Yesus Krist te, nye Njambiyen, nye sendi Mo te e jongwe wuse. ² Ngikwa ne tete buyo pele

wune wule ke nje duwa Njambiyen ne Yesus te Nyanawe Kumande wusu.

Kasi kimoto jongwe te yi kriten

yakanawe be no ke

³ Yo nde, nyanawe ngungudye Njambiyen nya wuse meyasi hene te yi yakama kame wuse ke jongwe dyusu yi kelo mesay nye Njambiyen. Yo kelnama dete ne nje duwa mo te e jebama wuse, ne nje meluksa mene, ne nje kelna kimoto yasi ne ko. ⁴ Ne nje te yite Njambiyen nya wuse kpaasa nyanawe meyasi mete yi kwanja meyasi hene. Yo meyasi mete yi nye kpoma ne mbombu nde, a ta nye wuse ke. A kelma dete, ne wune nje be fan bono bene yi bojna ne nye yi be ne jongwe te yi kpo ne kpo. A kwadya kelo dete keto yun, botu bete be ma sonje temo ne kpandan ke beya boru meyasi me meneti maka yi wule ke beya mewobo ke. ⁵ Ma keto te yite, nda wune ke tiko temo ndana ke yi Yesus ke, wune san sendi nje hene te yi jonna ne te, kelo kimoto yasi. Ma nge be nde, wune me ke jonna ne te, kelo kimoto yasi, ne wune san sendi nje te yi be ne kpaasa dyano te yi duwe meyasi. ⁶ Nge wune si be ne dyano te yi duwe meyasi dete, ne wune san sendi nje te yi biye temo yun ke meyasi hene. Ke kante, ne wune san sendi nje te yi kelo yasi ne tin. Ndana, ne wune san sendi nje te yi kelo meyasi ne ngben nda yi Njambiyen kwadye. ⁷ Ke kante yite, ne wune san nje te yi kwadye beman bun, sa sendi nje te yi be ne temo mekwadya sungwe ne bomo hene. ⁸ Ma nge meyasi menori hene bena ke jongwe dyun, nge yo buye ke no mbombu, ko yo ti kelo nde, wune kpoku mebo, ho kelo nde, mesay mun gwaki mesenge na. Yasi wete, yo ta kelo nde, wune kpâl nje duwe Nyanawe Kumande wusu Yesus Krist kimoto duwate ke no mbombu. ⁹ Ma yasi wete, nge meyasi menori ti bena ke jongwe mumo na, mo te nda mo dibina

misi, a yeti ke ðeɲna ne ɲgelele na. A ke lensa nde, Njambiyɛ ma pupudye nyɛ ke mɛbeyɔ mete yi nyɛ ðikima jonna kete ne mbɔmbu kɛ. ¹⁰ Wunɛ njon, ðete nda yi Njambiyɛ jebama wunɛ tɔke wunɛ kɛ, wunɛ nyêki sosu sɔ nje te yi tedye gbate nde, Njambiyɛ kelma ne wunɛ ðete. Wunɛ sɔn nje te yi tedye ðete kwɔ yi mbɔmbu. Nɲɛ wunɛ kele ðete kɛ nɔ mbɔmbu, ko wunɛ tɪ balɔ wete yesɔ na. ¹¹ Nɲɛ wunɛ kele gba ðete, Njambiyɛ ta ðute numey tiko ne lon nyɛ wunɛ, né wunɛ nyin ke *Kandɔ Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist, nyɛ mɔ te ɛ jonɲwe wuse kɔ. Kandɔ te ta ðiyɔ kpo ne kpo.

¹² Nda yo ðete kɛ, mi ta kɛ mbɔmbu yɪ gba ðyano ðyun kpo ne kpo, né wunɛ taki meyasi mete, ko ðekɔ nde, wunɛ sima duwe yo. Mi ta kelɔ sendi ðete, ko nde, wunɛ mɛ jelnate ne ɲgbingim ke meyasi mɛ Njambiyɛ te yi ðo tedya wunɛ kɛ. ¹³ Ko ðete, ɲgimɔ hɛne te yi mi ndi ke kɛ mbɔmbu yɪ jonna ke meneti maka, mi ðɛɲa kimɔte nde, mi kɛn mbɔmbu yɪ gba ðyano ðyun ke meyasi mete, né wunɛ ðiy mejemsidyɛ. ¹⁴ Keto mi duwɔ nde, ɲgimɔ ðuwe mɛ ke meneti maka sima wuta. Yo yasi te yi Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist tedya mi. ¹⁵ Ma mi ta sɔ menje hɛne nde, ko nde, mi gwâki, wunɛ ðêki ne ðeti te yi take meyasi mete menɲgimɔ hɛne ke kɔn mɛ.

¹⁶ Ma ne mbɔmbu, wuse lepima kasi ɲgunɲudye Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist nyɛ wunɛ, lepɔ sendi nde, a ta kala nje. Ke yite wuse ti ðɛɲɲwe gbela mekanɔ mete yi ðomɔ ðiki kusɔ ndi ne ðyano ðyan kɛ na. Wuse lepima ðete nyɛ wunɛ, keto wuse ðɛɲma nyangwe meluksa mɛne ne gba misi musu. ¹⁷ Yo nde, Da Njambiyɛ te ɛ ne meluksa kwɔ meyasi hɛne kɔ sombila nyɛ, bese nyɛ kome nyɛ betima men wule ðyobɔ lepɔ nyɛ nyɛ nde: <Yɔkɔ mɔnmbɛ, sɔn temɔ mɛ. Temɔ mɛ

hɛne ke yotu ne.> ¹⁸ Men yinɔri, wuse ne ɲguru wusu wokuma yo wule ðyobɔ ke ɲgimɔ te yi sine ðe Kumande Yesus ðɔ ke to keki te yi Njambiyɛ tɔkuma tapita kete kɔ. ¹⁹ ðete, yo ke kelɔ nde, wuse jêki tiko temɔ ndana ne ɲgbik ke mɛlepɪ mete yi botu ðe punja mɛlepɪ mɛ Njambiyɛ lepima kɛ kwɔ yi mbɔmbu. Wunɛ ke kelɔ kimɔte yi lenɲwe metɔ wokɔ ne mɛlepɪ mete. Yo nda lambo te yi paniyɛ meyasi ke mɛy kome yitil ðiyɛ kɛ. Wunɛ kɛl ðete kumɔ kome misi nje ne ðey ðey kɛ, kumɔ kome sisɔ te ɛ pane ne kpalele ke njenamenɔ ko ta kande pannate ke mɔy metemo mun. ²⁰ Wunɛ ke kelɔ kimɔte ðete yɪ duwe nde: Ke meyasi hɛne te yi botu ðe punja mɛlepɪ mɛ Njambiyɛ lepima keto ke mekana mɛne kɛ, kinɛ mumɔ wete ne wete yakama nembɛ ðiyɛ to te wule ke ðyano ðyene ne ɲguru wene na. ²¹ Keto kome botu ðe punja mɛlepɪ mɛ Njambiyɛ ðikima lepina kɛ, ko yo tɪ wule mɛɲa yesɔ ke yasi te yi ðo ne ɲguru wan kwadyɛ kɛ na. Yasi wete, yo Kimɔ Sisin ɲpale kelɔ nde, ðo lɛpi ndi yasi te yi wule ke numbu Njambiyɛ kɛ.

2

Kasi botu ðe punja kotu mɛlepɪ

¹ Ma ðaɲa botu ðe punja mɛlepɪ mɛ jɔ ðɔ sendi mbɔmbu ke mɔy kandɔ Isarayɛl. ðete sendi, yo ta ðe ne ðaɲa botu ðe tedya kotu meyasi ke njoka yun. Bo ta kwɔ ne mɛmbɔle yɪ tedye wunɛ yɪɲa ðeya meyasi mete yi ta kelɔ nde, ðomɔ yâmbila. Bo ta kelɔ ðete, ko sɛɲɛ Yesus Krist te Sa Mbokɔ wusu, mɔ te ɛ kolma ðo kwey kɔ. ðete, ðo ne ɲguru wan ta kelɔ nde, semɔ semɔ, Njambiyɛ ɲirisa ðo. ² Budya ðomɔ ta nyɛ to ke sap sap jonɲwe nda ðo, ɔ ðɛɲa, ðomɔ má nje lepɔ lepi gbutu sunɲwe ne nje te yi gbakasi keto yan. ³ Botu ðe tedya kotu meyasi ðaka ðiy ndi ɲɔruna meyasi mɛ ðesɔ.

Dete, bo ta sebile wune ne yija melepi mete yi wule ke d'fano d'fyan ne nguru wan yi bu ne meyasi ke mebo mun. Ma yasi wete, Njambiyε ma kiko peso nde, a ta jise bo, a me ne lende yi girise bo.

⁴ Ko bejaki bete be kelma mebeyo kwey baka, Njambiyε ti gwe ngwete wan na. A kwabima bo jombile bete kenje ke hebebe gbonjo ndon. A ndadya bo ke moy yitil mate yi ladiye ne ngimo te yi nye ta peso josi yan ke. ⁵ Ko botu be meneti maka be jonnama ke metu me njime, kelo da meto sungwe ne nye baka, a ti tike sendi bo ne ngwete na. A kelma nde, mben memikwe beya botu bete. Yasi wete, a jongwa ndi bomo yitan jo yiba, yitan jo yitatite ne Noy. Yo nye dikima pele nye bomo nde, bo jhngwe ne ngben nda yi Njambiyε kwadye ke. ⁶ Ko *Sodom ne *Gomor, Njambiyε josuma medya mete girise yo lodye yo ne dite ne ngito, bukwe ndi mesu ne mesu. A kelma dete yi kite ne botu bete be ta nje jadye ke kante kelo beya yasi baka. ⁷ Yo ba ne mbanja mbam nde Lot. A ba ngben mumo. A dikima wo yotu jaba keto beya sap sap jongwe te yi beya kotu botu be medya mete dikima jonna kete ke. E Njambiyε jongwe ndi nye nyepo ke kemiye yinori. ⁸ Yo nde, nye e dikima kelo meyasi ne ngben ko dikima jonna ke njoka yan. Dete, metu hene a dikima benje wokoo beya meyasi mete yi bo dikima kelo kine bengwe membonga ke. E nye diki wo yotu keto te, keto a ba ngben mumo. ⁹ Ma nge be nde, meyasi kwanama dete, yo ke tedye nde, Baba Mboko ke duwe gbate nje te yi nye yakama jongwe ne botu bete be kambe nye baka sonje ke moy mebone. A ke duwe sendi nda yi nye ndadye ne botu bete be kele yasi kotute yi ladiye tedye bo mebone kome nye ta peso josi yan ke. ¹⁰ A ta jeko tedye mebone kwa to te nye botu bete be nye jongwe d'fyan ke

kelna mekele me memi te yi yotu mumo gore ke. Bo ke seje sendi nde, Baba Mboko nam bo. Botu baka be tedye kotu meyasi baka yeti ke gwe wo yaja na, bo sendi ne beya to. Bo ke lopo lopi gbutu sungwe ne jonjongwe meyasi mete yi diye ne meluksa ke dyobo ke. ¹¹ Yinori ko bejaki be Njambiyε be ne deti ne ngungudye kwa bo baka yeti ke lopo lopi gbutu sungwe ne jonjongwe meyasi mete ke mbambu Baba Mboko na. ¹² Ma botu be tedye meyasi maka baka kine d'fano na, bo nda benyamo. Benyamo jadyikwe ladiye ndi nde, bo hia bo ke wo. Botu baka ke lopo lopi gbutu sungwe ne meyasi mete yi bo yeti ke duwe na. Ma bo ta sangwa ne son nda yi benyamo bete gwe no ke. ¹³ Beya yasi te yi bo kele dete ke, Njambiyε ta yokidye kelo sendi beya yasi ne bo. Yasi te yi nye bo mesosa, yo kome bo jonna ke beya nyem nyem jongwe, ko ne yeso ke puye. Kome bo ngbo d'fena wune bo ke, yo yasi ngon, yasi wungwa. Kome bo diye dete wune bo ke, bo ke sebile wune, o beja, yo ke nye bo mesosa budyate. ¹⁴ Bendi yan beja ndi bomari yi gosoo ne nje kelna wanja. Bo yeti ke dengoo kelna beya yasi na. Bo ke sebile botu bete be ti pa tiko temo ne ngbik ke yi Njambiyε baka, kelo nde, bo befikwe ke merondo man. Bo ma si ngbi ke nyena temo budyate ke meyasi. Mekita me Njambiyε me ke yotu yan. ¹⁵ Bo sima jato, keto bo duwa ke ngben nje. Bo sima dimbiye ke bengwa nje te yi *Balam te mono Beyor. Balam te dikima kwadye sombo moni ne nje kelna kotu yasi. ¹⁶ Yasi wete, e Njambiyε bama ne nye, keto a ti kwadye wokuna ne nye na. Yo nde, nyamo nde tofu e ti lopi numbu bomoo ko lepinama nye nye ne numbu te yi bomoo yi peto ne mo punja melepi me Njambiyε ko ke beya lem yasi te yi nye ba ke kwadye kelo ke.

¹⁷ Botu baka be tedye kotu meyasi baka nda menge mete yi ne kutu kutu kine moroku ke. Bo nda mekulutu mete yi pupo wumbidye kenje womaṅa kine nde, mbiyo noku ke. Njambiyē kombila mbey te yi bo ta diyō kete ke me moy yitil ne gir. ¹⁸ Yo nde, bo lepinangwe yi dokwe ne yotu yan. Yasi te yi bo lepe ke yeti ke kame mumo yaṅa na. Dete, bo ke lebiye botu bete be duwa ndana ndana ke njoka botu bete be jona kotute kine duwe Njambiyē baka ne nje kelna beya sap sap jongwe te yi yotu mumo gore ke. ¹⁹ Bo lepi nye bari nde: <Wune ti be se bebala na.> Ase nde, bo ne nguru wan bebala meyasi mete yi bekidye mumo ke. Keto nge yija yasi name jongwe mumo, mo te me bala yasi te. ²⁰ Baṅa bomo sima tumo kon tiko beya meyasi me meneti maka, keto bo nja duwe Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist, Mo te e jongwe wuse ko. Yasi wete, nge bo nje yokwe sendi ne koko nye bo kete tiko nde, meyasi mete nam bo wolo, yite yo ta siyo ne bo beyate. Komete, teri yan ta nje be beyate kwa yiri yi bo diyama kete ke ngimo te yi bo ti pa duwe Yesu Krist ne mbombu ke. ²¹ Keto bo ma diy kine duwe nje kelna yasi ne ngben na, ma yite lanma be kimote ke yan, lanṅa nde, bo siki duwe yo nje tiko kelna yasi te yi Njambiyē kombila lepo nye bo ke. ²² Ma yasi te yi bo sangwama no ke yakama ne jay ne mekana maka yiba yi lepe nde: <Mbiye ke yokwe ne koko ke dye yasi te yi nye sima jo ke.> Sendi: <Bo weya ngo, a ke kpalo yokwe ne koko ke bingila ke mesopo.>

3

Nyangwe Kumande ta kala nje

¹ Wune njon, wune son temo mbe, mekana yibate yi mi kete kenje wune ke. Ke mekana mete hene yiba, mi ke gba dyano dyun, ne wune ke mbombu take meyasi mete

yi wune sima duwe ke. Mi kel dete yi jeme ne wune, ne wune taki meyasi mete kimote ne ngben dyano. ² Mi ke kwadye nde, wune taka meyasi mete yi pupuna botu be punja melepi me Njambiyē kandima lepo ne mbombu ke. Sendi, mi ke kwadye nde, wune taka yasi te yi Nyangwe Kumande, nye Mo te e jongwe wuse ko dikima lepo ke. A kwandya meyasi mete hene nye wune ne nje botu be tomun bene be nye tomma kenje wune baka. ³ Nyangwe yasi te yi wune kanda duwe ke, yo nde, ke metu mete yi ke no ke siya mboko, baṅa botu be serka ta nje, ne bo nje serke wune. Bo ta jona kelo meyasi nda yi temo yan kwadye. ⁴ Bo ta lepo nde: <A ti ma lepi nde, a ta kala nje, ma yo ba we? Ma kande ne yi besanmbambo busu ma gwaki no kumo muka meyasi hene ndi dete nda yi Njambiyē ma kusu ne yo ke.> ⁵ Ma botu baka be lepe dete baka ke kelo nda bo ke lenṅa yija yasi. Yo nde, ne mbombu ne mbombu, yo lepi te yi punduma ke numbu Njambiyē ke kuse dyobo ne meneti. A lepinama dete yi kuso ne meneti wule ke moroku yi baka ne meneti bene moroku. ⁶ Yo ndi sendi ne nje te yite yi Njambiyē girisa ne mboko te e mbombu kome nyangwe mben dyanma memiye ndingele mboko hene ke. ⁷ Kwey, yo ndi lepi te yi punduma ke numbu ne ke kuse dyobo ne meneti. Ma yo ndi kiya lepi te lepe nde, a ke komo dyobo ne meneti te yi wuse benṅe ndana ke yi ladye girise yo ne ngito ke dite. A ta girise yo kome nye ta peso josi, girise sendi botu bete be kele da meto songwe ne nye baka.

⁸ Ma wune njon, wune son temo mbe, yo ne yasi wete, wune ti lenṅangwe yo na. Yo nde, ke yi Baba Mboko, yeso wete ndi nda mesew tomay wete. Ko mesew tomay wete ndi sendi nda yeso wete ke misi mene. ⁹ Baṅa bomo taka nde, Baba

Mboko kél yasi ne kite kite kine kelo yasi te yi nye si kpo ké nedo na. Yeti dete na, yasi wete, yo nde, a ne gbisa, a ke kè mbombu yí gbiso wune, keto a yeti ke kwadye nde, mumo wete ne wete yâmbila na. A kpál kwadye nde, bomo hene dôl nje te yi yensa temo tiko mebeyo man.

¹⁰ Ndi nde, *Yeso te yi Baba Mboko ta nje kete ké ta ngbake wuse ngbaka nda mo gubo. Yeso te, dyobo ta kwa yambile ne beya nyanngwe medun. Meyasi mete yi diye ke kwey ké ta lolo kusiye yambile. Meneti nè meyasi mete yi diye kete ké ta lolo ne ngito kwa yambile.

¹¹ Ma nda meyasi mete hene ta si yambile dete ké, wune yakanngwe jonja ba nan? 'Yo yeti ka nde, wune jonngwe pupunate nda botu be Njambiyé, kelo sendi meyasi nda yi Njambiyé kwadye ké na? ¹² Wune jonngwe dete yí laɖye ne dyobo te yi Njambiyé ta jose ne botu be meneti maka ké, kelo sendi dete yí nye ne sosu, yí sa nje te yi kelo nde, dyobo te dyân nedo. Yeso te dyobo ta lolo kusiye yambile. Meyasi mete yi diye ke kwey ké ta lolo ne ngito kusiye. ¹³ Ko dete, Njambiyé kpoma nye wuse nde, a ta kuso jonja dyobo nè jonja meneti. Ke jonja mboko te ete, meyasi ta kelna ndi ne ngben nda yi Njambiyé kwadye ké. Wuse diɣ su ndana laɖye meyasi menori.

¹⁴ Wune njon, wune soɗ temo mbe, nda yo dete ké, kome wune diye ndana yí laɖye meyasi mete ké, wune nyêki sosu sa nje nde, Yesu Krist njâki kwedya wune kine mono beya yaɗa na. A kwedyanngwe wune kine mono beya yasi te yi Njambiyé yakama ndeye wune kete na, kwedya sendi wune ne temo ne te. ¹⁵ Wune dúkwe kimote nde, yo gbisa te yi Nyangwe Kumande wusu be no sunngwe ne bomo ké jonngwe bo. Man wusu Pol, soɗ temo su ketima sendi dete kenje wune. A ketima yo ne dyanɔ te yi Njambiyé nya nye ké. ¹⁶ A tapitama kete nda

yi nye difiki keto ke mekana mene hene kome nye lepina ke kasi meyasi menori ké. Yo ne yiɗa membey detinate gbate ke moy te yi mumo ti yaka biye to te nedo na. Baɗa bomo yeti ke kumo duwe yasi na, bo ti pa tiko temo ne ngbik ke yi Njambiyé na. Bo ke woko nembe membey mete kotute. Bo ke kelo sendi dete ne bukwe mekana me Njambiyé te yiri hene. Yasi te yi bo kele dete ké ta kelo nde, bo yâmbila.

¹⁷ Wune njon, wune soɗ temo mbe, nda he kandima si lepo meyasi mete nye wune ké, wune diɣ ne soso kè no mbombu, kambu botu baka be jate ke beya nje, keto bo yeti ke bengwe yasi te yi Njambiyé kwadye ké, me nje jatidye wune ke beya nje yan kelo nde, wune bâl kine tiko se temo ne ngbik ke yi Njambiyé na. ¹⁸ Ma ndi nde, wune doku doko kè no mbombu ke moy ngikwa te yi Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist kele ne wuse ké nè ke moy duwa ne. Nye mo te e jonngwe wuse ko. A bêki ne luksa kumo ke yeso te e ta diyo kpo ne kpo, *amen.

Bosa Məkana mete yi Jan kɛtima

Yo Jan, mɔ tomun Yesus Krist kɛta məkana mete yɔkɔ.

Məkana mete jéki lɛpɔ kasi díyɔ sangwate sinɛ bɛ Njambiyɛ. Jan kɛti yo kɛnjɛ njɔŋ bɛkritɛn bɛtɛ bɛ ŋgimɔ te yitɛ, kɛto mɛnjɔŋwɛ mete yi bɔ sangwama nɔ ké. Yo ndɛ, bɔŋa bɔmɔ njɔ tɛdyɛ yinɔ kɔtu mɛyasi kɛ kasi Yesus, lɛpɔ ndɛ, a tɛ jadyɛ gbate nda mumɔ na, nyɛ yeti *Krist na. Bɔ kɔ sendi mbɔmbu lɛpɔ ndɛ, mɛbɛyɔ yeti pɔkɛ yinɔ nyangwɛ bɛya yasi te yi mumɔ ta sangwa nɛ mɛbɔnɛ kɛtɛ kɛ mbɔmbu Njambiyɛ na. Dɛtɛ, Jan kɛ kɛtɔ məkana maka yí nyɛ nɛ bɛkritɛn dɛti kɛ tikina tɛmɔ te yi bɔ tikɛ kɛ yi Krist ké, yí lɛpɔ sendi nyɛ bɔ ndɛ, bɔ bákidyɛ mɛlɛpi mete yi bɔtu bɛ tomun bɛ Yesus kandima tɛdyɛ bɔ ké nɛ kɔŋ kɔŋ. A kɛ jɛbɔ bɔ ndɛ Bɔnɔ bɛnɛ.

Wusɛ yakama bɛkɛ məkana maka kɛ mɛŋgabiye yitan jɔ wɛtɛ:

1. Bɛkritɛn bɛki sangwate bɛnɛ Njambiyɛ, jɔŋna sendi dɛtɛ tandɛ yan (kumtɛ 1-2).
2. Kasi bɛpɛndɔ bɛ bɛkritɛn (kumtɛ 2).
3. Bɛkritɛn nɛ kasi njɛna Yesus Krist (kumtɛ 2-3).
4. Bɛkritɛn yeti wɛtɛ bɛnɛ bɔnɔ bɛ *Satan na (kumtɛ 3).
5. Bɛkritɛn nɛ kasi bɔtu bɛ tɛfya kɔtu mɛyasi (kumtɛ 4).
6. Kasi mɛkwadyɛ nɛ kasi tikina tɛmɔ nɛ ŋgbik kɛ yi Njambiyɛ (kumtɛ 4-5).

Kasi Lɛpi te yi nyɛ bɔmɔ jɔŋwɛ

¹ Wusɛ lɛpi mɛyasi maka kɛnjɛ wunɛ kɛ kasi mɔ te yi bɔ jɛbɔ ndɛ Lɛpi*f1* kɔ. Yo Lɛpi te nyɛ bɔmɔ kpasa jɔŋwɛ. Wusɛ lɛpi kasi mɔ te ɛ kandima bɛ, yitɛ Njambiyɛ tɛ pa kusɔ mbokɔ na. Wusɛ wokuma

nyɛ kɛ lɛpina, bɛnjɛ nyɛ nɛ gba misi musu. Wusɛ sɛŋgila nyɛ, ɛ wusɛ kpokɛ sendi gba nyɛ nɛ mɛbɔ musu. ² Mɔ te ɛ nyɛ kpasa jɔŋwɛ te kɔ njɔ punjɛ yotɔ. Wusɛ bɛŋma nyɛ, dɛtɛ wusɛ kɛ lɛpɔ yasi te yi wusɛ bɛŋma nɛ yi wusɛ duwɔ kɛ kasi nɛ. Wusɛ kɛ pɛlɛ kasi jɔŋwɛ te yi kɔ nɛ kɔ nyɛ wunɛ. Jɔŋwɛ te bɔ mbɔmbu kɛ kɛki Da. Ma ndana, Da punja yo tɛdyɛ nyɛ wusɛ. ³ Yasi te yi wusɛ bɛŋma nɛ misi musu nɛ yi wusɛ wokuma, wusɛ kɛ pɛlɛ sendi yo nyɛ wunɛ, né wunɛ bɛ sendi sangwate nɛ wusɛ. Ma díyɔ te yi wusɛ díyɛ su sangwate ké, yo sinɛ bɛ Da nɛ Mɔnɔ wɛnɛ Yesus Krist. ⁴ Wusɛ kɛti mɛyasi maka kɛnjɛ wunɛ, nɛ mɛtɛmɔ musu tondu nɛ mɛsɔsa.

Njambiyɛ, nyɛ mɛyasi

⁵ Ma tom te yi Mɔnɔ wɛnɛ njɔ lɛpɔ nyɛ wusɛ ké, yo ndɛ, Njambiyɛ nɛ ŋguru wɛnɛ mɛyasi kinɛ mɔnɔ yitil nɛ mbɛt kɛ yɛnɛ na. Yo yitɛ yi wusɛ pɛlɛ nyɛ wunɛ. ⁶ Nɛgɛ wusɛ lɛpɛ ndɛ, sinɛ bɛ Njambiyɛ sangwate, kpalo njɛ jɔŋna kɛ mɔy yitil, yitɛ wusɛ kɛ kɛlɔ jɔ. Sendi, wusɛ kɛ tɛdyɛ ndɛ, wusɛ ti kɛl mɛyasi nɛ ŋgbɛŋ kɛ jɔŋwɛ dɛyusu nda yi Njambiyɛ tɛdyɛ wusɛ ké na. ⁷ Ma yasi wɛtɛ, nɛgɛ wusɛ njɛ jɔŋna kɛ mɔy mɛyasi nda yi Njambiyɛ nɛ ŋguru wɛnɛ kɛ mɔy mɛyasi ké, yitɛ wusɛ sangwate tandɛ su, ɔ bɛŋa, mɛkiyɔ mɛ Mɔnɔ wɛnɛ Yesus ma pupudɛ wusɛ sɔŋɛ mɛbɛyɔ hɛnɛ te yi wusɛ kelma ké. ⁸ Nɛgɛ wusɛ lɛpɛ ndɛ, wusɛ kinɛ mɛbɛyɔ na, yitɛ wusɛ kɛ sɛbile yotɔ su nɛ ŋguru wusu, komɛtɛ, gbakasi yeti kɛ tɛmɔ su na. ⁹ Ma nɛgɛ wusɛ jayɛ kɔtu mɛkɛlɛ mɛtɛ yi wusɛ kɛlɛ ké kɛ mbɔmbu Njambiyɛ, yitɛ a ta tiko wusɛ nɛ ŋgwɛtɛ, sɔŋɛ yo kɛ to su, pupudɛ wusɛ kɛ bɛya mɛkɛlɛ musu hɛnɛ, kɛto a tɔnjukwɛ mɛyasi mɛtɛ yi nyɛ si kɔ kɛ, sendi nyɛ nɛ ŋgbɛŋ. ¹⁰ Ma nɛgɛ wusɛ njɛ lɛpɔ ndɛ, wusɛ tɛ kɛlɛ yinɔ bɛya yasi wɛtɛ yɛsɔ na, yitɛ wusɛ kɛ pɛsɔ ndɛ, Njambiyɛ

mɔ ja. Komete, mɛlɛpi mɛnɛ tɪ pa sɛkila kɛ tɛmɔ su na.

2

Krist kɛ kama kɛto su

¹ Wunɛ ɓɔnɔ, mi kɛti mɛyasi maka kɛnjɛ wunɛ, ma wunɛ mɛ nje kelɔ yiɲa ɓɛya yasi. Ma nɛgɛ dya nde, mbaɲa kelma yiɲa ɓɛya yasi, wunɛ dɔkwe nde, wusɛ nɛ Mɔ te ɛ kama kɛto su kɛ kɛki Da kɔ. Yo Yesus Krist, mɔ te ɛ nɛ nɛgɛn kɔ. ² Nye nɛ nɛguru wenɛ nya yotu nɛ nɛ sadaka, gwe punjɛ mɛkiyo mɛnɛ yɪ sɔnɛ nɛ nɛgambi Njambiyɛ kɛto mɛbeyɔ musu. Ma yeti ndi kɛto mɛbeyɔ musu ɓɛpɔ na, yo sendi kɛto te yi ɓotu ɓɛ mɛnɛti maka hɛnɛ.

Kasi mɛkwadya kɛ njoka ɓɛmanɲ

³ Yasi te yi tedye wusɛ gbate nde, wusɛ ma duwɛ Njambiyɛ kimɔ duwɛtɛ kɛ, yo komɛ wusɛ ɓakidyɛ mɛmbɔnɲa mɛnɛ, kelɔ mɛyasi mɛte yi yo lɛpɛ kɛ. ⁴ Nɛgɛ mumɔ lɛpɛ nde, a ma duwɛ Njambiyɛ kimɔ duwɛtɛ, kinɛ ɓakidyɛ kelɔ mɛyasi mɛte yi mɛmbɔnɲa mɛnɛ lɛpɛ kɛ, yite nyɛ mɔ ja. Sendi, gbakasi yeti kɛ jɔngwɛ dya nɛ na. ⁵ Ma mɔ te ɛ ɓakidyɛ kelɔ yasi te yi Njambiyɛ lɛpɛ kɛ kɛ tedye nde, a kɛ kwadyɛ Njambiyɛ gbate nɛ tɛmɔ nɛ hɛnɛ. Yasi te yi tedye wusɛ nde, sinɛ ɓɛ Njambiyɛ mɛ saɲgwate kɛ, ⁶ yo nde, mɔ te ɛ lɛpɛ nde, a kɛ dɪyo wɛtɛ ɓɛnɛ Njambiyɛ kɔ yɔkanɲwɛ jɔnna nda yi Yesus Krist jɔnna nɔ kɛ.

⁷ Wunɛ nɔnɔ, wunɛ sɔnɔ tɛmɔ mbɛ, yasi te yi mi ketɛ kɛnjɛ wunɛ kɛ yeti yiɲa jɔnɲa yasi te yi mɛmbɔnɲa mɛ Njambiyɛ lɛpɛ kɛ na. Yasi wɛtɛ, yo ndi kiya njombu yasi te yi wunɛ wokuma kɛ nɛgimɔ te yi wunɛ kandima nɛ jayna mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ kɛ. Njombu yasi te, yo lɛpi te yi wunɛ sima wokɔ kɛ. ⁸ Ma kɔ dɛte, yasi te yi mi ketɛ kɛnjɛ wunɛ kɛ dɛkɛ nda yiɲa jɔnɲa yasi te yi mɛmbɔnɲa lɛpɛ kɛ, kɛto yo kɛ ɓɛnɲa gbate dɛte kɛ Jɔngwɛ *Krist nɛ kɛ jɔngwɛ dya nɛ. Yo nde: Yitil

kɛ si kwɔ, ma kpasa mɛyasi mɛ kɛ panɔ. ⁹ Nɛgɛ mumɔ lɛpɛ nde, a kɛ mɛyasi, nje kpalo kɛ mbombu ɓɛnɔ man, yite mɔ te ndi kɛ mɔy yitil kumɔ ndana. ¹⁰ Mɔ te ɛ kwadyɛ man kɔ kɛ jɔnna kɛ mɛyasi, yaɲa te yi yakama jatidyɛ nyɛ kɛ ɓɛya nje yeti na. ¹¹ Ma mɔ te ɛ ɓɛnɛ man kɔ ndi kɛ mɔy yitil. A kɛ kɛndɔ kɛ mɔy yitil kinɛ duwɛ komɛ nyɛ kɛ kɛ na, kɛto yitil ma dɪɓɔ misi mɛnɛ.

¹² Wunɛ ɓɔnɔ, mi kɛti mɛyasi maka kɛnjɛ wunɛ, kɛto Njambiyɛ sima tikɔ ɓɛya mɛyasi mɛte yi wunɛ kelɛ kɛ nɛ nɛgwɛtɛ, kɛto yasi te yi Yesus Krist kelma kɛ. ¹³ Wunɛ ɓɛsaɲgwɛ nɛ ɓɔnɔ, mi kɛti mɛyasi maka kɛnjɛ wunɛ, kɛto wunɛ kɛ kombile duwɛ mɔ te ɛ kandima ɓɛ ketɛ, yite Njambiyɛ tɪ pa kuso mboko na. Wunɛ ɓɛgwanɲɔ nɛ ɓɛngɔndu, mi kɛti mɛyasi maka kɛnjɛ wunɛ, kɛto wunɛ sima laɲsa *Mɔ ɓɛya mɛkelɛ. ¹⁴ Wunɛ ɓɔnɔ, mi ketima mɛyasi maka kɛnjɛ wunɛ, kɛto wunɛ kɛ kombile duwɛ Da. Wunɛ ɓɛsaɲgwɛ nɛ ɓɔnɔ, mi ketima mɛyasi maka kɛnjɛ wunɛ, kɛto wunɛ kɛ kombile duwɛ mɔ te ɛ kandima ɓɛ ketɛ, yite Njambiyɛ tɪ pa kuso mboko na. Wunɛ ɓɛgwanɲɔ nɛ ɓɛngɔndu, mi ketima kɛnjɛ wunɛ, kɛto wunɛ nɛ dɛti kɛ nje Njambiyɛ. Sendi, mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ kɛ dɪyo kɛ mɔy mɛtɛmɔ mun. Wunɛ sima laɲsa sendi Mɔ ɓɛya mɛkelɛ.

¹⁵ Wunɛ tɪ nyɛki tɛmɔ kɛ mɛnɛti maka nɛ kɛ mɛyasi mɛte yi dɪyɛ ketɛ kɛ na. Nɛgɛ mumɔ nyɛ tɛmɔ kɛ mɛnɛti maka, yite a yeti nɛ mɛkwadya saɲgwɛ nɛ Da na. ¹⁶ Kɛto mɛkelɛ mɛte yi ɓotu ɓɛ mɛnɛti maka dɪki kelɔ kɛ, yo dɛkɛ: Gɔruna kelna ɓɛya mɛkelɛ mɛte yi ɓo dɪki kwadyɛ kɛ, ɓɛnɲa mɛyasi nje gɔrɔ namɔ yo, nje ɓɔ susula yotu kɛ yasi te yi mumɔ nɛ nɛguru wenɛ jɔnna nɔ kɛ. Mɛkelɛ mɛte yinɔri hɛnɛ ti wɔla kɛ yi Da na, yasi wɛtɛ, yo wɔla kɛ yi ɓotu ɓɛ mɛnɛti maka. ¹⁷ Ma mɛnɛti maka kɛ kwɔ, mɛyasi hɛnɛ te yi ɓomɔ gɔrɛ ketɛ kɛ kɛ kwɔ sendi.

Yasi wete, mo te e kele yasi te yi Njambiye kwadye ke ta ju kpo ne kpo.

Kasi botu be yeke to ne Krist baka

¹⁸ Wune bono, metu mete yi siyna ngimo sima dya. Wune wokuma nde, *Mo te e ta yeko to ne Krist ko ta nje. Ma ndana, budya botu bete be yeke to ne nye baka sima dya. Dete, wuse ke duwe nde, metu mete yi siyna ngimo sima dya gbate. ¹⁹ Botu bete duwa ke njoka su, yasi wete, sine bo ti be ne yiya nam na. Keto bo ma beki ne yiya nam sine bo, ma bo bonma ke njoka su. Bo duwa dete ke njoka su, ne yo tedye ne sanjan nde, bo hene yeti ne nam sine bo na. ²⁰ Ma ke be wune, pupuna mo te e Njambiye tokuma njese ko nya Kimu Sisiya ke yotu yun. Dete, wune hene ma duwe lepi te yi gbakasi. ²¹ Mi ketima meyasi maka kenje wune, yeti nde, wune ke ndekima gbakasi te na. Yasi wete, mi keti kenje wune, keto wune sima duwe yo. Wune ke duwe nde, ko kelna ja wete ne wete ti yaka wule ke lepina gbakasi na. ²² Ma mo ja, yo nda? 'Mo ja yeti mo te e seye nde, Yesu yeti *Krist ko na? Mo te e ta yeko to ne Krist ko, eru. A ke seye Da bene *Mona. ²³ Mumu hene e seye Mona, mo te yeti sangwate bene Da na. Mo te e lepe jaye ke mbombu bomu nde, Mona, nye Krist, mo te sendi sangwate bene Da. ²⁴ Ke be wune, wune ken mbombu yi bakidye yasi te yi wune wokuma ke ngimo te yi wune kandima ne jayna melepi me Njambiye ke. Ke wune ke mbombu bakidye yo ke moy metemo mun, yite wune be Mona ne Da ta be sendi sangwate ke no mbombu. ²⁵ Yasi te yi nye ne nguru wene kpoma nde, a ta nye wuse ke, yo jongwe te yi kpo ne kpo. ²⁶ Meyasi maka, mi keti kenje wune ke kasi botu bete be kwadye sebile wune baka. ²⁷ Ma ke yun, Kimu Sisiya te yi Yesu Krist nya ke yotu yun ke ke diyu ke temo yun. Dete, yeti se nde, mbanja

mumu tedya wune yiya yaya na, keto yo Kimu Sisiya te ke kpalo tedye wune meyasi hene. Sendi, yasi te yi nye tedye ke, gbakasi, yeti ja na. Ndana, wune diy sangwate wune be Yesu Krist nda yi Kimu Sisiya te tedya wune ke.

Wuse bono be Njambiye

²⁸ Ma ndana, wune bono, wune diy wune be Yesu Krist, ne wuse tem ne bibina temo kine wo na kome nye ta nje punje yotu ke, ma njon me nje biye wuse ke mbombu wene ke yeso te. ²⁹ Wune duwa nde, nye ne ngben. Dete, mumu hene e kele yasi ne ngben, mbete me monu Njambiye.

3

¹ Wune beta ndi, o nyangwe mekwadya mete yi Da kwadya ne wuse ke wa! Dete, a kelma nde, wuse beki ne dino nde Bono be Njambiye. Wuse gbate bono bene. To te yi botu be meneti maka yeti ke duwe wuse gbate ke, yo keto bo ti duwe Njambiye na. ² Wune njon, son temo mbe, wuse me ndana bono be Njambiye. Yasi wete, teri te yi wuse ta be no nemono ke ti pa beta ne gbas na. Ma wuse duwa nde, kome *Krist ta nje punje yotu ke, wuse ta beta ne nye, keto wuse ta beta nye ne joy. ³ Mumu hene e be ne bibina temo ke yene dete ko ke bakidye yotu ne pupunate kine sembo na nda yi nye Krist pupunate ke.

⁴ Mumu hene e jonna ke mebeyo ke jonna yangile membonga me Njambiye. Keto nge mumu jonna ke mebeyo, yo yangila membonga me Njambiye. ⁵ Ma wune duwa nde, Yesu Krist nja nje punje yotu yi sonje beya meyasi mete yi wuse kele ke. A kine mebeyo. ⁶ Mumu hene e diy ke yi Yesu Krist, mo te ke tiko kelna beya yasi ke no mbombu. Ma nge mumu ke mbombu kelo beya yasi, yite tedya nde, a ti pa beta nye na. Sendi, a ti pa duwe nye na.

⁷ Wunε bɔnɔ, mumɔ tɪ sebila wunε na. Mɔ te ε kele yasi ne ηgbenη kɔ sendi ne ηgbenη nda yi Yesus Krist ne ηguru wene dɪye ne ηgbenη kɛ. ⁸ Mɔ te ε jonna ke mɛbeyɔ kɔ mɔnɔ *Kum beya mekele, keto kande yi Njambiyε ma kusu ne mbokɔ, Kum beya mekele kɔ ndi Mɔ kelna beya yasi kumɔ muka. Mɔnɔ Njambiyε njɔ punjε yotu, na nje yangile mesay mε *Satan sojε. ⁹ Mumɔ hene ε mε mɔnɔ Njambiyε kɔ yeti ke jonna ke mɛbeyɔ na, keto jonngwe te yi Njambiyε nya nye kɛ ke dɪyɔ ke mɔy yotu ne. Dete, ko a ti yaka kelɔ se beya yasi kpo ne kpo na, keto Njambiyε mε Sangwe wene. ¹⁰ Yasi te yi tedye nde, baka bɔnɔ be Njambiyε, baka bɔnɔ be *Kum beya mekele kɛ, yo nde, mumɔ hene ε dɪye kine kelɔ yasi ne ηgbenη kpo ne kpo kɔ yeti mɔnɔ Njambiyε na. Sendi, mumɔ hene ε dɪye kine kwadye maη kɔ yeti mɔnɔ wene na.

Njambiyε nde, wuse kwadyangwe

¹¹ Ma tom te yi bo lepima nye wunε ke ηgimɔ te yi wunε kandima ne wokuna melepi mε Njambiyε kɛ, yo nde, wuse kwadyangwe tande su. ¹² Wuse tɪ kel yasi nda *Kayin na. A bɔ mɔnɔ *Mɔ beya mekele, ε nye wo maη wene. Keto ηge yi nye woma nye kɛ? Yo keto mekele mete yene bɔ beyate, yi maη nje be ne ηgbenη. ¹³ Dete, wunε njɔη, ηge botu be meneti maka bene wunε, wunε tɪ ηgbakimaηgwe na. ¹⁴ Wuse duwɔ su nde, wuse sima duwe ke soη kɛ ke jonngwe. Wuse ke duwe dɛte, keto wuse ke kwadye bemaη busu. Mɔ te ε dɪye kine kwadye njɔη ne kɔ ndi munte. ¹⁵ Mumɔ hene ε bene maη wene, nye nda mɔ te ε wo mumɔ. Ma, wunε duwɔ nde, mɔ te ε wo mumɔ kɔ, kpasa jonngwe te yi kpo ne kpo yeti ke dɪyɔ ke yene na. ¹⁶ Yesus Krist ne ηguru wene nya jonngwe dyene keto su. Yo gba yite ke tedye nda yi wuse yâkanngwe kwadye sendi ne bemaη busu kɛ. Dete, wuse sendi, wuse

yâkanngwe nye jonngwe dyusu keto bemaη busu. ¹⁷ Nge mumɔ be ne meyasi ke to meneti, beηe maη ke buko, sojε misi ne sap, 'bo má lepɔ ka nde, mekwadya mε Njambiyε ke mɔy temɔ ne? ¹⁸ Wunε bɔnɔ, wuse tɪ kwadyikwe bemaη busu ndi ke numbu nɛ ke bɔna ndapi na. Yasi wete, wuse tɛdɪya mekwadya mete ke mekele, nje bɪ sendi ke gbakasi.

¹⁹ Nge wuse kele dɛte, yite wuse ta duwe nde, gbakasi ke dɪyɔ ke jonngwe dyusu. Dete, he ta kelɔ nde, metemɔ musu bɛki ne te ke mbɔmbu Njambiyε. ²⁰ Yo nde, ηge temɔ su ndeye wuse ke yɪηa yasi, wuse ke duwe nde, Njambiyε lanɔa temɔ su, a ke duwe sendi meyasi hene. ²¹ Wunε njɔη, wunε soη temɔ mbe, ηge temɔ su tɪ ndeye wuse na, yite wuse ne bibina temɔ nde, wuse yakama tutudɪya ne Njambiyε kine wɔ na. ²² Yite ko wuse dɪya nye yasi te nda, a ke nye wuse yo, keto wuse ke bakidye meyasi mete yi membonga mene lepe kɛ, kelɔ sendi yasi te yi nye nye mesosa. ²³ Mbonga te mbete yi nye nye wuse kɛ, yo nde, wuse tɪki temɔ ke dɪnɔ Mɔnɔ wene Yesus Krist, kwadya sendi tande su nda membonga te yi nye nya wuse lepe kɛ. ²⁴ Mɔ te ε bakidye kelɔ meyasi mete yi membonga mene lepe kɛ ke dɪyɔ ke yene, nye, Njambiyε sendi ke dɪyɔ ke yi mɔ te. Yasi te yi tedye wuse nde, sine be Njambiyε ke dɪyɔ wete kɛ, yo Sisiη te yi nye nya wuse kɛ.

4

Kasi botu be Njambiyε nɛ kasi botu

bete be tedye kotu meyasi

¹ Wunε njɔη, wunε soη temɔ mbe, wunε tɪ tiki temɔ ke yi bomɔ hene te be lepe nde, bo ne Sisiη Njambiyε ke yotu yan kɛ na. Yasi wete, wunε pɔη pa bobε bo yɪ duwe, ho sisiη te yi bo nɔ kɛ wɪla gbate ke yi Njambiyε, keto budɪya botu be punja melepi me jɔ ma si nyanja ke to meneti. ² Yasi

te yi ta tedye wune nde, mumo me ne Sisiñ Njambiyε ke yotu ne kε, yo kome nye lεpe jaye ke mbombu bomo nde, Yesu Krist nja jadye gba mumo ne jem. Yite sisiñ te yi mo te no kε wula ke yi Njambiyε. ³ Ma nge mumo diye kine lεpo jaye dete ke mbombu bomo na, yite sisiñ te yi nye no kε ti wula ke yi Njambiyε na. Sisiñ te kpāl wule ke yi *Mo te ε ta yeko to ne Yesu ko. Wune sima wokō nde, Mo te ε ta yeko to ne Yesu ko yima. Ma ndana, a sima dya ke meneti.

⁴ Wune bono, ke be wune, wune yun bono be Njambiyε. Sendi, wune sima lanja botu be punja mεlepi me ja baka, keto Mo te ε diye ke yun ko ne deti kwa mo te ε diye ke yi botu be meneti maka ko. ⁵ Ma ke be botu be punja mεlepi me ja baka, bo wokunangwe yan ne meneti maka, yori yi bo tapita nda yi botu be meneti maka diki tapita no kε. Dete, botu be meneti maka ke lengwe meto ke meyasi mete yi bo lεpe kε. ⁶ Ma ke be wuse, wuse wokunangwe su ne Njambiyε. Mo te ε duwe Njambiyε ko ke lengwe meto ke meyasi mete yi wuse lεpe kε. Ma nge mumo ti wokuna ne Njambiyε na, a ti lengwe meto ke meyasi mete yi wuse lεpe kε na. Yo ne menje mete yite yi wuse duwe, ho mumo ne Sisiñ te yi gbakasi, ho a ne sisiñ te yi ja.

Njambiyε ne mekwadya

⁷ Wune njon, wune son temo mbe, wuse ken mbombu kwadya tande su, keto mekwadya wula pele yi Njambiyε. Mumo hene ε be ne mekwadya ke temo ke tedye nde, a me mono Njambiyε. Sendi, a ke duwe Njambiyε. ⁸ Mo te ε kine mekwadya ke temo ko yeti ke duwe Njambiyε na, keto Njambiyε ne nguru wene mekwadya. ⁹ Yasi te yi tedye nde, Njambiyε ne mekwadya kε, yo nde, a tomma Kiko Monō wene njese ke meneti maka, na nje nye wuse kpasa jongwe. ¹⁰ Ma yasi

te yi tedye njombō mekwadya mete kε, yo nde, wuse ti kwadye su Njambiyε na, yo nye kpale kwadye wuse, ε nye tome ne Monō wene njese yi nye yotu ne ne sadaka, gwe punje mekiyo mene yi sonε ne ngambi Njambiyε keto beya meyasi mete yi wuse kele kε. ¹¹ Wune njon, wune son temo mbe, nge be nde, Njambiyε jekima kwadye wuse dete, wuse sendi, wuse kwadyangwe tande su. ¹² Kine mbanja mumo ε beñma Njambiyε ne toru na. Nge wuse kwadya tande su, yite Njambiyε ke diyo ke yusu. Sendi, mekwadya mene tondunate ke temo su. ¹³ Yasi te yi tedye wuse nde, wuse ke diyo ke yi Njambiyε, nye sendi ke diyo ke yusu kε, yo nde, a nya wuse yina ngabiye Sisiñ ne. ¹⁴ Ma ke be wuse, wuse ma sengile nye, wuse ke lεpo yasi te yi wuse duwa kε ne gbololo nde: Da njesa Monō wene, na nje be mo te ε jongwe botu be meneti maka. ¹⁵ Mo te ε lεpe jaye nde, Yesu Monō Njambiyε, Njambiyε ke diyo ke yene, nye sendi ke diyo ke yi Njambiyε. ¹⁶ Wuse nja nje duwe mekwadya mete yi Njambiyε bonma sunge ne wuse kε, ε wuse tike sendi temo kete. Njambiyε ne nguru wene mekwadya. Mo te ε kε mbombu be ne mekwadya ke temo, mo te ke diyo ke yi Njambiyε. Njambiyε sendi ke diyo ke yene. ¹⁷ Yasi te yi tedye nde, mekwadya tondunate ke metemo musu kε, yo nde, wuse yakama be ne bibina temo nde, ke yeso pesina josi wuse ti gwe wō yana na, keto teri su ndana ke meneti maka ke bonna ne yi Yesu Krist. ¹⁸ Ke mbey kome mekwadya diye kete kε, wō ti yaka diyo womete na. Yasi wete, nge mekwadya tonde ke temo mumo, yo ke sonε wō lonje. Keto nge mumo gwe wō, a ke take nde, bo taponse nye keto yina beya yasi te yi nye kelma kε. Nge mumo gwe wō kε no mbombu, yo tedya nde, mekwadya ti pa tondo ke temo ne na. ¹⁹ Ma ke be wuse, wuse su ne

mekwadya ke temo, keto Njambiyε kandε kwadyε wuse. ²⁰ Nge mumo lεpe nde: <Mi ke kwadyε Njambiyε,> nje beno man wene, yite nye mo ja, keto nge mumo ti kwadyε man wene yi nye beje ko, a ta nje kelo nan yi kwadyε ne Njambiyε te yi nye ti beja ko? ²¹ Mbonga te yi nye nya wuse ke, yo nde, mo te ε kwadyε Njambiyε ko yakanawe kwadyε sendi man wene.

5

Tikina temo ke yi Njambiyε kel nde,

wuse lانسangwe

¹ Mumo hene ε tike temo nde, Yesus nye *Krist, yite nde, yoko yi Njambiyε tokuma, mo te me mono Njambiyε. Mo te ε kwadyε sangwe ne mono, a ke kwadyε sendi mono wene. ² Yasi te yi tedye wuse nde, wuse ke kwadyε bono be Njambiyε ke, yo kome wuse kwadyε Njambiyε, kelo sendi meyasi mete yi membonga mene lεpe ke. ³ Keto kwadya Njambiyε, yo kome mumo bakidye kelo meyasi mete yi membonga mene lεpe ke. Ma meyasi mete yi membonga me Njambiyε lεpe ke yeti sulnate ke yusu na. ⁴ Keto mumo hene ε me mono Njambiyε ko ke lansa deti meneti maka. Ma yasi te yi lansa deti meneti maka ke, yo tikina temo te yi wuse no ke yi Njambiyε ke. ⁵ Yo nda yakama lansa deti te yi meneti maka dete ko? 'Yeti ndi mo te ε tike temo nde, Yesus Mono Njambiyε ko na? ⁶ Yo nye Yesus Krist nja. A nja, ε bo tɔpe nye ke moroku. Sendi, a nja, ε mekiyo mene punde. Bo ti tɔpe ndi nye ke moroku siye na. Yasi wete, bo tɔpuma nye ke moroku. Sendi, a nja, ε mekiyo mene punde. Yo Kimɔ Sisij ke tedye dete ne sansan, keto Sisij te ne nguru wene gbakasi. ⁷ Yo ne meyasi yitati yi tedye yo dete ke: ⁸ Yo ne Kimɔ Sisij, yo ne moroku, nje bu mekiyo. Bo hene yitati lepi ndi kiya yasi wete. ⁹ Yasi te yi bomo

beje nje lεpo nye wuse ke, wuse ke jaye yo. Ma yasi te yi Njambiyε ne nguru wene lεpe nye wuse ke, kwa yi bomo, yo yike yi nye lεpe ke kasi Mono wene ke. ¹⁰ Mo te ε tike temo ke yi Mono Njambiyε, mo te ke duwe gbate ke temo ne nde, yasi te yi Njambiyε lεpe ke kasi Mono ke, gbakasi. Ma mo te ε diyε kine tiko temo ke yasi te yi Njambiyε lepima ke na, mo te ke lεpo nde, Njambiyε mo ja, keto a ti tike temo ke yasi te yi Njambiyε lεpe ke kasi Mono wene ke na. ¹¹ Yasi te yi Njambiyε lepima nye wuse ke, yo nde, a nya wuse jonawe te yi kpo ne kpo. A kwanma ne Mono wene yi nye ne wuse yo. ¹² Mo te ε diyε sangwate ne Mono, mo te ne kpasa jonawe. Ma mo te ε yeti sangwate ne Mono Njambiyε na, a kine kpasa jonawe na.

¹³ Wune botu bete be tike temo ke dino Mono Njambiyε baka, mi ketima meyasi maka kenje wune, ne wune duwe nde, wune me ne jonawe te yi kpo ne kpo.

¹⁴ Yasi te yi tedye nde, wuse ne bibina temo ke yi Njambiyε kine gwe wo yana ke, yo keto wuse ke duwe gba nde, nge wuse diyε nye yina yasi nda yi nye kwadyε, a ke lεngwe meto ke men su. ¹⁵ Dete, nda yi wuse sima duwe nde, a ke lεngwe meto ke yasi hene te yi wuse diyε nye ke, wuse ke duwe sendi nde, wuse me ne meyasi mete yi wuse diyama nye ke.

¹⁶ Mbanja mumo yakama beje man ke kelo yina beya yasi. Nge be nde, beya yasi te yeti kwalo beya yasi te yi yakama kelo nde, a sangwanawe ne son na, na ngwetangwe ne Njambiyε keto ne. Njambiyε ta jonawe man wene te. Ma yo beja ndi botu bete be kele yina beya yasi te yi ti yaka kelo nde, mumo sangwanawe ne son keto te ke. Yo ne yina kwalo beya yasi yi yakama kelo nde, mumo sangwanawe ne son keto te, yeti kwalo beya yasi te yite yi mi lεpe

nde, bo ngwêtaṅgwe ne Njambiyε keto te ké na. ¹⁷ Kelna kotu mekele hεε, yo beya yasi, ma yasi wεε, yeti beya yasi hεε yakama kelo nde, mumo sâṅgwaṅgwe ne soṅ keto te na. ¹⁸ Wuse duwā nde, mumo hεε ε me mono Njambiyε ko yeti ke kε se mbombu yi kelo beya meyasi na, keto Mono Njambiyε ke bakidye nye. Dete, *Mo beya mekele ko yeti ne deti te yi kpoke nye na. ¹⁹ Wuse duwā nde, wuse botu be Njambiyε. Ma bukwe botu te baka hεε ke to meneti, yo Mo beya mekele ko name bo.

²⁰ Ma wuse duwā sendi nde, Mono Njambiyε njā. A nya wuse dyanō, né wuse duwe ne Kpasa Njambiyε. Sine be Kpasa Njambiyε te saṅgwate ne nje Mono wene Yesu Krist. Yo nye be Kpasa Njambiyε, be sendi jongwe te yi kpo ne kpo. ²¹ Wune bonō, wune dīy ne soso, londo ne meyasi mete yi bomō kanε tiko Njambiyε ké.

Mekana Yibate yi Jan ketima

Yo ndi sendi Jan, mo tomun Yesus Krist kete mekana mete yoko. Ke kasi mo te yi nye ketima mekana mete kenje nye ko, sulo bomo lepi nde, Nyangwe nyari te yi nye nyene nye bene bono bene baka, yo wete njon bekriten. Baɗa lepi yan nde, yo wete nyangwe nyari te yi nye duwa bene bono bene.

Mekana mete jeki lepo kasi mekwadya ne kasi gbakasi. Jan ke lepo kenje bekriten nde, bo jonnangwe ke moy gbakasi ne ke moy mekwadya, diyɔ ne soso ne botu bete be lu dyambi ne *Krist lepo nde, a ti jadye gbate mumo na.

Wuse yakama baka mekana maka ke mengabiye yini:

1. Kandina lepi (seke sekete 1-3).
2. Kasi gbakasi ne kasi mekwadya (seke sekete 4-6).
3. Kasi botu be tedya kotu meyasi (seke sekete 7-11).
4. Njena lepi (seke sekete 12-13).

¹ Yo mi tomba mumo, mi ke keto mekana maka kenje we Nyangwe nyari*f1* wune bono bo. Njambiyɛ tokuma we. Gbakasi, mi ke kwadye wune budyate. Yeti ndi mi nyepo kwadye wune dete na. Bomo hene be nja duwe gbakasi baka ke kwadye sendi wune dete, ² keto gbakasi ke diyɔ ke jongwe dyusu. Yo ta diyɔ dete ke njoka su kpo ne kpo. ³ Ngikwa, gwena ngwete ne tete ta bena pele wuse wule pele Da Njambiyɛ ne Yesus Krist, Momo wene ke moy gbakasi ne mekwadya tande su.

Kasi gbakasi ne kasi mekwadya

⁴ Mi ba ne nyangwe mesosa yi bene nde, ke njoka bono bo baɗa ke jonna bengwe gbakasi ke no mbombu nda yasi te yi membonga

mete yi Da nya wuse lepe ke. ⁵ Ma Nyangwe nyari, ndana mi ke ngweta ne we nde: Wuse kwadyangwe tande su. Ma yo yeti yina jonna yasi te yi membonga lepe ke yi mi kete kenje we ke na. Yasi wete, yo ndi yike yi wuse wokuma ke ngimo te yi wuse kandima ne jayna melepi me Njambiyɛ ke. ⁶ Ma mekwadya, yo kome mumo jonna bengwe meyasi mete yi membonga me Njambiyɛ lepe ke. Wune jonnangwe bengwe membonga me Njambiyɛ. Wune jonnangwe bengwe yasi te yi mbonga te lepe nda yi wune wokuma ke ngimo te yi wune kandima ne jayna melepi me Njambiyɛ ke.

⁷ Mi lepi dete, keto budya botu be mesebila ma si nyanja ke to meneti. Bo yeti ke lepo jaye nde, Yesus Krist nja jadye gba mumo ne jem na. Nge mumo ti jaye dete na, nye mo sebila bomo. Nye sendi *mo te e yeke to ne Krist. ⁸ Wune diy ne soso, ma wune me nje dimbidye yasi te yi mesay musu punja ke. Wune diy ne soso dete, ne wune kpal be ne ndingele sol te yi Njambiyɛ ta nye wune ke. ⁹ Mumo hene e lanja tiko tedya yasi te yi *Krist kine bengwe yo ne kwet kwet na, mo te yeti sangwate bene Njambiyɛ na. Ma, yoko e ke ndi mbombu bengwe yo ne kwet kwet ko sangwate bene Da ne *Momo. ¹⁰ Nge mumo nje pe yun kine tedya yasi dete na, wune ti jaya nde, a nyina tu dyun na. Wune lepidya ndi nye lepidya kine bu nye nda maɗ wun na. ¹¹ Keto mo te e lepidye nye nda maɗ wene, mo te ke gbamo sendi kol bene nye ke moy beya mekele mene.

¹² Ko nde, mi ne budya meyasi mete yi mi yakangwe keto kenje wune, mi ti kwadye keto yo keto ke mekana ne yasi ketina mekana na. Yasi wete, mi taka nde, mi ta ke kendo weri, ne wuse tapita wuse hene ke diyɔ, ne metemo musu

tondu ne mesosa. ¹³ Nyanḡwe yari,
ḡoḡo be moḡ ε nyari ke nyeno we.
Njambye tokuma sendi nye nda we.

Mekana Yitatite yi Jan ketima

Mekana mete yoko, yo ndi Jan, mo tomun Yesus Krist kete yo. A keti kenje wete mbam nde Gayus yi tondo ne nye, keto a ke jona bengwe gbakasi, jeko kwa kwanjo a ke bu botu be lepina melipi me Njambiyè kimote ke mbey ne. Jan ke lukse sendi wete mbam nde Demiturus ke kimò yasi te yi nye kele ké. Ke moy mekana maka Jan ke kola keto wete mbam nde Diyoteréf, keto bendidya yotu te yi nye bendidye ke njoka beso.

Wuse yakama baka mekana mete yoko ke mengabiye yitan:

1. Kandina lepi (seke sekete 1-4).
2. Kasi bojna botu be lepina melipi me Njambiyè kimote (seke sekete 5-8).
3. Kasi Diyoteréf, mo bendidya yotu ke njoka botu be Njambiyè (seke seke te 9-11).
4. Kasi Demiturus, mo kelna kimò yasi ke njoka botu be Njambiyè (seke sekete 12).
5. Njena lepi (seke sekete 13-15).

¹ Yo mi tomba mumo, mi ke keto mekana maka kenje we Gayus, soj temo mbe. Gbakasi, mi ke kwadye we budyate. ² Manmbe, soj temo mbe, mi goru nde, meyasi hene kèndi kimote ne we. Sendi, membundo mo bèki ne te nda yi temo yo kè mbombu diyò sendi ne te ké. ³ Mi ba ne nyangwe mesosa, keto kome bana beman busu nje ké, bo ke lepo kasi yo nye mi nde, we ke bengwe gbakasi ne temo yo hene, we ke jona sendi nda yi gbakasi te lepe ké. ⁴ Mi ne mesosa kwa to te, nge mi woke nde, bono bembè ke jona nda yi gbakasi te lepe ké. Yana te yi yakama nye mi mesosa dete yeti na.

Kasi Gayus

⁵ Manmbe, soj temo mbe, we ke tonje meyasi hene sungwe ne benjon busu, ko baka be dya ne jengwe te baka. ⁶ Bo ne nguru wan nja lepo wonga nde, we ke kwadye njon yo budyate. Bo lepi dete ke mbombu njon botu bete be ma tiko temo ke yi Kumande Yesus baka. Mi ke ngweta ne we nde: Ken mbombu yi kame bo, kelo kimò yasi sungwe ne bo, né bo kè ne kendi yan mbombu. Kelo kimò yasi dete yi ta yaka ne Njambiyè. ⁷ Kama bo, keto kendi te yi bo kè ké, bo kèn kelo mesay me Nyangwe Kumande. Bo kwanma kine bu yana ke mebo me botu bete be yeti ke duwe Njambiyè baka na. ⁸ Dete, wuse kama njel bomo nda bete yi tedye nde, wuse ke nye bo sine bo ke mesay me tedya kasi gbakasi te yi bo kele ké.

Kasi Diyoteréf nè kasi Demiturus

⁹ Mi ketima yina monò mekana kenje njon botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesus wune bo baka. Yasi wete, Diyoteréf ke kè mbombu yi paye wuse. A ke kwadye be nda kum ke njoka yan. ¹⁰ Dete, kome mi ta nje ké, mi ta gbaso beya meyasi mete yi nye kele ké. A ke jongile dino dyusu ke membey hene. Ko dete, yite ti pa yaka nye na. Nye ne nguru wene yeti ke bu benjon busu be dya ne jengwe te baka kimote ke mbey ne na. A ke kpalò peto botu bete be kwadye bu bo kimote baka dadye bo soje ke njon botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesus baka. ¹¹ Manmbe, soj temo mbe, nge we beje mumo ke kelo yina beya yasi, we ti kel nda nye na. Yasi wete, nge we beje mumo ke kelo kimò yasi, no kèl nda mbete. Mo te e kele kimò yasi, mo te me monò Njambiyè. Ma yoko e kè mbombu kelo beya yasi ko ti pa duwe Njambiyè na. ¹² Ke be Demiturus, bomò hene ke lepo kasi ne kimote ke mbombu bomò. Sendi, gbakasi te yi bejna ke jongwe dyene ne nguru wene ké ke tedye

ɔete ke mbombu ɔomɔ hɛnɛ. Ma wuse sendi, wuse ke lɛpɔ kasi nɛ ɔete. Ma wɛ duwɔ nde, yasi te yi wuse lɛpɛ ke kasi nɛ kɛ́, yo gbakasi.

Njena lɛpi

¹³ Mi nɛ ɔudya mɛyasi mɛte yi mi yakama ketɔ kenjɛ wɛ. Yasi wɛtɛ, mi yeti ke kwadɣɛ ketɔ yo ketɔ nɛ mɛyasi mɛ ketina mɛkana na. ¹⁴ Mi táka nde, ndana kɔkɔ te tí kiko na, mi ta ɔɛɣɛ wɛ. Wuse ta tapita, wuse hɛnɛ ke ɔiyɔ. ¹⁵ ɔiyɔ nɛ tɛ. ɔeso ɔɔ ke nyɛnɔ wɛ. Nyɛnɔ sendi ɔeso ɔusu wɛtɛ wɛtɛ.

Mekana mete yi Yude ketima

Yo Yude te wete man ne Kumande Yesus kete mekana mete yoko (Mt 13:55). A ba sendi mo tomun Yesus Krist.

A keti kenje bekriten be ngimo te yite nde, bo diy ne soso sumo kol yi lu dyambi ne kotu tedya yasi te yi ba ba bomo nja tedye ke njoka yan ke. Bekriten kel dete yi bakidye ne tikina temo te yi bo tike ke yi *Krist ke ne ngbik ke no mbombu. Beya botu be tedya kotu meyasi mete ke seye Yesus Krist ne Kim Tom te yi lepe kasi ngikwa Njambiy ke jonna yan ke sap sap jongwe. Yude ke lepina detinate sungwe ne botu bete.

Wuse yakama baka mekana maka ke mengabiye yitan jo wete:

1. Kandina lepi (seke sekete 1-2).
2. Bekriten diy ne soso ne botu be tedya kotu meyasi tumo kon ne meyasi me Njambiy baka (seke sekete 3-4).
3. Meyasi mete yi botu bete be ba ne temo ne keskere, sumo sendi kol sungwe ne Njambiy sangwama no ke (seke sekete 5-7).
4. Teri botu be tedya kotu meyasi (seke sekete 8-19).
5. Yude ke kite bekriten (seke sekete 20-23).
6. Njena lepi (seke sekete 24-25).

¹ Yo mi Yude kete mekana maka. Mi bala Yesus Krist. Mi man ne Jak. Mi keti mekana maka kenje wune botu bete be Da Njambiy kwadye baka. A jebama wune bakidye yi ladiye ne Yesus Krist.

² Gwena ngwete ne weyna jongwe ne mekwadya buy buy pele yun.

Kasi botu be tedya kotu meyasi

³ Wune njon, wune son temo mbe, temo mbe ba deke ne bak bak nde, mi keti mekana kenje wune yi lepo

nda yi Njambiy jongwe ne wuse hene ke. Mi nja beye kimote nde, mi keti gba mekana kenje wune yi ngweta ne wune nde, wune ken mbombu lu dyambi, ne botu be Njambiy hene tiki temo ne ngbik ke yene. Bo botu bete be wokuna ndi ne nye baka. A nya bo deti te yi tiko temo ke yene dete ndi nga wete ne sat. ⁴ Yo nde, ba ba beya bomo mbombilama nyine ke njoka yun. Bo yeti ke duwe Njambiy na. Yo ketinate njombu yaja ke mekana me Njambiy nde, josi Njambiy ta balo ke to yan, keto bo ke kongite lepi te yi lepe kasi ngikwa Njambiy wusu ke yi jonna no ke sap sap jongwe. Bo ke paye sendi Nyangwe Masa wusu e ndi wete ne wete ko, Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist.

⁵ Ko beko nde, wune sima duwe meyasi mete yi kwanama hene ke kumo njena, mi ke kwadye gba ndi dyan dyun nde, Baba Mboko jongwa kando Isarayel son ke Ejipt. Ma yasi wete, ke konje, a nja girise botu bete be ti tike temo ke yene baka. ⁶ Wune taka sendi bejaki bete be ti bakidye diy yan yi Njambiy nya bo ke. Bo kpalma tiko ngbak ngbak mbey te yan yi Njambiy nya bo ke, e nye kanje bo ne kol sumba te yi diy kpo ne kpo, tiko bo ke moy yitil te yi ne gir yi ladiye ne nyangwe yeso pesina josi. ⁷ Wune taka sendi *Sodom ne *Gomor ne nyangwe medya mete yi poku te yite. Bo nya sendi bo ke kelna mekele me memi nda bejaki bete, diy sendi diy mbam bene nyari bene botu bete be yeti nda botu be meneti maka baka. Dete, bo ndana ke moy mebone ke dite te yi ju kpo ne kpo. Yo ke kite bomo hene nde, bo diy ne soso.

⁸ Ma botu baka be mbombilama nyine ke njoka yun baka ke kelo sendi dete. Yaw yaw metake man ke kelo nde, bo kel mekele mete yi nye sembo ke yotu yan, seye nde, Nyangwe Kumande ti nam bo na.

Bo ke lepo sendi lepi gbutu sunḡwe ne jonjonḡwe meyasi mete yi diye ne meluksa ke dʒofo ké. ⁹ Ma ko Mikayel te nyanḡwe jaki Njambiyé, kome nye benḡilama bene *Kum beya mekele yi sunḡa ne muḡ Mɔyisi bene nye ké, Mikayel t̄i bofe lepo yiḡa lepi gbutu sunḡwe ne Kum beya mekele ko yí jɔse ne nye na. Yasi wete, a lepima ndi nde: <Baba Mboko bámanḡwe ne we.> ¹⁰ Ma ke be botu baka, bo ke lepo yan lepi gbutu ke meyasi hene te yi bo ndekima ké. Ma ke meyasi mete yi bo duwe nda benyamɔ bete be kine dʒano duwe ne meyasi ké, yo yite ke kpalɔ nje bekidyé bo bekidyá. ¹¹ Bo sánḡwanḡwe ne meɔne, keto bo tokuma beya nje te yi *Kayin. Bo tumbulama jatɔ ke beya nje nda yi *Balam kelma ké yí sɔmbɔ ne mɔni yambile, keto bo bendidyá to sunḡwe ne Njambiyé nda *Kore. ¹² Yo nde, botu benɔri, kome wune diki wesidyá yí dʒena nda beman ké, bo ke nje diyo ke njoka yun nda metari mete yi diye sɔdyate ke nji duku. Bo ke hokuma medye, mɔy ne ḡgala ḡgolo kine gwena njon na, take ndi nje mɔy yan. Bo nda mbiyo te yi si yindo ke dʒofo, ke kɔnte, dʒofo me ne wanḡo, mbiyo kwanma. Bo nda mejeti mete yi ti wúm membumɔ ke ḡgimɔ te yi yo yákanḡwe wumɔ ké. Bo ke gwe menḡa yiɔa, keto bo ma si mune bo. ¹³ Beya mekele man ke pundɔ puye nda yi gbela mewuru memiyé ne to duku kome nyanḡwe mekumbo bende piye ne kubulu kubulu ké. Bo nda besisɔ bete be duwe megwaki. Njambiyé sima kombile mbey te yi bo ta diyo kete kpo ne kpo ké ke mɔy yitil ne gir.

¹⁴ Enok kandima punje meyasi mete yi ba sɔdyate ne mbombu ké ke kasi botu baka. Bomɔ jadya ne ndendi te kumɔ yitan jo yiɔa kande ke Adam kumɔ Enok. Enok lepima nde: <Ne bɛḡa, Baba Mboko yima ne njon pupuna bejaki bene, buyo

yan besanmay besanmay. ¹⁵ A njáki nje pesɔ josi botu be meneti maka hene. A ta tedye meɔne nye beya bomɔ, keto beya mekele hene te yi bo kelma ké nè keto nyalɔ melepi mete yi bo punja sunḡwe ne nye ké.> ¹⁶ Botu baka botu be mbunɔ kpo ne kpo. Bo ke wo yotu ke t̄eri te yi Njambiyé tikima bo kete ké. Bo kél yasi benḡwe beya mewofo man. Bo lépi nyanḡwe melepi yí dɔkwe ne yotu, lepina sendi ne membombila yí bu ne yasi ke bo bomɔ.

¹⁷ Ma wune njon, wune sɔn temo mbe, ke be wune, wune táka melepi mete yi botu be tomun be Nyanḡwe Kumande wusu Yesu Krist dikima pele ké. ¹⁸ Bo dikima lepo nye wune nde: <Ke metu mete yi kè nɔ ke siyna mboko, botu bete be nyete besɔ baka ta dʒa. Bo yeti ke duwe Njambiyé na, bo jonnanḡwe benḡwe beya mewofo man yí kelo beya meyasi.> ¹⁹ Yo bo diki kelo nde, bomɔ bákanḡwe. Metake man hene kén ndi ke mekele mete yi meneti maka. Bo kine Kimɔ Sisij ke yotu na. ²⁰ Ma wune njon, wune sɔn temo mbe, ke be wune, wune sán nde, baka nyêki besɔ deti, né wune be jelnate kè nɔ mbombu ke tikina temo te yi wune tike ke yi Njambiyé ké. Tikina temo te yite wúla pele yi Njambiyé ne ḡguru wene. Wune ḡgwêtanḡwe ne deti te yi Kimɔ Sisij. ²¹ Wune kén mbombu yí diyo ne ḡgbingim ke meɔ me Njambiyé te e kwadye wune ko yí ladye ne ḡgimɔ te yi Nyanḡwe Kumande wusu Yesu Krist ta gwe ḡgwete wusu yí nye wuse jonḡwe te yi kpo ne kpo ké. ²² Ke yi botu bete be ndi ke simta ke kasi tikina temo ke yi Njambiyé baka, wune gwáki ḡgwete yan. ²³ Wune jonḡwe baḡa sɔn ke dite. Wune gwáki sendi ḡgwete baḡa, ma yasi wete, wune diy ne soso, kambɔ beya mekele man me nje lapidyá ne wune. Kpe, wune t̄i kpo ka ko gbela numbu melambo man yi me ne sɔmbɔ beya mekele

man ké na.

Njena lepi

²⁴ Yo Njambiyε nyεpɔ yakama ɖakidye wunε nde, wunε tí ɖal na, kelɔ nde, wunε tɛma ke mbɔmbu wene seŋgile meluksa mene kine mendeya na sosa kpɛsa. ²⁵ Wuse lûksa, nè wuse sômbila ndi Njambiyε nyεpɔ. Yo nyε Mɔ te ε jonɔwe wuse ne nje Yesu Krist te Nyangwe Kumande wusu. Yo nyε ɖε ne nyangwe deti. Yo nyε name kande ke ŋgimɔ te yi nyε tĩ pa kusɔ meyasi na. Yo nyε name ndana. Yo nyε ta namɔ sendi meŋgimɔ hene, *amen.

Punja Meyasi mete yi Yesus Krist tedya

Yo Jan, mo tomun Yesus Krist kete sendi mekana mete yoko, yite a me tomba budfyate. A kети, yite a ke wete kiringira nde Patmos. Bo biyima nye ke tiko mate nda mo jobo keto lepina Kimo Tom Yesus Krist. Yo ke Patmos mate yi Kumande Yesus kwanma ne wete jaki wene yi tedye ne Jan meyasi mete yi ta kwanma ke siyna mboko ke. Jan ketima mekana maka kenje njon bekriten yitan jo yiba yi ba ke Asi ke ngimo te yite ke. Bo jebangwe meneti mete muka nde Turki.

Mekana mete lepi nda yi meyasi ta kwanma no ke siyna mboko kome Yesus Krist ta tonje meyasi hene ke. Yo ne budya sulna meyasi ke moy mekana maka. Yo ke lepo sendi kasi meluksa me Yesus Krist. Yeti se kasi pidya yotu te yi nye ba no yi bo lepe ke mekana me Kimo Tom Matiyo, Mark, Lukas ne Jan ke na.

Wuse yakama baka mekana maka ke mengabiye yitati:

1. Meyasi mete yi kwanama ke (kumte 1).
2. Meyasi mete yi kwanma ndana ne metom mete yi Nyangwe Kumande kenje menjon me bekriten yitan jo yiba ke (kumte 2-3).
3. Meyasi mete yi ta nje kwanma ke (kumte 4-22).

¹ Mekana mete yoko ke tedye meyasi mete yi ba sodfyate mbombu yi Yesus Krist punja ke. Njambiyе nya nye say te yi punje meyasi menori yi yakanawe dya nedo ke, na tedye botu be mesay bene. Dete, Yesus Krist tomma jaki wene yi punje ne yo nye mo mesay wene Jan. ² Jan yekidya meyasi hene te yi nye benma ke. A lepima nde, yo gbate

melepi me Njambiyе yi Yesus Krist te mo te e duwa yo ne ngbak ngbak ko punja nye nye ke. ³ Mekana maka ke punje meyasi mete yi ta kwanma ke. Mo te e tole melepi mete yi nye bomo ko ne mesosa. Botu bete be lengwe meto bakidye melepi mete yi diyе ketinate ke moy mekana baka ne mesosa sendi, keto ngimo sima wuta.

Jan ke nyeno bekriten be Asi

⁴ Yo mi Jan kete mekana maka kenje menjon yitan jo yiba me botu bete be tike temo ke yi Yesus yi diyе ke Asi ke. Njambiyе kel ngikwa ne wune, nye sendi wune tete. A ndana kete, a ba kwey kete, a ke nje sendi. Mesisin Njambiyе yitan jo yiba be diyе ke mbombu siya bekumande ne baka kel sendi ngikwa ne wune, nye sendi wune tete. ⁵ Yesus Krist te e lepe meyasi mete yi nye benje ne ngbak ngbak ko kel sendi ngikwa ne wune, nye sendi wune tete. Nye bosa mo te e womiya ke njoka bemu. Nye kum bekumande be meneti maka. A kwadya wuse, sonje wuse ke diyо bala mebeyo musu ne mekiyo mene. ⁶ A kelma nde, wuse beki ndingele kando bekumande, be sendi botu be nyena sadaka nye Njambiyе te Sangwe wene. A beki ne luksa ne ngungudye kpo ne kpo, *amen. ⁷ Ne beba, a yima ke njoka mekulutu! Bomo hene ta benje nye, ko botu bete be lonma nye ne ko punje baka. Mekando me bomo ke to meneti hene ta jaba kola keto ne. I, meyasi ta kwanma gbate dete, amen. ⁸ Njambiyе te Baba Mboko ke lepo nde: «Yo mi alfa*f1* ne omega.*f1*» A kete ndana, a ba kwey kete, a yima, a ne ngungudye hene!

Yesus ke punje yotu nye Jan

⁹ Yo mi Jan te man wun, wuse sangwate sine be Yesus. Yo dete, sine wune ke sangwa ne nyangwe mebone. Sine wune hene ke namo. He ke kelo tin, wuse hene ke no mbombu. Bo bonma mi bete ke

wete kiringira nde Patmos, keto mi lepima melepi me Njambiyε, lepɔ sendi meyasi mete yi Yesus punja nye mi kε nye bomɔ. ¹⁰ Kimɔ Sisiη dyaηma mi ke yesɔ Nyangwe Kumande. E mi woke yiηa nyangwe dɛtina men ke kɔη mbe nda yi mumɔ tɔ ne dɔmbiya kε. ¹¹ Men te lepima nde: «Yasi te yi we beηε kε siki keto ke mekana, kenje menjɔη yitan jɔ yiβα me botu bete be tike temɔ ke yembe baka. Keto kenje njɔη botu bete be Efes, be Simirn, be Pergam, be Tiyatir, be Sardes, be Filadelfi nε be Lawodise.» ¹² Ndana, ε mi yeηsa, nε mi beη mɔ te ε lepina nye mi kɔ. Ke mi ma yeηsa kε, beηa, meyasi me kasa lambo kete kε yitan jɔ yiβα, yo bɔ hene tande lor. ¹³ Beηa kε, yiηa yasi nda gba mumɔ ke njoka meyasi menɔri. A bɔ ne sewna gambo ke yotu nε kanda ke beti tande lor. ¹⁴ To ne bɔ hene wumnate ne mboη mboη nda ndombɔ, yo bɔ nda su yombo. Misi mene bɔ ke panɔ nda lam dɛte. ¹⁵ Mekol mene bɔ ke panɔ ne ηgɛy ηgɛy nda tunji te yi bo bete ke nyen nyen dɛte kε. Men ne bɔ nda mesokɔ me nyangwe duku te ε ke sokula. ¹⁶ A bɔ ne besisɔ yitan jɔ yiβα ke mbam bo ne. Wete ηgwele ηgwele kafa ne numbu te yiβα bɔ ke pundɔ ke numbu ne. Mbombu ne bɔ ke panɔ nda yol yesɔ sew. ¹⁷ Ke mi ma beηε nye kε, ε mi bale ke njj mekol mene nda muη mumɔ. E nye kase mbam bo ne ke yotu mbe lepɔ nde: «We ti kambi yaηa na. ¹⁸ Mi dɛye bosate, dɛyɔ sendi njenate. Mi yɔkɔ ε ne jɔη. Mi gwɔ ne mbombu, ma beηa, ndana mi ta dɛyɔ ne jɔη kpo ne kpo. Mi ne njaηgo te yi sɔη nε yi dya bemuη. ¹⁹ Dete, keto yasi te yi we beηma nε yike yi we beηε ndana nε yike yi ta nje kwanηa kε. ²⁰ Wokɔ to yasi te yi be sɔdyate ke kasi besisɔ yitan jɔ yibate yi we beηma ke mbam bo mbe nε ke kasi meyasi me kasa lambo kete yitan jɔ yiβα yi bɔ tande lor kε. To te dεke: Besisɔ

baka yitan jɔ yiβα tɛdya bejaki be Njambiyε yitan jɔ yiβα be kende ne menjɔη yitan jɔ yiβα me botu bete be tike temɔ ke yembe baka. Meyasi me kasa lambo kete yitan jɔ yiβα ke tɛdya sendi menjɔη yitan jɔ yiβα me botu bete be tike temɔ ke yembe baka.»

2

Mekana mete yi beηε bekriten

be Efes

¹ Ndana, ε men lepe sendi nye mi nde: «Keto mekana kenje jaki te ε kende ne njɔη botu bete be tike temɔ ke yi Yesus ke Efes nde: Wokɔ yasi te yi mɔ te ε ne besisɔ yitan jɔ yiβα ke mbam bo ne lepe kε. Nye mɔ te ε kende ke njoka meyasi me kasa lambo kete yitan jɔ yiβα yi tande lor kε ke lepɔ nde: ² Mi duwɔ mekele mɔ, duwe nde, we ke gwe mesay. Mi duwɔ nde, we ne tiη, duwe sendi nde, we ti yaka gbisɔ beya bomɔ na. Mi duwɔ nde, we bobuma botu bete be lepe lepɔ nde, bo botu be tomun be Yesus baka, ε we beηε nde, bo botu be ja, bo yeti botu be tomun na. ³ We ne tiη, we sangwama ne mebɔne keto dɛno dɛyembe, ma we ti yɔkwe kε njime na. ⁴ Ko beko dɛte, mi ne yiηa yasi te yi mi ndeye we kete kε. Yo nde, we yeti ke kwadye se mi nda yi mbombu na. ⁵ Dete, yɔkidya misi beηε mbey te yi we kopuma kete kε. Yeηsangwe temɔ yɔkwe ne kɔkɔ jɔηna nda yi we dɛkima jɔηna ne mbombu kε. Ke ti be dɛte na, mi ta nje ke yɔ, mi mɔ soηe yasi kasa lambo te wo ke mbey te, ηge we ti yeηsa temɔ yɔkwe ne kɔkɔ na. ⁶ Ma ko dɛte, we ne yiηa kimɔ mekele. Yo nde, we ke benɔ mekele me botu bete be beηgwe tɛdya yasi te yi Nikola. Mi ke benɔ yo sendi.

⁷ «Mɔ te ε ne metɔ kɔ wɔku lepi te yi Kimɔ Sisiη lepe nye menjɔη me botu bete be tike temɔ ke yi Yesus baka! Mɔ te ε ta laηsa, mi ta nye nye

mbumɔ jeti te yi jonɔwe yi dɔye ke
*Paradis Njambiyɛ kɛ nde, a dɔyaki.»

Mekana mete yi beɲe bekriten

be Simirn

⁸ Ɛ men nje leɔɔ nde: «Keto mekana kenje jaki te ɛ kende ne njon botu bete be tike temɔ ke yi Yesus ke Simirn nde: Woko yasi te yi mo te ɛ dɔye bosate, dɔyo njenate ko lepe ke. Nye ɛ gwɔ ne mbombu nje be ne njon ko ke leɔɔ nde: ⁹ Mi duwɔ nyanɔwe meɔne mete yi we sangwa no ke. Mi duwɔ mebu ko mo, ko beko nde, we ne kusuku. Mi duwɔ sendi nde, botu bete be lepe ndi ne numbu nde, bo Beyuden, ase nde, bo yeti Beyuden baka ke diki leɔɔ lepi gbutu sunɔwe ne we. Yo nde, bo njon botu bete be wokuna ne *Satan. ¹⁰ We ti kambi yaja ke meɔne mete yi we ta sangwa no ke na. Beɲa, *Kum beya mekele ko ta bete baɲa bomɔ ke jɔbo ke njoka yun yi boɔe ne wune. Wune ta sangwa ne nyanɔwe meɔne yaka metu kamɔ. Ken ndi yo mbombu tiko temɔ ne ngbik, ko beko nde soɲ. Dete, mi ta nye we dɔnɔwe te yi tedye nde, we sima ju.

¹¹ «Mo te ɛ ne meto ko woku lepi te yi Kimɔ Sisin lepe nye menjon me botu bete be tike temɔ ke yembe baka! Ɛ nde: Mo te ɛ ta laɲsa ko ti sangwa se ne meɔne me soɲ yibate ɛ ta nje ko na.»

Mekana mete yi beɲe bekriten

be Pergam

¹² Ke koɲte, ɛ men nje leɔɔ sendi nde: «Keto mekana kenje jaki te ɛ kende ne njon botu bete be tike temɔ ke yi Yesus ke Pergam nde: Woko yasi te yi mo te ɛ ne ngwele ngwele kafa yi ne numbu te yiba lepe ke. Ɛ nde: ¹³ Mi duwɔ mbey te yi we dɔye kete ke. Yo mbey te yi *Satan name ke. Ma we ndi ke ke mbombu yi bakidye dɔno dɔyembe jeliye. Sendi, we ti tone tikina temɔ te yi we tike ke yembe ke na, ko ke ngimo te yi bo woma ne Antipas te ɛ lepima meyasi

mete yi nye duwɔ ne ngbak ngbak ke kasi mbe nye bomɔ ke. Bo woku nye ndi ke mbey kome wune dɔye ke, ke mbey te yi Satan be ne mbey dɔyo ne ke. ¹⁴ Ko dete, mi ne yiɲa yasi te yi mi ndeye we kete ke. Yo nde, we ne baɲa bomɔ ke yo be nye sosu ke yasi te yi *Balam dikima tedye Balak ke. A dikima tedye yasi te yi ta jatidye botu be kando Isarayel ke beya nje. A dikima tedye dete, ne bo dɔye menjay mete yi bo kele ne sadaka nye baɲa benjambiyɛ, nye bo sendi ke kelna mewanja. ¹⁵ Sendi, baɲa bomɔ bo ke kelo ndi njel kiya mekele mete. Bo nyeki yan sosu ke tedya yasi te yi Nikola tedye ke. ¹⁶ Ma, yensangwe temɔ. Nge ti be dete na, mi ta nje ke yo nedo, ma lu dɔyambi ne bo ne kafa te yi ke numbu mbe ke.

¹⁷ «Mo te ɛ ne meto ko woku lepi te yi Kimɔ Sisin lepe nye njon botu bete be tike temɔ ke yi Yesus baka! Ɛ nde: Mo te ɛ ta laɲsa, mi ta nye nye yiɲa medye te yi bo jeba nde *man yi dɔye soɔyate ke dɔobo ke. Mi ta nye sendi nye wete wumna tari te yi ne wete jonja dɔno ketinate kete. Mumɔ wete ne wete yeti ke duwe jonja dɔno te na, soɲe ndi mo te yi bo nye nye dɔno te ko.»

Mekana mete yi beɲe bekriten

be Tiyatir

¹⁸ Ɛ men nje leɔɔ nde: «Keto mekana kenje jaki te ɛ kende ne njon botu bete be tike temɔ ke yembe ke Tiyatir nde: Woko yasi te yi Monɔ Njambiyɛ, nye ɛ ne misi nda lam dite ne mekol nda tunɔgi te yi pane ne ngɔy ngɔy ke lepe ke. Ɛ nde: ¹⁹ Mi duwɔ mekele mo ne temo mekwadya mo, duwe nde, we ke tiko temo ke yembe. Mi duwɔ sendi nda yi we ke mbombu yi tonje ne mesay ke. Mi duwɔ tin yo, duwe nde, mesay mete yi we kele ndana ke buye kwɔ yi mbombu. ²⁰ Ko dete, mi ne yiɲa yasi te yi mi ndeye we kete. Yo nde, we ke tiko nya te yi

bo jeba nde Jesabel ko nde, a kel mesay mene lala. Nye ne nguru wene ke lero nde, nye mo punja melepi me Njambiyé. A ke tedye meyasi yi jatidye ne botu be mesay bembe ke beya nje. A kel dete, ne bo nye bo ke kelna mewanja, dye sendi menjay mete yi bo kele ne sadaka nye bana benjambiyé ké. ²¹ Mi nya nye ngimo yi ladiye nde, a yensangwe temo. Ko dete, a yeti ke kwadye yensa temo tiko kelna mewanja mene na. ²² Bena, mi ta bete nye ke tan kon. Mi ta tedye sendi nyangwe mebone nye botu bete be sangwa kelo wanja ne nye baka, nge bo diye kine yensa temo tiko mekele mene na. ²³ Mi ta girise wo bono bene. Dete, menjon me bomo hene be tike temo ke yembe baka ta duwe nde, mi yoko e songile metake me moy mumo, duwe yasi temo ne. Mi ta nye mumo hene yasi ke njoka yun bengwe mekele mene.

²⁴ «Ma wune bukwe botu bete be tike temo ke yembe ke Tiyatir baka, wune ti bengwe yun tedya yasi te yite, ho duwe yasi te yi bo jeba nde: <Dimna yasi te yi diye sodyate ke temo *Satan ké> na. Ke yun, mi yeti ke sobidye se wune yiya mapi na. ²⁵ Siya te ndi nde, wune kombila bakidye yasi te yi bo tedya wune ké ne ghem kumo ke ngimo te yi mi ta nje ké. ²⁶ Mo te e ta lansa kelo mesay membe kumo ke siynate, mi ta nye nye deti te yi namo mekando me bomo hene ke to meneti. ²⁷ A ta biye njambala te yi sumba namo ne bo, wanjo bo wete wete nda yi bo pote ne membe mete yi bo sa ne yeko ké. A ta be ne deti ndi nda yi Sangmbé nya mi ké. ²⁸ Mi ta nye sendi mo te sisó te e pane ne kpalele ke njenameno ko.

²⁹ «Mo te e ne meto ko woku lepi te yi Kimó Sisiñ lepe nye menjon me botu bete be tike temo ke yembe baka!»

Mekana mete yi beñe bekriten

be Sardes

¹ E men ke mbombu lero nde: «Keto mekana kenje jaki te e kende ne njon botu bete be tike temo ke yembe ke Sardes nde: Woko yasi te yi mo te e ne mesisiñ Njambiyé yitan jo yiba be diye ke mbombu wene lepe ké. A sendi ne besiso yitan jo yiba. E nde: Mi duwa mekele mo. Bo ke lero nde, we ne jon, ase nde, we me munte. ² Jemkwe, jelkwe bukwe yasi te yi ke si gwe ké, keto mi beñma nde, mekele mo yeti ne njololo ke mbombu Njambiyé wombe na. ³ Pan pa take nda yi we wokuma ne melepi me Njambiyé by ne yo ké. Bakidya melepi mete, yensa temo. Ma nge we ti diye ne soso na, yite mi ta nje pe yo nda mo gubo. We ti duwe ngimo te yi mi ta nje ngbake we kete ké na. ⁴ Ko dete, we ne bana bomo ke Sardes be ti nye memi ke melambo man na. Bo ta lenje wumna melambo, sine bo má kendo no, keto jongwe dyan yakama nde, bo kel ne bo dete. ⁵ Dete, mo te e ta lansa, bo ta lenje nye wumna melambo. Ko mi ti songe dino dyene ke mekana mete yi jongwe na. Mi ta jaye ke mbombu Sangmbé ne ke mbombu bejaki bene nde, nye mumo wombe.

⁶ «Mo te e ne meto ko woku yasi te yi Kimó Sisiñ lepe nye menjon me botu bete be tike temo ke yembe baka!»

Mekana mete yi beñe bekriten

be Filadelfi

⁷ E men lepe nde: «Keto mekana kenje jaki Njambiyé te e kende ne njon botu bete be tike temo ke yi Yesus ke Filadelfi nde: Woko yasi te yi mo te e kine sembo lepe ké. Nye sendi mo te e gbakasi. A ne njango Kumande Davit. Nge nye bute numey, kine mumo wete ne wete yakama difo na. Nge nye dife, kine mumo wete ne wete yakama bute na. E nde: ⁸ Mi duwa mekele

mɔ. Bɛɲa, mi ɓutuma numɛy tiko nyase ke mbombu wɔ, kine mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ yakama dɪbɔ yo na. Mi duwɔ nde, wɛ yeti nɛ dɛti pɔkɛ na. Ko dɛtɛ, wɛ kɔ ndi mbombu ɓakidyɛ mɛlɛpi mɛmbɛ, wɛ tɪ tonɛ mi na. ⁹ Dɛtɛ, ɓɛɲa, mi kɛ kaɲɛ ɓaɲa ɓomɔ kɛ njoka njɔɲ ɓotu ɓɛtɛ ɓɛ wokuna nɛ *Satan ɓaka nyɛ kɛ mɔy mɛbɔ mɔ. ɓo kɛ kelɔ ja lɛpɔ nde, ɓo Beyudɛn, ase nde, ɓo yeti Beyudɛn na. Bɛɲa, mi ta kelɔ nde, ɓo njâki nje kuse mɛbɔɲ kɛ nji mɛkol mɔ. Dɛtɛ, ɓo ta duwɛ nde, mi kɛ kwadyɛ wɛ. ¹⁰ Wɛ ɓakidyɛ lɛpi tɛ yi mi lɛpima nyɛ wɛ nde: Kelɔ tiɲ kɛ nɔ mbombu kɛ. Dɛtɛ, mi sendi, mi ta ɓakidyɛ wɛ kɛ ɲgimɔ tɛ yi mɛɓobilan ta nje kɛ ndingɛlɛ mɛnɛti maka yɪ ɓɔbɛ nɛ ɓomɔ hɛnɛ ɓɛ dɪyɛ kɛ to mɛnɛti ɓaka. ¹¹ Mi yima nɛdɔ! Kombila ɓakidyɛ yasi tɛ yi ɓo tɛdɪya wɛ kɛ nɛ gbɛm, kambɔ mumɔ mɛ nje ɓu dɪɲgwe yɔ. ¹² Mɔ tɛ ɛ ta laɲsa, mi ta tɛmbidyɛ nyɛ nda kondu kɛ mɔy mbanjɔ Njambiyɛ wombɛ, ko a tɪ pundɔ sɛ kɛ womaɲa na. Mi ta ketɔ dɪnɔ Njambiyɛ wombɛ nɛ dɪnɔ dɪya Njambiyɛ wombɛ kɛ yotu nɛ. Dya tɛ, yo jɔɲja Yerusalem tɛ yi piyɛ wulɛ dɪyɔbɔ kɛ kɛki Njambiyɛ wombɛ kɛ. Mi ta ketɔ sendi jɔɲja dɪnɔ dɪyɛmbɛ kɛ yotu nɛ.

¹³ «Mɔ tɛ ɛ nɛ mɛtɔ kɔ wɔku yasi tɛ yi Kimɔ Sisiɲ lɛpɛ nyɛ mɛnjɔɲ mɛ ɓotu ɓɛtɛ ɓɛ tɪkɛ tɛmɔ kɛ yɛmbɛ ɓaka!»

Mɛkana mɛtɛ yi ɓɛɲɛ ɓɛkritɛn

ɓɛ Lawodise

¹⁴ ɛ mɛn lɛpɛ nde: «Ketɔ mɛkana kɛɲɛ jaki tɛ ɛ kɛndɛ nɛ njɔɲ ɓotu ɓɛtɛ ɓɛ tɪkɛ tɛmɔ kɛ yɛmbɛ kɛ Lawodise nde: Wokɔ yasi tɛ yi Mɔ tɛ yi dɪnɔ dɪyɛnɛ nde *Amɛn lɛpɛ kɛ. Nyɛ yɔkɔ ɛ lɛpɛ mɛyasi mɛtɛ yi nyɛ ɓɛɲɛ nɛ ɲgbak ɲgbak, nyɛ sendi gbakasi. Nyɛ mɔ tɛ yi Njambiyɛ kwanɲa nɛ nyɛ yɪ kusɔ nɛ mbokɔ. ɛ nde: ¹⁵ Mi duwɔ mɛkɛlɛ mɔ. Mi duwɔ nde, wɛ yeti wɛynatɛ nɛ jiriri ho dɪkinatɛ nɛ

kpaɓɛɲ na. Biranɲ nde, ɓɛkɔ nɛ jiriri ho nɛ kpaɓɛɲ. ¹⁶ Dɛtɛ, nda wɛ nɛ ɓisɓis, wɛ yeti nɛ jiriri ho nɛ kpaɓɛɲ kɛ, mi ta jo wɛ lɪ. ¹⁷ Ma wɛ nɛ ɲguru kɛ lɛpɔ nde, wɛ mɔ kusuku, wɛ ma ndɛmɔ kusuku yaka. 'Wɛ kɛ lɛpɔ sendi nde, wɛ ta sɔ sendi ɲgɛ? Ndi nde, wɛ yeti kɛ duwɛ nde, wɛ nɛ ɲgwɛtɛ, wɛ kɛ mɔy jarapa, wɛ kɛ bukɔ, misi mɔ dɪbinatɛ, sendi, wɛ sɔkɛrɛ na. ¹⁸ Dɛtɛ, mi kɛ kite wɛ nde: ɓomɔ lor tɛ yi ɓo sima ɓɛɲɛ ɓɔbɛ kɛ dɪtɛ kɛ kɛ ɓo mɛɛ. Kelɔ dɛtɛ, nɛ wɛ ɓɛ nɛ kpasa kusuku. ɓomɔ wumna mɛlamɔ kɛ ɓo mɛɛ, nɛ wɛ lɛɲ pɛtɔ nɛ yotu yɔ, kambɔ ɓomɔ mɛ nje ɓɛɲɛ sɔkɛrɛ yɔ nyɛ nɛ wɛ njɔɲ. Nɛ wɛ ɓɔm sendi nyɛti misi dɔdɪyɛ kɛ misi mɔ, nɛ wɛ ɓɛɲa. ¹⁹ Mi ndɛya mɛɛ tɛdɪyɛ mɛbɔnɛ nyɛ ɓomɔ hɛnɛ ɓɛ mi kwadyɛ yɪ kite nɛ ɓo. Ma dɛtɛ, nyɛkɔ tɛmɔ yɔ hɛnɛ kɛ mɛsay, yɛɲsa sendi tɛmɔ. ²⁰ Bɛɲa, mi kɛ tɛri kɛ numɛy kɛ dɪɲgwe. ɲgɛ mumɔ wokɛ mɛn mɛɛ ɓutɛ numɛy, mi ta nyɲɛ tɪ dɪyɛnɛ, nɛ mi nɛ nyɛ, hɛ ta dɪyɛna wɛtɛ. ²¹ Mɔ tɛ ɛ ta laɲsa, mi ta jayɛ nde, sine nyɛ dɪy kɛ siya ɓɛkumandɛ mɛɛ nda yi mi nɛ ɲguru wombɛ laɲsama nɔ sendi, nje kwɔ dɪyɔ mɛtidɪyɛ sine Saɲmɛ kɛ siya ɓɛkumandɛ nɛ kɛ.

²² «Mɔ tɛ ɛ nɛ mɛtɔ kɔ wɔku yasi tɛ yi Kimɔ Sisiɲ lɛpɛ nyɛ mɛnjɔɲ mɛ ɓotu ɓɛtɛ ɓɛ tɪkɛ tɛmɔ kɛ yɛmbɛ ɓaka!»

4

Kanna tɛ yi ɓo kanɛ nɛ Njambiyɛ

kɛ dɪyɔbɔ kɛ

¹ Kɛ kɔɲ mɛyasi mɛnɔri, kɛ mi ma kaɲɛ misi, ɓɛɲa, wɛtɛ numɛy nyase kɛ dɪyɔbɔ. ɛ mi wokɛ mɛn tɛ yi ma lɛpinanɲgwe nɛ mbombu nyɛ mi kɛ. Mɛn tɛ lumsama nda yi mumɔ tɔ nɛ dɔmbiya kɛ. ɛ mɛn tɛ lɛpɛ nyɛ mi nde: «Bɛndɔ nje wonɲa, nɛ mi tɛdɪyɛ wɛ mɛyasi mɛtɛ yi yâkanɲgwe dɪyɔ kɛ kɔɲtɛ yiri kɛ.» ² Kɛ kiya ɲgimɔ tɛ ɛ Kimɔ Sisiɲ dɪyɔ mi, ɛ mi ɓɛɲɛ wɛtɛ siya ɓɛkumandɛ kɛ

ɔyobɔ nɛ wɛtɛ mumɔ mɛtidyɛ kɛtɛ.
³ Mbombu mɔ tɛ ɛ bɔ mɛtidyɛ kɛtɛ
 kɔ bɔ kɛ panɔ nɛ ngɛy ngɛy nda
 kpasa yinɔ tari nde japi nɛ sɔrdiyɔŋ.
 Yinɔ yasi nda yi lumbu tɛ nɔ kɛ linja
 siya tɛ. Yo bɔ kɛ panɔ nda kpasa
 wɛtɛ tari nde emerod.

⁴ Yinɔ mɛsiya bɛkumande kaba jɔ
 yini linja siya bɛkumande tɛ yɔru.
 Betomba kaba jɔ yini bɔ mɛtidyɛ kɛ
 mɛsiya mɛnɔri. Bo bɔ nɛ wumna
 mɛlambo kɛ yotu nɛ mɛɔŋgwe
 kɛ to tande lɔr. ⁵ Yesi mbiyɔ
 ɔkima pundɔ kɛ siya bɛkumande
 tɛ. Memɛn nɛ lum mbiyɔ ɔkima
 wulɛ sendi mate. Mɛlambo yitan jɔ
 yiba ɔkima panɔ nɛ kpalele kɛ pulɔ
 mbombu siya tɛ. Mɛlambo mɛtɛ, yo
 mɛsisin Njambiyɛ yitan jɔ yiba.

⁶ Yinɔ yasi bɔ kɛ mbombu siya
 bɛkumande tɛ nda maŋ. Yo bɔ
 nɛ ngɛlɛlɛ, panɔ nɛ ngɛy ngɛy nda
 wɛtɛ wumna tari nde kirisital. Yinɔ
 jonjonɔgwe mɛyasi yini linja siya
 bɛkum yinɔri tiko kɛ bɛmbɛ. Bɛ
 jonjonɔgwe mɛyasi mɛnɔri bɔ nɛ
 memisi nɛ kamtana kɛ yotu hɛnɛ
 pulɔ mbombu nɛ pulɔ kɔŋ. ⁷ Bosa
 jonjonɔgwe yasi bɔŋnama nɛ dila.
 Yibate bɔŋnama nɛ mɔnɔ nday.
 Mbombu tɛ yi yitatite bɔŋnama nɛ
 yi mumɔ. Jonjonɔgwe yasi yinite
 bɔŋnama nɛ mbelɛ tɛ ɛ kɛ jɛ kɔ.
⁸ Jonjonɔgwe yasi hɛnɛ kɛ njoka bɛ
 jonjonɔgwe mɛyasi maka yini bɔ nɛ
 mɛpapɔ yitan jɔ wɛtɛ. Bo bɔ nɛ
 memisi nɛ kamtana kɛ yotu hɛnɛ
 pulɔ puyɛ nɛ kɛ nji mɛpapɔ. Tu nɛ
 yesɔ bo tɛ bɛ nɛ ngimɔ mɛwɛɔɔya
 na, say yan ndi lɛpinate nde: «Kiyɔ,
 kiyɔ, kiyɔ! Njambiyɛ tɛ Baba Mbokɔ
 ɛ nɛ ngunɔgudɛ hɛnɛ kɔ kiyɔ! A
 bɔ kwey kɛtɛ, a ndana kɛtɛ, a
 yima!» ⁹ Bɛ jonjonɔgwe mɛyasi maka
 yini ɔkima jembina lukse mɔ tɛ
 ɛ kɛ mɛtidyɛ kɛ siya bɛkumande
 kɔ. Bo ɔkima nganɛ, nyɛ wosoko
 nyɛ nyɛ, mɔ tɛ ɛ ɔiyɛ kpo nɛ kpo
 kɔ. ¹⁰ Mɛngimɔ hɛnɛ tɛ yi bo
 kelɛ dɛtɛ kɛ, bɛtomba baka kaba jɔ
 yini kɛ kuse mɛbɔŋ kɔtɔ mbombu

kɛ mɛnɛti kɛ mbombu mɔ tɛ ɛ kɛ
 mɛtidyɛ kɛ siya bɛkumande kɔ. Bo
 kɛ kanɔ yɔkɔ ɛ ɔiyɛ kpo nɛ kpo
 kɔ, sɔŋɛ mɛɔŋgwe man ninɔgwe
 kɛ mbombu siya bɛkumande tɛ lɛpɔ
 nde: ¹¹ «Baba Mbokɔ tɛ Njambiyɛ
 wusu, yo yakama nde, bo lɔksa wɛ,
 bo ngana wɛ, bo dɔkwe nde, wɛ nɛ
 ngunɔgudɛ, kɛto yo wɛ kuse mɛyasi
 hɛnɛ! Wɛ kwadɛ nde, mɛyasi mɛtɛ
 bɛki kɛtɛ, ɛ wɛ kuse nɛ yo.»

5

Mɔnɔ Sam kɛ butɛ mɛkana mɛtɛ yi bɔ ndadyatɛ kɛ

¹ Kɛ kɔŋtɛ, ɛ mi bɛŋɛ wɛtɛ
 mɛkana kɛ mbam bo mɔ tɛ ɛ bɔ
 mɛtidyɛ kɛ siya bɛkumande kɔ. Yo
 bɔ nɛ mɛkɛti kɛ mɔy tɛ nɛ kɛ kɔŋ tɛ.
 Bo ndadya yo nɛ mɛyasi mɛ ndadya
 yasi yitan jɔ yiba nda ɔŋgi. ² ɛ
 mi bɛŋɛ wɛtɛ ɔtina jaki Njambiyɛ
 kɛ pelɛ nɛ mɛn kɛ kwey nde: «Nda
 yakama pake mɛyasi mɛ ndadya
 yasi butɛ mɛkana maka kɔ?» ³ Ma
 ko mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ kɛ ɔyobɔ ko
 kɛ mɛnɛti ko kɛ nji mɛnɛti tɛ bɛ nɛ
 ɔtɛ tɛ yi butɛ mɛkana bɛŋɛ yasi tɛ
 yi kɛ mɔy tɛ kɛ na. ⁴ ɛ mi gbɔŋgile
 dukwɛ, kɛto kinɛ mumɔ wɛtɛ nɛ
 wɛtɛ yakama butɛ mɛkana bɛŋɛ yasi
 tɛ yi kɛ mɔy tɛ kɛ na. ⁵ ɛ wɛtɛ tomba
 kɛ njoka bɛtomba baka lɛpɛ nyɛ mi
 nde: «Wɛ tɛ lel na. Bɛŋa, dila tɛ ɛ
 kandɔ Yuda, njuku jeti tɛ yi mɔy tɛ
 Davit lansama yasi hɛnɛ. A ta pake
 mɛyasi mɛ ndadya yasi yitan jɔ yiba,
 butɛ mɛkana.»

⁶ ɛ mi bɛŋɛ wɛtɛ *Mɔnɔ Sam
 ɔkɛ nda bo kilma ngin nɛ yɛ
 kelna sadaka. A bɔ kɛ bɛmbɛ siya
 bɛkumande. Bɛ jonjonɔgwe mɛyasi
 maka yini nɛ bɛtomba baka linja
 nyɛ tiko kɛ bɛmbɛ. A bɔ nɛ mɛlako
 yitan jɔ yiba nɛ memisi yitan jɔ yiba.
 Memisi mɛtɛ, yo mɛsisin Njambiyɛ
 yitan jɔ yiba bɛ nyɛ tomɛ kɛŋɛ
 kɛ to mɛnɛti maka hɛnɛ kɛ. ⁷ ɛ
 Mɔnɔ Sam kɔ kwɔ kɛ bɔ mɛkana
 mɛtɛ yi bɔ kɛ mbam bo mɔ tɛ ɛ
 bɔ mɛtidyɛ kɛ siya bɛkumande kɔ.

⁸ Ke nye ma bu mekana menori ké, ε be jonjongwe meyasi maka yini nè betomba baka kaba jo yini kuse mebon ke mbombu wene. Bo hene ba ne yina meyasi nda mekunda ke bo. Bo ba sendi ne mepelo tande lor tondunate ne yina melobinda. Melobinda menori téfya mengweta me botu be Njambiyé. ⁹ E bo jembe wete jonja jembu lepo nde: «Yo we yakama bu mekana pake meyasi mete yi ndadye yo ké, keto bo woma we, ε we kole bomo ne mekiyo mo. We kolma bomo ke njoka mboya bomo hene, kolo bomo ke njoka menumbu hene. We kolma bomo ke njoka mekando hene, kolo bomo ke njoka bomo hene ke to meneti. We kolma bo yi yokidye bo nye Njambiyé. ¹⁰ We kelma nde, bo bêki kando bekumande nye Njambiyé wusu, be sendi botu be nyena sadaka nye nye. Bo ta namo ke to meneti maka.» ¹¹ Ke kante, ε mi sengile yasi, ε mi woke men budya bejaki be Njambiyé. Bo linja siya bekumande ke, linje be jonjongwe meyasi maka nè betomba baka tiko ke bembe. Buyo yan ba besanmay besanmay, betomay betomay. ¹² Bo dikima kembidya lepo nde: «Ke be *Mono Sam te yi bo woma ko, yakama nde, bomo dukwe nde, a ne ngungudye. Meyasi hene yo yene. Bo dukwe sendi nde, a ne dyanò nè deti. Bo ngana nye, lukse nye, sombile sendi nye.»

¹³ E mi woke meyasi hene te yi Njambiyé kusuma, yike yi diyé ke dyobo nè ke meneti nè ke nji meneti nè yi diyé ke man. Mi wokuma meyasi mete hene ke lepo nde: «Wuse hene sômbila yoko ε ke metidye ke siya bekumande ko bene *Mono Sam. Wuse ngana bo, lukse bo, duwe nde, bo ne deti kpo ne kpo.» ¹⁴ E be jonjongwe meyasi maka yini lepe nde: «*Amen!» E betomba baka kuse mebon koto mbombu ke meneti kano yoko ε ke metidye ke siya bekumande bene

Mono Sam ko.

6

Mono Sam ke pake meyasi me ndadya

meyasi yitan jo wete

¹ Ndana, ε mi sengile yasi, beja, *Mono Sam ke pake bosa yasi ndadya meyasi maka yitan jo yiba. E mi woke wete jonjongwe meyasi menori ke lepo ne men nda lum mbiyo nde: «Inja!» ² Ke mi ma kanje misi, beja, wete wumna yanga. Mo te ε ba metidye ke to yanga te ko ba ne ndolo ke bo. E bo nye nye dungwe ke to, ε nye kwa ne yi ngan dyambi, na lanssa lansangwe ke no mbombu.

³ Ke Mono Sam ma pake yiba yasi ké, ε mi woke jonjongwe yasi yibate ke lepo nde: «Inja!» ⁴ E wete yanga punde ne hoko hoko nda dite. Bo nya mo te ε ba ke to yanga te ko deti te yi sonje tete ke meneti maka, né bomo wona tande yan. E bo bu wete nyangwe kafa nye nye.

⁵ Ke Mono Sam ma pake yitati yasi ndadya yasi ké, ε mi woke jonjongwe yasi yitatite ke lepo nde: «Inja!» Ke mi ma kanje misi, beja, wete yindina yanga. Mo te ε ba metidye ke to ne ko ba ne kilo yekina meyasi ke bo. ⁶ E mi woke yina men ke wule ke njoka be jonjongwe meyasi maka yini lepo nde: «Mejen me kilo mbusa wete yakama ne buyo moni te yi bo gbo ne mo mesay ke yeso wete ké. Mejen me kilo lesi yitati nda yi kilo mbusa wete. Ma nè mutò nè menjam, tiko yite, we ti kpoka na.»

⁷ Ke Mono Sam ma pake yini yasi ké, ε mi woke men te yi jonjongwe yasi yinite. E nye lepe nde: «Inja!»

⁸ Ke mi ma kanje misi, beja, wete yanga ne fandafuye. Dino mo te ε ba metidye ke to ne ko nde son, dya bemun ba ke kon ne. E bo nye bo deti te yi wo bomo. Ke njoka mepel me meneti maka yini, bo nya bo deti te yi wo bomo ke ndingele pel te

wete ne kafa, ne nje kolo, ne nje yiŋa beya giŋga mekon, ne nje benyamo nyan bete be diyε ke to meneti maka baka.

⁹ Ke nye ma pake yitan yasi ndadya yasi kε, ε mi beŋe mesisiŋ me botu bete yi bo woma baka. Bo woku bo keto melepi me Njambye, keto bo beŋwa sendi yasi te yi Yesus tedya kε. Mesisiŋ man ba ke mbey kelna sadaka nye Njambye pulo mekol mete. ¹⁰ E bo kembidya dinate lepε nde: «Sa Mboko, we kiyo, we yo gbakasi, we ta ladiye kumo ndenen yi nje peso ne josi botu be meneti maka yi kundo ne mekiyo musu?» ¹¹ E bo nye wumna gambo nye mumo hene ke njoka yan. E bo lepe nye bo nde, bo pan pa ladiye ne mbet, ne buyo benjon ban be bene bo kele mesay baka, buyo beman ban yi bo ta wo nda bo baka si tondu.

¹² Ke ngimo te yi *Mono Sam pakima ne yitan jo wete yasi ndadya yasi kε, ε mi beŋe, ε meneti ngwanwa budyate. E yeso yensa be yindinate ne fiŋfiŋ nda yindina lamba bekuso. E ndingele ngwende hene yensa be tenate nda mekiyo. ¹³ E besiso ketiye ke dyobo balo ke meneti nda yi mepino bale no ne kpin kpin kpin kome nyangwe pupo kwε kε. ¹⁴ E dyobo kwε yambile nda yi bo boye ne mboru mekana ke tiko kε. Keki ne kiringira hene duwa ke membey man. ¹⁵ Ko bekumande be meneti maka ko be nyangwe bomo ne bekum besoja ko botu be kusuku ko ngabolo bomo ko bebala ko botu bete be yeti bebala baka, bomo hene kwanma ke soma ke moy mennguku ne ke gule gule metari ke mekeki. ¹⁶ E bo lepe nye mekeki ne gule gule metari nde: «Wune bal ke to su sodye wuse soŋe ke mbombu yoko ε diyε metidyε ke siya bekumande ko. Wune sodyukwe wuse, kamba ngambi *Mono Sam me nje biye wuse. ¹⁷ Keto nyangwe yeso ngambi yan dyanma, ma nda yakama sumo kol ko?»

7

Bomo 144.000 be Njambye pesima

nde, bo ta be bene baka

¹ Ke konte, ε mi beŋe bana bejaki be Njambye yini ke teri yaka ne meboku me meneti maka yini. Bo tembidyā mepupo yini te yi kwε ke to mboko kε, kamba pupo wete ne wete me nje kwε ke to meneti ko ke man, ho wumbidyε wete jeti. ² E mi beŋe sendi wete jaki Njambye ke wule kome yeso punde kε. A ba ne yiŋa yasi nda ngembiye te yi Njambye te ε ne jon ko ke bo. E nye kembidya dinate kenje bejaki yini bete be Njambye nya bo deti te yi bekiŋye meneti ne man baka. E nye lepe nye bo nde: ³ «Kpe, ne ti bekiŋya ko meneti ko man ko mejeti na, kumo ke ngimo te yi wuse ta pa si nye ngembiye ke mbombu botu be mesay be Njambye wusu.» ⁴ E mi woke buyo botu bete yi bo nya ngembiye ke mbombu yan baka. Bo ba hene bomo tomay gomay wete ne bomo tomay kamoni jo yini (144.000) ke njoka mekando me botu be kando Isarayel hene. ⁵ Ke kando Yuda, bomo tomay kamo jo yiba. Ke kando Ruben, bomo tomay kamo jo yiba. Ke kando Gad, ndi dete sendi. ⁶ Ke kando Aser, bomo tomay kamo jo yiba. Ke kando Neftali, ndi dete sendi. Ke kando Manase, bomo tomay kamo jo yiba. ⁷ Ke kando Simeyon, ndi dete sendi. Ke kando Levi, bomo tomay kamo jo yiba. Ke kando Isakar, ndi dete sendi. ⁸ Ke kando Sabulon, bomo tomay kamo jo yiba. Ke kando Yosep ndi dete sendi. Ke kando Benjamε, bomo tomay kamo jo yiba. Bo nya ngembiye ke mbombu botu benori hene.

Nyangwe ngil bomo

⁹ Ke kon te yinori, ε mi beŋe nyangwe ngil bomo. Yeti yasi te yi mumo yakama tolo na. Botu bete wula ke njoka bomo hene be

díyε ke to meneti baka. Bo wúla ke njoka mboya bomo hene, wule ke njoka mekando hene, wule ke njoka mboya menumbu hene. Bo ba ke teri ke mbombu siya bekumande ne ke mbombu *Mono Sam. Bo ba ne wumna megambo ke yotu ne mboru mebaña ke mebo. ¹⁰ Bo dikima kembidya detinate lepó nde: «Yo Njambiyε wusu ε ke metidyε ke siya bekumande ko jonjgwe wuse bene Mono Sam.» ¹¹ Bejaki hene ba ke teri linje siya bekumande, linje sendi betomba ne be jonjonjgwe meyasi maka yini. Bo kusa mebon koto mbombu ke meneti ke mbombu siya bekumande kanó Njambiyε ¹² lepó nde: «*Amen! Wuse sômbila lukse ngane Njambiyε wusu, nye nye wosoko kpo ne kpo. He dúkwe nde, a ne dyanó ne ngungudye ne deti kpo ne kpo, amen.»

¹³ E wete ke njoka betomba benori bu lepi lepó nye mi nde: «Botu bete be ne wumna megambo baka be nda? Bo wúla we nje no?» ¹⁴ E mi yeñsa nye nye nde: «Baba, yo we duwe.» E nye lepe nye mi nde: «Yo baka be sangwama ne mebone ke ngimo nyanjgwe mebone te yi kwañnama ké. Bo weyma megambo man nje pupudye yo ne bu ne mekiyo me *Mono Sam. ¹⁵ Yo yite kele nde, bo tēma ke mbombu siya bekumande te yi Njambiyε kelo mesay nye nye tu ne yeso ke moy mbanjo ne. Yokó ε ke metidyε ke siya bekumande ko ta gukule bo ke moy dakwe dyene. ¹⁶ Ko bo tí gwe se nja ho yesidyε wete yeso na. Ko yeso ko kwaló jon hene tí lodye se boromo yan na, ¹⁷ keto Mono Sam te ε ke metidyε ke bembe siya bekumande ko ta daló bo ngboso bo ké no ke menjge mete yi ne mōroku mete yi nye jonjgwe ké. Njambiyε ta tito misidyε hene soñe ke misi man.»

8

Mono Sam ke pake yitan jo yiba yasi

ndadya meyasi

¹ Ke *Mono Sam ma pake yitan jo yiba yasi ndadya yasi ké, ε yasi hene be ne gbilik ke dyobo kelo nda kum hawa wete. ² E mi beñe bejaki be Njambiyε yitan jo yiba be díyε temnate ke mbombu wene baka. E bo kanε medombiya yitan jo yiba nye bo. ³ E wete jaki Njambiyε ke pundó sendi. A ba ne wete pan ke bo tande lor. Bo dikilodye lobinda kete yi kelo ne sadaka nye Njambiyε. E nye kwá ké teme ke to mbey te yi bo dikil kelo sadaka kete nye Njambiyε ké. E bo nye nye budya melobinda, na lodye, sangwe ne menjgwe me botu be Njambiyε hene. A ta lodye yo ke mbey kelna sadaka nye Njambiyε yi tande lor yi díyε ke mbombu siya bekumande ne ké. ⁴ E yidyε melobinda menori sangwe ne menjgwe me botu be Njambiyε yi díyε ke mebo me jaki Njambiyε ké bende kumo ke yi Njambiyε. ⁵ E jaki Njambiyε bu pan lobinda yinori, bu díte ke mbey nyena sadaka nye Njambiyε tonje kete, bete kenje ke to meneti. Ke nye ma bete yo dete ké, ε mbiyo lume budyate, ε memen punde, ε yesi mbiyo yese budyate, ε meneti ngwanjwa sendi. ⁶ E bejaki be Njambiyε yitan jo yiba be ba ne medombiya yitan jo yiba baka komsa, né bo tó dombiya.

Bejaki be Njambiyε ke tó medombiya

⁷ E bosa jaki tó dombiya. E metari ne díte sangwate ne mekiyo nukudya ke to meneti. Meneti bakama ke mepel yitani, ε ndingele pel te wete si loló gbeso ne mejeti bu besi membunjo hene te yi ba kete ké.

⁸ E jaki yibate tó dombiya. E bo bu yina jonjon yasi nda nyanjgwe keki te yi díte díyε kete ké bete ke man. E man baka ke mepel yitani, ε pel te wete yeñsa be tande mekiyo. ⁹ E meyasi hene te yi díyε ne jon ke man ké baka ke menjon yitani, ε ndingele njon te wete si gwe. E buyo mekuka hene te yi kende ke man ké baka

ke menḡabiye yitati, ε bo si bekidyε ndingele ḡabiye te wete.

¹⁰ Ε jaki yitatite tɔ dɔmbiya, ε wete jonjon nyanḡwe sisɔ nda nyan wule dyobo balo ke to meduku nε mendoḡ buse ḡabiye te wete ke njoka menḡabiye mete yitati.

¹¹ Dino sisɔ te nde Pekeke yasi. Ε ḡabiye mɔrɔku wete ke njoka menḡabiye mete yitati si jo ne pekeke. Ε bomɔ budyate gwe keto pekeke mɔrɔku yinɔri.

¹² Ε jaki yinite tɔ dɔmbiya te wene. Ε pel yeso wete si dimo bukwe mepel mete yiba. Ε pel ḡwendε wete si yindo bukwe mepel mete yiba. Ε besisɔ hene baka ke menḡabiye yitati, ε ndingele ḡabiye besisɔ wete si yindo. Meyasi menɔri hene yitati bakama ke menḡabiye yitati. Yo kwanama dete, nε ḡabiye wete ke njoka menḡabiye yitatite yi meyasi menɔri hene si dim. Ε ndingele ḡgimo hene te yi yeso diki pano kete ke dyobo wete ke bakina ke menḡabiye yitati. Ε ndingele ḡabiye te wete kwanna ke moy yitil. Sendi, ε ndingele ḡgimo hene te yi ḡwendε diki pano kete ke tu wete ke bakina ke menḡabiye yitati. Ε ndingele ḡabiye te wete kwanna ke moy yitil.

¹³ Ke mi ma senḡile yasi, beḡa, wete mbele ke je ke kwey ne mbiyon. Mi wokuma nda yi nye dikima kembidya lepɔ nde: «O mebone wa! O mebone wa! O mebone ne botu bete be diyε ke meneti maka baka kome men medombiya ta lumsa ke ḡgimo te yi bukwe bejaki bete bari betati ta tɔ medombiya ke wa!»

9

Jaki yitante ke tɔ dɔmbiya

¹ Ε jaki yitante tɔ dɔmbiya. Ε mi beḡe wete sisɔ te ε wulma dyobo balo ke meneti ko. Ε bo nye sisɔ te njanḡo te yi bute ne numey te yi hebebe ḡbonḡo ndon. ² Ε nye bute numey te, ε yidyε timbila

pundo kete nda yidyε te yi wule ke nyanḡwe dite te yi bo lombe ke. Ε misi me yeso dibina ne likap, ε yasi hene be tande yitil ne gir nε yidyε ndon yinɔri. ³ Ε bedolo punde ke yidyε yinɔri memiye meneti. Ε bo nye bo deti nda yi belel kolo bete be meneti maka. ⁴ Ε bo lepε nye bo nde, bo ti kpoka ko mbunjo wete ne wete ke to meneti, ko yanḡa te yi lo, ko jeti wete ne wete na. Yasi wete, bo kel beya yasi ndi ne botu bete be kine ḡgembiye Njambiye ke mbombu yan baka. ⁵ Bo ti nye bo deti te yi wo bomɔ wokɔ na. Yasi wete, bo nya bo deti te yi tedye bo mebone yaka menḡwendε yitan, mebone mete ta be nda yi mumo sanḡwa no ke ḡgimo te yi lel kolo to ne nye ke. ⁶ Ke buyo metu mete yite bomɔ ta sa nde, son biya bo. Ko dete, son ti wuta ke keki yan na. Bo ta ḡro gwe, ma yasi wete, son ta londo londo ne bo. ⁷ Bedolo bete ba nda beyanḡa bete yi bo kombile bo yi ke no dyambi. Bo ba ne meyasi ke to nda medunḡwe mete yi bo kele ne lor ke. Membombu man bonnama ne yi bomɔ. ⁸ Nyinjo to yan ba nda yi bomari. Mesu man ba nda yi bedila. ⁹ Bo ba ne yinḡa meyasi ke beti nda lambɔ sumba te yi mumo leḡe ke no dyambi ke. Duḡ mepapɔ man ba nda duḡ mematuwa mete yi tande sumba yi budya beyanḡa dale ne soko ke no dyambi ke. ¹⁰ Mekondu man ba nda yi belel kolo, bo toku bomɔ nda bo sendi. Deti mebone mete yi bo ta tedye bomɔ yaka menḡwendε yitan ke wula ke mekondu man. ¹¹ Kumande wan, yo beya jaki te ε diyε ne hebebe ḡbonḡo ndon ko. Bo jebanḡwe nye ke numbu Hebere nde Abadon, ke numbu Grek nde Apoliyon. ¹² Bosa mebone yori yi sima kwa ke. Ma bukwa mebone yiba yi ta dyḡa ke konḡe ke.

Jaki yitan jo wetete ke tɔ dɔmbiya

¹³ Ε jaki yitan jo wetete tɔ dɔmbiya. Ε mi woke men ke wule ke

mbey nyena sadaka nye Njambiyε yi diye ke mbombu Njambiyε yi bā tande lor ké. Yo wulma ke mεboku mete yini. ¹⁴ Men te lepima nye jaki yitan jō wetete ε bā ne dombiya kō nde: «Wunja bejaki yini te be diye wotunate ke kēki nyanḡwe duku te yi bo jeba nde Efrat kō.» ¹⁵ E bo wunje bejaki yini bete be Njambiyε tembidya bo yī ladye ne yasi te yi bo yākanḡwe kelō ke nḡbak nḡbak hawa te yi yesō te, yi nḡwendε te nē yi sew te yi bā kponate ké. Bo bakima bomō ke menjōn yitati. Bo wunjuma bejaki baka, né bo kē wo bomō ke ndinḡele njōn bomō wete ke njoka menjōn maka yitati. ¹⁶ Mi wokuma buyō botu be loḡna dyaambi be bā ke to beyanḡa baka. Buyō yan bā bemiliyōn ḡomay yība. ¹⁷ Ke moy yasi te yi mi bā ke beḡe nda nyenō ké, mi beḡma beyanḡa nē botu bete be bā ke to yan baka. Botu bete bā ne lambō sumba ke yotu. Melambō mete bā ne hunḡe hunḡe nda dite. Yo bā ne biyō biyō, be sendi belnate nda poyō. To beyanḡa bete bā nda yi bedila. Dite nē yidyε nē yīḡa yasi nda piti dīkima pundō ke numbu yan. ¹⁸ E buyō njōn bomō wete ke njoka menjōn mete yitati sōmbe sōḡ ke mēkemiye menōri yitati. Bo sōmbuma sōḡ ne nje dite, ne nje yidyε, ne nje piti te yi dīkima pundō ke numbu beyanḡa ké. ¹⁹ Yo nde, deti beyanḡa bete wūla ke numbu yan nē ke kondu yan. Mēkondu man ke boḡna ne benyōḡe. Yo sendi ne mēto kete. Bo dīki kelō mēbeyō ne bomō ne mēto man menōri. ²⁰ Botu bete be tī sōmbe sōḡ ke mēkemiye menōri baka tī yeḡsa temō tikō beya mēkele man na. Ko bo tī tike kanna beya mēsisīḡ nē kanna mēyasi mete yi bo dīkima tuyō ne lor ho ne sumba ho ne yīḡa sumba sendi ké na. Ko bo tī tike kanna mēyasi mete yi bo dīkima kwakō kwakō ne tari ho ne jeti ké na. Bo kelma dēte kē nō mbombu, ko bēkō nde, mēyasi menōri tī be ne

deti te yi beḡe yasi, yi woko pḡ ho kendo na. ²¹ Ko bo tī yeḡsa sendi temō tikō kasi wona bomō ho kasi mēlembō ho kasi kelna mēwanja nē kasi mēḡubō man na.

10

Wete jaki Njambiyε ne mōnō

mekana ke bō

¹ Ke kōḡte, ε mi beḡe wete dētina jaki Njambiyε ke piye wule dyoḡō. A bā ke moy kulutu ne piyele. Lumbu bā yaka ne to ne. Mbombu ne bā ke panō nda misi mē yesō. Mēkol mēne bā nda nyanḡwe mēlam mē dite. ² A bā ne wete mōnō mēkana butunate ke bō. A kanḡma kol te ε mbam bō tembidye ke to maḡ, nje kanḡe ε gare tembidye ke nḡindi. ³ E nye kembidya dētinate nda yi dila bete ne mēn ké. Ke nye ma kembidya dēte ké, ε lum mbiyō yitan jō yība lumsa punje mēn yan. ⁴ Ke mēlum mē mbiyō mēnōri ma lumsa ké, ε mi diy ketō. Ma yasi wete, mi nḡa woko wete mēn ke wule dyoḡō lepō nde: «Yasi te yi mēlum mē mbiyō maka yitan jō yība lepima ké, sōdyukwe yo ne ḡbōl, kpe, we tī keti na.»

⁵ E jaki te yi mi beḡma ke tēri, kol wete ke maḡ, kol wete ke nḡindi kō kanḡe mbam bō ne kēḡe kwey. ⁶ A kinjama ne dīnō mō te ε diye kpo ne kpo. Nye ε kusuma dyoḡō nē mēyasi mete yi diye kete, kusō mēneti nē mēyasi mete yi diye kete, kusō sendi maḡ nē mēyasi mete yi diye kete ké. A kinjama lepō nde: «Dimbidya nḡimō yeti se na. ⁷ Kome jaki yitan jō yibate ta bete mēn tō dombiya ké, Njambiyε ta tonje yasi te yi nye kpoma yi bā sōdyate ne mbombu ké. A ta tonje yo beḡḡwe Kimō Tom te yi nye lepima nye botu be mesay beḡe, botu be punja mēlepi mēne ké.»

⁸ E mēn te yi mi wokuma wule dyoḡō ké nje lepina ne kōkō sendi nye nde: «Kēn bḡ mōnō mēkana mete yi diye butunate ke mēbō mē jaki te ε ke tēri, kol wete ke to maḡ, kol wete ke nḡindi kō.» ⁹ E mi kē

ke yi jaki lepo nye nye nde, a nyêki mi mɔno mekana mete. E nye lepe nye mi nde: «Boŋɔ yo mɛno, yo ta be jonate ke moy, ma ke numbu, yo ta be ne min min nda mutɔ me jo.» ¹⁰ E mi bu mɔno mekana mete ke bo jaki mɛno. Yo ba ne min min ke numbu nda mutɔ me jo. Ma ke mi ma si mɛno ké, e yo kpale be jonate ke moy. ¹¹ Ke kɔŋte, e bo lepe nye mi nde: «Ken sendi kɛ punje yasi te yi Njambiyɛ lepe ke kasi yiŋa mekando me bomɔ budyate, ke kasi mboya bomɔ budyate ke to meneti, ke kasi bomɔ yaka ne budya menumbu mete yi bo lepe nɛ ke kasi bekumande budyate.»

11

Botu be lepina mɛlepi me Njambiyɛ yiba

¹ E bo bu yiŋa kum soŋ yi yekina yasi nye mi. E bo lepe nye mi nde: «Tɛma, yekɔ mbanjo Njambiyɛ. Yekɔ sendi mbey nyena sadaka nye Njambiyɛ. Tɔlo buyɔ botu bete be kane Njambiyɛ womete baka. ² Ma we ti yeki sɛ mbanjo Njambiyɛ na, tikɔ yo ne nyek. We ti yeki yo na, keto Njambiyɛ kaŋma yo nye mekando me botu bete be yeti ke duwe nye baka. Bo ta sɔpɛte nate dyari ke yi Njambiyɛ tɔkuma ké yaka menɔwendɛ kamoni jo yiba. ³ Mi ta nye deti te yi punje mɛlepi membe nye bomɔ bembɛ yiba be beŋma duwe meyasi mete yi mi kelma ké. Bo ta leŋɛ lambɔ te yi bekuso yi punje ne mɛlepi mete yaka metu tomay wete jo gomay yiba jo kamotan jo kamɔ wete.» ⁴ Botu baka yiba diy ke mbombu Baba Mboko te e name meneti maka ko. Botu bete, yo njuku *meoliviye yiba nɛ melambo yiba. ⁵ Ke mbanja mɔ pendɔ kwadye kelo yiŋa yasi kotute suŋwe ne bo, o beŋa, dite ke pundo ke numbu yan girise mɔ te. Dete, nge mumɔ kwadye kelo yiŋa yasi kotute suŋwe ne bo, mɔ te ta sɔmbɔ soŋ ne nje te yite. ⁶ Ke

ndiŋgele ngimɔ te yi bo ta punje mɛlepi me Njambiyɛ ké, bo yakama biye mbiyo ke dyobo nde, mbiyo ti noku na. Bo yakama kelo nde, mɔroku liŋwe mekiyo, kelo sendi nde, kwalɔ kemiye hene bɔl ke to meneti ke ngimɔ hene te yi bo kwadye.

⁷ Ke bo si lepo yasi te yi Njambiyɛ lepima nde, bo pɛla ké, komete, nyamɔ te e ta pundo ke hebebe gboŋgo ndoŋ ko ta lu dyambi ne bo. A ta laŋsa bo wo bo. ⁸ Memuŋ man ta diyɔ ke nyangwe mbanjo nyangwe dya. Bo nɔgbaki Nyangwe Kumande wan ndi ke dya te. Bo kpɔl jeba dya te nde *Sodom, yiŋa nde Ejipt. ⁹ Bomɔ ta ngbo nje beŋe muŋ yan yaka metu yitati nɛ kumte. Bo ta wule ke njoka kwalɔ bomɔ hene, ke njoka mboya bomɔ, ke njoka bomɔ hene ko bo lépi numbu te yen nɛ ke njoka mekando hene. Bomɔ ti jaye nde, bo pumbu bo na. ¹⁰ Botu be meneti maka ta be ne mesosa, bo ta sosa kpɛsa keto soŋ yan. Bo ta nyena meyasi tande yan, keto botu be punja mɛlepi me Njambiyɛ baka yiba jekima tedye bo meɔne budyate. ¹¹ Ke metu yitati ne kumte ma si kwɔ ké, e Njambiyɛ wumbidyɛ sosu ne yi kele nde, mumɔ bɛki ne joŋ ké ke yotu yan. E bo tɛmɛ. E botu bete be beŋma bo baka gwe wɔ budyate. ¹² E botu be punja mɛlepi me Njambiyɛ baka yiba woke wete detina men ke wule dyobo lepo nye bo nde: «Wune bɛndi nje wonga!» E bo bende kɛ ke dyobo ke moy kulutu ke misi me bependɔ ban. ¹³ Ke gba ngimɔ te yite e meneti ngwanɔwa budyate. E dya bakina ke mɛpel kamɔ, e ndiŋgele pel te wete si gbunɔgula. Bomɔ tomay yitan jo yiba sɔmbuma soŋ ke yi meneti ngwanɔwama no ké. E botu bete be ti gwe baka gwe wɔ budyate kwɔ lukse Njambiyɛ te e diyɛ ke dyobo ko. ¹⁴ Yiba kemiye te yi kwanma ri. Ma yitatite ta be ke dya.

Jaki yitan jo yibate ke tɔ dɔmbiya

¹⁵ Ke kɔŋte, ε jaki yitan jo yibate tɔ dɔmbiya. Ε yiŋa memen punde dɛtinate ke dɔyɔbɔ lɛpɔ nde: «Deti te yi namna meneti maka me ke meɔ me Baba Mbokɔ wusu bene *Krist wene te yi nye tɔkuma kɔ. A ta namɔ kpo ne kpo.» ¹⁶ Ε betomba baka kaba jo yini be dɔye ke mesiya bekumande yan ke mbɔmbu Njambiyε baka kuse meɔbɔŋ kɔtɔ mbɔmbu ke meneti kanɔ Njambiyε ¹⁷ lɛpɔ nde: «Njambiyε Baba Mbokɔ, we ε ne ηgunɔgudɔye hene, we ndana kete, we bɔ sendi kwey kete. Wuse ke nye we wosoko, keto we bɔŋma nyangwe ηgunɔgudɔye yɔ yi bɔ ne dɔyɔ kumande yɔ. ¹⁸ Mekandɔ me botu bete be yeti ke duwe we baka wokuma kwana temɔ sunɔwe ne we, ε ηgimɔ wokuna ηgambi yɔ dɔyɔ. ηgimɔ te yi we ta pɛsɔ ne jɔsi botu bete be ma gwe baka dɔyɔŋma. Yo ηgimɔ te yi we ta nye botu be mesay bɔ, botu be punja melepi mɔ nduku mesay man. We ta nye sendi nye bɔmɔ bɔ hene, nye sendi botu bete be kambε we, ko bɔnɔsike ko betomba. Ma pε yi botu bete be bekidye meneti maka baka, ηgimɔ te yi we ta girise ne bɔ kε dɔyɔŋma.»

¹⁹ Ke kɔŋte, ε mbanjo Njambiyε te yi dɔye ke dɔyɔbɔ kε futuna. Ε nyangwe kponɔgi te yi tedye mbon Njambiyε bene kandɔ dɔyene kε beŋna ke mɔy mbanjo ne. Ε yesi mbiyɔ yesε budɔyate. Ε memen punde, ε lum mbiyɔ lumsa budɔyate, ε meneti ηgwanɔgwa, ε mɛtari nukudɔya balɔ.

12*Kasi wete nyari bene wete ndondo*

¹ Ε wete nyangwe meyekambiyε punde ke dɔyɔbɔ. Yo bɔ wete nyari. A bɔ ke mɔy misi me yesɔ ne piyelε. ηgwende bɔ ke pulɔ mekol mene pay nji. Besisɔ kamɔ jo yiba bɔ ke to ne ne dɔŋɔwe te. ² A bɔ ne mɔy. A bɔ ke wa ne miy sanɔgwa ne meɔbɔne

kembo ke ηgimɔ te yi mɔnɔsike bɔ ke nje kε.

³ Wete meyekambiyε njɔ pundo sendi ke dɔyɔbɔ. Yo bɔ wete nyangwe nyamɔ nda ηgando tenate ne hɔkɔ hɔkɔ nda dɔte. A bɔ ne meɔ yitan jo yiba nε melako kamɔ. Ke meɔ menɔri yitan jo yiba to hene bɔ ne yiŋa yasi kete nda dɔŋɔwe bekumande. ⁴ Bo bakima besisɔ hene be dɔye ke dɔyɔbɔ baka ke meŋgabiye yitati, ε kondu ne wukule ndiŋgele ηgabiye besisɔ wete bete ke to meneti. Ε nye nje kwɔ kε temε ke mbɔmbu nya te ε bɔ ke wa ne mi kɔ, na men mɔnɔsike kome nye ta ja kε. ⁵ Ε nyari ja mɔnɔ mbam. Mɔnɔ te ta biye njambala te yi sumba yɔ namɔ ne mekandɔ me bɔmɔ hene ke to meneti. Ke nyari ma si ja kε, ε Njambiyε kele nde, mɔnɔsike kεn pεle yene ke siya bekumande ne. ⁶ Ε nyari nje bɔmbɔ kwɔ kε ke kɔŋgor ke mbey te yi Njambiyε sima kombile tike nye kε, na kε dal nye mate yaka meɔtu tomay wete jo gɔmay yiba jo kamɔtan jo kamɔ wete (1260).

⁷ Ε dɔyambi kpo ke dɔyɔbɔ. Ε Mikayel te nyangwe jaki Njambiyε temε bene bejaki bene yɔ lɔ dɔyambi ne ηgando kɔ. Ε ηgando temε bene bejaki te bene jangwe dɔyambi. ⁸ Ma ηgando ti sumε kol bene bejaki bene na. Dete, bɔ ti be se ne mbey dɔyɔ ke dɔyɔbɔ na. ⁹ Ε bɔ biye nyangwe ηgando kɔ, njombu nyɔŋe kɔ bete kenje ke meneti. Bo jεbanɔwe nye nde *Kum beya mekele, yiŋa nde *Satan. Nye Mɔ sebila bɔmɔ hene ke to meneti. Bo biyima nye bete kenje ke meneti bene bejaki bene.

¹⁰ Ε mi woke wete dɛtina men ke lɛpɔ ke dɔyɔbɔ nde: «Ndana, ηgimɔ te yi Njambiyε jɔŋɔwe ne bɔmɔ kε dɔyɔŋma. A tedɔya ηgunɔgudɔye ne, tedɔye sendi nde, yo nye name. Ndana, *Krist te yi nye tɔkuma kɔ tedɔya sendi nde, yo nye be ne deti hene, keto bɔ biyima *Mɔ somsa bemanɔ busu tu ne yesɔ ke mbɔmbu Njambiyε wusu kɔ bete kenje ke

meneti. ¹¹ Benjon busu lansama nye keto mekiyo me *Mono Sam ne keto melepi me Njambiyete te yi bo kwanfya nye bomo ke. Bo ti kambe son, kambifya ne jongwe dyan ne ngom ngom na. ¹² Dete, dyobo sosangwe ne wune be diye kete baka. Mebone ne meneti ne man, keto *Kum beya mekele piya ke pele yun ne beya nyangwe ngambi, keto a duwa nde, ngimo ne bukwani ndi ne mbet.»

¹³ Ke nyangwe ngando ko ma bene nde, bo betima nye kenje ke meneti ke, e nye kande dufya nya te e jama mono mbam ko. ¹⁴ Yasi wete, e bo nye nyari mapapo me nyangwe mbele yiba, na je no ke no ke mbey ne pele kongor. Bo ta dalo nye mate yaka mesew yitati ne kumte londunate ne nyone ko. ¹⁵ E nyone ko jo moroku nda sombu nyangwe duku kenje ke kon nyari, ne yo memiye nye. ¹⁶ Yasi wete, e meneti nje kama ne nyari. Meneti nyaliya bute numbu ne si menone nyangwe duku te yi nyangwe ngando ko joma ke. ¹⁷ Ke nyangwe ngando ma bene dete ke, e nye woke kwana temo sungwe ne nyari. E nye kwa yi ke lu dyambi ne bukwe mboya bomo bete be wulma ke moy nya ko baka. Yo baka be bakidye membonga me Njambiyete, bengwe sendi meyasi mete yi Yesu tedya ke. ¹⁸ E ngando ko kwa ke teme ke kundu mesey ke gon man.

13

Kasi baya benyam yiba

¹ Ke konte, e mi bene wete nyamo ke pundo ke man ne melako kamo ne meto yitan jo yiba. Lako hene ba ne yina yasi nda dufngwe kete. Yina dino ba ketinate ke to hene. Medino mete hene ba ke tedye yina lepi gbutu sungwe ne Njambiyete. ² Nyamo te yi mi benma ko bonnama ne ngwey. Mekol mene ba nda mekol me wete nyamo nda gbongoy. Numbu ne ba nda yi dila.

E ngando ko nye nye ngungudye ne, nye sendi nye siya bekumande ne ne nyangwe dete te yi namo meyasi. ³ Mi benma yina pen ke wete to nyamo ko nda a ta gwe gwako. Ko dete, pen te nja nje kwex. Botu be meneti maka hene tonduma nyamo ko kwa bengwe nye. ⁴ E bo kane ngando ko, keto a nya nyamo ko dete te yi namo meyasi. Bo kanma nyamo ko lepo nde: «Nda yakama yeko to ne nyamo ko ko? Nda yakama lu dyambi ne nye ko?» ⁵ E bo nye nye dete te yi lepo melepi me mbeno ne melepi me gbutu sungwe ne Njambiyete. Bo nya nye dete te yi kele meyasi dete ke mengwende kamoni jo yiba. ⁶ E nye bute numbu ne yi lepo ne lepi gbutu sungwe ne Njambiyete, sungwe ne dino Njambiyete ne mbey kome Njambiyete diye ke. E nye lepina sendi dete sungwe ne botu bete be diye ke dyobo baka. ⁷ E bo nye nye dete te yi lu dyambi ne botu be Njambiyete lanso bo. Bo nya nye dete te yi namo bomo ke njoka mboya bomo hene, ke njoka mekando hene, ke njoka menumbu hene ne ke njoka bomo hene ke to meneti. ⁸ Botu be meneti maka hene ta kuse mebon ke mbombu nyamo ko kano nye. Yo botu bete yi dino dyan ti be ketinate ke mekana me jongwe baka. Yo mekana me jongwe te yi *Mono Sam te yi bo woma ko. Medino man ti be ketinate ke moyte na kande ke kusuna mboko.

⁹ Mo te e ne meto te yi woko ne pe, a woku. ¹⁰ E nde: Ke yi mo te yi yo sima kpona ke yene nde, bo ta biye nye ne bala, a ta be bala gbate. Ke yi yoko yi yo sima kpona nde, bo ta wo nye ne kafa, bo ta wo nye gbate ne kafa. Nda yo dete ke, botu be Njambiyete kel tin tiko temo ke yi Njambiyete ke no mbombu.

¹¹ Ke konte yinori, e mi bene sendi wete nyamo ke pundo ke moy meneti. A ba ne melako yiba nda yi mono sam. A ba ke lepina nda ngando. ¹² A ba ke kele nyangwe

mেকেle ke mbombu nyamɔ te yɔru ne kiya dɛti nda nye. A kelma nde, ndingele meneti nɛ botu be meneti hene kân nyamɔ te yɔru. Yo nyamɔ te ε ma bɛki mbombu ne peɲ te yi bɔ nde, a ta gwe gwakɔ, ε yo si nje kwɛ kɔ. ¹³ A dikima kelo nyangwe meyekambiyɛ, kelo gba nde, dɛte wûla kwey piye ke meneti ke misi me bomɔ. ¹⁴ A jatidya botu be meneti maka ke beya nje. A kelma dɛte ne nje meyekambiyɛ mete yi bo nya nye dɛti te yi kelo ke mbombu nyamɔ te yɔru kɛ. A dikima lepɔ nye bomɔ nde, bo kɛl yekambiyɛ nyamɔ te yɔru kanɔ yo. Yo nyamɔ te yi bo ma kɔtu nye ne kafa, ε nye nje ju ne kɔkɔ kɔ. ¹⁵ Bo nya nye dɛti te yi kelo nde, yekambiyɛ nyamɔ kɔ sɔsu kelo nde, a tâpitangwe yɛ lepɔ nde, bo wôku bomɔ hene be ta dɛyo kine kanɔ yekambiyɛ nyamɔ te baka. ¹⁶ A kelma sendi nde, bomɔ hene, ko bombesike ko betomba ko botu be kusuku ko buka bomɔ ko baka be yeti bebala ko bebala, mumɔ hene bɛki ne yo nyamɔ te ke mbam bo ho ke mbombu ne. ¹⁷ Yo nde, nge mumɔ ti be ne yo nyamɔ te ke yotu na, ko mɔ te tí bomɔ ho dyanɔwe yaɲa na. Yo te tɛdya dɛno nyamɔ te, tɛdye sendi yɛɲa buyɔ yasi te yi tɛdye dɛno nyamɔ te kɛ.

¹⁸ Yo waka yi mumɔ ta tɛdye dyanɔ dɛne yey. Mɔ te ε ne dyanɔ kɔ kwɛdyanɔwe buyɔ yasi te yi tɛdye nyamɔ te kɛ. Yo nde, buyɔ yasi te bɛɲa mumɔ. Buyɔ te, yo gomay yitan jo wete jo kamotan jo kamɔ wete jo yitan jo wete (666).

14

Botu be Njambiyɛ ke jembɔ wete

jonja jembɛ ke dyobo

¹ Ke kɔɲte, ke mi ma kanɛ misi, bɛɲa, *Mɔno Sam ke teri ke keki *Siyon bene bomɔ tomay gomay wete jo tomay kamoni jo yini (144.000). Yo bɔ botu bete yi dɛno dɛne nɛ dɛno sangwe wene bɔ ketinate ke membombu man

baka. ² ε mi woke wete men ke wule dyobo nda mesoko me nyangwe duku. Yo bɔ ne ngi ngi ngi nda medun me nyangwe lum mbiyo. Men te yi mi wokuma kɛ bonnama ne memen me botu bete be mende mekunde ke ngimo te yi bo jembina mende ne mekunde man kɛ. ³ Botu tomay gomay wete jo tomay kamoni jo yini (144.000) baka dikima jembɔ wete jonja jembɛ ke mbombu siya bekumande nɛ ke mbombu be jonjonɔwe meyasi yini nɛ ke mbombu betomba bari. Mumɔ wete ne wete ti be ne dɛti te yi jekɛ jembɛ yinori na, soɲɛ ndi botu baka tomay gomay wete jo tomay kamoni jo yini be Njambiyɛ sima si kolo ke meyasi me meneti baka. ⁴ Yo botu bete be ti dɛye bene bomari kɛ no yɛ nye ne memi ke yotu yan baka. Yo nde, bo hene bakidya meyotu man nda bindi bengɔndu. Mbey hene te yi Mɔno Sam kɛ kete, bo ke bengwe nye. Njambiyɛ kolma bo ke njoka botu be meneti maka, nɛ bo be nda nyambi tomna te yi bo kanɛ nye Njambiyɛ bene Mɔno Sam. ⁵ Ko yɛɲa lepɛ ja ti punde wete yeso ke numbu yan na. Sendi, kine yaɲa te yi bo yakama ndeye bo kete na.

Bejaki be Njambiyɛ yitati ke lepɔ

kasi josi te yi ta nje kɛ

⁶ Ke kɔɲte, ε mi nje bɛɲɛ wete jaki Njambiyɛ sendi ke je ke kwey ne mbiyon. A bɔ ne Kimɔ Tom te yi ta dɛyo kpo ne kpo, na lepɛ nye botu be meneti maka, lepɔ nye mekando hene, nye mboya bomɔ hene, lepɔ nye bomɔ hene, ko bo lepɛ numbu te yen, lepɔ sendi nye kwalɔ bomɔ hene. ⁷ A dikima lepɔ ne men ke kwey nde: «Wune kâmbi Njambiyɛ lukse nye, keto ngimo te yi nye ta peso ne josi kɛ sima dya. Wune kân yoko ε kusuma dyobo nɛ meneti nɛ man nɛ mendoɲ meduku kɔ.»

⁸ Ke kɔɲ jaki te ete, ε jaki yibate dya lepɔ nde: «Yene siyma! Yene siyma, Babilon te nyangwe dya! A

kelma nde, ɓomɔ hene ke to meneti hɔbiya menjam mene. Menjam mete, yo nyakbala mekele me memi mene.»

⁹ Ke kɔŋ bejaki benɔri yiɓa, ε jaki yitatite dya lɛpɔ ne men ke kwey nde: «Ŋge mumɔ kanɛ nyamɔ kɔ, kanɔ yekambiye ne, ŋge mumɔ be ne yo ne ke mbombu ho ke ɓo ne, ¹⁰ mɔ te ta hɔbiye sendi menjam mete yi tedye ŋgambi Njambiyε kε. Njambiyε ta kumbe yo ne sengeleŋ ke pelɔ te yi tedye ŋgambi ne kε. Mɔ te ta dɔyo ke moy meɓɔne ke lam dɔte nε ke moy piti. A ta sangwa ne meɓɔne dεte ke mbombu pupuna bejaki be Njambiyε nε ke mbombu *Mɔnɔ Sam. ¹¹ Ma botu bete be ta kanɔ nyamɔ kɔ, kanɔ sendi yekambiye ne baka ti be ne mɔnɔ ŋgimɔ mewedya na, ko tu ko yesɔ. Sendi, mumɔ hene te ε ta be ne yo te yi tedye dɔnɔ nyamɔ kɔ ke yotu ne, mɔ te ta sangwa sendi ne meɓɔne dεte. Yidyε dɔte te yi tedye ɓo meɓɔne kε ta tulo kpo ne kpo.» ¹² Dete, botu be Njambiyε, yite nde, baka be bakidyε membonɔga me Njambiyε, tikɔ sendi temɔ ke yi Yesus baka kεl tin kε nɔ mbombu.

¹³ ε mi woke men ke wule dɔyɔɓɔ lɛpɔ nde: «Keto melepi maka yi lɛpe nde: Botu bete be nje gwe yite, ɓo me sangwate bene be Nyangwe Kumande baka ne mesosa kande ndana. Bo ke wedya ke mesay mete yi ɓo kelma kε, keto kimɔ mekele man ke kɔŋ yan. Kimɔ Sisij ke jaye nde, yo gbate dεte.»

Ngimɔ bakina kimɔ nyambi

nε beya nyambi

¹⁴ Ke mi ma kanɛ misi, beŋa, yiŋa wumna kulutu. Yiŋa yaŋa ɓa metidyε ke to kulutu yinɔri nda gba mumɔ. A ɓa ne dɔngwe ke to. Yo ɓa tande lɔr. A ɓa sendi ne wete nyangwe wotuna keŋ ke ɓo. ¹⁵ ε wete jaki Njambiyε punde ke mbanjo Njambiyε kembidya dɛtinate lɛpɔ kenje mɔ te ε ɓa metidyε ke to kulutu kɔ nde:

«Sambila ɓo ne keŋ yo yi pesɔ ne nyambi, keto ŋgimɔ sonna nyambi ke ŋgwan sima dya. Nyambi te yi dɔye ke to meneti kε sima dεto.» ¹⁶ ε mɔ te ε ɓa metidyε ke to kulutu kɔ sambile keŋ kenje meneti. ε nye si sonɛ nyambi hene.

¹⁷ ε wete jaki punde sendi ke mbanjo Njambiyε te yi dɔye ke dɔyɔɓɔ kε. A ɓa sendi ne nyangwe wotuna keŋ.

¹⁸ Ke kɔŋte, ε mbanja jaki Njambiyε nje pundo wule ke mbey nyena sadaka nye Njambiyε. A ɓa ne dɛti te yi kelo yasi hene te yi nye kwadyε kε ne dɔte. ε nye lɛpe ne men ke kwey kenje jaki te ε ɓa ne nyangwe wotuna keŋ kɔ nde: «Sambila wotuna keŋ yo yi nɔko ne mesan me *vinye mete yi ke to meneti kε, keto membumɔ mete sima dεto.» ¹⁹ ε jaki te sambile keŋ kenje meneti. ε nye nɔke membumɔ me *vinye kε kumbe ke nyangwe mbey sɔpita membumɔ te yi tedye ŋgambi Njambiyε kε. ²⁰ Bo dɔwɔ ke dya kε sɔpita yo ne nan. Ke ŋgimɔ sɔpitate, ε mekiyo punde. Yo punduma dendila kumɔ kilometa gomay yitati. Dimɔ te kumma saman te yi yanɔa yakama tota kumɔ ke ŋin.

15

Bejaki yitan jo yiɓa ke lɛpɔ mekemiye

mete yi ta dya kε

¹ Ke kɔŋte, ε mi beŋe wete nyangwe meyekambiye sendi ke dɔyɔɓɔ. Yo ɓa yasi te yi nɔbakima budyate. Yo ɓa bejaki be Njambiyε yitan jo yiɓa. Bo ɓa ne njena mekemiye yitan jo yiɓa. Yo nde, Njambiyε ta kwɔ ne mekemiye menɔri yi sidye ne tedya ŋgambi ne.

² ε mi beŋe yiŋa yasi nda man. Yo ɓa ke panɔ ne ŋgey ŋgey. Dite ɓa sendi kete. ε mi beŋe sendi ɓomɔ ke teri ke to man yinɔri. Bo ɓa ne mekunde me Njambiyε ke meɓo. Yo ɓa botu bete be lansama nyamɔ kɔ baka. Bo ti kanɛ yekambiye ne ho

be ne yiŋa buyo yasi ketinate ke yotu yan yi tedye dino nyamo ko na. ³ Bo ke jembɔ jembɔ te yi Moyisi te mo mesay me Njambiyɛ dikima jembɔ kɛ, jembɔ sendi jembɔ *Mɔno Sam. Bo ke jembɔ lepɔ nde: «Njambiyɛ te Baba Mboko ɛ ne ngungudye hene, mekele mo gba nyanɔwete, yo yasi te yi ngbakima budyate: We Kumande bomɔ hene ke to meneti, we kɛl yasi ne ngben, mekele mo hene tedya ndi gbakasi. ⁴ Baba Mboko, nda ta diyɔ kine kambo we ko? Nda ta diyɔ kine lukse dino dyo ko? Keto yo ndi we nyepɔ be kine sembɔ na. Mekando hene ke to meneti maka ta ngbo nje kano we, keto we tedya nye bomɔ hene nde, mekele mo ne ngben.»

⁵ Ke kɔnte, ke mi ma kanɛ misi, beŋa, mbanjo Njambiyɛ te yi diyɛ ke dyobo kɛ butunama. ɛ mi beŋe mɔno tu te yi bo kele ne to melambo yi tedye nde, Njambiyɛ ke njoka bomɔ bene kɛ ke moyte. ⁶ ɛ bejaki be Njambiyɛ yitan jo yiba be ba ne mekemiye yitan jo yiba baka pundɛ ke moy mbanjo Njambiyɛ kɛ sɛ. Bo ba ne yiŋa wumna melambo ne fanya fanya ke yotu nɛ mekanda ke beti tande lor. ⁷ Ke njoka be jonjonɔwe meyasi mari yini, ɛ wete kanɛ mepelo yitan jo yiba nye bejaki be Njambiyɛ baka yitan jo yiba. Mepelo mete ba tande lor. Yo ba tondunate ne ngambi Njambiyɛ te ɛ diyɛ kpo ne kpo ko. ⁸ ɛ meluksa nɛ ngungudye te yi Njambiyɛ be no kɛ kele nde, yidyɛ tɔndu ke mbanjo Njambiyɛ ne kip. Ko mumɔ wete ne wete ti be ne deti te yi nyiŋe ke moy mbanjo na kumo nde, mekemiye yitan jo yiba te yi bejaki be Njambiyɛ baka yitan jo yiba be no kɛ siki kelna.

16

Kasi mepelo mete yi ne ngambi

Njambiyɛ kete kɛ

¹ ɛ mi woke yiŋa detina men ke wule ke mbanjo Njambiyɛ te yi diyɛ

ke dyobo kɛ. ɛ men te lepe nye bejaki baka yitan jo yiba nde: «Ne kwân, ne kumba yasi te yi ke moy mepelo maka yitan jo yiba yi tedye ngambi Njambiyɛ kɛ kenje meneti.»

² ɛ bosa jaki kwa, ɛ nye kumbe pelo te wene kenje meneti. ɛ yiŋa beya kwana mepen nukudya biye botu bete be ba ne yo nyamo ko ke yotu yan, kano sendi yekamiye ne ko.

³ ɛ jaki yibate kumbe pelo te wene kenje ke man. ɛ mɔroku me man lingwe mekiyo nda mekiyo me mun mumɔ. ɛ yasi hene te yi ba ne jon ke moy man kɛ si gwe.

⁴ ɛ jaki yitatite kumbe pelo te wene ke meduku nɛ ke menɔɔ. ɛ yo hene si lingwe mekiyo. ⁵ ɛ mi woke jaki te ɛ diyɛ ne meduku hene ko ke lepɔ nde: «We ne ngben, yori yi we pesima nde, meyasi kwânɔngwe deke kɛ. Siya Njambiyɛ ndi gba we, we nyepɔ. We yoko ɛ ndana kete, yoko ɛ ba kwey kete ko. ⁶ Bo punja mekiyo me botu bo nɛ mekiyo me botu be punja melɛpi mo. Ma ndana, we nya bo mekiyo nde, bo hɔbiya. Yakama nde, bo sângwanɔwe no dete.» ⁷ Ke kɔnte, ɛ mi woke wete men ke wule ke mbey nyena sadaka nye Njambiyɛ. Men te lepima nde: «I, Njambiyɛ te Baba Mboko ɛ ne ngungudye hene, we pɛsi meyasi mo ne ngben, lepɔ gbakasi!»

⁸ ɛ jaki yinite kumbe pelo te wene ke misi me yeso, ɛ yeso be ne deti te yi lodye bomɔ nda dite. ⁹ ɛ wete banban jon lodye bomɔ. Ke bo ma beŋe dete kɛ, ɛ bo lepe lepi gbutu sunɔwe ne dino Njambiyɛ te yoko ɛ diyɛ ne mekemiye mete ko. Ko bo ti yeŋsa temo yi lukse nye na.

¹⁰ ɛ jaki yitante kumbe pelo te wene ke siya bekumande be nyamo ko. ɛ yitil ngangile ndingele mbey te yi nyamo ko name kɛ. ɛ bomɔ kande nyambina medyem man keto mebonɛ mete yi bo sanɔwama no kɛ. ¹¹ ɛ bo lepe lepi gbutu sunɔwe

ne Njambiyε te ε dīye ke d̄yob̄o k̄o ket̄o mēb̄one mete yi bo san̄gwama n̄o n̄ε beya kwana mepēn̄ mete yi biȳma bo k̄ε. Ko bo t̄i yēn̄sa tem̄o ke mekele man na.

¹² Ε jaki yitan j̄o wetete kumbε pelo te wene ke nyan̄gwe d̄uku te yi bo jeba nde Efrat k̄o. Ε sombu d̄uku si gweye ne nḡbay, n̄ε bekumande βete be ta wule pulo kome yeso punde baka d̄ol̄ n̄je kwan̄ge. ¹³ Ke k̄on̄te, ε mi βēn̄ε beya mes̄isin̄ yit̄ati. Bo βon̄nama ne βejebo. Wete punduma ke numbu nḡando k̄o, wete ke numbu nyamo k̄o, wete ke numbu mo punja m̄lepi me ja. ¹⁴ Meyasi men̄ori, yo beya mes̄isin̄ me *Satan yi kele meyekambiyε k̄ε. Mes̄isin̄ mete k̄en̄ ke yi bekumande βe men̄eti maka hene yi wesid̄ye bo ȳi d̄yambi te yi ta kelna ke nyan̄gwe *Yeso Njambiyε te ε ne nḡungud̄ye hene k̄o. ¹⁵ Ε men̄ te yi mi wokuma k̄ε l̄epe nde: «Bēn̄a, mi yima nda mo gub̄o! Mo te ε d̄iye m̄ejemsid̄ye bakid̄ye melambo mene pupunate k̄o ne mesosa, keto a t̄i k̄endo sokere, βe ne nj̄on̄ ke misi me bom̄o na.» ¹⁶ Mes̄isin̄ maka wesid̄ya bekumande βe men̄eti maka ke wete mbey te yi bo jeba ke numbu Hebere nde Harmagedon̄.

¹⁷ Ε jaki yitan j̄o yibate kumbε pelo te wene ke gbela pupolo te yike. Ε yīn̄a men̄ l̄epina d̄etinate wule ke siya bekumande te yi d̄iye ke mban̄jo Njambiyε k̄ε. Men̄ te l̄epima nde: «Yīn̄a yān̄a te ȳi kelo yeti se na.» ¹⁸ Ε yesi m̄biyo yese bud̄yate. Ε mem̄en̄ punde. Ε lum̄ m̄biyo lumsa bud̄yate, ε men̄eti ngwan̄gwa bud̄yate. Kande ne yi Njambiyε ma k̄usu ne mum̄o tik̄o ke to men̄eti, men̄eti t̄i pa ngwan̄gwa d̄ete wete yeso na. ¹⁹ Ε Babilon̄ te nyan̄gwe d̄ya nyaliye ke men̄gabiye yit̄ati. Ε nyan̄gwe med̄ya hene te yi d̄iye ke to men̄eti k̄ε si gbun̄gula. Njambiyε takima nyan̄gwe d̄ya ke d̄ete ȳi nye nye pelo men̄jam mete yi ted̄ye nyan̄gwe nḡambi ne k̄ε.

²⁰ Ε mekir̄ingira hene si yambile, ko mekeki t̄i βēn̄na se na. ²¹ Ε wete nyan̄gwe m̄biyo m̄etari wule d̄yob̄o nukud̄ya ke to bom̄o. Dito kil̄ m̄etari wete kumma kilo kam̄oni. Ko d̄ete, bom̄o l̄epima l̄epi gbutu sun̄gwe ne Njambiyε, keto kemiye m̄etari men̄ori, keto yo β̄a beyate bud̄yate.

17

Njambiyε ke peso j̄osi Babilon

te nya mewanja k̄o

¹ Ke k̄on̄te, ε wete jaki ke njoka βejaki baka yitan j̄o yiba βe β̄a ne m̄epelo yitan j̄o yiba baka n̄je l̄epo nye mi nde: «In̄ja, n̄ε mi ted̄ye we nda yi nyan̄gwe nya mewanja k̄o ε d̄iye ke to bud̄ya med̄uku k̄o ta san̄gwa ne pesina j̄osi k̄ε. ² Bekumande βe men̄eti maka nḡboma kelo mekele me memi βene βe nya k̄o. Ε botu βe men̄eti maka tukuse gwe men̄jam mene. Men̄jam mete, yo mekele me memi mete yi nye kelma βene bo k̄ε.»

³ Ε jaki k̄o β̄u mi ne n̄je te yi sis̄in̄ kum̄o n̄o ke wete kon̄gor. Ε mi βēn̄ε wete nyari metid̄ye ke to wete tena nyamo ne han̄gbe han̄gbe. Med̄ino mete yi ted̄ye l̄epi gbutu sun̄gwe ne Njambiyε k̄ε β̄a ket̄inate ke yotu nyamo en̄oru ne nḡbēn̄. A β̄a ne meto yitan j̄o yiba n̄ε melako kam̄o. ⁴ Nya te l̄en̄ma yīn̄a k̄pasa kimo tena lamb̄o ne han̄gbe han̄gbe. Ke mel̄engwe mene, yīn̄a β̄a ne lor, yīn̄a ne k̄pasa yīn̄a metari, yīn̄a ne k̄pasa yīn̄a meyasi nda membambo. A β̄a ne wete pelo ke bo, bo sama yo ne lor. Mekele me nȳε n̄ε mekele me memi mete yi kelna mewanja mene β̄a ne nḡbēn̄ ke moy te. ⁵ Yīn̄a d̄ino te yi ted̄ye yasi te yi βe sod̄yate k̄ε β̄a ket̄inate ke mb̄ombu wene. Yo β̄a ket̄inate nde: «Babilon̄ te nyan̄gwe d̄ya, nye Nyan̄gwe ne botu βe kelna mewanja n̄ε botu βe kelna mekele me memi ke to men̄eti maka.» ⁶ Teri nya k̄o yi mi βēn̄ma k̄ε β̄a nda yi mo te ε si gwe men̄jam. Yo mekiyo

me botu be Njambiye nè mekiyo me botu bete be lepe kasi Yesus yi nye hɔbiya ké kele nde, a bɛki dete. Ke mi ma beɛe nye ké, ε mi nɔbakima budyate.

⁷ ε jaki diye mi nde: «We nɔbakimaɔwe keto nɔe? Mi ta punje yasi te yi be soɔyate ke kasi nya ko nè ke kasi nyamo te ε soɔe nye ko ndana nye we. Yo nyamo te ε ne meto yitan jo yiɔa nè melako kamɔ ko. ⁸ Nyamo te yi we beɛma ko ba ne jon ne mbombu, ma ndana a yeti se ne jon na. A ta be ke pundɔ ke heɛɛe gboɔgo ndon gwe bɔne ne nɔbot. Botu be meneti maka yi dino dyan ti be ketinate ke mekana me jonɔwe wule ke nɔgimo te yi Njambiye kusuma ne mboko ké ta nɔbakima yi beɛe nyamo ko. Bo ta nɔbakima, keto nyamo ko ba ne jon ne mbombu, ma ndana a yeti se ne jon na. Sendi, a ta nje punje yotu ne kɔko.

⁹ «Ma yo waka yi mumɔ yaɔkaɔwe tedye nde, a ne dyanɔ gbate yey. Yo nde, meto maka yitan jo yiɔa tedya mekeki yitan jo yiɔa te yi nya ko diye metidye kete ké. ¹⁰ Meto maka tedya sendi bekumande yitan jo yiɔa. Ma ke njoka yan, yitan yeti se na, wete ndi kete, ma mbaɔa ti pa dya na. Ndi nde, komε mbete ta dya ké, nɔgimo namnate yene ta be kumte. ¹¹ Nyamo ko ε ba ne jon ne mbombu, ma ndana a yeti se ko, nye kumande yitan jo yitatite. A ke njoka te bari yitan jo yiɔa. Ma a ta gwe bɔne ne nɔbot. ¹² Melako kamɔ te yi we beɛma ké tedya bekumande kamɔ be ti pa bu diyo bekumande baka. Yasi wete, bo ta bu diyo bekumande yi namɔ saman monɔ nɔgimo ne mbet bene be nyamo ko. ¹³ Bekumande baka hene ndi ne kiya to yasi wete yi tonje, yo nde, bo nyeki nɔnɔɔdye yan nye nyamo ko, sana ne deti yan hene nye nye. ¹⁴ Bo ta lu dyambi ne *Monɔ Sam. Yasi wete, Monɔ Sam

ta laɔsa bo, keto nye Baba Mboko te ε laɔsama bebaba mboko. Nye Kumande bekumande. Nè nye nè botu bete be nye sima toke, botu bete be nye jebama, bo botu bete be wokuna ne nye baka, bene bo hene ta laɔsa.»

¹⁵ ε jaki lepe sendi nye mi nde: «Meduku mete yi we beɛma yi nya mewanja ko diye metidye kete ké, yo tedya mekandɔ me bomɔ nè menɔgil me bomɔ. Yo tedya botu be meneti maka hene nè bomɔ be lepe ko kwalɔ numbu te yen. ¹⁶ Melako maka kamɔ yi we beɛma ké nè nyamo ko ta benɔ nya mewanja ko nye bo ke dite. Bo ta wɔmbile meyasi hene ke meɔo mene tiko nye sokere. Bo ta dye mbundɔ yotu ne lodye yike yi ta bukwe ké. ¹⁷ Yo Njambiye kele nde, bekumande baka hene bɛki ndi ne kiya to yasi wete yi tonje. A kelma dete, né bo tonje yasi te yi nye sima si kpo ké. Yo nde, bekumande baka kél mesay yi nye ne diyo namnate yan nye nyamo ko kumɔ nde, mɛlepi mete yi Njambiye lepima ké siki tondɔ.

¹⁸ «Ma, nya te yi we beɛma ko tedya nyangwe dya ko ε diye ne bekumande ke to meneti ko.»

18

Njambiye ke yangile Babilɔn

te nyangwe dya

¹ Ke kɔnte yinɔri, ε mi beɛe sendi wete jaki Njambiye ke piye wule dyobo. A ba ne deti budyate. ε meluksa mete yi nye ba no ké paniye ndingele meneti. ² ε nye kembidya detinate lepo nde: «Yene siyma, yene siyma, Babilɔn te nyangwe dya! A lingwa gbaɔ beya mesisiɔ me *Satan, gbaɔ kwalɔ beya mesisiɔ hene, gbaɔ hikiri hikiri beya benɔn hene. ³ Yo dyanma dete ke yi Babilɔn, keto mekandɔ me botu be meneti hene hɔbiya menjam mene. Yo nyakbala mekele me memi mete yi bo nè bekumande be meneti

maka kelma bene be Babilon ké. Yo sendi nde, botu be dyanḡwe meyasi ke to mboko baka tonduma ne kusuku keto mberi meyasi mene.»

⁴ Ke kante, e mi woke wete men ke lepo wule dyobo nde: «Wune botu bembé, ne jisa pundo ke dya ke, ma wune me nje nyiḡe ke moy mebeyo mene. Wune jisa, kamba ne nje sanḡwa ne mekemiye mete yi ta balo ke to ne ké. ⁵ Wune jisa, keto mebeyo mene ma wesidya ne kembembe kumo dyobo. Sendi, Njambiyé ti lenja kotu mekele mene na. ⁶ Wune yôkidya ndi kiya yasi te yi nye kelma ne besô ké nye nye. Ke yasi hene te yi nye kelma, wune yôkidya yo menḡa yiba benḡwe mekele mene. Nḡe be nde, a yekima ndonje pelo hakambe menjam wete, wune kpâl yeko yiba nye nye. ⁷ Ndi nda yi nye dḡḡwa ne beti kwey, jonḡa ke nyem nyem jonḡwe, wune kpâl tedye nye mebône ndana tiko nye ne misidyé ke misi ndi dete sendi. Wune kâl ne nye dete, keto a ke lepo ke moy temo ne nde: «Mi ke namo meyasi nda kumande. Mi yeti kuso na. Ko mi tí be ne misidyé ke misi wete yeso na.» ⁸ Keto metake mete yite mekemiye maka ta balo ke to ne ke kiya yeso. A ta sanḡwa ne soḡ, misidyé ta pundo ke misi mene. Kolo ta dya nye, dite ta lodye nye ne ḡgito. Yo ta kwanḡa dete, keto Baba Mboko, Njambiyé te e pesima josi ne ko ne ḡḡḡḡdyé.» ⁹ Bekumande be meneti maka hene be nya bo ke kelna mekele me memi bene be nya ko, jonḡa bene bo ke nyem nyem jonḡwe baka ta lelo jaba keto ne. Bo ta kelo dete kome bo ta benḡe tululu yidyé dite te yi ta girise nye ké. ¹⁰ Bo ta gwe wḡ nyanḡwe mebône mete yi nye ta sanḡwa no ké, diyo ne nan ne mbi ne nye lepo nde: «O mebône wa! O mebône ne nyanḡwe dya nde Babilon te ḡgabolo dya wa! Pesina josi Njambiyé balma ke to yo ndi ke hawa wete!»

¹¹ Ma botu bete be dyanḡwe meyasi ke to mboko baka ke lelo

punje misidyé ke misi keto Babilon, keto mo te e bome mejen man yeti se na. ¹² Meyasi mete yi bo dikima dyanḡwe ké ba lor nè yiḡa sumba sendi nè kpasa yiḡa metari nè kpasa yiḡa yasi nda membambo. Yo ba ne yiḡa kpasa wumna to melambo nè yiḡa kpasa tena melambo nè yiḡa jendina melambo nè yiḡa tena melambo ne hanḡbe hanḡbe. Yo ba sendi ne kpasa kwalo mejeti hene nè kwalo meyasi hene te yi bo sa ne su njoku nè kwalo meyasi hene te yi bo sa ne kpasa mejeti mete yi dya budya moni nè meyasi mete yi bo tuye ne yiḡa yasi nda tunḡi nè sumba nè wete wumna tari. ¹³ Bo dikima dyanḡwe sendi kwalo wete kpasa lobinda nde sinamom nè yiḡa membunjo te yi ne kimḡ metul nde amom. Bo dikima dyanḡwe sendi yiḡa budya kwalo melobinda nè yiḡa yi bo kele ne wete monḡ jeti mbunjo nde *mir nè yiḡa sendi nda paka. Bo dikima dyanḡwe sendi menjam nè gbela memuto nè su farin nè yiḡa nyambi nda mbusa. Bo dikima dyanḡwe benday nè besam nè beyanḡa nè yiḡa mematuwa mete yi tande sumba yi beyanḡa dikima dale ké. Bo dikima dyanḡwe sendi bebala nè gbela bomḡ. ¹⁴ Botu be dyanḡwa meyasi maka dikima lepo nye nyanḡwe dya ko nde: «Meyasi mete yi we nya temo yo hene kete ké sima londo ne we. Kimḡ ḡgere ḡgere buyo kusuku hene te yi we ba no ké sima si yabile ke mebo mo. Ko we tí bedya se yo wete yeso na!» ¹⁵ Botu be dyanḡwa meyasi benori be sombuma kusuku keto ne baka ta gwe wḡ nyanḡwe mebône mete yi nye ta sanḡwa no ké, diyo ne nan ne mbi ne nye. Bo ta lelo punje misidyé ke misi. ¹⁶ Bo ta lepo nde: «O mebône wa! O mebône ne nyanḡwe dya ke e dikima lenḡ kimḡ fanya fanya wumna lambḡ ko wa! O nye e dikima lenḡ kpasa hanḡbe hanḡbe tena lambḡ,

kombile melengwe mene ne lor ne kpasa metari ne kpasa yiya yasi nda membambo ko wa! ¹⁷ Ma ndi ke hawa wete ne wete budya kusuku te yinori sima si yangila!»

Botu be dukuna kuka hene ne nyanngwe bemasa ban ne bomo hene te be kele mesay ke man ne gbela botu bete be ke yan kendi baka, bo hene dikima teme ne nan ne mbi. ¹⁸ Bo dikima kanje misi yi beje ne tululu yidye dite te yi girise dya ke ke. E bo diki kembidya lepo nde: «Dya te nda e nda nyanngwe dya ko ko?» ¹⁹ Bo dikima taye ngbutu kutudye ke meto man lelo jaba kembidya lepo nde: «O mebone wa! O mebone ne nyanngwe dya ke yi bomo hene te be ne mekuka ke man sombuma kusuku keto ne ke wa! Ma ndi ke hawa wete ne wete, bo sima yangile nye!»

²⁰ Dyobo, sosangwe ke yasi te yi dyanma nye ke. Ma wune botu be Njambiyé ne wune botu be tomun be Yesus nje bu wune botu be punja melépi me Njambiyé, wune sosangwe sendi, keto Njambiyé pesima josi dya ke yi kundo ne wune.

²¹ Ndana, e wete detina jaki Njambiyé bu yiya tari nda nyanngwe tari mekoko bete ke man lepo nde: «Yo deke nda yi bo ta yombile ne Babilon te nyanngwe dya bete ne ven. Ko bo ti beje se mbombu wene na. ²² Ko mumo ti woko se bomo ke mende mekonde ho woko men bomo ke jembina ke dya dya na. Ko mumo ti woko se bomo ke to membule ne medombiya na. Ko sana kwalo yasi te nda, ko wokuna medun me kokuna yiya yasi ti bejna se ke dya dya na. ²³ Ko puye lambo wete ne wete ti pan se ke yasi yo na. Ko mumo ti woko se men mbam bene nyari ke kelo jeso gwaki ke yasi yo na. Meyasi ta kwanja dete, keto botu bete be dikima dyanngwe meyasi ke dya dya baka ba nyanngwe bomo ke to meneti maka hene. Sendi, we

jatidya mekando me botu be meneti hene ke beya nje keto kelna mekele me kifi yo. ²⁴ Yo nde, Njambiyé semma mekiyo me botu be punja melépi mene ne mekiyo me botu bene ne mekiyo me bomo hene te yi bo woma ke to meneti maka baka ke mebo mene.»

19

¹ Ke kon meyasi menori, e mi woke yiya detina men ke wule dyobo nda men nyanngwe ngil bomo. E men lepe nde: «*Aleluya, yo Njambiyé wusu nye wuse jonngwe! He luksa nye. He dukwe nde, a ne ngungudye. ² A pesi meyasi ne ngben lepo gbakasi, keto a pesima josi nyanngwe nya mewanja ko e bekidya meneti ne kelna mewanja mene ko. Njambiyé kunduma mekiyo me botu be mesay bene ndi ke yotu nya mewanja ko ne nguru wene.» ³ E bo basidye lepo nde: «Aleluya! Yidye dite te yi lodye nye ke ta tulo bendo kpo ne kpo.» ⁴ E betomba baka kaba jo yini ne be jonjonngwe meyasi maka yini kuse mebon kan Njambiyé te e ke metidye ke siya bekumande ko. E bo lepe nde: «*Amen, aleluya!»

Kasi ngimo jeso gwaki

te yi Momo Sam

⁵ E wete men wule ke siya bekumande lepo nde: «Wune sombila Njambiyé wusu, wune botu be mesay bene hene, wune be kambe nye baka, ko bonosike ko betomba.» ⁶ Ke konje, e mi woke wete men nda men nyanngwe ngil bomo. Yo bonnama ne mesoko me nyanngwe duku. Yo bonnama sendi ne medun me nyanngwe lum mbiyo. Men te lepima nde: «*Aleluya! Keto Baba Mboko te Njambiyé wusu bonma diyoo kumande ne. A ne ngungudye hene. ⁷ Wuse sosangwe. He sosangwe kpesa. He luksa nye, keto ngimo jeso gwaki *Momo Sam dyanma. Nya gwaki wene sima si komsa. ⁸ Ngimo yakama yi nya

gwaki yakama leŋe kimɔ fanya fanya wumna lambɔ.» Wumna lambɔ te tedya ngben mekele mete yi botu be Njambiyɛ kelma ké. ⁹ E jaki lepe nye mi nde: «Keto nde: Botu bete yi bo jɛbama ke jeso gwaki Mɔnɔ Sam baka ne mesosa.» E nye lepe sendi nye mi nde: «Melepi maka, yo gbakasi, yo ngbak ngbak melepi me Njambiyɛ.» ¹⁰ E mi bale ke nji mekol mene, né mi kan nye. Yasi wete, e nye lepe nye mi nde: «Ay, we ti boba! Sine we nè benjon bo be bakidye meyasi mete yi Yesus tedya ké, wuse hene ndi kiya kumbɔ botu be mesay. Dete, kanɔ ndi Njambiyɛ.» Keto lepi hene te yi Yesus lepima ké, yo yite nye botu be punja melepi me Njambiyɛ deti te yi punje melepi mene.

Kasi Mɔ te e ke to wumna yanga kɔ

¹¹ Ke kɔnte, ke mi ma kanje misi, beŋa, dyobo nyase, e mi beŋe wete wumna yanga. Dɔnɔ mɔ te e ba ke to yanga te kɔ ba nde Mɔ te e tonje meyasi mete yi nye si kpo. Yiŋa dɔnɔ dyene nde Mɔ te e lepe ndi gbakasi. A pési josi lu sendi dyambi ne ngben. ¹² Misi mene ba ne hɔkɔ hɔkɔ nda lam dite. A ba ne budya medungwe ke to. Wete dɔnɔ ba ketinate ke yotu ne. Ma kɔ mumɔ wete ne wete ti duwe dɔnɔ te na, soŋe ndi nye sa te. ¹³ Lambɔ te yi nye leŋma ké ba tande mekiyo ne batikala. Dɔnɔ dyene nde Lepi Njambiyɛ. ¹⁴ Ngil menjon me dyambi te yi dyobo beŋgwa nye kɔn ne kɔn. Botu bete bendima wumna beyanga. Bo leŋma kimɔ wumna melambɔ ne mbon mbon. ¹⁵ Wete ngwele ngwele kafa punduma ke numbu ne, na laŋsa ne mekandɔ me botu be meneti maka. A ta biye njambala te yi sumba namɔ ne bo. A ta sɔpite sendi menjam mete yi tedye nyanŋwe ngambi Njambiyɛ te e ne ngungudye hene kɔ. ¹⁶ Wete dɔnɔ ba ketinate ke lambɔ ne nè ke bey ne nde Kumande bekumande,

Baba Mboko te e laŋsama bebaba mboko.

Kasi nyanŋwe dyambi te

yi ta kwaŋna ké

¹⁷ Ke kɔnte, e mi beŋe wete jaki Njambiyɛ ke teri ke misi me yeso. E nye kembidya detinate lepo nye benon hene be je ne mbiyon ke kwey baka nde: «Ne njâki, wune ngbôku wesidya nje dye nyanŋwe dina Njambiyɛ. ¹⁸ Ne ngbôku nje dye membundɔ me bekumande nè membundɔ me bekum besɔja. Ne ngbôku nje dye membundɔ me be ngabolo bomɔ nè membundɔ me beyanga nè yi botu bete be bende bo baka. Ne njâki nje dye membundɔ me bomɔ hene, ko bomɔ bete be yeti bebala ko bebala ko bonosike ko betomba, ne njâki nje dye membundɔ me botu bete hene.»

¹⁹ E mi beŋe nyamɔ kɔ nè bekumande be meneti maka nè menjon me dyambi man. Bo wesidyama yi nje lu dyambi ne mɔ te e ba ke to yanga kɔ bene njon dyambi ne. ²⁰ Ke kɔnte, e bo kwaŋe nyamɔ kɔ bene mɔ punja melepi me ja e dikima kelɔ meyekambiyɛ ke mbombu nyamɔ kɔ kɔ. A dikima kelɔ meyekambiyɛ, jatidye ne botu bete be ba ne yo nyamɔ kɔ ke yotu, kanɔ sendi yekambiyɛ ne baka ke beya nje. E bo by bo hene yiŋa bete ne jon ke mato dite kome piti lole ké. ²¹ E bukwe bomɔ te bari sɔmbe sɔn ne nje kafa te yi punduma ke numbu mɔ te e ba metidye ke to yanga kɔ. E benon hene hokuma membundɔ man dito.

20

Bo ta kanje Satan

yaka sew tomay wete

¹ Ke kɔnte, e mi beŋe wete jaki Njambiyɛ ke piye wule dyobo. A ba ne njanŋo hebeŋe gbonŋo ndon nè wete nyanŋwe kol sumba ke bo. ² E nye biye ngando kɔ. Bo jɛbanŋwe nye nde Njombu nyɔŋe, yiŋa nde

*Kum beya mekele, yiya nde *Satan. A biyima nye woto yi yaka ndingele mesew tomay wete. ³ E jaki bu nye bete ke moy hebebe gbonjo ndon, difo numbu te ndadye nye kete ne ghem, kamba a me nje ke mbombu jatidye mekando me botu be meneti maka ke yiya nje kumo nde, mesew tomay wete siki kwa. Yo kponate nde, bo ta nje soje bo ne nye yi yaka mono ngimo.

⁴ E mi beje mesiya bekumande, beje sendi bomo ke nje diyo metidye kete. E Njambiyé nye bo deti te yi peso josi bomo. E mi beje mesisij me botu bete yi bo kilma to yan baka. Bo woku bo, keto bo lepima nde, Yesus gbate kumande, lepo sendi melépi me Njambiyé. E mi beje sendi mesisij me botu bete be ti kané ko nyamo ko ko yekambiyé ne baka. Bo ti be ne yo ne ke membombu man ho ke mebo man na. Bo hene nja ju ne koko, e bene be *Krist name ke mesew tomay wete. ⁵ Bosa womiya bomo, yori. Ma bari ti womiyé na, bo diyima kumo nde, mesew tomay wete siki kwa. ⁶ Botu bete be ta womiyé ke bosate yite baka ne mesosa. Njambiyé tokuma bo nde, bo beki botu bene. Soje te e njime ti kpoke se bo na. Bo ta be botu be nyena sadaka be Njambiyé ne Krist. Bene be Krist ta namo ke mesew tomay wete.

Njambiyé ke peso josi Satan

⁷ Ke mesew tomay wete si kwa, bo ma soje bo ne *Satan punje nye ke jobo ne. ⁸ A ta pundo womete yi ke jatidye mekando me bomo hene ke beya nje. A ta ke ke meboku me meneti maka yini, bo jebangwe yo nde Gok ne Magok. A ta ngbo bo, ne bo ke lu dyambi. Bo ta be budyate nda mesey me man. ⁹ E botu baka nyanja ke to meneti maka hene, lito mbey diyo te yi botu be Njambiyé ne dya te yi temo Njambiyé biyima ké. Yasi wete, e dite wule pele kwey balo ke to yan girise bo. ¹⁰ E bo nje biye *Kum beya mekele, nye mo

te e dikima jatidye bomo ke yiya menje ko, bete ke mato dite te yi ne piti kete ké. A ka dolo nyamo ko bene mo punja melépi me ja ko mate. Bo hene ta sangwa ne nyangwe mebone mate kpo ne kpo tu ne yeso.

Njambiyé ke peso njena josi

¹¹ Ke kante, e mi beje sendi wete nyangwe wumna siya bekumande ne mo te e ba metidye kete ko. E meneti bene dyobo jise londo ke mbombu ne, yambile bone ne ngbot. ¹² E mi beje botu bete be ma gwe baka, betomba ne bonosike ke teri ke mbombu siya bekumande. E wete mumo bute yiya mekana. E nye nje bute wete mekana sendi. Mekana mete mbete, yo mekana mete yi jongwe. Njambiyé pesima melépi me botu bete be gwa baka bengwe mekele man, bengwe yasi te yi ba ketinate ke moy mekana menori ké. ¹³ Botu bete be gwa ke man baka, man punja bo. Soje ne dya bemu punja sendi botu bete ban. Njambiyé pesima josi mumo hene bengwe mekele mene. ¹⁴ Ke kante, e bo biye soje ne dya bemu bete ke mato dite. Soje te e ta nje sendi njime ko, yori, mato dite. ¹⁵ Mumo hene te yi bo ti dolo dino dyene ketinate ke mekana me jongwe, bo betima nye ke mato dite.

21

Njambiyé ta kuso jonja dyobo

ne jonja meneti

¹ Ke kante, e mi beje jonja dyobo ne jonja meneti, keto bosa dyobo ne bosa meneti yambila bone, man ti be se na. ² E mi beje dya te yi Njambiyé, jonja Yerusalem ke piye wule pe yi Njambiyé ke dyobo. Njambiyé kombila yo mberi yana nda ngondu nya te e kobile yotu yi nyine ne tu gwaki ko. ³ E mi woke wete detina men ke lepo wule ke siya bekumande nde: «Ne beja, mbey te yi Njambiyé diye kete bene

bomɔ ké, yoke. A ta dɔyɔ bene bo. Bo ta be kando dɔyene. Njambiyɛ ne nguru wene ta be bene bo, a ta be Njambiyɛ wan. ⁴ A ta titɔ misidyɛ hene ke misi man. Ko sɔɲ tí be se na, ko meɟaba ko wona yotu ko meɟone tí beɲna se na, keto bosa meyasi ma si yambile bɔne.»

⁵ E mɔ te e bɔ metidyɛ ke siya bekumande kɔ lepe nde: «Beɲa, mi ke kelɔ meyasi hene jonjate.» E nye lepe sendi nde: «Keto mɛlepi maka, keto mɛlepi mete gbakasi, yo ta kwanɲa gbate dete.» ⁶ E nye lepe nye mi nde: «Meyasi hene sima kelna. Mi alfa,*f1* mi sendi omega,*f1* kandina meyasi nè sidya meyasi. Mɔ te e gwe yesidyɛ, mi ta nye nye mɔrɔku mete yi wule ke ngɛ te yi nye mumɔ jongwe ké ne gbelate. ⁷ Mɔ te e ta laɲsa kɔ ta be ne meyasi mete. Mi ta be Njambiyɛ wene, a má be mɔnɔ wombɛ. ⁸ Yasi wete, nduku mesay me botu be wɔ nè yi botu bete be yeti ke tikɔ temɔ ke yi Njambiyɛ baka ta be nyen nyen matɔ dɛte kome piti lole kete ké. Yo ta be sendi nduku mesay me botu bete be kele mekele me nyɛ nè botu be wona bomɔ nè botu be kelna mewanja nè botu be kelna mekele me kifi. Botu be kanɛ yiɲa meyasi tikɔ Njambiyɛ baka nè botu be ja hene ta be ne kiya sol te. Sɔɲ te e ta nje njime kɔ, yori.»

Kasi jonja Yerusalem

⁹ Ke kɔɲte, e wete jaki Njambiyɛ nje ke yembɛ. A bɔ ke njoka bejaki yitan jɔ yiɟa te be bɔ ne mɛpelo yitan jɔ yiɟa baka. Mɛpelo mete bɔ ne njena mekemiyɛ yitan jɔ yiɟa kete ne ngben. E nye lepe nye mi nde: «Inja, né mi tedye we nya te yi *Mɔnɔ Sam ta bɔ ne meɟwaki kɔ.» ¹⁰ E nye bɔ mi ne nje te yi sisin kè nɔ ke wete nyangwe dɔɲna keki. E nye tedye mi Yerusalem te dya Njambiyɛ. Yo bɔ ke piye wule ke yi Njambiyɛ ke dɔyɔbɔ ne meluksa mene. ¹¹ Meluksa me Njambiyɛ bɔ ke kelɔ nde, Yerusalem pân

panɔ ke misi. Yo bɔ ke panɔ ne ngɛy ngɛy nda wete kpasa tari te yi ne ngɛlele yi bo jeba nde japi kɔ. ¹² Wete nyangwe dɔɲna ndoko linja dya sangwe. Ndoko te bɔ ne mɛnumɛy kamɔ jɔ yiɟa. Bejaki be Njambiyɛ kamɔ jɔ yiɟa bɔ ke teri yaka ne mɛnumɛy mete. Mɛdino me mekandɔ me botu be Isarayel kamɔ jɔ yiɟa bɔ ketinate yaka ne mɛnumɛy menɔri. ¹³ Mɛnumɛy yitati bɔ pulɔ kome yesɔ punde ké. Yitati bɔ pulɔ ngari, yitati pulɔ njembɔ, nje bɔ sendi yitati pulɔ kome yesɔ bale ké. ¹⁴ Bo summa ndoko te ne nyangwe metari kamɔ jɔ yiɟa yí suke yo nda sangwe konu. Mɛdino me botu be to-mun be *Mɔnɔ Sam kamɔ jɔ yiɟa bɔ ketinate yaka ne metari menɔri. ¹⁵ Jaki te e bɔ ke lepina nye mi kɔ biyima yiɲa kum sɔɲ ke bɔ yí yekina yasi. Kum sɔɲ te bɔ tande lor. A biyima yo ke bɔ, na yeki ne dɔko dya, yeko mɛnumɛy nè ndoko te yi linje dya ké. ¹⁶ Sewɔ dya nè dɔko mɔy te bɔ ndi wete. A bɔɲma kum sɔɲ yinɔri yeko ne dɔko dya. E nye kwedya sewɔ te kilomɛta tomay yiɟa jɔ gɔmay yiɟa. Dɔko mɔy te nè dɔ te bɔ ndi sendi dete. ¹⁷ E jaki yeke sendi dɔ ndoko, kwedya nde, yo meta kamɔtan jɔ kaba jɔ yiɟa. A yekima yo nda yi bomɔ diki yeko ne meyasi ké. ¹⁸ Ndoko te bɔ sumnate ne yiɲa kpasa tari nde japi. Ndingele dya bɔ hene tande lor ne senɟelen. Yo bɔ ke panɔ nda kimɔ mɔjɔli. ¹⁹ Bo kombila womɔ nyangwe metari me ndoko yi bɔ nda sangwe konu ké nè kwalɔ kpasa metari hene. Bosate bɔ ne wete kpasa tari nde japi, yibate bɔ ne wete tari nde safir, yitatite ne wete nde kalsedɔɲ, yinite bɔ ne wete tari nde emerod. ²⁰ Yitante bɔ ne wete tari nde sardonik, yitan jɔ wetete ne wete kpasa tari nde sarduwan, yitan jɔ yibate ne wete nde kirisolit, yitan jɔ yitatite bɔ ne wete tari nde beril, yitan jɔ yinite ne wete tari nde topase, kamote bɔ ne wete tari nde

kirisoparase, kamɔ jɔ wɛtɛtɛ bɔ nɛ wɛtɛ kpasa tari nde hiyasintɛ, kamɔ jɔ yibate bɔ nɛ wɛtɛ nde ametistɛ. ²¹ Mɛnumɛy maka kamɔ jɔ yiba bɔ kpasa yinɔ meyasi nda mɛmbambɔ kamɔ jɔ yiba. Bo kelma numɛy hɛnɛ nɛ kpasa yinɔ yasi wɛtɛ nda mbambɔ. Ndingɛlɛ mɛmbanɔgo mɛ dya hɛnɛ bɔ tandɛ lɔr nɛ sɛngɛlɛɲ. Yo bɔ nɛ ngɛlɛlɛ nda mɔjɔli. ²² Ko mi tɔ bɛɲɛ mbanjɔ Njambiyɛ kɛ mɔy dya te na, kɛto yo Baba Mbokɔ te Njambiyɛ ɛ nɛ ngunɔgudye hɛnɛ kɔ, yo nyɛ nɛ nguru wɛnɛ bɛnɛ *Mɔnɔ Sam bɛ mbanjɔ Njambiyɛ te yi dya te. ²³ Dya te yeti kɛ pa diyɛ nde, yesɔ bɛnɛ ngwɛndɛ nyɛki mɛjasi kɛtɛ na, kɛto yo nyanɔgwɛ meluksa mɛ Njambiyɛ nyɛ mɛjasi kɛ dya te. Lambo dya te, yo Mɔnɔ Sam. ²⁴ Mɛkandɔ mɛ botu bɛ mɛnɛti maka hɛnɛ ta kɛndɔ kɛ mɛjasi mɛnɛ. Bɛkumandɛ bɛ mɛnɛti maka ta nje nɛ mɛkusuku man yɔ nyɛ bɔ luksa te hɛnɛ. ²⁵ Kandɛ bɛmɛɲmɛnɛ kumɔ bɛkoko ko mɛnumɛy mɛ dya te tɔ dɔbina se na, kɛto ko tu tɔ bɛɲna se na. ²⁶ Bo ta bɔ meyasi hɛnɛ te yi nyɛ botu bɛ mɛnɛti maka luksa nɛ yi keɛ nde, bɔ sɔmbila bɔ kɛ nje nɔ kɛ dya te. ²⁷ Ma ko yinɔ mɛkele mɛ mɛmi, ko botu bɛtɛ bɛ keɛ mɛkele mɛ nyɛ nɛ jɔ baka tɔ nyinɛ kɛ dya te na. Siya botu bɛtɛ bɛ ta nyinɛ, yo ndi baka bɛ dɔnɔ dyan ketinate kɛ mɛkana mɛ jɔngwɛ te yi Mɔnɔ Sam.

22

¹ Kɛ kɔntɛ, ɛ jaki Njambiyɛ ko tedye mi wɛtɛ nyanɔgwɛ duku te yi nɛ mɔrɔku mɛtɛ yi nyɛ jɔngwɛ kɛ. Mɔrɔku mɛtɛ bɔ nɛ ngɛɲɛ ngɛɲɛ, pupɔ nda wɛtɛ wumna tari nde kirisital. Duku te sɔkulɔngwɛ wulɛ kɛ siya bɛkumandɛ te yi Njambiyɛ diyɛ kɛtɛ bɛnɛ *Mɔnɔ Sam kɛ. Yo sɔkulɔngwɛ bɛngwɛ bɛmɛ mbanɔgo dya. ² Jɛti te ɛ nyɛ bɔmɔ jɔngwɛ kɔ kɛ mɛgɔɲ mɛ duku kɔ hɛnɛ yiba. Sew wɛtɛ, yo wɔm mɛnɔga kamɔ jɔ yiba. Yo wɔm

mɛngwɛndɛ hɛnɛ. Mɛmbɔru mɛtɛ sɔdyikwɛ mɛkɔn mɛ mɛkandɔ mɛ bɔmɔ hɛnɛ kɛ to mɛnɛti. ³ Ko mɛkita tɔ bɛɲna se na. Siya bɛkumandɛ te yi Njambiyɛ bɛnɛ *Mɔnɔ Sam ta diyɔ kɛ mɔy dya. Botu bɛ mɛsay bɛnɛ ta kelɔ mɛsay nyɛ nyɛ. ⁴ Bo ta bɛɲɛ mbɔmbu wɛnɛ, dɔnɔ dyɛnɛ ta bɛ ketinate kɛ mɛmbɔmbu man. ⁵ Ko tu tɔ bɛɲna se na. Ko bɔ tɔ diyɛ ko lambo ko yol yesɔ na, kɛto Baba Mbokɔ te Njambiyɛ ta bɛ mɛjasi man. Bo ta namɔ kpo nɛ kpo.

Yesus nde, a yima

⁶ ɛ jaki lɛpɛ nyɛ mi nde: «Mɛlɛpi maka gbakasi, yo ta kwanɲa gbate dɛtɛ. Baba Mbokɔ Njambiyɛ te ɛ nyɛ botu bɛ punja mɛlɛpi mɛnɛ sisinɲ nɛ kɔ tomɛ jaki wɛnɛ nde, a njɔki nje tedye meyasi mɛtɛ yi yɔkɔngwɛ dya nɛdɔ kɛ nyɛ botu bɛ mɛsay bɛnɛ.»

⁷ Kumandɛ Yesus nde: «Bɛɲa, mi yima nɛdɔ! Mɔ te ɛ bakidyɛ mɛlɛpi mɛtɛ yi Njambiyɛ punja kɛ mɛkana maka kɛ nɛ mɛsosa.»

⁸ Yo gba mi Jan woke, bɛɲɛ sendi meyasi mɛtɛ. Kɛ mi ma si woko bɛɲɛ meyasi mɛnɔri kɛ, ɛ mi bale kɛ njɔ mɛkol mɛ jaki te ɛ tedya mi yo kɔ, nɛ mi kan nyɛ. ⁹ Ma yasi wɛtɛ, ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ mi nde: «Ay, wɛ tɔ bɔbɔ! Mi ndi kumbɔ wɔ kɛ kiya mɛsay, kumbɔ bɛmɔɲ bɔ, botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ nɛ baka hɛnɛ bɛ bakidyɛ mɛlɛpi mɛtɛ yi yo ketinate kɛ mɛkana maka baka. Kanɔ ndi Njambiyɛ.» ¹⁰ ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ mi nde: «Kpɛ, wɛ tɔ sɔdyukwɛ mɛlɛpi mɛtɛ yi Njambiyɛ punja kɛ mɛkana maka kɛ na, kɛto ngimɔ sima wuta. ¹¹ Ma mɔ te ɛ keɛ kɔtu mɛkele, a kɛn mbɔmbu yɔ kelɔ dɛtɛ. Mɔ te ɛ keɛ mɛkele mɛ mɛmi, a kɛn mbɔmbu yɔ kelɔ dɛtɛ. Ma mɔ te ɛ keɛ ngbɛɲ mɛkele, a kɛl dɛtɛ kɛ nɔ mbɔmbu. Sendi, yɔkɔ ɛ bakidyɛ yotu nɛ pupunatɛ kɛ misi mɛ Njambiyɛ, bɛngwɛ nyɛ kɔ, a kɛn mbɔmbu kelɔ dɛtɛ.»

¹² Kumandɛ Yesus nde: «Bɛɲa, mi yima nɛdɔ! Sol te yi mi nɔ kɛ kɛ bɔ mbɛ yɔ solɔ mumɔ hɛnɛ bɛngwɛ

mεkele mεne. ¹³ Mi alfa,*f1* mi sendi omega.*f1* Yo mi diye bosate, diyo njenate, kandina meyasi nε sidya meyasi. ¹⁴ Botu bete be weye melambo man baka ne mesosa, yo bo ta be ne ngabiye ke mbumo jeti te yi nye mumo jongwe ke. Bo ta kwa ne numey yi nyiye no ke moy dya. ¹⁵ Botu bete be kele yasi nda bemiye baka ta bone ne nan kine nyiye moy dya na. Botu be kelna mekele me kifi nε botu be kelna mewanja nε botu be wona bomo ta tika ne nan. Botu bete be kanε yiya meyasi tiko Njambiyε nε botu bete be nye sosu ke kelna ja baka, bo hene ta bone ne nan sendi.

¹⁶ «Mi Yesus, yo gba mi tome jaki wombe nde, a ken ke lepō meyasi mete gbate gbate nye wune ke njoka menjon me bomo hene be tike temo ke yembe baka. Mi njuku jeti, nday Davit, sisō te ε pane ne kpalele ke njenameno ko.» ¹⁷ Kimō Sisiη nε nya gwaki ke lepō nde: «Inja!» Mō te ε woke melēpi maka ko lēpi nde: «Inja!» Mō te ε gwe yesidyε, a njāki.

Mō te ε kwadyε hōbiye mōroku mete yi nye mumo jongwe, a hōbiya yo lalε ne gbelate.

Njena lēpi

¹⁸ Mi Jan ke pele nye mumo hene ε woke melēpi mete yi Njambiyε punja ke mekana mete yoko ko nde: Nge mumo dokidyε yiya yaηa ke to melēpi maka, Njambiyε ta kelo nde, a sāngwanḡwe ne mekemiyε mete yi diye ketinate ke mekana maka ké. ¹⁹ Ma nge mumo soηe yiya yasi ke melēpi mete yi Njambiyε punja yi diye ketinate ke mekana maka ké, Njambiyε ta soηe sendi ngabiye te yi mō te diyma be no ke jeti te yi nye mumo jongwe ké. Njambiyε ta kelo sendi nde, mō te tī nyiηa ke dya Njambiyε na. Kasi jeti te yi nye mumo jongwe nε kasi dya Njambiyε ketinate ke moy mekana maka.

²⁰ «Mi Kumande Yesus, mi mō te ε jaye gbate nde, meyasi mete hene gbakasi ko ke lepō nde: Mi yima nedo!» *Amen, Kumande Yesus, inja! ²¹ Kumande Yesus kēl ngikwa ne wune hene.